

2024

วารสารวิชาการรัตนบุศย์

RATANABUTH JOURNAL

ISSN : 2697-6641 (Print)

ISSN : 2822-0080 (Online)

วารสารวิชาการรัตนบุศย์ ปีที่ 6 (ฉบับที่ 1)

มกราคม – เมษายน 2567

RATANABUTH JOURNAL Vol.6 (No.1)

January – April 2024

สมาคมนักวิชาการและนักวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อพัฒนาท้องถิ่น

ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน 2567

Vol.6 No.1 January - April 2024

กำหนดการออกเผยแพร่ ปีละ 3 ฉบับ

จำนวนพิมพ์ 100 เล่ม

ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน / ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม / ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริม สนับสนุน เผยแพร่ผลงานวิชาการและผลงานวิจัยด้านต่าง ๆ ให้เป็นแหล่งเรียนรู้และถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับชุมชน ในการสนับสนุนบุคคลที่ทำคุณงามความดีกับสังคม ส่งเสริมงานด้านวิชาการและด้านอื่นๆ ของนักวิชาการ นิสิต นักศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องในการนำเสนอผลงานวิชาการและผลงานวิจัย เผยแพร่สู่สังคมและเพื่อให้บริการวิชาการเกี่ยวกับการเสนอทางออกในการแก้ปัญหาสังคม

คณะกรรมการที่ปรึกษาวารสารรัตนบุศย์

รศ.ดร.สุเทพ เมย์ไธสง

ประธาน

ดร.วิญญู ยุพฤทธิ์

กรรมการ

บรรณาธิการ

ดร.พิกุล มีมานะ

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ดร.เมืองแมน ศิริญาณ

กองบรรณาธิการ

ดร.พิกุล มีมานะ

บรรณาธิการ

ดร.บรรจง ลาวะลี

กรรมการ

รศ.ดร.สุเทพ เมย์ไธสง

กรรมการ

ผศ.ดร.สัณญา เคณาภูมิ

กรรมการ

ผศ.ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์

กรรมการ

ผศ.ดร.สนุก สิงห์มาตร

กรรมการ

อาจารย์ทองหมูน น้อยนนท์

กรรมการ

ดร.สุดาร์ตน์ โสสุต

กรรมการ

อาจารย์พลอยชนกวรรณ หวังผล

กรรมการ

ดร.เมืองแมน ศิริญาณ

ผช.บรรณาธิการ

สมาคมนักวิชาการและนักวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อพัฒนาท้องถิ่น

เลขานุการ

อาจารย์ทองหมื่น น้อยนนท์

ศิลปกรรม

นายธงชัย บรรจมาตย์

สำนักงาน

ที่ตั้งเลขที่ 202/1 หมู่ที่ 4 ตำบลคูทุ่ง อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร 35000 โทร 08-0169-6593

202/1 Moo 4 Duthong subdistrict, Mueang District, Yasothon Province. 35000

จัดพิมพ์โดย

โรงพิมพ์ยงสวัสดิ์อินเตอร์กรุ๊ป ที่ตั้ง 56 ถนนแก้วเสนา อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

โทร. 045-324777-9, Fax 045-324788

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ (Peer Review)

ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

รศ.ดร.สุเทพ เมย์ไธสง	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ผศ.ดร.สัญญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผศ.ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รศ.ดร.ไนตะวัน กำหม่อม	วิทยาลัยทองสุข
ดร.ธีรภัทร์ ถิ่นแสนดี	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ดร.วิภาพรรณ อุปนิสากร	สมาคมนักวิชาการและนักวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อพัฒนาท้องถิ่น
ดร.สุวิมล สมไชย	สมาคมนักวิชาการและนักวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อพัฒนาท้องถิ่น
ดร.เอกวิชัย เมย์ไธสง	สมาคมนักวิชาการและนักวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อพัฒนาท้องถิ่น
ดร.จีณัสมมา ศรีหิรัญ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
อ.ซัชพงศ์ เทียมทัศนวิษ	สมาคมนักวิชาการและนักวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อพัฒนาท้องถิ่น
อ.เจษฎา จันทนาภรณ์	สมาคมนักวิชาการและนักวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อพัฒนาท้องถิ่น
อ.ณัฐพล จินดารัมย์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร
ว่าที่ ร.ต.ดร.พิชิต กันยาวรรณ	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร

สมาคมนักวิชาการและนักวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อพัฒนาท้องถิ่น

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ (Peer Review)

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

พระเมธีวัชรภรณ์, รศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
พระครูวาปีจันทคุณ, ผศ.ดร.	วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระมหาดวงษ์ทราทิพย์ สุธีโร,ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง
พระมหาคมคาย สิริปัญญา,ดร.	วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.ศรชัย ท้าวมิตร	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
รศ.ดร.สมชัย สีนอก	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.แหวนทอง บุญคำ	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.จรัส บุคตาพงษ์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ผศ.ดร.สุทธิพันธ์ อรัญญาส	วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.สุกานดา จันทวารีย์	วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.สยามพร พันธไชย	วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.ประมุข ศรีชัยวงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
ผศ.ดร.สัญญาศรณ์ สวัสดิ์ไธสง	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ผศ.ดร.จิราพร บาริศรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผศ.ดร.บุญมี โททำ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ผศ.ดร.สินทรัพย์ ยืนยาว	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผศ.ดร.วรเชษฐ์ ไทอิน	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร
พ.ต.ท.ดร.ชัยบัญชา กองทอง	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร
พ.ต.ต.ดร.ณัฐภัทร เสมามณู	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ร.อ.ดร.กิตติพงษ์ พลทิพย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ดร.ลำพอง กลมกุล	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ดร.ธนพัฒน์ จงมีสุข	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ดร.ชัยพนธ์ จันทวงศ์เดือน	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ดร.รุจิระชัย เมืองแก้ว	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
ดร.จักรี ศรีจารุเมธีญาณ	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยเขตอีสาน
ดร.ชวลิต ไหลรินทร์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ดร.กัณฑ์ ศรีหล้า	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร

ISSN 2697-6641 (Print), ISSN 2822-0080 (Online)

วารสารวิชาการรัตนบุตย์ ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 : มกราคม - เมษายน 2567

RATANABUTH JOURNAL Vol.6 No. 1: January - April 2024

สมาคมนักวิชาการและนักวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อพัฒนาท้องถิ่น

ดร.สนั่น ประเสริฐ	วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ดร.เกรียงไกร บุญประจง	วิทยาลัยชุมชนโพนทราย
ดร.บรรณากิจบรรจง ทองจำปา	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
ดร.พีระศักดิ์ กิ่งพุ่ม	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

สมาคมนักวิชาการและนักวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อพัฒนาท้องถิ่น

บทบรรณาธิการ

วารสารทางวิชาการเป็นการนำองค์ความรู้เฉพาะศาสตร์ในสาขาต่าง ๆ มาเผยแพร่เป็นผลงานทางวิชาการ วารสารฯ ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญนี้จึงได้คัดสรรผลงานทางวิชาการที่เป็นบทความวิจัย บทความทางวิชาการ บทวิจารณ์หนังสือ หรือผลงานในลักษณะอื่นที่นักเขียนเขียนขึ้นจากการตกลึกทางความคิดของตนเองแล้วต้องการสื่อสารให้กับสังคมได้รับรู้รับทราบ เพื่อเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้หรือนำเสนอทางออกในการแก้ไขปัญหาให้กับสังคม รวมทั้งเป็นแหล่งสร้างสรรค์นวัตกรรมและองค์ความรู้ใหม่ในวงวิชาการสำหรับอนาคต

วารสารวิชาการรัตนบุศย์ (RATANABUTH JOURNAL) ฉบับนี้เป็นปีที่ 6 ฉบับที่ 1 ประจำเดือนมกราคม - เมษายน 2567 ซึ่งอยู่ภายใต้องค์กรสมาคมนักวิชาการและนักวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อพัฒนาท้องถิ่น (สวพท.) เพื่อเป็นเวทีสนองตอบความต้องการทางวิชาการให้กับสมาชิกและนักวิชาการ อาจารย์ นิสิต นักศึกษาและประชาชนทั่วไปที่สนใจนำผลงานของตนตีพิมพ์เผยแพร่ให้สาธารณชนได้รับทราบ ในฉบับนี้ได้มีเครือข่ายนักวิชาการหลากหลายสถาบันและหลากหลายสาขาได้นำผลงานวิชาการนำมาตีพิมพ์เผยแพร่

สำหรับวารสารวิชาการรัตนบุศย์ (RATANABUTH JOURNAL) ฉบับนี้มีผลงานทางวิชาการที่น่าสนใจที่นักวิชาการได้ส่งผลงานทางวิชาการเพื่อเผยแพร่ประกอบด้วยบทความวิจัย จำนวน 41 เรื่อง บทความวิชาการ จำนวน 9 เรื่องและบทวิจารณ์หนังสือ จำนวน 1 เรื่อง โดยทุกบทความได้รับการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้ประเมินบทความ (peer reviewer) เพื่อให้ได้บทความที่มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานผ่านกระบวนการพิจารณาตรวจสอบจากกองบรรณาธิการเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงได้นำมาเผยแพร่อยู่ในเล่ม ท่านสามารถดาวน์โหลดบทความฉบับสมบูรณ์ได้ที่ <https://so07.tci-thaijo.org/index.php/rtnb/>

กองบรรณาธิการขอขอบพระคุณเจ้าของผลงานทางวิชาการทุกท่านที่ให้ความสนใจและไว้วางใจนำผลงานของท่านมาตีพิมพ์เผยแพร่กับทางวารสารวิชาการรัตนบุศย์ (RATANABUTH JOURNAL) และขอขอบพระคุณคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ให้คำแนะนำที่มีประโยชน์และมีคุณค่าชี้แนะให้มีการแก้ไขปรับปรุงงานแก่เจ้าของบทความให้ออกมาอย่างถูกต้อง สมบูรณ์และเป็นที่น่าอ่าน รวมทั้งจะเป็นประโยชน์ต่อแวดวงวิชาการ สุดท้ายนี้หวังเป็นอย่างยิ่งว่าผู้อ่านทุกท่านจะได้รับประโยชน์จากผลงานทางวิชาการที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารฯ ฉบับนี้ หากผู้อ่านมีข้อเสนอแนะใด ๆ เพื่อทำให้วารสารฯ มีการพัฒนาดีขึ้นทางกองบรรณาธิการยินดีน้อมรับด้วยความขอบคุณยิ่ง

บรรณาธิการ

สมาคมนักวิชาการและนักวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อพัฒนาท้องถิ่น

สารบัญ

บทความวิจัย	หน้า
บรรณาธิการ	ก
บทบรรณาธิการ	จ
สารบัญ	ฉ
ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 Effect of Learning Management by Using Problem Based Learning toward Learning Achievement and Scientific Problem-Solving Ability of Prathomsuksa 6 Students วรารณา วิเชียรศรี, สุรัชย์ ปิยานุกูล, วันทนีย์ นามสวัสดิ์.....	1
การสร้างความร่วมมือของชุมชนในการป้องกันการเล่นการพนันในประเพณีท้องถิ่น จังหวัดยโสธร The Community Collaboration to Prevent the Gambling in Local Traditions of Yasothon Province วรเชษฐ์ ไทอิน, จำรัส บุคดาพงษ์, พระมหาไพจิตร อุดตมธมโม (สาม้อง).....	16
รูปแบบการพัฒนาทุนมนุษย์ของพนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบล กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 Human capital development model of sub-district municipal officials in the lower northeastern provinces 1 กิตติญาณันต์ ดวงภักดีรัมย์, เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร, ลัญญา เคนมาภูมิ.....	31
การพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนบ้านป่าไม้สหกรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 Development of Competency in Active Learning Management of Teachers That Affects Student Quality at Banpamaisahakorn School Buriram Primary Educational Service Area Office 3 ภาวิณี หุ่นไธสง.....	49
การเสริมสร้างเครือข่ายการต่อต้านการทุจริตโดยประยุกต์ใช้หลักธรรม ทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดร้อยเอ็ด Enhancing the Anti-Corruption Network by Applying Buddhist Principles in Roi Et Province พระเมธีวัชรภรณ์, วงศ์ชนก จำเริญสาร, บรรจง ลาวะสี, อมร เอื้อกิจ, ชมกฤษ ศรีสุข.....	63

สมาคมนักวิชาการและนักวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อพัฒนาท้องถิ่น

บทความวิจัย	หน้า
รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ Model for Developing Administrative Competencies of Mayors of Sub-district Municipalities in the Northeastern Region วิชัย ศรีสะเกษ, เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร, สัญญา เคนาภูมิ.....	79
แนวทางการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม Guidelines for Development of Teachers for the 21 st Century Learning Management of Schools under Mahasarakham Provincial Administrative Organization นภัสชญา เหล่าสีนาท, ธรินธร นามวรรณ.....	96
การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการขยะในเขตเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย อำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร Community Participation in Waste Management in the Nikhom Kham Soi Subdistrict Municipality Nikhom Kham Soi District Mukdahan Province วชิรา อามาตมนตรี, นฤมล ทุ่มโหมง, วิทยาธร แดงอาจ, ฉัตรชัย ละคร, เกรียงไกร บุญประจง, จันทรเพ็ญ สีชมภู, สุนก สิงห์มาตร.....	113
รูปแบบการบริหารจัดการสมัยใหม่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ Modern Management Model of the Subdistrict Administrative Organization in the Northeastern Region อังครัตน์ เดชวัฒน์โยธิน, ยุภาพร ยุภาศ.....	127
ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มเครือข่ายหนองแห่น- โพนงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2 Skills of School Administrators in the 21st Century in Nongnae-Phonngam Network under Yasothon Primary Educational Service Area Office 2 พิชชฎาภรณ์ ช่างโชติ, เจริญวิทย์ สมพงษ์ธรรม.....	143

สมาคมนักวิชาการและนักวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อพัฒนาท้องถิ่น

บทความวิจัย	หน้า
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการป้องกันการทุจริตของสหกรณ์ในพื้นที่สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 4 Factors affecting the prevention of corruption in cooperatives in the area of Cooperative Audit Office 4 วิระภา เสี่ยงหวาน, สัญญา เคนาภูมิ, เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร.....	156
การประเมินโครงการสถานศึกษาสีขาว กรณีศึกษาโรงเรียนอนุบาลอาเซียนวิเทศศาสตร์ ปอดยาเสฟติตและอบายมุข The Assessment of the White School Project Case study of ASEAN International Studies Kindergarten School drugs-free and mischief ธนกร จรูญนิมมาน.....	169
การอนุรักษ์และการพัฒนานวัตกรรมของมรดกทางวัฒนธรรมว่าวหยางเจียง Preservation and Innovative Development of Yangjiang Kite Cultural Heritage เซง จี้ไค, วันชัย แก้วไทรลุ่ม.....	182
รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดมหาสารคาม ตามหลักพรหมวิหาร 4 A Management Model to Promoting the Quality of Life of the Elderly in Mahasarakham Province According to Brahmavihara 4 พระครูชัยรัตนากร, ประพิศ โบราณมูล, อติศักดิ์ ทุมอนันต์, กฤษณัย รัตแสนศรี, บรรจง ลาวะลี.....	201
ขึ้นโขนชิงธง : ประเพณีแห่พระแข่งเรือ อำเภอลำสนธิ จังหวัดชุมพร การอนุรักษ์และสืบสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ Khun Khon Ching Thong: the Tradition of a Boat Race for Monks in a Procession, Lang Suan District, Chumphon Province. Conservation and Inheritance to Promote the Management of Learning History Subjects ถนัด ยนต์ทอง.....	215

สมาคมนักวิชาการและนักวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อพัฒนาท้องถิ่น

บทความวิจัย	หน้า
การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด กรณีศึกษา: บ้านคำไผ่เหนือ ตำบลคำไผ่ อำเภอไทยเจริญ จังหวัดยโสธร Community Participation in Solving Drug Problems Case Study: Ban Kham Phai Nuea, Kham Phai Subdistrict, Thai Charoen District, Yasothon Province อุทัย ศรีมาเมือง, ณัฐธิดา นัยจิต, จิรัชยา ทาระขจัด, สันทนีย์ จารุเนตร, สุวนันท์ สีดี้, เกรียงไกร บุญประจง, จันทร์เพ็ญ สีชมภู, สุนุก สิงห์มาตร.....	226
แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด The Guidelines for Development Creative Leadership of School Administrators Under the Roi Et Vocational Education Office วัชชีระ วรรณปะโพธิ์, ปองภพ ภูจอมจิตร.....	243
การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเทศบาลตำบลฟ้าฮ่าม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ People's Participation in Location Development in Ham Subdistrict Municipality, Mueang District, Chiang Mai Province พระสัณญา สุวานบุญ (จันทร์วัง), อภิรมย์ สีดาคำ, นพดณ ปัญญาวิรัต.....	259
รูปแบบการบริหารสถานศึกษาในงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอน ของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 Administration Model for Academic Work in Teaching and Learning of Educational Personnel Nong Khai Primary Educational Service Area Office 2 รัฐพล พิณพงษ์, โสภี วิวัฒน์ชาญกิจ, จุมพล วงศ์สร.....	274
การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันและเฝ้าระวังยาเสพติด กรณีศึกษา: บ้านกุดเสถียร ตำบลสร้างมิ่ง อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร Community Participation in Drug Prevention and Surveillance. Case Study: Ban Kut Sathien Sang Ming Subdistrict Loeng Nok Tha District, Yasothon Province วิชญ์ โคตรวิชา, เกรียงไกร บุญประจง, จันทร์เพ็ญ สีชมภู, สุนุก สิงห์มาตร.....	292

สมาคมนักวิชาการและนักวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อพัฒนาท้องถิ่น

บทความวิจัย	หน้า
แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 The Development Guideline of School Administrators Characteristic in 21 st Century Era Under Maha Sarakham Primary Educational Service Area Office 3 กิตติพงศ์ สีเทา, ปองภพ ภูจอมจิตร.....	306
การจัดการคุณภาพและคุณลักษณะอาหารสดของกลุ่มงานโภชนาาสตร์ โรงพยาบาลหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา Quality management and characteristics of fresh food by the Nutrition Department at Hat Yai Hospital, Hat Yai District, Songkhla Province มนีวรรณ ทองอ่อน.....	320
ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ Factors Affecting Motivation for Performance of Chiang Mai Provincial Administrative Organization Personnel พระคุณานนต์ ปญญาวัโร (ขุนวิเศษ), อภิรมย์ สีดาคำ, เกียรติศักดิ์ สุขเหลือ้ง.....	333
การจัดการถนนสายวัฒนธรรมไทปิง เมืองฉางซา มณฑลหูหนาน เพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน Management of the Taiping Cultural Road, Changsha, Hunan Province, for the Creation of a Sustainable Creative Economy หลิวัน ลีหมิง, วันชัย แก้วไทรสุน.....	348
รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 The Structural Equation Model of Factors Affecting the Professional Learning Community in Schools Under the Loei Primary Educational Service Area Office 1 คมสันต์ คำเทียม, พิมพ์อร สดเอี่ยม.....	366

สมาคมนักวิชาการและนักวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อพัฒนาท้องถิ่น

บทความวิจัย	หน้า
การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม Public Participation in Local Development of Nong Khu Subdistrict Administrative Organization, Na Dun District, Maha Sarakham Province <i>ภาณุวัฒน์ คำพวง, ภัคดี โพธิ์สิงห์, ยุภาพร ยุภาศ.....</i>	384
การพัฒนาที่ยั่งยืนของยุทธศาสตร์การฟื้นฟูชนบทเพื่อภาคใต้ที่สวยงามในเขตซีเซียงถึงเมืองหนานหนิง มณฑลกว่างซี สาธารณรัฐประชาชนจีน Sustainable Development of the Rural Revitalization Strategy for the Beautiful Southern in Xixiangtang District, Nanning City, Guangxi Province, the People's Republic of China <i>เวย์ ไคเหวิน, พิชัย สดภิบาล, นรินทรา เคโส.....</i>	403
ปัจจัยที่มีผลต่อศักยภาพสื่อสารการตลาดของผู้ประกอบการสินค้าและผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ จังหวัดแม่ฮ่องสอน Factors Influencing the Marketing Communication of Enterprenuer for Ethnical and Cutural Products in Mae Hong Son <i>สุพจน์ คำมะณี, รัตสรณ์ คงธนจารุอนันต์, วิณา นิลวงศ์, ภาวิณี อารีศรีสม, กอบลาภ อารีศรีสม.....</i>	417
รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำแบบใฝ่บริการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ The Development Model for Servant Leadership of Teacher Under The Primary Educational Service Area Office in Roi-Kean-Sara-Sin Province <i>กสิณพจน์ พรหมดอนกลอย, กฤษณก ดวงชาทม, ชยาگانต์ เรืองสุวรรณ.....</i>	430
กลยุทธ์การสร้างและการพัฒนางานนิเวศน์ทางศิลปะของโรงเรียนจิตรกรรมหลีเจียง Strategy for creating and developing artistic ecology of Lijiang Painting School <i>อุ๋ หยานหยุน, พิชัย สดภิบาล.....</i>	448
รูปแบบความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร Model of Success in Academic Administration of Educational Personnel Education Bureau Bangkok <i>ณัฐพล ขาวเอี่ยม, ในตะวัน กำหอม, จุมพล วงศ์ษร.....</i>	463

สมาคมนักวิชาการและนักวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อพัฒนาท้องถิ่น

บทความวิจัย	หน้า
ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง อำเภอเมืองยโสธร จังหวัดยโสธร Factors Affecting the Quality of Accounting for Village and Urban Funds Mueang Yasothon District, Yasothon Province ปวีณา ภูระหงษ์, ภัคดี โพธิ์สิงห์.....	479
การอนุรักษ์และการจัดการสถาปัตยกรรมไม้แบบดั้งเดิมอย่างยั่งยืนของสถาปัตยกรรมชนกลุ่มน้อยชาติพันธุ์ต้งในเขตปกครองตนเองซานเจียงต้ง กว่างซี สาธารณรัฐประชาชนจีน Conservation and Sustainable Management of Traditional Wooden Architecture of Dong Ethnic Minority Architecture in Sanjiang Dong Autonomous County, Guangxi, People's Republic of China วัง เล่ย, พิชัย สดภิบรรณ, นรินทรา เคโส.....	492
พฤติกรรมในการเลือกตั้งของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลและนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลห้วยแซง อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร Election Behavior of Citizens in Selecting Municipal Council Member and the Mayor Hong Saeng Subdistrict Municipality Loeng Nok Tha District, Yasothon Province ภัทรสุดา ตัดถุยาวัฒน์, สุภาวดี วงชาลี, คำแดง บุญทศ, พิมพ์ชนก ภูมิพันธ์, ณัฐพบ ถาวร, เกรียงไกร บุญประจง, จันทร์เพ็ญ ศรีชมภู, สนุก สิงห์มาตร.....	506
ปัจจัยแรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการ สำนักงานอัยการจังหวัด สังกัดสำนักงานอัยการ ภาค 4 Motivation factors affecting the work efficiency of administrative civil servants in the Provincial Attorney's Office. Under the Office of the Prosecutor, Region 4 ศิริพรรณ พิมพ์า, สัณญา เคนาภูมิ, เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร.....	517
การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่องเศษส่วนโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลเลิงนกทา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2 Developing learning achievement for Mathematics Subject on topic Fractions By activities inquiry-based learning (5Es) of students in Prathomsuksa 6 at Loeng Nok Tha Kindergarten School Yasothon Primary Educational Service Area Office 2 อติตติยา กองท่า, กชพร นานาผล, นิวัฒน์ สารจันทร์, แสงจันทร์ กะลาม, อุมพร ไวรรัตน์, เพิ่มพร สุ่มมาตร, พิริยากุล สิงห์รา.....	532

สมาคมนักวิชาการและนักวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อพัฒนาท้องถิ่น

บทความวิจัย	หน้า
สถาปัตยกรรมอาร์เคตเมืองหนานหนิง โดยการแทรกแซงศิลปะสาธารณะเพื่อสร้างกลยุทธ์การพัฒนาภูมิทัศน์อย่างยั่งยืน	
Arcade Architecture Naning City by Intervening in Public Art to Create a Sustainable Landscape Development Strategy	
เจิน หลู่, พิชัย สดภิพรรณ, นรินทรา กโส, วันชัย แก้วไทรส่น.....	547
การบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1	
Administrative Work According to Sankhahavattu 4 Principles of Educational Institute Administrators Under Loei Primary Educational Service Area Office 1	
วุฒิศักดิ์ ชำนาญเขียว, จักรกฤษณ์ โปดาพล.....	561
การจัดการกลยุทธ์อย่างยั่งยืนในการสื่อสารสาธารณะของมรดกวัฒนธรรมภูมิปัญญาคลองสำริด กว๋างซีเพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์	
Sustainable Strategic Management in Public Communications of The Cultural Heritage and Wisdom of Guangxi Bronze Drums for The Creative Economy	
หลิว เลย์, พิชัย สดภิพรรณ, นรินทรา กโส.....	575
บทบาทของระบบการจัดการการขนส่งขั้นสูงในการเพิ่มประสิทธิภาพ การกระจายอาหารแช่แข็งจากประเทศไทยไปยังประเทศญี่ปุ่น	
Role of Advanced Transportation Management Systems in Enhancing the Distribution of Frozen Food from Thailand to Japan	
วรัญญู ศรีเชียงราย, รัชัสสรณ์ คงธนจารุอนันต์, วิภา นิลงวงศ์, กอบลาภ อารีศรีสม, พินนภา หมวกยอด.....	590
การพัฒนาแบบการจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5	
The Development of the Network Group Management Model for Improving Educational Quality in Small-sized Schools Under the Office of Khonkaen Primary Education Service Area 5	
ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ, ประพนธ์ หลีสิน.....	602

สมาคมนักวิชาการและนักวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อพัฒนาท้องถิ่น

บทความวิชาการ	หน้า
แนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนบนพันธกิจของมหาวิทยาลัยบนเส้นทางวิกฤตการศึกษาไทยในยุค 4.0 The Reimagining Teaching and Learning Development University Mission and Navigating the Thai Education Crisis in the 4.0 Era ปณณพงศ์ วงศ์ณาศรี, พระเมธีวชิราภรณ์ (ธรรมรัตน์ ยชุน).....	611
การเพิ่มประสิทธิภาพการศึกษาผ่านกระบวนการนิเทศแบบพี่เลี้ยง Enhancing Educational Effectiveness through Coaching Supervision สาธิตา ตาลชัย, สุวัฒน์พงษ์ ร่มศรี, สัญญา เคนาภูมิ.....	626
โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพในวิกฤตการณ์โควิด-19 Health Promotion School in the Crisis of Covid-19 จิรัชญา สุระสุข, วรางคณา พรเกาะ, บุญญญ ภูติรัตน์.....	641
ศักยภาพของนักศึกษาในการศึกษาในอนาคต: การเสริมสร้างฝึกประสบการณ์ปฏิบัติการสอน The Potential of Future Educators: Enhancing Teaching Practice Experience พระมหาจิรายุทธ ปโยโค (มุละชีวะ).....	655
กลยุทธ์การบริหารจัดการสังคมแห่งการเรียนรู้ สำหรับผู้สูงอายุในยุคดิจิทัล Learning Society Management Strategy for Seniors in The Digital Age สุภัทรรักษ์ดี คำสามารถ, กุลจิรา รักษานคร, สุริมาศ นาครอด, จันทราภรณ์ สีสวย, ชัชพงศ์ สร้อยแสง.....	671
สุขภาพกับรัฐศาสตร์ : หมายเหตุใหม่ในการเมืองการปกครองท้องถิ่น Health and Political Science: New Milestones in Local Politics and Government ฉัตรธสนัน สรรวงษ์ละคร, เรืองวิทย์ วัชรวิระราช, จิรัฐา ทิศกระโทก.....	688
เปรียบเทียบการเมืองการปกครองระหว่างไทยกับอังกฤษ Compare Politics and Government Between Thailand with England พระครูธรรมธร วรวุฒิ จิตตญาโณ (สุวรรณจุ), พระมหาไถยน้อย ญาณเมธี (สลาภสิงห์), ไพรัช พันชมภู.....	705
การส่งเสริมการเรียนรู้และอนุรักษ์นาฏศิลป์ไทยสำหรับเยาวชน Promoting Learning and Preserving Thai Classical Dance for Youth กานทิธิดา พึ่งโพธิ์.....	724

สมาคมนักวิชาการและนักวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อพัฒนาท้องถิ่น

.....

บทความวิชาการ

หน้า

การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้วยหลักพรหมวิหาร

Towards Excellence in Educational Management: The Application of Brahmavihāra Principles

สุดารัตน์ ไส้สุด, อีรภัทร์ ถิ่นแสนดี..... 740

บทวิจารณ์หนังสือ

หน้า

ระบบร่างกายมนุษย์

Human Body

วัชรวิ ไส้สรชัย, ธนกร ดรกมลกานต์, ไพฑูรย์ สนวนมะไฟ..... 751

ภาคผนวก

หน้า

ขั้นตอนการดำเนินการของวารสารรัตนบุศย์..... 761

หลักเกณฑ์การเสนอบทความ..... 763

ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
และความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
Effect of Learning Management by Using Problem Based Learning toward Learning
Achievement and Scientific Problem-Solving Ability of Prathomsuksa 6 Students

วารางคณา วิเชียรศรี

สุรัชย์ ปิยานุกูล

วันทนี นามสวัสดิ์

สาขาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

Warangkana Wichiansri

Surachai Piyanukool

Wanthanee Namsawat

Major of Curriculum and Learning Management, Buriram Rajabhat University

Email: warangkana.wic@bru.ac.th

วันที่รับบทความ: 30 พฤศจิกายน 2566; วันแก้ไขบทความ 18 มีนาคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 18 มีนาคม 2567

Received: November 230, 2023; Revised: March 18, 2024; Accepted: March 18, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน 2) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์กับเกณฑ์ร้อยละ 70 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดแจ่มอารมณ์ ตำบลคงครั่งใหญ่ อำเภอกษัตริย์ จังหวัดร้อยเอ็ด ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 21 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง ปรากฏการณ์ของโลกและภัยธรรมชาติ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ t- test แบบ Dependent Sample และ One Sample ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คิดเป็นร้อยละ 59.15 2) ความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 คิดเป็นร้อยละ 84.50 3) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยนักเรียนพอใจในเรื่องเนื้อหาที่เรียนมีประโยชน์ต่อชีวิตประจำวันมากที่สุด

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน; ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน; การแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์

Abstract

The purposes of this research were 1) compare the learning achievement of Prathomsuksa 6 students before and after learning through Problem-based Learning, 2) compare the scientific problem-solving ability after learning with 70 percent criterion. 3) investigate the students' satisfaction toward learning management by using Problem-based Learning. The samples of this study were 21 students of Prathomsuksa 6 students studying in the first semester of academic year 2023 at Watjamarom School, Kasetwisai District, Roiet Province. They were selected by Cluster Random Sampling. The research instrument included: 1) lesson plans for world phenomena and natural disasters, 2) achievement tests, 3) scientific problem-solving ability test, 4) satisfaction questionnaire. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, Dependent Sample t-test and One Sample t-test.

The results of the study were as follows: 1) Learning achievement scores of Prathomsuksa 6 students after learning management by using Problem-based Learning were significantly higher than before learning at a .05 statistical level or 59.15 percent. 2) Scientific problem-solving ability scores of Prathomsuksa 6 students after learning were higher than the specified 70 criteria at a .05 statistical level. The percentage of the scores was 84.50 3) Student's satisfaction towards Problem-based Learning as a whole was at a high level. The most satisfaction is the content is useful for daily life.

Keywords: Problem-based Learning; Learning achievement; Scientific problem-solving ability

บทนำ

การศึกษาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไทยทุกคนที่รัฐต้องจัดให้เพื่อพัฒนาคนไทยทุกช่วงวัยให้มีความเจริญงอกงามทุกด้านท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญด้านการศึกษาในฐานะกลไกหลักในการพัฒนาประเทศมาโดยตลอด โดยมุ่งจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพพัฒนากำลังคนให้มีความสามารถและสมรรถนะในการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศ โดยนำยุทธศาสตร์ชาติ (National Strategy) มาเป็นกรอบแนวคิดสำคัญในการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ ดังนั้น

จึงได้มีการกำหนด วิสัยทัศน์ของแผนการศึกษาแห่งชาติดังนี้ “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2562: ก-ฉ)

วิทยาศาสตร์มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในยุคปัจจุบัน เพราะวิทยาศาสตร์ได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับชีวิตของมนุษย์ทุกคน นอกจากนี้วิทยาศาสตร์ยังมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ เช่น เศรษฐกิจ สังคมอุตสาหกรรม และพัฒนาความคิดของมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันที่เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ทำให้ทุกคนจำเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนาให้รู้วิทยาศาสตร์และศึกษาด้านวิทยาศาสตร์อยู่เสมอ การจะสร้างความเข้มแข็งทางด้านวิทยาศาสตร์นั้น องค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งคือ การจัดการศึกษาเพื่อเตรียมคนให้อยู่ในสังคมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้วิทยาศาสตร์ยังทำให้คนได้เรียนรู้วิธีการคิดที่เป็นเหตุเป็นผล การคิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์ มีทักษะสำคัญในการค้นคว้าหาความรู้ มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอน สามารถตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลที่หลากหลายและตรวจสอบได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2560: 1-3)

จากความสำคัญดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อใช้เป็นกรอบและแนวทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพทั้งด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง และแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551: 2-4) นอกจากนี้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานยังมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดนั้น จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะที่สำคัญ 5 ประการ ดังนี้ 1) ความสามารถในการสื่อสาร 2) ความสามารถในการคิด 3) ความสามารถในการแก้ปัญหา 4) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และ 5) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี จะเห็นได้ว่าความสามารถในการแก้ปัญหาเป็นหนึ่งในสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนที่ถูกกำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในศตวรรษที่ 21 ต้องปรับการเรียนการสอนจากเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสู่การพัฒนาทักษะที่จำเป็นเพื่อการดำรงชีวิตและการเรียนรู้อย่างเท่าทันการเปลี่ยนแปลง การจัดการเรียน การสอนวิทยาศาสตร์จึงไม่ใช่การสอนตัวความรู้ แต่ต้องพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักนำวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้ ให้เหมาะสมกับบริบทของการเรียนการสอน (ประสาธน์ เนื่องเฉลิม. 2558: 8) ซึ่งธรรมชาติของวิชาวิทยาศาสตร์มุ่งให้ผู้เรียนได้ฝึกคิด ฝึกปฏิบัติ ฝึกแก้ปัญหา สามารถตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลที่หลากหลาย ดังนั้นการเรียนรู้วิทยาศาสตร์จึงเป็นการให้ผู้เรียนได้รับรู้ทักษะกระบวนการคิดแก้ปัญหาในทางวิทยาศาสตร์ ดังนั้นผู้เรียนทุกคนจึงควรได้รับการกระตุ้นส่งเสริมให้สนใจในสิ่งรอบตัว มีความมุ่งมั่นตั้งใจและมีความสุขที่จะค้นคว้าหาความรู้ รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ผลเพื่อนำไปสู่การตอบคำถามและสามารถสื่อสารสิ่งที่ค้นพบให้ผู้อื่นเข้าใจได้มาก

ที่สุด (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551: 92) นอกจากนี้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้มีการกำหนดคุณภาพผู้เรียนไว้ว่า เมื่อจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้เรียนสามารถค้นหาข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ ตัดสินใจเลือกข้อมูล ใช้เหตุผลเชิงตรรกะในการแก้ปัญหา ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการทำงานร่วมกัน สามารถตั้งคำถามหรือกำหนดปัญหาเกี่ยวกับสิ่งที่จะเรียนรู้ตามที่กำหนดให้หรือตามความสนใจ คัดคะแนคำตอบหลายแนวทาง สร้างสมมติฐานที่สอดคล้องกับคำถามหรือปัญหาที่จะสำรวจตรวจสอบ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2560: 3-7) จากสมรรถนะสำคัญและคุณภาพของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ล้วนมุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทั้งสิ้น ด้วยเหตุนี้การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของผู้เรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญในการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

ปัจจุบันการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร จากข้อมูลของสมาคมนานาชาติเพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา (International Association for the Evaluation of Educational Achievement, IEA) ซึ่งประเมินผลการทดสอบวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ความสามารถทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนไทยอยู่ในระดับต่ำทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นดัชนีหนึ่งที่สามารถบ่งชี้ถึงความสำเร็จในการจัดการศึกษาได้ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 2560: 13-14) จากประสบการณ์ตรงที่ผู้วิจัยเป็นผู้สอนในรายวิชาวิทยาศาสตร์ โรงเรียนวัดแจ่มอารมณ์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งเป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ต่ำเช่นกัน ปัญหาในการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่ผู้วิจัยค้นพบ เช่น ผู้เรียนขาดการมีส่วนร่วมในกิจกรรม ไม่สามารถแก้ปัญหาโดยนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาแก้ปัญหาด้วยตนเอง ไม่เอาใจใส่ในการเรียนวิทยาศาสตร์ ไม่สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ (โรงเรียนวัดแจ่มอารมณ์. 2565: 64) และผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (Ordinary National Educational Test, O-NET) ปีการศึกษา 2563 ในรายวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดแจ่มอารมณ์ มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 29.56 ซึ่งต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับเขตพื้นที่การศึกษา ระดับจังหวัด และระดับประเทศ ที่มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 37.64 37.32 และ 38.78 ตามลำดับ และผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2564 ในรายวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดแจ่มอารมณ์มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 32.92 ซึ่งต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับเขตพื้นที่การศึกษา ระดับจังหวัดและระดับประเทศ ที่มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 33.68 33.26 และ 34.31 ตามลำดับ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2. 2564: 11) ข้อมูลนี้สะท้อนให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ต้องได้รับการปรับปรุงพัฒนา ครูผู้สอนต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เชื่อมโยงความรู้ให้ได้มากที่สุด ส่งเสริมให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ ทดลอง โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์

และเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกกระบวนการคิดแก้ปัญหา นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาซึ่งเป็นเป้าหมายที่สำคัญของการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

จากปัญหาข้างต้นผู้วิจัยได้ศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถนำมาพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ พบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตอบสนองต่อธรรมชาติการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 (ประสาธน์ เนืองเฉลิม. 2558: 166-167) และส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของผู้เรียนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมีรากฐานแนวคิดมาจาก จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) เกิดขึ้นจากแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์นิยม (Constructivism) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาหรือสถานการณ์เป็นจุดเริ่มต้นของการแสวงหาความรู้ ส่งเสริมพัฒนาทักษะด้านการคิดแก้ปัญหา การเรียนรู้ด้วยตนเองและการทำงานเป็นทีม (นวรรตน์ ไวยชมพู และคณะ. 2562: 154)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมาใช้ในการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เพื่อให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดแจ่มอารมณ์สูงขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

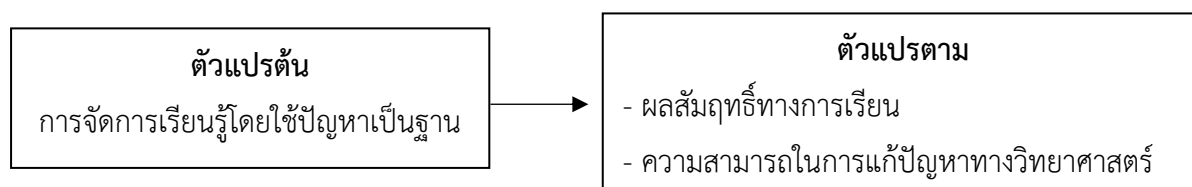
1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ปรากฏการณ์ของโลกและภัยธรรมชาติ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ปรากฏการณ์ของโลกและภัยธรรมชาติ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กับเกณฑ์ร้อยละ 70
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

สมมติฐานของการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานสูงกว่าก่อนเรียน
2. ความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานสูงกว่าร้อยละ 70

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ สามารถนำเสนอกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบแผนการทดลองแบบ One Group Pre-test Post-test Design โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายดงครั้งใหญ่ อำเภอกะชังร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 รวมนักเรียนทั้งสิ้น 74 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดแจ่มอารมณ์ อำเภอกะชังร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 21 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล 4 ชนิด ประกอบด้วย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง ปรากฏการณ์ของโลกและภัยธรรมชาติ โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 8 แผน 16 ชั่วโมง โดยผลการประเมินระดับคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ซึ่งจากการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ของผู้เชี่ยวชาญ มีค่าเฉลี่ยในภาพรวม เท่ากับ 4.27 แสดงว่าแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ปรากฏการณ์ของโลกและภัยธรรมชาติ โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความเหมาะสมในระดับมาก

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ปรากฏการณ์ของโลกและภัยธรรมชาติ ก่อนเรียนและหลังเรียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 1 ฉบับ ซึ่งเป็นแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ มี 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ผลการตรวจสอบคุณภาพโดยใช้การวิเคราะห์ค่าดัชนีความ

สอดคล้อง (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน พบว่าผ่านเกณฑ์จำนวน 30 ข้อ เมื่อนำไป (Try out) พบว่า มีค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.45-0.73 ค่าอำนาจจำแนก (B) อยู่ระหว่าง 0.25-0.79 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.717

2.3 แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อใช้วัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์จากการเรียน เรื่องปรากฏการณ์ของโลกและภัยธรรมชาติ หลังเรียน จำนวน 3 สถานการณ์ โดยแต่ละสถานการณ์มีข้อคำถามแบบอัตนัย จำนวน 4 ข้อ ตามขั้นตอน การแก้ปัญหา รวมจำนวน 12 ข้อ ผลการตรวจสอบคุณภาพโดยใช้การวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน พบว่าผ่านเกณฑ์จำนวน 12 ข้อ เมื่อนำไป (Try out) พบว่า มีค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.54-0.75 ค่าอำนาจจำแนก (B) อยู่ระหว่าง 0.25-0.50 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.769

2.4 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) โดยกำหนดระดับความพึงพอใจไว้ 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอน ดังนี้

3.1 ก่อนทำการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำความเข้าใจกับนักเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

3.2 ทดสอบก่อนเรียน (Pretest) กับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อวัดความรู้พื้นฐานโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ และเก็บรวบรวมคะแนนเพื่อคิดคำนวณหาค่าทางสถิติ

3.3 ผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยตนเอง ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 ใช้เวลา 16 ชั่วโมง ไม่รวมเวลาทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

3.4 เมื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครบทุกแผนแล้ว ทำการทดสอบหลังเรียน (Posttest) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฉบับเดียวกับที่ทดสอบก่อนเรียน และทดสอบความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์จำนวน 12 ข้อ และเก็บรวบรวมคะแนนเพื่อคิดคำนวณหาค่าทางสถิติ

3.5 เมื่อจบบทเรียนให้นักเรียนตอบแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 10 ข้อ เพื่อเก็บข้อมูลไปวิเคราะห์ค่าทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดการกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1 วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้สถิติ Dependent Sample t-test กำหนดค่าสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05

4.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ปรากฏการณ์ของโลกและภัยธรรมชาติ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กับเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยใช้สถิติ One Sample t-test

4.3 วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน กำหนดเกณฑ์และแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2554: 121)

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง มีความพึงพอใจมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง มีความพึงพอใจปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง มีความพึงพอใจที่น้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตอนที่ 1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ปรากฏการณ์ของโลกและภัยธรรมชาติ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ปรากฏการณ์ของโลก และภัยธรรมชาติ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

การทดสอบ	N	$\bar{X}$	S.D.	df	t	P
ก่อนเรียน	21	13.76	3.16	20	12.09*	.000
หลังเรียน	21	21.90	2.77			

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ปรากฏการณ์ของโลกและภัยธรรมชาติ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ($\bar{X}$ = 21.90, S.D. =

2.77) สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ($\bar{X} = 13.76$, S.D. = 3.16) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ปรากฏการณ์ของโลกและภัยธรรมชาติ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กับเกณฑ์ร้อยละ 70 ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ปรากฏการณ์ของโลกและภัยธรรมชาติ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กับเกณฑ์ร้อยละ 70

การทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	คะแนนร้อยละ 70	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
การแก้ปัญหา	21	24	17	20.28	1.82	8.271*	.000

จากตารางที่ 2 พบว่าความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ปรากฏการณ์ของโลกและภัยธรรมชาติ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ($\bar{X} = 20.28$, S.D. = 1.82) สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. เนื้อหาที่เรียนมีประโยชน์ต่อชีวิตประจำวัน	4.81	0.51	มากที่สุด
2. กิจกรรมการเรียนรู้น่าสนใจ เพราะได้ช่วยกันคิดแก้ปัญหาเป็นกลุ่ม	4.48	0.81	มาก
3. ครูคอยช่วยแนะแนวทางทำให้แก้ปัญหาหาได้	4.19	0.51	มาก
4. มีโอกาสได้ค้นหาข้อมูลและลงมือปฏิบัติ	4.62	0.67	มากที่สุด
5. มีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้จากเพื่อน	4.43	0.68	มาก
6. ครูมีสื่อการสอนที่น่าสนใจ	4.33	0.73	มาก
7. สถานการณ์ปัญหาที่ครูนำมาทำให้อยากคิดแก้ปัญหา	4.24	0.62	มาก
8. ครูให้เวลานักเรียนคิดหาคำตอบเอง	4.38	0.59	มาก

รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
9. นักเรียนภูมิใจที่ได้นำเสนอวิธีแก้ปัญหาให้เพื่อนฟัง	4.38	0.67	มาก
10. วิธีสอนนี้ทำให้เข้าใจเนื้อหาเรื่องที่เรียนมากขึ้น และสามารถปฏิบัติได้	4.52	0.60	มากที่สุด
ความพึงพอใจโดยรวม	4.44	0.64	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่าความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.44$, S.D. = 0.64) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ เนื้อหาที่เรียนมีประโยชน์ต่อชีวิตประจำวันนักเรียนมีโอกาสได้ค้นหาข้อมูลและลงมือปฏิบัติ และวิธีสอนนี้ทำให้เข้าใจเนื้อหาเรื่องที่เรียนมากขึ้นและสามารถปฏิบัติได้ ส่วนข้ออื่น ๆ นั้นนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในครั้งนี้สรุปและอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ปรากฏการณ์ของโลกและภัยธรรมชาติ สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเพิ่มขึ้น 8.14 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 59.15 เนื่องจากผู้วิจัยได้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานด้วยการศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ รวมทั้งวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด เนื้อหาสาระ เรื่อง ปรากฏการณ์ของโลกและภัยธรรมชาติ เพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการกำหนดเนื้อหา จุดประสงค์การเรียนรู้และการวัดประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เริ่มต้นด้วยปัญหาหรือสถานการณ์ในชีวิตประจำวันที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ของโลกและภัยธรรมชาติ คอยชี้แนะและกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม เพื่อสร้างความสนใจให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ นำความรู้ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ามาอภิปรายร่วมกันในชั้นเรียน นอกจากนี้ผู้เรียนยังได้ทบทวนความรู้ผ่านการนำเสนอผลงานของตนเองและประเมินผลงานของเพื่อนร่วมชั้นเรียนที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าเรื่องปรากฏการณ์ของโลกและภัยธรรมชาติ จากกระบวนการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวทำให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองและแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสมผ่านกระบวนการทำงานเป็นทีม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนอร์ตัน ไวซมู และคณะ (2562: 153) ที่กล่าวว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นวิธีการเรียนรู้

ที่นำปัญหามาเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ศึกษาค้นคว้าความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อนำความรู้มาใช้ในการแก้ปัญหา และเป็นการเรียนที่ส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเอง การทำงานร่วมกันเป็นทีม สอดคล้องกับแนวคิดของฮเมลโล่ และเอเวนเซน (Hmelo and Evensen. 2000: 76) ที่กล่าวว่าจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานได้รับแนวคิดจากทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มสร้างสรรค์นิยม มีรากฐานมาจากทฤษฎีการเรียนรู้ของเพียเจต์ (Piaget) และไวโกทสกี (Vygotsky) ที่เชื่อว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสติปัญญาที่ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองโดยกระบวนการสร้างความรู้เกิดจากการที่ผู้เรียนได้ปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมแล้วเกิดประสบการณ์ใหม่ ดังนั้นนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานจึงมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ วัฒนาพร ดวงติวงศ์ (2561: 100) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดแก้ปัญหา เรื่องวัสดุและสมบัติของวัสดุ ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง วัสดุและสมบัติของวัสดุที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน หลังเรียน ($\bar{X} = 15.59$, S.D. = 2.45) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X} = 11.22$, S.D. = 2.39) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของสรวิย นาคเกษม (2564: 111) ได้ทำการวิจัยศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานตามแนวคิดสะเต็มศึกษา เรื่อง งานและพลังงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนหลังเรียน ($\bar{X} = 26.13$, S.D. = 1.50) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X} = 16.71$, S.D. = 1.97) และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนคิดเป็นร้อยละ 82.50 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70

2. ความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ปรากฏการณ์ของโลกและภัยธรรมชาติ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 20.28 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 84.50 เนื่องจากแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นทำให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาเกี่ยวกับปรากฏการณ์ของโลกและภัยธรรมชาติได้อย่างเป็นขั้นตอน ตามแนวคิดของเวียร์ (Weir. 1974: 17) ได้แก่ ขั้นระบุปัญหา ผู้วิจัยใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนร่วมกันระบุปัญหาจากสถานการณ์ที่กำหนดให้ ขั้นวิเคราะห์ปัญหาและขั้นกำหนดวิธีการแก้ปัญหาเป็นขั้นตอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนร่วมกันวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา วางแผนและหาวิธีการแก้ปัญหาย่างสมเหตุสมผลขั้นตรวจสอบผลลัพธ์ ผู้วิจัยให้ผู้เรียนอธิบายว่าผลที่เกิดขึ้นจากวิธีแก้ปัญหานั้นจะเป็นอย่างไร ซึ่งกระบวนการดังกล่าวทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาด้วยเหตุผล สอดคล้องกับแนวคิดของวัชราร เล่าเรียนดี (2547: 94) ที่กล่าวว่าจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานสามารถพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาของผู้เรียนได้ และสอดคล้องกับแนวคิดของสุคนธ์ สิ้นธพานนท์ (2554: 150) ที่กล่าวว่าแก้ปัญหาเป็นกระบวนการที่มุ่งให้ผู้เรียนได้คิดแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอน โดยประยุกต์ใช้ความรู้และประสบการณ์เดิม

ร่วมกับความรู้ใหม่ ดังนั้นนักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานจึงมีความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์สูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของพรทิพย์ ดิษฐปัญญาและสุนีย์ เหมะ (2563: 35) ที่ได้ทำการศึกษาผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนมีคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์หลังเรียน ($\bar{X} = 23.72, S.D. = 2.32$) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X} = 18.75, S.D. = 2.73$) และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน คิดเป็นร้อยละ 84.71 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สรวีย์ นาคเกษม (2564: 111) ได้ทำการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานตามแนวคิดสะเต็มศึกษา เรื่อง งานและพลังงาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า การแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนหลังเรียน ($\bar{X} = 16.17, S.D. = 1.57$) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X} = 12.25, S.D. = 1.95$) และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนคิดเป็นร้อยละ 80.85 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 พิมพ์พร ภิญโญ (2565: 92) ได้ทำการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่องการเปลี่ยนแปลงของสารโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน พบว่า ทักษะการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 11 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 91.67 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 เออร์ต้า (Ertta. 2017: 634) ได้ทำการศึกษาผลของรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่มีต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณและความสามารถในการแก้ปัญหานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่าความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานดีกว่าการเรียนรู้แบบเดิม จะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานช่วยพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของผู้เรียนได้

3. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานโดยรวมอยู่ในระดับมาก และข้อที่นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ เนื้อหาที่เรียนมีประโยชน์ต่อชีวิตประจำวัน นักเรียนมีโอกาสได้ค้นหาข้อมูลและลงมือปฏิบัติ และวิธีสอนนี้ทำให้เข้าใจเนื้อหาเรื่องที่เรียนมากขึ้นและสามารถปฏิบัติได้ เนื่องจากผู้วิจัยได้จัดสภาพแวดล้อมและประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนที่เื้อต่อการเรียนรู้ เช่น เลือกใช้สื่อการสอนที่เื้อต่อการเรียนรู้ มีการเสริมแรงทางบวกตามความเหมาะสม เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองจนเกิดผลสำเร็จ จากแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้เรื่องการเกิดปรากฏการณ์เรือนกระจก มีขั้นตอนการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำการทดลอง ค้นหาหาข้อมูลเกี่ยวกับการเกิดปรากฏการณ์เรือนกระจกด้วยกระบวนการทำงานเป็นทีม โดยใช้อุปกรณ์การทดลองที่หาได้ง่ายในโรงเรียน มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมเป็นอย่างดี สอดคล้องกับแนวคิดของสมยศ นาวิการ (2544: 119) ที่กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นสิ่งที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ และสอดคล้องกับแนวคิดของประสาธ อิศรปริดา (2547:

313) ที่กล่าวถึงแนวทางการสร้างความพึงพอใจที่ดีต่อการเรียนว่าครูต้องจัดสภาพแวดล้อมหรือประสบการณ์ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจและความสนุกสนานให้การเสริมแรงที่ตรงกับความถนัด ความต้องการของผู้เรียนแต่ละคนเพื่อให้กำลังใจที่จะเรียนรู้มากกว่าการลงโทษ พยายามให้ผู้เรียนได้ลงมือกระทำด้วยตนเองจะทำให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจและในที่สุดก็จะเกิดความพึงพอใจที่ดีต่อการเรียนรู้ นอกจากนี้การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานทำให้นักเรียนได้ฝึกกระบวนการแก้ปัญหาหรือสถานการณ์เรื่องปรากฏการณ์ของโลกและภัยธรรมชาติซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันและมีความสำคัญต่อผู้เรียน ฝึกให้ผู้เรียนแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่หลากหลาย โดยสร้างความรู้จากกระบวนการทำงานเป็นทีมและอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนในชั้นเรียน ตลอดจนผู้วิจัยได้ให้คำแนะนำและให้ความช่วยเหลือนักเรียนคอยตอบข้อซักถามของนักเรียน ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักเรียนมีความสนใจและให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รวมทั้งมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่และทำงานของตนเองให้บรรลุเป้าหมาย เกิดความภาคภูมิใจและพึงพอใจต่อผลงานของตนเองและมีความสุขในการเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวคิดของสรวงศ์ โค้วตระกูล (2547: 115) ที่กล่าวว่าความพึงพอใจเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ช่วยให้งานประสบความสำเร็จ และผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของนฤมล สดสัง (2563 : 100) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดแก้ปัญหา เรื่อง ลม ฟ้า อากาศ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และอิซหฺร โพธิ์น้อย (2561: 95) ที่ได้ศึกษาการใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ในวิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การนำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานไปปรับใช้ ครูผู้สอนควรทำความเข้าใจขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ชัดเจนก่อนแท้ เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่มีหลายขั้นตอนดังนั้นครูจึงต้องวางแผนกิจกรรมและเวลาให้เหมาะสม

1.2 การนำเสนอสถานการณ์ปัญหาควรเป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวันเกิดจากประสบการณ์ของนักเรียนหรือเป็นเหตุการณ์ในปัจจุบันที่น่าสนใจและสอดคล้องกับเนื้อหาที่มีการเตรียมสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้และแก้ปัญหา

1.3 การทำกิจกรรมกลุ่มครูต้องกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม และแบ่งหน้าที่กันทำงานเพื่อให้งานสำเร็จในเวลาที่กำหนด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในรายวิชาหรือกลุ่มสาระอื่นเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียน
- 2.2 ควรมีการศึกษาค้นคว้าของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับนวัตกรรมการเรียนรู้แบบอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ฉัตร โพธิ์น้อย. (2561). **การใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดสองพี่น้อง**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (หลักสูตรและการสอน). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- นวรรตน์ ไชยมณี และคณะ. (2562). **การเรียนรู้แบบเชิงรุก: การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในศตวรรษที่ 21**. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา. 14(1): 153.
- นฤมล สุดสังข์. (2563). **การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดแก้ปัญหา เรื่อง ลม ไฟ อากาศ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.(หลักสูตรและการสอน). พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). **การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 9)**. กรุงเทพฯ : บริษัทสุวีริยาสาส์นจำกัด
- ประสาธ เนืองเฉลิม. (2558). **การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประสาธ อิศรปริดา. (2549). **สารัตถะจิตวิทยาการศึกษา**. ขอนแก่น.คลังนานาวิทยา.
- พิมพ์พร ภิญโญ. (2565). **การพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่องการเปลี่ยนแปลงของสารโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.(วิทยาศาสตร์ศึกษา). มหาสารคาม : คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พรทิพย์ ดิษฐปัญญา และ สุนีย์เหมะ. (2563). **ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์และความมั่นใจในตนเอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5**. วารสารวิชาการอุตสาหกรรมศึกษา. 14(2): 35.
- โรงเรียนวัดแจ่มอารมณ์. (2565). **รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนวัดแจ่มอารมณ์**. ร้อยเอ็ด : โรงเรียนวัดแจ่มอารมณ์.

- วัชรรา เล่าเรียนดี และคณะ.(2560).กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อพัฒนาการคิดและยกระดับคุณภาพการศึกษา. นครปฐม : เพชรเกษมพรินต์ติ้งกรุ๊ป จำกัด 2545.
- วัฒนาพร ดวงดีวงศ์. (2561). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดแก้ปัญหา เรื่องวัสดุและสมบัติของวัสดุ ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การสอนวิทยาศาสตร์).ชลบุรี : คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2560). รายงานผลการวิจัยโครงการ TIMSS 2015. สืบค้นเมื่อ 16 กรกฎาคม 2566 จาก: <http://timssthailand.ipst.ac.th>.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2. (2564). รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน(O – NET) ปีการศึกษา 2563. สืบค้นเมื่อ 17 มกราคม 2566. จาก:<http://www.ret2.go.th>.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.(2562). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.
- สุคนธ์ สินธพานนท์.(2554).วิธีสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพของเยาวชน. กรุงเทพฯ : 9119 เทคนิค.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2547). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สรวิทย์ นาคเกษม. (2564). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา เรื่อง งานและพลังงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. ศษ.ม (การสอนวิทยาศาสตร์). ชลบุรี: คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา
- สมยศ นาวิการ. (2544). การบริหารงานบุคคล. พิมพ์ครั้งที่4 .กรุงเทพฯ : บรรณกิจเทรดดิ้ง.
- อานุกาฬ เลขะกุล. (2554). การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน. สงขลา : คณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- Erta, S. W. (2017). “The Effect of Problem Based Learning (PBL) Model toward Student's Critical Thinking and Problem-Solving Ability in Senior High School”. *American Journal of Educational Research*. 5(6): 634.
- Hmelo, E. & Evensen, H. (2000). *Problem-based Learning*. New York: Routledge.
- Weir, J. J. (1974). *A Class Model for Diagnosing the Problem Solving of School Student*. New York: University of New York.

การสร้างความร่วมมือของชุมชนในการป้องกันการพนันในประเพณีท้องถิ่น จังหวัดยโสธร
The Community Collaboration to Prevent the Gambling in
Local Traditions of Yasothon Province

วรเชษฐ์ โทอิน
จำรัส บุคดาพงษ์
พระมหาไพจิตร อุตตมธมโม (สาธอง)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย
Worachet Tho-un
Jamras Budhapong
Phamaha Paijit Uttamadhammo (SaKong)
Mahamakut Buddhist University
Email: worachet.th@mbu.ac.th

วันที่รับบทความ: 27 มกราคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ 20 กุมภาพันธ์ 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 23 กุมภาพันธ์ 2567

Received: January 27, 2024; Revised: February 20, 2024; Accepted: February 23, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะ วิธีการเล่นการพนันและรูปแบบการสร้างความร่วมมือของชุมชนที่มีต่อการป้องกันการพนันในประเพณีท้องถิ่นในเขตพื้นที่ของจังหวัดยโสธร ผลการวิจัยพบว่าการรับรู้ลักษณะ รูปแบบ และวิธีการเล่นการพนันในประเพณีท้องถิ่น ทั้ง 3 ด้าน มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$) ชุมชนมีมุมมอง 2 มิติ คือ มุมมองด้านบวกสะท้อนว่า การพนันในประเพณีเป็นส่วนหนึ่งของการสืบทอดวิถีชีวิตชุมชน เป็นสิ่งนันทนาการ เป็นพื้นที่เสวนากันของคนในชุมชนและมีรายได้จากการพนันในประเพณีของชุมชน และมุมมองด้านลบสะท้อนว่า การพนันเป็นอบายมุข มอมเมาประชาชน ผิดหลักศาสนาและผิดกฎหมาย นักเล่นการพนันหรือธุรกิจการพนันมักยกเอาประเพณีมาเป็นข้ออ้างในการเล่นพนัน สร้างผลประโยชน์ให้กับตนเองซึ่งมีนายทุนและผู้มีอำนาจสนับสนุนอยู่เบื้องหลังจนเป็นเขตพื้นที่ของผู้มีอิทธิพล รูปแบบการป้องกันการพนันตามประเพณีท้องถิ่นโดยการน้อมนำศาสตร์พระราชามาสู่การพัฒนาศักยภาพชุมชน ประกอบด้วย 4 บริบท คือ (1) การมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนของชุมชนและการควบคุมตนเองอย่างเหมาะสม (2) รัฐต้องสร้างแผนแม่บททางสังคมและทุนทางสังคมที่เหมาะสมกับการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับชุมชน (3) หลักสามัคคีธรรมสามารถสร้างความร่วมมือของชุมชนในการแก้ไขปัญหาได้ และ (4) ศาสตร์พระราชาเหมาะสมกับการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับชุมชน

คำสำคัญ : การสร้างความร่วมมือของชุมชน; การพนันในประเพณีท้องถิ่น; ศาสตร์พระราชา

Abstract

This research aims to examine the characteristics, methods of gambling, and the pattern of community cooperation in preventing gambling in local customs within the territory of Yasothon Province. The research findings indicate that the perception of the characteristics, patterns, and methods of gambling in local customs in all three dimensions has a high average value ($\bar{X}=4.13$). The community holds a two-dimensional perspective: a positive perspective reflects that gambling in customs is part of community heritage transmission, a recreational activity, a forum for community discussion, and a source of income from community gambling customs. The negative perspective reflects that gambling contradicts moral principles, leads to public intoxication, violates religious and legal principles, and gamblers or gambling businesses often use customs as an excuse for gambling, benefiting themselves with support from influential individuals, leading to the dominance of the gambling area by those with power. The pattern of preventing gambling in accordance with local customs involves incorporating the principles of royal morality into community development, comprising four contexts: (1) comprehensive community participation and appropriate self-control, (2) the state should establish social policy frameworks and social funds suitable for strengthening community resilience, (3) the principle of unity and cooperation can address community problems, and (4) royal morality is suitable for enhancing community resilience.

Keywords: Community Collaboration; Traditional Gambling Practices; Royal Philosophy

บทนำ

ประวัติศาสตร์ของโลกมนุษย์ได้มีการเล่นพนันมาอย่างยาวนานตลอดมา โดยการพนันที่เก่าแก่ที่สุดคือการเล่นการพนันที่ใช้ลูกเต๋า (Dice) หรือการโยนลูกเต๋าในการแข่งขันโดยเล่นเกมที่มีชื่อว่า “Astragali” เกิดขึ้นในสมัยอียิปต์ เมื่อ 3,500 ปีก่อนคริสตกาล ต่อมาได้มีการพัฒนารูปแบบการพนันที่มีความแตกต่างกันออกไปตามยุคสมัยและตามความนิยมของคนแต่ละเชื้อชาติและชาติพันธุ์วรรณา สังคมไทยมีพื้นฐานการเล่นการพนันมาอย่างยาวนานตั้งแต่เดิมอาจแฝงตัวอยู่ควบคู่กับประเพณีและการละเล่นพื้นบ้าน เช่น การก่ดปลา ชนโก้วชนโดยมีจุดประสงค์คือความสนุกสนานควบคู่กับการพนันเพื่อความบันเทิงใจ การพักผ่อนหลังฤดูเก็บเกี่ยว ผลผลิตทางการเกษตร การพนันขึ้นต่อการพนันในประเพณีต่าง ๆ สะท้อนผ่าน 2 มุมมองที่สำคัญคือ การพนันสามารถสร้างสรรค์นันทนาการและสร้างรายได้ ส่วนอีกมุมมองหนึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความหายนะ สร้างปัญหา

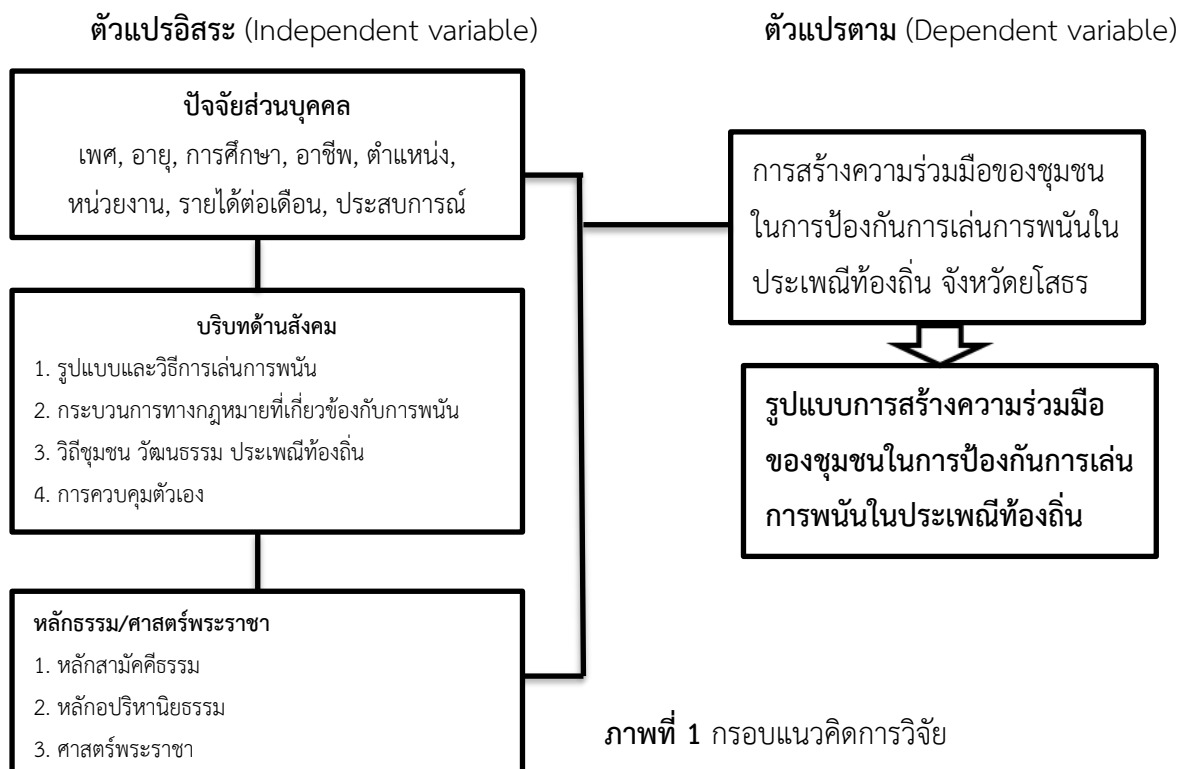
สังคม สร้างหนี้สิน และอาจเชื่อมโยงถึงปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน (Corruption) การทำผิดกฎหมาย การผิดหลักศีลธรรมจรรยาบรรณ ตลอดจนหนทางเสื่อมตามหลักศาสนา (นฤมิตร สอดสุข, 2562) ปัญหาการเล่นการพนันนับว่าเป็นปัญหาที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาอย่างช้านาน เนื่องจากคนไทยมีนิสัยรักสนุกสนานและนิยมการเสี่ยงโชค เสี่ยงดวงชะตา อีกทั้งการพนันยังได้แทรกซึมลงไปสู่กลุ่มคนในทุกระดับชั้นของคนไทย และการเล่นพนันออนไลน์ในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งกำลังเป็นที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน (เชษฐ์ รัชดาพรธนาธิกุล, 2556) ในขณะเดียวกันก็ยังมีคนบางกลุ่มที่สนับสนุนให้มีการเล่นพนันอย่างถูกกฎหมายโดยได้กล่าวอ้างถึงวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นที่เคยสืบทอดกันมาตั้งแต่ในสมัยอดีต เช่น การเล่นการพนันในงานศพ การเล่นการพนันในประเพณีบุญบั้งไฟ การเล่นการพนันในงานประเพณีบุญแข่งเรือยาว การเล่นการพนันในบ่อนกาสิโน (Casino) เป็นต้น จะเห็นได้ว่าแนวคิดนี้มีลักษณะในเชิงบวก (Positive Thinking) ต่อการเล่นพนัน เมื่อมีการคิดเช่นนี้เกิดขึ้นแล้วมีการกระจายไปสู่คนจำนวนมากจึงทำให้หลาย ๆ คน ไม่ตระหนักหรือมองไม่เห็นภัยทางสังคมในรูปแบบต่าง ๆ ที่จะตามมาซึ่งมีมูลเหตุที่เกิดขึ้นมาจากการพนัน (ศูนย์วิจัยเพื่อการพัฒนาสังคมและธุรกิจ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2562) สถานการณ์ด้านการเล่นพนันและจำนวนเงินที่หมุนเวียนจากการเล่นพนันนั้นปฏิเสธไม่ได้ว่ามีความเชื่อมโยงกันไม่มากนักน้อยกับทัศนคติ ความเข้าใจ ตลอดจนสภาพแวดล้อมทางสังคมที่มีต่อการเล่นพนันซึ่งมีคนในสังคมจำนวนมากที่เห็นว่าการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล (Lottery) ไม่ใช่การเล่นพนัน ซึ่งความเข้าใจดังกล่าวส่วนหนึ่งเป็นไปได้ว่าเชื่อมโยงกับประเด็นการตีความหมายของคำว่า “พนัน” ในมุมของกฎหมาย เช่น สลากกินแบ่งรัฐบาล (Lottery) ซึ่งถือเป็นกิจกรรมการพนันที่ถูกต้องตามกฎหมาย ดำเนินการโดยรัฐทำให้ประชาชนบางส่วนมีมุมมองต่อกิจกรรมดังกล่าวในฐานะของสิ่งที่ไม่ใช่การพนัน อย่างไรก็ตามผลการสำรวจยังคงพบทัศนคติที่ผิด ๆ เกี่ยวกับการเล่นพนันในลักษณะอื่น ๆ อีกด้วย เช่น การซื้อสินค้าหรือบริการที่มีรูปแบบการส่งเสริมการตลาดด้วยวิธีการชิงโชค การชิงรางวัลต่าง ๆ ไม่ใช่การพนัน หรือแม้กระทั่งหวยใต้ดิน (Illegal Lottery) ยังพบว่ามีการเข้าใจว่าไม่ใช่การพนัน แต่ประเทศไทยยังเป็นประเทศที่แวดล้อมด้วยระบบการค้าและการตลาดโดยใช้กลยุทธ์แบบเสี่ยงโชค เสี่ยงดวง เช่น การจับรางวัล ชิงรางวัล ธุรกิจขายผล เป็นต้น ซึ่งพบเห็นกันได้ทั่วไปในสังคมเป็นเสมือนปัจจัยเสริมที่มีส่วนหล่อหลอม สร้างภาวะการซึมซับให้เคยชินหรือคุ้นเคยกับวิถีชีวิตที่เชื่อมโยงกับเรื่องการเสี่ยงดวง ผสมกับระบบการประชาสัมพันธ์ที่มีความสะดวก หลากหลายในยุคปัจจุบันทำให้สามารถสร้างกระแสต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว ยกตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนชัด เช่น การประชาสัมพันธ์ความโชคดีของผู้ชิงรางวัล การถูกรางวัลสลากกินแบ่งรัฐบาล เป็นต้น ภาพลักษณ์เหล่านี้ล้วนนับว่าเป็นการเสริมแรงด้านความคิดและความเชื่อของบุคคลให้ผูกติดกับระบบการเสี่ยงโชค การเล่นพนันในรูปแบบต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น จากการสำรวจความคิดเห็นของชุมชนก่อนทำการวิจัย พบว่าวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นนั้น ถือเป็นเอกลักษณ์อัตลักษณ์ที่ดงาม น่าเชิดชูและมีความสำคัญต่อชุมชนของจังหวัดที่ทุกคนทุกภาคส่วนต้องร่วมแรงร่วมใจกันอนุรักษ์ให้คงอยู่คู่ชุมชน และความเป็นประเพณีที่ดงามล้ำค่า แต่ก็มักจะแอบแฝงไปด้วยการเล่นการพนันในรูปแบบต่าง ๆ อันเป็นบ่อเกิดของปัญหาทางสังคมอื่น ๆ ที่

จะตามมา และเราสามารถที่จะป้องกันได้ ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าว ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิจัยการสร้างความร่วมมือของคนในชุมชนผ่านศาสตร์พระราชา คือ การเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลและยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ในประเด็นที่ 4 ด้านความมั่นคง ข้อที่ 4.2 ที่เน้นการน้อมนำศาสตร์พระราชามาประยุกต์ใช้ พร้อมด้วยการนำหลักสามัคคีธรรมเข้ามาพัฒนาความร่วมมือของชุมชนเพื่อเสริมสร้างให้ชุมชนมีความร่วมมือที่จะป้องกันปัญหาการพนันในประเพณีท้องถิ่นโดยการน้อมนำศาสตร์พระราชามาประยุกต์ใช้ในการศึกษาวิจัยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะ วิธีการเล่นการพนัน และรูปแบบการเล่นการพนันในประเพณีท้องถิ่นในเขตพื้นที่ของจังหวัดยโสธร
2. เพื่อสร้างรูปแบบการป้องกันการเล่นการพนันตามประเพณีท้องถิ่นโดยการน้อมนำศาสตร์พระราชาด้วยหลักสามัคคีธรรมสู่การพัฒนาศักยภาพชุมชนในเขตพื้นที่ของจังหวัดยโสธร
3. เพื่อนำรูปแบบการป้องกันการเล่นการพนันตามประเพณีท้องถิ่นโดยการน้อมนำศาสตร์พระราชาด้วยหลักสามัคคีธรรมไปถ่ายทอดต่อชุมชนเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดี การสร้างเครือข่าย การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน และเผยแพร่ผ่านสื่อสังคมออนไลน์

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Research) โดยผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

กลุ่มประชากร (Population) ที่ใช้ศึกษาในการวิจัยเชิงปริมาณ ประกอบด้วยประชาชนที่อาศัยอยู่ประจำและประกอบอาชีพอยู่ในพื้นที่ของอำเภอเมืองยโสธร อำเภอทรายมูล และอำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร จำนวน 228,337 คน (สัมภาษณ์เก็บข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ทะเบียนราษฎร จังหวัดยโสธร, 2563) โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง (Sample) จำนวน 400 คน จากวิธีการตามตารางการคำนวณของ Krejcie & Morgan (1970) และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ในการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) เป็นรายบุคคลจำนวน 30 คน ซึ่งประกอบด้วย (1) ผู้นำทางศาสนา (2) ผู้นำชุมชน (3) นักวิชาการด้านศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และ (4) ผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการพนัน (เซียนพนัน) ใช้วิธีการกำหนดโควตา (Quota) และคัดเลือกมาจาก 3 อำเภอ โดยใช้ผู้แทนอำเภอละ 10 คน เท่านั้น ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างต่อไปนี้แบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2557)

2. ขอบเขตด้านบริบทที่ศึกษา (Scope of Context)

การกำหนดตัวแปร (Variable) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มาจากการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี ค้นคว้าเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Literature Review) ศึกษา วิเคราะห์และสังเคราะห์แล้วกำหนดเป็นตัวแปร (Variable) ในการวิจัย คือ ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ประกอบด้วย (1) ปัจจัยส่วนบุคคล คือ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ ตำแหน่ง หน่วยงาน รายได้ต่อเดือน และประสบการณ์ (2) บริบทด้านสังคม คือ รูปแบบและวิธีการเล่นการพนัน กระบวนการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพนัน วิถีชุมชน วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น และการควบคุมตัวเอง และ (3) หลักธรรมและศาสตร์พระราชา คือ หลักสามัคคีธรรม หลักอปริหานิยธรรม และศาสตร์พระราชา ส่วนตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ การสร้างความร่วมมือของชุมชนในการป้องกันการเล่นการพนันในประเพณีท้องถิ่น จังหวัดยโสธร

3. เครื่องมือการวิจัย (Research Methodology)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบมาตราส่วน (Ratio) มีค่า 5 ระดับ (Rating Scale) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลใน ดังนี้ (1) ด้านข้อมูลทั่วไป (2) ด้านการรู้ลักษณะ รูปแบบ และวิธีการเล่นการพนันในประเพณีท้องถิ่นในรอบ 12 เดือน ตามประเพณีในเขตพื้นที่ของชุมชน (3) ด้านการรับรู้เกี่ยวกับประโยชน์หรือโทษตามกฎหมายและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการเล่นการพนันในรูปแบบต่าง ๆ (4) ด้านรูปแบบการสร้างความร่วมมือของชุมชนที่มีต่อการป้องกันการเล่นการพนันในประเพณีท้องถิ่นโดยการน้อมนำศาสตร์พระราชามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาศักยภาพชุมชน และ (5) ข้อเสนอแนะ

จำนวน 60 ข้อ และใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ จำนวน 8 ประเด็น

4. การตรวจสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการและทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำสาระทางวิชาการที่เกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับปรากฏการณ์ที่ศึกษาแล้วสร้างเครื่องมือการวิจัย (Research Methodology) เพื่อนำไปเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ ตามขั้นตอนดังนี้ คือ นำเครื่องมือการวิจัยที่สร้างขึ้นไปนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ (Specialist) จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมด้านเนื้อหาโดยการตรวจสอบค่า IOC หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มที่มีบริบท (Context) หรือคุณสมบัติ (Attribute) ที่ใกล้เคียงกันกับกลุ่มตัวอย่าง (Sample) ที่จะศึกษาจริงและบุคลากรกลุ่มนี้ไม่ได้ทำงานอยู่ในเขตพื้นที่ที่จะทำการศึกษาวิจัย จำนวน 50 คน แล้วทำการทดสอบทางสถิติเพื่อหาความเที่ยงตรง (Validity) ความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือการวิจัยโดยได้ค่า IOC (index of item objective congruence) ของคำถามแต่ละประเด็นและโดยรวม มีค่าระหว่าง 0.80- 0.88 และค่าอำนาจจำแนก (r) มีค่าระหว่าง 0.30 – 0.75 หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาอีกรอบเพื่อตรวจสอบซ้ำ (Double Check) เมื่อได้รับการรับรองจากผู้เชี่ยวชาญที่ 5 ท่านแล้ว ผู้วิจัยจึงได้นำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ที่ศึกษาจริง จำนวน 450 ชุด ซึ่งเป็นการเก็บเกิน จำนวน 50 ทั้งนี้เพื่อป้องกันความไม่สมบูรณ์ของข้อมูล หรือการลงพื้นที่ซ้ำเพื่อเก็บข้อมูลเพิ่มเติมแทนที่สูญหาย ส่วนในขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผลข้อมูลจะใช้แบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ จำนวน 400 ชุด ตามที่ระบุไว้ในระเบียบวิธีวิทยาการวิจัยทางสังคมศาสตร์ต่อไป (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2557)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยได้ดำเนินการดังนี้ (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2557)

ก. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data Analysis)

แบบสอบถามตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ ตำแหน่ง หน่วยงาน รายได้ต่อเดือน และประสบการณ์ มีข้อมูลลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-List) ใช้วิธีการหาค่าความถี่ (Frequency) แล้วสรุปมาเป็นค่าร้อยละ (Percentage)

แบบสอบถามตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้ลักษณะ รูปแบบ และวิธีการเล่นการพนันในประเพณีท้องถิ่นในรอบ 12 เดือน ตามประเพณีในเขตพื้นที่ของชุมชน มีลักษณะเป็นแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนแบบประมาณค่าใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

แบบสอบถามตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้เกี่ยวกับประโยชน์หรือโทษตามกฎหมายและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการเล่นการพนันในรูปแบบต่าง ๆ ชุมชน มีลักษณะเป็นแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนแบบประมาณค่า (Approximate Scale) ใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

แบบสอบถามตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการสร้างร่วมมือของชุมชนที่มีต่อการป้องกันการเล่นการพนันในประเพณีท้องถิ่นโดยการน้อมนำศาสตร์พระราชามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาศักยภาพชุมชน มีลักษณะเป็นแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนแบบประมาณค่า (Approximate Scale) ใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

แบบสอบถามตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะ มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open-ended Questions) ผู้ให้ข้อมูล ข้อเสนอแนะได้อย่างอิสระ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการตีความ (Interpretation) การจัดกลุ่มประเด็นเดียวกัน (Grouping) การหาค่าความถี่ (Frequency) และการจัดเรียงลำดับ (Ordinal Scale) ข้อเสนอแนะ

ข. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data Analysis)

การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูลเชิงคุณภาพ (Data Triangulation) และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบ 3 ด้าน ดังนี้

การตรวจสอบด้านบุคคล (People Check) โดยผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ๓ คน และทำการตรวจสอบการยืนยันข้อมูลจนเกิดความมั่นใจในข้อมูลที่ได้รับโดยให้ผู้ถูกสัมภาษณ์อ่านข้อมูลที่บันทึก หรืออ่านให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้ตรวจสอบว่าข้อมูลถูกต้องหรือไม่ ขาดตกบกพร่องหรือเกินข้อมูลที่ให้หรือไม่ อย่างไร

การตรวจสอบด้านเวลา (Time Check) ผู้วิจัยได้หาโอกาสสนทนาพูดคุยในประเด็นเดิม จำนวน 3 ครั้ง แล้วทำการตีความ วิเคราะห์และสังเคราะห์ว่าข้อมูลที่ได้รับมีความเสถียรหรือไม่ อย่างไร

การตรวจสอบด้านสถานที่ (Location Check) ผู้วิจัยได้หาโอกาสสนทนาพูดคุยในประเด็นเดิม ในสถานที่ต่างกัน เช่น งานบุญประเพณีท้องถิ่นในรอบปี แล้วทำการตีความ วิเคราะห์และสังเคราะห์ว่าข้อมูลที่ได้รับมีความเสถียรหรือไม่ อย่างไร

ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยได้เก็บไว้เป็นความลับและปฏิบัติตามจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ตามที่สถาบันวิจัยญาณสังวรกำหนด ครั้นเมื่อคณะผู้วิจัยได้ข้อมูลที่อิ่มตัวแล้วได้ทำการขอบคุณผู้ที่ให้ข้อมูลสำคัญ มอบของที่ระลึกบางอย่างของมหาวิทยาลัย อลาแล้วทำการออกนอกพื้นที่การวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลจากเครื่องมือการวิจัยแล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป (Software Statistical Package) การประมวลผลข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ประกอบอาชีพอยู่ในเขตพื้นที่ของอำเภอเมืองยโสธร อำเภอทรายมูล และอำเภอดำเนินแก้ว จังหวัดยโสธร ไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 400 คน เป็นเพศหญิง จำนวน 123 คน และเพศชาย จำนวน 277 คน ส่วนมากมีโดยเฉลี่ยอายุระหว่าง อายุระหว่าง 15-25 ปี และ อายุระหว่าง 36-45 ปี มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน 79 คน มีอาชีพเกษตรกรและรับราชการ/องค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่น มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 15,001-20,000 บาท และมีประสบการณ์การทำงานในช่วงระยะเวลา 6-10 ปี และรายผลการวิจัยปรากฏตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยต่อไป

ก. สรุปผลการวิจัยเชิงปริมาณ

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาลักษณะ วิธีการเล่นการพนัน และรูปแบบการเล่นการพนันในประเพณีท้องถิ่นในเขตพื้นที่ของจังหวัดยโสธร ผลการวิจัยค้นพบในประเด็นดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 ลักษณะ รูปแบบ และวิธีการเล่นการพนันในประเพณีท้องถิ่นในรอบ 12 เดือน ตามประเพณีในเขตพื้นที่ของชุมชนสะท้อนผ่านลักษณะใน 4 ด้าน คือ ด้านทัศนคติที่มีต่อการเล่นการพนัน มีค่าเฉลี่ยระดับมาก ($\bar{X}$ 4.48) ด้านการบริหารจัดการเกี่ยวกับการพนัน มีค่าเฉลี่ยระดับมาก ($\bar{X}$ 4.24) ด้านการรู้จักหรือการรับรู้เกี่ยวกับการพนัน มีค่าเฉลี่ยระดับปานกลาง ($\bar{X}$ 3.96) และด้านประสบการณ์ที่มีต่อการเล่นการพนัน มีค่าเฉลี่ยระดับปานกลาง ($\bar{X}$ 3.92)

ประเด็นที่ 2 การรับรู้เกี่ยวกับประโยชน์หรือโทษตามกฎหมายและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการเล่นการพนันในรูปแบบต่าง ๆ สะท้อนผ่านลักษณะใน 4 ด้าน คือ มุมมองด้านการบริหารจัดการเกี่ยวกับการพนันในประเพณีท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยระดับมาก ($\bar{X}$ 4.28) มุมมองด้านโทษของการเล่นการพนัน มีค่าเฉลี่ยระดับมาก ($\bar{X}$ 4.16) มุมมองด้านประโยชน์ของการเล่นการพนัน มีค่าเฉลี่ยระดับมาก ($\bar{X}$ 4.00) และมุมมองด้านผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการเล่นการพนัน มีค่าเฉลี่ยระดับมาก ($\bar{X}$ 4.00)

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เพื่อสร้างรูปแบบการป้องกันการเล่นการพนันตามประเพณีท้องถิ่นโดยการน้อมนำศาสตร์พระราชาด้วยหลักสามัคคีธรรมสู่การพัฒนาศักยภาพชุมชนในเขตพื้นที่ของจังหวัดยโสธร

ผลการวิจัยสะท้อนข้อมูลถึงการสร้างรูปแบบการป้องกันการเล่นการพนันตามประเพณีท้องถิ่นโดยการน้อมนำศาสตร์พระราชาด้วยหลักสามัคคีธรรมสู่การพัฒนาศักยภาพชุมชนในเขตพื้นที่ของจังหวัดยโสธร ควรประกอบด้วยกิจกรรมและบริบททางสังคม จำนวน 4 ประเด็นดังนี้

ประเด็นที่ 1 รูปแบบการสร้างความร่วมมือของชุมชนที่มีต่อการป้องกันการเล่นการพนันในประเพณีท้องถิ่นโดยการน้อมนำศาสตร์พระราชามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาศักยภาพชุมชนนั้น ปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมาย มีบริบทที่สำคัญคือ การมีส่วนร่วมของชุมชนและการควบคุมตนเองที่เหมาะสม การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับชุมชนในการป้องกันการเล่นการพนัน การมีส่วนร่วมของคนชุมชนทุกภาคส่วน การรู้จักควบคุมตนเอง และผู้นำชุมชนมีภาวะผู้นำที่สามารถสร้างการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาการพนันในชุมชนได้

ประเด็นที่ 2 รูปแบบการสร้างความร่วมมือของชุมชนที่มีต่อการป้องกันการเล่นการพนันในประเพณีท้องถิ่นโดยการน้อมนำศาสตร์พระราชามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาศักยภาพชุมชน ควรประกอบด้วย (1) ปัจจัยด้านแผนแม่บททางสังคมและทุนทางสังคมที่เหมาะสมกับการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับชุมชนใน

การป้องกันการเล่นพนัน (2) การเรียนรู้ปัญหาและการร่วมมือกันในชุมชน และ (3) ต้นทุนทางสังคมที่แตกต่างกันทำให้การแก้ไขปัญหาลักษณะนี้ได้ต่างกัน

ประเด็นที่ 3 รูปแบบการสร้างความร่วมมือของชุมชนที่มีต่อการป้องกันการเล่นการพนันในประเพณีท้องถิ่นโดยการน้อมนำศาสตร์พระราชามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาศักยภาพชุมชน บริบทด้านหลักสามัคคีธรรมกับการสร้างความร่วมมือของชุมชน สะท้อนให้เห็นว่า (1) ความสามัคคีปรองดองกันของชุมชนเป็นภูมิคุ้มกันภายในชุมชนได้ (2) หลักสังคหวัตถุ 4 สามารถสร้างความร่วมมือของชุมชนในการแก้ไขปัญหาได้ และ (3) ปัญหาการพนันและภัยทางสังคมสามารถแก้ไขได้ด้วยหลักสามัคคีธรรม พร้อมทั้ง การหมั่นประชุมกันเนื่องด้วยของชุมชนเป็นภูมิคุ้มกันภายในชุมชนได้ทุกระดับ

ประเด็นที่ 4 รูปแบบการสร้างความร่วมมือของชุมชนที่มีต่อการป้องกันการเล่นการพนันในประเพณีท้องถิ่นโดยการน้อมนำศาสตร์พระราชามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาศักยภาพชุมชน ด้านศาสตร์พระราชากับการพัฒนาชุมชนในการป้องกันปัญหาการเล่นการพนันที่เหมาะสมกับการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับชุมชนในการป้องกันการเล่นพนัน พบว่า ศาสตร์พระราชาสามารถแก้ไขปัญหาลักษณะและบรรเทาภาระภัยหรือภัยอื่น ๆ ได้อย่างเป็นรูปธรรม การเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนาชุมชนให้ห่างไกลการพนันคือการพัฒนาที่ยั่งยืน และการพัฒนารายบุคคลและชุมชนสามารถแก้ไขปัญหาลักษณะการพนันในชุมชนได้

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 เพื่อนำรูปแบบการป้องกันการเล่นการพนันตามประเพณีท้องถิ่นโดยการน้อมนำศาสตร์พระราชาด้วยหลักสามัคคีธรรมไปถ่ายทอดต่อชุมชนเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดี การสร้างเครือข่าย การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน และเผยแพร่ผ่านสื่อสังคมออนไลน์

ผู้วิจัยประมวลผลและแปลผลการวิจัยที่ได้รับจากข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพแล้วนำมาเป็นกรอบในการสร้างรูปแบบการป้องกันการเล่นการพนันตามประเพณีท้องถิ่นโดยการน้อมนำศาสตร์พระราชาด้วยหลักสามัคคีธรรมสู่การพัฒนาศักยภาพชุมชน จัดทำโครงร่างคู่มือ (Handbook) และนำคู่มือ (Handbook) (ฉบับร่าง) ไปให้ผู้เชี่ยวชาญและปราชญ์ชาวบ้าน (Folk Philosopher) จำนวน 5 คน ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหาและความเหมาะสมของคู่มือ พร้อมทั้งปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญจนได้คู่มือฉบับสมบูรณ์ นำคู่มือมาจัดพิมพ์เป็นรูปเล่มแล้วนำคู่มือไปเผยแพร่ในส่วนงานต่าง ๆ เช่น ส่วนงานราชการ ในจังหวัดยโสธร หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงเรียนและสถานศึกษาต่าง ๆ วัดประจำหมู่บ้าน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำชุมชน เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการสร้างเครือข่าย การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนและเผยแพร่ผลที่เกิดจากงานวิจัย

ข. สรุปผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interviews) ซึ่งประกอบด้วย ผู้นำทางศาสนา ผู้นำชุมชน นักวิชาการด้านศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และผู้ที่มีประสบการณ์สูงด้านการพนัน

(เขียนพนัน) เป็นต้น แล้วทำการตีความ การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและผู้วิจัยค้นพบข้อมูลที่ครอบคลุมในประเด็นดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 การเล่นเกมพนันตามประเพณีที่จัดขึ้นในรอบปีไม่ผิดเพราะเป็นสิ่งที่เคยมีในประวัติศาสตร์ ทุกประเทศมีการเล่นเกมพนันกันถ้วนหน้า จะแตกต่างกันก็ตรงที่ชนิดของการพนัน อุปกรณ์การพนัน วิธีการเล่น รางวัล และการรองรับด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และกฎหมายของประเทศนั้น ๆ ดังนั้น การพนันไม่สามารถจัดให้หมดไปได้ สมควรทำการพนันทุกชนิดให้ถูกต้องตามกฎหมายและเก็บภาษีเข้ารัฐให้มากที่สุดจากรายได้ที่เกิดจากการพนัน ประเทศเพื่อนบ้านเราก็อ้างว่ามีกรณีศึกษาที่สำคัญ เช่น ลาว กัมพูชา เป็นต้น

ประเด็นที่ 2 มุมมองเชิงบวก การเล่นเกมพนันในชุมชนส่วนหนึ่งมีความเชื่อมโยงกับการสืบทอดวิถีชีวิต วัฒนธรรมและประเพณีของบรรพบุรุษไว้ การพนันเป็นการกีฬาและเป็นสิ่งบันเทิงที่สามารถทำให้คลายทุกข์ คลายเหนื่อยจากการงานได้ บ่อนพนันเป็นพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนพูดคุยกันของคนในชุมชนและยังช่วยให้คนบางกลุ่มมีรายได้จากการจัดกิจกรรมการพนันในชุมชน เช่น การค้าขาย และสิ่งอำนวยความสะดวกด้านอื่น ๆ เป็นต้น ส่วนมุมมองเชิงลบ การพนันเป็นอบายมุข เป็นหนทางแห่งความเสื่อมและเป็นทางเลือกของชีวิตที่ควรหลีกเลี่ยงเพราะผิดศีลธรรมประเพณีและผิดกฎหมายของบ้านเมือง เป็นสิ่งที่มอมเมาประชาชน ส่วนมากนักเล่นเกมพนันหรือเครือข่ายของนักการพนันก็มักที่จะอ้างเอาประเพณีและวัฒนธรรมมาเป็นข้ออ้างในการเล่นการพนันโดยมีการสร้างผลประโยชน์ให้กันตนเองและพรรคพวกเป็นเครื่องมือที่แอบแฝงอยู่ข้างหลังเสมอ ซึ่งมีนายทุนและผู้มีอำนาจในการบังคับใช้กฎหมายสนับสนุนอยู่เบื้องหลังจนทำให้การเล่นการพนันในชุมชนเป็นพื้นที่อิทธิพล

ประเด็นที่ 3 รัฐต้องบริหารจัดการระบบการพนันให้ดำเนินไปแบบทางสายกลางแบบพอดี รัฐมีรายได้จากการพนันในพื้นที่ใด ก็ควรที่จะนำรายได้ไปพัฒนาท้องถิ่นนั้นให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพราะจะเห็นข้อเปรียบเทียบระหว่างกรณีที่มีการพนันแบบเสรีกับการควบคุมแตกต่างกันชัดเจน ผู้นำทางศาสนาต้องเป็นผู้นำในการชี้นำสั่งสอนผู้คนในสังคมให้เห็นโทษของพนันและความพอดี (ทางสายกลาง) ในการดำรงชีวิตของสังคม ผู้นำชุมชนต้องเป็นผู้นำที่ดีในการควบคุมการเล่นการพนันตามประเพณีต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของชุมชนนั้น ๆ อย่างพอดีพองาม

ประเด็นที่ 4 การเรียนรู้ปัญหาและการร่วมมือกันในชุมชน ปัญหาต่าง ๆ จะสามารถควบคุมและยุติได้หากชุมชนมีต้นทุนทางสังคมที่ดี เช่น ค่านิยม (Values) พฤติกรรมที่ดี สามารถควบคุมการเล่นการพนันได้ผ่านแผนแม่บทชุมชน (Community Master Plan) และทุนทางสังคมของประชาชนในชุมชนนั้น ๆ

ประเด็นที่ 5 การมีส่วนร่วมของชุมชนทุกภาคส่วนและการควบคุมตนเองให้ห่างไกลจากคนพาลสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ ความสมานฉันท์ (Reconciliation) และความสามัคคีปรองดองกันของชุมชนเป็นภูมิคุ้มกันภายในชุมชนได้ทุกระดับ การหมั่นประชุมกันเนื่องนิยต์ของชุมชนเป็นภูมิคุ้มกันภายในชุมชนได้ทุกระดับ

ประเด็นที่ 6 หลักสามัคคีธรรมและกระบวนการตามวิธีของศาสตร์พระราชา คือ การเข้าใจ การเข้าถึง และการพัฒนา เราสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการสร้างความสามัคคีปรองดองกันของชุมชนเป็นภูมิคุ้มกันภัยในชุมชนได้อย่างเหมาะสมกับชุมชนทั้งขนาดใหญ่ ขนาดปานกลาง และขนาดเล็ก หากสังคมหรือชุมชนนั้นกระทำอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน และศาสตร์พระราชาสามารถแก้ไขปัญหาการพนันและภัยอื่น ๆ ได้อย่างเป็นรูปธรรม

อภิปรายผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 พบว่า การรับรู้ลักษณะ รูปแบบและวิธีการเล่นการพนันในประเพณีท้องถิ่นในรอบ 12 เดือน ตามประเพณีในเขตพื้นที่ของชุมชน ใน 3 ด้าน (มิติ) โดยภาพรวมที่ค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\bar{X}$ 4.13) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม คือ การเล่นการพนันตามประเพณีที่จัดขึ้นในรอบปีไม่ผิดเพราะเป็นสิ่งที่เคยมีในประวัติศาสตร์ ทุกประเทศมีการเล่นพนันกันถ้วนหน้า จะแตกต่างกันก็ตรงที่ชนิดของการพนัน อุปกรณ์การพนัน วิธีการเล่น รางวัล และการรองรับด้านขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมและกฎหมายของประเทศนั้น ๆ มุมมองของชาวบ้านที่มีต่อการเล่นการพนันมีทั้งมุมมองด้านบวกและมุมมองด้านลบ อธิบายได้ดังนี้

ชาวบ้านกลุ่มที่มีมุมมองด้านบวก (Positive View) ได้ให้ข้อคิดเห็นว่า การเล่นการพนันในชุมชนส่วนหนึ่งมีความเชื่อมโยงกับการสืบทอดวิถีชีวิต วัฒนธรรมและประเพณีของบรรพบุรุษไว้ เช่น การชนไก่ ประเพณีบุญบั้งไฟ ประเพณีแข่งเรือยาว เป็นต้น การพนันในชุมชนเป็นการแสดงออกถึงการต่อสู้และการไม่ยอมแพ้ การไม่ยอมจำนนต่อโชคชะตาโดยเฉพาะต้องอยู่อย่างคาดหวังท่ามกลางความขัดสน การเล่นการพนันถือเป็นทางเลือกหนึ่งที่คุ้มค่าหากผู้เล่นเป็นฝ่ายที่ชนะและเราก็มีโอกาสจะเป็นผู้ชนะได้ นอกจากนั้นการพนันยังเป็นการกีฬาและเป็นสิ่งบันเทิงที่หาสามารถทำให้คลายทุกข์ คลายเหนื่อยจากการงานได้ บ่อนพนันเป็นพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนพูดคุยกันของคนในชุมชนและยังช่วยให้คนบางกลุ่มมีรายได้จากการจัดกิจกรรมการเล่นพนันในชุมชน เช่น การค้าขาย และสิ่งอำนวยความสะดวกด้านอื่น ๆ เป็นต้น

ส่วนมุมมองด้านลบ (Negative View) ที่ชาวบ้านหรือชุมชนมีต่อการเล่นการพนัน ผู้วิจัยสรุปประเด็นสาระสำคัญได้ว่า “การพนันเป็นอบายมุข เป็นหนทางแห่งความเสื่อมและเป็นทางเลือกของชีวิตที่ควรหลีกเลี่ยง เพราะผิดศีลธรรมประเพณีและผิดกฎหมายของบ้านเมือง เป็นสิ่งที่มอมเมาประชาชน ส่วนมากนักเล่นการพนันหรือเครือข่ายของนักการพนันก็มักที่จะอ้างเอาประเพณีและวัฒนธรรมมาเป็นข้ออ้างในการเล่นการพนัน โดยมีการสร้างผลประโยชน์ให้กันตนเองและพรรคพวกเป็นเครื่องมือที่แอบแฝงอยู่ข้างหลังเสมอซึ่งมีนายทุนและผู้มีอำนาจในการบังคับใช้กฎหมายสนับสนุนอยู่เบื้องหลังจนทำให้การเล่นการพนันในชุมชนเป็นพื้นที่อิทธิพล”

ซึ่งได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิ่นวดี ศรีสุพรรณ และคณะ (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประเพณีบุญบั้งไฟ วัฒนธรรมเสี่ยงภัยในยุคสมัยใหม่” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายวัฒนธรรมประเพณีในกรณีของบุญบั้งไฟในฐานะของวัฒนธรรมร่วมสมัยที่กำลังเผชิญกับความเสี่ยงในยุคสมัยใหม่โดยผลิตความเสี่ยงในเชิงกายภาพแทนที่การเป็นประเพณีที่ลดความเสี่ยงในเชิงจิตวิทยาในแบบดั้งเดิม จากนั้นนำเสนอวิธีการจัดการความเสี่ยงดังกล่าวซึ่งทำให้ธุรกิจประกันภัยเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งชี้ให้เห็นว่าความเสี่ยงที่เกิดขึ้นในปัจจุบันไม่เพียงแต่เป็นความเสี่ยงด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อมเท่านั้น แม้แต่ในวัฒนธรรมประเพณีที่ดูเหมือนไม่ต้องเผชิญกับความเสียหายอะไรมากนักยังมีการผลิตและสร้างความเสี่ยงมากขึ้นในโลกสมัยใหม่ โดยวิเคราะห์ผ่านแนวคิดเรื่องความเสี่ยงภัยในยุคสมัยใหม่ของ “Antony Giddens” เป็นหลัก และสอดคล้องกับ วศิน ปัญญาวุฒิตระกูล และสุพรรณิ เกื่อนกลาด (2556) ได้ศึกษาเรื่อง “การพนันกับการแข่งเรือยาวประเพณี” โครงการศึกษาการพนันกับการแข่งเรือยาวประเพณี ใช้กรอบแนวคิดเรื่องตลาด (Marketing) มาวิเคราะห์รูปแบบการพนันแข่งขัน เครือข่ายความสัมพันธ์และพฤติกรรมการเล่นพนัน รวมถึงปริมาณความถี่ในการเล่นเพื่อดูปริมาณวงเงินพนันแข่งเรือยาว รวมถึงผลกระทบที่เกิดจากการเล่นพนัน และการวิเคราะห์โครงข่ายความสัมพันธ์ทางสังคมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเล่นพนันแข่งเรือยาวประเพณี การเก็บข้อมูลเริ่มต้นศึกษาข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลภาคสนามในพื้นที่ศึกษาการจัดการแข่งขันเรือยาวประเพณีเขตห้วยผะก๊วยโลกและพิจิตร ศึกษาบริบทภูมิหลังของงานแข่งเรือยาวประเพณีในอดีตและเปลี่ยนแปลงจนถึงปัจจุบันโดยการเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกและการวิธีการสนทนากลุ่ม และสังเกตการณ์ในกิจกรรมการแข่งขันเรือยาวประเพณี และผลการศึกษาได้พบประเด็นสำคัญ ดังนี้คือ (1) การจัดงานแข่งเรือยาวประเพณีเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต ซึ่งมีเงื่อนไขภายในจากการใช้เรือเพื่อการสัญจรทางน้ำของคนในชุมชนน้ำได้ลดลงแต่ยังมีการแข่งขันเรือยาวเพราะถือว่าเป็นงานรื่นเริงสนุกสนานและประเพณีสืบเนื่องกันต่อมา ปัจจัยภายนอกนอกจากหน่วยงานของรัฐบาลไทยใช้วิธีส่งเสริมอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และส่งเสริมประเพณีอันดีงามต่าง ๆ ของแต่ละภูมิภาคนำมาสู่การจัดงานเพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจในชุมชน การจัดงานแข่งเรือยาวจึงมี “เจ้าภาพ” หลัก คือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่เป็นผู้สนับสนุนงบประมาณการจัดงานและนำมาสู่สนามแข่งเรือที่เพิ่มมากขึ้น (2) รูปแบบการจัดงานก่อให้เกิดกลุ่มผลประโยชน์ในกิจกรรมแข่งขันเรือยาว ประกอบไปด้วยเจ้าภาพ เจ้าของเรือและทีมเรือ ทีมฝีพาย กลุ่มธุรกิจที่เกี่ยวข้องและนักพนันแข่งเรือ และ (3) การจัดงานแข่งเรื่อนำมาสู่การเล่นพนันที่สนามแข่งเรือและยังไม่มีมาตรการการควบคุมปัญหาพนันในกิจกรรมแข่งเรือผลกระทบจากการเล่นพนันแข่งเรื่อนำมาสู่เครือข่ายและความสัมพันธ์พฤติกรรมการเล่นพนันแข่งเรือมี 3 กลุ่ม คือ นักพนันระดับใหญ่ นักพนันระดับกลาง และนักพนันรายย่อย

วัตถุประสงค์วิจัยข้อที่ 2 พบว่า รูปแบบการป้องกันการเล่นการพนันตามประเพณีท้องถิ่นโดยการน้อมนำศาสตร์พระราชาดำรงหลักสามัคคีธรรมสู่การพัฒนาศักยภาพชุมชนในเขตพื้นที่ของจังหวัดยโสธร ประกอบด้วยกิจกรรมและบริบททางสังคม จำนวน 4 ด้าน คือ (1) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและการ

ควบคุมตนเองที่เหมาะสมกับการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับชุมชนในการป้องกันการเล่นพนัน ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมของคนชุมชนทุกภาคส่วน การรู้จักควบคุมตนเอง และผู้นำชุมชนสามารถสร้างการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาการพนันในชุมชนได้ (2) ด้านแผนแม่บททางสังคมและทุนทางสังคมที่เหมาะสมกับการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับชุมชนในการป้องกันการเล่นพนัน ประกอบด้วย การเรียนรู้ปัญหาและการร่วมมือกันชุมชน ต้นทุนทางสังคมที่แตกต่างกันทำให้การแก้ไขปัญหาการพนันได้ต่างกัน (3) ด้านหลักสามัคคีธรรมกับการสร้างความร่วมมือของชุมชน ประกอบด้วย ความสามัคคีปรองดองกันของชุมชนเป็นภูมิคุ้มกันภายในชุมชนได้ หลักสังคหวัตถุ 4 สามารถสร้างความร่วมมือของชุมชนในการแก้ไขปัญหาได้ และปัญหาการพนันและภัยทางสังคมสามารถแก้ไขได้ด้วยหลักสามัคคีธรรม พร้อมทั้ง การหมั่นประชุมกันเนื่องด้วยของชุมชนเป็นภูมิคุ้มกันภายในชุมชนได้ทุกระดับ และ (4) ด้านศาสตร์พระราชากับการพัฒนาชุมชนในการป้องกันปัญหาการพนันที่เหมาะสมกับการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับชุมชนในการป้องกันการเล่นพนัน ประกอบด้วย ศาสตร์พระราชาสมาสามารถแก้ไขปัญหาการพนันและภัยอื่น ๆ ได้อย่างเป็นรูปธรรม การเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนาชุมชนให้ห่างไกลการพนันคือการพัฒนาที่ยั่งยืน และการพัฒนารายบุคคลและชุมชนสามารถแก้ไขปัญหาการพนันในชุมชนได้ ซึ่งได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ วังระ ทานะวงศ์ (2557) ได้ศึกษาเรื่อง “มาตรการในการป้องกันและควบคุมการเล่นการพนันบนอินเทอร์เน็ต” พบว่า คนในประเทศนิยมเล่นการพนันบนอินเทอร์เน็ต เพราะความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ โทรศัพท์เคลื่อนที่ในขณะนี้สามารถใช้เล่นการพนันได้ ทำให้การเล่นการพนันบนอินเทอร์เน็ต (พนันออนไลน์) มีผลเสียหลายด้าน เช่น เศรษฐกิจ การศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ฯลฯ สังคมจึงต้องช่วยกันแก้ปัญหา แต่การนำพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 มาปรับใช้กับการพนันบนอินเทอร์เน็ตไม่ได้ผล เพราะมีปัญหาในเรื่องการนิยามการพนันบนอินเทอร์เน็ต อัตราทะโต ขาดคณะกรรมการควบคุมการพนันโดยเฉพาะการแก้ปัญหาดังกล่าวจึงควรที่จะแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการพนัน ดังนี้ นิยามการพนันบนอินเทอร์เน็ต เจ้ามือ ผู้เล่น ทริพย์สินการพนันบนอินเทอร์เน็ต ให้ชัดเจน เพิ่มอัตราทะโตผู้กระทำความผิดให้สูงขึ้น พร้อมได้เสนอแนะให้นำมาตรการทางกฎหมายที่มีอยู่มาปราบปรามผู้กระทำความผิด คือ มาตรการทางภาษี มาตรการห้ามสถาบันทางการเงินทำธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพนัน มาตรการความรับผิดชอบตามหลักดินแดนมาดำเนินคดีกับเว็บไซต์การพนันที่อยู่ต่างประเทศ นอกจากนี้ ได้เสนอแนะมาตรการทางด้านนโยบายมาป้องกันการพนันบนอินเทอร์เน็ต เช่น มาตรการทางสังคม มาตรการรณรงค์ลดละเลิกการพนัน มาตรการขอความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐ มาตรการขอความร่วมมือกับภาคเอกชน ตรวจสอบ เว็บไซต์การพนัน และมาตรการจัดตั้งหน่วยงานควบคุมดูแลการพนัน โดยเฉพาะ ถ้าได้ปฏิบัติตามข้อเสนอแนะดังกล่าวคาดว่าจะการพนันบนอินเทอร์เน็ตจะหมดไปจากสังคมไทย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล และคณะ (2561) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “ผลกระทบของการพนันในงานวัดที่มีต่อพฤติกรรมการเล่นพนันและแนวทางการส่งเสริมการรู้เท่าทันสถานการณ์การพนันสำหรับเยาวชนไทย” งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของการพนันในงานวัดที่มีต่อพฤติกรรมการเล่น

พนันของเยาวชนไทยและเพื่อวิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมการรู้เท่าทันสถานการณ์การพนันสำหรับเยาวชนไทย กลุ่มตัวอย่างคือเยาวชนอายุ 15-25 ปี เขตพื้นที่ภาคกลางที่มีพฤติกรรมการเล่นการพนันในงานวัดจำนวน 465 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามผลกระทบของการเล่นเกมในงานวัดที่มีต่อพฤติกรรมการเล่นพนันของเยาวชนไทยที่มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .88 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) ผลการวิจัยพบว่า อิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของตัวแปรที่มีผลต่อพฤติกรรมการเล่นพนัน สามารถอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมการเล่นพนันได้ร้อยละ 20 และแนวทางการส่งเสริมการรู้เท่าทันสถานการณ์การพนัน ได้แก่ (1) การให้คำนิยามและการจัดระดับของการพนัน (2) การสร้างความตระหนักให้เห็นความสำคัญของผลกระทบจากการพนัน (3) การปลูกฝังเรื่องการพนันในครอบครัว (4) การสร้างระบบการคัดกรองการติดการพนันสำหรับเด็กและเยาวชน (5) การพัฒนาหลักสูตรการรู้เท่าทันการพนันตามช่วงวัยของเด็กและเยาวชน (6) การจัดการและการควบคุมระบบสื่อ และ (7) การกำหนดมาตรการขับเคลื่อนให้เด็กและเยาวชนพ้นจากความเสี่ยงเรื่องการพนัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ในสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการติดต่อสื่อสารกันได้อย่างรวดเร็วทางด้านการสื่อสาร รัฐควรส่งเสริมการพนันยอคนิยมที่สร้างรายได้เข้ารัฐ โดยยึดผลประโยชน์ของชาติเป็นหลัก ไม่มีการแบ่งพรรคแบ่งฝ่าย ยุติประเด็นผลประโยชน์ของผู้มีอิทธิพล ควรศึกษาข้อดี - ข้อเสียและประสบการณ์ด้านการพนันจากเพื่อนบ้านที่เป็นการพนัน เช่น ประเทศลาวและกัมพูชา เป็นต้น ทั้งนี้เพราะการพนันไม่สามารถขจัดให้หมดไปได้ จึงควรทำการพนันทุกชนิดให้ถูกต้องตามกฎหมายและเก็บภาษีเข้ารัฐให้มากที่สุดจากรายได้ที่เกิดจากการพนัน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยด้านการสร้างเครือข่ายหรือแนวร่วมในการป้องกันการเล่นการพนันในประเพณีท้องถิ่นในระดับจังหวัด ภาค ประเทศ

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยด้านพฤติกรรมเชิงลึกของนักเล่นพนันและแนวทางป้องกันการเล่นการพนันของเด็กและเยาวชน

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงทำนายอนาคตภาพของสังคมกับการพนันในอีก 10 ปีข้างหน้า

เอกสารอ้างอิง

- เชษฐ รัชดาพรธนาธิกุล. (2556). มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพนันในประเทศมาเลเซีย. **วารสารกระบวนการยุติธรรม**. 6(3), 3-5.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2557). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS**. (พิมพ์ครั้งที่ 15), กรุงเทพฯ: บริษัท ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน).
- นฤมิตร สอดสุข. (2562). มุมมองต่อการพนันของสังคมไทย. **วารสารนวัตกรรมสังคม**. 2(2), 13-33.
- ปิ่นวดี ศรีสุพรรณ, เยาวลักษณ์ อภิชาติวัลลภ, กนกวรรณ มะโนรมย์. (2555). ประเพณีบุญบั้งไฟวัฒนธรรมเสี่ยงภัยในยุคสมัยใหม่. **วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี**. 8(1), 37-63.
- วสิน ปัญญาวุฒิตระกูล, สุพรรณิ เกื่อนกลาด. (2556). การพนันกับการแข่งเรือยาวประเพณี. **รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์**. ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน คณะเศรษฐศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัชร ทานะวงศ์. (2557). มาตรการในการป้องกันและควบคุมการเล่นการพนันบนอินเทอร์เน็ต. **วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร**. 6(2), 30-55.
- ศูนย์วิจัยเพื่อการพัฒนาสังคมและธุรกิจ. (2562). **รายงานการศึกษาศถานการณ์ พฤติกรรมและผลกระทบการพนัน ในประเทศไทย ประจำปี 2562**. ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน, คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (สสส).
- อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล และคณะ. (2561). ผลกระทบของการพนันในงานวัดที่มีต่อพฤติกรรมการเล่นพนันและแนวทางการส่งเสริมการรู้เท่าทันสถานการณ์การพนันสำหรับเยาวชนไทย. **Veridian E-Journal, Silpakorn University**. ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์-สังคมศาสตร์และศิลปะ 11(2), 2014-2027.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. **Educational and Psychological Measurement**. 30(3), 607-610

รูปแบบการพัฒนาทุนมนุษย์ของพนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบล

กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

Human capital development model of sub-district municipal officials in the lower
northeastern provinces 1

กิตติญาณต์ ดวงภักดีรัมย์

เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร

สัญญา เคนาภูมิ

นักศึกษาปริญญาเอก ปร.ด. (รัฐประศาสนศาสตร์) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Kittiyakan Duangpakdeeram

Saovalak Kosonkittiumporn

Sanya Kenaphoom

D.P.A. Student (Public Administration), Rajabhat Mahasarakham University

Lecturer of Political Science and Public Administration, Rajabhat Mahasarakham University

Lecturer of Political Science and Public Administration, Rajabhat Mahasarakham University

Corresponding E-mail: champdh999@gmail.com

วันที่รับบทความ: 28 ธันวาคม 2566; วันที่แก้ไขบทความ 10 มกราคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 18 มกราคม 2567

Received: December 28, 2023; Revised: January 10, 2024; Accepted: January 18, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) ศึกษากระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์ของพนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบล 2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ของพนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบล 3) สร้างและยืนยันรูปแบบการพัฒนาทุนมนุษย์ของพนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบล กลุ่มตัวอย่าง คือ พนักงานเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลตำบล ในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ใน คือ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการพัฒนาทุนมนุษย์ของพนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบล โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$) 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ของพนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบล ได้แก่ ปัจจัยค่าจ้าง และปัจจัยแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ โดยทั้ง 2 ตัวแปรสามารถร่วมกันอธิบายความผันแปรของการพัฒนาทุนมนุษย์ของพนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบล ได้อย่างถูกต้องร้อยละ 94.70 ($R^2 = 0.947$) รูปแบบการพัฒนาทุนมนุษย์ของพนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบล ประกอบด้วย รูปแบบการพัฒนาทุนมนุษย์ ปัจจัยค่าจ้าง และปัจจัยแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ผลการยืนยันรูปแบบการพัฒนาทุนมนุษย์ของพนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบล อยู่ในระดับมากที่สุด และมีค่าความสอดคล้อง

ระหว่างควอไทล์ น้อยกว่า 1.5 ทุกแนวทาง ซึ่งรูปแบบมีความเหมาะสมในระดับมาก ผลการสร้างการพัฒนาทุนมนุษย์ของพนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบล พบว่า การพัฒนาทุนมนุษย์ ประกอบด้วย การพัฒนาคุณลักษณะบุคลากร การพัฒนาภาวะผู้นำ ความผูกพันต่อองค์กร วัฒนธรรมองค์กร ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ความก้าวหน้าในสายงานอาชีพ ค่าตอบแทน ความสัมพันธ์ของผู้ปฏิบัติงานกับผู้บังคับบัญชา ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

คำสำคัญ : การพัฒนาทุนมนุษย์; พนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบล; กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ตอนล่าง 1

Abstract

The objectives of this research are as follows: 1) study the level of human capital development of sub-district municipal officials. 2) study factors affecting the human capital development of sub-district municipal officials. 3) create and confirm the human capital development model of sub-district municipal officials. The sample group was employees of local government organizations of sub-district municipalities. In the lower northeastern province group 1, a total of 400 people. The tool used was a 5-level rating scale questionnaire. Data were analyzed using averages, standard deviation and structural equation model analysis. The results of the research found that 1) the level of human capital development of sub-district municipal officials Overall it was at the highest level ($\bar{X} = 4.51$). 2) Factors that affect the development of human capital of sub-district municipal officials include sustaining factors and achievement motivation factors. Both variables can jointly explain the variation in human capital development among sub-district municipal officials. Correctly 94.70 percent ($R^2 = 0.947$). Human capital development model of sub-district municipal officials consists of human capital development model, sustaining factors, and achievement motivation factors. Results confirming the human capital development model of sub-district municipal officials. at the highest level and has a consistency value The interquartile scores were less than 1.5 for all approaches, with the model having a high level of appropriateness. The results of creating human capital development of sub-district municipal officials found that human capital development consists of developing personnel characteristics. leadership development Commitment to the organization corporate culture

information technology system Career advancement, compensation, worker-supervisor relationship Relationships with co-workers and working environment

Keywords: Human capital development; Sub-district municipal officials; Lower northeastern province group 1

บทนำ

คำว่า “ทุนมนุษย์” (Human Capital) ปรากฏขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2504 โดยนักเศรษฐศาสตร์รางวัลโนเบลชื่อ Theodore W. Schultz ได้เขียนบทความเรื่อง Investment in Human Capital ตีพิมพ์ในวารสาร American Economic Review โดยให้นิยามของทุนมนุษย์ว่า ทุนมนุษย์ คือ ความสามารถหลายๆ อย่างที่อยู่ในตัวคนทั้งที่ติดตัวมาแต่กำเนิดหรือเกิดจากการสะสมเรียนรู้ โดยแต่ละบุคคลที่เกิดมาจะมีคุณสมบัติเฉพาะของแต่ละบุคคล ซึ่งจะเป็นตัวบ่งชี้ความสามารถ คุณลักษณะเหล่านี้เป็นคุณลักษณะที่มีคุณค่า ซึ่งคุณค่านี้อาจเพิ่มขึ้นเมื่อมีการลงทุนที่เหมาะสม สำหรับประเทศไทยเริ่มได้ยินคำว่า “ทุนมนุษย์” เป็นครั้งแรกประมาณปี พ.ศ. 2544 และมีแนวคิดการมองทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสามารถว่าเป็นสินทรัพย์ที่มีค่าเพื่อการลงทุนสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่องค์กร ทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่ามากที่สุดขององค์กรในบรรดาปัจจัยการผลิตขั้นพื้นฐานทั้งหมดได้แก่ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) และเครื่องจักร (Machine) (สาคร สุขศรีวงศ์, 2551)

จากความสำคัญของมนุษย์ที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม หลายฝ่ายได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทุนมนุษย์เพิ่มมากขึ้น นโยบายภาครัฐของไทยจึงมุ่งพัฒนาระบบการศึกษาเพื่อการพัฒนาคนเป็นสำคัญ (สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า กระทรวงพาณิชย์ได้จัดทำแผนกลยุทธ์ทรัพยากรบุคคลระยะ 5 ปี พ.ศ.2565-2569) สอดคล้องกับยุคเศรษฐกิจฐานความรู้ ซึ่งควรเริ่มต้นสั่งสมความรู้ตั้งแต่ที่บ้านและสถาบันการศึกษาทุกระดับควบคู่กับการศึกษาหาความรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อมิให้การสร้างสรรค์ผลงานของมนุษย์ได้รับกวนและทำลายความสมดุลทางธรรมชาติและวัฒนธรรมที่ดีงามของท้องถิ่น โดยเฉพาะการมีความรู้ที่เพียงพอต่อการตัดสินใจเลือกวิธีการพัฒนาท้องถิ่นและการใช้เทคโนโลยีมาอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน ตลอดจนการสนับสนุนในเรื่องการสร้างหรือแสวงหาความรู้ การเก็บและการเผยแพร่ความรู้ให้แก่บุคลากรขององค์กร ซึ่งสอดคล้องกับการเป็นสังคมฐานความรู้ในปัจจุบัน สังคมฐานความรู้จะขับเคลื่อนไปด้วย 2 พลังสำคัญ คือ การเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายและความเข้มของปฏิสัมพันธ์ (สุวรรณิ คำมั่น และคณะ, 2551) ประไพทิพย์ ลือพงษ์ (2556) ยังกล่าวสนับสนุนไว้อีกว่า มนุษย์เมื่อได้รับการพัฒนาจะมีความรู้เพิ่มขึ้นมีความคิดที่ก้าวไกล เข้าใจตนเองและเข้าใจองค์กร ปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม เกิดประโยชน์ต่อองค์กรของตนและสังคมโดยรวม นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) ดังนั้นสังคมไทยจะอยู่รอดและมี

ความเข้มแข็งทัดเทียมกับประเทศอื่นๆ ได้นั้น ต้องมีการพัฒนาทุนมนุษย์อย่างมีประสิทธิภาพ มีการรวมตัวกัน เพื่อส่งเสริมความร่วมมือทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ส่งเสริมสันติภาพและความมั่นคงในท้องถิ่นให้แข็งแกร่งขึ้น โดยมีทุนมนุษย์เป็นผู้ขับเคลื่อน

ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับทุนมนุษย์ของเทศบาลตำบล ส่วนใหญ่พบว่าบุคลากรยังขาดความรู้ความสามารถ เมื่อเปรียบเทียบกับข้าราชการส่วนกลาง ส่งผลให้การปฏิบัติงานขาดประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ พืชรพีศ ให่ถนอม (2556) ที่พบว่าเทศบาลตำบลไร่ชิงเป็นเทศบาลตำบลขนาดใหญ่ มีพนักงานเป็นจำนวนมาก การบริหารจัดการภายในของเทศบาลตำบลมีปัญหาหลายประการ ได้แก่ พนักงานไม่มีระเบียบในการทำงาน มีการแบ่งแยกเป็นกลุ่มเป็นพวก บิดเบือนความรับผิดชอบงานตนเองให้แก่ผู้อื่น การทำงานของหน่วยงานภายในไม่มีการประสานงานกัน อีกทั้งการจัดประชุมของเทศบาลตำบล จะจัดประชุมเมื่อมีปัญหาที่ต้องแก้ไขเท่านั้น ส่งผลให้การทำงานเกิดความล่าช้า ไม่สามารถทำงานบรรลุเป้าหมายขององค์การได้ และประชาชนผู้มารับบริการไม่ได้รับความสะดวกในการติดต่อราชการ ตลอดจนปัญหาที่ประชาชนทั่วไปได้รับทราบกันดีคือ การแบ่งพรรคแบ่งพวก การแสวงหาอำนาจเพื่อสร้างประโยชน์เฉพาะตัวและเฉพาะกลุ่ม การทุจริตคอร์รัปชัน ความไม่โปร่งใสในการทำงาน ซึ่งเทศบาลตำบลจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงระบบการทำงาน เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพสูงสุด สอดคล้องกับการศึกษาของ เสาวรัตน์ บุญวงศ์ (2556) พบว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของเทศบาลตำบลบางเหริ่ง อำเภอกวนเนียง จังหวัดสงขลา มีจุดอ่อนคือ พนักงานเข้าส่วนร่วมในการพัฒนามีความรู้น้อย ไม่ให้ความสำคัญในการพัฒนางาน ไม่มีเวลาที่จะเข้ารับการพัฒนาความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรม ไม่สามารถนำมาปรับใช้ในงานของคนได้ และพนักงานไม่สนใจศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม จากแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน อัตรากำลังใจมีน้อย ไม่ครบตามแผนอัตรากำลังใจ ทำให้พนักงานต้องรับผิดชอบงานอื่นด้วย จึงไม่มีเวลาที่จะพัฒนา ทั้งที่เทศบาลตำบลบางเหริ่งมีโอกาสในการพัฒนาบุคลากรของตนอีกมาก เนื่องจากมีหน่วยงานที่คอยสนับสนุนและรับผิดชอบด้านการฝึกอบรมให้กับพนักงาน เช่น สถาบันพัฒนาบุคลากรท้องถิ่น ที่ทำหน้าที่เป็นแหล่งพัฒนาความรู้และมีหลักสูตรในการฝึกอบรมที่หลากหลาย ครอบคลุมทุกตำแหน่งงาน นโยบายจากส่วนกลางสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มีสถานที่สำหรับทำกิจกรรมนันทนาการต่างๆ มีการบังคับใช้ประมวลจริยธรรมสำหรับข้าราชการ และมีสถาบันการศึกษามากมายที่ให้บริการด้านการศึกษา

ดังนั้นการที่พัฒนาทุนมนุษย์ของเทศบาลตำบลทุกแห่งจึงควรมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพื่อร่วมกันวางแนวทางและกำหนดทิศทางการพัฒนาท้องถิ่นของตนให้สามารถฝ่าวิกฤติต่างๆ ในยุคโลกาภิวัตน์ไปได้ ส่วนใหญ่มุ่งเน้นการพัฒนาทุนมนุษย์ในหลายด้าน เช่น การให้ความรู้ การศึกษาดูงาน การอบรม การใช้เทคโนโลยี แนวทางเหล่านี้ช่วยให้บุคลากรนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สามารถสร้างนวัตกรรมให้กับเทศบาลตำบลและท้องถิ่นได้ ตลอดจนส่งผลให้ประชาชนในท้องถิ่นมีความมั่นใจและยินดีที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานกับเทศบาลตำบลมากยิ่งขึ้น การพัฒนาทุน

มนุษย์จึงเป็นที่นิยมกันมากในปัจจุบัน เนื่องจากสังคมในยุคศตวรรษที่ 20 ได้เปลี่ยนเป็นสังคมแห่งความรู้ ความสามารถของคนและองค์การ จึงมีความสำคัญอย่างมากในฐานะทรัพยากรสินทางปัญญาที่สามารถนำมาใช้ สร้าง “คุณค่าเพิ่ม” และ “มูลค่าเพิ่ม” ต่อสินค้าและบริการขององค์การ (ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์, 2548)

ปัจจุบันการบริหารงานบุคคลในด้านการพัฒนาทุนมนุษย์ขององค์การบริหารเทศบาลตำบลมีความ เป็นอิสระในการออกคำสั่งต่างๆ ในด้านการบริหารงานบุคคลและมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วมาก เพื่อให้สอดคล้องกับการปรับปรุงโครงสร้างระบบราชการของรัฐบาล ทำให้มีปริมาณงานเพิ่มมากยิ่งขึ้น แต่มี การปรับขนาดองค์การให้เล็กลง ตลอดจนมีการปรับอัตรากำลังคนให้มีจำนวนพอเหมาะกับโครงสร้างองค์การ ใหม่ ไม่ว่าจะเป็นการจัดหาบุคลากรเข้ามาร่วมงานกับองค์การ การพัฒนาบุคลากร การเลื่อนตำแหน่ง ตลอดจนการใช้ประโยชน์และรักษาบุคลากร ทำให้การบริหารงานบุคคลมีปัญหาเกิดขึ้นได้เสมอ อย่างไรก็ตาม ความล้มเหลวหรือความสำเร็จของการดำเนินงานของเทศบาลตำบลขึ้นอยู่กับคนเป็นสำคัญ คนจึงเป็นปัจจัย สำคัญอย่างยิ่งของการบริหารงานของเทศบาลตำบล (ณิชาภัทร การะเกตุ, 2554) ดังนั้นเทศบาลตำบล นำมา พิจารณากับภูมิปัญญาของบุคลากรในองค์การและภูมิปัญญาของประชาชนในชุมชน ซึ่งภูมิปัญญาของคนไทยที่ รวบรวมได้สร้างสรรค์ไว้นั้นมีคุณค่าอย่างยิ่งต่อการพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภายนอก ภูมิปัญญาต่างๆ จึงสมควรที่ต้องมีการรักษาและสืบทอดต่อไป การพัฒนาทุนมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพ ยังช่วยสร้างบุคลากรที่มีศักยภาพเพียงพอแก่การรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากการพัฒนาทุนมนุษย์ของพนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ประสบผลสำเร็จจะก่อให้เกิดประโยชน์มากมายต่อท้องถิ่น ประชาชนและสังคมไทย ทั้งด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม ด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

จากที่กล่าวมาข้างต้นทำให้มีความเข้าใจอย่างชัดเจนว่า องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นมีความสำคัญต่อ การพัฒนาท้องถิ่น จึงจำเป็นต้องมีบุคลากรที่มีศักยภาพและทุนมนุษย์มีความสำคัญและเป็นแหล่งความรู้ที่มี คุณค่าอย่างยิ่งต่อการสร้างสรรค์นวัตกรรมจนเราไม่สามารถมองข้ามสมรรถนะของทุนมนุษย์ไปได้ ซึ่งการ พัฒนาทุนมนุษย์ให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพมากขึ้นเท่าใดย่อมสนับสนุนให้การพัฒนาในด้านอื่นๆ มีความ เจริญเติบโตมากขึ้นเป็นทวีคูณ เนื่องจากมนุษย์เป็นแหล่งของความได้เปรียบของการแข่งขันและเป็นหัวใจ สำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) เราจึงควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาทุนมนุษย์ ให้มากขึ้นแม้ว่าความสำเร็จของการพัฒนาทุนมนุษย์ยังขึ้นอยู่กับหลายปัจจัยก็ตาม ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษา เรื่อง การพัฒนาทุนมนุษย์ของพนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยจะสร้างรูปแบบการพัฒนาทุนมนุษย์ เพื่อให้บุคลากรมีศักยภาพเพียงพอแก่การสนับสนุนการพัฒนา องค์การและท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมเอื้อต่อการแก้ปัญหาต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งเพื่อเสริมสร้าง ให้มีกลยุทธ์ในการพัฒนาทุนมนุษย์อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาประเทศของรัฐบาลที่ สนับสนุนให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่นและคนในท้องถิ่นอย่างเหมาะสมต่อยุคสมัยที่มีความเจริญทางวัตถุมากกว่า

ทางด้านจิตใจเพื่อให้สังคมไทยรอดพ้นจากวิกฤติด้านครอบครัว วิกฤติเศรษฐกิจ วิกฤติการเมือง วิกฤติสิ่งแวดล้อม วิกฤติศาสนา และวิกฤติวัฒนธรรม ตลอดจนเป็นการเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 อันเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลและช่วยให้สังคมกลับคืนเป็นสังคมที่น่าอยู่ ผู้คนส่วนใหญ่อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีความเอื้ออาทร มีความรัก ความเมตตา มีน้ำใจและความจริงใจต่อกันอีกทั้งมีความพร้อมที่จะให้อภัยกันตลอดเวลา

วัตถุประสงค์

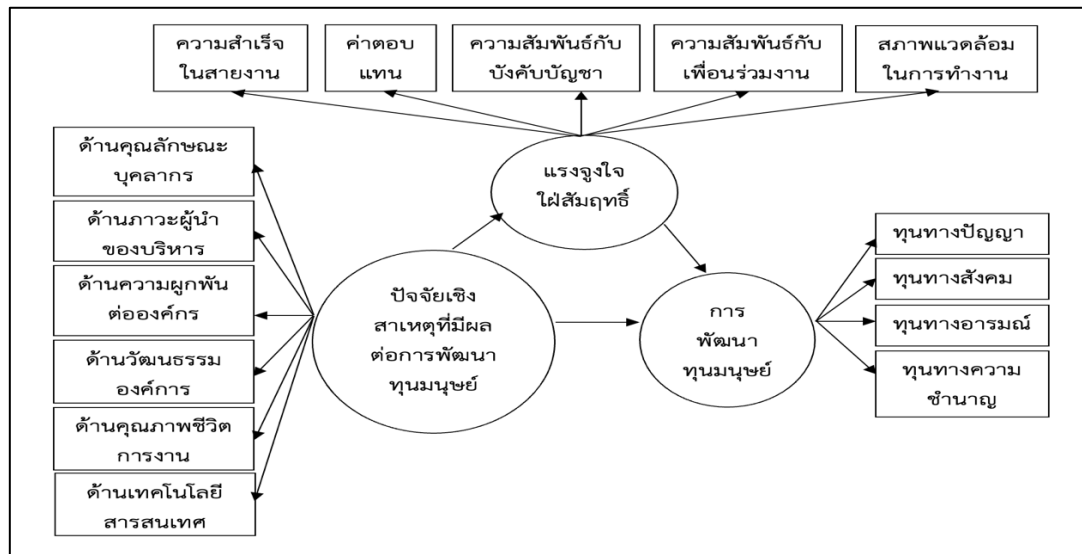
1. เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาทุนมนุษย์ของพนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ของพนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1
3. เพื่อสร้างและยืนยันรูปแบบการพัฒนาทุนมนุษย์ของพนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

สมมติฐานในการศึกษา

การพัฒนาทุนมนุษย์ของพนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ได้แก่ ปัจจัยด้านค่าจ้าง และปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยครั้งนี้ ได้แสดงความสัมพันธ์ในลักษณะของความเป็นเหตุเป็นผลเป็นสมการโครงสร้าง (SEM) โดยอาศัยหลักการและเหตุผลความสัมพันธ์ลำดับการเกิดก่อนหลัง (Birth Order) และนำเสนอกรอบแนวคิดการวิจัยด้วยเทคนิคการเขียนกรอบแนวคิดการวิจัยเชิงสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร (สัญญา เคนาภูมิ, 2557)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินงานวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ พนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ได้แก่ จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 13,745 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ พนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ได้แก่ จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 400 คน โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้เกณฑ์ไม่น้อยกว่า 20 เท่าของตัวแปร (Hair, 2006, p. 112) ผู้วิจัยออกแบบการสุ่มตัวอย่างแบบ 2-Stage Sampling เป็นวิธีที่ประชากรแต่ละหน่วยมีโอกาสถูกสุ่มมาเป็นกลุ่มตัวอย่างเท่าๆ กัน เพื่อเป็นการกระจายกลุ่มตัวอย่างและครอบคลุมในแต่ละจังหวัด ผู้วิจัยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยการกำหนดสัดส่วนแล้วใช้วิธีสุ่มแบบอย่างง่าย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งโครงสร้างเนื้อหาของแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน โดยแต่ละตอนมีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ของพนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) กำหนดเป็นค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการพัฒนาทุนมนุษย์ของพนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) กำหนดเป็นค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามข้อเสนอแนะ/แนวทางการปรับปรุงแก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือพัฒนาเกี่ยวกับการพัฒนาทุนมนุษย์ของพนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยขอหนังสือความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เพื่อขออนุญาตจากผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่ที่จะทำการศึกษา เพื่อแจ้งให้กลุ่มตัวอย่างทราบและขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม

2. ผู้วิจัยลงพื้นที่ในการเก็บข้อมูลและชี้แจงวิธีการตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง

3. ตรวจสอบและคัดแยกแบบสอบถามที่สมบูรณ์เพื่อนำแบบสอบถามไปวิเคราะห์ข้อมูลและวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์เพื่อศึกษาลักษณะของแต่ละตัวแปรสถิติที่จะใช้วิเคราะห์เพื่อตอบคำถามการวิจัยและการวิเคราะห์ โดยสถิติเพื่อตรวจสอบอิทธิพลของตัวแปรที่สนใจ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. การวิเคราะห์ระดับการพัฒนาทุนมนุษย์ของพนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ของพนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 และการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) รูปแบบการพัฒนาทุนมนุษย์ของพนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 การวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้าง โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณและวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพล การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) รูปแบบการพัฒนาทุนมนุษย์ของพนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ระดับการพัฒนาทุนมนุษย์ของพนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการพัฒนาทุนมนุษย์ของพนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

การพัฒนาทุนมนุษย์ของพนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบล กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านทุนทางปัญญา	4.58	0.30	มากที่สุด
2. ด้านทุนทางสังคม	4.59	0.38	มากที่สุด
3. ด้านทุนทางอารมณ์	4.52	0.37	มากที่สุด
4. ด้านทุนทางความชำนาญ	4.35	0.40	มากที่สุด
รวม	4.51	0.32	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ระดับการพัฒนาทุนมนุษย์ของพนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ระดับการพัฒนาทุนมนุษย์ของพนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบล อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านทุนทางปัญญา ($\bar{X} = 4.58$) ด้านทุนทางสังคม ($\bar{X} = 4.59$) ด้านทุนทางอารมณ์ ($\bar{X} = 4.52$) และด้านทุนทางความชำนาญ ($\bar{X} = 4.35$)

2. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ของพนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ซึ่งใช้การวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพล (Path Analysis) ของโมเดลสมการโครงสร้างปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ของพนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเส้นทางอิทธิพล (Path Analysis) ของโมเดลสมการโครงสร้างปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ของพนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 (หลังการปรับโมเดลด้วยค่าดัชนีโมเดล; MI)

ตัวแปรผล	MOVТ (Path Factor)				HUMA			
ปัจจัยที่มีผล	DE	IE	TE	R ²	DE	IE	TE	R ²
HYGI	0.847	-	0.847	0.845	0.358	0.303	0.661	0.947
MOVТ	-	-	-		0.225	-	0.225	

Goodness of Fit Indices

$$\chi^2 = 27.428, df = 15, p = 0.059, CFI = 0.984, TLI = 0.977, RMSEA = 0.045, SRMR = 0.041$$

จากตารางที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า การวิเคราะห์ข้อมูลเส้นทางอิทธิพล (Path Analysis) ของโมเดลสมการโครงสร้างปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ของพนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 (หลังการปรับโมเดลด้วยค่าดัชนีโมเดล; MI) ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) พบว่า ปัจจัยคำจูน (HYGI) และปัจจัยแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (MOVT) สามารถอธิบายความผันแปรผ่านปัจจัยแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (MOVT) และการพัฒนาทุนมนุษย์ของพนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบล (HUMA) โดยปัจจัยคำจูน (HYGI) และปัจจัยแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (MOVT) ทั้ง 2 ตัวแปรสามารถร่วมกันอธิบายความผันแปรของการพัฒนาทุนมนุษย์ของพนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบล (HUMA) ได้อย่างถูกต้องร้อยละ 94.70 (HUMA; $R^2 = 0.947$) นอกจากนี้ ปัจจัยคำจูน (HYGI) ยังสามารถอธิบายความผันแปรผ่าน (Path Factor) ปัจจัยแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (MOVT) ได้อย่างถูกต้องร้อยละ 84.50 (MAN; $R^2 = 0.845$)

2. ผลการวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพล (Path Analysis) ของโมเดลสมการโครงสร้างปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ของพนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงในเชิงบวกต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ของพนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบล (HUMA) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ประกอบด้วย ปัจจัยคำจูน (HYGI) และปัจจัยแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (MOVT) ซึ่งสามารถอธิบายได้โดยเรียงลำดับตัวแปรที่มีค่าขนาดอิทธิพลโดยรวม (Total Effect; TE) ได้ดังนี้

2.1 ปัจจัยคำจูน (HYGI) เป็นตัวแปรที่มีค่าขนาดอิทธิพลโดยรวม (TE) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าขนาดอิทธิพลโดยรวม (TE) เท่ากับ 0.661 ซึ่งมีอิทธิพลในทางตรงต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ของพนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบล (HUMA) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าขนาดอิทธิพลทางตรง (DE) เท่ากับ 0.358 และมีอิทธิพลในทางตรงต่อปัจจัยแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (MOVT) โดยมีค่าขนาดอิทธิพลทางตรง (DE) เท่ากับ 0.847 นอกจากนี้ยังพบว่า ปัจจัยคำจูน (HYGI) เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลทางอ้อมในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ของพนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบล (HUMA) โดยส่งอิทธิพลผ่านปัจจัยแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (MOVT) ด้วยค่าขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.303

2.2 ปัจจัยแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (MOVT) เป็นตัวแปรที่มีค่าขนาดอิทธิพลโดยรวม (TE) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าขนาดอิทธิพลทางตรง (DE) และอิทธิพลโดยรวม (TE) เท่ากับ 0.225 ซึ่งมีอิทธิพลในทางตรงต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ของพนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบล (HUMA) เท่ากับ 0.225

3. ผลการวิเคราะห์ความกลมกลืนของโมเดลสมการโครงสร้างปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ของพนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

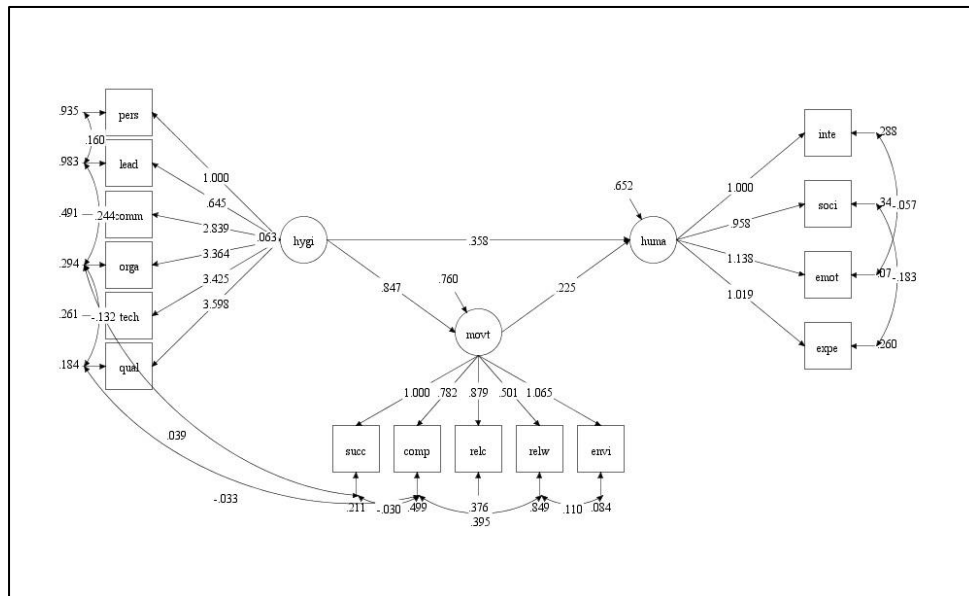
ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความกลมกลืนของโมเดลสมการโครงสร้างปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ของพนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ภายหลังการปรับแก้ด้วยค่าดัชนีปรับโมเดล

ดัชนีวัดความกลมกลืน	เกณฑ์พิจารณา	ค่าดัชนีที่วัดได้	ผลการพิจารณา
χ^2 test	p-value > 0.05	0.059	ผ่านเกณฑ์/ดี
χ^2/df	< 2.00	1.828	ผ่านเกณฑ์/ดี
CFI	≥ 0.95	0.984	ผ่านเกณฑ์/ดี
TLI	≥ 0.95	0.977	ผ่านเกณฑ์/ดี
RMSEA	< 0.05	0.045	ผ่านเกณฑ์/ดี
SRMR	< 0.05	0.041	ผ่านเกณฑ์/ดี

จากตารางที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า การวิเคราะห์ความกลมกลืนของโมเดลสมการโครงสร้างปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ของพนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 พบว่ามีค่าต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ค่า χ^2 ของโมเดลมีค่าเท่ากับ 27.428 โดยมีค่า df เท่ากับ 15 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.059 ซึ่งเมื่อทำการคำนวณค่าไคแอสควร์สัมพัทธ์ (χ^2/df) พบว่ามีค่าเท่ากับ 1.828 ซึ่งมีค่า < 2.00 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าโมเดลยังมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์
2. ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนเชิงสัมพัทธ์ มีค่า CFI เท่ากับ 0.984 และ TLI เท่ากับ 0.977 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าโมเดลยังมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์
3. ค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า มีค่า RMSEA เท่ากับ 0.045 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าโมเดลยังมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์
4. ค่าดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนในรูปความคลาดเคลื่อน มีค่า SRMR เท่ากับ 0.041 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าโมเดลยังมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ทั้งนี้ จากตารางที่ 3 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าค่าดัชนีความกลมกลืนของโมเดลสมการโครงสร้างปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ของพนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ที่ได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลภายหลังการปรับแก้ด้วยค่าดัชนีปรับโมเดล มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับที่ดี จึงสามารถแสดงให้เห็นถึงโครงสร้างของโมเดลดังภาพที่ 2 ดังนี้

ภาพที่ 2 โมเดลสมการโครงสร้างปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ของพนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ภายหลังการปรับแก้ด้วยค่าดัชนีปรับโมเดล (After Modification)

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาการพัฒนาทุนมนุษย์ของพนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ผู้วิจัยสามารถสรุปผลและอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ระดับการพัฒนาทุนมนุษย์ของพนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 สามารถสรุปได้ว่า ระดับการพัฒนาทุนมนุษย์ของพนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ระดับการพัฒนาทุนมนุษย์ของพนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบล อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านทุนทางปัญญา ($\bar{X} = 4.58$) ด้านทุนทางสังคม ($\bar{X} = 4.59$) ด้านทุนทางอารมณ์ ($\bar{X} = 4.52$) และด้านทุนทางความชำนาญ ($\bar{X} = 4.35$) ทั้งนี้เป็นเพราะว่า 1) ด้านทุนทางปัญญา เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลเป็นผู้เฝ้าหาความรู้ใหม่จากแหล่งความรู้ต่างๆ ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง มีระบบการจัดเก็บข้อมูลความรู้ต่างๆ ที่นำมาใช้ในการทำงานไว้อย่างเป็นระบบ โดยแยกเป็นหมวดหมู่ เช่น ตามตำแหน่งงาน ความชำนาญ สายงาน หน้าที่ มีการสรุปความรู้ใหม่ที่ได้จากการอบรม ศึกษาดูงาน การพูดคุยเผยแพร่ให้ผู้อื่นได้ทราบอย่างเป็นทางการ มีการส่งเสริมความสามารถการเข้าถึงความรู้ต่างๆ ได้สะดวกเพื่อนำความรู้มาพัฒนาตนเองให้ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การหาความรู้จากอินเทอร์เน็ต มีการสร้างสรรค์กลยุทธ์ ระบบวิธีการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพจนกลายเป็นเทศบาลตำบลที่มีผลงานโดดเด่น มีการแลกเปลี่ยนความรู้

กันอย่างกว้างขวาง เช่น การสอนงาน การเล่าเรื่อง การรวมกลุ่มพูดคุย มีการสร้างเครือข่ายเพื่อการพัฒนาคน อย่างกว้างขวางเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นที่สามารถนำมาใช้ในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการแสดงความคิดเห็นเพื่อพัฒนาระบบงานที่ปฏิบัติ และปรับปรุงงานการพัฒนาท้องถิ่นอยู่เสมอ มีการวิเคราะห์เรื่องราวต่างๆ ก่อนการตัดสินใจลงมือทำทุกครั้ง บุคลากรในเทศบาลตำบลมีความรู้ทั่วไป ในการปฏิบัติงานมากขึ้นช่วยให้งานมีประสิทธิภาพมากขึ้น มีความรู้และทักษะเฉพาะตามสายงานในแต่ละตำแหน่งอย่างเหมาะสม และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มากขึ้น 2) ด้านทุนทางสังคม เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบล ได้รับการปรึกษาหารือเรื่องงานหรือความรู้ การให้กำลังใจจากเพื่อนร่วมงานเสมอ เมื่อมีคนเข้ามาทำงานใหม่ เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลที่ทำงานมาก่อนจะเป็นผู้เริ่มทักทายทำความรู้จัก มีการสร้างและรักษาความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในเทศบาลตำบล ให้มีความเป็นหนึ่งเดียวกันได้แน่นแฟ้นมากขึ้น มีการช่วยเหลือกันและให้ความร่วมมือกันในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายของเทศบาลตำบล บุคลากรในเทศบาลตำบลมีคุณธรรม และจริยธรรมที่ดีในการปฏิบัติงาน และเทศบาลตำบลส่งเสริมการสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาทุนมนุษย์อย่างเหมาะสม เช่น การมีโครงการร่วมกับสถาบันการศึกษา หรือเทศบาลตำบลอื่นๆ 3) ด้านทุนทางอารมณ์ มีกิจกรรมการเสริมสร้างทัศนคติและการบริหารอารมณ์ มีการให้คำปรึกษาระหว่างเพื่อนร่วมงานเพื่อให้สามารถยอมรับความจริงที่เกิดขึ้นได้ บุคลากรในเทศบาลตำบลมีการแสดงออกทางอารมณ์เหมาะสมกับกาลเทศะ สามารถควบคุมและปรับอารมณ์ของตนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ มีการเจรจาที่ดี จึงไม่มีความขัดแย้งกันภายในหน่วยงาน มีความกล้าหาญในการแสดงออกทางความรู้สึก แต่ละคนมีการเรียนรู้ การคิดและฝึกฝนจนยอมรับข้อเสียของตน แล้วปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น ทุกคนมีใจกว้างรับฟังข้อมูลย้อนกลับ หรือรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์เชิงสร้างสรรค์จากผู้อื่น มีวิธีปฏิบัติเพื่อการร้องขอความช่วยเหลือจากผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม และเทศบาลตำบลมีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทางอารมณ์อย่างเหมาะสม 4) ด้านทุนทางความชำนาญ มีความสามารถจัดทำเอกสารประกอบการปฏิบัติหน้าที่เพื่อแสดงถึงความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา ที่ปฏิบัติอย่างเป็นระบบและเป็นปัจจุบัน มีความสามารถวางแผนการปฏิบัติหน้าที่ จัดทำ กำหนด และ การใช้สื่อ จากแหล่งทรัพยากรความรู้ที่เป็นเอกสารวัตถุ หรือทรัพยากรบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ มีความสามารถกำหนดวัตถุประสงค์การปฏิบัติหน้าที่ในแต่ละส่วนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ นโยบาย เป้าหมายของเทศบาลตำบลและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยี มีการตัดสินใจแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าในการปฏิบัติงานในตำแหน่งหน้าที่ตามสายงานวิชาการ มีความสามารถกำหนดและใช้เกณฑ์ประเมินและวิธีการประเมินผลที่เชื่อถือได้ และเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติหน้าที่ จึงส่งผลให้ระดับการพัฒนาทุนมนุษย์ของพนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มรกต โกมลดิษฐ์ (2546) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ : กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี” ผลการวิจัยพบว่า มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี (มจธ.) มีระดับการ

ดำเนินการจัดการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ประกอบด้วย การจัดหาทรัพยากรมนุษย์ การให้รางวัลทรัพยากรมนุษย์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการธำรงรักษาและป้องกันทรัพยากรมนุษย์ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิษณุภา พิมพ์สิงห์ (2558) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ของบุคลากรสายวิชาการในมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ผลการพบว่าการพัฒนาทุนมนุษย์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ความสำคัญของปัจจัยภายในองค์กรและปัจจัยภายนอกองค์กรกับการพัฒนาทุนมนุษย์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ของพนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 พบว่า ปัจจัยค้ำจุน และปัจจัยแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ของพนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ทั้ง 2 ตัวแปร โดยผลการวิจัยดังกล่าวเป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้เป็นเพราะกลุ่มปัจจัยทั้ง 2 ปัจจัย เป็นปัจจัยซึ่งได้รับอิทธิพลจากตัวแปรย่อย จำนวน 11 ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรด้านคุณลักษณะของบุคลากร ตัวแปรด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร ตัวแปรด้านความผูกพันต่อองค์กร ตัวแปรด้านวัฒนธรรมองค์การ ตัวแปรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ตัวแปรด้านคุณภาพชีวิตการทำงาน ตัวแปรด้านความสำเร็จในสายงาน ตัวแปรด้านค่าตอบแทน ตัวแปรด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ตัวแปรด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน และตัวแปรด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ซึ่งตัวแปรย่อยทั้ง 11 ปัจจัย เป็นองค์ประกอบของปัจจัยค้ำจุน และปัจจัยแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ซึ่งเป็นปัจจัยหรือตัวแปรที่ก่อให้เกิดการขับเคลื่อนการพัฒนาทุนมนุษย์ โดยเฉพาะการพัฒนาทุนมนุษย์ของพนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ส่งผลให้ปัจจัยดังกล่าวทั้ง 11 ตัวแปรเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ของพนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เสาวลักษณ์ นิกรพิทยา, เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร, วชิรินทร์ สุทธิชัย, และสมเจตน์ ภูศรี (2558) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาทุนมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนตำบล กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนตำบล กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ โดยเรียงลำดับค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์การ (0.38) ปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (0.36) ปัจจัยด้านความผูกพันในงาน (0.33) ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ (0.31) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม (0.21) ปัจจัยด้านโครงสร้างองค์การ (0.17) และปัจจัยด้านการจูงใจ (0.12) ซึ่งปัจจัยดังกล่าวมีผลต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนตำบล กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชากร คัยนันท์ (2561) ได้ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบพัฒนาทุนมนุษย์ของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาค

ตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ ปัจจัยด้านแรงจูงใจ ด้านคุณภาพชีวิตการทำงาน ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านคุณลักษณะของบุคลากร ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร และด้านวัฒนธรรมองค์กร

3. การศึกษาความกลมกลืนของรูปแบบการพัฒนาทุนมนุษย์ของพนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 พบว่า 1) ค่า χ^2 ของโมเดลมีค่าเท่ากับ 27.428 โดยมีค่า df เท่ากับ 15 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.059 ซึ่งเมื่อทำการคำนวณค่าไคแอสควร์สัมพัทธ์ (χ^2/df) พบว่ามีค่าเท่ากับ 1.828 ซึ่งมีค่า < 2.00 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าโมเดลยังมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ 2) ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนเชิงสัมพัทธ์ มีค่า CFI เท่ากับ 0.984 และ TLI เท่ากับ 0.977 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าโมเดลยังมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ 3) ค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า มีค่า RMSEA เท่ากับ 0.045 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าโมเดลยังมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ 4) ค่าดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนในรูปความคลาดเคลื่อน มีค่า SRMR เท่ากับ 0.041 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าโมเดลยังมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ทั้งนี้เป็นเพราะ ผู้วิจัยได้มีการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทุนมนุษย์ของพนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบล ตลอดจนปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ของพนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบล ซึ่งส่งผลให้รูปแบบการพัฒนาทุนมนุษย์ของพนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับที่ดี โดยผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระมหาสุเมฆ สมานิต, พระเทพปริยัติเมธี และนัยนา เกิดวิชัย (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลพุทธบูรณาการการบริหารงาน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิจิตร ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยเชิงสาเหตุประกอบด้วย การบริหารจัดการ ภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วมและอิทธิบาท 4 ของประสิทธิผลการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิจิตรมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าไค-สแควร์ เท่ากับ 204.64 องศาอิสระ (df) เท่ากับ 179 ความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ 0.092 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.97 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.95 ค่าดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของส่วนที่เหลือ (RMR) เท่ากับ 0.062 และค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของค่าความแตกต่างโดยประมาณ (RMSEA) เท่ากับ 0.016 อธิบายความแปรปรวนของประสิทธิผลการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิจิตร ได้ร้อยละ 89.00

4. การยืนยันความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาทุนมนุษย์ของพนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 พบว่า กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีความคิดเห็นต่อแนวทางการสร้างรูปแบบการพัฒนาทุนมนุษย์ของพนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ในปัจจัยด้านจูงใจ และปัจจัยด้านแรงจูงใจไม่สัมฤทธิ์ อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด และมีค่าความสอดคล้องระหว่างควอไทล์ น้อยกว่า 1.5 ทุกแนวทาง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า แนวทางการสร้างรูปแบบการพัฒนาทุนมนุษย์ของพนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตอนล่าง 1 ในปัจจัยคำจูน และปัจจัยแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีความเหมาะสมต่อการนำไปสร้างเป็นรูปแบบการพัฒนาทุนมนุษย์ของพนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะแนวทางในการสร้างรูปแบบการพัฒนาทุนมนุษย์ของพนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ประกอบด้วยแนวคิดหลักเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะบุคลากรให้มีความมุ่งมั่น ตั้งใจและกระตือรือร้น มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ มีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความโปร่งใส ซื่อสัตย์ สุจริต มีจิตสำนึกในด้านคุณธรรม และจริยธรรม การพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหาร ต้องกล้าเสี่ยงที่จะค้นหากลยุทธ์หรือแนวทางใหม่ๆ มีการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์แนวทางหรือวิธีการปฏิบัติงานได้ตามสถานการณ์และสภาพแวดล้อม มีความผูกพันต่อองค์กร มีความเชื่อมั่นอย่างแรงกล้าในการยอมรับเป้าหมายและค่านิยมในการทำงานขององค์กร มีความพยายามอย่างมากและเต็มใจที่จะทุ่มเททำงานเพื่อประโยชน์ขององค์กร มีความเข้าใจในวัฒนธรรมองค์กร มีการวางแผน กำหนดแนวทาง และเป้าหมายกับผลการปฏิบัติงานไว้อย่างชัดเจน พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศให้มีความทันสมัยและเหมาะสมโดยเน้นความต้องการของผู้ใช้ พัฒนาความก้าวหน้าในสายงานอาชีพ สนับสนุนในด้านการพัฒนาองค์ความรู้ ทักษะทางปัญญา เพื่อเพิ่มพูนศักยภาพในการปฏิบัติงาน สนับสนุนให้ศึกษาต่อเพื่อเพิ่มวุฒิการศึกษาที่สูงขึ้น ปรับค่าตอบแทนเงินเดือนให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ พัฒนาความสัมพันธ์ของผู้ปฏิบัติงานกับผู้บังคับบัญชา พัฒนาความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน พัฒนาสภาพแวดล้อมในการทำงาน จัดหาเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอเหมาะสม โดยผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปิยาภรณ์ ลิ้มโพธิ์ทอง (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบสมรรถนะผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดหนองคาย ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบสมรรถนะของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดหนองคาย ได้แก่ 1) การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร ซึ่งจะเป็ตัวผลักดันทำให้เกิด 2) การเสริมสร้างพลังอำนาจการทำงานของผู้บริหาร นอกจากนั้นยังส่งผลต่อ 3) การเพิ่มประสิทธิภาพการสื่อสารของผู้บริหาร ผลการประเมินยืนยันรูปแบบสมรรถนะของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดหนองคาย มีความเหมาะสมที่จะนำไปปฏิบัติ โดยมีค่าเฉลี่ย (Mean) เท่ากับ 4.40 ค่ามัธยฐาน (Median) ระหว่าง 4-5 ค่าฐานนิยม (Mode) ระหว่าง 4-5 และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) อยู่ระหว่าง 1.00 - 1.50

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ได้แก่ การพัฒนาคุณลักษณะบุคลากรให้มีความมุ่งมั่น ตั้งใจ และกระตือรือร้น มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ มีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความโปร่งใส ซื่อสัตย์ สุจริต มีจิตสำนึกในด้านคุณธรรม และจริยธรรม การพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหาร

ต้องกล้าเสี่ยงที่จะค้นหากลยุทธ์หรือแนวทางใหม่ๆ มีการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์แนวทางหรือวิธีการปฏิบัติงานได้ตามสถานการณ์และสภาพแวดล้อม มีความผูกพันต่อองค์กร มีความเชื่อมั่นอย่างแรงกล้าในการยอมรับเป้าหมายและค่านิยมในการทำงานขององค์กร มีความพยายามอย่างมากและเต็มใจที่จะทุ่มเททำงานเพื่อประโยชน์ขององค์กร พัฒนาความก้าวหน้าในสายงานอาชีพ สนับสนุนในด้านการพัฒนาองค์ความรู้ ทักษะทางปัญญา เพื่อเพิ่มพูนศักยภาพในการปฏิบัติงาน สนับสนุนให้ศึกษาต่อเพื่อเพิ่มวุฒิการศึกษาที่สูงขึ้น ปรับค่าตอบแทนเงินเดือนให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ พัฒนาความสัมพันธ์ของผู้ปฏิบัติงานกับผู้บังคับบัญชา พัฒนาความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน พัฒนาสภาพแวดล้อมในการทำงาน จัดหาเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอเหมาะสมเพื่อเป็นการเสริมสร้างและพัฒนาทุนมนุษย์ของพนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบล เหนืออันจะนำไปสู่สัมฤทธิ์ผลในการพัฒนาทุนมนุษย์ของพนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ต่อไป

2 ข้อเสนอแนะเพื่อทำการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการนำตัวแปรในด้านอื่นๆ นอกเหนือจากการวิจัยในครั้งนี้มาทำการวิจัยในครั้งต่อไป

2.2 ควรมีการนำรูปแบบการพัฒนาทุนมนุษย์ของพนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้ เพื่อจะได้ทราบถึงสภาพปัญหา และอุปสรรคต่างๆ ของการนำรูปแบบการพัฒนาทุนมนุษย์ของพนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลไปใช้

2.3 โดยทั่วไปบริบทเทศบาลตำบล ในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 แต่ละแห่งมีบริบทที่แตกต่างกัน จึงควรจะมีการศึกษาอย่างเจาะลึกในเทศบาลตำบล ในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 แต่ละแห่ง เพื่อให้ได้แนวทางในการสร้างรูปแบบการพัฒนาทุนมนุษย์ของพนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ที่มีเหมาะสมสำหรับเทศบาลตำบลแต่ละแห่งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ชาคร คัยนันท์. (2561). รูปแบบพัฒนาทุนมนุษย์ของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. 12(2), 85-95.
- ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์. (2548). องค์กรแห่งความรู้ : จากแนวคิดสู่การปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: แชนท์โฟร์พรินติ้ง.
- นิชาภัทร การะเกตุ. (2554). ปัญหาการบริหารงานบุคคลของเทศบาลตำบลในจังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขานโยบายสาธารณะ, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- ปิยาภรณ์ ลิ้มโพธิ์ทอง. (2561). **รูปแบบสมรรถนะของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดหนองคาย**. รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์), มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ประไพทิพย์ ลือพงษ์. (2556). การพัฒนาทุนมนุษย์ให้มีสมรรถนะความสามารถในการแข่งขัน. **วารสารนักบริหาร**. 32(4), 103-109.
- พิชญาภา พิมพ์สิงห์. (2558). ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ของบุคลากรสายวิชาการในมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี. **วารสารบัณฑิตวิทยาลัยพิชญทรรศน์**. 10(1), 45 – 54.
- พีรพัศ ไช้ถนอม. (2556). **การมีส่วนร่วมของพนักงานในการบริหารงานของ อบต.** : องค์การบริหารส่วนตำบลไร่ขิง จังหวัดนครปฐม. กรุงเทพฯ : สมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย.
- พระมหาสุเมธ สมานิติ, พระเทพปริยัติเมธี และนัยนา เกิดวิชัย. (2562). โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลพุทธบูรณาการการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิจิตร. **วารสารมหาวิทยาลัยคริสเตียน**. 25(2), 50-64.
- มรกต โกมลดิษฐ์. (2546). **การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ: กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี**. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สาคร สุขศรีวงศ์. (2551). **การจัดการ จากมุมมองนักบริหาร**. จี.พี.ไซเบอร์พริ้นท์. กรุงเทพมหานคร.
- สุวรรณีย์ คำมันและคณะ. (2551). **ทุนทางสังคมกับการพัฒนาทุนมนุษย์**. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติร่วมจัดโดยมูลนิธิชัยพัฒนาสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและมูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย วันที่ 29-30 พฤศจิกายน 2551 ณ โรงแรมแอมบาสซาเดอร์ซีตี้จอมเทียนชลบุรี
- สัญญา เคนาภูมิ. (2557). “รูปแบบการเขียนกรอบแนวคิดการวิจัยทางการบริหารจัดการ The Writing Format of Research Conceptual Frameworks on Management”. **วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)**. 8(3), 36-38.
- เสาวรัตน์ บุญวงศ์. (2556). **การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ของเทศบาลตำบลบางเหริย อำเภอกวนเนียง จังหวัดสงขลา**. การประชุมมหาดไทยวิชาการ ครั้งที่ 4. วันที่ 10 พฤษภาคม 2556.
- เสาวลักษณ์ นิกรพิทยา, เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร, วชิรินทร์ สุทธิชัย, และสมเจตน์ ภูศรี. (2558). การพัฒนาทุนมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนตำบล กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม**. 9(3), 187-198.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Aderson, R. E., & Tatham, R. L. (2006). **Multivariate Data Analysis (6th ed.)**. Upper Saddle River, NJ: Pearson Prentice Hall.

การพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน
โรงเรียนบ้านป่าไม้สหกรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3
Development of Competency in Active Learning Management of Teachers
That Affects Student Quality at Banpamaisahakorn School Buriram Primary Educational
Service Area Office 3

ภาวิณี พุ่งไธสง

Pawinee Thungthaisong

ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านป่าไม้สหกรณ์ จังหวัดบุรีรัมย์

Director of Ban Pa Pa Mai Sahakorn School, Buriram Province

Corresponding E-mail: angkor1234@hotmail.com

วันที่รับบทความ: 6 มีนาคม 2567; วันแก้ไขบทความ 28 มีนาคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 29 มีนาคม 2567

Received: March 6, 2024; Revised: March 28, 2024; Accepted: March 29, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนบ้านป่าไม้สหกรณ์ 2) ศึกษาผลการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนบ้านป่าไม้สหกรณ์ กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้รับการพัฒนา และ นักเรียน จำนวน 27 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง แบบประเมิน แบบทดสอบ แบบสอบถาม สถิติพื้นฐานได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการเปรียบเทียบใช้สถิติ One Sample t-test และ Two Sample t-test แบบ t-test for Dependent และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูพบว่า 1.1) การสร้างแนวทางพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ประกอบด้วยการดำเนินงาน 6 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การกำหนดเป้าหมาย ขั้นที่ 2 การวางแผนการพัฒนา ขั้นที่ 3 การดำเนินการพัฒนา ประกอบด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 5 ขั้นตอน คือ 3.1) การสร้างเสริมแรงบันดาลใจ 3.2) การเรียนรู้จากการปฏิบัติ 3.3) การไตร่ตรองสะท้อนคิด 3.4) อภิปรายและสรุปผล และ 3.5) การประยุกต์ใช้ความรู้และประเมินผล ขั้นที่ 4 การติดตามและประเมินผล ขั้นที่ 5 การสะท้อนผล และขั้นที่ 6 การเผยแพร่ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรับทราบ 1.2) รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และแต่ละองค์ประกอบของกระบวนการพัฒนาความสามารถการจัดการเรียนรู้มีความสอดคล้องเกี่ยวข้องกัน 2) ผลการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนพบว่า 2.1) สมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้รับการพัฒนา ระดับดีมาก 2.2) นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2.3) นักเรียน

ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2.4) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยครูผู้รับการพัฒนายู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจแตกต่างจากค่าเฉลี่ยที่เป็นค่าเกณฑ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสูงกว่าค่าเฉลี่ยที่เป็นเกณฑ์ 2.5) ครูผู้รับการพัฒนามีความพึงพอใจต่อรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน อยู่ในระดับมากที่สุด 2.6) ผู้มีส่วนร่วมมีความพึงพอใจต่อการจัดนิทรรศการแสดงผลงานนักเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การบริหาร; การพัฒนาครู; การจัดการเรียนรู้เชิงรุก

Abstract

The research aims to 1) Develop the competency in active learning management of teachers at Ban Pa Pa Mai Sahakorn School.2) Study the results of using the model for developing competency in active learning management of teachers at Ban Pa Pa Sakorn School.The sample group consisted of 27 teachers who received the development and students, which were obtained using a simple random sampling method.The tools used in the research are Structured interviews, assessments, tests, and questionnaires.Basic statistics include frequency, percentage, mean, and standard deviation. Statistics used for comparison were One Sample t-test and Two Sample t-test, t-test for Dependent, and qualitative data were analyzed using content analysis.

The results of the research found that: 1) The development of teachers' competency in active learning management was found to be1.1) Creating guidelines for developing teachers' competency in active learning management. Consists of 6 steps of operations:Step 1 Setting goals Step 2 Development planning Step 3 Development operations It consists of five steps of active learning management: 3.1) building inspiration, 3.2) learning from practice, 3.3) reflection, 3.4) discussion and conclusion, and 3.5) application of knowledge and evaluation. Step 4: Monitoring and evaluating, Step 5: Reflecting on results, and Step 6: Dissemination to all involved parties.1.2) The model for developing competency in active learning management is appropriate at a high level. and each component of the learning management competency development process is consistent with one another.2) The results of using the model for developing teachers' active learning competencies that affect student quality were found.2.1) The competency in active learning management of the teachers who

received the development was at a very good level. 2.2) Grade 4 students had a higher average academic achievement score after learning than before learning. Statistically significant at the .05 level. 2.3) Grade 4 students had a higher mean score in analytical thinking ability after studying than before, with statistical significance at the .05 level. 2.4) Students are satisfied with the active learning management by the teachers who received the development at a high level. The average satisfaction level is different from the average value that is the criterion value. Statistically significant at the level of .05 and higher than the criterion average. 2.5) Teachers who received the development were satisfied with the model for developing teachers' active learning competencies that affected the quality of learners. At the highest level 2.6) Participants were satisfied with the exhibition of student work. at the highest level

Keywords: Administration; Teacher Development; Active Learning

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวด 1 มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจสติปัญญาความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข หมวด 4 มาตรา 22 ที่กำหนดว่าการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้พัฒนาตนเองได้ถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด รูปแบบการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ (Integrated Instruction) ในปัจจุบันเป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่ได้รับการสนใจและได้รับการยอมรับในวงการศึกษาว่าเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Active Learning) ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเชื่อมโยงความรู้ความคิดประสบการณ์ความสามารถตลอดจนทักษะต่าง ๆ เข้าด้วยกันทั้งนี้ในชีวิตประจำวันของบุคคลทั้งการทำงาน การศึกษาเล่าเรียนหรือเมื่อต้องเผชิญกับสภาพปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ บุคคลจำเป็นต้องใช้ความรู้ในหลากหลายวิชาไม่ได้ใช้เพียงแค่วิชาใดวิชาหนึ่งเท่านั้น แต่การแก้ปัญหาต้องใช้ความรู้ทักษะในลักษณะที่เป็นองค์รวม ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันจึงต้องเป็นแบบบูรณาการเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการสร้างงานและการดำเนินชีวิตได้ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 23 ที่เน้นความสำคัญทั้งความรู้คุณธรรมรูปแบบการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาและในมาตราที่ 24 (4) (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2545 : 14) ที่ได้กำหนดไว้ว่าการจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ทักษะในด้านต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมมีสัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมคุณธรรมค่านิยมที่ดีงามของสังคมและ

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ในทุกวิชา ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ควรมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกรูปแบบการคิดและการลงมือปฏิบัติจริงโดยบูรณาการศาสตร์ทุกศาสตร์เข้ามามีส่วนในการพัฒนา ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดทักษะที่จะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งเหตุผลที่ต้องการจัดการเรียนรู้เชิงรุกนั้นสามารถสรุปได้ดังนี้ (กุลิสรา จิตรชญาวนิช, 2562 : 85) การจัดให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะและเรียนรู้เนื้อหาต่าง ๆ อย่างเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน จะทำให้การเรียนรู้มีความหมายสอดคล้องกับชีวิตจริง

ลักษณะของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น ลดการถ่ายทอดความรู้จากครูสู่นักเรียน โดยนักเรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเองจากประสบการณ์และการลงมือกระทำผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกและเลือกใช้เทคนิค กลวิธีต่าง ๆ เช่น การอ่าน การเขียน การอภิปรายกลุ่ม การแก้ปัญหา การแสดงบทบาทสมมติ การแสดงละคร การใช้กรณีศึกษา การใช้สถานการณ์จำลอง เกม การทำงานกลุ่ม การเรียนแบบร่วมมือร่วมใจ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมและมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชั้นเรียนกับเพื่อนและครู สามารถคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาจนพัฒนาเป็นความเข้าใจโน้ตทัศน์ที่ถูกต้องและนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ ทำให้การเรียนรู้เป็นสิ่งที่มีความหมายและน่าสนใจของนักเรียน เกิดความคงทน เกิดทักษะและเจตคติที่ดีต่อการเรียน (เจเดอร์ (Jeder, 2014 : 128) เกอร์แกน (Gurkan, 2021 : 176) นอกจากนี้ การจัดการเรียนรู้เชิงรุกนั้นมีความสำคัญในการช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน สร้างโน้ตทัศน์พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันและการทำงานกลุ่ม (Akingolu & Tandogan, 2007: 71-81; Aydede & Matyar, 2009: 128-132 ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกดังกล่าวข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้แนวทางหนึ่งที่เหมาะสำหรับนักเรียนในยุคปัจจุบันที่ช่วยแก้ไขและยกระดับคุณภาพของนักเรียนโดยเฉพาะการส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ดังนั้นการพัฒนาให้ครูผู้สอนมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกจึงเป็นประเด็นที่สำคัญในการพัฒนาครูที่นักการศึกษาต่าง ๆ ได้ชี้แนะจากประเด็นปัญหาและความสำคัญของคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูระดับประถมศึกษาทำให้หน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเร่งพัฒนาคุณภาพครูโดยใช้วิธีการต่าง ๆ ที่ทำให้ครูมีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น ส่วนใหญ่วิธีการพัฒนาครูที่ผ่านมานั้นกำหนดขึ้นจากส่วนกลาง ครูบางกลุ่มจำเป็นต้องใช้เวลาที่สอนในห้องเรียนเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาครู นอกจากนี้แล้วครูต้องนำความรู้ที่ได้รับมาประยุกต์ใช้กับห้องเรียนเพื่อให้เข้ากับบริบทของตนเองทำให้ขาดความเชื่อมโยงให้สอดคล้องกับประเด็นของการพัฒนาทำให้การอบรมครูในบางครั้งไม่ตรงกับความต้องการของครูอย่างแท้จริง (วิริยะ วรายุและอนุชา กอนพวง, 2560: 239-252; อาชัญญา รัตนอุบลและคณะ, 2559: 1) จากการสำรวจความคิดเห็นของครูที่เข้ารับการพัฒนาวิชาชีพด้วยวิธีการต่าง ๆ นั้นพบว่า ส่วนใหญ่ครูจะได้รับการจัดการเรียนรู้หรือถ่ายทอดแนวคิดหรือความรู้ใหม่ในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ แต่ครูไม่มีเวลาและโอกาสทำความเข้าใจเกี่ยวกับกลยุทธ์ ความรู้ แนวคิดและวิธีการที่จะนำไปปฏิบัติใช้ ขาดโอกาสในการสนทนาแลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนร่วมงานเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากการพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ

ทอมสัน เกร็ก และนิสกา (Thompson, Gregg, & Niska, 2004: 4) สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2561) พบว่า ปัญหาการพัฒนาครูของโรงเรียน คือ การกำหนดแผนการพัฒนาครูที่ไม่ชัดเจน วิธีการที่ใช้ในการพัฒนาครูนั้นไม่สอดคล้องกับปัญหาความต้องการและสภาพความพร้อมของครูขาดความต่อเนื่องในการพัฒนาและยังขาดการกำหนดเกณฑ์ในการวัดและประเมินผล

จากความสำคัญดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้ศึกษาการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนบ้านป่าไม้สหกรณ์ขึ้น ให้สอดคล้องกับความต้องการของครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และนักเรียน ทั้งนี้ได้มีการดำเนินการตามลำดับขั้นของรูปแบบการวิจัยและพัฒนาเป็น 4 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 การสำรวจปัญหา ความต้องการ ศึกษาและสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ขั้นที่ 2 การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ ขั้นที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ และขั้นที่ 4 การปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู เพื่อให้ครูสามารถพัฒนาคุณภาพของนักเรียนให้มีคุณภาพ มีความรู้ ทักษะและเจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนรู้ตามความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อครูสามารถทำหน้าที่ของตนเองได้อย่างเข้มแข็งจริงจังและดำเนินงานด้านการศึกษาให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่มีคุณภาพของการจัดการศึกษาทุกระดับต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียน โรงเรียนบ้านป่าไม้สหกรณ์
2. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนบ้านป่าไม้สหกรณ์

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนบ้านป่าไม้สหกรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 โดยเป็นการวิจัยและพัฒนา ในครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในกาสำรวจปัญหา ความต้องการ ศึกษาและสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานประกอบด้วย
 - 1.1 ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านป่าไม้สหกรณ์ จำนวน 16 คน ได้แก่
 - กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลด้านการจัดการเรียนรู้ ได้แก่หัวหน้าวิชาการ จำนวน 1 คน ตัวแทนครูจำนวน 3 คน

กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลความต้องการของชุมชนในการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ ตัวแทนผู้ปกครอง จำนวน 3 คน ตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 3 คน

กลุ่มที่ 3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลด้านความต้องการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ ตัวแทนนักเรียนจำนวน 6 คน

1. กลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาครูสู่การเป็นโรงเรียนต้นแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านขามน้อย โรงเรียนอนุบาลหนองกี่ และโรงเรียนบ้านคลองหิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3

2. ประชากรที่ใช้ในการทดสอบสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนบ้านป่าไม้ สหกรณ์ ประกอบด้วย ครูผู้รับการพัฒนาและสอนในโรงเรียนบ้านป่าไม้สหกรณ์ จำนวน 12 คน และนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 155 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูครูผู้รับการพัฒนาและสอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 3 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย จากประชากรและนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 24 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย จากประชากร โดยมีระดับชั้นเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนบ้านป่าไม้ สหกรณ์ 6 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 การกำหนดเป้าหมาย ขั้นที่ 2 การวางแผนการพัฒนา ขั้นที่ 3 การดำเนินการพัฒนา ซึ่งประกอบด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 5 ขั้น คือ 1) การสร้างเสริมแรงบันดาลใจ 2) การเรียนรู้จากกรณีศึกษา 3) การไตร่ตรองสะท้อนคิด 4) อภิปรายและสรุปผล และ 5) การประยุกต์ใช้ความรู้และประเมินผล ขั้นที่ 4 การติดตามและประเมินผล ขั้นที่ 5 การสะท้อนผล และขั้นที่ 6 การเผยแพร่ให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทราบ

ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนบ้านป่าไม้สหกรณ์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการ

1. แบบประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
2. แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน
3. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน
4. แบบสอบถามความพึงพอใจของครูผู้รับการพัฒนา
5. แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการจัดการนิทรรศการผลงานนักเรียน

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ มีดังนี้

แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบวัดความสามารถในการคิด

1. ศึกษาทฤษฎี หลักการ วิธีการสร้างเครื่องมือจากหนังสือและเอกสารต่างๆ
 2. ศึกษาสาระมาตรฐานการเรียนรู้และจุดประสงค์การเรียนรู้ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
 3. วิเคราะห์เนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อกำหนดจำนวนข้อในแบบทดสอบ โดยให้ครอบคลุมเนื้อหาและตรงตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด ทั้งระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
 4. สร้างแบบทดสอบวัด ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ให้สอดคล้องกับการวิเคราะห์เนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ในข้อที่ 3
 5. นำแบบทดสอบวัดที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความถูกต้องและความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยได้นำผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence : IOC)
- ทั้งนี้พบว่า แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ทั้ง 1 ฉบับ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00
6. นำแบบทดสอบวัดที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ต่างโรงเรียน (โรงเรียนอนุบาลโนนดินแดง) และไม่ใช้กลุ่มทดลอง จำนวนระดับชั้นละ 30 คน เพื่อวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (difficulty) และค่าอำนาจจำแนก (discrimination) ของแบบทดสอบ คัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่ายระหว่าง 0.20 – 0.80 และมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป จำนวน 30 ข้อ จากข้อสอบ 45 ข้อ เพื่อนำไปใช้ในการทดลองจริง
 7. นำแบบทดสอบที่คัดเลือกไว้ 30 ข้อ ซึ่งมีความยากง่ายตั้งแต่ 0.30 – 0.77 และมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 – 0.73 ไปทดสอบกับนักเรียนกลุ่มเดิม เพื่อหาค่าความเที่ยงของแบบทดสอบทั้งฉบับ โดยใช้สูตร KR-20 คูเดอร์ริชาร์ดสัน
 8. จัดพิมพ์แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นฉบับจริงเพื่อใช้ในการศึกษาวิจัยต่อไป
- แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนครูและผู้มีส่วนร่วม
- แบบทดสอบความพึงพอใจมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ซึ่งเป็นการสอบถามระดับความพึงพอใจ
- มีขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจดังนี้
1. ศึกษาหลักการ แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือแบบสอบถามความพึงพอใจ แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวทางและประเด็นในการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ
 2. สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจให้ครอบคลุมและตรงตามเนื้อหาที่กำหนดไว้

3. นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความถูกต้อง และความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยนำผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence : IOC)

ทั้งนี้พบว่า แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ของครูผู้รับการพัฒนาดำเนินการได้ ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00

4. นำแบบสอบถามความพึงพอใจซึ่งผ่านการตรวจสอบแล้วมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้มีความถูกต้องเหมาะสม และชัดเจนมากขึ้น และนำแบบสอบถามความพึงพอใจไปทดลองใช้กับที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาความเที่ยงตรงของแบบสอบถามใช้สัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบัค (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2553 : 76)

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลการสำรวจปัญหาความต้องการด้วยวิธีการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้มีส่วนรวม จำนวน 16 คน ด้วยตนเอง สัมภาษณ์โรงเรียนต้นแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยตนเองจนครบตามจำนวน 3 โรงเรียน สังเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องตรวจสอบกระบวนการพัฒนาสมรรถนะ โดยตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องของโครงสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ด้วยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คน พร้อมทั้งตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย ด้วยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ผู้วิจัยนำแบบประเมินโครงร่างฯ และแบบตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือไปส่งพร้อมทั้งรับคืนด้วยตนเองและทางอีเมลจนครบทุกฉบับ สำหรับแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยครูผู้รับการพัฒนาผู้วิจัยมอบให้ครูผู้รับการพัฒนาเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 24 คน เมื่อครูสอนจบทุกหน่วยแล้วในส่วนแบบประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยครูผู้รับการพัฒนาและแบบสอบถามความพึงพอใจของครูผู้รับการพัฒนาที่มีต่อสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนบ้านป่าไม้สहरณ์ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากครูผู้รับการพัฒนาจำนวน 3 คน ด้วยตนเอง ภายหลังจากครูผู้รับการพัฒนาปฏิบัติงานตามแผนของกระบวนการพัฒนาสมรรถนะเรียบร้อยแล้ว จัดนิทรรศการแสดงผลงานนักเรียนที่เกิดจากการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องประเมินความพึงพอใจต่อการนิทรรศการแสดงผลงานนักเรียนโดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วยสถิติพื้นฐานได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการเปรียบเทียบใช้สถิติ One Sample t-test และ Two Sample

t-test แบบ t-test for Dependent และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการหาคุณภาพเครื่องมือ คือ ค่าอำนาจจำแนก ค่าความยากง่าย และความเชื่อมั่น

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics)

สถิติที่ใช้วิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ระหว่าง การวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการเรียนรู้ของกลุ่มทดลองระหว่างผลการเรียนรู้ก่อนเรียนและหลังเรียน ใช้สถิติ t-test dependent

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนบ้านป่าไม้สหกรณ์พบว่า

1.1 การสร้างแนวทางพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนบ้านป่าไม้สหกรณ์ ประกอบด้วยการดำเนินงาน 6 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การกำหนดเป้าหมาย (Goal: G) ขั้นที่ 2 การวางแผนการพัฒนา (Plan: P) ขั้นที่ 3 การดำเนินการพัฒนา (Implementation: I) ซึ่งประกอบด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 5 ขั้นตอน คือ 1) การสร้างเสริมแรงบันดาลใจ (Inspiration) 2) การเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Action) 3) การไตร่ตรองสะท้อนคิด (Reflection) 4) อภิปรายและสรุปผล (Discussion and Conclusions) และ 5) การประยุกต์ใช้ความรู้และประเมินผล (Apply and Evaluation) ขั้นที่ 4 การติดตามและประเมินผล (Monitoring and evaluation: M) ขั้นที่ 5 การสะท้อนผล (Reflection: R) และขั้นที่ 6 การเผยแพร่ให้ผู้มีส่วนร่วมรับทราบ (Accountability: A)

1.2 ผลการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนบ้านป่าไม้สหกรณ์ พบว่า รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และแต่ละองค์ประกอบของกระบวนการพัฒนาความสามารถการจัดการเรียนรู้มีความสอดคล้องเกี่ยวข้องกัน

2. ผลการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนบ้านป่าไม้สหกรณ์พบว่า

2.1 สมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้รับการพัฒนาอยู่ในเกณฑ์ระดับดีมาก

2.2 นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.4 นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยครูผู้รับการพัฒนายอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจแตกต่างจากค่าเฉลี่ยที่เป็นค่าเกณฑ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสูงกว่าค่าเฉลี่ยที่เป็นเกณฑ์

2.5 ครูผู้รับการพัฒนามีความพึงพอใจต่อรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนบ้านป่าไม้สหกรณ์ อยู่ในเกณฑ์ระดับมากที่สุด

2.6 ผู้มีส่วนร่วมมีความพึงพอใจต่อการจัดนิทรรศการแสดงผลงานนักเรียน โรงเรียนบ้านป่าไม้สหกรณ์ อยู่ในเกณฑ์ระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนบ้านป่าไม้สหกรณ์ จากการตรวจสอบพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และแต่ละองค์ประกอบของกระบวนการพัฒนาสมรรถนะมีความสอดคล้องเกี่ยวข้อกัน ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ประกอบของสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนบ้านป่าไม้สหกรณ์ จากแนวคิดและทฤษฎีของนักการศึกษาด้านการพัฒนาครู และด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกหลายท่าน ได้แก่ บิชอด (Bishod: 1976) แคสเตอร์ (Castetter. 1976 Bonwell (1993: 6) Bray (2003: 120-123) กรันย์พล วิวรรธมมงคล (2561: 101 - 103) วคินี รุ่งเรือง (2562: 164 - 165) วรัชยา ประจำ (2563: 209) กมลพร เพชรภาพ (2564: 5) สมพิศ สุขกัลยา (2564: 23) เจษฎา จันทรเปล่ง (2565: 9-10) นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้สัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกกับผู้บริหารหรือครูวิชาการโรงเรียนต้นแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ประสบความสำเร็จ คือโรงเรียนบ้านขามน้อย โรงเรียนอนุบาลหนองกี่ และโรงเรียนบ้านคลองหิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์เขต 3 นำมาสังเคราะห์จนได้เป็นกระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 6 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 การกำหนดเป้าหมาย (Goal: G) ขั้นที่ 2 การวางแผนการพัฒนา (Planning: P) ขั้นที่ 3 การดำเนินการพัฒนา (Implement: I) ซึ่งประกอบด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 5 ขั้น คือ 1) การสร้างเสริมแรงบันดาลใจ (Inspiration) 2) การเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Acting) 3) การไตร่ตรองสะท้อนคิด (Reflecting) 4) อภิปรายและสรุปผล (Discussion and Conclusions) และ 5) การประยุกต์ใช้ความรู้ (Apply and Evaluation) ขั้นที่ 4 การติดตามและประเมินผล (Monitoring and evaluation: M) ขั้นที่ 5 การสะท้อนผล (Reflection: R) และขั้นที่ 6 การเผยแพร่ให้ผู้มีส่วนร่วมรับทราบ (Accountability: A)

2. ผลการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนบ้านป่าไม้สหกรณ์พบว่า สมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้รับการพัฒนายอยู่ในระดับดีมาก และครูผู้รับการพัฒนามีความพึงพอใจต่อรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับ

มากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษากำหนดเป้าหมาย (Goal : G) ตลอดจนการวางแผนการพัฒนา (Plan: P) กับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในโรงเรียนร่วมกับครูผู้รับการพัฒนา ดำเนินการพัฒนา (Implementation: I) ด้วยวิธีการที่เหมาะสมซึ่งประกอบด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 5 ขั้นตอน คือ ซึ่งประกอบด้วย 1) การสร้างเสริมแรงบันดาลใจ (Inspiration) 2) การเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Action) 3) การไตร่ตรองสะท้อนคิด (Reflecting) 4) อภิปรายและสรุปผล (Discussion and Conclusions) และ 5) การประยุกต์ใช้ความรู้ (Apply and Evaluation) ซึ่งผลจากการวิจัยนี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุสรา เฉลิมศรี (2563: 164) การพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษาด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ พบว่าองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมี 2 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เชิงรุก และความสามารถในการปฏิบัติการสอนวิทยาศาสตร์เชิงรุก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุภาลัย มะลิซ้อน (2563: 109) การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา พบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก พบว่าครูมีความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีความสามารถในการเขียนแผนการเรียนรู้ และสามารถจัดการเรียนรู้ตามแผนการเรียนรู้เชิงรุกได้ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สลิลาดี ชนะมาร (2563: 143) การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่าผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์ของเด็กปฐมวัย ภายหลังการทดลองโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับวรวิยา ประจำ (2563 : 255) รูปแบบการพัฒนาครูโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ผลการวิจัยที่พบว่าคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยครูผู้รับพัฒนายู่ในระดับมาก น่าจะเป็นผลที่เกิดมาจากการใช้กระบวนการพัฒนาสมรรถนะครู ในรูปแบบกระบวนการทำงานร่วมกันของครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อปรับปรุงพัฒนาการสอนและเพิ่มความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนโดยพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้นั้นเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนคือ ช่วยให้มีสามารถในการคิดวิเคราะห์สูงขึ้นและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562: 5) กล่าวว่า ลักษณะของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนบูรณาการข้อมูล ข่าวสาร สารสนเทศ สู่ทักษะการคิดวิเคราะห์และประเมินค่า นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Shenker, Goss & Bernstein (1996: 1) กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ส่งผลให้ผู้เรียนได้พัฒนาการคิดระดับสูงในการวิเคราะห์

สังเคราะห์ และประเมินผลการนำไปใช้ Sheffield Hallam University (2000: 7) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในฐานะการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการเน้นการทำงานเป็นกลุ่ม เน้นการร่วมมือระหว่างผู้เรียนเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ผู้เรียนรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเองเน้นทักษะการวิเคราะห์และการแก้ปัญหา การใช้กระบวนการการเรียนรู้เชิงรุกที่ถูกออกแบบและพัฒนาโดยผู้วิจัย ทำให้ครูสามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่กระตุ้นการเรียนรู้ของนักเรียนตามวัตถุประสงค์ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างผลลัพธ์การเรียนรู้ที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพ ทำให้นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น เข้าใจเนื้อหาได้อย่างง่ายดาย จดจำบทเรียนได้ดี

จากผลการศึกษาความพึงพอใจต่อนิทรรศการแสดงผลงานนักเรียน พบว่า ผู้เข้าร่วมชมนิทรรศการมีความพึงพอใจต่อการจัดนิทรรศการแสดงผลงานผู้เรียนอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งการจัดนิทรรศการแสดงผลงานของนักเรียนนี้ จัดขึ้นเพื่อเป็นเวทีในการแสดงผลงานที่นักเรียนที่เกิดจากกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก แล้วพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์หรือผลงานที่มีคุณค่า เป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสร้างความภาคภูมิใจในผลงานที่ได้พัฒนาขึ้น เป็นการให้กำลังใจและชื่นชมผลงานซึ่งกันและกันซึ่งการจัดนิทรรศการจะจัดขึ้นหลังจากเสร็จสิ้นการดำเนินการ โดยความร่วมมือของนักเรียน ครู และชุมชน รวมทั้งผู้ปกครองของ สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา โดยได้กล่าวไว้ในมาตรา 8(2) ว่าให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มาตรา 24(6) การจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลา มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ และมาตรา 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน การนำเสนอผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุกต่อผู้มีส่วนร่วมให้รับทราบทำให้ผู้มีส่วนร่วมได้รับทราบกระบวนการทุกชั้น ทำให้รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินการจนเกิดความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและผลงานของนักเรียนที่จัดแสดงในนิทรรศการอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 โรงเรียนสามารถนำรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไปใช้ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนได้ในทุกระดับชั้น โดยเฉพาะกับวิชาซึ่งเน้นการสร้างเสริมทักษะการคิดขั้นสูง

1.2 ควรมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก แล้วประชาสัมพันธ์ให้กับโรงเรียนในเครือข่ายหรือโรงเรียนต่างๆ ที่สนใจได้เข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่สามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนและโรงเรียน และเป็นทางเลือกหนึ่งในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในอนาคตต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อนำรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไปทดลองเปรียบเทียบกับกระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้รูปแบบอื่นๆ

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการนำรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไปใช้ในการยกระดับความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ และยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับรายวิชาอื่นๆ และหลากหลายระดับชั้น

เอกสารอ้างอิง

- กุลิสรา จิตรชญาวนิช. (2562). การจัดการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เจษฎา จันทรเปล่ง.(2565). การพัฒนาระบบการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ ตามแนวคิดการศึกษาแบบ 4.0 ด้วยกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์การศึกษา ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ยุภาลัย มะลิซ้อน. (2563). การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต:มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ลีลาวดี ชนะมาร. (2563). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมความสามารถในการ ออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต,ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วรรษยา ประจำ. (2563). รูปแบบการพัฒนาครูโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริม การจัดการ เรียนรู้เชิงรุก โรงเรียนอนุบาลห้วยทับทัน.สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ
- วศินี รุ่งเรือง. (2562). รูปแบบการพัฒนาครูโดยใช้การพัฒนาบทเรียนร่วมกันผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิง วิชาชีพที่ส่งเสริมศิลปะการสอนของครู. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา หลักสูตรและการสอน, พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วิริยะ วราญ และอนุชา กอนพ่วง. (2560). การพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนบ้านดอนมูล (สุวรรณสารราษฎร์บำรุง) โดยการเทียบเคียงสมรรถนะกับโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา. วิทยานิพนธ์การศึกษา ดุษฎีบัณฑิต, พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สมพิศ สุขกัลยา. (2564). การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). **หลักสูตรฝึกอบรมการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยกระบวนการ Coaching & Mentoring**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการการศึกษา (2561). **สภาวะการศึกษาไทยปี 2559/2560 แนวทางการปฏิรูปการศึกษาไทยเพื่อก้าวสู่ยุค Thailand 4.0**. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
- สำนักนายกรัฐมนตรี. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.(2545). **การประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ : แนวคิดและวิธีการ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- อนุสตรา เณิมศรี. (2563). **การพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษาด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ**. ปรินญานิพนธ์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อาชัญญา รัตนอุบลและคณะ. (2559). **รูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้ตามอัธยาศัยของผู้สูงอายุในสังคมเมือง**.กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Akinoglu, O., & Tandogan, O. R. (2007). The effects of problem-based active learning in science education on students' academic achievement, attitude and concept learning. **Eurasia Journal of Mathematics, Science & Technology Education**, 3, 71-81.
- Aydede, M.N., & Matyar, F. (2009). The effect of active learning approach in science teaching on cognitive level of student achievement. **Journal of Turkish Science Education**, 6(1), 115-127.
- Bishop, L.J. (1979). **Staff development and instructional improvement plan and procedures**. Boston: Allyn and Bacon.
- Bonwell, C. C.; & Eison, J. A. (1991). **Active Learning: Creating Excitement in the Classroom**. ERIC Digest. Washington D.C.: ERIC Clearinghouse on Higher Education.
- Bray M. (2003). **Adverse Effects of Supplementary Private Tutoring: Dimensions, Implications, and Government Responses**. publisher: 'Ethics and Corruption in Education'. Paris: UNESCO International Institute for Educational Planning
- Castetter, W.B. (1996). **The personnel function in education administration**. New York: Macmillan.
- Gordon, S.E. (1993). We Do: Therefore, We Learn. **Training & Development**. Vol. 47, no.10.

- Jeder. (2014). Training Teachers' Ethical Skills in License and Master Programs. **Procedia - Social and Behavioral Sciences**. 142 (2014) 691 – 694
- Shenker, J. I., Goss, S. A., & Bernstein, D. A. (1996). **Instructor's Resource Manual for Psychology: Implementing Active Learning in the Classroom**. Boston: Allyn & Bacon.
- Thompson, S. C., Gregg, L., & Niska, J. M. (2004). Professional learning communities, leadership, and student learning. **Research in Middle Level Education**. Online, 28(1), 1-13.

การเสริมสร้างเครือข่ายการต่อต้านการทุจริตโดยประยุกต์ใช้หลักธรรม
ทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดร้อยเอ็ด
Enhancing the Anti-Corruption Network by Applying Buddhist Principles
in Roi Et Province

พระเมธีวัชรภรณ์
วงศ์ชนก จำเริญสาร
บรรจง ลาวะลี
อมร เอื้อกิจ
ชมภูณัฐ ศรีสุข
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
Phrametheewatcharaphorn
Wongchanok Jumrearnsan
Banjong Lawalee
Amorn Ueakit
Chomphunut Srisuk
Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus
Email: prakruvijit2508@gmail.com

วันที่รับบทความ: 7 กุมภาพันธ์ 2567; วันที่แก้ไขบทความ 23 กุมภาพันธ์ 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 24 กุมภาพันธ์ 2567

Received: February 7, 2024; Revised: February 23, 2024; Accepted: February 24, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการเสริมสร้างเครือข่ายการต่อต้านการทุจริตโดยประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดร้อยเอ็ด 2) พัฒนารูปแบบการเสริมสร้างเครือข่ายการต่อต้านการทุจริตโดยประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดร้อยเอ็ด 3) ประเมินรูปแบบการเสริมสร้างเครือข่ายการต่อต้านการทุจริตโดยประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ พระภิกษุ เจ้าหน้าทีของรัฐ บุคลากรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด และประชาชน จังหวัดร้อยเอ็ด รวม 350 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการเสริมสร้างเครือข่ายการต่อต้านการทุจริตโดยประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) รูปแบบการเสริมสร้างเครือข่ายการต่อต้านการทุจริตโดยประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วยปัจจัยนำเข้า (Input) ได้แก่ องค์ครภาครัฐ/เอกชน วัด บ้าน/ชุมชน โรงเรียน กระบวนการแปรรสภาพ (Transformation Process) ได้แก่ การดำเนินงานตามวงจร PAOR และปัจจัยนำออก (Output) ได้แก่ เครือข่ายการต่อต้านการทุจริตโดยประยุกต์ใช้หลักธรรม

ทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดร้อยเอ็ด 3) ความพึงพอใจต่อรูปแบบการเสริมสร้างเครือข่ายการต่อต้านการทุจริตโดยประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : เครือข่าย; การเสริมสร้างเครือข่ายการต่อต้านการทุจริต; หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

Abstract

This research aims to 1) study the Network Empowerment for Anti-corruption by Applying the Principles of Buddhism in Roi Et Province, 2) develop a model for strengthening anti-corruption networks by applying Buddhist principles in Roi Et Province. 3) evaluate a model for strengthening anti-corruption networks by applying Buddhist principles in Roi Et Province. The sample consisted of 350 subjects' monks and government officials of personnel in Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus. Statistics utilized for processing data embraced frequencies, percentages, means and standard deviations. The results showed that 1) strengthening the anti-corruption network by applying Buddhist principles in Roi Et Province. Overall, it is at the highest level. 2) Model for strengthening the anti-corruption network by applying Buddhist principles in Roi Et Province. Consisting of input factors including public/private organizations, temples, houses/communities, schools, transformation processes. Transformation Process includes operations according to the PAOR cycle and output factors include the anti-corruption network by applying Buddhist principles in Roi Et Province. 3. Satisfaction with the model for strengthening the anti-corruption network by applying Buddhist principles in Roi Et Province. Overall, it is at a high level.

Keywords: Network; Enhancing the Anti-Corruption Network; Buddhism Principles

บทนำ

ปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบของบุคลากรภาครัฐในปัจจุบัน นับเป็นปัญหาที่รุนแรงและมีแนวโน้มที่จะพัฒนารูปแบบให้สลับซับซ้อนมากขึ้น ซึ่งมีผลกระทบและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศมากขึ้นทุกปีเพื่อให้ระบบราชการและการปฏิบัติงานของบุคลากรภาครัฐมีความโปร่งใส และมีการดำเนินการถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบแบบแผนของทางราชการ จะต้องมีการจัดระบบการตรวจสอบและประเมินผลสัมฤทธิ์ตามมาตรฐานคุณธรรม จริยธรรม และความคุ้มค่าของทรัพยากรที่ใช้ไป โดยต้องมีการ

เปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ปรับปรุงระบบการปฏิบัติงานให้เกิดความโปร่งใส มีประสิทธิภาพและสนับสนุน ภาคประชาชนให้มีส่วนร่วมในการรณรงค์ และปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการปฏิบัติงานของบุคลากรภาครัฐ และให้ผู้ปฏิบัติงานมีความซื่อสัตย์สุจริต มีคุณธรรม และจริยธรรม เพื่อให้องค์กรปราศจากการทุจริตและประพฤติมิชอบรวมทั้งปัญหาความเสื่อมศรัทธาในการบริหารราชการ และรัฐบาลจึงได้มีการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการป้องกันการทุจริต ซึ่งถือเป็นที่มาของการดำเนินการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ทั้งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2559 เห็นชอบยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 3 (พ.ศ.2560-2564) ตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. เสนอ และให้หน่วยงานภาครัฐแปลงแนวทางและมาตรการสู่การปฏิบัติ โดยกำหนดไว้ในแผนปฏิรูปราชการ 4 ปี และแผนปฏิรูปราชการประจำปี โดยให้หน่วยงานภาครัฐดำเนินการให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) กรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี และแผนการปฏิรูปประเทศด้านต่างๆ เพื่อยกระดับคะแนนของดัชนีการรับรู้การทุจริตสูงกว่าร้อยละ 50

ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 – 2564) ยุทธศาสตร์ที่ 1 “สร้างสังคมไม่ทนต่อการทุจริต” ได้มุ่งเน้นให้ความสำคัญในกระบวนการปรับสภาพสังคมให้เกิดภาวะที่ “ไม่ทนต่อการทุจริต” โดยเริ่มตั้งแต่กระบวนการกล่อมเกลางานสังคมในทุกระดับช่วงวัยตั้งแต่ปฐมวัยเพื่อสร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริต และปลูกฝังความพอเพียง มีวินัย ซื่อสัตย์สุจริต ดำเนินการผ่านสถาบันหรือกลุ่มตัวแทนที่ทำหน้าที่ในการกล่อมเกลางานสังคม และได้กำหนดกลยุทธ์ 4 กลยุทธ์ คือ กลยุทธ์ที่ 1 ปรับฐานความคิดทุกช่วงวัย ตั้งแต่ปฐมวัยให้สามารถแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม กลยุทธ์ที่ 2 ส่งเสริมให้มีระบบและกระบวนการกล่อมเกลางานสังคมเพื่อต้านทุจริต กลยุทธ์ที่ 3 ประยุกต์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเครื่องมือต้านทุจริต และกลยุทธ์ที่ 4 เสริมพลังการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community) และบูรณาการทุกภาคส่วนเพื่อต่อต้านการทุจริต (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2561 : 1)

จังหวัดร้อยเอ็ด ให้ความสำคัญกับเรื่องการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบตามนโยบายของรัฐบาลมาอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการปลูกฝังค่านิยมในการปฏิบัติงานด้านความซื่อสัตย์สุจริต เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ลดโอกาสการรับสินบนเจ้าหน้าที่ของรัฐละเป็นมาตรการภายในเพื่อป้องกันการทุจริต โดยได้ประกาศนโยบายการต่อต้านการรับสินบน เพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ ประกาศมาตรการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนในหน่วยงานและประกาศมาตรการภายในเพื่อป้องกันการต่อต้านการทุจริต จึงกำหนดแนวทางการปฏิบัติในการต่อต้านการรับสินบนของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ทุกระดับ ดังนี้ 1) ไม่ถ่มน้ำถึงการให้หรือรับของขวัญ ของที่ระลึก ของกำนัลหรือประโยชน์อื่นใด 2) ไม่ให้หรือรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด 3) ไม่ยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจให้บุคคลในครอบครัวให้หรือรับของขวัญหรือประโยชน์อื่นใด 4) กรณีที่จำเป็นตอนให้หรือรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาหรือตามปกติประเพณีหรือเพื่อรักษาไมตรี ความสัมพันธ์อัน

ดีระหว่างบุคคล ก่อนการให้หรือรับของขวัญ ของที่ระลึก ของกำนัลหรือประโยชน์อื่นใด ต้องตรวจสอบให้แน่ใจว่า ได้ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องแล้ว เพื่อเป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่ยึดถือความสุจริตและโปร่งใส เป็นแบบอย่างที่ดี

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นเพื่อเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับการบริหารที่มีประสิทธิภาพตลอดจนเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน ชุมชน ท้องถิ่น และประเทศชาติ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษารูปแบบการเสริมสร้างเครือข่ายการต่อต้านการทุจริตโดยประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งบูรณาการกรอบหลักธรรมในหลักธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในหลักปธาน 4 ซึ่งประกอบด้วย สังวรปธาน ปหานปธาน ภาวนาปธาน และอนุรักษนาปธาน นี้มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะเป็นหลักธรรมที่มีส่วนสำคัญในการทำให้งลลขององค์แห่งมรรคทั้ง ๘ ขยับเคลื่อนไปข้างหน้าได้ ที่เป็นเช่นนั้นเพราะหลักปธาน ๔ นี้ มีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า สัมมปปธาน หรือสัมมาวายามะ ซึ่งเป็นข้อที่ ๖ ของมรรคมีองค์ ๘ ที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งสำหรับพระพุทธศาสนนา ร่วมกับแนวทางการต่อต้านการทุจริต ประกอบด้วย การสร้างอุดมการณ์ การก่อรูปเครือข่าย การพัฒนาศักยภาพ การวางแผน การส่งเสริมและดำเนินการ และการสรุปบทเรียนประเมินผล ผู้วิจัยหวังว่าผลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้จะสามารถนำไปปรับใช้เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารในการเสริมสร้างและพัฒนากการการบริหารภาครัฐที่ดีมีคุณภาพ นำไปสู่ความมั่นคงอันจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อทั้งประชาชน ชุมชน และประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเสริมสร้างเครือข่ายการต่อต้านการทุจริตโดยประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างเครือข่ายการต่อต้านการทุจริตโดยประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดร้อยเอ็ด
3. เพื่อประเมินรูปแบบการเสริมสร้างเครือข่ายการต่อต้านการทุจริตโดยประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดร้อยเอ็ด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างเครือข่ายการต่อต้านการทุจริตโดยประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ พระภิกษุ เจ้าหน้าที่ของรัฐ บุคลากรมหาวิทยาลัยมหาจุฬารามราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด และประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ พระภิกษุ จำนวน 50 รูป เจ้าหน้าทีของรัฐ 20 คน บุคลากรมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จำนวน 80 รูป/คน และประชาชน ในจังหวัดร้อยเอ็ด 20 อำเภอ อำเภอละ 10 คน รวม 200 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน รวม 350 รูป/คน โดยใช้วิธีคัดเลือกแบบกลุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ (Systematic Sampling) จากบัญชีรายชื่อโดยยึดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ R.V. Krejcie และ D.W.Morgan 2) การสัมภาษณ์ พระภิกษุ เจ้าหน้าทีของรัฐ บุคลากรมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด และประชาชน จังหวัดร้อยเอ็ด รวม 15 คน โดยคัดเลือกตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ดังนี้ 1) พระภิกษุ คัดเลือกจากพระสังฆาธิการระดับเจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัด และเจ้าคณะอำเภอ 2) เจ้าหน้าทีของรัฐ คัดเลือกจากผู้ที่ปฏิบัติงานอยู่ในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครือข่ายต่อต้านการทุจริต 3) บุคลากรมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด คัดเลือกจากผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ หัวหน้าฝ่าย และหัวหน้างาน 4) ประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด คัดเลือกจากผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น

3. ขอบเขตเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาและพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างเครือข่ายการต่อต้านการทุจริตโดยประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งมีเนื้อหาประกอบด้วย 1) แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา 2) แนวคิดเกี่ยวกับการเสริมสร้างเครือข่าย 3) แนวคิดเกี่ยวกับการต่อต้านการทุจริตโดยประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และ 4) หลักปธาน 4

4. ขั้นตอนของการวิจัย ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้ 1) ศึกษาการเสริมสร้างเครือข่ายการต่อต้านการทุจริตโดยประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดร้อยเอ็ด 2) พัฒนารูปแบบการเสริมสร้างเครือข่ายการต่อต้านการทุจริตโดยประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดร้อยเอ็ด 3) ประเมินรูปแบบการเสริมสร้างเครือข่ายการต่อต้านการทุจริตโดยประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดร้อยเอ็ด

5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถามแบบระดับสมรรถนะทางจิตใจและทางกายของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 การเสริมสร้างเครือข่ายการต่อต้านการทุจริตโดยประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดร้อยเอ็ด ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเสริมสร้างเครือข่ายการต่อต้านการทุจริตโดยประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดร้อยเอ็ด 2) แบบสอบถามความพึงพอใจต่อรูปแบบการเสริมสร้างเครือข่ายการต่อต้านการทุจริตโดยประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดร้อยเอ็ด

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ไว้ดังนี้ 1) นำหนังสือจากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยจากกลุ่มตัวอย่างวิจัย 2) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยคณะผู้วิจัย 3) ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอนต่อไปนี้ 1) นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาแล้วนำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม แล้วนำมาจัดระเบียบข้อมูลแล้วดำเนินการให้คะแนนตามเกณฑ์ 2) นำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป (1) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ (2) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการเสริมสร้างเครือข่ายการต่อต้านการทุจริตโดยประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดร้อยเอ็ดโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) (3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเสริมสร้างเครือข่ายการต่อต้านการทุจริตโดยประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้ความถี่ (Frequency) 3) วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์โดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับการเสริมสร้างเครือข่ายการต่อต้านการทุจริตโดยประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดร้อยเอ็ด

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การเสริมสร้างเครือข่ายการต่อต้านการทุจริตโดยประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดร้อยเอ็ด

ข้อ	การเสริมสร้างเครือข่ายการต่อต้านการทุจริต	ระดับความคิดเห็น			
		$\bar{X}$	S.D.	อันดับ	แปลผล
1	มีการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานต่างๆ โดยการนำข้อมูลรวมทั้งอุปสรรค และปัญหาที่เกิดขึ้นจากการทุจริตมาเข้าสู่กระบวนการในการวางแผน เพื่อกำหนดแนวทางและกระบวนการป้องกัน (สังวรปธาน : การป้องกันไม่ให้สูญหาย)	4.58	0.56	2	มากที่สุด
2	มีกระบวนการในการวางแผนการต่อต้านการทุจริตตรงกับสาเหตุต่างๆ ที่ครอบคลุมทั้งในระยะสั้น และระยะยาว ในรูปแบบกลยุทธ์/แผนกิจกรรม ขั้นตอนกระบวนการ วิธีปฏิบัติ กรอบระยะเวลาดำเนินการอย่างชัดเจน (ปหานปธาน : การปรับปรุงแก้ไข)	4.54	0.54	4	มากที่สุด

ข้อ	การเสริมสร้างเครือข่ายการต่อต้านการทุจริต	ระดับความคิดเห็น			
		$\bar{X}$	S.D.	อันดับ	แปลผล
3	การพัฒนาเครือข่ายให้มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพอย่างสูงสุดทั้งบุคคลและองค์กร (ภาวนาปธาน : การพัฒนาให้มีความสอดคล้องกับยุคสมัย)	4.57	0.58	3	มากที่สุด
4	การดำเนินการรักษากระบวนการ วิธีการในการการต่อต้านการทุจริตที่นำไปดำเนินการแล้วประสบผลสำเร็จ รักษามาตรฐาน มาตรการรวมถึงแนวทางการดำเนินการต่าง ๆ (อนุรักษนาปธาน : การรักษาให้คงอยู่)	4.53	0.64	5	มากที่สุด
5	สมาชิกที่เข้าร่วม ต้องเข้าใจเป้าหมายในการรวมตัวกันว่าจะก่อให้เกิดความสำเร็จในภาพรวม	4.48	0.70	10	มาก
6	สร้างการยอมรับในความแตกต่างระหว่างสมาชิกยอมรับในรูปแบบและวัฒนธรรมองค์กรของสมาชิก	4.49	0.65	9	มาก
7	มีกิจกรรมสม่ำเสมอและมากพอที่จะทำให้สมาชิกได้ทำงานร่วมกัน เป็นกิจกรรมที่ต้องแน่ใจว่าทำได้และกระจายงานได้ทั่วถึง	4.55	0.64	4	มากที่สุด
8	จัดให้มีและกระตุ้นให้มีการสื่อสารระหว่างกันอย่างทั่วถึง และสม่ำเสมอ	4.51	0.69	7	มากที่สุด
9	มีการสนับสนุนสมาชิกทุกกลุ่ม และทุกด้านที่ต้องการความช่วยเหลือ เน้นการช่วยเหลือกลุ่มสมาชิกที่ยังอ่อนแอให้สามารถช่วยตนเองได้	4.35	0.69	12	มาก
10	มีการสร้างความสัมพันธ์ของบุคลากรในเครือข่าย	4.54	0.60	4	มากที่สุด
11	สนับสนุนให้สมาชิกได้พัฒนางานอย่างเต็มกำลังตามศักยภาพและความชำนาญที่มีอยู่ โดยร่วมกันตั้งเป้าหมายในการพัฒนางานให้กับสมาชิกแต่ละกลุ่ม	4.59	0.60	1	มากที่สุด
12	สร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้น ระหว่างบุคลากรทุกระดับของสมาชิกในเครือข่ายในลักษณะความสัมพันธ์ฉันท์เพื่อน	4.52	0.67	6	มากที่สุด

ข้อ	การเสริมสร้างเครือข่ายการต่อต้านการทุจริต	ระดับความคิดเห็น			
		$\bar{X}$	S.D.	อันดับ	แปลผล
13	จัดกิจกรรมให้สมาชิกใหม่ของเครือข่าย เพื่อเชื่อมต่อกับคนรุ่นเก่ากับคนรุ่นใหม่ในการสืบทอดความเป็นเครือข่ายต่อไป	4.55	0.62	4	มากที่สุด
14	จัดให้มีเวทีระหว่างคนทำงานเพื่อพัฒนาหรือแก้ปัญหาในการทำงานด้านต่างๆ อย่างสม่ำเสมอรวมทั้งการให้กำลังใจซึ่งกันและกัน	4.51	0.69	7	มากที่สุด
15	จัดให้มีช่องทางการทำงานร่วมกัน การสื่อสารที่ง่ายต่อการเข้าถึงที่ทันสมัยและเป็นปัจจุบัน เช่น สร้างระบบการส่งต่องาน และสร้างเว็บไซต์เพื่อเชื่อมโยงเครือข่ายเข้าด้วยกัน	4.53	0.64	5	มากที่สุด
16	เครือข่ายมีความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้	4.50	0.73	8	มาก
17	มีการกำหนดกลไกสร้างระบบจูงใจ	4.43	0.63	11	มาก
18	มีการจัดหาทรัพยากรสนับสนุนเพียงพอ	4.49	0.60	9	มาก
19	มีการสร้างผู้นำรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง	4.54	0.65	4	มากที่สุด
โดยรวม		4.52	0.64	-	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการเสริมสร้างเครือข่ายการต่อต้านการทุจริตโดยประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D.=0.64) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อที่ 11 สนับสนุนให้สมาชิกได้พัฒนางานอย่างเต็มกำลังตามศักยภาพและความชำนาญที่มีอยู่ โดยร่วมกันตั้งเป้าหมายในการพัฒนางานให้กับสมาชิกแต่ละกลุ่ม ($\bar{X} = 4.59$, S.D.=0.60) รองลงมาคือ ข้อที่ 1 มีการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานต่างๆ โดยการนำข้อมูล รวมทั้งอุปสรรค และปัญหาที่เกิดขึ้นจากการทุจริตมาเข้าสู่กระบวนการในการวางแผน เพื่อกำหนดแนวทางและกระบวนการป้องกัน (สังวรปธาน : การป้องกันไม่ให้สูญหาย) ($\bar{X} = 4.58$, S.D.=0.56) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อที่ 9 มีการสนับสนุนสมาชิกทุกกลุ่ม และทุกด้านที่ต้องการความช่วยเหลือ เน้นการช่วยเหลือกลุ่มสมาชิกที่ยังอ่อนแอให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ($\bar{X} = 4.35$, S.D.=0.69)

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเสริมสร้างเครือข่ายการต่อต้านการทุจริตโดยประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดร้อยเอ็ด

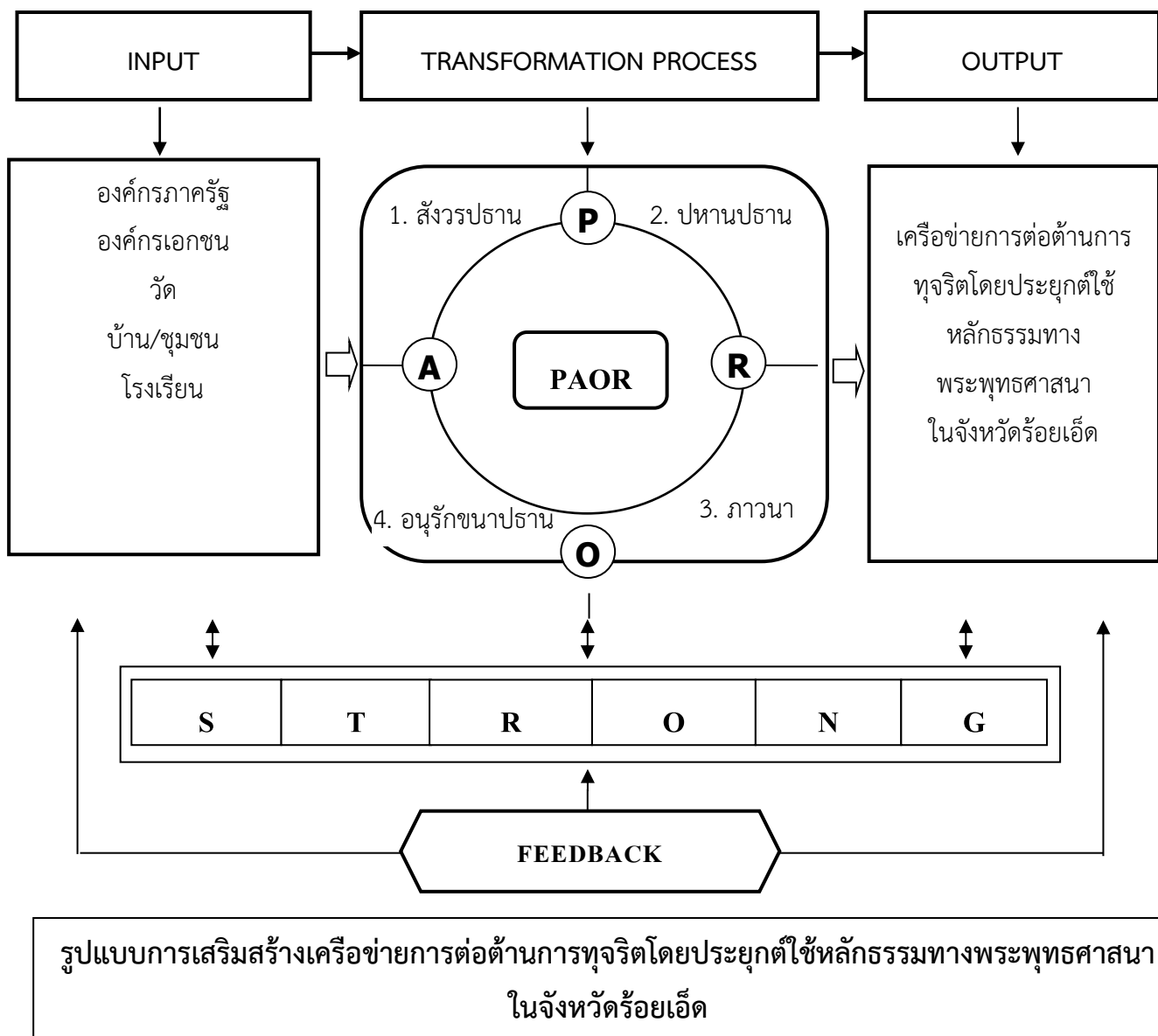
2.1 การเสริมสร้างเครือข่ายการต่อต้านการทุจริตโดยประยุกต์ใช้หลักสัมมปปธาน 4 ด้านสังวร
ปธาน: การป้องกันไม่ให้สูญหาย พบว่า 1.1) ควรมีการเพียรระวังป้องกัน ช่วยกันสอดส่องดูแลทุกฝ่าย 1.2) นำ
หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ปลุกฝังให้เขาเรียนรู้ และเผยแพร่ต่อไป

2.2 การเสริมสร้างเครือข่ายการต่อต้านการทุจริตโดยประยุกต์ใช้หลักสัมมปปธาน 4 ด้านปหาน
ปธาน: การปรับปรุงแก้ไข พบว่า 1) ควรมีการจัดคนให้เหมาะสมกับงานในการสร้างเครือข่ายการทำงาน
ร่วมกัน 2) อาศัยเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วยในการเสริมสร้างเครือข่ายการต่อต้านการทุจริต 3) ให้ทุกคน
มองเห็นโทษ ผลประโยชน์ที่จะได้รับ จะไม่ให้ก่อให้เกิดความวุ่นวาย และสมานสามัคคีกัน รวมตัวกันเป็นหมู่
คณะ 4) ควรเพิ่มระบบการตรวจสอบหรือแอปพลิเคชันข้อมูลออนไลน์ 5) องค์กรต้องเป็นตัวอย่างที่ดีก่อน

2.3 การเสริมสร้างเครือข่ายการต่อต้านการทุจริตโดยประยุกต์ใช้หลักสัมมปปธาน 4 ด้านภาวนา
ปธาน: การพัฒนาให้มีความสอดคล้องกับยุคสมัย พบว่า 1) ควรมีความคิดแบบประยุกต์ ปรับตัวได้ทุก
สถานการณ์ ต้องเข้าใจเหตุการณ์ในปัจจุบันให้มากและพร้อมเปลี่ยนแปลง 2) เข้าวัดฟังธรรม ใช้หลักธรรมคำ
สอนของพระพุทธศาสนา เข้ามาสอน ปลุกฝังให้เรียนรู้ในพระธรรมคำสอน วันพระ และประเพณีสืบสานต่อไป
ในพระพุทธศาสนา 3) มีการจัดการอบรมและให้ความรู้และเทคนิคใหม่ๆในการสอนอยู่เสมอ 4) ควรมีการ
ตรวจสอบทุกพื้นที่ในเขตรับผิดชอบ

2.4 การเสริมสร้างเครือข่ายการต่อต้านการทุจริตโดยประยุกต์ใช้หลักสัมมปปธาน 4 ด้านอนุรักษนา
ปธาน: การรักษาให้คงอยู่ พบว่า ควรมีการจัดให้มีช่องทางการทำงานร่วมกัน การสื่อสารที่ง่ายต่อการเข้าถึงที่
ทันสมัยและเป็นปัจจุบัน รวมถึงมีการสร้างผู้นำรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง

3. ผลการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างเครือข่ายการต่อต้านการทุจริตโดยประยุกต์ใช้หลักธรรมทาง
พระพุทธศาสนาในจังหวัดร้อยเอ็ด จากผลการวิจัยในระยะที่ 1 ผู้วิจัยได้นำมาพัฒนารูปแบบการเสริมสร้าง
เครือข่ายการต่อต้านการทุจริตโดยประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยอาศัย
ทฤษฎีเชิงระบบ (System Theory) เป็นโครงสร้างในการสร้างรูปแบบ (System Model) ซึ่งประกอบด้วย
ปัจจัยนำเข้า (Input) ได้แก่ องค์กรภาครัฐ/เอกชน วัด บ้าน/ชุมชน โรงเรียน กระบวนการแปรสภาพ
(Transformation Process) ได้แก่ การดำเนินงานตามวงจร PAOR ได้แก่ 1) Plan คือ การวางแผนหลังจาก
ที่วิเคราะห์และกำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไข 2) Act คือ การปฏิบัติตามแผนที่กำหนด 3) Observer
คือ การสังเกตผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน 4) Reflect คือ การสะท้อนผลหลังจากการปฏิบัติงานให้ผู้ที่มี
ส่วนร่วมได้วิพากษ์วิจารณ์ ซึ่งนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไข การปฏิบัติงานต่อไป และบูรณาการหลักธรรม
สัมมปปธาน 4 ได้แก่ 1) ด้านสังวรปธาน : การป้องกันไม่ให้สูญหาย 2) ด้านปหานปธาน : การปรับปรุงแก้ไข
3) ด้านภาวนาปธาน : การพัฒนาให้มีความสอดคล้องกับยุคสมัย 4) ด้านอนุรักษนาปธาน : การรักษาให้คงอยู่
และปัจจัยนำออก (Output) ได้แก่ เครือข่ายการต่อต้านการทุจริตโดยประยุกต์ใช้หลักธรรมทาง
พระพุทธศาสนาในจังหวัดร้อยเอ็ด ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการเสริมสร้างเครือข่ายการต่อต้านการทุจริตโดยประยุกต์ใช้หลักธรรม
ทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดร้อยเอ็ด

4. ผลการประเมินรูปแบบการเสริมสร้างเครือข่ายการต่อต้านการทุจริตโดยประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดร้อยเอ็ด

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความพึงพอใจต่อรูปแบบการเสริมสร้างเครือข่ายการต่อต้านการทุจริตโดยประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดร้อยเอ็ด

ข้อ	ข้อคำถาม	$\bar{X}$	แปลผล
1	ด้านปัจจัยนำเข้า (Input)	4.25	มาก
2	ด้านกระบวนการ (Process)	4.12	มาก
3	ด้านผลผลิต (Output)	4.11	มาก
4	ด้านความยั่งยืน (Sustainability)	4.06	มาก
โดยรวม		4.13	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ความพึงพอใจต่อรูปแบบการเสริมสร้างเครือข่ายการต่อต้านการทุจริตโดยประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.13$) เมื่อเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.25$) รองลงมา คือ ด้านกระบวนการ (Process) มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.12$) ด้านผลผลิต (Output) มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.11$) และน้อยที่สุด คือ ด้านความยั่งยืน (Sustainability) มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.06$)

อภิปรายผล

จากข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยเรื่องนี้แล้ว ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. จากผลการศึกษาระดับการเสริมสร้างเครือข่ายการต่อต้านการทุจริตโดยประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D.=0.64) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อที่ 11 สนับสนุนให้สมาชิกได้พัฒนางานอย่างเต็มกำลังตามศักยภาพและความชำนาญที่มีอยู่ โดยร่วมกันตั้งเป้าหมายในการพัฒนางานให้กับสมาชิกแต่ละกลุ่ม ($\bar{X} = 4.59$, S.D.=0.60) รองลงมาคือ ข้อที่ 1 มีการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานต่างๆ โดยการนำข้อมูล รวมทั้งอุปสรรค และปัญหาที่เกิดขึ้นจากการทุจริตมาเข้าสู่กระบวนการในการวางแผน เพื่อกำหนดแนวทางและกระบวนการป้องกัน (สังวรปธาน : การป้องกันไม่ให้สูญหาย) ($\bar{X} = 4.58$, S.D.=0.56) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อที่ 9 มีการสนับสนุนสมาชิกทุกกลุ่ม และทุกด้านที่ต้องการความช่วยเหลือ เน้นการช่วยเหลือกลุ่มสมาชิกที่ยังอ่อนแอให้สามารถช่วยตนเองได้ ($\bar{X} = 4.35$, S.D.=0.69) สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูสังฆรักษ์วีรวัฒน์ วีรพุดโน, พระมหาวิรัตน์ สุรเมธี, กมล บุตรขารี (2565 : 432-433) ได้ศึกษาวิจัยการศึกษาองค์ความรู้ในการต่อต้านทุจริตโดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า 1) การศึกษาองค์ความรู้ในการต่อต้านทุจริตโดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มีการแลกเปลี่ยนความเห็นคิดในการแก้ไขปัญหาในการป้องกันการ

ทุจริต กิจกรรมสร้างองค์ความรู้ในข้อกฎหมายและความชัดเจนของกระบวนการทางนิติศาสตร์ การปรับการร้องเรียน หรือข้อปัญหาต่างๆ 2) การพัฒนาองค์ความรู้ในการต่อต้านทุจริต สร้างบุคลากรที่มีคุณภาพ ด้วยการจัดอบรมด้านกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องต่อการควบคุมการทุจริตและประพฤติมิชอบเพื่อให้ความรู้ทางทฤษฎีของบุคลากรเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เชื่อมั่นใน หลักการและการปฏิบัติหน้าที่ที่บริสุทธิ์ยุติธรรมตามกฎหมาย และ 3) การนำเสนอองค์ความรู้ในการต่อต้านทุจริต พบว่า กิจกรรมสร้างองค์ความรู้ในข้อกฎหมายและความชัดเจนของกระบวนการทางนิติศาสตร์ การปรับการร้องเรียน หรือข้อปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมการปรับทัศนคติที่ดีต่อกระบวนการทางกฎหมาย เสริมสร้างระบบเครือข่าย การต่อยอดในการจัดรวมกับการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนหรือในรายวิชาที่เกี่ยวข้องต่อไป และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูศรีปริยัตยาภิรมณ์, ยุทธนา ปราณีต, สวัสดิ์ จิรัฏฐิติกาล (2565 : 163) ได้ศึกษาวิจัยการเสริมสร้างค่านิยมของประชาชนเพื่อต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมืองในเขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า 1) ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการเสริมสร้างค่านิยมต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมืองในเขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมากและรายด้านดังนี้ ด้านการรับรู้การทุจริต ด้านการประชาสัมพันธ์ อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการปลูกฝังและสร้างจิตสำนึก และด้านการต้านการป้องกันและเฝ้าระวัง ด้านการสร้างเครือข่าย อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ 2) ประชาชนที่มีอายุ และการศึกษา ต่างกัน การเสริมสร้างค่านิยมการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมืองโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ส่วนประชาชนที่มี เพศ อาชีพ และรายได้ต่างกัน โดยรวมไม่แตกต่างกัน 3) ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเสริมสร้างค่านิยมของประชาชนเพื่อต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมือง ปัญหามีดังนี้คือ หน่วยงานรัฐขาดการสร้างค่านิยม ขาดกิจกรรมต่อต้านการทุจริตให้ประชาชนเกิดจิตสำนึกได้ ทำให้ประชาชนยุคใหม่ยอมรับการทุจริตถ้าไม่ทำให้เกิดความเดือดร้อน โดยเสนอแนะให้ปลูกจิตสำนึกการเป็นพลเมืองที่ดี มีวัฒนธรรมสุจริต และไม่ทนต่อการทุจริต และสอดคล้องกับงานวิจัยของ มงคลชัย สมศรี, วิเศษ เสาะพบดี, ตระกูล ชำนาญ, วิรัช ภูมาศรี (2565 : 13-14) ได้ศึกษาวิจัยรูปแบบการสร้าง ความเข้มแข็งในการต่อต้านทุจริต โดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชายมีอายุ 31-40 ปี จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี อยู่ในสายปฏิบัติงานด้านบุคลากรสนับสนุนวิชาการ เป็นพนักงานมหาวิทยาลัยมากที่สุด และไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรม มีระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับกระบวนการสร้างความเข้มแข็ง และรูปแบบการสร้าง ความเข้มแข็งในการต่อต้านทุจริต ในระดับมาก 1) กระบวนการสร้างความเข้มแข็งในการต่อต้านทุจริตฯ พบว่า ภายในสถาบันการศึกษา ไม่เคยมีการจัดอบรมหรือเข้าร่วมการฝึกอบรมเกี่ยวกับการสร้างความเข้มแข็งในการต่อต้านการทุจริตโดยตรง แต่ภายในองค์กรมีการจัดกิจกรรมตามประเพณี การพึงธรรมเทศนา และมีการจัดทำโครงการต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับการสร้างความเข้มแข็งในการต่อต้านทุจริต 2) รูปแบบการสร้าง ความเข้มแข็งในการต่อต้านทุจริต ฯ พบว่า สถาบันการศึกษา องค์กร หน่วยงานต่าง ๆ ในจังหวัดเชียงใหม่ ควรมีการพัฒนารูปแบบการสร้าง ความเข้มแข็ง

ในการต่อต้านทุจริต โดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ 1) รูปแบบการสร้างความเข้มแข็งฯ ด้วยการส่งเสริมการจัดกิจกรรมอบรมเป็นแผนประจำปี และ 2) รูปแบบการสร้างเครือข่ายระหว่างสถาบันการศึกษา และองค์กรทางพุทธศาสนา

2. ความพึงพอใจต่อรูปแบบการเสริมสร้างเครือข่ายการต่อต้านการทุจริตโดยประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.13) เมื่อเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.25) รองลงมา คือ ด้านกระบวนการ (Process) มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.12) ด้านผลผลิต (Output) มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.11) และน้อยที่สุดคือ ด้านความยั่งยืน (Sustainability) มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.06) สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมชาย ชูเมือง (2563 : 135) ได้ศึกษาวิจัยการเสริมสร้างเครือข่ายการต่อต้านการทุจริตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1) เครือข่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดกาญจนบุรี มี 2 เครือข่าย คือ เครือข่ายที่แต่งตั้งโดยผู้ว่าราชการจังหวัด และเครือข่ายที่เกิดจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอง 2) การเสริมสร้างเครือข่ายการต่อต้านทุจริตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดกาญจนบุรี มี 7 กระบวนการ ดังนี้ 1. การสร้างความตระหนักรู้ถึงผลกระทบ 2. การสร้างอุดมการณ์ผ่านการเรียนรู้ประสบการณ์ 3. การแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน 4. การพัฒนาศักยภาพบุคลากรรักษาความซื่อสัตย์และความยุติธรรม 5. การวางแผนการป้องกันการทุจริต 6. การส่งเสริมและดำเนินการเฝ้าระวังการทุจริต 7. การสรุปบทเรียนประเมินผล และ 3) แนวทางการพัฒนาเครือข่ายการต่อต้านทุจริตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดกาญจนบุรี ตามแบบ 7 ส 2 ว 1 ย มีดังนี้ 7 ส คือ ส.1 ส่งเสริมบทบาทของสภา, ส.2 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน, ส.3 สร้างความเข้าใจให้แก่ประชาชน, ส.4 สร้างกลไกเชื่อมประสานองค์กรกลางกับทุกภาคส่วน, ส.5 สร้างตัวอย่างที่ดี, ส.6 สร้างสังคมทริโอบี, ส. 7 สนับสนุนการร้องเรียนผ่านระบบ, 2 ว คือ ว.1 วางแผนปฏิบัติการป้องกันการทุจริต, ว.2 วางหลักเกณฑ์การได้มาของผู้บริหาร 1 ย คือ ย.1 ยอมรับการตรวจสอบด้วยระบบ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Callal & Ashwork (2004) แห่งมหาวิทยาลัย Queensland ประเทศออสเตรเลียได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ความร่วมมือและร่วมทำงานระหว่างสถานศึกษา กับสถานประกอบการ ตัวแปรที่ใช้ศึกษา คือ ข้อมูลภูมิหลังผู้ตอบคำถาม (Background Information) ปัจจัยสภาพแวดล้อม (Environment Factors) รูปแบบการฝึกงาน (Training Model) ปัญหาบุคลากร (People Issues) ลักษณะความร่วมมือ (Background Characteristics) และความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา กับสถานประกอบการ (Partner-Ships Between Institutions & Industry Employers) ผลการวิจัยพบว่าสิ่งที่สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือที่มีประสิทธิผลของสถานประกอบการกับสถานศึกษา คือ 1) ความเต็มใจของทั้งสองฝ่ายที่จะร่วมมือกัน 2) มีเป้าหมาย และจุดมุ่งหมายที่ตรงกัน รวมทั้งมีวิสัยทัศน์ร่วมของทั้งสถานศึกษาและสถานประกอบการ 3) ความเคารพและเชื่อใจกันและกัน 4) การติดต่อสื่อสารที่มีระหว่างกัน 5) ภาวะผู้นำทั้งสองฝ่ายที่สามารถหลอมรวมบูรณาการเอากลยุทธ์ กลวิธีการปฏิบัติ ความสัมพันธ์ระหว่างกัน และนวัตกรรม ของ

ทั้งสองฝ่ายเข้าด้วยกัน 6) การยอมรับความแตกต่างของกันและกัน 7) การยืดหยุ่นด้วยเวลาและอื่นๆ กับความเต็มใจที่จะลองทำ 8) ความรู้ใหม่ทักษะใหม่ และวิธีคิดใหม่ที่จะนำไปสู่การปรับเปลี่ยน โครงสร้างขององค์การ นโยบาย และกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ขององค์การ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไปในการวิจัย

1.1 จากผลการวิจัยพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ การสนับสนุนให้สมาชิกได้พัฒนางานอย่างเต็มกำลังตามศักยภาพและความชำนาญที่มีอยู่ โดยร่วมกันตั้งเป้าหมายในการพัฒนางานให้กับสมาชิกแต่ละกลุ่ม จึงควรนำประเด็นนี้ไปเป็นแนวทางการพัฒนาเครือข่ายให้เกิดความขึ้นแข็งและยั่งยืนต่อไป

1.2 จากผลการวิจัยพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ มีการสนับสนุนสมาชิกทุกกลุ่ม และทุกด้านที่ต้องการความช่วยเหลือ เน้นการช่วยเหลือกลุ่มสมาชิกที่ยังอ่อนแอให้สามารถช่วยตนเองได้ ดังนั้น ควรมีจัดประชุมกลุ่มเครือข่ายทั้งภาครัฐ เอกชน วัด บ้าน/ชุมชน โรงเรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างกัน ช่วยเหลือกันและกัน เพื่อให้เครือข่ายมาความมั่นคงต่อไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยการเสริมสร้างเครือข่ายการต่อต้านการทุจริตโดยประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในระดับภาค และระดับประเทศ

2.2 ควรศึกษาวิจัยและพัฒนารูปแบบเครือข่ายการต่อต้านการทุจริตโดยประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาแบบองค์รวม เพื่อให้สามารถบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างเครือข่ายได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

เอกสารอ้างอิง

พระครูศรีปริยัตยาภิมณฑ์, ยุทธนา ปราณิต, สวัสดิ์ จิรัฏฐิติกาล. (2565). การเสริมสร้างค่านิยมของประชาชนเพื่อต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมืองในเขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร. **วารสาร มจร การพัฒนาสังคม**. 7(2), 163-174.

พระครูสังฆรักษ์วิวัฒน์ วีระพัฒโน, พระมหาวิรัชศักดิ์ สุระเมธี, กมล บุตรขารี. (2565). การศึกษาองค์ความรู้ในการต่อต้านทุจริตโดยใช้กิจกรรมและหลักธรรม ทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดเชียงใหม่. **วารสาร สังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ**. 7(9), 438-449.

มงคลชัย สมศรี, วิเศษ เสาะพบดี, ตระกูล ชำนาญ, วิชาญ ภูมาศรี. (2565). รูปแบบการสร้างความเข้มแข็งในการต่อต้านทุจริต โดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดเชียงใหม่. **วารสาร สังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ**. 7(2), 13-26.

สมชาย ชูเมือง. (2563). การเสริมสร้างเครือข่ายการต่อต้านการทุจริตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดกาญจนบุรี. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์*. 5(2), 190-202.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2561). **พ.ร.บ. ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต 2561**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ.

Callal, V., & Ashworth, P. (2004). **Working Together: Industry and VET Provider Training Partnerships**. Retrieved 25 May 2023. from <http://www.ncver.edu.au>

รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
Model for Developing Administrative Competencies of Mayors of Sub-district
Municipalities in the Northeastern Region

วิชัย ศรีษะเกษ

เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอมพร

สัญญา เคนาภูมิ

นักศึกษาปริญญาเอก ร.ป.ด. (รัฐประศาสนศาสตร์) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Wichai Sreesaket

Saovalak Kosonkittiumporn

Sanya Kenaphoom

D.P.A. Student (Public Administration), Rajabhat Mahasarakham University

Lecturer of Political Science and Public Administration, Rajabhat Mahasarakham University

Lecturer of Political Science and Public Administration, Rajabhat Mahasarakham University

Corresponding E-mail: sreesaket@hotmail.com

วันที่รับบทความ: 7 ธันวาคม 2566; วันที่แก้ไขบทความ 18 ธันวาคม 2566; วันที่ตอบรับบทความ: 19 ธันวาคม 2566

Received: December 7, 2023; Revised: December 18, 2023; Accepted: December 19, 2023

บทคัดย่อ

สภาพปัญหาการบริหารเทศบาลตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือยังขาดการบริหารเชิงยุทธศาสตร์ มีการดำเนินงานการบริหารยุทธศาสตร์ยังไม่สอดคล้องกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎีการบริหารยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน การแปลงกลยุทธ์สู่การปฏิบัติรวมทั้งการใช้ภาวะผู้นำของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบล บุคลากรมีขีดความสามารถในการปฏิบัติงานยังไม่ดีพอ ขาดการทำงานมาตรฐานสูงอย่างมืออาชีพ ยังขาดการนำเอาระบบการบริหารสมรรถนะมาใช้ ทั้งการสรรหา การคัดเลือกบุคลากร การประเมินผลการปฏิบัติงาน การพัฒนาบุคลากรและการจ่ายค่าตอบแทน การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาระดับสมรรถนะทางการบริหารของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบล 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบล 3) เพื่อสร้างและยืนยันรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบล กลุ่มตัวอย่าง คือ นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลตำบล ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 360 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับสมรรถนะทางการบริหารของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$) 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบล ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ได้แก่ ปัจจัยด้านศักยภาพการบริหารจัดการภาครัฐ ปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และปัจจัยด้านการบริหารเชิงกลยุทธ์ โดยทั้ง 3 ตัวแปรสามารถร่วมกันอธิบายความผันแปรของสมรรถนะทางการบริหารของนายกเทศมนตรี ได้อย่างถูกต้องร้อยละ 95.20 ($R^2 = 0.952$) 3) รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหาร ด้านศักยภาพการบริหารจัดการภาครัฐ ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และด้านการบริหารเชิงกลยุทธ์ ผลการยืนยันรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อยู่ในระดับมากที่สุด และมีค่าความสอดคล้อง ระหว่างควอไทล์ น้อยกว่า 1.5 ทุกแนวทาง ซึ่งรูปแบบมีความเหมาะสมในระดับมาก ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหาร ประกอบด้วย การพัฒนาภาวะผู้นำ ธรรมชาติ คุณธรรม จริยธรรม การปฏิบัติตามระเบียบกฎหมาย การวางแผนกลยุทธ์ การมีมนุษยสัมพันธ์ การรับฟังปัญหาพร้อมให้คำปรึกษา การทำงานเป็นทีม การสร้างค่านิยมในองค์กรให้เกิดความสามัคคี การควบคุมตัวเอง การรับมือกับสถานการณ์ต่างๆ การวิเคราะห์ แยกแยะจัดการปัญหา การสอนงาน การมอบหมายงาน และการให้คำปรึกษาช่วยเหลือ

คำสำคัญ : การพัฒนาสมรรถนะ; สมรรถนะทางการบริหาร; นายกเทศมนตรี; เทศบาลตำบล

Abstract

The administrative problem of sub-district municipalities in the Northeast still lacks strategic management. Strategic management operations are still inconsistent with the principles, concepts, and theories of strategic management for sustainable development. There was an inappropriate strategy implemented. both transforming strategies into practice Including using the leadership of the mayor of the subdistrict municipality. Personnel's ability to perform their duties is not good enough. Lack of high professional standards of work There is still a lack of implementation of the competency management system, including recruitment and personnel selection. performance evaluation Personnel development and compensation. The objectives of this research are 1) study the level of administrative competency of mayors of subdistrict municipalities 2) to study factors affecting the development of administrative competencies of mayors of subdistrict municipalities 3) To create and confirm a model for developing the administrative competencies of mayors of sub-district municipalities. The sample group was the president of the local government

organization of the subdistrict municipality. In the northeastern region, there were 360 people. The tool used was a rating scale questionnaire. Data were analyzed using average values, standard deviation and structural equation model analysis. The results of the research found that 1) the level of administrative competency of mayors of sub-district municipalities in the northeastern region Overall, it was at the highest level ($\bar{X} = 4.57$). 2) Factors affecting the development of administrative competencies of the mayors of subdistrict municipalities. In the northeastern region, these include factors in the potential of public sector management. Factors in achievement motivation and strategic management factors. All three variables together can explain variation in mayors' administrative performance. 95.20% correct ($R^2 = 0.952$) 3) Model for developing the administrative competencies of mayors of sub-district municipalities in the Northeast, consisting of a model for developing administrative competencies. Potential of public sector management Achievement motivation and strategic management the results confirm the model for developing the administrative competency of mayors of sub-district municipalities in the northeastern region. at the highest level and has a consistency value Interquartile less than 1.5 for all approaches. The format is appropriate at a high level. The results of creating a model for developing the administrative competency of mayors of sub-district municipalities in the Northeast found that the model for developing administrative competency includes leadership development, good governance, morality, ethics, and compliance with legal regulations. strategic planning Interpersonal relations Listening to problems and giving advice teamwork Creating values in the organization to create unity self control Dealing with various situations, analyzing, distinguishing, managing problems, teaching, and delegating work. and counseling assistance.

Keywords: Competency Development; Administrative Competency; Mayors; Sub-district Municipalities

บทนำ

ประเทศไทยปกครองด้วยระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ที่มีลักษณะเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน ซึ่งได้มีการยึดหลักการกระจายอำนาจในการ

ปกครอง หรือที่เรียกว่าการปกครองท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ได้อย่างแท้จริง การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น จึงเป็นการจัดความสัมพันธ์ทางอำนาจหน้าที่ระหว่างส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น เพื่ออำนวยความสะดวกและบริการให้แก่ประชาชนได้อย่างทั่วถึง (พิรพงษ์ แสงแก้ว, 2565) การปกครองท้องถิ่นเป็นการปกครองที่มีความสำคัญในทางการเมือง รัฐบาลนั้นมีภาระหน้าที่มากในการบริหาร จึงไม่สามารถให้บริการได้ทั่วถึง ไม่สามารถตอบสนองความต้องการ มีข้อจำกัดด้านงบประมาณ และเจ้าหน้าที่ ดังนั้นรัฐบาลจึงให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม จึงเป็นผลให้การปกครองท้องถิ่นมีบทบาทและความสำคัญเกิดขึ้น (พิชญ์ณัฐา พรณศิลป์ และคณะ, 2560)

ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น เป็นรากฐานการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อแบ่งเบาภาระหน้าที่ของรัฐบาล ให้ความคล่องตัวในการดำเนินงาน ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน สร้างผู้นำทางการเมืองและการบริหารของประเทศ โดยมีการกระจายอำนาจทำให้เกิดการพัฒนาในท้องถิ่น (พิชญ์ณัฐา พรณศิลป์และคณะ, 2560) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจึงเป็นกลไกหลักที่สำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นมีหลักการบริหารงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ซึ่งหลักการจัดการภาครัฐแนวใหม่ เป็นการปรับเปลี่ยนการบริหารภาครัฐโดยนำหลักการเพิ่มประสิทธิภาพของระบบราชการ นำแนวทางการบริหารงานของภาคเอกชนมาปรับใช้ (บุญเกียรติ การะเวกพันธุ์, 2563) เป็นกลไกสำคัญในการแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการของประชาชนในชุมชนท้องถิ่น รัฐบาลกลางได้มีการกระจายอำนาจทางการบริหารการปกครองไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นผลทำให้ภารกิจการบริหารราชการแผ่นดินหรือภารกิจการผลิตและส่งมอบสินค้า และบริการสาธารณะ เป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงไม่สามารถที่จะปฏิเสธภารกิจนี้ได้ เนื่องจากได้อาสาเข้ามาทำหน้าที่ในการจัดสรรทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดในท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่นจะต้องนำพาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดบริการสาธารณะได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (พิชญ์ณัฐา พรณศิลป์และคณะ, 2560)

ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญ เนื่องจากเป็นผู้นำ กำหนดนโยบาย วางแผน เป้าหมาย และวิธีดำเนินการ ให้การบริหารบรรลุผล สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และนโยบายของรัฐ รับผิดชอบในการดำเนินงานกิจการต่างๆ การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ การติดตามผล การปรับปรุงคุณภาพ ผู้บริหารต้องให้รางวัลแก่ผู้ที่ทำงานประสบผลสำเร็จ นำไปสู่การพัฒนาตนเองของผู้ร่วมงานทุกคน (พิชญ์ณัฐา พรณศิลป์และคณะ, 2560)

ปัจจุบันการบริหารท้องถิ่นได้มีการนำหลักการบริหารภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management : NPM) มาใช้กันอย่างกว้างขวางซึ่งได้เน้นถึงผลสัมฤทธิ์ของงานและการมีส่วนร่วมของประชาชนและหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน โดยมีเป้าหมายที่ประโยชน์สูงสุดของประชาชนเป็นสำคัญรวมถึงการบริหารท้องถิ่นให้ขับเคลื่อนไปข้างหน้าและพัฒนาบทบาทของผู้นำและคนในองค์กรที่เป็นทรัพยากรมนุษย์ให้ทำงาน

อย่างมีเป้าหมายและเกิดเป็นผลสัมฤทธิ์ที่วัดได้และมีความสุข ภายใต้มาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมที่จะส่งต่อการสร้างค่านิยมหลักของการบริหารท้องถิ่นให้มีความชัดเจนขึ้น อันจะนำไปสู่รูปแบบบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่จะเน้นการทำงานที่มีความยืดหยุ่นของงานที่สูงขึ้น สำหรับการบริหารท้องถิ่นเองซึ่งมีการกระจายอำนาจการบริหารลงไปสู่องค์การปกครองท้องถิ่นที่มีทรัพยากรมนุษย์เป็นทุนมนุษย์ที่สำคัญ คือ ผู้นำหรือผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินกิจกรรมเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นและเป็นเจ้าของชุมชนเอง ผลจากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับศักยภาพความรู้ความสามารถของผู้นำท้องถิ่นพบว่า ผู้นำชุมชนยังขาดความรู้ ด้านการจัดการความรู้ และกระบวนการคิดที่เป็นระบบ กล่าวคือผู้นำชุมชนยังขาดวิสัยทัศน์ กระบวนการคิด ขาดความรู้ ความสามารถ ทักษะเกี่ยวกับการบริหารจัดการท้องถิ่นเพื่อให้สอดคล้องและทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบัน (วิไลพร ไชโย, 2556)

สภาพปัญหาการบริหารเทศบาลตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมี 3 ประการ กล่าวคือ ประการแรก เทศบาลตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีปัญหาการบริหารเชิงยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน เทศบาลตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือยังขาดการบริหารเชิงยุทธศาสตร์ มีการดำเนินงานการบริหารยุทธศาสตร์ยังไม่สอดคล้องกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎีการบริหารยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน มีการวิเคราะห์สถานการณ์ยังไม่ถูกต้องครบถ้วนและเป็นจริง มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ ค่านิยมหลัก ประเด็นยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ วัตถุประสงค์ ตัวชี้วัด ค่าเป้าหมาย และโครงการริเริ่ม ยังไม่สอดคล้องสัมพันธ์กันอย่างบูรณาการเชิงเหตุผล (Logic) มีการดำเนินกลยุทธ์ไม่เหมาะสม ทั้งการแปลงกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ การออกแบบองค์การแบบหน่วยธุรกิจกลยุทธ์ (Strategic Business Unit: SBU) การให้ทุกคนทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกลยุทธ์ การสนับสนุนงบประมาณให้สอดคล้องกับกลยุทธ์ที่กำหนดไว้ รวมทั้งการใช้ภาวะผู้นำของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบล ประการที่สอง เทศบาลตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีปัญหาการบริหารองค์การสมัยใหม่ มีการดำเนินงานระบบรางวัลคุณภาพการจัดการภาครัฐ (Public Management Quality Award: PMQA) อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งในด้านการนำองค์การ การวางแผนกลยุทธ์ การให้ความสำคัญกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การวัดผล การวิเคราะห์และการบริหารความรู้ การบริหารทรัพยากรมนุษย์ การบริหารกระบวนการ และผลลัพธ์การดำเนินงานตามคำรับรองในการปฏิบัติราชการ ประการที่สาม เทศบาลตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีปัญหาการบริหารทุนมนุษย์ เทศบาลตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือยังมีการใช้ระบบอุปถัมภ์อยู่ในบางแห่ง การจัดหาทรัพยากรมนุษย์ การให้รางวัลทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การธำรงรักษาป้องกันทรัพยากรมนุษย์ยังขาดกลไกและเครื่องมืออย่างดีพอ จึงส่งผลให้บุคลากรมีขีดความสามารถในการปฏิบัติงานยังไม่ดีพอ ขาดการทำงานมาตรฐานสูงอย่างมืออาชีพ (High Performance) เทศบาลตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือยังขาดการนำเอาระบบบริหารสมรรถนะมาใช้ (Competency Management) เทศบาลตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ยังขาดการนำเอาระบบการบริหารสมรรถนะมาใช้ ทั้ง

การสรรหา การคัดเลือกบุคลากร การประเมินผลการปฏิบัติงาน การพัฒนาบุคลากรและการจ่ายค่าตอบแทน เทศบาลตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความต้องการพัฒนาสมรรถนะหลักใน 6 สมรรถนะ ประกอบด้วย จิตสำนึกบริการ ความรอบรู้ ด้านวัฒนธรรมองค์กร การสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วม ประชาธิปไตย ความรอบรู้ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คุณธรรมจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อส่วนรวม การสร้างเครือข่าย และการมีส่วนร่วม การจัดการความขัดแย้งในชุมชน การคิดริเริ่ม นวัตกรรม และการทำงานเป็นทีม (เสน่ห์ จัยโต, 2558)

จากสภาพปัญหาการบริหารของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านการบริหารยุทธศาสตร์สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน การบริหารองค์การสมัยใหม่ และการบริหารทุนมนุษย์ที่กล่าวมาแล้ว รวมทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) ที่มุ่งเน้นเสริมสร้างระบบบริหารราชการให้เข้มแข็งมีประสิทธิภาพในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน และยุทธศาสตร์การวิจัยที่มุ่งเน้นการวิจัย เกี่ยวกับนโยบายและยุทธศาสตร์การบริหารจัดการและการบริหารรัฐกิจที่มีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

วัตถุประสงค์

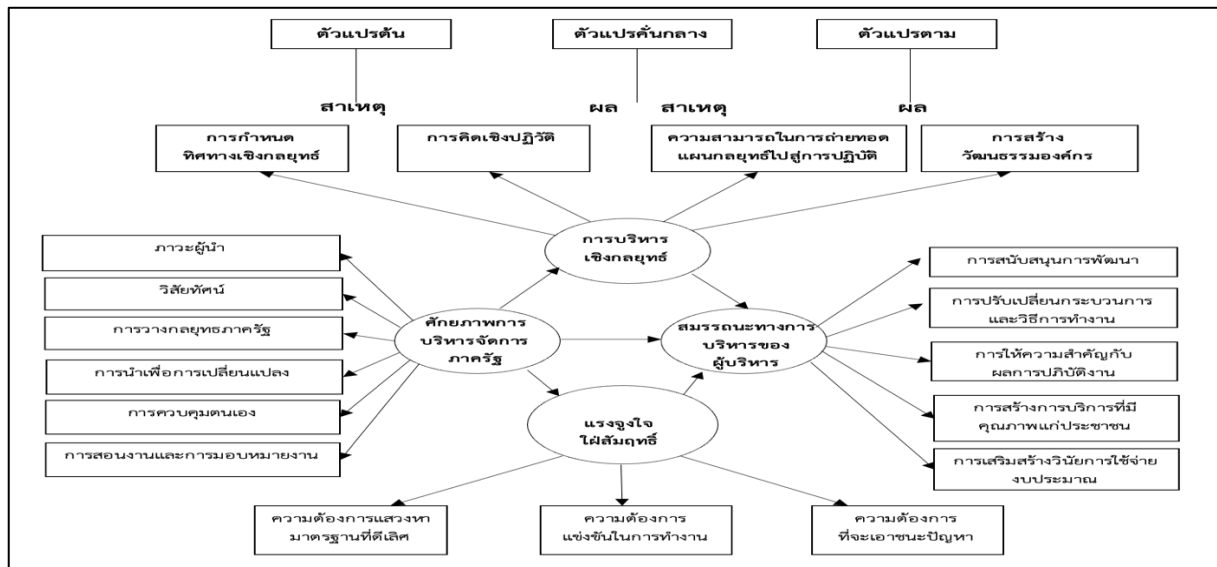
1. เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะทางการบริหารของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบล
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบล
3. เพื่อสร้างและยืนยันรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบล

สมมติฐานในการศึกษา

การพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ ศักยภาพการบริหารจัดการภาครัฐ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยครั้งนี้ ได้แสดงความสัมพันธ์ในลักษณะของความเป็นเหตุเป็นผลเป็นสมการโครงสร้าง (SEM) โดยอาศัยหลักการและเหตุผลความสัมพันธ์ลำดับการเกิดก่อนหลัง (Birth Order) และนำเสนอกรอบแนวคิดการวิจัยด้วยเทคนิคการเขียนกรอบแนวคิดการวิจัยเชิงสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร (สัญญา เคนาภูมิ, 2557)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินงานวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ได้แก่ นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบล ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 828 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบล ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 360 คน โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้เกณฑ์ไม่น้อยกว่า 20 เท่าของตัวแปร (Hair, 2006, p. 112) ผู้วิจัยออกแบบการสุ่มแบบ 2-Stage Sampling เป็นวิธีที่ประชากรมีโอกาสถูกสุ่มเท่าๆ กัน เพื่อเป็นการกระจายและครอบคลุมในแต่ละจังหวัด ผู้วิจัยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยการกำหนดสัดส่วนแล้วใช้วิธีสุ่มแบบอย่างง่าย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง เป็นแบบสอบถามรายการ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับสมรรถนะของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบล เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะทางการบริหารของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบล เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า

ตอนที่ 4 แบบสอบถามข้อเสนอแนะ/แนวทางการปรับปรุงแก้ไข เปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collection)

1. ผู้วิจัยได้ขอหนังสือความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เพื่อขออนุญาตจากผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่ที่จะทำการศึกษา เพื่อแจ้งให้กลุ่มตัวอย่างทราบและขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม
2. ผู้วิจัยลงพื้นที่ในการเก็บข้อมูลและชี้แจงวิธีการตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง
3. ตรวจสอบและคัดแยกแบบสอบถามที่สมบูรณ์เพื่อนำแบบสอบถามไปวิเคราะห์ข้อมูลและวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis)

การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์เพื่อศึกษาลักษณะของแต่ละตัวแปรสถิติที่จะใช้วิเคราะห์เพื่อตอบคำถามการวิจัยและการวิเคราะห์ โดยสถิติเพื่อตรวจสอบอิทธิพลของตัวแปรที่สนใจ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม การวิเคราะห์ในขั้นนี้เป็นการวิเคราะห์เพื่อให้ทราบลักษณะภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ค่าความถี่และร้อยละ
2. การวิเคราะห์ระดับสมรรถนะทางการบริหารของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบล โดยใช้ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบล และการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบล การวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้าง โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณและวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพล การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบล
4. สร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบล โดยการประชุมกลุ่ม (Focus Group) ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและจัดกลุ่มข้อความ
5. การยืนยันรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบล โดยใช้สถิติ Median (Med), Inter - Quartile Range (IQR)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ระดับสมรรถนะทางการบริหารของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบล

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับสมรรถนะทางการบริหารของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบล โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

สมรรถนะทางการบริหารของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบล	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านการสนับสนุนการพัฒนาบุคลากร	4.43	0.36	มากที่สุด
2. ด้านการปรับเปลี่ยนกระบวนการและวิธีการทำงาน	4.68	0.26	มากที่สุด
3. ด้านการให้ความสำคัญกับผลการปฏิบัติงาน	4.55	0.31	มากที่สุด
4. ด้านการสร้างการบริการที่มีคุณภาพแก่ประชาชน	4.60	0.34	มากที่สุด
5. ด้านการเสริมสร้างวินัยการใช้จ่ายงบประมาณ	4.58	0.33	มากที่สุด
รวม	4.57	0.25	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ระดับสมรรถนะทางการบริหารของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ระดับสมรรถนะทางการบริหารของนายกเทศมนตรี อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการสนับสนุนการพัฒนาบุคลากร ($\bar{X} = 4.43$) ด้านการปรับเปลี่ยนกระบวนการและวิธีการทำงาน ($\bar{X} = 4.68$) ด้านการให้ความสำคัญกับผลการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.55$) ด้านการสร้างการบริการที่มีคุณภาพแก่ประชาชน ($\bar{X} = 4.60$) และด้านการเสริมสร้างวินัยการใช้จ่ายงบประมาณ ($\bar{X} = 4.58$)

2. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบล ซึ่งใช้การวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพล (Path Analysis) สมการโครงสร้างปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบล

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเส้นทางอิทธิพล (Path Analysis) สมการโครงสร้างปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบล (หลังการปรับโมเดลด้วยค่าดัชนีโมเดล; MI)

ตัวแปรผล	F2 (Path Factor)			F3 (Path Factor)			F4			
ปัจจัยที่มีผล	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE	R ²
F1	0.626	-	0.626	0.877	-	0.877	24.622	25.493	51.618	
F2	-	-	-	-	-	-	40.122	-	40.122	0.952
F3	-	-	-	-	-	-	0.043	-	0.043	

Goodness of Fit Indices

$\chi^2 = 20.035$, $df = 12$, $p = 0.061$, $CFI = 0.996$, $TLI = 0.989$, $RMSEA = 0.042$, $SRMR = 0.040$

ตารางที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า การวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพล (Path Analysis) สมการโครงสร้างปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบล (หลังการปรับโมเดลด้วยค่าดัชนีโมเดล; MI) มีรายละเอียดดังนี้

1. การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) พบว่า ปัจจัยด้านศักยภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (F1) เป็นตัวแปรซึ่งสามารถอธิบายความผันแปรของตัวแปรส่งผ่าน (Path Factor; F2, Path Factor; F3) และตัวแปรแฝงภายใน (F4) ซึ่งได้แก่ ปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (F2) และปัจจัยด้านการบริหารเชิงกลยุทธ์ (F3) และสมรรถนะทางการบริหารของนายกเทศมนตรี (F4) โดยปัจจัยด้านศักยภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (F1) ปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (F2) และปัจจัยด้านการบริหารเชิงกลยุทธ์ (F3) ทั้ง 3 ตัวแปรสามารถร่วมกันอธิบายความผันแปรของสมรรถนะทางการบริหารของนายกเทศมนตรี (F4) ได้อย่างถูกต้องร้อยละ 95.20 ($F4; R^2 = 0.952$)

2. การวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพล (Path Analysis) สมการโครงสร้างปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบล พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อสมรรถนะทางการบริหารของนายกเทศมนตรี (F4) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ปัจจัยด้านศักยภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (F1) ปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (F2) และปัจจัยด้านการบริหารเชิงกลยุทธ์ (F3) โดยเรียงลำดับตัวแปรที่มีอิทธิพลโดยรวม (TE) ดังนี้

2.1 ปัจจัยด้านศักยภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (F1) เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลโดยรวม (TE) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีอิทธิพลโดยรวม (TE) เท่ากับ 51.618 มีอิทธิพลทางตรงต่อสมรรถนะทางการบริหารของนายกเทศมนตรีเทศบาล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีค่าอิทธิพลทางตรง (DE) เท่ากับ 24.622 มีอิทธิพลในทางตรงต่อปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (F2) เท่ากับ 0.626 และมีอิทธิพลทางตรงต่อปัจจัยด้านการบริหารเชิงกลยุทธ์ (F3) เท่ากับ 0.877 และยังพบว่า ปัจจัยด้านศักยภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (F1) เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลทางอ้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ต่อสมรรถนะทางการบริหารของนายกเทศมนตรี (F4) โดยส่งอิทธิพลผ่านปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (F2) และปัจจัยด้านการบริหารเชิงกลยุทธ์ (F3) โดยมีอิทธิพลเท่ากับ 25.493

2.2 ปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (F2) เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลโดยรวม (TE) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีอิทธิพลทางตรง (DE) และอิทธิพลโดยรวม (TE) เท่ากับ 40.122 มีอิทธิพลทางตรงต่อสมรรถนะทางการบริหารของนายกเทศมนตรี (F4) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เท่ากับ 40.122

2.3 ปัจจัยด้านการบริหารเชิงกลยุทธ์ (F3) เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลโดยรวม (TE) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีอิทธิพลทางตรง (DE) และอิทธิพลโดยรวม (TE) เท่ากับ 0.043 มีอิทธิพลทางตรงต่อสมรรถนะทางการบริหารของนายกเทศมนตรี (F4) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เท่ากับ 0.043

3. ผลการวิเคราะห์ความกลมกลืนของโมเดลสมการโครงสร้างปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบล

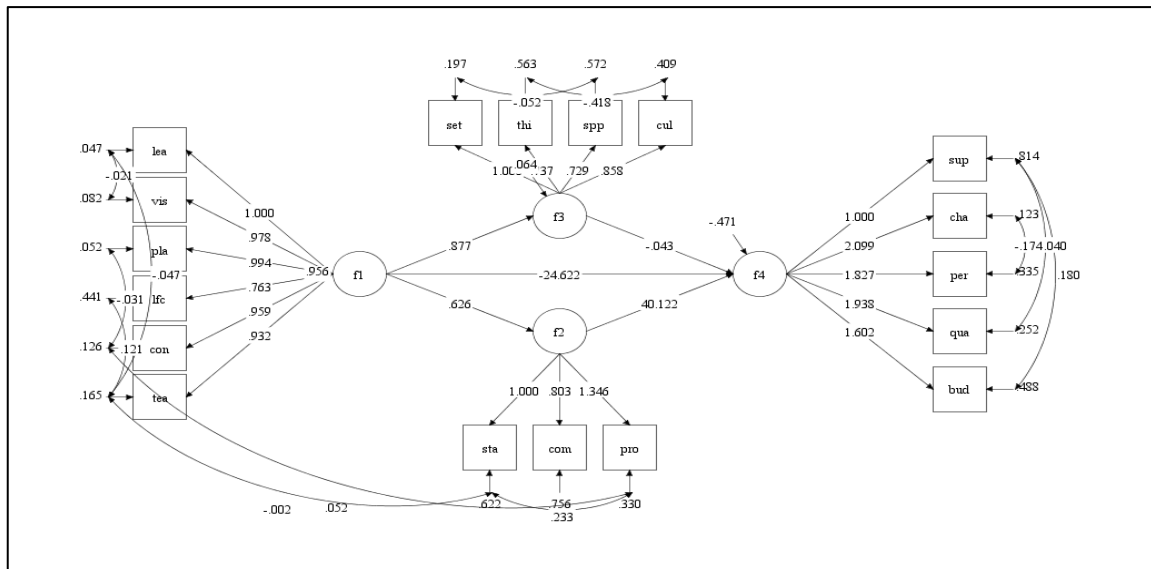
ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความกลมกลืนของโมเดลสมการโครงสร้างปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบล ภายหลังการปรับแก้ด้วยค่าดัชนีปรับโมเดล

ดัชนีวัดความกลมกลืน	เกณฑ์พิจารณา	ค่าดัชนีที่วัดได้	ผลการพิจารณา
χ^2 test	p-value > 0.05	0.068	ผ่านเกณฑ์/ดี
χ^2/df	< 2.00	1.669	ผ่านเกณฑ์/ดี
CFI	≥ 0.95	0.996	ผ่านเกณฑ์/ดี
TLI	≥ 0.95	0.989	ผ่านเกณฑ์/ดี
RMSEA	< 0.05	0.042	ผ่านเกณฑ์/ดี
SRMR	< 0.05	0.040	ผ่านเกณฑ์/ดี

จากตารางที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า การวิเคราะห์ความกลมกลืนของโมเดลสมการโครงสร้างปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบล พบว่ามีค่าต่างๆ ดังนี้

1. ค่า χ^2 เท่ากับ 20.035 ค่า df เท่ากับ 12 ค่า p-value เท่ากับ 0.061 ค่าไคแอสควร์สัมพัทธ์ (χ^2/df) เท่ากับ 1.669 ซึ่งมีค่า > 2.00 แปลว่าโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนดี
2. ค่า CFI เท่ากับ 0.996 ค่า TLI เท่ากับ 0.989 แปลว่าโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนดี
3. ค่า RMSEA เท่ากับ 0.042 แปลว่าโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนดี
4. ค่า SRMR เท่ากับ 0.040 แปลว่าโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับดี

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่าค่าดัชนีความกลมกลืนของโมเดลสมการโครงสร้างปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบล ที่ได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลภายหลังการปรับแก้ด้วยค่าดัชนีปรับโมเดล มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับที่ดี จึงสามารถแสดงให้เห็นถึงโครงสร้างของโมเดลดังภาพที่ 2 ดังนี้

ภาพที่ 2 โมเดลสมการโครงสร้างปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบล ภายหลังการปรับแก้ด้วยค่าดัชนีปรับโมเดล (After Modification)

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบล ผู้วิจัยสามารถสรุปผลและอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การศึกษาระดับสมรรถนะทางการบริหารของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบล สามารถสรุปได้ว่าระดับสมรรถนะทางการบริหารของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบล โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการสนับสนุนการพัฒนาบุคลากร ($\bar{X} = 4.43$) ด้านการปรับเปลี่ยนกระบวนการและวิธีการทำงาน ($\bar{X} = 4.68$) ด้านการให้ความสำคัญกับผลการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.55$) ด้านการสร้างการบริการที่มีคุณภาพแก่ประชาชน ($\bar{X} = 4.60$) และด้านการเสริมสร้างวินัยการใช้จ่ายงบประมาณ ($\bar{X} = 4.58$) ทั้งนี้เป็นเพราะว่า 1) ด้านการสนับสนุนการพัฒนาบุคลากร มีการยกระดับการพัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่มคุณภาพการปฏิบัติงานขององค์กร มีการวางแผนเตรียมความพร้อมเพื่อทดแทนบุคลากรทั้งในระยะสั้นและระยะยาว มีการวางแผนการปรับปรุงหน่วยงานเพื่อพัฒนาบุคลากร มีการจัดสรรงบประมาณที่ใช้ในการพัฒนาบุคลากร และมีการสรรหาหรือเปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกมาปฏิบัติงาน 2) ด้านการปรับเปลี่ยนกระบวนการและวิธีการทำงาน มีการพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน มีการสนับสนุนกลไกการดำเนินการร่วมลงทุนกับภาคเอกชนด้วยความชัดเจน โปร่งใส มีการแปรเปลี่ยนทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีการปรับเปลี่ยนกระบวนการปฏิบัติงานขององค์กรภาครัฐให้เชื่อมโยงกับการทำงาน และทรัพยากรของหน่วยงาน และมีการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่าง

องค์กรกับภาคเอกชน 3) ด้านการให้ความสำคัญกับผลการปฏิบัติงาน มีการส่งเสริมการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงาน มีการส่งเสริมการปฏิบัติงานร่วมกันของพนักงาน มีการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน มีการนำศักยภาพเฉพาะของแต่ละหน่วยงานมาสร้างคุณค่าให้ตรงตามเป้าหมายที่กำหนด และมีการบูรณาการยุทธศาสตร์สำคัญในการปฏิบัติงาน 4) ด้านการสร้างการบริการที่มีคุณภาพแก่ประชาชน มีการอบรมเจ้าหน้าที่เพื่อพัฒนาระบบการบริการประชาชน มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการบริการประชาชน มีการสร้างค่านิยมให้พนักงานในองค์กรมีจิตใจที่เอื้อต่อการบริการที่ดี และมีการบริการโดยดำเนินการ ณ จุดเดียว (One stop service) 5) ด้านการเสริมสร้างวินัยการใช้จ่ายงบประมาณ มีการส่งเสริมและวางกลไกให้หน่วยงานเปิดเผยข้อมูลข่าวสารการใช้จ่ายงบประมาณ มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมตรวจสอบในการใช้จ่ายงบประมาณ มีการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อเฝ้าระวัง ติดตาม และตรวจสอบ การทุจริต คอร์รัปชัน มีการพัฒนาเครื่องมือตรวจสอบในการใช้งบประมาณ และมีการบริหารงานโดยตรวจสอบวินัยการใช้จ่ายงบประมาณของหน่วยงาน จึงส่งผลให้ระดับสมรรถนะทางการบริหารของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบล โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิชาธร พิมพิกลม (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนปราบปรามยาเสพติดในสังกัดตำรวจภูธร ภาค 4 ผลการวิจัยพบว่า ระดับสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนปราบปรามยาเสพติด ในสังกัดตำรวจภูธรภาค 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 4 ด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านความรู้ในการสืบสวน ด้านทักษะในการสืบสวน ด้านความสามารถในการสืบสวน ด้านแรงจูงใจในการสืบสวน และด้านทัศนคติในการสืบสวน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุกันต์ แสงโชติ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านสมรรถนะการคิดเชิงยุทธศาสตร์ ด้านสมรรถนะการบริหารการเปลี่ยนแปลง ด้านสมรรถนะการสร้างความร่วมมือ ด้านสมรรถนะการสื่อสาร และด้านสมรรถนะการพัฒนาบุคลากร ตามลำดับ

2. การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบล พบว่า ปัจจัยด้านศักยภาพการบริหารจัดการภาครัฐ ปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และปัจจัยด้านการบริหารเชิงกลยุทธ์ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบล ทั้ง 3 ตัวแปร โดยผลการวิจัยดังกล่าวเป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้เป็นเพราะกลุ่มปัจจัยทั้ง 3 ปัจจัย เป็นปัจจัยซึ่งได้รับอิทธิพลจากตัวแปรย่อย จำนวน 13 ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรด้านภาวะผู้นำ ตัวแปรด้านวิสัยทัศน์ ตัวแปรด้านการวางกลยุทธ์ภาครัฐ ตัวแปรด้านการนำเพื่อการเปลี่ยนแปลง ตัวแปรด้านการควบคุมตนเอง ตัวแปรด้านการ

สอนงานและมอบหมายงาน ตัวแปรด้านความต้องการแสวงหามาตรฐานที่ดีเลิศ ตัวแปรด้านความต้องการแข่งขันในการทำงาน ตัวแปรด้านความต้องการที่จะเอาชนะปัญหา ตัวแปรด้านการกำหนดทิศทางการเชิงกลยุทธ์ ตัวแปรด้านการคิดเชิงปฏิกิริยา ตัวแปรด้านความสามารถในการถ่ายทอดแผนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ และตัวแปรด้านการสร้างวัฒนธรรมองค์กร ซึ่งตัวแปรย่อยทั้ง 13 ปัจจัย เป็นองค์ประกอบของปัจจัยด้านศักยภาพการบริหารจัดการภาครัฐ ปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และปัจจัยด้านการบริหารเชิงกลยุทธ์ ซึ่งเป็นปัจจัยหรือตัวแปรที่ก่อให้เกิดการขับเคลื่อนการพัฒนาสมรรถนะ โดยเฉพาะการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบล ส่งผลให้ปัจจัยดังกล่าวทั้ง 13 ตัวแปรเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบล ส่งผลให้นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลมีภาวะผู้นำมากขึ้น มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีการวางกลยุทธ์ที่เหมาะสม การนำเพื่อการเปลี่ยนแปลงขององค์กร มีการสอนงานและมอบหมายงานให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา มีความต้องการแสวงหามาตรฐานที่ดีเลิศ มีความต้องการแข่งขันในการทำงานในระดับเทศบาลตำบล มีความต้องการที่จะเอาชนะปัญหา มีการกำหนดทิศทางการเชิงกลยุทธ์ขององค์กร มีการคิดเชิงปฏิกิริยา มีความสามารถในการถ่ายทอดแผนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ และมีการสร้างวัฒนธรรมองค์กรของเทศบาลตำบล โดยผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิชาธร พิมพ์กลม (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนปราบปรามยาเสพติดในสังกัดตำรวจภูธรภาค 4 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนปราบปรามยาเสพติดในสังกัดตำรวจภูธรภาค 4 ได้แก่ วิทยาการตำรวจและเทคโนโลยี (0.40) ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานสืบสวน (0.32) แรงจูงใจใฝ่ สัมฤทธิ์ (0.28) และการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชน (0.09) สามารถพยากรณ์การพัฒนาสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนปราบปรามยาเสพติดในสังกัดตำรวจภูธร ภาค 4 ได้ร้อยละ 21.60 ($R^2 = 0.216$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุกันต์ แสงโชติ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้แก่ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล โดยรวมเท่ากับ 0.37 การบริหารแบบมืออาชีพ มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลโดยรวมเท่ากับ 0.34 การจัดการความรู้ มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลโดยรวมเท่ากับ 0.24 ภาวะผู้นำเชิงศรัทธาบาบามี มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล โดยรวมเท่ากับ 0.17 และความฉลาดทางอารมณ์ มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล โดยรวมเท่ากับ 0.17 สามารถพยากรณ์การพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยร้อยละ 3.11 อย่างน้อยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. การศึกษาความกลมกลืนของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบล พบว่า 1) ค่า χ^2 เท่ากับ 20.035 ค่า df เท่ากับ 12 ค่า p-value เท่ากับ 0.061 ซึ่งเมื่อทำการคำนวณค่าไคแอสควร์สัมพัทธ์ (χ^2/df) เท่ากับ 1.669 ซึ่งมีค่า > 2.00 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าโมเดลยังความ

สอดคล้องกลมกลืนดี 2) ค่า CFI เท่ากับ 0.996 ค่า TLI เท่ากับ 0.989 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนดี 3) ค่า RMSEA เท่ากับ 0.042 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนดี 4) ค่า SRMR เท่ากับ 0.040 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนดี ทั้งนี้เป็นเพราะ ผู้วิจัยได้มีการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลตลอดจนปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบล ซึ่งส่งผลให้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบล ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับที่ดี โดยผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิชาธร พิมพิกลม (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนปราบปรามยาเสพติดในสังกัดตำรวจภูธร ภาค 4 ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบความสัมพันธ์ของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนปราบปรามยาเสพติดในสังกัดตำรวจภูธร ภาค 4 มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 = 10.69$, $df = 11$, $p\text{-value} = 0.46989$, $GFI = 0.99$, $AGFI = 0.96$, $RMSEA = 0.00$, $RMR = 0.00$, $CN = 831.642$) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปิยาภรณ์ ลิ้มโพธิ์ทอง (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบสมรรถนะผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดหนองคาย มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยพิจารณาได้จากค่า Chi - Square = 123.736, $df = 72$, $P = 0.072$, $CFI = 0.972$, $TLT = 0.965$, $SRMR = 0.031$, $RMSEA = 0.061$

4. การยืนยันความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบล พบว่า กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีความคิดเห็นต่อแนวทางการสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบล ในด้านศักยภาพการบริหารจัดการภาครัฐ ปัจจัยด้านแรงจูงใจไม่สัมฤทธิ์ และปัจจัยด้านการบริหารเชิงกลยุทธ์ อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด และมีค่าความสอดคล้องระหว่างควอไทล์ น้อยกว่า 1.5 ทุกแนวทาง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า แนวทางการสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบล ในด้านศักยภาพการบริหารจัดการภาครัฐ ปัจจัยด้านแรงจูงใจไม่สัมฤทธิ์ และปัจจัยด้านการบริหารเชิงกลยุทธ์ มีความเหมาะสมต่อการนำไปสร้างเป็นรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบล ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะแนวทางในการสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบล ประกอบด้วยแนวคิดหลักเกี่ยวกับภาวะผู้นำ ธรรมาภิบาล คุณธรรม จริยธรรม การปฏิบัติตามระเบียบกฎหมาย การวางแผนกลยุทธ์ การมีมนุษยสัมพันธ์ การรับฟังปัญหาพร้อมให้คำปรึกษา การทำงานเป็นทีม การสร้างค่านิยมในองค์กรให้เกิดความสามัคคี การควบคุมตัวเอง การรับมือกับสถานการณ์ต่างๆ การวิเคราะห์ แยกแยะ จัดการปัญหา การสอนงาน การมอบหมายงาน และการให้คำปรึกษาช่วยเหลือ โดยผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปิยาภรณ์ ลิ้มโพธิ์ทอง (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบสมรรถนะผู้บริหารองค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่นในเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดหนองคาย ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบสมรรถนะของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดหนองคาย ได้แก่ 1) การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร ซึ่งจะเป็นตัวผลักดันทำให้เกิด 2) การเสริมสร้างพลังอำนาจการทำงานของผู้บริหาร นอกจากนั้นยังส่งผลต่อ 3) การเพิ่มประสิทธิภาพการสื่อสารของผู้บริหาร ผลการประเมินยืนยันรูปแบบสมรรถนะของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดหนองคาย มีความเหมาะสมที่จะนำไปปฏิบัติ โดยมีค่าเฉลี่ย (Mean) เท่ากับ 4.40 ค่ามัธยฐาน (Median) ระหว่าง 4-5 ค่าฐานนิยม (Mode) ระหว่าง 4-5 และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) อยู่ระหว่าง 1.00 - 1.50

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ได้แก่ การพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบล ควรมีการพัฒนาภาวะผู้นำ ธรรมชาติ คุณธรรม จริยธรรม การปฏิบัติตามระเบียบกฎหมาย การวางแผนกลยุทธ์ การมีมนุษยสัมพันธ์ การรับฟังปัญหาพร้อมให้คำปรึกษา การทำงานเป็นทีม การสร้างค่านิยมในองค์กรให้เกิดความสามัคคี การควบคุมตัวเอง การรับมือกับสถานการณ์ต่างๆ การวิเคราะห์ แยกแยะ จัดการปัญหา การสอนงาน การมอบหมายงาน และการให้คำปรึกษาช่วยเหลือ เพื่อเป็นการเสริมสร้างและพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลอันจะนำไปสู่สัมฤทธิ์ผลในการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลต่อไป

2 ข้อเสนอแนะเพื่อทำการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเพื่อติดตามและประเมินผลของการนำรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบล ไปใช้เพื่อการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบล

2.2 ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาถึงสภาพปัญหา และอุปสรรคต่างๆ ของการนำรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบล ไปใช้เพื่อการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบล

2.3 โดยทั่วไปบริบทเทศบาลตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือแต่ละแห่งมีบริบทที่แตกต่างกัน จึงควรมีการศึกษาอย่างเจาะลึกในเทศบาลตำบล ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือแต่ละแห่ง เพื่อให้ได้แนวทางในการสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เหมาะสมสำหรับเทศบาลตำบลแต่ละแห่งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- บุญเกียรติ การะเวกพันธุ์. (2563). เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนการบริหารงานวิชาการนํานโยบายไปปฏิบัติและการประเมินผลนโยบาย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.
- ปิยาภรณ์ ลิ้มโพธิ์ทอง. (2561). รูปแบบสมรรถนะของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดหนองคาย. รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์), มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- พิชญ์นิฐา พรรณศิลป์, สัณญา เคนาภูมิ และเสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร. (2558). บทบาทของผู้บริหารท้องถิ่นในศตวรรษที่ 21. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. 3(2): 146-161.
- พีรพงษ์ แสงแก้ว. (2565). 7 กลไกการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่. *Journal of Roi Kaensarn Academi*. 7(3), 386-397.
- วิชาธร พิมพ์กลม. (2560). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนปราบปรามยาเสพติดในสังกัดตำรวจภูธรภาค 4. รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์), มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- วิไลพร ไชโย. (2556). รูปแบบการพัฒนาศักยภาพผู้นำท้องถิ่นกับการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ ทุนสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- สุกัญต์ แสงโชติ. (2560). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์), มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สัณญา เคนาภูมิ. (2557). รูปแบบการเขียนกรอบแนวคิดการวิจัยทางการบริหารจัดการ The Writing Format of Research Conceptual Frameworks on Management. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์). 8(3), 36-38.
- เสน่ห์ จัยโต. (2558). การพัฒนาตัวแบบการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสู่องค์กรสมรรถนะสูง. วารสารอิเล็กทรอนิกส์การเรียนรู้ทางไกลเชิงนวัตกรรม. 5(1), 58-75.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E., & Tatham, R. L. (2006). *Multivariate Data Analysis* (6th ed.). Upper Saddle River, NJ: Pearson Prentice Hall.

แนวทางการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

Guidelines for Development of Teachers for the 21st Century Learning Management of Schools under Mahasarakham Provincial Administrative Organization

นภัสญา เหล่าสีนาท

ธรินธร นามวรรณ

หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Napatchaya Laosenart

Tharinthorn Namwan

Master of Education (Educational Administration and Development) Mahasarakham University

E-mail: 64010581022@msu.ac.th

วันที่รับบทความ: 20 ธันวาคม 2566; วันที่แก้ไขบทความ 16 มกราคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 24 มกราคม 2567

Received: December 20, 2023; Revised: January 16, 2024; Accepted: January 24, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 39 คน และครูผู้สอน จำนวน 166 คน เครื่องมือการวิจัยคือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ระยะที่ 2 แนวทางการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ จำนวน 6 คน และผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คน เพื่อประเมินแนวทาง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา และแบบประเมินแนวทาง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า 1. สภาพปัจจุบันโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการจำเป็นด้านที่มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการมุ่งเน้นการประเมินเพื่อการเรียนรู้ รองลงมา ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ด้านการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ และด้านการใช้เทคโนโลยีเป็นฐานการจัดการเรียนรู้ ตามลำดับ 2. แนวทางการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 19 แนวทาง ดังนี้ 1) ด้านการมุ่งเน้นการประเมินเพื่อการเรียนรู้ มี 3 แนวทาง 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มี 5

แนวทาง 3) ด้านการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ มี 5 แนวทาง และ 4) ด้านการใช้เทคโนโลยีเป็นฐานการจัดการเรียนรู้ มี 6 แนวทาง โดยมีผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนา; ครู; การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

Abstract

The objectives of this research were to: Study the current conditions, desirable condition, need assessment and guidelines for development of teachers for the 21st century learning management of schools under Mahasarakham provincial administrative organization. The research was divided into four phases as follow; phase 1; study the current conditions, desirable condition and need assessment of developing teacher in learning management for 21st century. The research sample consists of 39 school administrators and 166 teachers. The research instrument was questionnaire for study the current conditions, desirable condition for development of teachers for the 21st century learning management. phase 2; study the guidelines for development of teachers for the 21st century learning management. The key informants group include 6 school administrators and teachers in school was best practices of learning management and 9 experts for assess suitability possibility of guideline. The research instrument were interview form, Data were analyzed by content analysis and assessment form of guidelines, Data were analyzed by the mean and standard deviation.

The results found that: 1. The current state in overall was high average and the desirable state in overall was in the highest level. The need assessment rank from high to low level was 1) Assessment for learning 2) Child-centered learning 3) Cooperative Learning 4) Technology base Learning. 2. The development guidelines of teacher in learning management for 21st century consist of 19 guidelines as follows: 1) Assessment for learning, 3 guidelines 2) Child-centered learning, 5 guidelines 3) Cooperative Learning, 5 guidelines 4) Technology base Learning, 6 guidelines. The evaluation of guidelines, feasibility and utility was the highest in overall.

Key Words: Development guidelines; Teacher; Learning management for 21st

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของโลกก้าวผ่านจากศตวรรษที่ 20 เข้าสู่ศตวรรษที่ 21 กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกได้ส่งผลกระทบทั้งทางสังคม เศรษฐกิจสิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การเมืองและการศึกษาของทุกประเทศ ในการพัฒนาของประเทศที่กำลังพัฒนาส่วนใหญ่ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการศึกษาเป็นลำดับแรก เนื่องจากระบบการศึกษานั้นเปรียบเสมือนเครื่องมือในการขัดเกลาความรู้ความสามารถของมนุษย์ซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการสร้างสรรค์อนาคตของชาติให้เติบโตขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพรวมถึงเป็นการขัดเกลาทางสังคม ทั้งทางด้านจิตใจ ความคิดและบุคลิกภาพ เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่าการศึกษาคือ เครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคนและสังคม กล่าวคือ การศึกษาจะพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะตามที่สังคมต้องการ เพื่อให้คนเป็นปัจจัยในการพัฒนาสังคมต่อไป การที่จะทำเช่นนี้ได้เราจึงมีความจำเป็นต้องศึกษาถึงสภาพทั่วไปในด้านทักษะของผู้สอนและผู้เรียนเพื่อให้ทราบถึงทักษะด้านต่าง ๆ ว่าผู้สอนและผู้เรียนเองต้องมีทักษะในด้านใดบ้างในศตวรรษที่ 21 และต่อยอดไปสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต่อไป เพื่อยกระดับศักยภาพของผู้เรียนและผู้สอนเพื่อให้เกิดทักษะที่เป็นประโยชน์และมีความสำคัญต่อโลกในอนาคต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562) ดังนั้นการจัดการศึกษาในปัจจุบันจึงต้องปรับเปลี่ยนให้ตอบสนองกับทิศทางการผลิตและการพัฒนากำลังคนดังกล่าว โดยมุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ได้ทั้งความรู้และทักษะที่จำเป็นต้องใช้ในการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศท่ามกลางกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลง

การจัดการเรียนรู้ในยุคศตวรรษที่ 21 นั้น บุคคลกลุ่มหนึ่งที่ถือเป็นกลไกสำคัญที่สุดในการนำการจัดการเรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ ส่งผลต่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งผลให้นักเรียนมีความพร้อมที่จะก้าวสู่โลกแห่งการทำงานในอนาคต นักเรียนสามารถต่อยอดความรู้ได้ด้วยตนเอง พร้อมพัฒนาทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับการใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพและมีความสุขในศตวรรษที่ 21 ก็คือ “ครู” (สำนักบริหารงานกรมมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2561) เนื่องจากบุคคลเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน นอกจากนี้ครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษายังเป็นปัจจัยหลักสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษาและเตรียมความพร้อมให้พลเมืองไทยในอนาคต และครูในยุคปัจจุบันซึ่งเป็นยุคประเทศไทย 4.0 และยุคแห่งโลกศตวรรษที่ 21 คุณสมบัติที่พึงประสงค์ของครู คือ ครูต้องสามารถช่วยนักเรียนให้รู้จักแสวงหาความรู้และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงเพื่อประโยชน์ของตนเองและสังคม ครูจึงต้องปรับการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับผู้เรียนแต่ละคน ดูแลผู้เรียนเป็นรายคน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาเต็มศักยภาพ และการที่ช่วยให้ครูพัฒนาการเรียนการสอนได้ดี คือ การส่งเสริมให้ครูมีโอกาสดำเนินการพัฒนาอย่างทั่วถึง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562) สอดคล้องหลักการจัดการศึกษาตาม มาตรา 22 ที่ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการ

จัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ เป้าหมายหลักของการพัฒนาการศึกษาของประเทศไทย คือ การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพด้วยกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยถ่ายทอดความรู้ การฝึกการอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลง ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักบริหารงานกรมมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2561) ครูในยุคศตวรรษที่ 21 จึงต้องปรับบทบาทของตัวเองให้ทันต่อสังคมโลกที่กลายเป็นสังคมความรู้ (Knowledge society) หรือสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning society) และเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning organization) ฉะนั้นผู้ประกอบวิชาชีพครูต้องมีความรู้ประสบการณ์ความชำนาญ และทัศนคติที่ดีต่อการสอน ต้องมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องให้ทันยุคที่เปลี่ยนไป อีกทั้งต้องมีความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาด้านทักษะวิทยาการให้ทันสมัย เพื่อให้เกิดการเรียนรู้เทคนิค วิธีการเรียนการสอนแบบใหม่ๆ ที่มีประสิทธิภาพ (ฉัตรชัย หวังมีจมี และองอาจ นัยพัฒน์, 2560)

การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาท้องถิ่น (พ.ศ. 2561-2565) เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาการศึกษาในห้วงระยะเวลาดังกล่าว ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องส่งเสริม สนับสนุนและร่วมมือกับรัฐจัดการศึกษาตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ที่กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ดังนี้ “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” โดยมียุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในเป้าหมายที่ 1 การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 (8C) มี 4 กลยุทธ์ประกอบด้วย 1) การพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ปัญหา (Critical thinking problem solving) 2) การพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) 3) การพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะด้านความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม กระบวนการ คัดข้ามวัฒนธรรม (Cross-cultural understanding) 4) การพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะด้านความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม กระบวนการ คัดข้ามวัฒนธรรม (Cross - cultural understanding) และการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2563)

จากความสำคัญการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และสภาพการณ์เปลี่ยนแปลงโลกยุคศตวรรษที่ 21 ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจการวิจัยแนวทางการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม เพื่อที่จะได้แนวทางที่เหมาะสมกับสภาพ

ปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อย่างแท้จริง และส่งผลต่อผู้เรียนให้ได้รับการพัฒนาเป็นผู้ที่มีทักษะการเรียนรู้ที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมแห่งโลกยุคศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีความสุขต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยแนวทางการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามครั้งนี้ใช้วิธีวิทยาการวิจัยแบบผสม (Mixed Method). ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative. Research) แบ่งออกเป็น 2 ระยะ มีรายละเอียดวิธีการดำเนินการวิจัยในแต่ละระยะดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 20 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 439 คน โดยจำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 39 คน และครูผู้สอน จำนวน 400 คน

2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตาราง Krejcie & Morgan (1970) และใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) เพื่อให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 205 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 39 คน และครูผู้สอน จำนวน 166 คน

เนื้อหาการวิจัย

องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 1) การใช้เทคโนโลยีเป็นฐานการจัดการเรียนรู้ 2) การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ 3) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และ 4) การมุ่งเน้นการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม โดยกำหนดข้อความถาม จำนวน 38 ข้อ ตามองค์ประกอบ ดังนี้ ด้านการใช้เทคโนโลยีเป็นฐานการจัดการเรียนรู้ มี 11 ข้อ ด้านการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ มี 5 ข้อ ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มี 5 ข้อ ด้านการมุ่งเน้นการประเมินเพื่อการเรียนรู้ มี 11 ข้อ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วย ตำแหน่ง และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม มีลักษณะแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) โดยกำหนดการแปลความหมาย ดังนี้

5 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม กำหนดใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ดังนี้

4.51 - 5.00 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 - 4.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมาก

2.51 - 3.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับปานกลาง

1.51 - 2.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับน้อย

1.00 - 1.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. วิเคราะห์ข้อมูลความต้องการจำเป็นโดยใช้เทคนิค Modified Priority Needs Index (PNI_{Modified}) ซึ่งเป็นดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นที่ใช้หลักการประเมินความแตกต่างและเป็นสูตรที่สุวิมล ว่องวานิช (2558) ได้ปรับปรุงสูตรการคำนวณมาจาก PNI โดยการหาค่าผลต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์ (I) กับค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน (D) แล้วหารด้วยค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน (D) เพื่อถ่วงน้ำหนักก่อนที่จะนำมาจัดลำดับ โดยใช้หลักการกำหนดความต้องการจำเป็นจากระดับสภาพปัจจุบัน แล้วจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นตามค่า PNI_{Modified} โดยใช้สูตรในการคำนวณ ดังนี้

$$PNI_{\text{modified}} = (I-D) / D$$

เมื่อ PNI_{modified} หมายถึง ดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการ

I = Importance หมายถึง ค่าเฉลี่ย (Mean) ของสภาพที่พึงประสงค์

D = Degree of Success หมายถึง ค่าเฉลี่ย (Mean) ของสภาพปัจจุบัน

ตัวเลขดัชนีความต้องการสูง แสดงว่ามีความจำเป็นในการพัฒนามาก

จากนั้นนำผลการวิเคราะห์หามาจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ตามค่า Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) จากสูงไปหาต่ำ เพื่อเรียงลำดับความต้องการจำเป็นและนำไปศึกษาแนวทางการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ในการวิจัยระยะที่ 2

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

กลุ่มเป้าหมายที่ทำการศึกษา

1. สถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best practice) ด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จนประสบความสำเร็จเป็นที่ประจักษ์ จำนวน 3 แห่ง กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและตัวแทนครูผู้สอน โรงเรียนละ 2 คน ประกอบด้วย 1) โรงเรียนหนองโพธิ์วิทยาคม อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม 2) โรงเรียนโคกก่อพิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม และ 3) โรงเรียนนาข้าววิทยา อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดมหาสารคาม

2. กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย 1) ศิษยานุศิษย์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกด้านการบริหารการศึกษาหรือมีวิทยฐานะเชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน 2) ผู้อำนวยการสถานศึกษาที่มีวิทยฐานะเชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน และครูผู้สอน ที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้ากลุ่มงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 3 คน

เนื้อหาการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ในการวิจัยระยะที่ 1

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

2. แบบประเมินแนวทางการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ แบบลิเคิร์ตโดยกำหนดการแปลความหมาย ดังนี้

5 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การศึกษาแนวทางการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากผลการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best practice)

2. การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม วิเคราะห์ข้อมูล โดยค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ดังนี้.

4.51 - 5.00 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 - 4.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมาก

2.51 - 3.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับปานกลาง

1.51 - 2.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับน้อย

1.00 - 1.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับน้อยที่สุด

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความจำเป็นการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

สภาพปัจจุบันโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$; S.D. = 0.45) เรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ ดังนี้ การใช้เทคโนโลยีเป็นฐานการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$) รองลงมา การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$; S.D. = 0.39) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.44$; S.D. = 0.48) และ การมุ่งเน้นการประเมินเพื่อการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.38$; S.D. = 0.47) ตามลำดับ

สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.81$; S.D. = 0.24) เรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ ดังนี้ การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.83$; S.D. = 0.29) รองลงมา ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.82$; S.D. = 0.33) การมุ่งเน้นการประเมินเพื่อการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.81$; S.D. = 0.35) และ การใช้เทคโนโลยีเป็นฐานการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.77$; S.D. = 0.37) ตามลำดับ

ความต้องการจำเป็นโดยรวมมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น $PNI_{modified} = .30$ ด้านที่มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ การมุ่งเน้นการประเมินเพื่อการเรียนรู้ ($PNI_{modified} = .42$) รองลงมา ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ($PNI_{modified} = .40$) การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ($PNI_{modified} = .37$) และ การใช้เทคโนโลยีเป็นฐานการจัดการเรียนรู้ ($PNI_{modified} = .08$) ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม สรุปผลมี 19 แนวทาง และมีผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) ด้านการมุ่งเน้นการประเมินเพื่อการเรียนรู้ มี 3 แนวทาง ประกอบด้วย (1) การประเมินที่มีความหลากหลาย มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และความถนัดของผู้เรียน (2) การประเมินอย่างสร้างสรรค์เพื่อสะท้อนผลการพัฒนาผู้เรียน และ (3) การประเมินเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครู

2) ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มี 5 แนวทาง ประกอบด้วย (1) การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (2) การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมผู้เรียนได้ศึกษาและแสวงหาองค์ความรู้ด้วยตนเอง (3) การพัฒนาผู้เรียนให้สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตจริง (4) ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และ (5) การจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ

3) ด้านการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ มี 5 แนวทาง ประกอบด้วย (1) การสอนทักษะการทำงานเป็นกลุ่มหรือเป็นทีม (2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียน (3) การจัดการเรียนรู้โดยให้สมาชิกกลุ่มทุกคนต้องมีความรับผิดชอบต่อผลสำเร็จของกลุ่ม มีการร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติงาน (4) การจัดการเรียนรู้โดยให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีและการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างสมาชิกทุกคนในกลุ่ม และ (5) การจัดกิจกรรมที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกัน ร่วมมือกันทำงานกลุ่มตามบทบาทที่ตนเองต้องรับผิดชอบ ภายใต้เป้าหมายเดียวกัน

4) ด้านการใช้เทคโนโลยีเป็นฐานการจัดการเรียนรู้ มี 6 แนวทาง ประกอบด้วย (1) การจัดการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาคุณธรรม และสร้างคุณธรรมโดยใช้เทคโนโลยี (2) การพัฒนาครูด้านการใช้เทคโนโลยีเป็นฐานการจัดการเรียนรู้ (3) การจัดการเรียนรู้ด้านทักษะเทคโนโลยีดิจิทัลให้กับผู้เรียน (4) การปฏิบัติตนอย่างมีจริยธรรมตามครรลองของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีดิจิทัล (5) การจัดการรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ผ่านเทคโนโลยีของผู้เรียน และ (6) การจัดการรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการออกแบบและสร้างนวัตกรรมโดยใช้เทคโนโลยีของผู้เรียน

อภิปรายผลสรุวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

สภาพปัจจุบันการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สรุปด้านการใช้เทคโนโลยีเป็นฐานการจัดการเรียนรู้สูงสุด อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม เห็นความสำคัญการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะแห่งอนาคตใหม่ในศตวรรษที่ 21 (21ST Century Skills) ซึ่งถือเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตท่ามกลางโลกแห่งเทคโนโลยี อีกทั้งในยุคปัจจุบันเป็นยุคแห่งเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ทันสมัย มีความก้าวหน้าและสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้มาก และรวดเร็วขึ้น และการเรียนรู้ของเด็กในปัจจุบันส่วนใหญ่จะเรียนรู้ผ่านสื่อเทคโนโลยี ซึ่งผลการ ศึกษาดังกล่าวก็สอดคล้องกับเป้าประสงค์ของการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กำหนดว่าครูเป็นผู้สร้างสรรค์นวัตกรรมและทักษะในการใช้เทคโนโลยี สอดคล้องกับวิจารณ์ พานิช (2555) ที่ได้อธิบายถึงคุณลักษณะพลเมืองในศตวรรษที่ 21 ว่า จะต้องมียุทธศาสตร์ด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing & ICT Literacy) โดยครูต้องมีการออกแบบการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียน สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้เทคโนโลยีเพื่อวิจัยจัดระบบประเมินและสื่อสารสารสนเทศ มีการใช้เครื่องมือสื่อสารเชื่อมโยงเครือข่ายอย่างถูกต้องเหมาะสม เพื่อเข้าถึง จัดการ ผสมผสาน ประเมินและสร้างสารสนเทศเพื่อทำหน้าที่ในเศรษฐกิจฐานความรู้ และปฏิบัติตามคุณธรรมและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงสารสนเทศ ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูต้องได้รับการพัฒนาเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยการใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน และแนวคิดของพิมพันธ์ เดชะคุปต์และพะเยาว์ ยินดีสุข (2558) ที่ว่าครู อาจารย์ผู้สอนในยุคปัจจุบันนี้ ต้องปรับตัวให้ทันความก้าวหน้าของเทคโนโลยี พร้อมกับปรับรูปแบบการสอนให้ทันลูกศิษย์ยุคใหม่ที่ใช้เทคโนโลยีได้อย่างคล่องแคล่วโดยไม่ต้องสอน เด็กรุ่นใหม่จะเรียนรู้การใช้งานเทคโนโลยีได้อย่างรวดเร็วและหลากหลาย เนื่องจากเขาเกิดมาพร้อมกับสิ่งเหล่านี้อยู่แล้ว และฟาฏินา วงศ์เลขา (2558) ที่กล่าวสรุปว่าการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีส่วนร่วมในระบบการจัดการศึกษานั้นจะทำให้ผู้เรียนมีแหล่งเรียนรู้ที่กว้างใหญ่ไพศาลมีความรู้มากมายหลากหลายให้ศึกษาเรียนรู้ สามารถศึกษาค้นคว้าหาความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองอย่างง่ายดาย แต่การที่ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ผ่านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ถูกต้องก็ต้องอาศัยผู้สอนที่เข้าใจและมีความรู้ในด้านการใช้เทคโนโลยีด้วยเช่นกัน

สภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สรุปด้านการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูส่วนใหญ่ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามมองเห็นความสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้หรือกิจกรรมแบบกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนได้ทบทวนฝึกซ้อมที่ก็ในการทำงานร่วมกับผู้อื่น การพึ่งพา

อาศัยกัน การมีความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับวัชรยา เล่าเรียนดี (2554) ที่กล่าวถึง องค์ประกอบที่สำคัญของการเรียนรู้แบบร่วมมือ มี 5 ประการ คือ 1) การพึ่งพาอาศัยกันและกันทางบวก ซึ่งจะช่วยสร้างความผูกพันในภาระหน้าที่ต่อความสำเร็จของกลุ่ม เช่นเดียวกับความสำเร็จของตนเอง ซึ่งเป็นหัวใจของการเรียนรู้แบบร่วมมือ 2) สมาชิกกลุ่มทุกคนต้องมีความรับผิดชอบ ต่อผลสำเร็จของกลุ่ม มีการร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติงานโดยไม่เอาเปรียบซึ่งกันและกัน 3) การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีและการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างบุคคลและระหว่างสมาชิกทุกคนในกลุ่ม 4) การสอนทักษะทางสังคม (Social skills) ซึ่งเป็นทักษะในการช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยกันและทักษะการปฏิบัติงานกลุ่มเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นเป้าหมายที่สำคัญของการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน และ 5) การปฏิบัติงานกลุ่มหรือกระบวนการกลุ่ม เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ องค์ประกอบหนึ่งของการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน

ความต้องการจำเป็นการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สรุปลักษณะที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ การมุ่งเน้นการประเมินเพื่อการเรียนรู้ อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ตระหนักและให้ความสำคัญของการประเมิน ซึ่งการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในปัจจุบันหรือในศตวรรษที่ 21 จะเป็นการประเมินที่ไม่ได้นำผลการประเมินมาตัดสินสอบได้ สอบตก หรือเลื่อนชั้นแต่เป็นการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน พัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครู เพื่อช่วยให้ทั้งครูและนักเรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนรู้ ครูก็รู้ความ ก้าวหน้าในการเรียนรู้ของนักเรียนสำหรับเอามาใช้ปรับการจัดการเรียนการสอน และตัวนักเรียนเองก็รู้ความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของตนเอง สอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2557) ที่กล่าวถึง แนวทางการพัฒนาการศึกษาไทย เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21 ด้านการประเมินว่า ระบบการประเมินผลเดิมดังเช่นในปัจจุบันทำให้เกิดการมุ่งเน้นที่ผลคะแนนมากเกินไป เน้นท่องจำและไม่ได้เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจได้อย่างแท้จริง ดังนั้นจึงต้องซ่อมแซมแก้ไขระบบการประเมินโดยมุ่งเน้น 1) การประเมินพัฒนาการ ที่จะต้องประเมินอย่างสร้างสรรค์ สะท้อนให้เห็นพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน และไม่ก่อให้เกิดภาระในการดำเนินการแก่ครูหรือโรงเรียนจนมากเกินไป ช่วยสร้างให้นักเรียนมีทักษะ “เรียนรู้ที่จะเรียน” (Learning to Learn) 2) การประเมินประสิทธิผลของครูโดยใช้ผลการเรียนรู้ของนักเรียน มีการส่งเสริมการออกแบบกิจกรรมในชั้นเรียนให้สอดคล้องกับเป้าหมายทางการศึกษา ส่งเสริมยุทธศาสตร์ในการเรียนของผู้เรียนที่ถูกต้อง และมีการจัดการที่ดีกับปัญหาการขาดเรียนของนักเรียน และ 3) ส่งเสริมการเปิดเผยข้อมูล ผลการเรียนรู้แก่ผู้ปกครอง โดยมีการเปรียบเทียบกับมาตรฐานในระดับต่าง ๆ เช่น ระดับพื้นที่หรือระดับชาติและส่งเสริมบรรยากาศแห่งการแข่งขันระหว่างโรงเรียนเพื่อให้เกิดการพัฒนาประสิทธิภาพของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง และพิมพ์ดีด และพเยาว์ ยินดีสุข (2558) ที่กล่าวว่า การวัดและประเมินผลต้องเป็นการประเมินการเรียนรู้ตามสภาพจริงลักษณะที่สำคัญของการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง เป็นดังนี้ 1) เป็นการประเมินที่มีการปฏิบัติไปพร้อมกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีการปฏิบัติจริง 2) เป็นการประเมินที่เน้นพฤติกรรมและการแสดงออกของ

ผู้เรียนที่แสดงออกมาจริง ๆ 3) เน้นการประเมินตนเองของผู้เรียน และ 4) เน้นการประเมินผลงานหรือชิ้นงานที่ผู้เรียนสร้างขึ้น กล่าวโดยสรุปจากผลการศึกษาความต้องการจำเป็นการมุ่งเน้นการประเมินเพื่อการเรียนรู้จึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญและควรมีการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในด้านนี้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนที่มีคุณภาพ

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

ด้านการมุ่งเน้นการประเมินเพื่อการเรียนรู้ สถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ดังนี้ 1) การประเมินที่มีความหลากหลาย มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และคุณลักษณะของผู้เรียน 2) การประเมินอย่างสร้างสรรค์เพื่อสะท้อนผลการพัฒนาผู้เรียน และ 3) การประเมินเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครู ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2557) ที่กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21 ด้านการประเมินว่า ระบบการประเมินผลเดิมดังเช่นในปัจจุบันทำให้เกิดการมุ่งเน้นที่ผลคะแนนมากเกินไป เน้นท่องจำและไม่ได้เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจได้อย่างแท้จริง ดังนั้นการประเมินต้องมุ่งเน้น 1) การประเมินพัฒนาการ ที่จะต้องประเมินอย่างสร้างสรรค์ สะท้อนให้เห็นพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน และไม่ก่อให้เกิดภาระในการดำเนินการแก่ครูหรือโรงเรียนจนมากเกินไป ช่วยสร้างให้นักเรียนมีทักษะ “เรียนรู้ที่จะเรียน” (Learning to Learn) 2) การประเมินประสิทธิผลของครูโดยใช้ผลการเรียนรู้ของนักเรียน มีการส่งเสริมการออกแบบกิจกรรมในชั้นเรียนให้สอดคล้องกับเป้าหมายทางการศึกษา ส่งเสริมยุทธศาสตร์ในการเรียนของผู้เรียนที่ถูกต้อง และมีการจัดการที่ดีกับปัญหาการขาดเรียนของนักเรียน และ 3) ส่งเสริมการเปิดเผยข้อมูล ผลการเรียนรู้แก่ผู้ปกครอง โดยมีการเปรียบเทียบมาตรฐานในระดับต่าง ๆ เช่น ระดับพื้นที่หรือระดับชาติและส่งเสริมบรรยากาศแห่งการแข่งขันระหว่างโรงเรียนเพื่อให้เกิดการพัฒนาประสิทธิภาพของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง สถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ดังนี้ 1) การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์และการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมผู้เรียนได้ศึกษาและแสวงหาองค์ความรู้ด้วยตนเอง 3) การพัฒนาผู้เรียนให้สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตจริง 4) ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และ 5) การจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ ซึ่งแนวทางดังกล่าวถือได้ว่าเป็นรูปแบบวิธีการเรียนการสอนการศึกษายุคใหม่ที่มีความแตกต่างไปจากการศึกษายุคก่อนซึ่งเน้นที่ตัวครู ซึ่งระบบการศึกษายุคใหม่เน้นความสำคัญที่ตัวผู้เรียน ดังที่ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2557) ที่กล่าวว่าการเรียนรู้ต้องไม่ใช่สถานการณ์สมมติในห้องเรียน แต่ต้องออกแบบการเรียนรู้ให้เรียนในสภาพที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริงที่สุด ทั้งนี้ครูที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ต้องเปิดโอกาสให้เขาได้มีประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยตัวของเขาเอง ครูจึงควรสร้างภาวะที่กระตุ้นให้เกิดความอยากรู้หรือคบข้องใจบ้างผู้เรียนจะหา

คำตอบเพื่อให้หลุดพ้นจากความข้องใจและเกิดความสุขขึ้นจากการได้เรียนรู้ เมื่อพบคำตอบด้วยตนเอง โดยควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับรู้ผลการพัฒนาของตนเองด้วย และการเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสติปัญญาที่ต้องมีการใช้กระบวนการคิด สร้างความเข้าใจความหมายของสิ่งต่าง ๆ ดังนั้นครูจึงควรกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้กระบวนการคิดทำความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ (ทีศนา แคมมณี, 2555) ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ครูและผู้เรียนต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน เรียนให้มีความหมายเชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง ซึ่งครูเป็นกลไกสำคัญในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความสามารถและความสนใจของผู้เรียน

ด้านการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ประกอบด้วยแนวทางการพัฒนา ดังนี้ 1) การสอนทักษะการทำงานเป็นกลุ่มหรือเป็นทีม 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียน 3) การจัดการเรียนรู้โดยให้สมาชิกกลุ่มทุกคนต้องมีความรับผิดชอบต่อผลสำเร็จของกลุ่ม มีการร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติงาน 4) การจัดการเรียนรู้โดยให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีและการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างสมาชิกทุกคนในกลุ่ม และ 5) การจัดกิจกรรมที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกัน ร่วมมือกันทำงานกลุ่มตามบทบาทที่ตนเองต้องรับผิดชอบภายใต้เป้าหมายเดียวกัน ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับ แนวคิดของทีศนา แคมมณี (2559) ที่ว่าเรียนรู้แบบร่วมมือ คือ การเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อย โดยมีสมาชิกกลุ่มที่มีความสามารถแตกต่างกันประมาณ 3-6 คน ช่วยกันเรียนรู้เพื่อนำไปสู่ เป้าหมายของกลุ่ม และวัชรา เล่าเรียนดี (2554) ที่สรุปว่า การปฏิบัติงานกลุ่มหรือกระบวนการกลุ่ม เป็นองค์ประกอบที่สำคัญองค์ประกอบหนึ่งของการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน กระบวนการจะปรากฏเมื่อสมาชิกกลุ่มร่วมกันอภิปรายจนบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย โดยที่สมาชิกกลุ่มทุกคนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ดังนั้นสมาชิกกลุ่มทุกคนต้องมีความรับผิดชอบต่อผลสำเร็จของกลุ่ม มีการร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติงานโดยไม่เอาเปรียบซึ่งกันและกัน ดังนั้นครูต้องพยายามทำให้นักเรียนเข้าใจและยอมรับว่าความพยายามของตนให้ผลดีต่อตนเองและต่อสมาชิกกลุ่มทุกคน การยอมรับและการพึ่งพาอาศัยทางบวกจะช่วยสร้างความผูกพันในภาระหน้าที่ต่อความสำเร็จของกลุ่ม เช่นเดียวกับความสำเร็จของตนเอง ซึ่งเป็นหัวใจของการเรียนรู้แบบร่วมมือ

ด้านการใช้เทคโนโลยีเป็นฐานการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วยแนวทางการพัฒนา ดังนี้ 1) การจัดการเรียนรู้เพื่อการพัฒนานวัตกรรม และสร้างสรรค์นวัตกรรมโดยการใช้เทคโนโลยี 2) การพัฒนาครูด้านการใช้เทคโนโลยีเป็นฐานการจัดการเรียนรู้ 3) การจัดการเรียนรู้ด้านทักษะเทคโนโลยีดิจิทัลให้กับผู้เรียน 4) การปฏิบัติตนอย่างมีจริยธรรมตามครรลองของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีดิจิทัล 5) การจัดการรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ผ่านเทคโนโลยีของผู้เรียน และ 6) การจัดการรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการออกแบบและสร้างนวัตกรรมโดยใช้เทคโนโลยีของผู้เรียน สอดคล้องกับ Kay (2010) ที่กล่าวสรุปไว้ว่า ปัจจุบันโลกกำลังเปลี่ยนแปลง อันเนื่องมาจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูล ความรู้ และนวัตกรรม ผู้ที่มีความรู้และทักษะในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและสามารถ

ปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ๆ ได้เท่าทันที่จะประสบความสำเร็จได้ และบุญพนธ์ พูลสวัสดิ์ (2561) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ในยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศซึ่งครูและนักเรียนจะต้องมีความรู้ความสามารถในการจัดการและใช้ประโยชน์จากสารสนเทศต่าง ๆ ทั้งบนสื่อออนไลน์และออฟไลน์ มีความเข้าใจ การทำงานพื้นฐานของเครื่องมือดิจิทัล ค้นหาความรู้ใหม่อยู่เสมอ สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีกับกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ใช้ไอซีทีสื่อสารและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับกาลเทศะ และ International Society for Technology in Education (ISTE. 2007) ที่กล่าวถึงการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารว่ามีความสำคัญในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เช่น ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม โดยที่นักเรียนสามารถแสดงความคิดสร้างสรรค์ผลิตความรู้ และพัฒนานวัตกรรมที่เป็นผลิตผลและกระบวนการโดยใช้เทคโนโลยี ด้วยการประยุกต์ใช้ความรู้ที่มีเพื่อสร้างแนวคิดใหม่ ผลิตงานใหม่ หรือกระบวนการใหม่ สร้างงานที่เป็นต้นแบบเพื่อสื่อถึงตัวตนหรือกลุ่ม ใช้โมเดลและการจำลองเพื่อสำรวจระบบและปัญหาที่ซับซ้อน หาแนวโน้มและคาดการณ์ความเป็นไปได้ และครูและผู้เรียนความเชี่ยวชาญในการค้นคว้าหาข้อมูล โดยนักเรียนสามารถใช้เครื่องมือดิจิทัลเพื่อรวบรวม ประเมินและใช้ข้อมูลด้วยการวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อเป็นแนวทางในการสืบค้น ค้นหาจัดระเบียบ วิเคราะห์ประเมิน สังเคราะห์ และใช้ข้อมูลอย่างมีจริยธรรม จากแหล่งข้อมูลและสื่อต่าง ๆ ประเมินและคัดเลือกแหล่งข้อมูลและเครื่องมือดิจิทัลตามความเหมาะสมกับภารกิจนั้น ๆ ประมวลข้อมูลและรายงานผล และศิริวรรณ ฉัตรณีนุจรเจริญ และวรางคณา ทองนพคุณ (2556) ที่สรุปว่าในส่วนของครูนั้นต้องมีความรู้ด้านเทคโนโลยีที่สามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอน รวมไปถึงข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ โปรแกรมประยุกต์ที่เป็นประโยชน์ในการเรียนการสอน สื่อภาพและเสียง วิดีทัศน์ ข่าวและประเด็นที่เป็นที่สนใจ เป็นต้น เทคโนโลยีที่ครูสามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงแนวคิด มีจำนวนมาก และครูสามารถเลือกใช้ได้ตามความถนัดหรือความสนใจ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยสภาพปัจจุบันการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ที่สรุปว่าการมุ่งเน้นการประเมินเพื่อการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้นสถานศึกษาควรให้ความสำคัญในการมุ่งเน้นการประเมินเพื่อการเรียนรู้ โดยอาจกำหนดเป็น แผนปฏิบัติการหรือจุดเน้นที่สำคัญของสถานศึกษา รวมทั้งการพัฒนาครูในด้านนี้เป็นการเฉพาะ

1.2 จากผลการวิจัยสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ที่สรุปว่าการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือมีค่าเฉลี่ย

ต่ำสุด สถานศึกษาจึงให้ความสำคัญในการจัดการเรียนรู้ ที่เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ร่วมมือกันระหว่างครูผู้สอน และนักเรียน

1.3 จากผลการวิจัยความต้องการจำเป็นการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม การมุ่งเน้นการประเมินเพื่อการเรียนรู้ มีความต้องการจำเป็นการพัฒนาสูงสุด หน่วยงานทางการศึกษา สถานศึกษา หรือผู้บริหารสถานศึกษาควรนำไปกำหนดเป็นนโยบายหรือยุทธศาสตร์ในการพัฒนาครู รวมทั้งสร้างความแรงบันดาลใจ กระตุ้นหรือส่งเสริมให้ครูได้มีการพัฒนาการมุ่งเน้นการประเมินเพื่อการเรียนรู้ เพื่อนำมาสู่การปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ และประสิทธิภาพต่อไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็นการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ที่สรุปว่าการมุ่งเน้นการประเมินเพื่อการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด จึงควรมีการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาครูด้านการมุ่งเน้นการประเมินเพื่อการเรียนรู้

2.2 จากผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ที่สรุปว่าการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด สถานศึกษาจึงให้ความสำคัญในการจัดการเรียนรู้ ที่เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ร่วมมือกันระหว่างครูผู้สอน และนักเรียน จึงควรมีการวิจัยแนวทางการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2563). **แผนพัฒนาการศึกษาท้องถิ่น (พ.ศ. 2561-2565)**. นนทบุรี: กลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น.
- ฉัตรชัย หวังมีจมี และองอาจ นัยพัฒน์. (2560). สมรรถนะของครูไทยในศตวรรษที่ 21: ปรับการเรียนรู้ เปลี่ยนสมรรถนะ. **วารสารสถาบันเสริมการศึกษาและทรัพยากรมนุษย์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์**, 12(2), 47-63.
- ทิตนา แคมมณี. (2555). **ศาสตร์การสอน**. (พิมพ์ครั้งที่ 16). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แคมมณี. (2559). **ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. (พิมพ์ครั้งที่ 20). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปัญญาพนต์ พูลสวัสดิ์. (2561). **Digital Education การศึกษาในโลกดิจิทัลกับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21**. สืบค้นเมื่อ 21 มกราคม 2565 จาก <http://www.digitalagemag.com/digital-Education>
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). **การวิจัยเบื้องต้น**. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

- ฟาฏินา วงศ์เลขา. (2558). **การจัดการเรียนการสอนในโลกยุคดิจิทัล**. สืบค้นเมื่อ 14 มกราคม 2565 จาก <http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=43633&Key=hotnew>
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข. (2558). **การจัดการเรียนรู้แนวในศตวรรษที่ 21**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2560). **การศึกษา 4.0 เป็นยิ่งกว่าการศึกษา**. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- วัชร เล่าเรียนดี. (2554). **รูปแบบและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการคิด**. นครปฐม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). **วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- ศิริวรรณ ฉัตรมณีรุ่งเจริญ และวรางคณา ทองนพคุณ. (2556). **ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ความท้าทายในอนาคต 21st Century Skills: The Challenges Ahead**. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2557). **รายงานการวิจัยแนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). **มาตรฐานการศึกษาของชาติพ.ศ. 2561**. กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี่.
- สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย. (2561). **แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนมาตรฐานสากล**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2558). **การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- International Society for Technology in Education (ISTE). (2007). **Preparing Teachers to Use Technology**. U.S Department of Education's Preparing : PBS Teacher Line.
- Kay, K. (2018). **21st century skills: Why they matter, what they are, and how we get there**. In Bellanca, J., & Brandt, R. (Eds.), 21st century skills: Rethinking how
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). **Determining Sample Size for Research Activities**. Educational and Psychological Measurement.

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการขยะในเขตเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย
อำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร
Community Participation in Waste Management in the Nikhom Kham Soi Subdistrict
Municipality Nikhom Kham Soi District Mukdahan Province

วชิรา อามาตมนตรี

นฤมล ทุมโหมง

วิทย์ธร แดงอาจ

ฉัตรชัย ละคร

เกรียงไกร บุญประจง

จันทร์เพ็ญ สีชมภู

สนุก สิงห์มาตร

วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Wachira Armatmontree

Naruemon Thommong

Vitayathorn Dangard

Chatchai Lakorn

Kreangkrai Boonprachong

Chanphan Sichompoo

Sanook Singmat

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Roiet Buddhist College

Email: wachira3820@gmail.com

วันที่รับบทความ: 26 ธันวาคม 2566; วันที่แก้ไขบทความ 3 กุมภาพันธ์ 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 6 กุมภาพันธ์ 2567

Received: December 26, 2023; Revised: February 3, 2024; Accepted: February 6, 2024

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการขยะ ในเขตเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย อำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการขยะในเขตเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย อำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการขยะ และ 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการขยะ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตชุมชนเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย อำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร จำนวน 364 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติคือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยใช้สถิติ t-test และค่า one-way anova ผลการศึกษาพบว่า 1. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการขยะในเขตเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย อำเภอนิคมคำสร้อย

จังหวัดมุกดาหาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากทุกด้าน 2. ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการขยะในเขตเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย อำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ไม่แตกต่างกันแต่ประการใด 3. ส่วนข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย ได้แก่ เทศบาลตำบลควรมีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะ ควรมีการสร้างความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม การจัดการขยะมูลฝอยให้แก่ประชาชน ส่งเสริมการศึกษาดูงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะตามบริษัทหรือองค์กรอื่นที่ประสบผลสำเร็จด้านการบริหารจัดการขยะในชุมชน และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการขยะ และเทศบาลควรส่งเสริมให้ประชาชนมีความตระหนักรู้ถึงปัญหาและมีทัศนคติที่ดีต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะ

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วมของชุมชน; การบริหารจัดการ; ขยะ

Abstract

Study of Community participation in waste management In the Nihom Kham Soi Subdistrict Municipality Nihom Kham Soi District Mukdahan Province The objectives are 1) to study community participation in waste management in Nihom Kham Soi Subdistrict Municipality. Nihom Kham Soi District Mukdahan Province 2) to compare community participation in waste management and 3. to study recommendations for community participation in waste management. The sample group used in this research included people living in the Nihom Kham Soi Subdistrict Municipality community. Nihom Kham Soi District Mukdahan Province, 364 people. The instrument used in the study was a questionnaire. Statistical data analysis: percentages, means, and standard deviations. Comparative analysis of public participation using t-test statistics and one-way ANOVA. The results of the study found that 1. Community participation in waste management in Nihom Kham Soi Subdistrict Municipality. Nihom Kham Soi District Mukdahan Province Overall it is at a high level. When considering each aspect, it was found that participation was at a high level in every aspect. 2. Results of comparing community participation in waste management in Nihom Kham Soi Subdistrict Municipality. Nihom Kham Soi District Mukdahan Province, classified according to gender, age, education level, and occupation, were not different in any way. 3. As for recommendations obtained from the research, the subdistrict municipality should organize

activities that promote public participation in waste management. There should be knowledge, attitudes, and behavior on solid waste management for the people, promoting study tours on waste management according to the context or other organizations that have been successful in waste management in the community. and community participation in waste management and the municipality should encourage people to be aware of the problem and have a good attitude towards participating in waste management.

Keywords: Community participation; Management; waste

บทนำ

การขยายตัวของชุมชนเมืองและการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจก่อให้เกิดปัญหาขยะมูลฝอยก็จะเพิ่มมากขึ้นเป็นเงาตามตัว ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมชุมชนเมืองทั้งในเมืองหลวง และต่างจังหวัดหลายพื้นที่จึงประสบปัญหาที่ไม่สามารถจัดหาสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย อันเนื่องมาจากไม่มีระบบการบริหารจัดการที่ดีในการกำจัดขยะมูลฝอย อีกทั้งยังขาดความรู้ความเข้าใจ ในการจัดการที่เหมาะสมของทั้งภาครัฐและประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอย จึงก่อให้เกิดความ ขัดแย้งในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยที่ตกค้างจำนวนมาก จึงจำเป็นต้องแสวงหาวิธีการจัดการที่ เหมาะสมและมีประสิทธิภาพเพื่อลดปริมาณขยะมูลฝอยในครัวเรือนที่เป็นต้นตอของการเกิดขยะมูลฝอยโดยตรง ทั้งนี้เพื่อมิให้ปัญหาขยายตัวและรุนแรงยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของ ประชาชนและส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพ สิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2560–2579 มีความมุ่งหมายที่จะให้มีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติให้ควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม อันจะยังผลให้การพัฒนาประเทศเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนและเสริมสร้างคุณภาพแห่งชีวิตของประชาชน โดยได้กำหนดแนวทางที่จำเป็นเร่งด่วนในการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติที่เกิดทดแทนได้ให้เข้าสู่สภาพสมดุลของการใช้ และการเกิดทดแทนและกำหนดแนวทางการแก้ไขจัดภาวะมลพิษทางน้ำ มลพิษทางอากาศ มลพิษทางเสียงและความสั่นสะเทือน มลพิษและสิ่งปฏิกูล สารอันตรายและของเสีย (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2558) ตลอดจนการกำหนดแนวทางในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติในอนาคต

สำหรับการจัดการขยะของชุมชน ในเขตเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย อำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดมุกดาหาร ในปัจจุบันเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบโดยตรงของเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย อัตราการเกิดขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย ประมาณวันละ 5 ตัน/วัน(คณะกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย.ครั้งที่ 1/2566) เนื่องจากในเขตเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อยเป็นชุมชนขนาดใหญ่

จึงมีการขยายตัวอย่างรวดเร็วทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ส่งผลให้มีประชากรหนาแน่นสูง จากสถิติจำนวนครัวเรือนในแต่ละหมู่บ้านที่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะในเขตเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย มีประชากรทั้งสิ้น 7,473 คน (สำนักทะเบียนเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย, 2566) การขยายตัวและการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี ในขณะที่งบประมาณรวมทั้งพื้นที่รองรับ และการกำจัดขยะมีอย่างจำกัดทำให้เทศบาลตำบลนิคมคำสร้อยไม่สามารถกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกหลักสุขาภิบาลได้ ยิ่งก่อให้เกิดปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อม ปัญหาแหล่งพาทะน้ำโรค เหตุรำคาญ และส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพอนามัยของประชาชน จากสภาวะการณดังกล่าวข้างต้นทำให้ชุมชนในเขตเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย อำเภอานิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร ประสบกับปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งในด้านปัญหามลพิษจากขยะ ปัญหาความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยของชุมชน และปัญหาขาดความสมดุลทางนิเวศวิทยา เป็นต้น

จากสถานการณ์ดังกล่าวเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อยจำเป็นต้องมีการดำเนินการจัดการให้ถูกวิธี และจะต้องมีการให้การศึกษาแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนให้มีความรู้ ความเข้าใจในพิษภัยและอันตราย อันเกิดจากขยะมูลฝอยทั้งในด้านการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอย การเก็บขนขยะมูลฝอย และการกำจัดขยะมูลฝอย เพื่อให้มีการปรับเปลี่ยนเจตคติ และพฤติกรรมที่ถูกต้องในการคัดแยกการกำจัดขยะและการจัดเก็บขนส่ง รวมทั้งการกำจัดขยะมูลฝอยที่ถูกวิธี และเหมาะสมต่อสภาพแวดล้อมของชุมชน ทั้งนี้เนื่องจาก ปัญหาขยะมูลฝอยเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากการกระทำของทุกคน จึงเป็นความรับผิดชอบของประชาชนทุกระดับ และหน่วยงานต่าง ๆ ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย เปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการกำหนดทิศทาง การวางแผนงาน โครงการ และการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ซึ่งในแผนพัฒนาได้กำหนดให้มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาสิ่งแวดล้อม การรักษาความสะอาดของบ้านเมือง การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาสังคม การพัฒนาเมือง ผู้วิจัยจึงสนใจทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อยเพื่อปรับปรุงการให้บริการด้านการจัดการจัดเก็บขยะ การมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการขยะในเขตเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย อำเภอานิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการขยะในเขตเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย อำเภอานิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร ของประชาชนที่มีเพศ อายุ การศึกษาและอาชีพที่แตกต่างกัน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการขยะในเขตเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย อำเภอานิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร

การทบทวนวรรณกรรม

งานวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการขยะของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย อำเภอนิคมน้ำอูน จังหวัดมุกดาหาร ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎี เอกสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วมของชุมชน ได้แก่ การมีส่วนร่วม (Participation) ตามพจนานุกรมภาษาอังกฤษ ฉบับออกพอร์ดได้ให้คำนิยามไว้ว่า หมายถึง การมีส่วนร่วมกับบุคคลอื่นในการกระทำบางอย่างหรือบางเรื่อง” ดังนั้นการมีส่วนร่วม หมายถึงการที่บุคคลกระทำการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือในประเด็นที่บุคคลนั้นสนใจ ไม่ว่าเขาจะได้ปฏิบัติการเพื่อแสดงถึงความสนใจอย่างจริงจังหรือไม่ก็ตาม และไม่เป็นที่บุคคลนั้นจะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้นโดยตรง แต่การมีทัศนคติความคิดเห็น ความสนใจ และความห่วงใยก็เพียงพอแล้วทั้งนี้ยังได้ให้คำจำกัดความของการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่กลุ่ม ประชาชน หรือ ขบวนการที่สมาชิกของชุมชนซึ่งกระทำการออกมาในลักษณะของการทำงานร่วมกัน ที่จะแสดง ให้เห็นถึงความต้องการร่วมความสนใจร่วม มีความต้องการที่มีเป้าหมายร่วมทาง (เอกพงษ์ สารน้อยและสุกานดา สารน้อย, 2563).

2. การมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง การที่คนในชุมชนร่วมมือกันคิดร่วมกันปฏิบัติ และร่วมรับผิดชอบช่วยเหลือกันและกัน ไม่ว่าจะเป็นของบุคคลหรือของชุมชน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการ ดำเนินงาน ดำเนินกิจกรรม เกิดการพัฒนาอนุรักษ์ และเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ต้องการ ซึ่งการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นสิ่งที่สำคัญของการพัฒนาชุมชน จึงส่งผลให้การดำเนินงานหรือ ดำเนินกิจกรรมเป็นไปตามแผนงานที่วางไว้หรือโครงการที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการที่ชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่มตัดสินใจเข้ามาร่วมรับผิดชอบในการพัฒนาชุมชนของตน และร่วมกันกระทำ ในสิ่งที่ลงความเห็นร่วมกันตามความต้องการของชุมชน และสิ่งที่ช่วยกันทำต้องเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อชุมชนเพื่อเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเป็นผู้ตัดสินใจและกำหนดปัญหาความต้องการของตนเองได้อย่างแท้จริง และเพื่อเป็นการเสริมสร้างพลังให้แก่คนในชุมชน หรือกลุ่มบุคคล หรือองค์กร ที่ตั้งขึ้นในชุมชน ดังนั้น การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการส่งเสริมและการรักษาคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ชุมชนต้องมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงเพื่อให้ได้ความรู้ของข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นความภาคภูมิใจร่วมกันของคนในชุมชนหรือท้องถิ่น และยังเป็นการสร้างจิตสำนึกร่วมกัน ให้เกิดความรักความสามัคคีกันในชุมชน หรือในท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชน คือ การมีส่วนร่วมของชุมชนคือ กระบวนการให้คนในชุมชนหรือคนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจแก้ปัญหาของตนเอง ร่วมใช้ความคิดสร้างสรรค์ความรู้และความชำนาญที่เหมาะสม และสนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์กร และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนที่แท้จริง จึงหมายถึงการที่คนในชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนเอง ในการจัดการ

และควบคุมการใช้ทรัพยากร และปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคม เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจ และสังคม และการตัด สิ้นใจต่าง ๆ เป็นที่ยอมรับร่วมกัน (จินตวีร์ เกษมสุข, 2554: 2)

โดยสรุป จากแนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง การที่ประชาชนในเขตเทศบาล ตำบลนิคมคำสร้อย อำเภอนิคมน้ำคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร ได้นำเอาหลักการ แนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ เข้ามาประยุกต์ใช้ในชุมชน โดยการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการในการบริหารจัดการขยะ ด้านการบริหาร จัดการขยะ ด้านการตระหนักรู้ต่อการจัดการขยะในครัวเรือน ด้านการเข้ารับการจัดฝึกอบรมและการให้ความรู้ แก่บุคคลอื่นที่ตนเองได้ทำการเรียนรู้มา และด้านความร่วมมือในการปฏิบัติดีการเคารพต่อกฎหมาย และ กฎระเบียบของคนในชุมชนโดยส่วนรวม เพื่อให้เกิดการพัฒนานำไปสู่สังคมที่ยั่งยืน

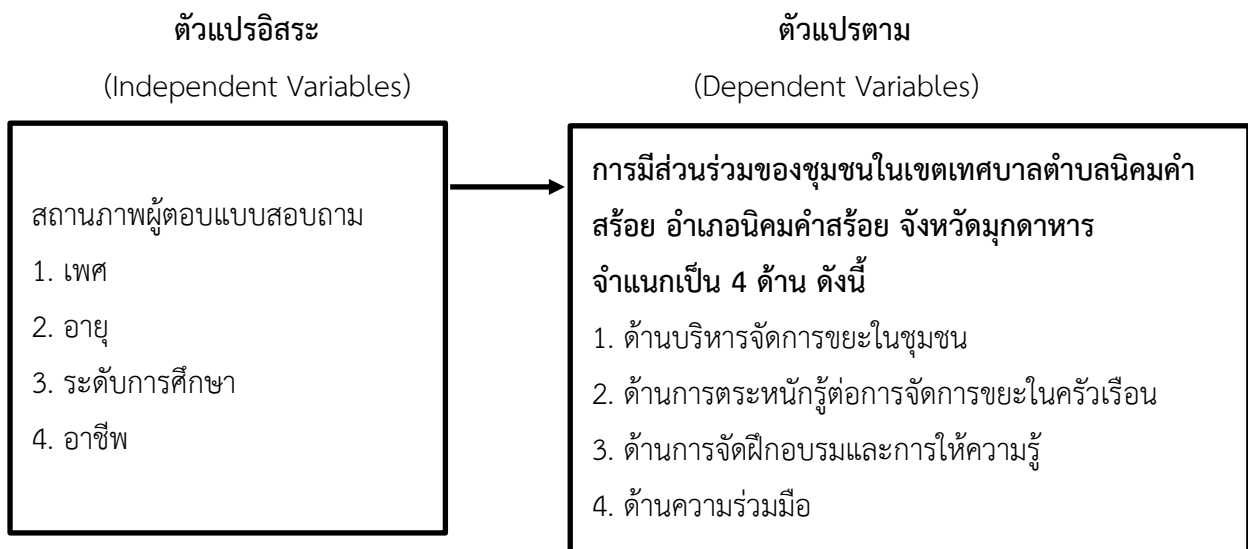
3. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานฉบับ พ.ศ. 2525 ได้ให้ความหมายของคำว่า มูลฝอย หมายถึง เศษสิ่งของที่ทิ้งแล้ว หยากเยื่อและขยะ หมายถึง หยากเยื่อ มูลฝอย รวมทั้งพระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ให้คำจำกัดความของคำว่ามูลฝอยไว้ดังนี้ มูลฝอย (Waste) หมายถึง สิ่งของเหลือทิ้งจากกระบวนการ ผลิตและอุปโภค ซึ่งเสื่อมสภาพจนใช้การไม่ได้หรือไม่ต้องการใช้แล้ว บางชนิดเป็นของแข็งหรือกากของเสีย (solid waste) มีผลเสียต่อสุขภาพทางกายและจิตใจ เนื่องจากความสกปรก เป็นแหล่งเพาะเชื้อโรค ทำให้เกิด มลพิษและทัศนียภาพสกปรก มูลฝอย (Solid Waste) หมายความว่า เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า ถุงพลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหาร แก้ว มูลสัตว์ หรือซากสัตว์รวมถึงสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนน ตลาด ที่ เลี้ยงสัตว์หรือที่อื่น ขยะมูลฝอย หมายถึง สิ่งเหลือใช้และสิ่งปฏิกูลที่อยู่ในรูปของแข็ง ซึ่งเกิดจากกิจกรรมของ มนุษย์และสัตว์ ทั้งจากการ บริโภค การผลิต การขับถ่าย การดำรงชีวิตและอื่น ๆ สิ่งปฏิกูล หมายถึง สิ่ง สกปรก ของสกปรก ของเน่าเปื่อย อุจจาระหรือปัสสาวะ และหมายรวมถึงสิ่งอื่นใดซึ่งเป็นสิ่งโสโครกหรือมีกลิ่นเหม็น ขยะมูลฝอย หมายถึง สิ่งเหลือใช้และสิ่งปฏิกูลที่อยู่ในรูปของแข็ง ซึ่งเกิดจากกิจกรรมของมนุษย์ และ สัตว์ทั้งจากบริโภค การผลิต การขับถ่าย การดำรงชีวิต และอื่นๆ ส่วนกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2550:3) ได้ให้นิยามเกี่ยวกับขยะ ประกอบด้วย ขยะมูลฝอยชุมชน (municipal solid waste) หมายความว่า ขยะมูลฝอยที่เกิดจากกิจกรรม ต่าง ๆ ในชุมชน เช่น บ้านพักอาศัย ธุรกิจร้านค้า สถานประกอบการ ตลาด สด สถาบันต่าง ๆ รวมทั้งเศษ วัสดุก่อสร้าง ทั้งนี้ไม่รวมของเสียอันตรายและมูลฝอยติดเชื้อ ของเสียอันตราย (hazardous waste) หมายความว่า ของเสียที่มีองค์ประกอบของวัตถุ อันตราย ได้แก่ วัตถุระเบิดได้ วัตถุไวไฟ วัตถุออกซิไดซ์ และวัตถุ เปอร์ออกไซด์ วัตถุมีพิษ วัตถุที่ทำให้เกิดโรค วัตถุกัมมันตรังสี วัตถุที่ก่อให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงทางพันธุกรรม วัตถุกัดกร่อน วัตถุที่ก่อให้เกิดการระคายเคือง วัตถุอย่างอื่นไม่ว่าจะเป็นเคมีภัณฑ์ หรือสิ่งอื่นใดที่อาจทำให้เกิดอันตรายแก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพยากร หรือสิ่งแวดล้อม (สำนักงานนโยบายและ แผน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2548: 80) กรมควบคุมมลพิษ (กรมควบคุมมลพิษ, 2540:6) มูล ฝอยติดเชื้อ (infectious waste) หมายความว่า ขยะมูลฝอยที่เป็นผลมาจากกระบวนการให้ การ

รักษายาบาล การตรวจวินิจฉัย การให้ภูมิคุ้มกันโรค การศึกษาวิจัยที่ดำเนินการทั้งในคนและสัตว์ (สมไทย วงษ์เจริญ, 2551: 41)

โดยสรุป จากแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการขยะในเขตเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย อำเภอนิคมน้ำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร คือการที่ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย อำเภอนิคมน้ำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะในชุมชน โดยการเข้ามีส่วนร่วมต่อการคัดแยกขยะมูลฝอยขนาดเล็กที่อยู่ในครัวเรือน การคัดแยกขยะที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ และขยะประเภทที่สามารถย่อยสลายเองได้ตามธรรมชาติ และขยะที่เป็นวัตถุอันตรายและ สารปนเปื้อนต่าง ๆ ที่เป็นปัญหาหลักของชุมชนในเขตเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย อำเภอนิคมน้ำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร ให้มีปริมาณลดลง ลดภาระค่าใช้จ่ายให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และส่งเสริมรายได้ในครัวเรือนในการดำเนินการตามโครงการธนาคารขยะชุมชน ในเขตเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อยอีกทางหนึ่ง

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้ศึกษาได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการขยะในเขตเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย อำเภอนิคมน้ำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร” ไว้ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินงานวิจัย

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการขยะในเขตเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย อำเภอนิคมน้ำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร ผู้ศึกษาได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าโดยลำดับดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ประชากรที่ใช้ในการวิจัย (Population) ได้แก่

1.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย อำเภอนิคมน้ำอูน จังหวัดมุกดาหาร มีหน้าที่รับผิดชอบหลักในการบริหารจัดการขยะในครัวเรือน เป็นราย/ครัวเรือน รวม 13 ชุมชน จำนวน 7,473 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ได้แก่ ประชาชนในชุมชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย อำเภอนิคมน้ำอูน จังหวัดมุกดาหาร ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปี บริบูรณ์ขึ้นไป จำนวน 364 คน โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูป ของเครสซีและมอร์แกน (Krejci and Morgan)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้ศึกษาค้นคว้าได้สร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามชนิดตรวจเช็ครายการ (Check List) ใช้เก็บข้อมูลเกี่ยวกับ ตัวแปรอิสระ(สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) คือ อยู่ในระดับ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ใช้เก็บข้อมูลเกี่ยวกับตัวแปรตาม (การมีส่วนร่วมในชุมชนในการบริหารจัดการขยะ ในเขตเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย อำเภอนิคมน้ำอูน จังหวัดมุกดาหาร ใน 4 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านบริหารจัดการขยะในชุมชน 2. ด้านการตระหนักต่อการจัดการขยะในครัวเรือน 3. ด้านการจัดฝึกอบรมและการให้ความรู้ 4. ด้านความร่วมมือ ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิดเพื่อสอบถามถึงข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการขยะในเขตเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้ 1. ขออนุญาตจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงนายกเทศมนตรีตำบลนิคมคำสร้อย อำเภอนิคมน้ำอูน จังหวัดมุกดาหาร เพื่อขออนุญาต และขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล 2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการนำหนังสือขอความร่วมมือตอบแบบสอบถาม โดยผู้ศึกษาไปเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามกลับคืนด้วยตัวเอง 3. ได้รับแบบสอบถามกลับคืน และตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามพบว่ามีความสมบูรณ์ จำนวน 364 ฉบับ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลคือ 1) ข้อมูลทั่วไปด้วยการหาค่าร้อยละนำเสนอในรูปแบบตาราง 2) วิเคราะห์การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการขยะในเขตเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย อำเภอนิคมน้ำอูน จังหวัดมุกดาหาร ใน 4 ด้าน โดยนำผลการวิเคราะห์ทางสถิติมาแปลผล ดังนี้ ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51 - 5.00 หมายถึง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด, ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51 - 4.50 หมายถึง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก, ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51 - 3.50 หมายถึง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง, ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51 - 2.50 หมายถึง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย, ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.50 หมายถึง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุด (บุญชุม ศรีสะอาด, 2545: 103)

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) 2) การวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วม

ร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการขยะในเขตเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย อำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดมุกดาหาร สถิติที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 2) การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการขยะในเขตเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย โดยใช้สถิติ t-test ใช้ทดสอบเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปรอิสระที่มีการแบ่งกลุ่ม 2 กลุ่ม และค่า one-way anova และ 3. การวิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะโดยใช้สถิติวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้า เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการขยะในเขตเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย อำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดมุกดาหาร ผู้ศึกษาได้นำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูล และการแปลผลข้อมูลตามลำดับ ดังนี้ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการขยะในเขตเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย อำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดมุกดาหาร ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการขยะในเขตเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย อำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดมุกดาหาร โดยรวมและรายด้าน

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการขยะในเขตเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านบริหารจัดการขยะในชุมชน	3.67	0.58	มาก
ด้านการตระหนักรู้ต่อการจัดการขยะในครัวเรือน	4.39	0.54	มาก
ด้านการจัดฝึกอบรมและการให้ความรู้	3.87	0.52	มาก
ด้านความร่วมมือ	4.00	0.53	มาก
โดยรวม	3.99	0.36	มาก

จากตารางที่ 1 แสดงว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการขยะในเขตเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย อำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดมุกดาหาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.99$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่ามีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านการตระหนักรู้ต่อการจัดการขยะในครัวเรือน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.39$) ถัดมาคือ ด้านความร่วมมือ ($\bar{X}=4.00$) รองลงมาคือ ด้านการจัดฝึกอบรมและการให้ความรู้ ($\bar{X}=3.87$) ส่วนด้านบริหารจัดการขยะในชุมชน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}=3.67$)

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการขยะในเขตเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย อำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดมุกดาหาร จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ไม่แตกต่างกัน

วัตถุประสงค์ 3. ผลการศึกษาข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการขยะในเขตเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย อำเภอนิคมน้ำอูน จังหวัดมุกดาหาร พบว่า

1. ด้านการบริหารจัดการขยะในชุมชนเทศบาลตำบลควรมีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน ในสถานที่ที่มีบริบทใกล้เคียงกัน
2. ด้านการตระหนักรู้ต่อการจัดการขยะเทศบาลตำบลควรมีการสร้างความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยให้แก่ประชาชน และควรดำเนินการจัดกิจกรรมการใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอย
3. ด้านการจัดฝึกอบรมและการให้ความรู้เทศบาลตำบลควรมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมทางด้านการศึกษาดูงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะตามบริบทหรือองค์กรอื่น
4. ด้านความร่วมมือ เทศบาลตำบลควรมีส่งเสริมให้ประชาชนมีความตระหนักและทัศนคติที่ดีต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะ ปัญหาต่าง ๆ และควรสร้างแรงจูงใจให้รางวัลมาประยุกต์ใช้ในการจัดการขยะ ออกข้อเทศบัญญัติของเทศบาล หรือมาตรการการ จัดการขยะมูลฝอยที่สอดคล้องกับสภาพทางเศรษฐกิจของชุมชน และสังคม รวมถึงให้ประชาชนมีส่วนร่วม ในการติดตามและการบังคับใช้ข้อบัญญัติดังกล่าว และส่งเสริมให้ร่วมรับผิดชอบในการจ่ายค่า จัดการขยะมูลฝอย ในอัตราที่เหมาะสมตามหลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้รับผิดชอบ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการขยะในเขตเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย อำเภอนิคมน้ำอูน จังหวัดมุกดาหาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการให้ความรู้ความเข้าใจ ความร่วมมือ ความตระหนักต่อหน้าที่ และการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ จึงส่งผลให้ประชาชนในการมีส่วนร่วม ในการบริหารจัดการขยะในเขตเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร สอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤนาท ยืนยง และพิชานาถ เงินดีเจริญ (2565) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย ของตำบลสำพะเนียง อำเภอนอนแดง จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1. ด้านการบริหารจัดการขยะในชุมชน พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะ ในเขตเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย อำเภอนิคมน้ำอูน จังหวัดมุกดาหาร โดยรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมาก อาทิ การมีส่วนร่วมในการนำเสนอแผนงานเกี่ยวกับขยะในชุมชน การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามโครงการเกี่ยวกับขยะในชุมชน หรือการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินโครงการเกี่ยวกับขยะในชุมชน เป็นต้น สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันกับ รุ่งกานต์ พลายแก้ว และประภัสสร อักษรพันธ์ (2562) ได้ศึกษาเรื่องผลของการจัดการขยะมูลฝอยโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เทศบาลตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา

เดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน จัดทำเป็นโครงการการบริหารพฤติกรรมจัดการขยะโดยการมีส่วนร่วมในเขตเทศบาลตำบลบ้านนา เพื่อลดปริมาณขยะมูลฝอยด้วยการจัดการที่เหมาะสมตามสภาพพื้นที่ มีการดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ 1) การประเมินสถานการณ์การจัดการขยะมูลฝอย 2) การวางแผนการจัดการขยะมูลฝอย 3) การปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอย 4) การติดตามผลการจัดการขยะมูลฝอย

2. ด้านการตระหนักรู้ต่อการจัดการขยะในครัวเรือน พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะในเขตเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย อำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดมุกดาหาร โดยรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมาก อาทิจากการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยขนาดเล็ก การมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ การมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะที่สามารถย่อยสลายได้ เป็นต้น สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันกับ นฤนาท ยืนยง และพิชานาถ เงินดีเจริญ (2565) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางในการบริหารจัดการขยะให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลสพะเนียง อำเภอนโนนแดง จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษา พบว่า ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะ โดยการให้ความรู้และสร้างตระหนักรู้การรักษาความสะอาด การให้ประชาชนได้เสนอแนะแนวทางการลดปริมาณขยะ รวมทั้งศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่ประสบผลสำเร็จ

3. ด้านการจัดฝึกอบรมและการให้ความรู้ พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะในเขตเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย อำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดมุกดาหาร โดยรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมาก อาทิจากการมีส่วนร่วมในการเข้าจัดฝึกอบรมให้ความรู้ตามโครงการขยะในชุมชน การมีส่วนร่วมในการศึกษาดูงานเกี่ยวกับปัญหาขยะในชุมชนเพื่อนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน การมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์และการให้ความรู้เกี่ยวกับปัญหาขยะในชุมชน และการมีส่วนร่วมในการรับฟังความคิดเห็น และข้อเสนอแนะแนวทางปฏิบัติเพื่อนำมาปรับใช้ในชุมชน เป็นต้น สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันกับ ภิศักดิ์ กัลยาณมิตร และวชิรวัตร งามละม่อน (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เสนอแนวทางแก้ปัญหาโดยณรงค์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการลดการผลิตมูลฝอยในแต่ละวัน มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับการคัดแยกประเภทมูลฝอย ลดปริมาณการผลิตมูลฝอย เป็นต้น

4. ด้านความร่วมมือ พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะในเขตเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย อำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดมุกดาหาร โดยรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมาก อาทิจากมีส่วนร่วมต่อการให้ความร่วมมือปฏิบัติตามระเบียบและหลักเกณฑ์ของกฎหมาย มีส่วนร่วมต่อการให้ความร่วมมือปฏิบัติตามระเบียบและหลักเกณฑ์ของสมาชิกในชุมชน มีส่วนร่วมต่อการปฏิบัติ การให้ความร่วมมือในการดำเนินงานตามโครงการที่กำหนดไว้ และมีส่วนร่วมต่อการให้ความร่วมมือ ติดตาม ประเมินผล ตามโครงการที่ได้ดำเนินการเอาไว้ เป็นต้น สอดคล้องกับ สัมพันธ์ สุกใส (2563) ได้ศึกษาเรื่อง ระบบการมีส่วนร่วมการจัดการ

ขยะในชุมชนเชิงบูรณาการ เขตพื้นที่จังหวัดภาคกลาง ผลการศึกษาพบว่า ด้านด้านการจัดการขยะชุมชนแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่จังหวัดภาคกลาง ด้านหลักการสำคัญเพื่อการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน ควรนำหลักการด้านลงโทษทางสังคมมาประยุกต์ใช้กับผู้ที่ไม่ให้ความร่วมมือ และควรสร้างแรงจูงใจให้รางวัลมาประยุกต์ใช้ในการจัดการขยะ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนันต์ โพธิกุล (2561) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การบริหารจัดการขยะชุมชนของเทศบาลเมืองแสนสุข อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษา พบว่า ควรส่งเสริมให้เทศบาลเมืองแสนสุข ออกข้อบัญญัติของเทศบาล หรือมาตรการการ จัดการขยะมูลฝอยที่สอดคล้องกับสภาพทางเศรษฐกิจของชุมชน และสังคม รวมถึงให้ประชาชนมีส่วนร่วม ในการติดตามและการบังคับใช้ข้อบัญญัติดังกล่าว และส่งเสริมให้ร่วมรับผิดชอบในการจ่ายค่า จัดการขยะมูลฝอยในอัตราที่เหมาะสมตามหลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้รับผิดชอบ

ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการขยะในเขตเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย อำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน โดยรวมและรายด้านทุกด้านมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะ ในเขตเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย ไม่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่า สถานภาพบุคคลในชุมชนไม่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะ ในเขตเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย อำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร สอดคล้องกับ ทะนงศักดิ์ ปัดสินธุ์ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน ตำบลหนองกงสวรรค์ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ประชาชนที่มีเพศ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยเทศบาลของชุมชนตำบลหนองกงสวรรค์ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ที่มีเพศต่างกัน โดยรวมและเป็นรายด้านไม่แตกต่างกัน อาจเนื่องมาจากความรับผิดชอบในการรักษาความสะอาด เป็นหน้าที่ของทุกคน ไม่ว่าจะมีการศึกษาในระดับใดก็ควรจะต้องปฏิบัติ เพราะเป็นเรื่องใกล้ตัวและยังส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิต และในเรื่องเกี่ยวกับอาชีพ ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร รับจ้างค้าขาย มากกว่าอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ ที่อาจจะไม่มีเวลา และโอกาสที่จะเรียนรู้หรือไม่สนใจเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย เพราะจะต้องคำนึงถึงรายได้ของครัวเรือนมากกว่าความรับผิดชอบต่อสังคม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1.1 ด้านการบริหารจัดการขยะในชุมชน เทศบาลตำบลควรมีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน ในสถานที่ที่มีบริบทใกล้เคียงกัน เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนา การบริหารจัดการให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยเฉพาะในระดับท้องถิ่น ควรให้มีการดำเนินงานในการบริหารจัดการขยะโดยคณะกรรมการ ซึ่งแต่งตั้งมาจากภาคส่วนต่าง ๆ ที่

เกี่ยวข้อง เพื่อที่จะได้กำหนดแนวทางร่วมกันในการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย ให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

1.2 ด้านการตระหนักรู้ต่อการจัดการขยะ เทศบาลตำบลควรมีการสร้างความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม การจัดการขยะมูลฝอยให้แก่ประชาชน และควรดำเนินการจัดกิจกรรมการใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอย เช่น การให้ความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอย การคัดแยกขยะมูลฝอยในครัวเรือน หรือการเพิ่มรายได้จากการรับจํานำขยะ สอดแทรกความรู้ในการประชุมผู้นำชุมชน หรือประชาคมหมู่บ้าน การส่งเสริมการนำขยะไปใช้ประโยชน์ ให้ความรู้การทำปุ๋ยหมัก การปลูกพืชอินทรีย์เพื่อส่งเสริมการใช้ปุ๋ยหมัก และน้ำหมักจุลินทรีย์ เป็นต้น

1.3 ด้านการจัดฝึกอบรมและการให้ความรู้ เทศบาลตำบลควรมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมทางด้านการศึกษาดูงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะตามบริบทหรือองค์กรอื่นที่ประสบผลสำเร็จด้านการบริหารจัดการขยะในชุมชน และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการขยะ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ สามารถนำมาเป็นแนวทางดำเนินงานเพื่อการปรับปรุง แก้ไข ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

1.4 ด้านความร่วมมือ เทศบาลตำบลควรส่งเสริมให้ประชาชนมีความตระหนักและทัศนคติที่ดี ต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะ ปัญหาต่าง ๆ หรือผลกระทบต่อสุขภาพของคนในชุมชนโดยส่วนรวม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือชุมชน ควรนำหลักการด้านลงโทษทางสังคมมาประยุกต์ใช้กับผู้ที่ไม่ให้ความร่วมมือ และควรสร้างแรงจูงใจให้รางวัลมาประยุกต์ใช้ในการจัดการขยะ ออกข้อเทศบัญญัติของเทศบาล หรือ มาตรการ การจัดการขยะมูลฝอยที่สอดคล้องกับสภาพทางเศรษฐกิจของชุมชน และสังคม รวมถึงให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามและการบังคับใช้ข้อบัญญัติดังกล่าว และส่งเสริมให้ร่วมรับผิดชอบในการจ่ายค่าจัดการขยะมูลฝอย ในอัตราที่เหมาะสมตามหลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้รับผิดชอบ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษารูปแบบวิธีการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เหมาะสม เพื่อการลดปริมาณขยะของแต่ละครัวเรือนในชุมชน

2.2 ศึกษารูปแบบและนวัตกรรม การจัดการปัญหาขยะที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชน

2.3 ศึกษารูปแบบและแนวทาง การส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการรักษาความสะอาด และการจัดการขยะแบบครบวงจร

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย. (2566). รายงานผลการดำเนินการ.

สืบค้นเมื่อ 30 ตุลาคม 2566 จาก <https://www.nikhomkhamsoi.go.th/>

- จันทร์เพ็ญ มินคร. (2554). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย ของชุมชนตำบลบางนางลี่ อำเภอมัทพวา จังหวัดสมุทรสงคราม. รายงานวิจัย. คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- จินตวิรี เกษมสุข. (2554). การสื่อสารกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทองคำดี ปัดสินธุ์. (2561). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน ตำบลหนองกุสวรงค์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดมหาสารคาม.วิทยานิพนธ์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- เทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย. (2566). ข้อมูลพื้นฐานชุมชนในเขตเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย อำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร. วารสารประชาสัมพันธ์ เทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย.
- นฤนาท ยืนยง และพิชานาถ เงินดีเจริญ. (2565). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของตำบลสำพะเนียง อำเภอโนนแดง จังหวัดนครราชสีมา. วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 12(2), 279-297.
- นภัทร์ แก้วนาค และ สัมพันธ์ สุโกไส. (2563). ระบบการมีส่วนร่วมการจัดการขยะในชุมชนเชิงบูรณาการเขตพื้นที่ จังหวัดภาคกลาง. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ, 5(8), 89-104.
- บุญชุม ศรีสะอาด. (2545). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : สุวิริยาสัน.
- รุ่งกานต์ พลายนแก้ว และประภัสสร อักษรพันธ์. (2562). ผลของการจัดการขยะมูลฝอยโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เทศบาลตำบลบ้านนา อำเภอนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 5(2), 101-125.
- ภิกค์ดี กัลยาณมิตร และวชิรวัชร งามละม่อม. (2561). แนวทางการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. วารสารวิชาการแพรวากาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์, 5(1), 172-193.
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2558). รายงานประจำปี 2558. สืบค้นเมื่อ 29 ตุลาคม 2566 จาก <https://www.onep.go.th/book/B5-2558/>.
- อนันต์โพธิ์กุล. (2561). การบริหารจัดการขยะชุมชนของเทศบาลเมืองแสนสุข อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี. วารสารวิชาการสถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก, 4(1), 107-121.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30 (3), 607-610.

รูปแบบการบริหารจัดการสมัยใหม่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ Modern Management Model of the Subdistrict Administrative Organization in the Northeastern Region

อังครัตน์ เดชวัฒน์โยธิน

ยุภาพร ยุภาศ

นักศึกษา ปร.ด. (รัฐประศาสนศาสตร์) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Angkarat Detwattanayotin

Yupaporn Yupas

D.P.A. Student (Public Administration), Rajabhat Mahasarakham University

Lecturer of Political Science and Public Administration, Rajabhat Mahasarakham University

E-mail: jad193891@gmail.com

วันที่รับบทความ: 7 ธันวาคม 2566; วันที่แก้ไขบทความ 19 ธันวาคม 2566; วันที่ตอบรับบทความ: 20 ธันวาคม 2566

Received: December 7, 2023; Revised: December 19, 2023; Accepted: December 20, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการบริหารจัดการสมัยใหม่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการสมัยใหม่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ 3) เพื่อสร้างและยืนยันรูปแบบการบริหารจัดการสมัยใหม่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีการศึกษา 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาระดับการบริหารจัดการสมัยใหม่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการสมัยใหม่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ขั้นตอนที่ 3 การสร้างและยืนยันรูปแบบการบริหารจัดการสมัยใหม่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผลการวิจัย พบว่า

1. การบริหารจัดการสมัยใหม่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยภาพรวม มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด
2. การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการสมัยใหม่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ปัจจัยความเป็นธรรมาภิบาลในองค์กร มีค่าน้ำหนักของตัวแปรสังเกตได้อยู่ระหว่าง 0.74-0.92 ปัจจัยการจัดการองค์กร มีค่าน้ำหนักของตัวแปรสังเกตได้อยู่ระหว่าง 0.67-0.89 ปัจจัยภาวะผู้นำสมัยใหม่ของผู้บริหาร มีค่าน้ำหนักของตัวแปรสังเกตได้อยู่ระหว่าง 0.87-0.93 ปัจจัยการเมืองภาคพลเมือง มีค่าน้ำหนักของตัวแปรสังเกตได้อยู่ระหว่าง 0.79-0.98 ปัจจัยการบริหารจัดการสมัยใหม่ มีค่าน้ำหนักของตัวแปรสังเกตได้อยู่ระหว่าง 0.86-0.96

3. การสร้างและยืนยันรูปแบบการบริหารจัดการสมัยใหม่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า รูปแบบการบริหารจัดการสมัยใหม่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 1) การบริหารองค์กรปัจจัยแวดล้อมภายนอก ได้แก่ (1) การบริหารจัดการสมัยใหม่ (2) การเมืองภาคพลเมือง 2) การบริหารองค์กรปัจจัยภายใน ได้แก่ (1) การจัดการองค์กร (2) ความเป็นธรรมาภิบาลในองค์กร (3) ภาวะผู้นำสมัยใหม่ของผู้บริหาร และ(4) เครื่องมือความสำเร็จ 3) เงื่อนไขและข้อจำกัดในการบริหารจัดการสมัยใหม่ ได้แก่ (1) การบริหารองค์กรปัจจัยแวดล้อมภายนอก (2) การบริหารองค์กรปัจจัยภายใน และ (3) ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย การยืนยันรูปแบบการบริหารจัดการสมัยใหม่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : รูปแบบ; การบริหารจัดการสมัยใหม่; ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ABSTRACT

The objectives of this research are 1) to study the modern management level of the Subdistrict Administrative Organization in the Northeastern Region 2) to study factors influencing modern management of sub-district Administrative Organization in the Northeastern Region and 3) to create and confirm a modern management model of the Subdistrict Administrative Organization in the Northeastern Region The study consisted of 3 steps: Step 1: Study of the modern management level of Subdistrict Administrative Organizations in the Northeastern Region. Step 2: Studying the factors influencing the modern management of the Subdistrict Administrative Organization in the Northeast Region. Step 3: Creating and confirming the modern management model of the Administrative Organization in the Northeastern Region.

The research results found that

1 . Modern management of the Subdistrict Administrative Organization in the Northeastern region, overall, operations are at the highest level.

2. Study of factors influencing modern management of the Subdistrict Administrative Organization in the Northeastern Region, it was found that the factors of good governance in organizations. The weight of the observed variables is between 0.74-0.92. Organizational management factors. The weight of the observed variables is between 0.67-0.89. Modern

leadership factors of executives. The weight of the observed variables is between 0.87-0.93. Civil political factors. The weight of the observed variables is between 0.79-0.98. Modern management factors. The weight of the observed variables is between 0.86-0.96.

3. Creation and confirmation of the modern management model of the Subdistrict Administrative Organization in the Northeastern Region. It was found that the modern management model of the Subdistrict Administrative Organization in the Northeastern Region consists of: 1) Organizational management of environmental factors. External includes (1) modern management (2) civic politics, 2) Organizational management, internal factors include (1) organizational management, (2) good governance in the organization, (3) modern leadership of executives, and (4) success tools, 3) conditions and limitations in Modern management includes (1) organizational management of external environmental factors, (2) organizational management of internal factors, and (3) achieving goals. Confirming the modern management model of the Subdistrict Administrative Organization in the Northeastern Region, it was found that the overall picture was appropriate at the highest level and has the highest level of possibility.

Keywords: Model; Modern management; Northeastern Region

บทนำ

การปกครองส่วนท้องถิ่น (Local Government) ถือเป็นรูปแบบการปกครองที่สำคัญในทางการเมือง การปกครองของชุมชนในระบบประชาธิปไตย ซึ่งภาระหน้าที่ของรัฐบาลในการบริหารการปกครองนั้นเพื่อให้ประชาชนได้รับความสุข ความสะดวกสบายในการดำรงชีวิต รวมถึง ประเทศชาติเกิดความมั่นคงในด้านต่างๆ เช่น การเมือง เศรษฐกิจและสังคม เป็นต้น และการที่รัฐบาลเพียงฝ่ายเดียวจะดูแลและจัดทำบริการให้กับประชาชนได้ทั่วถึงย่อมเป็นไปได้ยาก และอาจ เกิดปัญหาความล่าช้า และผลงานที่เกิดขึ้นอาจจะไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของแต่ละชุมชนได้ ดังนั้นการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยการให้ทุกภาคส่วนโดยเฉพาะภาคประชาชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง เพื่อช่วยให้ปัญหาต่าง ๆ ของชุมชนได้รับการแก้ไขได้ อย่างรวดเร็ว และตรงกับความต้องการจึงเป็นสิ่งสำคัญ และเป็นผลให้แนวคิดการปกครองท้องถิ่นได้มีบทบาทและทวีความสำคัญมากยิ่งขึ้น (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2560) โดยการปกครองส่วนท้องถิ่นไทยได้มีการพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่องทั้งในการโครงสร้าง อำนาจหน้าที่บทบาทและภารกิจที่มีต่อประชาชนในชุมชนโดยมีเป้าหมายเพื่อสนับสนุนวัตถุประสงค์ทางการปกครองของรัฐบาลในอันที่

จะรักษาความมั่นคงของประเทศในระดับฐานราก และพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนของประชาชนให้เกิดความเข้มแข็งและสามารถพึ่งตนเองได้ในระยะยาว โดยยึดหลักการกระจายอำนาจตามระบอบประชาธิปไตยด้วยการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยนับแต่ฉบับแรก (พ.ศ. 2475) จนถึงฉบับปัจจุบัน (พ.ศ. 2560) ได้มีวิวัฒนาการมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน โดยให้ความสำคัญกับภาคประชาชนเพิ่มมากขึ้น ดังเห็นได้จากการกำหนดให้หน่วยงานภาครัฐต้องส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้น โดยให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมการตัดสินใจหลายเรื่องเพื่อกระตุ้นให้ประชาชนมีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งตนเองได้ อันก่อให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีในอนาคต ซึ่งแนวคิดดังกล่าวได้ให้ความสำคัญกับการปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาความเข้มแข็งของสังคมไทยในระดับฐานราก นอกจากนี้การปกครองท้องถิ่นยังได้รับการยอมรับว่าเป็นระบบที่สามารถช่วยแก้ไขปัญหาพื้นฐานของท้องถิ่นได้เป็นอย่างดีตรงประเด็นและมีประสิทธิภาพ ทั้งยังช่วยให้เกิดการกระจายการพัฒนาของประเทศออกไปได้อย่างกว้างขวางและเสมอภาค โดยจุดเด่นอยู่ที่การเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท้องถิ่นของตนเพื่อแก้ไขพัฒนาที่เกิดขึ้นและพัฒนาท้องถิ่นของตนไปในทิศทางที่ต้องการได้อย่างอิสระ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2563)

องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีสภาพบริบทส่วนใหญ่ยังคงความเป็นสังคมชนบท ซึ่งทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลต้องมีการพัฒนาให้เกิดความพร้อมในด้านต่างๆ เพื่อรองรับการดำเนินงานตามแนวทางการบริหารจัดการสมัยใหม่ ดังเห็นได้จาก 1) การจัดตั้งคณะกรรมการกลางระดับจังหวัดเพื่อพิจารณาปรับปรุงระบบบริหารจัดการทั้งในด้านการบริหารงานบุคคลและการบริหารโครงสร้างขององค์การให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น 2) การให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาจัดทำเป็นข้อบัญญัติ และแผนพัฒนา 3) การกำหนดให้มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของทางราชการตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 โดยใช้ช่องทางต่างๆ เช่น เว็บไซต์ กระดานข่าว ป้ายประชาสัมพันธ์ และมุมบริการข่าว เป็นต้น เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการข้อมูลข่าวสารอย่างกว้างขวางรวดเร็วและเท่าเทียมกัน 4) การพัฒนาคุณภาพของพนักงาน โดยจัดสรรทุนการศึกษาเพื่อศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น แต่อย่างไรก็ตามยังคงพบว่าองค์การบริหารส่วนตำบลไม่สามารถจัดบริการสาธารณะที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้เท่าที่ควรซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงระบบการจัดทำบริการสาธารณะที่ขาดประสิทธิภาพ และไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้ (กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2559)

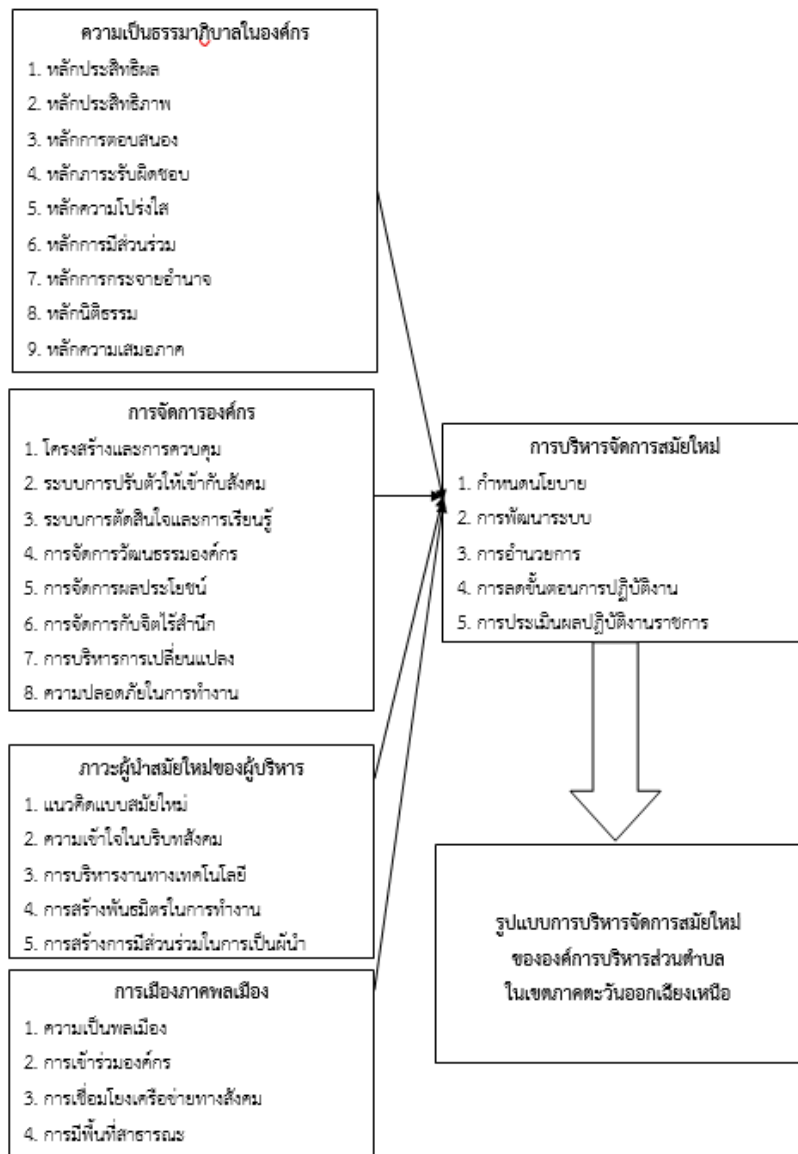
ดังนั้นจากที่มาและความสำคัญของปัญหาที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จึงจำเป็นต้องศึกษาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์การบริหารส่วนตำบลอย่างครอบคลุมและรอบด้าน เพื่อค้นหาปัญหาที่ทับซ้อนกันอยู่ และนำไปสู่การเชื่อมโยงประเด็นต่างๆ เพื่อกำหนดแนวทางในการแก้ไขหรือพัฒนาการบริหารจัดการขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นได้อย่างสอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทที่มีความแตกต่างกัน ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าการพัฒนา

รูปแบบการบริหารจัดการสมัยใหม่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะช่วยให้มีการค้นพบวิธีการใหม่ๆ ที่นำไปสู่การพัฒนากระบวนการบริหารจัดการสำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลยุคใหม่ที่สามารถดำเนินงานบนฐานความต้องการและปัญหาของประชาชน โดยยึดหลักการให้ประชาชนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาและให้บริการ และผลการศึกษาค้นคว้านี้จะนำไปสู่การสร้างและพัฒนาตัวแบบที่หลากหลายในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดทางเลือกในการนำไปประยุกต์ใช้ภายใต้บริบทที่แตกต่างกันของท้องถิ่นนั้นๆ ซึ่งจะช่วยให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีศักยภาพเพิ่มสูงขึ้น และสามารถแก้ไขปัญหา และตอบสนองความต้องการของประชาชนที่มีหลากหลายได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับท้องถิ่นนั้นต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารจัดการสมัยใหม่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการสมัยใหม่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
3. เพื่อสร้างและยืนยันรูปแบบการบริหารจัดการสมัยใหม่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

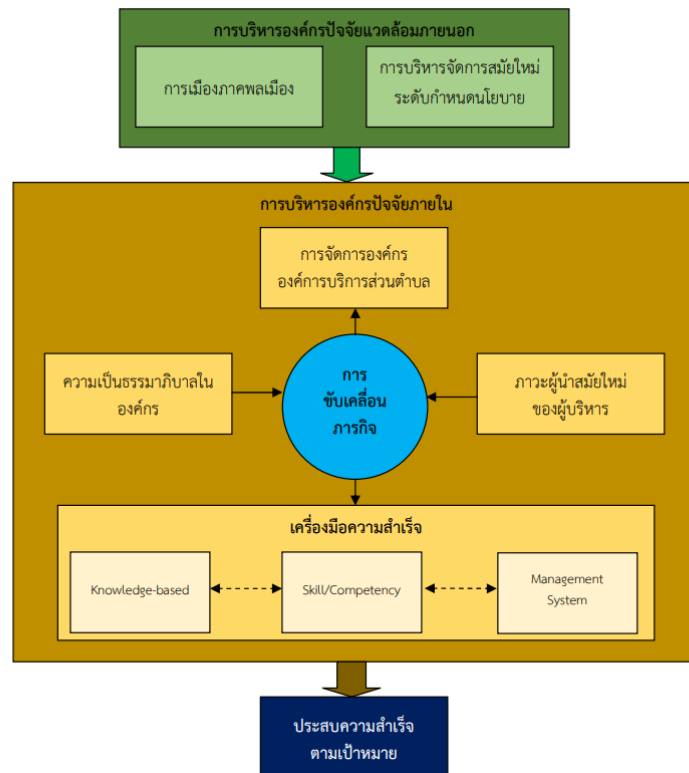
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาระดับการบริหารจัดการสมัยใหม่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 : 608) โดยได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยการเทียบบัญชีผู้ใดตัวอย่าง จำแนกตามจังหวัด จำนวน 322 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการสมัยใหม่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการอธิบายความสัมพันธ์เชิงสาเหตุด้วยรูปแบบความสัมพันธ์แบบสมการโครงสร้างเชิงเส้น (Structural Equation Model) แล้วสร้างแบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการสมัยใหม่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างและยืนยันรูปแบบการบริหารจัดการสมัยใหม่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มเป้าหมาย คือ นักวิชาการทางรัฐประศาสนศาสตร์ ผู้เชี่ยวชาญจากกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น หรือผู้มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตัวแทนผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และตัวแทนภาคประชาชน จำนวน 12 คน โดยเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเป็นการสนทนาแบบกลุ่มย่อย (Focus Group) (Qualitative and Qualitative Data Analysis) ในการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการสมัยใหม่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ใน 2 มิติ ได้แก่ ความเหมาะสม และความเป็นไปได้

สรุปผลจากการวิจัย

1. การบริหารจัดการสมัยใหม่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยภาพรวม มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด
2. การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการสมัยใหม่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ปัจจัยความเป็นธรรมาภิบาลในองค์กร มีค่าน้ำหนักของตัวแปรสังเกตได้อยู่ระหว่าง 0.74-0.92 ปัจจัยการจัดการองค์กร มีค่าน้ำหนักของตัวแปรสังเกตได้อยู่ระหว่าง 0.67-0.89 ปัจจัยภาวะผู้นำสมัยใหม่ของผู้บริหาร มีค่าน้ำหนักของตัวแปรสังเกตได้อยู่ระหว่าง 0.87-0.93 ปัจจัยการเมืองภาคพลเมือง มีค่าน้ำหนักของตัวแปรสังเกตได้อยู่ระหว่าง 0.79-0.98 ปัจจัยการบริหารจัดการสมัยใหม่ มีค่าน้ำหนักของตัวแปรสังเกตได้อยู่ระหว่าง 0.86-0.96
3. การสร้างและยืนยันรูปแบบการบริหารจัดการสมัยใหม่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า รูปแบบการบริหารจัดการสมัยใหม่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 1) การบริหารองค์กรปัจจัยแวดล้อมภายนอก ได้แก่ (1) การบริหารจัดการสมัยใหม่ (2) การเมืองภาคพลเมือง 2) การบริหารองค์กรปัจจัยภายใน ได้แก่ (1) การจัดการองค์กร (2) ความเป็นธรรมาภิบาลในองค์กร (3) ภาวะผู้นำสมัยใหม่ของผู้บริหาร และ(4) เครื่องมือความสำเร็จ 3) เงื่อนไขและข้อจำกัดในการบริหารจัดการสมัยใหม่ ได้แก่ (1) การบริหารองค์กรปัจจัยแวดล้อมภายนอก (2) การบริหารองค์กรปัจจัยภายใน และ (3) ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย การยืนยันรูปแบบการบริหารจัดการสมัยใหม่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

ภาพที่ 2 รูปแบบการบริหารจัดการสมัยใหม่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการสมัยใหม่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ปัจจัยความเป็นธรรมาภิบาลในองค์กร พบว่า ในภาพรวมการดำเนินการมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีหลักการมีส่วนร่วมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุวิน ทองปั้น (2561) รูปแบบการบริหารจัดการสภาพเมืองเชิงพุทธ จังหวัดขอนแก่น พบว่า การบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล มีสาเหตุมาจากการใช้หลักการทำงานอย่างมีส่วนร่วม โดยมีการวางแผนงานเพื่อให้เกิดความยั่งยืนของกิจกรรมและให้สมาชิกในชุมชนได้รับประโยชน์อย่างมากที่สุด และหลักการดังกล่าวยังเป็นเงื่อนไขสำคัญที่สนับสนุนให้องค์กรได้รับแรงสนับสนุนจากองค์กรชุมชนเป็นสะพานเชื่อมไปสู่การระดมความร่วมมือจากชุมชนได้กว้างขวาง และผลวิจัยยังสอดคล้องกับข้อค้นพบของ นพฤทธิ์ จิตรสายธาร (2559) รูปแบบการบริหารจัดการเมืองพัทยาที่มีประสิทธิภาพบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาลเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน พบว่า เงื่อนไขแห่งความสำเร็จตามหลักธรรมาภิบาลที่สำคัญอันหนึ่ง คือ การใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับที่ สมชาย สุเทศ (2556) การบริหารการจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครปฐม พบว่า การมีส่วนร่วมจะช่วยให้

ประชาชนได้รับรู้ข่าวสารและเข้าใจในสถานการณ์ และนำไปสู่การร่วมให้ข้อมูลเพื่อ นำไปสู่การกำหนดนโยบายที่มีคุณภาพมากกว่าเดิม ชนะศักดิ์ ยุวบูรณ์ (2557) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมรับรู้ และร่วมเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าด้วยการแสดงความเห็นการไต่สวนสาธารณะ ประชาพิจารณ์การแสดงประชามติ อรทัย ก๊กผล (2559) กล่าวไว้ว่า ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมได้ช่วยให้หน่วยงานมีข้อมูลประกอบการตัดสินใจที่ครบถ้วนรอบด้าน ซึ่งข้อมูลดังกล่าวมาจากพื้นฐานของความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจ ดังนั้นทางเลือกที่เกิดขึ้นจะได้รับการยอมรับจากผู้ที่เกี่ยวข้องมากขึ้น และกลุ่มตัวอย่างเห็นว่า ปัญหาในการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบลเกิดจากการกำหนดตัวชี้วัดที่ไม่สอดคล้องกับบริบทและศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบล

2. ปัจจัยการจัดการองค์กร พบว่าในภาพรวมการดำเนินการมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีโครงสร้างและการควบคุมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ดังนี้ศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบล ไม่สามารถรับผิดชอบภารกิจขนาดใหญ่และมีความซับซ้อนสูงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์ (2551) กล่าวว่า การที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้จัดโครงสร้างการปกครองเป็นระบบ 2 ชั้น และการจำแนกและจัดระบบภารกิจหน้าที่ให้มีความชัดเจน โดยมุ่งหวังให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดการกับปัญหาความซับซ้อนในการจัดทำบริการสาธารณะนั้น ได้ก่อให้เกิดปัญหา การขาดความเชื่อมโยงแผนการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละระดับ เพื่อร่วมกันจัดทำภารกิจขนาดใหญ่ และวิธีการทำงานของพนักงาน ซึ่งขาดความเป็นมืออาชีพและเกิดจากการทำอะไรตามๆ กันโดยไม่มีการโต้แย้งได้ส่งผลให้การทำงานบรรลุผลสำเร็จแต่ขาดประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลัดดาวลัย คงทอง (2562) รูปแบบการพัฒนาทุนมนุษย์ในเขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดสระแก้ว พบว่า โครงสร้างองค์กรมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมให้องค์กรมีความเจริญก้าวหน้า แต่หากองค์กรมีโครงสร้างองค์กรที่ไม่เหมาะสมก็ย่อมจะเป็นตัวขัดขวางการเจริญเติบโตขององค์กร นอกจากนี้หากองค์กรมีวิธีการแก้ไขปัญห โดยการปรับปรุงแบบการบริหารจัดการองค์กร ให้สามารถเสริมสร้างประสิทธิภาพ ประสิทธิผล โดยเน้นการบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ ย่อมส่งผลกระทบให้องค์กรไม่สามารถดำรงอยู่ได้ในอนาคต นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Gareth Morgan (2007) ได้อธิบายแนวคิดโครงสร้างและการควบคุมขององค์กรใน 2 มุมมอง คือ องค์กรเสมือนเครื่องจักรกลที่ได้กล่าวไว้ว่า องค์กรได้ให้ความสำคัญกับเรื่อง ระบบโครงสร้างและการควบคุม ซึ่งต้องมีความชัดเจนและเชื่อถือได้ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการทำงาน และองค์กรเสมือนสิ่งมีชีวิตที่กล่าวว่า องค์กรได้ให้ความสำคัญกับเรื่องระบบการปรับตัวและสังคม ซึ่งต้องเอื้อต่อการทำงานให้บรรลุผลสำเร็จเพื่อความอยู่รอดขององค์กร และ 2) การร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยให้การทำงานบรรลุผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ปัจจัยภาวะผู้นำสมัยใหม่ของผู้บริหาร ในภาพรวมการดำเนินการมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีความเข้าใจในบริบทสังคมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าวิธีการกระตุ้นจูงใจพนักงานองค์การ

บริหารส่วนตำบลในการทำงานไม่มีสูตรสำเร็จตายตัวและใช้ได้ตลอดไป ต้องปรับตามบริบทของสังคม และผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลต้องเลือกวิธีการบริหารให้เหมาะสมกับพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการหลายๆ ท่าน เช่น ฟาร์คัสและเดอบัคเคอร์ (Farkas, Charles M. and Der Backer, Philippes) เบนนิสและนานุส (Bennis, W.G., and Nanus, B.) ไพเพอร์ (Pfeifer) นาฮาวานดิ (Nahavandi) แม็กเวลล์ (Maxwell, John C.) และสอดคล้องกับแนวคิดของ สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์ (2552) และชัชลิต สรวารี (2557) ที่ได้กล่าวสอดคล้องกันไว้ว่า ภาวะผู้นำต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทสังคม โดยไม่มีสูตรสำเร็จของความเป็นผู้นำที่เหมาะสมต่อทุกสถานการณ์ ดังนั้นผู้นำต้องมีการพยายามพัฒนาตนเองตลอดเวลา เพื่อช่วยให้องค์การสามารถขับเคลื่อนกิจการได้ บรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลวิจัยของ จิระชัย ยมเกิด (2558) รูปแบบการจัดการเทศบาลเมืองในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า บริบทขององค์การมีความสำคัญต่อการกำหนด รูปแบบภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพต่อผลสำเร็จในการถ่ายโอนภารกิจ ทั้ง 6 ด้าน ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดย กลุ่มนายองค์การบริหารส่วนตำบล สรุปว่าผู้นำที่ดีต้องเป็นนักประสานให้งานกับคนเดินไป ด้วยกัน และกลุ่มปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล สรุปว่า ผู้นำจะต้องเข้าใจคน เข้าใจบริบท เพื่อแสวงหาวิธีการจูงใจที่เหมาะสม สรุปได้ว่า ต่างบริบท ต่างสถานการณ์ และต่างเงื่อนไข จึงจำเป็นต้องเข้าใจความหลากหลายเพื่อช่วยให้การทำงานบรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับคุณลักษณะของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า กลุ่มตัวอย่างได้กล่าวถึงใน 2 ประเด็นที่สอดคล้องกัน คือ ความมีวิสัยทัศน์ และความเป็นนักกลยุทธ์ ซึ่งสอดคล้องกับ วิเชียร เจริญนนทสิทธิ์ (2559) รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอบางบัวทอง ในทศวรรษหน้า พบว่า แนวทางการพัฒนาสู่ความเป็นผู้บริหารมืออาชีพและปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จ ต้องมีองค์ประกอบใน 3 ประเด็นที่ต้องอาศัยทั้งความมีวิสัยทัศน์ และความเป็นนักกลยุทธ์ของผู้บริหาร ดังนี้ 1) การกำหนดนโยบาย และแปลงวิสัยทัศน์ ไปสู่การปฏิบัติโดยใช้กลยุทธ์ แสวงหาความร่วมมือด้วยหลักการมีส่วนร่วม ได้แก่ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินงาน และร่วมประเมินผล เพื่อแสวงหานวัตกรรมในการทำงานใหม่ๆ ตลอดทั้งผู้บริหารต้องมีความรอบรู้ในกฎระเบียบและสามารถเชื่อมโยงกับภาระงานได้ 2) เน้นสร้างบรรยากาศองค์การโดยสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาประสิทธิภาพขององค์การอย่างมีคุณภาพ และสอดคล้องกับบริบทแวดล้อม 3) มีการพัฒนาวิสัยทัศน์ร่วมกัน โดยผู้บริหารมีการเสริมสร้างค่านิยมของการทำงานเป็นทีม รวมถึงต้องเป็นผู้นำในการพัฒนา วิสัยทัศน์ที่เข้าใจและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เพื่อสามารถใช้ประโยชน์จากสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม

4. การเมืองภาคพลเมือง ในภาพรวมการดำเนินการมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรื่องการเมืองที่สาธารณะ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ทั้งนี้หากหากกลุ่มและองค์กรต่างๆ ในหมู่บ้าน มีพื้นที่สาธารณะเพื่อสร้างความเข้มแข็งมากเท่าใดก็ยิ่งมีแรงกดดันต่อองค์การบริหารส่วนตำบลมากขึ้นเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนนทียา หุตานุวัตรและณรงค์ หุตานุวัตร (2558) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การรวมกลุ่มของประชาชนในพื้นที่จะทำ

ให้มีพลังและมีอำนาจต่อรองเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะเมื่อประชาชนต้องการให้หน่วยงานภาครัฐทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติหันมาสนใจความต้องการของประชาชน และผลวิจัยพบว่า การรวมกลุ่มของประชาชนในท้องถิ่นเกิดขึ้นโดยธรรมชาติและมีกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับที่เกลเบรียน (Galbraith, 1977) ได้กล่าวไว้ว่า กิจกรรมเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความคงอยู่ของกลุ่มและองค์กร เพราะหากกลุ่มและองค์กรไม่มีการกระทำหรือกิจกรรมใดๆ แล้ว ย่อมแสดงว่า กลุ่มและองค์กรนั้นหยุดตัวเองชั่วคราว หรือถาวร นอกจากนี้ ยังกล่าวได้ว่าการรวมกลุ่มของประชาชนถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการต่อสู้กับสถานการณ์ต่างๆ ที่กดทับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ให้ต่ำลง รวมถึงเป็นกระบวนการที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนในระยะยาว อันเป็นเป้าหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ชุมชนที่เข้มแข็งที่เข้มแข็งมักจะเป็นแกนนำในการเชื่อมโยงกลุ่มอื่นๆ ในบริบทที่ใกล้เคียงกัน เพื่อเข้าร่วมเป็นเครือข่ายในการพัฒนาต่อไป โดยปัญหาเกี่ยวกับการมีพื้นที่สาธารณะในการสร้างเครือข่ายในการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้นมีหลายประเด็น นับตั้งแต่การจัดตั้งเครือข่าย การพัฒนา และการขับเคลื่อนกิจกรรมในพื้นที่ด้วยการทำงานเป็นเครือข่าย ซึ่งพบว่า สมาชิกเครือข่ายไม่สามารถร่วมกันทำงานได้จริง รวมถึงไม่มีกิจกรรมที่ต่อเนื่องเพื่อช่วยให้สมาชิกได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับที่เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2554) ได้กล่าวไว้ว่า การมีพื้นที่สาธารณะเพื่อสร้างความต่อเนื่องของกิจกรรมในเครือข่ายถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้เครือข่ายเกิดการพัฒนาและขยายตัวในการดำเนินกิจกรรมจนกระทั่งประสบผลสำเร็จ โดยการเกิดขึ้นของเครือข่ายในสังคมไทยมาจาก 2 ทาง คือ การจัดตั้ง โดยภาครัฐและประชาชนจัดตั้งเอง ซึ่งในประเด็นนี้ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2554) ได้เสนอว่าการมีพื้นที่สาธารณะในการรวมตัวกันเป็นกลุ่มองค์กร และเครือข่ายของภาคประชาชนนั้น หน่วยงานภาครัฐไม่ควรเข้าไปครอบงำและบงการ รวมถึงควรลดบทบาทในการคิดแทนประชาชนให้น้อยลง และปล่อยให้กลุ่มองค์กร และเครือข่ายเหล่านั้นได้ทำงานและมีอำนาจในการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ มากขึ้น

5. การบริหารจัดการสมัยใหม่ ในภาพรวมการดำเนินการมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีการลดขั้นตอนการปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด โดยได้ดำเนินการการลดขั้นตอนการปฏิบัติงานอยู่แล้วทั้งในเรื่องของ Inside-out และ Outside-In โดยการพัฒนาจากภายนอกภาคราชการจะเน้นเรื่องการประชาคมเพื่อนำความต้องการของประชาชนมาจัดทำเป็นแผนพัฒนาท้องถิ่น การมีส่วนร่วม การพัฒนาจากภายนอกภาคราชการมากกว่า การพัฒนาจากภายในภาคราชการซึ่งสอดคล้องกับโครงการของที่ส่วนราชการต่างๆ ได้ดำเนินการอยู่ กลุ่มตัวอย่างที่เข้าใจ แนวคิดเรื่องนี้ เห็นว่าการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการทำงาน ซึ่งสอดคล้อง อกับแนวคิดของอรพินท์ สฟโซคชัย (2561) ที่ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมไว้ว่าจะช่วยให้หน่วยงานราชการเจ้าของโครงการ 1) ได้ทราบถึงปัญหาและการแก้ไขก่อนที่จะลุกลามบานปลาย 2) สามารถลดปัญหาที่อาจทำให้เกิดความขัดแย้ง หรือการต่อต้านจากประชาชน 3) เกิดแรงผลักดันที่ช่วยให้งานบรรลุผลสำเร็จได้ตรงกับความต้องการของประชาชน 4) ได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนรวมถึงความไว้วางใจจากประชาชนและช่วยให้ภาคประชาชนหรือผู้ที่ได้รับผลกระทบ 1) เกิดความเข้าใจ

การทำงานของหน่วยงานราชการที่จัดทำ โครงการและมีแนวโน้มที่จะเกิดการประนีประนอมเพื่อลดข้อขัดแย้ง 2) ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานราชการเจ้าของโครงการในการดำเนินโครงการในด้านต่างๆ มากขึ้น 3) เกิดความเชื่อมั่นในการตัดสินใจของหน่วยงานราชการเจ้าของโครงการและปัญหา ส่วนใหญ่ของการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมเกิดจากการสื่อสารระหว่างระดับนโยบายกับระดับปฏิบัติ และปัญหาด้านศักยภาพของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งปัญหาดังกล่าว สอดคล้องกับแนวทางของ ก.พ.ร. (2553) ที่เห็นว่า การกระจายอำนาจการตัดสินใจไปสู่ผู้ดำรง ตำแหน่งที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินการในเรื่องนั้นโดยตรง โดยมุ่งผลให้เกิดความสะดวกและรวดเร็วในการบริการประชาชน การควบคุม ติดตาม และกำกับดูแล การใช้ อำนาจและความรับผิดชอบของผู้รับมอบอำนาจและผู้มอบอำนาจ เพื่อให้เกิดความรับผิดชอบและเป็นกรอบ การปฏิบัติหน้าที่แต่ต้องไม่เพิ่มขึ้นตอนเกินจำเป็นและให้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศหรือ โทรคมนาคมตามความเหมาะสม เพื่อให้เกิดการลดขั้นตอนในการติดต่อราชการเพิ่มประสิทธิภาพ และประหยัดค่าใช้จ่าย และเมื่อมีการกระจายอำนาจการตัดสินใจเป็นการใดแล้วให้เผยแพร่ให้ประชาชนทราบด้วย ก.พ.ร. โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีจะกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการหรือ แนวทางในการกระจายอำนาจ ความรับผิดชอบ และการลดขั้นตอน เพื่อให้ส่วนราชการถือปฏิบัติได้ และส่วนราชการแต่ละแห่งต้องจัดทำแผนภูมิขั้นตอนและระยะเวลาการดำเนินการรวมทั้งรายละเอียดอื่นโดยเปิดเผยเพื่อให้ประชาชนตรวจสอบได้ซึ่งจะเป็นการลด ขั้นตอน การติดต่อสอบถามหรือการทำความเข้าใจเรื่องสำหรับประชาชนที่จะมาขอรับบริการจากรัฐได้ โดยสะดวกและรวดเร็ว

6. รูปแบบการบริหารจัดการสมัยใหม่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นการดำเนินตามนโยบายการบริหารจัดการสมัยใหม่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีผลการดำเนินตามนโยบาย การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงาน และผลสำเร็จที่เกิดจากแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อัมพร อารังลักษณ์ (2553) ที่ได้กล่าวถึงเงื่อนไขสำคัญที่ช่วยให้การบริหารจัดการสมัยใหม่สามารถดำเนินการ แก้ไขปัญหาในประเด็นนโยบายที่มีความเกี่ยวข้องกับหลายกลุ่ม และหลายหน่วยงานได้ประสบผลสำเร็จ คือ เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคส่วนอื่นในสังคม ซึ่งจะช่วยเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการความร่วมมือในรูปแบบต่างๆ โดยเป้าหมายของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนา าระบบราชการมีความสอดคล้องกับเป้าหมายในอุดมคติขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งสอดคล้องกับที่ ชาญ ชัย จิตรเหล้าอาพร (2564) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการพัฒนาระบบราชการไทยว่า มีจุดมุ่งหมายอยู่ที่ ประโยชน์สุขของประชาชน และการรักษา ผลประโยชน์ของประเทศชาติ โดยปัญหาอุปสรรคของการนำ นโยบายการบริหารจัดการสมัยใหม่มาใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบล คือ ตัวชี้วัดที่นำมาใช้ไม่สอดคล้องกับ การทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของอัมพร อารังลักษณ์ (2553) ที่ได้กล่าววิพากษ์ การบริหารจัดการสมัยใหม่ ไว้ว่าเป็นการทำงานที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ จึงทำให้เกิดปัญหาในการกำหนดเป้าหมาย

และมาตรฐานตัวชี้วัดที่ประเมิน เป็นตัวเลข ซึ่งอาจทำได้ยากและคลุมเครือ ทั้งนี้ตัวชี้วัดควรนำความต้องการของประชาชนมาเป็นกรอบคิดในการกำหนดตัวชี้วัดและเกณฑ์มาตรฐานในการทำงาน ซึ่งเป็นไป ตามหลักการจัดการนิยมที่มองว่าหน่วยงานราชการต้องปฏิบัติต่อประชาชนเสมือนลูกค้าคนสำคัญ และสอดคล้องกับที่ ชนะศักดิ์ ยุวบูรณ์ (2557) ได้กล่าวไว้ว่า การให้บริการสาธารณะต้องมุ่งเน้นประโยชน์ของประชาชนเหนือสิ่งอื่นใด และซึ่งสอดคล้องกับที่ อัมพร อารงลักษณ์ (2553) ได้กล่าวไว้ว่า การเปิดโอกาสให้ภาคธุรกิจเอกชนเข้ามาทำหน้าที่ส่งมอบกิจกรรมสาธารณะแทนหน่วยงานภาครัฐนั้น เมื่อมีการทำงานผิดพลาดแล้วมักพบว่าประชาชนไม่สามารถเข้าไปตรวจสอบการทำงานได้ เนื่องจากเป็นธุรกิจเอกชน และปัญหาริยธรรมในการทำงานที่เกิดจากการมุ่งเน้นผล สำเร็จในการทำงาน โดยอาศัยช่องว่างดังกล่าวแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว ซึ่งสอดคล้องกับที่อัมพร อารงลักษณ์ (2553) เสนอไว้ในบทวิพากษ์ของการบริหารจัดการสมัยใหม่ว่าการมุ่งเน้นที่ผลสำเร็จของงานเป็นสำคัญเท่ากับการเปิดช่องว่างให้ละเลยการปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของกฎหมายเพียงเพื่อทำงานให้สำเร็จได้ผลงาน ตามที่กำหนดโดยไม่คำนึงถึงข้อจำกัดทางกฎหมาย

ดังนั้นรูปแบบการบริหารจัดการสมัยใหม่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นแนวทางที่เหมาะสมในการนำนโยบายการบริหารจัดการสมัยใหม่มาใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ทั้งนี้ผู้วิจัยได้จำแนกประเด็นตามแนวทางของ ก.พ.ร. ดังนี้ 1) ทันทต่อการเปลี่ยนแปลง โดยเห็นว่า องค์การบริหารส่วนตำบลต้องมีการพัฒนาคุณภาพการให้บริการเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลจึงต้องมีการทำงานแบบมีอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของอัมพร อารงลักษณ์ (2553) ที่กล่าวไว้ว่า การทำงานให้บรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพนั้นจำเป็นต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญ เฉพาะด้านที่มีทักษะความสามารถในการกิจนั้นๆ เข้ามาดำเนินการให้รวมถึงองค์การบริหารส่วนตำบล ควรมีการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ และเครื่องมือทางการจัดการที่เหมาะสมมาปรับใช้ในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับหลักการจัดการนิยมของภาคเอกชนที่มุ่งเน้นการบรรลุผลสำเร็จในการทำงาน ด้วยแนวทางและวิธีการทำงานใหม่ๆ 2) การมีส่วนร่วม โดยเห็นว่า องค์การบริหารส่วนตำบล ต้องแสวงหาแนวร่วมในการทำงานโดยการพัฒนาเครือข่ายการทำงานเพื่อเปิดโอกาสให้ภาคส่วนต่างๆที่มีความเชี่ยวชาญในแต่ละเรื่องเข้ามาช่วย องค์การบริหารส่วนตำบล ดำเนินการซึ่งสอดคล้องกับที่ เคียร์ Morgan (2007) ได้กล่าวไว้ว่า การดึงทุกภาคส่วนเข้ามาเกี่ยวข้องกับการทำงานของภาครัฐจะทำให้เกิดการยอมรับและผู้ที่เกี่ยวข้องจะเกิดความตื่นตัว และมีความรู้สึกเป็นเจ้าของงาน รวมถึงเป็นการช่วยระดมทรัพยากรในการทำงานและเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้แสดงบทบาท ตามที่ตนถนัดเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ ชัยเสฏฐพรหมศรี (2557) ที่เสนอว่า กลไกการทำงานที่ซับซ้อนในปัจจุบันทำให้หน่วยงานภาครัฐต้องเรียนรู้ศิลปะในการบริหารจัดการเครือข่าย เพื่อช่วยให้การจัดบริการมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 3) เก่ง โดยเห็นว่า องค์การบริหารส่วนตำบล ต้องมีการพัฒนาระบบการทำงานให้มีมาตรฐานในการให้บริการมีระบบประกันคุณภาพในการให้บริการรวมถึง มีการพัฒนาพนักงาน องค์การบริหารส่วนตำบลให้มีศักยภาพสูงขึ้น โดยต้องเร่งสร้าง

องค์กรแห่งการเรียนรู้ ซึ่งแนวทางทั้ง 2 ได้มุ่งไปสู่องค์กรที่มีสมรรถนะสูงซึ่งสอดคล้องกับที่ ชาญชัย จิตรเหล่าอาพร (2564) ได้กล่าวถึงแนวทางในการพัฒนาหน่วยงานภาครัฐให้เป็นองค์กรที่มีขีดสมรรถนะสูงว่าต้องกำหนดแนวทางและขั้นตอนให้เหมาะสม โดยในขั้นตอนในการพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคลากร หน่วยงานต้องมีการวิเคราะห์ความรู้ความสามารถที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ และการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากร ให้สอดคล้องและเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ของหน่วยงานด้วย 4) ดี โดยเห็นว่า องค์การบริหารส่วนตำบล ต้องมีการส่งเสริมเพื่อยกระดับคุณธรรมและจริยธรรมในการทำงาน รวมถึงการพัฒนาระบบตรวจสอบถ่วงดุลการใช้อำนาจในการทำงาน เพื่อมุ่งไปสู่การสร้างระบบกำกับดูแล ตนเองที่ดี เกิดความโปร่งใสและน่าเชื่อถือ ซึ่งสอดคล้องกับที่ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2562) ได้กล่าวไว้ว่า แนวทางดังกล่าวจะช่วยให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงาน รวมถึง ความเชื่อถือได้ของหน่วยงาน และการป้องกันการทุจริต และข้อผิดพลาด ทั้งยังเป็นเครื่องมือในการกำกับดูแลการทำงานเพื่อช่วยลดความเสี่ยงและความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นได้อีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1.1 องค์การบริหารส่วนตำบลควรเน้นการพัฒนาบุคลากรทุกระดับขององค์การบริหารส่วนตำบล ให้มีค่านิยมการเป็นนักเรียนรัฐ โดยให้เริ่มจากผู้บริหารทุกระดับ
- 1.2 องค์การบริหารส่วนตำบลควรพัฒนาระบบการทำงาน โดยใช้หลักการและเครื่องมือทางการจัดการที่เหมาะสมกับองค์การบริหารส่วนตำบล รวมถึงมีการปรับปรุงระบบการทำงานอย่างต่อเนื่อง
- 1.3 องค์การบริหารส่วนตำบลควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนที่ดีขึ้น จนกระทั่งสามารถพึ่งพาตนเองได้
- 1.4 องค์การบริหารส่วนตำบลควรกำหนดแนวทางการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะให้แก่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง
- 1.5 องค์การบริหารส่วนตำบลควรเสริมพลังกลุ่ม/องค์กร และเครือข่ายในหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง รวมถึง เสริมสร้างกลไกระบบการบริหารจัดการเครือข่ายให้มีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

- 2.1 องค์การบริหารส่วนตำบลควรนำหลักธรรมาภิบาลสำหรับการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลมาประยุกต์ใช้ ได้แก่ 1) การกำหนดมาตรฐานการจัดบริการสาธารณะที่เหมาะสมกับศักยภาพของตนเอง 2) การพัฒนาระบบฐานข้อมูลในการทำงาน 3) จัดโครงการองค์การบริหารส่วนตำบล เคลื่อนที่เป็นประจำทุกเดือน 4) จัดทำระบบบริหารความเสี่ยง 5) พัฒนาระบบการสื่อสาร 2 ทาง 6) ใช้กระบวนการการมี

ส่วนร่วมในการทำงาน 7) พัฒนาระบบการกระจายอำนาจ 8) มีที่ปรึกษาทางด้านกฎหมาย และ 9) พัฒนาระบบประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง

2.2 องค์การบริหารส่วนตำบลควรนำการบริหารจัดการสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ในการบริหารงาน ได้แก่ 1) การกำหนดมาตรฐานการทำงาน 2) มองการทำงานแบบเป็นองค์รวมมากกว่าการมองแบบแยกส่วน 3) ดำเนินการพัฒนาพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นนักเรียนรู้ สนับสนุนการกระจายอำนาจการตัดสินใจและการพัฒนาวิธีการทำงาน 4) พัฒนาวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง 5) มีวิธีการจัดการกับความขัดแย้งโดยยึดผลประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก 6) ระบบพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมให้กับบุคลากรทุกระดับ 7) พัฒนาระบบการบริหารความเสี่ยงในการทำงาน และ 8) พัฒนาระบบสวัสดิการและผลประโยชน์ตอบแทนที่เหมาะสม

2.3 องค์การบริหารส่วนตำบลควรนำแนวทางการพัฒนาผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมาเป็นกรอบแนวทางในการพัฒนา ได้แก่ 1) การพัฒนาระบบ ความคิดในเชิงกลยุทธ์ 2) การพัฒนาความมีวิสัยทัศน์ 3) การพัฒนาตนเองเพื่อเป็นแบบอย่างในการทำงานที่ดี 4) การแสวงหาภาคีเครือข่ายในการทำงาน และ 5) การพัฒนานวัตกรรมในการทำงาน

2.4 องค์การบริหารส่วนตำบลควรส่งเสริมการพัฒนาความเข้มแข็งของภาคประชาชน ได้แก่ 1) กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน 2) ส่งเสริมประชาชนให้มีจิตอาสาในการร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสาธารณะ 3) ส่งเสริมความเข้มแข็งของกลุ่ม/องค์กร และเครือข่ายในพื้นที่ 4) การเปิดช่องทางการสื่อสารระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลกับกลุ่ม/องค์กรและเครือข่าย และ 5) การจัดให้มีพื้นที่สาธารณะเพื่อเป็นเวทีพบปะ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น

2.5 องค์การบริหารส่วนตำบลควรนำแนวทางการพัฒนาระบบการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมมาเป็นแนวทางการดำเนินงาน ได้แก่ 1) ส่งเสริมให้พนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล ได้เรียนรู้สิ่งดี ๆ จากองค์การบริหารส่วนตำบลต้นแบบ และ 2) ปรับระบบ และวัฒนธรรมการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลที่เอื้อต่อการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม

2.6 องค์การบริหารส่วนตำบลควรนำเครื่องมือทางการจัดการมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ 1) ฝึกอบรมให้บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลมีความรู้และมีทัศนคติที่ดีต่อเครื่องมือทางการจัดการ 2) องค์การบริหารส่วนตำบลต้องเลือกใช้เครื่องมือทางการจัดการที่เหมาะสมกับภารกิจและข้อจำกัดในการดำเนินการ และ 3) ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ต้องสนับสนุน และช่วยเหลือในการทำงานโดยใช้เครื่องมือทางการจัดการ

2.7 องค์การบริหารส่วนตำบลควรนำแนวทางการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลตามแนวทางการบริหารจัดการสมัยใหม่ ได้แก่ 1) พัฒนาบุคลากรทุกระดับขององค์การบริหารส่วนตำบลให้มีค่านิยมการเป็นนักเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง 2) พัฒนาและปรับปรุงระบบการทำงานอย่างต่อเนื่อง 3) พัฒนาคุณภาพชีวิตและ

ความเป็นอยู่ของประชาชน 3) ใช้กลยุทธ์ต่างๆ ที่เหมาะสมในการชักจูงประชาชนเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะอย่างต่อเนื่อง 4) เปิดโอกาสให้แก่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล 5) เสริมสร้างกลไกระบบการบริหารจัดการเครือข่ายให้มีประสิทธิภาพ และ 6) สนับสนุนกิจกรรมตามความต้องการของกลุ่ม/องค์กร และเครือข่ายในพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2560). **มาตรฐานการส่งเสริมการพัฒนาสตรี**. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.
- กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2559). **องค์ประกอบการควบคุมภายในของหน่วยงาน**. กรุงเทพฯ: สำนักงานมาตรฐานการบริหารงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น.
- _____. (2566). **ข้อมูลพื้นฐานของกรมการปกครองส่วนท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น.
- จิระชัย ยมเกิด. (2558). **รูปแบบการจัดการเทศบาลเมืองในจังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ ปรัชญาดุสิต บัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาการท้องถิ่น. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- ซัลลิต สรวารี. (2557). **การบริหารคนกับองค์การ**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี. (2557). **ภาวะผู้นำร่วมสมัย**. กรุงเทพฯ: ปัญญาชน.
- ชาญชัย จิตรเหล้าอาพร. (2564). **การศึกษารอบแนวคิดแบบรัฐประศาสนศาสตร์ในความหมายใหม่และการจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่มีต่อการปฏิรูประบบราชการของไทย**. สืบค้น 12 สิงหาคม 2566, จาก <http://www.ballchanchai.com/?cid=311360>.
- ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์. (2551). **ทฤษฎีองค์การสมัยใหม่**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: รัตนไตร.
- ดิน ปรัชญพฤทธิ. (2559). **ปัญหาการจัดการบุคคลในอนาคต ทฤษฎีองค์การ**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุวิน ทองปิ่น. (2561). **รูปแบบการบริหารจัดการสภาพลเมืองเชิงพุทธ จังหวัดขอนแก่น**. ทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- อรพินท์ สฟโชคชัย. (2559). **แนวทางการนำหลักการธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ สำหรับการบริหารงานส่วนท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- อรพินท์ สฟโชคชัย. (2561). **หลักการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม**. สืบค้น 12 สิงหาคม 2566, จาก http://www.opdc.go.th/oldweb/Mission/File_download/1141793785-1.ppt.
- Krejcie, R.V., & D.W. Morgan. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. **Educational and Psychological Measurement**. 30(3): 607 – 610.

ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มเครือข่ายหนองแห่น- โพนงาม
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2
Skills of School Administrators in the 21st Century in Nongnae-Phonngam Network
under Yasothon Primary Educational Service Area Office 2

พิชฎาภัทร์ ชวงโชติ
เจริญวิทย์ สมพงษ์ธรรม
มหาวิทยาลัยราชธานี
Phitchadapat Chuangchote
Charoenwit Sompongtram
Rajathani University
Email: imoonetii@gmail.com

วันที่รับบทความ: 2 มกราคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ 21 มกราคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 22 มกราคม 2567

Received: January 2, 2024; Revised: January 21, 2024; Accepted: January 22, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและหาแนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มเครือข่ายหนองแห่น-โพนงาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธรเขต 2 จากประชากร จำนวน 120 คน และกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 92 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณเป็นแบบสอบถามมาตรวัดอัตราส่วน แบบประมาณค่า 5 ระดับ โดยแบบสอบถามมีค่าอำนาจจำแนก (r) เท่ากับ 0.52 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ (Standard Deviation) การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มเครือข่ายหนองแห่น-โพนงามสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธรเขต 2 โดยรวมและด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.66)
2. แนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 8 ด้าน เป็นรูปแบบของกระบวนการพัฒนาทักษะและสมรรถนะที่สำคัญให้เกิดขึ้นในตัวของผู้บริหาร สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการปรับพฤติกรรมและการพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีองค์การการศึกษาที่ดี เป็นที่เคารพนับถือ การให้การยอมรับของผู้ใต้บังคับบัญชาและนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้

คำสำคัญ : ทักษะของผู้บริหาร; ผู้บริหารสถานศึกษา; ศตวรรษที่ 21

Abstract

The objective of this research was to study and identify ways to develop the skills of school administrators in the 21st century within the Nongnae-Phonngam network group, under the jurisdiction of the Primary Education Area Office, Yasothon Region 2. The study involved two groups: a population group of 120 individuals and a sample group of 92 individuals. The data collection tool for the quantitative research was a questionnaire comprising 5 levels, measuring approximate values. The questionnaire demonstrated good discriminative power (r) is 0.52, and a reliability value of 0.98. The sampling method employed was a stratified random sampling technique. Statistical analyses of the data included mean ($\bar{x}$), standard deviation (S.D.), and content analysis.

The research findings are as follows:

1. The skills of school administrators in the 21st century within the Nong Han-Phongam network group, affiliated with the Primary Education Area Office, Yasothon Region 2, were found to be generally high ($\bar{x} = 3.85$, S.D. = 0.66).

2. Developmental strategies for the skills of school administrators in the 21st century, covering eight dimensions, were identified. These strategies form a model of skill and competency development crucial for administrators. They can be applied as guidelines for adjusting behavior and self-development, fostering effective educational leadership, gaining respect, accepting authority, and leading the organization towards success.

Keywords: School Administrators Skills; School Administrators; The 21st Century.

บทนำ

ความท้าทายที่เป็นพลวัตของโลกในศตวรรษที่ 21 จะเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงในภาคอุตสาหกรรมยุค 4.0 ผู้ที่มีความสามารถและมีทักษะที่จำเป็นในยุค Disruption จะเป็นผู้ที่อยู่รอดที่ประสบความสำเร็จได้อย่างรวดเร็ว จากการเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างประชากร เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศที่มีความก้าวหน้า รวมทั้งมนุษย์ที่ได้รับผลกระทบตามมาและระบบการบริหารจัดการการศึกษาทุกระดับที่ยังมีปัญหามากมาย ดังนั้น ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องมีการปฏิรูปทางการศึกษาเพื่อใช้เป็นกลไกหลักอย่างหนึ่งของการขับเคลื่อนประเทศภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2562 และภายใต้แผนยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี พ.ศ. 2560-2579 เพื่อให้สามารถนำพาประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน การจัดการศึกษายึดหลัก

สำคัญประกอบด้วยการศึกษาเพื่อประชาชนทุกคน หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและมีโอกาสเข้าถึงการศึกษา การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนภายในประเทศ รวมทั้งยึดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยการนำปัญหาและความเหลื่อมล้ำต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั่วประเทศนำมาเป็นกรอบในการสร้างแนวทางความคิดสำคัญในการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

ทักษะสำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพจนเกิดความสัมฤทธิ์ผลมีความสอดคล้องกับบริบทของสถานการณ์ปัจจุบันซึ่งทักษะเหล่านี้ผู้บริหารแต่ละคนจะมีทักษะ (Skill) สมรรถนะ (Competency) และ/หรือความสามารถ (Ability) ที่ไม่กัน (Inequitable) ซึ่งนำไปสู่ปัญหาความเหลื่อมล้ำ (Inequality) ด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Efficiency and Effectiveness) หรือการขาดความน่าเชื่อถือ ความศรัทธาและความไว้วางใจจากผู้ปกครองและชุมชนในการส่งบุตรหลานของตนเองไปเรียน แต่ในทางตรงกันข้ามผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาบางแห่งกลับสามารถสร้างประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ความน่าเชื่อถือ (Faithfulness) ความศรัทธา (Admiration) และความไว้วางใจ (Trust) จากผู้ปกครองและชุมชนรอบโรงเรียนในการบริหารการจัดการทางการเรียนการสอนและบริหารทั่วไป ซึ่งมีปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดปัญหาดังกล่าวอยู่หลายประเด็นและหลายสาเหตุ แต่ก็มีปัจจัยที่สำคัญที่สุดอยู่อย่างหนึ่งคือ ผู้อำนวยการสถานศึกษาและคณะผู้บริหาร รวมทั้งขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บริหารแต่ละคนที่จะสามารถแสวงหาให้ได้มาซึ่งความรู้ ความสามารถ ทักษะเฉพาะคนและประสบการณ์ที่ทำให้สามารถบริหารงานอย่างมืออาชีพได้ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการและแนวคิดของ Jonh C. Maxwell ที่อธิบายว่าคุณลักษณะที่ดีของผู้นำในอนาคตที่ดี (Good characteristics of good future leaders) ต้องเป็นคนที่มีความคิดก้าวหน้า (Forward Thinking) มีวิสัยทัศน์ที่กว้างขวาง (Vision) รักการเรียนรู้ (Love to Learning) มีความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) และพร้อมรับสิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ (Enthusiastic) เป็นผู้ที่มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่น (Relationship) มีการสื่อสารที่ดี (Good Communication) และรับฟังข่าวสารอย่างมีวิจารณญาณ (Attentiveness) นอกจากนี้ต้องเป็นผู้ที่สามารถเข้าอกเข้าใจและรับฟังผู้อื่นได้ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นผู้ที่ยอมรับฟังความคิดเห็นและพร้อมปรับปรุงตนเองอยู่เสมอเป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้อื่นได้ สามารถวางแผนและกำหนดนโยบายขององค์กรเพื่อการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งการเป็นผู้นำได้นั้นนอกจากจะเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถแล้วจะต้องมีคุณธรรมจริยธรรมเชื่อมั่นในความถูกต้อง และปฏิบัติตนให้เป็นคนดีทั้งต่อหน้าและรับหลังอยู่เสมอ (Jonh C. Maxwell, 2020)

จากประเด็นที่กล่าวถึงมาสะท้อนให้เห็นได้ว่าการบริหารจัดการให้เกิดประโยชน์สูงสุดทางด้านการศึกษาในแวดวงการศึกษานั้นมีองค์ประกอบ (Component) และบริบท (Context) ที่สำคัญร่วมกันอยู่หลายประการ เช่น ผู้บริหารยุคในศตวรรษที่ 21 มีบทบาท อำนาจและหน้าที่ในฐานะเป็นผู้นำองค์กรที่มี

อิทธิพลต่อบุคลากรภายในองค์กร มีบทบาทในการกำหนดทิศทาง (Direction) นโยบาย (Policy) และนำพาสถานศึกษาหรือองค์กรไปสู่ความสำเร็จ ผู้นำต้องมีความพร้อมในด้านคุณลักษณะที่โดดเด่นเฉพาะตัว กล่าวคือ การมีทักษะทางด้านปัญญาสูง (Intellectual Skills) การเป็นนักบริหารแบบมืออาชีพ (professional) การมีจิตใจหรือจินตนาการในเชิงสร้างสรรค์ (Creativity) การมีเจตคติที่ดี (Good Attitude) และเป็นบุคคลที่มีวิสัยทัศน์ (Vision) การมีความคาดหวังสูงที่มุ่งสร้างความสำเร็จของงานในองค์กร รวมไปถึงการพัฒนาองค์กรให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Learning Community) การสร้างให้เป็นชุมชนแห่งนวัตกรรมยุคใหม่ (New Era Innovation Community) และการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) พร้อมนี้ ผู้บริหารยุคใหม่จะต้องมีลักษณะที่สำคัญคือต้องเปลี่ยนแปลงลักษณะของผู้บริหารจากที่เคยมีหน้าที่เป็นผู้ควบคุม กำกับดูแล และเป็นผู้วางแผนเองในการมอบหมายคำสั่งปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ในองค์กร ให้เปลี่ยนบทบาท อำนาจและหน้าที่ในการบริหารมาเป็นผู้ที่คอยส่งเสริมสนับสนุน (Sponsor) และนำพาบุคลากรในองค์กรให้ปฏิบัติหน้าที่แบบเน้นผลลัพธ์ มีความความเข้าใจในความต่างของวัฒนธรรม และมีรูปแบบการบริหารจัดการนโยบายให้อยู่ในเชิงรุก (Proactive) และเข้าถึงได้ในเชิงประจักษ์

จากการลงพื้นที่สำรวจปัญหาและความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ก่อนการศึกษาวิจัย พบว่า พื้นที่การศึกษาวิจัยเป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก และการบริหารจัดการสะท้อนมุมมองให้เห็นว่ามีบริบทและปัจจัยที่เป็นข้อขัดข้องหรืออุปสรรคสำคัญในการพัฒนาองค์กรและการศึกษา เช่น บริบทของขนาดสถานศึกษา (เล็ก - กลาง - ใหญ่) จำนวนนักเรียน บุคลากรครู เจ้าหน้าที่ทางการศึกษา และทักษะในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหาร เป็นต้น ที่ต้องการได้รับการปรับปรุง การแก้ไข และพัฒนาให้สอดคล้องกับบริบทของสถานการณ์ปัจจุบัน และจากสภาพปัญหาดังที่กล่าวมา ดังนั้น จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาถึงทักษะของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 เพื่อศึกษาทักษะและแนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารและเพื่อนำเป็นฐานข้อมูลในการบริหารสถานศึกษาและประยุกต์ใช้ในระบบการศึกษาต่อไป

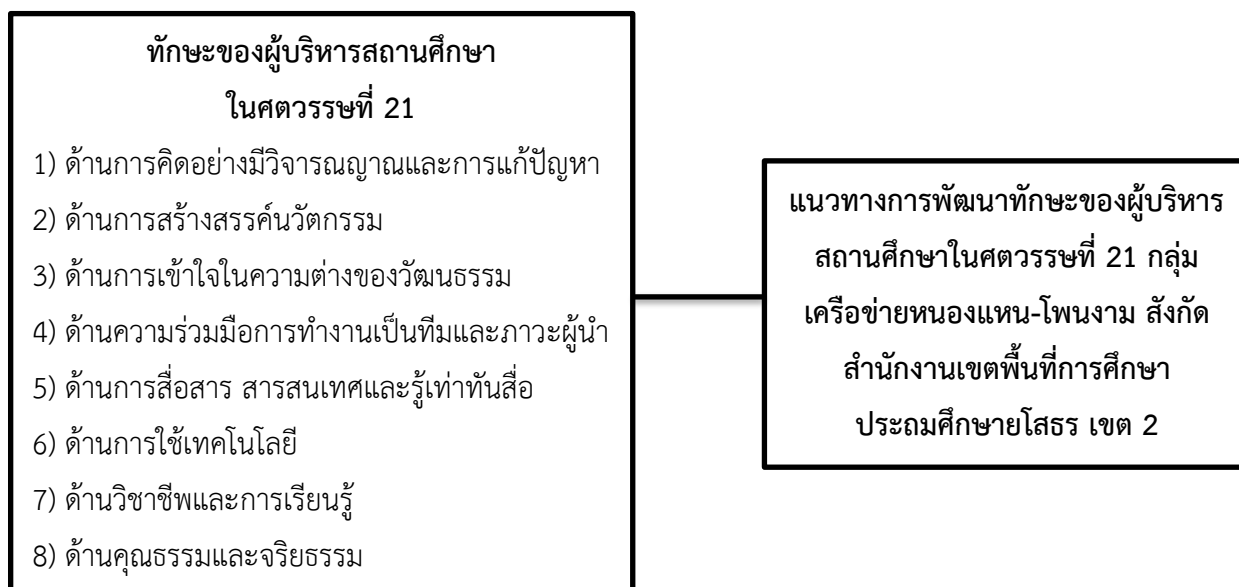
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มเครือข่ายหนองแห่น - โพนงาม สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มเครือข่ายหนองแห่น - โพนงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2

กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรอิสระ (Independent Variable)

ตัวแปรตาม (Dependent Variable)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ใช้ระเบียบวิธีวิทยาการวิจัย (Research Methodology) ที่ครอบคลุมในประเด็นดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population) คือ ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 การศึกษาวิจัยใช้กลุ่มประชากรทั้งสิ้น จำนวน 120 คน และกลุ่มตัวอย่าง (Sample) จำนวน 92 คน ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามตารางของ Krejcie and Morgan (1970)

2. ขอบเขตด้านบริบทที่ศึกษา

การศึกษานี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาทักษะของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 โดยใช้แนวคิดของ Maxwell, (2020) เป็นฐาน มีอยู่จำนวน 8 ทักษะ ประกอบด้วย (1) ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา (2) ด้านการสร้างสรรค์นวัตกรรม (3) การเข้าใจในความต่างของวัฒนธรรม (4) ด้านความร่วมมือการทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ (5) ด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ (6) ด้านการใช้เทคโนโลยี (7) ด้านวิชาชีพและการเรียนรู้ และ (8) ด้านคุณธรรมและจริยธรรม รวมทั้งสิ้น จำนวน 40 ข้อ

3. เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล (Field Data) แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ที่ปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา เป็นคำถามแบบเลือกตอบ (Check List) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ทั้งหมด จำนวน 8 ด้าน เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วน (Ratio) มีค่า 5 ระดับ (Rating Scale) และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

4. การตรวจสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่สร้างขึ้นไปนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ (Specialist) จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมด้านเนื้อหาโดยการตรวจสอบค่า IOC (index of item objective congruence) หลังจากนั้น ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับบุคลากรทางการศึกษาที่มีบริบท (Context) หรือคุณสมบัติ (Attribute) ที่ใกล้เคียงกันกับกลุ่มตัวอย่าง (Sample) ที่จะศึกษาจริง และบุคลากรกลุ่มนี้ไม่ได้ทำงานอยู่ในเขตพื้นที่ที่จะทำการศึกษาวิจัย จำนวน 30 คน แล้วทำการทดสอบทางสถิติของเครื่องมือการวิจัย เพื่อหาความเที่ยงตรง (Validity) ด้านเนื้อหา ความเชื่อมั่น (Reliability) มีค่าเท่ากับ 0.98 และอำนาจจำแนก (r) มีค่าเท่ากับ 0.52 โดยได้ค่า IOC ของคำถามแต่ละประเด็นและโดยรวม มีค่าระหว่าง 0.67 - 1.00 หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาอีกรอบเพื่อตรวจสอบซ้ำ (Double Check) เมื่อได้รับการรับรองจากผู้เชี่ยวชาญที่ 3 ท่านแล้ว ผู้วิจัยจึงได้นำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ที่ศึกษาจริงและได้แบบสอบถามข้อมูลที่มีความสมบูรณ์ จำนวน 92 ชุด (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2557)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยได้ดำเนินการดังนี้ (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2557)

แบบสอบถามตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ที่ปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา มีข้อมูลลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-List) ใช้วิธีการหาค่าความถี่ (Frequency) แล้วสรุปมาเป็นร้อยละ (Percentage)

แบบสอบถามตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามเป็นมาตราส่วน (Ratio) แบบประมาณค่า (Rating Scale) ใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การหาค่าความถี่ (Frequency) และการจัดเรียงลำดับ (Ordinal Scale)

แบบสอบถามตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open-ended Questions) ผู้ให้ข้อมูล ข้อเสนอแนะได้อย่างอิสระ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการตีความ (Interpretation) การจัดกลุ่มประเด็นเดียวกัน (Grouping) การหาค่าความถี่ (Frequency) และการจัดเรียงลำดับ (Ordinal Scale) ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มเครือข่ายหนองแห่น - โพนงาม สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวม จำนวน 8 ด้าน มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$, S.D = 0.66) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ คือ ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา มีค่าเฉลี่ยระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$, S.D = 0.70) รองลงมา คือ ด้านการเข้าใจในความต่างของวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$, S.D = 0.65) และรองลงมา คือ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม มีค่าเฉลี่ยระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$, S.D = 0.73)

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มเครือข่ายหนองแห่น - โพนงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ทักษะของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวม จำนวน 8 ด้าน มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$, S.D = 0.66) การวิจัยค้นพบแนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาดังนี้

ประเด็นที่ 1 ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.70) แนวทางการพัฒนาเพิ่มเติม คือ (1) ผู้บริหารต้องเปิดกว้างในการรับฟังความคิดเห็นทุกภาคส่วนเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี (2) บริหารงานให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ มีการกระจายหน้าที่รับผิดชอบและตัดสินใจร่วมกันกับบุคลากรได้อย่างเหมาะสม และ (3) มีการศึกษาข้อมูลการประเมินสถานการณ์การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถแก้ไขปัญหาได้ตรงตามเป้าหมาย

ประเด็นที่ 2 ด้านการสร้างสรรคและนวัตกรรม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 0.67) แนวทางการพัฒนาเพิ่มเติม คือ (1) ผู้บริหารควรศึกษาข้อมูลและความรู้ใหม่ ๆ เพื่อนำมาปรับใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาอยู่เสมอ (2) มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ มีการสร้างนวัตกรรมและการพัฒนาสถานศึกษา และ (3) มีความคิดที่สร้างสรรค์และสามารถประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ได้

ประเด็นที่ 3 ด้านการเข้าใจในความต่างของวัฒนธรรม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.65) แนวทางการพัฒนาเพิ่มเติม คือ (1) ผู้บริหารมีความเข้าใจและเห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันของแต่ละวัฒนธรรม (2) มีการบูรณาการและเชื่อมโยงวัฒนธรรมต่าง ๆ เข้ากับทักษะด้านอื่น ๆ ได้ และ (3) มีความเข้าใจในความแตกต่างของวัฒนธรรมของแต่ละบุคคลในสถานศึกษา

ประเด็นที่ 4 ด้านความร่วมมือการทำงานเป็นทีม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 0.69) แนวทางการพัฒนาเพิ่มเติม คือ (1) ผู้บริหารสามารถสร้างความร่วมมือกับสังคมโดยรอบและสามารถสร้างเครือข่ายนอกองค์กรได้ (2) มีการสร้างแนวคิดให้เกิดความเข้าใจอันดีงามในสถานศึกษา และ (3) ผู้มีการให้ความร่วมมือในการทำงานเพื่อให้งานประสบความสำเร็จตามเป้าหมายและข้อที่มีการปฏิบัติ

ประเด็นที่ 5 ด้านการสื่อสาร สารสนเทศและรู้เท่าทันสื่อ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.76$, S.D. = 0.57) แนวทางการพัฒนาเพิ่มเติม คือ (1) ผู้บริหารสามารถนำข้อมูลสารสนเทศมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพและมีการนำมาใช้ในการเก็บข้อมูลของสถานศึกษา (2) มีการจัดทำสื่อแนะนำเสนอข้อมูลข่าวสารของสถานศึกษาเพื่อประชาสัมพันธ์ข่าวสารการศึกษาและกิจกรรมในสื่อออนไลน์ต่าง ๆ และ (3) มีการรับข้อมูลโดยใช้วารณญาณไตร่ตรองความน่าเชื่อถือและให้ข่าวสารที่ถูกต้อง

ประเด็นที่ 6 ด้านการใช้เทคโนโลยี มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.59) แนวทางการพัฒนาเพิ่มเติม คือ (1) ผู้บริหารนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเก็บข้อมูลระบบออนไลน์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (2) มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมผลงานต่าง ๆ สถานศึกษาไปสู่ผู้ปกครองชุมชนองค์กรภายนอกได้อย่างทันเวลาและต่อเนื่องโดยวิธีที่หลากหลายผ่านระบบออนไลน์ และ (3) สามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประเด็นที่ 7 ด้านวิชาชีพและทักษะการเรียนรู้ การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.68) แนวทางการพัฒนาเพิ่มเติม คือ (1) ผู้บริหารต้องสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาด้านความรู้ความสามารถทางวิชาชีพของบุคลากรในสถานศึกษา (2) ผู้บริหารต้องให้การสนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาได้เข้าร่วมการอบรมพัฒนาตนเองเสมอ และ (3) มีการสร้างเครือข่ายแห่งการเรียนรู้กับองค์กรอื่น

ประเด็นที่ 8 ด้านคุณธรรมและจริยธรรม การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.73) แนวทางการพัฒนาเพิ่มเติม คือ (1) ผู้บริหารให้การสนับสนุนในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษา (2) มีคุณธรรมและจริยธรรมต่อการบริหารงาน มีความเป็นผู้นำกล้าหาญในเชิงคุณธรรมและจริยธรรมให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และ (3) ให้ความเคารพศรัทธาในเกียรติของตนและผู้อื่น มีสัมมาคารวะรู้จักบุคคลในชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาการวิจัยทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2 พบว่า ทักษะจำนวน 8 ด้าน ทั้งโดยรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.66) เมื่อพิจารณาแยกย่อยเป็นรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก จำนวน 3 ด้าน ประกอบด้วย (1) ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา (2) ด้านการเข้าใจในความต่างของวัฒนธรรม และ (3) ด้านคุณธรรมและจริยธรรม และข้อมูลที่ค้นพบว่าทักษะที่มีการปฏิบัติอยู่น้อยที่สุดของผู้บริหารครั้งนี้คือ ด้านการสื่อสาร สารสนเทศและรู้เท่าทันสื่อของผู้บริหารซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ **นิภาพร รอดไพบุลย์ (2565)** ได้ศึกษาเรื่อง ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารในจังหวัดสระแก้ว (สพม. เขต 1) ผลวิจัยสรุปเป็นภาพโดยรวมและรายด้านมีการปฏิบัติและการพัฒนายอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับ **มณฑาทิพย์ นามนุ (2561)** ศึกษาเรื่อง ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่

ในจังหวัดปทุมธานี (สพป. เขต 2) ผลการวิจัยพบว่า ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในจังหวัดปทุมธานี (สพป. เขต 2) อยู่ในระดับมากทั้งในภาพรวมและรายด้าน และรายละเอียดของแนวทางการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 จำนวน 8 ด้าน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ด้านที่หนึ่ง การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก พบว่า โดยรวมมีทักษะการบริหารอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารต้องสามารถเปิดใจกว้างในการรับฟังความคิดเห็นทุกภาคส่วน เพื่อให้สถานศึกษาเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี ผู้บริหารสามารถบริหารงานให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ มีการกระจายหน้าที่รับผิดชอบและตัดสินใจร่วมกันกับบุคลากรได้อย่างเหมาะสม นอกจากนั้น ผู้บริหารต้องมีการศึกษาข้อมูล การประเมินสถานการณ์ วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถแก้ไขปัญหาได้ตรงตามเป้าหมาย ทั้งนี้ มีเนื้อหาที่สอดคล้องกับงานวิจัยของ **ดำเนิน เพียรคำ (2561)** เกี่ยวกับแนวทางการเสริมสร้างทักษะการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในจังหวัดปราจีนบุรี (สพป. เขต 1) ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีคุณสมบัติที่สามารถกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายในการพัฒนาสถาบันการศึกษาได้อย่างชัดเจนและสามารถปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์ (Vision) ให้เหมาะสมกับสภาพการเปลี่ยนแปลง () และทำตามหลักการที่เกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่าง ๆ ในการกำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) พันธกิจ (Mission) และเป้าหมาย (Goal) ในการดำเนินงาน นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้บริหารมีความกระตือรือร้น (Enthusiasm) ในการดำเนินการ รับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วน และบริหารจัดการงานอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุผลสำเร็จ ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการนำทางการเปลี่ยนแปลงที่เชิงบวก มอบหมายความรับผิดชอบอย่างมีประสิทธิภาพและตัดสินใจอย่างมีข้อมูลร่วมกับบุคลากร

ด้านที่สอง การสร้างสรรค์และนวัตกรรม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก พบว่า โดยรวมมีทักษะการบริหารอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารสถานศึกษาต้องศึกษาข้อมูลและความรู้ใหม่ ๆ เพื่อนำมาปรับใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาอยู่เสมอ ผู้บริหารมีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) มีการสร้างนวัตกรรม (Innovation) ทางการศึกษาทำให้เกิดผลดีต่อการพัฒนาสถานศึกษา และผู้บริหารต้องมีความคิดที่สร้างสรรค์ (Creative Thinking) และสามารถประยุกต์ใช้ (Apply) ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ได้ ทั้งนี้ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ **มนูญ นายาว, ละมุน รอดขวัญ และอัจฉรพรรณ พุ่มผา (2021)** ซึ่งเน้นการศึกษาทักษะของผู้ให้บริการสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามความรู้ของครูจากสถานศึกษาเอกชนภายใต้การดูแลของสำนักงานการศึกษาจังหวัดกระบี่ ผลการศึกษาค้นคว้า พบว่า ผู้ให้บริการเหล่านี้มีความสามารถในการคิดอย่างสร้างสรรค์และนำเสนอมุมมองใหม่ ๆ (Think Creatively and Present New Things) พร้อมกับการตัดสินใจที่หลากหลาย นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้บริหารมีความสามารถเฉพาะตัวในการเข้าใจข้อมูล (Data) สถานการณ์ (Situation) และความท้าทาย (Challenge) ได้อย่างรวดเร็ว

ด้านที่สาม การเข้าใจในความต่างของวัฒนธรรม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก พบว่า โดยรวมมีทักษะการบริหารอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารเข้าใจและเห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันของแต่ละวัฒนธรรม ผู้บริหารมีการบูรณาการและเชื่อมโยงวัฒนธรรมต่าง ๆ เข้ากับทักษะอื่น ๆ ได้ มีความเข้าใจในความแตกต่างของวัฒนธรรมของแต่ละบุคคลในสถานศึกษา ทั้งนี้ข้อมูลได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ **อดุลย์พร ชุ่มช่วย และธีระพงศ์ บุชรากุล (2564)** ที่ได้ศึกษาทักษะการบริหารจัดการที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ในจังหวัดอ่างทอง (สพป. เขต 1) ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารควรมีทักษะทางสังคมและทักษะข้ามวัฒนธรรม (Diverse Culture) และมีความรู้ความสามารถในการสื่อสารและการจัดการผ่านสื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ. นอกจากนี้ การเพิ่มเติมศักยภาพด้านความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น (Good Relation) และการเปิดใจกว้าง (Open Mind) ต่อการแสดงออกหรือการสะท้อนความคิดเห็นที่แตกต่างกันถือเป็นส่วนสำคัญในบทบาทของตน

ด้านที่สี่ ความร่วมมือการทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก พบว่า โดยรวมมีทักษะการบริหารอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารสามารถสร้างความร่วมมือกับสังคมและชุมชนโดยรอบโรงเรียน และสามารถสร้างเครือข่ายกับนอกองค์กรได้ (Network Partners) มีการสร้างแนวคิดให้เกิดความเข้าใจอันดีงามในสถานศึกษาหรือโรงเรียนของรัฐ ของเอกชน โรงเรียนการกุศล และมีการให้ความร่วมมือในการทำงานเพื่อให้งานประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับผลการศึกษาวิจัยของ **อดุลย์พร ชุ่มช่วย และธีระพงศ์ บุชรากุล (2564)** ที่ศึกษาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง (สพป. เขต 1) ผลการวิจัยพบว่า ทักษะด้านภาวะผู้นำ (Leadership) และความรับผิดชอบ (Responsibility) ของผู้บริหารเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการสถานศึกษาที่ได้รับการยอมรับจากทั้งภายในและภายนอกองค์กร ผู้บริหารที่ดีควรสำรวจตนเองเพื่อรู้จักความบกพร่องและต้องมีแนวทางในการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้ เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของระบบการบริหารจัดการใหม่และการปฏิรูปการศึกษาในปัจจุบัน

ด้านที่ห้า การสื่อสาร สารสนเทศและรู้เท่าทันสื่อ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก พบว่า โดยรวมมีทักษะการบริหารอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารนำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีการนำมาใช้ในการเก็บข้อมูลของสถานศึกษา มีการจัดทำสื่อนำเสนอข้อมูลข่าวสารของสถานศึกษาเพื่อประชาสัมพันธ์ข่าวสารในสื่อออนไลน์ต่าง ๆ มีการรับข้อมูลโดยใช้วิจารณญาณ (Consideration) ไตร่ตรองความน่าเชื่อถือ (Reliability) และให้ข่าวสารที่ถูกต้อง ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัย เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการสื่อสารที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21: กรณีศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี 2 โดย **มณฑาทิพย์ นามหนู (2561)** การศึกษานี้เป็นการศึกษาทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารมีความสามารถในการถ่ายทอดข่าวสาร (Information) ข้อมูล (Data) ความรู้ (Knowledge) และประสบการณ์ (Experience) ในระดับสูงบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถ่ายทอดข้อมูลถึงผู้รับ (Receive) สามารถนำเสนอข้อมูลได้ชัดเจน เชื่อถือได้ เข้าใจง่าย สรุปประเด็นต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง กระชับ

นอกจากนี้ยังแสดงความสามารถพิเศษในการสื่อสารภายในองค์กรและเผยแพร่ข้อมูลไปยังชุมชนในวงกว้างอย่างมีประสิทธิภาพผ่านช่องทางต่าง ๆ

ด้านที่หก การใช้เทคโนโลยี มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก พบว่า โดยรวมมีทักษะการบริหารอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารได้นำเทคโนโลยีมาใช้ในการเก็บข้อมูลระบบออนไลน์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ผู้บริหารมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมผลงานต่าง ๆ ของสถานศึกษาไปสู่ผู้ปกครองชุมชนขององค์กรภายนอกได้อย่างทันเวลาและต่อเนื่องโดยวิธีที่หลากหลายผ่านระบบออนไลน์และใช้เทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไกรสร เทียมทอง (2561) ที่ศึกษาเกี่ยวกับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารควรมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการบริหารโดยการศึกษาปัญหาทุกด้านและค้นหาวิธีที่ดีที่สุดในการสร้างนวัตกรรม (Innovation) แนวทางหนึ่งที่น่าสนใจคือการใช้เทคโนโลยีและหลักการของวงจรเดมมิง (Deming Cycle) ซึ่งเป็นกระบวนการบริหารจัดการที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ทั้งภาครัฐและเอกชน นอกจากนี้การมีนโยบายที่ชัดเจน (Clear Policy) และการส่งเสริมการคิดร่วมกัน (Participation) สามารถนำไปสู่องค์กรแห่งนวัตกรรม (Innovation) ที่เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบันได้ อีกทั้งยังเน้นการระดมความคิดเห็น (Brainstorming) ในด้านต่าง ๆ เพื่อค้นหากลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพสูงสุด รวมทั้งได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญปิติกาญจน์ อ่อนสุด (2564) ที่ได้ทำการวิจัยการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สถานศึกษากลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 10 จังหวัดอุบลราชธานี (สพป. เขต 3) พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผนดำเนินการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการและพัฒนาการศึกษา รวมทั้ง มีการพัฒนาบุคลากร (Staff) ให้มีความรู้และมีความสามารถในการใช้ (Usage) การบำรุงรักษา (Maintenance) และส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารงานและพัฒนาการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ด้านที่เจ็ด วิชาชีพและทักษะการเรียนรู้ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก พบว่า โดยรวมมีทักษะการบริหารอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาด้านความรู้ความสามารถทางวิชาชีพของบุคลากร ให้การสนับสนุนและส่งเสริมบุคลากรในสถานศึกษาได้เข้าร่วมการอบรมพัฒนาตนเองเสมอ และมีการสร้างเครือข่ายแห่งการเรียนรู้กับองค์กรอื่น พร้อมนี้ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรัณยาน้อยพิมาย (2562) ที่เน้นทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดปทุมธานี (สพป. เขต 2) ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาโดยให้ความสำคัญช่วยเหลือและแนะนำกลยุทธ์ที่เป็นประโยชน์ต่อความก้าวหน้าของครู นอกจากนี้ยังเน้นย้ำถึงความสำคัญของการพัฒนาความเป็นผู้นำทางการศึกษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถาบันการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านที่แปด คุณธรรมและจริยธรรมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก พบว่า โดยรวมมีทักษะการบริหารอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารให้การสนับสนุนในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมด้านคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษา มี

คุณธรรมและจริยธรรมต่อการบริหารงาน มีความเป็นผู้นำที่กล้าหาญในเชิงคุณธรรมและจริยธรรมให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (Change) ให้ความเคารพศรัทธาในเกียรติของตนและผู้อื่น การมีสัมมาคารวะ การรู้จักบุคคลในชุมชนรอบโรงเรียน ทั้งนี้ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ **วัฒนากร ต่อซอน (2560)** ที่ศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในจังหวัดนครพนม (สพป. เขต 2) ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีลักษณะเด่นเป็นสังคมผู้นำด้านศีลธรรม (Moral) ซึ่งครอบคลุมถึงคุณธรรม (Merit) จริยธรรม (Ethics) ระบบธรรมาภิบาล (Good Governance) ความมุ่งมั่น และการอุทิศตนอย่างจริงจังเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่ตั้งไว้ นอกจากนี้ จรรยาบรรณวิชาชีพ (Professional Ethics) และความสามารถในการวิเคราะห์อนาคต (The ability to analyze the future) โดยการใช้ข้อมูลอย่างเป็นทางการ ถือเป็นคุณสมบัติที่สำคัญ ผู้นำองค์กรที่มีคุณสมบัติเหล่านี้สามารถปลูกฝังความมั่นใจในความสามารถในการบริหารจัดการและแสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นฐานข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด โดยการอบรมเชิงปฏิบัติการอย่างเข้ม/สัมมนาหลักสูตรการพัฒนาทักษะของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ในสังกัดเพื่อพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาและผู้บริหาร

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสามารถผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาสถานศึกษา (planning) กำหนดนโยบาย (Policy) และกลยุทธ์ (Strategy) เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารสถานศึกษาในปีการศึกษาต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาอนาคตภาพกลยุทธ์การบริหารงาน รูปแบบการบริหารงาน และแนวทางการพัฒนาของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ในโอกาสต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ไกรสร เทียมทอง. (2561). **ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ค.ม. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. ขวัญปิติกาญจน์ อ่อนสุด (2564) **การบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สถานศึกษากลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 10 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลเขต 3**. ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ศษ.ม. มหาวิทยาลัยราชธานี.

- ดำเนิน เพียรคำ. (2561). **แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1**. รายงานการศึกษาส่วนบุคคล หลักสูตรพัฒนานักบริหารระดับสูง กระทรวงศึกษาธิการ (นบส.ศธ.) รุ่นที่ 8,สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา, สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2557). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS**. (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพฯ: บริษัท ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน).
- นิภาพร รอดไพบุลย์. (2565). **ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว**. การศึกษาตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- มณฑาทิพย์ นามนุ. (2561). **ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ศษ.ม. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- มนูญ นายาว ละมุน รอดขวัญ และอัจฉราพรพรณ พุ่มผา. (2564). **ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามทัศนะของครูสถานศึกษาเอกชนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่**.วารสารนาคบุตรปริทัศน์. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช. 13(3), 1-11.
- วัฒนากร ต่อซอน. (2561). **คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต.มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ศรัญญา น้อยพินาย. (2562). **ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2**. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2560-2579**. กรุงเทพฯ: บริษัท 프리ทวอนกราฟฟิค จำกัด.
- อดุลย์พร ชุ่มช่วย และธีระพงศ์ บุศรากุล. (2562). **ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอ่างทอง** วารสารศึกษาศาสตร์ มมร.คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 7(2), 175 –186.
- Jonh C. Maxwell. (2020). **LEADERSHIP. การเปลี่ยนแปลง 11 ด้าน เพื่อก้าวสู่การเป็น “ผู้นำของผู้นำ”** แปลโดย ศิริลักษณ์ มานะวงศ์เจริญ กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เนชั่น.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), pp. 607-610.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการป้องกันการทุจริตของสหกรณ์ในพื้นที่สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 4

Factors affecting the prevention of corruption in cooperatives in the area of Cooperative Audit Office 4

วิระภา เสี่ยงหวาน

สัญญา เคนาภูมิ

เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอมพร

นักศึกษาปริญญาโท ร.ป.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Wirapha Siengwan

Sanya Kenaphum

Saovalak Kosonkittiumporn

M.P.A. Student (Public Administration), Rajabhat Mahasarakham University

Lecturer of Political Science and Public Administration, Rajabhat Maha Sarakham University

Lecturer of Political Science and Public Administration, Rajabhat Maha Sarakham University

Corresponding E-mail : wanwisachmphuwises69@gmail.com

วันที่รับบทความ: 21 ธันวาคม 2566; วันที่แก้ไขบทความ 22 มกราคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 29 มกราคม 2567

Received: December 21, 2023; Revised: January 22, 2024; Accepted: January 29, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการป้องกันการทุจริตของสหกรณ์ในพื้นที่สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 4 และ 2) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการพัฒนาการป้องกันการทุจริตของสหกรณ์ในพื้นที่สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 4 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ในพื้นที่สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 4 จำนวน 320 คน ใช้วิธีการคัดเลือกโดยใช้สูตรของยามาเน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์หาค่าคุณลักษณะเชิงเส้น ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการป้องกันการทุจริตของสหกรณ์ในพื้นที่สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 4 ได้แก่ ปัจจัยด้านประสิทธิภาพการควบคุมภายในสหกรณ์ ปัจจัยด้านมาตรการการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด ปัจจัยด้านความตระหนักของสมาชิก และปัจจัยด้านความเข้มแข็งต่อการทุจริตสามารถร่วมกันพยากรณ์การป้องกันการทุจริตของสหกรณ์ในพื้นที่สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 $R^2 = 0.323$ และสามารถพยากรณ์การป้องกันการทุจริตในสหกรณ์ได้ร้อยละ 32.30 2) ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการป้องกันการทุจริตของสหกรณ์ในพื้นที่สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 4 คือ สหกรณ์จะต้องจัดทำแนวทางปฏิบัติงานตามหลักการควบคุมภายในที่ดี การจัดทำแผนกลยุทธ์และแผน

บริหารความเสี่ยง การกำหนดนโยบายเรื่องการป้องกันการทุจริตในสหกรณ์และการกำหนดแนวทางด้านจริยธรรมเพื่อการปฏิบัติงาน

คำสำคัญ : การป้องกัน; การทุจริต; สหกรณ์

Abstract

The objectives of this research are 1) to study factors affecting the prevention of corruption of cooperatives in the area of the Cooperative Audit Office No. 4 and 2) to study recommendations for developing the prevention of corruption of cooperatives in the area of the Cooperative Audit Office. Cooperative No. 4 The sample group used in the research was the cooperative operating committee in the area of Cooperative Audit Office No. 4, numbering 320 people, using the selection method using the Yamanae formula. Tools used to collect data It is a 5-level rating scale questionnaire. Data was analyzed using frequency distribution, percentage, mean, and standard deviation. and multiple linear regression analysis The results of the research found that 1) Factors that affect the prevention of corruption in cooperatives in the area of Cooperative Audit Office No. 4 include factors in the efficiency of internal control of cooperatives. Factors in strict law enforcement measures Member awareness factors and the factor of fear of corruption They can jointly predict the prevention of corruption in cooperatives in the area of Cooperative Audit Office No. 4 with statistical significance at the level of .05 $R^2 = 0.323$ and can predict the prevention of corruption in cooperatives by 32.30 percent. 2) Suggestions in Developing the prevention of corruption in cooperatives in the area of Cooperative Audit Office No. 4 means that cooperatives must develop work guidelines based on good internal control principles. Preparation of strategic plans and risk management plans Establishing policies on preventing corruption in cooperatives and setting ethical guidelines for operations.

Keywords: Prevention; Corruption; Cooperative

บทนำ

การเกิดปัญหาการทุจริตขึ้นภายในสหกรณ์ไม่ว่าจะมีมูลค่าความเสียหายมากน้อยเพียงใด ย่อมส่งผลกระทบต่อ การดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ จนบางแห่งอาจไม่สามารถจ่ายเงินปันผลและเงินเฉลี่ยคืนให้แก่สมาชิก

ได้ ดังนั้น จึงเป็นต้องให้ความสำคัญในการกำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไขข้อบกพร่อง ในการดำเนินงานของสหกรณ์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะมาตรการป้องกันและแก้ไขข้อบกพร่องประเภทการทุจริต เพราะหากเกิดการทุจริตในระบบสหกรณ์มากยิ่งขึ้น จะก่อให้เกิดผลกระทบและความเสียหายต่อประชาชนและระบบเศรษฐกิจของประเทศได้ การป้องกันและแก้ปัญหการทุจริตในระบบสหกรณ์ จะต้องใช้หลายๆวิธีการควบคู่กัน และต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย ทั้งเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน คณะกรรมการสหกรณ์ รวมไปถึงสมาชิกสหกรณ์ ซึ่งจะต้องร่วมกันดูแลรักษาผลประโยชน์ของตนเองและสหกรณ์ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร จึงจะสามารถป้องกันการทุจริตไม่ให้เกิดขึ้นได้ ปัญหาสำคัญของสหกรณ์ไทยลำดับต้น ๆ คือ ปัญหาการคอร์รัปชัน (Corruption) โดยสาเหตุส่วนใหญ่เกิดขึ้นกับสหกรณ์ที่ไม่มีระบบการบริหารจัดการ และระบบการควบคุมที่ด้อยลงจากการคอร์รัปชันในสหกรณ์มาจาก 3 องค์ประกอบด้วยกัน ได้แก่ ขาดความซื่อสัตย์สุจริต ขาดทักษะในการบริหารจัดการ ผู้บริหารงานสหกรณ์ในบางแห่งรับผดชอบเงินเป็นจำนวนมากแต่ติดอยู่ในวังวนการแสวงหาผลประโยชน์ หล่มหลงกับอำนาจนำมาซึ่งความเสียหายเริ่มจากเล็ก ๆ จนลุกลามไปเป็นปัญหาใหญ่โต (สาคร บุญเชิญ, 2561:272)

ปัญหาที่เกิดขึ้นกับสหกรณ์ที่ผ่านมาในปี พ.ศ. 2556 ได้เกิดเหตุการณ์ที่มีผลกระทบต่อความเชื่อมั่นในระบบสหกรณ์ไทยขึ้นภายหลังที่สมาชิกของสหกรณ์เครดิตยูเนียนคลองจั่นไม่สามารถถอนเงินของตนเองได้ สาเหตุสำคัญประการหนึ่งมาจากการดำเนินธุรกิจที่ขาดความโปร่งใสและการกำกับดูแลที่เข้มงวดและการตรวจสอบที่ละเอียดถี่ถ้วน และในช่วงต้นปี พ.ศ. 2560 เกิดกรณีอดีตประธานกรรมการดำเนินการสหกรณ์ออมทรัพย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำกัด ออกอุบายให้ร่วมระดมเงินลงทุนซื้อโควตาลอตเตอร์แลกผลตอบแทนเสียหายกว่า 1 พันล้านบาท และในช่วงปี พ.ศ. 2565 กรณีเจ้าหน้าที่สหกรณ์ออมทรัพย์กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จำกัด ยักยอกเงินรับฝากของสมาชิกมูลค่าความเสียหายกว่า 600 ล้านบาท (ชัยวุฒิ เชมะรังสี, 2561)

ดังนั้น เมื่อพิจารณาจำแนกตามสถานภาพสหกรณ์และประเภทสหกรณ์ในพื้นที่สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 4 พบว่า สหกรณ์ที่ดำเนินธุรกิจในปี 2565 มีทั้งหมด 7 ประเภท ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรจำนวน 363 แห่ง สหกรณ์ออมทรัพย์จำนวน 61 แห่ง สหกรณ์บริการจำนวน 41 แห่ง สหกรณ์เครดิตยูเนียนจำนวน 56 แห่ง สหกรณ์ประมงจำนวน 5 แห่ง สหกรณ์นิคมจำนวน 4 แห่ง และสหกรณ์ร้านค้าจำนวน 1 แห่ง (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, 2565) อย่างไรก็ตาม สหกรณ์ที่มีการจัดตั้งขึ้นจะเห็นได้ว่าบางแห่งมีปัญหาการดำเนินงาน เกิดมีการทุจริตและข้อบกพร่องทางการเงิน การบัญชี ปัญหาที่เกิดอาจพิจารณาประเมินสาเหตุได้หลาย ๆ ประการ เช่น ระบบการควบคุมภายในไม่ดี การบริหารจัดการของคณะกรรมการขาดการตรวจสอบและควบคุมไม่ยึดหลักตามข้อบังคับ และระเบียบของสหกรณ์ที่เป็นกรอบการดำเนินธุรกิจและควบคุมการดำเนินงานผิดวัตถุประสงค์ของสหกรณ์ การดำเนินงานของสหกรณ์มีแนวโน้มมีข้อบกพร่องเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีกลวิธีต่าง ๆ ที่ส่วนใหญ่เกิดจากคณะกรรมการ พนักงานเจ้าหน้าที่ นำไปสู่การทุจริตและข้อบกพร่องเกิดขึ้นในสหกรณ์ การทุจริตและข้อบกพร่องในสหกรณ์หลาย ๆ อย่างเปลี่ยนแปลงซับซ้อนขึ้น ซึ่ง

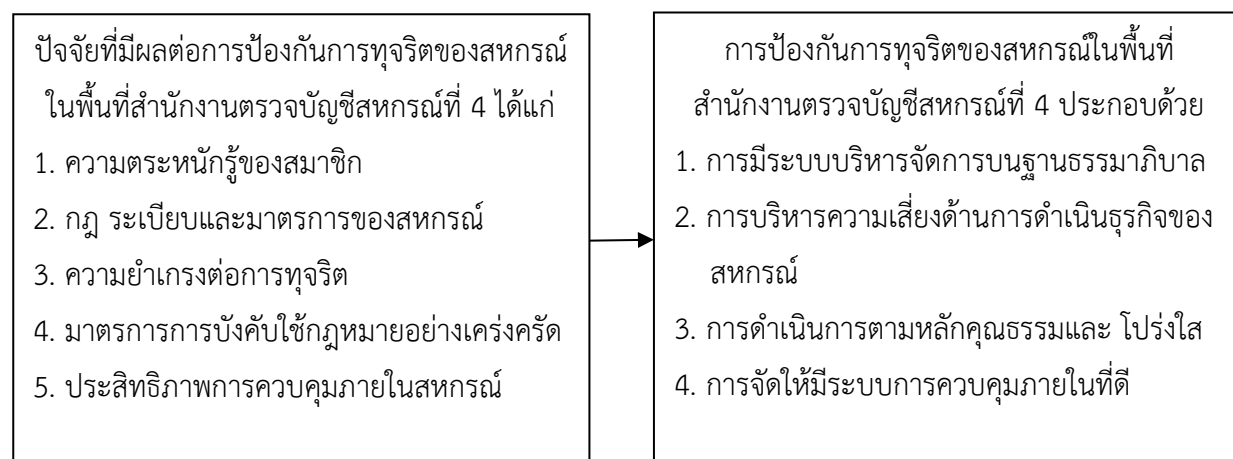
อาจเป็นสัญญาณบอกเหตุในสหกรณ์หรือพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความเสียหายในสหกรณ์ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการป้องกันการทุจริตของสหกรณ์ในพื้นที่สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 4 เพื่อทราบถึงปัจจัยที่มีความเสี่ยงต่อการทุจริต ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงระบบการควบคุมภายในของสหกรณ์ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น สามารถให้คำแนะนำและความช่วยเหลือแก่สหกรณ์ในการปรับปรุงระบบการควบคุมภายในและป้องกันการทุจริตได้อย่างเหมาะสม ช่วยลดปัญหาการทุจริตในสหกรณ์ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อประชาชนและเศรษฐกิจของประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการป้องกันการทุจริตของสหกรณ์ในพื้นที่สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 4
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการพัฒนาการป้องกันการทุจริตของสหกรณ์ในพื้นที่สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 4

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการป้องกันการทุจริตของสหกรณ์ในพื้นที่สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 4 ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัย ได้แก่ คณะกรรมการดำเนินการ ฝ่ายจัดการ เจ้าหน้าที่สหกรณ์ และผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์ โดยเลือกสหกรณ์ดำเนินธุรกิจที่มีความยากในการสอบบัญชีมากและมากที่สุดจากสหกรณ์ในพื้นที่สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 4 ได้แก่ จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดมุกดาหาร จังหวัดอำนาจเจริญ และจังหวัดยโสธร รวม 531 แห่ง จำนวน 1,500 ราย (สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 4, 2565)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คณะกรรมการดำเนินการ ฝ่ายจัดการ เจ้าหน้าที่สหกรณ์ และผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์ จำนวน 320 คน ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยสูตรการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างของยามาเน่ ดังนี้ (Yamane, 1973: 727) วิธีการสุ่มตัวอย่างผู้วิจัยจึงใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลาก (Lottery Method)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งได้สร้างตามวัตถุประสงค์และกรอบคิดที่กำหนดขึ้น โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามปลายปิดเป็นประเภทสอบถามรายการ (Check list) เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา ตำแหน่ง ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการป้องกันการทุจริตของสหกรณ์ ในพื้นที่สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 4 ประกอบด้วย ความตระหนักรู้ของสมาชิก กฎระเบียบและมาตรการของสหกรณ์ ความยำเกรงต่อการทุจริต มาตรการการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด ประสิทธิภาพการควบคุมภายในสหกรณ์

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการป้องกันการทุจริตของสหกรณ์ในพื้นที่สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 4

3. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การวิจัยครั้งนี้ได้ทำการทดสอบความเที่ยงตรง ของแบบสอบถามเป็นรายข้อ (Discriminant Power) โดยใช้เทคนิค Item-total Correlation ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยการตรวจสอบค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถามในแต่ละข้อคำถาม พบว่า ทุกข้อคำถามมีค่าความสอดคล้องมากกว่า 0.66 สามารถนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับสมาชิกสหกรณ์ในพื้นที่สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 4 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แล้วนำแบบสอบถามหาค่าอำนาจจำแนกโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างรายข้อกับรวมทุกข้อ

(Item-total Correlation) ได้ค่าระหว่าง 0.690 – 0.945 และการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าเท่ากับ 0.95

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

จากนั้นนำคะแนนมาวิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) จากนั้นนำมาเทียบกับเกณฑ์การให้ความหมายค่าเฉลี่ย (รังสรรค์ สิงห์เลิศ. 2551, น. 186) ตามเกณฑ์ ดังนี้

เกณฑ์ช่วงคะแนนระดับการปฏิบัติงาน 5 ระดับ ดังนี้

ช่วงคะแนน 1.00-1.80 หมายถึง น้อยที่สุด

ช่วงคะแนน 1.81-2.60 หมายถึง น้อย

ช่วงคะแนน 2.61-3.40 หมายถึง ปานกลาง

ช่วงคะแนน 3.41-4.20 หมายถึง มาก

ช่วงคะแนน 4.21-5.00 หมายถึง มากที่สุด

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ผู้วิจัยใช้สถิติ คือ การแจกแจงความถี่ (Frequency) และ ร้อยละ (Percentage)

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการป้องกันการทุจริตของสหกรณ์ในพื้นที่สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 4 โดยใช้การวิเคราะห์พหุคูณถดถอยเชิงเส้น (Multiple Linear Regression Analysis) ด้วยวิธี Stepwise

3. การวิเคราะห์ เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการป้องกันการทุจริตของสหกรณ์ในพื้นที่สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 4 จะใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำเสนอในเชิงพรรณนาความด้วยการแจกแจงความถี่

ผลการวิจัย

1. ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการป้องกันการทุจริตของสหกรณ์ในพื้นที่สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 4 ว่าปัจจัยใดบ้างที่สามารถพยากรณ์หรือทำนายซึ่งเป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อการป้องกันการทุจริตของสหกรณ์ในพื้นที่สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 4 โดยนำตัวแปรอิสระมาทดสอบการพยากรณ์ โดยใช้การวิเคราะห์พหุคูณถดถอยเชิงเส้น (Multiple Linear Regression Analysis) ด้วยวิธี Stepwise และสร้างสมการพยากรณ์ ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณปัจจัยที่ส่งผลต่อการป้องกันการทุจริตของสหกรณ์ที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของสหกรณ์ในพื้นที่สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 4 โดยรวม

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการป้องกันการทุจริตของสหกรณ์	การป้องกันการทุจริตของสหกรณ์			t	p-value
	B	SE	β		
ค่าคงที่ (<i>a</i>)	2.324	0.157	-	14.758	0.000
1. ปัจจัยด้านประสิทธิภาพการควบคุมภายในสหกรณ์ ICE	0.199	0.026	0.359	7.528	0.000
2. ปัจจัยด้านมาตรการการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด (LEM)	0.090	0.025	0.182	3.568	0.000
3. ปัจจัยด้านความตระหนักรู้ของสมาชิก (MEA)	0.088	0.024	0.183	3.620	0.000
4. ปัจจัยด้านความเข้มแข็งต่อการทุจริต (FOC)	0.065	0.023	0.137	2.804	0.005

$R = 0.568$, $R^2 = 0.323$, $AdjR^2 = 0.314$, $SEE = 0.241$, $F = 37.57$

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์โดยใช้สถิติถดถอยเชิงพหุคูณแบบ Stepwise (Multiple Linear Regression Analysis) พบว่า ตัวแปรพยากรณ์ 4 ตัวแปร คือ ปัจจัยด้านประสิทธิภาพการควบคุมภายในสหกรณ์ (ICE) ปัจจัยด้านมาตรการการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด (LEM) ปัจจัยด้านความตระหนักรู้ของสมาชิก (MEA) และปัจจัยด้านความเข้มแข็งต่อการทุจริต (FOC) สามารถร่วมกันพยากรณ์การป้องกันการทุจริตของสหกรณ์ในพื้นที่สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 $R^2 = 0.323$ และสามารถพยากรณ์การป้องกันการทุจริตในสหกรณ์ได้ร้อยละ 32.30 โดยได้สมการพยากรณ์ ดังนี้ $TCP = 2.324 + 0.199(ICE) + 0.090(LEM) + 0.088(MEA) + 0.065(FOC)$

2. ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการป้องกันการทุจริตของสหกรณ์ในพื้นที่สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 4 คือ ด้านประสิทธิภาพการควบคุมภายในสหกรณ์ ด้านมาตรการการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด ด้านความตระหนักรู้ของสมาชิก ด้านความเข้มแข็งต่อการทุจริต และด้านกฎ ระเบียบและมาตรการของสหกรณ์ ซึ่งล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะช่วยให้สหกรณ์ในพื้นที่สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 4 สามารถป้องกันการทุจริตในสหกรณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สหกรณ์จึงต้องจัดทำแนวทางปฏิบัติงานตามหลักการควบคุมภายในที่ดี การจัดทำแผนกลยุทธ์และแผนบริหารความเสี่ยง การกำหนดนโยบายเรื่องการป้องกันการทุจริตในสหกรณ์และการกำหนดแนวทางด้านจริยธรรมเพื่อการปฏิบัติงาน

สรุปผลการวิจัย

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการป้องกันการทุจริตของสหกรณ์ในพื้นที่สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 4 ได้แก่ ปัจจัยด้านประสิทธิภาพการควบคุมภายในสหกรณ์ ปัจจัยด้านมาตรการการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด ปัจจัยด้านความตระหนักรู้ของสมาชิก และปัจจัยด้านความเข้มแข็งต่อการทุจริต สามารถร่วมกันพยากรณ์การป้องกันการทุจริตของสหกรณ์ในพื้นที่สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 $R^2 = 0.323$ และสามารถพยากรณ์การป้องกันการทุจริตในสหกรณ์ได้ร้อยละ 32.30 โดยได้สมการพยากรณ์ ดังนี้ $TCP = 2.324 + 0.199(ICE) + 0.090(LEM) + 0.088(MEA) + 0.065(FOC)$

2. ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการป้องกันการทุจริตของสหกรณ์ในพื้นที่สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 4 คือ ด้านประสิทธิภาพการควบคุมภายในสหกรณ์ ด้านมาตรการการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด ด้านความตระหนักรู้ของสมาชิก ด้านความเข้มแข็งต่อการทุจริต และด้านกฎ ระเบียบและมาตรการของสหกรณ์ ซึ่งล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะช่วยให้สหกรณ์ในพื้นที่สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 4 สามารถป้องกันการทุจริตในสหกรณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สหกรณ์จึงต้องจัดทำแนวทางปฏิบัติงานตามหลักการควบคุมภายในที่ดี การจัดทำแผนกลยุทธ์และแผนบริหารความเสี่ยง การกำหนดนโยบายเรื่องการป้องกันการทุจริตในสหกรณ์และการกำหนดแนวทางด้านจริยธรรมเพื่อการปฏิบัติงาน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการป้องกันการทุจริตของสหกรณ์ในพื้นที่สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 4 ได้แก่ ปัจจัยด้านประสิทธิภาพการควบคุมภายในสหกรณ์ ปัจจัยด้านมาตรการการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด ปัจจัยด้านความตระหนักรู้ของสมาชิก และปัจจัยด้านความเข้มแข็งต่อการทุจริต มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. ปัจจัยด้านความเข้มแข็งต่อการทุจริต ส่งผลต่อการป้องกันการทุจริตของสหกรณ์ในพื้นที่สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 4

สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิพนธ์ เห็นโชคชัยชนะ และคณะ (2554) กล่าวว่า การควบคุมภายใน (Internal Control) ไม่เพียงแค่จัดระบบควบคุมของบัญชีและการเงินเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการปฏิบัติตามกฎหมาย และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อป้องกันการทุจริต หรือการใช้ทรัพยากรในทางที่ผิด อันเป็นการช่วยลด ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในกิจกรรมการปฏิบัติงานต่าง ๆ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุณี วงศ์ลิ้มปิยะรัตน์ (2558, น. 85) กล่าวว่า การควบคุมภายใน หมายถึง การจัดระบบปฏิบัติงานภายในองค์กร เพื่อลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการทุจริตและอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินขององค์กร การจัดให้มีระบบการควบคุมภายในที่ดีมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการส่งเสริมการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายการดำเนินงานขององค์กรทั้งในด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมถึงช่วยสร้างความเชื่อถือได้ของรายงาน

ทางการเงิน ในขณะที่ด้านความตระหนักรู้ของสมาชิก สอดคล้องกับงานวิจัยของ เริงชัย คงสงค์ (2547) กล่าวว่าความตระหนักเป็นสภาวะทางจิตใจที่เกี่ยวกับความสำนึก ความรู้สึกนึกคิดและความปรารถนาของบุคคลต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด หรือเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง โดยมี เหตุการณ์สภาพแวดล้อมหรือสังคมหรือสิ่งเร้าจากภายนอกเป็นปัจจัยที่ทำให้บุคคลเกิดความตระหนัก และด้านความยำเกรงต่อการทุจริต สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประเสริฐศรี เอื้อนครินทร์ (2524) กล่าวว่า ความซื่อสัตย์หมายถึง การกระทำ หรือความรู้สึกเกี่ยวกับเรื่อง การไม่ทุจริตและประพฤติมิชอบ การปฏิบัติกฎที่กำหนดไว้การไม่หลอกลวงการพูดแต่ความจริง การไม่หาประโยชน์ในทางมิชอบ การมีความยุติธรรมและมีความละเอียดรอบคอบ

2. ปัจจัยด้านความตระหนักรู้ของสมาชิก ส่งผลต่อการป้องกันการทุจริตของสหกรณ์ ในพื้นที่สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 4

สอดคล้องกับผลการศึกษาของ The Committee of Sponsoring Organization of the Treadway Commission (COSO) เสนอแนวทางการตรวจจรร่องทางที่เปิดโอกาสให้เกิดการทุจริตโดยให้ความสำคัญของการจัดให้มีระบบการควบคุมภายในที่ดี ซึ่งเป็นหลักการที่สำคัญประการหนึ่งของธรรมาภิบาล (Corporate Governance) อันเป็นพื้นฐานสำคัญของการรายงานทางการเงินเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือของการบริหารองค์กรและคุณภาพของงบการเงิน (Habib & Hossain, 2013, Rittenberg, 2013; Wright, 2013) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เจริญ เจษฎาวุธ (2547, น. 15) กล่าวว่า ธรรมาภิบาลคือ โครงสร้างการจัดการ องค์กร นโยบาย กระบวนการปฏิบัติและระบบการควบคุมภายในขององค์กร ที่ออกแบบมาใช้ขึ้นำการปฏิบัติงานทั้งหมดในลักษณะต่อเนื่อง และควบคุมกิจกรรมทั้งหมดขององค์กรด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และด้วยความเอาใจใส่ต่อการปกป้องผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมดและต่อผู้รับผลประโยชน์โดยการปฏิบัติไปตามกฎหมายและระเบียบ ข้อบังคับที่กำหนดเพื่อจะได้รายงานถึงการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของ

3. ปัจจัยด้านมาตรการการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด ส่งผลต่อการป้องกันการทุจริตของสหกรณ์ ในพื้นที่สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 4

สอดคล้องกับงานวิจัยของ เชิญ บำรุงวงศ์ (2552) การบัญญัติกฎหมายสหกรณ์ รัฐมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อรับรองสภาพทางกฎหมายของสหกรณ์ว่าเป็นนิติบุคคลซึ่งมีสถานะและสภาพต่างจากบุคคลธรรมดา กฎหมายจำเป็นต้องกำหนดหลักเกณฑ์การจัดตั้งและการดำเนินงานของสหกรณ์ รวมทั้งหลักเกณฑ์ในการควบคุมกำกับดูแลให้สหกรณ์ดำเนินงานโดยถูกต้องตามกฎหมายหรือกฎระเบียบของสังคม เพื่อให้ความคุ้มครองแก่สมาชิกสหกรณ์และประชาชนทั่วไปที่ติดต่อกับนิติสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องกับสหกรณ์ รวมทั้งเพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานของสหกรณ์เอง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิลปพร ศรีจันทเพร (2556, น. 2) กล่าวว่า การควบคุมภายใน คือ กระบวนการปฏิบัติงานที่กำหนดร่วมกัน โดยคณะกรรมการผู้บริหาร ตลอดจนพนักงานขององค์กรทุกระดับชั้น เพื่อให้เกิดความมั่นใจอย่างสมเหตุสมผลว่ากิจการจะบรรลุวัตถุประสงค์ในเรื่องความมี

ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงาน ความเชื่อถือได้ของรายงานทางการเงินและการปฏิบัติตามกฎหมาย ข้อกำหนด กฎ ระเบียบ และข้อบังคับ เพื่อป้องกันมิให้เกิดความเสียหายใด ๆ จากการละเว้นไม่ปฏิบัติ หรือปฏิบัติผิดกฎหมาย และข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับองค์กร ตลอดจนกฎ ระเบียบและข้อบังคับขององค์กรเอง

4. ปัจจัยด้านประสิทธิภาพการควบคุมภายในสหกรณ์ ส่งผลต่อการป้องกันการทุจริตของสหกรณ์ในพื้นที่สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 4

สอดคล้องกับมาตรฐาน COSO เป็นมาตรฐานสำคัญที่เกี่ยวข้อง กับการบริหารความเสี่ยงและการจัดให้มีระบบการควบคุมภายในที่ดีซึ่งกำหนดโดยคณะกรรมการ COSO มาตรฐาน COSO ได้เสนอแนะการวางกรอบแนวทางการจัดระบบการควบคุมภายในองค์กร (Internal Control Framework) (Rittenberg, 2013; Wright, 2013; Clinton, Pinello, & Skaife, 2014) ซึ่งประกอบด้วย สภาพแวดล้อมของการควบคุม (Control Environment) การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment) กิจกรรมการควบคุม (Control Activities) ข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication) และการติดตามประเมินผล (Monitoring) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ (จันทนา สาขากร, นิพันธ์ เห็นโชคชัยชนะ, และศิลปพร ศรีจันเพชร. 2557, น. 2-31) กล่าวว่า การควบคุมภายในที่ดีจะมีลักษณะคือ มีแผนจัดแบ่งส่วนงาน มีระบบการควบคุมทางบัญชีที่ดี มีแนวทางปฏิบัติงานที่ดี โดยกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของพนักงานแต่ละตำแหน่งไว้อย่างครบถ้วนเป็นลายลักษณ์อักษร ตลอดจนวิธีปฏิบัติงาน การมอบหมายหน้าที่และกำหนดนโยบายต่าง ๆ เพื่อป้องกันความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน การโต้แย้งหรือขัดความรับผิดชอบของพนักงานใช้เจ้าหน้าที่ซึ่งมีคุณสมบัติเหมาะสมกับความรับผิดชอบ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากการศึกษาในครั้งนี้ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการป้องกันการทุจริตของสหกรณ์ในพื้นที่สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 4 ทั้งหมด 5 ปัจจัย ประกอบด้วย ปัจจัยด้านความตระหนักรู้ของสมาชิก ปัจจัยด้านกฎ ระเบียบและมาตรการของสหกรณ์ ปัจจัยด้านความเข้มแข็งต่อการทุจริต ปัจจัยด้านมาตรการการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด และปัจจัยด้านประสิทธิภาพการควบคุมภายในสหกรณ์ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการป้องกันการทุจริตของสหกรณ์ในพื้นที่สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 4 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ซึ่งล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะช่วยให้สหกรณ์ในพื้นที่สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 4 สามารถป้องกันการทุจริตในสหกรณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพราะทั้ง 5 ปัจจัยนี้ต่างส่งผลกระทบซึ่งกันและกัน เพราะจากการวิจัยจะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ภายในระหว่างปัจจัยทั้ง 5 ปัจจัย กับการป้องกันการทุจริตของสหกรณ์มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ 0.01 และ 0.05 ปัจจัยเหล่านี้ทำให้เกิดการทุจริต ดังนั้น สหกรณ์ต้องศึกษาหาความรู้หรือประสบการณ์ รับความช่วยเหลือจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการจัดทำแนวทางปฏิบัติงานตามหลักการควบคุมภายในที่ดี การจัดทำแผนกลยุทธ์และแผนบริหารความเสี่ยง การกำหนดนโยบายเรื่องการป้องกันการทุจริตในสหกรณ์และการกำหนดแนวทางด้านจริยธรรมเพื่อการปฏิบัติงาน มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด เป็นธรรม โดยสหกรณ์ต้องจัดทำแนวทางดำเนินการและชักชวนกับผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการกับผู้กระทำผิด โดยในแนวทางควรประกอบวิธีดำเนินการที่เป็นขั้นเป็นตอน มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาพฤติกรรมการกระทำผิดอย่างชัดเจน เพื่อให้การดำเนินการกับผู้กระทำผิดกระทำได้รวดเร็วขึ้น

1.2 ปัญหาการทุจริตอาจป้องกันในเบื้องต้นได้ เช่น คณะกรรมการดำเนินการต้องหมั่นตรวจสอบภายในอย่างสม่ำเสมอ แบ่งแยกหน้าที่ให้ชัดเจน ไม่ให้บุคคลเดียวปฏิบัติงานตั้งแต่ต้นจนจบเพื่อป้องกันความเสี่ยงต่อข้อผิดพลาดและการทุจริต และสิ่งที่ขาดไม่ได้ในการแก้ไขปัญหาของสหกรณ์ก็คือตัวของบุคลากรในสหกรณ์เอง กล่าวคือ คณะกรรมการ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการ และสมาชิกสหกรณ์ควรให้ความสำคัญและตระหนักถึงเหตุการณ์ที่บ่งชี้ว่ามีการทุจริตหรือข้อผิดพลาดในสหกรณ์ นำไปสู่การปรับปรุงการปฏิบัติงานและการควบคุมภายในสหกรณ์ให้มีมาตรฐานสามารถลดความเสี่ยงในการทุจริตได้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.3 การสร้างระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (ระบบ IT) เชื่อมโยงระหว่างสหกรณ์กับหน่วยงานที่ทำหน้าที่กำกับดูแล และการสร้างเครือข่ายหน่วยงานรัฐและขบวนการสหกรณ์เพื่อร่วมกันต่อต้านการทุจริตในสหกรณ์

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ในการศึกษานี้ศึกษาเฉพาะพื้นที่สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 4 สำหรับการศึกษาครั้งต่อไปอาจขยายขอบเขตกลุ่มเป้าหมายออกไป เพื่อจะได้รับข้อมูลครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่คาดว่าจะส่งผลต่อการป้องกันการทุจริตของสหกรณ์ประเภทอื่นหรือของหน่วยงานอื่น ๆ เช่น ธนาคาร เป็นต้น

2.3 ควรมีการศึกษารูปแบบของวิจัยเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับสาเหตุและแนวทางการป้องกันแก้ไขการทุจริตในสหกรณ์ ทั้งนี้เพื่อทราบข้อมูลเชิงลึก

2.4 ควรศึกษานวัตกรรมใหม่ที่มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตของสหกรณ์

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยความช่วยเหลือจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็น รวมทั้งคณาจารย์หลักสูตรรัฐ

ประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ ขอขอบพระคุณทุกภาคส่วนราชการที่ให้ความอนุเคราะห์อำนวยความสะดวกแก่ผู้วิจัย และขอขอบพระคุณผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่านที่กรุณาตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ครอบครัว ญาติพี่น้องทุกคน ที่ให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมาประโยชน์จากงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้แก่ บิดา - มารดา ตลอดจนบูรพาจารย์ทุกท่านที่ได้ประศาสน์การศึกษาแก่ผู้วิจัย

เอกสารอ้างอิง

- กรมตรวจบัญชีสหกรณ์. (2565). รายงานประจำปี กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565. กรุงเทพฯ: กรมตรวจบัญชีสหกรณ์.
- จารุณี วงศ์ลิ้มปิยะรัตน์. (2558). กรณีศึกษาการทุจริตที่เกี่ยวข้องกับระบบการควบคุมภายใน. วารสารนักบริหาร, 35(2), 85-94.
- เจริญ เจษฎาวัดย์. (2547). การตรวจสอบธรรมาภิบาล : ทฤษฎีและภาคปฏิบัติ. นนทบุรี: พอดี.
- ชัยวุฒิ เหมะรังสี. (2561). การศึกษาหลักธรรมาภิบาลของสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย. วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย. 11(3), 353-376.
- เชิญ บำรุงวงศ์. (2552). คู่มือกฎหมายเกี่ยวกับสหกรณ์. นนทบุรี: เมืองไทยกิจเจริญ.
- นิพนธ์ เห็นโชคชัยชนะ ศิลปพร ศรีจันเพชร และ จิราพร ศิริวัฒน์. (2554). ผลกระทบของความพยายามในการสอบบัญชีและความเชี่ยวชาญของผู้สอบบัญชีต่อความน่าเชื่อถือของงบการเงิน. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, 4(2), 1-15.
- ประเสริฐศรี เอื้อนครินทร์. (2524). พฤติกรรมศาสตร์ เล่ม 2 จิตวิทยาจริยธรรมและจิตวิทยาภาษา. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- รังสรรค์ สิงห์เลิศ. (2551). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- เริงชัย คงสง. (2547). ความรู้และความตระหนักเกี่ยวกับยาเสพติด (ยาบ้า) : ศึกษาเปรียบเทียบเด็กและเยาวชนในระบบและนอกระบบโรงเรียนในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธร อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี. ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศิลปพร ศรีจันเพชร. (2556). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของระบบควบคุมภายในของสหกรณ์. วารสารวิชาชีพบัญชี, 19(3), 2-15.
- ศิลปพร ศรีจันเพชร. (2557). การควบคุมภายในและการตรวจสอบภายใน. กรุงเทพฯ : ทีพีเอ็น เพรส.
- สาคร บุญเกิด. (2561). การประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2561 สหกรณ์การเกษตรสว่างวีระวงศ์ จำกัด. อุบลราชธานี: สหกรณ์การเกษตรสว่างวีระวงศ์ จำกัด.

สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 4. (2565). รายงานการตรวจบัญชีสหกรณ์เขต 4 .อุบลราชธานี : สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 4.

Clinton, S. B., Pinello, A. S., & Skaife, H. A. (2014). **The implications of the COSO internal control – integrated framework for internal audit. The Routledge Companion to Risk, Crisis and Security in Business.** New York, NY: Routledge.

Habib, M., & Hossain, M. A. (2013). **Business process management: A comprehensive guide to understanding, designing, and implementing business processes.** New York, NY: McGraw-Hill.

Rittenberg, L. E. (2013). **Business process management: A practical guide to improving your organization's performance.** New York, NY: John Wiley & Sons.

Wright, R. (2013). **Business process management: A step-by-step guide to improving your organization's efficiency and effectiveness.** London: Kogan Page.

Yamane, T. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis.** New York: Harper & Row.

การประเมินโครงการสถานศึกษาสีขาว กรณีศึกษาโรงเรียนอนุบาลอาเซียนวิเทศศาสตร์
ปลอดยาเสพติดและอบายมุข

The Assessment of the White School Project Case study of ASEAN International Studies
Kindergarten School drugs-free and mischief

ธนกร จรูญนิมมาน

สถาบันบัณฑิตศึกษาบรีค มหาวิทยาลัยยูเอ็มออฟเดอะคิงคอลเลจ

Tanaporn Charoonnimman

BRIC Graduate Institute Universal Ministries of The King's College

Email: sophahai@gmail.com

วันที่รับบทความ: 7 มกราคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ 22 มกราคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 24 มกราคม 2567

Received: January 7, 2024; Revised: January 22, 2024; Accepted: January 24, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้เพื่อการประเมินโครงการสถานศึกษาสีขาวโรงเรียนอนุบาลอาเซียนวิเทศศาสตร์ ปลอดยาเสพติดและอบายมุข ตามรูปแบบ CIPPIEST กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และนักเรียนชั้นอนุบาล โรงเรียนอนุบาลอาเซียนวิเทศศาสตร์ ดำเนินการประเมินในระหว่างวันที่ 16 กรกฎาคม 2565 - 31 ตุลาคม 2565 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน ได้แก่ แบบประเมินผลโครงการสถานศึกษาสีขาวโรงเรียนอนุบาลอาเซียนวิเทศศาสตร์ ปลอดยาเสพติดและอบายมุข ผลการประเมินพบว่า ภาพรวมของการประเมินโครงการสถานศึกษาสีขาวโรงเรียนอนุบาลอาเซียนวิเทศศาสตร์ ปลอดยาเสพติดและอบายมุข มีระดับคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ประโยชน์จากการดำเนินโครงการทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในการหลีกเลี่ยงยาเสพติดและอบายมุข และประโยชน์จากการประเมินครั้งนี้ทำให้รับทราบข้อมูลที่สะท้อนปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน เพื่อใช้ประโยชน์ในการวางแผนและปรับปรุงการดำเนินงานส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนอนุบาลอาเซียนวิเทศศาสตร์

คำสำคัญ: โครงการโรงเรียนสีขาว; ยาเสพติดและอบายมุข; โรงเรียนอนุบาลอาเซียนวิเทศศาสตร์

Abstract

The objective is to evaluate the white school program of ASEAN International Studies Kindergarten School, Drugs-Free and mischief, according to CIPPIEST model. The assessment was carried out between July 16, 2022, and October 31, 2022. Evaluation form for the White School Program, ASEAN International Studies Kindergarten School, Drugs-Free and mischief.

The overall assessment of the white school program, ASEAN International Studies Kindergarten School, Drugs-Free and mischief, had the highest level of quality. The benefit of this assessment makes an understanding of avoiding drugs and mischief, and the benefits of this assessment make them aware of information that reflects operational problems and obstacles. To utilize the planning and improvement of the operation to promote the quality of students of ASEAN International Studies Kindergarten School.

Keywords: White School Project; drugs and Mischief; ASEAN International Studies Kindergarten School

บทนำ

สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากในปัจจุบัน การสื่อสารเทคโนโลยีต่าง ๆ ส่งผลกระทบต่อประชาชน ทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ ซึ่งปรากฏปัญหาให้เห็นมากมาย ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด อันนำมาซึ่งปัญหาครอบครัวที่เกิดความทุกข์ ความวิตกกังวลและความเครียดตามมา นอกจากนั้นก็ก่อให้เกิดการปรับตัวที่ไม่เหมาะสมหรืออื่น ๆ ตามมา ด้วย ความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการพัฒนานักเรียน นักศึกษา ให้เป็นคนดี มีคุณธรรม ตามความคาดหวังนั้น ต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะบุคลากรทางการศึกษาทุกคนในสถานศึกษา ซึ่งมีครูอาจารย์ เป็นหลักสำคัญในการดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียน นักศึกษาให้เติบโตงดงามและเป็นบุคคลที่มีคุณค่าของสังคม

ปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาเป็นปัญหาที่ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น โดยพบปัญหาการเสพยาเสพติดของนักเรียนในกลุ่มยาเสพติด 5 ประเภทได้แก่ สารระเหย กัญชา ยาบ้า เฮโรอีน และฝิ่น มีจำนวน 71,666 คน (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2566: ออนไลน์) กระทรวงศึกษาธิการ เห็นความสำคัญของปัญหาดังกล่าวจึงได้จัดให้มีการดำเนินโครงการโรงเรียนสีขาว เริ่มต้นโครงการเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2541 และกำหนดให้มีโครงการป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติดในโรงเรียนปี 2543 เป็นต้นมา ซึ่งเป็นโครงการหลักของกระทรวงศึกษาธิการและเป็นการแสวงหายุทธวิธีใหม่ในการต่อสู้กับปัญหายาเสพติด โดยหลักการสำคัญที่ใช้ดำเนินการคือ การแก้ปัญหาค้นต้นเหตุ นั่นคือ พยายามทำให้บ้านอบอุ่น ทำให้ชุมชนน่าอยู่ และทำให้โรงเรียนเป็นที่พึ่งพาของนักเรียนและผู้ปกครองได้ โรงเรียนจึงเป็นหน่วยงานที่ดำเนินการโครงการโรงเรียนสีขาว ด้านยาเสพติด ซึ่งจำเป็นต้องศึกษาเอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน เพื่อใช้ในการดำเนินงานให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้ โรงเรียนจึงเป็นแหล่งที่ให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดเพื่อให้เด็กและเยาวชนเติบโตเป็นคนที่มีคุณภาพ เป็นที่ยอมรับของสังคม เป็นบุคคลที่สร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับครอบครัวและสังคม จึง

จำเป็นต้องพัฒนาเยาวชนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ว่าเด็กไทยต้องเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข เป็นคนที่มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ มีคุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และห่างไกลยาเสพติด กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดมาตรการป้องกันเด็กและเยาวชนก่อนวัยเสี่ยงและในวัยเสี่ยงไม่ให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด เรียนรู้ถึงโทษและพิษภัยของยาเสพติด รู้จักวิถีปฏิเสธหลีกเลี่ยงยาเสพติดและใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์เพื่อหลีกเลี่ยงการหมกมุ่นมั่วสุมกับยาเสพติดและอบายมุข ตลอดจนดูแลช่วยเหลือ นักเรียน นักศึกษาที่ไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด จึงได้กำหนดนโยบายให้ผู้บริหารองค์กรหลัก หน่วยงานและสถานศึกษาดำเนินการโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัยยาเสพติดและอบายมุข นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการ ได้มีประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัยยาเสพติดและอบายมุข ประกาศเมื่อวันที่ 14 ธันวาคม 2559 มีสาระสำคัญ เพื่อให้ผู้บริหารองค์กรหลัก หน่วยงาน และสถานศึกษา ดำเนินการโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัยยาเสพติดและอบายมุข มีเป้าหมายเพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่งปลอดจากยาเสพติด และอบายมุข (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2562)

โรงเรียนอนุบาลอาเซียนวิเทศศาสตร์ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี มีภารกิจหลักในการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านทักษะทางสังคม อารมณ์และสติปัญญา ซึ่งจากสภาพปัญหาในบริบทของสังคมปัจจุบันทำให้ค่านิยมเชิงพฤติกรรมของนักเรียนมีแนวโน้มเปลี่ยนไป นักเรียนบางส่วนมีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ อาทิ มีภาวะติดเกมไม่ตั้งใจเรียน นักเรียนบางคนไม่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมกลุ่ม นอกจากนี้ บริบทในพื้นที่ชุมชนมีความเสี่ยงปัญหายาเสพติดอันเป็นอาชญากรรมที่ต้องมีมาตรฐานการป้องกันและสร้างภูมิคุ้มกันให้นักเรียนโดยการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ (โรงเรียนอนุบาลอาเซียนวิเทศศาสตร์, 2560) จากสภาพปัญหาที่กล่าวมา หากมีการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้งในมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมย่อมทำให้นักเรียนมีภูมิคุ้มกันทางสังคมอันเป็นเกราะป้องกันให้เด็กมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ที่เหมาะสม และแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลายเหมาะสมกับผู้เรียน ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรสถานศึกษาและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต ด้วยความเพียรอันบริสุทธิ์

จากหลักการดังกล่าว ผู้บริหาร คณะครูและกรรมการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เล็งเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมคุณภาพของผู้เรียน ซึ่งคุณลักษณะที่พึงประสงค์เป็นพื้นฐานสำคัญในการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนซึ่งเป็นเยาวชนของชาติและเป็นทรัพยากรสำคัญในการพัฒนาประเทศ และให้มีคุณภาพสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาเพื่อให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพและคุณภาพต่อผู้เรียนให้มีพื้นฐานสุขอนามัยที่ดี เป็นทั้งคนเก่งและคนดีควบคู่กัน คณะผู้บริหาร ครู และบุคลากร และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนอนุบาลอาเซียนวิเทศศาสตร์ จึงได้จัดให้มีการ

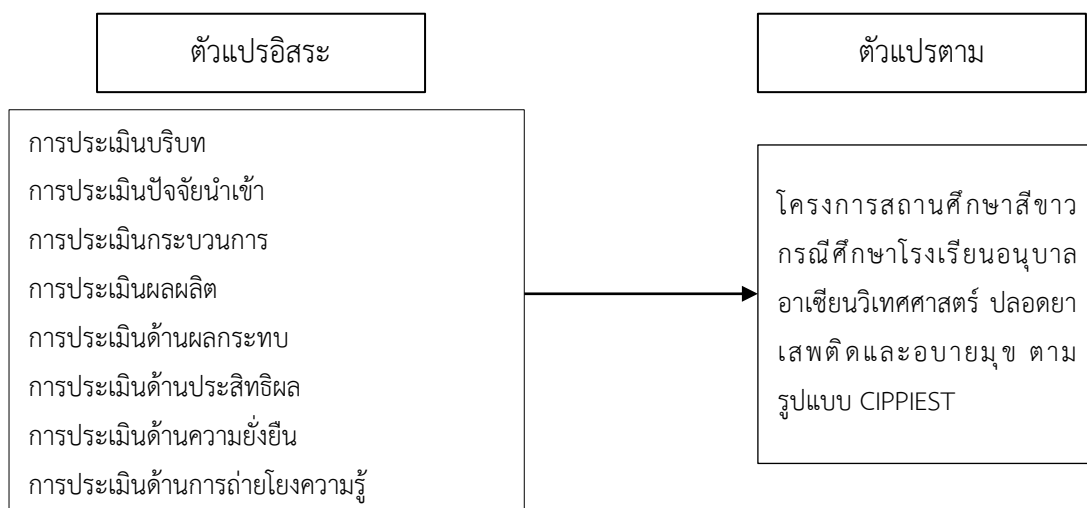
ดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาวโรงเรียนอนุบาลอาเซียนวิเทศศาสตร์ ปลอดภัยเสพติดและอบายมุข โดยได้ใช้กระบวนการร่วมมือในการดำเนินงานและเป็นการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน โดยได้ดำเนินการพัฒนาในรอบปีการศึกษา 2564-2565 และการดำเนินโครงการมีความจำเป็นต้องได้รับการประเมินโครงการเพื่อสะท้อนผลการปฏิบัติงานในเชิงประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อนักเรียนอันเป็นเป้าหมายสำคัญที่สุดในการพัฒนาและดำเนินการจัดกิจกรรมทางการศึกษา โรงเรียนอนุบาลอาเซียนวิเทศศาสตร์ จึงกำหนดให้มีการประเมินโครงการสถานศึกษาสีขาวโรงเรียนอนุบาลอาเซียนวิเทศศาสตร์ ปลอดภัยเสพติดและอบายมุข โดยการประเมินโครงการในครั้งนี้ ผู้ประเมินใช้รูปแบบการประเมินของ Danial L. Stufflebeam ที่มีชื่อว่า CIPP Model และได้รับการขยายผลผลิตเป็น IEST อีก จึงเป็น CIPPIEST Model เป็นแนวทางในการประเมิน (มาเรียม นิลพันธุ์ 2553: 31-32) เพื่อนำผลการประเมินมาใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนและปรับปรุงการดำเนินงานส่งเสริมคุณลักษณะและค่านิยมที่ดีของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลอาเซียนวิเทศศาสตร์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อประเมินโครงการสถานศึกษาสีขาวโรงเรียนอนุบาลอาเซียนวิเทศศาสตร์ ปลอดภัยเสพติดและอบายมุข ตามรูปแบบ CIPPIEST

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการประเมินโครงการสถานศึกษาสีขาวโรงเรียนอนุบาลอาเซียนวิเทศศาสตร์ ปลอดภัยเสพติดและอบายมุข ตามรูปแบบ CIPPIEST นั้นผู้วิจัยได้วางกรอบแนวคิดการวิจัยไว้ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตของการประเมิน

1.1 กลุ่มเป้าหมาย

1.1.1 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนชั้นอนุบาล โรงเรียนอนุบาลอาเซียวิเทศศาสตร์ ที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 55 คน (คัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง)

1.1.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่

1) ครู โรงเรียนอนุบาลอาเซียวิเทศศาสตร์ ที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 6 คน จากการเลือกแบบเจาะจง

2) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนอนุบาลอาเซียวิเทศศาสตร์ จำนวน 5 คน (คัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง)

จำนวนกลุ่มเป้าหมายในการประเมิน รวมจำนวนทั้งสิ้น 66 คน

2. ด้านเนื้อหา

2.1 กรอบการประเมิน การประเมินโครงการสถานศึกษาสีขาวโรงเรียนอนุบาลอาเซียวิเทศศาสตร์ ปลอดภัยและอบายมุข ใช้กรอบการประเมินเชิงระบบตามรูปแบบ CIPP Model (Stufflebeam, 1983) และได้รับการขยายผลผลิตเป็น IEST อีก จึงเป็น CIPPIEST Model (มาเรียม นิลพันธุ์ 2553 : 31-32) เป็นแนวทางในการประเมิน ดังนี้

2.1.1 การประเมินบริบท (Context Evaluation) คือ ความสอดคล้องชัดเจนของวัตถุประสงค์ของโครงการกับความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติได้จริงสอดคล้องกับสภาพปัญหาของนักเรียน

2.1.2 การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) คือ การประเมินปัจจัยและทรัพยากรที่เอื้อต่อการดำเนินงานของโครงการในด้านบุคลากร ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองและนักเรียน งบประมาณ วัสดุ-อุปกรณ์ และสถานที่

2.1.3 การประเมินกระบวนการ (Process) คือ การประเมินสภาพปัญหาจากการบริหารงานโครงการ ตลอดจนการวางแผน การแก้ไข การปฏิบัติการดูแล ติดตาม และการนิเทศการดำเนินงานหรือการบริหารโครงการ

2.1.4 การประเมินผลผลิต (Product) คือ การประเมินในเชิงผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมจากการดำเนินโครงการ ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในการหลีกเลี่ยงยาเสพติดและอบายมุข

2.1.5 การประเมินด้านผลกระทบ (Impact Evaluation) คือ การประเมินผล สะท้อนในด้านการยอมรับจากผู้ปกครองและชุมชน

2.1.6 การประเมินด้านประสิทธิผล (Effectiveness Evaluation) คือ การประเมินผลที่เกิดกับนักเรียนภายหลังสิ้นสุดโครงการ ได้แก่ ความมั่นใจในองค์ความรู้ที่มีอยู่

2.1.7 การประเมินด้านความยั่งยืน (Sustainability Evaluation) คือ การประเมินความรู้ความสามารถของนักเรียนในการนำความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ที่ได้จากโครงการไปใช้ในการดำเนินชีวิต และการมีทักษะในการแก้ไขปัญหาในชีวิตด้วยวิธีการที่เหมาะสม

2.1.8 การประเมินด้านการถ่ายโยงความรู้ (Transportability Evaluation) คือ การประเมินผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนในด้านการมีพฤติกรรมที่เป็นให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม

3. ระยะเวลา ดำเนินการประเมินในระหว่างวันที่ 16 กรกฎาคม 2565 - 31 ตุลาคม 2565

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน แบบประเมินผลโครงการสถานศึกษาสีขาวโรงเรียนอนุบาลอาเซี่ยนวิเทศศาสตร์ ปลดทยาเสพติดและอบายมุข แบบประเมินผลโครงการสถานศึกษาสีขาวโรงเรียนอนุบาลอาเซี่ยนวิเทศศาสตร์ ปลดทยาเสพติดและอบายมุข สำหรับสอบถามความคิดเห็นของครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนอนุบาลอาเซี่ยนวิเทศศาสตร์ การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดำเนินการดังนี้

4.1 ศึกษารายละเอียดการดำเนินการโครงการสถานศึกษาสีขาวโรงเรียนอนุบาลอาเซี่ยนวิเทศศาสตร์ ปลดทยาเสพติดและอบายมุข โรงเรียนอนุบาลอาเซี่ยนวิเทศศาสตร์

4.2 ศึกษารูปแบบการประเมินแบบ CIPPIEST Model (Stufflebeam, 1983; มาเรียม นิลพันธุ์ 2553: 31-32)

4.3 ศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือโดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2541: 75-77)

4.4 ดำเนินการสร้างแบบประเมินฉบับร่าง โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายจากค่าเฉลี่ย (ชัชวาลย์ เรืองประพันธ์, 2543: 12-13)

4.5 ตรวจสอบแบบประเมินและพิมพ์ฉบับร่าง นำแบบทดสอบให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหาและโครงสร้าง แล้วทำการปรับปรุงหากมีคำแนะนำของเชี่ยวชาญ

4.6 นำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องแบบสอบถาม (IOC) โดยพิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหากับวัตถุประสงค์ จากการประเมิน แบบประเมินมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง .80 - 1.00 ซึ่งมีความมากกว่า .50 จึงถือว่าเป็นแบบสอบถามที่สามารถนำไปใช้ได้ (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2546)

4.7 นำแบบประเมินที่ผ่านการกลั่นกรองจากผู้เชี่ยวชาญแล้วไปจัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการประเมินต่อไป

5. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การประเมินโครงการสถานศึกษาสีขาวโรงเรียนอนุบาลอาเซี่ยนวิเทศศาสตร์ ปลดทยาเสพติดและอบายมุข เพื่อประเมินโครงการตามรูปแบบ CIPPIEST Model โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ที่เกี่ยวข้องโครงการ

6. การวิเคราะห์ข้อมูล การประเมินโครงการสถานศึกษาสีขาวโรงเรียนอนุบาลอาชีวศึกษาวิทยาศาสตร์ ปลอดภัยเสถียรและอบายมุข โรงเรียนอนุบาลอาชีวศึกษาวิทยาศาสตร์ ใช้รูปแบบการประเมินแบบ CIPPIEST Model (Stufflebeam, 1983 ; มาเรียม นิลพันธุ์, 2553 : 31-32) โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาในการอธิบายข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สรุปผลการวิจัย

จากการประเมินพบว่า ภาพรวมของการประเมินโครงการสถานศึกษาสีขาวโรงเรียนอนุบาลอาชีวศึกษาวิทยาศาสตร์ ปลอดภัยเสถียรและอบายมุข มีระดับคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด โดยจากการประเมินโครงการสถานศึกษาสีขาวโรงเรียนอนุบาลอาชีวศึกษาวิทยาศาสตร์ ปลอดภัยเสถียรและอบายมุข โดยใช้กรอบการประเมินตามรูปแบบ CIPPIEST Model ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจากการประเมินโครงการ

กรอบการประเมิน	ระดับคุณภาพ (n = 11)		
	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
การประเมินบริบท	4.52	1.01	มากที่สุด
1. วัตถุประสงค์ของโครงการมีความสอดคล้องกับนโยบาย สพฐ.	4.41	0.69	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์ของโครงการมีความสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาและหลักสูตรแกนกลาง พ.ศ. 2551	4.71	0.77	มากที่สุด
3. แนวทางการดำเนินโครงการมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพปัญหาของนักเรียน	4.80	0.52	มากที่สุด
4. แนวทางการดำเนินโครงการมีความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติ	4.48	0.64	มากที่สุด
การประเมินปัจจัยนำเข้า	4.38	0.41	มากที่สุด
1. โรงเรียนมีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ รู้และเข้าใจสภาพปัญหา	4.43	1.01	มากที่สุด
2. ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง มีความพร้อมในการดำเนินงานร่วมกัน และมีความเข้าใจในเป้าหมายของการดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน	4.49	1.27	มากที่สุด
3. โรงเรียนมีการศึกษาสภาพปัญหานักเรียนก่อนดำเนินการ	4.28	0.92	มากที่สุด
4. โรงเรียนมีงบประมาณในการดำเนินการที่เพียงพอ	4.37	0.32	มากที่สุด
5. โรงเรียนมีความพร้อมเกี่ยวกับวัสดุ-อุปกรณ์ และสถานที่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินงาน	4.32	0.56	มากที่สุด
การประเมินกระบวนการ	4.47	1.02	มากที่สุด
1. มีการประเมินสภาพปัญหาจากการบริหารงานโครงการอยู่เสมอ	4.29	0.89	มากที่สุด

กรอบการประเมิน	ระดับคุณภาพ (n = 11)		
	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
2. มีการวางแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน	4.16	1.88	มาก
3. ผู้บริหารและคณะทำงานสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่าง การดำเนินโครงการได้อย่างดี	4.53	0.63	มากที่สุด
4. มีการกำกับติดตามการปฏิบัติ และการนิเทศการดำเนินงานอย่าง ต่อเนื่อง	4.38	0.72	มากที่สุด
การประเมินผลผลิต	4.49	0.69	มากที่สุด
1. นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในการหลีกเลี่ยงยาเสพติดและอบายมุข	4.32	0.72	มากที่สุด
2. ครูมีความพึงพอใจพฤติกรรมของนักเรียน	4.29	0.51	มากที่สุด
3. นักเรียนมีพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ อยู่ในเกณฑ์ที่ดี	4.52	1.14	มากที่สุด
การประเมินด้านผลกระทบ	4.27	1.02	มากที่สุด
1. ผู้ปกครองมีความพึงพอใจในพฤติกรรมของบุตรหลาน	4.50	0.55	มากที่สุด
2. ผู้นำชุมชนและประชาชนทั่วไปให้การยอมรับคุณภาพด้านพฤติกรรม ของนักเรียนมากยิ่งขึ้น	4.32	0.70	มากที่สุด
การประเมินด้านประสิทธิผล	4.16	0.67	มาก
1. นักเรียนให้ความมั่นใจว่าจะเป็นเด็กดีและประพฤติตนอย่าง เหมาะสมกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์	4.52	1.02	มากที่สุด
2. ครูมีความมั่นใจในพฤติกรรมของนักเรียนภายหลังการเข้าร่วม โครงการ	4.18	0.91	มาก
3. ชุมชนมีความมั่นใจว่าปัญหาในเชิงพฤติกรรมไม่เหมาะสมที่เกิดขึ้นใน ชุมชนจะลดลงและหมดไปในที่สุด	4.02	1.27	มาก
การประเมินด้านความยั่งยืน	4.32	0.59	มากที่สุด
1. นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากโครงการไปใช้เป็นหลักในการ ดำเนินชีวิตได้	4.46	0.71	มากที่สุด
2. นักเรียนสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ด้วยความรู้ความเข้าใจในการหลีกเลี่ยงยาเสพติดและอบายมุข	4.29	0.59	มากที่สุด
การประเมินด้านการถ่ายทอดความรู้	4.17	0.69	มาก

กรอบการประเมิน	ระดับคุณภาพ (n = 11)		
	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
1. นักเรียนสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้ไปถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้	4.28	0.77	มากที่สุด
2. นักเรียนสามารถนำประสบการณ์จากการเข้าร่วมโครงการไปปฏิบัติให้เป็นแบบอย่างแก่ผู้อื่นได้	4.19	1.02	มาก
ภาพรวม	4.53	1.32	มากที่สุด

1. ด้านบริบท การประเมินโครงการสถานศึกษาสีขาวโรงเรียนอนุบาลอาเซี่ยนวิเทศศาสตร์ ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข ในด้านบริบท พบว่า การดำเนินโครงการมีความพร้อมในด้านบริบทอยู่ในระดับมาก โดยมีความพร้อมในระดับมากที่สุดได้แก่ แนวทางการดำเนินโครงการมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพ ปัญหาของนักเรียน รองลงมาได้แก่ วัตถุประสงค์ของโครงการมีความสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาและ หลักสูตรแกนกลาง พ.ศ. 2551 แนวทางการดำเนินโครงการมีความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติได้จริง และ วัตถุประสงค์ของโครงการมีความสอดคล้องกับนโยบายของสพฐ. ตามลำดับ)

2. ด้านปัจจัยนำเข้า การประเมินโครงการสถานศึกษาสีขาวโรงเรียนอนุบาลอาเซี่ยนวิเทศศาสตร์ ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข ในด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า การดำเนินโครงการมีความพร้อมในด้านปัจจัยนำเข้า อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง มีความพร้อมในการดำเนินงานร่วมกันและมีความ เข้าใจในเป้าหมายของการดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน รองลงมาได้แก่ โรงเรียนมีบุคลากรที่มีความ เชี่ยวชาญ รู้และเข้าใจสภาพปัญหา โรงเรียนมีการศึกษาสภาพปัญหานักเรียนก่อนดำเนินการ โรงเรียนมี งบประมาณในการดำเนินการที่เพียงพอ และโรงเรียนมีความพร้อมเกี่ยวกับวัสดุ-อุปกรณ์ และสถานที่ เอื้ออำนวยต่อการดำเนินงาน โดยมีความพร้อมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ ตามลำดับ)

3. ด้านกระบวนการ การประเมินโครงการสถานศึกษาสีขาวโรงเรียนอนุบาลอาเซี่ยนวิเทศศาสตร์ ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข ในด้านกระบวนการ พบว่า โรงเรียนมีการบริหารงานในการวางแผนและ ปฏิบัติการของโครงการ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยผู้บริหารและคณะทำงานสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นใน ระหว่างการดำเนินโครงการได้อย่างดี รองลงมาได้แก่ มีการกำกับติดตามการปฏิบัติและการนิเทศการ ดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และมีการประเมินสภาพปัญหาจากการบริหารงานโครงการอยู่เสมออยู่ในระดับมาก ที่สุด ตามลำดับ) และมีการวางแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน อยู่ในระดับมาก

4. ด้านผลผลิต การประเมินโครงการสถานศึกษาสีขาวโรงเรียนอนุบาลอาเซี่ยนวิเทศศาสตร์ ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข ในด้านผลผลิต พบว่า จากการดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาวโรงเรียนอนุบาลอาเซี่ยน วิเทศศาสตร์ ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข ทำให้เกิดผลผลิตของโครงการ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยผลการ ดำเนินการทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์อยู่ในเกณฑ์ที่ดี รองลงมา

ได้แก่ นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในการหลีกเลี่ยงยาเสพติดและอบายมุข และครูมีความพึงพอใจพฤติกรรมของนักเรียนโดยมีคุณภาพด้านผลผลิตอยู่ในระดับมากที่สุด

5. ด้านผลกระทบ การประเมินโครงการสถานศึกษาสีขาวโรงเรียนอนุบาลอาเซียนวิเทศศาสตร์ ปลอดภัยยาเสพติดและอบายมุขในด้านผลกระทบ พบว่า ในภาพรวมมีผลสะท้อนในด้านผลกระทบอยู่ในระดับมากที่สุด (โดยผู้ปกครองมีความพึงพอใจในพฤติกรรมของบุตรหลาน และผู้นำชุมชนและประชาชนทั่วไปให้การยอมรับคุณภาพด้านพฤติกรรมของนักเรียนมากยิ่งขึ้น อยู่ในระดับมากที่สุด)

6. ด้านประสิทธิผล การประเมินโครงการสถานศึกษาสีขาวโรงเรียนอนุบาลอาเซียนวิเทศศาสตร์ ปลอดภัยยาเสพติดและอบายมุขในด้านประสิทธิผล พบว่า ในภาพรวมมีประสิทธิผลอยู่ในระดับ โดยนักเรียนให้ความมั่นใจว่าจะเป็นเด็กดีและประพฤติตนอย่างเหมาะสมกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ครูมีความมั่นใจในพฤติกรรมของนักเรียนภายหลังการเข้าร่วมโครงการ และชุมชนมีความมั่นใจว่าปัญหาในเชิงพฤติกรรมไม่เหมาะสมที่เกิดขึ้นในชุมชนจะลดลงและหมดไป อยู่ในระดับมากที่สุด

7. ด้านความยั่งยืน การประเมินโครงการสถานศึกษาสีขาวโรงเรียนอนุบาลอาเซียนวิเทศศาสตร์ ปลอดภัยยาเสพติดและอบายมุขในด้านความยั่งยืน พบว่า ในภาพรวมมีความยั่งยืนอยู่ในระดับมากที่สุด โดยนักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากโครงการไปใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิตได้ และนักเรียนสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันด้วยความรู้ความเข้าใจในการหลีกเลี่ยงยาเสพติดและอบายมุข อยู่ในระดับมากที่สุด

8. ด้านการถ่ายโยงความรู้ การประเมินโครงการสถานศึกษาสีขาวโรงเรียนอนุบาลอาเซียนวิเทศศาสตร์ ปลอดภัยยาเสพติดและอบายมุขในด้านถ่ายโยงความรู้ พบว่า ในภาพรวมมีระดับการถ่ายโยงความรู้อยู่ในระดับมาก โดยนักเรียนสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้ไปถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ นักเรียนสามารถนำประสบการณ์จากการเข้าร่วมโครงการไปปฏิบัติให้เป็นแบบอย่างแก่ผู้อื่นได้ อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

จากการประเมินโครงการสถานศึกษาสีขาวโรงเรียนอนุบาลอาเซียนวิเทศศาสตร์ ปลอดภัยยาเสพติดและอบายมุข โดยใช้กรอบการประเมินตามรูปแบบ CIPPIEST Model พบว่า โครงการมีระดับคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งเมื่อจำแนกตามองค์ประกอบของ CIPPIEST พบว่า ในการดำเนินโครงการมีความพร้อมในด้านบริบทอยู่ในระดับมาก มีความพร้อมในด้านปัจจัยนำเข้าอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง มีความพร้อมในการดำเนินงานร่วมกันและมีความเข้าใจในเป้าหมายของการดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โรงเรียนมีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ รู้และเข้าใจสภาพปัญหา โรงเรียนมีการศึกษาสภาพปัญหานักเรียนก่อนดำเนินการ โรงเรียนมีงบประมาณในการดำเนินการที่เพียงพอ และโรงเรียนมีความพร้อม

เกี่ยวกับวัสดุ-อุปกรณ์ และสถานที่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินงานรวมทั้งด้านกระบวนการมีการบริหารงานในการวางแผนและปฏิบัติการของโครงการ อยู่ในระดับมากที่สุด ผู้บริหารและคณะทำงานสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการดำเนินโครงการได้อย่างดี มีการกำกับติดตามการปฏิบัติและการนิเทศการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และมีการประเมินสภาพปัญหาจากการบริหารงานโครงการอยู่เสมอ ส่งผลทำให้โครงการมีประสิทธิภาพในการดำเนินการและเกิดประสิทธิภาพบรรลุเป้าหมายทุกกิจกรรมของโครงการ ซึ่งเห็นได้จากการประเมินด้านผลผลิต ที่พบว่า ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์อยู่ในเกณฑ์ที่ นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในการหลีกเลี่ยงยาเสพติดและอบายมุข และครูมีความพึงพอใจพฤติกรรมของนักเรียน นักเรียนมีระดับความพึงพอใจสูงสุด ได้แก่ การเข้าร่วมกิจกรรมช่วยให้นักเรียนมีวินัยและรับผิดชอบมากขึ้น นักเรียนมั่นใจว่าสามารถนำความรู้จากกิจกรรมที่ได้ร่วมไปปฏิบัติในชีวิตจริงได้ และนักเรียนได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการ โดยมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด การประเมินด้านประสิทธิผล นักเรียนให้ความมั่นใจว่าจะเป็นเด็กดีและประพฤติตนอย่างเหมาะสมกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด การประเมินด้านความยั่งยืน พบว่า นักเรียนสามารถนำประสบการณ์ระหว่างร่วมโครงการไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อยู่ในระดับมากที่สุด และนักเรียนสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันด้วยความรู้ความเข้าใจในการหลีกเลี่ยงยาเสพติดและอบายมุข อยู่ในระดับมากที่สุด และการประเมินด้านการถ่ายโยงความรู้ที่พบว่า นักเรียนมีการนำประสบการณ์จากโครงการไปถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้ และนักเรียนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เยาวชนในชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด จึงสรุปได้ว่า ความชัดเจนของวัตถุประสงค์ของโครงการในการแก้ปัญหาให้นักเรียนซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมในบริบทของโครงการ การเตรียมความพร้อมของปัจจัยนำเข้าและการวางแผนกระบวนการบริหารจัดการที่ดีเป็นปัจจัยสำคัญทำให้โครงการประสบความสำเร็จเกิดผลผลิตโครงการเป็นไปตามแนวทางและเป้าหมายที่กำหนด ซึ่งเป็นไปตามกรอบแนวคิดการประเมินโครงการเชิงระบบของ CIPPIEST Model (Stuffle-beam, 1983 ; มาเรียม นิลพันธุ์ 2553 : 31-32) ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวทำให้โรงเรียนสามารถวางแผนการดำเนินกิจกรรมของโครงการอย่างต่อเนื่องได้ในปีการศึกษาต่อไป เพื่อให้สามารถส่งเสริมคุณภาพนักเรียนให้บรรลุพันธกิจของสถานศึกษา สอดคล้องกับนโยบายการดำเนินงานโรงเรียนสีขาวของกระทรวงศึกษาธิการ และ สพฐ. และสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนที่ สมศ. กำหนด สอดคล้องกับงานวิจัยของบวรลักษณ์ ไชยงค์ (2561) เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการสถานศึกษาตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธสู่มาตรฐานการศึกษาท้องถิ่นของโรงเรียนปากช่องพิทยาคม พบว่า ผลจากการดำเนินงาน ทำให้ผู้ร่วมศึกษาปฏิบัติงานในรูปแบบการจัดการสถานศึกษาตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธสู่มาตรฐานการศึกษาท้องถิ่นของโรงเรียนปากช่องพิทยาคมด้วยความเอาใจใส่รับผิดชอบต่อภาระงานที่ได้รับมอบหมาย ครูตามระดับชั้นเรียนมีความกระตือรือร้น รับผิดชอบการจัดการเรียนรู้ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ เกิดภูมิคุ้มกันที่ดีและทำให้นักเรียนนำความรู้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้มากขึ้น ซึ่งผล

ความสำเร็จจากการดำเนินโครงการสะท้อนได้จากการที่โรงเรียน ผู้บริหาร ครูและนักเรียนได้รับการประเมินจากหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานภายนอกให้ได้รับรางวัลยอดเยี่ยมทั้งในระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับเขตพื้นที่การศึกษา อาทิ รางวัลเสมา ป.ป.ส. ประเภทผลงานดีเด่นระดับทองโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข, ผลงานระดับดีเยี่ยมอันดับหนึ่ง Best Practice โครงการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษา เป็นต้น ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากกระบวนการวางแผนในการบริหารโครงการที่มีประสิทธิภาพและการจัดการองค์ความรู้ที่มีคุณภาพโดยได้รับความร่วมมือทางวิชาการจากภาคีเครือข่ายสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข และยังมีความพร้อมในปัจจัยการดำเนินงานและได้รับการสนับสนุนจากชุมชนอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. จากการประเมินในครั้งนี้ พบว่า การเตรียมความพร้อมของปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการส่งผลให้การดำเนินโครงการในปีที่ผ่านมามีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลในการดำเนินงานบรรลุเป้าหมายของกิจกรรม ดังนั้น เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนเพื่อการดำเนินการในปีการศึกษาต่อไป ผู้รับผิดชอบโครงการจึงควรวางแผนการดำเนินงานโดยอาศัยข้อมูลจากการประเมินในครั้งนี้ เป็นกรอบแนวทางในการดำเนินการ โดยการเตรียมความพร้อมของปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการต่อไป
2. การจัดโครงการกิจกรรมเพื่อพัฒนาและหล่อหลอมพฤติกรรมนักเรียนจะเป็นกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่ดียิ่ง แต่ทั้งนี้ โรงเรียนควรจัดให้มีการพัฒนาระบบช่วยเหลือและเยียวยานักเรียนที่มีปัญหาด้านคุณลักษณะในระดับความรุนแรง เพื่อทำความเข้าใจปัญหา คัดกรองนักเรียนและวางแผนแนวทางในการแก้ปัญหาและช่วยเหลือนักเรียนให้ทั่วถึงทุกระดับ ในรูปแบบกิจกรรมหรือวิธีการอื่น ๆ ที่มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนมีพัฒนาการที่ดีตามช่วงวัยในทุกด้านต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ชัชวาลย์ เรืองประพันธ์. (2543). **สถิติพื้นฐาน**. พิมพ์ครั้งที่ 5. ขอนแก่น: ขอนแก่นการพิมพ์.
- ชีพสุมน รังสยาธร และ สุภาพ ฉัตรภรณ์. (2549). **การวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัยด้วยโปรแกรม SPSS for Windows**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- บวรลักษณ์ ไชยงค์.(2561). **การพัฒนาแบบการจัดการสถานศึกษาตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธสู่มาตรฐานการศึกษาท้องถิ่นของโรงเรียนปากช่องพิทยาคม**. นครราชสีมา: โรงเรียนปากช่องพิทยาคม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2541). **วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย**. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

- มาเรียม นิลพันธ์.(2553). การประเมินหลักสูตรที่เน้นการตัดสินใจโดยใช้วิธีเชิงระบบโดยใช้รูปแบบ CIPP MODEL.คู่มือการประเมินหลักสูตรระดับบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- โรงเรียนอนุบาลอาเซียนวิทยาศาสตร์.(2560). แผนการปฏิบัติการประจำปี 2560. ชลบุรี : โรงเรียนอนุบาลอาเซียนวิทยาศาสตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2542). โครงการโรงเรียนสีขาว. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2566). สถิติปัญหาการเสพยาเสพติดของนักเรียนในกลุ่มยาเสพติด 5 ประเภท. สืบค้นเมื่อ 14 สิงหาคม 2566 จาก <https://www.oic.go.th/Ginfo/moreinfo.asp?g=3323222%26I&i=222%22532%22422&p=Ministry&o=Ministry+of+Justice>.

การอนุรักษ์และการพัฒนานวัตกรรมของมรดกทางวัฒนธรรมว่าวหยางเจียง Preservation and Innovative Development of Yangjiang Kite Cultural Heritage

เซ่ง จี้ไค

วันชัย แก้วไทรสุน

หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Zeng Jicai

Wanchai kaewsaisoon

Doctor of Fine and Applied Arts Bangkokthonburi University, Thailand

Email: vivan898@hotmail.com

วันที่รับบทความ: 29 กุมภาพันธ์ 2567; วันแก้ไขบทความ 16 มีนาคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 18 มีนาคม 2567

Received: February 29, 2024; Revised: March 16, 2024; Accepted: March 18, 2024

บทคัดย่อ

ว่าวที่มีต้นกำเนิดในประเทศจีนถือเป็นวัฒนธรรมทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญมาเป็นเวลานาน สิ่งนั้นเกิดขึ้นมานับพันปีแล้ว และพัฒนาจนกลายเป็นวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ พบในเขตหยางเจียงซึ่งเป็นชายแดนทางใต้ และเว่ยฟาง ซึ่งเป็นชายแดนทางตอนเหนือ วัฒนธรรมว่าวจึงมีต้นกำเนิดทางประวัติศาสตร์ย้อนหลังไปนับพันปี และมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับหยางเจียง อย่างไรก็ตาม ชีวิตสมัยใหม่ที่ก้าวไปอย่างรวดเร็วทำให้ผู้คนค่อย ๆ ลืมประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของจีนที่มีมานาน 5,000 ปี ไปพร้อม ๆ กับการแสวงหาคุณภาพชีวิตที่สูงขึ้น การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ วิวัฒนาการ และกระบวนการสืบทอดของว่าวหยางเจียง และรวบรวมข้อมูลวัสดุที่เกี่ยวข้อง โดยวิเคราะห์ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมของมรดกทางวัฒนธรรมว่าวในเมืองหยางเจียง เพื่อศึกษาผลกระทบเชิงบวกต่อการพัฒนาในอนาคตผ่านนวัตกรรมมรดกทางวัฒนธรรม

ผลการวิจัยเผยให้เห็นความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ วิวัฒนาการ และกระบวนการสืบทอดของว่าวหยางเจียง และวัสดุที่เกี่ยวข้อง รวมถึงแนวทางกระบวนการสร้างสรรค์นวัตกรรมมรดกทางวัฒนธรรมว่าวในหยางเจียง และนำเสนอการออกแบบที่เป็นนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาในอนาคตผ่านการสร้างแบบจำลองโครงสร้างวัสดุ และรูปแบบของว่าวหยางเจียงให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมเพื่อการปกป้องในอนาคตและการพัฒนาที่ยั่งยืน

คำสำคัญ : การอนุรักษ์; การพัฒนา; นวัตกรรม; มรดกวัฒนธรรม; ว่าวหยางเจียง

Abstract

Kites originating in China have been an important historical culture for a long time. That has happened for thousands of years. and developed until it became a unique culture. It is found in the Yangjiang region which is the southern border and Weifang which is the northern border. Kite culture therefore has historical origins dating back thousands of years. And it is of great importance for Yangjiang. However, the fast pace of modern life has made people gradually forget China's 5,000 years. of history and culture while seeking a higher quality of life. The objective of this research is to study the history, evolution, and inheritance process of Yangjiang kites. and collect relevant material information by analyzing the creativity and innovation of the kite cultural heritage in Yangjiang City. To study the positive impact on future development through cultural heritage innovation.

The research results reveal the historical background, evolution, and succession process of Yangjiang kites. and related materials Including guidelines for the innovation process of kite cultural heritage in Yangjiang. and adopt innovative design for future development through modeling the structure, materials and style of Yangjiang kites as cultural heritage for future protection and sustainable development.

Keywords: Conservation; Development; Innovation; Cultural Heritage; Yangjiang Kites

บทนำ

ว่าวหยางเจียงเป็นตัวแทนของงานหัตถกรรมแบบดั้งเดิมในเมืองหยางเจียง มณฑลกวางตุ้ง เนื่องจากเป็นหนึ่งในรายการแรก ๆ ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ในมณฑลกวางตุ้ง โดยมีประวัติศาสตร์ยาวนานกว่า 1,400 ปี (Feng Zheng, 2008). สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์หยางเจียงนำอยู่ภูเขาหลังหันหน้าไปทางทะเล พุ่งหูกว้างใหญ่ตามธรรมชาติสามารถพบเห็นได้ทุกที่ เทศกาลเก่าคู่ประจำปีครั้งที่ 99 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่อากาศสดชื่นในฤดูใบไม้ร่วงเป็นฤดูทองสำหรับการเล่นว่าว และยังคงกลายเป็นช่วงที่สำคัญสำหรับกิจกรรมการแข่งขันที่ยิ่งใหญ่ที่สุดที่จัดขึ้นในพื้นที่

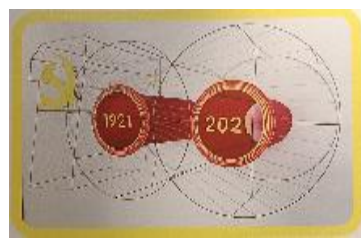

ภาพที่ 1 แผนที่เมืองหยางเจียง

ที่มา : Du Xiurong, Tang Jianjun. (2023,14-15).

จากข้อมูลของบันทึกหยางเจียง ในช่วงราชวงศ์หมิงและชิง ของสาธารณรัฐประชาชนจีน กิจกรรมการแข่งขันทำว่และการเล่นว่ได้ก่อให้เกิดปรากฏการณ์ศิลปะพื้นบ้านที่เกิดขึ้นเองในสังคมวงกว้าง ประวัติความเป็นมาของว่หยางเจียง สามารถสืบย้อนไปถึงสมัยราชวงศ์หมิง มีตำนานต้นกำเนิดมากมายทั้งทฤษฎีที่ได้รับความนิยมเริ่มต้นขึ้นในสมัยราชวงศ์หมิง เมื่อจูตีหลานชายของจูหยวนจาง ถูกปลดและเนรเทศไปยังหยางเจียง ซึ่งเขาได้ทำว่ที่เป็นเอกลักษณ์และต่อมากลายเป็นว่หยางเจียง ตำนานนี้อาจเกินจริง แต่สะท้อนถึงประวัติศาสตร์อันยาวนานของว่หยางเจียง

ความประสงค์ที่ผู้วิจัยต้องการที่จะทำการวิจัยนี้เนื่องด้วยว่หยางเจียง เป็นเอกลักษณ์ทาง วัฒนธรรมที่จะต้องดำรงอยู่ให้ยาวนาน เมื่อมีการพัฒนาเทคโนโลยีทางนวัตกรรมที่อาจจะขาดเอกลักษณ์ของว่หยางเจียง งานวิจัยชิ้นนี้จะเป็นหลักฐานหลักการความเป็นเอกลักษณ์ของว่หยางเจียงถึงแม้มีการใช้นวัตกรรมใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น

ภาพที่ 2 : วันครบรอบ 100 ปีการก่อตั้งร่างเส้นว่ว่ปาร์ตี้ รูปที่ 3 : ร่างสื่่วว่ครบรอบ 100 ปีการก่อตั้งพรรค
ที่มา : researcher

ภาพที่ 4 : ครบรอบ 100 ปีการก่อตั้งพรรค
ที่มา : researcher

นอกจากนี้ยังมีวาวเนื่องในโอกาสครบรอบ 100 ปี การสถาปนาพรรค ซึ่งฉีกรูปแบบวาวแบบเดิม ๆ โดยสิ้นเชิง ไม่มีภาพวาวมากเกินไป แต่เน้นรูปทรงครบรอบ 100 ปี ใช้สีแดง เหลืองและยังคงใช้การผูกแบบดั้งเดิม เทคนิคบนโครงสร้างทำให้วาวแบบดั้งเดิมแผ่กระจายความรู้สึกสมัยใหม่ซึ่งเป็นที่ชื่นชอบของผู้เยี่ยมชมจำนวนมากแนวคิดการออกแบบ วาวทำงานตามโลโก้ "ครบรอบ 100 ปีการก่อตั้งพรรค" เป็นประเภทพื้นฐาน วาวตามสัญลักษณ์พรรค "100" "1921" "2021" และเส้นแสงและองค์ประกอบอื่น ๆ การใช้ โครงสร้างสามมิติ และนูนของการผสมผสานอันชาญฉลาดของการเปลี่ยนแปลง ลีออง ผู้สืบทอดว่าวหยางเจียง กล่าวว่า "มรดกและนวัตกรรมแยกออกจากชีวิตไม่ได้" นอกจากนี้เขายังหวังว่านวัตกรรมจะต้องตอบสนองต่อระยะเวลา และพลังงานทางสังคมเชิงบวกสามารถส่งผ่านวาวได้อย่างต่อเนื่อง

ภาพที่ 5 : ยินดีต้อนรับว่าว 20 อันดับแรก
ที่มา : researcher

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาประวัติ วิวัฒนาการ และกระบวนการสืบทอดของว่าวหยางเจียง และรวบรวมข้อมูลวัสดุที่เกี่ยวข้อง
2. วิเคราะห์ความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมของมรดกทางวัฒนธรรมว่าวในเมืองหยางเจียง
3. เพื่อเสนอการอนุรักษ์และการพัฒนาว่าวหยางเจียงไปด้วยกัน

การทบทวนวรรณกรรม

การทบทวนวรรณกรรมผู้วิจัยทำการศึกษาลักษณะรูปแบบของว่าว การสร้างแบบจำลองโครงสร้างของนวัตกรรมทางวัฒนธรรม การออกแบบและการเลือกใช้วัสดุจากรูปแบบที่เด่นที่ผ่านมาในการนำเสนอ นอกนั้นมีการทบทวนวรรณกรรมทางด้านเอกสารเกี่ยวข้อง 2 ส่วน คือทบทวนคำสำคัญของการศึกษาในการวิจัย เรื่อง การอนุรักษ์และการพัฒนานวัตกรรมของมรดกทางวัฒนธรรมว่าวหยางเจียง ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์งานวรรณกรรมออกเป็นงานวิจัยระดับชาติและงานวิจัยระดับนานาชาติ

ลักษณะว่าวหยางเจียง

ในฐานะตัวแทนของว่าวหลังหนาน ว่าวหยางเจียงมีทั้งความธรรมดาและมีความเฉพาะตัวของว่าวภาคใต้ ในเนื้อหาผลงานแสดงให้เห็นถึงความต่อเนื่องของวัฒนธรรมพื้นบ้านของจีน ในรูปแบบภาพวาดเป็นสไตล์การวาดภาพว่าวภาคใต้ในรูปแบบโครงสร้างโครงกระดูกและด้านอื่น ๆ แสดงให้เห็นเอกลักษณ์ที่แตกต่างจากที่อื่น ๆ ลักษณะเหล่านี้คือ พื้นฐานของรูปแบบว่าวภาคใต้ และความเป็นเอกลักษณ์

ส่วนนี้จะเริ่มต้นด้วยกระบวนการผลิตขั้นพื้นฐานและโครงสร้างโครงกระดูกของว่าวหยางเจียง และศึกษาลักษณะทางเทคโนโลยีที่ได้มาจากทักษะเฉพาะของว่าวหยางเจียง ดังนี้

ภาพที่ 6 : การแยกขนาดไม้ไผ่ ภาพที่ 7 : การเหลาไม้ไผ่เพื่อตัดทำโครงสร้าง

ที่มา : researcher

1) การแยกไม้ไผ่ การแยกไม้ไผ่ทำได้หลังจากเลื่อยไม้ไผ่ออกแล้วใช้มีดขนาดใหญ่ตัดวัสดุหยาบ "การแยก" ไม่เหมือนกับ "การตัด" แต่เป็นการตัดไม้ไผ่ตามแนวธรรมชาติของเส้นใยไม้ไผ่ แถบไม้ไผ่ที่ตัดแล้วจะต้องตรง และแถบไม้ไผ่ที่มีขนาดหัวและหางแตกต่างกันมากนั้นใช้งานยาก

2) การเหลาไม้ไผ่ เทคโนโลยีการเหลาไม้ไผ่เป็นงานฝีมืออันประณีตในการทำว่าว ซึ่งผู้ผลิตต้องใช้ความชำนาญในการจัดการกับไม้ไผ่และค้อย ๆ ทำโครงสร้างไม้ไผ่ให้เหมาะกับว่าวขนาดต่าง ๆ และความแตกต่างทางเทคนิคที่น่าทึ่ง ผู้ผลิตบางรายใช้วิธีการชุบเนื้อไม้ไผ่โดยตรงด้วยมิด ในขณะที่บางรายใช้เครื่องมือพื้นถิ่นเพื่อยึดแผ่นเหล็กสองแผ่นที่มีขอบคมบนเก้าอี้อย่างละเอียด ปรับทิศทางและระยะห่างของขอบโดยการหมุนสกรู และเริ่มแปรรูปไม้ไผ่ ลดขนาดความแตกต่างระหว่างส่วนหัวและหางที่เกิดขึ้นในกระบวนการโค้งตัดด้วยมือ แต่ยังสามารถในทางปฏิบัติที่สำคัญในการผลิตว่าวขนาดใหญ่และว่าวสายยาวอีกด้วย

3) การโค้งตัดไม้ไผ่ ข้อได้เปรียบที่สุดของไม้ไผ่ในการทำวาวคือสามารถดัดเปลี่ยนรูปร่างของแถบไม้ได้ โดยผ่านกระบวนการความร้อน ไม้ไผ่แบ่งออกเป็นสองชนิดของไม้ไผ่สีเขียวและไม้ไผ่สีเหลือง ไม้ไผ่สีเขียว หมายถึงผิวไม้ไผ่ ความเหนียวจะดีกว่าไม้ไผ่สีเหลือง โดยปกติแล้วแถบไม้ไผ่สีเหลืองจะดัดไม่ใช่ง่ายที่จะ แตก แต่ไม้ไผ่สีเขียวจะมีความเหนียวกว่า กระบวนการขั้นตอนการตัดไม้ไผ่ได้แก่ การหมุนซ้ำ ๆ และขยับแถบ ไม้มาเหนือแหล่งความร้อน เพื่อให้ความร้อนภายในไม้ไผ่มีความสม่ำเสมอในระดับหนึ่ง และระวังอย่าให้ด้าน นอกไหม้เกรียม เมื่อได้รับความร้อนแล้วจึงโค้งงอไม้ไผ่ใกล้กับแหล่งความร้อน และค่อย ๆ โค้งงอตามรูปทรงที่ต้องการ หลังจากลนไฟและตัดโค้งแล้ว จำเป็นต้องปล่อยแผ่นไม้ไผ่ออก เพื่อให้ไม้ไผ่เย็นลงและป้องกันการดุ้ง กลับคืนสภาพเดิม สำหรับแถบไม้ไผ่ที่หนากว่าจำเป็นต้องจุ่มน้ำเมื่อดัดโค้งงอ และทำการโค้งตัดเมื่ออยู่ใกล้ แหล่งความร้อน ควรปรับเวลาในการอุ่นแล้วโค้งตัดไม้ไผ่ตามความหนาและรูปร่างของแถบ

ภาพที่ 8 : การมัดวาว

ที่มา : researcher

4) การเชื่อมต่อโครงกระดูกไม้ไผ่ เทคนิคการเชื่อมต่อของโครงกระดูกวาวมักใช้ด้ายฝ้าย ด้ายไหม แถบ กระดาษทราย และกาบเป็นวัสดุผูก วิธีการมัดวางแถบกระดาษทรายทั่วไปได้ถูกแทนที่ด้วยด้าย เนื่องจากมี ลักษณะที่สะดวก แข็งแรง และน้ำหนักเบา ความหนาของเส้นสามารถปรับได้ตามขนาดของวาว หลังจากการ ผูกโครงกระดูกเสร็จสิ้น มักจะใช้กาบทากับโครงสร้างเพื่อเพิ่มความมั่นคงของโครงกระดูก วิธีการเชื่อมต่อโครง กระดูกของวาวหยางเจียงนั้นค่อนข้างง่าย โดยส่วนใหญ่ใช้คำว่าวิธีผูกไขว้ ซึ่งเหมาะสำหรับโครงกระดูกที่หายา บและหนาเพื่อปรับปรุงฝีมือ วิธีการที่เรียบง่ายมั่นคงนี้มีความเหมาะสมมากกว่าเทคนิคที่ซับซ้อนของการต่อ ผูก หรือรอง และเดือยที่ใช้ในวาวภาคเหนือ เนื่องจากกรอบแสงของวาวภาคใต้มีวิธีการที่ซับซ้อน ในการใช้วาว ภาคเหนือจึงไม่เพียงแต่ยุ่งยากเท่านั้น แต่ยังไม่แข็งแกร่งเท่ากับวิธีที่ง่ายที่สุด

5) การขึ้นโครงสร้างวาวหยางเจียง หลังจากสร้างโครงกระดูกแล้ว จำเป็นต้องเลือกกระดาษหรือผ้า ซาตินที่เหมาะสม ดัดเป็นรูปร่างที่เหมาะสมตามแบบการออกแบบ แล้ววางลงบนโครงกระดูก ขั้นตอนนี้ต้องใช้ ทักษะในการเลือกวัสดุ การตัด การติด ฯลฯ เพื่อให้แน่ใจว่าจะติดได้อย่างเรียบเนียนและแน่นหนา

ภาพที่ 9 : กระดาษว่าว

ที่มา : researcher

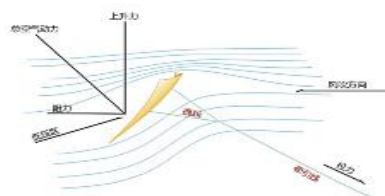
6) การทาสีและการตกแต่ง เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการทำว่าวหยางเจียง แต่ยังเป็นขั้นตอนที่ต้องใช้ทักษะทางศิลปะ เนื่องจากต้องร่างลวดลายต่าง ๆ บนกระดาษตามแบบที่ออกแบบเพื่อเพิ่มความสวยงามของว่าว ขั้นตอนนี้ต้องอาศัยการเรียนรู้ทักษะการร่างภาพ การจัดองค์ประกอบ การใช้สีคู่ตรงข้าม การลงสี ฯลฯ เพื่อให้แน่ใจว่าสีและลวดลายของว่าวมีความสวยงาม

ภาพที่ 10 : การจัดองค์ประกอบ

ที่มา : researcher

7) การปล่อยว่าวในอากาศ เมื่อตัวว่าวสำเร็จจะมีการปรับเชือกและครีบทวนตามขนาดและรูปร่างของว่าว เพื่อให้ว่าวบินได้อย่างราบรื่น ขั้นตอนนี้ต้องอาศัยการเรียนรู้หลักการบิน ทิศทางลม ทักษะการปรับตัว และความรู้อื่น ๆ เพื่อให้มั่นใจว่าว่าวจะบินได้

ภาพที่ 11 : แผนผังกลไกการปล่อยว่าว

ที่มา : researcher

จากการวิเคราะห์เนื้อหาข้างต้น ลักษณะทางเทคนิคของวาวหยางเจียงนั้นอยู่ที่การออกแบบรูปทรงที่เป็นเอกลักษณ์ เทคโนโลยีการผูกที่ประณีต การตกแต่งด้วยภาพวาดอันประณีต และทิศทางของลมในการบินแบบพิเศษ ซึ่งทำให้วาวหยางเจียงมีชื่อเสียงทั้งในและต่างประเทศ และกลายเป็นหนึ่งในสมบัติของวัฒนธรรมดั้งเดิมของจีน นอกเหนือจากที่กล่าวข้างต้นแล้ว การผลิตวาวหยางเจียงยังรวมถึงการแก้จุดบกพร่องการบิน การบำรุงรักษาและการเชื่อมโยงอื่น ๆ อีกมากมาย ความเชี่ยวชาญของเทคโนโลยีเหล่านี้ต้องอาศัยการฝึกฝนสั่งสมประสบการณ์ในระยะยาว ตลอดจนนวัตกรรมการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเพื่อปรับให้เข้ากับความต้องการที่แตกต่างกันและการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม

การสร้างแบบจำลองโครงสร้างของนวัตกรรมทางวัฒนธรรม

ด้วยความก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โครงสร้างของวาวยังได้พัฒนาสู่นวัตกรรมมากมาย โดยค่อย ๆ ละทิ้งการออกแบบรูปแบบเดิม ๆ เปลี่ยนไปใช้โครงสร้างสามมิติ ความสำเร็จที่โดดเด่นอย่างหนึ่งคือการนำวาวไปนำเสนอในเทศกาลวัฒนธรรมเฉลิมฉลองครบรอบ 100 ปีของการก่อตั้งพรรคคอมมิวนิสต์จีน ซึ่งประดิษฐ์โดย เหลียงจื่อ อัง ผู้สืบทอดวาวหยางเจียง กล่าวว่า อุปกรณ์ประกอบฉากชุดนี้แสดงให้เห็นถึงทักษะการประดิษฐ์ที่ยอดเยี่ยมและความคิดสร้างสรรค์อันน่าทึ่ง (Liang ZhiAng, 2021). ซึ่งได้รับการยกย่องอย่างสูงจากเจ้าหน้าที่และผู้อำนวยการคณะกรรมการจัดงานโอลิมปิก ช่างภาพจากต่างประเทศจำนวนมากประหลาดใจกับทักษะอันยอดเยี่ยมของ หวัง หยงซุน ผู้สืบทอด หลังจากบันทึกขั้นตอนการผลิตทั้งหมด และประหลาดใจกับการที่แถบไม้ไผ่เล็กๆ สามารถแปลงเป็นภาพสัตว์ต่างๆ ที่เหมือนจริงด้วยเทคนิคอันชาญฉลาดที่น่าทึ่งเช่นนี้

การออกแบบนวัตกรรมทางวัฒนธรรมของการเลือกใช้วัสดุวาวหยางเจียง

ในสังคมยุคใหม่ที่กำลังพัฒนาอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน นวัตกรรมที่ต่อเนื่องและเทคโนโลยีได้ส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของผู้คนอย่างมาก มีการแข่งขันที่แพร่กระจายไปในด้านต่าง ๆ และระดับการแข่งขันสูงมากขึ้น ในยุคนี้หากสินค้าตัวใดต้องการที่จะอยู่รอดในการแข่งขันทางการตลาดที่รุนแรง ก็ต้องปรับปรุงผลงานอย่างต่อเนื่องและไม่ล่าสมัย ในฐานะหนึ่งในตัวแทนของวัฒนธรรมโบราณ วาวหยางเจียงได้ขัดแย้งกันระหว่างประเพณีและความทันสมัย ไม่เพียงแต่จะต้องรักษามรดกดั้งเดิมที่มีมายาวนานเท่านั้น แต่ยังต้องคิดค้นและสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่องตามห้วงเวลา วาวหยางเจียงจึงสามารถคงอยู่ได้ และคงอยู่ในตำแหน่งผู้นำของอุตสาหกรรมวาว ซึ่งสมควรได้รับชื่อเสียงจากเมืองหลวงแห่งวาวของโลกอย่างแท้จริง

ในทุกปี การแข่งขันว่าวนานาชาติหยางเจียง จะส่งเสริมงานว่าวผ่านการแนะนำการแข่งขัน ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบ สี ธีม หรือคุณสมบัติของวัสดุ เทศกาลว่าวแต่ละแห่งจะนำเสนอแนวคิดที่สร้างสรรค์ ตั้งแต่ความพยายามในการใช้วัสดุใหม่ ๆ เช่น ผ้าไนลอนและพีซี ไปจนถึงการใช้เส้น โครงสร้าง ในว่าวผาดโผน และนำไปสู่จนถึงว่าวเรืองแสงและว่าว LED ทั้งหมดนี้สะท้อนให้เห็นถึงความคิดสร้างสรรค์และแนวทางความคิดที่หลากหลาย

หลาย ในสภาพแวดล้อมการแข่งขันเชิงบวก ว่าวหยางเจียงสามารถได้รับการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และการบูรณาการประเพณี ความทันสมัยกลายเป็นแนวทางในการพัฒนาว่าวหยางเจียง ทำให้ว่าวหยางเจียงจึงสามารถเรืองแสงต่อไปพร้อมกับพลังชีวิตใหม่ได้

ภาพที่ 12 : ว่าวมังกรเรืองแสง LED ในความมืด
ที่มา : <https://www.meipian.cn/d729fg9?>

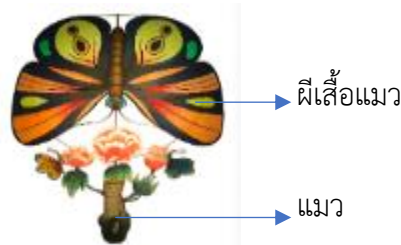

ภาพที่ 13 : เซียร์ ว่าวจีน ภาพที่ 14 : สวดมนต์ ว่าวจีน ภาพที่ 15 : เซียร์ ว่าวหู่ฮั่น
ที่มา : researcher

ตัวอย่างแนวคิดการออกแบบ : ว่าวใช้ "รูปหัวใจ" เป็นประเภพื้นฐาน หนึ่งหัวใจเพื่อแผ่ความรักส่งผ่านท่าทางเซียร์และรูปเทียนตามลำดับ ในด้านหนึ่ง เพื่อแสดงความมุ่งมั่นของคนทั้งประเทศ ไปทางทิศตะวันออกของหู่ฮั่น ในด้านหนึ่ง เบื้องหลังแสงเทียนมีทั้ง "คำอวยพร" และ "ความรู้สึกลึกซึ้ง" สุขภาพของประชาชนคนใหม่ ไว้ทุกข์ให้การเสียชีวิตอย่างโชคร้ายของประชาชนในโรคระบาด ลักษณะเด่นของงาน : ตามศิลปะสีประการของงานฝีมือแบบดั้งเดิมของว่าวหยางเจียง ที่ว่าว "การผูก หน้าอก ความเสี่ยง และการดำรงอยู่" ใช้เทคนิคที่แตกต่างกัน 3 แบบในรูปทรงของประเภทว่าง Bai-light ประเภทสีน้ำตาลลอย และประเภทรวม และเลือก วัสดุใหม่สำหรับวางผ้า เป็นการรวมกันแบบ "สวดมนต์ขอพร"

ธีมรูปแบบว่าวหยางเจียงของการออกแบบนวัตกรรมทางวัฒนธรรม

ด้วยการสนับสนุนของรัฐบาลและจากประชาชน ว่าวในฐานะอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่สำคัญยังได้ปล่อยพลังใหม่ออกมาอีกด้วย ด้วยการพัฒนาของเทศกาลว่าวนานาชาติ องค์ประกอบอื่นต่าง ๆ ก็เริ่มถูกรวมเข้ากับลม ซึ่งยังปรับให้เข้ากับสุนทรียศาสตร์ของผู้คนได้ดียิ่งขึ้นอีกด้วย นักท่องเที่ยวสามารถพบเห็นได้ตามสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ มีว่าวทุกชนิด มีงานศิลปะ งานฝีมือมากมายไม่เพียงแต่จะมีว่าวมาสกอต ว่าวการ์ตูน ว่าวก่อสร้าง และว่าวผลิตภัณฑ์สมัยใหม่เท่านั้น แต่ยังมีสินค้าที่มีธีมว่าวเป็นจุดเริ่มต้นอีกด้วย เช่น จี๋มว่าว เครื่องประดับ ภาพวาดตกแต่ง และอื่น ๆ ที่มีรูปทรงสวยงาม ซึ่งไม่เพียงแต่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวเท่านั้น แต่ยังจัดแสดงส่งเสริมว่าวหยางเจียงในด้านต่าง ๆ อีกด้วย นวัตกรรมหลักของว่าวหยางเจียงสะท้อนให้เห็นในทุกมิติ และมีอิทธิพลกว้างขวางผู้คนสามารถรับรู้ได้อย่างแพร่หลาย

ภาพที่ 16 : ว่าวผีเสื้อแมว

ที่มา : researcher

ว่าวผีเสื้อแมวเป็นสัญลักษณ์ของความรักที่มีความสุขและความสุขในครอบครัว ว่าวผีเสื้อแมวเป็นการผสมผสานความรักอันงดงามซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของผีเสื้อเข้ากับความมั่นคงของครอบครัวซึ่งเป็นตัวแทนของแมว สื่อถึงความหมายทางอารมณ์ของความสุขและความสามัคคีระหว่างสามีและภรรยา และยังสื่อถึงความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรืองของชีวิตครอบครัวอีกด้วย ว่าวผีเสื้อแมวเป็นคู่ไม่เพียงแต่สามารถมอบให้กับผู้อื่นได้เป็นสัญลักษณ์ชนิดหนึ่งเท่านั้น แต่ยังสะท้อนถึงความสัมพันธ์ของมิตรภาพและครอบครัวที่บินด้วยกันและจับคู่กัน โดยทั่วไปแล้ว ว่าวผีเสื้อแมวสื่อถึงความหมายที่สวยงามของความรัก ครอบครัว และมิตรภาพ ผ่านการผสมผสานสัญลักษณ์อันเป็นเอกลักษณ์ และถ่ายทอดความหมายแฝงทางอารมณ์อันลึกซึ้งซึ่งเข้าไปในผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม

ภาพที่ 17 : ร่างเส้นผีเสื้อ ภาพที่ 18 : ร่างเส้นผีเสื้อ ภาพที่ 19 : ร่างเส้นผีเสื้อ ภาพที่ 20 : ร่างดอกไม้

ภาพที่ 21 : ลงสีผีเสื้อ ภาพที่ 22 : ลงสีผีเสื้อ ภาพที่ 23 : ลงสีผีเสื้อ ภาพที่ 24 : ลงสีดอกไม้

ภาพที่ 25 : แหวนผีเสื้อดอกไม้ ภาพที่ 26 : สร้อยคอผีเสื้อ 1 ภาพที่ 27 : สร้อยคอผีเสื้อ 2

ว่าวสิงโตผสมผสานความมีชีวิตชีวาอันสง่างามของการแสดงว่าวสิงโตแบบดั้งเดิม เข้ากับเสน่ห์อันเป็นเอกลักษณ์ของศิลปะว่าว นำเสนอโครงสร้างความงามผ่านเส้นสายสีสันสดใสของสิงโต ขณะเดียวกันก็ใช้เทคนิคการทำว่าวแบบดั้งเดิมและการออกแบบ สะท้อนให้เห็นถึงแก่นแท้ของมรดกทางวัฒนธรรม ว่าวสิงโตไม่เพียงแต่แสดงบรรยากาศที่อบอุ่นและสีสันแห่งเทศกาลตามวัฒนธรรมดั้งเดิมเท่านั้น แต่ยังสามารถใช้เป็นของตกแต่งเป็นเอกลักษณ์ในกิจกรรมเทศกาล มอบความสุข ความบันเทิง และภาพฉลองให้กับผู้คน การออกแบบนี้ไม่เพียงแต่เป็นการยกย่องประเพณีเท่านั้น แต่ยังเป็นการสำรวจเชิงนวัตกรรมเพื่อให้การเชิดสิงโตบนท้องฟ้าเพื่อถ่ายทอดความมีชีวิตชีวาของวัฒนธรรม

ภาพที่ 28 : ว่าวสิงโต

ภาพที่ 29 : ร่างเส้นสิงโต

ภาพที่ 30 : ร่างสีสิงโต

ภาพที่ 31 : ชุดสิงโต

ภาพที่ 32 : ถุงขนมสิงโต

ภาพที่ 33 : ขวดแก้วสิงโต

งานวรรณกรรมเป็นงานวิจัยระดับชาติและงานวิจัยระดับนานาชาติ โดยมีความสำคัญดังนี้

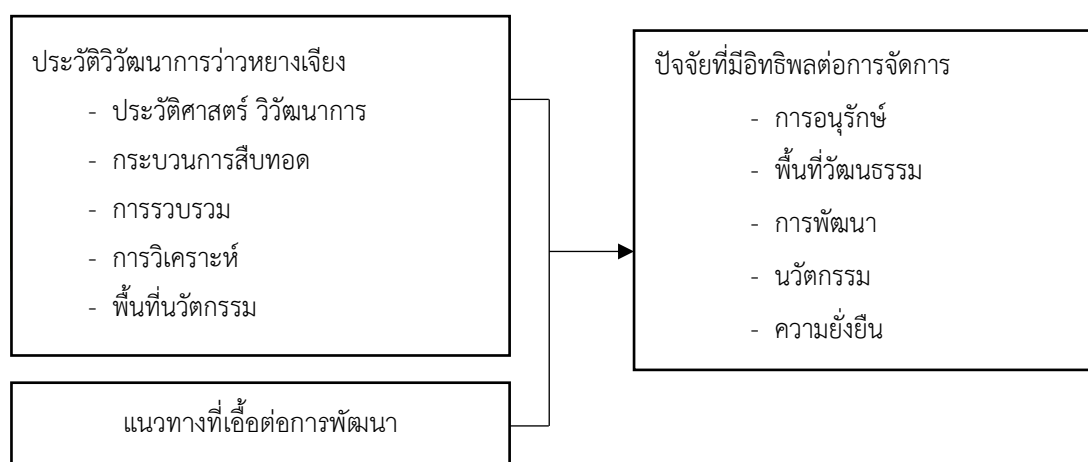
วรรณกรรมระดับชาติ มีเรื่องที่สำคัญเกี่ยวกับการจัดการพื้นที่วัฒนธรรมว่าวหยางเจียง (Feng Zheng 2008) ว่าวหยางเจียงจากมุมมองของการพัฒนาทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม (Li Shengbo, 2017). จากการศึกษาความหมายแฝงทางวัฒนธรรม ได้มีการเสนอความเป็นไปได้ของนวัตกรรมวัฒนธรรมว่าวหยางเจียง (Yang Yuling (2018). จากการพัฒนาแบบดั้งเดิมของว่าวหยางเจียงหีบยกลักษณะของ "การเปลี่ยนแปลง" เพื่อสำรวจลักษณะงานฝีมือและคุณค่าทางศิลปะของว่าวหยางเจียง (Huang Xiaoying 2022). ขับเคลื่อนเส้นทางการสืบทอดนวัตกรรม (Deng Kaijing 2021). มีการหีบยกแนวทางใหม่ในการพัฒนานวัตกรรมว่าวหยางเจียงและการสืบทอด (Sheng Yu, 2013). เสนอแผนการจัดตั้งมูลนิธิมรดกว่าวหยางเจียง (Zhang Heying, 2016). เสนอให้สร้างนวัตกรรมว่าวหยางเจียง (Wen Lei, 2015). จากมุมมองของวัฒนธรรมดั้งเดิมและนวัตกรรม ว่าวได้รับการวิเคราะห์เพื่อใช้อ้างอิงถึงทิศทางการพัฒนาในอนาคตของว่าว (Lin Luyi, 2020). ทิศทางการพัฒนาในอนาคตของว่าวหยางเจียงเป็นข้อมูลอ้างอิง (Chen Ye woo, 2018). จากมุมมองของ

วัฒนธรรมว่า คุณค่าของว่าว ตลอดจนการอนุรักษ์และความต่อเนื่องของงานฝีมือได้รับการศึกษาอย่างลึกซึ้ง ส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับการศึกษามรดกทางวัฒนธรรม (Pan Ping, 2018). จากผลดลยวมงคลดั้งเดิมสู่การออกแบบสมัยใหม่ที่มีความหมายและคุณค่าที่สำคัญสมจริง (Zhang Heying, Huang Jiayong 2016). ประเภทและลักษณะของว่าวหยางเจียงเป็นแนวทางแห่งนวัตกรรม (Zhang Shupe, 2013). และคุณค่าทางสุนทรีย์ของว่าวนั้นถูกหยิบยืมมาจากรูปทรงและสีของว่าว (Liu Qiuzhi, 2005). สู่การคุ้มครองและสืบทอดวัฒนธรรมว่าววิเคราะห์จากวัฒนธรรมพื้นบ้านและการพัฒนาเศรษฐกิจ (Yuan Ling, 2005). รวมถึงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับทิศทางการพัฒนาว่าวหยางเจียงในอนาคตจากการสำรวจความหมายของสีพื้นบ้าน

วรรณกรรมระดับนานาชาติ เป็นเรื่องที่ศึกษาเกี่ยวกับการเสนอแนวทางการออกแบบการคุ้มครองและสืบทอดการประยุกต์ใช้ (Jing Wen, Liu Ying. 2014). การให้แนวคิดใหม่ ๆ สำหรับการวิจัยการออกแบบถือเป็นเรื่องสำคัญในการอ้างอิง (Covarrubia Patricia, 2019). เสนอทฤษฎีการวิจัยเรื่องการคุ้มครองและสืบทอดหัตถกรรมพื้นบ้าน (Xu, Yiyi. 1992). การหยิบยืมการวิจัยการประยุกต์ใช้องค์ประกอบทางวัฒนธรรมดั้งเดิม

กรอบแนวคิดการวิจัย

ประวัติ วิวัฒนาการ และกระบวนการสืบทอดของว่าวหยางเจียง และรวบรวมข้อมูลวัสดุที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์ความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมของมรดกทางวัฒนธรรมว่าวในเมืองหยางเจียง รวมทั้งแนวทางการศึกษาผลกระทบเชิงบวกต่อการพัฒนาในอนาคตผ่านนวัตกรรมมรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งจะเกิดประโยชน์กับพื้นที่ได้อย่างยั่งยืน การทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมา ผู้วิจัยพบหลักฐานเชิงประจักษ์หรือแนวโน้มที่มีโอกาสเกิดความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษา และนำไปสู่การพัฒนาสมมติฐานทั้งหมดข้างต้น โดยออกแบบโครงสร้างกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 34 : กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง การอนุรักษ์และการพัฒนานวัตกรรมของมรดกทางวัฒนธรรมว่าวหยางเจียง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลักและใช้ข้อมูลเชิงปริมาณนำมาประกอบการวิจัย เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. การเลือกกลุ่มประชากรตัวอย่างในการศึกษามี 4 กลุ่ม ผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจงที่ เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่รัฐแต่งตั้งให้ดูแลชุมชน กลุ่มผู้ประกอบการค้าขายภายในชุมชน กลุ่มผู้มีความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยชุมชนยกย่อง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ที่มาองค์ประกอบทางสังคมของเมืองหยางเจียง มณฑลกว่างตุง ประเทศจีนโดยประมวลจากครูอาจารย์นักวิชาการ โดยทุกกลุ่มคัดเลือกมากลุ่มละ 15 คน

2. ด้านเนื้อหาผู้วิจัยทบทวนวรรณกรรม จากเอกสารนักวิชาการระดับชาติและนานาชาติ รวมทั้งจากการสัมภาษณ์จากกลุ่มต่าง ๆ นำมาวิเคราะห์ และนำสถิติการศึกษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของเขตเมืองหยางเจียง มณฑลกว่างตุง ประเทศจีน แล้วสังเคราะห์ตามลำดับ

3. ระยะเวลาของข้อมูล ใช้ข้อมูลเอกสารหนังสือ บทความจากการศึกษาในอดีตที่ผ่านมา ส่วนสถิติที่นำมาใช้เริ่มปี 2007 -2009 ที่หน่วยงานราชการรวบรวมไว้ ส่วนการสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่ปี 2022 เป็นต้นมา เป็นช่วงของการเก็บข้อมูลวิจัยครั้งนี้ สำหรับสถิติที่นำมาใช้นั้นถือว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่โดดเด่น มีนักวิชาการรวบรวมไว้เบื้องต้นหลักฐานยังปรากฏอยู่ของชุมชนเมืองหยางเจียง มณฑลกว่างตุง ประเทศจีน และมีคุณค่าสมควรอนุรักษ์ไว้อย่างเร่งด่วน

4. พื้นที่ในการศึกษา ผู้วิจัยเลือกกลุ่มพื้นที่เขตเมืองหยางเจียง มณฑลกว่างตุง ประเทศจีน

การอนุรักษ์และการพัฒนานวัตกรรมของมรดกทางวัฒนธรรมว่าวหยางเจียง มีดังนี้

1) การอนุรักษ์ เป็นกระบวนการที่ชุมชนใดชุมชนหนึ่งจัดการรูปแบบภายในชุมชนให้เกิดการรักษาปกป้อง รูปแบบดั้งเดิมที่มีให้สอดคล้องกับบริบทสภาพแวดล้อมของสังคมนั้น ๆ โดยมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับยุคสมัย เป็นวิธีการสร้างแนวทางใหม่ในพื้นที่ให้เกิดการปฏิบัติจนกลายเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตของผู้นั้นในสังคมโดยการหลอมรวมความรู้ ความเข้าใจเชื่อและศรัทธาต่อสิ่งที่มีอยู่ซึ่งส่งผลให้เกิดแนวทางที่นำไปสู่การปกป้องรักษาเอกลักษณ์ทางสังคมอย่างยั่งยืน

2) พื้นที่วัฒนธรรม รัฐบาลจีนให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อการปกป้องอนุรักษ์วัฒนธรรมว่าวหยางเจียง พวกเขาพยายามปรับปรุงพัฒนารูปแบบและแนวทางในการพัฒนาพื้นที่ทางวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง แต่ยังคงขาดความเข้าใจร่วมกันในพื้นที่ดังกล่าว การส่งเสริมของรัฐบาลขึ้นอยู่กับแนวทางการคุ้มครองพื้นที่ แม้ว่าจะมีการส่งเสริมจากหน่วยงานรัฐ แต่ยังคงเจอกับปัญหาต่าง ๆ การส่งเสริมดังกล่าวมีผลกระทบสั้นเท่านั้น และเป็นประโยชน์ต่อพื้นที่ส่วนน้อยเท่านั้น

3) นวัตกรรม คือกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางความคิด การผลิตและกระบวนการพัฒนาสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือสิ่งที่มีอยู่ให้เป็นสิ่งใหม่ ๆ โดยอาจมีการอ้างอิง จากสิ่งเดิมสู่รูปแบบที่มีการพัฒนาในแนวคิดใหม่

สิ่งประดิษฐ์ใหม่ ที่มีการต่อยอดซึ่งสามารถใช้ประโยชน์จากสิ่งที่มีอยู่แล้วให้มีความทันสมัยมากขึ้นโดยอาศัยความก้าวหน้าทางด้านวิทยาการและเทคโนโลยีเพื่อนำไปสร้างสรรค์ในรูปแบบที่แปลกตา มีคุณค่าเอกลักษณ์ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในพื้นที่เฉพาะกลายมรดกทางวัฒนธรรม เป็นนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ทางความคิดสร้างสรรค์ ให้ผลในเชิงบวก การสร้างผลผลิตทางวัฒนธรรมในพื้นที่วัฒนธรรมยังคงเป็นเพียงกรณีศึกษา ซึ่งไม่ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของพื้นที่โดยรวมของการอนุรักษ์และการพัฒนานวัตกรรมของมรดกทางวัฒนธรรมว่าอย่างไร

4) การพัฒนา เป็นแนวทางสำคัญในการอนุรักษ์และการพัฒนานวัตกรรมของมรดกทางวัฒนธรรมว่าอย่างไร ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่วัฒนธรรมอย่างไร ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่ ที่พยายามดีขึ้น เพื่อกระตุ้นและสร้างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจในพื้นที่ทางวัฒนธรรมของชุมชนให้เกิดความยั่งยืน

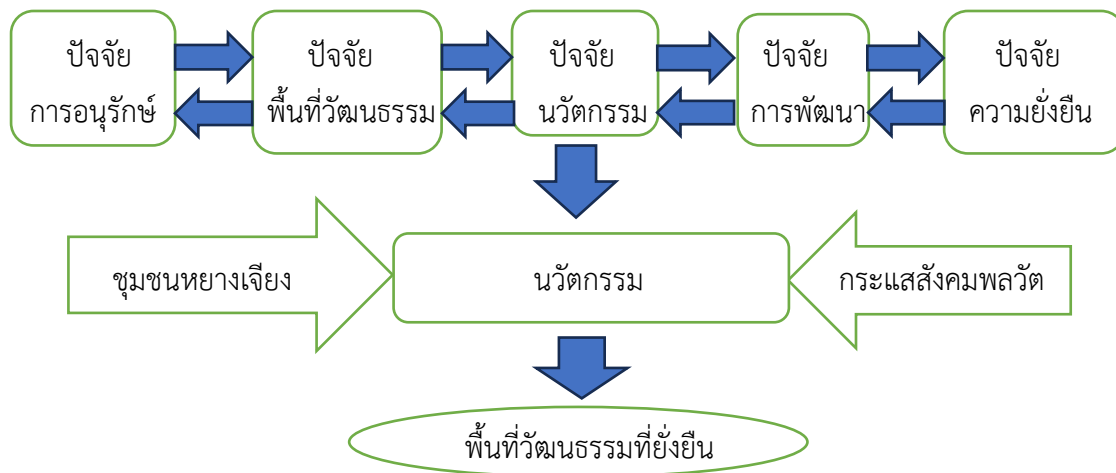
5) ความยั่งยืน สังคมพหุวัฒนธรรมก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม นำไปสู่การปรับเปลี่ยนการรับรู้ของคนในชุมชนส่งผลถึงการถ่ายทอดวัฒนธรรมดั้งเดิมในพื้นที่ เกิดจากเครือข่ายทางสังคมที่พัฒนาอย่างต่อเนื่องไร้พรมแดนส่งผลต่อการดำรงชีวิตทั้งด้านความเชื่อ ค่านิยม ประโยชน์ใช้สอย และคุณค่าทางจิตใจ หากมีการอนุรักษ์ที่เหมาะสมจะก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจ การอนุรักษ์พัฒนาที่เหมาะสมทางวัฒนธรรมจะส่งผลให้เกิดประโยชน์ ทำให้ผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมยังคงอยู่ในพื้นที่วัฒนธรรมได้อย่างยั่งยืน

ปัจจัยที่กล่าวล้วนมีผลกระทบกับการอนุรักษ์พัฒนานวัตกรรมของมรดกทางวัฒนธรรมว่าอย่างไร แตกต่างกันไปตามบริบท นอกจากนี้ส่วนประกอบภายในปัจจัยเหล่านี้ส่งผลการมีปฏิสัมพันธ์มีความเกี่ยวพันกันอย่างซับซ้อน และเป็นสิ่งเร่งด่วนที่ต้องริหาแนวทางเพื่อตอบสนองต่อปัจจัยเสี่ยงเหล่านี้ ให้มีความเสี่ยงที่น้อยลงกว่าที่เป็น

ผลการวิจัย

จากการศึกษาการอนุรักษ์และการพัฒนานวัตกรรมของมรดกทางวัฒนธรรมว่าอย่างไร เพื่อสร้างความยั่งยืนที่เป็นพื้นที่วัฒนธรรมซึ่งมีงานภูมิวัฒนธรรมต่าง ๆ มากมายสะท้อนถึงความเป็นอยู่ของชุมชน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เมื่อเวลาผ่านไปกระแสสังคมพลวัต ได้เข้ามามีอิทธิพลสำคัญทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมชุมชนอย่างไร ทำให้พื้นที่วัฒนธรรมในชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงรอบด้าน เป็นสิ่งที่ชุมชนอย่างไรเห็นถึงความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรมของสังคมของตนที่มีในชุมชนค่อยเลือนหายไป จึงเป็นเรื่องเร่งด่วนที่ชุมชนอย่างไร ได้หาแนวทางในการจัดการพื้นที่ทางสังคม ด้วยวิธีการรื้อฟื้นการจัดการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมให้มีแนวทางในการพัฒนาที่ยั่งยืนเหมาะสม ด้วยการสืบทอดตามลำดับ โดยวิเคราะห์จากภาพรวมที่เกิดจากปัจจัยห้าประการ ประกอบด้วย การอนุรักษ์ พื้นที่วัฒนธรรม นวัตกรรม การพัฒนาและความยั่งยืน ที่ก่อให้เกิดพื้นที่วัฒนธรรม มีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเป็นผลกระทบต่อสังคมชุมชนอย่างไร เนื่องด้วยกระแสสังคมที่เข้ามาในชุมชน ทำให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำให้ภูมิวัฒนธรรมทางสังคม

บางอย่างค่อยเลือนหายไป ด้วยวัฒนธรรมสมัยใหม่ได้เข้ามามีอิทธิพลต่อคนรุ่นใหม่ ให้มีความคิดต่างจากคนรุ่นเก่า ซึ่งไปตามกระแสสังคมพลวัต ดังนั้นปัจจัยดังกล่าวย่อมมีความสำคัญส่งผลต่อการอนุรักษ์ ที่จะทำให้การอนุรักษ์และการพัฒนานวัตกรรมของมรดกทางวัฒนธรรมว่าวหยางเจียง มีความยั่งยืนสืบไปในอนาคต ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 35 : ผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย จากการศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดวัฒนธรรมว่าวหยางเจียงผนวกกับนวัตกรรมสมัยใหม่และแรงของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้น จึงจำเป็นที่จะต้องสร้างพื้นที่ทางวัฒนธรรม รวมทั้งอนุรักษ์ความดั้งเดิมพร้อม ๆ กับการพัฒนาว่าวหยางเจียงให้มีความยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาประวัติ วิวัฒนาการและกระบวนการสืบทอดของว่าวหยางเจียง จากข้อมูลเอกสารทางประวัติศาสตร์ เอกสารจากนักวิชาการที่เกี่ยวข้อง เป็นการศึกษาตามวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความสำคัญของที่มาของว่าวในเมืองหยางเจียง จากนั้นศึกษาวิเคราะห์ความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมของมรดกทางวัฒนธรรมว่าวเมืองหยางเจียง อันแสดงถึงพัฒนาการของว่าวจนถึงจนปัจจุบันที่มีการออกแบบรูปแบบแนวใหม่ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงตามพลวัตทางสังคม ซึ่งจะต้องเสนอผลการศึกษาในเรื่องการอนุรักษ์และการพัฒนาว่าวหยางเจียงให้ไปด้วยกันเพื่อตอบผลทางเศรษฐกิจ

แนวคิดปัจจัยที่ส่งผลต่อการอนุรักษ์และการพัฒนานวัตกรรมของมรดกทางวัฒนธรรมว่าวหยางเจียงนั้น เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรออกกฎข้อบังคับที่จำเป็นและชัดเจน มีความสอดคล้องกับการอนุรักษ์และการพัฒนานวัตกรรมของมรดกทางวัฒนธรรมว่าวหยางเจียง และในขณะเดียวกันควร

พัฒนาความรู้ที่มีให้เป็นนวัตกรรมใหม่ที่สัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงของสังคม เพื่อนำเสนอความรู้ดั้งเดิมเข้าสู่ผลิตภัณฑ์นวัตกรรมสมัยใหม่เพื่อให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจ เป็นการกระจายรายได้ของชุมชนให้มีอาชีพเพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ให้ผู้คนในชุมชนมีรายได้สร้างตนเอง และความมั่นคงของพื้นที่ทางวัฒนธรรมควรมีพื้นที่นวัตกรรม เพื่อให้ผู้คนได้ศึกษาเรียนรู้วิถีวัฒนธรรมชุมชน การจัดการที่ยั่งยืน โดยการศึกษาครั้งนี้นำผลการศึกษาก่อนการศึกษาก่อนที่ศึกษาบางเรื่องมาต่อยอดได้แก่

เรื่องการหยิบยกแนวทางใหม่ในการพัฒนานวัตกรรมว่าวหยางเจียง และการสืบทอด (Deng Kaijing, 2021). เรื่องว่าวหยางเจียงจากมุมมองของการพัฒนาทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม (Feng Zheng, 2008). เรื่องการเสนอให้สร้างนวัตกรรมว่าวหยางเจียง (Zhang Heying, 2016). เรื่องการขับเคลื่อนเส้นทางการสืบทอดนวัตกรรม (Pan Ping, 2018). เรื่องลวดลายมงคลดั้งเดิมสู่การออกแบบสมัยใหม่ที่มีความหมายและคุณค่าที่สำคัญสมจริง (Wen Lei, 2015) ทิศทางการพัฒนาในอนาคตของว่าวหยางเจียงเป็นข้อมูลอ้างอิง (Zhang Shupe, 2013). เรื่องคุณค่าทางสุนทรีย์ของว่าวที่ถูกหยิบยกมาจากรูปทรงและสีของว่าว (Yuan Ling, 2005). เรื่องข้อเสนอแนะเกี่ยวกับทิศทางการพัฒนาว่าวหยางเจียงในอนาคตจากการสำรวจความหมายของสีพื้นบ้าน (Yuan Ling, 2005). ในการคุ้มครองและสืบทอดวัฒนธรรมว่าววิเคราะห์จากวัฒนธรรมพื้นบ้านและการพัฒนาเศรษฐกิจ

ด้วยแนวทางดังกล่าวจะทำให้พื้นที่หยางเจียง เป็นพื้นที่การสร้างนวัตกรรม เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรม โดยใช้สื่อเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนดำเนินการในการจัดการ เช่น อินเทอร์เน็ต ยูทูบ หรือช่องทางการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ชุมชน เพื่อนำเสนออัตลักษณ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้แก่ผู้ที่สนใจได้รับทราบในสังคมออนไลน์ เป็นการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้แก่ผู้ที่เข้าชม ถือว่าเป็นการสืบทอดวิถีวัฒนธรรมทางหนึ่งทีนอกเหนือจากพื้นที่จริงในชุมชน ซึ่งจะทำให้กลายเป็นพื้นที่ทางวัฒนธรรมสามารถสืบทอดอนุรักษ์ภูมิวัฒนธรรมได้อย่างยั่งยืนสืบไป

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

วิวัฒนาการทางสังคมของปัจจัยต่าง ๆ ในบริบทของชุมชนชนหยางเจียง ก่อให้เกิดวิธีการใหม่ ๆ ที่สำคัญต่อชุมชนชนชนหยางเจียง ควรให้ความสนใจและความสนใจเป็นอย่างยิ่ง ในการปกป้องฟื้นฟูมรดกทางวัฒนธรรมให้คงอยู่โดยอาศัยจากสิ่งที่มีอยู่ นำสู่การพัฒนาใหม่อย่างสร้างสรรค์จะทำให้ภูมิสังคมวัฒนธรรมดั้งเดิมสามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการพัฒนาอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ให้สอดคล้องกับบริบทของพหุสังคม โดยต่อยอดพัฒนาให้เป็นนวัตกรรมใหม่มีประโยชน์คุณค่าต่อผู้คนในสังคม เพื่อจะได้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษาและดำรงชีพในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- Chen, Ye woo. (2018). **The Elements of Chinese Traditional Culture Embodied in Advertisement Design**. In Proceedings of the 4th International Conference on Social Science and Higher Education (ICSSHE 2018).
- Covarrubia Patricia, (2019). Geographical Indications of Traditional Handicrafts: A Cultural Element in a Predominantly Economic Activity. **IIC– International Review of Intellectual Property and Competition Law**, 50(4)
- Deng, Kaijing. (2021). Research on the innovative development of Southern Kite Yangjiang Harriers in the information age. **Modern Ancient Literature Creation**, 68-69.
- Du Xiurong, Tang Jianjun. (2023) Yangjiang Map Source : Atlas of China - China Map. **Publishing House**, 14-15
- Feng, Zheng. (Ed.). (2008). **Fairy on the Clouds - Yangjiang Kite [M]**. Guangdong: Guangdong Education Press. 52
- Huang, Xiaoying. (2022). Cao Kite plastic art language redesign, chemical fiber and textile technology. **Guangdong**, (11).
- Jing Wen, Liu Ying. (2014). Material Analysis and Innovative Product Design with Process Model in Cultural and Creative Industries. **Applied Mechanics and Materials**, 3627.
- Li, Shengbo. (2017). Analysis of educational function of Yangjiang Kite culture. **Comparative Research on Cultural Innovation**, 1(12).
- Lin, Luyi. (2020). **Research on Cultural and Creative Product Design Based on Yangjiang Kite Cultural Elements**. Doctoral dissertation, Guangdong University of Technology.
- Liu, Qiuzhi. (2005). **Kites and Common People's Life**. Doctoral dissertation, Northwest University for Nationalities.
- Liang ZhiAng, (2021). **Southern Metropolis Daily**, 2021,7 1 Pages.7

- Ma Zhiqin, (2017). **Photo taken at Yangjiang Kite**. Retrieve From: <https://www.meipian.cn/d729fg9?>
- Pan, Ping. (2018). **Fusion and Variation: Research on the Application of traditional Chinese auspicious Patterns in Modern design**. Doctoral dissertation, Southeast University.
- Sheng, Yu. (2013). Spirits on the Clouds: Yangjiang Kite. **Golden Age (Students)**, (04), 76-77.
- Wen, Lei. (2015). **A century of Paper kites - Exploration of kite craft and characteristics in Beijing**. Doctoral dissertation, Beijing Institute of Technology.
- Xu, Yiyi. (1992). **Kite History**. Beijing: Beijing Arts and Crafts Publishing House.
- Yang, Yuling. (2018). **Exploring the craft characteristics and artistic value of Yangjiang Kites**. Doctoral dissertation, South China University of Technology.
- Yuan, Ling. (2005). On the Characteristics of Traditional Chinese Folk Colors. **Beauty and Times: Aesthetics (Part II)**, 2005(8), 2.
- Zhang, Shupe, (2013). **Research on Chinese Kite Art**. Doctoral dissertation, Nanjing Normal University.
- Zhang, Heying. (2016). Research on the development strategy of local intangible culture innovation and entrepreneurship -- taking Yangjiang Kite as an example. **Journal of Guangdong Normal University of Technology**, 37(12).
- Zhang Heying, Huang Jiayong, (2016). A Study on the types and characteristics of kite culture in Yangjiang [J]. **Industry and Science and Technology Forum**, 2016,15(13): 196-197.

รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดมหาสารคาม ตามหลักพรหมวิหาร 4

A Management Model to Promoting the Quality of Life of the Elderly in Mahasarakham Province According to Brahmvihara 4

พระครูชัยรัตนการ

ประพิศ โบราณมูล

อดิศักดิ์ ทุมออนันต์

บรรจง ลาวะลี

กฤษณัย รัตแสนศรี

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

Phrakruchairattanakorn

Prapit Boranmool

Adisak Tumanan

Banjong Lawalee

Kitsanai Ratsaensee

Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus

E-mail: banjong.law@mbu.ac.th

วันที่รับบทความ: 21 กุมภาพันธ์ 2567; วันที่แก้ไขบทความ 3 เมษายน 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 4 เมษายน 2567

Received: February 21, 2024; Revised: April 3, 2024; Accepted: April 4, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดมหาสารคาม ตามหลักพรหมวิหาร 4 2) เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารเพื่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดมหาสารคาม ตามหลักพรหมวิหาร 4 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 30 คน คือ กลุ่มผู้สูงอายุหรือผู้อาวุโส จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 15 คน กลุ่มปราชญ์ชาวบ้าน จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 10 คน และกลุ่มนักวิชาการด้านศาสนา จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. การส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดมหาสารคามตามหลักพรหมวิหาร 4 1) ด้านร่างกาย คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุต้องร่วมมือกันในการจัดโครงการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง 2) ด้านจิตใจ คือ การนำหลักธรรมคำสอนและความเชื่อทางพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ฝึกพัฒนาจิตใจของตนเองด้วยการไหว้พระสวดมนต์ภาวนา และนั่งสมาธิ เพื่อให้จิตใจสงบ 3) ด้านที่อยู่อาศัย คือ หน่วยงานรัฐควรส่งเสริมสนับสนุนการดูแลด้านที่อยู่อาศัย การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุที่มีฐานะยากจนในพื้นที่ 4) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม คือ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุและคนในชุมชนได้ร่วมกันทำกิจกรรมทางศาสนา ตามประเพณีวัฒนธรรม และวันสำคัญต่าง ๆ 2. รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ 1)

ด้านหลักเมตตา คือ ผู้สูงอายุควรมีความรักใคร่ ปราบปรามดี มีจิตอันแผ่ไมตรีต่อบุคคลในครอบครัว 2) ด้านหลักกรุณา คือ การกล่าวในสิ่งที่ดีงามด้วยความรัก ความเมตตาปราณาดีต่อกัน 3) ด้านหลักมุทิตา คือ ความยินดีในเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีสุข มีจิตผ่องใส 4) ด้านหลักอุเบกขา คือ ควรพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ตามความเป็นจริงและปราศจากอคติ

คำสำคัญ : รูปแบบการส่งเสริม; คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ; พรหมวิหาร 4

Abstract

The objectives research article were 1) to study the promotion of quality of life of the elderly in Mahasarakham province according to the Brahnavihara 4 principle and 2) to create a model to promote the quality of life of the elderly in Mahasarakham province according to the Brahnavihara 4 principle. It is qualitative research conducted by 30 key contributors, namely the elderly or elders in Mahasarakham province 15 people, the local sages in Mahasarakham province 10 people and religious scholars 5 people. The tools used to collect data are intermediaries. Data analysis using Content Analysis Technique.

The research found that 1. Promoting the quality of life of the elderly in Mahasarakham province According to the Brahnavihara 4 principle, 1) Physical aspects are agencies involved in promoting the quality of life of the elderly must cooperate in organizing health promotion projects for the elderly continuously. 2) The mental aspect is to apply the principles of Buddhist teachings and beliefs as a guide for life. Practice developing one's mind by praying and meditating, regularly attending temples, making merit. 3) Housing: Government agencies should promote and support housing care. Providing an appropriate and safe environment for the elderly living in poverty in the area. 4) social relations: to promote and encourage the elderly and people in the community to participate in religious activities according to cultural traditions and important dates to create love and harmony among the community. 2. The management models to promoting the quality of life of the elderly. 1) The principle of kindness is that the elderly should have love and goodwill and have a friendly spirit towards family members. 2) The main aspect of kindness is saying good things with love. kindness and good wishes to one another. 3) The main aspect of Muthita is happiness when others are well and

happy and has a bright mind. 4) The principle of euphemism is that one should consider things according to their reality and without bias.

Keywords: A model for promoting; Quality of life of the elderly; Brahnavihara 4

บทนำ

จากรายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุประเทศไทยจะมีสัดส่วนของผู้สูงอายุสูงที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศสมาชิกอื่นๆ ในอาเซียน โดยสัดส่วนของผู้สูงอายุไทยใน พ.ศ. 2593 นั้นจะมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 37.5 ซึ่งส่งผลให้ประเทศไทยกำหนดนโยบายด้านผู้สูงอายุขึ้น เพื่อมุ่งเน้นการลดความเหลื่อมล้ำของสังคมและการสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการจากรัฐ และการเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ (พระมหาอรุณ ปญญารุโณ และคณะ, 2561: 1) การตระหนักถึงคุณภาพชีวิตของผู้สูงวัยจึงเป็นสิ่งสำคัญส่งผลให้ภาครัฐกำหนดมาตรการเตรียมการรองรับให้การดูแลผู้สูงวัย เพื่อให้ผู้สูงวัยเหล่านั้นมีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น การดำเนินงานดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับระบบการดูแลและให้ความช่วยเหลือผู้สูงวัย เช่น การให้บริการด้านสุขภาพ การจัดสวัสดิการทางสังคม การส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดี เพื่อจัดการให้ระบบเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิต ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ และลดการพึ่งพาผู้อื่นดังที่ประสบการณ์ของประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น ประเทศเนเธอร์แลนด์หรือสวีเดน รัฐบาลประสบกับปัญหาแบกรับค่าใช้จ่ายสาธารณะในด้านสุขภาพและการดูแลผู้สูงวัยที่เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก และพยายามแสวงหาทางเลือกอื่นในการดูแลผู้สูงวัย โดยที่สิ่งเหล่านี้จะต้องมีการรับรู้ถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้อง การวางแผนและดำเนินการบนฐานของการลงทุนและใช้จ่ายอย่างคุ้มค่า (พระมหาไกรวรรณ ชินทตติโย (ปุณฺณ) และคณะ, 2560: 1) นอกจากนี้ยังรวมถึงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยการใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางด้วย

คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุเป็นประเด็นที่นักวิจัยและนักวิชาการหลายสาขาให้ความสนใจศึกษาวิจัยมากกว่าทศวรรษ นับตั้งแต่ประเทศไทยเริ่มเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ซึ่งค้นพบจากการศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจะเป็นประโยชน์ต่อชุมชน ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนดูแลช่วยเหลือให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทั้งนี้เพราะคุณภาพชีวิตเป็นตัวชี้วัดที่สะท้อนถึงภาพรวมของผู้สูงอายุว่าเป็นอย่างไร ทั้งด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม การกำหนดนโยบาย แผน และโครงการต่างๆ เพื่อตอบสนองต้องประเด็นท้าทายในสังคมผู้สูงอายุ ต้องอาศัยข้อมูล ผลการวิจัย และหลักฐานเชิงประจักษ์ที่มีความน่าเชื่อถือ เทียบตรง และทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาและตัดสินใจ ด้วยสาเหตุคือ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอายุของประชากร อันเป็นผลมาจากความสำเร็จของนโยบายประชากรที่สามารถลดอัตราการเพิ่มประชากรและ

อัตราการเกิดได้อย่างรวดเร็ว เมื่อพิจารณาถึงความเพียงพอของงานวิจัยด้านประชากรและสังคมเกี่ยวกับผู้สูงอายุ จะพบว่าม้งานวิจัยด้านผู้สูงอายุค่อนข้างมากและมีประเด็นที่ซ้ำๆ กัน แต่ขณะเดียวกันในการประชุมต่างๆ มักได้รับคำถามว่า มีข้อมูลเรื่องนั้นเรื่องนี้หรือไม่ และเมื่อมีการทบทวนงานวิจัยระดับประเทศเกี่ยวกับผู้สูงอายุจริงๆ ก็พบว่าไม่มีก็ขึ้น และส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยที่ให้ข้อมูลระดับพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคม และประชากรผู้สูงอายุเท่านั้น และแม้ว่าจะมีการทบทวนองค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุหลายครั้ง แต่ส่วนใหญ่จะเป็นการทบทวนในลักษณะการประมวลประเด็นวิจัยเกี่ยวกับผู้สูงอายุในด้านต่างๆ อย่างกว้างๆ เช่น ด้านสังคมศาสตร์ และประชากรศาสตร์ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์ ด้านคลินิก ด้านระบบบริหารสวัสดิการ สังคมและสงเคราะห์ผู้สูงอายุ และด้านกฎหมาย รวมทั้งรวบรวมบรรณานุกรมและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ หรือเป็นการทบทวนองค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุที่บูรณาการจากหลายสาขาลงครอบคลุมทั้งประชากรศาสตร์ สังคมศาสตร์(ครอบครัว ผู้ดูแล และชุมชน) สุขภาพ เศรษฐศาสตร์ ระบบสวัสดิการและบริการ และแนวคิดด้านการวิจัย การสังเคราะห์งานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางจิตและสังคมที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในประเทศไทย (นริสรา พิงพิริสส และคณะ, 2554: 2)

คนไทยยึดเอาหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นที่ยึดเหนี่ยวและเป็นหลักในการดำเนินชีวิตเรื่อยมาตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน หลักธรรมทางพุทธศาสนาสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสร้างเสริมคุณภาพชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพเพราะว่าหลักธรรมเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทั้งด้านความประพฤติ ด้านจิตใจและด้านปัญญา (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2551) ทำให้มนุษย์ทุกคนที่นำหลักตามแนวพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้อย่างจริงจัง มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นไม่ว่าจะอยู่ในสถานะใด เพศใด หรือวัยไหน เพราะหลักธรรมทางพุทธศาสนาสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสมและส่วนสำคัญที่เป็นส่วนผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชุมชน เกิดการพัฒนาที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์และความต้องการที่ได้รับความเห็นชอบ หรือการสนับสนุนจากบุคคลที่เกี่ยวข้องอย่างกว้างขวาง ซึ่งผู้สูงอายุยังมีบทบาทในด้านศาสนาผู้สูงอายุเพศชายจะเป็นม้นายก ทำหน้าที่สวดมนต์ในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาของวัด ส่วนผู้สูงอายุเพศหญิงจะรับเป็นโยม อุปัฏฐากคอยจัดหาสิ่งของเครื่องใช้ให้กับพระในวัด เมื่อถึงเทศกาลงานประเพณีสำคัญต่างๆ เช่น เทศกาลวันสงกรานต์ ผู้สูงอายุจะได้รับเชิญมาให้บุตรหลานรดน้ำดำหัวเพื่อแสดงความเคารพนับถือและความกตัญญูทดแทน ซึ่งทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกที่ตนเองยังมีคุณค่าต่อครอบครัวและชุมชน ผู้สูงอายุจึงเปรียบเสมือนทรัพยากรมนุษย์ที่ทรงคุณค่าทั้งต่อครอบครัว ชุมชน และสังคม ซึ่งสมควรที่สมาชิกในครอบครัว ชุมชน และสังคมจะต้องให้ความเคารพนับถือ และตอบแทนอย่างดีที่สุด จังหวัดมหาสารคาม มีประชากรทั้งสิ้น 955,644 คน คิดเป็นร้อยละ 1.48 ของประชากรทั้ง ประเทศไทย ในเขตเมืองมหาสารคาม มีประชากรทั้งสิ้น 156,872 คน และมีประชากรผู้สูงอายุจำนวน 4,450 คน คิดเป็นร้อยละ 2.8 ของประชากรอำเภอเมือง มหาสารคาม การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของประชากรในประเทศไทยสู่ภาวะประชากรสูงอายุ ซึ่งผู้สูงอายุจะเป็นกลุ่มที่มีปัญหาสุขภาพและต้องพึ่งผู้อื่นสูงจากความเสื่อมของผู้สูงอายุ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ

อารมณ์และ สังคม นำมาซึ่งภาวะเสี่ยงและปัญหาสุขภาพปัญหาสำคัญพบในผู้สูงอายุได้แก่ ปัญหาด้านสุขภาพ ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม ปัญหาสุขภาพ เป็นปัญหาพบมากที่สุดถึงร้อยละ 60.8

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดมหาสารคาม ตามหลักพรหมวิหาร 4 เพื่อนำผลการวิจัยไปกำหนดเป็นนโยบายในการทบทวนและประเมินนโยบายของรัฐเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เพื่อรองรับการอยู่ร่วมกันของคนทุกช่วงวัย ภายใต้การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสังคมผู้สูงอายุต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดมหาสารคาม ตามหลักพรหมวิหาร 4
2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดมหาสารคามตามหลักพรหมวิหาร 4

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) รายละเอียดในการดำเนินงาน ดังนี้

1. ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากร ได้แก่ ผู้สูงอายุ ปรชาญชาวบ้าน และนักวิชาการด้านศาสนา ในเขตจังหวัดมหาสารคาม โดยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 30 คน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)

- 1) กลุ่มผู้สูงอายุหรือผู้อาวุโส คือ ผู้สูงอายุ ในชุมชนเขตจังหวัดมหาสารคาม โดยผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 15 คน

- 2) กลุ่มปราชญ์ชาวบ้าน คือ บุคคลที่ถูกยกย่องว่าเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ประจำชุมชน อาศัยอยู่ในเขตเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม โดยผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 10 คน

- 3) กลุ่มนักวิชาการด้านศาสนา ใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 5 ท่าน เนื่องจากเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องพระพุทธศาสนาและปรัชญา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้างและคำถามปลายเปิด

3. การสร้างและตรวจคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือขึ้นโดยอาศัย กรอบแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ รวมทั้งนิยามปฏิบัติการ มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล เพื่อกำหนดวิธีการสร้างเครื่องมือการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์และแบบสนทนากลุ่ม ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1) ร่างเครื่องมือ โดยกำหนดประเด็นของวัตถุประสงค์ของการวิจัย พร้อมกับศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) นำ

สาระความรู้ที่ได้จากการศึกษาเอกสารและการสนทนากับผู้รู้ (Key Informants) มาสร้างเป็นประเด็นคำถามในเครื่องมือให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ 3) นำแบบสัมภาษณ์ มาปรับปรุงแก้ไขและให้ผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขเพื่อสมบูรณ์ยิ่งขึ้น 4) ผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขคุณภาพของเครื่องมืออีกครั้งเพื่อความสมบูรณ์จากข้อบกพร่องที่พบจากการตอบของกลุ่มตัวอย่าง 5) จัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ไว้ดังนี้ 1) นำหนังสือจากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเสนอผู้ใหญ่บ้านในเขตจังหวัดมหาสารคาม 2) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้างและคำถามปลายเปิด ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งมีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้ (1) ขั้นตอนการสัมภาษณ์ ได้แก่ ก่อนลงสนามเพื่อรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้เริ่มต้นด้วยการนัดหมายวันเวลาที่สัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างพร้อมกับขอเอกสารต่าง ๆ พร้อมกันนั้นผู้วิจัยจะต้องศึกษาประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เตรียมและศึกษาวิธีใช้เครื่องบันทึกเสียง เตรียมสมุดจดบันทึกและอุปกรณ์ต่างๆ ให้พร้อมก่อนดำเนินการสัมภาษณ์ (2) ขั้นตอนการสัมภาษณ์ ได้แก่ ก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะสนทนาลงความคุ้นเคยกับผู้ให้สัมภาษณ์ แจ้งวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ อธิบายเหตุและขออนุญาตใช้เครื่องบันทึกเสียงในขณะที่สัมภาษณ์ ขออนุญาตใช้กล้องถ่ายรูปเพื่อใช้อ้างอิงในการสัมภาษณ์ รวมทั้งแจ้งให้ทราบว่าข้อมูลต่าง ๆ ที่บันทึกเสียงไว้ผู้วิจัยจะเก็บไว้เป็นความลับ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดระยะเวลาในการสัมภาษณ์เป็น 2 ช่วง คือ วันที่ 30 กันยายน 2566 และวันที่ 1 พฤศจิกายน 2566 เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ผู้วิจัยได้รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ทั้งด้านเอกสารแบบสัมภาษณ์และภาคสนาม แล้วจับประเด็นเนื้อหาสาระไปพร้อมกับการนำมาสรุปเป็นผลการวิจัยเป็นรูปแบบความเรียงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย 2) การตรวจสอบข้อมูล หลังจากผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว จะต้องทำการตรวจสอบข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (triangulation) ได้แก่ (1) การตรวจสอบ ด้านข้อมูล โดยพิจารณาแหล่งเวลา แหล่งสถานที่และแหล่งบุคคลที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ถ้าข้อมูลต่างเวลากันจะเหมือนกันหรือไม่ ถ้าข้อมูลต่างสถานที่จะเหมือนกันหรือไม่ และถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไปข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่ (2) การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ กันเพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน 3) สรุปแนวทางหรือรูปแบบการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดมหาสารคาม ตามหลักพรหมวิหาร 4 รวมถึงแนวทางและข้อเสนอแนะที่ได้จากกลุ่มสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) มาวิเคราะห์และ

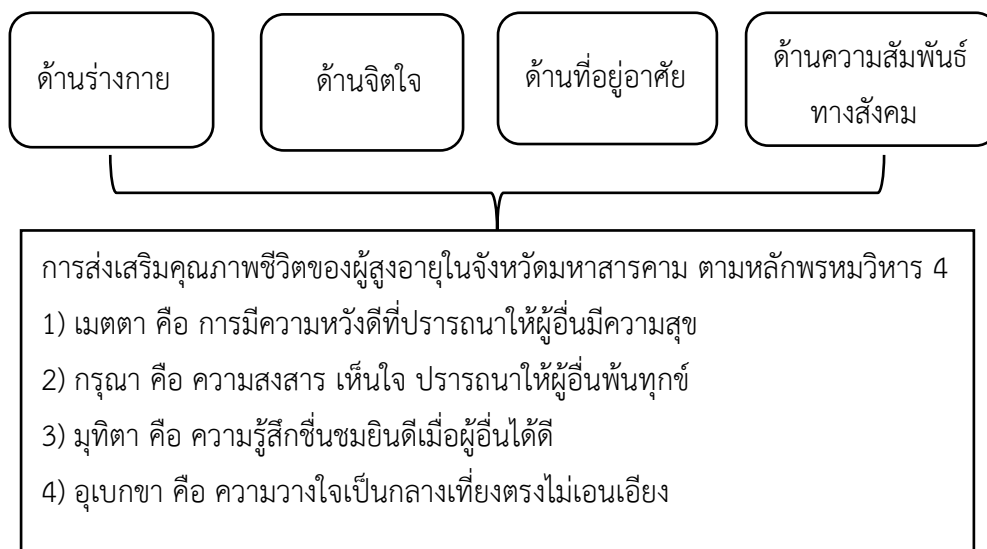
สังเคราะห์ก่อนจะมีการประมวลผลและพัฒนาเป็นรูปแบบมีส่วนร่วมถึงมาตรฐาน (ขั้นการพัฒนาตัวแบบ (Develop Model) เพื่อนำเข้าสู่การวิจัยเชิงเอกสารและคุณภาพนวัตกรรม

สรุปผลการวิจัย

1. การส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดมหาสารคาม ตามหลักพรหมวิหาร 4 พบว่า 1) ด้านร่างกาย คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุต้องร่วมมือกันในการจัดโครงการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง เช่น โครงการสาธารณสุขเคลื่อนที่เพื่อตรวจสุขภาพประจำปี ฉีดวัคซีนป้องกันไข้หวัดใหญ่ กิจกรรมยืดเหยียดกล้ามเนื้อและการออกกำลังกาย กิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมการศึกษาเรียนรู้วิชาการต่าง ๆ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีร่างกายที่แข็งแรง 2) ด้านจิตใจ คือ การนำหลักธรรมคำสอนและความเชื่อทางพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ฝึกพัฒนาจิตใจของตนเองด้วยการไหว้พระสวดมนต์ ภาวนา และนั่งสมาธิ หมั่นเข้าวัด ทำบุญ ใส่บาตร รักษาศีล เพื่อทำให้จิตใจสงบ ซึ่งจะทำให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพจิตที่ดี และมีความสุข 3) ด้านที่อยู่อาศัย คือ หน่วยงานรัฐควรส่งเสริมสนับสนุนการดูแลด้านที่อยู่อาศัย การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุที่มีฐานะยากจนในพื้นที่ การมีที่อยู่อาศัยมั่นคง และผู้สูงอายุมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และ 4) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม คือ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุและคนในชุมชนได้ร่วมกันทำกิจกรรมทางศาสนา ตามประเพณีวัฒนธรรม และวันสำคัญต่าง ๆ ทำให้เกิดความรัก ความสามัคคีของคนในชุมชน สามารถประพฤติอยู่ในศีลธรรมอันดีและปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม

2. รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดมหาสารคาม ตามหลักพรหมวิหาร 4 พบว่า 1) ด้านหลักเมตตา คือ ผู้สูงอายุควรมีความรักใคร่ ปราบปรามดี มีจิตอันแผ่ไมตรี ความปรารถนาดี มองกันในแง่ดี เห็นใจ ห่วงใยคนในครอบครัว และลูกหลาน 2) ด้านหลักกรุณา คือ การกล่าวในสิ่งที่ดีงามด้วยความรัก ความเมตตาปรารถนาดีต่อกัน ตักเตือนแนะนำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ หรือชี้ทางสว่างให้แก่กัน ให้คำปรึกษาให้กำลังใจในยามที่มีเวรภัยมาถึง ไม่กล่าวซ้ำเติม निินหาว่าร้ายในข้อผิดพลาดซึ่งกันและกัน ให้คำชี้แนะที่ดี 3) ด้านหลักมุทิตา คือ ความยินดีในเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีสุข มีจิตผ่องใสบันเทิง กอปรด้วยอาการแช่มชื่นเบิกบานอยู่เสมอ พลอยยินดีด้วยเมื่อเขาได้ดีมีสุขเจริญงอกงามยิ่งขึ้น และ 4) ด้านหลักอุเบกขา คือ ควรพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ตามความเป็นจริงและปราศจากอคติ แล้วปฏิบัติอย่างเที่ยงธรรม วางใจเป็นกลาง ไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และให้ความช่วยเหลือคนในครอบครัวให้เท่าเทียมกัน ไม่ปฏิบัติเอียงเอียงด้วยความรักหรือความชัง

สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 เป็นองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้มาจากการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดมหาสารคาม ตามหลักพรหมวิหาร 4 จนนำมาสู่รูปแบบการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดมหาสารคาม ตามหลักพรหมวิหาร 4 เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับการดูแลจากครอบครัว ชุมชน และสังคม ดังนี้

1. การส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดมหาสารคาม ตามหลักพรหมวิหาร 4 ด้านร่างกาย พบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง ทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตัวเองได้ ดังนั้นการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุต้องร่วมมือกันในการจัดโครงการส่งเสริมสุขภาพของคนในชุมชนอย่างต่อเนื่อง เช่น โครงการสาธารณสุขเคลื่อนที่เพื่อตรวจสุขภาพประจำปี กิจกรรมยืดเหยียดกล้ามเนื้อและการออกกำลังกาย กิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมการเรียนรู้วิชาการต่าง ๆ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีร่างกายที่แข็งแรง

2. การส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดมหาสารคาม ตามหลักพรหมวิหาร 4 ด้านจิตใจ พบว่า ผู้สูงอายุมีการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย ทำให้มีอารมณ์ไม่มั่นคง หงุดหงิดง่าย ส่งผลต่อความปลอดภัยทางด้านร่างกาย ดังนั้นการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุและคนในชุมชนได้ร่วมกันทำกิจกรรมทางศาสนา ตามประเพณี วัฒนธรรมและวันสำคัญต่าง ๆ ทำให้เกิดความรัก ความสามัคคีของคนในชุมชน สามารถประพฤติอยู่ในศีลธรรมอันดีและปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม

3. การส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดมหาสารคาม ตามหลักพรหมวิหาร 4 ด้านที่อยู่อาศัย พบว่า ผู้สูงอายุแต่ละคนมีความเสื่อมถอยของร่างกายที่แตกต่างกันจึงควรคำนึงถึงการ ออกแบบที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมและเหมาะสมกับแต่ละตัวบุคคล ดังนั้นการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ คือ หน่วยงานรัฐควรส่งเสริมสนับสนุนการดูแลด้านที่อยู่อาศัย การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุที่มีฐานะยากจนในพื้นที่ การมีที่อยู่อาศัยมั่นคง และผู้สูงอายุมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

4. การส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดมหาสารคาม ตามหลักพรหมวิหาร 4 ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม พบว่า ผู้สูงอายุยังเป็นผู้ที่มีคุณภาพทางด้านความรู้ ความสามารถมากด้วยประสบการณ์ และยังสามารถทำประโยชน์และเข้าสังคมได้ ดังนั้นการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรกำหนดแผนงาน และนโยบายต่าง ๆ ในดูแลผู้สูงอายุอย่างครบถ้วนรวมถึงการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้ผู้สูงอายุได้เข้าร่วม เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุกับคนทุกวัยความเคารพ รัก และความสามัคคี ซึ่งจะทำให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพจิตที่ดี และมีความสุข

อภิปรายผล

การผลการวิจัยเรื่องรูปแบบการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดมหาสารคาม ตามหลักพรหมวิหาร 4 ผู้วิจัยจะได้นำประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดมหาสารคาม ตามหลักพรหมวิหาร 4

1.1 ด้านร่างกาย คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุต้องร่วมมือกันในการจัดโครงการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง เช่น โครงการสาธารณสุขเคลื่อนที่เพื่อตรวจสุขภาพประจำปี ฉีดวัคซีนป้องกันไข้หวัดใหญ่ กิจกรรมยืดเหยียดกล้ามเนื้อและการออกกำลังกาย กิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมการศึกษาเรียนรู้วิชาการต่าง ๆ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีร่างกายที่แข็งแรง สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูวินัยธรอำนาจ พลปญโญ และคณะ (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาสุขภาพจิตของผู้สูงอายุตามหลักธรรม : กรณีศึกษาตำบลบ้านปรือ อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัย พบว่า หลักพุทธธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนาสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ ใช้หลักอริยสัจ 4 ภาวะอริยสัจ 4 เป็นการบริหารกาย ด้วยการเดินออกกำลังกาย กวาดลานบ้าน และรดน้ำผักสวนครัว ทำให้มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงมีภูมิคุ้มกันที่ดี และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาอำนาจ มหาวีโร, ประพิศ โบราณมูล, อุทัย ภูคดหิน, สุวนันท์ เฉลยพจน์ (2566) ที่ได้ศึกษาการใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ 3 สำหรับพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ 3 ของผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เรียงลำดับตามความถี่จากมากไปหาน้อย ดังนี้ ควรรักษาศีลเพื่อเป็นการแสดงเจตนาถว้นการกระทำทางกายและวาจาที่จะนำความเดือดร้อนมาสู่ตนเองและผู้อื่น รองลงมา คือ ควรให้ทานตามกำลังศรัทธาเมื่อให้ทานไปแล้วจะได้ไม่มาคิดเสียดาย

ภายหลังหรือต้องให้ไปด้วยความไม่เต็มใจ และน้อยสุด คือ ควรปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เช่น นำให้พระ สวดมนต์ เป็นตัวอย่างที่ดี เป็นต้น

1.2 ด้านจิตใจ คือ การนำหลักธรรมคำสอนและความเชื่อทางพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ฝึกพัฒนาจิตใจของตนเองด้วยการไหว้พระสวดมนต์ภาวนา และนั่งสมาธิ หมั่นเข้าวัด ทำบุญ ใส่บาตร รักษาศีล เพื่อให้จิตใจสงบ ซึ่งจะทำให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพจิตที่ดี และมีความสุข สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูวินัยธรอำนาจ พลบุญ และคณะ (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาสุขภาพจิตของผู้สูงอายุตามหลักธรรม : กรณีศึกษาตำบลบ้านปรือ อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า หลักพุทธธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนาสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ ใช้หลักภาวนา 4 สมาธิภาวนา การฝึกอบรมจิตใจให้เข้มแข็งมั่นคง เจริญอกงามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย มีเมตตากรุณา ขยันหมั่นเพียร อดทนมีสมาธิ และสดชื่น เบิกบาน เป็นสุขผ่องใส มีจิตใจที่ดี มีสุขภาพจิตที่แจ่มใส และกระบวนการพัฒนาสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ ในวัดและชุมชนตำบลบ้านปรือ นั้นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ร่วมจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนากับทางวัดเพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสผ่อนคลาย และมีส่วนร่วมในกิจกรรมบ่อยๆ เช่น การออกกำลังกาย การนวดผ่อนคลาย การร้องเพลง และการฟ้อนรำ จนสังเกตเห็นว่ามีการยิ้มแย้มแจ่มใส มีความสนุกสนานเพลิดเพลินกับเพื่อนๆ ในวัยเดียวกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ บรรจง ลาวะลี, พระครูชัยรัตนการ, สุเทพ เมย์ไธสง, จิราภรณ์ ผันสว่าง, อติศักดิ์ ทุมอนันต์, ฉัตรชัย ชมขารี (2564) ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมนันทนาการเพื่อสร้างสมรรถนะจิตใจและทางกายของโรงเรียนผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางจิตใจและทางกายของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุได้แก่ กิจกรรมการเดินจงกรม และกิจกรรมรำไม้พลองแบบประยุกต์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ บรรจง ลาวะลี, พระศรีวินยาภรณ์ (สายรุ้ง อินทาทูโอ), สุเทพ เมย์ไธสง, อติศักดิ์ ทุมอนันต์, ฉัตรชัย ชมขารี (2564) ได้ศึกษาการศึกษาสมรรถนะทางกายของผู้สูงอายุของโรงเรียนผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมนันทนาการเพื่อสร้างสมรรถนะทางกายของโรงเรียนผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ ควรมีการจัดกิจกรรมกิจกรรมนันทนาการการเดินรำ รำไม้พลอง กิจกรรมเข้าจังหวะ

1.3 ด้านที่อยู่อาศัย คือ หน่วยงานรัฐควรส่งเสริมสนับสนุนการดูแลด้านที่อยู่อาศัย การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุที่มีฐานะยากจนในพื้นที่ การมีที่อยู่อาศัยมั่นคง และผู้สูงอายุมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน สอดคล้องกับ สวัสดิ์ ภูทอง (2546) กล่าวว่า ผู้สูงอายุควรได้รับสิทธิเสรีภาพในการเลือกพำนักรักษาในที่อยู่อาศัยได้ตามความต้องการของตนเอง และสอดคล้องกับ ภูมิวัฒน์ พรวนสุข (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตจังหวัดแพร่ ผลการวิจัยพบว่า ควรจัดการปรับปรุงที่อยู่อาศัยและตั้งศูนย์ที่พักพิงชั่วคราวของผู้สูงอายุอย่างเหมาะสมและปลอดภัย

1.4 ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม คือ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุและคนในชุมชนได้ร่วมกันทำกิจกรรมทางศาสนา ตามประเพณีวัฒนธรรม และวันสำคัญต่าง ๆ ทำให้เกิดความรัก ความสามัคคีของคนในชุมชน สามารถประพุดได้อยู่ในศีลธรรมอันดีและปฏิบัติตนตามกฎหมายระเบียบของสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูมิวัฒน์ พรวนสุข (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตจังหวัดแพร่ ผลการวิจัยพบว่า ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมดูแลและให้เกิดความสัมพันธ์กับผู้สูงอายุและควรจัดสวัสดิการแจกสิ่งของที่เป็นแก่ผู้สูงอายุและเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้ร่วมกิจกรรมทางศาสนาและได้บำเพ็ญประโยชน์แก่สังคม

2. รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดมหาสารคามตามหลักพรหมวิหาร 4

รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดมหาสารคาม ตามหลักพรหมวิหาร 4 ผู้สูงอายุนำหลักพรหมวิหาร 4 ไปปรับใช้ปฏิบัติจะทำให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี ได้แก่ 1) ด้านหลักเมตตา คือ ผู้สูงอายุควรมีความรักใคร่ ประารถนาดี มีจิตอันแผ่ไมตรี ความปรารถนาดี มองกันในแง่ดี เห็นใจ ห่วงใยคนในครอบครัว และลูกหลาน 2) ด้านหลักกรุณา คือ การกล่าวในสิ่งที่ดีงามด้วยความรัก ความเมตตาปรารถนาดีต่อกัน ตักเตือนแนะนำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ หรือชี้ทางสว่างให้แก่กัน ให้คำปรึกษา ให้กำลังใจในยามที่มีเวรภัยมาถึง ไม่กล่าวซ้ำเติมนิทาว่าร้ายในข้อผิดพลาดซึ่งกันและกัน ให้คำชี้แนะที่ดี 3) ด้านหลักมุทิตา คือ ความยินดีในเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีสุข มีจิตผ่องใสบันเทิง กอปรด้วยอาการแช่มชื่นเบิกบานอยู่เสมอ พลอยยินดีด้วยเมื่อเขาได้ดีมีสุข เจริญอกงามยิ่งขึ้น และ 4) ด้านหลักอุเบกขา คือ ควรพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ตามความเป็นจริงและปราศจากอคติ แล้วปฏิบัติอย่างเที่ยงธรรม วางใจเป็นกลาง ไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และให้ความช่วยเหลือคนในครอบครัว ให้เท่าเทียมกัน ไม่ปฏิบัติเอียงเอียงด้วยความรักหรือความชัง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัชชนันท์ อิศรเดช และคณะ (2567: 75-76) ได้ศึกษาการพัฒนาชุมชนต้นแบบตามหลักพรหมวิหารธรรมรองรับสังคมผู้สูงอายุ ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาชุมชนต้นแบบรองรับสังคมผู้สูงอายุโดยกลไกการมีส่วนร่วมของชุมชน ประกอบด้วยด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพผู้สูงอายุโดยการให้ความรู้ในเรื่องอาหาร ลดอาหารหวาน มัน เค็ม หรืออาหารที่ส่งผลต่อภาวะแทรกซ้อนที่เกิดขึ้นหลังจากป่วย และให้ความรู้เกี่ยวกับการเลือกอาหารให้เหมาะสมและการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุเบื้องต้น ด้านการจัดกิจกรรมดูแลผู้สูงอายุแบบองค์รวม โดยการสำรวจผู้สูงอายุกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวานโรคความดันโลหิตสูงและด้านการพัฒนาเครือข่ายส่งเสริมสุขภาพดูแลผู้สูงอายุ สนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการพึ่งพาตนเองด้านสุขภาพ 2) หลักพรหมวิหารธรรมในการรองรับสังคมผู้สูงอายุโดยกลไกการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นการใช้หลักธรรมที่ช่วยยึดเหนี่ยวจิตใจกับผู้สูงอายุ ประกอบด้วยด้านความเมตตารักใคร่ปรารถนาดีต่อกัน ด้านความกรุณา ช่วยให้ผู้สูงอายุมีความรู้สึกว่ามีคุณค่า และมีความสำคัญ ด้านมุทิตา พบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งจะช่วยให้ผู้สูงอายุได้รู้สึกผ่อนคลาย ลดปัญหาการเก็บตัวหรือปลีกวิเวกจากสังคมช่วยให้ผู้สูงอายุรู้สึกภาคภูมิใจและมีความเชื่อมั่นในตนเองและ

ด้านอุเบกขา ความวางใจเป็นกลางส่งเสริมให้ผู้สูงอายุรับรู้และเข้าใจความรู้สึกของตนเอง รู้จักควบคุมอารมณ์ ผ่อนคลาย และปล่อยวาง รวมทั้งสามารถปรับตัวและยอมรับสภาพที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง กล่าวโดยสรุป การดูแลผู้สูงอายุในปัจจุบันถือเป็นสิ่งสำคัญเนื่องจากสังคมไทยมีสัดส่วนของผู้สูงอายุเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งผลที่จะตามมาด้วยปัญหาสุขภาพ ปัญหาทางด้านสภาพจิตใจ เมื่อไม่มีงานทำอาจจะทำให้ผู้สูงอายุเกิดอาการซึมเศร้า รวมถึงการเกิดโรคเรื้อรังต่าง ๆ ด้วย อย่างไรก็ตามการส่งเสริมให้ครอบครัวและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุจะส่งผลให้ลดภาระการดูแลจากภาครัฐ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 หน่วยงานภาครัฐ ควรปรับปรุงนโยบายเชิงรุกในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เพื่อยกระดับจากนโยบายสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมชัดเจนยิ่งขึ้น

1.2 ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุ ได้มีแนวทางในการเรียนรู้ในการประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอย่างทั่วถึงและสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้หลากหลายมากยิ่งขึ้น

1.3. ผู้สูงอายุควรเรียนรู้และปรับตัวเพื่อสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขด้วยหลักพุทธธรรมในชีวิตวิถีใหม่

2. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

2.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยี โซเชียลมีเดียเพื่อการศึกษาเรียนรู้หลักพรหมวิหาร 4 ให้เป็นความรู้ที่เข้าใจง่ายต่อการนำไปปฏิบัติสำหรับผู้สูงอายุซึ่งจะส่งผลให้ผู้สูงอายุสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสมและมีความสุข

2.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมุ่งเน้นการพัฒนาจิตใจ พัฒนาความประพฤติที่แสดงออกเพื่อเป็นผู้มีมั่นคงในศีลธรรม มีคุณธรรมและจริยธรรม และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันให้ถูกต้องดีงาม ซึ่งจะนำไปสู่ความสัมพันธ์ทางสังคมหรือการปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข

2.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรร่วมกันเสริมสร้างองค์ความรู้ในการสร้างเสริมสุขภาพเพื่อปลูกฝังเข้าสู่จิตใจของผู้สูงอายุในหลากหลายรูปแบบ ซึ่งจะช่วยให้มีทัศนคติที่ถูกต้องในการปฏิบัติตนอันเป็นส่งผลให้มีสุขภาพดี มีความสุขทั้งทางร่างกายและจิตใจ

2.4 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้แก่ผู้สูงอายุได้คิด วิเคราะห์ และเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อย่างสร้างสรรค์ เช่น การประกอบอาชีพอย่างเหมาะสม การจัดการสิ่งแวดล้อม การศึกษาธรรมะ เป็นต้น เพื่อใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และใช้ชีวิตอย่างมีความสุข

3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรศึกษาคุณภาพชีวิตด้านอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เช่น การจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ การส่งเสริมด้านการศึกษา การส่งเสริมอาชีพหลังวัยเกษียณที่เหมาะสม ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญต่อสังคมผู้สูงอายุ

3.2 ควรศึกษาการนำหลักวิถีพุทธด้านอื่น ๆ เช่น หลักภาวนา 4 จักร 4 ไตรสิกขา เป็นต้น เพื่อเป็นแนวทางการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.3 ควรศึกษาเกี่ยวกับการประยุกต์หลักพุทธธรรมอื่น ๆ ที่ตรงต่อความต้องการของผู้สูงอายุในพื้นที่อื่นๆ

เอกสารอ้างอิง

ธัชชนันท์ อิศรเดช และคณะ. (2567). การพัฒนาชุมชนต้นแบบตามหลักพรหมวิหารธรรมรองรับสังคมผู้สูงอายุ. *Journal of Buddhist Anthropology*, 9(1), 75-86.

นริศรา พึ่งโพธิ์สก และคณะ. (2554). เอกสารประกอบการบรรยายวิชาพื้นฐานทางสังคมเกี่ยวกับสังคมวิทยา: ความเป็นมาและความสัมพันธ์ระหว่างสังคมวิทยากับพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

บรรจง ลาวะลี, พระครูชัยรัตนกร, สุเทพ เมยไธสง, จิราภรณ์ ผันสว่าง, อติศักดิ์ ทุมอนันต์, ฉัตรชัย ชมชาวี. (2564). การพัฒนากิจกรรมนันทนาการเพื่อสร้างสมรรถนะจิตใจและทางกายของโรงเรียนผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารพุทธมคัศ*, 6(2), 77-86.

บรรจง ลาวะลี, พระศรีวินยาภรณ์ (สายรุ้ง อินทาวุโธ), สุเทพ เมยไธสง, อติศักดิ์ ทุมอนันต์, ฉัตรชัย ชมชาวี. (2564). การศึกษาสมรรถนะทางกายผู้สูงอายุของโรงเรียนผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์*, 6(1), 172-183.

พระครูวินัยธรอำนาจ พลบุญ และคณะ. (2561). รูปแบบการพัฒนาสุขภาพจิตของผู้สูงอายุตามหลักธรรม : กรณีศึกษาตำบลบ้านปรือ อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*, 13(2), 81-82.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2551). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลศัพท์* (ชำระ-เพิ่มเติม ช่วงที่ 1). พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาไกรวรรณ ชินทตติโย (ปุ่นขันธ) และคณะ. (2560). การบูรณาการหลักพุทธธรรมในการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุขององค์กรชุมชน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี.

- พระมหาอรุณ ปญฺญารุโณ. (2561). แนวทางการสร้างเสริมพลังอำนาจผู้สูงอายุโดยใช้วัดเป็นฐานในการดูแลตนเองของผู้สูงอายุในประเทศไทย. นครปฐม : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- ภูมิวัฒน์ พรวนสุข. (2558). แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดแพร่. วารสารบัณฑิตวิทยาลัยพิษณุพนธ์, 10 (1), 77-87.
- สวัสดี ภูทอง. (2546). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้จากประสบการณ์เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิต สำหรับผู้ใหญ่ในชุมชนชนบทภาคเหนือ. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ขึ้นโขนชิงธง : ประเพณีแห่พระแข่งเรือ อำเภอลำสน จังหวัดชุมพร
การอนุรักษ์และสืบสาน เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์

Khun Khon Ching Thong: the Tradition of a Boat Race for Monks in a Procession, Lang
Suan District, Chumphon Province. Conservation and Inheritance to Promote the
Management of Learning History Subjects

ณัฏ ยันต์ทอง

อาจารย์ วิทยาลัยทองสุข

Thanat Yanthong

Lecturer, Thongsuk College

Email: angkor1234@hotmail.com

วันที่รับบทความ: 6 มีนาคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ 8 เมษายน 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 16 เมษายน 2567

Received: March 6, 2024; Revised: April 8, 2024; Accepted: April 16, 2024

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องขึ้นโขนชิงธง : ประเพณีแห่พระแข่งเรือ อำเภอลำสน จังหวัดชุมพร การอนุรักษ์และสืบสาน เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) อนุรักษ์และสืบสานประเพณีแห่พระแข่งเรือยาวขึ้นโขนชิงธง อำเภอลำสน จังหวัดชุมพร 2) ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านทับวัง พื้นที่วิจัย ได้แก่ โรงเรียนบ้านทับวัง ตำบลบ้านควน อำเภอลำสน จังหวัดชุมพร

กลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็นกลุ่ม ดังนี้ 1) กลุ่มผู้รู้ (Key informant) เป็นกลุ่มบุคคลที่เป็นผู้ให้ข้อมูลในเชิงลึก ด้านประวัติศาสตร์ ประเพณี พิธีกรรม สังคม ที่เกี่ยวกับประเพณีแห่พระแข่งเรือ ขึ้นโขนชิงธง อำเภอลำสน จังหวัดชุมพร จำนวน 20 คน 2) กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual informant) บุคคลที่เคยร่วมในขบวนแห่พระหรือเป็นผู้ร่วมแข่งเรือยาวขึ้นโขนชิงธง จำนวน 30 คน 3) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไป (General informant) คือ กลุ่มบุคคลที่เป็นประชากรชาวอำเภอลำสน จังหวัดชุมพร ที่เคยรับรู้หรือเคยสัมผัสและรับชมการแห่พระแข่งเรือขึ้นโขนชิงธง โดยวิธีการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณลักษณะแล้วนำเสนอผลการศึกษาในแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย พบว่า 1) การศึกษาประวัติความเป็นมาประเพณีแห่พระแข่งเรือยาวขึ้นโขนชิงธง อำเภอลำสน จังหวัดชุมพร นำมาเป็นองค์ความรู้ใหม่ในการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านทับวัง 2) ผลการส่งเสริมการเรียนการสอนด้วยองค์ความรู้ใหม่ เรื่อง ประเพณีแห่พระแข่งเรือขึ้นโขนชิงธง อำเภอลำสน จังหวัดชุมพร มาจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านทับวัง โดยวิธีการทางประวัติศาสตร์ 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การกำหนดประเด็นศึกษา 2) การรวบรวม

หลักฐาน 3) การวิเคราะห์ การตีความ และประเมินหลักฐาน 4) การสรุปและเชื่อมโยงข้อเท็จจริง จากการศึกษาหลักฐานต่างๆ ผู้ศึกษาจะพบว่าข้อมูลที่เกี่ยวข้อง 5) การนำเสนอข้อเท็จจริง จากการตรวจสอบผลงานนักเรียนการบันทึกเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ในท้องถิ่น แสดงได้ว่า นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการทางประวัติศาสตร์ทั้ง 5 ขั้นตอนเป็นอย่างดี สามารถนำเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ในหัวข้อประเพณีแข่งเรือขึ้นโขงชิงธง อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร ในภาพรวมนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนวิชาประวัติศาสตร์ ผ่านเกณฑ์การประเมินทุกคน

คำสำคัญ: ชื่นโขงชิงธง; การอนุรักษ์และสืบสาน; การจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์

Abstract

Research on Khun Khon Ching Thong: Tradition of the boat race parade, Lang Suan District, Chumphon Province, conservation and continuation. To promote the learning of history subjects. Its purpose is to 1) To conserve and preserve Khun khon ching tong Boat Race Traditional of Lunguan District, Chumphon Province. 2) To promote the learning of historical subjects for 6th Grade of Bantupwang School. Research areas include: Bantupwang School, Bankuan Subdistrict, Lunguan District, Chumphon Province.

Sample group divided into groups as follows 1) Key informant is a group of individuals who provide in-depth information. History, traditions, rituals and social that about Khun khon ching tong Boat Race Traditional of Lunguan District, Chumphon Province amount 20 people. 2) Casual informant is the person who procession participate or competitor Khun khon ching tong Boat Race amount 30 people. 3) General informant is the people of Lunguan District, Chumphon Province that ever been or ever watching the Khun khon ching tong Boat Race. By interview, Feature Analysis and present the results in a descriptive analytical.

Research has found that 1) The background of result is a historical study of Khun khon ching tong Boat Race of Lunguan District, Chumphon Province for in order to be a new knowledge to learn about historical subjects for 6th Grade of Bantupwang School. 2) New knowledge of teaching and learning “Khun khon ching tong Boat Race Boat Race of Lunguan District, Chumphon Province Story” to administer teaching historical subjects for 6th Grade of Bantupwang School by way of historical 5 step process as follows: 1) Determination issues 2) Gathering evidence 3) The analysis, Interpretation and Assess evidence 4) summary and

associate facts. The study evidence, the study found that Related information 5) Facts present from check of student's work, recording a local historical story show that Student have a better understanding about how the history of the 5 stages as well. It is possible to bring historical stories on Khun khon ching tong traditions Boat Race of Lungsuan District, Chumphon Province. Overall student of 6th Grade study in historical subjects through all pass the assessment criteria

Keyword: Khun Khon Ching Thong; conservation and inheritance; History learning management

บทนำ

วิชาประวัติศาสตร์ เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมที่ถูกกำหนดในหลักสูตรแกนกลางการศึกษา พุทธศักราช 2551 เป็นวิชาที่มีความสำคัญเพราะถือว่าเป็นรากฐานของวิชาการทุกสาขา และงานค้นคว้าทางประวัติศาสตร์เป็นรากฐานของความรู้ที่ นักประวัติศาสตร์รุ่นหลังจะนำไปต่อยอด นักวิชาการสาขาที่ใกล้เคียงอาจนำไปใช้อ้างอิง หรืออาจารย์นำไปปรับใช้ในการสอน ซึ่งล้วนเป็นประโยชน์ทางวิชาการ (วินัย พงศ์ศรีเพียร, 2556) ทั้งนี้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ทรงนิพนธ์ในบทนำเอกสารประกอบคำสอนวิชาประวัติศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าครั้งสมัยพระองค์ทรงเข้ารับราชการเป็นอาจารย์สอนวิชาประวัติศาสตร์ ความเป็นมาว่า “การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ทำให้เราเข้าใจสังคมของเราทั้งในด้านสิ่งที่ผ่านมาแล้วสิ่งที่อยู่ในปัจจุบันและสิ่งที่จะดำเนินต่อไปในอนาคตให้แจ่มชัดขึ้น” ซึ่ง สิริทิโชค ปาณะศรี(2565) มีความเห็นสอดคล้องว่าประวัติศาสตร์ คือ เรื่องราวอันต่อเนื่องกันของการโต้ตอบระหว่างนักประวัติศาสตร์กับหลักฐานข้อเท็จจริงซึ่งเป็นการถกเถียงกันระหว่างปัจจุบันกับอดีตที่ไม่มีที่สิ้นสุด ประวัติศาสตร์จะช่วยให้มนุษย์เข้าใจสังคมกับอดีตและช่วยให้มนุษย์ควบคุมสังคมในปัจจุบันได้ดียิ่งขึ้น (พิสิฐ ตั้งพรประเสริฐ, 2566)

หลังสวนเป็นอำเภอหนึ่งที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งครั้งหนึ่งเคยเป็นอำเภอที่มีศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวสูง เนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน วัฒนธรรม สถาปัตยกรรม เช่น ปากน้ำหลังสวน เกาะพิทักษ์ สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ชุมพร ถ้ำเขาเงิน เป็นต้น จึงทำให้มีนักท่องเที่ยวนิยมไปเที่ยวชมเป็นจำนวนมาก ซึ่งนอกจากสถานที่ท่องเที่ยวทางกายภาพแล้ว อำเภอหลังสวนยังเป็นอำเภอที่มีศิลปะ ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชนที่น่าสนใจเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะงานประเพณีที่ถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของอำเภอ หลังสวน คือ งานประเพณีแห่พระแข่งเรือขึ้นโขงชิงธง แต่ปัญหาของอำเภอหลังสวนก็เช่นเดียวกับที่อื่นๆ นั่นคือ การเผชิญกับความเสื่อมถอยทางวัฒนธรรม ซึ่งวัฒนธรรมบางอย่าง โดยเฉพาะวัฒนธรรมทางภาษาที่เคยมีความหลากหลาย

ในอำเภอ เช่น เพลงบอก เพลงนา เพลงเรือ เป็นต้น ปัจจุบันมีการร้องเล่นกันน้อยมาก คนอายุ 40 ปีขึ้นไปจึงจะฟังเพลงเหล่านี้ได้เข้าใจและสนุกสนาน เพราะเมื่อครั้งที่อยู่ในวัยเด็กได้พบกับการร้องการเล่นในเทศกาลต่างๆ ทุกปี แม่เพลงพื้นบ้านเหล่านี้ก็แก่ชราลงไปมากและบางท่านก็เสียชีวิตไปแล้ว (พิสิฐ ตั้งพรประเสริฐ, 2566) ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการปรับปรุง พัฒนา และอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมที่ยังหลงเหลืออยู่อย่างเร่งด่วน เพื่อเป็นมรดกแก่คนหลังสวนในยุคต่อไป ประเพณีแห่พระแข่งเรือขึ้นโขนชิงธง อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร เป็นประเพณีเก่าแก่ของอำเภอหลังสวน ซึ่งมีมากกว่า 100 ปี ประเพณีแห่พระแข่งเรือขึ้นโขนชิงธง เป็นประเพณีที่ชาวอำเภอหลังสวน ภาคภูมิใจมาก ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหนเมื่อถึงเทศกาลงานประเพณีนี้ต่างพากันกลับบ้าน เพื่อร่วมงานประเพณีและพบปะเยี่ยมเยียนพ่อแม่ ญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง นอกจากนี้หน่วยงานของรัฐ เอกชน และประชาชนโดยทั่วไปต่างให้การสนับสนุน ร่วมแรงร่วมใจในการจัดงานประเพณีนี้เป็นอย่างดี (สุริยา ปาระจุม, 2564) อย่างไรก็ตาม ขณะนี้ประเพณีแห่พระแข่งเรือขึ้นโขนชิงธง อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร กำลังเผชิญกับความเสื่อมถอย อันเนื่องมาจากปัจจัยต่างๆ ได้แก่ เยาวชนคนรุ่นใหม่ไม่สนใจพายเรือแข่งมากนัก เนื่องจากต้องทุ่มเทแรงกายแรงใจในการฝึกซ้อมอย่างหนัก ผู้คนเริ่มมาเที่ยวงานน้อยลงเนื่องจากเยาวชนรุ่นใหม่หันไปสนใจสิ่งที่เป็นเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ มากกว่าการเที่ยวงานประเพณี (อัษฎายุทธ พุทธิ, 2559)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาประวัติความเป็นมาของประเพณีแห่พระแข่งเรือขึ้นโขนชิงธง อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ประวัติความเป็นมาของประเพณีในท้องถิ่น ซึ่งในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง วิธีการทางประวัติศาสตร์ คือ การศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์มีขั้นตอนตั้งแต่การกำหนดหัวข้อ การรวบรวมข้อมูล ตรวจสอบข้อมูล จัดลำดับข้อมูล การนำเสนอ โดยการศึกษาประเพณีในท้องถิ่นครั้งนี้ ใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ 5 ขั้นตอน เน้นการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้ปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่พึงามให้นักเรียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา ประเพณีแห่พระแข่งเรือขึ้นโขนชิงธง อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร
2. เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านทับวัง

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องขึ้นโขนชิงธง : ประเพณีแห่พระแข่งเรือ อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร การอนุรักษ์และสืบสาน เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ ผู้วิจัย โดยเป็นการวิจัยการวิจัยนี้เป็นการใช้วิธีวิจัยแบบรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Document)

เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field Study) โดยการสำรวจ สัมภาษณ์ สังเกต และการสนทนากลุ่ม ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง ในครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดขอบเขต ดังนี้

ขอบเขตด้านประชากร

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้คัดเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ที่เป็นแหล่งที่มีประวัติความเป็นมา เป็นแหล่งที่มีเอกลักษณ์ (ที่มีเอกลักษณ์ใกล้เคียงกัน) (ในตะวัน กำหอม. 2559) มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. กลุ่มผู้รู้ (Key informant) เป็นกลุ่มบุคคลที่เป็นผู้ให้ข้อมูลในเชิงลึกด้านประวัติศาสตร์ ประเพณี พิธีกรรม สังคม ที่เกี่ยวกับประเพณีแห่พระแข่งเรือยาวขึ้นโขนชิงธง อำเภอ หลังสวน จังหวัดชุมพร จำนวน 20 คน ประกอบด้วย นักวิชาการ ทั้งที่เป็นนักวิชาการอิสระ และนักวิชาการประจำองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำชุมชน อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ

2. กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual informant) ครู นักเรียนโรงเรียนบ้านทับวังที่เคยเข้าร่วมประเพณีแห่พระแข่งเรือขึ้นโขนชิงธง จำนวน 30 คน

3. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไป (General informant) คือ กลุ่มบุคคลทั่วไปที่เป็นประชากรชาวอำเภอหลังสวนและอำเภอใกล้เคียง จังหวัดชุมพรที่เคยรับรู้หรือเคยสัมผัสและรับชมงานแห่พระแข่งเรือขึ้นโขนชิงธง จำนวน 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) แบบประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) และการประชุมเชิงปฏิบัติการ(Workshop) ดังนี้

1) แบบสัมภาษณ์ (Interview) มี 1 แบบดังนี้

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อใช้สัมภาษณ์ตามแนวทางแบบสัมภาษณ์ที่กำหนดไว้แต่ละประเด็นคำถาม โดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาคำตอบตามกรอบแนวความคิดและความมุ่งหมายของการวิจัย ประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง 1 ชุด ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 1 แบบสัมภาษณ์ประวัติความเป็นมา ความเชื่อ หลักฐานทางประวัติศาสตร์ ประเพณีที่ปฏิบัติกันมาของประเพณีแห่พระแข่งเรือขึ้นโขนชิงธง

2) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

ผู้วิจัยได้ใช้ วิธีการนี้ ในการศึกษาวิจัยด้วยซึ่งใช้เก็บข้อมูลกลุ่มและเป็นการตรวจสอบข้อมูลในประเด็นต่างๆ โดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ คือ กลุ่มผู้รู้ ผู้นำชุมชน ครู กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลโดยการกำหนดกลุ่มละประมาณ 5 - 10 คน ในพื้นที่ ในการสนทนาผู้วิจัยจะ

กล่าวนำและให้กลุ่มแสดงความคิดเห็นในอย่างเปิดเผยและข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยจะได้จัดทำเป็นใบงานประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับความมุ่งหมายของการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำไปวิเคราะห์ตามความมุ่งหมายของการวิจัยต่อไปพร้อมกับข้อมูลที่ได้จากวิธีอื่นๆ

3) การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)

ผู้วิจัยได้ใช้ วิธีการนี้ ในการศึกษาวิจัยด้วยซึ่งใช้เก็บข้อมูลกลุ่มและเป็นการตรวจสอบข้อมูล ในประเด็นต่างๆ โดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชุมชนที่ทำการศึกษา จำนวนพื้นที่ คือ กลุ่มผู้นำชุมชน ครู กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล โดยการกำหนดกลุ่มละประมาณ 5 - 10 คน ในประชุมเชิงปฏิบัติการ จะกล่าวนำและให้กลุ่มแสดงความคิดเห็นในอย่างเปิดเผยและข้อมูลที่ได้จากการประชุมเชิงปฏิบัติการ ผู้วิจัยจะได้จัดทำเป็นแบบบันทึกการประชุมเชิงปฏิบัติการ ประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับความมุ่งหมายของการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำไปวิเคราะห์ตามความมุ่งหมายของการวิจัยต่อไปพร้อมกับข้อมูลที่ได้จากวิธีอื่นๆ

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ขั้นตอนคือ

การเก็บรวบรวมข้อมูลขั้นที่ 1 เรียกว่า การเก็บข้อมูลปฐมภูมิ เป็นการศึกษาเอกสาร ตำรา หนังสือ วิชาการ สอบถามข้อมูลจากชุมชน และเอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุมชน

การเก็บรวบรวมข้อมูล ขั้นที่ 2 เรียกว่า การเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยผู้เก็บข้อมูลยึดหลัก “องค์รวม” (Holistic) ตามแนวคิดของงามพิศ สัตย์สงวน (2539 : 53-55) อ้างอิงใน ในตะวัน กำหอม. 2559) ดังนี้ ผู้วิจัยใช้เวลาในการศึกษาภาคสนาม (Field Studies) ประมาณ 6 เดือน เพื่อเก็บรวบรวม ข้อมูลเชิงคุณภาพ

1) แบบสัมภาษณ์ (Interview) ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

1.1) การสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ (Formal Interviews) โดยใช้แบบสัมภาษณ์ปลายเปิด ทำการสัมภาษณ์ตามแนวแบบสัมภาษณ์เพื่อหาคำตอบตามความมุ่งหมายของการวิจัย โดยมีแบบสัมภาษณ์ และเครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายภาพ วิดีโอบันทึกภาพและเสียง เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

1.2) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบ่งเป็น 1 ชุด แต่ละชุดใช้ สำหรับสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ กลุ่มผู้นำชุมชน ครู กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ฯลฯ

2) แบบสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยใช้เทคนิคการสนทนากลุ่มกับคน ชุมชนในพื้นที่ชุมชนที่ทำการศึกษา จำนวนพื้นที่ พื้นที่ที่ทำการศึกษาและเป็นพื้นที่ ประกอบด้วย ผู้รู้ ผู้ปฏิบัติและนักท้องถิ่น มาร่วมสนทนากลุ่มตามกรอบและจุดมุ่งหมายของการวิจัย โดยใช้แบบบันทึกเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล

3) การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ผู้วิจัยใช้เทคนิคการประชุมเชิงปฏิบัติการกลุ่มกับคน ชุมชนในพื้นที่ชุมชนที่ทำการศึกษา จำนวนพื้นที่ที่มาร่วมสนทนากลุ่มตามกรอบและจุดมุ่งหมายของการวิจัย

กรอบประเด็นในการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่ออนุรักษ์และพัฒนาส่งเสริมประเพณีแห่พระแข่งเรือขึ้นโขง
โดยใช้แบบบันทึกเสียง วิดีโอบันทึกภาพและเสียงเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล

3. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การจัดกระทำข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยจะทำการตรวจสอบข้อมูลจากเนื้อหาที่ได้จากการศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การบันทึกข้อมูล การสังเกต

(1) การบันทึกข้อมูลใช้แบบสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการจดบันทึกลงในสมุดบันทึกและกล้อง
ถ่ายรูปในการบันทึกภาพที่เป็นกิจกรรมทางสังคมซึ่งถือว่าเป็นวิถีชีวิตของชาวชุมชน

(2) นำข้อมูลในแต่ละวันมาสรุปและจัดหมวดหมู่ การจำแนกข้อมูลเป็นชนิด จัดหมวดหมู่ข้อมูล
ตามแต่ละประเภทที่ตั้งไว้ เพื่อตอบคำถามการวิจัยและตามความมุ่งหมายของการวิจัย

(3) ข้อมูลเพิ่มเติมในเทปที่บันทึกเสียงมาในแต่ละวันก็จะถอดเทปบันทึกเสียงเพื่อเพิ่มเติมเนื้อหาหรือ
ข้อมูลที่ขาดหายไปจากแบบสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และจดบันทึกให้ครบถ้วน ทำการตรวจสอบความ
ถูกต้องของข้อมูล โดยใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Methodological triangulation) หากมีส่วนใดที่ยัง
ไม่สมบูรณ์ จะทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมเป็นกรณีไป

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการจัดและทำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ตำรา หนังสือ
วิชาการและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลที่ได้มาจากแบบสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การจดบันทึก การ
อัดเทปและการบันทึกภาพ จัดเป็นหมวดหมู่ตามจุดมุ่งหมายของการวิจัยแล้วดำเนินการนำมาวิเคราะห์ข้อมูล
เชิงคุณภาพตามความมุ่งหมายและกรอบตามความคิดที่กำหนดไว้ โดยใช้แนวคิด ของ ในตะวัน กำหอม
(2559) ได้แก่ การวิเคราะห์แบบอุปมัย (Analytic Induction) และการวิเคราะห์โดยการจำแนกข้อมูล
(Typological Analysis) ดังนี้

(1) การวิเคราะห์แบบอุปมัย (Analysis Induction) เป็นวิธีวิเคราะห์ข้อมูล โดยการสร้างข้อมูลจาก
ข้อมูลที่เป็นรูปธรรมหรือปรากฏที่มองเห็นจากการลงภาคสนาม เป็นต้นว่า ขนบประเพณีวัฒนธรรม ประเพณี
ที่ปฏิบัติกันมา พิธีกรรม ความเชื่อ ที่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตที่และหลักฐานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

(2) การวิเคราะห์โดยการจำแนกข้อมูล (Typological Analysis) เป็นวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการ
นำข้อมูลมาจัดจำแนกเป็นประเภทตามความมุ่งหมายของการวิจัยและจึงวิเคราะห์ด้วยทฤษฎี เพื่อมาอธิบาย
สภาพสังคมของชุมชนที่มีการเปลี่ยนแปลงและบทบาทหน้าที่ขององค์ภายในชุมชนที่ได้รับอิทธิพลจาก
วัฒนธรรมภายนอกมากระทบชุมชนดั้งเดิมและนำไปสู่การดำรงอยู่ของภูมิปัญญาพื้นบ้านของชุมชนโดยใช้
วัฒนธรรมและทฤษฎีต่างๆในการวิเคราะห์ตามการมุ่งหมายและกรอบแนวความคิดในการวิจัย

4. การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลงานวิจัยนั้น หลังจากที่ได้ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนหนึ่งแล้วและเพื่อให้ผลการวิจัยที่ได้เป็นที่ยอมรับของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลและมีความสอดคล้องกับความเป็นจริงมากที่สุด ผู้วิจัยจึงได้กำหนดให้มีการพิจารณาและวิพากษ์ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ โดยเสนอต่อที่ประชุมของกลุ่มและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีส่วนร่วมในการวิจัยให้ทราบ ในการพิจารณาตามประเด็นที่ทำการศึกษาวิจัยเรื่องตามกรอบแนวคิดทฤษฎีรวมทั้งของเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำเสนอข้อมูลพร้อมภาพประกอบบางขั้นตอน ของประเพณีวัฒนธรรม ความเชื่อและพิธีกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชุมชน โดยใช้แบบการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. ประวัติความเป็นมา ประเพณีแห่พระแข่งเรือขึ้นโขนชิงธง อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

งานประเพณีแห่พระแข่งเรือยาวขึ้นโขนชิงธง อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร มีประเพณีปฏิบัติที่สืบทอดกันมายาวนาน กิจกรรมในงานซึ่งถือปฏิบัติกันมา ประกอบด้วย กิจกรรมทางบกและกิจกรรมทางน้ำ โดยมีรายละเอียดดังนี้ กิจกรรมทางบก เริ่มต้นขึ้นในตอนค่ำของวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 โดยจัดให้มีพิธีสมโภชน์เรือพระบก บริเวณลานจอดรถเฉลิมชัย ตลาดหลังสวน (ในบางปีจัดขึ้นบริเวณถนนหลังสวนตั้งแต่ธนาคารออมสินจนถึงสะพานลอตรถไฟ) รุ่งขึ้นในตอนเช้าประมาณ 06.00 น. ของวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 ซึ่งตรงกับวันออกพรรษาพระภิกษุจากแทบทุกวัดในอำเภอหลังสวน กว่า 500 รูป จะออกมารับบิณฑบาตและรับพุ่มผ้าป่าตามบ้านพร้อมกันโดยมีพุทธศาสนิกชน อำเภอหลังสวน และอำเภอใกล้เคียง มาร่วมกันทำบุญตักบาตรตลอดเส้นทางถนนสายหลังสวน บางบ้านก็ได้มีการตั้งพุ่มผ้าป่าไว้หน้าบ้าน ซึ่งจะมีพระภิกษุมารับพิจารณาผ้าป่าพร้อมทั้งให้ศีลให้พร นอกจากนี้คณะกรรมการยังจัดประกวดแต่งกายผ้าไทยสำหรับผู้ที่มาร่วมทำบุญตักบาตรด้วย และต่อจากนั้นในตอนสายจะมีขบวนแห่พระแห่เรือพระบกจากวัดต่างๆ ที่ประดับตกแต่งด้วยความประณีตวิจิตรบรรจง ซึ่งโดยปกติจะใช้วัตถุดิบเป็นผลไม้ ดอกไม้ ใบไม้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นเป็นสำคัญ (ปัจจุบันหลายวัดมีการซื้อดอกไม้และอุปกรณ์สำเร็จรูปต่างๆ จากต่างท้องถิ่นมาตกแต่งเพื่อความสวยงามและมุ่งหวังให้ได้รับถ้วยพระราชทานและเงินรางวัล) จัดเป็นริ้วขบวนสวยงามด้วยจากความร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจของชาวบ้านในตำบลและอำเภอต่างๆ โดยมีรถเชิญโล่และถ้วยพระราชทานและรูปหล่อจำลองพระเทพวงศาจารย์นำขบวนภายในขบวนจะสลับด้วยกลองยาว วงโยธวาทิต ขบวนล้อเลื่อน ตลกขบขัน ประเพณี ขบวนพ้อนรำและการแสดงของนักเรียน นักศึกษาจากสถาบันการศึกษาต่างๆ รวมทั้งองค์กรภาครัฐและเอกชน ที่แต่งกายด้วยเสื้อผ้าอันสวยงาม มีการประกวดแห่เรือพระบกโดยผู้ที่ชนะการประกวดจะได้รับถ้วยพระราชทานของสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ซึ่งเกณฑ์ในการจัดเรือ พระบก มีดังนี้ คือ 1) ต้องเป็นเรือที่ถูกต้องตามประเพณีโบราณ (รถยนต์หรือรถลาก) 2) ภายในเรือจะต้องมีพนมพระพระพุทธรูป พระสงฆ์ ข้องกลอง มีขบวนชักลาก 3) มีการตกแต่งประดับประดาที่สื่อความหมายในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาปาง

พระพุทธเจ้าเสด็จจากดาวดึงส์หรือปางลีลา หรือปางเปิดโลก 4) จะต้องเป็นผู้ชักลากเรือพระบกที่แต่งกายสวยงามสมพระเกียรติกับขบวนแห่โล่และถ้วยพระราชทานเป็นระเบียบ จำนวนไม่น้อยกว่า 50 คน 5) ผู้ชักลากต้องมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยในระหว่างที่อยู่ในขบวนแห่โล่และถ้วยพระราชทาน 6) ต้องรักษาระยะห่างระหว่างขบวนพอสสมควร ไม่ควรเกิน 10 เมตร 7) เรือที่ประสงค์จะเข้าประกวดต้องนำเรือเข้าสมโภชน์ตามวัน เวลา สถานที่ที่ทางคณะกรรมการกำหนด ส่วนเกณฑ์ในการส่งกลองยาวเข้าประกวดและร่วมมิดังนี้ คือ คู่ตีกลองยาวและผู้ฟ้อนรำ ต้องมีไม่น้อยกว่า 35 คน มีการแต่งกายสวยงาม มีความเป็นระเบียบแสดงถึงความพร้อมเพรียง -มีการฟ้อนรำและแสดงลีลาที่สวยงามพร้อมเพรียง การแสดงต้องไม่หยุดอยู่กับที่ตรงต่อเวลาและเชื้อฟังกรรมการ ต้องรักษาระยะห่างระหว่างขบวนพอสสมควร ไม่ควรเกิน 10 เมตร ขบวนแห่ทางบกถือเป็นกิจกรรมสำคัญที่แสดงถึงความสมัครสมานสามัคคีของชุมชน(ในบางปีคณะกรรมการจัดงานได้จัดให้มีงานเปิดเมืองกินฟรี ในเย็นวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 โดยจะมีประชาชน ร้านค้า บริษัทห้างร้าน ในอำเภอหลังสวน จะจัดนำอาหารคาวหวาน นำออกมาตั้งเป็นซุ้มอาหารทั้งสองข้างถนน ในย่านธุรกิจการค้า ตั้งแต่บริเวณตลาดสดเทศบาลเมืองหลังสวน ไปจนถึงที่ทำการไปรษณีย์หลังสวนระยะทางประมาณ 1.2 กิโลเมตร พร้อมมีเวทีการแสดงเป็นระยะๆ กิจกรรมนี้เริ่มมีครั้งแรกในปี พ.ศ. 2547

2. เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านทับวัง

วิชาประวัติศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 การศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 กิจกรรมการบันทึกการศึกษาเรื่องราวในท้องถิ่นโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ มาตรฐานการเรียนรู้ มาตรฐาน 4.1 เข้าใจความหมายสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ อย่างเป็นระบบ ซึ่งมีจุดประสงค์การเรียนรู้ดังนี้

1. อธิบายการนำวิธีการทางประวัติศาสตร์มาใช้ศึกษาเรื่องราวในท้องถิ่น
2. จำแนกหรือลำดับขั้นตอนวิธีการศึกษาประวัติศาสตร์ในท้องถิ่น
3. มีความสนใจศึกษาเรียนรู้ประวัติศาสตร์เรื่องราวในท้องถิ่นของตนเอง

โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

1. ครูให้นักเรียนฝึกทักษะการศึกษาเรื่องราวในท้องถิ่นโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ โดยให้นักเรียนฝึกบันทึกเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นของตนเอง โดยให้นักเรียนคิดออกมาเป็นชิ้นและนำเสนอ

2. การบันทึกเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ในท้องถิ่น ครูได้กำหนดหัวข้อที่จะศึกษา คือ ประเพณีแห่พระแข่งเรือขึ้นโขงชิงธง อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร ครูแจกใบความรู้ เรื่อง ประเพณีแห่พระแข่งเรือขึ้นโขงชิงธง ให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าจากใบความรู้ และนำเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นบันทึกนำเสนอ เพื่อทดสอบทักษะความรู้ในการบันทึกเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของนักเรียน

3. จากการตรวจผลงานนักเรียน แสดงได้ว่า นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการทางประวัติศาสตร์ทั้ง 5 ขั้นตอนเป็นอย่างดี สามารถนำเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ในหัวข้อประเพณีแห่แข่งเรือขึ้นโขงชิงธง อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร ในภาพรวมนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนวิชาประวัติศาสตร์ ผ่านเกณฑ์การประเมินทุกคน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ประวัติความเป็นมา ประเพณีแห่พระแข่งเรือขึ้นโขงชิงธง อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

การดำเนินชีวิตของคนหลังสวนมีความผูกพันกับแม่น้ำมานาน โดยได้อาศัยน้ำในแม่น้ำหลังสวนเพื่อการเพาะปลูกเนื่องจากอาชีพของคนหลังสวนส่วนใหญ่คือ การทำสวนผลไม้ ซึ่งจะต้องใช้น้ำเพื่อความเจริญเติบโตของไม้ผล ในสมัยโบราณคนหลังสวนยังใช้แม่น้ำเป็นเส้นทางจราจรไปมา เพื่อที่จะ ไปเยี่ยมเยียนซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ยังใช้เป็นเส้นทางค้าขายระหว่างชนบทกับในเมือง โดยนำผลผลิตทางการเกษตรบรรทุกเรือเข้ามาขายในตลาดและกลับไปด้วยการซื้อของอุปโภค บริโภคที่จำเป็น ดังนั้นแทบทุกครัวเรือนจึงต้องมีเรือเพื่อใช้ในการเดินทางและการขนส่งผลผลิตทางการเกษตร จนกลายเป็นวิถีชีวิตชีวิตที่จะต้องผูกพันกับเรือและแม่น้ำ เมื่อฤดูกาลผลไม้เสร็จสิ้นลง ในเดือนกันยายนหรือเดือนตุลาคมคนหลังสวนก็จะหยุดพักผ่อนด้วยการทำบุญในเทศกาลทอดกฐิน ซึ่งมีขึ้นในวันแรม 1 ค่ำเดือน 11 ด้วยการนำเรือของตนมาตกแต่งองค์กฐินแล้วนำไปทอดตามวัดวาอารามต่างๆ ที่ตนนับถือศรัทธา ซึ่งวัดโดยส่วนใหญ่ในอำเภอหลังสวนล้วนแต่ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำทั้งสิ้น ขบวนเรือทอดกฐินจะเป็นเรือลำใหญ่ที่ตั้งองค์กฐิน ตกแต่งด้วยธงทิวอย่างสวยงาม นอกจากนั้นก็จะมีเรือขนาดรองลงมาพายนำและพายติดตามแห่แห่นองค์กฐินไปตามคุ่มน้ำ มีพิณพาทย์ในเรือองค์กฐินบรรเลงอย่างสนุกสนานเสียงดังลั่นไปทั่วคุ่มน้ำ หลังจากทอดกฐินเสร็จเรียบร้อยแล้วจะมีการเล่นเรือเพลงและลงท้ายด้วยการพายเรือแข่งขัน การแข่งเรือของหลังสวนมีผู้สันนิษฐานว่าคงจะเกิดขึ้นราว พ.ศ. 2387 ในสมัยรัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งช่วงนั้นเมืองหลังสวนมีวัดเกิดขึ้นหลายวัด โดยที่วัดส่วนใหญ่อยู่ริมแม่น้ำเมื่อถึงวันแรม 1 ค่ำเดือน 11 ซึ่งเป็นวันออกพรรษา วัดต่างๆ จะแห่กฐินมายังวัดหลวงคือ วัดด่านประชากร ในส่วนของการแข่งขันเรือยวานั้น พอจะหาหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่สามารถอ้างอิงได้ว่า การแข่งขันเรือยาวของอำเภอหลังสวนมีมานานแล้ว แม้เมื่อครั้งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ได้เสด็จประพาสถึงเมืองหลังสวนซึ่งขณะนั้นมีฐานะเป็นหัวเมืองจัตวาขึ้นตรงต่อกรุงเทพมหานครเมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2432 พระยาจตุรราชโกศการ (คอซิมเต็ก ญ ระนอง) เจ้าเมืองอำเภอหลังสวนในขณะนั้นได้จัดขบวนเรือรับเสด็จจากปากอ่าวไทย เพื่อนำเรือกลไฟพระที่นั่งทอนิครอฟต์ มาตามลำน้ำหลังสวนและเสด็จประทับที่ตำบลบางขันเงิน หนึ่งในขบวนเรือที่รับเสด็จในคราวนั้นคือ “เรือมะเขือยา” สังกัดวัดดอนชัย ซึ่งเป็นเรือยาวที่ใช้แข่งขันและครองความเป็นเลิศอยู่เสมอ ในสมัยนั้น (เมืองหลังสวน :อนุสรณ์ 100 ปี สวนศรี 2442 ถึง 2542. 2542 : 117 – 119) ปัจจุบันเรือลำนี้ยังอยู่ในสภาพดี เก็บรักษาไว้อย่างดีไม่ได้ใช้ในการแข่งขัน แต่

จะใช้เป็นเรือเกียรตินำขบวนพาเหรดเรือ ในการเปิดสนามแข่งขันทุกปี ประเพณีปฏิบัติที่สืบทอดกันมา ยาวนาน กิจกรรมในงานซึ่งถือปฏิบัติกันมา ประกอบด้วย กิจกรรมทางบกและกิจกรรมทางน้ำ สอดคล้องกับ งานวิจัยของ ญาณิศา บุญจิตร , (2554) การอนุรักษ์และสืบสานประเพณีแห่พระแข่งเรือยาวขึ้นโขงชิงธงอำเภอ หลังสวน จังหวัดชุมพร เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ผลวิจัยพบว่า 1) ประวัติความเป็นมาของงาน ประเพณีแห่พระแข่งเรือยาวขึ้นโขงชิงธง อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร เนื่องจากการดำเนินชีวิตของคนหลัง สวนมีความผูกพันกับแม่น้ำอาศัยแม่น้ำหลังสวนเพื่อการเพาะปลูก การสัญจรไป และใช้เป็นเส้นทางค้าขาย แทบทุกคร้วเรือนจึงมีเรือไว้ใช้เมื่อฤดูกาลผลไม้เสร็จสิ้นลงคนหลังสวนก็จะหยุดพักผ่อนด้วยการทำบุญใน เทศกาลทอดกฐิน ซึ่งมีขึ้นในวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 ด้วยการนำเรือของตนมาตกแต่งองค์กฐินแล้วนำไปทอด ตามวัดต่างๆ ที่ตนนับถือศรัทธา ขบวนเรือทอดกฐินจะมีเรือลำใหญ่ที่ตกแต่งด้วยธงทิวอย่างสวยงาม เมื่อ ทอดกฐินเสร็จจะมีการเล่นเรือเพลงและลงท้ายด้วยการพายเรือแข่งกัน ซึ่งการแข่งขันเรือยาวในระยะแรก ๆ ไม่มีการมอบรางวัลใดๆ เป็นการแข่งเรือเพื่อความสนุกสนาน ต่อมามีการพัฒนาขึ้นจนถึงปัจจุบันกลายเป็น เอกลักษณะการแข่งขันเรือยาวเมืองหลังสวน “หนึ่งเดียวในสยาม” 2) ประเพณีปฏิบัติในงานประเพณีแห่พระแข่ง เรือยาว อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร ที่สืบทอดกันมายาวนาน ประกอบด้วย 1) กิจกรรมทางบก เริ่มต้นขึ้นใน ตอนค่ำของวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 โดยจัดให้มีพิธีสมโภชน์เรือพระบก รุ่งขึ้นในตอนเช้า พระภิกษุออกรับ บิณฑบาตและรับพุ่มผ้าป่าพร้อมกัน มีการจัดประกวดแต่งกายผ้าไทยสำหรับผู้ที่มาร่วมทำบุญตักบาตร จากนั้น ในตอนสายจะมีขบวนแห่เรือพระบกที่ประดับตกแต่งเอาไว้อย่างสวยงาม เคลื่อนขบวนไปตามถนนจนถึง บริเวณท่าน้ำวัดด่านประชากร และ 2) กิจกรรมทางน้ำ เริ่มพิธีเปิดในตอนบ่ายที่บริเวณหน้าท่าวัดด่าน ประชากร มีขบวนแห่เรือทางน้ำ และการแข่งขันเรือยาวขึ้นโขงชิงธง โดยใช้สนามแม่น้ำหลังสวน จากสะพาน รถไฟถึงบริเวณวัดด่านประชากร ระยะทางประมาณ 500 เมตร การตัดสินแพ้ชนะของเรือโดยเรือลำใดเข้าสู่ เส้นชัย ตามระเบียบการแข่งขันและจับแถบชัยไปได้ตามกติกาการแข่งขันจึงจะชนะ

2. การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านทับวัง

ในฐานะที่ผู้ศึกษาและครอบครัวเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นจึงมีผล เกี่ยวเนื่องกับครอบครัวและตัวของนักศึกษา การเรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับเหตุการณ์และความเป็นมาของท้องถิ่น จึงช่วยให้ผู้ศึกษาเข้าใจถึงความเป็นมาและรากฐานของตน ทำให้เกิดความรัก ความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่า ของท้องถิ่น ซึ่งเป็นการช่วยส่งเสริมความมั่นคงของท้องถิ่นและประเทศชาติโดยรวมเรื่องราวของแต่ละท้องถิ่น มีความแตกต่างกันไปตามสภาพภูมิหลัง รวมทั้งข้อมูลหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นนั้นๆ แต่วิธีการทาง ประวัติศาสตร์ที่ใช้ในการศึกษาเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นไม่มีความแตกต่างกันมากนัก เนื่องจากวิธีการ ทางประวัติศาสตร์เป็นกระบวนการหรือขั้นตอนการศึกษาเพื่อให้ผู้ศึกษาสามารถสืบค้นเข้าถึงความจริงในอดีต โดยรวบรวมข้อมูลจากหลักฐานต่างๆ มาประเมินวิเคราะห์ และประมวลเรื่องราวด้วยเหตุผลที่น่าเชื่อถือและ สามารถตรวจสอบได้ จากการตรวจสอบผลงานนักเรียน แสดงได้ว่า นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการ

ทางประวัติศาสตร์ทั้ง 5 ขั้นตอนเป็นอย่างดี องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษาประวัติความเป็นมาของประเพณี
แห่พระแข่งเรือ นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจและสามารถนำเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ในหัวข้อประเพณีแห่
แข่งเรือขึ้นโขงชิงธง อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร ในภาพรวมนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียน
วิชาประวัติศาสตร์ ผ่านเกณฑ์การประเมินทุกคนสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุริยา ปาระจุม,(2564).การพัฒนา
หน่วยการเรียนรู้เรื่องประเพณีแห่พระแข่งเรือขึ้นโขงชิงธงกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนาและ
วัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อำเภอหลังสวนจังหวัดชุมพร ผลการวิจัยพบว่า 1) หน่วยการ
เรียนรู้ เรื่องประเพณีแห่พระแข่งเรือขึ้นโขงชิงธง มีระดับคุณภาพเท่ากับ 4.88 อยู่ในเกณฑ์ระดับดีมาก 2)
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยใช้หน่วยการเรียนรู้ เรื่องประเพณีแห่พระแข่งเรือขึ้นโขงชิงธง หลัง
เรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 3) ความพึงพอใจที่มีต่อหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง
ประเพณีแห่พระแข่งเรือขึ้นโขงชิงธง อยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ฤทัยพรรณ ทองจับ
,2565)เรื่องประเพณีชักพระ : การบูรณาการเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
ศาสนาและวัฒนธรรมโรงเรียนบ้านคลองขุดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ผลการวิจัยพบว่า
พบว่าประวัติความเป็นมาพิธีกรรมวัฒนธรรมสังคัมประเพณีชักพระ นำบูรณาการการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระ
การเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม 5 ขั้นตอนคือ 1.การบริหารจัดการการเรียนการสอน 2. การจัด
รายวิชา 3. การจัดการเรียนการสอน 4 .การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ 5
ขั้นตอนดังนี้ 1) กำหนดประเด็น 2) รวบรวมหลักฐาน 3) การวิเคราะห์ตีความประเมินหลักฐาน 4) สรุปเชื่อมโยง
ข้อเท็จจริง 5) นำเสนอข้อเท็จจริง 5. การประเมินจากการตรวจผลงานนักเรียนแสดงได้ว่านักเรียนมีความรู้
ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการทางประวัติศาสตร์ทั้ง 5 ขั้นตอนเป็นอย่างดีโดยการบูรณาการประเพณีชักพระ
สามารถนำเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ในประเพณีชักพระนักเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนาและ
วัฒนธรรมรายวิชาประวัติศาสตร์เข้าใจวางแผนประเพณีท้องถิ่นและผ่านเกณฑ์การประเมินทุกคน และ
สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพิชญา อินทจร(2562) ได้ศึกษาเรื่องการติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษา
รายวิชาประวัติศาสตร์ โรงเรียนวัดประสาธนิกร อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร ผลวิจัยพบว่า 1) ด้านโครงสร้าง
หลักสูตรสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและหลักสูตรท้องถิ่น 2) ด้าน
ปัจจัยนำเข้าในการใช้หลักสูตร เนื่องจากโรงเรียนมีครูผู้สอนวิชาประวัติศาสตร์ที่ไม่จบสาขาประวัติศาสตร์ จึง
ควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนเพิ่มเติมประสบการณ์การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ และควรให้
ครูผู้สอนทุกคนได้รับการนิเทศการสอน 3) ด้านการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ ครูมีการวางแผน
การสอน แต่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูผู้สอนยังเน้นการสอนแบบบรรยาย ทำให้นักเรียน
เกิดความรู้สึกไม่สนุกสนานในการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ ดังนั้นครูผู้สอนควรปรับปรุงการจัดกิจกรรมการ
เรียนรู้ให้นักเรียนเกิดความสุขในการเรียนรู้ 4) ผลการดำเนินการใช้หลักสูตร นักเรียนร้อยละ 100 ผ่านเกณฑ์
การประเมินผลการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ ความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ในด้าน

ความตระหนักและเจตคติต่อการเรียนวิชาประวัติศาสตร์อยู่ในระดับมากขึ้นไป ร้อยละ 56.83 ครูและ
ผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อผลการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ของนักเรียนอยู่ในระดับมาก (3.64)

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1.1. จัดทำหลักสูตรท้องถิ่นว่าด้วยประเพณีในท้องถิ่นที่มีคุณภาพใช้ได้จริง
- 1.2. ควรเปิดสอนเป็นวิชาเพิ่มเติมในระดับมัธยม

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

- 2.1 ศึกษาารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการอนุรักษ์ สืบสานและพัฒนาประเพณีแห่งพระแข่งเรือขึ้น
โขงชิงธง อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร
- 2.2 ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการจัดประเพณีแห่งพระแข่งเรือขึ้นโขงชิงธง อำเภอหลังสวน จังหวัด
ชุมพร
- 2.3 ศึกษาารูปแบบการจัดการศึกษาและการจัดการทางวัฒนธรรมเพื่อสร้างความภาคภูมิใจในความ
เป็นของชาวอำเภอหลังสวน

เอกสารอ้างอิง

- ญาณิศา บุญจิตร และสุชาติ มีสมบัติ. (2554). การอนุรักษ์และสืบสานประเพณีแห่งพระแข่งเรือยาวขึ้นโขง
ชิงธงอำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. รายงานการวิจัย. กรม
ส่งเสริมวัฒนธรรม: กระทรวงวัฒนธรรม.
- ในตะวัน กำหอม.(2559).การวิจัยประยุกต์ทางวัฒนธรรม. เล่มที่ 1. โรงพิมพ์ทีคอม.จังหวัดมหาสารคาม.
กรุงเทพฯ: วิทยาลัยทองสุข.
- พิสิฐ ตั้งพรประเสริฐ.(2566). โครงการส่งเสริมความเข้มแข็งและสำนึกรักท้องถิ่นเชิงศิลปวัฒนธรรมของ
ชุมชนเมืองหลังสวน จ.ชุมพร ด้วยความร่วมมือเชิงวิชาการของสาขาศิลปศึกษา. หลักสูตร
ศิลปศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ฤทัยพรรณ ทองจับ.(2565). ประเพณีชักพระ : การบูรณาการเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการ
เรียนรู้สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมโรงเรียนบ้านคลองขุดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสตูล.หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษาและวัฒนธรรม.
กรุงเทพฯ: วิทยาลัยทองสุข
- วินัย พงศ์ศรีเพียร. (2556). สัมภาษณ์พิเศษ: ดร.วินัย พงศ์ศรีเพียร ถอดรหัสมนุษย์จากมนุษย์. วารสาร
ประชาคมวิจัย, 109(19), 29.

- สิทธิโชค ปาณะศรี.(2565). การจัดการแหล่งเรียนรู้เชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมพระธาตุแดนใต้.
นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช
- สุพิชญา อินทจร.(2562). การติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษา รายวิชาประวัติศาสตร์ โรงเรียนวัด
ประสาธนิกร อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร. คณะศึกษาศาสตร์. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- สุรียา ปาระจุม.(2564). การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้เรื่องประเพณีแห่พระแข่งเรือขึ้นโขนชิงธงกลุ่มสาระการ
เรียนรู้สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อำเภอหลังสวน
จังหวัดชุมพร.หลักสูตรและการจัดการการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น.
- อัษฎายุธ พุทธิ.(2559). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ เรื่อง
การหาข้อเท็จจริง ทางประวัติศาสตร์ นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการใช้การจัดการเรียนรู้
แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ ประกอบฝังความคิด.วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต.สาขาวิชาหลักสูตร
และการเรียนการสอน บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด กรณีศึกษา:

บ้านคำไผ่เหนือ ตำบลคำไผ่ อำเภอไทยเจริญ จังหวัดยโสธร

Community Participation in Solving Drug Problems Case Study:

Ban Kham Phai Nuea, Kham Phai Subdistrict, Thai Charoen District, Yasothon Province

อุทัย ศรีมาเมือง

ณัฏฐธิดา นัยจิต

จิรัชยา ทาระขจัด

สันทนีย์ จารุเนตร

สุนันท์ สีสี่

เกรียงไกร บุญประจง

จันทร์เพ็ญ สิมภู

สนุก สิงห์มาตร

วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Authai Srimamueang

Natthathida Naijit

Jiratchaya Tarakajad

Santaneey Jarunet

Sunwanan Seede

Kreangkrai Boonprachong

Chanphan Sichompoo

Sanook Singmart

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Roiet Buddhist College

Email: jrcom6746@gmail.com

วันที่รับบทความ: 26 ธันวาคม 2566; วันแก้ไขบทความ 9 กุมภาพันธ์ 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 12 กุมภาพันธ์ 2567

Received: December 26, 2023; Revised: February 9, 2024; Accepted: February 12, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด บ้านคำไผ่เหนือ ตำบลคำไผ่ อำเภอไทยเจริญ จังหวัดยโสธร 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติดบ้านคำไผ่เหนือ ที่มีเพศ อายุ การศึกษา และอาชีพที่ต่างกัน และ 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหายาเสพติด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตชุมชนบ้านคำไผ่เหนือ จำนวน 241 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบแบบทางเดียว (t-test) สถิติทดสอบแบบหลายทาง (one-way ANOVA) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหา ยาเสพติดบ้านคำไผ่เหนือ ตำบลคำไผ่ อำเภอไทยเจริญ จังหวัดยโสธร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา

รายด้าน พบว่า มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด บ้านคำไผ่เหนือจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพที่แตกต่างกันไม่มีความแตกต่างกันแต่ประการใด ส่วนข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยนั้นพบว่า 1. การมีส่วนร่วมในการรับรู้ บุคคลที่รับรู้อันดับแรกคือบุคคลในครอบครัว ควรรับแจ้งแก่ผู้นำชุมชนวางแผนแก้ปัญหาร่วมกันต่อไป 2. ผู้นำชุมชนควรจัดการหารือภายในชุมชนระหว่างผู้นำชุมชนและประชาชนภายในชุมชน 3. การเสนอแนวทางแก้ไขปัญหายา ผู้นำชุมชนต้องควรจะมีการระดมความคิดและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนของตน 4. การร่วมตัดสินใจผู้นำชุมชนควรจะมีการตัดสินใจในการเลือกสรรวิธีการแก้ไขปัญหายาเสพติดที่ชัดเจนและเป็นธรรมที่สุด และ 5. การประเมินผลความสำเร็จผู้นำชุมชนควรจะมีการประเมินผลการแก้ไขปัญหายาเสพติดและติดตามผลการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างสม่ำเสมอ

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม; ชุมชน; การแก้ไขปัญหายาเสพติด

Abstract

The objectives of this research are 1) to study community participation in solving the drug problem in Ban Kham Phai Nuea, Kham Phai Subdistrict, Thai Charoen District, Yasothon Province 2) to compare community participation in solving the problem. Drugs in Ban Kham Phai Nuea with different genders, ages, education, and occupations, and 3. To suggest ways to solve the drug problem in Ban Kham Phai Nuea. The sample group used in this research was 241 people living in the Ban Kham Phai Nuea community area. The tool used in the research was a questionnaire. Analyze data Including percentage, mean, standard deviation, t-test statistics, one-way ANOVA statistics and content analysis (Content Analysis). The research results found that Community participation in solving the drug problem in Ban Kham Phai Nuea, Kham Phai Subdistrict, Thai Charoen District, Yasothon Province is overall at a high level. When considering each aspect, it was found that participation was at a high level in every aspect. Comparative results of community participation in solving drug problems Ban Kham Phai Nuea is classified by gender, age, and educational level. And different occupations are not different in any way. As for the suggestions obtained from the research, it was found that: 1. Participation in awareness The first person to know is the family member. Should urgently notify community leaders and plan to solve problems together. 2. Community leaders should organize discussions within the community between community leaders and people within

the community. 3. Proposing solutions to problems. Community leaders must brainstorm ideas and suggestions to solve the drug problem in their community. 4. Participation in decision-making. Community leaders should have the decision to choose the clearest and fairest way to solve the drug problem. and 5. Evaluation of success: Community leaders should evaluate the results of drug problem solving and regularly follow up on the results of drug problem solving.

Keywords: Participation; Community; Solving the drug problem

บทนำ

ปัจจุบันสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ประกอบกับภาครัฐเองมีแนวทางที่มุ่งพัฒนาประเทศไปสู่ความทันสมัย ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ทั้งทางเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม เทคโนโลยี สังคม และสิ่งแวดล้อม ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตและความเป็นอยู่ ของคนในสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปด้วย การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ในชุมชน และสังคมตามมาอย่างมากมาย เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาความยากจน ปัญหาสภาพแวดล้อม ปัญหาเศรษฐกิจ ตลอดจนปัญหายาเสพติด (มูลนิธิชัยพัฒนา, 2555 : 2) ปัญหาเสพติดเป็นปัญหาสำคัญของประเทศไทยที่ขยายขอบเขตและความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ทั้งในด้านการผลิต การค้า และการลำเลียง รวมไปถึงการแพร่ระบาดของตัวยา ที่ก่อให้เกิดปัญหาความเสียหายทั้งทางตรง และทางอ้อมต่อสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และการบริหารประเทศ เช่น การก่อคดีอาชญากรรม การเกิดอุบัติเหตุ อันมีสาเหตุมาจากผู้ขับขี่รถยนต์ที่ใช้สารเสพติดการนำรายได้จากการค้ายาเสพติด ไปใช้ในกระบวนการเข้าสู่การเมือง ทั้งในระดับท้องถิ่น และระดับชาติ ทำให้รัฐต้องสูญเสียงบประมาณในการบำบัดผู้ติดยาเสพติด นอกจากนี้ยังรวมไปถึงการดำเนินงานเพื่อป้องกัน และปราบปรามยาเสพติด ตลอดจนการสูญเสียทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาประเทศในด้านการผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพให้ดีเท่าที่ควร (สำนักงานประสานงานและสนับสนุนภาคประชาชน, 2548 : 42) ปัจจุบันรัฐบาลได้ตระหนักถึงปัญหาเสพติดอย่างมาก จะเห็นได้จากนโยบายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด มีทั้งประกาศสงครามกับยาเสพติดโดยใช้พลังแผ่นดิน (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2554 : 8) อย่างไรก็ตามการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด จะต้องดำเนินการหามาตรการที่เหมาะสม เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ให้ถูกกับสถานการณ์ปัญหา เนื่องจากในชุมชนจะมีบุคคลที่สัมพันธ์กับปัญหายาเสพติดอยู่ 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้ติดยาเสพติด กลุ่มเสี่ยง (เด็ก และเยาวชน) และกลุ่มประชาชนทั่วไปในชุมชนที่ยังไม่มีปัญหายาเสพติด ซึ่งบุคคลทั้ง 4 กลุ่ม จะมีความสัมพันธ์ในลักษณะที่เป็นเครือข่าย ดังนั้น การดำเนินการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดจะเป็นไปในรูปแบบหนึ่งไม่ได้ กล่าวคือ ควรมีการดำเนินการทั้ง 3 รูปแบบ ควบคู่กันทั้งรูปแบบด้านการป้องกันหรือเฝ้าระวัง การบำบัดรักษา และการ

ปราบปราม ซึ่งการเฝ้าระวัง และติดตามข้อมูลความเคลื่อนไหวของสถานการณ์ปัญหายาเสพติดในพื้นที่ ถือเป็นบทบาทหน้าที่หนึ่งของภาครัฐ ผลที่ได้จากการเฝ้าระวัง และติดตามข้อมูลความเคลื่อนไหว ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลสถิติ การจัดทำระบบ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูล และรายงานผู้บังคับบัญชาทราบตามลำดับ ซึ่งมักพบว่าข้อมูลสถิติที่ได้จากการวิเคราะห์ และรายงานผลเป็นข้อมูลที่ไม่เป็นไปตามสภาพจริงชุมชน ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐจึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากภาคประชาชน หรือคนในชุมชนเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลผู้เสพหรือผู้ขายยาเสพติดในพื้นที่ (ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ, 2559) โดยเฉพาะอย่างยิ่งหมู่บ้าน และชุมชนที่มีปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด

จากปัญหาที่พบผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติดบ้านคำฝั่เหนือ ตำบลคำฝั่ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดยโสธร เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติดบ้านคำฝั่เหนือ และเพื่อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหายาเสพติดบ้านคำฝั่เหนือ จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ อย่างไร ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการ พัฒนาและปรับปรุงชุมชน หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติด เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการแก้ไขปัญหายาเสพติด ซึ่งเป็นผลต่อการเจริญเติบโตที่มั่นคงและยั่งยืนแก่ประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติดบ้านคำฝั่เหนือ ตำบลคำฝั่ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดยโสธร
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติดบ้านคำฝั่เหนือ ตำบลคำฝั่ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดยโสธร ที่มีเพศ อายุ การศึกษา และอาชีพที่ต่างกัน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหายาเสพติดบ้านคำฝั่เหนือ ตำบลคำฝั่ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดยโสธร

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาครั้งนี้ คณะผู้ศึกษาได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับการศึกษาแนวคิด และทฤษฎีการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติด

1. แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของสำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (UNODC: United Nations Office on Drugs and Crime) พบผู้ขายยาเสพติดทั่วโลกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ในปี พ.ศ. 2562 ทั่วโลกมีผู้ขายยาเสพติดประมาณ 275 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 5.50 ของประชากรโลก โดยคาดการณ์ว่าในปีพ.ศ. 2573 จะมีผู้ขายยาเสพติดประมาณ 299 ล้านคน

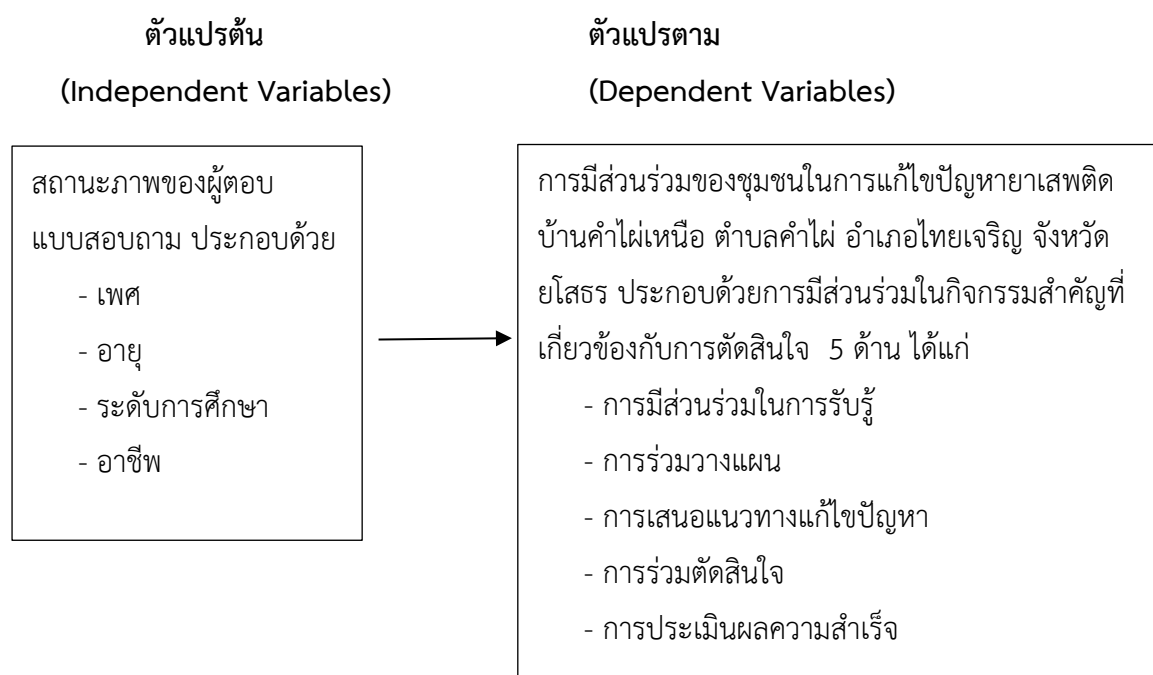
สถานการณ์ยาเสพติดของประเทศไทยก็ยังไม่ลดระดับความรุนแรงลงอันเป็นผลมาจากการขยายตัวของการผลิตยาเสพติดในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำในช่วงหลายปีที่ผ่านมา กลุ่มขบวนการค้ายาเสพติดยังมีการลักลอบนำยาเสพติดจำนวนมากเข้ามายัง ประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้มีการจับกุมยาเสพติดได้เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะยาเสพติดประเภทสารสังเคราะห์ (ยาบ้าและยาไอซ์) การแพร่ระบาดของยาเสพติดในประเทศไทยมีแนวโน้มที่แพร่ระบาดมากขึ้นตามการขับเคลื่อนของอุปทานของการผลิตยาเสพติดนอกประเทศ จากปริมาณยาเสพติดที่มีการลักลอบนำเข้าเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ยาเสพติดกระจายไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศ และด้วยกลยุทธ์การค้าของกลุ่มผู้ค้ายาเสพติดที่ทำให้ยาเสพติดมีราคาที่ถูกลง ส่งผลให้เกิดการกระตุ้นการใช้ยาเสพติดในประเทศ ผู้เสพยาใหม่จะเข้าสู่วงจรยาเสพติดมากขึ้น อีกทั้งมีการแสวงประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีในการค้ายาเสพติด การติดต่อสื่อสาร การเงิน และการขนส่ง ส่งผลให้ผู้เสพยาเข้าถึงยาเสพติดได้ง่ายขึ้นด้วยเทคโนโลยีการสื่อสารการค้ายาเสพติดในปัจจุบัน นอกจากการค้ายาเสพติดแบบทั่วไปแล้ว ยังพบว่ากลุ่มผู้ค้ายาเสพติดใช้ช่องทางออนไลน์ควบคู่กับการส่งยาเสพติดทางพัสดุไปรษณีย์ในการกระจายยาเสพติดไปสู่กลุ่มผู้เสพมากขึ้น เช่น Line Twitter Facebook Instagram ฯลฯ โดยเฉพาะช่องทาง Twitter เป็นช่องทางที่ได้รับความนิยมสูงสุดในการซื้อขาย ที่เด็กและเยาวชนใช้ในการซื้อขายยาเสพติดเกือบทุกชนิดอย่างแพร่หลาย มีช่องทางการส่งยาเสพติดให้เลือกที่หลากหลาย เช่น นักร้องส่งผ่านไปรษณีย์ทั้งภาครัฐและเอกชนที่เป็นธุรกิจโลจิสติกส์ ทำให้การขนส่งมีความสะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น ข้อมูลจากระบบการบำบัดรักษายาเสพติด (บสต.) ปีงบประมาณ พ.ศ.2564 ของกระทรวงสาธารณสุข มีผู้เข้ารับการบำบัดรักษายาเสพติด 155,500 ราย (ปีงบประมาณพ.ศ. 2563 มีผู้เข้ารับการบำบัดรักษายาเสพติด 212,646 ราย) ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 89.66 เมื่อพิจารณาอายุของผู้เข้าบำบัดทั้งหมด ส่วนใหญ่กลุ่มอายุ 25-29 ปี (ร้อยละ 18.24) รองลงมาคือกลุ่มอายุ 20-24 ปี (ร้อยละ 17.01) กลุ่มอายุ 30-34 ปี (ร้อยละ 15.29) และกลุ่มอายุ 35-39 ปี (ร้อยละ 13.78) ซึ่งเป็นกลุ่มวัยรุ่นและวัยทำงาน ผู้เข้าบำบัดรักษาส่วนใหญ่เป็นผู้เสพ (ร้อยละ 63.61) รองลงมาคือผู้ติด (ร้อยละ 31.99) และผู้ใช้ (ร้อยละ 4.40) ผู้เข้าบำบัดรักษาที่เข้าสู่ระบบจะพบสัดส่วนผู้เสพรายใหม่ ถึงร้อยละ 70.34 ไม่นับรวมผู้เสพจำนวนมากที่ยังไม่เข้าสู่ระบบการบำบัดรักษาหลบซ่อนไม่แสดงตัว ส่งผลต่ออาการทางจิตเวชจากยาเสพติดที่เพิ่มมากขึ้น รัฐบาลได้ยกปัญหาเสพติดให้เป็นวาระแห่งชาติมียุทธศาสตร์ดำเนินงานทั้งเชิงป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยดำเนินงานแก้ไขปัญหายาเสพติดตามแนวทาง UNGASS 2016 คือ สังคมที่ปราศจากการใช้ยาเสพติดในทางที่ผิดและดำเนินการบำบัดผู้เสพยาเสพติดที่ไม่มีคดีอาญาอื่นร่วม โดยถือว่า “ผู้เสพคือผู้ป่วย ไม่ใช่อาชญากร” โดยรัฐบาลได้มีนโยบายให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหายาเสพติดและผู้ติดยาเสพติดโดยมีการใช้กระบวนการชุมชนเป็นฐาน ในการค้นหา ชักชวน และร่วมดูแลช่วยเหลือผู้ติดยาเสพติดให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่และบริบทของพื้นที่ที่เหมาะสม ประกอบกับสถานการณ์ปัญหาการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งส่งผลกระทบต่อการทำงานด้านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในทุกระบบ ทำให้การบำบัดฟื้นฟูบางกิจกรรมไม่สามารถดำเนินการได้ จำเป็น

จะต้องปรับรูปแบบการบำบัดฟื้นฟูให้เหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ ในการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน จังหวัดชัยภูมิ ประสบกับปัญหาการระบาดของยาเสพติด พื้นที่ที่มีปัญหาการค้าและแพร่ระบาดของยาเสพติดมากที่สุด 3 ลำดับ คือ อำเภอเมืองชัยภูมิ อำเภอกอนสวรรค์ และอำเภอจัตุรัส โดยเฉพาะพื้นที่อำเภอกอนสวรรค์เป็นทั้งพื้นที่พักยาและจุดนัดหมายในการส่งยา ด้วยมีสภาพพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ที่ยากต่อการจับกุม อันเป็นปัจจัยสำคัญที่เสริมให้เกิดการแพร่ระบาดของยาเสพติดมากขึ้น อีกทั้งสถานการณ์ผู้ติดยาเสพติดของจังหวัดชัยภูมียังมีการใช้ยาเสพติดทั้งรายใหม่ และการกลับไปเสพซ้ำของผู้ที่ผ่านกระบวนการบำบัดเพิ่มขึ้น จึงทำให้ผู้วิจัยร่วมกับชุมชนมีแนวคิดที่จะพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันและรักษายาเสพติด อำเภอกอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชน อันจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในดำเนินงานให้เป็นไปตามเป้าหมาย ที่เชื่อมโยงมิติทางด้านผู้ป่วยยาเสพติด ครอบครัวของผู้ป่วยยาเสพติดและคนในชุมชนให้ผู้ป่วยยาเสพติดเข้าถึงบริการเพิ่มขึ้น สามารถป้องกัน และรักษายาเสพติด อำเภอกอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิได้อย่างเหมาะสมต่อไป (นิภาวรรณ ตติยนันทพร, พ.บ., 2565 : 3) ด้วยสถานการณ์ปัจจุบันปรากฏว่า มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดจำนวนมากในทุกพื้นที่ของประเทศไทย และชุมชนเป็นภัยร้ายแรงในสังคมไทยมายาวนานโดยมีรูปแบบการแพร่กระจายที่หลากหลายมากขึ้นซึ่งปรากฏว่าในกลุ่มเยาวชนที่มีโอกาสติดยาเสพติดมากกว่ากลุ่มอื่น เนื่องจากความอยากรู้อยากลองรวมทั้งประชาชนทั่วไปในกลุ่มผู้ที่ว่างงาน อีกทั้งมีปัจจัยจากสภาพแวดล้อม สังคม หรือค่านิยมต่าง ๆ ที่เป็นแรงผลักดันประกอบกับสถานการณ์มูลค่ายาเสพติดที่ลดลง ส่งผลให้หาซื้อยาเสพติดประเภทต่าง ๆ ได้ง่าย และก่อให้เกิดปัญหาทางสังคม ปัญหาสุขภาพจิตของผู้เสพ รวมถึงผลกระทบต่อสังคม เศรษฐกิจ และการพัฒนาประเทศโดยรวม ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบแผน ยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ. 2563 - 2565 ให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่มีหน้าที่ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดจัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดประจำปีให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ ซึ่งในปัจจุบันรัฐบาลไทยให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหายาเสพติดดังที่ ศิริรินทร์ยา สิริธัช (2561) เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กล่าวว่า “ปัญหายาเสพติดเป็นเรื่องที่รัฐบาลให้ความสำคัญจัดเป็นวาระเร่งด่วน ในปี 2561 การดำเนินงานแก้ไขปัญหายาเสพติดของรัฐบาลภายใต้กลไกการกระจายอำนาจของศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ (ศอ.ปส.) มีนโยบายการทำงานที่ชัดเจน ทั้งด้าน ความร่วมมือระหว่างประเทศเชิงรุก ด้านการปราบปรามยาเสพติด ด้านการบำบัดรักษายาเสพติด ด้านการป้องกันยาเสพติด และมีการบูรณาการการทำงานร่วมกันในทุกภาคส่วนของสังคม ส่งผลให้จำนวนหมู่บ้านและชุมชนที่ไม่มีปัญหายาเสพติดเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานสะท้อนให้เห็นได้ด้วยผลการประเมินของสำนักงานสถิติแห่งชาติปี 2561 พบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของรัฐบาล ร้อยละ 96.4 และมีความเชื่อมั่นต่อการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของรัฐบาล ร้อยละ 95.8 แม้ว่ารัฐบาลพยายามแก้ไขปัญห

ดังกล่าวอย่างเข้มข้นทั้งในเรื่องของนโยบาย ตลอดจนถึงการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามยาเสพติด แต่ยังไม่สามารถลดการแพร่ระบาดของยาเสพติดให้หมดสิ้นไปจากสังคมไทย และจะเห็นได้ว่าสถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดในพื้นที่จังหวัดปัตตานีมีอัตราที่สูงขึ้นจึงเป็นสาเหตุที่ทำให้เด็กและเยาวชนในชุมชนมีความเสี่ยงในการที่จะติดสารเสพติดดังนั้นที่สำคัญก็คือการจัดการดูแลเพื่อที่จะป้องกันไม่ให้เด็กและเยาวชนคนรุ่นใหม่ในชุมชนมีความเสี่ยงในการติดยาเสพติดด้วยกระบวนการจัดการปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน สถานการณ์การติดยาเสพติดที่มีจำนวนมากขึ้นส่งผลให้เด็กและเยาวชนในพื้นที่ปัตตานีในปัจจุบันติดยาเสพติดในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งปัญหายาเสพติดในชุมชนไม่มีความเข้มแข็งก็จะส่งผลให้เด็กและเยาวชนมีโอกาสที่จะไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ในพื้นที่จังหวัดปัตตานีเองจะประกอบไปด้วยสถานที่บำบัดยาเสพติดที่เป็นเอกชนและอื่น ๆ ซึ่งจะมีวิธีการและรูปแบบการจัดการที่แตกต่างกัน สิ่งที่น่าสนใจสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีสถานที่บำบัดที่ใช้หลักการ ศาสนาบำบัดในการบำบัด มีการนิเทศจากผู้นำชุมชนไปสู่สมาชิกในชุมชนนำไปสู่การจัดการปัญหายาเสพติดในชุมชนส่งผลให้ปัญหายาเสพติดในชุมชนดีขึ้นจะมีระดับการติดสารเสพติดของเด็กและเยาวชนที่อยู่ที่ย้อยละ 80 ของประชากรทั้งหมด หลังจากใช้วิธีการของการจัดการปัญหายาเสพติดในชุมชนอัตราผู้ติดยาเสพติดในชุมชนปัจจุบันคงเหลืออยู่ที่ร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมดด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงใช้ชุมชนบ้านบาราเฮาะเป็นชุมชนในการศึกษาวิจัย ทั้งนี้เนื่องจากชุมชนดังกล่าวมีการบูรณาการในการแก้ไขปัญหายาเสพติด แต่สิ่งที่น่าสนใจสำหรับพื้นที่ที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ชุมชนบาราเฮาะใช้หลักการฮุกุมปากัดหรือหลักการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหายาเสพติดในชุมชน นอกจากนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าการให้ผู้นำชุมชนทุกภาคส่วนร่วมไปถึงสมาชิกในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นในการพัฒนาชุมชนแก้ไขปัญหายาของชุมชนจะก่อให้เกิดความรักความสามัคคีต่อกันภายในชุมชนประกอบกับการมีผู้นำเป็นพลังสำคัญที่ทำให้การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดการปัญหายาเสพติดในชุมชนประสบผลสำเร็จและเป็นการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน (ซูไมยะห์ ลาเต๊ะ และคณะ, 2565 : 2) ปัญหาหนึ่งของชุมชนที่ต้องการแก้ไขอย่างจริงจัง คือปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด โดยเฉพาะยาบ้าที่กำลังเป็นปัญหา และเป็นภัยคุกคามที่ร้ายแรงของสังคมไทยเป็นปัญหาที่เรื้อรังมานานที่นับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้นแม้ว่าในระยะที่ผ่านมาทุกรัฐบาลจะพยายามหาแนวทางแก้ไขปัญหายา แต่ปัจจัยที่เอื้อต่อการเกิดและการแพร่กระจายของยาเสพติด เช่น ปัญหาเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนแหล่งอบายมุขต่าง ๆ ได้แก่ สถานบริการและสถานบันเทิงต่าง ๆ ก็ยังคงมีอยู่ทั่วไป การดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในช่วงที่ผ่านมาแม้ว่าจะประสบผลสำเร็จเป็นที่พึงพอใจของแต่ละองค์กรก็ตาม แต่หากพิจารณาในภาพรวมแล้ว นอกจากจะไม่มีแนวโน้มลดลงแล้วยังปรากฏว่าปัญหายาเสพติดกลับมีการขยายตัวรุนแรงมากขึ้นตามความเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจสังคม รวมถึงระบบการเมืองการปกครองที่ทำให้เกิดช่องว่างในการแสวงหาผลประโยชน์จากการค้ายาเสพติดในขณะที่โครงสร้างทางครอบครัวของสังคมไทยมีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยว และมีขนาดเล็กลง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในลักษณะครอบครัวที่ขาดความอบอุ่น ปัญหาจากการดูแลเด็กและผู้สูงอายุ ความมั่นคงและอบอุ่นในครอบครัว

ถือเป็นด้านแรกในการคุ้มครองป้องกันภัยจากยาเสพติดให้น้อยลงพร้อมกับความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวได้เปลี่ยนไปในทิศทางที่ก่อให้เกิดปัญหาเยาวชนและปัญหาสังคมมากยิ่งขึ้น (สำนักงานเทศบาลเมืองหนองคาย, 2557 : 38) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจและต้องการศึกษาว่า ประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองหนองคายได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดที่เกิดขึ้นอย่างไร ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจะได้นำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานในโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในเขตเทศบาลเมืองหนองคาย อันจะนำไปสู่เทศบาลปลอดยาเสพติด ซึ่งสามารถนำไปปรับใช้กับเทศบาลอื่น และองค์กรอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ธัญกนกกรัณฑ์ จิระโชคนิธิโยธ, สมเดช นามเกตุและ พระครูจิระธรรมธัช, 2564 : 4)

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินงานวิจัย

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด บ้านคำไผ่เหนือ ตำบลคำไผ่ อำเภอไทยเจริญ จังหวัดยโสธร ผู้ศึกษาได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้า โดยลำดับ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตชุมชนบ้านคำไผ่เหนือ ตำบลคำไผ่ อำเภอไทยเจริญ จังหวัดยโสธร รวม 645 คน (ที่ทำการอำเภอไทยเจริญ, 2566: ไม่มีเลขหน้า)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตชุมชนบ้านคำไผ่เหนือ ตำบลคำไผ่ อำเภอยะโฮรี จังหวัดยะโฮร์ จำนวน 241 คน โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) โดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้ศึกษาค้นคว้า ได้สร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามชนิดตรวจสอบรายการ (Check List) ใช้เก็บข้อมูลเกี่ยวกับ ตัวแปรอิสระ (สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ ตามวิธีการของ เรนซีสลิกเกอร์ท (Rensis Likert) คือ อยู่ในระดับ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ใช้เก็บข้อมูลเกี่ยวกับตัวแปรตาม

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติด บ้านคำไผ่เหนือ ตำบลคำไผ่ อำเภอยะโฮรี จังหวัดยะโฮร์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมโดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้ 1. ขออนุญาตจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงผู้ใหญ่บ้าน บ้านคำไผ่เหนือ ตำบลคำไผ่ อำเภอยะโฮรี จังหวัดยะโฮร์ เพื่อขออนุญาต และขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล 2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการนำหนังสือขอความร่วมมือตอบแบบสอบถามพร้อมกับแบบสอบถามไปแจกกลุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดวันรับแบบสอบถามกลับคืน โดยผู้ศึกษาไปเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามกลับคืนด้วยตนเอง 3. ได้รับแบบสอบถามกลับคืนและตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม พบว่า มีความสมบูรณ์ จำนวน 241 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 4. แบบสอบถามมาตราส่วนให้คะแนน ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545:102) มีส่วนร่วมมากที่สุดให้ 5 คะแนน มีส่วนร่วมมาก ให้ 4 คะแนน มีส่วนร่วมปานกลาง ให้ 3 คะแนน มีส่วนร่วมน้อย ให้ 2 คะแนน มีส่วนร่วมน้อยที่สุด ให้ 1 คะแนน 5. นำคะแนนที่ได้หาค่าทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1. วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ของประชาชนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตบ้านคำไผ่เหนือ ตำบลคำไผ่ อำเภอยะโฮรี จังหวัดยะโฮร์ โดยใช้ค่าความถี่ และค่าร้อยละ นำเสนอในรูปแบบตาราง 2. วิเคราะห์การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติด บ้านคำไผ่เหนือ ตำบลคำไผ่ อำเภอยะโฮรี จังหวัดยะโฮร์ ใน 5 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับรู้ ด้านการเสนอแนะทางแก้ไขปัญหายาเสพติด ด้านการร่วมตัดสินใจ และด้านการประเมินผลความสำเร็จ โดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายด้านและโดยรวม นำเสนอในรูปแบบตาราง 3. วิเคราะห์การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติด บ้านคำไผ่เหนือ ตำบลคำไผ่ อำเภอยะโฮรี จังหวัดยะโฮร์ ใน 5 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วม

ในการรับรู้ ด้านการเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาด้านการร่วมตัดสินใจ และด้านการประเมินผลความสำเร็จ โดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายด้านและโดยรวม จำแนกตามสถานภาพ นำเสนอในรูปแบบตาราง 4. นำผลการวิเคราะห์ทางสถิติมาแปลผล ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 103) ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51 – 5.00 หมายถึง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51 – 4.50 หมายถึงมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51 – 3.5 หมายถึงมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51 – 2.50 หมายถึงมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.50 หมายถึงมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ 1. ค่าร้อยละ 2. ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) 3. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) 2. สถิติ t-test และค่า one-way ANOVA และ 3. ใช้สถิติวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาหยาเสฟติดบ้านคำไผ่เหนือ ตำบลคำไผ่ อำเภอยะเจริญ จังหวัดยโสธร ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาหยาเสฟติด บ้านคำไผ่เหนือ ตำบลคำไผ่ อำเภอยะเจริญ จังหวัดยโสธร โดยรวมและรายด้าน

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาหยาเสฟติด บ้านคำไผ่เหนือ ตำบลคำไผ่ อำเภอยะเจริญ จังหวัดยโสธร	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
การมีส่วนร่วมในการรับรู้	4.18	0.59	มาก
การร่วมวางแผน	3.69	0.74	มาก
การเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาด้าน	4.01	0.71	มาก
การร่วมตัดสินใจ	3.95	0.81	มาก
การประเมินผลความสำเร็จ	3.90	0.67	มาก
รวม	3.95	0.08	มาก

จากตารางที่ 1 แสดงว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาหยาเสฟติดบ้านคำไผ่เหนือ ตำบลคำไผ่ อำเภอยะเจริญ จังหวัดยโสธร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยการมีส่วนร่วมในการรับรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.18$) รองลงมาคือ การเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาด้าน ($\bar{X} = 4.01$) การร่วมตัดสินใจ ($\bar{X} = 3.95$) การประเมินผลความสำเร็จ ($\bar{X} = 3.90$) ส่วนการร่วมวางแผน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.69$)

วัตถุประสงค์ที่ 2. ผลการเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติดบ้านคำไผ่เหนือ จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ พบว่า ประชาชนเพศอายุ ระดับการศึกษา อาชีพต่างกันมีผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติดบ้านคำไผ่เหนือ ตำบลคำไผ่ อำเภอยะริ่ง จังหวัดยโสธร ไม่แตกต่างกัน

วัตถุประสงค์ที่ 3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติด บ้านคำไผ่เหนือ ตำบลคำไผ่ อำเภอยะริ่ง จังหวัดยโสธร ผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้ 1. การมีส่วนร่วมในการรับรู้ บุคคลที่รับรู้อันดับแรกคือบุคคลในครอบครัว หากมีใครคนหนึ่งในครอบครัวมีการเสพยาเสพติดควรรีบแจ้งแก่ผู้นำชุมชนเพื่อวางแผนแก้ปัญหาร่วมกันต่อไป 2. การร่วมวางแผน ผู้นำชุมชนควรจัดการหารือภายในชุมชนระหว่างผู้นำชุมชนและประชาชนภายในชุมชน เพื่อร่วมกันวางแผนการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน และนำไปปฏิบัติ ปรับใช้ชีวิตประจำวันต่อไป 3. การเสนอแนวทางแก้ไขปัญหายา ผู้นำชุมชนต้องมีการระดมความคิดและขอข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหายาเสพติดจากประชาชนในชุมชนของตนเพื่อมีการพิจารณาหาช่องทางเพื่อเลือกวิธีการหรือข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหายาเสพติดที่ดีที่สุด 4. การร่วมตัดสินใจ ผู้นำชุมชนควรมีการตัดสินใจในการเลือกสรรวิธีการแก้ไขปัญหายาเสพติดที่ชัดเจน และเป็นธรรมที่สุด หรือจัดให้มีการประชุมเพื่อลงมติโดยมีประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ไขปัญหายา 5. การประเมินผลความสำเร็จ ผู้นำชุมชนควรมีการประเมินผลการแก้ไขปัญหายาเสพติด และติดตามผลการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างสม่ำเสมอ

อภิปรายผล

จากการวิจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด บ้านคำไผ่เหนือ ตำบลคำไผ่ อำเภอยะริ่ง จังหวัดยโสธร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การให้ความรู้ความเข้าใจความเป็นเจ้าของและความรู้สึกมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของประชาชนในพื้นที่มีมากพอสมควร ประกอบกับการเข้ามามีส่วนร่วมนั้น ส่วนใหญ่ผู้นำชุมชนจะเป็นตัวแทนประชาชนในการร่วมเสนอความต้องการและแก้ไขปัญหายาต่าง ๆ ของประชาชนอยู่อย่างต่อเนื่อง จึงส่งผลให้การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด บ้านคำไผ่เหนือ ตำบลคำไผ่ อำเภอยะริ่ง จังหวัดยโสธรดังผลที่ออกมา สอดคล้องกับงานวิจัยของ กรรณทิวา มุณีแนม, (2562 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา แนวทางแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ตำบลบาราเฮาะ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ผลการวิจัย พบว่า สภาพปัญหายาเสพติดในพื้นที่ไม่มีผู้จำหน่าย แต่มีผู้เสพยาเสพติดชนิดยาเสพติดที่แพร่ระบาดมากที่สุดอันดับแรก คือ น้ำกระท่อม นอกจากนั้นยังพบว่าชุมชนมีผู้นำที่มีความสามารถในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดได้เป็นอย่างดี ส่วนแนวทางในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ได้แก่ ผู้นำชุมชนจะเป็นการสนับสนุน ส่งเสริมในการจัดโครงการกิจกรรมที่ผ่านการอบรมคุณธรรม จริยธรรม การให้ความรู้ถึงโทษ พิษภัยของยาเสพติด เมื่อพิจารณาทางด้าน

พบว่า 1. การมีส่วนร่วมในการรับรู้ พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติด บ้านคำฝั่เหนือ ตำบลคำฝั่ อำเภอยะโฮรี จังหวัดยะโฮร์ โดยรวมและรายช้อยู่ในระดับมาก อาทิ มีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหาเสพติดภายในหมู่บ้าน การเปิดเผยข้อมูลที่เป็นจริง มีส่วนร่วมในการบอกกล่าวและตักเตือนบุตรหลาน มีส่วนร่วมในการแจ้งปัญหาต่อผู้นำชุมชน เป็นต้น 2. การร่วมวางแผน พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติด บ้านคำฝั่เหนือ ตำบลคำฝั่ อำเภอยะโฮรี จังหวัดยะโฮร์ โดยรวมและรายช้อยู่ในระดับมาก อาทิ มีส่วนร่วมในการวางแผนงาน หรือขั้นตอนในการแก้ไขปัญหาเสพติดภายในหมู่บ้านบ้านคำฝั่เหนือ ตำบลคำฝั่ อำเภอยะโฮรี จังหวัดยะโฮร์ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิภาวรรณ ตติยนันทพร, พ.บ., (2565 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนในการป้องกันและบำบัดยาเสพติด อำเภอกอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้นเป็นระดับมาก 3. ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหามีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติด บ้านคำฝั่เหนือ ตำบลคำฝั่ อำเภอยะโฮรี จังหวัดยะโฮร์ โดยรวมและรายช้อยู่ในระดับมาก อาทิ มีส่วนร่วมในการเสนอแนะแนวทาง วิธีคิด ในการแก้ไขปัญหาเสพติดภายในหมู่บ้านบ้านคำฝั่เหนือ ตำบลคำฝั่ อำเภอยะโฮรี จังหวัดยะโฮร์ เป็นต้น 4. การร่วมตัดสินใจ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติด บ้านคำฝั่เหนือ ตำบลคำฝั่ อำเภอยะโฮรี จังหวัดยะโฮร์ โดยรวมและรายช้อยู่ในระดับมาก อาทิ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาเสพติด บทลงโทษต่อบุตรหลานที่มีการเสพยาเสพติด เป็นต้น 5. การประเมินผลความสำเร็จ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติด บ้านคำฝั่เหนือ ตำบลคำฝั่ อำเภอยะโฮรี จังหวัดยะโฮร์ โดยรวมและรายช้อยู่ในระดับมาก อาทิ การติดตามผลการแก้ไขปัญหายาเสพติดภายในชุมชน มีการเสพยาเสพติดลดลงหรือไม่ ปัญหายาเสพติดภายในชุมชนลดลงหรือไม่ เป็นต้น ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติด บ้านคำฝั่เหนือ ตำบลคำฝั่ อำเภอยะโฮรี จังหวัดยะโฮร์ พบว่า ประชากรที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพที่ต่างกัน โดยรวมรายด้านมีการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติด บ้านคำฝั่เหนือ ตำบลคำฝั่ อำเภอยะโฮรี จังหวัดยะโฮร์ ไม่ต่างกัน แสดงให้เห็นว่า สถานภาพส่วนบุคคลของประชากรไม่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมในการรับรู้ของประชากร สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญกนกกรัษต์ จิระโคณินธิโยธ,สมเดช นามเกตุและ พระครูจิระธรรมธัช, (2565 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา แนวทางการมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของพระสงฆ์และประชาชนในเขตเทศบาลเมืองหนองคาย อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ตลอดจนสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรรณทิพา มุณีแนม, (2562 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา แนวทางแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ตำบลบาราเฮาะ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ผลการวิจัย พบว่า สภาพปัญหายาเสพติดในพื้นที่ไม่มีผู้จำหน่าย แต่มีผู้เสพยาเสพติดชนิดยาเสพติดที่แพร่ระบาดมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูไมยะห์ ลาเต๊ะ, สุวรรณ วิเวมิ, สุโหวะห์ มะยาซิง, อับดุลคอลิก อรรอฮีมีย, สวีส์ดี ไหลภาภรณ์, (2565:บทคัดย่อ) การจัดการปัญหายาเสพติดในชุมชน กรณีศึกษา : ชุมชนบาราเฮาะ ตำบลบาราเฮาะ อำเภอ

เมือง จังหวัดปัตตานี ผลการศึกษา พบว่า 1) ด้านผู้นำชุมชน มีการดำเนินงานแบบบูรณาการ 4 เสาหลักด้วยกัน คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อีหม่าม และผู้นำจิตวิญญาณในชุมชน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1.1 การมีส่วนร่วมในการรับรู้ บุคคลที่รับรู้อันดับแรกคือบุคคลในครอบครัว หากมีใครคนหนึ่ง ครอบครัวมีการเสพยาเสพติด ควรรีบเร่งแจ้งแก่ผู้นำชุมชนเพื่อวางแผนแก้ปัญหาร่วมกันต่อไป

1.2 การร่วมวางแผน ผู้นำชุมชนควรการจัดการหรือภายในชุมชนระหว่างผู้นำชุมชนและประชาชนภายในชุมชน เพื่อร่วมกันวางแผนการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน และนำไปปฏิบัติ ปรับใช้ชีวิตประจำวันต่อไป

1.3 การเสนอแนวทางแก้ไขปัญหายา ผู้นำชุมชนต้องมีการระดมความคิด และขอข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของประชาชนในชุมชนของตน เพื่อมีการพิจารณาในหลาย ๆ ช่องทาง เพื่อเลือกวิธีการหรือข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหายาเสพติดที่ดีที่สุด

1.4 การร่วมตัดสินใจ ผู้นำชุมชนควรมีการตัดสินใจในการเลือกสรรวิธีการแก้ไขปัญหายาเสพติดที่ชัดเจน และเป็นธรรมที่สุด หรือจัดให้มีการประชุมเพื่อโหวตโดยมีประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ไขปัญหายา

1.5 การประเมินผลความสำเร็จ ผู้นำชุมชนควรมีการประเมินผลการแก้ไขปัญหายาเสพติด และติดตามผลการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างสม่ำเสมอ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด บ้านคำไผ่เหนือ ตำบลคำไผ่ อำเภอไทยเจริญ จังหวัดยโสธร ในพื้นที่หมู่บ้านอื่น ๆ

2.2 ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด บ้านคำไผ่เหนือ ตำบลคำไผ่ อำเภอไทยเจริญ จังหวัดยโสธร ในด้านอื่น ๆ เพื่อให้ครอบคลุมถึงวิธีการทำงานอื่น

2.3 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด บ้านคำไผ่เหนือ ตำบลคำไผ่ อำเภอไทยเจริญ จังหวัดยโสธร

เอกสารอ้างอิง

กรรณทิวา มณีแนม. (2562). แนวทางแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ ตำบลบาราเฮาะ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี. **บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.**

ชูโมยะห์ ลาเต๊ะ และคณะ. (2565). พฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดของเยาวชนตำบลสนามแจง อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี, *วารสารร่มยุงทอง*, 1 (2), 85-102.

ที่ว่าการอำเภอไทยเจริญ. (2566). **ข้อมูลด้านประชากร**. สืบค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2566, จาก https://www.facebook.com/p/=th_TH.

เทศบาลเมืองหนองคาย. (ออนไลน์). สำนักงานเทศบาลเมืองหนองคาย. สืบค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2566, จาก <https://www.nongkhaimunicipality.go.th/activities.php?aid=20140717085634eV4sFhz>.

สุวรรณี เวาะมิ และคณะ (2563). เรื่อง การจัดการปัญหายาเสพติดในชุมชน กรณีศึกษา : ชุมชนบาราเฮา ตำบลบาราเฮาะ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ศิรินทร์ยา สิทธิชัย. (2561). **ปัญหาเสพติดเป็นเรื่องที่รัฐบาลให้ความสำคัญจัดเป็นวาระเร่งด่วนในปี 2561**. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.

ณัฐเมธี สัยเวช. (2562). **สถานการณ์เมทแอมเฟตามีน (ยาบ้า) ทั่วโลก จาก “รายงานยาเสพติดโลก 2019”**. สืบค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2566, จาก :<https://thaipublica.org/2019/06/natmaytee-006>.

ธัญกนกวิชต์ จิระโชคนิธิโยธ, สมเดช นามเกตุ, พระครูจิระธรรมธัช. (2564). แนวทางการมีส่วนร่วมในการดำเนิน โครงการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของพระสงฆ์และประชาชนในเขตเทศบาลเมืองหนองคาย อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย. *Journal of Modern Learning Development*, 7(1), 12-29.

นฤมล จันทร์มา. (2564 – 2565). **รายงานวิจัย พัฒนาระบบเฝ้าระวังเพื่อลดการใช้สารเสพติดในกลุ่มนักเรียน**. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.

นิภาวรรณ ตติยนันทพร, พ.บ. (2565). การมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนในการป้องกันและบำบัดยาเสพติด อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ. *วารสารศูนย์อนามัยที่ 9*, 16 (2).

มูลนิธิชัยพัฒนา. (2550). **เศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่**. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พรินติ้งแอนด์พับ.

ว่าที่ ร.ต.รณกฤต จิตต์ธรรม. (2563). **การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนปู่เย็น ยำคำ ยังอยู่ แขวงหลักสอง เขตบางแค กรุงเทพมหานคร**. สารนิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย:มหาวิทยาลัยสยาม.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30 (3), 607-610.

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด

The Guidelines for Development Creative Leadership of School

Administrators Under the Roi Et Vocational Education Office

วัชชิระ วรรณปะโพธิ์

ปองภพ ภูจอมจิตร์

หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Wachchira Wannapapo

Pongphop Phoojomjit

Master of Education (Educational Management) Rajabhat Mahasarakham University

E-mail: w46053570@hotmail.com

วันที่รับบทความ: 19 ธันวาคม 2566; วันที่แก้ไขบทความ 8 มกราคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 18 มกราคม 2567

Received: December 19, 2023; Revised: January 8, 2024; Accepted: January 18, 2024

บทคัดย่อ

ผู้บริหารสถานศึกษานับได้ว่าเป็นบุคคลสำคัญในการจัดระบบบริหารงานวิชาการ บริหารงานงบประมาณ บริหารงานบุคคล และบริหารงานทั่วไป เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องใช้ความสามารถในการบริหารงานในสถานศึกษา โดยเฉพาะการมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งของผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบัน การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด และ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด การวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 381 คน เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเที่ยงตรงระหว่าง 0.61-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการใช้เทคนิค Modified Priority Needs Index ในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนา และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างและแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง

ผลการวิจัย พบว่า 1. สภาพปัจจุบันโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และค่าความต้องการจำเป็นเรียงตามลำดับจากค่าสูงสุดถึงต่ำสุด ดังนี้ การมีจินตนาการ การมีความคิดสร้างสรรค์ การมีการมีวิสัยทัศน์ การปรับตัวและยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลง และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ตามลำดับ 2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วย 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการพัฒนา และ 5) การวัดและประเมินผล และมีผลการประเมินแนวทางการเหมาะสมอยู่ในระดับมากและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนา; ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์; ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The educational school administrators are considered important people in organizing the academic administration, budget management, personnel management and general administration to achieve efficiency and effectiveness. The educational school administrators must use their administrative abilities in educational school. The especially having creative leadership, which is an absolute necessity for educational administrators today. The research aims to 1) study the current state, desirable state and needs assessment for creative leadership of school administrators under the Roi Et vocational education office, and 2) study the guidelines for development creative leadership of school administrators under the Roi Et vocational education office. The research is divided into two phases: Phase 1 : study the current state, desirable state and needs assessment for creative leadership of school administrators. The sample group consists of 381 administrators and. The research instrument was questionnaire five scale, validity index between 0.61-1.00 and reliability at 0.96. Data analysis includes percentage, mean, standard deviation and using the Modified Priority Needs Index technique to prioritize needs. I Phase 2 : study the guidelines for development creative leadership of school administrators. The target groups are 7 experts for studying the development guideline and 7 experts for assessment the development guideline, The research instrument was semi-structured interview form and assessment form the suitability and feasibility of development guideline.

The research results found that : 1. The current state in overall was moderate level, the desirable state in overall was in the high level, the needs assessment rank from high to low level was Imagination, Creativity, Vision, Flexibility and Adaptability, Individual awareness. 2. The guidelines for development creative leadership of school administrators under the Roi Et vocational education office consisting of 1) principles and reasons 2) objectives 3) content 4) development process and 5) measurement and evaluation. The results of the assessment of the appropriateness of the guidelines are at a high level and the feasibility is at the highest level.

Keywords: Development guidelines; Creative leadership; School administrators

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการศึกษาในการพัฒนาคนไทยให้เจริญงอกงามในทุก ๆ ด้าน โดยในมาตรา 54 รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และมุ่งเน้นที่จะพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย มีความภูมิใจในชาติ มีความชำนาญเชี่ยวชาญตามความถนัดของแต่ละคน และยังมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติด้วย และต้องให้การช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ ดังนั้น การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาคนไทยอย่างมีคุณภาพและเป็นระบบ ช่วยพัฒนาทั้งความรู้ ความสามารถ ทักษะประสบการณ์และการดำรงชีวิตในสังคมให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2560) ทั้งนี้การศึกษาของไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งอยู่ภายใต้การปรับเปลี่ยนและแข่งขัน เพื่อสร้างข้อได้เปรียบในการทำงานอย่างรวดเร็วและหลากหลายนั้น ได้ส่งผลกระทบต่อวิชาชีพทางการศึกษาเนื่องจากต้องปรับเปลี่ยนบริบทและโครงสร้างการบริหารการศึกษา ภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายการศึกษา โดยยึดหลักการมีเอกภาพเชิงนโยบายที่หลากหลายในการปฏิบัติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550) การบริหารการศึกษาให้ประสบความสำเร็จ ผู้ที่มีบทบาทมากที่สุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษา นับได้ว่าเป็นบุคคลสำคัญในการจัดระบบบริหารงานวิชาการ บริหารงานงบประมาณ บริหารงานบุคคล และบริหารงานทั่วไป เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องใช้ความสามารถในการบริหารงานในสถานศึกษา การบริหารที่จะประสบความสำเร็จได้ขึ้นอยู่กับความคิดสร้างสรรค์ สติปัญญา การแก้ไขปัญหา การสั่งการ ซึ่งเป็นเครื่องกำหนดทิศทางการทำงานของครูผู้สอนในสถานศึกษา การตัดสินใจใด ๆ ย่อมมี

ผลกระทบต่อสถานศึกษา ซึ่งอาจทำให้เกิดประสิทธิภาพหรือเกิดความล้มเหลวในสถานศึกษาได้ ดังนั้นการที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะบริหารสถานศึกษาให้เกิดผลดี จึงควรมีสมรรถนะการบริหารงานด้านต่าง ๆ ในสถานศึกษา มีการใช้ภาวะผู้นำที่ดี มีโอกาสฝึกและใช้ภาวะผู้นำได้อย่างเต็มศักยภาพ (ศักดิ์ชัย ภูเจริญ, 2560) เพื่อเสริมสร้างเจตคติที่ดีส่งเสริมสนับสนุนแลกเปลี่ยนสร้างความเปลี่ยนแปลงและความเหนือชั้นให้กับสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษา ให้สามารถทำงานร่วมกันเดินในทิศทางเดียวกัน อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้

นโยบายการพัฒนาอาชีวศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ที่มีวิสัยทัศน์ พันธกิจ แนวคิดในการจัดการอาชีวศึกษา คือ ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรอาชีวศึกษามุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาชน แนวทางการทำงาน สานต่อ ก่อเริ่มงานใหม่ด้วยหัวใจเดียวกัน “VOTEC ONE Team” (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2560) โดยสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ดได้จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ดพ.ศ. 2562 – 2565 ฉบับทบทวน ปี พ.ศ. 2564 ขึ้น เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษาและขับเคลื่อน การบริหารจัดการศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด และมีพันธกิจการบริหารและจัดการศึกษาแบบบูรณาการมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนได้รับการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพและมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และเพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษา มีความมุ่งมั่นที่จะนำพาองค์กรเป็นผู้นำในเชิงสร้างสรรค์ มีความพร้อมและความสามารถในการปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษามีคุณภาพและประสิทธิภาพโดยการสร้างการรับรู้และความเข้าใจให้กับผู้ได้บังคับบัญชาและบุคลากรในสถานศึกษา เน้นย้ำให้บริหารหน่วยงานให้มีความสำคัญกับแผนพัฒนาการศึกษา โดยมีการบูรณาการแผนพัฒนาการศึกษาสู่แผนต่าง ๆ เพื่อขับเคลื่อนนโยบาย และกลยุทธ์ให้สอดคล้องกัน มีการกำกับติดตามการนำแผนพัฒนาการศึกษาอาชีวศึกษาไปสู่การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีและแผนต่าง ๆ ในระดับวิทยาลัยให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด, 2564) ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ โดยต้องอาศัยวิสัยทัศน์ การประสานความร่วมมือ การปรับตัวและยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลง การมุ่งเน้นการมีวิสัยทัศน์และจินตนาการในการก้าวไปด้วยกัน เพื่อที่จะทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาพัฒนาภาวะผู้นำที่มีความจำเป็นในหลาย ๆ ด้าน ดังนั้นการบริหารส่วน ต่าง ๆ ในสถานศึกษาให้ก้าวหน้าและบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์

จากความเป็นมาความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยได้มีความสนใจในการทำวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อได้ทราบถึงสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ผู้บริหารสถานศึกษา ในด้านความคิดสร้างสรรค์ การมีวิสัยทัศน์ การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล การปรับตัวและยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลง และการมีจินตนาการ เพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์

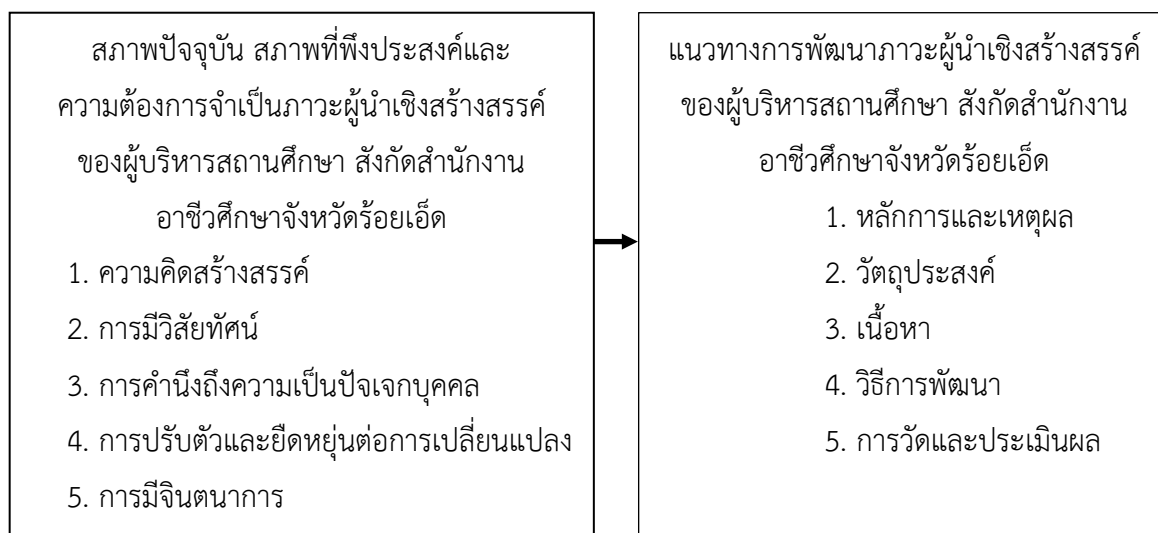
ของผู้บริหารสถานศึกษา อันเป็นประโยชน์ทั้งในด้านวิชาการ การนำไปประยุกต์ ปฏิบัติ และการพัฒนาอย่างสร้างสรรค์ในสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัย แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด ครั้งนี้ กำหนดกรอบแนวคิดวิจัยจากการสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์โดยการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้องค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ความคิดสร้างสรรค์ 2) การมีวิสัยทัศน์ 3) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล 4) การปรับตัวและยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลง และ 5) การมีจินตนาการ และนำไปสร้างเป็นแนวทางการพัฒนาโดยใช้คู่มือการพัฒนา สรุปเป็นกรอบแนวคิดในการดำเนินการ ดังนี้.

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด แบ่งออกเป็น 2 ระยะ มีรายละเอียดวิธีการดำเนินการวิจัยในแต่ละระยะดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร จำนวน 1,112 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 102 คน และครู จำนวน 1,010 คน ที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด (สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด, 2564)

2. กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 381 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตาราง Krejcie and Morgan (1970) โดยกำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 102 คน โดยใช้ประชากรของผู้บริหารสถานศึกษาทุกแห่งจาก สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด และ 2) ครู จำนวน 279 คน กำหนดขนาดโดยใช้ตาราง Krejcie and Morgan (1970) จากนั้นใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) เพื่อให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนที่กำหนด

เนื้อหาการวิจัย

องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการสังเคราะห์ข้อมูลจากศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 1) ความคิดสร้างสรรค์ 2) การมีวิสัยทัศน์ 3) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล 4) การปรับตัวและยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลง และ 5) การมีจินตนาการ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วย ตำแหน่ง และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด มีลักษณะแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) แบบลิเคอร์ท โดยกำหนดการแปลความหมาย ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด กำหนดใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ดังนี้

4.51 - 5.00 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 - 4.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

2.51 - 3.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง

1.51 - 2.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อย

1.00 - 1.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. วิเคราะห์ข้อมูลความต้องการจำเป็นโดยใช้เทคนิค Modified Priority Needs Index (PNI_{Modified}) ซึ่งเป็นดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นที่ใช้หลักการประเมินความแตกต่างและเป็นสูตรที่สุวิมล ว่องวานิช (2558) ได้ปรับปรุงสูตรการคำนวณมาจาก PNI โดยการหาค่าผลต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์ (I) กับค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน (D) แล้วหารด้วยค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน (D) เพื่อถ่วงน้ำหนักก่อนที่จะนำมาจัดลำดับ โดยใช้หลักการกำหนดความต้องการจำเป็นจากระดับสภาพปัจจุบัน แล้วจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นตามค่า PNI_{Modified} โดยใช้สูตรในการคำนวณ ดังนี้

$$PNI_{Modified} = (I - D) / D$$

เมื่อ $PNI_{Modified}$ หมายถึง ดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการ

I = Importance หมายถึง ค่าเฉลี่ย (Mean) ของสภาพที่พึงประสงค์

D = Degree of Success หมายถึง ค่าเฉลี่ย (Mean) ของสภาพปัจจุบัน

ตัวเลขดัชนีความต้องการสูง แสดงว่ามีความจำเป็นในการพัฒนามาก

จากนั้นนำผลการวิเคราะห์มาจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ตามค่า Modified Priority Needs Index ($PNI_{Modified}$) จากสูงไปหาต่ำ เพื่อเรียงลำดับความต้องการจำเป็นและนำไปศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ดในการวิจัยระยะที่ 2

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด กำหนดการวิจัยโดยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด

1.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จากผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา ผู้นำองค์กร สถาบันการศึกษา โดยการสัมภาษณ์ในประเด็นที่เกี่ยวข้องและสอดคล้องกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ผู้บริหารสถานศึกษา 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) การมีความคิดสร้างสรรค์ 2) การมีวิสัยทัศน์ 3) การเป็นปัจเจกบุคคล 4) การปรับตัวและยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลง และ 5) การมีจินตนาการ

1.2 เนื้อหาการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ดในการวิจัยระยะที่ 1

1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เพื่อสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด

ขั้นตอนที่ 2 ยกร่างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด

โดยผู้วิจัยยกร่างแนวทางจากผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการวิจัยระยะที่ 1 รวมกับผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จากนั้นนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบให้ข้อเสนอแนะ

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด

3.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เพื่อประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วย 1) ผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษา จำนวน 4 คน 2) ผู้บริหารในสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 1 คน และ 3) ผู้บริหารการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

3.2 เนื้อหาการวิจัย

ร่างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด

3.3 เครื่องมือการวิจัย

แบบประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ แบบลิเคอร์ท โดยกำหนดการแปลความหมาย ดังนี้

5 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

กำหนดใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ดังนี้

4.51 - 5.00 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 - 4.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ดอยู่ในระดับมาก

2.51 - 3.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ดอยู่ในระดับปานกลาง

1.51 - 2.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ดอยู่ในระดับน้อย

1.00 - 1.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ดอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำ เชิงสร้างสรรค์	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			P _N ^{Modified} (อันดับ)
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	
1) ความคิดสร้างสรรค์	2.60	0.84	ปานกลาง	4.06	0.71	มาก	0.54 (2)
2) การมีวิสัยทัศน์	3.06	0.58	ปานกลาง	4.35	0.58	มาก	0.42 (3)
3) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	2.88	0.57	ปานกลาง	3.96	0.46	มาก	0.38 (5)
4) การปรับตัวและยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลง	2.78	0.56	ปานกลาง	3.94	0.81	มาก	0.42 (4)
5) การมีจินตนาการ	2.70	0.58	ปานกลาง	4.26	0.93	มาก	0.58 (1)
โดยรวม	2.84	0.62	ปานกลาง	4.11	0.70	มาก	0.47

สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.84$; S.D. = 0.62) เรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงถึงต่ำสุด ดังนี้ ด้านการมีวิสัยทัศน์ รองลงมา ได้แก่ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ด้านการปรับตัวและยืดหยุ่นต่อการ ด้านการมีจินตนาการ และด้านความคิดสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.60$; S.D. = 0.84) ตามลำดับ

สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$; S.D. = 0.70) เรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงถึงต่ำสุด ดังนี้ ด้านการมีวิสัยทัศน์ รองลงมา ได้แก่ ด้านการมีจินตนาการ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และด้านการปรับตัวและยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลง ตามลำดับ

ความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมมีค่า $PNI_{Modified} = 0.47$ เมื่อพิจารณารายด้านสรุปด้านที่มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการมีจินตนาการ รองลงมา ได้แก่ ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ด้านการมีการมีวิสัยทัศน์ ด้านการปรับตัวและยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลง และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด สรุปได้คู่มือการพัฒนา ประกอบด้วย 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) วิธีการพัฒนา และ 5) การวัดและประเมินผล โดยแบ่งเป็น 5 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 การมีความคิดสร้างสรรค์ หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 การมีวิสัยทัศน์ หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 การปรับตัวและยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลง และหน่วยการเรียนรู้ที่ 5 การมีจินตนาการ สรุปผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านความเหมาะสมโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และด้านความเป็นไปได้สรุปผลโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$; S.D. = 0.43)

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลตามลำดับ ดังต่อไปนี้

สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด สรุปผลด้านการมีวิสัยทัศน์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ดส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการมีวิสัยทัศน์ในการบริหารสถานศึกษาอยู่แล้ว แต่อาจ

ยังไม่ครอบคลุมตัวชี้วัดทั้งหมดซึ่งจะเห็นได้จากค่าเฉลี่ยด้านวิสัยทัศน์อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งยังต้องมีการพัฒนาเพิ่มเติมต่อไป ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความคิดสร้างสรรค์ อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ดเห็นสอดคล้องกันว่าผู้บริหารสถานศึกษายังมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ด้านนี้ไม่มากนัก ดังนั้นความคิดสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นเรื่องที่สำคัญในการบริหารในสภาพการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคปัจจุบันที่ผู้บริหารยุคใหม่ต้องสร้างสรรค์ (Create) และผลิต (Produce) สิ่งใหม่ๆ พร้อมกันไป สอดคล้องกับวิโรจน์ สารรัตน์ และคณะ (2561) ที่สรุปว่าผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องศึกษาค้นคว้าหาความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ มีความสามารถคิดสร้างสรรค์โดยไม่ยึดติดกับหลักการ หรือข้อจำกัดเดิมและประยุกต์เพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์นำไปสู่การสร้างสรรค์นวัตกรรมและแก้ไขปัญหาอย่างได้ผลก่อให้เกิดผลดีต่อการพัฒนาสถานศึกษา จากการสรุปผลดังกล่าวภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาด้านความคิดสร้างสรรค์จึงมีความจำเป็นในการพัฒนาต่อไป

สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด สรุปผลด้านการมีวิสัยทัศน์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการมีวิสัยทัศน์ถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา นั้นเพราะการมีวิสัยทัศน์ถือเป็นการให้ทุกคน ร่วมคิด ร่วมสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน ร่วมกำหนดกรอบซึ่งย่อมให้ผลลัพธ์ที่ดีกว่า ทั้งนี้การมีวิสัยทัศน์ของผู้บริหารจึง รวมไปถึงการสร้างคน สร้างทีมงาน มีอนาคตไกล มีคณาจารย์มีความอ่าน เพียงแต่อายุน้อยขาดประสบการณ์ ผู้นำจะต้องอดทน อดกลั้น รู้จักใช้เวลาการบ่มเพาะคนให้มีวิสัยทัศน์ มีความแข็งแกร่ง ทั้งร่างกายและจิตใจแต่ผลลัพธ์ที่ได้นั้นคุ้มค่าเสมอ เป็นการคิดวางแผนอนาคตของทีมงาน เพื่อกำหนดทิศทางและจุดหมายที่ชัดเจน เพื่อที่จะมุ่งความสำเร็จในอนาคต สอดคล้องกับงานวิจัยของจินตนา ดิดวงพันธ์ (2565) ที่ได้สรุปได้ว่าผู้บริหารจะต้องมี วิสัยทัศน์วิสัยทัศน์ที่ดีจะต้องมีความชัดเจน น่าเชื่อถือ บ่งบอกถึงความสามารถ ความต้องการที่มีลักษณะเฉพาะตัวขององค์กร เป็นภาพเชิงบวก ในอนาคตที่สามารถปฏิบัติให้สำเร็จ รวมทั้งต้องสอดคล้องและมีความเหมาะสมกับวัฒนธรรม ค่านิยมขององค์กร จากการอภิปรายผลดังกล่าวจึงเป็นเหตุผลที่ด้านการมีวิสัยทัศน์มีสภาพที่พึงประสงค์สูงสุดจากทั้ง 5 ด้าน

ความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด สรุปผลด้านที่มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการมีจินตนาการ ซึ่งอาจสะท้อนให้เห็นว่าในยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงหรือมีการแข่งขันเพิ่มมากขึ้นและเกิดความตึงเครียดภายในองค์กร ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งถือเป็นผู้นำขององค์กรจะต้องมีการพัฒนาเพิ่มขึ้นในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะในด้านที่เกี่ยวข้องกับการมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ต้องการใช้จินตนาการในการบริหารจัดการ สอดคล้องกับงานวิจัยของภรณ์ทิพย์ ปั่นก้อง (2559) ที่ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 สรุปผลการวิจัยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ความมีจินตนาการ และเสาวนีย์ สมบูรณ์ศิริโรตร์ (2562) ที่สรุปผลภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์

ของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการมีจินตนาการ (Imagination) มีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพฤติกรรมของผู้บริหารในการแสดงออกถึงการสร้างมโนภาพที่เด่นชัด มีให้เห็นมากยิ่งขึ้น คิดวิเคราะห์ คิดเชิงสร้างสรรค์ สร้างความเชื่อมั่นความศรัทธา และความคาดหวัง

2. ผลการพัฒนาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน อาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด สรุปได้คู่มือการพัฒนา ประกอบด้วย 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) วิธีการพัฒนา และ 5) การวัดและประเมินผล สอดคล้องกับเรื่องชัย จรุงศิริวัฒน์ (2554) ที่กล่าวว่า คู่มือเป็น เอกสารที่ให้ความรู้เรื่องใด เรื่องหนึ่งมีการอธิบายขั้นตอนและวิธีการใช้อย่างเป็นระบบ โดยมีรายละเอียดของ ข้อมูลแบ่งเป็นส่วนๆ เพื่อแนะนำขั้นตอนการปฏิบัติงานให้ผู้ใช้งานนำไปใช้ได้ถูกต้องและมี ประสิทธิภาพตามที่ผู้จัดทำกำหนด และประสิทธิ์ อุ่นหนองกุง (2559) ที่ได้อธิบายความหมายของคู่มือว่าเป็น เอกสารหรือตำรา ที่เขียนขึ้นเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ใช้อำนาจศึกษาทำความเข้าใจและนำไปปฏิบัติตามได้ คนมี ภาพประกอบ และแผนภูมิต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ อำนวยความสะดวก เป็นแนวทางให้ผู้ศึกษา เกิด ความรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งด้วยตนเองอย่างถูกต้อง รายละเอียดของแนวทางที่ประกอบด้วย 1) หลักการและ เหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) วิธีการพัฒนา และ 5) การวัดและประเมินผล ถือได้ว่าสอดคล้องกับพัชร พร สันติวิจิตรกุล (2553) ที่ศึกษาองค์ประกอบของคู่มือสรุปได้ว่าในการจัดทำคู่มือจะต้องประกอบด้วย องค์ประกอบที่สำคัญคือวิธีการใช้คู่มือหรือคำแนะนำในการใช้คู่มือ เนื้อหา สาระ คำชี้แจงเกี่ยวกับการ จัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ การจัดกิจกรรมแหล่งข้อมูลอ้างอิงเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้คู่มือให้สามารถ ดำเนินงานได้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและแบบฝึกหัด หรือแบบฝึกปฏิบัติเพื่อช่วยในการฝึกฝน เพื่อประโยชน์ในการช่วยให้การปฏิบัติงานประสบความสำเร็จ บรรลุตามเป้าหมายทั้งยังช่วยให้การประหยัด ทรัพยากรประหยัดเวลาและบุคลากร ตลอดจนผลงานมีคุณภาพตามเป้าหมาย และนันทน์มัส รอดทัศนาศ (2554) ที่สรุปว่า องค์ประกอบของคู่มือนั้นจำเป็นต้องมีให้ครบถ้วนและชัดเจนทุกองค์ประกอบ เพื่อให้เกิด ประโยชน์สูงสุดแก่ผู้นำไปใช้ซึ่งได้แบ่งออกเป็นส่วนๆ ดังนี้ 1) ส่วนของคำชี้แจง 2) ส่วนของเนื้อหาสาระ 3) ส่วนของกิจกรรม ขั้นตอนวิธีการและเวลาดำเนินการ 4) ส่วนของสถานที่วัสดุ อุปกรณ์และสื่อต่าง ๆ 5) ส่วน ข้อเสนอแนะ และ 6) ส่วนของการวัดผลและประเมินผล และสำนักพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลและนิติการ (2562) ที่ได้เขียนถึงองค์ประกอบของการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน 8 ส่วน ดังนี้ 1) วัตถุประสงค์ (Objectives) 2) ขอบเขต (Scope) 3) คำจำกัดความ (Definition) 4) ความรับผิดชอบ (Responsibilities) 5) ขั้นตอนการ ปฏิบัติงาน (Procedure) เป็นการอธิบายขั้นตอนการทำงานอย่างละเอียด ว่า ใคร? ทำอะไร? ที่ไหน? เมื่อใด? โดย สามารถจัดทำได้ในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ การใช้ข้อความอธิบาย หรือการใช้ตารางอธิบาย หรือการใช้ แผนภูมิหรือการใช้ Flow Chart 5) เอกสารอ้างอิง (Reference Document) 7) แบบฟอร์มที่ใช้ (Form) 8)

เอกสาร บันทึก (Record) ซึ่งสรุปผลจากการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสร้างคู่มือการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ดไปใช้ โดยได้กำหนดเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 บทนำ ประกอบด้วย 1) หลักการและเหตุผล และ 2) วัตถุประสงค์ ส่วนที่ 2 กระบวนการพัฒนาและเนื้อหา ประกอบด้วย 1) เนื้อหา มีหน่วยการเรียนรู้ จำนวน 5 หน่วย ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 การมีความคิดสร้างสรรค์ หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 การมีวิสัยทัศน์ หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 การยอมรับและยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลง และหน่วยการเรียนรู้ที่ 5 การมีจินตนาการ และ 3) กระบวนการพัฒนา และ ส่วนที่ 3 การวัดและประเมินผล ประกอบด้วย 1) แบบสำรวจความพึงพอใจ การจัดกิจกรรม 2) แบบสังเกตพฤติกรรม 3) แบบประเมินผลงาน และ 4) แบบสัมภาษณ์ จึงอาจเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งที่ส่งผลให้มีสรุปผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ดโดยรวมด้านความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และด้านความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลจากการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ได้แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งจะเป็นแนวทางให้หน่วยงานต้นสังกัดได้นำองค์ประกอบทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) การมีความคิดสร้างสรรค์ 2) การมีวิสัยทัศน์ 3) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล 4) ด้านการปรับตัวและยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลง และ 5) การมีจินตนาการ ไปใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาใน สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด สู่การพัฒนาการศึกษาที่มีคุณภาพต่อไป

1.2 ผลจากการศึกษาสภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ผู้บริหารสถานศึกษา ที่พบว่า ด้านความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับต่ำสุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักถึงความสำคัญของการมีความคิดสร้างสรรค์โดยต้องพัฒนาตนเองด้านนี้ และควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูและบุคลากรมีการพัฒนาด้านความคิดสร้างสรรค์ที่ดีในองค์กร

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านความคิดสร้างสรรค์มีค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันต่ำสุด จึงควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการสร้างแบบวัดและประเมินภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์

2.2 ควรมีการวิจัยการพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ใน 5 ด้าน ได้แก่ 1) การมีความคิดสร้างสรรค์ 2) การมีวิสัยทัศน์ 3) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล 4) ด้านการปรับตัวและยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลง และ 5) การมีจินตนาการ

2.3 ควรมีการวิจัยประสิทธิผลการใช้ชุดกิจกรรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด โดยนำคุณลักษณะทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) การมีความคิดสร้างสรรค์ 2) การมีวิสัยทัศน์ 3) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล 4) การยอมรับและมีความยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลง และ 5) การมีจินตนาการ เป็นตัวแปรหรือองค์ประกอบในการศึกษาวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- คำสั่งสำนักงหวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 8/2559 เรื่องการบริหารจัดการรวมสถานศึกษา อาชีวศึกษา ภาครัฐและเอกชน. (12 กุมภาพันธ์ 2559). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 133 ตอนพิเศษ 42 ง, น.3.
- จินตนา ดีดวงพันธ์. (2565). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- นันทมนัส รอดพัฒนา. (2554). การจัดทำคู่มือจัดกิจกรรมพัฒนาความมีวินัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอน. สารนิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ประสิทธิ์ อุ่นหนองงู. (2559). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พัชรพร สันติวิจิตรกุล. (2553). การพัฒนาคู่มือวิจัยในชั้นเรียนสำหรับครูผู้สอนในโรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี 1 (ดอนสักผดุงวิทยา). วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ภรณ์ทิพย์ ปั่นก้อง. (2559). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เรืองชัย จรุงศิริวัฒน์. (2554). เทคนิคการเขียนคู่มือการปฏิบัติงาน. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- วิโรจน์ สารรัตน์ และคณะ. (2561). ภาวะผู้นำสำหรับศตวรรษที่ 21. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร, 20(1), 261-271.
- ศักดิ์ชัย ภูเจริญ. (2560). ภาวะผู้นำของผู้บริหาร. กรุงเทพฯ: ครุอินเตอร์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาตามกฎหมายกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจบริหารและจัดการศึกษา พ.ศ. 2550. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2560). แผนพัฒนาการอาชีวศึกษา.2560-2579. กรุงเทพฯ: สำนักงานสกสค.องค์การสินค้า.
- สำนักพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลและนิติการ. (2562). คู่มือการพัฒนาตนเองผ่านระบบออนไลน์ และการประชุมปฏิบัติการเสริมสร้างสมรรถนะครูผู้ช่วยสู่การเป็นครูมืออาชีพ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2560. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด. (2564). แผนพัฒนาการจัดการศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด พ.ศ. 2562 - 2565 ฉบับทบทวน ปี พ.ศ. 2564. ร้อยเอ็ด : สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด.
- เสาวนีย์ สมบูรณ์ศิริรัตน์. (2562). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2558). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Krejcie R.V. Morgan D.W. (1970). Determining sampling size for research activities educational and psychological measurement. *Dissertation Abstracts International*. 30(3), 607 - 610.

การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเทศบาลตำบลฟ้าฮ่าม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
People's Participation in Location Development in Ham Subdistrict Municipality,
Mueang District, Chiang Mai Province

พระสัญญา ฐานบุญโน (จันระวัง)

อภิรมย์ สีดาคำ

นพดณ ปัญญาวิรัตน์

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

Phra Sanya Tanpunno (Janravang)

Apirom Sidakham

Noppadon Panyaweerat

Faculty of Social Sciences Mahachulalongkornrajavidyalaya Chiang Mai Campus

Corresponding author E-mail: sanya080033@gmail.com

วันที่รับบทความ: 2 มีนาคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ 5 มีนาคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 8 มีนาคม 2567

Received: March 2, 2024; Revised: March 5, 2024; Accepted: March 8, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับ เปรียบเทียบ และปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเทศบาลตำบลฟ้าฮ่าม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นงานวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ในการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชากรในเขตปกครองเทศบาลตำบลฟ้าฮ่าม จำนวน 379 คน เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน t-test F-test การวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิควิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า 1) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเทศบาลตำบลฟ้าฮ่าม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ หลักการบริหารนิยธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาครัฐและประชาชน ทั้ง 4 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ผลของการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเทศบาลตำบลฟ้าฮ่าม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่าประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเทศบาลตำบลฟ้าฮ่าม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 3) ปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่น พบว่าขาดการมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาหรือความต้องการของเครือข่ายในการพัฒนาท้องถิ่น ขาดการมีส่วนร่วมสังเกตการณ์ การร่วมทำงานของผู้เกี่ยวข้องภายนอกที่มาร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ขาดการติดตามผลการดำเนินงานของโครงการ หรือ

กิจกรรมที่เกี่ยวกับการการพัฒนาท้องถิ่น และข้อเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่น พบว่าควรส่งเสริมมีส่วนร่วมในการตัดสินใจวางแผนขั้นตอนการ ดำเนินงานพัฒนาท้องถิ่น ควรส่งเสริมมีส่วนร่วมในการพิจารณาตรวจสอบ ทบทวนและแก้ไขโครงการหรือกิจกรรมในการพัฒนาท้องถิ่นก่อนนำไปใช้จริง

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม; การพัฒนาท้องถิ่น; หลักอภิธานิยธรรม

Abstract

The purpose of this research article is to study the levels, compare and solve problems, obstacles, and suggestions for public participation in local development in Fa Ham Subdistrict Municipality, Mueang District, Chiang Mai Province. It is a combined method research. Between quantitative research and qualitative research in quantitative research the sample group was 379 people in the Fa Ham Subdistrict Municipality. Data were collected using a questionnaire. Analyze data Using statistics such as frequency, percentage, mean, and standard deviation. Pearson correlation coefficient, t-test, F-test. Qualitative research with in-depth interviews with a group of 10 key informants/person. Data were analyzed using content analysis techniques.

The results of the study found that 1) the level of public participation in local development in Fa Ham Subdistrict Municipality, Mueang District, Chiang Mai Province, including the principles of Aparihaniyadhamma. Overall, it is at the highest level. and the participation of government networks and citizens in all 4 areas, overall, at the highest level. 2) The results of comparing public participation on public participation in local development in the municipality. Fa Ham Subdistrict, Mueang District, Chiang Mai Province Classified according to personal factors It was found that people of different genders, ages, education levels, and occupations had different opinions on public participation in local development in Fa Ham Subdistrict Municipality, Mueang District, Chiang Mai Province. Overall different Statistically significant at 0.05 3) Problems and obstacles regarding people's participation in local development. It was found that there was a lack of participation in presenting problems or needs of the network in local development. Lack of participation and observation Collaboration of external stakeholders who participate in local development Lack of follow-up on project performance or activities related to local development and suggestions for ways

of participation of citizens in local development It was found that participation in decision-making and planning procedures should be encouraged. Carrying out local development work Participation in consideration and inspection should be encouraged. Review and revise projects or activities in local development before putting them into practice.

Keywords: Participation; Local Development; Aparihaniyadhamma

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการกำหนดนโยบาย การปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงิน และการคลัง มีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ และกำหนดให้การกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องทำเท่าที่จำเป็นและต้องเป็นไปเพื่อการคุ้มครองประโยชน์ของประชาชน ในท้องถิ่นหรือประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนรวม (มาตรา 282, 283, 284) ส่วนในด้านการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นนั้น ได้กำหนดให้มีกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยคำนึงถึงการกระจายอำนาจเพิ่มขึ้นให้แก่ท้องถิ่นเป็น สำคัญ โดยมีสาระสำคัญ คือ การกำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง และการจัดสรรสัดส่วนภาษีและอากรระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยคำนึงถึงภาระ หน้าที่ของรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) นอกจากนี้รัฐธรรมนูญยังได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ความรับผิดชอบกว้างขวางกว่าเดิมหลายประการ เช่น กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น ทั้งมีสิทธิ จัดการศึกษาอบรมวิชาชีพที่มีความเหมาะสมกับท้องถิ่นโดยให้เป็นไปตามความต้องการและความ เหมาะสมของท้องถิ่นนั้น รวมไปถึงการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นอีกด้วย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

การให้โอกาสประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมพัฒนาท้องถิ่น โดยเริ่มตั้งแต่การมีส่วนร่วมคิดค้นหาสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น การหาแนวทางแก้ไขปัญหา การตัดสินใจเลือกแนวทางการวางแผนการแก้ไขปัญหา รวมทั้งการร่วมปฏิบัติในกิจกรรมการพัฒนาท้องถิ่นที่จัดขึ้นในชุมชน และการประเมินผลงานกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติไปแล้วซึ่งการมีส่วนร่วมในลักษณะดังกล่าว เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ประชาชนได้ลงมือกระทำกิจกรรม โดยเป็นการเรียนรู้ จากการปฏิบัติจริง และทำให้ทราบถึงวิธีที่จะจัดการกับปัญหาของตนเอง และชุมชนได้อย่างถูกต้อง และทำให้ประชาชนได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาท้องถิ่น

นอกจากนั้น ยังช่วย ให้ประชาชนเกิดการคิดเป็น ทำเป็น และมีความรู้สึกว่ากิจกรรมเหล่านั้น พวกตนมีส่วนเป็นเจ้าของ โครงการอย่างแท้จริง โดยที่รัฐได้มุ่งเน้นและส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาในท้องถิ่น (Cohen, J.M., & Uphoff, N.T., 1980)

ในปีงบประมาณ 2561-2564 เทศบาลตำบลฟ้าฮ่าม ได้ดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาสี่ปี ด้านการพัฒนาสังคม ซึ่งมีแผนพัฒนาท้องถิ่นตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำและประสานแผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ.2548 ให้ค้ำค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนทั้งในปัจจุบันและอนาคตมีการปฏิบัติตามแผนงานโครงการที่กำหนดให้เกิดสัมฤทธิ์ผลในเวลาที่กำหนด มีการควบคุมติดตามวัดและประเมินผล โดยการบริหารจัดการตามแผน แผนงาน โครงการนั้นจะต้องเป็นการบริหารจัดการที่ดี มีความโปร่งใสและพร้อมที่จะให้มีการตรวจสอบทั้งโดยหน่วยงานของรัฐ และประชาคม การพัฒนาของแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะเป็นประโยชน์และส่งผลต่อความเจริญของท้องถิ่นดียิ่งขึ้น จึงได้จัดทำวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเทศบาลตำบลฟ้าฮ่าม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ (เทศบาลตำบลฟ้าฮ่าม, 2559)

การวิจัยครั้งนี้ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเทศบาลตำบลฟ้าฮ่าม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้เป็นแนวทางในปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่เกี่ยวข้อง สำหรับความสำเร็จในการดำเนินงานการพัฒนาในด้านต่างๆ ภายในองค์การให้มีความสอดคล้องกับ แผนยุทธศาสตร์ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดียิ่งขึ้น ส่งผลให้เกิดกระบวนการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

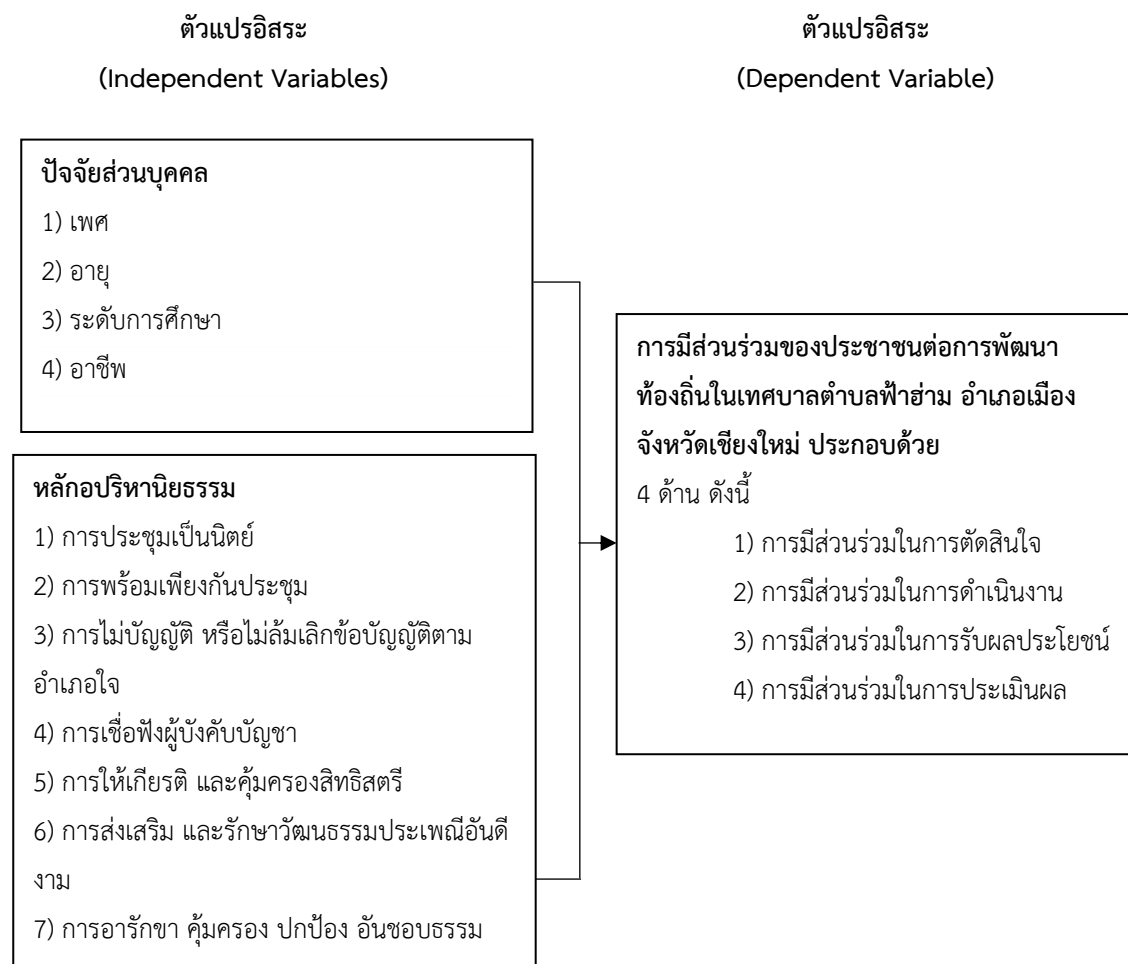
1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเทศบาลตำบลฟ้าฮ่าม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเทศบาลตำบลฟ้าฮ่าม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเทศบาลตำบลฟ้าฮ่าม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยของนักวิชาการข้างต้นผู้วิจัยได้นำมาเป็นฐานคิดหลักในการกำหนดตัวแปรสำหรับงานวิจัยในครั้งนี้ที่สอดคล้องกับงานวิจัย เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเทศบาลตำบลฟ้าฮ่าม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ นำเสนอกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่ ข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และหลักพุทธธรรม ได้แก่ อปทานิยธรรม ดังนี้ 1) การประชุมเป็นนิตย 2) การพร้อมเพียวกัประชุม 3) การไม่บัญญัติ หรือไม่ล้เลิกข้อบัญญัติตามอำเภอใจ 4) การเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา 5) การให้เกียรติ และคุ้มครองสิทธิสตรี 6) การส่งเสริม และรักษาวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม 7) การอารักขา คุ้มครองปกป้อง อันชอบธรรม

ตัวแปรอิสระ (Dependent Variable) ได้แก่ การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเทศบาลตำบลฟ้าฮ่าม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ตามแนวคิดทฤษฎีของ โคเฮน และอัพฮอฟ (Cohen and upHoff) ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) และวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

การวิจัยเชิงปริมาณ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ประชาชนที่อยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลฟ้าฮ่าม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 6,896 คน โดยผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) และวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง (Sampling) โดยใช้สูตร Taro Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 379 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaires) แบบสอบถามโดยการสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยจะใช้พัฒนาขึ้นตามกรอบแนวคิดการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับหลักพุทธธรรม (อปปริหานิยธรรม) เพื่อการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาครัฐและประชาชนในการแก้ไขปัญหาการเกิดในพื้นที่ตำบลฟ้าฮ่าม อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ดังนี้ ดังนี้ 1) การประชุมเป็นนิตย 2) การพร้อมเพียงกันประชุม 3) การไม่บัญญัติ หรือไม่ล้มเลิกข้อบัญญัติตามอำเภอใจ 4) การเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา 5) การให้เกียรติ และคุ้มครองสิทธิสตรี 6) การส่งเสริม และรักษาวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม 7) การอารักขาคุ้มครอง ปกป้อง อันชอบธรรม มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับได้แก่การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเทศบาลตำบลฟ้าฮ่าม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ตามแนวคิดทฤษฎีของ Cohen, J.M., & Uphoff, N.T (1980) ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision making) 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทาง การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเทศบาลตำบลฟ้าฮ่าม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามปลายเปิด แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 คน แล้วนำมาคำนวณหาความเชื่อมั่น (Reliability) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha C = Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นในภาพรวมเท่ากับ 0.885

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลฟ้าฮ่าม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านตำบลตำบลฟ้าฮ่าม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามจาก

ประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลฟ้าฮ่าม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งในการแจกแบบสอบถามผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปแจกและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ ข้อคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเทศบาลตำบลฟ้าฮ่าม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การวิจัยเชิงคุณภาพ

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ทำการศึกษามีได้กำหนดรูปแบบการวิจัย โดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) โดยแบ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In – depth Interview) จำนวน 10 รูป/คน ประกอบด้วย 1) นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 1 รูป 2) ตัวแทนเทศบาลตำบลฟ้าฮ่าม จำนวน 3 คน 3) นักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 1 คน 4) ตัวแทนชุมชนเทศบาลตำบลฟ้าฮ่าม จำนวน 5 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยจะใช้พัฒนาขึ้นตามกรอบแนวคิดการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับหลักพุทธธรรมกับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเทศบาลตำบลฟ้าฮ่าม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ แล้วนำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบข้อคำถาม และนำมาแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และกรรมการควบคุมสารนิพนธ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสัมภาษณ์ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูล ซึ่งในการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Descriptive Content Analysis) ตามเกณฑ์การวิเคราะห์เนื้อหา ดังนี้ 1) วางเค้าโครงของข้อมูล โดยการทำรายชื่อคำหรือข้อความที่จะถูกนำมาวิเคราะห์ แล้วแบ่งไว้เป็นประเภท (Categories) เพื่อให้การวิเคราะห์มีความสม่ำเสมอ และสามารถตัดสินได้ว่า จะดึงคำหรือข้อความใดออกมาจากเอกสารหรือตัวบทและจะทิ้งคำหรือข้อความใดออกไป 2) คำนึงถึงบริบท (Context) หรือสภาพแวดล้อมประกอบของข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์ โดยมีการโยงเข้ากับกรอบแนวคิดการวิจัยเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลให้มีความกว้างขึ้นและนำไปสู่การอ้างอิงกับข้อมูลอื่น ๆ ได้ 3) ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เมื่อได้ทำการสัมภาษณ์ที่กำหนดไว้เรียบร้อยแล้วผู้วิจัยได้ใช้วิธีการถอดถ้อยคำการสัมภาษณ์จากเครื่องบันทึกเสียง พร้อมทั้งรายละเอียดเพิ่มเติมจากการจด

บันทึก โดยการทำการคัดลอกข้อความและบันทึกอย่างละเอียดเพื่อตีความและกำหนดประเด็นที่สำคัญได้อย่างถูกต้องและเชื่อถือได้ แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา ซึ่งในการวิเคราะห์นั้นผู้วิจัยใช้การถอดข้อความทั้งหมดในภาพรวมแล้วนำข้อความมาทำการวิเคราะห์ในแต่ละประเด็นและแต่ละกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้การวิจัยครั้งนี้สามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้อย่างถูกต้อง

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเทศบาลตำบลฟ้าฮ่าม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเทศบาลตำบลฟ้าฮ่าม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ หลักการบริหารนิยธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.60$, S.D. = 0.710) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ดังนี้ การประชุมเป็นนิตย การพร้อมเพิ่กันประชุม การไม่บัญญัติหรือไม่ล้มเลิกข้อบัญญัติตามอำเภอใจ การเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา การให้เกียรติ และคุ้มครองสิทธิสตรี การส่งเสริม และรักษาวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม และการอารักขา คุ้มครอง ปกป้อง อันชอบธรรม โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังนี้

หลักการบริหารนิยธรรม		ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1.	การประชุมเป็นนิตย	4.58	0.71	มากที่สุด
2.	การพร้อมเพิ่กันประชุม	4.63	0.72	มากที่สุด
3.	การไม่บัญญัติ หรือไม่ล้มเลิกข้อบัญญัติตามอำเภอใจ	4.62	0.72	มากที่สุด
4.	การเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา	4.60	0.71	มากที่สุด
5.	การให้เกียรติ และคุ้มครองสิทธิสตรี	4.61	0.71	มากที่สุด
6.	การส่งเสริม และรักษาวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม	4.59	0.71	มากที่สุด
7.	การอารักขา คุ้มครอง ปกป้อง อันชอบธรรม	4.57	0.70	มากที่สุด
ภาพรวม		4.60	0.71	มากที่สุด

สำหรับการมีส่วนร่วมของของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นทั้ง 4 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด $\bar{X}= 4.60$, S.D. = 0.73) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision making) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังนี้

การมีส่วนร่วมของของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่น		ระดับความคิดเห็น		
ทั้ง 4 ด้าน		$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1.	ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision making)	4.58	0.72	มากที่สุด
2.	ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation)	4.61	0.74	มากที่สุด
3.	ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits)	4.59	0.72	มากที่สุด
4.	ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)	4.60	0.74	มากที่สุด
ภาพรวม		4.60	0.73	มากที่สุด

2. ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเทศบาลตำบลฟ้าฮ่าม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยจำแนกตามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตามสมมติฐานการวิจัย โดยสรุปภาพรวมตามสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

สมมติฐาน	ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	ค่าทดสอบ	ค่า Sig.	ผลการศึกษา	
					ยอมรับ	ปฏิเสธ
1	เพศ	การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเทศบาลตำบลฟ้าฮ่าม	t-test	0.03	✓	-
2	อายุ	การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเทศบาลตำบลฟ้าฮ่าม	F-test	0.03	✓	-
3.	ระดับการศึกษา	การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเทศบาลตำบลฟ้าฮ่าม	F-test	0.03	✓	-
4.	อาชีพ	การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเทศบาลตำบลฟ้าฮ่าม	F-test	0.03	✓	-

สรุปได้ว่าประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเทศบาลตำบลฟ้าฮ่าม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยภาพรวม แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐาน

3. ปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่น พบว่าขาดการมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาหรือความต้องการของเครือข่ายในการพัฒนาท้องถิ่น ขาดการมีส่วนร่วมสังเกตการณ์การทำงานของผู้เกี่ยวข้องภายนอกที่มาร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ขาดการติดตามผลการดำเนินงานของโครงการ หรือกิจกรรมที่เกี่ยวกับการการพัฒนาท้องถิ่น และ

ข้อเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่น พบว่าควรส่งเสริมมีส่วนร่วมในการตัดสินใจวางแผนขั้นตอนการ ดำเนินงานพัฒนาท้องถิ่น ควรส่งเสริมมีส่วนร่วมในการพิจารณาตรวจสอบ ทบทวนและแก้ไขโครงการหรือกิจกรรมในการพัฒนาท้องถิ่นก่อนนำไปใช้จริง

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเทศบาลตำบลฟ้าฮ่าม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. ผลการวิจัยระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเทศบาลตำบลฟ้าฮ่าม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ หลักการบริหารนิยม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ดังนี้ การประชุมเป็นนิตย การพร้อมเพียงกันประชุม การไม่บัญญัติหรือไม่ล้มเลิกข้อบัญญัติตามอำเภอใจ การเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา การให้เกียรติ และคุ้มครองสิทธิสตรี การส่งเสริม และรักษาวินัยธรรม ประเพณีอันดีงาม และการอารักขา คุ้มครอง ปกป้อง อันชอบธรรม และการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาครัฐและประชาชน ทั้ง 4 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision making) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) เนื่องจากประชาชนมีความตระหนักและเข้าใจต่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างแท้จริงต่อท้องถิ่นของตนเอง ดังนั้นการพัฒนาจะขึ้นอยู่กับประชาชนอย่างเดียวไม่ได้ ต้องมีองค์กร ภาคส่วนต่างๆ ที่เข้ามาหนุนเสริมในการพัฒนาอย่างเป็นระบบ และที่สำคัญประชาชนคิดว่าทุกองค์กรควรมีหลักธรรมที่ยึดถือปฏิบัติเพื่อให้องค์กรมีความสามัคคีและนิติธรรมในการทำงานร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของดาวรุ่ง โสฬส และคณะ (2566) การมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาครัฐและประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าในพื้นที่ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาครัฐและประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าในพื้นที่ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาครัฐและประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่า ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ทั้ง 4 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับพระปลัดธนวัฒน์ อธิปัญญา และคณะ (2566) ได้ศึกษาเรื่องการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการ

ปกครองคณะสงฆ์ อำเภอบางบาล จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการปกครองคณะสงฆ์ทั้ง 4 ด้านได้แก่ 1) ด้านการส่วนร่วมการตัดสินใจ ประชาชนมีการกำหนดเป้าหมายของกิจกรรมต่างๆ และดำเนินการบริหารร่วมกัน 2) ด้านการมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนามีการวางแผนดำเนินงาน ติดตามประเมินผล 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ การช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อน 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ เพื่อเป็นการวัดผลการดำเนินงานว่าโครงการนั้นๆ มีความคืบหน้าไปบรรลุตามเป้าหมายที่ได้กำหนดมากน้อยเพียงใด ช่วยให้การตัดสินใจของคณะกรรมการและมีส่วนรวมเกี่ยวข้องช่วยกันตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการที่ดำเนินการอยู่อย่างถูกต้อง และสอดคล้องกับงานวิจัยของวรเทพ แสงโอกาส และคณะ (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการด้านสาธารณสุขขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการด้านสาธารณสุขขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) การป้องกันและลดผลกระทบ 2) การเตรียมความพร้อม 3) การบริหารจัดการในภาวะฉุกเฉิน 4) การจัดการหลังเกิดภัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

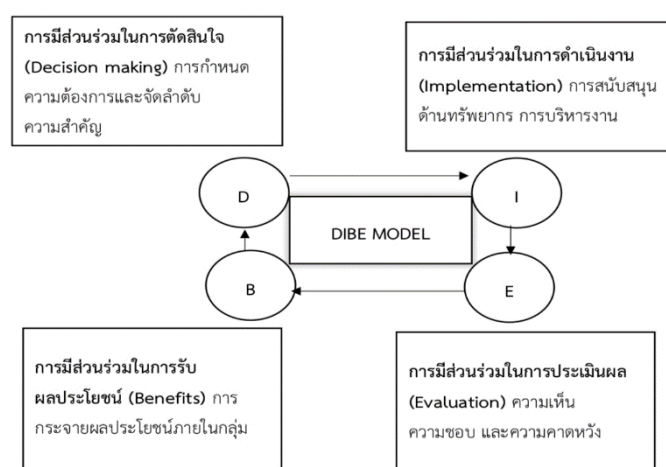
2. ผลการวิจัยเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเทศบาลตำบลฟ้าฮ่าม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเทศบาลตำบลฟ้าฮ่าม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหานเรศ โฆสภิตติโก (ฤทธิเดช) (2557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุมชนเชิงพุทธบูรณาการของเทศบาลตำบลศรีรัตน อำเภอศรีรัตน จังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิจัยพบว่าเปรียบเทียบความคิดเห็นของเทศบาลตำบลศรีรัตน อำเภอ ศรีรัตน จังหวัดศรีสะเกษ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ประชากรที่มีระดับการศึกษา อาชีพ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาชุมชนเชิงพุทธบูรณาการของเทศบาลตำบลศรีรัตน อำเภอศรีรัตน จังหวัดศรีสะเกษ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

3. ผลการวิจัยปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่น พบว่าขาดการมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาหรือความต้องการของเครือข่ายในการพัฒนาท้องถิ่น ขาดการมีส่วนร่วมสังเกตการณ์ การร่วมทำงานของผู้เกี่ยวข้องภายนอกที่มาร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ขาดการติดตามผลการดำเนินงานของโครงการ หรือกิจกรรมที่เกี่ยวกับการการพัฒนาท้องถิ่น และข้อเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่น พบว่าควรส่งเสริมมีส่วนร่วมในการตัดสินใจวางแผนขั้นตอนการดำเนินงานพัฒนาท้องถิ่น ควรส่งเสริมมีส่วนร่วมในการพิจารณาตรวจสอบ ทบทวนและแก้ไขโครงการหรือกิจกรรมในการพัฒนาท้องถิ่นก่อนนำไปใช้จริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาประกาศิต สิริเมโธ (ฐิตปสิทธิกร) (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ของ

ชุมชนบ้านคลองใหม่ อำเภอสามปราณ จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่าองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นได้ร่วมกับชุมชนในการแก้ปัญหาต่าง ๆ เริ่มตั้งแต่ให้ประชาชนร่วมรับรู้ รับทราบ ร่วมวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา และหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาเหล่านั้นร่วมกันเป็นอย่างดี ดี อนึ่ง ชุมชนมีรวมกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ เป็นเครือข่ายประชาชน เครือข่ายกลุ่มกิจกรรมในชุมชนทำให้ สะดวกต่อการติดต่อสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชน ผู้บริหารชุมชน ผู้นำชุมชน พัฒนาการ องค์การบริหารส่วนตำบล มีบทบาทเป็นผู้ให้การส่งเสริม สนับสนุนในกิจกรรมต่าง ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัทมา ปานเนตรแก้ว (2550) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลสวนหลวง อำเภอมัฒนา จังหวัดสมุทรสงคราม ผลการวิจัยพบว่าองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องพัฒนากลไก และ กระบวนการในการมีส่วนร่วมตัดสินใจของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ต้องส่งเสริมให้ชุมชนได้มีจิตสำนึก ในการพัฒนาท้องถิ่นที่อยู่อาศัย ให้เป็นชุมชนที่เข้มแข็งสามารถร่วมกันคิด พัฒนาชุมชนของตนเองให้ดีขึ้นทำให้เกิดธรรมาภิบาล (Good Governance) ในชุมชน และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัฐพงศ์ บุญญานุวัตร (2552) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของ ประชาชนเขตดุสิตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่าประธานชุมชนหรือ หน่วยงานของภาครัฐที่กำกับดูแลการทำงานของชุมชน ควรกระจ่ายการมีส่วนร่วมการพัฒนาชุมชน ให้ครอบคลุมหลากหลายอาชีพ และให้มีสัดส่วนที่ใกล้เคียงเพื่อก่อให้เกิดการสะท้อนมุมมองที่หลากหลาย ด้านในการพัฒนาชุมชนของตนเอง ให้มีความเจริญก้าวหน้าและพัฒนาอย่างยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับจากการสังเคราะห์งานวิจัย เรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเทศบาลตำบลฟ้าฮ่าม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่” ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเทศบาลตำบลฟ้าฮ่าม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ทำให้ผู้วิจัยได้องค์ความรู้จากการสังเคราะห์งานวิจัย ดังปรากฏเป็น DmIBE โมเดล สามารถสรุปได้ดังนี้

Dm = Decision making การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในกระบวนการของการตัดสินใจ นั้น ประการแรกสุด คือ การกำหนดความต้องการและจัดลำดับความสำคัญ จากนั้นเลือกนโยบาย และประชากรที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจในช่วงดำเนินการวางแผน และการตัดสินใจในช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

I = Implementation การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ในส่วนที่เป็นองค์ประกอบ ของการดำเนินงานตามโครงการนั้นจะได้มาจากคำถามที่ว่า ใครจะทำประโยชน์ให้แก่โครงการ ได้บ้างและจะทำประโยชน์โดยวิธีใด เช่น การสนับสนุนด้านทรัพยากร การบริหารงาน การประสานงานและการขอความช่วยเหลือ เป็นต้น

B = Benefits การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ในส่วนที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ นอกจากความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและคุณภาพแล้ว ยังต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่ม ผลประโยชน์ของโครงการนี้ รวมทั้งผลประโยชน์ในทางบวกและ ผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการซึ่งจะเป็นประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคลในสังคม

E = Evaluation การมีส่วนร่วมในการประเมินผล สิ่งสำคัญที่จะต้องสังเกตคือ ความเห็น ความชอบ และความคาดหวัง ซึ่งจะมีอิทธิพลสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคล ในกลุ่มได้

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 เทศบาลเมืองฟ้าฮ่ามควรมีนโยบายเปิดโอกาสแสดงความคิดเห็นหรือคัดค้านในกรณีที่เห็นว่าการดำเนินการพัฒนาท้องถิ่นมีผลกระทบและเกิดปัญหาต่อเครือข่าย

1.2 เทศบาลเมืองฟ้าฮ่ามควรมีนโยบายการพัฒนาท้องถิ่นของเครือข่ายสอดคล้องกับสภาพปัญหาตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างทั่วถึงและเพียงพอ

1.3 เทศบาลเมืองฟ้าฮ่ามควรมีการปฏิบัติตามนโยบาย ตลอดจนเข้าร่วม โครงการ หรือกิจกรรมในการพัฒนาท้องถิ่น

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

2.1 มีการแสดงความคิดเห็น คำแนะนำหรือการทักท้วงต่อการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการการพัฒนาท้องถิ่น เมื่อเกิดข้อผิดพลาดหรือความบกพร่องผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น เขียนคำร้อง ทำหนังสือแจ้งหรือติดต่อด้วยตนเอง

2.2 การมีส่วนร่วมกำหนดการใช้ทรัพยากร แหล่งของ ทรัพยากรที่จะใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น

2.3 การมีส่วนร่วมในการพิจารณาตรวจสอบ ทบทวนและแก้ไขโครงการหรือกิจกรรมในการพัฒนาท้องถิ่นก่อนนำไปใช้จริง

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเทศบาลตำบลฟ้าฮ่าม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้หลักพุทธธรรมอื่นๆ นอกจากหลักพุทธธรรม (อปริหานิยธรรม) เช่น อิทธิบาท 4, สังคหวัตถุ 4 ฯลฯ

3.2 ควรขยายขอบเขตการวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเทศบาลตำบลฟ้าฮ่าม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่สู่ท้องถิ่นอื่น

เอกสารอ้างอิง

ดาวรุ่ง โสฬส, ประเสริฐ ปอนถิ่น และ อภิรมย์ สีดาคำ. (2566). การมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาครัฐและประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าในพื้นที่ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่. วารสารสังคมศาสตร์และศาสตร์รวมสมัย, 4 (1), 65-78.

ปัทมา ปานเนตรแก้ว. (2550). การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลสวนหลวง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น

แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลตำบลฟ้าฮ่าม. (2559). ด้านการพัฒนาสี่ปี พ.ศ.2561-2564 ของเทศบาลตำบลฟ้าฮ่าม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. สืบค้นเมื่อ 12 พฤษภาคม 2566 จาก <https://www.faham.go.th/report.php?mode=3>

พระปลัดธนวัฒน์ อธิปัญญา, ไพรัตน์ เอิบสำโรง และ ไพวรรณ ปุริมาตร. (2566). การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา. วารสารสันติสุขปริทรรศน์, 4 (2), 18-31.

พระมหานเรศ โฆสภิตติโก (ฤทธิเดช). (2557). การพัฒนาชุมชนเชิงพุทธบูรณาการของเทศบาลตำบลดรีดนะ อำเภอศรีรัตน จังหวัดศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

รัฐพงศ์บุญญาวัตร. (2552). การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร. รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

วรเทพ แสงโอกาส,ประเสริฐ ปอนถิ่น และ อภิรมย์ สีดาคำ. (2566). การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการด้านสาธารณสุขขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่. **วารสารสังคมศาสตร์และศาสตร์รวมสมัย**, 4 (1), 1-15.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 - 2564)**. กรุงเทพมหานคร.

Cohen, J.M., & Uphoff, N.T. (1980). **Rural Development Participation: Concepts and Measures for Project design. Implementation and Evaluation**. New York: the Rural Development Committee. Center for International Studies. Cornell University.

Yamane, T. (1973). **Statistics an introductory analysis**. New York Harper & Row.

รูปแบบการบริหารสถานศึกษาในงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอน ของบุคลากรทางการศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2

Administration Model for Academic Work in Teaching and Learning of Educational
Personnel Nong Khai Primary Educational Service Area Office 2

รัฐพล พิณพงษ์

โสภี วิวัฒน์ชาญกิจ

จุมพล วงศ์ขจร

วิทยาลัยทองสุข

Rattaphon Pinphon

Sopee Wiwatchankit

Jumpol Wongsorn

Thong Sook College

Email: angkor1234@hotmail.com

วันที่รับบทความ: 6 มีนาคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ 8 เมษายน 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 16 เมษายน 2567

Received: March 6, 2024; Revised: April 8, 2024; Accepted: April 16, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาการบริหารสถานศึกษาในงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอน 2) สร้างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาในงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอน 3) ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาในงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอน ของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสานกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบบเป็น 2 กลุ่ม คือ บุคลากรทางการศึกษา จำนวน 385 คน โดยใช้ตารางกำหนดขนาดตัวอย่างของ ทาร์โร ยามาเน่ เก็บรวบรวมข้อมูลระยะที่ 1 โดยใช้แบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระยะที่ 2 กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้นำนวยการสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งหมด 6 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา และระยะที่ 3 โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมและเป็นไปได้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า สภาพปัญหาการบริหารสถานศึกษาในงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอน ของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 โดยภาพรวมนั้นอยู่ในระดับมาก และจากการสนทนากลุ่มพบว่า รูปแบบการบริหารสถานศึกษาในงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอน ของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 โดยรูปแบบที่มีความเหมาะสมประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ ด้านประกอบด้วย ด้านการจัดทำแผนการเรียนรู้ ด้าน

การเลือกใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีการเรียนรู้ ด้านการนิเทศการเรียนการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาในงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอน ของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบการบริหารสถานศึกษา; งานวิชาการ; การจัดการเรียนการสอน

Abstract

The purpose of this research is to 1) Study the problems of educational institution administration in academic work on teaching and learning management. 2) Create an educational institution administration model for academic work in teaching and learning. 3) Evaluate the appropriateness and feasibility of the school administration model for academic work in teaching and learning. of educational personnel Nong Khai Primary Educational Service Area Office 2 Using a mixed methods research method, the sample group used in this research consisted of 2 groups: 385 educational personnel. Using Taro Yamane 's sample size table, the first phase of data was collected using a questionnaire to analyze the data and find the average. Standard deviation, phase 2, sample group is educational institution director leader Teachers and educational personnel, a total of 6 people, using an interview form. group chat Analyze content data and phase 3 using the appropriateness and feasibility assessment form. Data were analyzed by finding the average. standard deviation.

The results of the study found that Conditions of educational institution administration problems in academic work regarding teaching and learning. of educational personnel Nong Khai Primary Educational Service Area Office, Area 2 overall is at a high level. And from the group discussion it was found that educational institution administration model for academic work in teaching and learning of educational personnel Nong Khai Primary Educational Service Area Office, Area 2. The appropriate format consists of 4 elements. That is, the side consists of Preparation of learning plans in terms of choosing innovative media and learning technology Supervision of teaching and learning and measurement and evaluation of learning outcomes Results of the evaluation of the appropriateness and feasibility of the school administration

model for academic work in teaching and learning. of educational personnel Nong Khai Primary Educational Service Area Office 2 is overall at the highest level.

Keyword: Educational Institution Administration Model; Academic Work; Teaching and Learning Management

บทนำ

ในการพัฒนาประเทศให้มีความรุ่งเรืองทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม และเทคโนโลยีนั้น ครูต้องมีส่วนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนในทุกๆ ด้าน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553 มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การศึกษาจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณลักษณะทางกายภาพ มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และเจตคติที่พึงประสงค์ ในการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม เป็นผู้ผลิตที่ดี ให้สังคมด้วยการใช้ความรู้ความสามารถและเจตคติที่ดีในการประกอบอาชีพ เพื่อการพัฒนาตนเอง และสังคม ซึ่งให้มีการจัดโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาของไทยให้มีเอกภาพเชิงนโยบาย และมีความหลากหลายในทางปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา ตามมาตรา 39 ที่กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง กระจายอำนาจจะทำให้สถานศึกษามีความคล่องตัว มีอิสระ สามารถบริหารและจัดการศึกษาได้สะดวก รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ หมวด 8 มาตรา 58(2) เป็นไปตามหลักการการกระจายอำนาจและการบริหารจัดการ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management: SBM) เป็นการสร้างรากฐานและความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพได้มาตรฐาน ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 โดยหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2550 ประกาศใช้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการบริหารจัดการการศึกษา ตามแนวทางการปฏิรูประบบราชการที่มุ่งหวังจะเห็นการจัดการศึกษาจะเอื้อต่อการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ สร้างความพึงพอใจแก่ประชาชน คือ ให้มีการดำเนินการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ในด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป โดยให้คำนึงถึงหลักการ ได้แก่ ความพร้อมและความเหมาะสมในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา ที่จะสามารถรับผิดชอบดำเนินการตามขีดความสามารถได้อย่างมีประสิทธิภาพ มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของพื้นที่ มุ่งให้

เกิดผลสำเร็จแก่สถานศึกษา โดยเน้นการกระจายอำนาจให้แก่สถานศึกษาให้มากที่สุด เพื่อให้สถานศึกษานั้นมีความเข้มแข็งและคล่องตัว รวมทั้งเป็นการเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพให้แก่สถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ.2560)

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งเป็นแม่แบบของหลักสูตรที่สถานศึกษาทั่วประเทศที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะต้องนำไป จัดการศึกษาที่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน นำไปใช้เป็นกรอบทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคน ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ได้พัฒนาหลักสูตรแกนกลางเป็นลำดับ และได้ปรับปรุงพัฒนาครั้งสุดท้ายในปี 2551 และได้ใช้มาจนถึงปัจจุบันนี้ การปฏิรูปการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง ที่มุ่งเน้นที่จะยกระดับคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนและสถานศึกษาให้มีคุณภาพสูงขึ้น สถานศึกษาจึงต้องมีหน้าที่ในการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของตน โดยสอดคล้องและสัมพันธ์กับหลักสูตรแกนกลางและสภาพปัญหา จุดเด่น เอกลักษณ์ของชุมชน สังคม ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนการระดมทรัพยากรทั้งของสถานศึกษาและชุมชนมาใช้อย่างคุ้มค่าเต็มตามศักยภาพ โดยสถานศึกษาจะต้องตระหนักให้ผู้เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญและยอมรับหลักการและแนวทางการจัดทำหลักสูตร การใช้หลักสูตร รวมทั้งมีการแต่งตั้งคณะกรรมการการศึกษาคณะต่าง ๆ ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการและตามความจำเป็นของสถานศึกษา การจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศให้มีข้อมูลในการจัดการศึกษาและการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

การบริหารวิชาการเป็นงานสำคัญสำหรับผู้บริหารการศึกษาทุกระดับและเป็นงานหัวใจของภารกิจการบริหารสถานศึกษา การบริหารงานวิชาการเป็นภารกิจหลักแรกของการบริหารสถานศึกษาและมุ่งให้สถานศึกษามี อำนาจในการบริหารจัดการโดยตรงตามมาตรา 39แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553การบริหารงานวิชาการเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกอย่าง ในสถานศึกษาที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน การพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้และการพัฒนาผู้เรียนให้เต็มประสิทธิภาพ (พวงรัตน์ เกษรแพทย์.2560) ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของสถานศึกษาและเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จการบริหารของ ผู้บริหารในสถานศึกษาที่ต้องมีรูปแบบหรือลักษณะที่ชัดเจนถูกต้องเหมาะสมกับบริบท รูปแบบการบริหารสถานศึกษาจะสืบเนื่องสัมพันธ์กับรูปแบบการบริหารงานวิชาการและรูปแบบการจัดการ เรียนรู้โดยการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบมักอธิบายลักษณะ องค์ประกอบ แนวทางที่มีประสิทธิภาพผลประสิทธิผลต่อการสร้างคุณลักษณะและทักษะผู้เรียน การจัดการเรียนการสอน ผู้สอนจะต้องศึกษาเป้าหมายและปรัชญาของการจัดการเรียนรู้ให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ ทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ ทฤษฎี การเรียนรู้ต่างๆ ตลอดจนกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการและผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด แล้วพิจารณาเลือกนำไปใช้ออกแบบกิจกรรมที่หลากหลายให้เหมาะสมกับเนื้อหาสาระ เหมาะกับสภาพแวดล้อม

ของโรงเรียนและแหล่งความรู้ท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน ที่โรงเรียนจะต้องจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เทียบเคียงมาตรฐานสากล ผู้เรียนมีศักยภาพเป็นพลโลกและเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยเฉพาะเพื่อพัฒนาระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และคุณภาพการจัดการเรียนรู้และการจัดการด้วยระบบที่มีคุณภาพ เป็นการต่อยอดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่เป็นมาตรฐานชาติ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ธีระภาพเพชรมาลัยกุล.2561)

จากแนวคิดที่ประมวลมาข้างต้นทำให้เห็นได้ว่า การบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญ ผู้บริหาร ครู และ บุคลากรทางการศึกษาในทุกระดับชั้นต้องเพิ่มการพัฒนางานด้านวิชาการและการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องและเท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่กำลังเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษา ที่รับผิดชอบการบริหารจัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอันเป็นสิ่งจำเป็นแก่การสร้างบุคลากรชาติ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษารูปแบบการบริหารสถานศึกษาในงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอน ของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร ครูบุคลากรและผู้เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการศึกษาในระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐานให้สามารถเสริมสร้างผู้เรียนไปสู่บุคคลที่มีคุณลักษณะและทักษะที่พึงประสงค์ในอนาคตได้ต่อไปและเพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาเสนอผู้บริหารสำหรับเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารสถานศึกษาในงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอน ของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2
2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาในงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอน ของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2
3. เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาในงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอน ของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารสถานศึกษาในงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอน ของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ผู้วิจัย โดยเป็นการวิจัยการวิจัยนี้เป็นการใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ที่ใช้วิธีวิธีการวิจัยทั้งเชิงปริมาณ

(Quantitative) และเชิงคุณภาพ (Qualitative) ร่วมกัน ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ในครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดขอบเขต ดังนี้

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 โดยไม่ทราบขนาดของประชากรที่แน่ชัด และไม่ทราบสัดส่วนของประชากร

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาครั้งนี้ คือ ของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 จำนวน 385 คน ได้มาโดยใช้ตารางกำหนดขนาดตัวอย่างของ ทาร์โร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1970: 607-610 อ้างถึงใน ในตะวัน กำหอม, 2559)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลงานวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และแบบประเมินความเหมาะสม โดยดำเนินการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งตามขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพรูปแบบการบริหารสถานศึกษาในงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอนของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สภาพปัญหาของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาในงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอน 2 แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพปัญหาการบริหารสถานศึกษาในงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอน ของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 มี 4 ด้านดังนี้ 1) ด้านการจัดทำแผนการเรียนรู้ 2) ด้านการเลือกใช้สื่อวัตกรรมและเทคโนโลยีการเรียนรู้ 3) ด้านการนิเทศการเรียนการสอน 4) ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามปลายเปิดเพื่อให้ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการบริหารสถานศึกษาในงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอน ของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2

ระยะที่ 2 สร้างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาในงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอน ของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 โดยการสนทนากลุ่ม

1. กำหนดประเด็นปัญหาในการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับ รูปแบบการบริหารสถานศึกษาในงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอน ของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสภาพภาพของผู้ให้ข้อมูลการสนทนากลุ่ม

ตอนที่ 2 ประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารสถานศึกษาในงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอน ของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ซึ่งมีคำถามนำ คำถามหลัก และคำถามเพื่อสรุป โดยนำ ระดับสภาพปัญหาปัจจุบันและความต้องการจำเป็นมาหาค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index : PNI) แล้วเลือกค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงสุด 3 อันดับ

ระยะที่ 3 ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาในงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอน ของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาในงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอน ของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 2 ข้อคิดเห็นและเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวการพัฒนา รูปแบบการบริหารสถานศึกษาในงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอนมีลักษณะแบบปลายเปิด

การสร้างเครื่องและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การวิจัยครั้งนี้ มีการสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยดังต่อไปนี้

1. แบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพปัญหาการบริหารสถานศึกษาในงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอน ของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนการสร้างดังนี้ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการบริหารสถานศึกษาในงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถาม และสังเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 ดำเนินการสร้างแบบสอบถามโดยกำหนดขอบเขตของข้อคำถาม และสร้างคำถามให้ครอบคลุมเนื้อหาที่จะศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 นำเสนอร่างแบบสอบถามอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอคำแนะนำ และตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา ภาษา สำนวนที่ใช้ให้ครอบคลุมรายละเอียดของเนื้อหาแล้วนำไปปรับปรุงแก้ไข

ขั้นตอนที่ 4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไข และผ่านการตรวจจากอาจารย์ที่ปรึกษาเรียบร้อยแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความตรงและความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ทำการตรวจสอบแก้ไขปรับปรุงข้อคำถามให้มีเนื้อหาครอบคลุมและสอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการศึกษา

ขั้นตอนที่ 5 การหาค่าความตรงของเครื่องมือมีหลายวิธี ขึ้นอยู่กับประเภทของความตรงในขั้นนี้ได้เสนอวิธีการหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา ดังนี้

ความตรงเชิงเนื้อหา หมายถึง การที่เครื่องมือวัดมีข้อความตรงตามเรื่องที่ต้องการจะวัดวิธีการวิเคราะห์จะดำเนินการหลังจากได้สร้างเครื่องมือวัดแล้ว โดยมีวิธีการดังนี้

2. ให้ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้มีประสบการณ์ในสิ่งที่ศึกษาวิจัยจำนวน 3 คน ช่วยประเมินเป็นรายบุคคลว่าข้อความแต่ละข้อสามารถวัดได้ตรงกับจุดประสงค์ที่กำหนดหรือไม่ ซึ่งผลคะแนนที่ได้ ข้อที่ไม่ผ่านเกณฑ์ได้ทำการปรับปรุงจนผ่านเกณฑ์ค่าดัชนีความสอดคล้องและดำเนินการขั้นต่อไปค่า IOC ที่ได้อยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 ซึ่งหมายความว่า ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ได้ทำการพิจารณาแบบสอบถาม เนื้อหาการใช้ภาษาและโครงสร้างของแบบสอบถามว่าสามารถนำไปใช้ในการศึกษาคั้งนี้ได้

2.1 นำแบบสอบถามที่มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาไปทดลองใช้ (Try-out) กับบุคลากรทางการศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

2.2 นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้มาตรวจให้ความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ตามแบบครอนบัค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่น .911

2.3 นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

ขั้นตอนที่ 6 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบเป็นครั้งสุดท้ายก่อนนำไปพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้เป็นแบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยต่อไป

2. แบบบันทึกการสนทนากลุ่มเรื่อง รูปแบบการบริหารสถานศึกษาในงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอน ของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สรุปรูปเนื้อหาจากการตอบแบบสอบถามในวัตถุประสงค์ข้อที่ 1

ขั้นตอนที่ 2 นำประเด็นสภาพปัญหารูปแบบการบริหารสถานศึกษาในงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอน ของบุคลากรทางการศึกษา จากการตอบแบบสอบถามในวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 มากำหนดกรอบและประเด็นคำถามในแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

ขั้นตอนที่ 3 สร้างแบบบันทึกการสนทนากลุ่มฉบับร่างแล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของประเด็นคำถาม

3. แบบประเมินความเหมาะสมเรื่องรูปแบบการบริหารสถานศึกษาในงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอน ของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สรุปรูปเนื้อหาจากการสนทนากลุ่มในวัตถุประสงค์ข้อที่ 2

ขั้นตอนที่ 2 รูปแบบการบริหารสถานศึกษาในงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอน ของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ที่ได้จากการสนทนากลุ่มในวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 มาสร้างแบบประเมินความเหมาะสม

ขั้นตอนที่ 3 สร้างแบบประเมินความเหมาะสมฉบับร่างแล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของประเด็นคำถาม

ขั้นตอนที่ 4 นำแบบประเมินความเหมาะสมที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ทำการตรวจสอบแก้ไขปรับปรุงข้อคำถามให้มีเนื้อหาครอบคลุมและสอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการศึกษา

ขั้นตอนที่ 5 ปรับปรุงแก้ไขแบบประเมินความเหมาะสมตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบอีกครั้ง

ขั้นตอนที่ 6 นำแบบประเมินความเหมาะสมไปใช้เก็บข้อมูลจริงกับกลุ่มเป้าหมายต่อไป

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย แบ่งตามขั้นตอนการดำเนินงานวิจัยดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหา รูปแบบการบริหารสถานศึกษาในงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สภาพปัญหาการบริหารสถานศึกษาในงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอน ของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2

1. ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย เพื่อให้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาการบริหารสถานศึกษาในงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอน ของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1

2. สรุปรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อให้ได้มาซึ่งประเด็นคำถามในวัตถุประสงค์

ระยะที่ 2 สร้างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาในงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอน ของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 โดยการสนทนากลุ่ม

1. ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย ถึงกลุ่มเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อขอความอนุเคราะห์ร่วมทำการสนทนากลุ่ม

2. ทำการสนทนากลุ่ม โดยนำประเด็นปัญหาและความต้องการจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 มากำหนดกรอบและประเด็นในการสนทนา เพื่อให้ได้มาซึ่งรูปแบบการบริหารสถานศึกษาในงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอน ของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 โดยกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 2 คน บุคลากรทางการศึกษา จำนวน 2 คน และ ครู จำนวน 2 คน รวมทั้งหมด 6 คน

3. รวบรวมข้อมูลการสนทนากลุ่ม เพื่อนำมาสรุปเป็นรูปแบบการบริหารสถานศึกษาในงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอน ของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย

เขต 2 แล้วนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ผลเชิงคุณภาพ กำหนดระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตลอดจนการวิเคราะห์เนื้อหา ให้แล้วเสร็จภายในเดือนมกราคม 2567

ระยะที่ 3 ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาในงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอน ของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2

การวิเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาการบริหารสถานศึกษาในงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอน ของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามจำนวน 385 ชุด พบว่ามีแบบสอบถามที่สมบูรณ์ จำนวน 385 ชุด แล้วจึงนำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์วิเคราะห์ผลทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อประมวลผลทางสถิติ

การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ จากแบบสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ยึดเนื้อหาข้อมูลเป็นเกณฑ์ แล้วสร้างข้อสรุป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามและมาวิเคราะห์ทางสถิติ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. ข้อมูลเกี่ยวกับระดับสภาพปัญหาการบริหารสถานศึกษาในงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอน ของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ใช้วิธีหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วแปลความหมายค่าเฉลี่ย จัดลำดับโดยนำผลการเลือกตอบ แต่ละข้อแบบสอบถามของผู้ตอบแต่ละคนมาแจกแจง และจัดกลุ่มตาม แล้วนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ค่าเฉลี่ยดังนี้ (ในตะวัน กำหอม.2559:39)

ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นว่ามีระดับการปฏิบัติมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึง มีความคิดเห็นว่ามีระดับการปฏิบัติมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง มีความคิดเห็นว่ามีระดับการปฏิบัติปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง มีความคิดเห็นว่ามีระดับการปฏิบัติน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึง มีความคิดเห็นว่ามีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด

3. ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม ซึ่งมีลักษณะเป็นความคิดเห็นและข้อเสนอแนะวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปเป็นความเรียง

ระยะที่ 2 สร้างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาในงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอน ของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ระยะที่ 3 ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาในงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอน ของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. ข้อมูลเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาในงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอน ของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ใช้วิธีหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วแปลความหมายค่าเฉลี่ย จัดลำดับโดยนำผลการเลือกตอบ แต่ละข้อแบบสอบถามของผู้ตอบแต่ละคนมาแจกแจง และจัดกลุ่มตาม แล้วนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ค่าเฉลี่ยดังนี้ (ในตะวัน กำหอม.2559:39)

ค่าเฉลี่ย 4.51–5.00 หมายถึง ความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาในงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51–4.50 หมายถึง ความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาในงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51–3.50 หมายถึง ความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาในงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51–2.50 หมายถึง ความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาในงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00–1.50 หมายถึง ความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาในงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับน้อยที่สุด

สรุปผลการวิจัย

**ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาการบริหารสถานศึกษาในงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอน
ของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2**

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์สภาพปัญหาการบริหารสถานศึกษาในงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอน ของบุคลากรทางการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 2 : โดยภาพรวม

(n = 385)

สภาพการบริหารงานวิชาการ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ การบริหาร	อันดับที่
1. ด้านการจัดทำแผนการเรียนรู้	4.00	0.01	มาก	1
2. ด้านการเลือกใช้สื่อวัตกรรมการเรียนการสอน	4.00	0.07	มาก	2
3. ด้านการนิเทศการเรียนการสอน	3.99	0.27	มาก	4
4. ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้	4.00	0.67	มาก	3
รวม	4.00	0.18	มาก	

จากตารางที่ 1 ผลการศึกษาการตอนที่ 1 การวิเคราะห์สภาพปัญหาการบริหารสถานศึกษาในงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอน ของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 โดยภาพรวมนั้นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.00$, S.D. = 0.18) เมื่อพิจารณาตามรายด้าน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่าอันดับที่ 1 คือ ด้านการจัดทำแผนการเรียนรู้ ($\bar{x}=4.00$, S.D.= 0.01) รองลงมาคือด้านการเลือกใช้สื่อวัตกรรมการเรียนการสอน ($\bar{x}=4.00$, S.D. = 0.07) ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ ($\bar{x}=4.00$, S.D. = 0.67) และอันดับสุดท้ายด้านการนิเทศการเรียนการสอน ($\bar{x}=3.99$, S.D. = 0.27) ตามลำดับ

ระยะที่ 2 สร้างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาในงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอน ของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2

การสร้างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่เน้นการจัดการเรียนการสอนและการจัดทำแผนการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับบุคลากรทางการศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระดับสถานศึกษาประถมศึกษาในสังกัดของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาควรสนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากรทางการศึกษามีการพัฒนาทักษะในการใช้เทคโนโลยีการเรียนรู้ และสร้างระบบการบริหารที่เน้นการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน เพื่อให้การศึกษาในเขตพื้นที่ที่มีคุณภาพและทันสมัยตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาการสร้างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาในงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอนของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ด้านการนิเทศการเรียน

การสอนเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้การศึกษามีคุณภาพและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาของประเทศการสร้างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีการจัดการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผลการเรียนรู้อย่างเหมาะสมจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้การศึกษามีคุณภาพและสร้างนักเรียนที่มีความรู้และทักษะที่เพียงพอในยุคที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

ระยะที่ 3 ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาในงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอน ของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบประเมิน จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงาน

ตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงาน	จำนวน(N)	ร้อยละ(%)
1. ผู้บริหารสถานศึกษา	10	13.15
2. ครูและบุคลากรทางการศึกษา	66	86.84
รวม	76	100.00

จากตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบประเมิน จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงาน พบว่า ผู้ตอบแบบประเมินเป็นครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 86.84 รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 13.15 ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาการบริหารสถานศึกษาในงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอน ของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 โดยภาพรวมนั้นอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาตามรายด้าน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่าอันดับที่ 1 คือ ด้านการจัดทำแผนการเรียนรู้ รองลงมาคือด้านการเลือกใช้สื่อวัตกรรมการเรียนรู้ออนไลน์ การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ และอันดับสุดท้ายด้านการนิเทศการเรียนการสอน ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษณพงศ์ บุญเฉย (2563) ความคิดเห็นในการบริหารงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอน ของครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนวัดโพธิ์แจ้ง(มาลีราษฎร์บำรุง)สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร พบว่า ด้านการจัดทำแผนการเรียนรู้ ด้านการเลือกใช้สื่อวัตกรรมการเรียนรู้ออนไลน์ การนิเทศการเรียนการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วันวิสา พรหมสุวรรณ (2561) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ผลวิจัยพบว่า การ

บริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็น ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสงขลา เขต 3 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก 2) ประสิทธิภาพของสถานศึกษา ตามความคิดเห็น ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสงขลา เขต 3 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการ บริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปาน กลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของธัญดา ยงยศยิ่ง (2560) การ บริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยะลา เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ระดับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ประถมศึกษา ยะลา เขต 3 ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ย สูงสุด 3 ด้านได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านด้านการ พัฒนาระบบการเรียนรู้และด้านการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็ง ด้านวิชาการ ตามลำดับส่วนด้านการ แนแนวการศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำ สุด คือ ด้านการแนะแนว และยังพบว่าสอดคล้องกับ ชนัญธิดา คำเอก (2558) ได้ศึกษาความพึงพอใจในการบริหารงานวิชาการ ด้านการจัดการเรียนการสอนของผู้ปกครองระดับ ประถมศึกษา โรงเรียนบ้านวังโคนเป้อย อำเภอบ้านด่านลานหอย จังหวัดสุโขทัย ผลวิจัยพบว่า ด้านการ จัดการเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. การวิเคราะห์การรูปแบบการบริหารสถานศึกษาในงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอน ของ บุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2

รูปแบบการบริหารสถานศึกษาในงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอน ของบุคลากรทาง การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 โดยภาพรวม ด้านการจัดทำแผนการ เรียนรู้ ด้านการเลือกใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีการเรียนรู้ ด้านการนิเทศการเรียนการสอน ด้านการวัด และประเมินผลการเรียนรู้

การบริหารสถานศึกษาในงานวิชาการเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อคุณภาพการศึกษาของบุคลากรทาง การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยภาพรวม การจัดทำแผนการเรียนรู้เป็นกระบวนการ ที่ช่วยสร้างทิศทางการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับนักเรียนในแต่ละระดับชั้น การเลือกใช้สื่ อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีการเรียนรู้เป็นส่วนสำคัญที่ช่วยกระตุ้นการเรียนรู้ของนักเรียนให้มีความน่าสนใจและ มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การนิเทศการเรียนการสอนเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ เต็มไปด้วยความกระตือรือร้นและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูและนักเรียน ด้านการวัดและประเมินผล การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ช่วยให้ครูและผู้บริหารสามารถปรับปรุงแผนการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมาก ยิ่งขึ้น การใช้ข้อมูลจากการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ช่วยให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษา อย่างต่อเนื่องและมีการปรับปรุงที่เหมาะสมตามความต้องการของนักเรียนและสถานศึกษา สอดคล้องกับ

งานวิจัยของ ธัญดา ยงยศยิ่ง (2560) การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยะลา เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ประมวลข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยะลา เขต 3 พบว่า ผู้บริหารควรจัดทำสาระการ เรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษาเพื่อนำไปจัดทำรายวิชาพื้นฐานหรือรายวิชาเพิ่มเติม ควรกำกับดูแล เกี่ยวกับการบริหารงานอย่างสม่ำเสมอ ดำเนินวางแผนให้มีการจัดการเรียนการสอนที่มีเนื้อหา สาระ และกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ผู้บริหารควรสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมให้ ผู้เรียนได้ เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ควรเน้นให้ครู มีการวัดผล ประเมินผล เทียบโอน ประสบการณ์ผลการเรียนและ อนุมัติผลการเรียนพัฒนาครูและนักเรียนให้มีความรู้เกี่ยวกับการ ปฏิบัติการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็น สำคัญ สนับสนุนให้มีการสำรวจแหล่งเรียนรู้ภายนอก และภายในสถานศึกษา ประเมินผลการจัดระบบและ กระบวนการนิเทศ ดูแลกา กับนิเทศ ติดตาม และสนับสนุนการดา เนินงานแนะแนวและดูแลช่วยเหลือ นักเรียน ผู้บริหารควรกำหนดมาตรฐาน การสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานชาติมาตรฐานเขตพื้นที่และ ความต้องการของชุมชน สนับสนุนให้มีการพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการร่วมทั้ง หาวิธีการ สนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนระหว่างชุมชน เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับ ชุมชน ตลอดจนองค์กรต่างๆ สำรวจความต้องการสนับสนุนกับวิชาการ ของบุคคลครอบครัว องค์กร สถาน ประกอบการและหน่วยงานอื่น จัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ผู้บริหารควร พิจารณาเนื้อหา ภาษาที่ ใช้ซึ่งหนังสือแบบเรียนมีความถูกต้องตามหลักวิชาและทันสมัยและควร ส่งเสริมให้ครูผลิต พัฒนาสื่อและ นวัตกรรม การเรียนการสอน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีระภาพ เพชรมาลัยกุล (2561) รูปแบบการ บริหารงานวิชาการและการจัดการเรียนรู้เพื่อ เสริมสร้างคุณลักษณะและ ทักษะในศตวรรษที่ 21 ในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการบริหารสถานศึกษาศตวรรษที่ 21อาศัยแนวทางกระจายอำนาจให้ ผู้บริหารตัดสินใจ มีอิสระ ทนการเปลี่ยนแปลง บริหารโดยใช้Frngเรียนเป็นฐานด้วยธรรมาภิบาลโปร่งใส และ เน้นความมี ส่วนร่วม การบริหารในรูปคณะกรรมการสถานศึกษาโดยใช้การบริหารเชิงกลยุทธ์และการพัฒนา ระบบสารสนเทศ สื่อสารที่มีศักยภาพ รูปแบบการบริ หารวิชาการเพื่อเสริมสร้างทักษะผู้เรียนศตวรรษที่ 21 เป็นการบริหารวิชาการที่อิง แนวคิด ลักษณะแนวทางจัดโครงสร้างองค์ประกอบที่คำนึงถึง 1) ผลสัมฤทธิ์ 2) ผู้เรียนเป็นสำคัญ 3) สอดคล้องศักยภาพ ผู้เรียน 4) ฝึกปฏิบัติ 5) เน้นกิจกรรม 6) ฝึกการคิด 7)แสวงหาความรู้ เรียนร่วมกัน 8) สอดคล้องความต้องการผู้เรียน เชื่อมโยงท้องถิ่น 9) เตรียมความพร้อมสู่สากลมุ่งความเป็นไทย 10) ครูมืออาชีพ 11) ตอบปฏิรูปการศึกษา 12) บริหาร แบบมีส่วนร่วม 13) มุ่งเป้าพัฒนาคุณลักษณะและ ทักษะศตวรรษที่21 14)การนิเทศภายใน 15) บริหารด้วยภาวะผู้นำ แบบสนับสนุน 16) ห้องเรียนและ สภาพแวดล้อมในศตวรรษที่ 21 17) ระบบบริหารทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพ 18) การพัฒนาองค์กรวม 19)การ ประเมินพัฒนาการการเรียนรู้ 20) เครือข่ายชุมชนวิชาชีพครูเพื่อการสอน 21) การพัฒนาหลักสูตร คุณภาพ

และ 22) การจัดรายวิชาเสริมคั่นคว่ำรายบุคคล รูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะทักษะผู้เรียนมีลักษณะ ดังนี้ 1) บุคลากรสาระ 2) แบบโครงงาน 3) สะเต็มศึกษา 4) เรียนรู้จากปัญหา 5) แบบร่วมมือ 6) แบบฝึก ปฏิบัติ 7) สร้างประสบการณ์เรียนรู้ 8) เน้นการสร้างผลงานและนวัตกรรม 9) เทคโนโลยีสื่อสารสนเทศ 10) สร้าง ความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเอง 11) การจัดการเรียนรู้แบบตกลึกความคิด 12) การเรียนการสอนแบบสาธิต 13) การฝึกคิด เชิงออกแบบ และ (14) กระบวนการ GPAS 5 ขั้นตอน

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาในงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอน ของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการบริหารสถานศึกษาในงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอน ของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 มีความเหมาะสมที่จะนำไปเป็นแนวในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาในงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอน ของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 สอดคล้องกับงานวิจัยของ เคเซนสกี (Kshensky, 1990) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของ ผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียนกับโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลางของนครนิวยอร์ก พบว่า การใช้อำนาจของผู้บริหารมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับประสิทธิผลของโรงเรียน ผู้บริหารที่ ใช้อำนาจหน้าที่และอิทธิพลในการบริหารโรงเรียน ผู้บริหารที่เป็นผู้นำอย่างแท้จริงจะใช้ อำนาจ อย่างฉลาดและเหมาะสมกับสถานการณ์เสมอ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดอนเดโร (Dondero, 1993) ศึกษาการจัดการโรงเรียนที่อาศัยโรงเรียนเป็นพื้นฐาน ระดับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของครูประสิทธิผลของโรงเรียนและความพึงพอใจในงาน พบว่า การจัดการของโรงเรียนที่อาศัยโรงเรียนเป็นพื้นฐานมีการจัดการในโรงเรียนตาม ข้อเสนอแนะของครูผู้ร่วมงานโดยกำหนดบทบาทหน้าที่ให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการ กำหนดกฎระเบียบในการปกครองตนเอง พบว่าครูที่ได้รับความรับผิดชอบและให้มีส่วนร่วมใน การตัดสินใจร่วมกันจะมีความสุข รอบคอบ โรงเรียนมีการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1.1 โรงเรียนต้องมีกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับนักเรียน
- 1.2 โรงเรียนต้องมีการจัดหาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

2.1 ควรใช้วิธีการเชิง Qualitative และ Quantitative เพื่อทราบข้อมูลที่ครอบคลุมและมีความถูกต้อง การสำรวจความคิดเห็นและความพึงพอใจของบุคลากรทางการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้เข้าใจความต้องการและปัญหาที่เกิดขึ้นในการบริหารสถานศึกษาอย่างชัดเจน

2.2 ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่เน้นการสร้างสรรค์และส่งเสริมการเรียนรู้ของบุคลากรทางการศึกษาอย่างเป็นระบบและมีการสนับสนุนอย่างเหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ.(2560). **ตัวชี้วัดและหลักสูตรแกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ และ เทคโนโลยี (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ.(2553).**หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน.พุทธศักราช 2551.(พิมพ์ครั้งที่3)** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุม สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.จำกัด.
- กฤษณพงศ์ บุญเฉย.(2563). **ความคิดเห็นในการบริหารงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอน ของครู และบุคลากรทางการ โรงเรียนวัดโพธิ์แจ้ง(มาลีราษฎร์บำรุง)สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสมุทรสาคร.หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.วิทยาลัย ทอสงสุข**
- ชนัญธิดา คำเอก.(2558). **ความพึงพอใจในการบริหารงานวิชาการ ด้านการจัดการเรียนการสอนของ ผู้ปกครองระดับประถมศึกษา โรงเรียนบ้านวังโคนเปือย อำเภอบ้านด่านลานหอย จังหวัดสุโขทัย. หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.วิทยาลัยทอสงสุข**
- ธัญดา ยงยศยิ่ง.(2560).**การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ยะลา เขต 3.การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา.บัณฑิต วิทยาลัย:มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา**
- ธีระภาพ เพชรมาลัยกุล.(2561). **รูปแบบการบริหารงานวิชาการและการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้าง คุณลักษณะและทักษะในศตวรรษที่ 21 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน:การวิเคราะห์เชิงปริมาณผสวนเชิง คุณภาพ. วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ.11(1), 126-127.**
- ในตะวัน กำหอม.(2559).**การวิจัยทางการศึกษา.เล่ม 1.โรงพิมพ์ทีคอม.จังหวัดมหาสารคาม.กรุงเทพฯ: วิทยาลัยทอสงสุข.**
- พวงรัตน์ เกษรแพทย์.(2560).**การศึกษาเชาวน์อารมณ์ในฐานะตัวกำหนดความสำเร็จของผู้บริหาร. The Periodical of Behavioral Science, 9(1),17-35.**

- วันวิสา พรหมสุวรรณ.(2561). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3.หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- Dondero, G. M. (1993). School-Based Management. **Dissertation Abstracts International**, 54. (054), 1607-1647
- Kshensky, M. (1990, December). Principal power and school effectiveness: a study of urban public middle schools. **Dissertation Abstracts International**,51(6)

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันและเฝ้าระวังยาเสพติด กรณีศึกษา: บ้านกุดเสถียร
ตำบลสร้างมิ่ง อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร

Community Participation in Drug Prevention and Surveillance. Case Study: Ban Kut
Sathien Sang Ming Subdistrict Loeng Nok Tha District, Yasothon Province

วิชณ โคตรวิชา

เกรียงไกร บุญประจง

จันทร์เพ็ญ สีชมภู

สนุก สึงห์มาตร

วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Wisanu Khotwicha

Kreangkrai Boonprachong

Chanphan Sichompoo

Sanook Singmat

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Roiet Buddhist College

Email: chotwicha1968@gmail.com

วันที่รับบทความ: 26 ธันวาคม 2566; วันที่แก้ไขบทความ 23 มกราคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 24 มกราคม 2567

Received: December 26, 2023; Revised: January 23, 2024; Accepted: January 24, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัญหาและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดบ้านกุดเสถียร ตำบลสร้างมิ่ง อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร 2) เพื่อเสนอแนวทางแก้ไขปัญหายาเสพติดบ้านกุดเสถียรตำบลสร้างมิ่ง อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร เป็นรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในลักษณะเจาะลึก ผลการศึกษา พบว่า ชุมชนและครอบครัวมีความรู้ความเข้าใจ มีทัศนคติที่ดีต่อการป้องกันและรักษามีส่วนร่วมทุกขั้นตอน และเกิดภาคีเครือข่ายการดำเนินงานภายใต้หลักการการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนและเครือข่าย ด้วยระบบกลไกการสร้างภูมิคุ้มกัน และส่งเสริมนิเวศสังคมชุมชน ครอบครัวแบบมีส่วนร่วมในรักษา โดยใช้ครอบครัวและชุมชนในการบำบัดแบบมีส่วนร่วมด้วยความสมัครใจบำบัดฟื้นฟูและติดตาม ดำเนินการในรูปของคณะกรรมการป้องกันและรักษาเฝ้าระวังยาเสพติดชุมชนที่คัดเลือกจากทุกภาคส่วน ซึ่งมีขั้นตอนการป้องกันและเฝ้าระวังยาเสพติด โดยมีแนวทางแก้ไขปัญหายาเสพติด 5 ขั้นตอน คือ 1) สร้างการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนในการร่วมคิด 2) วางแผนการดำเนินงานด้วยการร่วมตัดสินใจของครอบครัว และชุมชน 3) ปฏิบัติการรักษาผู้ติดยาเสพติดตามแนวปฏิบัติที่ยืดหยุ่นตามสิทธิที่จะเปิดเผยตัวตน 4) ร่วมติดตาม และประเมินผลแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ให้กำลังใจเสริมพลัง และ 5) ดูแลระยะยาวหลังการรักษา โดยใช้กระบวนการร่วมรับผลประโยชน์ ด้วยการให้อภัย ให้โอกาสให้ความรักและดูแล ส่วนข้อเสนอแนะที่พบ ได้แก่

1. 1. ควรสร้างเครือข่ายและกลไกการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ และ 2. ควรเปลี่ยนมุมมองการทำงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดและทำความเข้าใจกับประชาชน

ศัพท์สำคัญ : การมีส่วนร่วม; ชุมชน; การป้องกันและเฝ้าระวังยาเสพติด

Abstract

This research has the objective are 1. To study the problem and monitor the drug problem in Ban Kut Sathian, Sang Ming Subdistrict Loeng Nok Tha District, Yasothon Province 2. To propose solutions to the drug problem in Ban Kut Sathian, Sang Ming Subdistrict. Loeng Nok Tha District, Yasothon Province is a qualitative research design. There were 10 key informants. Data were collected by conducting in-depth interviews with key informants. The results of the study found that communities and families had knowledge and understanding. Have a good attitude towards prevention and treatment and participate in every step. and formed a network of partners operating under the principles of family and community participation and networks with the immune system mechanism and promote community social ecology Family participation in treatment Using families and communities in voluntary participatory therapy, rehabilitation and follow-up. It is carried out in the form of a community drug prevention and surveillance committee selected from all sectors. which has steps to prevent and monitor drugs There are 5 steps to solving the drug problem: 1) creating participation of families and communities in joint thinking, 2) planning operations with participation in decision-making by families and communities, 3) treating drug addicts according to Flexible guidelines according to the right to reveal one's identity 4) Participate in monitoring and evaluating and exchanging experiences. Provide encouragement and strengthen and 5) long-term care after treatment Using the process of sharing benefits with forgiveness Give it a chance to love and care. As for the recommendations found, they include: 1. A network and information exchange mechanism should be created between relevant agencies at the local level, and 2. The work perspective on preventing and solving drug problems should be changed and the public's understanding should be changed.

Keywords: Participation; Community; Drug Prevention and Surveillance

บทนำ

ปัจจุบันสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วประกอบกับภาครัฐเองมีแนวทางที่จะมุ่งพัฒนาประเทศไปสู่ความทันสมัยก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ทั้งทางเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม เทคโนโลยี สังคม และสิ่งแวดล้อม ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในสังคมไทยให้เปลี่ยนแปลงไปด้วย การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ในชุมชนและสังคมตามมาอย่างมากมาย เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาความยากจน ปัญหาสภาพแวดล้อม ปัญหาเศรษฐกิจ ตลอดจนปัญหายาเสพติด (มูลนิธิชัยพัฒนา, 2550:2) ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาสำคัญของประเทศไทย ที่ขยายขอบเขตและความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นทั้งในด้านการผลิต การค้า และการลักลอบ รวมไปถึงการแพร่ระบาดของตัวยาที่เกิดขึ้น ปัญหาความเสียหายทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และการบริหารประเทศ เช่น การก่อคดีอาชญากรรม การเกิดอุบัติเหตุอันมีสาเหตุมาจากผู้ขับขี่รถยนต์ที่ใช้สารเสพติด การนำรายได้จากการค้ายาเสพติดไปใช้ในกระบวนการเข้าสู่การเมืองทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ทำให้รัฐต้องสูญเสียงบประมาณในการบำบัดผู้ติดยาเสพติด นอกจากนี้ยังรวมถึงการดำเนินงานเพื่อป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตลอดจนการสูญเสียทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาประเทศในด้านการผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพให้ดีขึ้นเท่าที่ควร (สำนักงานประสานงานและสนับสนุนภาคประชาชน, 2548) อย่างไรก็ตามการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดจะต้องดำเนินการหามาตรการที่เหมาะสม เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ให้ถูกกับสถานการณ์ปัญหา เนื่องจากในชุมชนจะมีบุคคลที่สัมพันธ์กับปัญหายาเสพติดอยู่ 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้ค้ายาเสพติด กลุ่มผู้ติดยาเสพติด กลุ่มเสี่ยง (เด็กและเยาวชน) และกลุ่มประชาชนทั่วไปในชุมชนที่ยังไม่มีปัญหายาเสพติด ซึ่งบุคคลทั้ง 4 กลุ่มนี้จะมีความสัมพันธ์ในลักษณะที่เป็นเครือข่าย ดังนั้นการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดจะเป็นไปในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งไม่ได้ กล่าวคือควรจะมีการดำเนินการที่หลากหลายรูปแบบควบคู่กัน ทั้งรูปแบบด้านการป้องกันหรือเฝ้าระวัง การบำบัดรักษา และการปราบปราม ซึ่งการเฝ้าระวังและติดตามข้อมูลความเคลื่อนไหวของสถานการณ์ปัญหายาเสพติดในพื้นที่ถือเป็นบทบาทหน้าที่หนึ่งของภาครัฐ ผลที่ได้จากการเฝ้าระวังและติดตามข้อมูลความเคลื่อนไหวไม่ว่าจะข้อมูลสถิติ การจัดทำระบบเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล และรายงานผู้บังคับบัญชาทราบตามลำดับ ซึ่งมักพบว่าข้อมูลสถิติที่ได้จากการวิเคราะห์และรายงานผลเป็นข้อมูลที่ไม่เป็นไปตามสภาพจริงของชุมชน ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐจึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากภาคประชาชนหรือคนในชุมชนเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลผู้เสพหรือผู้ขายยาเสพติดในพื้นที่ (ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ, 2557) โดยเฉพาะอย่างยิ่งหมู่บ้านและชุมชนที่มีปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันและเฝ้าระวังยาเสพติด กรณีศึกษา: บ้านกุดเสถียร ตำบลสร้างมิ่ง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดยโสธร เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ในการแก้ไขปัญหายาเสพติด จะสามารถนำกลับมาเป็นข้อมูลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดให้กับชุมชนอื่นๆได้อีกต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดบ้านกุดเสถียร ตำบลสร้างมิ่ง อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหายาเสพติดบ้านกุดเสถียร ตำบลสร้างมิ่ง อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์

การทบทวนวรรณกรรม

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จะได้ทบทวนวรรณกรรมและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รายละเอียดดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

ความหมายของการมีส่วนร่วม (Meaning of Participation) มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของคำว่ามีส่วนร่วม ในหลายทัศนะ ดังนี้ ฌักทรี พรเจีย (2553 : 6) ได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วมว่า หมายถึง การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจ อารมณ์ และรวมถึงการกระทำด้วยความยินยอมพร้อมใจ มีความริเริ่มสร้างสรรค์ มีการสื่อสารระหว่างกันภายในกลุ่ม ร่วมศึกษา ค้นคว้า วางแผน ร่วมตัดสินใจ และควบคุมติดตาม และประเมินผลกิจกรรม จันทรเพ็ญ มินคร (2554 : 6) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา หมายถึง การที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาที่ถูกกำหนดขึ้น ซึ่งการพัฒนาดังกล่าวจะมีผลกระทบต่อการใช้ทรัพยากรก่อให้เกิดผู้ได้รับประโยชน์และผู้เสียประโยชน์ในการเข้าร่วมในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งของการพัฒนาหรือทุกขั้นตอนเพื่อให้การเปลี่ยนแปลงเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเพื่อเกิดประโยชน์ต่อคุณภาพชีวิตในทุก ๆ ด้านของประชาชน ญัฐวรรณ สุนทรวริทธิโชติ (2556 : 8) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม ว่าหมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การตัดสินใจ การกระทำ การรับผลประโยชน์ และการร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบมาถึงตัวประชาชนเอง การที่จะสามารถทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา ผู้กระทำการเปลี่ยนแปลงจะต้องยอมรับในปรัชญาทางการพัฒนาชุมชนที่ว่า มนุษย์ทุกคนต่างมีความปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมและเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น และพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อกิจกรรมของชุมชนและสังคม ขณะเดียวกันจะต้องยอมรับว่ามนุษย์นั้นสามารถพัฒนาได้ถ้ามีโอกาสและการชี้แนะที่ถูกต้อง พระครูวินัยธรสุธินันท์ กนต์วีโร (ล้อประโคน) (2556 : 11) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนแสดงเจตนาทั้งด้วยการให้ความคิดเห็นและการลงมือกระทำ เพื่อแก้ไขปัญหาและหรือดำเนินการพัฒนาให้เกิดผลในอันที่จะนำการเปลี่ยนแปลงในทางที่ชอบที่ควรเป็นประโยชน์ต่อตนเอง กลุ่มชน และสังคมโดยรวม ซึ่งผลที่เกิดขึ้นเป็นความตั้งใจที่แท้จริงของประชาชน กิจกรรมดำเนินงาน เพื่อให้กระบวนการหรือกิจกรรมนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานด้วยความเต็มใจ Cohen & Uphoff (1981 : 6) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ชุมชนสมาชิกของชุมชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องใน 4 มิติ ได้แก่ 1. การมีส่วนร่วมการ

ตัดสินใจว่าควรทำอะไร และทำอย่างไร 2. การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา รวมทั้งลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ 3. การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน 4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ

จากความหมายดังกล่าว สรุปได้ว่าการมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่มีชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินงานหรือกิจกรรมบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ตั้งไว้ พร้อมทั้งเป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนในการคิดริเริ่มการตัดสินใจ การกระทำ การรับผลประโยชน์ และการร่วมรับผิดชอบในการดำเนินงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ อันส่งผลต่อชุมชนในทางที่ดีขึ้น

2. แนวคิดเกี่ยวกับยาเสพติด สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2545) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับ สารเสพติดว่า ยาหรือสารเคมีหรือวัตถุชนิดใด ๆ ที่อาจเป็นผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติหรือจากการ สังเคราะห์ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยวิธีการรับประทาน ดม สูบ ฉีดหรือวิธีใด ๆ ก็ตาม เป็นช่วงระยะเวลาสั้นติดกันจะทำให้ร่างกายทรุดโทรมและตกอยู่ใต้อำนาจหรือเป็นทาสของสิ่งนั้นทั้ง ทางด้านร่างกาย และจิตใจหรือจิตใจเพียงอย่างเดียว เนื่องจากต้องเพิ่มขนาดการเสพยามากขึ้นเรื่อย ๆ เพราะเมื่อเสพเข้าไปสักระยะจะเกิดภาวะดื้อยาปริมาณยาเดิมไม่สามารถทำให้เมาได้เมื่อถึงเวลาเสพ หากไม่ได้เสพยาจะทำให้เกิดอาการขาดยาทำให้ทรมานทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจหรือ จิตใจเพียง อย่างเดียว นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2545) ให้ความหมาย ของยาเสพติดว่า เป็นสารหรือยาที่อาจเป็นผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติหรือจากการสังเคราะห์ซึ่งเมื่อ บุคคลใดเสพหรือได้รับเข้าไปในร่างกาย แล้วไม่ว่าด้วยวิธีใด ๆ เป็นช่วงระยะ ๆ หรือนานติดต่อกันก็ตาม จะทำให้บุคคลนั้นต้องตกอยู่ใต้อำนาจหรือเป็นทาสของสิ่งนั้นทางด้านร่างกาย และจิตใจหรือ จิตใจเพียงอย่างเดียวต้องเพิ่มปริมาณการเสพยาขึ้นเรื่อย ๆ หรือทำให้สุขภาพของผู้เสพติดเสื่อมโทรมลง เมื่อถึงเวลาอยากเสพยาแล้วไม่ได้เสพยาจะมีการผิดปกติทางด้านร่างกาย และจิตใจหรือเฉพาะทางด้าน จิตใจเกิดขึ้นในผู้เสพ องค์การอนามัยโลก (World Health Organization: WHO) ให้ความหมายว่า ยาเสพติด หมายถึง สิ่งที่เสพเข้าไปแล้วจะเกิดความต้องการทั้งร่างกายและจิตใจต่อไป โดยไม่สามารถหยุดเสพยาได้ และจะต้องเพิ่มปริมาณมากขึ้นเรื่อย ๆ จนในที่สุดจะทำให้เกิดโรควัยไข้เจ็บต่อร่างกายและจิตใจ นอกจากนี้พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2546) ได้ให้คำนิยามเกี่ยวกับยาเสพติด หมายถึง ยาหรือสารเคมีซึ่งเมื่อเสพหรือฉีดเข้าสู่ร่างกายติดต่อกันช่วงระยะเวลาหนึ่งก็จะติดก่อให้เกิด พิษเรื้อรังทำให้ร่างกายและจิตใจเสื่อมโทรม เช่น ฝิ่น กัญชา เฮโรอีน ยานอนหลับ สุรา เป็นต้น พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2546: 100 อ้างถึงใน เจริญ แฉกพิมาย, ปนัดดาศรีธนะสาร, 2555: 10) ให้ความหมายว่า ยาเสพติด หมายถึง ยาหรือสารเคมีซึ่งเมื่อเสพหรือฉีดเข้าสู่ ร่างกายติดต่อกันช่วงระยะเวลาหนึ่งก็จะติดก่อให้เกิดพิษเรื้อรังทำให้ร่างกายและจิตใจเสื่อมโทรม เช่น ฝิ่น กัญชา เฮโรอีน ยานอนหลับ สุรา พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 4 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติยา เสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2528 มาตรา 4 ให้ความหมายของยาเสพติดให้โทษ หมายถึง สารเคมี ใด ๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยรับประทาน ดม

สูบ นิ็ด หรือด้วยประการใด ๆ แล้วทำให้ เกิดผลกระทบต่อร่างกาย และจิตใจในลักษณะสำคัญ เช่น ต้องเพิ่มขนาดการเสพเรื่อย ๆ มีอาการถอน ยาเมื่อขาดยามีความต้องการเสพทั้งทางร่างกาย และจิตใจอย่างรุนแรงตลอดเวลา และสุขภาพ โดยทั่วไปจะทรุดโทรมลง

3. แนวคิดในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด แนวคิดในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด การป้องกันการติดสารเสพติด มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้คำจำกัดความโดยส่วนวิชาการด้าน ยาเสพติดสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2553: 57 อ้างถึงในเจริญ แฉกพิมาย, ปนัดดา ศรีธนะสาร, 2555: 27) ได้กล่าวถึงแนวคิดในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไข ปัญหายาเสพติด ไว้ดังรายละเอียดต่อไปนี้ 1. การป้องกันตนเองเริ่มจากการมีระเบียบวินัยในตนเองขยันหมั่นเพียรทำตัวเป็นแบบอย่าง ที่ดีใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์เลือกคบเพื่อนที่ดีไม่มั่วสุมในอบายมุขและสิ่งเสพติด และไม่ใช้ยาโดยมิได้รับคำแนะนำจากแพทย์รวมทั้งอย่าทดลองเสพยาเสพติดทุกชนิดโดยเด็ดขาด 2. การป้องกันครอบครัวเริ่มจากการสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันระหว่างสมาชิกใน ครอบครัวแบ่งเบาภาระหน้าที่แก่กันและกันภายในบ้านมีความรักใคร่กลมเกลียว และมีความเข้าใจกัน ช่วยเหลือกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เมื่อมีปัญหาช่วยสอดส่องดูแลสมาชิกในครอบครัวอย่าให้ เกี่ยวข้องกับยาเสพติดคอยอบรมตักเตือนสมาชิกในครอบครัวให้รู้ถึงโทษและภัยของยาเสพติด หากมี สมาชิกที่เสพติดสารเสพติดในครอบครัวควรรีบให้เข้ารับการรักษายาไปเรื่อย ๆ 3. การป้องกันชุมชนช่วยชี้แจงให้เพื่อนบ้านเข้าใจและเข้าถึงโทษและภัยของยาเสพติด เพื่อมิ ให้เพื่อนบ้านที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ต้องถูกหลอกลวง และหากพบว่า เพื่อนบ้านติดยาเสพติด จงช่วย แนะนำให้ไปรักษาตัวที่โรงพยาบาลภายในชุมชน หรือคนภายนอกชุมชนมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยา เสพติด โดยอาจใช้มาตรการตักเตือนการกดดันทางสังคม หรือแจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจ คณะกรรมการ หมู่บ้านและชุมชน 4. การป้องกันสังคมโดยให้ความร่วมมือกับทางราชการในการเป็นหูเป็นตาช่วยสอดส่องเฝ้า ระวังปัญหา เมื่อทราบว่ามีสถานที่ใดเป็นแหล่งแพร่ระบาดของยาเสพติดมีกิจกรรมใดที่เป็นปัจจัยเสี่ยงที่จะชักนำให้เด็กและเยาวชนเข้าไปยุ่งเกี่ยว หรือมีบุคคลใดมีพฤติกรรมน่าจะเกี่ยวข้องกับการนำยาเสพติด มาแพร่ระบาด โปรดแจ้งเบาะแสให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทุกแห่งทุกท้องที่ทราบ นอกจากนี้สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด สำนักงานคณะกรรมการ ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2553: 57 อ้างถึงในเจริญ แฉกพิมาย, ปนัดดา ศรีธนะสาร, 2555: 28) ได้กล่าวถึงแนวคิดในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดไว้ดังนี้ 1. มุ่งพัฒนาตัวบุคคลให้มีความสำคัญกับการสร้างศักยภาพและคุณภาพชีวิตของคน เพื่อให้มี ความสามารถในการดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพภายใต้สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปบุคคลสามารถ ตัดสินใจแก้ไขปัญหาวีชีวิตได้โดยไม่ต้องพึ่งพายาเสพติด แม้ว่าจะมียาเสพติดแพร่ระบาดอยู่ (Self-15 Control) กระบวนการพัฒนาเพื่อให้คนมีภูมิคุ้มกันจากยาเสพติด จึงควรเป็นการดำเนินการระยะยาว โดยเริ่มต้นจากการเตรียมความพร้อมของพ่อแม่ 2. กำหนดพื้นที่และกลุ่มประชากรเป้าหมายในการดำเนินงาน เนื่องจากทรัพยากรที่จะ ดำเนินการค่อนข้างจำกัด ทั้งงบประมาณ และบุคลากร จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการกำหนดพื้นที่ เป้าหมายดำเนินงานให้

ชัดเจน โดยเฉพาะการสร้างพื้นที่ที่เอื้อต่อการการดำเนินชีวิตของผู้ที่ผ่านการ บำบัดให้สามารถก้าวข้ามความต้องการในการเสพสารเสพติดซ้ำได้ 3. ผสมผสานมาตรการในการดำเนินงานเป็นผลจากการวิเคราะห์สภาพปัญหาในพื้นที่และ กลุ่มเป้าหมาย ค้นหาสาเหตุและผลกระทบที่เกิดจากปัญหา เพื่อกำหนดทางเลือกใช้มาตรการที่ เหมาะสมในการจัดการกับปัญหา 4. กำหนดหน่วยงานรับผิดชอบการดำเนินงาน ระดมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและองค์กรพัฒนาเอกชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน กำหนดบทบาทหน้าที่ที่ ชัดเจนตามความถนัดและสอดคล้องกับภารกิจปกติ 5. ดำเนินงานในลักษณะองค์รวมแบบบูรณาการ พัฒนางานปกติที่หน่วยงานต่าง ๆ ดำเนินการกันอยู่ มิใช่งานพิเศษหรืองานฝากที่แยกส่วนออกมาดำเนินการเป็นการเฉพาะตาม งบประมาณที่ได้รับการจัดสรร เพราะการแก้ไขปัญหการระบาดของสารเสพติดในชุมชนจะต้อง บูรณาการทุกภาคส่วนจึงจะสามารถแก้ไขปัญหได้อย่างยั่งยืน 6. การมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน หรือกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องการส่งเสริมและ สนับสนุนให้ประชาชนหรือกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานป้องกันและ แก้ไขปัญหายาเสพติดในทุกกระบวนการ ตั้งแต่การศึกษาปัญหา วางแผนในการดำเนินงาน และตัดสินใจพิจารณาทางเลือก ตลอดจนร่วมดำเนินงานปรับปรุงวิธีการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและ ติดตามประเมินผลการดำเนินงาน 7. การสร้างเอกภาพในการดำเนินงาน เพื่อป้องกันการเกิดความซ้ำซ้อนในการดำเนินงาน จึง มีความจำเป็นที่ต้องประสานแผนการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดของหน่วยงานต่าง ๆ ภายใตกรอบ ยุทธศาสตร์ 8. การระดมทรัพยากรของหน่วยงานภาครัฐบาลและเอกชนเข้ามามีส่วนร่วม เนื่องจาก งบประมาณปกติที่ได้รับจัดสรรจากรัฐบาลมีจำนวนค่อนข้างจำกัด และไม่เพียงพอสำหรับการ ดำเนินงานกับกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ การสร้างความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของงานและโครงการต่าง ๆ ในด้านการป้องกันยาเสพติดให้กับองค์กรธุรกิจเอกชน นับเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานมี ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และ 9. ให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาชาวบ้านและของผู้ปฏิบัติในแต่ละชุมชน หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งได้รับการคิดค้น ทดลองใช้ ปรับปรุง พัฒนาซ้ำแล้วซ้ำอีกจากรากเหง้าของ ปัญหา เพื่อให้เหมาะกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ จึงควรมีการศึกษาเผยแพร่ และประยุกต์ใช้ต่อไป ในส่วนของการจัดการสภาพปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาสำนักงานคณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามยาเสพติด สรุปได้ว่าการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดมีหลายวิธีป้องกันเริ่มจากการป้องกันตนเองใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์เลือกคบเพื่อนที่ดีไม่มั่วสุมในอบายมุขและสิ่งเสพติด การป้องกันครอบครัวเริ่มจากการสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันระหว่างสมาชิกใน และมีความเข้าใจกันช่วยเหลือกัน การป้องกันชุมชนช่วยชี้แจงให้เพื่อนบ้านเข้าใจและเข้าถึงโทษและภัยของยาเสพติดการป้องกันสังคมโดยให้ความร่วมมือกับทางราชการในการเป็นหูเป็นตาช่วยสอดส่องเฝ้าระวังปัญหา

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาปัญหาและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดในบ้านกุดเสถียร ตำบลสร้างมิ่ง อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบด้วย การศึกษาค้นคว้า ตำราเอกสาร วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและเพื่อเสนอแนวทางแก้ไขปัญหายาเสพติด ตลอดจนการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิและแกนนำชุมชน/หมู่บ้าน จำนวน 10 คน (คัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์ มีขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย มีดังนี้

1. ขั้นตอนการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การได้มาซึ่งข้อมูลภาคสนามในลักษณะของการสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่รู้เรื่องราวเป็นอย่างดีหรือที่เรียกว่าผู้ให้ข่าว โดยมีขั้นตอนการสัมภาษณ์ ดังนี้ 1) สร้างบรรยากาศที่ทักทายชี้แจงแนะนำตัว/อธิบายวัตถุประสงค์การวิจัย/แจ้งผู้ให้ข้อมูลทราบว่าเขามีความสำคัญอย่างไร 2) ดำเนินการสนทนาตามประเด็นวิจัยแสดงความเข้าใจเรื่องของเขาและสนทนาให้ได้ความจริง 3) การตั้งคำถามที่ผู้ตอบจะไม่ตอบในภาวะปกติ ทั้งนี้ ผู้เก็บข้อมูลต้องเคารพต่อความจริงที่ถูกเปิดเผยขึ้น 4) ปิดการสนทนา ก่อนยุติการสนทนาควรย้ำถึงการรักษาความลับและขออนุญาตติดต่อกลับมาในกรณีต้องการข้อมูลเพิ่มเติม

2. แนวทางการสัมภาษณ์ ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้การสัมภาษณ์เป็นหลัก และเพื่อให้ได้ข้อมูลครอบคลุมและเพียงพอ จึงได้กำหนดแนวทางการสัมภาษณ์ไว้ ดังนี้ 1) การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยผู้ศึกษาได้กำหนดหัวข้อที่ต้องการศึกษาไว้กว้างๆ เป็นคำถามแบบปลายเปิด เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้พูดคุยแลกเปลี่ยนกับผู้วิจัยแบบเป็นกันเอง 2) วางแบบสัมภาษณ์ เพื่อเป็นแนวทางในการลงภาคสนาม รายละเอียดดังนี้ (1) คุณมีวิธีแก้ไขปัญหายาเสพติดและช่วยกันเฝ้าระวังอย่างไร (2) คุณมีข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขอะไรบ้าง และ (3) การแก้ไขปัญหายาเสพติดถ้าจะให้สำเร็จควรทำอย่างไร

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยทำการศึกษาเรื่องต่าง ๆ ดังนี้ 1) ข้อมูลเอกสาร เช่น แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องหนังสือราชการ รายงานการประชุม มติคณะรัฐมนตรี วารสาร รายงานผลการวิจัย วิทยานิพนธ์ และบทความต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างกรอบการวิจัย 2) ข้อมูลพื้นที่ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดและเฝ้าระวัง และ 3) การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยดำเนินการโดยใช้แบบสัมภาษณ์แกนนำชุมชน/หมู่บ้าน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมให้ข้อมูลมีส่วนร่วมในการเสนอและให้แนวทาง และการตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulate) เป็นการใช่วิธีการรวบรวมข้อมูลที่หลากหลายเพื่อรวบรวมข้อมูลเดียวกัน ในกรณีที่ไม่น่าเชื่อถือในคุณภาพของ ข้อมูลควรกำหนดให้มีผู้วิจัยหลายคนในการรวบรวมข้อมูล

และใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลที่แตกต่างกัน แต่ รวบรวมข้อมูลในเรื่องเดียวกัน เช่น ใช้วิธีการสังเกตควบคู่ไปกับการซักถามพร้อมทั้งศึกษาเอกสารประกอบ เป็นต้น

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) และจากการสังเกตการณ์ แบบมีส่วนรวม ประมวลผลและจัดกลุ่มได้ เป็น 3 ชุดปรากฏการณ์ รายละเอียดต่อไปนี้ 1) ปัญหาและการเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด บ้านกุดเสถียร ตำบลสร้างมิ่ง อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร 2) รูปแบบแนวทางแก้ไข ปัญหายาเสพติด บ้านกุดเสถียรตำบลสร้างมิ่ง อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร และ 3) วิธีแนวป้องกันและแก้ไข ปัญหายาเสพติด บ้านกุดเสถียรตำบลสร้างมิ่ง อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร ซึ่งรายละเอียดมีดังต่อไปนี้

1. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดบ้านกุดเสถียร ตำบลสร้างมิ่ง อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร ผลการวิจัยพบว่า

ปัญหาของผู้ที่ติดสารเสพติดส่วนใหญ่ครอบครัวมักจะแตกแยกพ่อแม่แยกทางกันจึงทำให้เกิดปัญหาก่อความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในบ้านได้ไม่ว่าจะเป็นความคิดที่แตกต่างการเลี้ยงดูลูกปัญหาสุขภาพหรือสถานภาพทางการเงินซึ่งความขัดแย้งเหล่านี้ อาจบานปลายจนก่อให้เกิดความสัมพันธ์ในครอบครัว อาจจะทำให้ชีวิตคู่จบลงและส่งผลกระทบต่อ เด็กได้ด้วยรวมไปถึงการเข้าถึงสื่อต่าง ๆ ที่เข้าถึงได้ง่ายและสังคมสภาพสิ่งแวดล้อมในชุมชนการคบเพื่อนด้วย สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาผู้เสพยาเสพติดคือปัญหาครอบครัว ครอบครัวที่เป็นการส่งเสริมทางอ้อม โดยที่ครอบครัวไม่รู้ตัว เช่นแม่พ่อกินเงินลูกไปใช้สารเสพติด เพราะทนราคาหรือทนอารมณ์ลูกติดยาไม่ไหว พ่อแม่ที่ไปซื้อยาเสพติดให้ลูกที่ติดยา เพราะกลัวลูกจะลงแดงตายเมื่อขาดยาการคบเพื่อนเชื่อเพื่อนกลัวไม่มีคนคบไม่เป็นที่ยอมรับในหมู่เพื่อน และในบางกลุ่มก็จะมีสื่อที่ล่อแหลมสื่อที่เข้าถึงง่าย ปัญหาที่มองเห็นคือเยาวชนไม่ให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆที่ทางชุมชนจัดให้ความรู้ บางคนรู้ถึงโทษของสารเสพติดแต่อยากรู้ อยากลอง อยากเป็นที่ยอมรับของเพื่อน บางคนมีปัญหาด้านการเงินการรับเป็นผู้ขายได้เงินรวมไปถึงอาจจะเสพและชักชวนให้คนรอบข้างด้วย ผู้คนไม่มีจิตสำนึกในสังคม ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วสื่อต่างๆได้เข้ามามีบทบาทในชีวิตมากขึ้น ผู้คนก็ยึดติดวัตถุนิยมจนบางครั้งเราลืมให้ความสำคัญในด้านจิตใจ จึงทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ขึ้นมามากมาย ส่วนหนึ่งเกิดจากการขาดจิตสำนึกที่ ดังนั้นการปลูกฝังให้คนมีจิตสำนึกที่ดีจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ การปลูกฝังจิตใจให้มีความรับผิดชอบ กฎหมายอาจจะแก้ไขไม่ถูกจุด เพราะในบางครั้งกฎหมายอาจจะครอบคลุมในส่วนใหญ่ แต่ในกรณีส่วนย่อยหรือส่วนปฏิบัติอาจจะทำไม่เต็มที่ จึงทำให้กฎหมายแก้ไขตรงจุด และอีกส่วนคือคนติดยาเสพติดจับไปบำบัดแต่ก็กลับมาเสพเหมือนเดิม

2. ผลการศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหายาเสพติดบ้านกุดเสถียร ตำบลสร้างมิ่ง อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร ผลการวิจัยพบว่า

การป้องกันเริ่มจากครอบครัวโดยการสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันระหว่างสมาชิกใน ครอบครัวแบ่งเบาภาระหน้าที่แก่กันและกันภายในบ้านมีความรักใคร่กลมเกลียว และมีความเข้าใจกัน ช่วยเหลือกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เมื่อมีปัญหาช่วยสอดส่องดูแลสมาชิกในครอบครัวอย่าให้ เกี่ยวข้องกับยาเสพติดคอยอบรมตักเตือนสมาชิกในครอบครัวให้รู้ถึงโทษและภัยของยาเสพติด หากมีสมาชิกที่เสพยาเสพติดใน ครอบครัวควรรีบให้เข้ารับการรักษายาปล่อยทิ้งไว้นาน ควรรีบดำเนินการรักษาโดยเร็วที่สุดเพื่อประโยชน์ ในการรักษา, การใช้รูปแบบจัดกิจกรรมและผลักดันกลุ่มเยาวชนได้เติบโตอย่างมีคุณค่าผ่านการทำกิจกรรม, พัฒนาระบบการทำงานให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายจัดกิจกรรมละลายพฤติกรรมให้ความรู้เรื่องยาเสพติด กิจกรรม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในประเด็นความรุนแรงของยาเสพติด กิจกรรมป้องกันตนให้ห่างไกลจากยาเสพติด กิจกรรม กลุ่มวิเคราะห์ปัญหาภัยทางสังคมยาเสพติด, การใช้รูปแบบการเข้าไปพูดคุยกับชาวบ้านหรือครอบครัวของกลุ่ม เสี่ยง พูดคุยเพื่อหาสาเหตุและการพูดคุยทำความเข้าใจ และเข้าถึงกลุ่มผู้เสพยาโดยกำนันและผู้ใหญ่บ้าน สร้าง ความเชื่อมั่นและความไว้วางใจเพื่อพูดคุยถึงปัญหาและทางออก, การใช้รูปแบบการให้ความรู้ในการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด และกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด ให้แก่แกนนำภาคประชาชน เรื่องโทษของยาเสพติด ประเภทของสารเสพติด รวมทั้งการใช้รูปแบบการเฝ้าระวังด้วยการเดินลาดตระเวน หรือการตั้งด่านตรวจโดยรอบ ของหมู่บ้านทุกคืนของศูนย์รักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และชุดรักษาความสงบของหมู่บ้าน ชรบ. และกลุ่มกำนันและผู้ใหญ่บ้าน นอกจากนั้นยังมีแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด บ้านกุดเสถียร ตำบลสร้างมิ่ง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดยโสธร คือ ปัญหาส่วนใหญ่ที่ชาวบ้านหันไปเสพยาเสพติดนั้นเกิดจาก อยากรทดลองเกิดจากความอยากรู้อยากเห็นซึ่งเป็นนิสัยของคนโดยทั่วไป ความคึกคะนอง เพราะเห็นแก่ความ สนุกสนาน ตื่นเต้น และให้เพื่อนฝูงยอมรับว่า ตนเก่ง และจากการชักชวนของคนอื่น ผู้วิธีการเฝ้าระวังและป้อง โดยการใช้ข้อมูล ความรู้ โทษของยาเสพติด ปรีกษาและพูดปัญหาหาทางแก้ไขปัญหานั้น ๆ เป็นหูเป็นตา เพื่อที่ไม่ให้ชาวบ้านหันไปพึ่งยาเสพติด, ครอบครัวนั้นควรมีส่วนร่วมให้การป้องกัน เฝ้าระวังและให้ความ ร่วมมือในการเป็นส่วนหนึ่งของการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน โดยครอบครัวต้องให้คำแนะนำให้กับบุตร หลาน ในเรื่องโทษและห้ามปรามของการใช้สารเสพติด แต่ถ้าหากครอบครัวไม่สามารถป้องกันหรือเกิน ความสามารถของคนในครอบครัว ครอบครัวควรมหาที่ปรึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ศูนย์บำบัดยาเสพติดใกล้เคียง แต่ในกรณีบ้านกุดเสถียร ภายในชุมชนมีการให้อบรมและป้องกันยาเสพติดในชุมชน โดยหา กิจกรรมและใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์, บ้านกุดเสถียรมีการให้ความรู้เกี่ยวกับโทษของยาเสพติด ว่ายาเสพติดนั้นให้โทษอย่างไร จะมีวิธีการใดบ้างที่จะทำให้เยาวชนไม่ข้องเกี่ยวกับยาเสพติด และมีวิธีการใดที่จะทำให้ผู้ที่ บำบัดสารเสพติดแล้วจะไม่ให้กลับไปเสพยาเสพติดอีก พร้อมทั้งปลูกจิตสำนึกที่ดีในแก่เยาวชน ทำกิจกรรมที่มี ประโยชน์ หรือกิจกรรมที่จะห่างไกลจากยาเสพติด เช่น เล่นกีฬา ทำจิตอาสา เป็นต้นพร้อมทั้งต้องดูแลสมาชิก ในครอบครัวไม่ให้ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด คอยให้ความอบอุ่นและความใส่ใจคนในครอบครัวไม่ให้ข้องเกี่ยวกับยาเสพติด, ครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญและสิ่งแรกที่จะเป็นที่จะสร้างความรักความอบอุ่น สร้างสัมพันธ์ภาพอันดี

สมาชิกในครอบครัว ซึ่งจะช่วยให้เยาวชนมีแนวคิดที่ดีที่ไม่ทำให้เยาวชนไม่ข้องเกี่ยวกับยาเสพติด พร้อมทั้งครอบครัวยังทำให้เยาวชนมีทัศนคติที่ดีต่อชุมชน ทำให้ชุมชนปลอดภัยจากยาเสพติด 100 เปอร์เซ็นต์, การหากิจกรรมต่าง ๆ ทำเพื่อคลายความเครียด ไม่ให้พึ่งยาเสพติด ไม่ว่าจะเป็นการอ่านหนังสือการ์ตูน, ฟังเพลง, ดูหนัง หรือทำงานอดิเรกที่ตนเองมีความสนใจมากเป็นพิเศษก็ได้เช่นกัน เพื่อให้มีกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองด้วย และมีกิจกรรมที่คลายความเครียดไปด้วยพร้อม ๆ

จากบทสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยสรุปได้ว่ามีชาวบ้านที่ใช้ยาเสพติดบางส่วนเป็นผู้ที่มีอายุ 20 ปี ซึ่งผู้วิจัยได้นำข้อมูลเสนอแนะและแนวทางจากผู้นิยามข้อมูลไปปรับใช้ พบว่าชาวบ้านมีความรู้ความเข้าใจในโทษและพิษภัยยาเสพติด การจัดกิจกรรมให้ความรู้ ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ชาวบ้านให้ความร่วมมือในการเป็นหูเป็นตาสอดส่องดูแล

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัย เรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันและเฝ้าระวังยาเสพติด กรณีศึกษา: บ้านกุดเสถียร ตำบลสร้างมิ่ง อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ชุมชนและครอบครัวมีความรู้ ความเข้าใจ มีทัศนคติที่ดี ต่อการป้องกันและรักษา มีส่วนร่วมทุกขั้นตอน และเกิดภาคีเครือข่ายการ ดำเนินงาน ภายใต้หลักการการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนและเครือข่าย ด้วยระบบกลไกการสร้างภูมิคุ้มกัน และส่งเสริมนิเวศสังคมชุมชนและครอบครัวแบบมีส่วนร่วมในรักษาโดยใช้ครอบครัวและชุมชนในการบำบัด แบบมีส่วนร่วมด้วยความสมัครใจบำบัด พื้นฟู และติดตาม ดำเนินการในรูปของคณะกรรมการป้องกัน และรักษาเสพติดชุมชนที่คัดเลือกจากทุกภาคส่วน สามารถสรุปขั้นตอนของรูปแบบ 5 ขั้นตอน กล่าวคือ 1) สร้างการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนในการร่วมคิด 2) วางแผนการดำเนินงานด้วยการร่วมตัดสินใจของครอบครัว และชุมชนที่เป็นการเสริมสร้างศักยภาพและสอดคล้องกับชุมชนที่ง่ายต่อการเข้าถึง 3) ปฏิบัติการรักษา ผู้ติดยาเสพติดตามแนวปฏิบัติที่ยืดหยุ่น ตามสิทธิที่จะเปิดเผยตัวตนหรือไม่เปิดเผยตัวตนก็ได้ 4) ร่วมติดตาม และประเมินผล แลกเปลี่ยน เรียนรู้ ประสพการณ์ ให้กำลังใจเสริมพลังซึ่งกันและกัน เครือข่ายผู้เข้าร่วมรักษา และ ครอบครัว แก่ไขข้อบกพร่องและเสริมจุดแข็งของกระบวนการเพื่อการปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้น และ 5) ดูแลระยะยาวหลังการรักษา โดยใช้กระบวนการร่วมรับผลประโยชน์ ด้วยการให้อภัย ให้โอกาส ให้ความรักและดูแล ในการการประเมินผลการดำเนินงาน ประเมินจากจำนวนครอบครัวและผู้เสพยาเสพติด ที่สมัครใจเข้าร่วมกิจกรรม ผู้ผ่านการบำบัด จำนวนครอบครัวที่หยุดเข้าร่วมกิจกรรมกลางคัน จำนวนผู้เสพ หน้าใหม่ ความคิดเห็นต่อกิจกรรมดำเนินการ ความพึงพอใจกิจกรรมตามรูปแบบ ระดับการมีส่วนร่วมของครอบครัวและผู้เสพยาเสพติดและองค์กรชุมชน ภายใต้เงื่อนไขที่นำไปสู่ความสำเร็จจากคณะกรรมการที่สมัครใจและเสียสละเวลาในการดำเนินงาน โดยมีคู่มือการใช้รูปแบบที่มีรายละเอียดของรูปแบบที่ชัดเจน ที่เข้าใจได้ง่าย การมีส่วนร่วมในการป้องกันและเฝ้าระวังยาเสพติด กรณีศึกษา บ้านกุดเสถียร ตำบลสร้างมิ่ง อำเภอ

เลิงนกทา จังหวัดยโสธร มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับการศึกษา รูปแบบ การบำบัดรักษา ฟันฟูด้วยแนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์และพลังภาคีเครือข่ายสำหรับผู้เสพยาเสพติด ระบบสมัครใจใน จังหวัดยโสธรที่มี 5 องค์ประกอบ คือ 1) แนวคิดรูปแบบ 2) หลักการรูปแบบ 3) เป้าหมาย รูปแบบ 4) กระบวนการรูปแบบ และ 5) การประเมินผลรูปแบบนี้มีความเหมาะสมในระดับมาก โดยรูปแบบดังกล่าว ใช้ หลักการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเช่นเดียวกันหากแต่อยู่ในรูปของพลังภาคีเครือข่าย ซึ่งรายละเอียด ของ องค์ประกอบมีความแตกต่างกันบ้างตามบริบทของพื้นที่ที่ใช้ในการสร้างและพัฒนา รูปแบบ อีกทั้งแตกต่างจาก รูปแบบการป้องกันการใช้สารเสพติดของวัยรุ่นโดยการมีส่วนร่วมของเครือข่าย ซึ่งเน้นการดำเนินการในการ ป้องกันการใช้อย่างเสพติดแบบกลุ่ม อีกทั้งแตกต่างจากข้อค้นพบจากการศึกษา รูปแบบการมีส่วนร่วมในการ บริหารจัดการป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติดของผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนมัธยมจังหวัดชัยภูมิ พบว่า องค์ประกอบรูปแบบการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการป้องกัน และแก้ไขปัญหาสารเสพติดของ ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมจังหวัดชัยภูมิ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) กิจกรรม 2) การ วางแผน 3) การสร้างเครือข่าย 4) การเสริมสร้างแหล่ง เป็นรูปแบบที่ มีความถูกต้องครอบคลุม เหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ ซึ่งรูปแบบนี้เป็นศึกษามีส่วนร่วม ของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดเท่านั้น 2. ผลการใช้การมีส่วนร่วมในการป้องกันและเฝ้าระวังยา เสพติด กรณีศึกษา: บ้านกุดเสถียร ตำบลสร้างมิ่ง อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร พบว่า ก่อนการใช้รูปแบบ ตัวแทนครอบครัวผู้ติดยาเสพติด ที่เข้าร่วมกิจกรรมตามรูปแบบมีส่วนร่วมในการดำเนินงานป้องกันและรักษา ยาเสพติดในระดับน้อย หลังการใช้รูปแบบเพิ่มขึ้นในระดับมาก เนื่องจากรูปแบบนี้ส่งเสริมให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนการดำเนินงานจึงทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการ และสามารถแสดงออก ในการมีส่วนร่วมของชุมชนที่ชัดเจน โดยการใช้โปรแกรมส่งเสริมทักษะชีวิตและการมีส่วนร่วมของครอบครัวต่อ การพัฒนาทักษะชีวิต และความตั้งใจในการเลิกยาเสพติดในเด็กและเยาวชนที่ได้รับการติดตามโดยสถานพินิจ และคุ้มครองเด็ก และเยาวชน ที่ศึกษาในด้านการมีส่วนร่วมที่ส่งผลให้ภายหลังการได้รับโปรแกรม เยาวชนมี การพัฒนา ทักษะชีวิต และความตั้งใจในการเลิกยาเสพติดเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ อันเป็นการศึกษาผลกระทบ อีกด้านหนึ่งของการมีส่วนร่วม

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1.1 ความสร้างเครือข่ายและกลไกการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ เพื่อให้ เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดยโสธรสามารถใช้ประโยชน์ในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับ สถานการณ์ปัญหา

1.2 ควรเปลี่ยนมุมมองการทำงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด และทำความเข้าใจกับประชาชน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรสนับสนุนการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาปัญหาและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด
- 2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบ ในการศึกษาปัญหาและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด
- 2.3 ควรศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานการศึกษาปัญหาและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดของชุมชนและครอบครัว

เอกสารอ้างอิง

- กรรณทิพา มณีแนม (2562). แนวทางแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ ตำบลบาราเฮาะ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี. สารนิพนธ์หลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- จักรกฤษณ์ พิณญาพงษ์. (2550). รูปแบบการป้องกันและเฝ้าระวังการใช้สารเสพติดในชุมชน โดยความร่วมมือของผู้นำชุมชน กรณีตำบลบ้านเสี้ยว อำเภอฟากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์. เชียงใหม่: สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จันทร์เพ็ญ มินคร. (2554). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตำบล บางนางลี่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม. รายงานผลการวิจัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- เฉลียว บุรีภักดีและคณะ.(2545). ชุดวิชาการวิจัยชุมชน. นนทบุรี : เอส.อาร์.พรินติ้ง แมสโปรดักส์.
- ศุภร ชินะเกตุ (2553).ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมป้องกันยาเสพติดของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศุภวัฒน์ ปภัสสรากาญจน์. (2558).ความเข้มแข็งและศักยภาพขององค์กรชุมชนในจังหวัด สุพรรณบุรี. วารสารการบริหารท้องถิ่น, 8(3), 28-45.
- ถวิลวดี บุรีกุล. (2551). การมีส่วนร่วม : แนวคิด ทฤษฎีและกระบวนการ. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.
- สายสุดา สุขแสง, เรวดี กระโหมวงค์, วิมล งามยิ่งยวดและอภิรักษ์ โชติช่วง.(2560). รูปแบบการเฝ้าระวังในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยภาคประชาชน กรณีศึกษา ต.สาคร อ.ท่าแพ จ.สตูล และ ต.ควนรู อ.รัตภูมิ จ.สงขลา.วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้,4(ฉบับพิเศษ 2560),230-242.

- สุรีย์ บุญญานพวงศ์, วัชรพงศ์ พุ่มชื่น, กุสิสรา กฤตวรภาณจน์, วิลาวัณย์ หงส์นคร และผจงจิต ตี๋ประสอน. (2552). รูปแบบและกระบวนการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน โดย องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น. สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด: สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2557). แบบสำรวจสถานการณ์เฝ้าระวัง สถานการณ์ ปัญหายาเสพติดระดับหมู่บ้าน. สงขลา. เอกสารอัดสำเนา.
- สำนักงานประสานงาน และสนับสนุนภาคประชาชน. (2548). โครงการเครือข่ายภาคประชาต่อต้านยาเสพติด ถาม-ตอบ ทำไมชุมชนต้องแก้ไขปัญหายาเสพติด. สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ภาค 5: เชียงใหม่. ศูนย์อำนวยการ.
- ณัฐวรรธน์ สุนทรวริทธิโชติและกาญจนา สุชาบุรณ์. (2556). การศึกษาสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อม ในเขต ตำบลสามบัณฑิต: ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประชาชน ในตำบลสามบัณฑิต. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- อับดุลคอลิก อรรอฮิมีย, สวัสดิ์ ไหลภากรณ์, จิรัชยา เจียวัก, ฐานิดาภักดิ์ แสงทอง. (2564). รูปแบบการ ป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดซ้ำของผู้ติดสารเสพติดในพื้นที่ จังหวัดปัตตานี กรณีศึกษา ผู้ เข้ารับการบำบัดรักษายาเสพติดในศูนย์บำบัดบ้านแสนสุข และสถาบันปอเนาะพัฒนาเยาวชน. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- นิภาวรรณ ตตินันทพร. (2565). การมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนในการป้องกันและบำบัดยาเสพติด อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ. วารสารศูนย์อนามัยที่ 9, 16(12), 581-596.
- พิชเยศ ชูเมือง. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสพยาเสพติดของผู้ต้องหาคดียาเสพติด: กรณีศึกษาในพื้นที่ จังหวัดสงขลา. สารนิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. คณะวิทยาการจัดการภาควิชารัฐ ประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- รณกฤต จิตต์ธรรม. (2563). การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนใน ชุมชน ปู่ เียน ยาคำ ยังอยู่แขวงหลักสอง เขตบางแค กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์หลักสูตรรัฐ ประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสยาม.
- Cohen, J. M. and Uphoff, N. T. (1981). Rural Development Participation: Concept and Measures for Project Design Implementation and Evaluation. Rural Development Committee Center for International Studies. Cornell University.

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21**สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3****The Development Guideline of School Administrators Characteristic in 21st Century Era
Under Maha Sarakham Primary Educational Service Area Office 3**

กิตติพงศ์ สีเทา

ปองภพ ภูจอมจิตร์

หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Kittipong Seathao

Pongphop Phoojomjit

Master of Education (Educational Management) Rajabhat Mahasarakham University

E-mail: directorpong11@gmail.com

วันที่รับบทความ: 18 ธันวาคม 2566; วันที่แก้ไขบทความ 19 มกราคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 21 มกราคม 2567

Received: December 18, 2023; Revised: January 19, 2024; Accepted: January 21, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 และ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 การวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 280 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 กลุ่มเป้าหมายที่ทำการศึกษา คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เพื่อศึกษาแนวทาง และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เพื่อประเมินแนวทาง เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง

ผลการวิจัย พบว่า 1. สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 คือ วิธีการปฏิบัติการพัฒนา โดยใช้คู่มือ ประกอบด้วย 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) วิธีการพัฒนา และ 5) การวัดและประเมินผล

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนา; คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา; ศตวรรษที่ 21

Abstract

The purposes of this research were to 1) study the current state, desirable state and the priority needs of school administrators characteristic in 21st century era. 2) study the development guideline of school administrators characteristic in 21st century era under Maha Sarakham primary educational service area office 3. The research procedures were divided into two phrases. The first stage was to study the current, desirable state and the priority needs of school administrators characteristic in 21st century era, The sample group was 280 school administrators and teachers, Selected by stratified random sampling. The research instrument was questionnaire 5 level, reliability value of the questionnaire. The statistics used for data were analyzed by percentage, mean, standard deviation. The second stage was the studying the development guideline of characteristics of school administrators characteristic in 21st century era, target group 9 experts for studying the development guideline and 9 experts for assessment the development guideline, The research instrument was semi-structured interview form and assessment form the suitability and feasibility of development guideline.

The results found that: 1. The current state in overall was moderate level, the desirable state in overall was in the highest level. 2. The development guideline of school administrators characteristic in 21st century era under Maha Sarakham primary educational service area office 3, was a method for developing using a manual consisting of 1) principles and reasons 2) objectives 3) content 4) development methods and 5) measurement and evaluation.

Keywords: Guidelines for development; School administrators characteristic; 21st Century Era

บทนำ

สถานศึกษาเป็นสถาบันทางสังคมที่มีความสำคัญในการพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพ เนื่องจากเป็นแหล่งประสิทธิ์ประสาทวิชา ถ่ายทอดความรู้ วัฒนธรรม ฝึกทักษะอาชีพ เสริมสร้างคุณธรรมอันพึงประสงค์เพื่อการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมและฝึกทักษะชีวิตอันจำเป็นในการดำรงชีวิตให้กับนักเรียน สรรสร้างบุคลิกภาพทางสังคมให้นักเรียน เพื่อให้สามารถปรับตัวในการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และปฏิบัติตนให้มีคุณค่าแก่สังคม โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้บริหารจัดการคอยกำกับ ติดตามและดูแลการดำเนินการของโรงเรียน

อีกทั้งพยายามทุกวิถีทางที่จะดำเนินการทุกอย่างที่เกี่ยวกับการศึกษาให้มีผลผลิตคือนักเรียนที่มีคุณภาพที่สุด และเพื่อให้นักเรียนสามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้ในยุคศตวรรษที่ 21 อย่างมีคุณภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความสำคัญที่สุดต่อการบริหารจัดการการศึกษาของสถาบัน เนื่องจากการบริหารจัดการสถานศึกษาจะเกิดประสิทธิผลและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งจะดำเนินงานจนประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด ศูนย์กลางขององค์กรทั้งหมด ความสำเร็จขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพ ความตื่นตัว ความมียุทธวิธี ประสพการณ์ ความคิด ความเป็นเลิศทางวิชาการ และอุทิศตน ความเสียสละ และความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษา (ศศิริดา แพงไทย, 2559) ผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักและให้ความสำคัญต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาของตนและแสดงบทบาทความเป็นผู้นำและนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามภารกิจของสถานศึกษาในการพัฒนาประชากรให้มีคุณลักษณะเหมาะสมกับการดำรงชีวิตในโลกไร้พรมแดนได้อย่างมีความสุข ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีคุณลักษณะที่โดดเด่นทางการบริหารท่ามกลางสภาวะการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งคุณลักษณะผู้บริหารในยุคศตวรรษที่ 21 เป็นสิ่งที่ชี้ชัดให้เห็นถึงความคิดของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลไกและตัวแปรที่สำคัญ ในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ มีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพในผลลัพธ์ที่เกิดจากการบริหารที่จะประสบความสำเร็จ สามารถสนองตอบการแข่งขันและทันสมัยเหมาะสมในการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 จึงต้องมีคุณลักษณะที่โดดเด่นและเหมาะสม มีความรู้ในหลักการเชิงทฤษฎี ทักษะ บทบาทหน้าที่ คุณธรรมจริยธรรมและประสพการณ์ทางการบริหารการศึกษาในยุคใหม่เพื่อนำพาองค์กรประสบความสำเร็จ (ชัยยนต์ เพาพาน, 2560)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ได้ดำเนินการบริหารจัดการด้านการศึกษโดยใช้แนวทางการบริหารตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือนโยบายที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง นโยบายที่ 2 การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน นโยบายที่ 3 การพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา นโยบายที่ 4 การสร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการการศึกษาที่มีคุณภาพ มีมาตรฐานและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และนโยบายที่ 5 การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบายด้านที่ 3 นั้น มีตัวชี้วัดในการส่งเสริมและพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้และทักษะในศตวรรษที่ 21 มาใช้ในการพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้มีสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพ มีศักยภาพ และมีคุณธรรม จริยธรรม แต่จากสภาพการพัฒนาพบว่า ปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งขององค์กรที่เกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำหรือคุณลักษณะผู้นำให้กับผู้บริหาร คือ ไม่สามารถระบุว่าจะต้องพัฒนาแบบใดที่จะเหมาะสมกับองค์กรของตน และจะมีกระบวนการในการพัฒนาการเรียนรู้เพื่อสร้างภาวะผู้นำหรือคุณลักษณะผู้นำให้กับผู้บริหารของตนอย่างไร และจะอย่างไรให้ผู้บริหารได้ใช้ภาวะผู้นำหรือคุณลักษณะผู้นำที่ได้จากการเรียนรู้ไปใช้ในการบริหารจัดการที่งานของตนเอง องค์กรโดยทั่วไปจึงใช้บริการจากบริษัทฝึกอบรมภายนอกที่มีโปรแกรมการพัฒนาสำเร็จรูป ซึ่งอาจจะซื้อมาจากต่างประเทศหรือเป็นหลักสูตรทั่วไปที่พัฒนาขึ้นมาเพื่อวัตถุประสงค์ทางการตลาดโดยเฉพาะจึงอาจจะไม่

สามารถตอบโจทย์ปัญหาที่เฉพาะเจาะจงได้ หรือในบางองค์การพัฒนาหลักสูตรขึ้นมาเองโดยไม่ได้มีพื้นฐานจากบริบทหรือเป้าหมายขององค์การ และไม่ได้คำนึงถึงองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำหรือคุณลักษณะผู้นำที่เหมาะสม นอกจากนี้ในประเทศไทยยังขาดการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ในการพัฒนาระบบการเรียนรู้หรือโปรแกรมการฝึกอบรมพัฒนาภาวะผู้นำหรือคุณลักษณะผู้นำ เป็นสาเหตุให้องค์การจะต้องซื้อหรือพึ่งพาองค์ความรู้ด้านการพัฒนาภาวะผู้นำหรือคุณลักษณะผู้นำจากต่างประเทศ ซึ่งมีลิขสิทธิ์และมีราคาสูง อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ควรที่จะมีการศึกษาแนวคิดภาวะผู้นำหรือคุณลักษณะผู้นำในบริบทของประเทศไทย และนำองค์ความรู้ที่มาสสร้างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำหรือคุณลักษณะผู้นำให้เหมาะสมกับคนไทย เพื่อให้เราสามารถพัฒนาองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดภาวะผู้นำหรือคุณลักษณะผู้นำและการพัฒนาภาวะผู้นำหรือคุณลักษณะผู้นำของคนไทยเอง หลังจากนั้นเราอาจจะมีการศึกษาเปรียบเทียบการศึกษาข้ามวัฒนธรรม เรื่องภาวะผู้นำหรือคุณลักษณะผู้นำและการพัฒนาภาวะผู้นำหรือคุณลักษณะผู้นำระหว่างประเทศไทยและต่างประเทศ เพื่อให้ครอบคลุมลึกซึ้งและกว้างขวางยิ่งขึ้นไป (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3, 2565)

จากที่มาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 และมีความสนใจทำการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยมุ่งหวังว่าสารสนเทศที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ในการนำไปปรับปรุง หรือพัฒนาการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารและการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 อันจะเป็นประโยชน์ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา การปรับปรุงและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นไป เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 และคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

การทบทวนวรรณกรรม

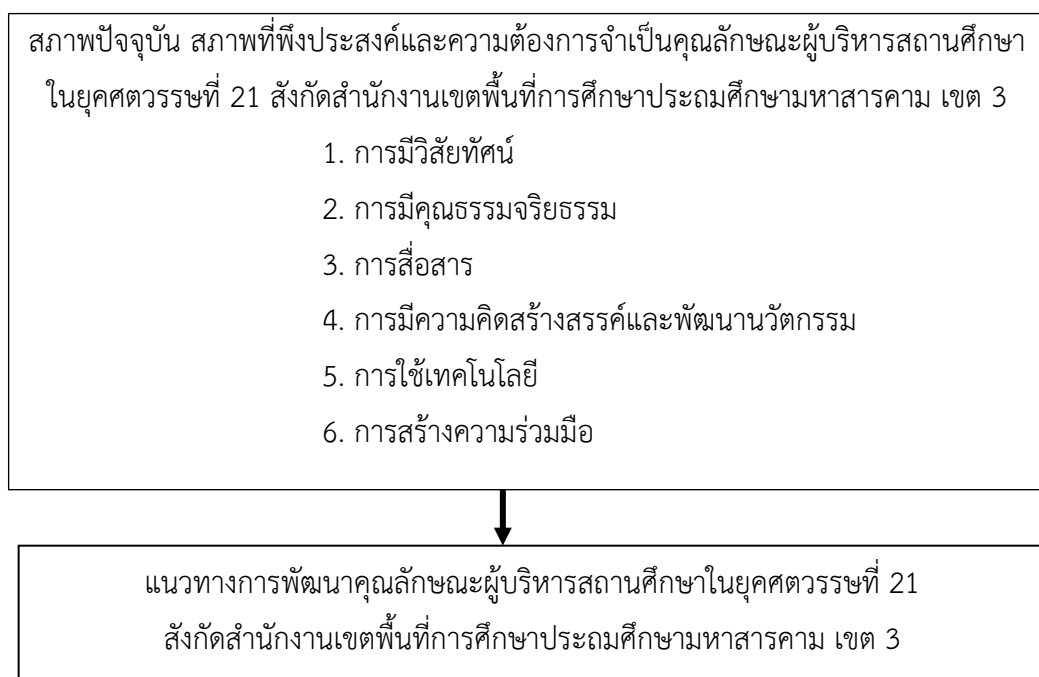
การบริหารองค์การโดยทั่วไปแล้ว “ผู้นำ” เป็นบุคคลที่สำคัญในองค์การเพราะต้องมียุทธศาสตร์ที่จะดำเนินไปภายใต้เงื่อนไขปัจจัยของสภาวะโดยรอบโดยเฉพาะอย่างยิ่งโลกในทุกวันนี้ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ผู้นำเองก็จำเป็นต้องมีความรู้ในเรื่อง “ภาวะผู้นำ” ด้วย เพราะภาวะผู้นำนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับผู้ปกครององค์การในกระแสโลกยุคใหม่หรือที่เรียกกันเสมอว่ายุคโลกาภิวัตน์ซึ่งมีความเจริญทางเทคโนโลยี ซึ่งก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงของสังคมจากอดีตสู่ปัจจุบันอย่างรวดเร็วมาก ดังนั้น ผู้นำ (Leader) และ ภาวะผู้นำ (Leadership) จึงเป็นปัจจัยคู่สำคัญที่ต้องการเพิ่มมากขึ้นจนอาจเกิดวิกฤตภาวะผู้นำขึ้นได้ ในเรื่องเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้นำในการบริหารงานในยุคศตวรรษที่ 21 นี้ ผู้นำที่จะสามารถพัฒนาภาวะผู้นำได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ต้องมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้ คือ การรอบรู้ (Knowing) อุดมการณ์ (Ideology) เท่าทัน (In time knowing) กล้าตัดสินใจ (Discussion Courage) วิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ (Strategy of Vision) สร้างทีม (Team Work) และใฝ่บริการ (Service Mind) หากผู้นำสามารถพัฒนาตนเองในลักษณะที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ย่อมจะสามารถเป็นผู้นำที่มีคุณลักษณะภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ในยุคศตวรรษที่ 21 นี้ ได้อย่างแน่นอน (สนุก สิงห์มาตร, 2560) โดยที่บุญมา แพ่งศรีสาร (2561) ได้สรุปคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษายุคศตวรรษที่ 21 ไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้นำและผู้ประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่มีความสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องการเรียนการสอน และการเรียนรู้ รวมทั้งประสานสัมพันธ์ ระดมและจัดสรรทรัพยากรได้อย่างมี และวิโรจน์ สารรัตนะ (2561) ที่สังเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะผู้นำสำหรับศตวรรษที่ 21 สรุปดังนี้ 1) วิสัยทัศน์เพื่อการเปลี่ยนแปลง (vision for change) 2) ความร่วมมือ (collaboration) 3) เสริมพลังอำนาจ (empowerment) 4) การให้และการบริการ (giving and serving) 5) จินตนาการและนวัตกรรม (imagination and innovation) 6) เรียนรู้ด้วยกัน (learning together) 7) สร้างชุมชน (building community) 8) สร้างเครือข่าย (networking) 9) นำร่วมกัน (leading together) 10) การสื่อสาร (communication) 11) การบริหารความก้าวหน้าส่วนบุคคลหรือในวิชาชีพ (personal/professional growth management) 12) ความยืดหยุ่น (flexibility) และ 13) คุณธรรมจริยธรรม (moral ethics) คุณธรรมเป็นสิ่งที่ชี้วัดคุณงามความดีของผู้บริหาร เพื่อเป็นสิ่งที่สามารถทำให้ผู้บริหารสามารถพัฒนาองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กล่าวโดยสรุปได้ว่าโลกแห่งการเปลี่ยนแปลงในยุคศตวรรษที่ 21 ทั้งในด้านความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทำให้โลกมีลักษณะเป็นโลกไร้พรมแดน มีการกระจายข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็วและตลอดเวลา การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีผลต่อองค์การต่าง ๆ ที่ต้องปรับตัวเข้าสู่สภาพแวดล้อมใหม่ เพื่อให้สามารถแข่งขันในโลกศตวรรษที่ 21 นี้ได้ในส่วนของผู้บริหารสถานศึกษานั้น ถือว่ามีความสำคัญที่สุดต่อการบริหารจัดการการศึกษาของสถานศึกษา เนื่องจากการบริหารจัดการศึกษาสถานศึกษาจะเกิดประสิทธิผลและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งจะดำเนินงานจนประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใดนั้นส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับ

กับลักษณะพิเศษเฉพาะตัวของผู้บริหารสถานศึกษาด้วยเช่นกันที่จะส่งผลให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัย แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 เพื่อนำไปสังเคราะห์ข้อมูลกำหนดเป็นตัวแปรในการวิจัย แสดงเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 แบ่งออกเป็น 2 ระยะ มีรายละเอียดวิธีการดำเนินการวิจัยในแต่ละระยะดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร จำนวน 1,033 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ปีการศึกษา 2566 จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 113 คน และครู จำนวน 920 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3, 2565)

2. กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 280 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan (1970 ; อ้างถึงในไพศาล วรคำ, 2564) ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 31 คน และครู 249 คน ที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ปีการศึกษา 2566 โดยทำการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) จนได้จำนวนตามสัดส่วนที่กำหนด

เนื้อหาการวิจัย

คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 1) การมีวิสัยทัศน์ 2) การมีคุณธรรมจริยธรรม 3) การสื่อสาร 4) การมีความคิดสร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรม 5) การใช้เทคโนโลยี และ 6) การสร้างความร่วมมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วย ตำแหน่ง และอำเภอที่เป็นที่ตั้งของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 มีลักษณะแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 กำหนดใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)

2. วิเคราะห์ข้อมูลความต้องการจำเป็นโดยใช้เทคนิค Modified Priority Needs Index (PNI_{Modified}) ซึ่งเป็นดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นที่ใช้หลักการประเมินความแตกต่าง และเป็นสูตรที่สุวิมล ว่องวานิช (2558) ได้ปรับสูตรการคำนวณมาจาก PNI โดยการหาค่าผลต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์ (I) กับค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน (D) แล้วหารด้วยค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน (D) เพื่อถ่วง

นำหนักก่อนที่จะนำมาจัดลำดับ โดยใช้หลักการกำหนดความต้องการจำเป็นจากระดับสภาพปัจจุบัน แล้วจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นตามค่า PNI_{Modified} โดยใช้สูตรในการคำนวณ ดังนี้

$$PNI_{Modified} = (I-D) / D$$

เมื่อ PNI_{Modified} หมายถึง ดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการ

I = Importance หมายถึง ค่าเฉลี่ย (Mean) ของสภาพที่พึงประสงค์

D = Degree of Success หมายถึง ค่าเฉลี่ย (Mean) ของสภาพปัจจุบัน

ตัวเลขดัชนีความต้องการสูง แสดงว่ามีความจำเป็นในการพัฒนามาก

จากนั้นนำผลการวิเคราะห์มาจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ตามค่า Modified Priority Needs Index (PNI_{Modified}) จากสูงไปหาต่ำ เพื่อเรียงลำดับความต้องการจำเป็นและนำไปศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ในการวิจัยระยะที่ 2

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

กลุ่มเป้าหมายที่ทำการศึกษา

1. สถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ด้านการพัฒนาสถานศึกษาและการจัดการจัดการศึกษาที่ประสบความสำเร็จเป็นที่ประจักษ์ จำนวน 3 แห่ง เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยการสัมภาษณ์บุคลากรในสถานศึกษาโรงเรียนละ 3 คน รวมทั้งหมด 9 คน 1) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษาและรองผู้อำนวยการสถานศึกษา และ 2) ครูผู้สอนที่เป็นหัวหน้ากลุ่มบริหารงานบุคคล จำนวน 1 คน

2. กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ประกอบด้วย 1) นักวิชาการที่มีผลงานการวิจัยด้านภาวะผู้นำหรืออาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ จำนวน 1 คน 2) ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 2 คน และ 3) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน

เนื้อหาการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ในการวิจัยระยะที่ 1

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure interview) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) และการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

2. การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 วิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 สรุปได้ว่า

สภาพปัจจุบันโดยรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำ ดังนี้ 1) ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรม 2) ด้านการใช้เทคโนโลยี 3) ด้านการสื่อสาร 4) ด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม 5) ด้านการมีวิสัยทัศน์ และ 6) การสร้างความร่วมมือ ตามลำดับ

สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำ ดังนี้ 1) ด้านการใช้เทคโนโลยี 2) ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรม 3) ด้านการสร้างความร่วมมือ 4) ด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม 5) ด้านการมีวิสัยทัศน์ และ 6) ด้านการสื่อสาร ตามลำดับ

ผลการศึกษาความต้องการจำเป็น สรุปโดยรวมมีค่า $PNI_{Modified} = 0.40$ เรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำ 1) ด้านการสร้างความร่วมมือ ($PNI_{Modified} = 0.43$) 2) ด้านการใช้เทคโนโลยี ($PNI_{Modified} = 0.42$) 3) ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรม ($PNI_{Modified} = 0.40$) 4) ด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม ($PNI_{Modified} = 0.40$) 5) ด้านการมีวิสัยทัศน์ ($PNI_{Modified} = 0.39$) และ 6) ด้านการสื่อสาร ($PNI_{Modified} = 0.37$) ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 สรุปได้แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 คือ คู่มือการพัฒนา ประกอบด้วย 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) วิธีการพัฒนา และ 5) การวัดและประเมินผล โดยแบ่งเป็นหน่วยการเรียนรู้ 6 โมดูล (Module) ได้แก่

หน่วยที่ 1 การมีวิสัยทัศน์ หน่วยที่ 2 การมีคุณธรรมจริยธรรม หน่วยที่ 3 การสื่อสาร หน่วยที่ 4 ความคิดสร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรม หน่วยที่ 5 การใช้เทคโนโลยี และหน่วยที่ 6 การสร้างความร่วมมือ ในส่วนผลการประเมินแนวทางสรุปด้านความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และด้านความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลวิจัย

ผลการวิจัยแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ครั้งนี้ มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลตามลำดับดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

สภาพปัจจุบันโดยรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรม สอดคล้องกับอนุชิต วรรณสุทธิ (2551) ที่อธิบายว่า ผู้บริหารต้องแสดงออกถึงความชัดเจนในการกำหนดแนวทางในการทำงานในสถานศึกษาอย่างชัดเจน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์กล้าปฏิรูปปรับปรุง และพร้อมที่จะเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีความสามารถในการจูงใจในการทำงาน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดสร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรมที่ดีอยู่แล้ว ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถสร้างโครงการและกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับครู บุคลากรของสถานศึกษา และชุมชน สร้างนวัตกรรมในการบริหารจัดการสถานศึกษา การพัฒนานวัตกรรมในการบริหารจัดการสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพสามารถช่วยให้สถานศึกษาทำงานได้ดียิ่งขึ้น การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการจัดการข้อมูลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการเป็นตัวอย่างหนึ่ง ส่งเสริมสมรรถนะพื้นฐานสำหรับการทำงานในสมัยใหม่ ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนครูและนักเรียนในการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับการทำงานในสมัยใหม่ เช่น การคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา เชิงนวัตกรรม การสื่อสาร การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการสร้างความร่วมมือ นั้นแสดงว่าผู้บริหารสถานศึกษายังมีการปฏิบัติในด้านนี้อยู่ในระดับน้อย อาจเนื่องมาจากในบางครั้งผู้บริหารสถานศึกษาบางส่วนยังมีการบริหารแบบเดิม เช่น การบริหารแบบควบคุม สั่งการ การใช้อำนาจที่อาจส่งผลกระทบต่อสิทธิคนอื่น หรือผู้ใต้บังคับบัญชา ประเด็นดังกล่าวจึงอาจเป็น เหตุผลหนึ่งที่ส่งผลให้ด้านการสร้างความร่วมมือมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการใช้เทคโนโลยี สอดคล้องกับงานวิจัยของสายชล มัตตะปะโทและคณะ (2564) ได้ทำวิจัยเรื่อง ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประณตศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากอนแก่น เขต 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านความซื่อสัตย์และคุณธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาควรรู้จักการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและการดำเนินงานของสถานศึกษา การสร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรม เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการสร้างสรรค์และการพัฒนานวัตกรรมในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรรู้จักการใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างโอกาสให้กับครูและนักเรียนในการทดลองและการสร้างสรรค์ในการเรียนรู้ การเตรียมความพร้อมสำหรับสังคมดิจิทัลสังคมในสมัยปัจจุบันเต็มไปด้วยเทคโนโลยีและการเชื่อมต่อออนไลน์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเสริมสร้างความเข้าใจในเรื่องของความปลอดภัยออนไลน์ และการใช้เทคโนโลยีในการสร้างความรู้สึกรักของความปลอดภัยในสถานศึกษา ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการสื่อสาร ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีการปฏิบัติที่ดีอยู่แล้ว และสอดคล้องกับผลการศึกษาสภาพปัจจุบันที่สรุปว่าด้านการมีความคิดสร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด

ความต้องการจำเป็น สรุปด้านที่มีค่าเฉลี่ยความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการสร้างความร่วมมือสอดคล้องกับงานวิจัยของคณินันต์ กิจวิธิ (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านความซื่อสัตย์และคุณธรรม การทำงานร่วมกันในการหาทางแก้ไขปัญหาช่วยให้สถานศึกษาสามารถเผชิญกับความท้าทายได้อย่างมั่นคง การสร้างความร่วมมือในสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับในชุมชนการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นตัวอย่างในการสร้างความร่วมมือและสนับสนุนในการทำงานร่วมกันเพื่อเป็นที่ปรึกษาและผู้นำในทีมงานการศึกษา

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 สรุปได้แนวทาง คือ คู่มือการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) วิธีการพัฒนาและ 5) การวัดและประเมินผล และในส่วนผลการประเมินแนวทาง สรุปโดยรวมมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมากและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด และทั้งสองด้าน คือ ด้านความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก โดยด้านความเป็นไปได้นี้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาเรียง คือ ด้านความเหมาะสม ตามลำดับทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดทำคู่มือพัฒนาถือเป็นเอกสาร ตำรา เพื่ออำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการศึกษาหรือการปฏิบัติเรื่องใดเรื่องหนึ่งในการอบรมพัฒนา ดังที่ เรืองชัย จรุงศิริวัฒน์ (2554) ที่ได้ให้ความหมายคู่มือว่า เป็นเอกสารที่ให้ความรู้

เรื่องใดเรื่องหนึ่ง มีการอธิบายขั้นตอนและวิธีการใช้อย่างเป็นระบบ โดยมีรายละเอียดของข้อมูลแบ่งเป็นส่วนๆ เพื่อแนะนำขั้นตอนการปฏิบัติงานให้ผู้ใช้งานนำไปใช้ได้ถูกต้อง และมีประสิทธิภาพตามที่ผู้จัดทำได้กำหนดไว้ นอกจากนี้จากสรุปผลการวิจัยที่สรุปว่า คู่มือ มีรายละเอียดประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการพัฒนา และการวัดและประเมินผลนั้นสอดคล้องกับปรีชา ช่างขวัญยืน (2554) ที่ได้นำเสนอไว้ว่าคู่มือที่ดีควรระบุให้ชัดเจนว่าคู่มือนั้นเป็นคู่มือสำหรับใคร ใครเป็นผู้ใช้ มีการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน มีส่วนนำที่ดึงดูดใจผู้ใช้งานคู่มือนี้จะช่วยให้ผู้ใช้ได้อย่างไร มีส่วนที่ให้หลักการหรือความรู้ที่จำเป็นแก่ผู้ใช้ในการใช้คู่มือเพื่อให้การใช้คู่มือเกิดประสิทธิภาพสูงสุด มีส่วนที่ให้คำแนะนำแก่ผู้ใช้คู่มือ เป็นต้น และนันทมนัส รอดทัศน (2554) ที่สรุปว่า องค์ประกอบของคู่มือนั้นจำเป็นต้องมีให้ครบถ้วนและชัดเจนทุกองค์ประกอบ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้นำไปใช้ ซึ่งได้แบ่งออกเป็นส่วนๆ ดังนี้ 1) ส่วนของคำชี้แจง 2) ส่วนของเนื้อหาสาระ 3) ส่วนของกิจกรรม ขั้นตอนวิธีการ และเวลาดำเนินการ 4) ส่วนของสถานที่วัสดุ อุปกรณ์ และสื่อต่าง ๆ 5) ส่วนข้อเสนอแนะ และ 6) ส่วนของการวัดผลและประเมินผล นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับสถาบันพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา (2554) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 (2561) และคู่มือการพัฒนาตนเองผ่านระบบออนไลน์และการประชุมปฏิบัติการเสริมสร้างสมรรถนะครูผู้ช่วยสู่การเป็นครูมืออาชีพของสำนักพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลและนิติการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) ที่มีรายละเอียดหรือองค์ประกอบของคู่มือที่สอดคล้องกันคือ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการพัฒนา 4) เนื้อหา และ 5) การวัดและประเมินผล ดังนั้นการจัดทำคู่มือพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 จึงถือเป็นแนวทางที่สำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลจากการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ได้แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ซึ่งจะเป็นแนวทางให้หน่วยงานต้นสังกัดได้นำองค์ประกอบ ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์ 2) การมีคุณธรรมจริยธรรม 3) การสื่อสาร 4) การมีความคิดสร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรม 5) การใช้เทคโนโลยี และ 6) การสร้างความร่วมมือ ไปใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 สู่การพัฒนาการศึกษาที่มีคุณภาพต่อไป

1.2 ผลจากการศึกษาสภาพปัจจุบันของคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 ที่พบว่า ด้านการสร้างความร่วมมือ อยู่ในระดับต่ำสุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักถึงความสำคัญของการมีวิสัยทัศน์โดยต้องพัฒนาตนเองด้านนี้ และควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูและบุคลากรมีการสร้างความร่วมมือที่ดีในองค์กร

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากการศึกษาพบว่าคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 ด้านการสร้างความร่วมมือมีค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันต่ำสุด จึงควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการสร้างแบบวัดและประเมินคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 ด้านการสร้างความร่วมมือ

2.2 ควรมีการวิจัยการพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 ใน 6 ด้าน ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์ 2) การมีคุณธรรมจริยธรรม 3) การสื่อสาร 4) การมีความคิดสร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรม 5) การใช้เทคโนโลยี และ 6) การสร้างความร่วมมือ

2.3 ควรมีการวิจัยประสิทธิผลการใช้ชุดกิจกรรมการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยนำคุณลักษณะทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์ 2) การมีคุณธรรมจริยธรรม 3) การสื่อสาร 4) การมีความคิดสร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรม 5) การใช้เทคโนโลยี และ 6) การสร้างความร่วมมือ เป็นตัวแปรหรือองค์ประกอบในการศึกษาวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- คะนิงนิตย์ กิจวิธิ. (2560). การศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ชัยยนต์ เพาพาน. (2560). ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ในศตวรรษที่ 21. วารสารการประชุมวิชาการระดับชาติครุศาสตร์ ครั้งที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น สู่ประชาคมอาเซียน : ทิศทางใหม่ในศตวรรษที่ 21.
- นันทมนัส รอดทัศน. (2554). การจัดทำคู่มือจัดกิจกรรมพัฒนาความมีวินัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 โรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอน. สารนิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปรีชา ช่างขวัญยืน. (2556). เทคนิคการเขียนและผลิตตำรา. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพศาล วรคำ. (2564). การวิจัยทางการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 13). มหาสารคาม : ตักสิลาการพิมพ์.
- เรืองชัย จรุงศิริวัฒน์. (2554). เทคนิคการเขียนคู่มือการปฏิบัติงาน. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วิโรจน์ สารรัตนะ. (2557). ภาวะผู้นำ: ทฤษฎีและนันทาทศนะร่วมสมัยปัจจุบัน. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.
- ศศิรดา แสงไทย. (2559). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, 6(1): 7-11.

- สนุก สิงห์มาตร. (2560). คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรในศตวรรษที่ 21. วารสารการประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาครั้งที่ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม 2560, 487-493.
- สถาบันพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2554). คู่มือการพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาก่อนแต่งตั้งใหม่และเลื่อนเป็นวิทยฐานะผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชี่ยวชาญหรือผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการสำนักงานคณ.จังหวัด/กรุงเทพมหานครเชี่ยวชาญ สำหรับผู้ดำเนินการพัฒนาและผู้เข้ารับการพัฒนา. นครปฐม: สถาบันพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวง.
- สายชล มัตถะปะโท, วานิช ประเสริฐพรและอดุลย์ พิมพ์ทอง. (2564). ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5. วารสาร มจร อุบล บริทรรศน์, 6(3) : 66
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2558). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3. (2565). รายงานผลการดำเนินงานตามนโยบายและจุดเน้น การพัฒนาคุณภาพ มาตรฐานการศึกษา. มหาสารคาม : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3.
- สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 1. (2561). คู่มือปฏิบัติงานกลุ่มพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: กลุ่มบริหารงานบุคคล สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 1.
- สำนักพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลและนิติการ. (2562). คู่มือการพัฒนาตนเองผ่านระบบออนไลน์ และการประชุมปฏิบัติการเสริมสร้างสมรรถนะครูผู้ช่วยสู่การเป็นครูมืออาชีพ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- อนุชิต วรรณสุทธิ. (2551). การศึกษาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพในอนาคต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

การจัดการคุณภาพและคุณลักษณะอาหารสดของกลุ่มงานโภชนาศาสตร์

โรงพยาบาลหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

Quality management and characteristics of fresh food by the Nutrition Department at
Hat Yai Hospital, Hat Yai District, Songkhla Province

มนีวรรณ ทองอ่อน

นักโภชนาการชำนาญการ กลุ่มงานโภชนาศาสตร์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสงขลา

Maneewan Tongon

Nutrition Professional Level. Hatyai Hospital Nutrition Group Song khla Provincail Public. Health office

Email: maneewan7131@gmail.com

วันที่รับบทความ: 22 มีนาคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ 11 เมษายน 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 16 เมษายน 2567

Received: March 22, 2024; Revised: April 11, 2024; Accepted: April 16, 2024

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษากระบวนการจัดการคุณภาพและคุณลักษณะอาหารสดของกลุ่มงานโภชนาศาสตร์ โรงพยาบาลหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 2) เพื่อจัดทำระบบการบริหารสินค้าคงคลังประเภทอาหารสดของกลุ่มงานโภชนาศาสตร์ โรงพยาบาลหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา และ 3) เพื่อศึกษาระดับการยอมรับของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านการผลิตอาหารของบุคลากรและเจ้าหน้าที่ของกลุ่มงานโภชนาศาสตร์ โรงพยาบาลหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ที่มีต่อกระบวนการจัดการคุณภาพและคุณลักษณะอาหารสดของกลุ่มงานโภชนาศาสตร์ ประชากรเป็นบุคลากรของกลุ่มงานโภชนาศาสตร์ โรงพยาบาลหาดใหญ่ จำนวน 53 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 47 คน เครื่องมือเป็นแบบสอบถามวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นใช้เกณฑ์ค่าความเชื่อมั่นที่ 0.75 ขึ้นไป ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.965

ผลการศึกษา พบว่า 1. กระบวนการจัดการคุณภาพและคุณลักษณะอาหารสดมีจำนวน 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการกำหนดคุณลักษณะอาหารสด 2) ด้านการจัดซื้ออาหารสด 3) ด้านการตรวจรับอาหารสด 4) ด้านการจัดเก็บอาหารสด 5) ด้านการเบิกจ่ายอาหารสด 6) ด้านการประกอบอาหาร 2.จัดทำระบบการบริหารสินค้าคงคลังประเภทอาหารสดโดยการกำหนดขั้นตอนการดำเนินการปฏิบัติงานในการควบคุมคุณภาพและคุณลักษณะอาหารสดของบุคลากรของกลุ่มงานโภชนาศาสตร์ จำนวน 6 ขั้นตอนในการปฏิบัติงานโดยใช้แบบฟอร์มต่างๆควบคุมทั้ง 6 ด้าน 3.ระดับการยอมรับของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานที่มีต่อระบบการบริหารสินค้าคงคลังประเภทอาหารสด โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$, S.D. 0.79) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการจัดเก็บอาหารสด มีระดับการยอมรับเป็นอันดับแรก ($\bar{X} = 3.32$, S.D. 0.47) มีระดับการยอมรับอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ด้านการตรวจรับอาหารสด ($\bar{X} = 4.17$, S.D. 0.63) และด้านการประกอบอาหาร ($\bar{X} = 4.12$, S.D. 0.62) มีระดับการยอมรับอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการเบิกจ่ายอาหารสด ($\bar{X} = 3.38$, S.D. 0.76)

ด้านการจัดซื้ออาหารสด ($\bar{X} = 3.37$, S.D. 0.74) และ ด้านการกำหนดคุณลักษณะอาหารสด ($\bar{X} = 3.35$, S.D. 0.73) มีระดับการยอมรับอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

คำสำคัญ : การจัดการคุณภาพ; คุณลักษณะอาหารสด; โภชนศาสตร์; โรงพยาบาลหาดใหญ่

Abstract

The research aims to study the following: 1) To study the process of managing the quality and characteristics of fresh food by the nutrition team at Hat Yai Hospital, Hat Yai District, Songkhla Province. 2) To develop a stock management system for fresh food products by the nutrition team at Hat Yai Hospital, Hat Yai District, Songkhla Province. 3) To investigate the level of acceptance of production food staff and personnel of the nutrition team at Hat Yai Hospital, Hat Yai District, Songkhla Province, towards the quality management process and characteristics of fresh food by the nutrition team. The population is personnel of the Nutrition Group. Hat Yai Hospital, 53 people. A sample size of 47 people. The research instrument was a questionnaire used to analyses confidence levels, with a confidence level criterion of 0.75 or above, resulting in a confidence level of 0.965.

The study found that: 1. The process of managing the quality and characteristics of fresh food consists of 6 aspects, including; 1. Specifying the characteristics of fresh food, 2. Procurement of fresh food, 3. Inspection of fresh food upon receipt, 4. Storage of fresh food, 5. Dispensing of fresh food and 6. Food preparation. 2. A stock management system for fresh food was developed by defining operational procedures to control the quality and characteristics of fresh food by the personnel of the nutrition team. This system consists of 6 operational steps, utilizing various forms to control all 6 aspects. 3. The overall level of acceptance of production food staff towards the stock management system for fresh food was high ($\bar{X} = 3.79$, S.D. 0.79). Upon analyzing each aspect, it was found that: The storage of fresh food had the highest level of acceptance ($\bar{X} = 3.32$, S.D. 0.47). The inspection of fresh food upon receipt ($\bar{X} = 4.17$, S.D. 0.63). The food preparation ($\bar{X} = 4.12$, S.D. 0.62) also had a high level of acceptance. Lastly dispensing of fresh food ($\bar{X} = 3.38$, S.D. 0.76), procurement of fresh food ($\bar{X} = 3.37$, S.D. 0.74), and characterization of fresh food ($\bar{X} = 3.35$, S.D. 0.73) had a moderate level of acceptance.

Keywords: Quality Management; Characteristics of Fresh Food; Nutrition; Hat Yai Hospital

บทนำ

ตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2556 เป็นต้นมากระทรวงสาธารณสุข มีนโยบายให้โรงพยาบาลในกระทรวงสาธารณสุข มีมาตรฐานอาหารปลอดภัยโดยเน้นความสำคัญให้โรงพยาบาลพยายามพัฒนาให้โรงพยาบาลมีวัตถุดิบที่ปลอดภัยในการประกอบอาหารให้กับผู้ป่วย ซึ่งนอกจากจะเป็นการป้องกันการเกิดโรคในระยะสั้นและระยะยาวแล้ว ความปลอดภัยด้านอาหารที่มีประสิทธิภาพที่สูงขึ้นและยั่งยืน เพราะการดำเนินงานได้มีการบูรณาการให้อาหารมีความปลอดภัยแบบครบวงจร และขยายความปลอดภัยด้านอาหารไปครอบคลุมแหล่งท่องเที่ยว, โรงแรม, โรงเรียน ทำให้เกิดวัฒนธรรมอาหารปลอดภัยทุกภาคส่วน และหน่วยงานต่างๆ โรงพยาบาลหาดใหญ่ตระหนักถึงพิษภัยความไม่ปลอดภัย และสิ่งปนเปื้อนในอาหาร พร้อมกับกระทรวงสาธารณสุขได้สนับสนุนประสานงานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ การเกษตร กระทรวงมหาดไทยทั้งสนับสนุนงบประมาณเพื่อสนับสนุนด้านการพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะการตรวจสอบสารปนเปื้อนจากยาฆ่าแมลงในผักและผลไม้ การบริหารจัดการด้านการจัดซื้อจัดจ้างอาหารปลอดภัยจากผู้ผลิตเพื่อส่งเสริมให้ผู้บริโภคมีสุขภาพดีปลอดภัยจากสารเคมีกำจัดแมลงที่เกษตรกรนิยมใช้ สารเคมีที่ใช้บางตัวมีความคงทนมากสลายได้ยากในสิ่งแวดล้อม และสะสมในร่างกายมนุษย์ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพและได้รับการสนับสนุนให้บุคลากรมีทักษะการตรวจสอบสารปนเปื้อนด้วยชุดทดสอบสารเคมีที่พัฒนาโดยกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ใช้ง่าย สะดวก รวดเร็ว ราคาไม่แพง สามารถวางแผนกำหนดตรวจสอบได้ด้วยตนเอง รวมถึงสามารถบริหารจัดการด้านการจัดซื้อจัดจ้างอาหารปลอดภัยได้สะดวกขึ้น

โรงพยาบาลหาดใหญ่ รับนโยบายและปฏิบัติตามแผนงาน และนโยบายอาหารปลอดภัย มีทั้งการพัฒนาเครือข่ายคู่ค้าเพื่อรับรองวัตถุดิบและอาหารปลอดภัยในการให้บริการอาหารแก่ผู้ป่วยด้วยจำนวนผู้รับบริการของผู้ป่วยในโรงพยาบาลหาดใหญ่มีจำนวนผู้รับบริการเพิ่มมากขึ้น การจัดซื้อจัดหาวัตถุดิบอาหารสด และผลิตภัณฑ์ที่ต้องการใช้มีความหลากหลายและเพิ่มชนิดมากขึ้น ในปี พ.ศ.2562 โรงพยาบาลหาดใหญ่ได้เริ่มทำการจัดซื้ออาหารปลอดภัยจากเครือข่ายของรายการนำเข้าที่เป็นวัตถุดิบอาหารสด และปัจจุบันโรงพยาบาลหาดใหญ่สามารถพัฒนาปรับเพิ่มการจัดซื้ออาหารสด และผลิตภัณฑ์ของรายการนำเข้าทั้งหมด ปัจจุบันการบริการอาหารผู้ป่วยในของโรงพยาบาลหาดใหญ่เปิดดำเนินการให้บริการผู้ป่วยจำนวน 1,000 เตียง และจะขยายเพิ่มเป็น 1,200 เตียง กลุ่มงานโภชนศาสตร์โรงพยาบาลหาดใหญ่ ต้องผลิตและให้บริการอาหารด้วยความมุ่งมั่นเพื่อให้บริการ มีคุณภาพ โดยคำนึงถึงความปลอดภัย ถูกโรค ถูกคน และให้ผู้รับบริการมีความพึงพอใจและป้องกันการสูญเสียเปล่าของทรัพยากรในการจัดการเป็นสำคัญ การคัดสรรวัตถุดิบที่นำเข้านำมาผลิตทุกมื้ออาหารจึงควรได้คุณลักษณะที่เหมาะสมกับการจัดทำเมนูอาหารประจำวันของท้องถิ่นและให้ตรงตามความต้องการให้ได้มากที่สุดจะเกิดประโยชน์สูงสุดทั้งองค์กร และผู้รับบริการผู้ป่วยใน กลุ่มงานโภชน

ศาสตร์โรงพยาบาลหาดใหญ่ จึงได้มีการคัดเลือกวัตถุดิบต่างๆ ทุกชนิดที่นำเข้ามาในรายผลิตของหน่วยผลิตต่างๆ ได้แก่

1. หน่วยผลิตอาหารธรรมดา ผู้ป่วยพิเศษ และสามัญพุท จำนวน 141,915 ชุด/ปี
2. หน่วยผลิตอาหารอ่อน ผู้ป่วยพิเศษ และสามัญพุท จำนวน 41,085ชุด/ปี
3. หน่วยผลิตอาหารธรรมดา ผู้ป่วยพิเศษ และสามัญอิสลาม จำนวน 67,510 ชุด/ปี
4. หน่วยผลิตอาหารอ่อน ผู้ป่วยพิเศษ และสามัญอิสลาม จำนวน 15,560 ชุด/ปี
5. หน่วยผลิตอาหารเด็ก จำนวน 9,585 ชุด/ปี
6. หน่วยผลิตอาหารเหลวข้น เหลวใส จำนวน 4,920 ชุด/ปี
7. หน่วยผลิตอาหารเหลวใส จำนวน 2,460 ชุด/ปี
8. หน่วยผลิตอาหารทางสายให้อาหาร จำนวน 417,635 ชุด/ปี

แนวทางการตรวจรับวัตถุดิบของโรงพยาบาล ได้กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกวัตถุดิบแต่ละหมวดและตรวจสอบปริมาณและคุณภาพวัตถุดิบมากมายหลายชนิดตามเกณฑ์ที่กำหนดเพื่อให้ได้คุณลักษณะตามมาตรฐานและมีการตรวจสอบสิ่งปนเปื้อนที่ติดมากับผัก ผลไม้ และเนื้อสัตว์ จึงมีการกำหนดคุณลักษณะที่ใช้เป็นตัวตั้งเป้าหมายระหว่างคู่ค้าเพื่อให้โรงพยาบาล ให้ได้รับวัตถุดิบและวัสดุบริโภคทุกชนิดตรงกับความต้องการมากที่สุด และมีการคำนวณวัตถุดิบในการจัดซื้อให้เพียงพอต่อความต้องการที่จะใช้ เพื่อการจัดสรรงบประมาณไม่ให้เกิดความสิ้นเปลือง

โรงพยาบาลหาดใหญ่ เล็งเห็นถึงความสำคัญของการบริโภคอาหารที่สะอาด ปลอดภัย ภายใต้การปฏิบัติตามนโยบายอาหารปลอดภัย และการตรวจสอบคุณภาพภายในโรงพยาบาล จึงได้มีการดำเนินการและได้ทำการศึกษาถึงคุณลักษณะอาหารสดและผลิตภัณฑ์ เพื่อใช้ในกระบวนการคัดเลือกวัตถุดิบให้ได้คุณภาพตามที่ต้องการ โดยคำนึงถึงความสำคัญของการคัดเลือก คัดสรรวัตถุดิบจากสถานประกอบการที่น่าเชื่อถือจากเครือข่ายอาหารปลอดภัยในจังหวัดสงขลาได้แก่ บริษัทวิสาหกิจชุมชนระโนดกล้วยหอมทองปลอดภัย จำกัด และบริษัทเกษตรปลอดภัย (2019 จำกัด) และสะดวกต่อการสั่งซื้อวัตถุดิบทุกชนิดให้ตรงกับความต้องการให้ได้มากที่สุด เหมาะสมกับการให้บริการผู้ป่วยภายในโรงพยาบาลได้บริโภคอาหารที่สะอาด ปลอดภัย ปราศจากสารพิษซึ่งจากศึกษาข้อมูลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการคุณภาพและคุณลักษณะอาหารสดของกลุ่มงานโภชนศาสตร์ โรงพยาบาลหาดใหญ่ อำเภหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

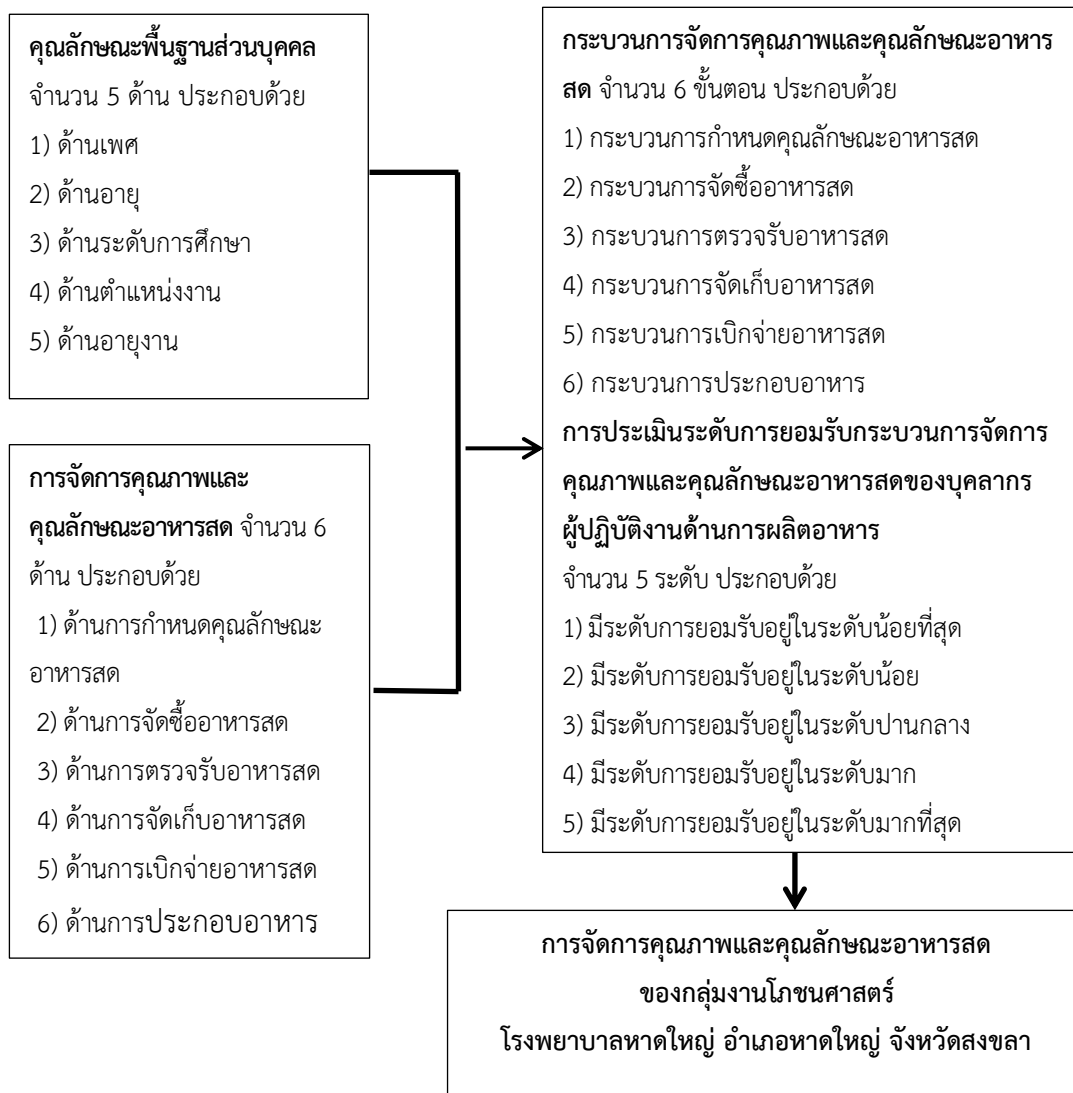
วัตถุประสงค์ (Objectives)

1. เพื่อศึกษากระบวนการจัดการคุณภาพและคุณลักษณะอาหารสดของกลุ่มงานโภชนศาสตร์ โรงพยาบาลหาดใหญ่ อำเภหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

2. เพื่อจัดทำระบบการบริหารสินค้าคงคลังประเภทอาหารสดของกลุ่มงานโภชนศาสตร์ โรงพยาบาลหาดใหญ่ อำเภหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

3. เพื่อศึกษาระดับการยอมรับของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านการผลิตอาหารของบุคลากรและเจ้าหน้าที่ของกลุ่มงานโภชนศาสตร์ โรงพยาบาลหาดใหญ่ อำเภหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ที่มีต่อกระบวนการจัดการคุณภาพและคุณลักษณะอาหารสดของกลุ่มงานโภชนศาสตร์

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยรูปแบบเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณโดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาการจัดการคุณภาพและคุณลักษณะอาหารสดของกลุ่มงานโภชนาศาสตร์ โรงพยาบาลหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ในครั้งนี้เป็นบุคลากรของกลุ่มงานโภชนาศาสตร์ โรงพยาบาลหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จำนวน 53 คน ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างในกรณีที่ทราบจำนวนประชากร (Infinite Population) (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2555) ใช้การคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อประมาณค่าสัดส่วนของประชากรโดยคาดว่าสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ .50 จากประชากรทั้งหมด ระดับความเชื่อมั่น 95% และยอมรับค่าความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่างได้ 5% ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 46.6783 คน ผู้วิจัยจึงใช้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ 47 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้พัฒนาแบบสอบถามจากการศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นกระหนังกคำถามเพื่อใช้ศึกษาระดับระดับการยอมรับของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านการผลิตอาหารของบุคลากรและเจ้าหน้าที่ของกลุ่มงานโภชนาศาสตร์โรงพยาบาลหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ที่มีต่อกระบวนการจัดการคุณภาพและคุณลักษณะอาหารสดของกลุ่มงานโภชนาศาสตร์ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของ Likert (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2553) โดยการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านการผลิตอาหารของโรงพยาบาลที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างแต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ (Cronbach) (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2555) ใช้เกณฑ์ค่าความเชื่อมั่นที่ 0.75 ขึ้นไป ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.922

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยการทดลองใช้ระบบการจัดการคุณภาพและคุณลักษณะอาหารสดของกลุ่มงานโภชนาศาสตร์กับบุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านการผลิตอาหารกลุ่มงานโภชนาศาสตร์ โรงพยาบาลหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของแบบสอบถาม พบว่าแบบสอบถามมีความสมบูรณ์ คิดเป็นร้อยละ 100

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคลของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านการผลิตอาหารกลุ่มงานโภชนาศาสตร์ โรงพยาบาลหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ และวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการยอมรับกระบวนการจัดการคุณภาพและคุณลักษณะอาหารสด ของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านการผลิตอาหารกลุ่มงานโภชนาศาสตร์ โรงพยาบาลหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สรุปผลการศึกษาวิจัยและนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยายดังต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการจัดการคุณภาพและคุณลักษณะอาหารสดมีจำนวน 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการกำหนดคุณลักษณะอาหารสด 2) ด้านการจัดซื้ออาหารสด 3) ด้านการตรวจรับอาหารสด 4) ด้านการจัดเก็บอาหารสด 5) ด้านการเบิกจ่ายอาหารสด 6) ด้านการประกอบอาหาร

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับจัดทำระบบการบริหารสินค้าคงคลังประเภทอาหารสดโดยการกำหนดขั้นตอนการดำเนินการปฏิบัติงานในการควบคุมคุณภาพและคุณลักษณะอาหารสดของบุคลากรของกลุ่มงานโภชนาศาสตร์ จำนวน 6 ขั้นตอนในการปฏิบัติงานโดยใช้แบบฟอร์มต่างๆควบคุมทั้ง 6 ด้าน

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคลของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านการผลิตอาหารกลุ่มงานโภชนาศาสตร์ โรงพยาบาลหาดใหญ่ อำเภหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จำนวน 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านเพศ 2) ด้านอายุ 3) ด้านระดับการศึกษา 4) ด้านตำแหน่งงาน 5) ด้านอายุงาน โดยการวิเคราะห์หาค่าความถี่ ค่าร้อยละ และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคลของบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน ด้านการผลิตอาหารกลุ่มงานโภชนาศาสตร์ จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล

(n = 47)

คุณลักษณะส่วนบุคคล		จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ			
1	ชาย	6	12.77
2	หญิง	41	87.23
อายุ			
1	15 – 25 ปี	5	10.64
2	26 – 35 ปี	10	21.28
3	36 – 45 ปี	17	36.17
4	46 – 55 ปี	12	25.53
5	56 ปีขึ้นไป	3	6.38
ระดับการศึกษา			
1	มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า	22	46.81
2	อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	12	25.53

ตารางที่ 1 (ต่อ)

	คุณลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
3	ปริญญาตรี	13	27.66
ตำแหน่งงาน			
1	เตรียมอาหารและสั่งซื้ออาหาร	5	10.64
2	ตรวจรับอาหาร	4	8.51
3	ทำความสะอาดและจัดเก็บ	4	8.51
4	จัดเตรียมและตกแต่ง	4	8.51
5	เบิก - จ่าย	5	10.64
6	ปรุงประกอบอาหาร	13	27.66
7	จัดส่งอาหาร	12	25.53
อายุงาน			
1	ต่ำกว่า 5 ปี	10	21.28
2	5 - 10 ปี	7	14.89
3	11 - 15 ปี	12	25.53
4	16 - 20 ปี	11	23.40
5	21 ปี ขึ้นไป	7	14.89

จากตารางที่ 1 ผลการศึกษา พบว่า บุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านการผลิตอาหารกลุ่มงานโภชนศาสตร์ โรงพยาบาลหาดใหญ่ อำเภหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 41 คน คิดเป็น ร้อยละ 87.23 และเพศชาย จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 12.77 ตามลำดับ ส่วนใหญ่อายุ 36 - 45 ปี จำนวน 17 คน คิดเป็น ร้อยละ 36.17 รองลงมา อายุ 46 - 55 ปี จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 25.33 อายุ 26 - 35 ปี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 21.28 อายุ 15 - 25 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 10.64 และ อายุ 56 ปี ขึ้นไป จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 6.38 ตามลำดับ ส่วนใหญ่ระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 46.81 รองลงมา ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 27.66 และระดับการศึกษานุปริญญาหรือเทียบเท่า จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 25.53 ตามลำดับ ส่วนใหญ่ปฏิบัติงาน กลุ่มงานปรุงประกอบอาหาร จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 27.66 รองลงมา ปฏิบัติงาน กลุ่มงานจัดส่งอาหาร จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 25.53 และบุคลากรปฏิบัติงานกลุ่มงานเตรียมอาหาร และสั่งซื้ออาหาร กับ กลุ่มงานเบิก - จ่าย มีจำนวนบุคลากรเท่ากัน จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 10.64 โดย บุคลากรปฏิบัติงานกลุ่มงานตรวจรับอาหาร กลุ่มงานทำความสะอาดและจัดเก็บ และกลุ่มงานจัดเตรียมและตกแต่งมีจำนวนบุคลากรเท่ากัน จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 8.51 ตามลำดับ และ ส่วนใหญ่มีอายุงาน 11 -

15 ปี จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 25.53 รองลงมา มีอายุงาน 16 – 20 ปี จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 23.40 มีอายุงาน ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 21.28 โดย บุคลากร มีอายุงาน 5 – 10 ปี และ มีอายุงาน 21 ปี ขึ้นไป มีจำนวนบุคลากรเท่ากัน จำนวน 7 คน คิดเป็น ร้อยละ 14.89 ตามลำดับ

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการยอมรับกระบวนการจัดการคุณภาพและคุณลักษณะอาหารสดของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านการผลิตอาหารกลุ่มงานโภชนศาสตร์ โรงพยาบาลหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จำนวน 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการกำหนดคุณลักษณะอาหารสด 2) ด้านการจัดซื้ออาหารสด 3) ด้านการตรวจรับอาหารสด 4) ด้านการจัดเก็บอาหารสด 5) ด้านการเบิกจ่ายอาหารสด และ 6) ด้านการประกอบอาหารของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านการผลิตอาหารกลุ่มงานโภชนศาสตร์ โรงพยาบาลหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยการวิเคราะห์ หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับระดับการยอมรับกระบวนการจัดการคุณภาพและคุณลักษณะอาหารสด โดยรวม

(n = 47)

กระบวนการจัดการคุณภาพ และคุณลักษณะอาหารสด	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการยอมรับ
1. ด้านการกำหนดคุณลักษณะอาหารสด	3.35	0.73	ปานกลาง
2. ด้านการจัดซื้ออาหารสด	3.37	0.74	ปานกลาง
3. ด้านการตรวจรับอาหารสด	4.17	0.63	มาก
4. ด้านการจัดเก็บอาหารสด	4.32	0.47	มากที่สุด
5. ด้านการเบิกจ่ายอาหารสด	3.38	0.76	ปานกลาง
6. ด้านการประกอบอาหาร	4.12	0.62	มาก
รวม	3.79	0.79	มาก

จากตารางที่ 2 ผลการศึกษาพบว่าบุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านการผลิตอาหาร กลุ่มงานโภชนศาสตร์ โรงพยาบาลหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีระดับการยอมรับกระบวนการจัดการคุณภาพและคุณลักษณะอาหารสด โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$, S.D. 0.79) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการจัดเก็บอาหารสด มีระดับการยอมรับสูงสุด ($\bar{X} = 3.32$, S.D. 0.47) รองลงมา ด้านการตรวจรับอาหารสด ($\bar{X} = 4.17$, S.D. 0.63) และด้านการประกอบอาหาร ($\bar{X} = 4.12$, S.D. 0.62) มีระดับการยอมรับอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการเบิกจ่ายอาหารสด ($\bar{X} = 3.38$, S.D. 0.76) ด้านการจัดซื้ออาหารสด ($\bar{X} = 3.37$, S.D. 0.74) และ ด้านการกำหนดคุณลักษณะอาหารสด ($\bar{X} = 3.35$, S.D. 0.73) มีระดับการยอมรับอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

อภิปรายผล

การจัดการคุณภาพและคุณลักษณะอาหารสดของกลุ่มงานโภชนาศาสตร์ โรงพยาบาลหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่า บุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านการผลิตอาหารกลุ่มงานโภชนาศาสตร์ โรงพยาบาลหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีระดับการยอมรับกระบวนการจัดการคุณภาพและคุณลักษณะอาหารสดโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก สามารถอภิปรายผล ดังนี้

1. ด้านการจัดเก็บอาหารสด มีระดับการยอมรับสูงสุดมีระดับการยอมรับอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา มีระดับการยอมรับอยู่ในระดับมากจำนวน 2 ด้าน ได้แก่ด้านการตรวจรับอาหารสด และด้านการประกอบอาหารเนื่องจากโรงพยาบาลต้องมีการควบคุมมาตรฐานเพื่อให้แน่ใจว่าวัตถุดิบที่นำมาประกอบอาหารมีความปลอดภัยแก่ผู้บริโภค โดยใช้ 3 มาตรการคือ 1) ตรวจสอบคุณภาพโดยโรงพยาบาล โดยการกำหนดแนวทางในการตรวจรับวัตถุดิบโรงพยาบาลมีเกณฑ์การตรวจรับวัตถุดิบสดและวัตถุดิบที่ผ่านการแปรรูป และมีเกณฑ์การตรวจสอบคุณภาพและความปลอดภัยอาหาร 2) ตรวจสอบคุณภาพประจำปี การตรวจสอบคุณภาพความปลอดภัยอาหารประจำปีโดยจัดทำแผนการตรวจเฝ้าระวังร่วมกับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดและสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา และ 3) มีค่าปรับกรณีไม่ได้มาตรฐาน การตรวจสอบคุณภาพและความปลอดภัยก่อนรับวัตถุดิบและอาหารแปรรูปด้วยชุดทดสอบ และสุ่มตัวอย่างผักและผลไม้สด จำนวน 2 ตัวอย่าง ต่อเดือนต่อโรงพยาบาล เพื่อส่งตรวจวิเคราะห์สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช ด้วยวิธีห้องปฏิบัติการหากพบว่ามีสารปนเปื้อนให้พิจารณาใช้มาตรการดำเนินการเพื่อให้เกิดคุณภาพที่ดีในครั้งต่อไป เช่น กำหนดค่าปรับตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 สอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนา ปานราช. (2553) ทำการศึกษา เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการอาหารปลอดภัยของโรงพยาบาลผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการอาหารปลอดภัยของโรงพยาบาลประกอบด้วย การบริหารจัดการอาหารปลอดภัยที่สำคัญ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านกระบวนการผลิตอาหารที่ปลอดภัย ด้านการควบคุมกำกับอาหารปลอดภัย และด้านการจัดการหาวัตถุดิบที่ปลอดภัย และ ปัจจัยสนับสนุนให้การบริหารจัดการอาหารปลอดภัยประสบความสำเร็จ 2 ด้าน ได้แก่ นโยบายและการสนับสนุนของผู้บริหาร และทีมพัฒนาอาหารปลอดภัยของโรงพยาบาล และสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของวิไลวรรณ สาครินทร์ (2565) ได้ทำการศึกษา การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงพยาบาลอาหารปลอดภัยจังหวัดสงขลา มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงพยาบาลอาหาร ปลอดภัย จังหวัดสงขลา ศึกษาแบบ “โรงพยาบาลความปลอดภัยด้านอาหาร” พบว่า รูปแบบการบริหารจัดการโรงพยาบาลอาหารปลอดภัย ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) การคัดเลือกวัตถุดิบและอาหารแปรรูป มี 6 องค์ประกอบย่อยคือ กลไกความร่วมมือวิสาหกิจชุมชน สร้างความเข้มแข็งวิสาหกิจชุมชน รับรองมาตรฐานการผลิต สถานที่ผลิต พัฒนาเครือข่ายเกษตรกรและจับคู่ธุรกิจระหว่างผู้ซื้อกับผู้ขาย 2) การตรวจสอบสารปนเปื้อน สารตกค้างในวัตถุดิบ มี 2 องค์ประกอบย่อย คือ จัดระบบการแบ่งพื้นที่และพัฒนาทักษะการตรวจสอบปนเปื้อนของ

เจ้าหน้าที่ 3) การจัดทำเมนูล่วงหน้ามี 4 องค์ประกอบย่อยคือ ปรับเมนูอาหารตามฤดูกาล จัดตั้งกลุ่มไลน์การใช้วัตถุดิบคงเหลือทำอาหาร สำหรับการประชุมและแปลงเมนูล่วงหน้าเป็นรายการวัตถุดิบ 4) การจัดซื้อจัดจ้างโดยวิธีคัดเลือกและวิธีเฉพาะเจาะจง มี 3 องค์ประกอบย่อยคือ จัดซื้อจัดจ้างผ่านวิสาหกิจชุมชน ให้สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเป็นคนกลาง และมีระบบกองทุนสำรองของวิสาหกิจ ชุมชน และ 5) การจัดตลาดสีเขียวของโรงพยาบาล มี 4 องค์ประกอบย่อยคือ จัดตลาดสีเขียว 1 วัน/ สัปดาห์เปิดพื้นที่จำหน่ายสินค้าให้เกษตรกร ตั้งชื่อตลาดเป็นเอกลักษณ์และส่งเสริมกิจกรรม สอดแทรกความรู้ และการศึกษาของ บุญยม โปธามูล (2558) ได้ทำการศึกษาความคาดหวังและความพึงพอใจของผู้ป่วยต่อการรับบริการอาหารในโรงพยาบาลสยามราษฎร์ เชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคาดหวังและความพึงพอใจในการให้บริการอาหารของโรงพยาบาลสยามราษฎร์ เชียงใหม่ ผลการศึกษา พบว่า ความคาดหวังของผู้ป่วยต่อการรับบริการอาหาร ในภาพรวม ส่วนใหญ่มีความคาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรื่องที่ได้คะแนนสูงสุดคือ ลักษณะอาหารที่ให้บริการผู้ป่วย รองลงมา คือ ลักษณะภาชนะบรรจุอาหารที่ใช้สัมผัสรับประทานอาหาร แต่ในส่วนของความพึงพอใจนั้น พบว่า ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยเรื่องที่ได้คะแนนสูงสุด คือ ลักษณะอาหารที่ให้บริการผู้ป่วย รองลงมา คือ ลักษณะภาชนะบรรจุอาหารและอุปกรณ์ที่ใช้สัมผัสรับประทานอาหาร ลักษณะอาหารที่ให้บริการผู้ป่วย ส่วนใหญ่มีความคาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรื่องที่ได้คะแนนสูงสุด คือ มีการจัดอาหารให้หลากหลาย รองลงมา คือ จัดอาหารได้เหมาะสมกับโรคที่เป็น แต่ในส่วนของความพึงพอใจนั้น มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากโดยเรื่องที่ได้คะแนนสูงสุด คือ มีการจัดอาหารให้หลากหลาย รองลงมาคือ รสชาติของอาหาร ลักษณะการบริการของเจ้าหน้าที่เสริฟอาหาร ส่วนใหญ่มีความคาดหวังอยู่ในระดับมาก โดยเรื่องที่ได้คะแนนสูงสุด คือ มนุษย์สัมพันธ์ต่อผู้ป่วยและญาติ มากที่สุด รองลงมาคือ การเอาใจใส่และดูแลผู้ป่วย การแต่งกายของเจ้าหน้าที่ และความสะอาดของเส้นผมเจ้าหน้าที่

2. ด้านการกำหนดคุณลักษณะอาหารสด ด้านการจัดซื้ออาหารสด มีระดับการยอมรับด้านการเบิกจ่ายอาหารสดอยู่ในระดับปานกลางเนื่องจากบุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านการผลิตอาหารกลุ่มงานโภชนาศาสตร์ โรงพยาบาลหาดใหญ่ ส่วนใหญ่วุฒิการศึกษานุปริญญาหรือเทียบเท่า และมีมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าอายุงานไม่เกิน 15 ปี และปฏิบัติงาน ตามตำแหน่งงานของตัวเอง ไม่ได้มีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ การรับรู้ในตำแหน่งงานอื่น ๆ ไม่เข้าใจอย่างถ่องแท้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิสมัย บุษบุญ และ มะลิวรรณ อังคณิตย (2566) การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการปรับปรุงระบบคุณภาพ Food safety โดยใช้แนวทางการบริหารความเสี่ยง ผลการศึกษาพบว่า ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน จำนวน 3 ปัจจัย คือ 1) พนักงานขาดความรู้ความเข้าใจ ทักษะในการปฏิบัติงานที่ถูกต้อง 2) พนักงานขาดความตระหนักไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดข้อบังคับต่างๆ วิธีการปฏิบัติงานที่กำหนดไว้และ 3) วัตถุดิบมีคุณภาพและความปลอดภัยไม่ตรงกับมาตรฐาน การซื้อขายหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องวัตถุดิบมีการปลอมปนปนเปื้อนด้านสายพันธุ์ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุวิมล ฉัตรานุกูล (2560) ศึกษาปัจจัยการรับรู้และการปฏิบัติด้านการป้องกันการปนเปื้อนสารเคมีใน

อาหารสดของ ประชาชน ตำบลหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การรับรู้และความตระหนักถึงอันตรายที่จะ ได้รับความจากการปนเปื้อนสารเคมีในอาหารสด 2) การปฏิบัติด้านการป้องกันการปนเปื้อนสารเคมีในอาหารสด 3) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้และ การปฏิบัติด้านการป้องกันการปนเปื้อนสารเคมีใน อาหารสดของประชาชน ในพื้นที่ตำบลหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยปัจจัยที่สัมพันธ์กับการรับรู้เรื่องการปนเปื้อนสารเคมีในอาหารสด ได้แก่ การศึกษา และปัจจัยสุขภาพด้านประวัติการมีโรคประจำตัว การแพ้ยาสและการแพ้อาหาร ส่วนปัจจัยที่ความสัมพันธ์กับการปฏิบัติด้านการป้องกันการปนเปื้อนสารเคมีในอาหารสด ได้แก่ การศึกษา รายได้ สุขภาพ และช่องทางการได้รับความรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของวิวัฒน์ แก้วดวงเล็ก และวิรุทธิ์ สิริรัตน์เรืองสุข (2564) ศึกษาการพัฒนาการบริโภคอาหารปลอดภัย ในกลุ่มธุรกิจโรงแรมและที่พัก กรณีศึกษา อำเภอยะรัง จังหวัดสงขลา โดยมีกระบวนการในการวิจัยเริ่มจาก การสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในด้านความปลอดภัยของจังหวัดสงขลา ร่วมกับการเก็บข้อมูลในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นโรงแรมในอำเภอยะรัง จังหวัดสงขลา จำนวน 5 แห่ง ซึ่งทำการสำรวจสภาพแวดล้อมในการประกอบอาหาร รวมทั้งการทดสอบการปนเปื้อนสารเคมีในอาหารด้วยชุดทดสอบบอแรกซ์ ชุดทดสอบสารฟอกขาว ชุดทดสอบสารกันรา ชุดทดสอบฟอร์มาลีน และชุดทดสอบสารฆ่าแมลง ข้อมูลทั้งหมดจะนำมาวิเคราะห์ และร่วมกันพัฒนาการดังกล่าว จากเวทีประชุมเพื่อฟังความคิดเห็น ในภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ผลการศึกษาพบว่า ถึงแม้ว่าจังหวัดสงขลาได้ดำเนินโครงการอาหารปลอดภัย สงขลาเป็นสุข แต่ยังคงขาดการวางแผนการผลิตอาหารปลอดภัยให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค สำหรับภาคธุรกิจโรงแรมในอำเภอยะรังได้มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการประกอบอาหาร ตลอดจนไม่พบการปนเปื้อนสารเคมีในตัวอย่างอาหารแต่อย่างใด แต่จากการสัมภาษณ์ตัวแทนเกษตรกรในจังหวัดสงขลา กลับพบว่า มีความต้องการของผู้บริโภคที่มีการบริโภควัตถุดิบบางชนิดที่นอกเหนือจากฤดูกาลในการผลิต จึงมีความจำเป็นที่จะต้องจัดหาวัตถุดิบจากตลาดในชุมชน หรือในห้างสรรพสินค้า ซึ่งมีราคาถูกและมีวัตถุดิบในตลอดทุกช่วงฤดูกาล แต่วัตถุดิบเหล่านี้อาจมีสารพิษที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพของผู้บริโภค ดังจะเห็นได้จากเครือข่ายเตือนภัยสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ได้ทำการสำรวจเก็บตัวอย่างผักไฮโดรโปนิกส์ จำนวน 19 ตัวอย่าง พบว่า ตัวอย่างผักไฮโดรโปนิกส์เหล่านี้มีสารเคมีกำจัดศัตรูพืชเกินค่ามาตรฐานคิดเป็นร้อยละ 63.3 ของตัวอย่างทั้งหมด นอกจากนี้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์และกระทรวงสาธารณสุข ได้ร่วมกันตรวจสอบสินค้าเกษตรจากโรงบรรจุที่ได้รับการรับรองแนวทางปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี หรือ GAP (Good Agricultural Practice) พบว่า ยังมีสินค้าเกษตรบางชนิดที่มีสารพิษตกค้างในระดับที่ไม่ปลอดภัย ได้แก่ พริก ถั่วฝักยาว คื่นช่าย มะเขือยาว มะเขือเปราะ มะเขือเทศ และส้ม หากผู้บริโภคไม่ล้างทำความสะอาดอย่างถูกต้องและเหมาะสมแล้ว ผู้บริโภคอาจจะได้รับผลกระทบต่อสุขภาพการรับประทานผักและผลไม้ที่มีสารพิษตกค้างเกินค่ามาตรฐาน นอกจากนี้ยังพบว่ามี การปนเปื้อนเชื้อ E.coli ในตัวอย่างน้ำดื่มของโรงแรมที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 1 แห่ง

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายควรนำองค์ความรู้ด้านการจัดการคุณภาพและคุณลักษณะอาหารสดที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้มาจัดทำคู่มือกระบวนการจัดการคุณภาพและคุณลักษณะอาหารสดของกลุ่มงานโภชนศาสตร์โรงพยาบาลหาดใหญ่ อำเภหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เพื่อให้เป็นแนวทางการดำเนินงานของกลุ่มงานโภชนศาสตร์เป็นมาตรฐาน และเป็นไปในแนวทางเดียวกัน และการผลิตอาหารของกลุ่มงานโภชนศาสตร์จะมีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานต่อไป.

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรทำการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการคุณภาพอาหารเฉพาะโรคสำหรับผู้ป่วยโรงพยาบาลหาดใหญ่ อำเภหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา ปานุราช. (2553). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการอาหารปลอดภัยของโรงพยาบาล. ปรินญาณินพนธ์ การศึกษาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2553). การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: ปิสนิเนสอาร์แอนด์ดี.
- ธานินทร์ ศิลป์ จารุ. (2555). การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. พิมพ์ครั้งที่ 7 กรุงเทพฯ : ปิสนิเนสอาร์แอนด์ดี.
- บุญยม โปธามูล. (2558). ความคาดหวังและความพึงพอใจของผู้ป่วยต่อการรับบริการอาหารในโรงพยาบาลสยามราษฎร์ เชียงใหม่. ปรินญาณินพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พิสมัย บุษบุญ และ มะลิวรรณ อังคณิตย. (2566).การพัฒนาแนวทางการจัดบริการงานด้านโภชนาการภายในโรงพยาบาลเพื่อคุณภาพและความปลอดภัย.วารสารอนามัยสิ่งแวดล้อมและสุขภาพชุมชน, 8 (1),153-165.
- วิไลวรรณ สาครินทร์. (2565). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงพยาบาลอาหารปลอดภัยจังหวัดสงขลา. วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ, 15 (1), 226-240.
- วิวัฒน์ แก้วดวงเล็กและวีรยุทธ สิริรัตน์เรืองสุข. (2564). การพัฒนากลไกขับเคลื่อนอาหารปลอดภัยในกลุ่มธุรกิจโรงแรมและที่พัก : กรณีศึกษา อำเภเชียงแสน จังหวัดเชียงราย. วารสารเทคโนโลยีสุรนารี, 14 (1), 17-32.
- สุวิมล ฉัตรานุกูล. (2560). ปัจจัยการรับรู้และการปฏิบัติด้านการป้องกันการปนเปื้อนสารเคมีในอาหารสดของ ประชาชน ตำบลหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี. ปรินญาณินพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่
Factors Affecting Motivation for Performance of Chiang Mai Provincial Administrative
Organization Personnel

พระคุณานต์ ปญญาวโร (ขุนวิเศษ)

อภิรมย์ สีตาคำ

เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

Phra Khunanon Khounviseth

Apirom Sidakham

Kietisak Suklueang

Faculty of Social Sciences Mahachulalongkornrajavidyalaya Chiang Mai Campus

Corresponding author E-mail: pkk.6004504020@gmail.com

วันที่รับบทความ: 2 มีนาคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ 5 มีนาคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 8 มีนาคม 2567

Received: March 2, 2024; Revised: March 5, 2024; Accepted: March 8, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ เป็นงานวิจัยแบบผสานวิธี กลุ่มตัวอย่างคือ บุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 196 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน t-test ,F-test การวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิควิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษา พบว่า 1) ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ หลักพุทธธรรม (สังคหวัตถุ 4) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร ทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ และระดับการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3) ปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับแนวทางแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ขาดการปฏิบัติงานทำให้เกิดกำลังใจที่จะพัฒนางานให้ดีขึ้น บางคนความมุ่งมั่นพากเพียรของท่านในการดำเนินงานต่างๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการปฏิบัติงาน ขาดความเป็นอิสระในการตัดสินใจทางการปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย

และข้อเสนอแนะแนวแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผลสำเร็จของงานมาจากความมุ่งมั่นพากเพียรของท่านในการดำเนินงานต่างๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการปฏิบัติงาน ผู้บังคับบัญชาควรชื่นชมต่อผลการปฏิบัติงานมาจากความเสียสละและทุ่มเทของบุคลากร และผลสำเร็จของงานมาจากการที่ได้นำเอาความรู้ความสามารถและประสบการณ์มาใช้อย่างเต็มที่

คำสำคัญ: แรงจูงใจ; การปฏิบัติงาน; หลักสัจจกต 4

Abstract

This research article aims to 1) study the level of responsibility in the responsibility of supervisors of regional organizations 2) to compare the opinions of personnel on the level of motivation for the performance of personnel of the Chiang Mai Provincial Administration Organization. Classified by personal factors 3) to study the suggestions on motivation guidelines for the performance of personnel of the Chiang Mai Provincial Administration Organization. It is a combined approach research. Between quantitative research and qualitative research in quantitative research, the sample is personnel of the Chiang Mai Provincial Administration Organization 196 people, Data were collected using a questionnaire. analyze data by using statistics of frequency, percentage, mean, standard deviation, Pearson Correlation, t-test, F-test, qualitative research by in-depth interviews with a group of 10 key informants or people. Data were analyzed by content analysis techniques.

The results of the study were as follows: 1) The level of work motivation of the personnel of the Chiang Mai Provincial Administrative Organization, namely the Buddhist Principle (Sangkhawattthu4), was at the overall level at the highest level, The performance of personnel in all 5 areas, overall, was at the highest level, 2) Comparison of the opinions of the personnel towards the level of motivation in the performance of the personnel of the Chiang Mai Provincial Administrative Organization. Categorized by personal factors, namely gender, age, occupation and level of education, different opinions on the motivation to work of personnel. Overall, it's different. with statistical significance at the 0.05 level. Therefore, the research hypothesis was accepted 3) Problems and obstacles regarding the motivation guidelines for the performance of the personnel of the Chiang Mai Provincial Administrative Organization found that the lack of performance caused the strength to develop the work

better. Some of you, your diligence in carrying out various tasks. to achieve operational goals
Lack of independence in making decisions in performing duties as assigned and suggestions
on the motivation for the performance of personnel of the Chiang Mai Provincial Administrative
Organization found that the success of the work comes from your perseverance in performing
various tasks.

Keywords: Motivation; Operational; Sangkhawattathu4

บทนำ

จากสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและตลอดเวลาในปัจจุบัน ส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานขององค์กร ผู้บริหารและผู้นำน้ององค์กรทุกระดับต้องนำกลยุทธ์และเทคนิคทางการบริหารจัดการมาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับปัจจัยสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลง ทั้งด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยี สังคมและการเมือง องค์กรสมัยใหม่จึงมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการบริหารจัดการของผู้นำน้ององค์กรให้เข้ากับสถานการณ์และการแข่งขันที่เกิดขึ้นเพื่อให้องค์กรอยู่รอดและก้าวต่อไปอย่างมั่นคงทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นปัจจัยที่มีค่าอย่างยิ่งของสังคมและประเทศชาติ ประเทศใดที่มีทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพสูง และสามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในทางสร้างสรรค์แล้ว ประเทศนั้นจะเจริญก้าวหน้า มีความมั่งคั่งและมั่นคง ทั้งในทางเศรษฐกิจ การเมืองและทางสังคม แต่หากประเทศใดขาดทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าหรือไม่สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติได้ ประเทศก็จะพัฒนาได้ยาก ความเจริญหรือความล้าหลังของประเทศจึงขึ้นอยู่กับปัจจัยทรัพยากรมนุษย์เป็นสำคัญ เพราะทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยหลักที่ก่อให้เกิดการพัฒนาปัจจัยอื่น ๆ ที่ก่อให้เกิดการพัฒนาไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมล้วนเกิดจากทรัพยากรมนุษย์ทั้งสิ้น (อนันตสิทธิ์ กิตติฤทธิกุล, 2561) ดัง Schuler & Walker (1990) กล่าวว่าการบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ คือชุดของกระบวนการหรือกิจกรรมที่แผนกทรัพยากรมนุษย์และผู้จัดการตามสายงานมีส่วนร่วม เพื่อแก้ปัญหาด้านทรัพยากรมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาขององค์กรเช่นเดียวกับ Noe et al. (2006) กล่าวว่าการบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์คือแผนกิจกรรมและประโยชน์ทางด้านทรัพยากรมนุษย์ที่ถูกวางแผนไว้ล่วงหน้า เพื่อที่จะมุ่งหวังให้องค์กรประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มียุทธศาสตร์การพัฒนา 7 ยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ ที่ 1) ยุทธศาสตร์ด้านโครงสร้างพื้นฐาน 2) ยุทธศาสตร์ด้านเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว 3) ยุทธศาสตร์ด้านทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 4) ยุทธศาสตร์ด้านการศาสนาและวัฒนธรรม จารีต ประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่น 5) ยุทธศาสตร์ด้านการศึกษาและพัฒนาคุณภาพชีวิต 6) ยุทธศาสตร์ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยและการจัดระเบียบชุมชน สังคม 7) ยุทธศาสตร์ด้านการ

บริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี ปัญหาด้านบุคลากรขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานและการพัฒนาบุคลากรไม่ครบทุกตำแหน่ง ด้านโอกาสได้รับความก้าวหน้าในการเลื่อนตำแหน่งและระบบความรู้ของบุคลากรแตกต่างกัน บุคลากรมีความรู้ในระเบียบ ข้อกฎหมายไม่ชัดเจน ด้วยเหตุนี้การปฏิบัติงานในส่วนราชการและระหว่างภาคส่วนราชการยังขาดความเชื่อมโยงเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานยังขาดความรู้ที่เป็นระบบและเหมาะสมกับการปฏิบัติงาน ขาดการสร้างวัฒนธรรมองค์กรและพัฒนาแนวคิดรวมถึงคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อให้เกิดสิ่งจูงใจและขวัญกำลังใจที่จะทำให้ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ทุ่มเทกำลังกายและความคิดในการปฏิบัติงาน ระเบียบบริหารงานบุคคลมีการเปลี่ยนแปลงบ่อยครั้งและไม่ชัดเจน บุคลากรมีความต้องการการรับการพัฒนาจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่หลากหลาย ระบบสมรรถนะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่าการนำเอาหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้คือ หลักสังคหวัตถุธรรม 4 เป็นปัจจัยสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ด้านนโยบายการบริหารและการวางแผนงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ คือ สังคหวัตถุ 4 หมายถึง ธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวคือยึดเหนี่ยวใจบุคคลและประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคี หลักการสงเคราะห์ประกอบด้วยหลัก 4 ประการ ได้แก่ 1) ทาน การให้ คือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของตลอดถึงให้ความรู้และแนะนำสั่งสอน 2) ปิยวาจา หรือ เปยยวัชชะ วาจาเป็นที่รัก วาจาพูดดีมีน้ำใจ หรือวาจาซาบซึ้งใจ คือกล่าวคำสุภาพไพเราะอ่อนหวาน สมานสามัคคี ให้เกิดไมตรีและความรักใคร่นับถือ 3) อัตถจริยา การประพฤติประโยชน์ คือชวนช่วยช่วยเหลือกิจการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ตลอดถึงช่วยแก้ไขปรับปรุงส่งเสริมในทางจริยธรรม 4) สมานัตตตา ความมีตนเสมอ คือ ทำตนเสมอด้วยปลาย ปฏิบัติสม่ำเสมอในชนทั้งหลาย ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาถึงแรงจูงใจของบุคลากรที่มีผลต่อการปฏิบัติงานในองค์กร กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเป็นแรงจูงใจให้แก่ผู้เกี่ยวข้องในการวางแผนพัฒนาการบริหารงานบุคคลให้มีความพร้อมและมีศักยภาพ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

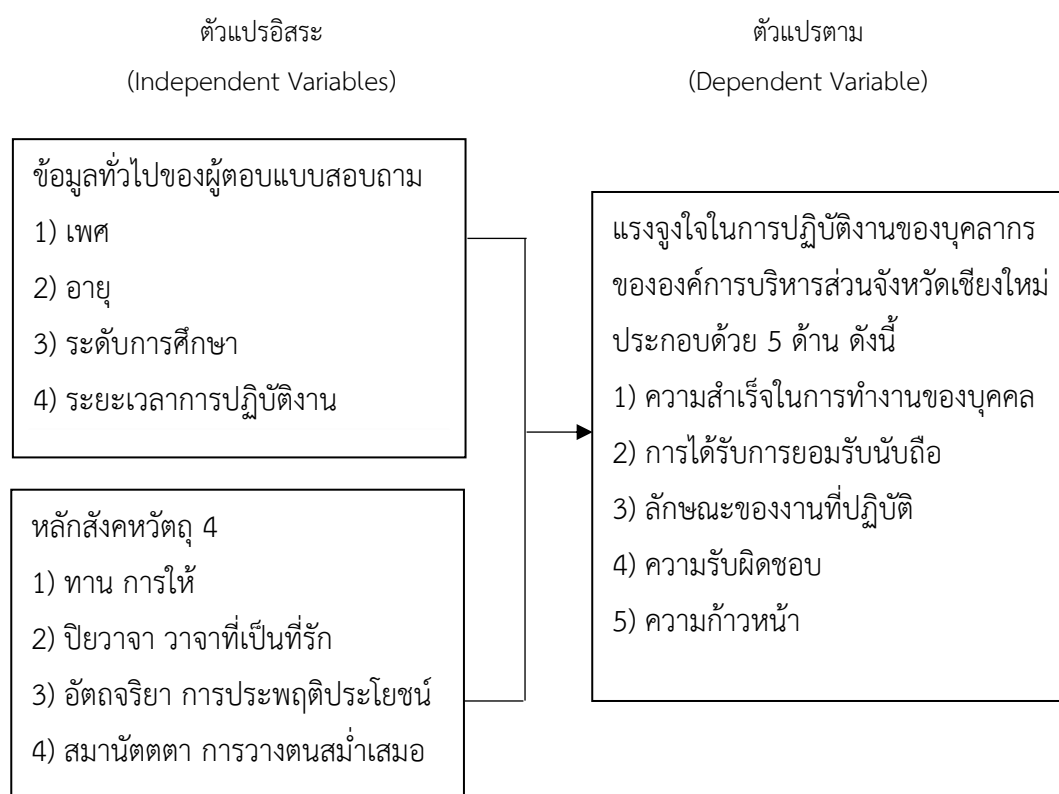
1. เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยของนักวิชาการข้างต้นผู้วิจัยได้นำมาเป็นฐานคิดหลักในการกำหนด ตัวแปรสำหรับงานวิจัยในครั้งนี้ที่สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่” นำเสนอกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) คือ ข้อมูลส่วนบุคคลประกอบด้วย เพศ, อายุ, ระดับการศึกษา, ระยะเวลาการปฏิบัติงาน และหลักพุทธธรรม ได้แก่ สังคหวัตถุ 4 ดังนี้¹ 1) ทาน การให้ 2) ปิยวาจา วาจาที่เป็นที่รัก 3) อตถจริยา การประพฤติประโยชน์ 4) สมานัตตตา การวางตนสม่าเสมอ

ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ โดยผู้วิจัยสังเคราะห์จากแนวคิดทฤษฎีของ Herzberg, F, Frederick ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ 1) ความสำเร็จในการทำงานของบุคคล 2) การได้รับการยอมรับนับถือ 3) ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ 4) ความรับผิดชอบ 5) ความก้าวหน้า ภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) และวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

การวิจัยเชิงปริมาณ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร คือ บุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 381 คน สำหรับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ โดยผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) จากสูตรของ Taro Yamane (1973) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 196 คน โดยหน่วยประชากรในแต่ละหน่วยมีลักษณะเหมือนกันแล้วสุ่มอย่างง่ายเพื่อให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของขนาดกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มประชากร

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaires) แบบสอบถามโดยการสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยจะใช้พัฒนาขึ้นตามกรอบแนวคิดการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับเป็นแบบปลายปิดให้เลือกตอบ (Check List) จำแนกตาม เพศ, อายุ, ระดับการศึกษา, ระยะเวลาการปฏิบัติงาน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับหลักพุทธธรรม (สังคหวัตถุ 4) เพื่อปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านทาน การให้ 2) ปิยวาจา วาจาที่เป็นที่รัก 3) ด้านอัตถจริยา ประพฤติประโยชน์ 4) ด้านสมานัตตตา การวางตนสม่ำเสมอ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ ตามแนวคิดทฤษฎีของ Herzberg, F, Frederick (1959) ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ 1) ความสำเร็จในการทำงานของบุคคล 2) การได้รับการยอมรับนับถือ 3) ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ 4) ความรับผิดชอบ 5) ความก้าวหน้า ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 คน แล้วนำมาคำนวณหาความเชื่อมั่น (Reliability) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha C = Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นในภาพรวมเท่ากับ 0.877

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามจากบุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม ดำเนินการ

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งในการแจกแบบสอบถามผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปแจกและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ ข้อคำถามเกี่ยวกับเปรียบเทียบระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การวิจัยเชิงคุณภาพ

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ทำการศึกษามีผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบการวิจัย โดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) โดยแบ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In – depth Interview) จำนวน 10 รูป/คน ประกอบด้วย 1) นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 1 รูป 2) กลุ่มผู้บริหารระดับสูงขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 4 คน 3) กลุ่มผู้บริหารระดับปฏิบัติการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 4 คน 4) นักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 1 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยจะใช้พัฒนาขึ้นตามกรอบแนวคิดการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับหลักพุทธธรรม (สังคหวัตถุ 4) กับปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ แล้วนำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบข้อคำถามและนำมาแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และกรรมการควบคุมสารนิพนธ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสัมภาษณ์ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูล ซึ่งในการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Descriptive Content Analysis) ตามเกณฑ์การวิเคราะห์เนื้อหา ดังนี้ 1) วางเค้าโครงของข้อมูล โดยการทำรายชื่อคำหรือข้อความที่จะถูกนำมาวิเคราะห์ แล้วแบ่งไว้เป็นประเภท (Categories) เพื่อให้การวิเคราะห์มีความสม่ำเสมอ และสามารถตัดสินได้ว่า จะดึงคำหรือข้อความใดออกมาจากเอกสารหรือตัวบทและจะทิ้งคำหรือข้อความใดออกไป 2) คำนึงถึงบริบท (Context) หรือสภาพแวดล้อมประกอบของข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์ โดยมีการโยงเข้ากับกรอบแนวคิดการวิจัยเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลให้มีความกว้างขึ้นและนำไปสู่การอ้างอิงกับข้อมูลอื่น ๆ ได้ 3) ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เมื่อได้ทำการสัมภาษณ์ที่กำหนดไว้เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการถอดถ้อยคำการสัมภาษณ์จากเครื่องบันทึกเสียง พร้อมทั้งรายละเอียดเพิ่มเติมจากการจด

บันทึก โดยการทำการคัดลอกข้อความและบันทึกอย่างละเอียดเพื่อตีความและกำหนดประเด็นที่สำคัญได้อย่างถูกต้องและเชื่อถือได้ แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา ซึ่งในการวิเคราะห์นั้นผู้วิจัยใช้การถอดข้อความทั้งหมดในภาพรวมแล้วนำข้อความมาทำการวิเคราะห์ในแต่ละประเด็นและแต่ละกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้การวิจัยครั้งนี้สามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้อย่างถูกต้อง

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร ทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.75) สามารถสรุปตามตารางดังนี้

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร ทั้ง 5 ด้าน		ระดับการปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.	ด้านความสำเร็จในการทำงานของบุคคล	4.58	0.72	มากที่สุด
2.	ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ	4.61	0.74	มากที่สุด
3.	ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ	4.59	0.72	มากที่สุด
4.	ด้านความรับผิดชอบ	4.60	0.74	มากที่สุด
5.	ด้านความก้าวหน้า	4.57	0.72	มากที่สุด
รวม		4.59	0.75	มากที่สุด

สำหรับระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ ตามหลักพุทธธรรม (สังคหวัตถุ 4) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.71) เมื่อจำแนกรายละเอียดเป็นรายข้อ 1) ทาน การให้ 2) ปิยวาจา วาจาที่เป็นที่รัก 3) อัตถจริยา การประพฤติประโยชน์ 4) สมานัตตตา การวางตนสม่ำเสมอ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังนี้

ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ ตามหลักพุทธธรรม (สังคหวัตถุ 4)		ระดับคุณภาพการให้บริการ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.	ทาน การให้	4.57	0.70	มาก
2.	ปิยวาจา วาจาที่เป็นที่รัก	4.64	0.72	ปานกลาง
3.	อัตถจริยา การประพฤติประโยชน์	4.61	0.71	ปานกลาง
4.	สมานัตตตา การวางตนสม่ำเสมอ	4.53	0.70	ปานกลาง
รวม		4.59	0.71	ปานกลาง

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยจำแนกตามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

สมมติฐาน	ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	ค่าทดสอบ	ค่า Sig.	ผลการศึกษา	
					ยอมรับ	ปฏิเสธ
1	เพศ	แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร	t-test	0.03	✓	-
2	อายุ	แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร	F-test	0.03	✓	-
3	ระดับการศึกษา	แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร	F-test	0.04	✓	-
4	ระยะเวลาการปฏิบัติงาน	แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร	F-test	0.03	✓	-

3. ปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับแนวทางแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ขาดการปฏิบัติงานทำให้เกิดกำลังใจที่จะพัฒนางานให้ดีขึ้น บางคนความมุ่งมั่นพากเพียรของท่านในการดำเนินงานต่างๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการปฏิบัติงาน ขาดความเป็นอิสระในการตัดสินใจทางการปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย และ

ข้อเสนอแนะแนวแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผลสำเร็จของงานมาจากความมุ่งมั่นพากเพียรของท่านในการดำเนินงานต่างๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการปฏิบัติงาน ผู้บังคับบัญชาควรชื่นชมต่อผลการปฏิบัติงานมาจากความเสียสละและทุ่มเทของบุคลากร และผลสำเร็จของงานมาจากการที่ได้นำเอาความรู้ความสามารถและประสบการณ์มาใช้อย่างเต็มที่

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ หลักพุทธธรรม (สังคหวัตถุ 4) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ดังนี้ ปิยวาจา วาจาที่เป็นที่รัก อตถจริยา การประพฤติประโยชน์ ทาน การให้ และสมานัตตตา การวางตนสม่ำเสมอ และระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร ทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ดังนี้ ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ด้านความสำเร็จในการ

ทำงานของบุคคล และด้านความก้าวหน้า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระธนพร คุณสมปนโน (อาคะนิช) และคณะ (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง“การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการดำเนินชีวิตของบุคลากรบ้านศิลา ตำบลศิลา อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น” ผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นของบุคลากรต่อการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการดำเนินชีวิตประจำวันของบุคลากรบ้านศิลา ตำบลศิลา อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระใบฎีกานพดล ธีรปัญญา (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมในการพัฒนาชุมชนวิถีพุทธตามโครงการหมู่บ้านบวร อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย” ผลการวิจัยพบว่าหลักพุทธธรรมในการพัฒนาชุมชนที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท พบว่า บ้าน (ผู้นำชุมชนและประชาชน) วัด (พระสงฆ์) โรงเรียน (ครูและนักเรียน) นำมาบูรณาการ ได้แก่ หลักสังคหวัตถุ 4 คือ 1) ทาน มีการแบ่งปันด้วยปัจจัย 4 และธรรมทานซึ่งกันและกันภายในชุมชนอย่างเหมาะสมในยามปกติและในยามประสบภัยต่าง ๆ 2) ปิยวาจา มีการสื่อสารกันด้วยถ้อยคำที่สุภาพและเป็นกันเองระหว่างสมาชิกในชุมชน 3) อตถจริยา มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันระหว่างเครือญาติและคนในชุมชนด้วยจิตอาสา 4) สมานัตตตา มีการประพฤติปฏิบัติกิจกรรมทางด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปฐมวงค์ สีหาเสนา (2557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “แรงงูใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลตำบลค่ายเนินวง ตำบลบางกะจะ อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี” ผลการวิจัยพบว่าแรงงูใจในการปฏิบัติงานภาพรวมมีแรงงูใจในระดับมาก โดยด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ มีแรงงูใจอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณา อวรณ์ (2557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “แรงงูใจในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการรัฐสภา ระดับปฏิบัติงานสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร” ผลการวิจัยพบว่าแรงงูใจในการทำงานโดยรวม พบว่า อยู่ในระดับสูง โดยปัจจัยงูใจมีค่าเฉลี่ยมากกว่าปัจจัยค้ำจุน ส่วนด้านความผูกพันต่อองค์กรโดยรวม พบว่า อยู่ในระดับสูงเช่นกัน

2. ผลการวิจัยการเปรียบเทียบความคิดเห็นระดับแรงงูใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ และระดับการศึกษา ต่างกันมีความคิดเห็นต่อแรงงูใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เพราะว่าประชาชนมีความตระหนักถึงการปฏิบัติงานของบุคลากรทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปฐมวงค์ สีหาเสนา (2557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง“แรงงูใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลตำบลค่ายเนินวง ตำบลบางกะจะ อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี” ผลการวิจัยพบว่าผลการเปรียบเทียบพบว่าบุคลากรที่มีเพศ รายได้ต่อเดือน และประเภทตำแหน่งต่างกัน มีแรงงูใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน และบุคลากรที่มีอายุต่างกัน มีแรงงูใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วัชร แย้มชู (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงงูใจในการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สำนักงานใหญ่” ผลการวิจัยพบว่าพนักงานที่มีอายุ รายได้ต่อ

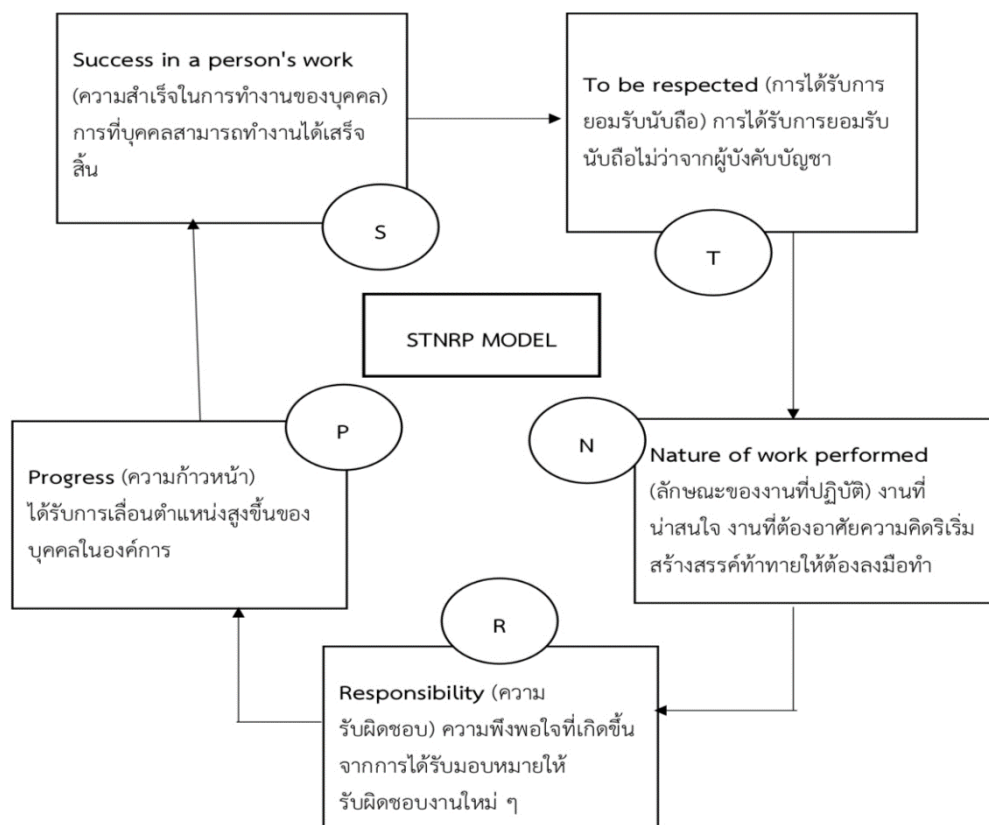
เดือน ระยะเวลาปฏิบัติงาน ต่างกันมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของวิราษ ภูมาศรี (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีแรงจูงใจต่อการมีส่วนร่วมที่มีเพศ อายุ สถานภาพสมรส และอาชีพต่างกันมีแรงจูงใจต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

3. ผลการวิจัยปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับแนวทางแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ขาดการปฏิบัติงานทำให้เกิดกำลังที่จะพัฒนางานให้ดีขึ้น บางคนความมุ่งมั่นพากเพียรของท่านในการดำเนินงานต่างๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการปฏิบัติงาน ขาดความเป็นอิสระในการตัดสินใจทางการปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย และข้อเสนอแนะแนวแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผลสำเร็จของงานมาจากความมุ่งมั่นพากเพียรของท่านในการดำเนินงานต่างๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการปฏิบัติงาน ผู้บังคับบัญชาควรชื่นชมต่อผลการปฏิบัติงานมาจากความเสียสละและทุ่มเทของบุคลากร และผลสำเร็จของงานมาจากการที่ได้นำเอาความรู้ความสามารถและประสบการณ์มาใช้อย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจักรวาล สุขไมตรี (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลพะตง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา” ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลพะตง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา นั้นเกิดจากบุคลากรในองค์การเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาในการบริหารงาน โดยสภาพปัญหาในการบริหารงานองค์การมีอยู่ 4 ประการ คือ 1) บุคลากรในองค์การขาดการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การแบ่งปัน การให้อภัยกัน 2) บุคลากรในองค์การ ใช้คำพูดในการสื่อสารที่ไม่เหมาะสม ไม่สุภาพ พูดเท็จ พูดส่อเสียด พูดนินทาว่าร้าย พูดเพ้อเจ้อ หาแก่นสารไม่ได้ 3) บุคลากรในองค์การขาดจิตสาธารณะ ความซื่อตรง ซื่อสัตย์สุจริต 4) บุคลากรในองค์การขาดการวางตนให้เหมาะสม ไม่ยึดมั่นอยู่ในศีลธรรมอันดี มีความประพฤติไม่เสมอดันเสมอปลาย แบ่งแยก เลือกที่รักมักที่ชัง ปฏิบัติตามระเบียบวินัยไม่เคร่งครัด การใช้เหตุและผลในการพิจารณาตัดสินใจยังใช้ตามความรู้สึกนึกคิดของตนเอง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยพร มีทวี และพชรเดช เสมานู (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการให้บริการประชาชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสำนักงานช่างรังวัดเอกชน ในกำกับกระทรวงมหาดไทย เขตเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการให้บริการของสำนักงานช่างรังวัดเอกชนในกำกับกระทรวงมหาดไทย เขตเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด เรียงลำดับจากความถี่สูงไปหาต่ำ สามอันดับแรก ได้แก่ ควรมีการนำหลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการบริการเพื่อให้ดำเนินการในขั้นตอนมีความรวดเร็ว มากยิ่งขึ้น ควรมีการนำหลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการบริการเพื่อให้บริการกับทุกคนอย่างเท่าเทียม อยู่เสมอมากยิ่งขึ้น และควรมีการนำหลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการบริการเพื่อให้เจ้าหน้าที่มีน้ำใจ เต็มใจให้บริการมากยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของชวลัญญ์ ปาลีศรีวี และคณะ (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อ

ส่งเสริมคุณภาพการให้บริการประชาชนของสถานีตำรวจภูธรช้างเผื่อน อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่” ผลการวิจัยพบว่า มีข้อเสนอแนะควรมีการบริการต่อประชาชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ได้แก่ 1) ทาน คือการให้ 2) ปิยวาจา คือวาจาที่เป็นที่รัก 3) อตถจริยา คือ การประพฤติประโยชน์ 4) สมานัตตตา คือ การวางตน สม่่าเสมอ

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับจากการสังเคราะห์งานวิจัย เรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่” ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย “ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่” ทำให้ผู้วิจัยได้องค์ความรู้จากการสังเคราะห์งานวิจัย ดังปรากฏเป็น STNRP โมเดล สามารถสรุปได้ดังนี้

S = Success in a person's work (ความสำเร็จในการทำงานของบุคคล) หมายถึง การที่บุคคลสามารถทำงานได้เสร็จสิ้นและประสบความสำเร็จอย่างดี เป็นความสามารถในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ การรู้จักป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้น เมื่อผลงานสำเร็จจึงเกิดความรู้สึกพึงพอใจและปลื้มในผลสำเร็จของงานนั้น ๆ

T = To be respected (การได้รับการยอมรับนับถือ) หมายถึง การได้รับการยอมรับนับถือไม่จากผู้บังคับบัญชา การยอมรับนี้อาจจะอยู่ในการยกย่องชมเชยแสดงความยินดี การให้กำลังใจหรือการแสดงออกอื่นใดที่สื่อให้เห็นถึงการยอมรับในความสามารถ เมื่อได้ทำงานอย่างหนึ่งอย่างใดบรรลุผลสำเร็จ การยอมรับนับถือจะแฝงอยู่กับความสำเร็จในงานด้วย

N = Nature of work performed (ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ) หมายถึง งานที่น่าสนใจ งานที่ต้องอาศัยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ทำให้งานต้องลงมือทำ หรือเป็นงานที่มีลักษณะสามารถกระทำได้ตั้งแต่ต้นจนจบโดยลำพังแต่ผู้เดียว

R = Responsibility (ความรับผิดชอบ) หมายถึง ความพึงพอใจที่เกิดขึ้นจากการได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานใหม่ ๆ และมีอำนาจในการรับผิดชอบได้อย่างเต็มที่ โดยไม่มีการตรวจสอบหรือควบคุมอย่างใกล้ชิด

P = Progress (ความก้าวหน้า) หมายถึง ได้รับการเลื่อนตำแหน่งสูงขึ้นของบุคคลในองค์การ การมีโอกาสได้ศึกษาเพื่อหาความรู้เพิ่มเติมหรือได้รับการฝึกอบรม

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ควรมีนโยบายอบรมบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในการพัฒนาบุคลากรให้ตรงกับความต้องการเฉพาะหรือความต้องการของหน่วยงาน

1.2 องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ควรมีนโยบายเพิ่มงบประมาณให้กับองค์การบริหารส่วนจังหวัดเพื่อดูแลเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในการให้การพัฒนาบุคลากร

1.3 องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ควรมีนโยบายเพิ่มทักษะด้านเทคโนโลยีระบบดิจิทัลออนไลน์ โซเชียลมีเดีย ในการให้การพัฒนากับบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

2.1 ควรมีเจ้าหน้าที่ให้การพัฒนด้วยการดูแลเอาใจใส่กับบุคลากรกลุ่มเปราะบางเป็นพิเศษให้เพียงพอต่อความต้องการของบุคลากร

2.2 ควรมีเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ในการพัฒนาบุคลากร และประชาสัมพันธ์ข่าวสารเกี่ยวกับการให้การพัฒนาระบบดิจิทัล โดยการใช้ระบบแอปพลิเคชันออนไลน์ต่างๆ

2.3 ควรมีการจัดระบบการปฏิบัติงานให้เกิดความคล่องตัว ปรับลดขั้นตอนการให้การพัฒนาที่ยั่งยืน หรือจัดทำลำดับขั้นตอนการให้การพัฒนาให้ง่ายและไม่ซับซ้อนเพื่อเป็นแนวทางให้การการพัฒนาสามารถทำตามได้อย่างถูกต้องและไม่สับสน

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้หลักพุทธธรรมอื่นๆ นอกจากหลักพุทธธรรม (สังคหวัตถุ 4)

3.2 ควรขยายขอบเขตการวิจัยการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้การพัฒนาบุคลากรของทุกองค์การบริหารส่วนจังหวัดในจังหวัดเชียงใหม่

เอกสารอ้างอิง

- จักรวาล สุขไมตรี. (2560). การบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลพะตง อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต. สงขลา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ชัยพร มีทวี และพรเดช เสมานู. (2565). การให้บริการประชาชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสำนักงานช่างรังวัดเอกชน ในกำกับกระทรวงมหาดไทย เขตเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด. วารสารรัฐศาสตร์สาส์นมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 1 (1), 59-72.
- ชวลิตภักดิ์ ปาลีรัตน์, อภิรมย์ สีดาคำ และ ประเสริฐ ปอนถิ่น. (2566). การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการประชาชนของสถานีตำรวจภูธรช้างเผือก อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่. วารสารสันติสุขปริทรรศน์, 4 (2), 50-64.
- ปฐมวงศ์ สีหาเสนา. (2557). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลตำบลค่ายเนินวง ตำบลบางกะจะ อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พระชนพร คุณสมปโน (อาคะนิช) และคณะ. (2560). การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการดำเนินชีวิตของบุคลากรบ้านศิลา ตำบลศิลา อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์การปกครอง. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระใบฎีกานพดล อธิปัญโญ. (2564). การประยุกต์หลักพุทธธรรมในการพัฒนาชุมชนวิถีพุทธตามโครงการหมู่บ้านบวร อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย. วารสารธรรมวิษณุ, 3(1), 193-205.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2550). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ (ฉบับประมวลธรรม). กรุงเทพมหานคร: บริษัท สหธรรมมิก จำกัด.

- พิชัย เลิศพงศ์อดิศร. (2564). แผนการดำเนินงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ 2464-2566, (1 ตุลาคม 2563-30 กันยายน 2566). เชียงใหม่: องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่.
- วรรณ อาวรรณ. (2557). แรงจูงใจในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการรัฐสภา ระดับปฏิบัติงาน สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยบัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกริก.
- วัชร แยมชู. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สำนักงานใหญ่. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต.บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกริก.
- วิรัช ภูมาศรี. (2565). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่. วารสารสังคมศาสตร์และศาสตร์รวมสมัย, 3 (1),12-21.
- อนันตสิทธิ์ กิตติฤทธิกุล. (2561). การบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์เพื่อการสร้างสรรค์กรณีศึกษา:องค์กรสิ่งก่อสร้างแบบเคลื่อนย้ายได้ในกรุงเทพมหานคร.วารสารรังสิตบัณฑิตศึกษาในกลุ่มธุรกิจและสังคมศาสตร์. 4 (2), 146-156.
- Herzberg, F. Mausner,B. and Synderman, B. (1959). **The Motivation to Work**. New York: John Wiley.
- Noe, R.A., Hollenbeck, J.R., Gerhart, B., and Workforce. (2006). Combining Luhmann and Actor-Network Theory to see farm enterprises as self-organizing systems. **Cybernetics and Human Knowing**, 13(1),34-48.
- Schuler, R.S. and Walker, J. (1990). Human resources strategy: Focusing on issues and actions. **Organizational Dynamics**,19(1),5–19.
- Yamane, T. (1973). **Statistics an introductory analysis**. New York Harper & Row.

การจัดการถนนสายวัฒนธรรมไทป์ เมืองฉางซา มณฑลหูหนาน เพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน
Management of the Taiping Cultural Road, Changsha, Hunan Province, for the Creation
of a Sustainable Creative Economy

หลิว ลี่หมิง

วันชัย แก้วไทรสุน

หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Liu Liming

Wanchai kaewsaisoon

Doctor of Fine and Applied Arts Bangkokthonburi University, Thailand

Email: vivan898@hotmail.com

วันที่รับบทความ: 29 กุมภาพันธ์ 2567; วันแก้ไขบทความ 16 มีนาคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 21 มีนาคม 2567

Received: February 29, 2024; Revised: March 16, 2024; Accepted: March 21, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวัฒนธรรมชุมชนริมถนนไทป์ เมืองฉางซา มณฑลหูหนาน ในด้านประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรม เอกลักษณ์ที่โดดเด่น อาคาร และบุคคลสำคัญ รวมถึงศึกษานโยบายเกี่ยวกับการบริหารจัดการถนนสายวัฒนธรรมไทป์ โดยการวิเคราะห์แนวปฏิบัติในการจัดการวัฒนธรรมชุมชนเพื่อนำเสนอแนวปฏิบัติในการจัดการเขตเศรษฐกิจและวัฒนธรรมถนนไทป์เมืองฉางซา

ผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมชุมชนริมถนนไทป์ มีความแตกต่างจากชุมชนโดยรอบ เนื่องจากนโยบายของรัฐบาลที่เน้นการพัฒนาโดยไม่บูรณาการกับรากฐานของชุมชน จึงทำให้วิถีชีวิตทางวัฒนธรรมเปลี่ยนไปตามบริบททางสังคมและสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ชุมชนยังเคยปรับแนวทางการจัดการวัฒนธรรมให้ใกล้เคียงกับวิถีวัฒนธรรมสมัยใหม่อีกด้วย โดยบูรณาการองค์ความรู้ที่มีอยู่เพื่อสร้างแนวทางใหม่เพื่อใช้ในชุมชนของตนเอง ในขณะที่ยังคงรักษารากฐานของความรู้ดั้งเดิม รายละเอียดเล็ก ๆ น้อย ๆ ได้ถูกปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับบริบททางสังคม ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อสังคมและเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจสมัยใหม่ที่ยั่งยืน

คำสำคัญ : การจัดการถนนวัฒนธรรมไทป์; เมืองฉางซา; เศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน

Abstract

The objective of this research is to study the community culture of Taiping Road, Changsha City, Hunan Province, in terms of history, arts and culture, distinctive identity, buildings, important people in the study area. including policies regarding the management of Taiping Road by analyzing the guidelines for managing community culture on common issues.

To present guidelines for managing the Taiping Road Economic and Cultural Area, Changsha City.

The results of the research found that the Taiping Road community culture It is different from the surrounding community. Due to government policy that focuses on development without integration with the community foundation Therefore causing the cultural way of life to change according to the social and environmental context. In addition, the community used to adjust its cultural management practices to be closer to modern cultural ways. By integrating existing knowledge to create new guidelines for use in their own communities. While maintaining the foundation of traditional knowledge, small details have been adjusted to suit the social context. which is beneficial to society and for sustainable modern economic security

Keywords: Taiping Cultural Street Management; Changsha City; Sustainable Creative Economy

บทนำ

ฉางชาเป็นเมืองวัฒนธรรมที่มีชื่อเสียงในมณฑลหูหนาน ประเทศจีน มีประวัติศาสตร์ยาวนานเกือบสามพันปี ถนนไทปิงเป็นศูนย์กลางการค้าที่สำคัญของเมืองฉางชามาโดยตลอด นอกจากนี้ยังเป็นที่พักอาศัยของคนดังที่มีชื่อเสียงมากมายมาตั้งแต่สมัยราชวงศ์ฉินจนถึงราชวงศ์ฮั่น เป็นแหล่งวัฒนธรรมพื้นบ้านดั้งเดิมของหูหนาน และในปี ค.ศ. 2004 เมืองฉางชาได้ประกาศใช้ “กฎระเบียบคุ้มครองเมืองประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมฉางชา” และกำหนดให้ถนนไทปิงเป็นพื้นที่ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม (Hunan Provincial People's Congress Standing Committee Office. 2016).

ถนนไทปิง เป็นพื้นที่ประวัติศาสตร์วัฒนธรรมตั้งอยู่ในเขตฉางชาเทียนซิน ริมฝั่งแม่น้ำเซียงเจียง เริ่มต้นจากจัตุรัสหวู่อี้ตะวันตก อยู่ทางเหนือของถนนหวู่อี้ และทางใต้ของถนนเจียฟาง ส่วนทิศตะวันออกจรดถนนซานชิงและถนนซานไท่ และทิศตะวันตกจรดข้างถนนเว่ยกั๋ว ครอบคลุม เนื้อที่ประมาณ 15.94 เฮกตาร์ พื้นที่คุ้มครองหลักสำหรับถนนเก่าไทปิง ประกอบด้วยโค้งทิศตะวันตก ถนนมาเจีย ถนนฝูเจีย และถนนสายสีทองทั้งสองด้าน พื้นที่ประมาณ 5.07 เฮกตาร์ ซึ่งเป็นพื้นที่ศูนย์กลางธุรกิจหลักของหวู่อี้ มีสภาพการจราจรที่ดีมาก สะดวก มีพื้นที่ประวัติศาสตร์ ลักษณะของถนนไทปิงมีรูปแบบถนนคล้ายกำแพงปลาและคงรูปแบบดั้งเดิมไว้ ถนนสายหลักถนนไทปิงมีความยาวประมาณ 380 เมตร โดยมีถนนสายหลักเป็นแกน และถนนสายสีทอง, ถนนมาเจีย, และถนนฝูเจีย ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของถนนสายเก่าและถนนซีปาย ถนนลู ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออก

ของถนนสายเก่า (Geng Huizhi, 2008, P36) นอกจากนี้ถนนไทปิงยังมีบทบาทในฐานะที่เป็นตัวอย่างของ “ฉางซาเก่า” ดังนั้นพื้นที่ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของถนนไทปิงจึงเป็นตัวแทนของวัฒนธรรมหูเซียง

ภาพที่ 1 แผนที่ถนนไทปิงปัจจุบัน

ที่มา : researcher

ถนนไทปิงก่อตั้งขึ้นในสมัยสงครามระหว่างรัฐ ในสมัยราชวงศ์หมิงตั้งอยู่ใกล้กับประตูเมืองตะวันตก ประกอบด้วยประตูต้าซี ประตูเซียวซีในขณะนั้น เพื่อปรับปรุงสภาพการจราจรในราชวงศ์ชิง รัฐบาลประจำจังหวัดฉางซาจึงได้จัดตั้งประตูเพิ่มเติมระหว่างประตูต้าซี และประตูเซียวซี ซึ่งได้ชื่อว่าประตูไทปิงจึงได้ตั้งชื่อถนนไทปิงให้กับบริเวณนี้และใช้มาจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ยังมีบุคคลสำคัญทางประวัติศาสตร์ที่มีความสัมพันธ์กับถนนไทปิงเช่น คูหยวน ผู้รู้หนังสือของฉู่ และเจียอี้ นักการเมืองของราชวงศ์ฮั่นตะวันตกเคยพักอาศัยอยู่ที่นี่ ตั้งแต่สมัยรัฐสงคราม

ภาพที่ 2 พื้นที่เมืองฉางซา

ที่มา : Shen Xiaoding (2018)

ปัจจุบันมีสถานที่สำคัญในพื้นที่ได้แก่ ถนนจินซี บ้านพักเดิมของเจียอี้ บ่อน้ำฉางฮ่วย อดีตที่ตั้งสมาคมปฏิวัติ ในปี ค.ศ.1911 ซากวัดหลู่ปัน โบราณสถานขุมประตูทิศตะวันตก ฯลฯ มีลักษณะหลังคาลาดเอียง กระเบื้องสีเขียวแผ่นเล็ก ผนังมาตุ สันเก๋าสีขาว ประตูไม้ และหน้าต่างในช่วงปลายราชวงศ์ชิงและสาธารณรัฐจีนตอนต้นแสดงให้เห็นลักษณะทางวัฒนธรรมของสไตล์หูหนานอย่างสมบูรณ์

ในปี ค.ศ 2004 “แผนคุ้มครองเมืองประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมฉางซา (ค.ศ.2001-2020)” และ “แผนคุ้มครองเขตประวัติศาสตร์วัฒนธรรมถนนไทปิง” ได้ผ่านการทบทวนอย่างเป็นทางการเป็นเอกฉันท์จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ถนนไทปิงก็ถูกกำหนดอย่างเป็นทางการให้เป็นพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ของฉางซาและย่านวัฒนธรรม ในปี ค.ศ. 2005 โครงการปกป้องปรับปรุงเขตประวัติศาสตร์วัฒนธรรมถนนไทปิงได้เปิดตัวอย่างเป็นทางการและแล้วเสร็จในปี ค.ศ. 2007 (Yang Tao 2010)

ในปี ค.ศ. 2010 รัฐบาลเซเชลส์ เมืองฉางซาได้ประกาศใช้มาตรการเพื่อการจัดการย่านประวัติศาสตร์วัฒนธรรมฉางซาไท่ปิง ซึ่งทำให้ความรับผิดชอบในการปกป้องโบราณวัตถุทางวัฒนธรรมและอนุสรณ์สถานภายใต้เขตอำนาจศาลมีความชัดเจนและบังคับใช้ได้ตามกฎหมาย

ในปี ค.ศ. 2016 แผนคุ้มครองเมืองประวัติศาสตร์วัฒนธรรมที่มีชื่อเสียงฉางซาฉบับใหม่ (พ.ศ. 2016-2020) ได้รับการเผยแพร่ โดยเน้นย้ำอย่างชัดเจนว่าพื้นที่ประวัติศาสตร์วัฒนธรรมฉางซาไท่ปิงเป็นพื้นที่หนึ่งในเป้าหมายหลักของแผนคุ้มครองรูปแบบเมืองโบราณ.

โดยสรุป เราจะเห็นได้ว่าพื้นที่ประวัติศาสตร์ถนนไท่ปิงซึ่งเป็นย่านประวัติศาสตร์ได้รับการอนุรักษ์ไว้อย่างสมบูรณ์ที่สุดในฉางซา มีทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่อุดมสมบูรณ์ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการปกป้องวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาศักยภาพในการพัฒนาเศรษฐกิจให้เข้มแข็งและยั่งยืน

อย่างไรก็ตามพื้นที่ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมถนนไท่ปิงกำลังเผชิญกับปัญหามี 3 ด้าน ประกอบด้วย

1. ไม่สามารถระบุคุณค่าทางวัฒนธรรมและการสืบทอดมรดกทางสังคมได้: เนื่องจากผู้อยู่อาศัยในพื้นที่ขาดภูมิความรู้มรดกทางวัฒนธรรมในภูมิภาค
2. การทำให้รูปแบบธุรกิจอยู่ในพื้นที่เดียวกันอย่างยั่งยืน: การขาดตำแหน่งสำคัญของพื้นที่ที่เป็นอัตลักษณ์ เมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่อื่น ๆ และขาดภาวะเป็นผู้นำทำให้ไปสู่ความสามารถในการแข่งขันที่ด้อยกว่า
3. การป้องกันและการถ่ายทอดวัฒนธรรมของพื้นที่ไม่ครอบคลุม: พื้นที่ขาดการวางแผนและการจัดการอย่างเป็นระบบ จึงเป็นเรื่องราวยากที่จะบรรลุการพัฒนาที่ยั่งยืนในภายหลังสำหรับการเผยแพร่และการปกป้องวัฒนธรรมในพื้นที่

พื้นที่ทางวัฒนธรรมชุมชนริมถนนไท่ปิง เมืองฉางซา มณฑลหูหนาน มีการพัฒนาตามรูปแบบของสมัยใหม่ มีการเปลี่ยนแปลงไปตามพลวัตของสังคม ถ้าไม่มีการจัดการถนนวัฒนธรรมสายนี้ความเป็นวัฒนธรรมดั้งเดิมจะหายไปจึงสมควรที่จะจัดการแก้ปัญหาดังกล่าวให้คงอยู่ประกอบกับการสร้างเศรษฐกิจให้กับชุมชนพร้อมกับรักษาอัตลักษณ์ของถนนสายวัฒนธรรมเอาไว้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรมถนนไท่ปิง เมืองฉางซา มณฑลหูหนาน
2. เพื่อวิเคราะห์หาความสำคัญ อัตลักษณ์ที่โดดเด่น ทางศิลปวัฒนธรรมของถนนไท่ปิง
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางจัดการพื้นที่ทางศิลปวัฒนธรรมเพื่อเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยทำการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง 3 ส่วน ทบทวนประวัติความเป็นมาของเมืองฉางซาและถนนไทปิง รวมทั้งศิลปวัฒนธรรมในพื้นที่ทำการศึกษา ทบทวนวรรณกรรมการจัดการพื้นที่ศึกษาคือบริเวณถนนไทปิงและพื้นที่ในส่วนที่เกี่ยวข้อง ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ทั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ออกเป็นงานวิจัยในพื้นที่ศึกษา งานวิจัยในระดับชาติ และงานวิจัยในระดับนานาชาติ โดยลำดับความสำคัญดังนี้

วรรณกรรมระดับชาติ มีเรื่องที่สำคัญพบว่ามี การสำรวจปัญหาเกี่ยวกับการจัดการพื้นที่วัฒนธรรม (Guo Runkui, 2008). เสนอแผนการคุ้มครองย่านประวัติศาสตร์ถนนไทปิง (He Bin, 2013). เสนอกลยุทธ์การป้องกันแบบปรับตัวของพื้นที่ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมถนนไทปิง (Hou Zehua, 2016). สำรวจกลยุทธ์การฟื้นฟูและปกป้องถนน Chaozong ในเมืองฉางซาจากมุมมองของพื้นที่ทางสังคมและลักษณะทางวัฒนธรรม (Xiao Bei, 2017) พุดคุยและวิเคราะห์ภูมิทัศน์ระดับภูมิภาคของย่านประวัติศาสตร์ถนน Chaozong ในฉางซา รวมทั้งการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ (Xia Sanao, 2017) ใช้ซอฟต์แวร์เรนเดอร์แอนิเมชันและการผลิตแอนิเมชัน 3 มิติเพื่อดำเนินการออกแบบดิจิทัลของอาคารโบราณในถนน Liuzi (Wang Jian, Li Ting, 2018) ได้นำพื้นที่ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของ Yueyang Dongting South Road เป็นวัตถุในการวิเคราะห์ เพื่อสร้างระบบการประเมินมูลค่าพื้นที่และตารางการประเมินมูลค่า (Chen Siyi, 2018) หยิบยกเส้นทางการปกป้องและการพัฒนาถนน Liuzi ในเมืองหยงโจวจากสองด้านคือรูปแบบวัสดุและรูปแบบที่ไม่ใช่วัสดุ (Zhou Shang, Chen Chao, Chang Chaoqun, 2019) หยิบยกข้อเสนอแนะการวางแผนบนถนน Lunan South และ Zhengbei. (Zeng Jing, 2019). วิเคราะห์การปกป้องและการต่ออายุภูมิหลังของการขยายตัวของเมืองจากมุมมองของรูปแบบสถาปัตยกรรม

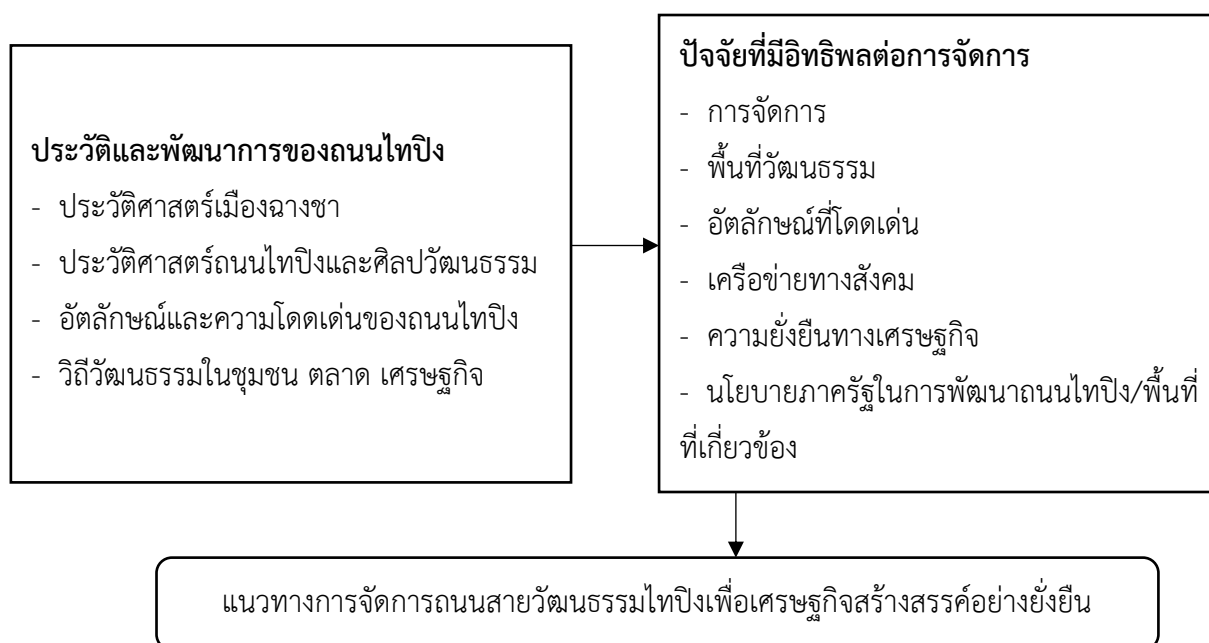
วรรณกรรมระดับนานาชาติ ส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่ศึกษาเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Xia Sanao, 2017) ใช้ซอฟต์แวร์เรนเดอร์แอนิเมชันและการผลิตแอนิเมชัน 3 มิติเพื่อดำเนินการออกแบบดิจิทัลของอาคารโบราณในถนน Liuzi. (Wang Jian, Li, Ting, 2018). ได้นำพื้นที่ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของ Yueyang Dongting South Road เป็นวัตถุในการวิเคราะห์ เพื่อสร้างระบบการประเมินมูลค่าพื้นที่และตารางการประเมินมูลค่า (Chen Siyi, 2018) หยิบยกเส้นทางการปกป้องและการพัฒนาถนน Liuzi ในเมืองหยงโจวจากสองด้านคือรูปแบบวัสดุและรูปแบบที่ไม่ใช่วัสดุ (Zhou Shang, Chen Chao, Chang Chaoqun., 2019) หยิบยกข้อเสนอแนะการวางแผนบนถนน Lunan South และ Zhengbei (Zeng Jing, 2019). วิเคราะห์การปกป้องและการต่ออายุภูมิหลังของการขยายตัวของเมืองจากมุมมองของรูปแบบสถาปัตยกรรม

สรุปการทบทวนวรรณกรรมด้านประวัติศาสตร์ ถนนไทปิง เมืองฉางซา เป็นเมืองวัฒนธรรมที่มีชื่อเสียงในมณฑลหูหนาน ประเทศจีน เป็นศูนย์กลางการค้าที่สำคัญของเมืองฉางซา อาคารส่วนหนึ่งเป็นที่พักอาศัยของคนดังที่มีชื่อเสียง โดยในปี ค.ศ. 2004 เมืองฉางซาได้ประกาศใช้ “กฎระเบียบคุ้มครองเมืองประวัติศาสตร์

และวัฒนธรรมฉางซา” วรรณกรรมระดับชาติที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ พบประเด็นที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับเศรษฐกิจ สร้างสรรค์อันดับแรกที่รัฐดำเนินการแล้วคือออกกฎคุ้มครองถนนไทปิง สํารวจกลยุทธ์การจัดการ การฟื้นฟู และการปกป้อง มีการประชาสัมพันธ์โดยใช้วิธีออกแบบแอนิเมชัน 3 มิติ เพื่อปกป้องและพัฒนา ในส่วนของ วรรณกรรมระดับนานาชาติ ส่วนที่เกี่ยวข้องคือการศึกษาวิเคราะห์ประเมินคุณค่าของพื้นที่ การวางแผนบน ถนน การปกป้องเมืองจากรูปแบบของงานสถาปัตยกรรม

กรอบแนวคิดการวิจัย

ประวัติพัฒนาการของการจัดการวัฒนธรรมถนนสายวัฒนธรรมไทปิง ชุมชนชนหูหนาน เมืองฉางซา วิถี วัฒนธรรม อัตลักษณ์ ผลิตภัณฑ์วัฒนธรรม พื้นที่ชุมชน การตลาด เศรษฐกิจ รวมทั้งแนวทางการจัดการ พื้นที่ วัฒนธรรม เอกลักษณ์ การพัฒนา เครือข่ายสังคม และความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ ซึ่งจะเกิดประโยชน์กับพื้นที่ได้ อย่างยั่งยืน การทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมา ผู้วิจัยพบหลักฐานเชิงประจักษ์หรือแนวโน้มที่มีโอกาสเกิด ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษา และนำสู่การพัฒนาสมมติฐานทั้งหมดข้างต้น โดยออกแบบโครงสร้าง กรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การเลือกกลุ่มประชากรตัวอย่างในการศึกษามี 4 กลุ่ม ผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจงที่ เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่รัฐแต่งตั้งให้ดูแลชุมชน กลุ่มผู้ประกอบการค้าขายภายในชุมชน กลุ่มผู้มีความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยชุมชนยกย่อง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับประวัติศาสตร์จากครูอาจารย์นักวิชาการ โดยทุกกลุ่มคัดเลือกมากลุ่มละ 15 คน รวมทั้งสิ้น 60 คน

2. ด้านเนื้อหาผู้วิจัยทบทวนวรรณกรรม จากเอกสารนักวิชาการระดับชาติและนานาชาติ รวมทั้งจากการสัมภาษณ์จากกลุ่มต่าง ๆ นำมาวิเคราะห์ และนำสถิติการศึกษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของเขตถนนสายวัฒนธรรมไทป์ง ชุมชนชนหูหนาน เมืองฉางซา แล้วสังเคราะห์ตามลำดับ

3. ระยะเวลาของข้อมูลใช้ข้อมูลเอกสารหนังสือ บทความจากการศึกษาในอดีตที่ผ่านมา ส่วนสถิติที่นำมาใช้เริ่มปีค.ศ. 2006 -2008 ที่หน่วยงานราชการรวบรวมไว้ ส่วนการสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่ปี ค.ศ. 2021 เป็นต้นมา เป็นช่วงของการเก็บข้อมูลวิจัยครั้งนี้ สำหรับสถิติที่นำมาใช้นั้นถือว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่โดดเด่น มีนักวิชาการรวบรวมไว้เบื้องต้นหลักฐานยังปรากฏอยู่ของเมืองฉางซาและมีคุณค่าสมควรอนุรักษ์ไว้ อย่างเร่งด่วน

พื้นที่ในการศึกษา ผู้วิจัยเลือกกลุ่มพื้นที่เขตถนนสายวัฒนธรรมไทป์ง

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาการจัดการถนนสายวัฒนธรรมไทป์ง เมืองฉางซา มณฑลหูหนาน เพื่อการสร้างเศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน เป็นพื้นที่วัฒนธรรมที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ มีงานภูมิวัฒนธรรมต่าง ๆ มากมายสะท้อนถึงความเป็นอยู่ของชุมชนถนนสายวัฒนธรรมไทป์ง ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ดังนี้

วัฒนธรรมทางสถาปัตยกรรม

รูปแบบงานสถาปัตยกรรมที่แตกต่างก่อให้เกิดลักษณะเฉพาะของเมืองต่าง ๆ สะท้อนถึงอารยธรรมทางจิตวิญญาณของพลเมืองและลักษณะพื้นฐานของเมือง อาคารส่วนใหญ่สะท้อนถึง “ความเมตตากรุณา” และ “ความเหมาะสม” ในวัฒนธรรมขงจื้อ เช่น เวทีโรงละครฮู้ชุนหยวนในถนนไทป์ง เป็นโครงสร้างไม้มีลักษณะทางสถาปัตยกรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของเวทีวัดโบราณในหูเซียง แสดงเรื่องราวบนท้องถนนพื้นบ้านในการชมละครตามท้องถนนในปลายราชวงศ์ชิง โรงละครแห่งนี้เป็นโรงละครโอเปร่าแห่งแรกในมณฑลหูหนาน

ภาพที่ 4 เวทีสวนฮู้ชุนหยวน

ที่มา : CCTV News 2020.

วัฒนธรรมทางธุรกิจ

เนื่องจากเป็นศูนย์กลางของเมืองโบราณฉางซา ถนนไท่ปิงจึงอยู่ใกล้กับสถานีขนส่งแม่น้ำเซียงเจียง และที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของถนนก็ได้เปรียบมากขึ้น ในปัจจุบันถนนไท่ปิงได้กลายเป็นศูนย์กระจายสินค้าทั้งค้าปลีกและค้าส่ง โดยมีบรรยากาศทางการค้าที่แข็งแกร่งเรียงรายไปด้วยพ่อค้าและร้านค้า ซึ่งส่วนใหญ่จำหน่าย ธัญพืช น้ำมัน เกลือ ของใช้ในชีวิตประจำวัน และธนาคาร (Zhang Yulong, 2009, P42)

บริษัทเกลือลี่เฉิง ก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1853 ซึ่งเป็นปีที่ 13 ของการครองราชย์ของจักรพรรดิเสียนเฟิง ในราชวงศ์ชิง ก่อตั้งร่วมกันโดยหูจื่อเฉิงและเฉิน เสี่ยวหวู่ เริ่มแรกดำเนินกิจการน้ำมัน เกลือ และร้านขายของชำ ในปี ค.ศ. 1956 บริษัทเกลือลี่เฉิง กลายเป็นบริษัทอุตสาหกรรมเกลือฉางซา

ร้านธัญพืชเฉียนอี่เซิง เปิดโดย จู ชางลิน, นักธุรกิจผู้มั่งคั่งในปลายราชวงศ์ชิง ณ ถนนไท่ปิงในสมัยเสียนเฟิง จู ชางหลิน เดิมทีเป็นนักวิชาการ แต่เนื่องจากเขาสอบไม่ผ่าน จึงเริ่มทำธุรกิจเกี่ยวกับธัญพืช ร้านขายธัญพืชของเขา “ดำเนินธุรกิจการค้าธัญพืช เกลือและชาไปพร้อม ๆ กัน” (Zheng Jiaming, Chen Xianshu, Huang Qichang, 1997, P164)

ภาพที่ 5 ร้านธัญพืชเฉียนอี่เซิง

ที่มา : researcher

ร้านเลียบหยางหลงไถ (รูปที่ 6) เปิดโดยชาวเป่าซิง หยาง ฉางเซียน พี่น้องในปีที่สามของราชวงศ์เสียนเฟิง (ค.ศ.1853) พวกเขาเริ่มต้นด้วยตะปูปลอมด้วยมือ รองเท้าบูทกันฝน และอื่น ๆ อีกมากมาย”ในขณะนั้น เจิ้งกั้วฟาน ฝักก่องทัพหุนานในฉางซา ในการสร้างเรือ เขาต้องใช้ตะปูจำนวนมาก หยางหลงไถมีธุรกิจร้านทำเล็บที่มีความเจริญรุ่งเรืองและมีกำไรมหาศาล ซึ่งยังคงอยู่จนถึงทุกวันนี้ (Chen Xianshu, 2005 : 180)

ภาพที่ 6 ร้านเลียบหยางหลงไถ

ที่มา : Chen Xianshu, (2005, 180)

บุคคลสำคัญในพื้นที่

ฉางซาได้รับสมญานามว่า “บ้านเกิดของซวีเจีย” ต้นกำเนิดมาจากรอยเท้าที่ทิ้งไว้คูหยวนและเจียอี้บนถนนไท่ปิงของเจียอี้ ตั้งอยู่ที่เลขที่ 19 ถนนไท่ปิง เมืองฉางซา มรดกทางวรรณกรรมที่เจียอี้ให้ไว้นั้นเป็นที่รู้จักในฐานะแหล่งกำเนิดของวัฒนธรรมหูเซียงเจียอี้ มีความรับผิดชอบทางประวัติศาสตร์และภารกิจ ในการ “ให้โลกเป็นความรับผิดชอบของเขาเอง” แม้ว่าจะถูกเนรเทศจากฉางซา เขายังคงรักดีต่อกษัตริย์ รักชาติ ห่วงใยประเทศและประชาชน ซึ่งมีอิทธิพลต่อจิตวิญญาณเฉพาะของฉางซาและมณฑลหูหนาน ความรักชาติอันแข็งแกร่งที่เขาเป็นตัวแทนนั้นชัดเจนมากในวัฒนธรรมหูเซียง (Sima Qian, 1959, P2492-2496)

ภาพที่ 7 บ้านพักเดิมของเจียอี้
ที่มา : researcher

วัฒนธรรมการปฏิวัติ

ในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 ถนนไท่ปิงกลายเป็นแหล่งกำเนิดของการลุกฮือการปฏิวัติฉางซาในปี ค.ศ. 1911 เดือนสิงหาคม ในปี ค.ศ.1909 เจียว ต้าเฟิง ผู้นำพรรคปฏิวัติหูหนาน เดินทางกลับฉางซาจากฮั่นไชว่ และก่อตั้งสำนักงานใหญ่ในมณฑลหูหนานสมาคมความก้าวหน้าร่วมในฉงฟู่ กงจ้าน ถนนไท่ปิง ถนนมาจี้ (Shi Yantao, 1993, P94). นี่เป็นการวางรากฐานสำหรับการลุกฮือในเวลาต่อมาของเขา เจียว ต้าเฟิง จัดงาน “ทะเลสาบสองแห่ง” พันธมิตรในอาคารหลังนี้และวางแผนก่อจลาจล “สองทะเลสาบ” ในปี ค.ศ. 1911 เจียว ต้าเฟิงและคนอื่น ๆ ได้ก่อตั้ง “สมาคมซือเจิง” บนถนนไท่ปิงในฐานะผู้นำหลักขององค์กรหงเจียง (Zheng Jiaming, Liang Xiaojin. Yang Xigui, 1997, P200)

กลยุทธ์การสร้างผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมถนนไท่ปิง ฉางซา

การสร้างผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมบนถนนแบ่งออกเป็นสามส่วนหลัก : ประการแรก การวางตำแหน่งผลิตภัณฑ์บนพื้นที่ประวัติศาสตร์วัฒนธรรมบนถนนไท่ปิง ; ประการที่สอง สร้างภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์บนพื้นที่วัฒนธรรม และประการที่สาม : กลยุทธ์การสื่อสารของผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมการใช้ชีวิตบนท้องถนน

1. กลยุทธ์การวางตำแหน่งผลิตภัณฑ์บนพื้นที่ประวัติศาสตร์วัฒนธรรมถนนไท่ปิง

1.1 ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม : การทำความเข้าใจทรัพยากรในระดับภูมิภาคและสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์เป็นองค์ประกอบพื้นฐานในการพิจารณาการออกแบบผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมและตำแหน่งของพื้นที่ประวัติศาสตร์ของถนนไท่ปิง การพัฒนาในยุคโบราณและสมัยใหม่ นโยบายเศรษฐกิจ รวมถึงแง่มุมอื่น ๆ ซึ่งสามารถสร้างความเข้าใจในทิศทางการวางตำแหน่งโดยรวมได้อย่างแม่นยำ

1.2 เงื่อนไขของรูปแบบ : ตามประเภทการพัฒนาโดยรวมของผลิตภัณฑ์และการวางตำแหน่ง แนวโน้มการพัฒนา ให้กำหนดประเภทผลิตภัณฑ์ของพื้นที่ประวัติศาสตร์วัฒนธรรมของถนนไทปิง

1.3 วัฒนธรรมทางจิตวิญญาณ : วัฒนธรรมทางวัตถุและที่ไม่ใช่วัตถุ ที่สร้างขึ้นโดยวัฒนธรรมทางประวัติศาสตร์ของผลิตภัณฑ์ในพื้นที่ประวัติศาสตร์วัฒนธรรม เป็นผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมที่ไม่สามารถทดแทนได้สำหรับการพัฒนาเมือง สามารถเน้นย้ำถึงภูมิภาคอันเป็นเอกลักษณ์ของเมือง และเป็นพื้นฐานที่ดีสำหรับการแข่งขันระหว่างเมือง

1.4 ความต้องการของตลาด : ผลิตภัณฑ์ทางประวัติศาสตร์วัฒนธรรมมีไว้สำหรับการพัฒนาตลาด เนื่องจากเป็นเป้าหมายหลักในการให้บริการ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการจัดการพื้นที่ให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนและนักท่องเที่ยว นี่เป็นสิ่งที่แสดงถึงความต้องการพื้นที่ทางวัฒนธรรมของชุมชน

2. สร้างภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์บนพื้นที่วัฒนธรรม มีสภาพทำเลที่ตั้งที่ดีเยี่ยม มีรูปแบบธุรกิจยังคงดำเนินต่อไปจนถึงทุกวันนี้ พื้นที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของการค้าที่เหมาะสม เป็นจุดเด่นของถนนสายเก่าอันเป็นเอกลักษณ์ของฉางซาและตรอกซอกซอยแห่งความทรงจำทางประวัติศาสตร์

จากมุมมองของประเภทการใช้งาน พื้นที่ถนนไทปิงเป็นรากฐานทางประวัติศาสตร์ของวัฒนธรรมหูเซียง ด้วยการพัฒนาวัฒนธรรมธุรกิจ ตอนนี้นั่นพื้นที่ดังกล่าวจะถูกสร้างขึ้นเป็นอุตสาหกรรมพัฒนาที่ผสมผสานวัฒนธรรม การพาณิชย์ การท่องเที่ยวเข้าด้วยกัน (Mumford Lewis, 2005) เสนอว่าในกระบวนการสร้างพื้นที่ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมขึ้นใหม่ จะต้องเริ่มต้นด้วยการเกิดใหม่ของผู้คนในพื้นที่วัฒนธรรม โดยเน้นย้ำถึงบทบาทสำคัญของคนพื้นเมืองในพื้นที่วัฒนธรรมในกระบวนการพัฒนาและคุ้มครองการท่องเที่ยว ของพื้นที่วัฒนธรรม

ในมุมมองของความต้องการของตลาด พื้นที่ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมถนนไทปิงไม่เพียงแต่เป็นการพัฒนาการค้าที่ยั่งยืนเท่านั้น แต่ยังแฝงความหมายทางวัฒนธรรมอีกด้วย ไม่ใช่แค่การตอบสนองความต้องการเชิงพาณิชย์ของผู้บริโภคเท่านั้น ในความหมายที่แท้จริง เราจะสร้างพื้นที่ทางวัฒนธรรมของการท่องเที่ยวและการพักผ่อนโดยมีหูเซียงเป็นรากฐาน (Victor J. Babanak, 2012).

3. กลยุทธ์การสื่อสารของผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมการใช้ชีวิตบนท้องถนน

เพื่อปกป้องเผยแพร่วัฒนธรรมทางประวัติศาสตร์ คุณค่าของผลิตภัณฑ์เป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ ด้วยการศึกษาค้นคว้าทางประวัติศาสตร์วัฒนธรรม โดยการเปลี่ยนข้อมูลพื้นที่ที่มีการบูรณาการ นำเสนอการออกแบบเชิงสัญลักษณ์เป็นรูปแบบที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ย่านประวัติศาสตร์วัฒนธรรม จึงได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบผ่านการบูรณาการค่านิยมหลักของการออกแบบคือ “ต้นกำเนิดของมณฑลหูหนาน ความต่อเนื่องของการค้า” และคุณลักษณะของผลิตภัณฑ์ของพื้นที่ประวัติศาสตร์วัฒนธรรมนั้นถูกนำเสนอในรูปแบบที่สวยงามน่าพึงพอใจสร้างความรู้สึกที่ดีแก่ประสบการณ์ การถ่ายทอดวัฒนธรรมของผลิตภัณฑ์ รูปแบบที่เป็น

เอกลักษณ์ของพื้นที่ประวัติศาสตร์ เป็นการเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขัน หลีกเลี่ยงสิ่งเดียวกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การออกแบบผลิตภัณฑ์โดยรวม เมื่อพิจารณาจากการวางตำแหน่งมูลค่าผลิตภัณฑ์ของ “เซียง” และ “ซาง” แล้ว ได้มีการบูรณาการผ่านการออกแบบแผนภาพ เป็นการแสดงออกถึงคุณค่าของผลิตภัณฑ์ของพื้นที่ประวัติศาสตร์ในรูปแบบเฉพาะ ไม่เพียงแต่ให้ความสนใจกับประวัติศาสตร์วัฒนธรรมของถนนไท่ปิงเท่านั้น แต่ยังเพื่อหลีกเลี่ยงรูปแบบที่ซ้ำซ้อนเกินไป แนวคิดเฉพาะนี้แสดงออกมาในรูปแบบของเชิงสัญลักษณ์เพื่อตีความเผยแพร่มุมมองทางจิตวิญญาณอันเป็นเอกลักษณ์และคุณค่าทางวัฒนธรรมของพื้นที่ประวัติศาสตร์วัฒนธรรม

ภาพที่ 8 การออกแบบแผนผังโลโก้แบรนด์วัฒนธรรมถนนไท่ปิง

ที่มา : researcher

ในการสร้างผลิตภัณฑ์ของพื้นที่จำเป็นต้องผสมผสานองค์ประกอบทางวัฒนธรรม ทั้งลักษณะทางสถาปัตยกรรม เชื้อสายวัฒนธรรม ที่สะท้อนความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของพื้นที่ รวมถึงสัญลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ แบบอักษร ระบบสีหลัก กราฟิกเสริม และรูปแบบการจัดเรียง ขณะเดียวกันไม่ควรละเลยบทบาทการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ระบบการนำเที่ยวสถานที่สาธารณะในพื้นที่ ซึ่งไม่ควรมองข้ามผลิตภัณฑ์ของย่านวัฒนธรรมซึ่งควรสร้างด้วยวิธีการต่าง ๆ (Falk, N. 1986). เชื่อว่าเพื่อให้เกิดการฟื้นฟูย่านประวัติศาสตร์ มรดกทางประวัติศาสตร์ควรถือเป็นความมั่งคั่งที่มีเอกลักษณ์ และควรใช้วิธีการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อสร้างความมั่งคั่งที่มากขึ้น

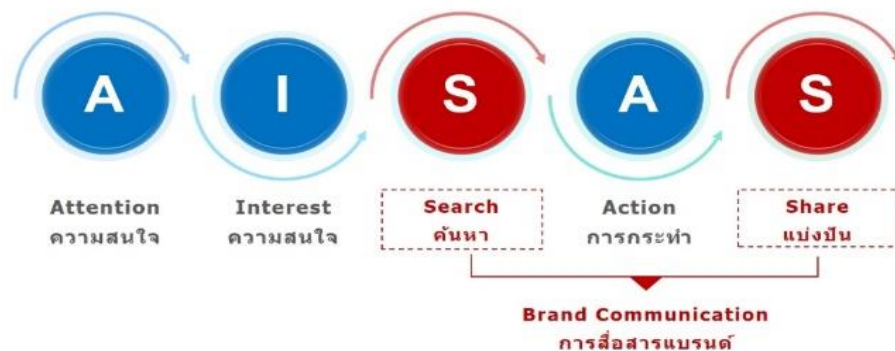
3.1 กลยุทธ์การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์พื้นที่ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมถนนไท่ปิง

การบูรณาการช่องทางการสื่อสารเพื่อส่งเสริมการซื้อขายแก่ผู้บริโภคอย่างมีประสิทธิภาพด้วยวิธีที่สะดวกและประหยัดที่สุดผ่านช่องทางของสื่อรูปแบบต่าง ๆ และตามข้อดีของสื่อ การเลือกช่องทางสื่อเหล่านี้ไม่ใช่การรวมกันแบบสุ่มหรือการซ้อนทับ แต่เป็นช่องทางการสื่อสารที่ดีเหมาะสม จากนั้นใช้ช่องทางการสื่อสารสื่ออื่น ๆ รวมกับเปิดเส้นทางสื่อสารใหม่ เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการสื่อสารในปัจจุบันเกี่ยวกับ

ผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมดังกล่าว เพื่อนำเสนอวิธีการสื่อสารที่สามารถพิจารณาได้จากผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมถนนไทป์

3.2 การสื่อสารผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตบนมือถือ

ด้วยการศึกษา AISAS (Attention , Interest , Search , Action , Share) ซึ่งเป็นรูปแบบการวิเคราะห์การตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค เมื่อผู้บริโภคสังเกตเห็นสินค้าผลิตภัณฑ์หากสินค้ามีลักษณะการบริโภคที่ดึงดูดความสนใจของผู้บริโภค ย่อมค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าโภคภัณฑ์และตัดสินใจว่าจะซื้อสินค้าหรือไม่โดยอิงตามข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าชนิดนั้น ๆ และพฤติกรรมผู้บริโภคที่ตามมาคือการแบ่งปันข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าซึ่งจะให้คำแนะนำการบริโภคแก่ผู้บริโภคที่มีศักยภาพ ในกระบวนการนี้เราสามารถสรุปได้ว่าการปลูกฝังวัฒนธรรมของผลิตภัณฑ์เข้าไปใน “การค้นหา” และ “การแบ่งปัน” เป็นกลยุทธ์การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

ภาพที่ 9 แผนภาพแบบจำลองการวิเคราะห์การตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค

ที่มา : researcher

3.3 การโฆษณากลางแจ้ง

การแสดงความงามของผลิตภัณฑ์ในที่สาธารณะกลางแจ้ง ต้องสร้างสรรค์มากพอที่จะดึงดูดความสนใจของผู้คนโดยเผยแพร่ผ่านพื้นที่ความคิดเห็นหรือคุยผ่านแชทเป็นการสื่อสารผลิตภัณฑ์ให้ประสบความสำเร็จ จุดเด่นของป้ายโฆษณากลางแจ้งคือมีขนาดใหญ่ มีพื้นที่สำหรับการสร้างสรรค์ ป้ายโฆษณาส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ทั้งสองด้านของถนนมอเตอร์เวย์ในเขตชานเมือง ดังนั้นสำหรับป้ายโฆษณาในเมืองจึงต้องมองเห็นได้ชัดเจนจากระยะไกล สามารถดึงดูดความสนใจได้ แสงสว่างควรมองเห็นได้ชัดเจน ไม่เช่นนั้นไม่ว่าข้อความของผลิตภัณฑ์จะสวยงามแค่ไหนก็ไร้ประโยชน์ เพราะไม่สามารถดึงดูดความสนใจได้ ดังนั้นการโฆษณากลางแจ้งจึงควรสั้นและมีความเฉพาะเจาะจง

3.4 การสื่อสารโดยใช้กระดาษ

การสื่อสารผลิตภัณฑ์ผ่านสื่อกระดาษเป็นวิธีการสื่อสารที่ดีสำหรับผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม เพื่อบอกเล่าเรื่องราวของพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ เพื่อให้ผู้อ่านได้เข้าถึงอารมณ์เพื่อดึงดูดผู้บริโภค

3.5 การสื่อสารทางวิทยุและโทรทัศน์

การสื่อสารทางวิทยุและโทรทัศน์ยังคงเป็นหนึ่งในวิธีการสื่อสารผลิตภัณฑ์ที่มีอิทธิพลอย่างกว้างขวางที่สุด แต่เมื่อความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและสื่อโทรทัศน์ใหม่ ๆ เช่น โทรทัศน์แบบโต้ตอบและโทรทัศน์ทางอินเทอร์เน็ตได้รับความนิยม โฆษณาทางโทรทัศน์ที่เคยดูธรรมดาเริ่มมีความคิดสร้างสรรค์มากขึ้น แม้ว่าการสื่อสารทางโทรทัศน์แบบกระจายเสียง สามารถเข้าถึงได้ในวงกว้าง แต่นักวิจัยเชื่อว่าต้นทุนในการจัดวางนั้นสูง

เหตุผลดังกล่าว เพื่อการจัดการอย่างยั่งยืนจำเป็นที่รัฐบาล องค์กร ชุมชนท้องถิ่นจะต้องดำเนินการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อการคุ้มครอง ปกป้อง มรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งอาจรวมถึงการประชาสัมพันธ์สื่อสารผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตบนมือถือ การโฆษณาทางแจ้ง การจัดทำเอกสารและการสื่อสารทางวิทยุและโทรทัศน์ เพื่อส่งเสริมความรู้ดั้งเดิม จัดตั้งศูนย์วัฒนธรรม พิพิธภัณฑ์ เพื่อฟื้นฟูศิลปปะงานฝีมือแบบดั้งเดิม สนับสนุนการศึกษาด้านวัฒนธรรมในหมู่คนรุ่นใหม่ นอกจากนี้การส่งเสริมความรู้สึกภาคภูมิใจและเอกลักษณ์ในมรดกทางวัฒนธรรมมีส่วนร่วมในพื้นที่ จะส่งผลให้เกิดความยั่งยืนได้อย่างมั่นคง จากการวิจัยยังพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการถนนสายวัฒนธรรมไทป์ง ประกอบด้วย

ปัจจัยการจัดการวัฒนธรรมถนนสายวัฒนธรรมไทป์ง ชุมชนชนุหนาน เมืองฉางซา มีดังนี้

1. การจัดการ การจัดการวัฒนธรรมเป็นกระบวนการที่ชุมชนใดชุมชนหนึ่งจัดการ รูปแบบภายในชุมชนให้เกิดรูปแบบใหม่เอื้อต่อการใช้ชีวิตให้สอดคล้องกับบริบทสภาพแวดล้อมของสังคมนั้น ๆ โดยสัมพันธ์เชื่อมโยงกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลง หมายความว่า เป็นวิธีการสร้างแนวทางใหม่ในพื้นที่ให้เป็นอัตลักษณ์ทางสังคมเกิดการปฏิบัติซ้ำ ๆ จนกระทั่งกลายเป็นความเคยชินเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตของคนในสังคมโดยการหลอมรวมค่านิยม ความเชื่อความศรัทธาซึ่งส่งผลให้เกิดแนวทางที่นำไปสู่เอกลักษณ์ทางสังคมอย่างยั่งยืน

2. พื้นที่วัฒนธรรม รัฐบาลจีนให้ความสำคัญต่อการคุ้มครองวัฒนธรรมไทป์ง ชุมชนชนุหนาน เมืองฉางซา พวกเขาพยายามปรับปรุงพัฒนาข้อบังคับ กฎหมาย มาตรการและความพยายามในการพัฒนาพื้นที่ทางเศรษฐกิจการทำธุรกิจค้าขายอย่างต่อเนื่อง แต่ยังคงขาดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในพื้นที่ดังกล่าว มาตรการส่งเสริมของรัฐบาลส่วนใหญ่อยู่ในรูปแบบของกฎหมายคุ้มครองเมือง แม้ว่าจะมีการส่งเสริมจากรัฐแต่ยังเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ การส่งเสริมดังกล่าวมีผลในระยะสั้น และเป็นประโยชน์ต่อพื้นที่วัฒนธรรมส่วนน้อยเท่านั้น

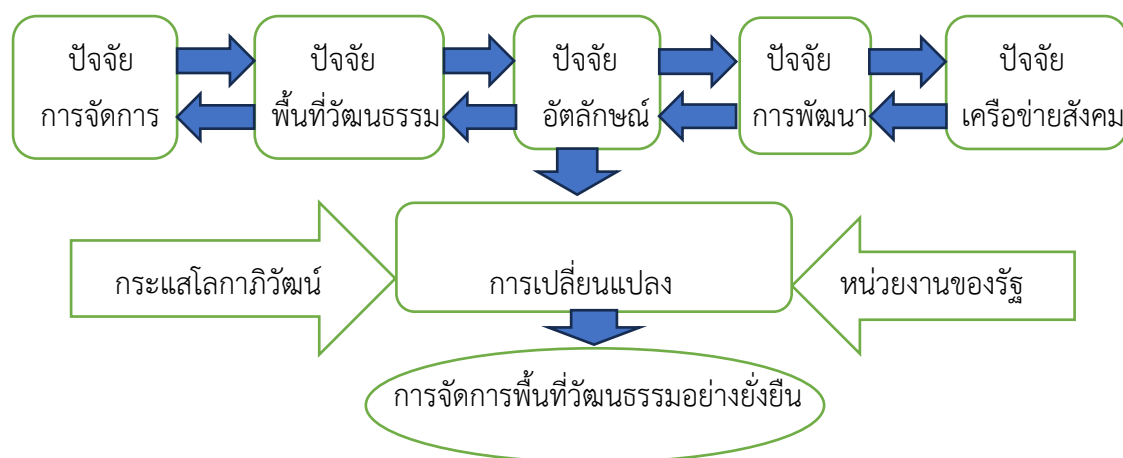
3. อัตลักษณ์ เกิดจากความเชื่อค่านิยมมีการปรับเปลี่ยนได้ตามรูปแบบของยุคสมัยทางสังคม กลายเป็นสิ่งที่สังคมยอมรับร่วมกัน เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเฉพาะสังคมใดสังคมหนึ่งในพื้นที่เฉพาะ จนกลายมรดกทางวัฒนธรรม เป็นนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ทางความคิดสร้างสรรค์ให้ผลลัพธ์เชิงบวก อย่างไรก็ตามสิ่งดังกล่าวในปัจจุบันยังจำกัดอยู่เฉพาะบางพื้นที่เท่านั้น การสร้างผลผลิตทางวัฒนธรรมในพื้นที่ยังคงเป็นเพียงกรณีศึกษาซึ่งไม่ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของพื้นที่วัฒนธรรมโดยรวมของถนนสายวัฒนธรรมไทป์ง เมืองฉางซา

4. การพัฒนา เป็นสิ่งสำคัญในการจัดการวัฒนธรรมถนนสายวัฒนธรรมไทป์ง ที่ตั้งอยู่ในภูมิภาคที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจในพื้นที่ประวัติศาสตร์วัฒนธรรมซึ่งมี “กฎระเบียบคุ้มครองเมืองประวัติศาสตร์และ

วัฒนธรรมฉางซา” กำหนดให้ถนนไท่ปิงเป็นพื้นที่ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม (Hunan Provincial People's Congress Standing Committee Office. 2016). ในการกำหนดแนวทางของการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของมรดกทางวัฒนธรรมในชุมชนให้เกิดความยั่งยืน

5. เครือข่ายสังคม การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมนำไปสู่การเปลี่ยนการรับรู้ของคนในชุมชนเกี่ยวกับ วิถีวัฒนธรรมดั้งเดิมในพื้นที่ ซึ่งเกิดจากเครือข่ายทางสังคมที่ไร้พรมแดน เป็นสิ่งที่ส่งอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต ในประจำวันด้านค่านิยม ความเชื่อ ประโยชน์ใช้สอย และคุณค่าทางจิตใจของมรดกทางวัฒนธรรม นอกจากนี้ อิทธิพลของเครือข่ายสังคมยังส่งผลในเชิงบวกและลบต่อพื้นที่วัฒนธรรม หากมีการจัดการที่เหมาะสมจะส่งผล ให้เกิดประโยชน์อย่างมากมายในเชิงเศรษฐกิจการค้า ด้วยรูปแบบที่ทันสมัยเข้าถึงบุคคลได้อย่างง่ายดาย จึงจะ ทำให้ผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมยังคงอยู่ในพื้นที่วัฒนธรรมได้อย่างยั่งยืนของชุมชนสืบไป

อย่างไรก็ตามกระแสสังคมโลกาภิวัตน์ มีบทบาทสำคัญก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมชุมชน หุนาน เมืองฉางซา ทำให้พื้นที่วัฒนธรรมเกิดการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน เป็นสิ่งที่ชุมชนเห็นถึงความสำคัญของ มรดกทางวัฒนธรรมของสังคมของตนที่มีในชุมชนค่อยเลือนหายไป จึงเป็นเรื่องสำคัญที่ชุมชน ได้หาแนวทางใน การจัดการพื้นที่ถนนสายวัฒนธรรม ด้วยวิธีการรื้อฟื้นจัดการพื้นที่ให้มีแนวทางในการพัฒนาที่เหมาะสมและ ยั่งยืน ด้วยการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นตามลำดับ โดยวิเคราะห์จากภาพรวมที่เกิดจากปัจจัยห้าประการ ประกอบด้วย การจัดการ พื้นที่วัฒนธรรม อัตลักษณ์ การพัฒนาและเครือข่ายสังคม ที่ก่อให้เกิดพื้นที่ วัฒนธรรมเศรษฐกิจ มีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเป็นผลกระทบต่อสังคมชุมชน เนื่องด้วยกระแสสังคมที่เข้ามา ทำให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ภูมิวัฒนธรรมทางสังคมบางอย่างค่อยเลือนหายไป ด้วยวัฒนธรรมสมัยใหม่ได้ เข้ามามีอิทธิพลต่อคนรุ่นใหม่ให้มีความคิดต่างจากคนรุ่นเก่า ซึ่งไปตามกระแสสังคม ดังนั้นปัจจัยดังกล่าวย่อมมี ความสำคัญส่งผลต่อการจัดการ ที่จะทำให้การจัดการพื้นที่ถนนสายวัฒนธรรม มีความยั่งยืนสืบไปในอนาคต ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 10 ผลการวิจัย

ผลการวิจัยการจัดการพื้นที่ทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน จะต้องศึกษาองค์ประกอบพื้นฐานเบื้องต้น หลายๆ ด้านคือ ด้านวัฒนธรรม ความเป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่ การพัฒนาสภาพปัจจุบัน สังคมปัจจุบัน การจัดการของหน่วยงานรับผิดชอบ นอกจากนั้นแล้ว ศึกษาวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงจากวัฒนธรรมดั้งเดิม จึงจะเสนอแนวทางการจัดการวัฒนธรรมให้ยั่งยืน เพื่อให้ถนนไทป์ยังคงรักษาอัตลักษณ์ของเดิมไว้และยังสร้างสรรค์เศรษฐกิจให้กับชุมชนอีกด้วย

อภิปรายผลการวิจัย

แนวคิดปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการอย่างยั่งยืนของการจัดการวัฒนธรรมถนนสายวัฒนธรรมไทป์ เมืองฉางชา เพื่อการสร้างเศรษฐกิจ เมืองฉางชา นั้น เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในประเทศจีนควรเร่งออกกฎระเบียบข้อบังคับที่จำเป็นและชัดเจน มีความสอดคล้องกับการจัดการวัฒนธรรมถนนสายวัฒนธรรมไทป์ ถือเป็นมรดกปัจจัยในการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ และในขณะเดียวกันควรพัฒนาความรู้ภูมิปัญญาที่มีให้เป็นนวัตกรรมใหม่ที่สัมพันธ์กับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงของสังคม เพื่อนำเสนอผลิตภัณฑ์ ความรู้ดั้งเดิมเข้าสู่ตลาดเพื่อให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจ เป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจของชุมชนให้เกิดการกระจายรายได้ของชุมชนให้มีอาชีพสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ให้ผู้คนในชุมชนมีรายได้สร้างตนเอง เพื่อความมั่นคงของพื้นที่ทางวัฒนธรรมควรมีพื้นที่วัฒนธรรม เพื่อให้ผู้คนได้ศึกษาเรียนรู้วิถีวัฒนธรรมชุมชน การจัดการที่ยั่งยืนเขียนโดย (Shi Lugu, 1985) ได้อธิบายถึงสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ การกระจายตัว การจัดหน้าที่ของตระกูล การแต่งงาน ทรัพย์สิน ประเพณี โดยให้ความสัมพันธ์กันที่พึ่งพาซึ่งกันและกันระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ได้ครอบคลุมถึงการจัดการที่ยั่งยืน ที่จะต้องคุ้มครองสภาพแวดล้อมของมนุษย์ การมีส่วนร่วมได้เสีย เป็นองค์ประกอบเอาไว้ด้วย นอกจากการคุ้มครองวัฒนธรรมของพวกเขาเอาไว้แล้ว ด้านการจัดการวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนมีนักวิชาการที่สำคัญคือ (Anna Mariene Karlsson, 2021) และ (Christine Landorf, 2009)

ด้วยแนวทางดังกล่าวจะทำให้พื้นที่ถนนสายวัฒนธรรมไทป์ เป็นพื้นที่การสร้างเศรษฐกิจ เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมโดยใช้สื่อเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนดำเนินการในการจัดการ เช่น อินเทอร์เน็ต ยูทูบ หรือช่องทางการประชาสัมพันธ์ชุมชน เพื่อนำเสนอวิถีอัตลักษณ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้แก่ผู้ที่สนใจได้รับทราบในสังคมออนไลน์ เป็นการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้แก่ผู้ที่เข้าชม ถือว่าเป็นการสืบทอดอีกทางหนึ่งที่นอกเหนือจากพื้นที่จริงในชุมชน ซึ่งจะทำให้แหล่งมรดกทางวัฒนธรรมสามารถสืบทอดอนุรักษ์ภูมิวัฒนธรรมได้อย่างยั่งยืนสืบไป

ผลที่ได้จากการสังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่ของถนนไทป์ ที่มีอาคารโบราณ เป็นอาคารที่มีคุณค่าต่อสังคมปัจจุบันและอนาคต ให้คุณค่าทางเศรษฐกิจตามมา อาคารบางหลังเป็นครูที่จะสอนการพาณิชย์ให้กับชุมชน อาคารบุคคลสำคัญสอนวัฒนธรรม สิ่งเหล่านี้ล้วนทำให้เกิดกลยุทธ์การสร้างผลิตภัณฑ์ของพื้นที่ถนน

ไทเปอิง อันประกอบด้วยวัฒนธรรมที่จับต้องได้และไม่ได้โดยลำดับ ก่อให้เกิดคุณค่าทางเศรษฐกิจนั้น จะต้องคำนึงถึงความต้องการของตลาดเป็นหลักสำคัญ เราจะได้กลยุทธ์ในรูปแบบการประชาสัมพันธ์ ซึ่งดูได้จากแผนภูมิที่ 9 ข้างต้น

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1.ข้อเสนอแนะทั่วไป

การเปลี่ยนแปลงของปัจจัยต่าง ๆ ในบริบทของสังคมชุมชนชนบทหนาน เมืองฉางซา ก่อให้เกิดแนวทางใหม่ ๆ ที่สำคัญต่อชุมชนชนบทหนาน ควรให้ความสนใจและความสนใจเป็นอย่างยิ่ง ในการรักษามรดกทางวัฒนธรรมให้คงอยู่โดยอาศัยจากสิ่งที่มีอยู่ นำมาพัฒนาสู่สิ่งใหม่อย่างสร้างสรรค์จะทำให้ภูมิสังคมวัฒนธรรมดั้งเดิมสามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน

2.ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการพัฒนาอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ให้สอดคล้องกับบริบทของพหุสังคม โดยต่อยอดพัฒนาให้เป็นนวัตกรรมใหม่มีประโยชน์คุณค่าต่อผู้คนในสังคม เพื่อจะได้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษาและดำรงชีพในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- Anna Mariene Karlsson. (2021). Cultural heritage and the future. **International Journal of Heritage Studies**. Retrieved 2021, 08 10 from: <http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13527258.2021.1971740>, Pages 129-131.
- CCTV News (2020). **May Day Holiday: CCTV Takes You on a Virtual Tour of Taiping Street in Changsha**. Changsha Evening News. 2020-05-02. Retrieved from <https://www.icswb.com/h/103999/20200502/656078.html>
- Chen, Siyi. (2018). Protection of Historical and Cultural Street Areas from the Perspective of Continuation of Urban Historical Context—A Case Study of Liuzi Street in Yongzhou. In **Proceedings of the 2018 Annual Conference of the Chinese Urban Planning Society and Hangzhou Municipal Government**. Chinese Urban Planning Society, Hangzhou Municipal Government. pp. 483-491.
- Chen Xianshu.(2005).**Xiangcheng visited ancient China**. Beijing: Chinese Opera Publishing House.

- Christine Landorf. (2009). Managing for sustainable tourism : a review of six cultural World Heritage Sites, **Journal of Sustainable Tourism**, 17(1), 53-70.
- Falk, N. (1986). Baltimore and Lowell: Two American approaches. **Built Environment**, 12, 145-152.
- Geng Huizhi. (2008). **Selection of local urban planning regulations documents**. Nanjing: Southeast University Press.
- Guo, Runkui. (2008). **Implementation and Management Strategies of Historical and Cultural Street Area Conservation Planning in Taiping Street**. Doctoral dissertation National University of Defense Technology.
- He, Bin. (2013). **A Study on Adaptive Protection Strategies for Historical and Cultural Street Areas**. Doctoral dissertation, Central South University.
- Hunan Provincial People's Congress Standing Committee Office. (2016). **Regulations on the Protection of Historical and Cultural Cities in Changsha**. Hunan People's Congress Website. 2016-09-01. Retrieved from <https://www.hnrd.gov.cn/content/2006/07/22/7267205.html>
- Hou, Zehua. (2016). **Exploration of Organic Renewal Compound Strategies for Historical Street Areas in Chaozong Street, Changsha**. Doctoral dissertation, Hunan University.
- Mumford, Lewis. (2005). **The City in History**. Beijing: China Architecture & Building Press.
- Shen Xiaoding (2018). **Memory of a city - Changsha in old maps**. New Hunan - Hunan Daily New Media 2018-08-07. Retrieved from <https://www.hunantoday.cn/news/xhn/201808/14441807.html>
- Shi Lugu. (1985). **The Social Organisation of the Northern Tunguska, Inner Mongolia**. People's, Publishing House.
- Shi Yantao. (1993). Review of Jiao Dafeng, the first governor of the revolution. **Yiyang: Journal of Yiyang Normal College**, 94.
- Sima Qian. (1959). **Shiji**. Beijing: Zhonghua Book Company.
- Wang, Jian, Li Ting, (2018). Research on the Value Identification and Expansion of Historical and Cultural Street Areas—Taking the Renovation and Planning of Yueliang Dongting South Road Historical and Cultural Street Area in Yueyang as an Example. **Heritage and Protection Research**, 3(10), 71-77.

- Xiao, Bei. (2017). **Research on Territorial Landscape Design of Chaozong Street in Changsha City**. Doctoral dissertation, Hunan Agricultural University.
- Xia, Sanao. (2017). Digital Design and Research of Ancient Buildings in Liuzi Street. **Journal of Hunan University of Science and Technology**, 38(10), 89-91.
- Yang Tao. (2010). **Changsha Historical and Cultural City Protection Plan (Outline)**. Changsha: Changsha Urban and Rural Planning Bureau.
- Victor J. Babanak. (2012). **Design for the Real World**. Beijing: CITIC Press.
- Zeng Jing. (2019). Protection strategy of historical district under the perspective of architectural typology — Take the Dongting South Road area of Yueyang City as an example. **Journal of Yueyang Vocational and Technical College**, P45-48.
- Zhang Yulong (2009). **describes the ancient street culture in modern Changsha**. Changsha: Hunan Normal University.
- Zheng Jiaming, Chen Xianshu, Huang Qichang. (1997). **Changsha economy and Trade Records**. Changsha: Hunan Literature and Art Publishing House.
- Zheng Jiaming, Liang Xiaojin, Yang Xigui. (1997). **The history of Changsha**. Changsha: Hunan Literature and Art Press.
- Zhou Shang, Chen Chao, Chang Chaoqun. (2019). **Special Rectification and Protection Planning for Lucheng Historical Street Area in Yunxi District**. Yueyang City. Taiyuan: Shanxi Architecture.

รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้
ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1
The Structural Equation Model of Factors Affecting the Professional Learning
Community in Schools Under the Loei Primary Educational Service Area Office 1

คมสันต์ คำเทียม

พิมพอร์ สดเอี่ยม

Khomsan Khamthiam

Pim-on Sod-ium

มหาวิทยาลัยมหาจุฬารามราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

Mahamakut Buddhist University, Srilanchang Campus

E-mail: chissanapong.so@mbu.ac.th

วันที่รับบทความ: 1 มีนาคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ 10 เมษายน 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 16 เมษายน 2567

Received: March 1, 2024; Revised: April 10, 2024; Accepted: April 16, 2024

บทคัดย่อ

ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นกระบวนการสร้างการเปลี่ยนแปลงของคนในองค์กรจากการปฏิบัติงานร่วมกัน และสนับสนุนซึ่งกันและกัน โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนร่วมกัน จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาในแต่ละพื้นที่มีทั้งความคล้ายคลึงและความแตกต่างกัน โดยขึ้นอยู่กับบริบทของพื้นที่นั้นๆ โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 2) เพื่อศึกษาระดับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 3) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้บริหาร และครู ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 500 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบบประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 1.00 ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.240 – 0.730 ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.957

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ประกอบด้วย ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง โครงสร้างองค์กร และ บรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กร มีค่าเฉลี่ยโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด 2) ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) จากการตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่

ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ได้ค่าสถิติตามเกณฑ์ดัชนีความสอดคล้องของรูปแบบ อยู่ในระดับดี โดยมีค่า ไค-สแควร์ (Chi-square) เท่ากับ 67.5 ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 56 ค่าความน่าจะเป็น (p-value) เท่ากับ 0.13954 ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (X^2/df) เท่ากับ 1.21 ค่า RMSEA เท่ากับ 0.020 ค่า GFI เท่ากับ 0.982 ค่า AGFI เท่ากับ 0.962 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

คำสำคัญ รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น; ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

Abstract

Professional learning community is a process of creating change of people in the organization from working together and support each other with the objective To develop the learning of students together From studying related documents and research It can be seen that the factors that affect being a professional learning community of educational institutions in each area are both similar and difference It depends on the context of that area. The objectives 1) to study the level of factors affecting the professional learning community of the educational institution Under the Loei Primary Educational Service Area Office 1 2) To study the professional learning community level of the educational institution. Under the jurisdiction of the Loei Primary Educational Service Area Office 1 3) To examine the consistency of the linear structural relationship model of factors affecting the professional learning community of educational institutions. Under the Loei Primary Educational Service Area Office 1, the sample group used in this research was administrators and teachers in educational institutions under the Loei Primary Educational Service Area Office 1, academic year 2022, totaling 500 people. The tools used in The research is a questionnaire, 5-level estimation model, with a reliability value of 1.00, a discriminatory power value between 0.240 - 0.730, a reliability value of 0.957.

The results of the research found that 1) Factors affecting the professional learning community of educational institutions Under the jurisdiction of the Loei Primary Educational Service Area Office 1, consisting of transformational leadership Organizational structure and organizational atmosphere and culture has an overall average is at the highest level 2) the professional learning community of the educational institution Under the Loei Primary

Educational Service Area Office 1 has an overall average is at the highest level 3) from checking the consistency of the linear structural relationship model of factors affecting the professional learning community of educational institutions Under the jurisdiction of the Loei Primary Educational Service Area Office 1, statistical values were obtained according to the model consistency index criteria. Is at a good level with a Chi-square value (Chi-square) equal to 67.5 at degrees of freedom (df) equal to 56, probability value (p-value) equal to 0.13954, relative chi-square value (X^2/df) is equal to 1.21, RMSEA value is equal to 0.020, GFI value is equal to 0.982, AGFI value is equal to 0.962, indicating that the model is consistent with the empirical data.

Keywords: The Structural Equation Model; Professional Learning Community

บทนำ

ในสภาวะสังคมโลกปัจจุบัน เป็นสังคมโลกเทคโนโลยีสารสนเทศไร้พรมแดนที่เข้ามามีบทบาทต่อการดำเนินชีวิต ทั้งด้านการสื่อสาร การเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายและรวดเร็ว ส่งผลให้องค์กรต่าง ๆ ต้องปรับตัวเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนของสังคมโลก บนพื้นฐานของความรู้ การพัฒนาขีดความสามารถ เพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน และสร้างผลผลิตที่มีคุณภาพ ปรับเปลี่ยนโครงสร้าง วัฒนธรรม วิสัยทัศน์ และกลยุทธ์ใหม่ ๆ ในการพัฒนาให้พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ในส่วนขององค์กรการศึกษา ต้องพัฒนาสมรรถนะให้สูงขึ้นที่จะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการศึกษาหลักสูตรวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกรอบการเรียนรู้ในยุค Thailand 4.0 ที่มีเป้าหมายพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะด้านการเรียนรู้ ทักษะเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อทักษะด้านอาชีพและการสร้างนวัตกรรมซึ่งจะนำไปสู่การส่งเสริมและพัฒนามาตรฐานการเรียนรู้อย่างมั่นคง หลักสูตรการสอนที่มุ่งพัฒนาด้านอาชีพซึ่งสอดคล้องกับนโยบายการปฏิรูปการศึกษาที่จะเปลี่ยนระบบและวิธีการบริหารการศึกษาให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ. ศ. 2553 ที่มุ่งเน้นให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิต และการเรียนรู้อย่างทั่วถึงอย่างมีคุณภาพ (สฤติย์ กุลสอน, 2563)

ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community) หรือ PLC เป็นกระบวนการสร้างการเปลี่ยนแปลงโดยเรียนรู้จากการปฏิบัติงานของกลุ่มบุคคลที่มารวมตัวกันเพื่อทำงานร่วมกัน และสนับสนุนซึ่งกันและกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ร่วมกันวางเป้าหมายการเรียนรู้ของผู้เรียน และตรวจสอบ สะท้อนผลการปฏิบัติงานทั้งในส่วนบุคคลและผลที่เกิดขึ้นโดยรวมผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การวิพากษ์วิจารณ์ การทำงานร่วมกัน การร่วมมือรวมพลังโดยมุ่งมั่นและส่งเสริม

กระบวนการเรียนรู้แบบองค์รวม โดยมีการดำเนินการ อย่างน้อย 5 ประการ ดังนี้ 1) มีเป้าหมายร่วมกันในการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาผู้เรียนให้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ 2) มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากสถานการณ์จริงของชั้นเรียน 3) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และรวมพลังให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามเป้าหมาย 4) มีการวิพากษ์ สะท้อนผลการทำงานพัฒนาผู้เรียน และ 5) มีการสร้างความหวังให้ทีมงาน (เรวณี ชัยเชาวรัตน์, 2558 ; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560) ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นเครื่องมือที่สำคัญเพื่อขับเคลื่อนการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีกลุ่มบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปที่มีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาการ ความรู้ นวัตกรรม และเทคนิควิธีการจัดการเรียนการสอนผ่านกระบวนการทำงานอย่างมืออาชีพ เกิดเป็นวัฒนธรรมหรือชุมชนของการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิดพลังในการเปลี่ยนแปลงเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของครู โดย ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพมีองค์ประกอบสำคัญคือ เกิดจากการเรียนรู้ร่วมกันของสมาชิกในองค์กรที่มีปัญหาเดียวกันมีการบูรณาการการทำงานเข้าด้วยกันแบบร่วมมือร่วมใจและมีสำนึกร่วมรับผิดชอบต่อผลการเรียนรู้ของผู้เรียนร่วมกันจะต้องมีผู้นำซึ่งอาจจะเป็นผู้บริหารหรือครูที่มีประสบการณ์ เป็นผู้ใช้คำถามนำให้ผู้ร่วมวงทุกคนมีโอกาสในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยการพูดคุยนั้น พูดถึงผู้เรียนเป็นหลัก มีการสร้างบรรยากาศ เสริมพลังบวกให้กับครูไม่รู้สึกโดดเดี่ยว มีกัลยาณมิตรในวิชาชีพ ปฏิบัติจนกลายเป็นวัฒนธรรมของการทำงาน ครูผู้สอนเกิดการปรับการเรียนเปลี่ยนการสอน ผู้เรียนได้รับการพัฒนาและยกระดับคุณภาพให้สูงขึ้น ซึ่งในการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษานั้น มีปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาอยู่หลายปัจจัยขึ้นอยู่กับบริบทของสถานศึกษานั้น ๆ (ไพพกา ผิวดำ, 2554)

จากการศึกษางานวิจัยของ วาสนา ทองทวีงยศ (2560) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านบรรยากาศองค์กร 2) ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร 3) ปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กร และ 4) ปัจจัยด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ จากการศึกษางานวิจัยของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 (2560) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ได้แก่ 1) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของครู 2) ความรับผิดชอบในการทำงานของครู 3) เจตคติที่มีต่อวิชาชีพครูของครู 4) ความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงผู้อำนวยการโรงเรียน และ 5) ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้อำนวยการโรงเรียน ขณะที่ศึกษางานวิจัยของอภิสิทธิ์ อุคำ (2563) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 2) โครงสร้างโรงเรียน 3) บุคลากรและทีมงาน 4) วิสัยทัศน์และพันธกิจ และ 5) บรรยากาศและวัฒนธรรม และจากงานวิจัยของ Wolford (2011) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) ระดมความคิดเห็นครูในการตัดสินใจ 3) จัดให้สมาชิกเข้าถึงข้อมูลที่สำคัญ 4) ผู้บริหารมีการทำงานเชิงรุก 5) สมาชิกเริ่มต้นการเปลี่ยนแปลงร่วมกัน 6) ความรับผิดชอบร่วมและการให้รางวัล 7) การใช้และการให้อำนาจร่วมกัน และ 8) การส่งเสริมและสนับสนุนความเป็นผู้นำ เป็นต้น จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่า

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาในแต่ละพื้นที่มีทั้งความคล้ายคลึงและความแตกต่างกัน โดยขึ้นอยู่กับบริบทของพื้นที่นั้น ๆ ซึ่งในจังหวัดเลยมีเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 3 เขต และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 1 เขต โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 เป็นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่จัดการศึกษาให้กับนักเรียนในพื้นที่จังหวัดเลย 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองเลย อำเภอเชียงคาน อำเภอท่าลี่ อำเภอปากชม และอำเภอนาดูน มีโรงเรียนในสังกัดทั้งหมด 142 โรงเรียน จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัย ประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมีครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาทั้งสิ้น 1,239 คน มีการนำกระบวนการ PLC มาใช้ในการบริหารงานของสถานศึกษาในสังกัดและมีการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาทางด้าน PLC อย่างต่อเนื่อง

จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ข้อค้นพบที่ได้จะเป็นข้อมูลในการพัฒนาการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 และเป็นข้อมูลในการศึกษาสำหรับนักวิจัยต่อไป

แนวคิดของชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ

จิตลดา หนูดอนทราย (2562) กล่าวว่า Professional Learning Community หรือ PLC มีพื้นฐานแนวคิดมาจากภาคธุรกิจเกี่ยวกับความสามารถขององค์กรในการเรียนรู้ (Thompson, Gregg, & Niska, 2004 อ้างถึงใน วรลักษณ์ ชูกำเนิด, 2557) เป็นการนำแนวคิดองค์กรแห่งการเรียนรู้มาประยุกต์โดยอธิบายว่าโรงเรียนมีความเป็นชุมชนมากกว่าความเป็นองค์กร ซึ่งความเป็นองค์กรกับชุมชนมีความแตกต่างกันที่ความเป็นชุมชนจะยึดโยงภายในต่อกันด้วยค่านิยม แนวคิด และความผูกพันร่วมกันของทุกคนที่เป็นสมาชิกในชุมชน ซึ่งเป็นแนวคิดตรงกันข้ามกับความเป็นองค์กรที่มีความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในลักษณะที่ยึดตามระดับลดหลั่นกันลงมา มีกลไกการควบคุมและมีโครงสร้างที่เต็มไปด้วยกฎระเบียบและวัฒนธรรมของการใช้อำนาจเป็นหลัก ขณะที่ชุมชนจะใช้อิทธิพลที่เกิดจากการมีค่านิยม และวัตถุประสงค์ร่วมกัน เป็นความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกเชิงวิชาชีพ ที่มีความเป็นกัลยาณมิตรเชิงวิชาการ และยึดหลักต้องพึ่งพาอาศัยกัน แบบรวมกำลังกันในการปฏิบัติงานที่มุ่งสู่พัฒนาการเรียนของผู้เรียนเป็นสำคัญ

วิราวรรณ เพ็ชรนา (2563) กล่าวว่า PLC (Professional Learning Community) มีพื้นฐานแนวคิดมาจากภาคธุรกิจเกี่ยวกับความสามารถขององค์กรในการเรียนรู้ (Thompson, Gregg, & Niska, 2004) เป็นการนำแนวคิดองค์กรแห่งการเรียนรู้มาประยุกต์ โดยอธิบายว่าการอุปมาที่เปรียบเทียบให้โรงเรียนเป็น "องค์กร " นั้นน่าจะไม่เหมาะสมและถูกต้อง แท้จริงแล้วโรงเรียน มีความเป็น "ชุมชน" มากกว่าความเป็นองค์กร ซึ่งความเป็น "องค์กร" กับ "ชุมชน" มีความแตกต่างกันที่ ความเป็นชุมชนจะยึดโยงภายในต่อกันด้วยค่านิยม

แนวคิด และความผูกพันร่วมกันของทุกคนที่เป็นสมาชิก ซึ่งเป็นแนวคิดตรงกันข้ามกับ "ความเป็นองค์กร" ที่มีความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในลักษณะที่ยึดตามระดับลดหลั่นกันลงมา มีกลไกการควบคุมและมีโครงสร้างแบบตั้งตัวที่เต็มไปด้วยกฎระเบียบและวัฒนธรรมของการใช้อำนาจเป็นหลัก

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560) กล่าวว่า PLC มีพัฒนาการมาจากกลยุทธ์ระดับองค์กร ที่มุ่งเน้นให้องค์กรมีการปรับตัวต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเริ่มพัฒนาจากแนวคิดองค์กรแห่งการเรียนรู้ และปรับประยุกต์ให้มีความสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและการเรียนรู้ร่วมกันในทางวิชาชีพที่มีหน่วยงานสำคัญ คือ ความรับผิดชอบการเรียนรู้ของผู้เรียนร่วมกันเป็นสำคัญจากการศึกษาหลายโรงเรียนในประเทศสหรัฐอเมริกาดำเนินการในรูปแบบ PLC พบว่าเกิดผลดีทั้งวิชาชีพครูและนักเรียน ที่มุ่งพัฒนาการของผู้เรียนเป็นสำคัญ

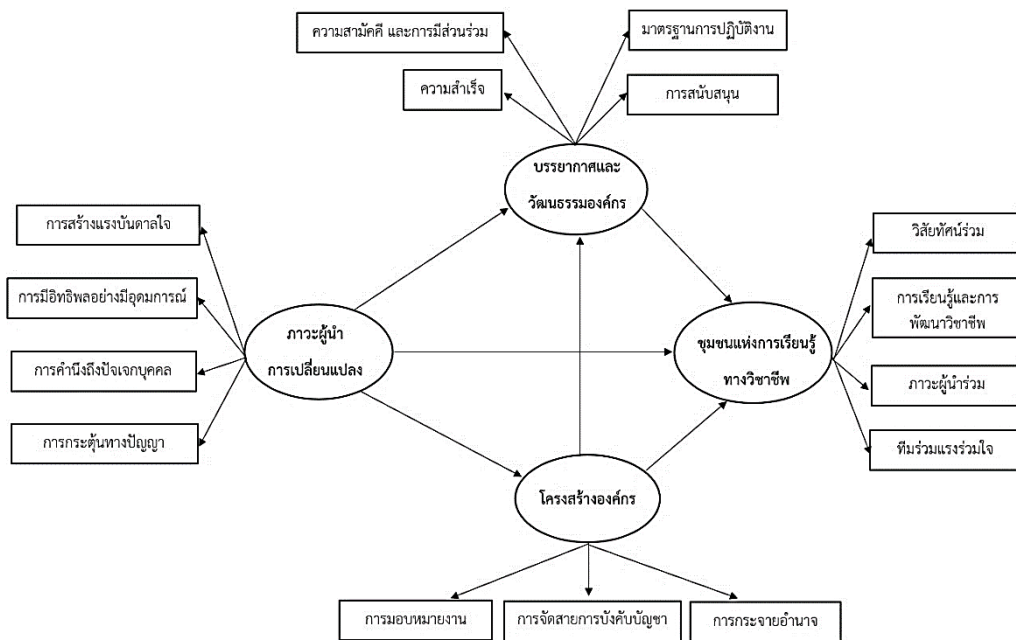
จากที่กล่าวมานั้น สรุปได้ว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ Professional Learning Community หรือ PLC นั้น มาจากแนวคิดการพัฒนางานองค์กรแห่งการเรียนรู้ Organization Learning หรือ OL ของภาคธุรกิจ โดยคำว่า “องค์กร” จะมีความสัมพันธ์ของสมาชิกตามบทบาทหน้าที่ มีความยืดหยุ่นน้อยและไม่เหมาะกับการนำมาใช้ในการจัดการศึกษา ส่วนคำว่า “ชุมชน” จะมีความสัมพันธ์ของสมาชิกที่เกิดจากการมีค่านิยมและวัตถุประสงค์ร่วมกัน ซึ่งทำให้เห็นถึงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการพัฒนาการศึกษาจึงเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษามากกว่า ดังนั้น จึงได้นำแนวคิดนี้มาใช้อย่างแพร่หลายทั้งในต่างประเทศ และในประเทศไทย ซึ่งส่งผลให้การจัดการศึกษามีผลดีมากยิ่งขึ้น ทั้งต่อครูและต่อนักเรียน

วัตถุประสงค์ (Objectives)

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1
2. เพื่อศึกษาระดับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1
3. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้โมเดลสมมติฐาน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินงานวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 จำนวน 142 โรงเรียน มีผู้บริหาร และครู รวมทั้งสิ้น 1,239 คน แบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 121 คน และ ครู จำนวน 1,118 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 25 ตุลาคม 2565)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 จำนวน 42 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหาร และครู รวมทั้งสิ้น 500 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้เกณฑ์ 20 เท่าของจำนวนพารามิเตอร์หรือตัวแปร (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542, หน้า 54) การวิจัยในครั้งนี้ได้ตัวแปรสังเกตได้ จำนวน 20 ตัวแปร ดังนั้น ขนาดกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำ เท่ากับ 400 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิดทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องลักษณะของแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งประกอบด้วยข้อมูลเบื้องต้นของผู้บริหารและครู เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน ตำแหน่ง ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาซึ่งผู้วิจัยพัฒนาจากการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert)

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับการวิจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาแนวคิดและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่เกี่ยวกับ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง โครงสร้างองค์กร และ บรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กร ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert)

2.2 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

2.2.1 วิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.2.2 กำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการของเครื่องมือที่ใช้ และกำหนดข้อคำถามของตัวแปรสังเกตได้และตัวแปรแฝงตามกรอบตัวบ่งชี้และนิยามเชิงปฏิบัติการของตัวแปรสังเกตได้แต่ละตัว

2.2.3 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือดำเนินการดังนี้

1) การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณา และให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คนตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity) และความชัดเจนในการใช้ภาษาโดยเลือกผู้เชี่ยวชาญแบบเจาะจงจำนวน 5 คนประกอบด้วย 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านสถิติ 3) ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก 4) ผู้บริหารสถานศึกษาที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก และ 5) ครูผู้สอนที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก นำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามกับค่านิยามเชิงปฏิบัติการ (Item-objective Congruence : IOC) ได้ค่า IOC เท่ากับ 1.0

2) ตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดสอบ (try Out) กับกลุ่มอื่นที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง คือโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเลย เขต 1 จำนวน 15 โรงเรียน ประกอบด้วยผู้บริหารจำนวน 15 คน และครูจำนวน 15 คน รวม 30 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์หาอำนาจจำแนกโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item-total Correlation Coefficient) คัดเลือกข้อที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540) และนำไปวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ ครอนบาค (Cronbach) มีค่าความเที่ยง เท่ากับ 1.00 ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.240 – 0.730 ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.957 จำแนกรายตัวแปร มีค่าดังนี้ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.297 – 0.621 และ ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.838 โครงสร้างองค์กร มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.284 – 0.582 และค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.810 บรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กร มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.270 – 0.686 และ ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.869 และ

ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.295 – 0.676 และ ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.890

3) จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

3.1 ผู้วิจัยขอหนังสือราชการจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง เพื่อใช้ขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 และสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3.2 ผู้วิจัยส่งหนังสือราชการขอความอนุเคราะห์การตอบแบบสอบถามถึงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 และสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูด้วย google form และให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม

3.3 ผู้วิจัยตรวจสอบข้อมูลแบบสอบถามและคัดแยกข้อมูลแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ที่ได้กลับคืนมา และทำการวิเคราะห์ค่าสถิติต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลมีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นที่พัฒนาขึ้นว่ามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่ ซึ่งหาค่าสถิติได้ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้ ความโด่ง เพื่อวิเคราะห์ระดับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา และระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา

4.2 การวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 และเพื่อศึกษาขนาดอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมและอิทธิพลรวมของปัจจัยที่นำมาศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาโดยใช้สถิติ การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model : SEM) ซึ่งเป็นการบูรณาการของสถิติวิเคราะห์ที่สำคัญคือวิเคราะห์องค์ประกอบและวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพล ดังนี้

4.3 การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor analysis) ของตัวแปร ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง โครงสร้างองค์กร บรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กร และชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

4.4. การวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพล (Path Analysis) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นระหว่างตัวแปร ศึกษาอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อมและอิทธิพลโดยรวมระหว่างตัวแปร รวมทั้งตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ประกอบด้วย 2 ขั้นตอนดังนี้

1. การประมาณค่าพารามิเตอร์

1) การกำหนดข้อมูลจำเพาะโมเดล (Specification of The model) ผู้วิจัยศึกษาว่าตัวแปรสาเหตุใดบ้างที่ส่งผลทางตรงและทางอ้อมต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นประกอบด้วย ตัวแปรแฝง และตัวแปรสังเกตได้ โดยมีข้อตกลงเบื้องต้นของโมเดล ว่าความสัมพันธ์ของโมเดลทั้งหมดเป็นความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง (Linear) เป็นความสัมพันธ์เชิงบวก (Additive) และเป็นความสัมพันธ์ทางเดียว (Recursive Model) ระหว่างตัวแปรแฝงภายนอกและตัวแปรแฝงภายใน (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542)

2) ระบุค่าความเป็นไปได้ค่าเดียวของโมเดล (Identification of the Model) ผู้วิจัยใช้เงื่อนไขกฎที่ (t-rule) นั่นคือ จำนวนพารามิเตอร์ที่ไม่ทราบค่าต้องน้อยกว่าหรือเท่ากับจำนวนสมาชิกในเมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมความแปรปรวนร่วมของกลุ่มตัวอย่าง ตรวจสอบโดยให้จำนวนพารามิเตอร์ที่ต้องประมาณค่า (t) และจำนวนตัวแปรสังเกตได้ (NI) ซึ่งนำมาคำนวณหาจำนวนสมาชิกในเมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมได้ กฎที่กล่าวว่าแบบจำลองจะระบุค่าได้พอดีเมื่อ $t \leq (1/2) (NI) (NI+1)$ และกฎความสัมพันธ์ทางเดียว (Recursive rule) เพื่อตรวจสอบเงื่อนไขพอเพียง (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542)

2. การประมาณค่าพารามิเตอร์ของโมเดล (Parameter Estimation of The model) ผู้วิจัยใช้การประมาณค่าโดยใช้วิธีการ ML (Maximum likelihood) ซึ่งเป็นวิธีที่แพร่หลายที่สุดเนื่องจากมีความคงเส้นคงวา มีประสิทธิภาพและเป็นอิสระ จากมาตรวัด (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542) ผลที่ได้จะแสดงให้เห็นค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงและตัวแปรประจักษ์ ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงภายในด้วยกัน (Beta, β) ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงภายนอกและตัวแปรแฝงภายใน (Gamma, γ) R^2 ของสมการโครงสร้าง และค่า R^2 ของตัวแปรประจักษ์ของตัวแปรแฝงภายใน และของตัวแปรแฝงภายนอก

4.5 การตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดล (goodness-of fit measures) เพื่อศึกษาภาพรวมของโมเดลว่าสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เพียงใด โดยใช้ค่าสถิติที่จะตรวจสอบ (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542) ดังนี้

1) ค่าไค-สแควร์ (Chi-Square Statistics) χ^2 เป็นค่าสถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐานทางสถิติว่าฟังก์ชันความสอดคล้องมีค่าเป็นศูนย์ ถ้าค่าไค-สแควร์ มีค่าต่ำมากหรือยิ่งเข้าใกล้ศูนย์มาก และค่าไค-สแควร์ ไม่มีนัยสำคัญ แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2) ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ เป็นสัดส่วน χ^2/df เมื่อจำนวนกลุ่มตัวอย่างมาก ค่าไค-สแควร์ก็จะยิ่งสูงมาก จนอาจทำให้สรุปผลได้ไม่ถูกต้อง ดังนั้นจึงแก้ไขโดยพิจารณาค่า χ^2/df ซึ่งควรมีค่าไม่เกิน 2.00

3) ดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (Goodness-of-Fit Index: GFI) ซึ่งเป็นอัตราส่วนของผลต่างระหว่างฟังก์ชันความสอดคล้องจากโมเดลก่อนและหลังปรับโมเดล ฟังก์ชันความสอดคล้องก่อนปรับโมเดล ค่า GFI หากมีค่าตั้งแต่ 0.90-1.00 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542, หน้า 54)

4) ดัชนีวัดความสอดคล้องที่ปรับแล้ว (Adjusted Goodness-of-Fit Index: AGFI) ซึ่งนำ GFI มาปรับแก้ โดยคำนึงถึงขนาดของความเป็นอิสระ (df) รวมทั้งจำนวนตัวแปรและขนาดกลุ่มตัวอย่าง หากค่า AGFI มีค่าตั้งแต่ 0.90-1.00 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

5) ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (Comparative Fit Index: CFI) ใช้เปรียบเทียบโมเดลเชิงสมมติฐานการวิจัยว่ามีความสอดคล้องสูงกว่าข้อมูลเชิงประจักษ์มากน้อยเพียงใดค่าตั้งแต่ 0.90 ขึ้นไป แสดงให้เห็นความสอดคล้องของโมเดล

6) ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standardized Root Mean Squared Residual: Standardized RMR) เป็นดัชนีที่วัดความคลาดเคลื่อนของข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่คลาดเคลื่อนไปจากโมเดลทางทฤษฎี มีค่าน้อยกว่า .05 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูล เชิงประจักษ์

7) ค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (Root Mean Square Residual Error of Approximation: RMSEA) เป็นการวัดความแตกต่างต่อหน่วยขององศาของความเป็นอิสระ ค่า RMSEA ที่ 0.05 แสดงว่ามีความสอดคล้องมาก ถ้าค่าที่ได้สูงขึ้นถึง 0.08 แสดงว่าเกิดความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าประชากร

8) ค่าขนาดตัวอย่างวิกฤติ (Critical N: CN) เป็นดัชนีที่แสดงขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่จะยอมรับดัชนีแสดงความสอดคล้องของโมเดลได้ ใช้จุดตัดที่ $CN \geq 200$

9) เมทริกซ์ความคลาดเคลื่อนในการเปรียบเทียบความสอดคล้อง (Fitting Residuals Matrix) หมายถึง เมทริกซ์ที่มีผลต่างของเมทริกซ์ S และ Sigma ซึ่งประกอบด้วย ค่าความคลาดเคลื่อนทั้งในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ค่าสูงสุดของเศษเหลือในรูปคะแนนมาตรฐาน (Largest Standardized Residual) ระหว่างเมทริกซ์สหสัมพันธ์ที่เข้าสู่วิเคราะห์กับเมทริกซ์ที่ประมาณได้ โดยค่าเศษเหลือเคลื่อนที่เข้าใกล้ศูนย์จะถือว่าโมเดลมีแนวโน้มสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ความพอดีเศษเหลือเหมาะสมอยู่ระหว่าง -2 ถึง 2

10) การปรับโมเดล (Model Modification Index: MI) ผู้วิจัยปรับโมเดลบนพื้นฐานของทฤษฎีและงานวิจัยเป็นหลัก โดยตรวจสอบผลการประมาณค่าพารามิเตอร์ว่ามีความสมเหตุสมผลหรือไม่ มีค่าใดแปลกเกินความเป็นจริงหรือไม่และพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงพหุคูณกำลังสอง (Square Multiple Correlation) ให้มีความเหมาะสม รวมทั้งพิจารณาค่าความสอดคล้องรวม (Overall fit) ของโมเดลว่าโดย

ภาพรวมแล้วโมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เพียงใด และจะหยุดปรับโมเดลเมื่อพบว่า ค่าสูงสุดของเศษเหลือในรูปคะแนนมาตรฐานต่ำกว่า 2.00

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ด้านข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 62.20 ตำแหน่งครู ร้อยละ 89.80 วุฒิการศึกษาสูงสุด ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 71.00 มีประสบการณ์ในการปฏิบัติราชการ 11-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.00 มีอายุ 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 32.60 และ ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง คิดเป็นร้อยละ 57.60 โดยมีผลการวิจัย ดังนี้

1 การศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 จำนวน 3 ปัจจัย ประกอบด้วยตัวแปรทั้งสิ้น 11 ตัวแปร ดังนี้ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วย 4 ตัวแปร 1) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2) การสร้างแรงบันดาลใจ 3) การกระตุ้นทางปัญญา และ 4) การคำนึงถึงปัจเจกบุคคล โครงสร้างองค์กร ประกอบด้วย 3 ตัวแปร 1) การมอบหมายงาน 2) การจัดสายการบังคับบัญชา และ 3) การกระจายอำนาจ บรรยากาศของโรงเรียน ประกอบด้วย 4 ตัวแปร 1) การสนับสนุน 2) ความสามัคคีและการมีส่วนร่วม 3) มาตรฐานการปฏิบัติงาน และ 4) ความสำเร็จ

จากการวิเคราะห์ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ปัจจัยด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง พบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือการสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางปัญญา และการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล ตามลำดับ ปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กร พบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด โดยการจัดสายการบังคับบัญชามีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือการมอบหมายงาน และการกระจายอำนาจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ปัจจัยด้านบรรยากาศของโรงเรียน พบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยความสำเร็จมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การสนับสนุน ความสามัคคีและการมีส่วนร่วม และมาตรฐานการปฏิบัติงาน ตามลำดับ

2. การศึกษาระดับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปร ดังนี้ 1) วิสัยทัศน์ร่วม 2) การเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ 3) ภาวะผู้นำร่วม และ 4) ทีมร่วมแรงร่วมใจ

จากการวิเคราะห์ระดับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 พบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด โดยตัวแปร วิสัยทัศน์ร่วม

มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ และ ภาวะผู้นำร่วม มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน และ ทีมร่วมแรงร่วมใจ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

3. การตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ได้ค่าสถิติตามเกณฑ์ดัชนีความสอดคล้องของรูปแบบ โดยมีค่า ค่า ไค-สแควร์ (Chi-square) เท่ากับ 67.5 ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 56 ค่าความน่าจะเป็น (p-value) เท่ากับ 0.13954 ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (χ^2/df) เท่ากับ 1.21 ค่า RMSEA เท่ากับ 0.020 ค่า GFI เท่ากับ 0.982 ค่า AGFI เท่ากับ 0.962 โดยอยู่ในเกณฑ์ความสอดคล้อง ระดับดี ทั้งหมด แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

อภิปรายผล

จากการวิจัยรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ผู้วิจัยเสนอการอภิปรายผลการวิจัย 3 ประเด็น ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. จากผลการศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 พบว่า ปัจจัยด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กร และ ปัจจัยด้านบรรยากาศของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้ง 3 ปัจจัยทั้งนี้อาจเป็นเพราะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นพฤติกรรมที่ผู้บริหารแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการบริหารจัดการ กระบวนการบริหารจัดการที่ผู้บริหารมีอิทธิพลต่อผู้ตาม ปฏิสัมพันธ์ที่ผู้บริหารและคณะครูมีต่อกันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งสองฝ่าย อีกทั้ง โครงสร้างองค์กร ยังเป็นระบบที่แสดงความสัมพันธ์ของงาน ความรับผิดชอบต่อการรายงานและการใช้อำนาจในการปฏิบัติงานของบุคคลและฝ่ายต่าง ๆ ในองค์กร เพื่อให้สอดคล้องกับกลยุทธ์ขององค์กรและบรรลุเป้าหมายขององค์กรได้ในที่สุด ส่วนบรรยากาศของโรงเรียนเป็นสภาพการณ์ที่ครูและบุคลากรในโรงเรียนเข้าใจนโยบายและเป้าหมายในการพัฒนาโรงเรียนร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน แสดงความคิดเห็นและยอมรับในความแตกต่างของแต่ละคนได้อย่างอิสระ มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน แสวงหาแนวทางการแก้ปัญหาร่วมกัน โดยผลการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปาริชาติ สีสันบุญ (2564) ที่พบว่า ปัจจัยด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง โครงสร้างองค์กร และด้านบรรยากาศและวัฒนธรรม ที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของ ในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด

2. จากผลการศึกษาระดับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 พบว่า วิสัยทัศน์ร่วม การเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ ภาวะผู้นำร่วมและ ทีมร่วมแรงร่วมใจ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดย วิสัยทัศน์ร่วม เป็นการสร้างวิสัยทัศน์ของคนใน

องค์กรให้สามารถมองเห็นภาพและมีความต้องการที่จะมุ่งไปในทิศทางเดียวกัน ในส่วนของการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ เป็นกระบวนการพัฒนาวิชาชีพครูโดยการมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในระดับสถานศึกษา หรือระดับเครือข่าย หรือระดับชาติ และแสดงบทบาทในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ อีกทั้งภาวะผู้นำร่วม เป็นการทำงานของกลุ่มคนที่สามารถเป็นทั้งผู้นำและผู้ตามได้ในแต่ละโอกาส และยังสามารถทำงานร่วมกันเป็นทีมได้ ไม่ใช่การทำงานเป็นทีมที่มีผู้นำเพียงคนเดียว คนหนึ่ง แต่อาจมีการสลับปรับเปลี่ยนผู้นำ โดยขึ้นกับภาระของงานหรือบริบทของงานนั้น ๆ และ ทีมร่วมแรงร่วมใจ ยังเป็นการทำงานร่วมกันแบบประสานการทำงานให้สอดคล้องกันทั้งภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่ม เพื่อให้เป้าหมายขององค์กรเสร็จสมบูรณ์ หัวใจของการทำงาน คือ การมีสัมพันธภาพที่ดีของคนในองค์กร ซึ่งเมื่อมีเป้าหมายหลักร่วมกันจะสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสบความสำเร็จ โดยสอดคล้องกับแนวคิดของวรลักษณ์ ชูกำเนิด (2557) กล่าวว่า ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นการรวมตัว ร่วมใจ ร่วมพลัง ร่วมมือกันของครู ผู้บริหาร และนักการศึกษา ใน โรงเรียน บนพื้นฐานวัฒนธรรมความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตรในพื้นที่ทำงานจริงร่วมกัน อย่างมีวิสัยทัศน์ คุณค่า เป้าหมาย และภารกิจร่วมกันแบบทีมเรียนรู้ โดยครูเป็นผู้นำร่วม เพื่อร่วมเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพตนเองให้เกิดผลที่คุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่มีหัวใจสำคัญคือการใส่ใจดูแล และรับผิดชอบความสำเร็จของผู้เรียนร่วมกัน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560) กล่าวว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เป็นการรวมตัว ร่วมใจ ร่วมพลัง ร่วมทำ และร่วมเรียนรู้ร่วมกันของครู ผู้บริหาร และนักการศึกษา บนพื้นฐานวัฒนธรรมความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตร สู่คุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความสำเร็จหรือประสิทธิผลของผู้เรียนเป็นสำคัญ และความสุขของการทำงานร่วมกันของสมาชิกในชุมชน โดยผลการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปาริชาติ สัมพันธ์บุญ (2564) ที่พบว่า การมีกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสร้างค่านิยม และวิสัยทัศน์ร่วมกัน การสนับสนุนการเป็นผู้นำร่วมกัน การมีสภาพการณ์ที่สนับสนุนการเป็นชุมชนกัลยาณมิตร และการเป็นทีมร่วมแรงร่วมใจ ส่งผลต่อระดับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อรวรรณ สุขศรี (2565) ที่พบว่า การบริหารโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ ด้านวิสัยทัศน์และค่านิยมร่วม ด้านทีมร่วมแรงร่วมใจ ด้านภาวะผู้นำร่วม ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ ด้านชุมชนกัลยาณมิตร และด้านโครงสร้างสนับสนุนชุมชน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Kamarudin Ismail, Rosnah Ishak, and Siti Hajar Kamaruddin (2021) ที่พบว่า จากการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงยืนยัน (CFA) แบบจำลองการปฏิบัติงานของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพหลายมิติ ในบริบทของประเทศมาเลเซีย มีการนำไปปฏิบัติใน 6 มิติ ได้แก่ วิสัยทัศน์ร่วม ภารกิจและค่านิยม ภาวะผู้นำทางวิชาชีพ วัฒนธรรมร่วมกันและการทำงานร่วมกัน วัฒนธรรมส่วนรวมและการทำงาน

ร่วมกัน การแบ่งปันแนวปฏิบัติที่ดีที่สุด บรรยากาศโรงเรียนที่เอื้ออำนวย และ พันธมิตรเชิงกลยุทธ์ระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ส่งผลต่อระดับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของประเทศไทย อยู่ในระดับมากที่สุด

3. จากผลการตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ได้ค่าสถิติตามเกณฑ์ดัชนีความสอดคล้องของรูปแบบ อยู่ในเกณฑ์ความสอดคล้อง ระดับดี ทั้งหมด แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จิตลดา หนูดอนทราย (2562) ที่พบว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อภิสิทธิ์ อุคำ (2563) ที่พบว่า รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สติธย์ กุลสอน (2563) ที่พบว่า การพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปาริชาติ สีพันธ์บุญ (2564) ที่พบว่า รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เกศกาญจน์ ทองจันทร์แก้ว (2565) ที่พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตนครหาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สงขลา สตูล มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มากที่สุดคือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และตัวแปรที่ส่งผลมากที่สุด คือ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ แสดงว่า การที่ผู้นำประพฤติตัวเป็นแบบอย่างสำหรับผู้ตามผู้นำจะเป็นที่เคารพนับถือ ศรัทธา ไว้วางใจ และทำให้ผู้ตามเกิดความภาคภูมิใจเมื่อร่วมงานจะมีผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในสถานศึกษามากที่สุด

1.2 จากผลการวิจัย ตัวแปรที่ทำให้เกิดการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษามากที่สุดคือ วิสัยทัศน์ร่วม แสดงว่า การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมของคนในองค์กร ให้สามารถมองเห็นภาพและมี

ความต้องการที่จะมุ่งไปในทิศทางเดียวกัน มีผลในการพัฒนาการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาอย่างมาก

1.3 ผู้บริหาร ครู และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการพัฒนาการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาให้มีระดับที่สูงขึ้นได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่มีแนวคิดเชิงทฤษฎีที่พบว่ามีอิทธิพลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา

2.2 ควรวิเคราะห์และปรับเปลี่ยนองค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพให้มีความหลากหลายยิ่งขึ้น

2.3 ควรขยายขนาดกลุ่มตัวอย่างให้มีความหลากหลายมากขึ้น ในระดับภาคหรือระดับประเทศ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายและนำผลการวิจัยไปใช้ได้หลากหลายยิ่งขึ้น

2.4 ควรศึกษาด้วยวิธีวิจัยและพัฒนา (R&D) หรืองานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อนำข้อค้นพบมาเปรียบเทียบยืนยันพัฒนาต่อยอดเชิงลึกถึงข้อค้นพบในการวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- เกศกาญจน์ ทองจันทร์แก้ว. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสหวิทยาเขตนครหาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตมหาวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- จิตลดา หนูดอนทราย. (2562). โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตมหาวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). โมเดลริสเรล : สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปาริชาติ สีสันบุญ (2564). รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ .วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต.บัณฑิตมหาวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 7.กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

- ไพพกา ผิวดำ. (2564). ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสู่ความสำเร็จของสถานศึกษา. **วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย**, 3(1), 11-18.
- เรวณี ชัยเขารัตน์ (2558) **ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) วิธีสร้างครูสู่ศิษย์**. เอกสารประมวลแนวคิดและแนวทางพัฒนาวิชาชีพครูสำหรับคณะทำงานโครงการพัฒนาระบบกลไกและแนวทางการหนุนเสริมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาผู้เรียน.
- วรลักษณ์ ชูกำเนิด และเอกรินทร์ สังข์ทอง .(2557). **โรงเรียนแห่งชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูเพื่อการพัฒนาวิชาชีพครูที่เน้นผู้เรียนเป็นหัวใจสำคัญ**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต.บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- วาสนา ทองทวีอังศ. (2560). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู ในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- วิราวรรณ เพ็ชรนาว่า. (2563). **แนวทางการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสหวิทยาเขตวิภาวดี กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต.บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สถิตย กุลสอน และ คณะ. (2563). **การพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21.วารสารงานวิจัยวิทยาลัยสันตพล**. 6(1),123-133.
- สิริพันธุ์สุวรรณมรรคา. (2561). **ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อการพัฒนาการศึกษา**. ในชุดวิชา23728 นวัตกรรมการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). **คู่มือประกอบการอบรม การขับเคลื่อนกระบวนการ PLC (Professional Learning Community) “ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ” สู่สถานศึกษา**. สำนักพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน : กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32. (2560). **ตัวแปรที่ส่งผลต่อความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32**. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กระทรวงศึกษาธิการ.
- อภิสิทธิ์ อุดา. (2563). **รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**.วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตมหาวิทยาลัย:มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- อรรวรรณ สุขศรี, สุธรรม ธรรมทัศนานนท์. (2565). การพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1. **Journal of Buddhist Philosophy Evolved**. 7(1),176-186.
- Kamarudin Ismail, Rosnah Ishak, and Siti Hajar Kamaruddin (2021). Validating Professional Learning Communities Practice Model in a Malaysian Context. **European Journal of Educational Research**. 11(1),393-402.
- Thompson, R. A., Flood, M. F., & Goodvin, R. (2006). **Social support and developmental psychopathology**. In D. Cicchetti & D. Cohen (Eds.), *Developmental Psychopathology* (2nd Ed.), 3. pp. 1-37. New York: Wiley.

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของ
องค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม
Public Participation in Local Development of Nong Khu Subdistrict Administrative
Organization, Na Dun District, Maha Sarakham Province

กานวันน์ คำพวง

ภักดี โพธิ์สิงห์

ยุภาพร ยูภาส

นักศึกษาปริญญาโท รพ.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Panuwat Khampuang

Phakdee Phosing

Yupaporn Yupass

M.P.A. Student (Public Administration), Rajabhat Mahasarakham University

Lecturer of Political Science and Public Administration, Rajabhat Mahasarakham University

Lecturer of Political Science and Public Administration, Rajabhat Mahasarakham University

Corresponding E-mail : phichayamon573@gmail.com

วันที่รับบทความ: 21 ธันวาคม 2566; วันที่แก้ไขบทความ 12 กุมภาพันธ์ 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 19 กุมภาพันธ์ 2567

Received: December 21, 2023; Revised: February 12, 2024; Accepted: February 19, 2024

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 368 คน โดยการใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมาตรฐานประมาณค่า สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ความถี่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบการมีส่วนร่วม จำแนกตามเพศ ใช้สถิติ T-test และจำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ใช้สถิติ one-way ANOVA ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ที่ต่างกัน มีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ข้อเสนอแนะ ควรมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นให้ประชาชนทราบอย่างทั่วถึงและสม่ำเสมอ โดยผ่านช่องทางต่างๆ เช่น เว็บไซต์ สื่อ

สังคมออนไลน์ สร้างกลไกในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น เช่น การจัดตั้งคณะกรรมการชุมชน สภาตำบล เป็นต้น ควรเปิดช่องทางให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น อย่างหลากหลาย เช่น การจัดทำประชาพิจารณ์ การจัดทำเวทีรับฟังความคิดเห็น การจัดทำโครงการพัฒนาท้องถิ่น เป็นต้น ส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่น การส่งเสริมให้ประชาชน มีทักษะในการมีส่วนร่วม การส่งเสริมให้ประชาชนใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญในการตรวจสอบการทำงานของ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม; การพัฒนาท้องถิ่น; องค์การบริหารส่วนตำบล

Abstract

This research study The objectives are 1) to study the level of public participation in local development of Nong Khu Subdistrict Administrative Organization, Na Dun District, Maha Sarakham Province 2) to compare public participation in local development of Nong Khu Subdistrict Administrative Organization, District. Na Dun, Maha Sarakham Province, classified by gender, age, education level, occupation, and income 3) to study recommendations A sample group of 368 people using Taro Yamane's formula. The research tools were a rating scale questionnaire. Statistics used in data analysis include percentage, mean, frequency, and standard deviation. Compare participation by gender using T-test statistics and by age. Educational level, occupation, and income used one-way ANOVA statistics. The research results found that 1) the level of public participation in local development of Nong Khu Subdistrict Administrative Organization, Na Dun District, Maha Sarakham Province Overall, it was at a moderate level. 2) Compare people's participation in local development of Nong Khu Subdistrict Administrative Organization, Na Dun District, Maha Sarakham Province, classified by gender, age, educational level, occupation, and different incomes. Participation is significantly different at the .05 level and 3) Recommendations: Information regarding local development should be disseminated to the public thoroughly and regularly. Through various channels such as websites, social media Create mechanisms to promote and support people to participate in local development, such as establishing community committees, sub-district councils, etc. There should be a variety of channels for people to participate in local development, such as holding public hearings. Setting up a forum for listening to opinions Organizing local

development projects, etc., promoting people's knowledge and understanding of local development. Promoting people's participation skills Encouraging people to exercise their constitutional rights to inspect the work of the Nong Khu Subdistrict Administrative Organization.

Keywords: Participation; Local development; Subdistrict administrative organization

บทนำ

การปกครองระบอบประชาธิปไตยจะพัฒนาอย่างมั่นคง ประชาชนต้องมีส่วนร่วม (Participation) ในการปกครองตนเองทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมปกครองท้องถิ่นของตนเองสามารถสร้างประชาธิปไตยแก่ประชาชนได้ ตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของคนในท้องถิ่นที่แตกต่างกันตามลักษณะทางกายภาพ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของท้องถิ่นนั้น ๆ ด้วยการกระจายอำนาจแก่ประชาชนให้ดำเนินงานอย่างคล่องตัวและยืดหยุ่น ประชาชนสามารถรับประโยชน์ได้อย่างทั่วถึง (กรมการส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. 2553) รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2560 ได้บัญญัติรัฐให้ต้องดำเนินการตามนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 87 ดังต่อไปนี้ ประการที่ 1 ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ประการที่ 2 ส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะ ประการที่ 3 ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ ในรูปแบบองค์กรทางวิชาชีพหรือตามสาขาอาชีพที่หลากหลายหรือรูปแบบอื่น ประการที่ 4 ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็งในทางการเมือง และจัดให้มีกฎหมายจัดตั้งกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองเพื่อช่วยเหลือการดำเนินกิจกรรมสาธารณะของชุมชน รวมทั้งสนับสนุนการดำเนินการของกลุ่มประชาชนที่รวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายทุกรูปแบบให้สามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอความต้องการของชุมชนในพื้นที่ ประการที่ 5 ส่งเสริมให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้สิทธิเลือกตั้งโดยสุจริตและเที่ยงธรรม การมีส่วนร่วมของประชาชนตามมาตรานี้ต้องคำนึงถึงสัดส่วนของหญิงและชายที่ใกล้เคียง จึงทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีภาระหน้าที่เพิ่มมากขึ้น แต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังคงมีทรัพยากรจำกัดทั้งทรัพยากรบุคคล งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินงานขององค์กรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีความโปร่งใสและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ท้องถิ่นของตน แผนพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งในปัจจุบันได้ปรับเปลี่ยนเป็นแผนยุทธศาสตร์อันเป็นเครื่องมือที่สำคัญประการหนึ่งที่ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินงานได้ตามเป้าหมายที่

วางไว้ จึงจำเป็นต้องมีการกำหนดแผนให้สามารถตอบสนองต่อการทำงานเพื่อพัฒนาท้องถิ่นและสามารถบ่งชี้ความสำเร็จของแผนได้ (ราชกิจจานุเบกษา, 2560)

การมีส่วนร่วมของประชาชนถือเป็นหัวใจของการปกครองท้องถิ่นโดยเป็นองค์ประกอบที่ขาดไม่ได้ เพราะการปกครองท้องถิ่นหมายถึงการกระจายอำนาจทั้งการเมืองและการบริหารให้คนในชุมชนกำหนดทิศทางและดูแลแก้ปัญหาของชุมชนโดยคนในชุมชนเอง การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงแยกจากการปกครองท้องถิ่นไม่ได้ การมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงไม่ใช่เพียงการกระจายอำนาจหน้าที่และบทบาทความรับผิดชอบ รวมทั้งความสามารถในการบริหารจัดการเท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึงการส่งเสริมให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมโดยตรงในการเมืองการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอีกด้วย เรื่องของการปกครองท้องถิ่นจึงมิใช่เรื่องของการจัดบริการสาธารณะให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน และสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนเท่านั้น หากแต่เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนปกครองตนเองเสริมสร้างให้ประชาชนมีความเป็นเจ้าของชุมชน และมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นในการกำหนดวิถีชีวิตและอนาคตของชุมชนร่วมกัน ซึ่งหมายถึง การส่งเสริมให้ประชาชนดำรงชีวิตตามวิถีประชาธิปไตยท้องถิ่นอันเป็นรากฐานสำคัญต่อการพัฒนาประชาธิปไตยที่ยั่งยืน (อรทัย กิกผล, ฉัตรระวี กิติโยดม, 2555, น. 11) การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของการปกครองตนเองในท้องถิ่น นอกจากจะเป็นผลดีในด้านที่ต้องการให้องค์กรปกครองท้องถิ่นบริหารงานโดยบุคคลที่เป็นประชาชน ในท้องถิ่นเขาเห็นด้วยแล้วยังเป็นผลดีในข้อที่ว่าเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองท้องถิ่นจะได้บริหารงานในหน้าที่ให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ และภายใต้การควบคุมของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างใกล้ชิดมิใช่ โดยการสั่งการหรือการบังคับบัญชาจากรัฐบาลกลาง รวมทั้งยังเป็นการช่วยส่งเสริมให้ประชาชนเกิดความเข้าใจในกลไกการปกครองระบบประชาธิปไตย เกิดความสำนึกในความสำคัญของสิทธิเสรีภาพทางการเมืองของตน ตลอดจนเกิดความตื่นตัวที่จะใช้สิทธิในทางการเมืองหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมืองด้วยความรับผิดชอบต่อผลประโยชน์ส่วนรวม (สิทธิธันธ์ วารุณสหรัชน, 2559)

พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ไปจนถึงการแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 7 พ.ศ. 2562 โดยมีสภาองค์การตำบลทำหน้าที่กำหนดนโยบายและกำกับดูแลการบริหารของกรรมการและนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจบริหารงาน มีปลัดและรองปลัด เป็นหัวหน้างานบริหาร ซึ่งแบ่งออกเป็นหน่วยงานต่าง ๆ เท่าที่จำเป็นเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ซึ่งรับผิดชอบอยู่ โดยมีพนักงานประจำที่เป็นข้าราชการส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ทำงานประจำวันองค์การบริหารส่วนตำบล มีจุดมุ่งหมายและหน้าที่ตามพระราชบัญญัติ ตามมาตราต่าง ๆ ได้แก่ มาตรา 66 พัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม มาตรา 67 มีหน้าที่ต้องทำดังเช่นการจัดให้มีและบำรุงทาง รักษาความสะอาด ป้องกันและระงับโรคติดต่อ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ค้ำครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มาตรา 68 มีหน้าที่ที่อาจทำในเขตความรับผิดชอบ เช่น การให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและสวนสาธารณะ ส่งเสริมให้

มีอุตสาหกรรมในครอบครัว คຸ່ມครองดูแลและรักษาทรัพยากรสินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ให้มีตลาด ทำ
เทียบเรือ และทำข้าม เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2562)

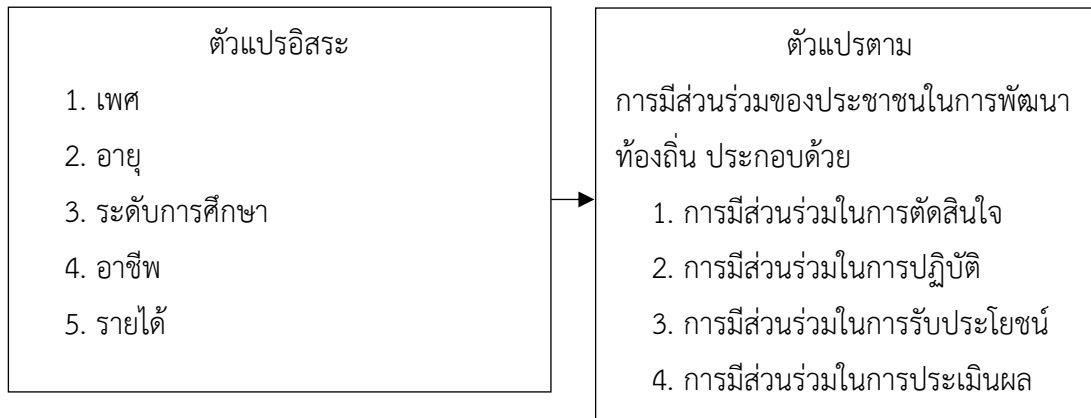
องค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอนาคู จังหวัดมหาสารคาม ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของอำเภอนา
คู อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอนาคูประมาณ 10 กิโลเมตร มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 36.07 ตารางกิโลเมตร
หรือ ประมาณ 22,546 ไร่ มีประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีอายุ 18 ปี ขึ้นไป จำนวน 4,587 คน จากข้อมูลเชิง
ลึกพบว่า ยังมีปัญหาขาดการมีส่วนร่วมในเวทีสาธารณะที่องค์การบริหารส่วนตำบลได้จัดขึ้น ซึ่งการมีส่วนร่วม
ถือเป็นเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ระบอบประชาธิปไตยเข้มแข็ง นอกจากนั้นการให้เสนอแนะความคิดเห็นในการ
ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ยังมีน้อย เช่น การเข้าร่วมประชุมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ขาดการมีส่วนร่วมใน
การเข้าร่วมกิจกรรมที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองคูจัดขึ้น และการให้ความสำคัญในการเสนอข้อเรียกร้อง
การเสนอแนะปัญหาและความต้องการ รวมไปถึงกระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหาร ตรวจสอบ และร่วมกัน
พิทักษ์ผลประโยชน์ ของตนเอง เมื่อองค์การบริหารส่วนตำบลหนองคูดำเนินนโยบายจึงยังไม่สามารถ
ตอบสนอง หรือแก้ไขปัญหาได้ตรงตามความต้องการ ปัญหาความจำเป็นเร่งด่วนยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่าง
ทันทั่วถึง จากปัญหาการมีส่วนร่วมที่กล่าวมา ทำให้สะท้อนถึงสำนึกของความเป็นเจ้าของชุมชน ผลประโยชน์
สาธารณะของชุมชนที่ต้องมีการศึกษาและพัฒนาการมีส่วนร่วมในเชิงรุก (องค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู,
2566) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วน
ตำบลหนองคู อำเภอนาคู จังหวัดมหาสารคาม โดยข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้สามารถนำไปปรับใช้ในการ
การบริหารจัดการเพื่อให้เกิดประโยชน์และประสิทธิภาพประสิทธิผล ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการ
วางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู แก้ไขปัญหาให้ประชาชนได้อย่างตรงความต้องการต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนอง
คู อำเภอนาคู จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนอง
คู อำเภอนาคู จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหาร
ส่วนตำบลหนองคู อำเภอนาคู จังหวัดมหาสารคาม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอนาด้วง จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยปรับปรุงจากแนวคิดการมีส่วนร่วมของ (Cohen and Uphoff, 1980) ประกอบด้วย มาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาครั้งนี้ ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อมในลักษณะของการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำรวมใช้ประโยชน์ร่วมแก้ไขปัญหาในสิ่งที่มีผลกระทบต่อตนเองหรือชุมชนเปิดโอกาสให้บุคคลได้เข้ามาช่วยเหลือระหว่างกัน ด้วยจิตใจและอารมณ์ของแต่ละบุคคลในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติงาน ร่วมรับผิดชอบ และร่วมแก้ไขปัญหาในเรื่องต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อส่วนรวม เพื่อให้บรรลุจุดหมายของสังคม ดังนี้

1. ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมเป็นการทำงานเป็นกลุ่ม เป็นผลรวมของข้อมูลผูกมัด สัมพันธ์หรือ เจตจำนงร่วมจากแต่ละคนบนพื้นฐานของความเชื่อว่าโครงการเป็นของชุมชน เพื่อชุมชน และโดยชุมชนที่แสดงออกมาเป็นรูปแบบพฤติกรรมร่วม เป็นการแสดงพฤติกรรมของผลประโยชน์ร่วม ดังนั้นการเรียนรู้จะเกิดขึ้นประชาชนสามารถเรียนรู้ได้ เป็นการพบปะของผู้คนที่มีความหลากหลายด้านข้อมูล ประสบการณ์ และความคิดมาร่วมกันแลกเปลี่ยนข้อมูล ประสบการณ์ เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ วิเคราะห์สถานการณ์ ปัญหาการวางแผนงานดำเนินงานและติดตามการทำงานร่วมกัน โดยใช้ความแตกต่างหลากหลายของแต่ละคนเป็นจุดแข็งในการเพิ่มความสำเร็จอย่างทวีคูณ การมีส่วนร่วม ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมาย หรืออธิบายไว้ ดังนี้

บรรศักดิ์ อูวรรณโณ (2545, น. 28) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วม หมายถึง ขบวนการที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสีย เข้ามามีบทบาทและสิทธิในการตัดสินใจดำเนินนโยบายและการมีส่วนร่วมในการควบคุมสถาบัน ตลอดจนการจัดสรรการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีผลกระทบของตน อันจะทำให้เกิดการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ แสดงให้เห็นถึงการเพิ่มโอกาส ให้ประชาชนผู้มีส่วนได้เสีย

ตะติยา กาฬสุวรรณ (2546, น. 26) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ปัจเจกชนบุคคลหรือกลุ่มคน เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง ร่วมมือและรับผิดชอบในกิจกรรมการพัฒนาที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมในขั้นตอนต่าง ๆ ของการดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ โดยมีกลุ่ม หรือองค์กรรองรับ เพราะประชาชนที่เข้าร่วม มีการพัฒนาภูมิปัญญาและการรับรู้สามารถวิเคราะห์และการตัดสินใจ เพื่อกำหนดการดำเนินชีวิตได้ด้วยตนเอง แสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมออกแบบและพัฒนากิจกรรมบนฐานของวิถีชีวิตแห่งตน

ถวิลวดี บุรีกุล (2548, น. 1-2) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม ไว้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมช่วยเหลือ โดยสมัครใจโดยประชาชนต่อโครงการใดโครงการหนึ่งของโครงการสาธารณะต่าง ๆ ที่คาดว่าจะส่งผลต่อการพัฒนาชาติแต่ไม่ได้หวังว่าจะให้ประชาชนเปลี่ยนแปลงโครงการหรือวิจารณ์เนื้อหาของโครงการ

2. การมีส่วนร่วมในความหมายที่กว้าง หมายถึง การให้ประชาชนในชนบทรู้สึกตื่นตัว เพื่อที่จะทราบถึงการรับความช่วยเหลือและตอบสนองต่อโครงการพัฒนา ขณะเดียวกันก็สนับสนุนความคิดริเริ่มของคนในท้องถิ่น

3. ในเรื่องการพัฒนาชนบท การมีส่วนร่วม หมายถึง การให้ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการตัดสินใจ กระบวนการดำเนินการ และร่วมรับผลประโยชน์จากโครงการพัฒนา นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับความพยายามที่จะประเมินผลโครงการนั้น ๆ ด้วย

4. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานั้นอาจเข้าใจอย่างกว้าง ๆ ได้ว่า หมายถึง การที่ประชาชน ได้เข้าร่วมอย่างแข็งขันในกระบวนการตัดสินใจต่าง ๆ ในเรื่องที่มีผลกระทบต่อเขา

5. การมีส่วนร่วมในชุมชน หมายถึง การที่ประชาชนจะมีทั้งสิทธิ และหน้าที่ที่จะเข้าร่วมใน การแก้ปัญหาของเขา มีความรับผิดชอบมากขึ้นที่จะสำรวจตรวจสอบความจำเป็นในเรื่องต่าง ๆ เพื่อระดมทรัพยากรท้องถิ่น และเสนอแนวทางแก้ไขใหม่ ๆ เช่นเดียวกับการก่อตั้งและดำรงรักษา องค์กรต่าง ๆ ในท้องถิ่น

6. การมีส่วนร่วมนั้นจะต้องเป็นกระบวนการดำเนินการอย่างแข็งขัน หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มที่มีส่วนร่วมนั้น ได้เป็นผู้มีความริเริ่มและได้มุ่งใช้ความพยายาม ตลอดจนความเป็นตัวของตัวเองที่จะดำเนินการตามความคิดริเริ่ม นั้น

7. การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ได้มีการจัดการที่จะใช้ความพยายามเพื่อเพิ่มความสามารถที่จะควบคุมทรัพยากรและระเบียบในสถาบันต่าง ๆ ในสภาพสังคมนั้น ๆ ทั้งนี้โดยกลุ่มที่ดำเนินการและความเคลื่อนไหวที่จะดำเนินการนี้ไม่ถูกควบคุม โดยทรัพยากรและระเบียบต่าง ๆ

ปาริชาติ วลัยเสถียร (2552, น.195) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ ประชาชนพัฒนาขีดความสามารถของตน ในการจัดการควบคุมการใช้และกระจายทรัพยากร ตลอดจนปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคม เพื่อให้เกิดต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคมแสดงให้เห็นถึงการบริหารจัดการความสามารถที่มีอยู่ให้เกิดคุณค่าและมูลค่าโดยชุมชน

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มคนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในทุกกระบวนการทั้งการตัดสินใจการดำเนินการ การร่วมรับผลประโยชน์ และการประเมินผลโครงการนั้น ๆ รวมถึงการร่วมมือและรับผิดชอบในกิจกรรมการพัฒนาที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมในขั้นตอนต่าง ๆ เช่น ได้เป็นผู้มีความริเริ่มและได้มุ่งใช้ความพยายาม มีสิทธิ และหน้าที่ที่จะเข้าร่วมในการแก้ไขปัญหาการพัฒนาภูมิปัญญา และการรับรู้สามารถวิเคราะห์และการตัดสินใจดำเนินนโยบาย การจัดสรรการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีผลกระทบของตน เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากความมีเจตจำนงร่วมกัน เพื่อผลความสำเร็จอย่างทวีคูณ โดยเพิ่มโอกาสใหม่ และการพิทักษ์สิทธิพื้นฐานวิถีชีวิตชุมชน

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

1.1 ประชากร ได้แก่ ประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีอายุ 18 ปี ขึ้นไป จำนวน 4,587 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู. 2566)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีอายุ 18 ปี ขึ้นไป จำนวน 368 คน โดยการใช้สูตรหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ (Yamene, 1973, p. 727) ผู้วิจัยได้ทำการเลือก กลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) และใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

2. เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยข้อคำถามได้ครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์ที่ต้องการวิจัย ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาหาคุณภาพภาพของเครื่องมือ ได้แก่ 1) นำแบบสอบถามพบที่ปรึกษาและดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ 2) นำแบบสอบถามที่

ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาโดยหาค่าความสอดคล้องของวัตถุประสงค์กับข้อคำถาม (Index of Item-Objective Congruence: IOC) พบว่ามีค่า IOC = 1.00 และ 3) การทดลองใช้เครื่องมือกับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 42 ชุด ซึ่งผลการประเมินมีอำนาจจำแนกระหว่าง .245 - .746 และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีของ Cronbach (1951, p.274; อ้างในบุญชม ศรีสะอาด, 2558) ซึ่งผลการประเมินค่าความเชื่อมั่นมีค่าความเชื่อมั่น 0.890

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการแจกแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมทางสถิติทางการวิจัย กำหนดเกณฑ์การแปลผลดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2558, น. 95)

ค่าเฉลี่ย 4.51–5.00 หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอนาตุน จังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอนาตุน จังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอนาตุน จังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอนาตุน จังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอนาตุน จังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับน้อยที่สุด

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ใช้การวิเคราะห์แจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) การวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอนาตุน จังหวัดมหาสารคาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอนาตุน จังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ 1) จำแนกตามเพศ ใช้สถิติ Independent Samples T-test 2) จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ใช้สถิติ one-way ANOVA

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอนาตุน จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. การศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอนาตุน จังหวัดมหาสารคาม

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอนาตุน จังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็นโดยรวมและรายด้าน

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอนาตุน จังหวัดมหาสารคาม	ระดับการมีส่วนร่วม		แปลผล	อันดับที่
	$\bar{X}$	S.D.		
1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.41	0.78	มาก	2
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ	3.22	1.23	ปานกลาง	4
3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์	3.40	0.84	ปานกลาง	3
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.60	0.83	มาก	1
โดยรวม	3.41	0.76	ปานกลาง	-

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอนาตุน จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.41$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X} = 3.60$) รองลงมาการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 3.41$) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ($\bar{X} = 3.40$) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ($\bar{X} = 3.22$) ตามลำดับ

2. การวิเคราะห์การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอนาตุน จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ที่ต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามเพศที่ต่างกัน

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอนา ดูน จังหวัดมหาสารคาม	เพศ				t	Sig.
	ชาย		หญิง			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.38	0.83	3.46	0.70	-.981	.327
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ	3.40	1.11	2.94	1.35	3.433	.001*
3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์	3.65	0.57	3.01	1.02	6.853	.000*
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.64	0.88	3.53	0.73	1.277	.202
รวม	3.52	0.63	3.24	0.90	3.309	.001*

หมายเหตุ. * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามเพศต่างกัน มีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามอายุที่ต่างกัน

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการ พัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหาร ส่วนตำบลหนองคู อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	SS	Sig.
ระหว่างกลุ่ม		31.117	4	7.779	15.809	.000*
โดยรวม	ภายในกลุ่ม	178.621	363	.492	-	-
รวม		209.738	367	-	-	-

หมายเหตุ. * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามอายุที่ต่างกัน มีส่วนร่วมโดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามระดับการศึกษา ที่ต่างกัน

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม		แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	SS	Sig.
	ระหว่างกลุ่ม		24.905	2	12.453	24.591	.000
โดยรวม	ภายในกลุ่ม		184.833	365	.506	-	-
	รวม		209.738	367	-	-	-

หมายเหตุ. * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามระดับการศึกษา ที่ต่างกัน มีส่วนร่วมโดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามอาชีพ ที่ต่างกัน

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม		แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	SS	Sig.
	ระหว่างกลุ่ม		33.524	4	8.381	17.265	.000
โดยรวม	ภายในกลุ่ม		176.214	363	.485	-	-
	รวม		209.738	367	-	-	-

หมายเหตุ. * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามอาชีพ ที่ต่างกัน มีส่วนร่วมโดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามรายได้ ที่ต่างกัน

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม		แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	SS	Sig.
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม		64.744	4	16.186	40.522	.000
	ภายในกลุ่ม		144.994	363	.399	-	-
	รวม		209.738	367	-	-	-

หมายเหตุ. * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 6 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามรายได้ ที่ต่างกัน มีส่วนร่วมโดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. การศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม

ผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะ ควรมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นให้ประชาชนทราบอย่างทั่วถึงและสม่ำเสมอ โดยผ่านช่องทางต่างๆ เช่น เว็บไซต์ สื่อสังคมออนไลน์ สร้างกลไกในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น เช่น การจัดตั้งคณะกรรมการชุมชนสภาตำบล เป็นต้น ควรเปิดช่องทางให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างหลากหลาย เช่น การจัดทำประชาพิจารณ์ การจัดทำเวทีรับฟังความคิดเห็น การจัดทำโครงการพัฒนาท้องถิ่น เป็นต้น ส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่น การส่งเสริมให้ประชาชนมีทักษะในการมีส่วนร่วม การส่งเสริมให้ประชาชนใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญในการตรวจสอบการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.41$), (S.D.=0.76)

2. เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอนาคู จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ที่ต่างกัน มีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ข้อเสนอแนะ ควรมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นให้ประชาชนทราบอย่างทั่วถึงและสม่ำเสมอ โดยผ่านช่องทางต่างๆ เช่น เว็บไซต์ สื่อสังคมออนไลน์ สร้างกลไกในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น เช่น การจัดตั้งคณะกรรมการชุมชน สภาตำบล เป็นต้น ควรเปิดช่องทางให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างหลากหลาย เช่น การจัดทำประชาพิจารณ์ การจัดทำเวทีรับฟังความคิดเห็น การจัดทำโครงการพัฒนาท้องถิ่น เป็นต้น ส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่น การส่งเสริมให้ประชาชนมีทักษะในการมีส่วนร่วม การส่งเสริมให้ประชาชนใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญในการตรวจสอบการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอนาคู จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

อภิปรายผลตามสมมติฐาน ข้อที่ 1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอนาคู จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

ผลการวิจัย พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอนาคู จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า องค์การบริหารส่วนตำบลหนองคูได้มีการจัดให้มีการประชุมสภาตำบล การประชุมประชาคมหมู่บ้าน และการจัดเวทีสาธารณะ เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจในโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู ยังมีอยู่น้อย เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และยังไม่เข้าใจถึงกระบวนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ยังไม่เข้าใจถึงกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ประชาชนบางส่วนมีภาระหน้าที่ส่วนตัว เช่น การทำงาน เลี้ยงดูครอบครัว เป็นต้น ทำให้ไม่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุชิต โมพันดุง (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผน พัฒนาสามปีของเทศบาลนครแหลมฉบัง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของตัวแทนประชาชนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยที่ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ด้านการตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติการ และด้านการประเมินผล ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กุสุมา เขียวเพกา (2560) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนใน

องค์การบริหารส่วนตำบลร่อนทอง อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัยพบว่า ภาพรวมการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการรับประโยชน์ด้านการปฏิบัติ ด้านการประเมิน และด้านการวางแผน ตามลำดับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระธวัชชัย สุนติธมโม (2561) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ผลการวิจัยพบว่า ภาพรวมการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการรับประโยชน์ ด้านการดำเนินการ ด้านการตัดสินใจและด้านการประเมินผล ตามลำดับ โดยที่ประชาชนที่มีอาชีพ และระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นต่างกัน

อภิปรายผลตามสมมติฐานข้อที่ 2 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ที่ต่างกัน มีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยพบว่า

1. เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามเพศ โดยรวมมีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเป็นเพราะ เพศชายมักถูกมองว่าเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการปกครองและการพัฒนาท้องถิ่น มีบทบาทในการหารายได้เลี้ยงครอบครัว ทำให้มีความรับผิดชอบต่อชุมชนมากกว่าเพศหญิง เป็นต้นแทนครอบครัวมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นมากกว่าเพศหญิง สอดคล้องกับงานวิจัยของปณิทัต บณฺฑนท, จิรร์ พิมมานุรักษ์, ธนัษพร หาได้ และสันติ คู่กระสังข์ (2561) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ตำบลอิสาน อำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์ มีวัตถุประสงค์ ผลการวิจัยพบว่า เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยที่ประชาชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนต่างกัน

2. เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามอายุ โดยรวมมีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเป็นเพราะ ประชาชนที่มีอายุมักกว่ามีประสบการณ์ในการใช้ชีวิตและการทำงานมากกว่า ทำให้มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นมากกว่า มีทัศนคติที่เปิดกว้างและพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ประชาชนที่มีอายุน้อยยังขาดความตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวัธณี ไกรสกุล และจุฑาภรณ์ คงรักษ์กวิน (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบางไผ่ อำเภอมือง จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่า เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมโดยที่ประชาชนที่มีอายุ และอาชีพแตกต่างกัน การมีส่วนร่วมต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมมีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเป็นเพราะ ประชาชนที่มีระดับการศึกษาสูงมีความรู้และทักษะที่หลากหลาย ทำให้สามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นได้หลากหลายรูปแบบประกอบกับมีทักษะในการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา ทำให้สามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุชิต โมพันดุง (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผน พัฒนาสามปีของเทศบาลนครแหลมฉบัง อำเภอสัตหีบ จ.ชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบประชาชนที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกัน การมีส่วนร่วมต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอนาหว้า จังหวัดมุกดาหาร จำแนกตามอาชีพ โดยรวมมีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเป็นเพราะ 1) ความแตกต่างของเวลาว่าง อาชีพที่มีเวลาว่างมากกว่า เช่น อาชีพค้าขาย ประกอบธุรกิจส่วนตัว จะมีเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ในการพัฒนาท้องถิ่นมากกว่าอาชีพที่มีเวลาว่างน้อย เช่น อาชีพการเกษตร และอาชีพรับจ้าง 2) ความแตกต่างของความรู้และทักษะ อาชีพที่มีความรู้และทักษะมากกว่า เช่น อาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ จะมีความสามารถและศักยภาพในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นมากกว่าอาชีพที่มีความรู้และทักษะน้อย เช่น อาชีพการเกษตร และอาชีพรับจ้าง สอดคล้องกับงานวิจัยของ กุสุมา เขียวเพกา (2560) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลรัตนวาปี อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัยพบว่า ภาพรวมการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการรับประโยชน์ด้านการปฏิบัติ ด้านการประเมิน และด้านการวางแผน ตามลำดับ โดยที่ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นต่างกัน

5. เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอนาหว้า จังหวัดมุกดาหาร จำแนกตามรายได้ โดยรวมมีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเป็นเพราะ ประชาชนที่มีรายได้สูงจะมีระดับการศึกษาสูงกว่า และมีทัศนคติและความเชื่อที่ดีต่อการพัฒนาท้องถิ่นมากกว่า มีช่องทางในการมีส่วนร่วมที่หลากหลายและสะดวกกว่า และมีโอกาสในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นมากกว่าประชาชนที่มีรายได้ต่ำ ส่งผลให้ประชาชนที่มีรายได้สูงมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นมากกว่าประชาชนที่มีรายได้ต่ำ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อติวิทย์ ศิริพันธ์ (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลหลักหก อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการประเมินผล ด้านการดำเนินการ และด้านการตัดสินใจ ตามลำดับ โดยที่ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อรูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพครอบครัว อาชีพ รายได้เฉลี่ย/เดือน และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบล

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองคูควรส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้และทักษะในการมีส่วนร่วม โดยอาจจัดอบรมหรือให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น วิธีการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น และบทบาทหน้าที่ของประชาชนในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ให้มีการร่วมตัดสินใจดำเนินโครงการต่างๆ

1.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ สร้างความไว้วางใจและความเข้าใจระหว่างประชาชนและหมู่บ้าน ตำบล ให้ความสำคัญกับความคิดเห็นของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในการตัดสินใจเลือกแผนงาน / โครงการหรือกิจกรรมในการแก้ไขปัญหา ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น

1.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู ควรจัดให้มีคณะกรรมการชุมชนในทุกหมู่บ้าน เพื่อให้ประชาชนในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามโครงการหรือกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล และการพิจารณาใช้จ่ายงบประมาณให้มีความเหมาะสมกับปัญหาและความต้องการของประชาชน

1.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู ควรแต่งตั้งตัวแทนภาคประชาชนในการมีส่วนร่วมติดตามความคืบหน้าในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ตลอดจนร่วมให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาในระดับพื้นที่อย่างเหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษารูปแบบการส่งเสริมความเป็นหุ้นส่วนชุมชนของประชาชนในเขตขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม เพื่อพัฒนาความรู้สึกเป็นเจ้าของหรือหุ้นส่วนของชุมชนให้ประชาชนรู้จักปกป้องผลประโยชน์ของชุมชนหวงแหนชุมชน ตลอดจนการอนุรักษ์องค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และประเพณีที่สำคัญไว้

2.2 ควรศึกษารูปแบบภาวะผู้นำท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม เพื่อส่งเสริมให้ผู้นำชุมชนเป็นผู้มีจิตสาธารณะ เสียสละ สร้างการมีส่วนร่วมในชุมชน และปฏิบัติหน้าที่ได้ตามระเบียบ กฎหมาย สามารถตอบสนองความต้องการและเป็นที่ไว้วางใจของประชาชน

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยความอนุเคราะห์จาก รองศาสตราจารย์ ดร.ภักดีโพธิ์สิงห์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาพร ยุภาศ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่ได้กรุณาให้

คำแนะนำ ข้อคิดเห็น รวมทั้งคณาจารย์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ ขอขอบพระคุณนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม ที่ให้ความอนุเคราะห์อำนวยความสะดวกแก่ผู้วิจัย และขอขอบพระคุณประชาชนทุกท่านที่กรุณาตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ครอบครัว ญาติพี่น้องทุกคน ที่ให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมา ประโยชน์จากงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้แก่ บิดา - มารดา ตลอดจนบูรพาจารย์ทุกท่านที่ได้ประศาสน์การศึกษาแก่ผู้วิจัย

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. (2553). **คู่มือการพัฒนางานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสู่ความเป็นเลิศ**. กรุงเทพฯ: มปป.
- กุสุมา เขียวเพกา. (2560). **การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลร่อนทอง อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์**. ปรินญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ตะติยา กาฬสุวรรณ. (2546). **การศึกษาผู้สูงอายุในประเทศไทย: ปัญหาและแนวทางการแก้ไข**. วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 26(2), 1-26.
- ถวิลวดี บุรีกุล. (2548). **พลวัตการมีส่วนร่วมของประชาชน: จากอดีตจนถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2548**. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- ธวัชชัย สนธิธมโม (วรรณนาวัน). (2561). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว**. ปรินญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. อยุธยา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- บรรศักดิ์ อูวรรณโณ. (2545). **สารานุกรมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ.2540)**. หมวดทั่วไป เรื่อง เจตนารมณ์ รัฐธรรมนูญ. กรุงเทพฯ: องค์การคุรุสภา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2558). **การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 9)**. กรุงเทพฯ: สุริยาสาน.
- ปณณทัต บณขุนทด, วิรุฬห์ พิมมานุรักษ์, ธนัชพร หาได้ และสันติ คู่กระสังข์. (2561) **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์**. ปรินญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร. (2552). **กระบวนการและเทคนิคการท างานของนักพัฒนา (พิมพ์ครั้งที่ 2)**. กรุงเทพฯ : โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็น นสุข (สรส). ประวัติการปกครองท้องถิ่นรูปแบบ

เทศบาลในประเทศไทย. สืบค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2566 จาก

<http://www.phrapradaeng.org/content 1.htm>.

ราชกิจจานุเบกษา. (2560). **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560.** เล่ม 134 ตอนที่ 40. 23.

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2562). **หลักเกณฑ์การพิจารณาการกำหนดระบบใบอนุญาตในกฎหมาย.**

สืบค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2566 จาก <https://www.krisdika.go.th/data/article77/filenew/03-2-2.pdf>.

สิทธิธัญช์ วารุณสหรัชน. (2559). **การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลตลาดจินดา อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม.** วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุวดี ไกรสกุล และจุฑาภรณ์ คงรักษ์กวิน. (2560). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา องค์การบริหารส่วนตำบลบางไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี.** ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์.

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู. (2566). **บริบททั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู.** มหาสารคาม : องค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู.

อดิวิส ศิริพันธ์. (2563). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลหลักหก อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี.** ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรังสิต.

อนุชิต โมพันดุง. (2560). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลนครแหลมฉบัง.** วารสารบัณฑิตวิทยาลัย, 2(1).

อรทัย กิกผล และ ฉัตรระวี กิติโยดม. (2555). **บทวิเคราะห์ร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.** กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

Yamane, T. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis.** Third edition. New York : Harper and Row Publication.

การพัฒนาที่ยั่งยืนของยุทธศาสตร์การฟื้นฟูชนบทเพื่อภาคใต้ที่สวยงามในเขตซีเซียงถั่ง
เมืองหนานหนิง มณฑลกว่างซี สาธารณรัฐประชาชนจีน
Sustainable Development of the Rural Revitalization Strategy for the Beautiful
Southern in Xixiangtang District, Nanning City, Guangxi Province,
the People's Republic of China

เว่ย ไคเหวิน

พิชัย สดภิบาล

นรินทรา เคโส

หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Wei Kaiwen

Pichai Sodhiban

Narinthra K-so

Doctor of Fine and Applied Arts Bangkokthonburi University, Thailand

Email.vivan898@hotmail.com

วันที่รับบทความ: 12 มีนาคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ 22 เมษายน 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 23 เมษายน 2567

Received: March 12, 2024; Revised: April 22, 2024; Accepted: April 23, 2024

บทคัดย่อ

การทำวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะพัฒนายุทธศาสตร์ของพื้นที่ชนบทของเขตซีเซียงถั่ง เมืองหนานหนิง มณฑลกว่างซี สาธารณรัฐประชาชนจีน โดยการสังเคราะห์จำลองยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และการสร้างแบบจำลองกลยุทธ์เพื่อความยั่งยืนของพื้นที่ “ภาคใต้ที่สวยงาม” ในพื้นที่คือเขตซีเซียงถั่ง เมืองหนานหนิง ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลักและการใช้สถิติสุ่มตัวอย่างจากนักท่องเที่ยว 500 คน โดยเลือกสุ่มจากนักท่องเที่ยวจำนวน 80 คน เพื่อวิเคราะห์ถึงการพัฒนาและความต้องการของศูนย์อภิบาล ใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มอภิบาลจากภูมิภาคต่าง ๆ จำนวน 50 คน และใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้จัดการพื้นที่อีก 7 คน ที่ทำงานนานถึง 5 ปี เพื่อความแม่นยำของข้อมูลโดยวิเคราะห์ผ่าน SWOT ซึ่งผลการวิจัยสรุปได้ว่า เส้นทางพัฒนาวัฒนธรรม เป็นการเน้นการจัดการทางวิทยาศาสตร์ ไม่ได้ใช้กระบวนการจัดการเฉพาะทางมรดกทางวัฒนธรรม นักวิชาการเสนอการสืบทอดให้ทันยุคตามสมัยเน้นบูรณาการให้มากขึ้น โดยบูรณาการร่วมกับการศึกษาและกลุ่มมวลชน เพื่อเผยแพร่ได้เร็วยิ่งขึ้น รวมทั้งคำนึงถึงปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : การพัฒนาที่ยั่งยืน; ยุทธศาสตร์การฟื้นฟูชนบท; ภาคใต้ที่สวยงามของซีเซียงถั่ง

Abstract

Conducting this research has the objective to develop strategies for rural areas of Xixiangtang District Nanning City, Guangxi Province, People's Republic of China by synthesizing and modeling strategies for sustainable development and modeling strategies for the sustainability of the area. The “beautiful south” here is Xixiangtang District. Nanning City The researcher mainly used a qualitative research model and a statistical sampling of 500 tourists, selecting 80 tourists randomly to analyze the development and needs of the pastoral care center. Data were used from interviews with 50 people involved with pastoral care groups from various regions and data from interviews with another 7 area managers who had worked for up to 5 years to ensure the accuracy of the data by analyzing it through SWOT. The results of the research In conclusion, it can be concluded that Cultural development path It emphasizes scientific management. No specific management processes for cultural heritage are used. Academics propose inheritance to keep up with the times, emphasizing greater integration. By integrating with education and the masses. to publish faster Including taking into account sustainable economic, social and environmental factors.

Keywords: Sustainable Development; Rural Revitalization Strategy; Beautiful South of Xixiangtang

บทนำ

ในปี ค.ศ. 2017 โครงการ “ภาคใต้ที่สวยงาม” ของชนบทในเขตซีเซียงถัง เมืองหนานหนิง มณฑลกว่างซี สาธารณรัฐประชาชนจีน มีข้อได้เปรียบทางภูมิศาสตร์ที่เป็นเอกลักษณ์ มีมรดกทางวัฒนธรรมที่ล้ำค่า และรากฐานทางเทคโนโลยีที่แข็งแกร่ง แต่ยังคงขาดการพัฒนาพื้นที่อย่างต่อเนื่องด้วยความไม่พร้อมของปัจจัยทางสังคมในชุมชน จึงเป็นเหตุผลหลักในการที่จะต้องดำเนินการพัฒนาพื้นที่อย่างเร่งด่วน เพื่อส่งเสริมพัฒนาพื้นที่ดังกล่าวให้ตอบสนองต่อการพัฒนา เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน จึงเกิดโครงการนำร่องระดับประเทศโครงการแรก ๆ สำหรับเขตอภิมณฑล “ภาคใต้ที่สวยงาม” โดยใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางธรรมชาติในท้องถิ่น มรดกทางวัฒนธรรม ภูมิทัศน์ทางนิเวศวิทยา และการมีส่วนร่วมในแนวทางปฏิบัติต่าง ๆ เช่น กิจกรรมสันติภาพและการพัฒนา การท่องเที่ยวในชนบท ประสบการณ์การเกษตร สิ่งนี้ได้เร่งให้เกิด “การประสานกัน 3 ประการ” ของการผลิต ชีวิต และนิเวศวิทยา ส่งเสริม “การบูรณาการ 3 ประการ” ของอุตสาหกรรมหลัก รอง และตติยภูมิ ที่อำนวยความสะดวกในการพัฒนาที่ยั่งยืนของการเกษตรแนวใหม่ ใน

รูปแบบวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวในลักษณะบูรณาการพร้อมกัน มีการผลักดันอย่างมากสำหรับโมเดลใหม่ ๆ เช่น “เกษตร วัฒนธรรม การท่องเที่ยว สุขภาพ” โดยเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมที่เป็นนวัตกรรมใหม่ ความพยายามหลัก ได้แก่ การพัฒนาสุขภาพระบบนิเวศที่ฐาน ชิงหมิงหลิง (Shengmingling) ในเมืองหนานหนิง การอนุรักษ์วัฒนธรรมและมรดกของหมู่บ้านโบราณ การก่อสร้างโครงการต่าง ๆ เช่น สวนพืชสมุนไพรกว้างซี ความคิดริเริ่มเหล่านี้ช่วยปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางนิเวศได้อย่างมีประสิทธิภาพ รักษาสมดุลของระบบนิเวศ และส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน การฟื้นฟูวัฒนธรรมในชนบทเป็นองค์ประกอบสำคัญของกลยุทธ์การฟื้นฟูชนบท ซึ่งทำหน้าที่เป็นรากฐานและหลักประกัน “ภาคใต้ที่สวยงาม” ของหนานหนิงประสบความสำเร็จในการสร้างหมู่บ้านวัฒนธรรมที่เป็นแบบอย่างโดยมุ่งเน้นไปที่วัฒนธรรมการปฏิรูปที่ดินในท้องถิ่น วัฒนธรรมชนบท วัฒนธรรมการเกษตร และวัฒนธรรมเยาวชนที่ได้รับการศึกษา เป็นต้นแบบในการฟื้นฟูวัฒนธรรมชนบทในเมืองหนานหนิง ยกตัวอย่างวัฒนธรรมชนบท “ภาคใต้ที่สวยงาม” เพื่อวิเคราะห์สถานะปัจจุบันของการสร้างวัฒนธรรม มีการตรวจสอบความสำเร็จของการพัฒนาวัฒนธรรม โดยระบุปัญหาหลักและสาเหตุ มีการนำเสนอกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขปัญหาเหล่านี้ โดยให้ข้อมูลเชิงลึกสำหรับการสร้างการฟื้นฟูวัฒนธรรมชนบท

ภาพที่ 1 เขตซีเซียงถ้ง เมืองหนานหนิงมณฑลกวางซี
ที่มา : researcher

ภาพที่ 2 ภาคใต้ที่สวยงามพื้นที่ชนบทเขตซีเซียงถ้ง
ที่มา : researcher

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาและวิเคราะห์การพัฒนายุทธศาสตร์การฟื้นฟูชนบทอย่างยั่งยืน โดยวิเคราะห์พื้นที่ชนบทภาคใต้ที่สวยงามในเขตซีเซียงถึง
2. สังเคราะห์แบบจำลองยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ยั่งยืนเพื่อการฟื้นฟูชนบทของเขตอภิมณฑลภาคใต้ที่สวยงามในเขตซีเซียงถึง
3. สร้างแบบจำลองเชิงกลยุทธ์การพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับตัวชี้วัดชนบทสำหรับพื้นที่ชนบทภาคใต้ที่สวยงามในเขตซีเซียงถึง

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยทำการศึกษาวรรณกรรม “การพัฒนาที่ยั่งยืนของยุทธศาสตร์การฟื้นฟูชนบทเพื่อภาคใต้ที่สวยงามในเขตซีเซียงถึง เมืองหนานหนิง มณฑลกว่างซี สาธารณรัฐประชาชนจีน” ทั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ออกเป็นงานวิจัยในพื้นที่ศึกษาในระดับชาติ และงานวิจัยในระดับนานาชาติ โดยลำดับความสำคัญดังนี้

การวิจัยเกี่ยวกับเส้นทางการพัฒนาที่ยั่งยืนของชนบท การท่องเที่ยวในกว่างซีภายใต้ยุทธศาสตร์การฟื้นฟูชนบท (Hou Ruiping, Pang Xueru, 2023). “การทบทวนการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืนของการท่องเที่ยวในชนบท” : การท่องเที่ยวในชนบทเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจในชนบท ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ยั่งยืน (Cheng Jun, 2023). “การวิจัยเกี่ยวกับ เส้นทางการพัฒนาที่ยั่งยืนของการท่องเที่ยวในชนบทในบริบทของการฟื้นฟูชนบท” : กลยุทธ์การพัฒนาที่ยั่งยืนของการท่องเที่ยวในชนบทควรมุ่งเน้นไปที่กลยุทธ์หลายแง่มุม ประการแรก : การวางแผนการท่องเที่ยวในชนบทที่มีประสิทธิภาพเป็นสิ่งสำคัญ ประการที่สอง : การจัดการที่ได้มาตรฐานและการประชาสัมพันธ์ที่เข้มแข็งเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ ประการที่สาม : การรักษาธรรมชาติที่แท้จริงและลักษณะเด่นเป็นอีกแง่มุมที่สำคัญ (Wu Fengping, 2019). การดำเนินกลยุทธ์การฟื้นฟูชนบทเป็นสิ่งจำเป็นใน ขั้นตอนนี้ 1.ตอบสนองความต้องการการเปลี่ยนแปลงทางประวัติศาสตร์ในความขัดแย้งทางสังคม 2. ตอบสนองความต้องการการพัฒนาปฏิวัติในเขตเมืองและชนบท ด้วยการพัฒนาอย่างรวดเร็วของเศรษฐกิจสังคม ความเข้าใจในความความสัมพันธ์ระหว่างเขตเมืองและชนบทก็ลึกซึ้งยิ่งขึ้นเช่นกัน (Liu Yun, Wang Gengpeng, 2021). “การวิจัยการพัฒนาการท่องเที่ยวในชนบทภายใต้ยุทธศาสตร์การฟื้นฟูชนบท” : ความสำคัญของการท่องเที่ยวในชนบทต่อการฟื้นฟูชนบท (Shen Jie, 2022). เชื่อในบทความ “The Logical Evolution of Rural Revitalization Strategy and Its Implementation” เส้นทาง “: กลยุทธ์การฟื้นฟูชนบท (He Ni, 2020). “การพัฒนาเศรษฐกิจการท่องเที่ยวในชนบทภายใต้ยุทธศาสตร์การฟื้นฟูชนบท” : ความสำคัญเชิงปฏิบัติของการพัฒนาเศรษฐกิจการท่องเที่ยวในชนบทภายใต้ยุทธศาสตร์การฟื้นฟูชนบท พื้นที่ชนบทถือเป็นพื้นที่พิเศษในประเทศของเรา โดยมีหน้าที่หลายอย่าง เช่น การดำรงชีวิต นิเวศวิทยา และวัฒนธรรม การฟื้นฟูชนบทเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการฟื้นฟูประเทศ การใช้ยุทธศาสตร์

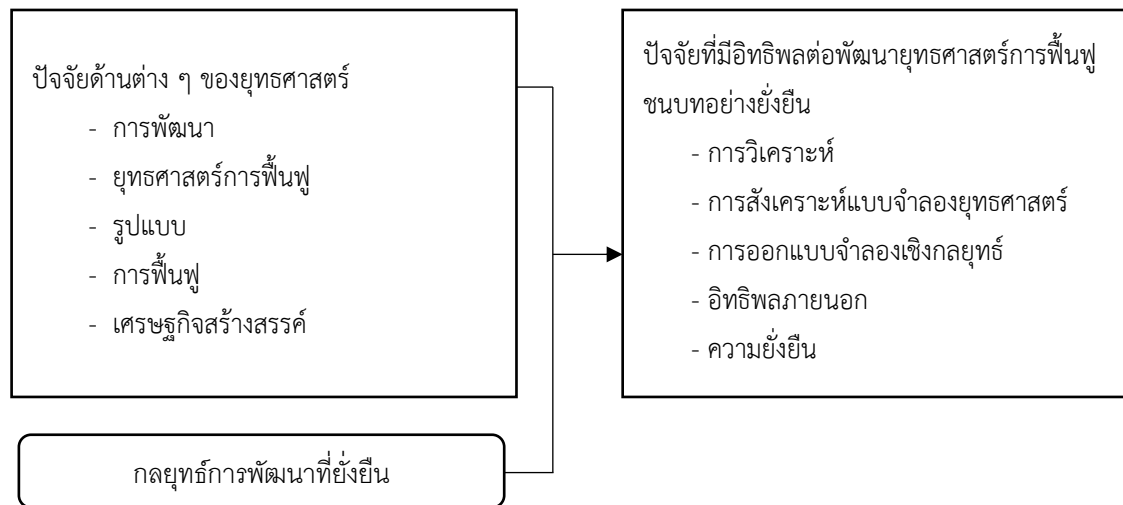
การฟื้นฟูชนบทไม่เพียงแต่เป็นความคิดริเริ่มที่ดีที่สุดในการบรรลุ “เป้าหมายสองร้อยปี” (Tao Liuyi, Zhang Yongcheng, 2020). แนะนำในบทความ “Practice and Thoughts on Rural Cultural Revitalization Strategy - Taking Nanning City's “Beautiful South” Cultural Revitalization as an example” : ในปีค.ศ. 2017 “Beautiful South” กลายเป็นหนึ่งเดียว ของโครงการนำร่องโครงการแรกสำหรับการพัฒนาชนบทที่ซับซ้อนในประเทศ (Ren Liyan, Cheng Li, Sudan, 2020). ชี้ให้เห็นในบทความ “เปลี่ยนความคิดเพื่อสร้างการวางแผนหมู่บ้านที่ง่าย มีประสิทธิภาพ และปฏิบัติได้จริง ตัวอย่างการวางแผนหมู่บ้านบูรณาการ “ภาคใต้ที่สวยงาม” ในเมือง-ชานเมือง”: การวางแผนหมู่บ้าน “ภาคใต้ที่สวยงาม” เป็นไปตามแนวทางที่ครอบคลุมและองค์รวมตลอดกระบวนการรวบรวม โดยมุ่งเน้นไปที่การสืบสวนและการวิจัยเชิงลึก โดยใช้ตำแหน่งการวางแผนก่อนหน้านี้เป็นแนวทางและแก้ไขปัญหาสำคัญในการพัฒนาหมู่บ้าน โดยจัดทำขึ้นตามข้อกำหนดของ “การบูรณาการหลายกฎ” และครอบคลุมแง่มุมต่าง ๆ เช่น การระบุจุดยืนการพัฒนาหมู่บ้าน การวางแผนอุตสาหกรรม คำแนะนำในการวางแผนการก่อสร้าง การเพิ่มประสิทธิภาพแผนผังหมู่บ้าน การกำกับดูแลหมู่บ้านอย่างครอบคลุมและการฟื้นฟูอย่างเป็นระบบ ตลอดจนการดำเนินการและควบคุมการวางแผน ลักษณะของการรวบรวมการวางแผนส่วนใหญ่สะท้อนให้เห็นในหลายแง่มุม : ขอบเขตของการวางแผนหมู่บ้านเปลี่ยนจากหมู่บ้านบริหารแต่ละหมู่บ้านไปเป็นการวางแผนโดยรวมของหมู่บ้านบริหารหลายแห่ง ‘ภาคใต้ที่สวยงาม’ เป็นหมู่บ้านทั่วไปที่ผสมผสานระหว่างเขตเมืองและชานเมือง (Dang Libin, Hou Weiwei, 2023) เรื่อง “ความช่วยเหลือทางการเงินเพื่อปลูกฝังพลังแรงจูงใจใหม่สำหรับการพัฒนาการเกษตรและชนบท - รายงานการวิจัยเกี่ยวกับ Pilot Complex of Agricultural Comprehensive Development ในเมืองหนานหนิง กว่างซี” (Liu Siyu, He Yucheng, Xi Jinping, 2023). ความเจริญรุ่งเรืองร่วมกัน” ประกอบด้วยสององค์ประกอบ: “ความเจริญรุ่งเรือง” หมายถึงสถานะที่ความก้าวหน้าของผลิตภาพทางสังคมถึงจุดสูงสุด และทั้งชีวิตทางวัตถุและจิตวิญญาณของผู้คนมีแนวโน้มไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง “ร่วมกัน” หมายความว่าทุกคนมีความเจริญรุ่งเรืองร่วมกัน แทนที่จะจำกัดอยู่เพียงส่วนน้อย ในทำนองเดียวกัน การฟื้นฟูชนบทสามารถเข้าใจได้ในแง่ของ “ชนบท” และ “การฟื้นฟู” “ความเจริญรุ่งเรือง” จะเห็นได้ว่าการฟื้นฟูชนบทหมุนรอบเป้าหมายแห่งความเจริญรุ่งเรืองร่วมกัน และความเจริญรุ่งเรืองร่วมกันเป็นเป้าหมายสูงสุดที่การฟื้นฟูชนบทดำเนินไป (Liu Bingbing, Wang Zhibiao, 2022). “การวิเคราะห์แบบจำลองที่ซับซ้อนของอภิมณฑลและเส้นทางการปรับให้เหมาะสม - การรับ นักบินแห่งชาติชุดแรกเป็นตัวอย่าง” การก่อสร้างสวนหม่อนไหมภายในเขตอภิมณฑลภาคใต้อันสวยงาม ศูนย์อภิมณฑลภาคใต้ที่สวยงามในเมืองหนานหนิง กว่างซี เป็นหนึ่งในโครงการชุดแรก ๆ ของโครงการอภิมณฑลระดับชาติชุดแรกที่ได้รับเลือก ด้วยการสนับสนุนและการประชาสัมพันธ์อย่างแข็งแกร่งจากรัฐบาล อุตสาหกรรมหม่อนไหมซึ่งเป็นอุตสาหกรรมพิเศษได้มีบทบาทที่สำคัญในการพัฒนาเกษตรกรรมเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวนั้น ได้นำข้อดีของ “ระยะสั้น คงที่ และรวดเร็ว” ของอุตสาหกรรมหม่อนไหมมาใช้อย่างเต็มที่กับโครงการ ‘ภาคใต้ที่สวยงาม’ ได้สร้างสวนเกษตรเพื่อการพักผ่อน

อย่างต่อเนื่อง โดยเน้นที่การเลี้ยงหม่อนและการเพาะพันธุ์หม่อน โดยให้ผลผลิตหม่อน ผลมัลเบอร์รี่มีคุณภาพสูง มีความหลากหลาย รสชาติหวาน ดึงดูดนักท่องเที่ยวจากทั่วทุกมุมโลก อุทยานแห่งนี้ได้จัดทำโครงการเชิงประสบการณ์หลากหลายเพื่อการพักผ่อนและความบันเทิงของนักท่องเที่ยว ปฏิสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่และลูก และการวิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์ ด้วยประสบการณ์การเลี้ยงไหม การผลิตงานฝีมือไหม การผลิตผ้าไหมใหม่ การจัดแสดงวัฒนธรรมการเลี้ยงไหม และการแนะนำวิทยาศาสตร์การเลี้ยงไหม นักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสประสบการณ์การเลี้ยงไหมแบบรอบด้าน สนุกและสัมผัสได้ถึงแก่นแท้ของประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม (Zhou Qihong, Guan Yonghua, 2020). แนะนำในบทความ “Research on the Operation of Guangxi Pastoral Complex - Taking the Beautiful South โครงการเป็นตัวอย่าง” : ในเดือนธันวาคม ค.ศ.2017 “ประกาศเกี่ยวกับการออกแผนการสร้างสรรค์ศูนย์อภิบาลกว้างซี” (Guizhengbanfa [2017] ฉบับที่ 183) เปิดตัวการสร้างกลุ่มอภิบาลอย่างเต็มรูปแบบ ตั้งแต่ปีค.ศ. 2018 เป็นต้นไป (Tian Shuilian, 2017).” การอธิบายเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืนของเศรษฐกิจการท่องเที่ยวในชนบทของประเทศ “การกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาที่ยั่งยืนเพื่อส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวในชนบทอย่างมีสุขภาพดี กลยุทธ์นี้จะช่วยสร้างความยั่งยืน ให้กับระบบการท่องเที่ยวในชนบท ทำให้เป็นเสาหลักทางเศรษฐกิจที่สำคัญในพื้นที่ชนบท ขณะเดียวกัน ก็ปกป้องสภาพแวดล้อมทางนิเวศ ให้บรรลุการพัฒนาเศรษฐกิจและมีระบบนิเวศที่สมดุล”

ผลของการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปกป้องสภาพแวดล้อมทางนิเวศในชนบทเป็นส่วนสำคัญยิ่ง ในการรับประกันการพัฒนา ซึ่งส่งผลให้เกิดความยั่งยืนในเขตพื้นที่ของการดำเนินการ สอดคล้อง (Wei Jie, 2021), “การวิเคราะห์เส้นทางการพัฒนาที่ยั่งยืนของการท่องเที่ยวในชนบท” : เพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนของบริการการท่องเที่ยวในชนบท สิ่งสำคัญคือการสร้างรูปแบบของการท่องเที่ยวในชนบทที่โดดเด่นและสร้างภาพลักษณ์คุณภาพสูง สร้างรูปแบบการท่องเที่ยวในชนบทที่มีชื่อเสียง ปรับปรุงการรับรู้และสร้างเอกลักษณ์ดึงดูดนักท่องเที่ยว รวมทั้งการลงทุนมากขึ้น ซึ่งจะส่งเสริมการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานของการพัฒนาทรัพยากร และการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ให้เกิดความคุ้มค่าได้อย่างยั่งยืน

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยครั้งนี้ คือ กลยุทธ์การพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งมีแนวขั้นตอนแนวคิด ดังนี้ การพัฒนายุทธศาสตร์การฟื้นฟู รูปแบบ การฟื้นฟู เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ในเขตอภิบาล “ภาคใต้ที่สวยงาม” ในเขตซีเซียงถึง โดยวิเคราะห์ สังเคราะห์แบบจำลองยุทธศาสตร์ การออกแบบจำลองเชิงกลยุทธ์ อิทธิพลภายนอก ความยั่งยืนสู่การนำเสนอแนวทางเพื่อกลยุทธ์การพัฒนาที่ยั่งยืนสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ให้เกิดมูลค่าที่สูงขึ้นเข้ากับยุคสมัยที่เปลี่ยนจากอิทธิพลจากภายนอก ส่งผลสภาพทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้น แล้วจัดการเชิงกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับแนวทางในการพัฒนา เพื่อการฟื้นฟูชนบทสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ซึ่งจะเกิดประโยชน์กับพื้นที่ได้อย่างยั่งยืน

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 4 ชนบทที่พัฒนายั่งยืน การร่างภาพในสตูดิโอศิลปะ
ที่มา : researcherภาพที่ 5 การพัฒนาจุดชมวิวยั่งยืนในเขตซีเซียงถึง
ที่มา : researcher

ภาพที่ 6 จุดชมวิว “ภาคใต้ที่สวยงาม”ในเขตซีเซียงถั่ง Xixiangtang
ที่มา : researcher

ภาพที่ 7 “ภาคใต้ที่สวยงาม·จิงเหลียง” จุดชมวิวในเขตซีเซียงถั่ง
ที่มา : researcher

ภาพที่ 8 “ภาคใต้ที่สวยงาม·บ้านสี่ฟ้า” จุดชมวิวในเขตซีเซียงถั่ง
ที่มา : researcher

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัย เรื่อง การพัฒนาที่ยั่งยืนของยุทธศาสตร์การฟื้นฟูชนบทเพื่อภาคใต้ที่สวยงามในเขตซีเซียงถึง เมืองหนานหนิง มณฑลกว่างซี สาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. การเลือกกลุ่มประชากรกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการคัดเลือกจากนักท่องเที่ยว 500 คน โดยเลือกกลุ่มจาก นักท่องเที่ยวจำนวน 80 คน เพื่อวิเคราะห์ถึงการพัฒนาและความต้องการของศูนย์อภิบาล ใช้ข้อมูลจากการ สัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มอภิบาลจากภูมิภาคต่าง ๆ จำนวน 50 คน และใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้จัดการพื้นที่อีก 7 คนที่ทำงานนานถึง 5 ปีโดยใช้พื้นที่เขตซีเซียงถึง เมืองหนานหนิง มณฑลกว่างซีสาธารณรัฐ ประชาชนจีน

2. การสืบค้นข้อมูลด้านเนื้อหา ผู้วิจัยทบทวนวรรณกรรมจากเอกสารผู้ที่ทำการศึกษาเบื้องต้นเป็น เอกสารตำรา งานวิจัย ซึ่งมีการรวบรวมไว้แล้ว นอกจากนั้นได้ทำการสัมภาษณ์ผู้มีความรู้ของชุมชนและ ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมและเทียบเคียงกับเอกสารผู้ศึกษาไว้แล้ววิเคราะห์นำเสนอและสังเคราะห์ ข้อมูล

3. ช่วงเวลาในการเก็บข้อมูล ใช้ข้อมูลเอกสารหนังสือ บทความจากการศึกษาในอดีตที่ผ่านมาจาก หน่วยงานราชการรวบรวมไว้ ส่วนการสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่ปี 2021 เป็นต้นมา เป็นช่วงของการ เก็บข้อมูลวิจัยครั้งนี้ สำหรับสถิติที่นำมาใช้นั้นถือว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมมีนักวิชาการรวบรวมไว้เบื้องต้น และมีคุณค่าสมควรอนุรักษ์ไว้อย่างเร่งด่วน

4. ด้านพื้นที่การศึกษา ผู้วิจัยเลือกกลุ่มพื้นที่ชนบททางภาคใต้เขตซีเซียงถึง เมืองหนานหนิงมณฑล กว่างซี สาธารณรัฐประชาชนจีน

เพื่อให้มีการพัฒนาที่ยั่งยืนของยุทธศาสตร์การฟื้นฟูชนบทเพื่อภาคใต้ที่สวยงามในเขตซีเซียงถึง เมือง หนานหนิง มณฑลกว่างซี สาธารณรัฐประชาชนจีน จึงได้มีการดำเนินการพัฒนาฟื้นฟูชนบทในเขตพื้นที่ ดังกล่าว โดยเน้นความสำคัญคุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์พื้นที่ ภูมิวัฒนธรรม นิเวศวิทยา โดยนำสู่การพัฒนา ที่ยั่งยืนของยุทธศาสตร์การฟื้นฟู ให้เป็นแนวทางสู่กลยุทธ์การพัฒนาที่ยั่งยืนเพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่าง ยั่งยืนสืบไป

ภาพที่ 9 แผนที่เมืองหนานหนิงมณฑลกว่างซี 2023

ที่มา : Nanning China utterstock.com

ภาพที่ 10 แผนที่ของเขตซีเซียงถึง เมืองหนานหนิง 2023,
ที่มา : Nanning China utterstock.com

ผลการวิจัย

จากการศึกษา การพัฒนาที่ยั่งยืนของยุทธศาสตร์การฟื้นฟูชนบทเพื่อภาคใต้ที่สวยงามในเขตซีเซียงถึง เมืองหนานหนิง มณฑลกว่างซี สาธารณรัฐประชาชนจีน ได้ผลดังต่อไปนี้

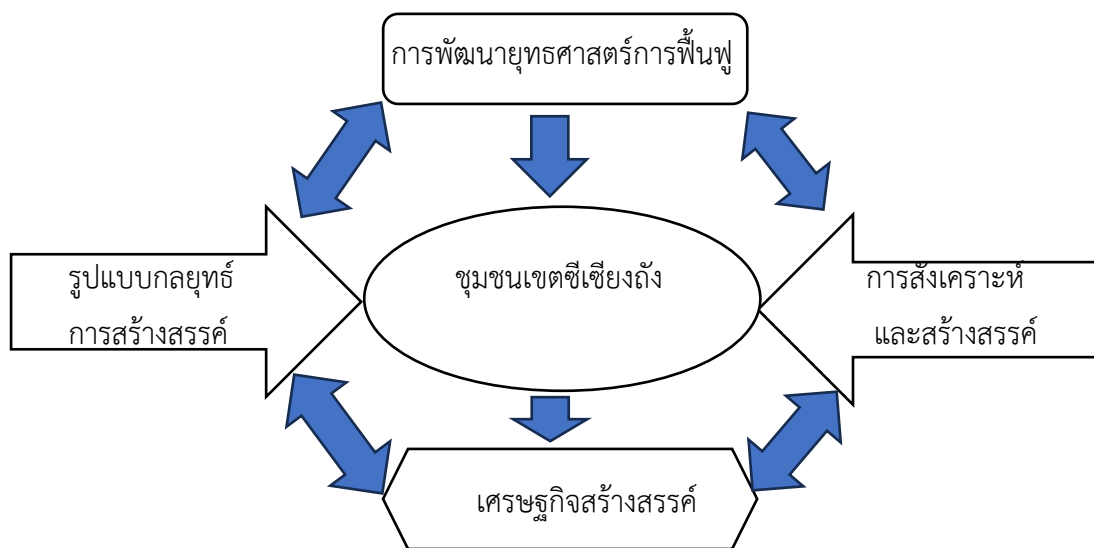
1. ให้ความสำคัญคุณค่าด้านการพัฒนายุทธศาสตร์การฟื้นฟูชนบทอย่างยั่งยืน โดยวิเคราะห์พื้นที่ชนบท “ภาคใต้ที่สวยงาม” พบว่าชุมชนในเขตซีเซียงถึง เมืองหนานหนิง มณฑลกว่างซี ให้ความสำคัญกับการพัฒนายุทธศาสตร์การฟื้นฟูชนบท โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ในด้านการพัฒนากลยุทธ์ เพื่อการฟื้นฟูท้องถิ่นของตนในด้านต่าง ๆ ของพื้นที่ และหาจุดเด่นในการส่งเสริมพัฒนาเพื่อให้พื้นที่ชนบท “ภาคใต้ที่สวยงาม” มีศักยภาพความพร้อมรองรับต่อการพัฒนาในอนาคต

2. ดำเนินการสังเคราะห์แบบจำลองยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ยั่งยืนเพื่อการฟื้นฟูชนบทของเขตอภิมณฑล “ภาคใต้ที่สวยงาม” ในเขตซีเซียงถึง ด้วยการสร้างกระบวนการแนวทางรูปแบบจำลองยุทธศาสตร์ ให้เป็นต้นแบบในการพัฒนาพื้นที่ โดยการอนุรักษ์ ปกป้อง พื้นฟู ส่งเสริม สืบทอดและสนับสนุนภูมิวัฒนธรรมที่มีในชุมชน ให้เกิดมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ เพื่อนำเสนอให้ชุมชน สังคมเห็นคุณค่ารักและหวงแหนในสิ่งที่มีอย่างยั่งยืน

3. ดำเนินการตามกลยุทธ์แนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนตามวิธีการที่วางไว้ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามลำดับ ด้วยการฟื้นฟูจากสิ่งที่มีอิทธิพลทั้งภายในและภายนอกของพื้นที่ ที่เป็นปัจจัยก่อให้เกิดรูปแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ในทุกมิติทางสังคมและมีมูลค่า ซึ่งจะทำให้พื้นที่ดังกล่าวมีภูมิวัฒนธรรมที่เอื้อต่อการพัฒนา ทำให้ชนรุ่นหลังได้เห็นถึงความสำคัญ เกิดความรักหวงแหนและเห็นคุณค่าในท้องถิ่นของตนสืบไป

ดังนั้นการพัฒนาที่ยั่งยืนของยุทธศาสตร์การฟื้นฟูชนบทเพื่อภาคใต้ที่สวยงามในเขตซีเซียงถึง เมืองหนานหนิง มณฑลกว่างซี จึงมีการพัฒนามาเป็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในลำดับถัดมาเกิดจากความต้องการของชุมชนในพื้นที่ ด้วยเหตุผลดังกล่าวทำให้รัฐบาลจีนส่งเสริมสนับสนุน เข้าสู่ระบบเศรษฐกิจ

เป็นสิ่งสำคัญในการขับเคลื่อนองค์ความรู้วิถีวัฒนธรรมชุมชนสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ สอดคล้องกับ (Wei Jie, 2021). “การวิเคราะห์เส้นทางการพัฒนาที่ยั่งยืนของการท่องเที่ยวในชนบท” : เพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนของบริการการท่องเที่ยวในชนบท สิ่งสำคัญคือการสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวในชนบทที่โดดเด่นและสร้างภาพลักษณ์คุณภาพสูง สร้างรูปแบบการท่องเที่ยวในชนบทที่มีชื่อเสียง ปรับปรุงการรับรู้และเอกลักษณ์ ดึงดูดนักท่องเที่ยวและการลงทุนมากขึ้น และส่งเสริมการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาทรัพยากร และการใช้ประโยชน์ ดังภาพประกอบ

ภาพที่ 11 สรุปผลการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัย

โครงการ “ภาคใต้ที่สวยงาม” แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จที่โดดเด่นทั้งในด้านการพัฒนาที่ยั่งยืนและกลยุทธ์การฟื้นฟูชนบท จากมุมมองของการพัฒนาที่ยั่งยืน โครงการดังกล่าวประสบความสำเร็จในการบูรณาการเชิงลึกด้านการเกษตร วัฒนธรรม การท่องเที่ยว และสุขภาพ ผ่านโมเดลการพัฒนาที่เป็นนวัตกรรม ในขั้นต้น โครงการนี้เริ่มต้นด้วยการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยบูรณาการหลายสาขา เช่น เกษตรกรรม วัฒนธรรม การท่องเที่ยว และสุขภาพ ครอบคลุมพื้นที่ 70 ตารางกิโลเมตร ซึ่งแสดงให้เห็นถึงเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนที่มีความทะเยอทะยาน ประการที่สอง โครงการนี้ได้นำเสนอโมเดลใหม่ของ “เกษตร + วัฒนธรรม + การท่องเที่ยว + สุขภาพ” ซึ่งส่งเสริมสุขภาพของระบบนิเวศ การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม นวัตกรรมในอุตสาหกรรมเกษตร และมีส่วนสนับสนุนเชิงบวกต่อความยั่งยืนของการท่องเที่ยวในชนบทในด้านยุทธศาสตร์การฟื้นฟูชนบท โครงการ “ภาคใต้ที่สวยงาม” มีบทบาทสำคัญ กลยุทธ์การฟื้นฟูชนบทมีเป้าหมายเพื่อให้บรรลุความเจริญรุ่งเรืองร่วมกัน และส่งเสริมการฟื้นฟูครั้งใหญ่ของชาติจีนด้วยการเพิ่มมูลค่าเพิ่มทางเกษตร เร่งการพัฒนาเศรษฐกิจในชนบทยกระดับการเกษตรให้ทันสมัย ส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมใน

ชนบทที่หลากหลาย ปกป้องสภาพแวดล้อมทางนิเวศ และเสริมสร้างการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน ในบริบทนี้ โครงการ “ภาคใต้ที่สวยงาม” ซึ่งเป็นโครงการนำร่องระดับชาติเพียงแห่งเดียวในกว่างซี ได้รวบรวมความสำคัญเชิงปฏิบัติการของกลยุทธ์การฟื้นฟูชนบทไว้อย่างสมบูรณ์ ด้วยการวางแผนที่ครอบคลุมและสร้างกลยุทธ์โดยรวม โครงการนี้ได้กล่าวถึงประเด็นสำคัญในการพัฒนาหมู่บ้าน โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างชุมชนอภิมหาเมืองนิเวศที่มุ่งเน้นไปที่ภูมิภาคอาเซียน โดยจัดให้มีการสาธิตและการอ้างอิงสำหรับการฟื้นฟูเศรษฐกิจและวัฒนธรรมในชนบทอย่างครอบคลุม โครงการ “ภาคใต้ที่สวยงาม” มีความสำคัญทั้งในด้านการพัฒนาที่ยั่งยืนและกลยุทธ์การฟื้นฟูชนบท รูปแบบการพัฒนาเชิงนวัตกรรมให้มีการสำรวจที่มีคุณค่าสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืนของการท่องเที่ยวในชนบท และมอบประสบการณ์อันล้ำค่าสำหรับการดำเนินการตามกลยุทธ์การฟื้นฟูชนบท เมื่อมองไปข้างหน้า โครงการ “ภาคใต้ที่สวยงาม” จะยังคงพัฒนาเชิงลึกในด้านการคุ้มครองระบบนิเวศ มรดกทางวัฒนธรรม และนวัตกรรมทางการเกษตรต่อไป โดยมุ่งมั่นอย่างแน่วแน่ที่จะพัฒนาเศรษฐกิจและวัฒนธรรมในชนบทให้เจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้น

สอดคล้องกับการศึกษาของ (Ren Liyan, Cheng Li, Sudan, 2020). ซึ่งให้เห็นในบทความ “เปลี่ยนความคิดเพื่อสร้างการวางแผนหมู่บ้านที่ง่าย มีประสิทธิภาพ และปฏิบัติได้จริง ตัวอย่างการวางแผนหมู่บ้านบูรณาการ “ภาคใต้ที่สวยงาม” ในเมือง-ซานเมือง” : การวางแผนหมู่บ้าน “ภาคใต้ที่สวยงาม” เป็นไปตามแนวทางที่ครอบคลุมและองค์รวมตลอดกระบวนการรวบรวม โดยมุ่งเน้นไปที่การสืบสวนและการวิจัยเชิงลึก โดยใช้ตำแหน่งการวางแผนก่อนหน้านี้เป็น แนวทางและแก้ไขปัญหาคrucialในการพัฒนาหมู่บ้าน โดยจัดทำขึ้นตามข้อกำหนดของ “การบูรณาการหลายกฎ” และครอบคลุมแง่มุมต่าง ๆ เช่น การระบุจุดยืนการพัฒนาหมู่บ้าน การวางแผนอุตสาหกรรม คำแนะนำในการวางแผนการก่อสร้าง การเพิ่มประสิทธิภาพแผนผังหมู่บ้าน การกำกับดูแลหมู่บ้านอย่างครอบคลุมและการฟื้นฟูอย่างเป็นระบบ ตลอดจนการดำเนินการและควบคุมการวางแผน ลักษณะของการรวบรวมการวางแผนส่วนใหญ่สะท้อนให้เห็นในหลายแง่มุม : ขอบเขตของการวางแผนหมู่บ้านเปลี่ยนจากหมู่บ้านบริหารแต่ละหมู่บ้านไปเป็นการวางแผนโดยรวมของหมู่บ้านบริหารหลายแห่ง ‘ภาคใต้ที่สวยงาม’ เป็นหมู่บ้านทั่วไปที่ผสมผสานระหว่างเขตเมืองและชนเมือง สัมพันธ์กับ (Wei Jie, 2021). “การวิเคราะห์เส้นทางการพัฒนาที่ยั่งยืนของการท่องเที่ยวในชนบท” : เพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนของบริการการท่องเที่ยวในชนบท สิ่งสำคัญคือการสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวในชนบทที่โดดเด่นและสร้างภาพลักษณ์คุณภาพสูง สร้างรูปแบบการท่องเที่ยวในชนบทที่มีชื่อเสียง ปรับปรุงการรับรู้และเอกลักษณ์ ดึงดูดนักท่องเที่ยวและการลงทุนมากขึ้น และส่งเสริมการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาทรัพยากร และการใช้ประโยชน์

ผลที่ได้คือกลยุทธ์แนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนตามวิธีการฟื้นฟูชนบทเพื่อภาคใต้ที่สวยงามในเขตซีเซียงถึง เมืองหนานหนิง มณฑลกว่างซี สาธารณรัฐประชาชนจีน ที่เป็นรูปแบบนามธรรมในด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ในทุกมิติทางสังคมและมีมูลค่าทางเศรษฐกิจ อีกทั้งยังเป็นพื้นที่มรดกทางภูมิวัฒนธรรมของชุมชนและเป็นต้นแบบแหล่งเรียนรู้ข้อมูลทางสังคมได้ในอนาคต

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

การปรับเปลี่ยนวิถีทางสังคมที่เกิดขึ้นในชุมชนชนบทภาคใต้ในเขตซีเซียงถึง เมืองหนานหนิง มณฑลกว่างซี สาธารณรัฐประชาชนจีน เกิดจากปัจจัยหลายประการที่เข้ามาสู่สังคม ทั้งค่านิยมความเชื่อ วิถี วัฒนธรรม รูปแบบ กระบวนการทางสังคม สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดแนวทางใหม่ จึงเป็นเรื่องสำคัญที่ชุมชน ควรให้ความสนใจและตระหนัก ในการรักษาภูมิวัฒนธรรมให้คงอยู่ โดยอาศัยความรู้ที่มีในการพัฒนาแนวทางกลยุทธ์เพื่อฟื้นฟูจากสิ่งเดิมสู่สิ่งใหม่อย่างสร้างสรรค์ จะทำให้รากฐานดั้งเดิมที่มีอยู่ดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรพัฒนาภูมิวัฒนธรรมที่มีอยู่ให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมรอบข้าง เพื่อต่อยอดให้เป็นวิถีการหรือแนวทางใหม่ที่มีประโยชน์คุณค่าต่อผู้คนและสังคม เพื่อจะได้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตและเป็นแนวทางการศึกษาในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- Cheng jun, (2023). Research on the sustainable development path of rural tourism under the background of rural revitalization. Industrial & Science Tribune.
- Dang Libin, Hou Weiwei. (2023). Financial assistance to cultivate new driving forces for agricultural and rural development--Research report on the pilot project of the comprehensive agricultural development pastoral complex in Nanning. Thesis. Guangxi.
- He Ni, (2020). Rural tourism economic development under the rural revitalization strategy. Western Travel.
- Hou Ruiping, Pang Xueru, (2023). A review of research on sustainable development of rural tourism. Tourism Overview.
- Liu Bingbing, Wang Zhibiao, (2022). Analysis of pastoral complex model and its optimization path - taking the first batch of national pilot projects as an example. Journal of Anhui Agricultural University(soc.sci.), p69.
- Liu Yun, Wang Gengpeng, (2021). Research on rural tourism development under the

- background of rural revitalization strategy.** China Southern Agricultural Machinery.
- Liu Siyu, He Yucheng, Xi Jinping, (2023). **Analysis of countermeasures for the in-depth implementation of the rural revitalization strategy under the goal of common prosperity.** China Southern Agricultural Machinery.
- Ou Zhonghui, (2022). **Research on the sustainable development path of rural tourism in Guangxi under the background of rural revitalization strategy.** Western Travel.
- Ren Liyan, Cheng Li, Sudan, (2020). **Change the thinking and create a village plan that is easy to use, effective and practical - taking the “Beautiful South” urban-suburban integrated village plan as an example.** Southern Natural Resources.
- Shen Jie. (2022). **The logical evolution of rural revitalization strategy and its implementation path.** Rural Economy and Science-Technology.
- Tian Shuilian. (2017). **Discussion on the sustainable development of rural tourism economy in my country.** Rural Economy and Science-Technology.
- Tao Liuyi, Zhang Yongcheng (2020). **Practice and thinking on the strategy of rural cultural revitalization—taking Nanning City’s “Beautiful South” cultural revitalization as an example.** Rural Economy and Science-Technology.
- Wei Jie. (2021). **Analysis of sustainable development paths of rural tourism.** Guangdong Sericulture.
- Wu Fengping. (2019). **Analysis of the value implications and policy orientation of the rural revitalization strategy.** Shanxi Agricultural Economy.
- Zhou Qihong, Guan Yonghua, (2020). **Research on the operation of pastoral complex in Guangxi - taking the Beautiful South project as an example.** Urban Architecture Space.

ปัจจัยที่มีผลต่อศักยภาพสื่อสารการตลาดของผู้ประกอบการสินค้าและผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม
ของกลุ่มชาติพันธุ์ จังหวัดแม่ฮ่องสอน

Factors Influencing the Marketing Communication of Enterprenuer for Ethnical and
Cutural Products in Mae Hong Son

สุพจน์ คำมะนิด

รภัสสรณ์ คงธนजारูนันต์

วีณา นิลวงศ์

ภาวิณี อารีศรีสม

กอบลาภ อารีศรีสม

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

Supot Kammanid

Raphassorn Kongtanajaruanun

Veena Nilwong

Pawinee Areesrisom

Koblap Areesrisom

Maejo University

Corresponding author E-mail: phassy77@gmail.com

วันที่รับบทความ: 2 มีนาคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ 5 มีนาคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 8 มีนาคม 2567

Received: March 2, 2024; Revised: March 5, 2024; Accepted: March 8, 2024

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ นักวิจัยได้ลงพื้นที่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน สามารถวิเคราะห์ กลุ่มผู้ประกอบการของจังหวัดแม่ฮ่องสอน สามารถแบ่งระดับความสามารถในการแข่งขันทางการตลาด ดังนี้ 1) กลุ่มที่สามารถทำการตลาดได้เอง ไม่พึ่งพาภาครัฐ 2) กลุ่มที่สามารถทำการตลาดได้เอง แต่ต้องพึ่งพาภาครัฐ 3) กลุ่มที่ไม่สามารถทำการตลาดได้ ต้องพึ่งพาภาครัฐ 4) กลุ่มที่ไม่สามารถทำการตลาดได้ ไม่สามารถเข้าถึงระบบภาครัฐ โดยการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อศักยภาพสื่อสารการตลาดของผู้ประกอบการสินค้าและผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งกลุ่มประชากร คือผู้ประกอบการสินค้าและผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน รวม 14 กลุ่ม แต่เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรกลุ่มชาติพันธุ์ที่แน่นอนจึงเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการสินค้าและผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มละ 10 ราย รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 140 คน ด้วยวิธีเฉพาะเจาะจง ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าร้อยละ (Percentage) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และแบบจำลองถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression)

ผลการศึกษาพบว่า ระดับการสื่อสารทางการตลาดของผู้ประกอบการสินค้าและผลิตภัณฑ์ ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์เมืองชายแดน จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่าผู้ประกอบการของผู้ประกอบการสินค้าและผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ให้ความสำคัญกับระดับการสื่อสารทางการตลาดด้านการขายโดยพนักงานสูงที่สุด รองลงมาคือการส่งเสริมการขาย การโฆษณา การประชาสัมพันธ์ และการตลาดทางตรง ตามลำดับ ระดับการสื่อสารทางการตลาดด้านการขายโดยพนักงานนั้นผู้ประกอบการจะให้ความสำคัญต่อพนักงานขายต้องมีบุคลิกภาพเรียบร้อย ยิ้มแย้มแจ่มใส จูงใจในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ได้ และพนักงานขายต้องมีการให้ข้อมูลและแนะนำผลิตภัณฑ์ ณ จุดจำหน่ายเพื่อให้ผู้ซื้อประกอบการตัดสินใจซื้อ ปัจจัยที่มีผลต่อระดับการสื่อสารทางการตลาดของกลุ่มชาติพันธุ์ พบว่า เพศ ระดับการศึกษา และระดับรายได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

คำสำคัญ : ศักยภาพการสื่อสารการตลาด; กลุ่มผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม; กลุ่มชาติพันธุ์

Abstract

In this research study, researchers conducted fieldwork in Mae Hong Son province, analyzing the groups of entrepreneurs in the region based on their marketing competitiveness. The analysis resulted in the following categorizations: 1) groups capable of independent marketing without relying on the government, 2) groups capable of independent marketing but relying on the government, 3) groups incapable of independent marketing and relying on the government, and 4) groups incapable of independent marketing and unable to access government support. The objective of this study was to analyze factors influencing the marketing communication potential of cultural product and service entrepreneurs among ethnic groups in Mae Hong Son province. The study focused on 14 ethnic groups, totaling 140 individuals, selected through targeted sampling. Statistical analysis methods such as frequency distribution, mean, percentage, standard deviation, and multiple regression were employed.

The findings revealed that the communication level of marketing among cultural product and service entrepreneurs from ethnic groups plays a crucial role in promoting the creative economy in the border town of Mae Hong Son. Entrepreneurs prioritize the sales communication level, followed by sales promotion, advertising, public relations, and direct marketing. Regarding the sales communication level, the study found that entrepreneurs emphasize the importance of having well-groomed and smiling sales personnel who can

motivate purchasing decisions and provide information and product recommendations at the point of sale. Additionally, statistically significant relationships were found between the communication level and factors such as gender, education level, and income level at a significance level of 0.05.

Keywords: Marketing communication capabilities; Cultural product entrepreneurs;
Ethnic groups

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) เป็นแผนพัฒนาฯ ฉบับแรกที่เริ่มต้นกระบวนการยกร่างกรอบแผนภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติและจะมีผลในการใช้เป็นกรอบเพื่อกำหนด แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนปฏิบัติการในช่วง 5 ปีที่สองของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยการ กำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะของแผนพัฒนาฯ ได้น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็น หลักนำทางการขับเคลื่อนและวางแผนการพัฒนาประเทศ ไปสู่การบรรลุเป้าหมายในมิติต่าง ๆ ภายใต้ ยุทธศาสตร์ชาติอย่างเป็นรูปธรรม ในช่วงเวลาที่ทั่วโลก รวมถึงประเทศไทยอยู่ในสภาวะที่ต้องเผชิญกับความท้าทายจากภายนอกและภายในประเทศที่มีความผันแปรสูงและมีแนวโน้มจะทวีความรุนแรงมากขึ้น ในอนาคต ทั้งที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งการดำเนินชีวิตของผู้คนเปลี่ยนเป็นวิถีชีวิตใหม่ ทำให้พฤติกรรมการซื้อขายและใช้ บริการของผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไป โดยใช้ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น ซื้อสินค้าผ่านทางออนไลน์แทนการออกไปซื้อสินค้านอกบ้าน จาก ข้อมูลตลาดพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ พบว่าในปี 2563 – 2564 มีอัตราการเจริญเติบโตของมูลค่าตลาดพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เพิ่มขึ้นร้อยละ 6.11 และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นในอนาคต (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2565 : ออนไลน์) นอกจากนี้ข้อจำกัด ของโครงสร้างภายในประเทศที่ยังคงรอการปรับปรุงแก้ไขในหลายมิติ การกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศ ในระยะต่อไป จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับปัจจัยทั้งภายนอกและภายใน ตลอดจนผลจากการเปลี่ยนแปลง ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อโครงสร้างและองค์ประกอบของประเทศในทุกมิติ เพื่อนำมาประมวลผลประกอบ การกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศที่ควรมุ่งไปในอนาคต บนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้อง กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก (Sustainable Development Goals: SDGs) ซึ่งจะเป็นจุดเริ่มต้น ในการที่จะนำพาประเทศไทยไปสู่การเป็นประเทศที่เศรษฐกิจมีความเจริญเติบโตท่ามกลางสังคมที่สมานฉันท์ ทนสมัย ก้าวหน้า ควบคู่ไปกับสิ่งแวดล้อมที่ได้รับการดูแลรักษาและใช้ประโยชน์อย่างสมดุลในระยะยาว เพื่อให้ประเทศไทยสามารถเสริมสร้างความเข้มแข็งจากภายใน ให้สามารถเติบโตต่อไปได้อย่างมั่นคงท่ามกลาง ความผันแปรที่เกิดขึ้นรอบด้านจาก

ภายนอก และสามารถบรรลุเป้าหมายระยะ 20 ปี ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ตามกรอบระยะเวลาที่คาดหวังไว้ได้ โดยเน้นหลักการพัฒนาประเทศ โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาที่ยั่งยืนและยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาที่ต่อเนื่องยึดหลักการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ลดความเหลื่อมล้ำ และขับเคลื่อนการเจริญเติบโตจากการเพิ่มผลิตภาพการผลิตบนฐานการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและนวัตกรรม สำหรับการกำหนดวิสัยทัศน์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้ยึดวิสัยทัศน์ว่า “พลิกโฉมประเทศไทยสู่สังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน” ในขณะที่การกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดในด้านต่าง ๆ ของแผนพัฒนาฯ ได้ยึดเป้าหมายอนาคตประเทศไทยปี 2579 โดยที่เป้าหมายและตัวชี้วัดต้องสอดคล้องกับกรอบเป้าหมาย การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่องค์การระหว่างประเทศกำหนดขึ้น เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ที่องค์การสหประชาชาติกำหนดขึ้น รวมถึงประเด็นการปฏิรูป ประเทศ 37 วาระและไทยแลนด์ 4.0 การจัดทำแผนในการขับเคลื่อนและการติดตามประเมินผล เน้นกระบวนการ มี ส่วนร่วมทั้งจากภาครัฐ เอกชน ประชาชน หน่วยงานที่ไม่ใช่ภาครัฐและภาคการศึกษาในทุกพื้นที่ของประเทศ และเป็นกลไกของประชารัฐที่รวมพลังให้สามารถกำหนดเป้าหมาย แนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้ง แผนงาน โครงการสำคัญที่ตอบสนองความต้องการและแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนได้อย่างสอดคล้องกับภูมิ สังคมและเกิดผลสัมฤทธิ์อย่างจริงจังในอีก 5 ปีจึงกล่าวได้ว่าการพัฒนาให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืนได้ต้องเน้นที่ การพัฒนาคน โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยขับเคลื่อนการเจริญเติบโตด้วยการประยุกต์ใช้ทรัพยากร ใน ชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่นและนวัตกรรมที่เหมาะสม (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

นอกจากนี้ยังสอดคล้องยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดแม่ฮ่องสอน ประเด็นการพัฒนาที่ 4 การพัฒนาอาชีพและรายได้ เป้าประสงค์ที่ 2 ยกระดับการผลิตสินค้าการเกษตรและสินค้านอกภาคการเกษตร เพื่อเพิ่มมูลค่าสู่มาตรฐานตลาดนำการผลิต นอกจากนี้ยังสอดคล้องตามแผนพัฒนาจังหวัดแม่ฮ่องสอน 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) เป้าหมายการพัฒนาจังหวัด คือ “แม่ฮ่องสอนเมืองแห่งความสุข ยกระดับคุณภาพชีวิต ด้วยเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์” ซึ่งยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดแม่ฮ่องสอน ประเด็นการพัฒนาที่ 4 การพัฒนาอาชีพและรายได้ เป้าประสงค์ที่ 5 ส่งเสริมการค้า การลงทุน การค้าชายแดน และพัฒนาสินค้าบริการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยมีแนวทางการพัฒนา: ด้านที่ 1 พัฒนาและส่งเสริมผลิตภัณฑ์ OTOP และหมู่บ้าน OTOP นวัตกรรม ผู้ประกอบการ และ ผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม (Cultural Product of Thailand : C-POT) ซึ่งจากการที่นักวิจัยได้ลงพื้นที่สามารถวิเคราะห์ กลุ่มผู้ประกอบการของจังหวัดแม่ฮ่องสอน สามารถแบ่งระดับความสามารถในการแข่งขันทางการตลาด ดังนี้ 1) กลุ่มที่สามารถทำการตลาดได้เอง ไม่พึ่งพาภาครัฐ 2) กลุ่มที่สามารถทำการตลาดได้เอง แต่ต้องพึ่งพาภาครัฐ 3) กลุ่มที่ไม่สามารถทำการตลาดได้ ต้องพึ่งพาภาครัฐ 4) กลุ่มที่ไม่สามารถทำการตลาดได้ ไม่สามารถเข้าถึงระบบภาครัฐ ทั้งนี้ กลุ่มผู้ประกอบการจังหวัดแม่ฮ่องสอนทั้งภาคผลิตสินค้า และบริการ ได้ประสบปัญหาในด้านต่าง ๆ อาทิ ด้านแรงงาน ด้านวัตถุดิบ ด้านการบริหารจัดการ

ตลอดจนด้านการตลาด ซึ่งส่งผลต่อขีดความสามารถในการแข่งขันจากเข้าสู่การแข่งขันของธุรกิจ และปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงได้ส่งผลกระทบต่อการทำงานของผู้ประกอบการในจังหวัดแม่ฮ่องสอนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ นอกจากนี้ผู้ประกอบการในจังหวัดแม่ฮ่องสอน การวิจัยครั้งนี้จึงเป็นประโยชน์ต่อการนำกลยุทธ์ที่ได้จากผลของการวิจัยไปใช้ในการ ปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มผู้ประกอบการในจังหวัดแม่ฮ่องสอนเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันต่อไป ซึ่งผลการสำรวจข้อมูลพบว่าจังหวัดแม่ฮ่องสอนมีจุดแข็งที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากลที่มีประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ที่มีอัตลักษณ์ทรงคุณค่าและเสน่ห์ ที่โดดเด่น เอื้อต่อการพัฒนาและสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับพื้นที่ได้

บทความเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อศักยภาพสื่อสารการตลาดของผู้ประกอบการสินค้าและผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นส่วนหนึ่งของดัชนีพจนานุกรมเรื่องการศึกษาเรื่อง การพัฒนาศักยภาพสื่อสารทางการตลาดของผู้ประกอบการสินค้าและผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เมืองชายแดน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยปัจจัยที่มีผลต่อศักยภาพสื่อสารการตลาดของผู้ประกอบการสินค้าและผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ จังหวัดแม่ฮ่องสอน

การทบทวนวรรณกรรม

ฮัมเดีย มุดอ (2564) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการสื่อสารการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของผู้ประกอบการโอท็อปในพื้นที่เปราะบาง กรณีศึกษาจังหวัดปัตตานี ผลการศึกษาพบว่า จุดอ่อนที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการสื่อสารการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ คือการผลิตเนื้อหา (Content) ที่มักใช้รูปแบบซ้ำ รูปแบบเดิม ๆ ไม่น่าสนใจ ดังนั้น ควรมีการสนับสนุนความรู้ การตลาดแบบเนื้อหา ให้กับวิสาหกิจชุมชน เพื่อนำความรู้ไปพัฒนาการผลิตเนื้อหา (Content) ของกลุ่ม ให้มีความน่าสนใจ และประสบความสำเร็จในการทำตลาดออนไลน์ได้

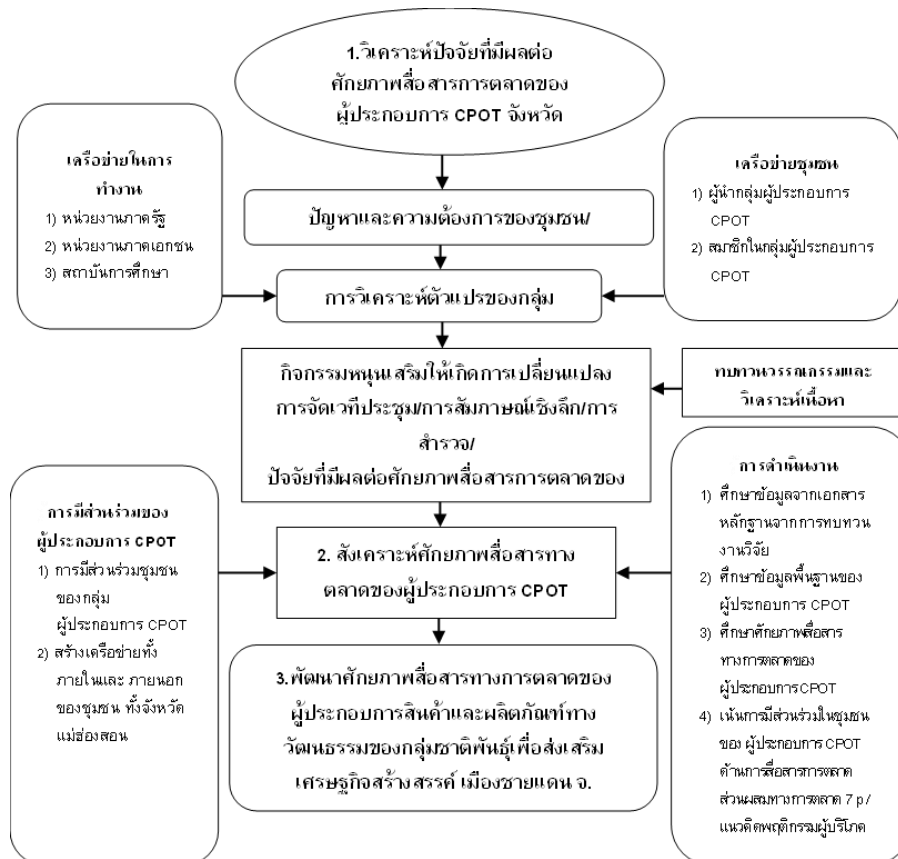
อนันตพร พุทธิสสะ (2563) ศึกษาเรื่องการพัฒนากลยุทธ์การส่งเสริมการตลาดดิจิทัล เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่า วิสาหกิจชุมชนมีความต้องการพัฒนาความรู้ เทคนิคการถ่ายภาพที่ทำให้สินค้ามีความน่าสนใจ

โกสินทร์ ชำนาญพล (2562) ศึกษาเรื่องการพัฒนาารูปแบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อส่งเสริมศักยภาพผู้ประกอบการ ผลการศึกษาพบว่า ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ส่วนมาก คือ เฟซบุ๊ก และไลน์

พัชรภรณ์ เมธีการย์ (2561) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของธุรกิจการจำหน่ายเครื่องสำอางผ่านเฟซบุ๊ก ผลการศึกษาพบว่า ผู้ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ 5 อันดับ คือ เพื่อน รีวิวกาลูกค้า พนักงานขาย ครอบครัว และคนรัก ตามลำดับ

รัฐพล สังคะสุข (2560 : 38-49) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาช่องทางจัดจำหน่ายสินค้าเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ผลการศึกษาพบว่า วิสาหกิจชุมชนใช้ภาพถ่าย สินค้าในการสื่อสารไปยังลูกค้า และภาพถ่ายสินค้ามีผลกระทบต่อนความต้องการซื้อสินค้าและความสนใจมากขึ้น โดยภาพถ่ายจะต้องชัดเจน สวยงาม

กรอบแนวคิดวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้กลุ่มประชากร คือผู้ประกอบการสินค้าและผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่อำเภอปาย อำเภอปางมะผ้า อำเภอเมือง อำเภอขุนยวม อำเภอแม่ลาน้อย อำเภอแม่สะเรียงและอำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน รวม 14 กลุ่ม แต่เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรกลุ่มชาติพันธุ์ที่

แน่นอนจึงเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการสินค้าและผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มละ 10 ราย รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 140 คน โดยเป็นบุคคลที่เป็นผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญ และมีส่วนได้เสียในการขับเคลื่อนผู้ประกอบการสินค้าและผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) และคำนึงถึงการมีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ได้กำหนดไว้ในตอนที่ออกแบบการวิจัย ต้องเป็นผู้มีความรู้หรือประสบการณ์ในเรื่องที่ผู้วิจัยมุ่งศึกษา ตลอดจนมีความสนใจที่จะสนทนากับผู้วิจัย และควรเป็นผู้ให้สัมภาษณ์ที่ถูกเลือกแบบเจาะจง เพราะจะทำให้ผู้วิจัยได้เรียนรู้และได้รับข้อมูลตรงตามความเป็นจริงได้มากกว่าคนอื่น (Patton, 1990)

การวิเคราะห์ปัจจัยปัจจัยที่มีผลต่อศักยภาพสื่อสารการตลาดของผู้ประกอบการสินค้าและผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้ใช้ Descriptive Statistic and Inferential Statistic ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษารวบรวมข้อมูลทฤษฎีของกลุ่มชาติพันธุ์ในมิติของความหลากหลายของชาติพันธุ์ และสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ของชาติพันธุ์

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์ระดับการสื่อสารทางการตลาดและรูปแบบการสื่อสารการตลาด โดยอ้างอิงหลักการ 5 ปัจจัย ได้แก่ การโฆษณา การส่งเสริมการขาย การขายโดยพนักงาน การประชาสัมพันธ์ และการตลาดทางตรง โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าร้อยละ (Percentage) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) โดยกำหนดให้มีระดับการตัดสินใจแบบ Likert Scale 5 ระดับ

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับสื่อสารการตลาดของผู้ประกอบการสินค้าและผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยใช้แบบจำลองถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression) โดยมีรูปแบบสมการและตัวแปรดังนี้

โดยที่ y_i	=	คะแนนระดับการสื่อสารทางการตลาดของผู้ประกอบการรายที่ i
gender	=	เพศ (0= เพศหญิง, 1= เพศชาย)
age	=	อายุ (ปี)
edu	=	ระดับการศึกษา
เมื่อ 0	=	การศึกษาภาคบังคับ
1	=	สูงกว่าการศึกษาภาคบังคับ)
Income	=	ระดับรายได้
เมื่อ 0	=	น้อยกว่า 15,000 บาท/เดือน
1	=	สูงกว่า 15,000 บาท/เดือน)
Prod	=	ประเภทผลิตภัณฑ์

	posit	= ตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม
เมื่อ	0	= สมาชิกกลุ่ม/พนักงานขาย
	1	= ประธานกลุ่ม/ผู้ประกอบการ

สรุปผลการวิจัย

ระดับการสื่อสารทางการตลาด

ระดับการสื่อสารทางการตลาดของผู้ประกอบการสินค้าและผลิตภัณฑ์ ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์เมืองชายแดน จังหวัดแม่ฮ่องสอน จากการสำรวจระดับการสื่อสารการตลาดสินค้าและผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ พบว่า ผู้ประกอบการมีการเลือกใช้ปัจจัยการขายโดยพนักงานเป็นปัจจัยสำคัญต่อการสื่อสารทางการตลาด ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด (= 4.75, S.D.= 0.5881) รองลงมาคือมีการเลือกใช้ปัจจัยส่งเสริมการขายในการสื่อสารทางการตลาด ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง (= 3.17, S.D.= 0.7298) มีการเลือกใช้ปัจจัยการโฆษณาในการสื่อสารทางการตลาด ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง (= 3.16, S.D.= 1.2580) มีการเลือกใช้ปัจจัยการประชาสัมพันธ์ในการสื่อสารทางการตลาด ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง (= 2.76, S.D.= 0.9263) และมีการเลือกใช้ปัจจัยการตลาดทางตรงในการสื่อสารทางการตลาด ซึ่งอยู่ในระดับน้อย (= 2.16, S.D.= 0.6684) ทำให้ภาพรวมของการสื่อสารทางการตลาดอยู่ในระดับปานกลาง (= 3.20, S.D.= 1.1595) (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ระดับการสื่อสารทางการตลาด

ปัจจัยการสื่อสารการตลาด	ค่าเฉลี่ย	S.D.	การแปลผล
การโฆษณา	3.16	1.2580	ปานกลาง
การส่งเสริมการขาย	3.17	0.7298	ปานกลาง
การขายโดยพนักงาน	4.75	0.5881	มากที่สุด
การประชาสัมพันธ์	2.76	0.9263	ปานกลาง
การตลาดทางตรง	2.16	0.6684	น้อย
ภาพรวม	3.20	1.1595	ปานกลาง

ที่มา: จากการสำรวจ

ปัจจัยที่มีผลต่อศักยภาพการสื่อสารทางการตลาด

จากการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อศักยภาพการสื่อสารการตลาดของผู้ประกอบการสินค้าและผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) ซึ่งจะต้องมีค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ไม่เกิน 0.70

(Hanushek and Jackson, 1977) โดยมีตัวแปรอิสระทั้งสิ้นจำนวน 6 ตัวแปร ได้แก่ ตำแหน่งงาน (posit) อายุ (age) ระดับการศึกษา (edu) เพศ (gender) ระดับรายได้ (income) ประสิทธิภาพ (prod) พบว่า มีเพียงปัจจัยด้านระดับการศึกษา (edu) ที่มีความสัมพันธ์กับตำแหน่งงาน (posit) และอายุ (age) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 มีค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์เท่ากับ 0.02 และ 0.04 ตามลำดับ และปัจจัยด้านรายได้ (income) มีความสัมพันธ์กับระดับการศึกษา (edu) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 มีค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์เท่ากับ 0.06 (ตารางที่ 2) ซึ่งถือว่าไม่ละเมิดเงื่อนไขเบื้องต้นในการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) ดังนั้น จึงสามารถใช้ตัวแปรดังกล่าวในแบบจำลองได้

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

	posit	age	edu	gender	income	prod
posit	1.00					
age	0.20	1.00				
edu	0.02*	0.04*	1.00			
gender	-0.42	0.12	-0.11	1.00		
income	0.43	0.44	0.06*	-0.08	1.00	
prod	-0.32	-0.17	-0.25	0.37	-0.49	1.00

หมายเหตุ * มีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ที่มา: จากการวิเคราะห์

อภิปรายผลการวิจัย

ในการศึกษาสภาพแวดล้อมการสื่อสารทางการตลาดสินค้าทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ประกอบด้วยปัจจัย 5 ด้าน ได้แก่ 1) การโฆษณา 2) การส่งเสริมการขาย 3) การขายโดยพนักงาน 4) การประชาสัมพันธ์ และ 5) การตลาดทางตรง พบว่า

1. ด้านการโฆษณา ผู้ประกอบการมีการสื่อสารด้วยข้อมูลที่ชัดเจนถึงแหล่งที่มาของวัตถุดิบ กระบวนการผลิต รวมถึงประโยชน์ของผลิตภัณฑ์ แต่การโฆษณายังไม่หลากหลายและยังไม่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้โดยตรงทันที เพราะความสามารถในการใช้เทคโนโลยีของผู้ประกอบการที่ยังไม่เต็มประสิทธิภาพ แต่อย่างไรก็ตามด้วยสื่อออนไลน์เข้ามามีบทบาทสำคัญทำให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการโฆษณา ซึ่งสอดคล้องกับและสอดคล้องกับ งานวิจัยของ อนันตพร พุทธิสสะ (2563 : 12-21) ศึกษาเรื่องการพัฒนากลยุทธ์การส่งเสริมการตลาดดิจิทัล เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า วิสาหกิจชุมชนมีความต้องการพัฒนาความรู้ เทคนิคการถ่ายภาพที่ทำให้สินค้ามี

ความน่าสนใจ และสอดคล้องกับงานวิจัยของฮัมเดีย มูดอ (2564 : 17-1) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการสื่อสารการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของผู้ประกอบการโอท็อปในพื้นที่เปราะบาง กรณีศึกษา จังหวัดปัตตานี พบว่า จุดอ่อนที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการสื่อสารการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ คือการผลิตเนื้อหา (Content) ที่มักใช้รูปแบบซ้ำ รูปแบบเดิม ๆ ไม่น่าสนใจ ดังนั้น ควรมีการสนับสนุนความรู้การตลาดแบบเนื้อหา ให้กับวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้นำความรู้ไปพัฒนาการผลิตเนื้อหา (Content) ของกลุ่ม ให้มีความน่าสนใจ และประสบความสำเร็จในการทำตลาดออนไลน์ได้

2. ด้านการส่งเสริมการขาย ผู้ประกอบการมีการกำหนดกลยุทธ์ในการส่งเสริมการขายโดยให้ผลตอบแทนแก่กลุ่มผู้นำนักท่องเที่ยวหรือผู้ประกอบการที่พักแรมผู้ให้การแนะนำร้านจำหน่าย และพ่อค้าคนกลางที่นำสินค้ามาจำหน่ายในพื้นที่ชุมชน แต่ผู้ประกอบการยังขาดทักษะในการกำหนดกลยุทธ์ทางด้านราคา ทำให้กลุ่มพ่อค้าคนกลางอาจเปลี่ยนแหล่งรับซื้อผลิตภัณฑ์ แต่อย่างไรก็ดี ด้วยสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ทำให้ยังเป็นที่ต้องการของตลาด

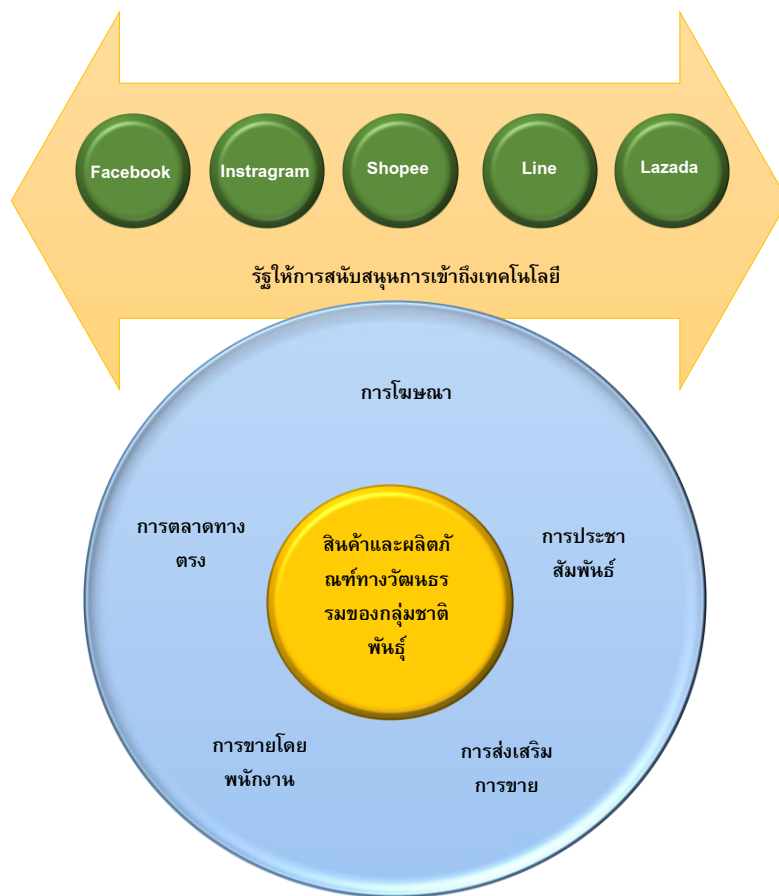
3. ด้านการขายโดยพนักงาน พนักงานขายมีความรู้ในการแนะนำผลิตภัณฑ์เพื่อโน้มน้าวใจผู้ซื้อ แต่การเปลี่ยนแปลงพนักงานใหม่จะทำให้เกิดข้อจำกัดในการต่อรองกลยุทธ์ด้านการตลาดกับผู้ซื้อ แต่ถ้าหากผู้ประกอบการมีการถ่ายทอดกลยุทธ์ในการต่อรองราคากับผู้ซื้อเพื่อให้ตนได้ประโยชน์จะช่วยให้สามารถเพิ่มยอดขายสินค้าทางวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ได้ ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของพัชรภรณ์ เมธีการย์ (2561 : 1) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของธุรกิจการจำหน่าย เครื่องสำอางผ่านเฟซบุ๊ก พบว่า ผู้ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าผ่านช่องทาง ออนไลน์ 5 อันดับ คือ เพื่อน รีวิวจากลูกค้า พนักงานขาย ครอบครัว และคนรัก ตามลำดับ

4. ด้านการประชาสัมพันธ์ ณ จุดจำหน่ายผู้ประกอบการมีการแสดงป้ายชื่อสินค้าและราคาไว้อย่างชัดเจน พร้อมทั้งใช้รูปภาพสื่อถึงกระบวนการผลิตและเล่าเรื่องราวของผลิตภัณฑ์ แต่ผู้ประกอบการยังไม่สามารถทำให้รูปแบบสื่อในการประชาสัมพันธ์มีความน่าสนใจเท่าที่ควร แต่อย่างไรก็ดี การมีแพลตฟอร์มที่ช่วยในการสร้างร้านค้าออนไลน์ทำให้ผู้ประกอบการสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น การประชาสัมพันธ์จะสามารถถึงกลุ่มเป้าหมายได้ง่ายขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรัฐพล สังคะสุข (2560 : 38-49) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาช่องทางจัดจำหน่ายสินค้าเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ พบว่า วิสาหกิจชุมชนใช้ภาพถ่าย สินค้าในการสื่อสารไปยังลูกค้า และภาพถ่ายสินค้ามีผลกระตุ้นความต้องการซื้อสินค้าและความสนใจมากขึ้น โดยภาพถ่ายจะต้องชัดเจน สวยงาม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ โกสินทร์ ชำนาญพล (2562 : 130-138.) ศึกษาเรื่องการพัฒนาารูปแบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อส่งเสริมศักยภาพผู้ประกอบการ พบว่า ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ คือ เฟซบุ๊ก และไลน์ ช่วยในการประชาสัมพันธ์

5. ด้านการตลาดทางตรง ผู้ประกอบการบางรายมีการเพิ่มช่องทางการขายสินค้าด้วยการลงขายใน Facebook ขณะที่ผู้ประกอบการบางรายยังไม่สามารถทำการตลาดทางตรงได้ แต่แพลตฟอร์มออนไลน์จะช่วยให้การตลาดทางตรงเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายเร็วขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิเคราะห์ปัจจัยการสื่อสารทางการตลาดสินค้าและผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ปัจจัยที่มีผลต่อระดับการสื่อสารทางการตลาด และปัจจัยสภาพแวดล้อมของผู้ประกอบการในการสื่อสารทางการตลาด พบว่า ผู้ประกอบการมีการเน้นที่ปัจจัยการขายโดยพนักงานเนื่องจากเป็นสินค้าที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น แต่การสื่อสารด้วยการโฆษณาและการประชาสัมพันธ์ยังไม่เหมาะสมเนื่องจากข้อจำกัดด้านเทคโนโลยีที่ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ยังเข้าไม่ถึงหรือเข้าถึงแต่ใช้งานได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ อีกทั้งยังกระทบต่อการทำการตลาดทางตรงที่ปัจจุบันมีเทคโนโลยีมารองรับ ดังนั้น การพัฒนาศักยภาพการสื่อสารทางการตลาดของผู้ประกอบการสินค้าและผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นคือการอาศัยแพลตฟอร์มออนไลน์ที่มีความสะดวก ได้แก่ Facebook, Line, Instagram, TikTok, Shopee, Lazada และแพลตฟอร์มอื่นๆ โดยมีภาครัฐเป็นผู้เข้าให้การสนับสนุนการเข้าถึงเทคโนโลยีสื่อสารทั้งในแง่ของสัญญาณอินเทอร์เน็ตและสัญญาณมือถือ ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริโภคเข้าถึงแหล่งสินค้าได้ง่ายขึ้นและเร็วขึ้น เพราะหากผู้ประกอบการเพียงรอให้ผู้บริโภคเดินทางมาท่องเที่ยวยังจังหวัดแม่ฮ่องสอนแล้วซื้อผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติกลับไปอาจเกิดขึ้นได้ยาก การใช้สื่อกลางที่ไม่มีค่าใช้จ่ายหรือมีค่าใช้จ่ายน้อยจะช่วยให้ผู้บริโภครับรู้และเข้าถึงสินค้าและผลิตภัณฑ์ได้อย่างรวดเร็ว (ภาพที่ 2)

ภาพที่ 2 องค์ประกอบในการพัฒนาศักยภาพการสื่อสารทางการตลาดของผู้ประกอบการสินค้าและผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 หน่วยงานภาครัฐควรให้การสนับสนุนองค์ความรู้ในการสร้างกลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อให้ผู้ประกอบการมีแนวทางในการกำหนดราคาและการส่งเสริมการขายที่เหมาะสม

1.2 ผู้ประกอบการควรดำเนินการศึกษาใช้เครื่องมือสื่อสารให้เกิดประโยชน์ต่อการประกอบธุรกิจเพื่ออำนวยความสะดวกและการขยายฐานลูกค้าไปยังพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องด้วยในการศึกษาครั้งนี้จำกัดกลุ่มเป้าหมายเพียงผู้ประกอบการทำให้เห็นมุมมองของการสื่อสารออกมาเพียงด้านเดียว ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปควรมีการศึกษาในมุมมองของผู้บริโภคว่าเมื่อผู้ประกอบการมีการสื่อสารออกมาแล้วนั้น ข้อมูลที่ได้รับทั้งในรูปของการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ถึงตัวผู้รับหรือไม่ และมีความชัดเจนมากน้อยเพียงใด เพื่อให้การพัฒนาศักยภาพการสื่อสารนั้นมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- โกสินทร์ ชำนาญพล. (2562). การพัฒนารูปแบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อส่งเสริมศักยภาพผู้ประกอบการ. *วารสารราชพฤกษ์*, 17(2), 130-138.
- พัชรภรณ์ เมธีการย์. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของธุรกิจการจำหน่ายเครื่องสำอางผ่าน *เฟซบุ๊ก*. วิทยานิพนธ์บัณฑิตวิทยาลัย สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- รัฐพล สังคะสุข. (2560). การพัฒนาช่องทางจัดจำหน่ายสินค้าเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์. *วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 12 (1), 38-49.
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2564). *ประตูสู่ทางรอดธุรกิจไทยยุคใหม่*. สืบค้นเมื่อ 25 กันยายน 2565 จาก <https://www.etda.or.th/th/pr-news/ETDA-Reveals-theValue-of-e-Commerce-in-2021.aspx>.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน*. สืบค้นเมื่อ 25 กันยายน 2565 จาก <https://www.nesdc.go.th/main.php?filename=index>.
- อนันตพร พุทธิสส. (2563). การพัฒนากลยุทธ์การส่งเสริมการตลาดดิจิทัล เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดกาฬสินธุ์. *วารสารวิชาการเทคโนโลยีการจัดการ*. 1 (2), 12-21.
- ฮัมเดีย มุดอ. (2564). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการสื่อสารการตลาดออนไลน์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของผู้ประกอบการโอท็อปในพื้นที่เปราะบาง กรณีศึกษาจังหวัดปัตตานี. *วารสารเทคโนโลยีสุนารี*. 15 (2), 17-1.
- Patton, M. Q. (1990). *Qualitativ Evaluation and Research Methods*. 2nd ed. Newbury Park, CA: Sage.
- Hanushek, E. A. and J. E. Jackson.(1977). *Statistical Methods for Social Scientists*. New York: Academic Press.

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำแบบใฝ่บริการของครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์
The Development Model for Servant Leadership of Teacher
Under The Primary Educational Service Area Office in Roi-Kean-Sara-Sin Province

กสินพจน์ พรหมดอนกลอย

กฤษณก ดวงชาทม

ชยากานต์ เรืองสุวรรณ

สาขาวิชาการบริหารจัดการการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Kasinphot Plomdongloy

Kritkanok Duangchatom

Chayakan Ruangsuan

Ed.D. (Educational Management) Rajabhat Mahasarakham University

Email: anupongto47@gmail.com

วันที่รับบทความ: 9 มกราคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ 19 มกราคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 21 มกราคม 2567

Received: January 9, 2024; Revised: January 19, 2024; Accepted: January 21, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดภาวะผู้นำแบบใฝ่บริการของครู 2) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการพัฒนาภาวะผู้นำแบบใฝ่บริการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ 3) สร้างรูปแบบการพัฒนา ภาวะผู้นำแบบใฝ่บริการของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ และ 4) ศึกษาผลการใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำแบบใฝ่บริการของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เพื่อยืนยัน องค์ประกอบและตัวชี้วัด กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เพื่อร่างรูปแบบ และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เพื่อยืนยันรูปแบบ กลุ่มเป้าหมายทดลองใช้รูปแบบ คือ ครูผู้สอน จำนวน 15 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร สถานศึกษาและครู จำนวน 379 คน เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบ สัมภาษณ์ และแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า 1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดภาวะผู้นำแบบใฝ่บริการของครู ประกอบด้วย องค์ประกอบ 5 ด้าน ดังนี้ 1) การสร้างชุมชน 2) การเห็นคุณค่าผู้อื่น 3) การอุทิศตนเพื่อพัฒนาคน 4) การ พัฒนาผู้อื่น และ 5) การสร้างความไว้วางใจ 2. สภาพปัจจุบันโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึง ประสงค์โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นเรียงลำดับจากด้านที่มี ค่าสูงสุดถึงต่ำสุด ดังนี้ 1) การสร้างความไว้วางใจ 2) การเห็นคุณค่าผู้อื่น 3) การอุทิศตนเพื่อพัฒนาคน 4) การ

สร้างชุมชน และ 5) การพัฒนาผู้อื่น ตามลำดับ 3. รูปแบบประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการพัฒนา และ 5) การวัดและประเมินผล

คำสำคัญ : รูปแบบการพัฒนา; ภาวะผู้นำแบบไฟบริการของครู; สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา; กลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the components and indicators of servant leadership of teacher. 2) to study the current situation, desirable condition and needs assessment of servant leadership of teacher under the primary educational service area office in Roi-Kean-Sara-Sin province. 3) create a model developing for servant leadership of teacher under the primary educational service area office in Roi-Kean-Sara-Sin province. 4) to study the results of using the model developing for servant leadership of teacher under the primary educational service area office in Roi-Kean-Sara-Sin province. The key informant group was 7 experts to confirm the components and indicators, 9 experts to draft model, 9 experts to confirm model and target groups were 15 teachers for study the results of using the model developing. The sample group consisted of 379 school administrators and teachers. The research tool was a interview form and questionnaire. Data were analyzed by means and standard deviation

The research results found that: 1. The components and indicators of servant leadership of teacher, consisted of 5 components, Include 1) Building community 2) Value people 3) Commitment to the growth of people 4) Develop people 5) Building trust. 2. The overall current condition is at a high average level. The overall desirable condition was at the highest mean level. The Needs assessment was ranked from highest to lowest as follows: 1) Building trust 2) Value people 3) Commitment to the growth of people 4) Building community 5) Develop people. 3. The model consists of components : 1) principles, 2) objectives, 3) content, 4) development process, and 5) measurement and evaluation. The model has a suitability assessment result. possibility and the overall usefulness of the model was at the highest level. 4. Results of the study using the model overall, the indicators were followed at

the highest level. The results of the satisfaction assessment, the overall use of the model, satisfaction was at the highest level.

Keywords: Development Model; Servant Leadership of Teacher; the Primary Educational Service Area Office, Roi-kean-sara-sin Province

บทนำ

“ครู” ถือว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งของระบบการศึกษา และถือว่าเป็นด่านหน้าหรือกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน หากเรามีครูที่ไม่มีคุณภาพก็อย่าได้คาดหวังว่าการศึกษาจะมีคุณภาพ และเนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงจึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพของครูให้มีคุณภาพที่สูงขึ้น มีความสามารถอย่างเพียงพอที่จะพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้สามารถเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2556) ปัจจุบันการทำหน้าที่เป็นเพียงครูผู้สอนตามตำราอาจไม่เพียงพออีกต่อไป ครูจะต้องปรับตัวเรียนรู้การเป็น “ผู้นำ” และมี “ภาวะผู้นำ” ในการจัดการเรียนการสอนเพิ่มขึ้นมา เพื่อให้นักเรียนได้รับสิ่งที่ดีที่สุด ทั้งนี้เมื่อย้อนกลับไปในอดีตอาชีพครูถูกเปรียบเปรยด้วยความยกย่องเชิดชู ตั้งแต่ “แม่พิมพ์ของชาติ” ไปจนถึงคำที่ให้ความหมายอย่างถ่อมตนว่า ‘เรือจ้าง’ แต่สิ่งที่สังคมคาดหวังจากครูมาโดยตลอด คือ การเป็นผู้ให้ความรู้ ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชา เพื่อให้ลูกศิษย์มีความรู้แตกฉานในสาขาวิชาต่าง ๆ หรืออย่างน้อยที่สุดก็ให้นักเรียนมีความรู้ขั้นพื้นฐานติดตัวออกไปใช้ชีวิตนอกรั้วโรงเรียนได้ แต่ในโลกปัจจุบันที่หมุนเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วนี้ ดูเหมือนว่าการทำหน้าที่เป็นเพียงครูผู้สอนตามตำราที่กระทรวงศึกษธิการกำหนดไว้ว่าจะไม่เพียงพออีกต่อไป เพราะโลกทุกวันนี้เรียกร้องให้ครูต้องปรับตัวมากกว่าเดิม เพื่อให้นักเรียนได้รับสิ่งที่ดีที่สุดได้ โดยครูจะต้องเรียนรู้บทบาทหน้าที่การเป็น “ผู้นำ” และมี “ภาวะผู้นำ” ในการจัดการเรียนการสอนมากขึ้น (สถาบันวิจัยเพื่อคุณภาพการศึกษา, 2564) โดยที่ The Association of School Counselors (สถาบันวิจัยเพื่อคุณภาพการศึกษา, 2564) ได้ระบุว่า “ภาวะผู้นำของครู” จะต้องไม่ใช่การทำให้นักเรียนกลายเป็นผู้ที่ต้องแข่งขันกันเองในชั้นเรียน แต่ครูต้องทำให้เกิดบรรยากาศความสัมพันธ์แบบไว้นื้อเชื่อใจกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีความกล้าแสดงออกถึงความสงสัยในปัญหาที่ตนเองไม่เข้าใจ มีความกล้าที่จะแสวงหาวิธีแก้ปัญหาและการขอความช่วยเหลือในกรณีที่ต้องเผชิญหน้ากับปัญหาและความท้าทายต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้กระบวนการเรียนรู้ในห้องเรียนก้าวหน้าไปกว่าการเรียนการสอนในรูปแบบทั่วไป

ภาวะผู้นำแบบใฝ่บริการ (Servant leadership) มีแนวคิดพื้นฐานของการทำงานเป็นทีม มีการอยู่ร่วมกันเป็นชุมชน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีพฤติกรรมที่ประกอบด้วยคุณธรรม มีการดูแลเอาใจใส่เพื่อนร่วมงานและบุคคลอื่น และมีการมุ่งพัฒนาให้เพื่อนร่วมงานและผู้อื่นให้เจริญงอกงาม (Spears, 2004) ภาวะ

ผู้นำแบบไฟบริการจะมีคุณลักษณะการมองข้ามผลประโยชน์ส่วนตนเพื่อให้ได้ในสิ่งที่ผู้อื่นต้องการ คอยช่วยให้ผู้อื่นได้พัฒนาและเกิดความเจริญงอกงามรวมทั้งให้ออกาสผู้อื่นได้ก้าวหน้า และเป้าหมายหลักของผู้นำแบบนี้ คือ การช่วยผู้อื่นให้ประสบความสำเร็จ (Daft, 2002) ภาวะผู้นำแบบไฟบริการสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้เช่นเดียวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การเป็นแบบอย่างของผู้นำแบบนี้จะเหนี่ยวนำให้ผู้อื่นตามได้กลายเป็นผู้บริการด้วย และสิ่งที่ชี้วัดว่าบุคคลนั้นเป็นผู้นำที่มีประสิทธิผลหรือไม่นั้น เห็นได้จากการที่ผู้อื่นซึ่งบุคคลนั้นได้รับใช้หรือบริการ ทำงานได้ดีขึ้นทั้งสุขภาพกายและใจ (Healthier) เป็นอิสระมากขึ้น (Freer) เฉลียวฉลาดขึ้น (Wiser) นำตนเองได้มากขึ้น (More Autonomous) และมีการรับใช้ผู้อื่นมากขึ้น (Greenleaf, 2002) นอกจากนี้ยังช่วยสร้างความรู้สึกร่วมกันให้เกิดขึ้นในองค์กร เพราะผู้นำแบบไฟบริการเป็นผู้สร้างสภาพแวดล้อมที่เก่ง ทำให้สมาชิกในองค์กรเพิ่มความพึงพอใจและทำให้อินดีที่จะร่วมงาน (Anderson, 2005; Valdemar, 2008) ส่งผลต่อการลดความไม่พึงพอใจต่อผู้ร่วมงานรวมถึงการสร้างผลกำไรและความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กร (สัมฤทธิ์ กางเพ็งและสรายุทธ กันหลง, 2553)

จากความสำคัญของภาวะผู้นำแบบไฟบริการดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจการวิจัย รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำแบบไฟบริการของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ ซึ่งผลจากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นการแสวงหารูปแบบใหม่ในการพัฒนาภาวะผู้นำครูที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับยุคปัจจุบันที่ต้องใช้การศึกษาเพื่อพัฒนาคนในหลาย ๆ ด้านทั้งทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ไทยแลนด์ 4.0 การจัดการศึกษายุค New normal เป็นต้น นอกจากนี้ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นสารสนเทศที่ทำให้ครูสามารถนำผู้เรียนไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ในยุคปัจจุบัน และสามารถนำพาโรงเรียนไปสู่ความเป็นสถานศึกษาแบบใหม่ ที่เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคม และนอกจากนี้หากพบว่ารูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้และเป็นประโยชน์ สถานศึกษา หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็สามารถนำรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำแบบไฟบริการของครูที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนหรือสร้างเกณฑ์ประเมินภาวะผู้นำของครูเพื่อการพัฒนาครูได้อย่างสอดคล้องกับสภาพในโลกปัจจุบัน ซึ่งจะช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูที่จะส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาการศึกษาที่มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลต่อไป

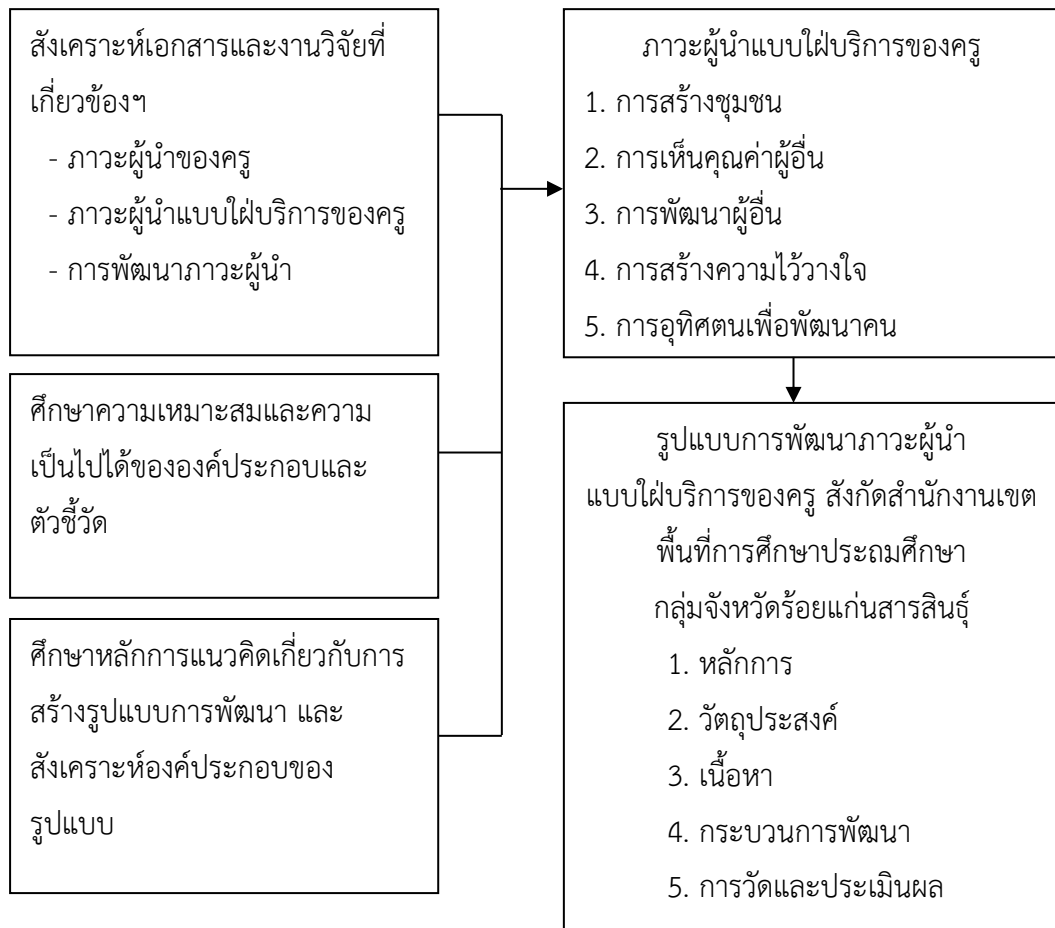
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดภาวะผู้นำแบบไฟบริการของครู
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำแบบไฟบริการของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์
3. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำแบบไฟบริการของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์

4. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำแบบไฟบริการของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำแบบไฟบริการของครู เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ข้อมูลกำหนดเป็นตัวแปรในการวิจัย จากแนวคิดและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องผลจากการสังเคราะห์ได้องค์ประกอบของภาวะผู้นำแบบไฟบริการของครู ที่กำหนดเป็นตัวแปรการวิจัยครั้งนี้ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การสร้างชุมชน 2) การเห็นคุณค่าผู้อื่น 3) การอุทิศตนเพื่อพัฒนาคน 4) การพัฒนาผู้อื่น และ 5) การสร้างความไว้วางใจ แสดงเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังภาพที่ 2.14 ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยตามระยะของการวิจัยในแต่ละระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดภาวะผู้นำแบบไฟบริการของครู

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน โดยพิจารณาเลือกจาก 1) ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 4 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 2 คน และรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 2 คน และ 2) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา คือ องค์ประกอบภาวะผู้นำไฟบริการของครู 5 ด้าน ที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำแบบไฟบริการของครู ประกอบด้วย 1) การสร้างชุมชน 2) การเห็นคุณค่าผู้อื่น 3) การอุทิศตนเพื่อพัฒนาคน 4) การพัฒนาผู้อื่น และ 5) การสร้างความไว้วางใจ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interviews) กำหนดคำถามสัมภาษณ์ คือ “องค์ประกอบและตัวชี้วัดภาวะผู้นำแบบไฟบริการของครู ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) การสร้างชุมชน 2) การเห็นคุณค่าผู้อื่น 3) การอุทิศตนเพื่อพัฒนาคน 4) การพัฒนาผู้อื่น และ 5) การสร้างความไว้วางใจ มีความครบถ้วนเพียงพอหรือไม่ในการนำไปสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำแบบไฟบริการของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์และควรเพิ่มเติมหรือปรับปรุงแก้ไขจากที่ผู้วิจัยนำเสนออะไรบ้าง”

2) แบบประเมิน เป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating scale) แบบลิเคิร์ต (Likert) เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ขององค์ประกอบและตัวชี้วัดภาวะผู้นำแบบไฟบริการของครู จากผลการศึกษาและการสังเคราะห์ของผู้วิจัย

ระยะที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำแบบไฟบริการของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ ปีการศึกษา 2564 จำนวน 32,177 คน จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2,855 คน และครูผู้สอน จำนวน 29,316 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1, 2566)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ปีการศึกษา 2564 จำนวน 379 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970) จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 189 คน และครูผู้สอน จำนวน 190 คน

2. เนื้อหาการวิจัย

องค์ประกอบและตัวชี้วัดภาวะผู้นำใฝ่บริการของครู 5 ด้าน ที่ผ่านการตรวจสอบและประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย 1) การสร้างชุมชน มี 4 ตัวชี้วัด (1) การสร้างสัมพันธภาพที่ดี (2) การสร้างความร่วมมือในการทำงาน (3) การสร้างบรรยากาศทางจริยธรรม และ (4) การทำงานเป็นทีม 2) การเห็นคุณค่าผู้อื่น มี 5 ตัวชี้วัด (1) การยอมรับและเชื่อมั่นผู้อื่น (2) การรับฟังผู้อื่น (3) การสนองความต้องการของผู้อื่น (4) การไว้วางใจผู้อื่น และ (5) การเข้าใจในความแตกต่างของบุคคล 3) การอุทิศตนเพื่อพัฒนาคน มี 3 ตัวชี้วัด (1) การอุทิศตนพัฒนานักเรียน Z2) มุ่งมั่นพัฒนาความก้าวหน้าของนักเรียน และ (3) เชื่อมั่นในคุณค่าภายในของนักเรียน 4) การพัฒนาผู้อื่น มี 4 ตัวชี้วัด (1) การจัดการเรียนรู้ (2) การเป็นแบบอย่างที่ดี (3) การเสริมพลังอำนาจ และ (4) การส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนา 5) การสร้างความไว้วางใจ มี 4 ตัวชี้วัด (1) การให้บริการตรงกับสัญญา (2) การสื่อสาร (3) การดูแลเอาใจใส่ และ (4) ความซื่อสัตย์

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำแบบใฝ่บริการของครู มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับแบบลิเคิร์ต (Likert)

ระยะที่ 3 สร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำแบบใฝ่บริการของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

- 1.1 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เพื่อร่างรูปแบบโดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)
- 1.2 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เพื่อประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบโดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship)

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำแบบใฝ่บริการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ในการวิจัยระยะที่ 2

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 3.1 เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)
- 3.2 เอกสารสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship)

ระยะที่ 4 ศึกษาผลการใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำแบบใฝ่บริการของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์

1. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมายที่ทำการศึกษา

- 1.1 ข้าราชการครู จำนวน 15 คน ที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนบ้านโคกบัวค้อ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

1.2 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อประเมินผลการใช้รูปแบบ โดยพิจารณากำหนดเลือกจากนักวิชาการที่เป็นอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 2 คน ผู้บริหารการศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 1 คน ผู้บริหารสถานศึกษาวิทยฐานะเชี่ยวชาญหรือมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกด้านการบริหารการศึกษาและมีผลงานวิจัยด้านภาวะผู้นำ จำนวน 2 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

คู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำแบบใฝ่บริการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 คู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำแบบใฝ่บริการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์

3.2 แบบประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำแบบใฝ่บริการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดภาวะผู้นำแบบใฝ่บริการของครู

1. ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำแบบใฝ่บริการของครู เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดเบื้องต้น

2. ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตรวจสอบและยืนยันองค์ประกอบและตัวชี้วัด พร้อมทั้งประเมินเหมาะสมและความเป็นไปได้ขององค์ประกอบและตัวชี้วัดภาวะผู้นำแบบใฝ่บริการของครู

3. วิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis)

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ขององค์ประกอบและตัวชี้วัด วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D)

4. สรุปผลการศึกษาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ขององค์ประกอบและตัวชี้วัดภาวะผู้นำแบบใฝ่บริการของครู

ระยะที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำแบบใฝ่บริการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์

1. กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2. สร้างและหาคุณภาพของแบบสอบถามการวิจัย

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำแบบไฟบริการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ กำหนดใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D)

3.2 การวิเคราะห์ผลการศึกษาความต้องการจำเป็น ดำเนินการดังนี้

นำข้อมูลจากการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ มาวิเคราะห์หาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาโดยใช้เทคนิค Modified Priority Needs Index (PNI_{Modified}) โดยใช้สูตรในการคำนวณ ดังนี้ (สุวิมล ว่องวานิช, 2558)

$$PNI_{Modified} = (I - D) / D$$

เมื่อ PNI_{Modified} หมายถึง ดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

I = Importance หมายถึง ค่าเฉลี่ย (Mean) ของสภาพที่คาดหวัง คือระดับความต้องการ (สภาพที่พึงประสงค์)

D = Degree of Success หมายถึง ค่าเฉลี่ย (Mean) ของสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน (สภาพปัจจุบัน)

ตัวเลขดัชนีความต้องการสูง แสดงว่ามีความจำเป็นในการพัฒนามาก จากนั้นนำผลการวิเคราะห์มาจัดลำดับความสำคัญตามค่า PNI_{Modified} เรียงลำดับจากสูงไปต่ำ เพื่อเรียงลำดับองค์ประกอบและตัวชี้วัดที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุดนำไปสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำแบบไฟบริการของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์

3.3 สรุปผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น

ระยะที่ 3 สร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำแบบไฟบริการของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์

1. ประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อร่างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำแบบไฟบริการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน

2. สัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญเพื่อยืนยันรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำแบบไฟบริการของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การประชุมเชิงปฏิบัติการร่างรูปแบบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จากนั้นปรับปรุงรูปแบบจากผลการประเมินและข้อเสนอแนะและความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

3.2 การสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ วิเคราะห์ข้อมูลจากผลการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ โดยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน คือ

- 1) ข้อมูลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับรูปแบบ
- 2) ข้อมูลจากการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบจากแบบประเมิน โดยวิเคราะห์จากค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D)

4. สร้างคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำแบบไฟบริการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์

ระยะที่ 4 ศึกษาผลการใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำแบบไฟบริการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์

1. กำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ทำการศึกษา
2. สร้างเครื่องมือการวิจัย คือ แบบประเมินผลการปฏิบัติตามรูปแบบ และแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบ

3. ทดลองใช้รูปแบบ โดยมีรายละเอียดดำเนินการดังนี้

3.1 การประชุมชี้แจงเพื่อทำความเข้าใจการทดลองใช้รูปแบบ เกี่ยวกับกระบวนการในการวิจัย ปฏิทินการปฏิบัติงาน และวิธีการประเมินผลการดำเนินงานพร้อมทั้งกำหนดขั้นตอนและระยะเวลาในการทดลองใช้

3.2 ดำเนินการใช้รูปแบบโดยดำเนินการจัดอบรมครู “โครงการพัฒนาภาวะแบบไฟบริการของครู” จำนวน 14 วัน

4. วิเคราะห์ข้อมูล

4.1 แบบประเมินผลการปฏิบัติตามรูปแบบ กำหนดใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D)

4.2 แบบประเมินผลความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อรูปแบบ กำหนดใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดภาวะผู้นำแบบไฟบริการของครู สรุปผลการศึกษาประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 20 ตัวชี้วัด สรุปดังนี้ **องค์ประกอบด้านการสร้างชุมชน** มี 4 ตัวชี้วัด 1) การสร้างสัมพันธภาพที่ดี 2) การสร้างความร่วมมือในการทำงาน 3) การสร้างบรรยากาศทางจริยธรรม และ 4) การทำงานเป็นทีม **องค์ประกอบด้านการเห็นคุณค่าผู้อื่น** มี 5 ตัวชี้วัด ดังนี้ 1) การยอมรับและเชื่อมั่น 2) การรับฟังผู้อื่น 3) การสนองความต้องการของผู้อื่น 4) การไว้วางใจผู้อื่น 5) การเข้าใจในความแตกต่างของบุคคล

องค์ประกอบด้านการอุทิศตนเพื่อพัฒนาคน มี 3 ตัวชี้วัด 1) การอุทิศตนพัฒนานักเรียน 2) มุ่งมั่นพัฒนาความก้าวหน้าของนักเรียน 3) เชื่อมั่นในคุณค่าภายในของนักเรียน **องค์ประกอบด้านการพัฒนาผู้อื่น** มี 4 ตัวชี้วัด 1) การจัดการเรียนรู้ 2) การเป็นแบบอย่างที่ดี 3) การเสริมพลังอำนาจ 4) การส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนา **องค์ประกอบด้านการสร้างความไว้วางใจ** มี 4 ตัวชี้วัด 1) การให้บริการตรงกับสัญญา 2) การสื่อสาร 3) การดูแลเอาใจใส่ 4) ความซื่อสัตย์

ในส่วนของผลการประเมินเหมาะสมและความเป็นไปได้ขององค์ประกอบและตัวชี้วัดภาวะผู้นำแบบใฝ่บริการของครู สรุปโดยรวมด้านความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านความเป็นไปได้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และโดยรวมองค์ประกอบและตัวชี้วัดมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมสูงกว่าค่าเฉลี่ยของความเป็นไปได้ทุกด้าน

2. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำแบบใฝ่บริการของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์

สภาพปัจจุบันโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาผู้อื่น รองลงมา ได้แก่ ด้านการสร้างชุมชน ด้านการอุทิศตนเพื่อพัฒนาคน ด้านการเห็นคุณค่าผู้อื่น และด้านการสร้างความไว้วางใจ ตามลำดับ สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการสร้างความไว้วางใจ รองลงมา ได้แก่ ด้านการสร้างชุมชน ด้านการเห็นคุณค่าผู้อื่น ด้านการพัฒนาผู้อื่น และด้านการอุทิศตนเพื่อพัฒนาคน ตามลำดับ ส่วนค่าดัชนีความต้องการจำเป็นโดยรวมมีค่า $PNI_{Modified} = .20$ โดยด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการสร้างความไว้วางใจ รองลงมา ได้แก่ ด้านการเห็นคุณค่าผู้อื่น ด้านการอุทิศตนเพื่อพัฒนาคน ด้านการสร้างชุมชน และด้านการพัฒนาผู้อื่น ตามลำดับ

3. ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำแบบใฝ่บริการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์

องค์ประกอบของรูปแบบประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการพัฒนา และ 5) การวัดและประเมินผล สรุปผลการยืนยันรูปแบบโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านความเป็นประโยชน์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเหมาะสม มีตามลำดับ

4. ผลการศึกษาการใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำแบบใฝ่บริการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์

ผลการประเมินผลการปฏิบัติตามองค์ประกอบและตัวชี้วัดของรูปแบบ สรุปผลโดยรวมมีค่าเฉลี่ยรายการปฏิบัติตามตัวชี้วัดอยู่ในระดับมากที่สุด โดยหน่วยการเรียนรู้ที่มีค่าเฉลี่ยรายการปฏิบัติตามตัวชี้วัดสูงสุด คือ การพัฒนาผู้อื่น รองลงมา ได้แก่ การอุทิศตนเพื่อพัฒนาคน การเห็นคุณค่าผู้อื่น การสร้างชุมชน และ

การสร้างควมไว้วางใจ ส่วนผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการใช้รูปแบบ สรุปโดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านรูปแบบวิธีการพัฒนา รองลงมา ด้านเนื้อหา และกิจกรรม

อภิปรายผล

จากสรุปผลการวิจัย รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำแบบใฝ่บริการของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ อภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดภาวะผู้นำแบบใฝ่บริการของครู ประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการสร้างชุมชน ด้านการเห็นคุณค่าผู้อื่น ด้านการอุทิศตนเพื่อพัฒนาคน ด้านการพัฒนาผู้อื่น และด้านการสร้างความไว้วางใจ ซึ่งองค์ประกอบทั้งหมดถือได้ว่าสอดคล้องกับ Laub (2004) ที่ได้ให้คำจำกัดความของภาวะผู้นำแบบใฝ่บริการไว้ว่า เป็นการเข้าใจและปฏิบัติซึ่งถือเอาความต้องการของผู้อื่นอยู่เหนือผลประโยชน์ของตนเองและเพิ่มคุณค่าในการพัฒนาผู้อื่น ตลอดจนสร้างความรู้สึเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมา แสดงสภาวะผู้นำเพื่อความต้องการของผู้อื่น และเพื่อการกระจายอำนาจ และสภาพแวดล้อมที่ความต้องการที่มีร่วมกันของแต่ละคน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Hays (2008) ที่ได้สรุปหลักการของภาวะผู้นำแบบใฝ่บริการของครูที่ครูจะต้องนำไปใช้ โดยการจัดสภาพแวดล้อมหรือการจัดบรรยากาศการเรียนการสอนที่เน้นเชิงความสัมพันธ์ที่ดี มากกว่าจะใช้รูปแบบหรือวิธีการบีบบังคับ สั่งการหรือที่เรียกว่าวิธีแบบเผด็จการ แต่หันมาให้ความสำคัญในประเด็นดังนี้ 1) ด้านการแสดงความห่วงใย ต่อนักเรียน เช่น ความเป็นอยู่ ความพร้อมในการเรียนรู้ การให้การสนับสนุนช่วยเหลือและให้กำลังใจเมื่อเกิดปัญหาหรืออุปสรรคใด ๆ 2) การให้คุณค่า เป็นการให้ความสำคัญกับนักเรียนโดยการให้โอกาสเขาได้แสดงออกถึงความสามารถของเขา กล่าวคือเพื่อช่วยเหลือให้เขามีความสามารถเพิ่มขึ้นฉลาดขึ้น รวมทั้งการเชื่อในพรสวรรค์ ความสามารถพิเศษและความสามารถของแต่ละบุคคล และแสวงหาวิธีการพัฒนาพรสวรรค์ของเขา 3) การสร้างชุมชน เป็นการอยู่ร่วมกันกับนักเรียนแบบชุมชน โดยครูต้องสร้างความตระหนักให้กับนักเรียนถึงการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน การสร้างวัฒนธรรมที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ ครูกับนักเรียนจะต้องร่วมกันทำงาน อีกทั้งครูต้องสร้างแรงบันดาลใจให้กับนักเรียนได้ทำประโยชน์ให้กับชุมชนหรือกลุ่ม เพิ่มขีดความสามารถของนักเรียน ช่วยให้นักเรียนสร้างพลังในตนเอง มุ่งมั่นเพื่อประสบความสำเร็จ และ 4) การอุทิศตนเพื่อพัฒนาคนอื่น เป็นการช่วยให้นักเรียนเจริญเติบโตและประสบความสำเร็จในการเรียนหรือการทำงาน ด้วยการสร้างความเจริญอกงามแก่นักเรียน โดยครูคอยแนะนำการเรียนรู้ จัดเตรียมสถานการณ์สภาพแวดล้อมหรือประสบการณ์สร้างโอกาสสำหรับนักเรียนในการมีส่วนร่วมกับความท้าทายและพัฒนาตนเองสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ 5) ด้านการพัฒนาผู้อื่น คือการให้ความสำคัญกับนักเรียนเป็นอันดับแรกโดยเน้นการพัฒนานักเรียนเหนือเป้าหมายอื่น ๆ ซึ่งครูสามารถแสดงให้เห็นได้หลายวิธี เช่น การ

เปลี่ยนแปลงรูปแบบการสอนและวิธีการประเมินเพื่อตอบสนองความต้องการของนักเรียน ครูแสดงทักษะและความสามารถในการจัดการชั้นเรียน การสอนเพื่อช่วยเหลือนักเรียนในการบรรลุความสำเร็จ รวมทั้งครูต้องประพฤติตามหลักคุณธรรมจริยธรรม ความซื่อสัตย์เป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับนักเรียน และผลการศึกษาของ Cerit (2010) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำแบบไฟบริการของครูที่ส่งผลต่อความผูกพันในองค์กรของโรงเรียน ประถมศึกษาที่มีสรุปผลการศึกษาว่า พฤติกรรมภาวะผู้นำแบบไฟบริการของครูที่ส่งผลเชิงบวกต่อความผูกพันกับองค์กรด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การสร้างชุมชน รองลงมา คือ การพัฒนาคน การแบ่งปันความเป็นผู้นำ และการให้คุณค่าคนอื่น ตามลำดับ ดังนั้นจึงกล่าวโดยสรุปได้ว่าองค์ประกอบภาวะผู้นำแบบไฟบริการของครูทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) การสร้างชุมชน 2) การเห็นคุณค่าผู้อื่น 3) การอุทิศตนเพื่อพัฒนาคน 4) การพัฒนาผู้อื่น และ 5) การสร้างความไว้วางใจ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการนำไปสู่การพัฒนาภาวะผู้นำแบบไฟบริการของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำแบบไฟบริการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์

สภาพปัจจุบันโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาผู้อื่น ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากครูผู้สอนส่วนใหญ่มีการปฏิบัติหน้าที่ภารกิจหลัก คือ การจัดการเรียนการสอน หรือการจัดการเรียนรู้ที่เป็นเกิดคุณภาพต่อผู้เรียนโดยรวมทั้งในส่วนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การพัฒนานักเรียนทั้งในด้านอารมณ์ สังคม สติปัญญา รวมทั้งทักษะชีวิต ซึ่งงานเหล่านี้ถือได้ว่าเป็นงานที่ทำเป็นประจำอยู่แล้ว อีกทั้งยังเป็นการปฏิบัติหน้าที่ขอครูตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ที่กล่าวถึงมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูด้านการปฏิบัติหน้าที่ครู ที่สอดคล้องกับองค์ประกอบการพัฒนาผู้อื่น อาทิ มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนด้วยจิตวิญญาณความเป็นครู, ส่งเสริมการเรียนรู้ เอาใจใส่ และยอมรับความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละบุคคล, ดูแล ช่วยเหลือและพัฒนาผู้เรียนเป็นรายบุคคลตามศักยภาพ, บูรณาการความรู้และศาสตร์การสอนในการวางแผนและจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีปัญญารู้คิด และมีความเป็นนวัตกรรม ฯลฯ จึงส่งผลให้ด้านการพัฒนาผู้อื่นมีสภาพปัจจุบันสูงสุด และในส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการสร้างความไว้วางใจ นั้นอาจเนื่องมาจากกลุ่มผู้บริหารและครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษายังมองเห็นว่าการสร้างความไว้วางใจ ในปัจจุบันยังมีการปฏิบัติที่น้อยที่สุดในจำนวน 5 องค์ประกอบ ดังนั้นจึงกล่าวโดยสรุปได้ว่าควรมีการพัฒนาองค์ประกอบการสร้างควมไว้วางใจเพิ่มมากขึ้นด้วยเช่นเดียวกัน

สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการสร้างควมไว้วางใจ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาสภาพปัจจุบันที่องค์ประกอบด้านการสร้างควมไว้วางใจมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด จึงสรุปได้ว่าต้องมีการพัฒนาภาวะผู้นำแบบไฟบริการของครูในด้านนี้มากที่สุด นั้นอาจเนื่องมาจาก การสร้างความไว้วางใจ ถือเป็นคุณลักษณะหรือพฤติกรรมการแสดงออกของครูในการให้บริการนั้นตรงกับสัญญาที่ให้ไว้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน มีการให้ความสนใจ ดูแล

เอาใจใส่ รวมถึงมีการสื่อสารที่ดี มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดที่ดีประกอบด้วยความเอื้ออาทรและความอบอุ่น สร้างสรรค์บรรยากาศของการมีส่วนร่วมอย่างเปิดเผยและจริงใจต่อกัน โดยการบริการที่ทำให้ทุกครั้งมีความถูกต้อง เหมาะสมและมีความสม่ำเสมอ ทำให้ผู้รับบริการรู้สึกว่าการที่ได้นั้นมีความน่าเชื่อถือและสามารถให้ความไว้วางใจได้

ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ การสร้างความไว้วางใจ จากสรุปผลดังกล่าวอาจเนื่องมาจากความสำคัญของการสร้างไว้วางใจเป็นการปฏิบัติหรือแสดงออกของครูที่ส่งผลต่อจิตใจของนักเรียนและผู้ปกครอง ทำให้นักเรียนรวมถึงผู้ปกครองมีความเชื่อมั่นว่าจะได้รับการดูแลจากครูด้วยความรัก ความเมตตา ส่งผลให้เกิดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งเมื่อนักเรียนไว้วางใจครูผู้สอน นักเรียนก็จะมีเชื่อมั่นในตนเอง กล้าแสดงความคิดเห็น กล้าตั้งคำถาม กล้าคิด ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ ดังนั้นครูที่ดีจะต้องสร้างความไว้วางใจให้กับนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของภาวะผู้นำแบบไฟบริการที่มีนักการศึกษาได้กล่าวถึง เช่น Daft (2002) ที่กล่าวว่า ผู้นำแบบไฟบริการจะรักษาคำพูด ซื่อสัตย์ต่อบุคคลอื่น พร้อมทั้งให้การดูแลแต่ไม่ควบคุมผู้อื่น กระจายข้อมูลข่าวสารที่เกิดขึ้นให้แก่ผู้ตามไม่ว่าข่าวสารนั้นจะเป็นเชิงบวกหรือลบก็ตามมีการตัดสินใจบนพื้นฐานของผลประโยชน์ของกลุ่มมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตัว ทั้งนี้ความเชื่อถือไว้วางใจในตัวผู้นำจะเกิดขึ้นจากการที่เขาให้ความเชื่อถือไว้วางใจผู้อื่น และเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ตัดสินใจด้วยตนเอง และ Patterson (2003) ที่สรุปไว้ว่า พลังแห่งการไว้วางใจนั้นเป็นสิ่งเล็ก ๆ แต่ผู้นำแบบไฟบริการต้องใช้เวลาอย่างมากในการสร้างความรู้สึกนี้ การสร้างความไว้วางใจให้เกิดขึ้นร่วมกันทำให้องค์กรมีความเข้มแข็ง และมีผลเชิงบวกต่อการทำงานเป็นทีม สร้างความมั่นคงให้กับบุคคลในองค์กรและลดความขัดแย้ง กระตุ้นให้เกิดความริเริ่มสร้างสรรค์ และก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง การไว้วางใจในภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้จะทำให้เกิดความอบอุ่น การดูแลเอาใจใส่ มีการยอมรับและสร้างสรรค์บรรยากาศของการมีส่วนร่วมอย่างเปิดเผยและจริงใจต่อกัน มีผลต่อระบบการสร้างความสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกันอย่างเข้มแข็ง

3. ผลการสร้างรูปแบบการภาวะผู้นำแบบไฟบริการของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ สรุปองค์ประกอบของรูปแบบ ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการพัฒนา และ 5) การวัดและประเมินผล ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 5 ด้าน ของรูปแบบดังกล่าวนี้ ถือได้ว่าสอดคล้องกับแนวคิดของธีระ รุญเจริญ (2550) ที่ได้ให้ทัศนะองค์ประกอบของรูปแบบไว้ 6 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) ระบบและกลไกของรูปแบบ 4) วิธีดำเนินงานของรูปแบบ 5) แนวทางการประเมินผลรูปแบบ และ 6) เงื่อนไขของรูปแบบ และ สมาน อัสวภูมิ (2550) ที่ได้กำหนดกรอบในการวิเคราะห์รูปแบบออกเป็น 5 องค์ประกอบ คือ 1) บริบทของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) หลักการของรูปแบบ 4) องค์ประกอบหลักของรูปแบบ และ 5) การประเมินผลรูปแบบ และสิริกร ไชยราช (2562) ที่สังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบ ประกอบด้วย 1)

หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) เนื้อหาของรูปแบบ 4) กระบวนการของรูปแบบ และ 5) การวัดและประเมินผล รวมทั้งยังสอดคล้องแนวคิดของนักวิชาการต่างประเทศ เช่น Joyce, Weil and Calhoun (2011) ที่ได้อธิบายองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ จะมี 4 องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่เป้าหมายของรูปแบบ หลักการ ข้อตกลงเบื้องต้น และมโนทัศน์พื้นฐานของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ จากการอภิปรายผลดังกล่าว จึงกล่าวได้ว่าองค์ประกอบของรูปแบบทั้ง 5 ด้านมีความเหมาะสมดีแล้ว สำหรับการผลการยืนยันรูปแบบ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดถึงต่ำสุด ดังนี้ ด้านความเป็นประโยชน์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเหมาะสมนั้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Eisner (1976) ที่ได้เสนอแนวคิดในการประเมินรูปแบบโดยใช้ผู้ทรงคุณวุฒิ จะเน้นการวิเคราะห์วิจารณ์อย่างลึกซึ้ง เฉพาะในประเด็นที่นำมาพิจารณา ซึ่งไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเสมอไป แต่อาจจะผสมผสานปัจจัยในการพิจารณาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ตามวิจารณ์ญาณของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับคุณภาพประสิทธิภาพหรือความเหมาะสมของสิ่งที่ทำการประเมิน และเนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนารูปแบบ เป็นการวัดคุณค่า ไม่อาจประเมินด้วยเครื่องวัดใด ๆ ได้ นอกจากการใช้วิจารณ์ญาณของผู้ทรงคุณวุฒิเท่านั้น บนหลักการที่เน้นความเชื่อถือว่า ผู้ทรงคุณวุฒินั้นเที่ยงธรรมและมีวิจารณ์ญาณที่ดี ทั้งนี้มาตรฐานและเกณฑ์พิจารณาต่าง ๆ นั้น จะเกิดขึ้นจากประสบการณ์และความชำนาญของผู้ทรงคุณวุฒินั่นเอง ดังนั้นการดำเนินการยืนยันรูปแบบโดยวิธีอิงผู้ทรงคุณวุฒินี้ถือว่าการประเมินทางการศึกษาที่เรียกว่า การวิพากษ์วิจารณ์ทางการศึกษานั้นเอง การวิพากษ์วิจารณ์ต้องอาศัยผู้ทรงคุณวุฒิเดิม วิธีนี้นิยมใช้มากเพราะถือว่าการตัดสินใจหรือการวิพากษ์วิจารณ์โดยกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ในศาสตร์สาขาหรือวิชาชีพนั้น ๆ เป็นอย่างดี เป็นสิ่งที่ยอมรับได้ จึงอาจเป็นส่วนสำคัญที่มีผลการยืนยันรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด

4. ผลการศึกษาการใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำแบบไฟบริการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ สรุปผลการประเมินการใช้รูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ มีค่าเฉลี่ยรายการปฏิบัติตามตัวชี้วัดอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนผลการประเมินความพึงพอใจการใช้รูปแบบสรุปผลโดยรวมผู้เข้าร่วมพัฒนาตามรูปแบบมีความพึงพอใจการใช้รูปแบบมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจสูงสุด คือ ด้านรูปแบบวิธีการพัฒนา อาจเนื่องมาจากในกระบวนการพัฒนาตามรูปแบบมีการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้และประเมินตนเอง การอบรมเชิงปฏิบัติการตามเนื้อหา (หน่วยการเรียนรู้) ที่กำหนดไว้ในรูปแบบ การศึกษาคูณาน และการฝึกปฏิบัติการ ซึ่งถือได้ว่าสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาภาวะผู้นำของรังสรรค์ ประเสริฐศรี (2544) ที่กล่าวถึงการพัฒนาผู้นำด้วยการใช้การรับรู้ด้วยตนเอง และการสร้างวินัยให้ตนเอง (Development Through Self - Awareness and Self-Discipline) มักจะใช้การรับรู้หรือความเข้าใจด้วยการให้การศึกษา (Education) การฝึกอบรม (Training) การสร้างประสบการณ์ในงาน (Job experience) และการสอนงาน (Coaching) ตลอดจนผู้นำจะต้องช่วยพัฒนาตนเองทางทักษะด้าน

การสื่อสาร การพัฒนาความสามารถพิเศษและการสร้างโมเดลผู้นำที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งในการพัฒนาภาวะผู้นำด้วยตนเอง มีองค์ประกอบสำคัญ 2 ประการ คือ 1) การสร้างการรับรู้ด้วยตนเอง (Self-awareness) และ 2) การสร้างวินัยให้ตนเอง (Self-Discipline) และวันทนา เนาวัน (2557) ที่สรุปแนวคิดการพัฒนาภาวะผู้นำแบ่งได้ 3 ด้าน คือ 1) การพัฒนาผู้นำด้วยการสร้างการรับรู้ด้วยตนเอง การรับรู้หรือการรู้จัก (Awareness) เป็นการหยั่งลึกหรือการเข้าใจข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง การรับรู้หรือการรู้จักตนเอง (Self – Awareness) ถือเป็นกลไกสำคัญที่ควรเน้นหรือจดจำในการพัฒนาตนเอง (Self – Development) ให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะต้องมีการป้อน กลับด้วยตนเอง 2) การพัฒนาผู้นำด้วยการสร้างวินัยให้ตนเอง (Self- Discipline) เป็นการปฏิบัติตนด้วยการควบคุมตนเองให้สามารถปฏิบัติตามระเบียบหรือกฎเกณฑ์เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ถือเป็นการพัฒนาตนเองวิธีหนึ่งในการพัฒนาผู้นำ ซึ่งจำเป็นจะต้องพิจารณาการสร้างวินัยให้ตนเองด้วย และ 3) การพัฒนาตนเองด้วยการศึกษา ประสบการณ์และการให้การแนะนำจากผู้ที่มีอาวุโสกว่า การพัฒนาผู้นำมักเกิดขึ้นจากปัจจัยอื่น ๆ มากกว่าการรับรู้ด้วยตนเอง นอกจากกระบวนการความเข้าใจ และการรับรู้กิจกรรม ซึ่งสามารถช่วยให้บุคคลเตรียมตัวสำหรับบทบาทภาวะผู้นำ นอกจากนี้จากสรุปผลดังกล่าวอาจเนื่องมาจากการได้มาซึ่งรูปแบบที่สร้างขึ้นมานั้น มีกระบวนการต่าง ๆ ที่เหมาะสม โดยเริ่มจากการร่างรูปแบบร่วมกันโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 3 คน 2) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน และ 3) ครูที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก หรือมีผลการศึกษากับภาวะผู้นำของครู จำนวน 2 คน ดำเนินการโดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ จากนั้นได้นำร่างรูปแบบเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 3 คน 2) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน และ 3) ครูและศึกษานิเทศก์ จำนวน 2 คน ดำเนินการโดยการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิล้วนแต่เป็นผู้ที่มีความรู้และมีประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา การพัฒนาครู และภาวะผู้นำ จึงสามารถนำรูปแบบไปสู่การปฏิบัติได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้เมื่อนำไปใช้จริงผู้วิจัยและกลุ่มทดลองใช้รูปแบบยังได้ร่วมประชุม ชี้แจง ทำความเข้าใจในการนำรูปแบบไปใช้ โดยมีการระบุเป้าหมายที่ชัดเจน ทุกคนมีส่วนร่วมและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และมีการประเมินผลเป็นระยะ ทราบผลว่าบรรลุเป้าหมายมากน้อยแค่ไหน ถ้ายังไม่บรรลุเป้าหมายก็ระดมความคิดเห็นช่วยดำเนินการให้เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ และในประการสุดท้ายมีการประเมินผลการใช้รูปแบบ โดยการประเมินความพึงพอใจการใช้รูปแบบซึ่งก็ปรากฏผลอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลจากการวิจัยครั้งนี้ได้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำแบบใฝ่บริการของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ หน่วยงานทางการศึกษา และสถานศึกษาสามารถ

นำรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำแบบไฟบริการของครูไปประยุกต์ใช้ให้เกิดคุณภาพและประสิทธิภาพโดยตรงต่อการบริหารการศึกษา และการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 จากผลการวิจัยที่สรุปว่าภาวะผู้นำแบบไฟบริการของครู ด้านการสร้างควมไว้วางใจ มีความต้องการจำเป็นการสูงสุด หน่วยงานทางการศึกษา สถานศึกษา หรือผู้บริหารสถานศึกษาควรนำไปกำหนดเป็นนโยบายหรือยุทธศาสตร์ในการพัฒนาครูด้านการสร้างควมไว้วางใจ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบภาวะผู้นำแบบไฟบริการของครูด้านการสร้างควมไว้วางใจ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งเสริมการพัฒนาภาวะผู้นำแบบไฟบริการของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เอกสารอ้างอิง

- ธีระ รุญเจริญ. (2550). **รูปแบบและองค์ประกอบของรูปแบบ**. อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2544). **Leadership ภาวะผู้นำ**. กรุงเทพฯ: ธนัชการพิมพ์.
- วันทนา เนาว์วัน. (2557). **การพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของบุคลากรโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 3**. (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2556). **การทำยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เกิดความรับผิดชอบ**. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ..
- สถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2564). **ภาวะผู้นำสมัยใหม่ โลกใบใหม่ที่ครูต้องเรียนรู้**.สืบค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2566 จาก <https://research.eef.or.th/teacher-leadership/>
- สมาน อัครภูมิ. (2550). **การใช้วิจัยพัฒนารูปแบบในวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก. เอกสารประกอบการสอน วิชาสัมมนาการศึกษาระดับปริญญาเอก**. หน้า 50-53. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- สัมฤทธิ์ กางเพ็ง และ สรายุทธ กันหลง. (2553). **ภาวะผู้นำไฟบริการในองค์กร : แนวคิด หลักการ ทฤษฎี และงานวิจัย**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). ขอนแก่น: คลังน่านวิทยา.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2558). **การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สิริกร ไชยราช. (2562). การพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1. (2565). รายงานผลดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565. มหาสารคาม : กลุ่มนโยบายและแผน สพป.มหาสารคาม เขต 1.
- Anderson, K. P. (2005). **A correlational analysis of servant leadership and job satisfaction in a religious education organization.** (Doctoral dissertation) University of Phoenix, USA.
- Cerit, Yusuf. (2010). The Effects of Servant Leadership Behaviours of School Principals on Teachers' Job Satisfaction. **INT. J. LEADERSHIP IN EDUCATION**,13(3), 301–317
- Daft, R.L. (2002). **The Leadership Experience.** (2nd ed). Fort Worth, Tx: Harcourt, College.
- Eisner, E. (1976). Educational Connoisseurship and Criticism : Their form and Functions in Educational Evaluation. **Journal of Aesthetic Evaluation or Education.** 10, 1976
- Greenleaf, R.K. (2002). **Servant Leadership: A Journey into the Nature of Legitimate Power and Greatness.** NJ: Paulist Press.
- Hays, JM. (2008). Teacher as servant applications of Greenleaf's servant leadership in higher education. **Journal of Global Business Issues.**
- Joyce, B.R., and Weil, M. (2000). **Models of Teaching.** (6th ed). Massachusetts: Allyn & Bacon.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). **Determining Sample Size for Research Activities.** Educational and Psychological Measurement.
- Laub, J. (2004). **Organizational Leadership Assessment (OLA) Model.** Defining servant leadership and the healthy organization.
- Patterson, K. (2003). **Servant leadership : A theoretical model.** (Doctoral dissertation). Regent University, Virginia Beach, VA. USA.
- Spears, L. C. (2004). **The Understanding and practice of Servant - leadership.** In L.C. Spears, & M. Lawrence (Eds), *Practicing servant leadership : Succeeding.*
- Valdemar A. H. (2008). **Employee satisfaction and organizational commitment: A mixed methods investigation of effects of servant leadership.** (Doctoral dissertation). Capella University, USA.

กลยุทธ์การสร้างและการพัฒนางานนิเวศน์ทางศิลปะของโรงเรียนจิตรกรรมหลีเจียง Strategy for creating and developing artistic ecology of Lijiang Painting School

อู๋ หยานหยุน

พิชัย สดภิบาล

หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Wu Yanyun

Pichai Sodhiban

Doctor of Fine and Applied Arts Bangkokthonburi University, Thailand

Email: vivan898@hotmail.com

วันที่รับบทความ: 13 มีนาคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ 22 เมษายน 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 23 เมษายน 2567

Received: March 13, 2024; Revised: April 22, 2024; Accepted: April 23, 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งเน้นไปที่การพัฒนาแบรนด์และกลยุทธ์การเติบโตของโรงเรียนจิตรกรรมหลีเจียง ในสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศในเขตกว้างซี โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างแนวทางสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ผ่านการตรวจสอบกลยุทธ์และสำรวจวิธีการ รวมทั้งระบุข้อบกพร่องในกระบวนการพัฒนา และเสนอมาตรการแก้ไข จึงมีการแนะนำกลยุทธ์ที่เป็นไปได้สำหรับการพัฒนาโรงเรียนจิตรกรรมหลีเจียง บทความนี้ได้สำรวจวิธีการบรรลุการพัฒนาที่ยั่งยืนและระบุประเด็นที่ต้องให้ความสนใจในการพัฒนาโรงเรียนจิตรกรรมหลีเจียง โดยการทบทวนวรรณกรรมศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างชนบทธรรมเนียมและวัฒนธรรมชาติพันธุ์ของภูมิภาค การสังเกต สัมภาษณ์ สอบถาม ระดมแนวคิด แนวทางในการก่อตั้ง และการพัฒนาเพื่อให้ครอบคลุมกับกลยุทธ์ในการสร้างแบรนด์เพื่อการพัฒนาโรงเรียนศิลปะอย่างยั่งยืน การศึกษาสรุปได้ว่าเพื่อให้โรงเรียนจิตรกรรมหลีเจียง บรรลุการพัฒนาที่ยั่งยืนในระบบนิเวศของศิลปะร่วมสมัย จำเป็นต้องมุ่งเน้นไปที่การวางตำแหน่งที่สมเหตุสมผล เสริมสร้างความแข็งแกร่งภายใน และตอบสนองต่อปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและความท้าทายอย่างแข็งขัน ข้อสรุปนี้ไม่เพียงแต่ให้ทิศทางเชิงกลยุทธ์ที่ชัดเจนสำหรับการพัฒนาโรงเรียนจิตรกรรมหลีเจียงเท่านั้น แต่ยังเสนอข้อมูลเชิงลึกที่มีคุณค่าสำหรับประเภทศิลปะในภูมิภาคอื่น ๆ ที่เผชิญกับความท้าทายที่คล้ายกัน

คำสำคัญ : การจัดการเชิงกลยุทธ์; การสร้างแบรนด์; นิเวศวิทยาทางศิลปะ; โรงเรียนจิตรกรรมหลีเจียง

Abstract

This article focuses on the brand development and growth strategy of Lijiang Painting School. in the cultural and ecological environment in Guangxi area the goal is to create a

path towards sustainable development. Go through the strategy review and explore the methods. combined with identifying flaws in the development process and propose corrective measures A possible strategy for the development of the Lijiang School of Painting is thus suggested. This article has explored ways to achieve sustainable development and identified issues that need attention in the development of the Lijiang School of Painting. By reviewing the literature, studying the relationship between customs and ethnic cultures of the region, observing, interviewing, asking questions, brainstorming ideas, and guidelines for establishment. and development to cover branding strategies for sustainable art school development. The study concluded that in order for the Lijiang School of Painting Achieving sustainable development in the contemporary art ecosystem It is necessary to focus on reasonable positioning. Strengthen inner strength and responds actively to social interactions and challenges. This conclusion not only provides a clear strategic direction for the development of the Lijiang School of Painting. But it also offers valuable insights for art genres in other regions that face similar challenges.

Keywords: Strategic Management; Branding, Art Ecology; Lijiang Painting School

บทนำ

โรงเรียนจิตรกรรมหลี่เจียงถือกำเนิดขึ้นในช่วงต้นศตวรรษที่ 21 โดยเป็นประเพณีศิลปะที่เน้นใช้งานในเขตปกครองตนเองกว่างซีจ้วงทางตอนใต้ของจีนเป็นหลัก แสดงถึงสไตล์การวาดภาพร่วมสมัยที่มีลักษณะศิลปะท้องถิ่นภายในระบบนิเวศทางศิลปะของกว่างซี ประกอบด้วยศิลปินส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ในกว่างซี มุ่งเน้นไปที่ธีมที่เกี่ยวข้องกับประเพณีท้องถิ่นและภูมิทัศน์ของกว่างซี ครอบคลุมรูปแบบการวาดภาพที่หลากหลาย เช่น ภาพวาดจีน ภาพวาดสีน้ำมัน สีน้ำ และภาพพิมพ์ เป็นทั้งแนวศิลปะและแนวคิดทางวัฒนธรรม แตกต่างจากรูปแบบการวาดภาพแบบดั้งเดิม

โรงเรียนจิตรกรรมหลี่เจียง ริเริ่มและสนับสนุนโดยคณะกรรมการพรรคเขตปกครองตนเองกว่างซีจ้วง โดยมีเป้าหมายเพื่อเป็นแนวศิลปะที่ได้รับการสนับสนุนและปลูกฝัง ทำให้เป็นมากกว่าสไตล์การวาดภาพ ด้วยการแนะนำแนวคิดของ “โรงเรียนจิตรกรรมหลี่” จึงมีการก่อตั้งสมาคมส่งเสริมโรงเรียนจิตรกรรมหลี่เจียงขึ้น พร้อมกัน ภารกิจคือการอำนวยความสะดวกในการพัฒนาที่ยั่งยืนของโรงเรียนจิตรกรรมหลี่เจียง และบรรลุผลกระทบทางสังคมที่สำคัญ

กว้างซีเป็นภูมิภาคที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ โดยมีกลุ่มชาติพันธุ์อาศัยอยู่ 12 กลุ่ม แต่ละกลุ่มมีภาษาและวัฒนธรรมเป็นของตัวเอง กลุ่มชาติพันธุ์จ้วงซึ่งเป็นกลุ่มที่ใหญ่ที่สุดในกว้างซี มีภาษาและวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกันอย่างใกล้ชิด ก่อให้เกิดลักษณะทางศิลปะชาติพันธุ์ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ลุ่มน้ำฝิ่งซายในกว้างซีมีชื่อเสียงจากภาพวาดหินหัวซานที่มีชื่อเสียงระดับโลก ซึ่งเป็นตัวแทนของศิลปะกลองสำริดของภูมิภาคตะวันตกเฉียงใต้ของจีน และเรื่องราวในตำนานที่เกี่ยวข้องกับภูมิทัศน์ของกู่หลิน ความหลากหลายทางวัฒนธรรมอันอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศทางศิลปะของกว้างซี ซึ่งผสมผสานภาษา ดนตรี และภาพวาดในรูปแบบต่าง ๆ จากกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ทำให้เกิดผืนผ้าทางวัฒนธรรมที่มีชีวิตชีวาและหลากหลาย โดยสรุประบบนิเวศทางศิลปะของกว้างซีมีความหลากหลายและลึกซึ้ง โดยผสมผสานภาษา ดนตรี และรูปแบบการวาดภาพจากกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ความหลากหลายนี้ทำให้นิเวศทางวัฒนธรรมของภูมิภาคสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และเปิดโอกาสให้ศิลปินมีพื้นที่สร้างสรรค์ที่กว้างขวาง ทำให้กว้างซีเป็นจุดหมายปลายทางศิลปะที่มีเสน่ห์มีเอกลักษณ์วิชาและวัสดุที่ปรากฏในโรงเรียนจิตรกรรมหลีเจียงเป็นมากกว่าภูมิทัศน์ของแม่น้ำหลีและบริเวณโดยรอบ

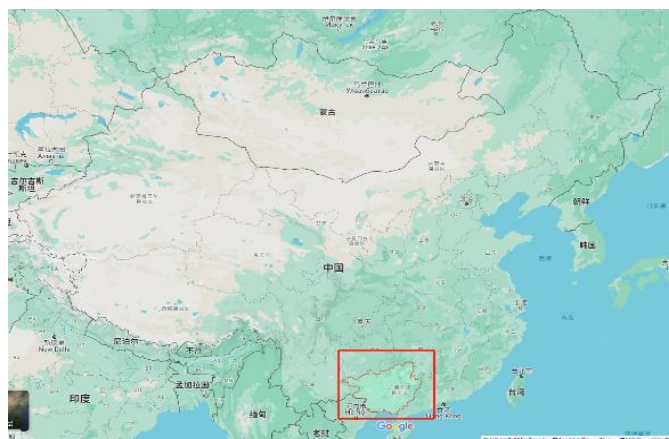
การพัฒนาและการสร้างแบรนด์ของโรงเรียนจิตรกรรมหลีเจียง (Lijiang Painting School) จึงมีความเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับระบบนิเวศระดับภูมิภาคที่มีอยู่ แม้ว่าการพัฒนาและการก่อสร้างโรงเรียนจิตรกรรมหลีเจียงทางตอนใต้ของจีน จะไม่ได้เป็นเพียงกิจกรรมทางศิลปะระดับภูมิภาคอีกต่อไป แต่กลายเป็นปรากฏการณ์ในกระบวนการพัฒนาศิลปะจีนร่วมสมัย ดังนั้น การวิจัยเชิงกลยุทธ์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของโรงเรียนจิตรกรรมหลีเจียงจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในบริบทที่ใหญ่กว่านี้ โดยทำหน้าที่เป็นหลักประกันสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืนและการก่อตัวของลักษณะทางศิลปะในด้านการก่อตัวของประเภทศิลปะ โรงเรียนจิตรกรรมหลีเจียง (Lijiang Painting School) ได้เข้าร่วมในวงการศิลปะจีนในลักษณะที่ไม่เคยมีมาก่อน ภายใต้สโลแกน “การสร้างสรรค์” แนวศิลปะ และด้วยการสนับสนุนจากคณะกรรมการพรรคกว้างซีและรัฐบาล

โรงเรียนจิตรกรรมหลีเจียง (Lijiang Painting School) จึงก่อตั้งขึ้นโดยอิสระโดยศิลปินกว้างซีในท้องถิ่นและศิลปินที่ไม่ใช่กว้างซีที่อาศัยอยู่ในกว้างซี การก่อตั้งโรงเรียนจิตรกรรมหลีโดยอิสระ โดยมีสโลแกน “การสร้างสรรค์” เป็นแนวทาง คงยึดมั่นในสโลแกน “สร้างสรรค์” และนับตั้งแต่มุ่งตั้งในปีค.ศ. 2003 จนถึงปีค.ศ. 2023 ได้สรุปประสบการณ์และสำรวจความก้าวหน้าบนเส้นทางศิลปะอย่างต่อเนื่อง ได้เน้นย้ำความจำเป็นในการเสริมสร้างและเพิ่มอิทธิพลของแบรนด์วัฒนธรรมที่โดดเด่นของโรงเรียนจิตรกรรมหลีเจียง (Lijiang Painting School) กลยุทธ์ที่ครอบคลุมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของโรงเรียนจิตรกรรมหลีเจียง มีความสำคัญไม่เพียงแต่สำหรับโรงเรียนจิตรกรรมหลีเจียงเท่านั้น แต่ยังเป็นการให้ข้อมูลอ้างอิงและแรงบันดาลใจสำหรับประเภทศิลปะอื่น ๆ ในภูมิภาคที่เผชิญกับความท้าทายที่คล้ายคลึงกันในภูมิทัศน์ที่กำลังพัฒนาของศิลปะจีนร่วมสมัย

โรงเรียนจิตรกรรมหลี่เจียง (Lijiang Painting School) มีบทบาทต่อแวดวงจิตรกรรมจีนได้ดีขึ้น อย่างไรก็ตาม การสร้างและพัฒนาแบรนด์วัฒนธรรมจิตรกรรมหลี่เจียง (Lijiang Painting School) ในระบบนิเวศทางศิลปะให้ดีขึ้นเป็นแนวทางที่วิทยานิพนธ์นี้จำเป็นต้องศึกษาและวิเคราะห์ เพื่อหากลยุทธ์การพัฒนาต่อไป

ภาพที่ 1 สัมมนาเชิงทฤษฎี “Lijiang Painting School” ที่กุ้ยหลิน
ที่มา : researcher

ภาพที่ 2 ที่ตั้งของกว่างซีบนแผนที่ของจีน 2023
ที่มา : <https://th.wikipedia.org/wiki/Guangxi>

ภาพที่ 3 ภูมิทัศน์แม่น้ำหลีเจียง กว่างซี สิบคันเมื่อ 2023

ที่มา : <https://thai.cri.cn/221/2016/08/02/228s244642.htm>

วัตถุประสงค์

1. วิเคราะห์การพัฒนาแบรนด์และกลยุทธ์การเติบโตของโรงเรียนจิตรกรรมหลีเจียง ในสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศของกว่างซี ประเทศจีน ในช่วงห้าปีที่ผ่านมา
2. ตรวจสอบกลยุทธ์การพัฒนาของโรงเรียนจิตรกรรมหลีเจียง และสำรวจวิธีการเพื่อให้บรรลุความยั่งยืนที่ดีขึ้น
3. ระบุข้อบกพร่องในกระบวนการพัฒนาของโรงเรียนจิตรกรรมหลีเจียง และเสนอมาตรการแก้ไข

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยทำการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง คือทบทวนคำสำคัญของการวิจัย เรื่อง กลยุทธ์การสร้างและการพัฒนางานนิเวศทางศิลปะของโรงเรียนจิตรกรรมหลีเจียง ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์งานวรรณกรรม โดยมีความสำคัญดังนี้

การจัดการเชิงกลยุทธ์ : คือการกำหนดทิศทางระยะยาว การกำหนดเป้าหมาย การจัดสรรทรัพยากร ฯลฯ ในบริบทของวิทยานิพนธ์นี้จะมุ่งเน้นไปที่ “กลยุทธ์การพัฒนา” ของ “แบรนด์วัฒนธรรม” สำหรับการวิจัยและการจัดการ ในการทบทวนวรรณกรรมเรื่อง “การจัดการเชิงกลยุทธ์” เน้นไปที่กลยุทธ์การพัฒนาของ “แบรนด์ทางวัฒนธรรม” และ “อุตสาหกรรมทางวัฒนธรรม” ผลงานของ (Yan Xuefeng, 2023). เรื่อง “Development Strategy of Yun Gang Culture Brand IP in Regional Cultural Reshaping” การเผยแพร่วัฒนธรรมถือเป็นรูปแบบสำคัญของการพัฒนาแบรนด์วัฒนธรรมร่วมสมัย มีการเสนอกลยุทธ์ในการสร้างภาพ IP เพื่อเสริมสร้างอิทธิพลทางสังคมของแบรนด์ทางวัฒนธรรม กลยุทธ์ ได้แก่ การค้นหาความหมาย

แผนของแบรนด์วัฒนธรรมและการวางตำแหน่งภาพที่สวยงาม การสร้างบริบททางวัฒนธรรมร่วมสมัยและวิธีการเล่าเรื่อง การใช้รูปแบบต่าง ๆ เช่น นิทรรศการศิลปะและประสบการณ์ศิลปะดิจิทัล และการพัฒนารูปแบบการสื่อสารทางวัฒนธรรมใหม่ ๆ และความร่วมมือข้ามพรมแดน (Wu Zhiming, 2023). “หลักการและกลยุทธ์การพัฒนาของการออกแบบงานศิลปะเซรามิก เพื่อสิ่งแวดล้อมในเมืองร่วมสมัย” เน้นย้ำว่า แบรินด์ทางวัฒนธรรมไม่สามารถแยกออกจากสภาพแวดล้อมทางสังคมได้ในระหว่างการก่อสร้าง เขาแนะนำว่ามีเพียงแบรนด์วัฒนธรรมที่สืบทอดและส่งเสริมวัฒนธรรมเมืองเท่านั้นที่สามารถก้าวหน้าบนเส้นทางการพัฒนาที่ยั่งยืนได้ (Bi, M. L., 2023). เสนอกลยุทธ์ใน “ยุทธศาสตร์บูรณาการคุณลักษณะทางวัฒนธรรมของภูมิภาคและภาพลักษณ์ของแบรนด์เกษตรกรรมในภูมิภาค” เพื่อเพิ่มการสะท้อนทางวัฒนธรรม ข้อเสนอแนะ ได้แก่ การบูรณาการลักษณะเฉพาะของภูมิภาคเข้ากับแบรนด์ทางวัฒนธรรม (Zhuang, L., 2019). ใน “กลยุทธ์การพัฒนาสมัยใหม่ของการวาดภาพสีน้ำมณฑลเจียงซู” เน้นย้ำถึงความสำคัญของนวัตกรรมและการสืบทอดในการพัฒนาศิลปะ กลยุทธ์ต่าง ๆ ได้แก่ การส่งเสริมการเผยแพร่วัฒนธรรมผ่านนิทรรศการ การเสริมสร้างความพยายามในการประชาสัมพันธ์ และการยกระดับการศึกษาด้านศิลปะเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Xu Min, 2021). เรื่อง “กลยุทธ์การสืบทอดและการปกป้องศิลปะการวาดภาพด้วยนิ้วมือเสฉวนในมุมมองของมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้” เสนอแนะกลยุทธ์ทั้งภายในและภายนอกเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน กลยุทธ์ภายในมุ่งเน้นไปที่การปลูกฝังผู้สืบทอดและเสริมสร้างทักษะทางศิลปะ ในขณะที่กลยุทธ์ภายนอกเกี่ยวข้องกับมาตรการคุ้มครองของรัฐบาล การขยายช่องทางการส่งเสริมการขาย การใช้เทคโนโลยีเพื่อการคุ้มครองมรดก และการขยายตลาดสำหรับงานศิลปะมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้

การสร้างแบรนด์ : เป็นกระบวนการที่ครอบคลุมซึ่งเกี่ยวข้องกับปัจจัยและกลยุทธ์ต่าง ๆ โดยครอบคลุมการระบุและการกำหนดองค์ประกอบหลักของแบรนด์ โดยเน้นความสำคัญของการวางตำแหน่ง การจัดการ และการปรับปรุงร่างของแบรนด์ นอกจากนี้ยังเน้นการประยุกต์ใช้ปัจจัยทางวัฒนธรรม ปัจจัยทางสังคม และเทคโนโลยีที่เป็นนวัตกรรม มิใช่เป็นเพียงกิจกรรมภายในองค์กร แต่เป็นกลยุทธ์ทางการตลาดที่ครอบคลุม (K. Kovalchuk, M. Podorozhna, 2021). “หลักการทางแนวคิดของการสร้างแบรนด์” เสนอกรอบการทำงานที่เน้นความเป็นผู้นำ อัตลักษณ์ เอกลักษณ์ คุณค่าและความสำเร็จในการสร้างแบรนด์ พวกเขาเน้นย้ำถึงความสำคัญของการวางตำแหน่งแบรนด์ในการตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคโดยตอบสนองความต้องการด้านการใช้งาน สังคม เศรษฐกิจ และจิตวิทยา (Kononenko, O., 2021). “ลักษณะทางทฤษฎีของการจัดการแบรนด์ขององค์กร” วิเคราะห์วิธีการวิจัยสมัยใหม่สำหรับองค์ประกอบของแบรนด์ โดยการวิเคราะห์คำจำกัดความแนวคิดของ แบรนด์ที่มีอยู่ (Chao L, Hafiza N, 2023). ใน “การวิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์ของผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นและการสร้างแบรนด์” ให้เหตุผลว่าการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่สร้างสรรค์และการสร้างแบรนด์สามารถเผยแพร่และส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ เอาชนะความท้าทายในยุคโลกาภิวัตน์ และเพิ่มพลังอันนุ่มนวล พวกเขาเสนอกลยุทธ์สำหรับการ

สร้างแบรนด์ เช่น การบูรณาการองค์ประกอบในท้องถิ่นในการสร้างแบรนด์ ผสานเข้ากับเทคโนโลยีใหม่ในปัจจุบัน การใช้เทคโนโลยีนวัตกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนเพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในระหว่างการผลิต และการใช้เทคโนโลยีความเป็นจริงเสมือนเพื่อให้ผู้บริโภคดื่มด่ำกับการรับรู้ถึงแบรนด์ สอดคล้อง (Sharma, D., Sharma, P., Lala, A., Yadav, A. 2023). ในหัวข้อ “Understand the Cultural and Societal Factors Influencing Brand Renaissance” มุ่งเน้นไปที่การฟื้นฟูแบรนด์ โดยหารือเกี่ยวกับผลกระทบของปัจจัยทางวัฒนธรรมและสังคมที่มีต่อการฟื้นฟูแบรนด์ ตลอดจนวิเคราะห์กลยุทธ์และกลไกของแบรนด์ ยุคฟื้นฟูศิลปวิทยา พวกเขาเสนอแนะกลยุทธ์ต่าง ๆ เช่น การปรับตัวทางวัฒนธรรม กลยุทธ์ที่เน้นผู้บริโภคเป็นศูนย์กลาง และกลยุทธ์ประสบการณ์ที่ดื่มด่ำ พร้อมด้วยคำแนะนำสำหรับการวิจัยในอนาคต

นิเวศวิทยาทางศิลปะ : เป็นแนวคิดที่ครอบคลุมซึ่งโดดเด่นด้วยความหลากหลาย พลวัตและความซับซ้อน สะท้อนถึงความสัมพันธ์ที่พึ่งพาซึ่งกันและกันระหว่างศิลปะกับสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมจากมุมมองทางนิเวศวิทยา (Zhang, R., Zhang, H, 2023). ในบทความเรื่อง “ความสมดุลและความไม่สมดุล : ตลาดศิลปะและนิเวศวิทยาศิลปะจีนร่วมสมัย” ศึกษาผลกระทบแบบสองด้านของตลาดศิลปะต่อระบบนิเวศศิลปะตลอดทศวรรษ ตั้งแต่การเกิดขึ้นไปจนถึงการพัฒนา พวกเขาแย้งว่าถึงแม้จะขับเคลื่อนจังหวะการบริโภคงานศิลปะ แต่ก็ยังทำให้ราคาพุ่งสูงขึ้นในระยะสั้น โดยดึงดูด “ผู้ซื้อ” ที่แสวงหาผลตอบแทนในระยะสั้นสูง ซึ่งทำให้เกิดความไม่สมดุลทางอ้อมในระบบนิเวศทางศิลปะที่สมดุลแต่เดิม พวกเขาแนะนำว่าเฉพาะเมื่อมีปัจจัยที่แข็งแกร่งเท่านั้นที่ตลาดศิลปะสามารถกลับคืนสู่การทำงานดั้งเดิมภายในระบบนิเวศของศิลปะได้ (Wang Xiaoyue, Liu Hexiang, 2023). ใน “การสร้างใหม่นิเวศวิทยาศิลปะท้องถิ่นในแม่น้ำ Xiangbei Li” อภิปรายเกี่ยวกับลัทธิภูมิภาคนิยมทางศิลปะที่มีศูนย์กลางอยู่ที่แม่น้ำจากมุมมองของนิเวศวิทยาทางศิลปะและมานุษยวิทยาลุ่มน้ำ โดยกล่าวถึงประเด็นริมน้ำ การพัฒนาอารยธรรมในเมือง และความไม่สมดุลและ คืนสู่ความสมดุลของระบบนิเวศทางศิลปะ (Peng Feng, 2022). ใน “Ecological Art and Appreciation of Art Ecology” ให้คำจำกัดความของระบบนิเวศศิลปะตามแนวคิด “โลกศิลปะ” ของ Arthur Danto ในเรียงความของเขาเมื่อปี ค.ศ. 1964 ซึ่งสนับสนุนให้ปลดปล่อยความคิดทางศิลปะจากการมุ่งเน้นไปที่ศิลปินและงานศิลปะและพิจารณางานศิลปะในวงกว้าง บริบททางสังคม. เขาเชื่อว่าเพื่อให้บรรลุการพัฒนาที่ยิ่งใหญ่และความเจริญรุ่งเรืองของศิลปะ เราต้องไม่เพียงมุ่งเน้นไปที่ศิลปินและงานศิลปะเท่านั้น แต่ยังรวมถึงระบบนิเวศที่เกี่ยวข้องกับศิลปะด้วย (Zhao Yue, 2020). “การดูการเติบโตของการวาดภาพด้วยหมึกจากมุมมองของ ‘นิเวศวิทยาทางศิลปะ’ และ ‘บริบทร่วมสมัย’” ให้เหตุผลว่าการพัฒนาและความก้าวหน้าของการวาดภาพด้วยหมึกสมัยใหม่และร่วมสมัยไม่สามารถแยกออกจากอิทธิพลของแ่งมูทางวัตถุและจิตวิญญาณ ของนิเวศวิทยาทางศิลปะ รวมถึงแนวคิดทางวัฒนธรรมและจิตสำนึกทางสังคมที่ฝังอยู่ภายใน (Geng Can, 2020). เรื่อง “Study of Chinese Mongolian Calligraphy from the Perspective of Cultural Ecology” ให้เหตุผลว่าศิลปะของชนกลุ่มน้อยทางชาติพันธุ์ทั้งหมดแยกออกจาก “นิเวศวิทยา” ในท้องถิ่นไม่ได้ เขาแบ่ง

“นิเวศวิทยา” ออกเป็นสองชั้นของความเข้าใจ ชั้นหนึ่งคือ “นิเวศวิทยาธรรมชาติ” ที่เป็นพื้นฐานทางวัตถุสำหรับการผลิตงานศิลปะ ซึ่งมีอิทธิพลต่อสุนทรียศาสตร์และองค์ประกอบโวหารในการสร้างสรรค์งานศิลปะ และอีกชั้นหนึ่งเป็นตัวแทนของ “นิเวศวิทยาทางวัฒนธรรม” ของตัวศิลปินเอง เขาแนะนำว่าศิลปะซึ่งได้รับอิทธิพลจากนิเวศน์ศิลปะในท้องถิ่น จัดแสดงรูปแบบศิลปะที่แตกต่างกันในช่วงเวลาต่าง ๆ และนิเวศน์ของศิลปะก็จำกัดศิลปะ ในขณะที่ศิลปะก็มีอิทธิพลต่อนิเวศของศิลปะด้วย

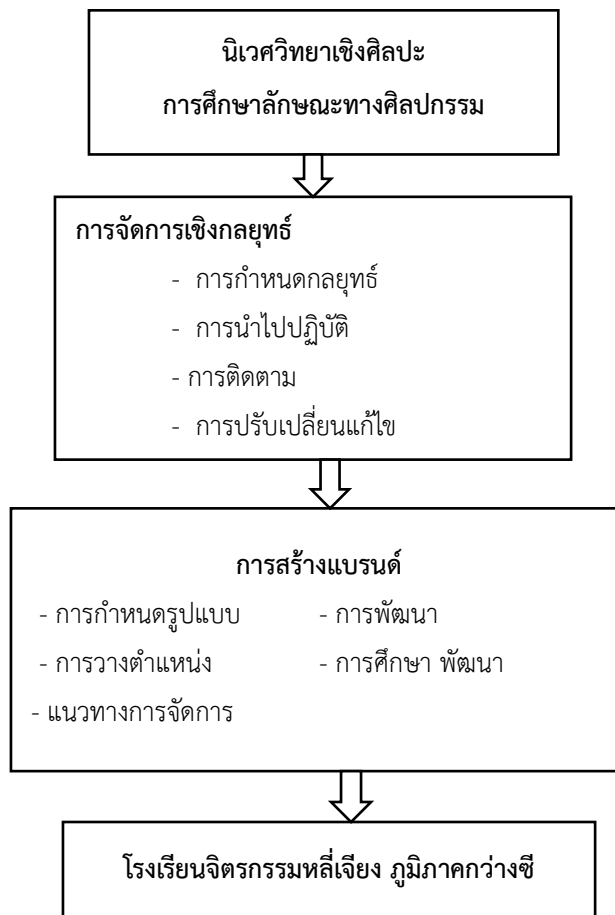
โรงเรียนจิตรกรรมหลี่เจียง : เป็นแบรนด์ทางวัฒนธรรมและศิลปะที่ได้รับการเสนอและส่งเสริมอย่างมากโดยรัฐบาลกว่างซีในปีค.ศ. 2003 โดยมีศิลปินในมณฑลกว่างซีเป็นแกนหลัก มีถ่ายทอดภูมิทัศน์ที่มีเสน่ห์และประเพณีท้องถิ่นของกว่างซี จึงมีลักษณะเฉพาะของภูมิภาคกว่างซีที่โดดเด่น” (Pan, Q. 2002). รองเลขาธิการคณะกรรมการพรรคเขตปกครองตนเองกว่างซีจ้วง และรัฐมนตรีกระทรวงโฆษณาชวนเชื่อ เน้นย้ำถึงความจำเป็นและหลีกเลี่ยงไม่ได้ของการก่อตั้ง 'โรงเรียนจิตรกรรมหลี่เจียง' เขาสรุปคุณลักษณะของมันคือ 'ยุคสมัย โดดเด่น ภูมิภาค ผู้ใหญ่ ชาติพันธุ์ และความเป็นกลุ่มก้อน' และเสนอข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนา เช่น การมุ่งเน้นไปที่ทฤษฎี การสร้างทีม การสร้าง การประสานงาน และการลงทุน” “ใน 'Legal Thinking on the Construction of the Lijiang Painting School Cultural Brand' (Yang, L, 2020).ชี้ให้เห็นประเด็นต่าง ๆ ในอุตสาหกรรมวัฒนธรรมและการพัฒนาแบรนด์ของ Lijiang Painting School เช่น การขาดสัญญาณภายนอกที่ชัดเจนของแบรนด์ทางวัฒนธรรม สิทธิของแบรนด์ที่ไม่ชัดเจน ผู้ถือครองและกฎหมายกำกับดูแลตลาดที่ค่อนข้างล่าช้าหลังจากเสนอความคิดเห็นและข้อเสนอแนะทางกฎหมายเช่นการจัดตั้งการจัดการของโรงเรียนจิตรกรรมหลี่เจียงผ่านกฎหมายและข้อบังคับของรัฐบาล ““ใน 'The Aesthetic Pursuit of the Lijiang Painting School Art Brand' (Huang Gesheng, 2004). กล่าวถึงความเป็นไปได้และความจำเป็นของการสร้างโรงเรียนจิตรกรรมหลี่เจียง โดยพิจารณาจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น ทิวทัศน์ที่สวยงามของกุ้ยหลิน ซึ่งดึงดูดจิตรกรชื่อดังมากมายให้พรรณนาถึงทิวทัศน์ที่สวยงามของแม่น้ำหลี่เจียง และพันธุ์พืชที่อุดมสมบูรณ์และหลากหลายสี สัน รวมถึงชนกลุ่มน้อยจำนวนมากในภูมิภาคกึ่งเขตร้อนของกว่างซี” (Pan Lina, 2018). บรรยายถึง Lijiang Painting School ว่าเป็นกลุ่มจิตรกรรมที่ประกอบด้วยภาพวาดประเภทต่าง ๆ ซึ่งเป็นตัวแทนของสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกว่างซี ซึ่งชี้แจงว่าการพัฒนา ของโรงเรียนจิตรกรรมหลี่เจียงสะท้อนให้เห็นถึงสถานะของระบบนิเวศทางวัฒนธรรมของกว่างซี เศรษฐกิจสังคม ฯลฯ สอดคล้อง (Feng, F. J. 2021). ได้กล่าวถึงอิทธิพลของภูมิประเทศ ภูมิประเทศ และภูมิทัศน์ที่หลากหลายของกว่างซีต่อการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมของกว่างซี เขาเชื่อว่าทิวทัศน์ธรรมชาติอันอุดมสมบูรณ์ของกว่างซีไม่เพียงแต่มีอิทธิพลโดยตรงต่อการวาดภาพเท่านั้น การสร้างสรรค์ในกว่างซี แต่ยังทำหน้าที่เป็นสถานที่สำคัญสำหรับแรงบันดาลใจของศิลปินกว่างซีและการพัฒนาโรงเรียนจิตรกรรมหลี่เจียง”

วรรณกรรมส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่ศึกษาเกี่ยวกับกลยุทธ์การสร้าง การพัฒนางานนิเวศทางศิลปะของโรงเรียนจิตรกรรมหลี่เจียง กล่าวถึงการพัฒนาแบรนด์ กลยุทธ์ การเติบโตของโรงเรียนจิตรกรรมหลี่เจียง ใน

สภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม ระบบนิเวศของกว้างซี รวมทั้งกลยุทธ์การพัฒนา การสำรวจวิธีการเพื่อให้บรรลุถึงความยั่งยืน และระบุข้อบกพร่องในกระบวนการพัฒนา เพื่อเสนอมาตรการแก้ไขในสิ่งที่เป็นจุดด้อยของการดำเนินการ ให้สู่ความยั่งยืนอย่างเป็นรูปธรรมในอนาคตสืบไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยครั้งนี้ คือ โรงเรียนจิตรกรรมหลี่เจียง ภูมิภาคกว้างซี ซึ่งมีแนวนขั้นตอนแนวคิด ดังนี้ การศึกษาลักษณะทางศิลปกรรม มีการจัดการเชิงกลยุทธ์ การกำหนดกลยุทธ์ นำไปปฏิบัติ และการติดตามปรับเปลี่ยนแก้ไข โดยการสร้างแบรนด์ด้วยวิธีการกำหนดรูปแบบ พัฒนา จัดวางตำแหน่ง การศึกษาสู่แนวทางการจัดการ ให้สอดคล้องกับบริบทของอิทธิพลจากภายนอก ซึ่งจะส่งผลให้เห็นสภาพความเป็นจริงของสังคมและสอดคล้องกับแนวทางใหม่ ที่จะส่งเสริมให้เกิดประโยชน์กับพื้นที่ได้อย่างยั่งยืน

ภาพที่ 4 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

จากการศึกษา กลยุทธ์การสร้างและการพัฒนางานนิเวศทางศิลปะของโรงเรียนจิตรกรรมหลี่เจียง โดยกำหนดขอบเขตการวิจัยจากสามด้าน ดังนี้

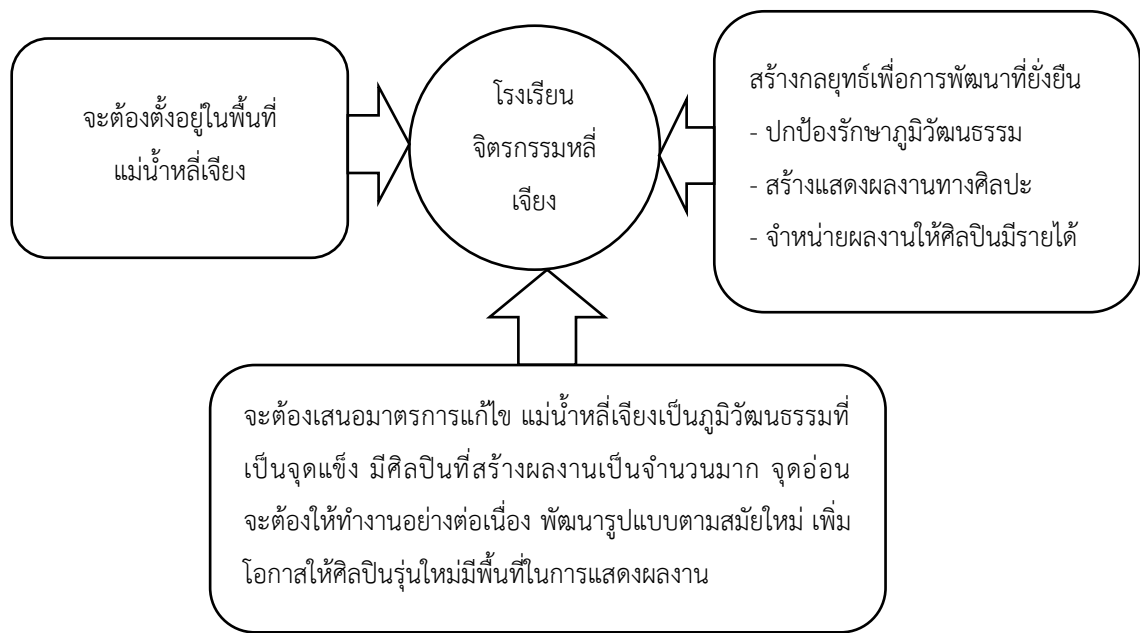
1. ศึกษานิเวศวิทยาทางศิลปะของมณฑลกว่างซี ประเทศจีน มุ่งเน้นไปที่กิจกรรมหลักของ “โรงเรียนจิตรกรรมหลี่เจียง” รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมชาติพันธุ์ของภูมิภาค การก่อตัวของรูปแบบศิลปะของ “โรงเรียนจิตรกรรมหลี่เจียง” และแบรนด์ การก่อสร้าง. (ขอบเขตระดับภูมิภาคของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือเขตปกครองตนเองกว่างซีจ้วงในประเทศจีน โดยอาศัยระบบนิเวศทางศิลปะของภูมิภาคกว่างซี รวมถึงขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมชาติพันธุ์ในภูมิภาค ความสัมพันธ์ระหว่างการก่อตัวของรูปแบบศิลปะ ของ “โรงเรียนจิตรกรรมหลี่เจียง” และ จะได้ศึกษาการสร้างแบรนด์)

2. ศึกษาอิทธิพลของศิลปินโรงเรียนจิตรกรรมหลี่เจียงที่อาศัยอยู่ในกว่างซีและนิเวศวิทยาทางศิลปะของกว่างซีต่อทิศทางการศิลปะของศิลปิน

3. การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มุ่งเน้นไปที่ช่วงเวลาตั้งแต่การก่อตั้งพันธมิตรโรงเรียนจิตรกรรมหลี่เจียงจนถึงปัจจุบัน ช่วงเวลาระหว่างปีค.ศ. 2003 ถึงปีค.ศ. 2023 ซึ่งเป็นช่วงเวลาของการก่อตั้งและการพัฒนา จะได้รับการศึกษาอย่างเป็นระบบและครอบคลุมสำหรับกิจกรรมและกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องในการสร้างแบรนด์และการพัฒนาที่ยั่งยืนของโรงเรียนจิตรกรรมหลี่เจียง

ผลการวิจัย

ในฐานะแบรนด์วัฒนธรรมหลักในกว่างซี โรงเรียนจิตรกรรมหลี่เจียงเผชิญกับความท้าทายในการสร้างและรักษาแบรนด์วัฒนธรรมให้ดีขึ้นในบริบทปัจจุบัน จากการศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงเชิงพลวัตในระบบนิเวศทางศิลปะของกว่างซี กระบวนการก่อตัวและการพัฒนาของโรงเรียนจิตรกรรมหลี่เจียง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงสามปีที่ผ่านมา ข้อมูลเชิงลึกต่อไปนี้ได้มาเพื่อตอบคำถามสำคัญสามข้อ 1) ตำแหน่งแบรนด์ของโรงเรียนจิตรกรรมหลี่เจียงคืออะไร? 2) ในฐานะแบรนด์ศิลปะ โรงเรียนจิตรกรรมหลี่เจียงมีกลยุทธ์เฉพาะอะไรบ้างเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนหลังจากการพัฒนามาเป็นเวลา 20 ปี 3) ภายในภูมิทัศน์การวาดภาพของจีนและภายใต้ระบบนิเวศทางศิลปะของกว่างซี อะไรคือจุดแข็ง (S) จุดอ่อน (W) โอกาส (O) และภัยคุกคาม (T) การสรุปคำถามสามข้อข้างต้นและการพิจารณากลยุทธ์การพัฒนาแบรนด์ ลักษณะทางวัฒนธรรมของโรงเรียนจิตรกรรม หลี่เจียง และสถานะปัจจุบันของระบบนิเวศทางศิลปะของกว่างซี

ภาพที่ 5 สรุปผลการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัย

ในระบบนิเวศทางวัฒนธรรมของกว้างซี วิธีที่โรงเรียนจิตรกรรมหลักเจียงกำหนดตำแหน่งแบรนด์ทางวัฒนธรรมถือเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน จำเป็นต้องกำหนดบทบาทของตนในวัฒนธรรมภูมิภาคอย่างชัดเจน โดยบูรณาการอย่างใกล้ชิดกับทรัพยากรทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของกว้างซี เพื่อสร้างภาพลักษณ์ของแบรนด์ที่โดดเด่น

นอกจากนี้ การรวบรวมข้อมูลภายในยังเป็นรากฐานสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมถึงการมีทักษะ มีความสามารถ ในการสร้างสรรค์คุณภาพของผลงานศิลปะ และระดับการศึกษาด้านศิลปะ ซึ่งสามารถให้การสนับสนุนที่แข็งแกร่งสำหรับการสร้างแบรนด์ การมีส่วนร่วมในปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับกลุ่มศิลปะอื่น ๆ ซึ่งจะส่งเสริมให้เกิดการยอมรับโรงเรียนจิตรกรรมหลักเจียง เป็นการวางตำแหน่งแบรนด์และกลยุทธ์การตลาดที่แม่นยำสามารถช่วยให้โรงเรียนจิตรกรรมหลักเจียงตอบสนองความต้องการของผู้ชมได้มากยิ่งขึ้น และเพิ่มขีดความสามารถของการแข่งขันในตลาดแน่นอนว่าเพื่อให้บรรลุการพัฒนาที่ยั่งยืน โรงเรียนจิตรกรรมหลักเจียงจำเป็นต้องมุ่งเน้นไปที่การเสริมสร้างความแข็งแกร่งภายในบนพื้นฐานของจุดยืนที่สมเหตุสมผล ตอบสนองต่อปฏิสัมพันธ์และความท้าทายทางสังคมอย่างกระตือรือร้น และปรับปรุงการบูรณาการกับวัฒนธรรมท้องถิ่น สอดคล้องกับ (Zhuang, L, 2019). “กลยุทธ์การพัฒนาสมัยใหม่ของการวาดภาพสีน้ำมันฉลึงเจียง” เน้นย้ำถึงความสำคัญของนวัตกรรมและการสืบทอดในการพัฒนาศิลปะ กลยุทธ์ต่าง ๆ ได้แก่ การส่งเสริมการเผยแพร่วัฒนธรรมผ่านนิทรรศการ การเสริมสร้างความพยายามในการประชาสัมพันธ์ และการยกระดับการศึกษาด้านศิลปะเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (K. Kovalchuk, M. Podorozhna, 2021). “หลักการทางแนวคิดของการสร้างแบรนด์” เสนอกรอบการทำงานที่

เน้นความเป็นผู้นำ อัตลักษณ์ เอกลักษณ์ คุณค่าและความได้เปรียบในการสร้างแบรนด์ พวกเขาเน้นย้ำถึงความสำคัญของการวางตำแหน่งแบรนด์ในการตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคโดยตอบสนองความต้องการด้านการใช้งาน สังคม เศรษฐกิจ และจิตวิทยา (Chao L, Hafiza N, 2023). ใน “การวิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์ของผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นและการสร้างแบรนด์” ให้เหตุผลว่าการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่สร้างสรรค์และการสร้างแบรนด์สามารถเผยแพร่และส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพเอาชนะความท้าทายในยุคโลกาภิวัตน์ และเพิ่มพลังอันนุ่มนวล พวกเขาเสนอกลยุทธ์สำหรับการสร้างแบรนด์ เช่น การบูรณาการองค์ประกอบในท้องถิ่นในการสร้างแบรนด์ ผสานเข้ากับเทคโนโลยีใหม่ในปัจจุบัน การใช้เทคโนโลยีนวัตกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนเพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในระหว่างการผลิต และการใช้เทคโนโลยีความเป็นจริงเสมือนเพื่อให้ผู้บริโภคดื่มด่ำกับการรับรู้ถึงแบรนด์ (Sharma, D., Sharma, P., Lala, A., Yadav, A. 2023). ในหัวข้อ “Understand the Cultural and Societal Factors Influencing Brand Renaissance” มุ่งเน้นไปที่การฟื้นฟูแบรนด์ โดยหารือเกี่ยวกับผลกระทบของปัจจัยทางวัฒนธรรมและสังคมที่มีต่อการฟื้นฟูแบรนด์ ตลอดจนวิเคราะห์กลยุทธ์และกลไกของแบรนด์ ยุคฟื้นฟูศิลปวิทยา พวกเขาเสนอแนะกลยุทธ์ต่าง ๆ เช่น การปรับตัวทางวัฒนธรรม กลยุทธ์ที่เน้นผู้บริโภคเป็นศูนย์กลาง และกลยุทธ์ประสบการณ์ที่ดื่มด่ำ พร้อมด้วยคำแนะนำสำหรับการวิจัยในอนาคต (Wang Xiaoyue, Liu Hexiang, 2023). “การสร้างใหม่นิเวศวิทยาศิลปะท้องถิ่นในแม่น้ำ Xiangbei Li” อภิปรายเกี่ยวกับลัทธิภูมิภาคนิยมทางศิลปะที่มีศูนย์กลางอยู่ที่แม่น้ำจากมุมมองของนิเวศวิทยาทางศิลปะและมานุษยวิทยาลุ่มน้ำ โดยกล่าวถึงประเด็นริมน้ำ การพัฒนาอารยธรรมในเมือง และความไม่สมดุลและ คืบคลานสู่ความสมดุลของระบบนิเวศทางศิลปะ (Huang Gesheng, 2004). กล่าวถึงความเป็นไปได้และความจำเป็นของการสร้างโรงเรียนจิตรกรรมหลี่เจียง โดยพิจารณาจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น ทิวทัศน์ที่สวยงามของกุ้ยหลิน ซึ่งดึงดูดจิตรกรชื่อดังมากมายให้พรรณนาถึงทิวทัศน์ที่สวยงามของแม่น้ำหลี่เจียง และพันธุ์พืชที่อุดมสมบูรณ์และหลากหลาย สัน รวมถึงชนกลุ่มน้อยจำนวนมากในภูมิภาคกึ่งเขตร้อนของกว่างซี” สอดคล้อง (Pan Lina, 2018). บรรยายถึง Lijiang Painting School ว่าเป็นกลุ่มจิตรกรรมที่ประกอบด้วยภาพวาดประเภทต่าง ๆ ซึ่งเป็นตัวแทนของสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกว่างซี ซึ่งชี้แจงว่าการพัฒนา ของโรงเรียนจิตรกรรมหลี่เจียงสะท้อนให้เห็นถึงสถานะของระบบนิเวศทางวัฒนธรรมของกว่างซี เศรษฐกิจสังคม ฯลฯ

นอกจากนี้ ควรมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความร่วมมือระหว่างประเทศมากขึ้น เพื่อขยายขอบเขตของแบรนด์โรงเรียนจิตรกรรมหลี่เจียง ให้สามารถนำเสนอรูปแบบที่มีเอกลักษณ์อันโดดเด่นเป็นที่ยอมรับมากขึ้นบนเวทีศิลปะร่วมสมัย ซึ่งมีส่วนช่วยในการสนับสนุนส่งเสริมเชิงบวกต่อการพัฒนาผลงานทางศิลปะของกว่างซีและต่อเนื่องไปในระดับนานาชาติ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดในโรงเรียนจิตรกรรมหลี่เจียง ภายใต้ระบบนิเวศทางศิลปะของกว่างซี เกิดจากปัจจัยหลายประการที่เข้ามาสู่สังคม ทั้งวิถีวัฒนธรรม ค่านิยมความเชื่อ รูปแบบ กระบวนการทางสังคม ปัจจัยดังกล่าวก่อให้เกิดกระบวนการทางสังคมใหม่ จึงเป็นเรื่องสำคัญที่โรงเรียนจิตรกรรมหลี่เจียง ในกว่างซี ประเทศจีนควรให้ความสนใจและตระหนักเป็นอย่างยิ่ง ในการรักษาวัฒนธรรมให้คงอยู่ โดยอาศัยความรู้ที่มีอยู่ในการพัฒนาจากสิ่งเดิมสู่สิ่งใหม่อย่างสร้างสรรค์ จะทำให้รากฐานดั้งเดิมสามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรพัฒนาความรู้ภูมิวัฒนธรรมที่มีอยู่ให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมรอบข้าง โดยต่อยอดให้เป็นนวัตกรรมหรือผลผลิตใหม่ ที่มีประโยชน์ คุณค่า ต่อผู้คนและสังคมเพื่อจะได้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตและศึกษาในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- Bi, M. L., (2023). Integration strategy of regional cultural characteristics and visual image of agricultural regional brands. **Art Education Research**, (15), 120-122.
- Chao, L., Hafiza, N., (2023). Research on the Strategy of Local Cultural Creative Products and Brand Building. **Academic Journal of Humanities & Social Sciences**. <https://doi.org/10.25236/ajhss.2023.06 2, 110>.
- Feng, F. J., (2021). The impact of regional landscape resources on landscape painting in Guangxi. **Art World**, (07), 92-93.
- Geng, Can. (2020). **Research on Chinese Mongolian calligraphy from the perspective of cultural ecology** (Doctoral dissertation, Inner Mongolia University). <https://kns.cnki.net/KCMS/CDFDLAST2021&filename=CDFDLAST2021&filename=1020653265.nh>
- Huang, Gesheng. (2004). The necessity and feasibility of building the “Lijiang Painting School.” **Art Exploration**, (03), 5-6.
- Kononenko O., (2021). **THEORETICAL ASPECTS OF THE ORGANIZATION BRAND MANAGEMENT**. 76-82. <https://doi.org/10.30837/ITSSI.2021.15.076>.
- K. Kovalchuk, M. Podorozhna. (2021). **Conceptual Principles of Brand Formation**. Business Inform. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-5-396-401>.

- Pan Lina. (2018). On the temporality and individuality of the Lijiang Painting School in the past decade. **Culture and Communication**, (05), 53-58.
- Pan, Q. (2002). The era calls for the “Lijiang Painting School” - Speech at the Seminar on Building the “Lijiang Painting School” in the Guangxi Art Circle. **Art World**, (12), 3-5.
- Peng, Feng. (2022). Ecological art and artistic ecology: Appreciation varies with differences. **Art Observation**, (01), 6-8.
- Sharma, D., Sharma, P., Lala, A., Yadav A., (2023). Understanding the Cultural and Societal Factors Influencing Brand Renaissance. **International Journal of Scientific Research and Management**. <https://doi.org/10.55041/ijrsrem>
- Wang Xiaoyue, Liu Hexiang. (2023). Reconstruction of local artistic ecology of the Lishui River in northern Hunan. **China Nationalities Expo**, (04), 72-74
- Wu Zhiming. (2023). Principles and development strategies of contemporary urban public environment ceramic art design. **Ceramics Science and Art**, (12), 22-23.
- Xu Min. (2021). **Research on the inheritance and protection strategies of Sichuan's finger-painting art from the perspective of intangible cultural heritage (Master's thesis, Chengdu University)**.
<https://kns.cnki.net/KCMS/detail/detail.aspx?dbname=CMFD202102&filename=1021578915.nh>
- Yang L. (2020). Legal considerations in the process of building the cultural brand of the Lijiang Painting School. **Culture and Education Materials**, (36), 84-86.
- Yan, Xuefeng. (2023). Development Strategy of Yun Gang Culture Brand IP in Regional Culture Reshaping. **Journal of Shanxi Datong University (Social Science Edition)**, (06), 105-112.
- Zhang, R., Zhang H., (2023). Balance and imbalance: Art market and contemporary Chinese artistic ecology. **Art** (04), 54-57.
- Zhao Yue. (2020). **Understanding the “growth” of ink painting from the perspectives of “artistic ecology” and “contemporary context” (Master's thesis, China Central Academy of Fine Arts)**.
<https://kns.cnki.net/KCMS/detail/detail.aspx?dbname=CMFD202101&filename=1020368622.nh>

Zhuang L. (2019). Modern development strategy of Jiangsu watercolor painting. **Journal of Hubei Open Vocational College**, (12), 193-194.

รูปแบบความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการของบุคลากรทางการศึกษา

สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร

Model of Success in Academic Administration of Educational Personnel

Education Bureau Bangkok

ณัฐพล ขาวเอี่ยม

ในตะวัน กำหอม

จุมพล วงศ์สร

วิทยาลัยทองสุข

Natthaphon Khaoiam

Naitawan Kumhom

Jumpol Wongsorn

Thong Sook College

Email: angkor1234@hotmail.com

วันที่รับบทความ: 6 มีนาคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ 21 เมษายน 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 22 เมษายน 2567

Received: March 6, 2024; Revised: April 21, 2024; Accepted: April 22, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการ 2) ศึกษา รูปแบบความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการ 3) ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ ความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการ ของบุคลากรทางการศึกษาสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยใช้ วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบบเป็น 2 กลุ่ม คือ บุคลากรทางการศึกษา จำนวน 385 คน โดยใช้ การกำหนดขนาดตัวอย่างของ ทาร์โร ยามาเน่ เก็บรวบรวมข้อมูลระยะที่ 1 โดยใช้แบบสอบถามวิเคราะห์ ข้อมูลค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระยะที่ 2 กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้นำนวยการสถานศึกษา ครูและบุคลากร ทางการศึกษา รวมทั้งหมด 6 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา และระยะ ที่ 3 โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมและเป็นไปได้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการ ของบุคลากรทางการศึกษาสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมนั้นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายด้าน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่าอันดับที่ 1 คือ ด้านผู้บริหารสถานศึกษา รองลงมาคือด้านผู้ปกครองและชุมชน ด้านสถานศึกษา และ อันดับสุดท้าย คือด้านครูผู้สอน ตามลำดับ และจากการสนทนากลุ่มพบว่ารูปแบบความสำเร็จในการบริหารงาน วิชาการ ของบุคลากรทางการศึกษาสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยรูปแบบที่มีความเหมาะสม ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ ด้านผู้บริหารสถานศึกษา ด้านครูผู้สอน ด้านสถานศึกษา ด้านผู้ปกครอง

และชุมชน ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการ ของบุคลากรทางการศึกษาสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบความสำเร็จ; การบริหารงานวิชาการ; บุคลากรทางการศึกษา

Abstract

The purposes of this research were 1) Study success factors in academic administration. 2) Study success models in academic administration. 3) Evaluate the suitability and feasibility of success models in academic administration. of educational personnel, Office of Education Bangkok Using a mixed method research.

The sample group used in this research was divided into 2 groups. There were 385 educational personnel using Tarro Yamane's sample size. Data were collected in Phase 1 using a questionnaire to analyze the data and find the average. standard deviation Phase 2: The sample group is educational institution director leader Teachers and educational personnel, a total of 6 people, using an interview form. group chat Content analysis and Phase 3 using a suitability and feasibility assessment form. Data were analyzed by finding the average. standard deviation

The results of the study found that Conditions of academic administration of educational personnel, Office of Education Bangkok Overall, it is at a high level. When considering each aspect Arranged from highest to lowest average. It was found that the number 1 ranking was in the area of educational institution administrators. Followed by parents and community. Educational institutions and last rank are the teacher side, respectively and from the group discussion, it was found that there are success patterns in academic administration. of educational personnel, Office of Education Bangkok the appropriate format consists of 4 elements: educational institution administrators Teacher side educational institutions Parents and community Results of evaluating the appropriateness and feasibility of the model for success in academic administration. of educational personnel, Office of Education Bangkok Overall, it is at the highest level.

Keyword: Success Model; Academic Administration; Educational Personnel

บทนำ

งานด้านวิชาการนับเป็นงานที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะการบริหารการศึกษาก็เพื่อตอบสนองความสำเร็จของผลงานทางวิชาการหรือการเรียน การสอน โดยจุดมุ่งหมายของการบริหาร งานวิชาการอยู่ที่การสร้างนักเรียนให้มีคุณภาพ มีความรู้มีจริยธรรม และคุณสมบัติที่ต้องการ ดังนั้น การบริหารงานด้านวิชาการ จึงเป็นงานที่สำคัญของผู้บริหารที่จะต้องรับผิดชอบในการใช้หลักการในการบริหารงานด้านนี้อย่างมีประสิทธิภาพและวิธีการจัดการ หรือบริหารงานวิชาการมักนิยมกระจายอำนาจ และความรับผิดชอบให้แก่ผู้ทำหน้าที่ทางงานวิชาการอย่างเต็มที่เพื่อให้มีเสรีภาพทางวิชาการ อันเป็นผลให้เกิดความรู้และวิธีการใหม่ๆ ทำให้โรงเรียนก้าวหน้าต่อไปโดยไม่หยุดยั้ง (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ .2553) ที่กล่าวว่า งานวิชาการมีความสำคัญเพราะงานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญ หรืออาจกล่าวได้ว่า เป็นงานหลักของสถานศึกษา ส่วนงานอื่นๆ เป็นงานที่มาสนับสนุนงานวิชาการให้มีคุณภาพ ดังนั้น งานวิชาการจึงมีใช้เพียงแต่ให้นักเรียนอ่านออก เขียนได้และคิดเลขเก่งเท่านั้น แต่หมายถึงการดำรงชีวิตในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข อีกทั้งยังมุ่งเน้นการพัฒนาสติปัญญา ความรู้ความสามารถ คุณธรรมจริยธรรม เจตคติและค่านิยมให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุขในการดำรงชีวิตตลอดจนเป็นผู้มีคุณค่าในสังคม (คัมภีร์ สุดแท้.2553) กล่าวว่าการบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจของการบริหารโรงเรียนส่วนงานอื่นทุกอย่างมุ่งส่งเสริมงานวิชาการโรงเรียนให้มีความสมบูรณ์ บรรลู่วัตถุประสงค์ ที่มุ่งส่งเสริมคุณภาพของนักเรียนให้เป็นคนดีคนเก่งและมีความสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างสมบูรณ์สถานศึกษาเป็นองค์กรหลักมีหน้าที่ในการจัดการศึกษาความสำเร็จของผู้บริหารสามารถวัดได้จากประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน ดังนั้นองค์ประกอบของความสำเร็จในการบริหารงานของผู้บริหารที่ขาดไม่ได้ คือ ทักษะการบริหารของผู้บริหาร ซึ่งเกิดจากการนำความรู้ประสบการณ์ที่สะสมมาผสมผสานกับความชำนาญมาดำเนินการจนทำให้เกิดประสิทธิผล(อรอัยริน เลิศจิรัชยวงศา.2564)

การศึกษาถือเป็นปัจจัยหลักในการสร้างและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ เพราะการจัดการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาความรู้ ความคิดและคุณธรรมของบุคคล เป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมและสร้างภูมิปัญญาให้แก่บุคคลให้มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านอารมณ สังคม 2 และสติปัญญา การศึกษาจะช่วยให้บุคคลมีความสามารถและทักษะในการแสวงหาความรู้ได้อย่างเหมาะสมตลอดชีวิต มีความรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในปัจจุบัน ซึ่งยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) ได้กล่าวว่า ในส่วนของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทยในภาพรวมมีแนวโน้มที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องจากผลของการยกระดับสุขภาวะ การเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา และระดับรายได้ที่เพิ่มขึ้น ตามดัชนีการพัฒนามนุษย์ของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติสะท้อนว่าคนไทยทุกช่วงวัยมีความรู้ความสามารถโดยรวมเพิ่มขึ้น แต่กลับพบว่ามีทักษะด้าน

การอ่านหรือการศึกษาหาความรู้ลดลง และมีจำนวนเยาวชนที่ไม่ได้เรียนและไม่ได้ทำงานใดๆ เพิ่มขึ้น ทำให้ศักยภาพของเยาวชนกลุ่มนี้ไม่ได้ถูกนำมาใช้ประโยชน์และไม่ได้รับการพัฒนา ซึ่งประเด็นด้านการพัฒนาทุนทรัพยากรมนุษย์เชิงคุณภาพเป็นความท้าทายที่สำคัญของไทยมาโดยตลอด จากระบบและคุณภาพการศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาอยู่ในเกณฑ์ต่ำจากรายงานขององค์กรเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา ที่ทำการทดสอบความรู้ความเข้าใจของนักเรียนอายุ 15 ปีทั่วโลก ในด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และการอ่าน พบว่านักเรียนไทยร้อยละ 59.5 อยู่ในกลุ่ม ที่ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน และมีนักเรียนไทยเพียงร้อยละ 0.18 ที่ทำคะแนนได้ในระดับสูงกว่าค่ามาตรฐานทั้งยังขาดความเชื่อมโยงระหว่างระบบการศึกษาและตลาดแรงงาน และยังมีระบบฐานข้อมูลอุปสงค์และอุปทานกำลังคนของประเทศเพื่อประกอบการวางแผนพัฒนากำลังแรงงาน ที่จะช่วยระบุถึงสมรรถนะและทักษะที่จำเป็นของงานแต่ละอาชีพซึ่งเป็นสิ่งที่ภาคธุรกิจให้ความสำคัญมากกว่าคุณวุฒิทางการศึกษา จึงเป็นข้อจำกัดในการผลิตและยกระดับทักษะแรงงานให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและทิศทางการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศสู่ฐานนวัตกรรม ที่มีแนวโน้มความต้องการทักษะที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากขึ้น อาทิ ความรอบรู้ด้านดิจิทัล การจัดการข้อมูล ปัญญาประดิษฐ์ รวมไปถึงทักษะที่เทคโนโลยีไม่สามารถทดแทนได้ โดยเฉพาะทักษะทางพฤติกรรม อาทิ ทักษะมนุษยการคิดเชิงวิพากษ์ การทำงานเป็นทีม หรือความคิดสร้างสรรค์ (สมฤทัย ล้อแก้ว มณี.2563)

การศึกษาได้รับการคาดหวังให้ทำหน้าที่ต่าง ๆ มากมาย ทั้งในทางสังคม การเมือง และ เศรษฐกิจ นับตั้งแต่การช่วยให้ประชาชนอ่านออกเขียนได้และคิดเป็น เรียนรู้จริยธรรมและความเป็น พลเมืองตลอดจนพัฒนาทักษะทางเศรษฐกิจ ซึ่งจะช่วยเพิ่มความเท่าเทียมในสังคมในระยะยาว จากบทบาทหน้าที่ที่สำคัญหลายประการดังกล่าว การศึกษาที่ไม่มีคุณภาพจึงก่อให้เกิดปัญหาร้ายแรง ต่อประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งในศตวรรษที่ 21 ซึ่งประชาชนต้องการทักษะการคิดและการดำรงชีวิตที่ แตกต่างจากอดีตที่ผ่านมาอย่างมีนัยสำคัญ (อรรชรวรรณสอน.2563) ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาในปัจจุบันผู้บริหารสถานศึกษาต่างต้องการบริหารงานโรงเรียนให้ไปสู่การบรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษาที่กำหนดไว้ในวิสัยทัศน์ของโรงเรียนตลอดจนพยายามที่จะพัฒนาปัจจัยหลายๆด้านที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษา โดย Reid, David, and Peter (1988) กล่าวว่าโรงเรียนจะมีประสิทธิผลหรือขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายๆ ด้านซึ่งมีความสัมพันธ์กับผู้บริหารการศึกษาในการบริหารงานไปสู่ความสำเร็จ เช่น ผู้บริหาร ครูผู้สอน สถานศึกษา ความสำเร็จของโรงเรียนในหลายๆด้านย่อมเป็นผลมาจากปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนที่เกื้อหนุนและส่งเสริม จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการบริหารจัดการโรงเรียน ประกอบด้วย คุณภาพบุคลากร คือ คุณลักษณะและพฤติกรรมของครู และผู้บริหาร นโยบาย และการปฏิบัติ และวัฒนธรรมองค์กร จากการวิเคราะห์วัตถุประสงค์ของการบริหารงานวิชาการโรงเรียน ประกอบการศึกษาวรรณกรรมอาจกล่าวได้ว่า ความสำเร็จการบริหารวิชาการของโรงเรียนในแต่ละระดับจะ

เกี่ยวข้องกับหลายสิ่งที่สำคัญ คือ 1)ระดับนักเรียน ผลที่แสดงถึงความสำเร็จควรให้ความสำคัญกับ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาและความสามารถในการตัดสินใจจริยธรรม 2)ระดับห้องเรียน ผลที่แสดงถึงความสำเร็จควรให้ความสำคัญกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน(ระดับห้องเรียน)ทัศนคติต่อการเรียนของนักเรียนความพึงพอใจในการทำงานของครู 3)ระดับโรงเรียน ผลที่แสดงถึงความสำเร็จควรให้ความสำคัญกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ระดับโรงเรียน) ความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร (ผลประเมิน) ประสิทธิภาพของโรงเรียน (นิธิวัฒน์ อินทสิทธิ์.2563) หากการพัฒนาการทางการเรียนรู้ของผู้เรียนลดลงนับเป็นปัญหาสำคัญที่จำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขคุณภาพของการเรียนการสอนจึงเป็นภารกิจสำคัญของผู้บริหารที่จะต้องบริหารสถานศึกษาเพื่อเร่งรัดยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนให้ที่มีประสิทธิภาพสูงขึ้น(สิริพงศ์ พงศ์เชื้อทอง และ พงษ์ศักดิ์ รวมชมรัตน์.2566)

จากความสำเร็จจะเห็นได้ว่าคุณภาพของผู้เรียนนั้นขึ้นอยู่กับ การบริหารงานวิชาการเป็นหลัก เนื่องจากส่งผลโดยตรงต่อผู้เรียน หากโรงเรียนยังยึดติดกับรูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบเดิมๆ ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนย่อมไม่เกิดการพัฒนาดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา มีส่วนสำคัญมากในความสำเร็จของโรงเรียนในด้านต่างๆ จึงต้องบริหารสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จเพื่อสร้างหลักประกันและความเชื่อมั่นแก่ชุมชนสังคมผู้ปกครองและช่วยในการตัดสินใจของผู้ปกครองในการเลือกส่งบุตรหลานของตนเองเข้ามาศึกษาในโรงเรียน ผู้วิจัยจึงตระหนักและเห็นความสำคัญจึงสนใจศึกษารูปแบบความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการ ของบุคลากรทางการศึกษาสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร เพื่อให้ได้รูปแบบความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนในที่เหมาะสมและเป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการ ของบุคลากรทางการศึกษาสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษารูปแบบความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการ ของบุคลากรทางการศึกษาสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร
3. เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการ ของบุคลากรทางการศึกษาสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการ ของบุคลากรทางการศึกษาสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัย โดยเป็นการวิจัยการวิจัยนี้เป็นการใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods

Research) ที่ใช้วิธีการวิจัยทั้งเชิงปริมาณ (Quantitative) และเชิงคุณภาพ (Qualitative) ร่วมกัน ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ในครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดขอบเขต ดังนี้

ขอบเขตด้านประชากร

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยไม่ทราบขนาดของประชากรที่แน่ชัด และไม่ทราบสัดส่วนของประชากร

2. กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาครั้งนี้ คือ ของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 จำนวน 385 คน ได้มาโดยใช้ตารางกำหนดขนาดตัวอย่างของ ทาร์โร ยามาเน่ (Taro Yamane. 1970: 607 – 610 อ้างถึงใน ในตะวัน กำหอม. 2559)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลงานวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และแบบประเมินความเหมาะสม โดยดำเนินการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งตามขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการ ของบุคลากรทางการศึกษาสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สภาพปัญหาของการบริหารงานวิชาการ ของบุคลากรทางการศึกษาสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร 2 แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการ ของบุคลากรทางการศึกษาสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร มี 4 ด้านดังนี้ 1) ด้านผู้บริหารสถานศึกษา 2) ด้านครูผู้สอน 3) ด้านสถานศึกษา 4) ด้านผู้ปกครองและชุมชน

แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ประยุกต์ตามแนวคิดของลิเคิร์ทและได้กำหนดค่าของคะแนนช่วงน้ำหนักเป็น 5

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามปลายเปิดเพื่อให้ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการ ของบุคลากรทางการศึกษาสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร

ระยะที่ 2 สร้างรูปแบบความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการ ของบุคลากรทางการศึกษาสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยการสนทนากลุ่ม

1. กำหนดประเด็นปัญหาในการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับ รูปแบบความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการ ของบุคลากรทางการศึกษาสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานครประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสภาพภาพของผู้ให้ข้อมูลการสนทนากลุ่ม

ตอนที่ 2 ประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับรูปแบบความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการ ของบุคลากรทางการศึกษาสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีคำถามนำ คำถามหลัก และคำถามเพื่อสรุป โดยนำ ระดับสภาพปัญหาปัจจุบันและความต้องการจำเป็นมาหาคำตัดสินลำดับความสำคัญของความต้องการ

จำเป็น (Priority Needs Index : PNI) แล้วเลือกค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงสุด 3 อันดับ

ระยะที่ 3 ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการ ของบุคลากรทางการศึกษาสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการ ของบุคลากรทางการศึกษาสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของ Likert

ตอนที่ 2 ข้อคิดเห็นและเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวการพัฒนา รูปแบบความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการ มีลักษณะแบบปลายเปิด

การสร้างเครื่องและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การวิจัยครั้งนี้ มีการสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยดังต่อไปนี้

1. แบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการ ของบุคลากรทางการศึกษาสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนการสร้างดังนี้ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถาม และสังเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 ดำเนินการสร้างแบบสอบถามโดยกำหนดขอบเขตของข้อคำถาม และสร้างคำถามให้ครอบคลุมเนื้อหาที่จะศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 นำเสนอร่างแบบสอบถามอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอคำแนะนำ และตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา ภาษา สำนวนที่ใช้ให้ครอบคลุมรายละเอียดของเนื้อหาแล้วนำไปปรับปรุงแก้ไข

ขั้นตอนที่ 4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไข และผ่านการตรวจจากอาจารย์ที่ปรึกษาเรียบร้อยแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความตรงและความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ทำการตรวจสอบแก้ไขปรับปรุงข้อคำถามให้มีเนื้อหาครอบคลุมและสอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการศึกษา

ขั้นตอนที่ 5 การหาค่าความตรงของเครื่องมือมีหลายวิธี ขึ้นอยู่กับประเภทของความตรงในที่นี้ได้ เสนอวิธีการหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา ดังนี้

ความตรงเชิงเนื้อหา หมายถึง การที่เครื่องมือวัดมีข้อคำถามตรงตามเรื่องที่ต้องการจะวัดวิธีการวิเคราะห์จะดำเนินการหลังจากได้สร้างเครื่องมือวัดแล้ว โดยมีวิธีการดังนี้

5.1 ให้ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้มีประสบการณ์ในสิ่งที่ศึกษาวิจัยจำนวน 3 คน ช่วยประเมินเป็นรายบุคคลว่าข้อคำถามแต่ละข้อสามารถวัดได้ตรงกับจุดประสงค์ที่กำหนดหรือไม่ ค่า IOC ที่ได้อยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 ซึ่งหมายความว่า ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ได้ทำการพิจารณาแบบสอบถาม เนื้อหาการใช้ภาษาและโครงสร้างของแบบสอบถามว่าสามารถนำไปใช้ในการศึกษาคั้งนี้ได้

5.2 นำแบบสอบถามที่มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาไปทดลองใช้ (Try-out) กับบุคลากรทางการศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

5.3 นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้มาตรวจให้ความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ตามแบบครอนบัค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่น .920

5.4 นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

ขั้นตอนที่ 6 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบเป็นครั้งสุดท้ายก่อนนำไปพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้เป็นแบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยต่อไป

2. แบบบันทึกการสนทนากลุ่มเรื่อง รูปแบบความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการ ของบุคลากรทางการศึกษาสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สรุปเนื้อหาจากการตอบแบบสอบถามในวัตถุประสงค์ข้อที่ 1

ขั้นตอนที่ 2 นำประเด็นสภาพการบริหารงานวิชาการ ของบุคลากรทางการศึกษาสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร จากการตอบแบบสอบถามในวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 มากำหนดกรอบและประเด็นคำถามในแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

ขั้นตอนที่ 3 สร้างแบบบันทึกการสนทนากลุ่มฉบับร่างแล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของประเด็นคำถาม

3. แบบประเมินความเหมาะสมเรื่องรูปแบบความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการ ของบุคลากรทางการศึกษาสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สรุปเนื้อหาจากการสนทนากลุ่มในวัตถุประสงค์ข้อที่ 2

ขั้นตอนที่ 2 รูปแบบความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการ ของบุคลากรทางการศึกษาสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานครที่ได้จากการสนทนากลุ่มในวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 มาสร้างแบบประเมินความเหมาะสม

ขั้นตอนที่ 3 สร้างแบบประเมินความเหมาะสมฉบับร่างแล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของประเด็นคำถาม

ขั้นตอนที่ 4 นำแบบประเมินความเหมาะสมที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ทำการตรวจสอบแก้ไขปรับปรุงข้อคำถามให้มีเนื้อหาครอบคลุมและสอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการศึกษา

ขั้นตอนที่ 5 ปรับปรุงแก้ไขแบบประเมินความเหมาะสมตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบอีกครั้ง

ขั้นตอนที่ 6 นำแบบประเมินความเหมาะสมไปใช้เก็บข้อมูลจริงกับกลุ่มเป้าหมายต่อไป

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย แบ่งตามขั้นตอนการดำเนินงานวิจัยดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สภาพรูปแบบความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการ ของบุคลากรทางการศึกษาสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร

1. ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย เพื่อให้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการ ของบุคลากรทางการศึกษาสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1

2. สรุปรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อให้ได้มาซึ่งประเด็นคำถามในวัตถุประสงค์

ระยะที่ 2 สร้างรูปแบบความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการ ของบุคลากรทางการศึกษาสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยการสนทนากลุ่ม

1. ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย ถึงกลุ่มเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อขอความอนุเคราะห์ร่วมทำการสนทนากลุ่ม

2. ทำการสนทนากลุ่ม โดยนำประเด็นปัญหาและความต้องการจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 มากำหนดกรอบและประเด็นในการสนทนา เพื่อให้ได้มาซึ่งรูปแบบความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการ ของบุคลากรทางการศึกษาสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 2 คน บุคลากรทางการศึกษา จำนวน 2 คน และ ครู จำนวน 2 คน รวมทั้งหมด 6 คน

3. รวบรวมข้อมูลการสนทนากลุ่ม เพื่อนำมาสรุปเป็นรูปแบบความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการ ของบุคลากรทางการศึกษาสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร แล้วนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ผลเชิงคุณภาพ กำหนดระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตลอดจนการ วิเคราะห์เนื้อหา ให้แล้วเสร็จภายในเดือนมกราคม 2567

ระยะที่ 3 ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการ ของบุคลากรทางการศึกษาสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร

1. ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย เพื่อให้ตอบแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการ ของบุคลากรทางการศึกษาสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร

2. ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย และผู้วิจัยรับคืนด้วยตนเอง
3. นำแบบประเมินความเหมาะสมมาวิเคราะห์ผลเชิงปริมาณ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการ ของบุคลากรทางการศึกษาสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม จำนวน 385 ชุด พบว่ามีแบบสอบถามที่สมบูรณ์ จำนวน 385 ชุด แล้วจึงนำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์วิเคราะห์ผลทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อประมวลผลทางสถิติ

การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ จากแบบสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ยึดเนื้อหาข้อมูลเป็นเกณฑ์ แล้วสร้างข้อสรุป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามและมาวิเคราะห์ทางสถิติ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. ข้อมูลเกี่ยวกับระดับสภาพการบริหารงานวิชาการ ของบุคลากรทางการศึกษาสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ใช้วิธีหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วแปลความหมายค่าเฉลี่ย จัดลำดับโดยนำผลการเลือกตอบ แต่ละข้อแบบสอบถามของผู้ตอบแต่ละคนมาแจกแจง และจัดกลุ่มตาม แล้วนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ค่าเฉลี่ย (ในตะวัน กำหอม.2559:39)
3. ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม ซึ่งมีลักษณะเป็นความคิดเห็นและข้อเสนอแนะวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปเป็นความเรียง

ระยะที่ 2 สร้างรูปแบบความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการ ของบุคลากรทางการศึกษาสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ระยะที่ 3 ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการ ของบุคลากรทางการศึกษาสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. ข้อมูลเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการ ของบุคลากรทางการศึกษาสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ใช้วิธีหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วแปลความหมายค่าเฉลี่ย จัดลำดับโดยนำผลการเลือกตอบ แต่ละข้อแบบสอบถามของผู้ตอบแต่ละคนมาแจกแจง และจัดกลุ่มตาม แล้วนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ค่าเฉลี่ย (ในตะวัน กำหอม.2559:39)

สรุปผล

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการ ของบุคลากรทางการศึกษาสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพการบริหารงานวิชาการ ของบุคลากรทางการศึกษาสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร: ภาพรวม

(n = 385)

สภาพการบริหารงานวิชาการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การบริหาร	อันดับที่
1. ด้านผู้บริหารสถานศึกษา	4.13	0.71	มาก	1
2. ด้านครูผู้สอน	3.91	0.69	มาก	4
3. ด้านสถานศึกษา	4.01	0.68	มาก	3
4. ด้านผู้ปกครองและชุมชน	4.13	0.72	มาก	2
รวม	4.02	0.58	มาก	

จากตารางที่ 1 ผลการศึกษาการตอนที่ 1 การวิเคราะห์สภาพการบริหารงานวิชาการ ของบุคลากรทางการศึกษาสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมนั้นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายด้าน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่าอันดับที่ 1 คือ ด้านผู้บริหารสถานศึกษา รองลงมาคือด้านผู้ปกครองและชุมชน ด้านสถานศึกษา และอันดับสุดท้าย คือด้านครูผู้สอน ตามลำดับ

ระยะที่ 2 สร้างรูปแบบความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการ ของบุคลากรทางการศึกษาสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร

“การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาและคุณภาพการศึกษาของนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนและเป็นที่ปรึกษาในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ซึ่งสำนักการศึกษากรุงเทพมหานครเข้าใจถึงความสำคัญของบทบาทเหล่านี้ และได้ดำเนินการให้การสนับสนุนแก่ผู้ปกครองและชุมชนในการบริหารงานวิชาการอย่างเหมาะสม”

“ผู้ปกครองเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา โดยมีหน้าที่ในการสนับสนุนและส่งเสริมให้นักเรียนมีการเรียนรู้ที่ดีที่สุด ผู้ปกครองควรมีการเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของลูกนักเรียน เช่น การประชุมครูประจำเดือน การเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้นในโรงเรียน และการสนับสนุนให้ลูกนักเรียนมีการเรียนรู้ที่เต็มที่”

“ชุมชนเป็นส่วนสำคัญในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา เนื่องจากชุมชนเป็นสถานที่ที่เกิดการเรียนรู้และพัฒนาของนักเรียน ชุมชนสามารถสนับสนุนให้สถานศึกษามีการเรียนรู้ที่เต็มที่ได้โดยการเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้นในชุมชน เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรม การเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม และการสนับสนุนให้สถานศึกษามีการเรียนรู้ที่เต็มที่ “สำนักการศึกษากรุงเทพมหานครเข้าใจถึงความสำคัญของบทบาทของผู้ปกครองและชุมชนในการบริหารงานวิชาการ ดังนั้น สำนักการศึกษากรุงเทพมหานครได้ดำเนินการให้การสนับสนุนแก่ผู้ปกครองและชุมชนในการบริหารงานวิชาการอย่างเหมาะสม โดยจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ให้กับผู้ปกครองและชุมชน เพื่อสร้างความเข้าใจและความร่วมมือในการพัฒนาการศึกษาของนักเรียน นอกจากนี้ สำนักการศึกษากรุงเทพมหานครยังเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา”

ระยะที่ 3 ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการ ของบุคลากรทางการศึกษาสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบประเมิน จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงาน

ตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงาน	จำนวน(N)	ร้อยละ(%)
1. ผู้บริหารสถานศึกษา	10	12.50
2. ครูและบุคลากรทางการศึกษา	70	87.50
รวม	80	100.00

จากตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบประเมิน จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงาน พบว่า ผู้ตอบแบบประเมินเป็นครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 87.50 รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 12.50 ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารงานวิชาการ ของบุคลากรทางการศึกษาสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมนั้นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายด้าน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่าอันดับที่ 1 คือ ด้านผู้บริหารสถานศึกษา รองลงมาคือด้านผู้ปกครองและชุมชน ด้านสถานศึกษาและอันดับสุดท้าย คือด้านครูผู้สอน ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญดา ยงยศยิ่ง (2560) การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยะลา เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ระดับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา ยะลา เขต 3

ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ด้านได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และด้านการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็ง ด้านวิชาการ ตามลำดับ ส่วนด้านการแนะแนวการศึกษามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการแนะแนว และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤกร ปั่นพุ่มโพธิ (2561) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 ผลวิจัยพบว่า ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็น รายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้แก่ด้านคุณภาพการสอนของครูด้านความพึงพอใจในการทำงานของครู และด้านสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาตามลำดับ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของธัญดา ยงยศยิ่ง (2560) การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยะลา เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยะลา เขต 3 จำแนกตาม เพศอายุ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา มีทัศนะต่อการบริหารงานวิชาการของ ผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน

2. การสร้างรูปแบบความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการ ของบุคลากรทางการศึกษาสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม ด้านผู้บริหารสถานศึกษา ด้านครูผู้สอน ด้านสถานศึกษา ด้านผู้ปกครองและชุมชน การสร้างรูปแบบความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการของบุคลากรทางการศึกษาสำนักการศึกษาใน กรุงเทพมหานครเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากมีผลต่อการพัฒนาทางด้านการศึกษาและการเรียนรู้ของนักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานศึกษาที่มีความหลากหลายและมีความต้องการที่แตกต่างกัน ในด้านผู้บริหารสถานศึกษา ความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการขึ้นอยู่กับความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ชัดเจนและมีความรู้ความสามารถในการวางแผนและบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังต้องมีการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนการพัฒนาและการเรียนรู้ของบุคลากร ในด้านครูผู้สอน ความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถในการสอนและการวางแผนการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับนักเรียน ครูผู้สอนควรมีความเป็นผู้นำและสร้างสรรค์ในการสอน เพื่อให้นักเรียนได้รับการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และสามารถพัฒนาตนเองได้ในด้านสถานศึกษา ความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการขึ้นอยู่กับ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับการเรียนรู้ของนักเรียน สถานศึกษาควรมีการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพและสนับสนุนการพัฒนาทักษะของนักเรียนอย่างเต็มที่ และในด้านผู้ปกครองและชุมชน ความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการขึ้นอยู่กับ การมีความร่วมมือกับสถานศึกษาในการสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนควรมีการเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการพัฒนาทักษะของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีระภาพ เพชรมาลัยกุล (2561) เรื่องรูปแบบการบริหารงานวิชาการและการจัดการเรียนรู้เพื่อ เสริมสร้างคุณลักษณะและ ทักษะในศตวรรษที่ 21 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการศึกษาพบว่า 3. รูปแบบการบริหารสถานศึกษาศตวรรษที่ 21อาศัยแนวทางกระจายอำนาจให้ ผู้บริหาร

ตัดสินใจ มีอิสระ ทนการเปลี่ยนแปลง บริหารโดยใช้Frngเรียนเป็นฐานด้วยธรรมาภิบาลโปร่งใส และเน้นความมีส่วนร่วม การบริหารในรูปคณะกรรมการสถานศึกษาโดยใช้การบริหารเชิงกลยุทธ์และการพัฒนาระบบสารสนเทศ สื่อสารที่มีศักยภาพ รูปแบบการบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างทักษะผู้เรียนศตวรรษที่ 21 เป็นการบริหารวิชาการที่อิง แนวคิด ลักษณะแนวทางจัดโครงสร้างองค์ประกอบที่คำนึงถึง 1) ผลสัมฤทธิ์ 2) ผู้เรียนเป็นสำคัญ 3) สอดคล้องศักยภาพ ผู้เรียน 4) ฝึกปฏิบัติ 5) เน้นกิจกรรม 6) ฝึกการคิด 7)แสวงหาความรู้เรียนร่วมกัน 8) สอดคล้องความต้องการผู้เรียน เชื่อมโยงท้องถิ่น 9) เตรียมความพร้อมสู่สากลมุ่งความเป็นไทย 10) ครุมีอาชีพ 11) ตอบปฏิรูปการศึกษา 12) บริหาร แบบมีส่วนร่วม 13) มุ่งเป้าพัฒนาคุณลักษณะและทักษะศตวรรษที่21 14)การนิเทศภายใน 15) บริหารด้วยภาวะผู้นำ แบบสนับสนุน 16) ห้องเรียนและสภาพแวดล้อมในศตวรรษที่ 21 17) ระบบบริหารทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพ 18) การพัฒนาองค์กรรวม 19)การประเมินพัฒนาการการเรียนรู้ 20) เครือข่ายชุมชนวิชาชีพครูเพื่อการสอน 21) การพัฒนาหลักสูตร คุณภาพ และ22) การจัดรายวิชาเสริมคั่นคว่ำรายบุคคล รูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะทักษะผู้เรียนมีลักษณะ ดังนี้ 1) บูรณาการสาระ 2)แบบโครงงาน 3) สะเต็มศึกษา 4) เรียนรู้จากปัญหา 5)แบบร่วมมือ 6)แบบฝึก ปฏิบัติ 7) สร้างประสบการณ์เรียนรู้ 8) เน้นการสร้างผลงานและนวัตกรรม 9) เทคโนโลยีสารสนเทศ 10) สร้าง ความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเอง 11) การจัดการเรียนรู้แบบตกลึกความคิดรู้ 12) การเรียนการสอนแบบสาธิต 13) การฝึกคิด เชิงออกแบบ และ(14) กระบวนการ GPAS 5 ขั้นตอน

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการ ของบุคลากรทางการศึกษาสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่ารูปแบบความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการ ของบุคลากรทางการศึกษาสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร มีความเหมาะสมที่จะนำไปเป็นแนวในการพัฒนาบริหารงานวิชาการ ของบุคลากรทางการศึกษาสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร สอดคล้องกับงานวิจัยของ รูล (Ruhl, 1985) ซึ่งได้ศึกษาปัจจัยที่ช่วยพัฒนาโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จ ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่ช่วยให้โรงเรียนประสบความสำเร็จ 5 ด้านได้แก่ ความคาดหวังในความสำเร็จของภาระงาน ภาวะผู้นำของผู้บริหาร บรรยากาศของโรงเรียน เป้าหมายทางวิชาการของโรงเรียน และโปรแกรมการประเมินผล และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ คีใจ (Kijai,1987) ได้ศึกษาลักษณะของโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ จากปัจจัยพื้นฐาน 5 ประการ ได้แก่ บรรยากาศของโรงเรียน ภาพพจน์ของโรงเรียน ความเป็นผู้นำทางวิชาการความสามารถในการคิดคำนวณและความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของโรงเรียนสูงกว่าปัจจัยด้านอื่นๆ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1.1 ผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์และเป้าหมายในการจัดการศึกษาที่ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจน
- 1.2 ครูผู้สอนต้องมีเทคนิคการสอนใหม่ ๆ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียนและยอมรับการเปลี่ยนแปลง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

- 2.1 ควรศึกษาวิจัยรูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษาสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
- 2.2 ควรศึกษาวิจัยรูปแบบความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการ ของบุคลากรสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เอกสารอ้างอิง

- คัมภีร์ สุดแท้.(2553). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก. **วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม**, 4(2), 127-136.
- ธัญดา ยงยศยิ่ง.(2560). การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยะลา เขต 3. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- ธีระภาพ เพชรมาลัยกุล.(2562). รูปแบบการบริหารงานวิชาการและการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะและทักษะในศตวรรษที่ 21 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน: การวิเคราะห์เชิงปริมาณผสวนเชิงคุณภาพ. **วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ**, 11(1), 126-145.
- นฤกร ปั่นพุ่มโพธิ์. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7. **วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**, 13(1), 1- 3.
- นิธวัฒน์ อินทสิทธิ์.(2563). ปัจจัยเชิงสาเหตุแบบพหุระดับของประสิทธิผลการบริหารวิชาการ ของโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร. หลักสูตรการศึกษาคุชฎิบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ในตะวัน กำหม่อม.(2559). การวิจัยทางการศึกษา. เล่ม 1. โรงพิมพ์ทีคอม. จังหวัดมหาสารคาม. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยทองสุข.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์.(2553). การบริหารงานวิชาการ. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริม.

- สมฤทัย ล้อแก้วมณี.(2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการบริหารงานวิชาการวิทยาลัยการอาชีพและวิทยาลัย
สารพัดช่างในภาคตะวันออก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. **วารสารศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยนเรศวร**. 22(3), 275-287.
- สิริพงศ์ พงศ์เชื้อทอง และ พงษ์ศักดิ์ รวมชมรัตน์. (2566). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา
ในศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากาญจนบุรี.
วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย, 5(1), 13-24.
- อรชร วรรณสอน. (2563). **อนาคตคุณภาพการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนสังกัดเทศบาล ทักษะผู้เรียนใน
ศตวรรษที่ 21**. สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปกร.
- อรอัยริน เลิศจิรัชวงศา, ลندا นาคโปย และกัญญกร เอยมพญา. (2564). ทักษะการบริหารของ ผู้บริหารที่ส่ง
ผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี.
วารสารสิทธิประโยชน์, 22 (1), 270–271.
- Kijai, J.(1987).School : Effectiveness Characteristics and School Incentive Reward. **Dissertation
Abstracts International**. 48(04), 329-A.
- Reid, K., David, H., & Peter, H.(1988).Towards the effective school: The problem and some
solutions. Oxford: Basil Blackwell.
- Ruhl, M.L.(1985).The Development of a Servey of School Effectiveness Climate,. Principal
Leadership. **Dissertation Abstracts International**. 46(11), 3216-A.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
อำเภอเมืองยโสธร จังหวัดยโสธร

Factors Affecting the Quality of Accounting for Village and Urban Funds
Mueang Yasothon District, Yasothon Province

ปวีณา ภูระหงษ์

ภักดี โพธิ์สิงห์

นักศึกษาปริญญาโท ร.ป.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Pawina Poorahong

Phakdee Phosingh

M.P.A. Student (Public Administration), Rajabhat Mahasarakham University

Lecturer of Political Science and Public Administration, Rajabhat Maha Sarakham University

Corresponding E-mail : phramahakitanan3430@gmail.com

วันที่รับบทความ: 12 ธันวาคม 2566; วันที่แก้ไขบทความ 22 มกราคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 29 มกราคม 2567

Received: December 12, 2023; Revised: January 22, 2024; Accepted: January 29, 2024

บทคัดย่อ

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นสถาบันการเงินชุมชนที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากของประเทศไทย เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนสำหรับสมาชิกในการประกอบอาชีพและสร้างงาน สร้างรายได้ ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถ จัดระบบเงินกองทุน เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตัวเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานราก การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการทำบัญชี โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง อำเภอเมืองยโสธร จังหวัดยโสธร และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ กลุ่มตัวอย่าง คือ คณะกรรมการสมาชิกผู้รับผิดชอบในการจัดทำบัญชี จำนวน 465 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการทำบัญชี ด้านความรู้ทางด้านบัญชีของผู้ทำบัญชี ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดทำบัญชี และด้านหน่วยงานกำกับดูแลมีความสัมพันธ์และมีผลกระทบต่อคุณภาพการทำบัญชี เขียนเป็นสมการได้ดังนี้ $QUA = 0.304 + 0.353AKB + 0.070PAR + 0.251ACT + 0.269REG$ และสามารถร่วมกันพยากรณ์ ได้ร้อยละ 91.30 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลลัพธ์จากการวิจัยชี้ให้เห็นว่า กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาความรู้ทางด้านบัญชีของผู้ทำบัญชีโดยลงทุนจัดฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีให้กับผู้ทำบัญชี รวมถึงคณะกรรมการ และสมาชิกด้วย เพื่อให้ทุกท่านสามารถมีส่วนร่วมในการบริหารงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในส่วนขององค์กรควรสอดส่องดูแลแก้ไขปัญหาต่างๆ ของสมาชิก เพื่อให้เป็นธรรม มีความโปร่งใส สามารถ

ตรวจสอบได้ เชื่อถือได้ และมีการกำหนดขอบเขตระยะเวลาการทำงานที่ชัดเจน รวมถึงนำเสนอรายงานทางการเงินได้อย่างแม่นยำรวดเร็ว ทำให้การดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นไปอย่างมั่นคง นอกจากนี้ยังส่งผลให้สมาชิกของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีความเป็นอยู่ที่ดียิ่งขึ้น

คำสำคัญ : ปัจจัยที่ส่งผลต่อ; คุณภาพการทำบัญชี; กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

Abstract

Village and Urban Community Fund It is a community financial institution that is important to the development of Thailand's grassroots economy. It is a source of revolving funds for members to pursue a career and create jobs, generate income, and promote and develop villages and urban communities to have capacity. Organize the fund system Strengthen the self-reliance process of villages and urban communities. Stimulate the economy at the grassroots level. This research has the objective To study factors affecting the quality of accounting. By collecting data from village and urban community funds. Mueang Yasothon District, Yasothon Province and used a questionnaire as a tool. The sample group was a committee of 465 members responsible for accounting. Statistics used in data analysis included multiple regression analysis.

The research results found that factors affecting the quality of accounting knowledge of the bookkeeper Participation Training on accounting and the regulatory agency side has a relationship and affects the quality of accounting. It can be written as an equation as follows: $QUA = 0.304 + 0.353AKB + 0.070PAR + 0.251ACT + 0.269REG$ and together they can predict 96.30 percent with statistical significance at the .05 level. Results from the research indicate that Village and urban funds should focus on developing accountants' accounting knowledge by investing in training on bookkeeping for accountants. Including the committee and members as well So that everyone can participate in the management of the Village and Urban Community Fund. As for the organization, it should monitor and solve various problems of its members in order to ensure fairness. Be transparent Can be verified, reliable and has a clear scope of working time. including presenting financial reports with accuracy and speed Make the operations of the Village and Urban Community Funds stable. It also results in a better quality of life for members of the Village and Urban Fund.

Keywords: Factors affecting; Accounting quality; Village and urban community funds

บทนำ

กองทุนนี้ประกอบด้วย ทุนที่เป็นคนแต่ละคน ทุนทางสังคมที่ชักชวนคนแต่ละคนมาเป็นกลุ่มคนทุนทางวัฒนธรรม คือวิถีชีวิตร่วมกันของกลุ่มคน ทุนทางศีลธรรม หมายถึงความถูกต้องแห่งการอยู่ร่วมกัน ทุนที่เป็นเงินอันช่วยกันออมไว้เพื่อให้กระบวนการออมและการจัดการรวมทั้งตัวเงิน เป็นเครื่องกระตุ้นและส่งเสริมสร้างทุนที่ไม่ใช่เงิน 6 ประการ คือ คน สังคม วัฒนธรรม ศีลธรรม ทรัพยากร และ ปัญญา ถูกชักชวนเข้าด้วยกัน และคุณค่าที่ไม่ใช่เงินคือความใกล้ชิด ความเอื้ออาทรต่อกัน ความไว้วางใจ ความสุจริต ความเสียสละ คุณค่าที่ไม่ใช่เงินนี้มีพลังผูกพันเข้าไว้ด้วยกัน คุณค่านี้อาจเรียกว่าเป็นธรรมชาติแห่งการชักชวน ชุมชนจะก่อตัวขึ้นมาเองด้วย "ธรรมชาติแห่งการชักชวน" จอห์นสันและเดบิตโตโดยธรรมชาติ เป็นองค์กรโดยธรรมชาติ ซึ่งทำให้ทุกคนมีความสุขและสร้างสรรค์ ตรงกันข้ามกับองค์กรโดยอำนาจที่ใช้กันโดยทั่วไปไม่ว่าในทางการเมือง ราชการ การศึกษาที่บีบคั้นไม่สร้างสรรค์ และก่อให้เกิดความเครียด อำนาจและเงินที่เข้าทำลายคุณค่าที่ไม่ใช่เงิน และทำลายความเข้มแข็งของชุมชน หรือทำให้ความเป็นชุมชนไม่เกิดขึ้น แต่ถ้าเข้าใจใช้เงินให้ไปหนุนคุณค่าที่ไม่ใช่เงิน เงินก็มีประโยชน์ในการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนได้ ผู้ที่เข้าไปทำงานชุมชนจะมีแต่เจตนาดีอย่างเดียวไม่ได้ ทั่วโลกประสบความล้มเหลวในการแก้ไขความยากจนของคนชนบทเพราะอาศัยแต่เจตนาดีและเงิน มหาศาลจำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการทางด้านบัญชีและการเงินที่ดีด้วย (ประเวศ วะสี. 2544) ดังข้อมูลงบการเงินของกองทุนหมู่บ้านอำเภอเมืองยโสธร ในรอบบัญชีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2564 พบว่า กองทุนนั้นมีเงินทุนหมุนเวียนมูลค่าค่อนข้างสูง จากทั้งหมด 906 กองทุน มีสินทรัพย์รวม หนี้สินและทุนรวมสูงถึง 2,264,081,800.88 บาท ซึ่งเมื่อวิเคราะห์รายละเอียดแต่ละกองทุน จะเห็นว่า เงินสมทบ เงินประกันความเสี่ยง และกำไรสะสม ของแต่ละกองทุนมีความแตกต่างกันมาก อย่างมีสาระสำคัญ ทั้งที่กองทุนแต่ละแห่งได้รับเงินจัดสรรจากรัฐบาล ในจำนวน 2,200,000.00 – 2,500,000.00 บาท (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดยโสธร. 2564) ทั้งนี้ หากการจัดทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้านมีคุณภาพจะส่งผลให้ชุมชนมีสวัสดิการที่เพิ่มขึ้นกว่าเดิม กองทุนหมู่บ้านจึงจำเป็นต้องศึกษาและพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการทำบัญชี กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองยโสธร จังหวัดยโสธร เพื่อเพิ่มศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน และตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและจดทะเบียนกองทุนหมู่บ้าน พ.ศ. 2551 หมวด 3 การจัดการความรู้และการพิจารณาความพร้อม การมีระบบการตรวจสอบระบบบัญชีและการประเมินผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านโดยสมาชิก และมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพการดำเนินงานกิจกรรมของกองทุนหมู่บ้าน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการพึ่งพาตนเองเพื่อความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพสูงสุด และหมวด 7 การทำบัญชีและการตรวจสอบ ซึ่งในการจัดทำบัญชีสิ่งสำคัญคือผู้ทำบัญชี

ต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการบัญชีหมวดบัญชีวงจรบัญชีและการรายงานทางการเงินหากผู้ทำบัญชีไม่มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับบัญชีแล้วยากที่จะทำให้การจัดทำบัญชีประสบความสำเร็จได้ (ลลิตา แวนแก้ว, ญานินท์ ตั้งภิญโญพิศุณ และไตรรงค์ สวัสดิกุล, 2558) ปัจจัยที่จะส่งผลให้ เกิดคุณภาพการจัดทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้านจำเป็นต้องอาศัย ปัจจัยดังนี้ 1) ความรู้ทางด้านบัญชีของผู้ทำบัญชี 2) การมีส่วนร่วม 3) การฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดทำบัญชี 4) หน่วยงานกำกับดูแล

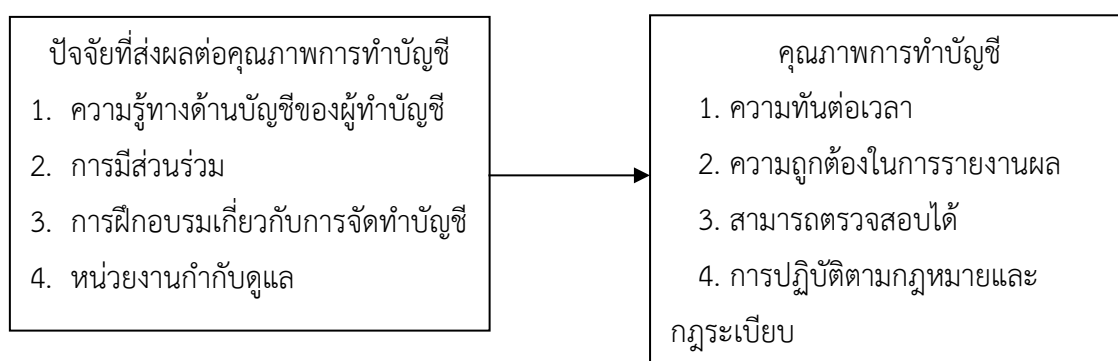
การทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีความสำคัญเพราะรายงานทางการเงินที่ได้จากการจัดทำบัญชีจะเป็นเครื่องมือในการวัดผลการดำเนินงานและแสดงฐานะการเงินที่แท้จริงของแต่ละกองทุนและเพื่อให้เป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติพ.ศ. 2551 ข้อ 46 ให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจัดทำบัญชีตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด และจัดทำรายการรับ - จ่ายเงินกองทุนหมู่บ้านอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง และแจ้งให้สมาชิกทราบ รวมทั้งให้จัดทำสรุปผลการดำเนินงานประจำปีรายงานต่อคณะกรรมการอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง ข้อ 47 ให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน จัดทำงบการเงินพร้อมทั้งรายละเอียดประกอบตามแบบที่คณะกรรมการกำหนด และส่งให้ผู้ตรวจสอบบัญชีที่คณะกรรมการกำหนดภายในระยะเวลาหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชีของทุกปี และข้อ 48 การจัดสรรกำไรสุทธิ เมื่อสิ้นปีบัญชีหากปรากฏว่าปีใดมีกำไรสุทธิคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านสามารถนำกำไรสุทธิมาจัดสรรตามระเบียบหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กองทุนหมู่บ้านกำหนด (ราชกิจจานุเบกษา. 2551) ทั้งนี้เพื่อสร้างระบบการควบคุมภายในของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองว่าเป็นไปตามที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด นอกจากนั้นยังเป็นที่ไปเพื่อใช้ข้อมูลในการวางแผนพัฒนากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่อไป ซึ่งคุณภาพการทำบัญชี คือ การจัดทำบัญชีที่เชื่อถือได้ มีเอกสารหลักฐานประกอบการบันทึกบัญชีที่ถูกต้องสมบูรณ์ ผู้จัดทำบัญชีมีความรู้ ความสามารถ เหมาะสมกับตำแหน่งที่ได้รับมอบหมาย ทั้งนี้ รายงานทางการเงินที่ได้จากการจัดทำบัญชีจะเป็นเครื่องมือในการวัดผลการดำเนินงานและแสดงฐานะการเงินที่แท้จริงของแต่ละกองทุน ได้แก่ 1) ความทันต่อเวลา 2) ความถูกต้องในการรายงานผล 3) ความสามารถตรวจสอบได้ 4) การปฏิบัติตามกฎหมายและกฎระเบียบ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องศึกษา เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง อำเภอเมืองยโสธร จังหวัดยโสธร เพื่อจะได้ข้อมูลสารสนเทศในการประกอบการวางแผนปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำบัญชีกองทุนหมู่บ้าน อำเภอเมืองยโสธร จังหวัดยโสธร ได้อย่างสอดคล้องกับคู่มือบัญชี สำหรับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและจดทะเบียนกองทุนหมู่บ้าน พ.ศ. 2551

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีต่อคุณภาพการจัดทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง อำเภอเมืองยโสธร จังหวัดยโสธร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีต่อคุณภาพการจัดทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง อำเภอเมืองยโสธร จังหวัดยโสธร ผู้วิจัยประยุกต์จากมาตรฐานการรายงานทางการเงิน (TFRS) เรื่อง กรอบแนวคิดสำหรับรายงานทางการเงินของสภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ (2563) ดังนี้ 1) ความทันต่อเวลา 2) ความถูกต้องในการรายงานผล 3) สามารถตรวจสอบได้ และ 4) การปฏิบัติตามกฎหมายและกฎระเบียบ ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้วิจัยสุ่มการสุ่มแบบโควต้า (Quota Sampling) ชุมชนเมืองจำนวน 17 แห่ง กองทุนหมู่บ้าน 134 แห่ง และชุมชนทหาร 4 แห่ง แห่งละ 3 ราย รวมทั้งสิ้น 465 ราย ซึ่งคณะกรรมการ สมาชิก ผู้รับผิดชอบในการจัดทำบัญชีเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยครั้งนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม โดยผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถาม จำนวน 465 ราย เมื่อครบกำหนดในการเก็บแบบสอบถาม ได้รับแบบสอบถามตอบกลับทั้งหมด 228 ราย เป็นแบบสอบถาม ที่มีความสมบูรณ์ทั้งสิ้น 228 ราย อัตราผลตอบแทนคิดเป็นร้อยละ 49.03 ซึ่งสอดคล้องกับ Aaker, Kumar & Day (2001) ได้นำเสนอว่าการส่งแบบสอบถาม ต้องมีอัตราตอบกลับอย่างน้อยร้อยละ 20 จึงถือว่ายอมรับได้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งได้สร้างตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้น โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับคณะกรรมการ สมาชิก ผู้รับผิดชอบในการจัดทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง อำเภอเมืองยโสธร จังหวัดยโสธร ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วยเพศ อายุ การศึกษา รายได้ ตำแหน่ง ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการทำบัญชี ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ครอบคลุมเนื้อหาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการประยุกต์ใช้การบัญชีดิจิทัล จำนวน 4 ปัจจัย ประกอบด้วย ด้านความรู้ทางด้านบัญชีของผู้ทำบัญชี ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดทำบัญชี และด้านหน่วยงานกำกับดูแล

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการจัดทำบัญชี ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ครอบคลุมเนื้อหาประยุกต์ใช้การบัญชีดิจิทัล จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความทันต่อเวลา ด้านความถูกต้องในการรายงานผล ด้านสามารถตรวจสอบได้ และด้านการปฏิบัติตามกฎหมายและกฎระเบียบ

3. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การวิจัยครั้งนี้ได้ทำการทดสอบความเที่ยงตรง ของแบบสอบถามเป็นรายข้อ (Discriminant Power) โดยใช้เทคนิค Item-total Correlation ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการทำบัญชี ได้ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.493 - 0.944 และคุณภาพการทำบัญชีมีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.400 - 0.827 ซึ่งสอดคล้องกับ Nunnally (1978) ได้นำเสนอว่าการทดสอบค่าอำนาจจำแนกเกินกว่า 0.40 เป็นค่าที่ยอมรับได้ และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability Test) โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการทำบัญชี มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาอยู่ระหว่าง 0.778 - 0.929 และคุณภาพการทำบัญชี มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาอยู่ระหว่าง 0.778 - 0.929 อยู่ในระดับมากกว่า 0.70 ซึ่งสามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างได้ (Nunnally & Bernstein, 1994)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ และการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณถูกประยุกต์ใช้เพื่อทดสอบความสัมพันธ์และผลกระทบของปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการทำบัญชีที่มีต่อคุณภาพการทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง อำเภอเมืองยโสธร จังหวัดยโสธร ซึ่งเขียนเป็นสมการได้ดังนี้

$$\text{สมการ } QUA = \beta_0 + \beta_1AKB + \beta_2PAR + \beta_3ACT + \beta_4REG$$

เมื่อ β แทน สัมประสิทธิ์การถดถอย

QUA แทน คุณภาพการทํำบัญชี

AKB แทน ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการทํำบัญชี ด้านความรู้ทางด้ำนบัญชีของผู้ทํำบัญชี

PAR แทน ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการทํำบัญชี ด้านการมีส่วนร่วม

ACT แทน ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการทํำบัญชี ด้านการฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดทํำบัญชี

REG แทน ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการทํำบัญชี ด้านหน่วยงานกำกับดูแล

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการทํำบัญชีโดยรวม กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง อำเภอมืองยโสธร จังหวัดยโสธร

ตารางที่ 1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการทํำบัญชีโดยรวม กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง อำเภอมืองยโสธร จังหวัดยโสธร

ตัวแปร	คุณภาพการทํำบัญชีโดยรวม		t	p-value
	สัมประสิทธิ์การถดถอย	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน		
ค่าคงที่ (a)	0.304	0.042	7.174	0.000*
ด้านความรู้ทางด้ำนบัญชีของผู้ทํำบัญชี (AKB)	0.353	0.017	20.935	0.000*
ด้านการมีส่วนร่วม (PAR)	0.070	0.016	4.257	0.000*
ด้านการฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดทํำบัญชี (ACT)	0.251	0.012	21.794	0.000*
ด้านหน่วยงานกำกับดูแล (REG)	0.269	0.024	11.331	0.000*
F = 3316.199 p = 0.000 AdjR ² = 0.983, R = 0.956 , R ² = 0.913				

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 1 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการทํำบัญชี (FAC) มีความสัมพันธ์และผลกระทบต่อคุณภาพการทํำบัญชีโดยรวม (QUA) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สามารถสร้างสมการพยากรณ์คุณภาพการทํำบัญชีโดยรวม (QUA) จะได้ค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ปรับปรุง (Adj R²) เท่ากับ 0.983 R² = 0.913 หรือ ร้อยละ 91.30 โดยสามารถเขียนเป็นสมการได้ ดังนี้ QUA = 0.304 + 0.353AKB + 0.070PAR + 0.251ACT + 0.269REG

สรุปผลการวิจัย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการทํำบัญชี ด้านความรู้ทางด้ำนบัญชีของผู้ทํำบัญชี ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดทํำบัญชี และด้ำนหน่วยงานกํากับดูแลมีความสัมพันธ์และมีผลกระทบต่อคุณภาพการทํำบัญชี เขียนเป็นสมการได้ดังนี้ $QUA = 0.304 + 0.353AKB + 0.070PAR + 0.251ACT + 0.269REG$ และสามารถร่วมกันพยากรณ์ ได้ร้อยละ 96.30 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลลัพธ์จากการวิจัยชี้ให้เห็นว่า กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาความรู้ทางด้ำนบัญชีของผู้ทํำบัญชี โดยลงทุนจัดฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดทํำบัญชีให้กับผู้ทํำบัญชี รวมถึงคณะกรรมการ และสมาชิกด้วย เพื่อให้ทุกท่านสามารถมีส่วนร่วมในการบริหารงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในส่วนขององค์กรควรสอดส่องดูแลแก้ไขปัญหาต่างๆ ของสมาชิก เพื่อให้ความเป็นธรรม มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ เชื่อถือได้ และมีการกำหนดขอบเขตระยะเวลาการทำงานที่ชัดเจน รวมถึงนำเสนอรายงานทางการเงินได้อย่างแม่นยำรวดเร็ว ทำให้การดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นไปอย่างมั่นคง นอกจากนี้ยังส่งผลให้สมาชิกของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีความเป็นอยู่ที่ดียิ่งขึ้น

การอภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการทํำบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง อำเภอเมืองยโสธร จังหวัดยโสธร สามารถอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการทํำบัญชี ด้านความรู้ทางด้ำนบัญชีของผู้ทํำบัญชีมีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับคุณภาพการทํำบัญชีโดยรวม เนื่องจาก การทํำบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีความสำคัญเพราะรายงานทางการเงินที่ได้จากการจัดทํำบัญชีจะเป็นเครื่องมือในการวัดผลการดำเนินงานและแสดงฐานะการเงินที่แท้จริงของแต่ละกองทุนและเพื่อให้เป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติพ.ศ. 2551 ข้อ 46 ให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจัดทํำบัญชีตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด และจัดทำรายการรับ - จ่ายเงินกองทุนหมู่บ้านอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง และแจ้งให้สมาชิกทราบ รวมทั้งให้จัดทำสรุปผลการดำเนินงานประจำปีรายงานต่อคณะกรรมการอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง ข้อ 47 ให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจัดทำงบการเงินพร้อมทั้งรายละเอียดประกอบตามแบบที่คณะกรรมการกำหนด ซึ่งสอดคล้องกับ บุญช่วง ศรีธรรมาภรณ์ (2561, น. 117-121) ที่ได้ศึกษาผลกระทบของความชำนาญในวิชาชีพบัญชีที่มีต่อประสิทธิภาพการทำงานของนักบัญชีบริษัทกลุ่มร้อยละสามสิบสี่ผลการวิจัย พบว่า ความชำนาญในวิชาชีพบัญชี ด้านความรู้ มีผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิภาพการทำงานโดยรวม เนื่องจากในการปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายด้วยผลงานที่มีคุณภาพด้วยความถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ มีความน่าเชื่อถือและได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับ และด้ำนทักษะวิชาชีพ มีผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิภาพการทำงาน

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการทํำบัญชี ด้านการมีส่วนร่วม มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับคุณภาพการทํำบัญชีโดยรวม เนื่องจาก การที่ผู้จัดทํำบัญชี คณะกรรมการ และสมาชิก มีส่วนร่วมในการวางแผนงานและการดำเนินกิจกรรม นโยบายและระเบียบของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้ความร่วมมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของกองทุนหมู่บ้านเป็นหลัก ค้นหาปัญหาความต้องการและความเดือดร้อนของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน รวมถึงช่วยกันกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาและทบทวนแผนที่จะใช้แก้ไขปัญหาของกองทุนหมู่บ้าน จะทำให้งานทางการเงินจะเหมาะสมต่อรูปแบบธุรกิจ และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้ ซึ่งสอดคล้องกับ วรลักษณ์ วรรณโล (2559, น. 103-112) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของธุรกิจชุมชนในการจัดทํำบัญชี พบว่า เพื่อลดปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดทํำบัญชีของชุมชนและเพื่อให้ชุมชนยอมรับในวิธีการที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนด การมีส่วนร่วมในการจัดทํำบัญชีของธุรกิจชุมชนโดยให้การร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมตัดสินใจ ให้เหมาะสมกับแต่ละประเภทธุรกิจและตรงกับความต้องการของชุมชน โดยทำเป็นหลักสูตรฝึกอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับการจัดทํำบัญชีที่ธุรกิจชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนด เพื่อให้ธุรกิจชุมชนนำไปปฏิบัติได้จริง และรายงานที่ได้มีความถูกต้อง มีความครบถ้วน และทันเวลา ยืดหยุ่นสอดคล้องต่อความต้องการการใช้ข้อมูลของธุรกิจชุมชนนั้นๆ เพื่อประโยชน์ในการวางแผนในอนาคตของธุรกิจชุมชนให้อยู่รอดได้อย่างมีความสุขในสภาพสังคมประเทศที่กำลังเผชิญกับปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจ

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการทํำบัญชี ด้านการฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดทํำบัญชี มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับคุณภาพการทํำบัญชีโดยรวม เนื่องจาก การที่ผู้จัดทํำบัญชี คณะกรรมการ และสมาชิก ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาความรู้ความสามารถด้านการจัดทํำบัญชี รวมถึงประเด็นต่าง ๆ ที่ไม่ใช่ความรู้ทางด้านวิชาชีพโดยตรง เพื่อทำให้มีความเข้าใจในการวิเคราะห์และนำมาปฏิบัติงานภายในองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ กษมาพร ยังสั้มป่อย (2561) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของผู้ทํำบัญชีวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า การฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดทํำบัญชีตามมาตรฐานผ่านการเข้าร่วมอบรม สัมมนาที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ทำให้ทราบและมีความเข้าใจในหลักเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับ ขั้นตอนการลำดับก่อน-หลังในการจัดทํำบัญชีอันประกอบด้วย การรวบรวมข้อมูล การบันทึกข้อมูล การจำแนกรายการ และการสรุปผลข้อมูล รวมถึงมีพื้นฐานความรู้ทางเทคโนโลยีสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพบัญชีสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพบัญชีได้อย่างเหมาะสม

4. ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการทํำบัญชี ด้านหน่วยงานกำกับดูแล มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับคุณภาพการทํำบัญชีโดยรวม เนื่องจาก การที่หน่วยงานมีการกำกับดูแลผู้จัดทํำบัญชี คณะกรรมการ และสมาชิก โดยให้ความสำคัญในส่วนของการสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม สนับสนุนให้มีการจัดอบรมให้กับคณะกรรมการ สมาชิกและผู้จัดทํำบัญชีอย่างต่อเนื่อง เพื่อความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบบัญชีของกองทุน

หมู่บ้านและจัดทำบัญชีให้ถูกต้องเป็นไปตามรูปแบบที่ กทบ.กำหนด จะก่อให้เกิดองค์กรที่มีความเข้มแข็งทางด้านบัญชี สามารถนำรายงานทางการเงินที่มีประสิทธิภาพตรงต่อความต้องการไปใช้ประโยชน์ได้ต่อไป ซึ่งไม่สอดคล้องกับ ขวัญชนก ห่านนิมิตกุลชัย (2556) ได้ศึกษาเรื่อง แนวปฏิบัติและปัญหาในการจัดทำบัญชีของผู้ทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสกลนครพบว่า ปัจจัยด้านประสบการณ์ในการทำบัญชี (X2) การฝึกอบรมด้านการทำบัญชี (X3) และการสนับสนุนจากหน่วยงานกำกับดูแล (X5) ไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการจัดทำบัญชีของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต แสดงให้เห็นว่า ประสบการณ์ในการทำบัญชีการอบรมด้านการทำบัญชีและการสนับสนุนจากหน่วยงานกำกับดูแลที่ผู้ทำบัญชีของกลุ่มออมทรัพย์ได้รับ ยังไม่สามารถสนับสนุนให้ผู้ทำบัญชีสามารถทำบัญชีได้อย่างมีประสิทธิภาพได้ หรือด้านประสบการณ์ในการทำบัญชีที่ผู้ทำบัญชีอาจไม่ใช้การทำบัญชีที่ถูกต้องตามระเบียบที่กำหนด

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 จากการศึกษาในครั้งนี้ทำให้ทราบถึงประสิทธิภาพในการจัดทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในจังหวัดนครราชสีมา จากปัจจัยการจัดทำบัญชี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความเข้าใจในขั้นตอนการจัดทำบัญชี ด้านประสบการณ์ในการจัดทำบัญชี และด้านจรรยาบรรณในการปฏิบัติงาน ปัจจัยทั้ง 3 ด้านของผู้จัดทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีความสำคัญต่อการคัดเลือกผู้จัดทำบัญชีที่มีพื้นฐานความรู้ ความเข้าใจและมีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำบัญชีให้เป็นผู้จัดทำบัญชีกองทุน และผู้จัดทำบัญชียึดหลักประพฤติอันดีงามปฏิบัติตามคุณธรรมจริยธรรมมุ่งประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว เพื่อให้กระบวนการในการจัดทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีความครบถ้วน ถูกต้อง และน่าเชื่อถือ ทำให้ผลการดำเนินงานกองทุนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นซึ่งข้อมูลที่ได้จากการวิจัยนี้ผู้ที่สนใจสามารถใช้ศึกษาต่อไปได้

1.2 การจัดทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านต้องมีการอบรมคุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์ เนื่องจากผลจากการศึกษาประสิทธิภาพในการจัดทำบัญชี ผู้จัดทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีจัดทำบัญชีด้วยความซื่อสัตย์ไม่ทุจริต ไม่คดโกง ยึดถือ กฎระเบียบข้อบังคับตามระเบียบกองทุนหมู่บ้านทำให้ข้อมูลที่ได้จากการจัดทำบัญชีและรายงานทางการเงินมีความเที่ยงตรง และมีผลการดำเนินงานถูกต้อง ครบถ้วน มีความน่าเชื่อถือมีประสิทธิภาพหากผู้จัดทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านไม่มีความซื่อสัตย์ จะส่งผลให้ประสิทธิภาพในการจัดทำบัญชีกองทุนได้ข้อมูลที่ไม่ถูกต้องครบถ้วน ขาดความน่าเชื่อถือ

1.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เช่น สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ ควรกำหนดนโยบายในการพัฒนาเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจด้านการจัดทำบัญชี เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติที่ถูกต้อง มีความแม่นยำในการจัดทำบัญชีให้กับผู้จัดทำบัญชีกองทุน เพื่อให้การจัดทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาและพัฒนาประสิทธิภาพการจัดทำบัญชี กับกลุ่มตัวอย่างในเขตจังหวัดอื่น เพื่อศึกษาเปรียบเทียบถึงประสิทธิภาพในการจัดทำบัญชีของทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2.2 ควรทำการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยด้านอื่น ๆ เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีของทุนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการจัดทำบัญชีของทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยความช่วยเหลือจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็น รวมทั้งคณาจารย์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ ขอขอบพระคุณทุกภาคส่วนราชการที่ให้ความอนุเคราะห์อำนวยความสะดวกแก่ผู้วิจัย และขอขอบพระคุณผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่านที่กรุณาตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ครอบครัว ญาติพี่น้องทุกคน ที่ให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมาประโยชน์จากงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้แก่ บิดา - มารดา ตลอดจนบูรพาจารย์ทุกท่านที่ได้ประศาสน์การศึกษาแก่ผู้วิจัย

เอกสารอ้างอิง

- กรวิภา อรินใจ.(2553) ปัญหาด้านการจัดทำบัญชีและการควบคุมภายในของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- กษมาพร ยังสัมป่อย. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชีวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ขวัญชนก ห่านนิมิตกุลชัย.(2556) แนวทางปฏิบัติและปัญหาในการจัดทำบัญชีของผู้ทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสกลนคร.ใน Proceedings เรื่องเต็มการประชุมวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 51.
- ซัชชญา ภูวปริยาร. (2553) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดทำบัญชีและงบการเงินของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในมุมมองของผู้ผ่านการอบรมผู้ตรวจสอบบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธิดาพร อินชุม.(2554) ปัญหาด้านจัดบัญชีและการควบคุมภายในของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในอำเภोजอมทอง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธีรศักดิ์ แซ่มซ้อย, ขวัญ ธรรมไชยงกูร, เจษฎาภรณ์ พรหมจักรแก้ว, จุฬารัตน์ ปิงพะยอม, ศรารัตน์ ตรีเจริญ และอัมวิภา วันมาละ. (2557). การศึกษาระบบบัญชีกองทุนหมู่บ้านกรณีศึกษาหมู่บ้านเจดีย์ขาว หมู่

- ที่ 5 ตำบลริมปิง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์. เชียงใหม่. : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา.
- บุญช่วง ศรีธรรมาภรณ์. (2561). ผลกระทบของความชำนาญในวิชาชีพที่มีต่อประสิทธิภาพการทำงานของนักบัญชีบริษัทกลุ่มร้อยละสามสิบ. วารสารวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 13(2), 103-124.
- ยุพาพร รูปงาม. (2545). การมีส่วนร่วมของข้าราชการสำนักงานงบประมาณในการปฏิรูประบบราชการ. ปรินญา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2551). ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2551. เล่ม 125 ตอนที่ 238 ก. 1-46.
- ลลิตา แวนแก้ว, ญาณินท์ ตั้งภิญโญพุดผิคุณ และไตรรงค์ สวัสดิกุล.(2558) ความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติทางการบัญชีที่ดีกับคุณภาพการทำงานของผู้ทำบัญชีในจังหวัดขอนแก่น. วารสารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 34 (2), 155-163.
- วรลักษณ์ วรรณโล. (2559). การมีส่วนร่วมของธุรกิจชุมชนในการจัดทำบัญชี. วารสารการวิจัยกาสะลองคำ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 10 (1), 103-112.
- สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. (2563). มาตรฐานการรายงานทางการเงิน เรื่อง กรอบแนวคิดสำหรับการรายงานทางการเงิน. สืบค้นเมื่อ 21 กันยายน 2566 จาก https://eservice.tf.ac.or.th/get_file/index.php?file=Frame%20work.pdf
- สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. มาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ฉบับที่ 2 เรื่อง เนื้อหาของโปรแกรมการศึกษาทางวิชาชีพบัญชี. สืบค้นเมื่อ 21 กันยายน 2566 จาก <https://www.tf.ac.or.th/upload/9414/NL22dBADmo.pdf>
- สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. มาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ฉบับที่ 3 เรื่อง ทักษะทางวิชาชีพ. สืบค้นเมื่อ 21 กันยายน 2566 จาก <https://www.tf.ac.or.th/upload/9414/1s721TNQoM.pdf>
- สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. มาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ฉบับที่ 4 เรื่อง ค่านิยม จรรยาบรรณ และทัศนคติทางวิชาชีพ. สืบค้นเมื่อ 21 กันยายน 2566 จาก <https://www.tf.ac.or.th/upload/9414/TmPrSTfYeb.pdf>
- สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดยโสธร. (2564). การจัดทำบัญชีและการควบคุมภายในของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจังหวัดยโสธร. ยโสธร : สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดยโสธร.
- สุจิตา มณีรัตน์.(2558) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารทรัพยากรมนุษย์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลทักษิณ จังหวัดสุราษฎร์ธานี. ปรินญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. สุราษฎร์ธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

หทัยกาญจน์ วงศ์เรือง.(2558) ความสามารถของผู้จัดทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกรณีศึกษา
ตำบลบ้านยาง อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก. ปรินญามหาบัณฑิต. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัย
พิษณุโลก.

Aaker, D.A., V. Kumar & G.S. Day. (2001). **Marketing Research 7thed.** New York : John Wiley & Sons.

Black, K. (2006). **Business Statistics: for Contemporary Decision Making.** 4th ed., Business
Statistics for Contemporary Decision Making. New York: John Wiley and Sons.

Nunnally, J.C. & Bernstein I.H. (1994). **Psychometric Theory.** 4thed. New York : McGraw Hill.

การอนุรักษ์และการจัดการสถาปัตยกรรมไม้แบบดั้งเดิมอย่างยั่งยืนของสถาปัตยกรรมชนกลุ่มน้อยชาติ
พันธุ์ตั้งในเขตปกครองตนเองซานเจียงต่ง กว่างซี สาธารณรัฐประชาชนจีน
Conservation and Sustainable Management of Traditional Wooden Architecture of
Dong Ethnic Minority Architecture in Sanjiang Dong Autonomous County, Guangxi,
People's Republic of China

วัง เลย์

พิชัย สดภิภรณ์

นรินทร์า เคโส

หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Wang Lei

Pichai Sodhiban

Narinthra K-so

Doctor of Fine and Applied Arts Bangkokthonburi University, Thailand

Email: vivan898@hotmail.com

วันที่รับบทความ: 15 มีนาคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ 22 เมษายน 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 23 เมษายน 2567

Received: March 15, 2027; Revised: April 22, 2024; Accepted: April 23, 2024

บทคัดย่อ

เขตปกครองตนเองซานเจียงต่งในกว่างซี ประเทศจีนมีชื่อเสียงระดับโลกในด้านสถาปัตยกรรมไม้แบบดั้งเดิมของต้งอันเป็นเอกลักษณ์ โครงสร้างไม้แบบต้ง (Dong) เหล่านี้แสดงให้เห็นถึงประวัติศาสตร์อันยาวนานและประเพณีทางวัฒนธรรมของชาวต้ง (Dong) ด้วยงานฝีมืออันประณีต การออกแบบที่เป็นเอกลักษณ์ และความหมายแฝงทางวัฒนธรรมที่ลึกซึ้ง อย่างไรก็ตาม ด้วยความเร่งของกระบวนการปรับปรุงให้ทันสมัย โครงสร้างไม้แบบต้งของชาวต้งกำลังเผชิญกับความท้าทายที่รุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์และวิวัฒนาการของงานสถาปัตยกรรมไม้แบบต้งชนกลุ่มน้อยชาติพันธุ์ตั้งในเขตปกครองตนเองซานเจียงต่ง มณฑลกว่างซี สาธารณรัฐประชาชนจีน เพื่อการอนุรักษ์และการจัดการที่มีประสิทธิภาพของสถาปัตยกรรมไม้แบบต้งของสถาปัตยกรรมชนกลุ่มน้อยต้ง เพื่อสร้างกลยุทธ์การจัดการที่สร้างสรรค์และยั่งยืนของสถาปัตยกรรมไม้แบบต้งของสถาปัตยกรรมชนกลุ่มน้อยต้ง (Dong) ในเขตปกครองตนเองซานเจียงต่ง (Sanjiang Dong) กว่างซี สาธารณรัฐประชาชนจีน โดยศึกษาทบทวนวรรณกรรม การสังเกต การสอบถาม การสัมภาษณ์ และวิเคราะห์เพื่อหากลยุทธ์ในการกำหนดเป้าหมายแนวทางในการจัดการอย่างยั่งยืน ซึ่งส่งผลให้เข้าใจในความหมายแฝงลักษณะของวัฒนธรรมต้งในด้านสถาปัตยกรรมไม้แบบต้ง และมีมาตรการในการอนุรักษ์สืบทอดงานสถาปัตยกรรมไม้ต้งแบบต้ง ซึ่งเป็นกลยุทธ์แนวทางในการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

คำสำคัญ : การจัดการที่ยั่งยืน; สถาปัตยกรรมไม้แบบดั้งเดิม; สถาปัตยกรรมชนกลุ่มน้อยต้ง; เขตปกครองตนเองซานเจียงต้ง

Abstract

Sanjiangdong Autonomous Region in Guangxi China is world famous for its unique Dong traditional wooden architecture. These Dong wooden structures showcase the long history and cultural traditions of the Dong people with their exquisite craftsmanship. unique design and profound cultural connotations However, with the acceleration of the modernization process the traditional wooden structures of the Dong people are facing increasingly severe challenges. This research article aims to study the history and evolution of the traditional wooden architecture of the Dong ethnic minority in Sanjiangdong Autonomous Region. Guangxi, People's Republic of China For the preservation and effective management of the traditional wooden architecture of the Dong ethnic minority architecture. To create a creative and sustainable management strategy of the traditional wooden architecture of the Dong ethnic minority architecture in Sanjiang Dong Autonomous Region, Guangxi, People's Republic of China. By studying, reviewing literature, observing, questioning, interviewing and analyzing to find strategies for setting goals and guidelines for sustainable management. This results in understanding the connotation of the characteristics of the Dong culture in terms of Dong wooden architecture. And there are measures to preserve and inherit traditional wooden architecture. which is a strategic guideline for sustainable development going forward

Keywords: Sustainable Management; Traditional Wooden Architecture; Dong Minority Architecture; Sanjiangdong Autonomous Region

บทนำ

สถาปัตยกรรมไม้แบบดั้งเดิมของสถาปัตยกรรมชนกลุ่มน้อยต้ง โครงสร้างไม้แบบดั้งเดิมของต้งเป็นส่วนสำคัญของวัฒนธรรมต้ง มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและศิลปะอันยาวนาน เขตปกครองตนเองซานเจียงต้งในกว่างซี เป็นหนึ่งในการตั้งถิ่นฐานหลักของชาวต้ง และมีอาคารแบบดั้งเดิมมากมายที่มีสไตล์เป็นเอกลักษณ์ อย่างไรก็ตามด้วยการพัฒนาอย่างรวดเร็วของสังคมและการเร่งตัวของการขยายตัวของเมือง

อาคารแบบดั้งเดิมเหล่านี้ กำลังเผชิญกับภัยคุกคามและความท้าทายร้ายแรง จากการกัดเซาะตามธรรมชาติ การทำลายโดยฝีมือมนุษย์ และการขาดการบำรุงรักษา อาคารบางแห่งจึงได้รับความเสียหาย متفاوتกันไปตามสภาพ เช่น อาคารโบราณบางแห่ง หอกลอง สะพานลมและฝน อาคารที่พังกาศักดิ์มีปัญหา โครงสร้างเอียง คานเสาที่เน่าเปื่อย หลังคารั่ว จำเป็นต้องซ่อมแซมและป้องกันอย่างเร่งด่วน ดังนั้นจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาการปกป้องและการพัฒนาที่ยั่งยืนของโครงสร้างไม้แบบดั้งเดิมของต้ง (Dong) ในเขตปกครองตนเองซานเจียงต่ง กว่างซี เป็นวัฒนธรรมของอาคารที่ได้รับการคุ้มครองที่สำคัญ เราสามารถใช้พื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ในการกำหนดกลยุทธ์การป้องกันที่เหมาะสม

การวิจัยสถาปัตยกรรมไม้แบบดั้งเดิมที่ขาดหายไปของสถาปัตยกรรมชนกลุ่มน้อยต้ง แม้ว่าความสำคัญของโครงสร้างไม้แบบดั้งเดิมของต้ง (Dong) จะได้รับการยอมรับในระดับหนึ่ง แต่ก็ยังมีช่องว่างบางประการในการวิจัยในปัจจุบันเกี่ยวกับการปกป้องและการพัฒนาที่ยั่งยืน ประการแรก : ขาดวิธีการวิจัยที่เป็นระบบและกรอบทางทฤษฎี การวิจัยที่มีอยู่มุ่งเน้นไปที่คำอธิบายและการวิเคราะห์อาคารแต่ละหลังเป็นหลัก ประการที่สอง : เนื้อหาการวิจัยยังเจาะลึกไม่เพียงพอ การวิจัยเกี่ยวกับโครงสร้างไม้แบบดั้งเดิมของต้ง (Dong) มุ่งเน้นไปที่รูปแบบสถาปัตยกรรมและรูปลักษณะเป็นหลัก และมีการวิจัยเกี่ยวกับโครงสร้างภายใน เค่า โครงเชิงพื้นที่ รูปแบบการใช้งานค่อนข้างน้อย และขาดการวิจัยแบบสหวิทยาการ การปกป้องและการพัฒนาที่ยั่งยืนของโครงสร้างไม้แบบดั้งเดิมของต้ง (Dong) นั้นเกี่ยวข้องกับหลายสาขาวิชา เช่น สถาปัตยกรรม ศิลปะ สังคมวิทยาการจัดการ ฯลฯ การวิจัยในปัจจุบันยังขาดการบูรณาการทำงานร่วมกัน การขาดการศึกษาสิ่งเหล่านี้จำกัดความเข้าใจที่ครอบคลุมและการปกป้องโครงสร้างไม้แบบดั้งเดิมของต้ง จำเป็นต้องมีการวิจัยเชิงลึกเพิ่มเติม

สถาปัตยกรรมไม้แบบดั้งเดิมของสถาปัตยกรรมชนกลุ่มน้อยต้ง เผชิญกับวิกฤติเมื่อเวลาผ่านไป ปริมาณและคุณภาพของโครงสร้างไม้แบบดั้งเดิมยังคงลดลงอย่างต่อเนื่อง จากข้อมูลการสำรวจที่เกี่ยวข้องในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา อาคารแบบดั้งเดิมหลายแห่งในเขตปกครองตนเองซานเจียงต่ง ได้รับความเสียหายในระดับที่แตกต่างกันอันเนื่องมาจากภัยธรรมชาติ การขยายตัวของเมือง การย้ายถิ่นของประชากร นอกจากนี้ การพัฒนาความเป็นเมืองที่ทันสมัยยังส่งผลกระทบอย่างมากต่อโครงสร้างไม้แบบดั้งเดิมของชาวต้ง คนรุ่นใหม่จำนวนมากค่อย ๆ สูญเสียการรับรู้ถึงเอกลักษณ์และการสืบทอดวัฒนธรรม นำไปสู่การละทิ้งหรือถอนอาคารแบบดั้งเดิม ตามสถิติในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา อาคารแบบดั้งเดิมจำนวนมากได้ถูกรื้อถอนหรือปรับปรุงใหม่ทุกปี โดยหลายแห่งมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ดังนั้นจึงเป็นเรื่องเร่งด่วนที่จะต้องศึกษาการคุ้มครองและการพัฒนาที่ยั่งยืนของอาคารต้ง (Dong) ในเมืองซานเจียงต่ง กว่างซี การดำเนินการวิจัยที่เกี่ยวข้องอย่างทันทั่วทั้งที่สามารถใช้พื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ในการสนับสนุนทางเทคนิคสำหรับการปกป้องสืบทอด และชะลอการสูญหายของมรดกทางวัฒนธรรม

โดยสรุปอาคารโครงสร้างไม้แบบดั้งเดิมของชาวดอง ถือเป็นมรดกทางภูมิปัญญาของชาวดองมาเป็นเวลาหลายร้อยปี เมื่อเกิดความเสียหายทำให้การบูรณะเป็นไปได้ยาก ดังนั้นการดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับการคุ้มครองและการพัฒนาที่ยั่งยืนของอาคารโครงสร้างไม้แบบดั้งเดิมของชาวดองในเขตปกครองตนเองซานเจียงต่ง กว่างซี ถือเป็นเรื่องเร่งด่วนที่จำเป็นต้องรีบดำเนินการปกป้องโครงสร้างไม้แบบดั้งเดิมของดอง (Dong) เพื่อส่งเสริมการสืบทอดและการพัฒนาด้านสถาปัตยกรรมไม้ดั้งเดิมของดอง (Dong) ไว้ให้ยั่งยืนสืบไป

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาประวัติศาสตร์และวิวัฒนาการของงานสถาปัตยกรรมไม้แบบดั้งเดิมชนกลุ่มน้อยชาติพันธุ์ดองในเขตปกครองตนเองซานเจียงต่ง กว่างซี สาธารณรัฐประชาชนจีน
2. เพื่อการอนุรักษ์และการจัดการที่มีประสิทธิภาพของสถาปัตยกรรมไม้แบบดั้งเดิมของสถาปัตยกรรมชนกลุ่มน้อยดอง ในเขตปกครองตนเองซานเจียงต่ง กว่างซี สาธารณรัฐประชาชนจีน
3. เพื่อสร้างกลยุทธ์การจัดการที่สร้างสรรค์และยั่งยืนของสถาปัตยกรรมไม้แบบดั้งเดิมของสถาปัตยกรรมชนกลุ่มน้อยดอง (Dong) ในเขตปกครองตนเองซานเจียงต่ง (Sanjiang Dong) กว่างซี สาธารณรัฐประชาชนจีน

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยทำการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง คือทบทวนคำสำคัญของการวิจัย เรื่องการอนุรักษ์และการจัดการสถาปัตยกรรมไม้แบบดั้งเดิมอย่างยั่งยืน ของสถาปัตยกรรมชนกลุ่มน้อยชาติพันธุ์ดองในเขตปกครองตนเองซานเจียงต่ง กว่างซี สาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์งานวรรณกรรม โดยมีความสำคัญดังนี้

การจัดการที่ยั่งยืน เป็นแนวทางมาตรการที่จัดการปกป้อง คุ้มครอง พัฒนา สืบต่อมรดกทางวัฒนธรรมชนกลุ่มน้อยชาติพันธุ์ดองในเขตปกครองตนเองซานเจียงต่ง กว่างซี สาธารณรัฐประชาชนจีนโดยมีความสัมพันธ์พึ่งพากันและกันระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางสังคม ด้วยการจัดการที่ยั่งยืน (Wei Jie, Luo Youxian, 2009). แนะนำกรอบแนวคิด DPSIR และบนหลักการชั้นนำของการก่อสร้างระบบดัชนีการประเมินผลการพัฒนาที่ยั่งยืนของเมืองและหมู่บ้านทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่มีชื่อเสียง กรอบ DPSIR สำหรับ ในขั้นต้นจะมีการเสนอการประเมินการพัฒนาที่ยั่งยืนของเมืองและหมู่บ้านทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่มีชื่อเสียง และเสนอชื่อของเมืองประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่มีชื่อเสียง แนวคิดในการบูรณาการการประเมินการพัฒนาที่ยั่งยืนของหมู่บ้านจากข้อมูลพื้นฐานไปสู่ดัชนีที่ครอบคลุม การใช้กรอบการทำงานของ DPSIR เพื่อประเมินและเป็นแนวทางในการพัฒนาเชิงลึกของเมืองและหมู่บ้านทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมจะเอื้อต่อการปกป้องและการจัดการที่ยั่งยืนของเมืองและหมู่บ้านทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม (Zhang Jijun, Xu Liang, 2010). มุ่งเน้นไปที่การแนะนำรูปแบบพื้นฐานและคุณค่าของกลุ่มหมู่บ้านดอง

(Dong) ในระบบนิเวศดั้งเดิมในตูตัง (Dudong) และเสนอมาตรการรับมือเพื่อการคุ้มครองและการพัฒนาการท่องเที่ยวและการใช้ประโยชน์ (Ye Yanbing, Tang Liuli, Zhang Qi, 2012) ได้วิเคราะห์ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของหมู่บ้านตัง (Dong) ในกว้างซี รวมถึงปัญหาและปัจจัยที่มีอิทธิพลที่พวกเขาเผชิญในการพัฒนาในปัจจุบัน โดยพิจารณาจากสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติในท้องถิ่นและรากฐานทางเศรษฐกิจ พวกเขาเสนอให้มีการคุ้มครองอาคารหมู่บ้านตังในกว้างซี และให้คำแนะนำในการพัฒนาโดยเฉพาะ

สถาปัตยกรรมไม้แบบดั้งเดิม เป็นรูปแบบงานสถาปัตยกรรมไม้ที่เป็นมรดกภูมิปัญญาของชนกลุ่มน้อยชาติพันธุ์ตัง ในเขตปกครองตนเองซานเจียงต่ง กว่างซี มีลักษณะรูปแบบเฉพาะพื้นถิ่น งานที่เกี่ยวข้อง (Wu Peng, 2020). ได้ทำการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับลักษณะทางสถาปัตยกรรมของหอคอยง์ต๋อง Dong Tower และหอคอยง์ต๋องศาลาในเขตปกครองตนเองซานเจียงต่ง (Sanjiang Dong) ค้นพบว่าหอคอยง์ต๋องและอาคารหอคอยง์ต๋องศาลาในเขตปกครองตนเองซานเจียงต่ง มีลักษณะทางสถาปัตยกรรมเป็นของตัวเองทั้งในด้านระนาบ ระดับความสูง และโครงสร้าง ซึ่งส่วนใหญ่จะสะท้อนให้เห็นในรูปทรงโดยรวมตามลำดับ (He Chengzhan, Liang Song, Liu Kai, 2017). มุ่งเน้นไปที่การสร้างรูปแบบสำหรับอาคารตัง (Dong) แบบดั้งเดิมในกว้างซี (Qiao Rongrong, 2015). แนะนำรูปแบบและลักษณะของหมู่บ้านตัง (Dong) และหารือเกี่ยวกับสถานการณ์ปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางแก้ไขในการออกแบบโครงสร้างของหมู่บ้านตัง (Dong) และการ ปกป้องและพัฒนาสถาปัตยกรรมตัง (Dong)

สถาปัตยกรรมชนกลุ่มน้อยตัง เป็นรูปแบบงานสถาปัตยกรรมที่เป็นภูมิปัญญาของชนกลุ่มน้อยชาติพันธุ์ตังในเขตปกครองตนเองซานเจียงต่ง กว่างซี มีลักษณะรูปแบบเฉพาะพื้นถิ่นมีเอกลักษณ์เฉพาะแสดงถึงความเป็นกลุ่มก้อนของชาติพันธุ์ สอดคล้อง (Cai Ling, Deng Yi, 2010). วิเคราะห์ความสำคัญและข้อดีของการศึกษาอาคารและหมู่บ้านชาวตัง (Dong) จากมุมมองของมรดกทางวัฒนธรรมทางสถาปัตยกรรม และเสนอว่าการวิจัยสามารถเริ่มต้นได้จากการตรวจสอบและการเรียงลำดับมรดกทางสถาปัตยกรรมตัง (Dong) การวิเคราะห์และประเมินมรดกทางสถาปัตยกรรมตัง และการคุ้มครองและการใช้ประโยชน์จากมรดกทางสถาปัตยกรรมตัง แผนได้รับการพัฒนาในสามระดับและอธิบายเนื้อหาหลักของแต่ละระดับ (Zhang Jijun, Xu Liang, 2010). มุ่งเน้นไปที่การแนะนำรูปแบบพื้นฐานและคุณค่าของกลุ่มหมู่บ้านตัง (Dong) ในระบบนิเวศดั้งเดิมในตูตัง (Dudong) และเสนอมาตรการรับมือเพื่อการคุ้มครองและการพัฒนาการท่องเที่ยวและการใช้ประโยชน์ (Wang Xiaoxue, 2014). มุ่งเน้นไปที่ลักษณะของวัฒนธรรมสถาปัตยกรรมในพื้นที่ตัง (Dong) ของกว้างซี วิเคราะห์ปัญหาในปัจจุบันในการสืบทอดวัฒนธรรมสถาปัตยกรรม และเสนอข้อเสนอแนะที่สมเหตุสมผล

เขตปกครองตนเองซานเจียงต่ง คือเขตพื้นที่วัฒนธรรมชนกลุ่มน้อยชาติพันธุ์ตังในเขตปกครองตนเองซานเจียงต่ง กว่างซี สาธารณรัฐประชาชนจีน ที่มีรูปแบบงานสถาปัตยกรรมไม้เป็นมรดกภูมิปัญญาของท้องถิ่น โดย (Li Sheng'an, Tang Guifang, Chen Yanxia, 2018). ดำเนินการสัมภาษณ์แบบถามตอบแบบกำหนด

เป้าหมาย และแบบสำรวจสัมภาษณ์แบบคัดเลือกเกี่ยวกับสถานการณ์ปัจจุบันของการคุ้มครองและการสืบทอดที่อยู่อาศัยแบบดั้งเดิมของหมู่บ้านต้ง (Dong) ในเฉิงหยางเฉียว ซานเจียง กว่างซี และวิเคราะห์ปัญหาเก่าๆ และเหตุผลของการดำรงอยู่ของสิ่งเหล่านี้ในการปกป้องและการสืบทอดบ้านเรือนดั้งเดิมของต้ง ในเฉิงหยางเฉียว ซานเจียง กว่างซี และเมื่อรวมกับภูมิหลังในปัจจุบันของโลกาภิวัตน์และการให้ข้อมูลข่าวสาร มาตรการใหม่บางอย่างได้รับการเสนอเพื่อการปกป้องทางวิทยาศาสตร์ และสมเหตุสมผลและการสืบทอดวัฒนธรรม สถาปัตยกรรมแบบดั้งเดิมผ่านมุมมองระดับโลกและการใช้ช่องทางข้อมูล (Zhao Chengyu, 2020). นำชาวต้ง (Dong) ที่กระจายอยู่ในจังหวัด Qiandongnan ของก๊วยโจวเป็นตัวอย่าง โดยวิเคราะห์ลักษณะของอาคารต้ง (Dong) ภายใต้พื้นหลังของวัฒนธรรมดั้งเดิม โดยมีเนื้อหาหลักในการสืบทอดและปกป้องลักษณะทางสถาปัตยกรรมแบบดั้งเดิมของชาวต้ง

วรรณกรรมส่วนใหญ่ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการอนุรักษ์และการจัดการงานสถาปัตยกรรมไม้ดั้งเดิมของชนกลุ่มน้อยชาติพันธุ์ต้ง ในเขตปกครองตนเองซานเจียงต้ง กว่างซี สาธารณรัฐประชาชนจีน โดยกล่าวถึงประวัติศาสตร์ ภูมิวัฒนธรรม วิวัฒนาการสถาปัตยกรรมไม้ดั้งเดิม กลยุทธ์แนวทางในการดำเนินการจัดการในการอนุรักษ์ พื้นฟู และปกป้องคุ้มครอง เพื่อสร้างกลยุทธ์แนวทางในการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมให้คงอยู่คู่กับชนรุ่นหลังต่อไป

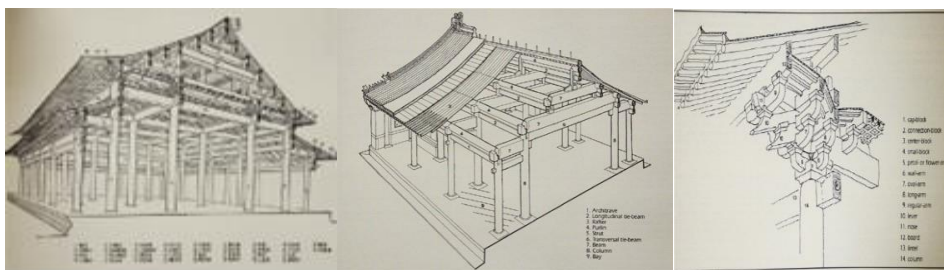
กรอบแนวคิดการวิจัย

การอนุรักษ์และการจัดการสถาปัตยกรรมไม้แบบดั้งเดิมอย่างยั่งยืนของชนกลุ่มน้อยชาติพันธุ์ต้ง ในเขตปกครองตนเองมณฑลกว่างซี เพื่อเป็นการจัดการที่ตอบสนองความต้องการในปัจจุบัน และไม่กระทบต่อคนรุ่นหลัง โดยการวิเคราะห์ประวัติศาสตร์แรกเริ่มของการสร้างงานสถาปัตยกรรม แล้วนำเสนอการจัดการอนุรักษ์ โดยการสร้างกลยุทธ์การจัดการสถาปัตยกรรมไม้ให้ยั่งยืน ซึ่งการจัดการที่ยั่งยืนนี้เน้นการพิจารณาจากปัจจัยด้านต่าง ๆ นำมาศึกษา และจะต้องคำนึงถึงความสมดุลทางระบบนิเวศไว้ด้วย

ภาพที่ 1 ภาพประกอบทฤษฎีการพัฒนาที่ยั่งยืน 2023

ที่มา : <http://www.nstda-tiis.or.th/our-rd-activities/sd-data/10yfp-scp/sfs-2/>

ภาพที่ 2 การวาดเส้นร่างด้วยมือของรายละเอียดสถาปัตยกรรมไม้แบบดั้งเดิม 2023

ที่มา : <https://www.dpm.org.cn/home.html>

ภาพที่ 3 แบบจำลองหอกลองสถาปัตยกรรมชนกลุ่มน้อยต่าง

ที่มา : researcher

ภาพที่ 4 แบบจำลองโครงสร้างไม้บ้านยกสูง

ที่มา : researcher

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง การอนุรักษ์และการจัดการสถาปัตยกรรมไม้แบบดั้งเดิมอย่างยั่งยืนของสถาปัตยกรรมชนกลุ่มน้อยชาติพันธุ์ตั้งในเขตปกครองตนเองซานเจียงต่ง กวางซี สาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

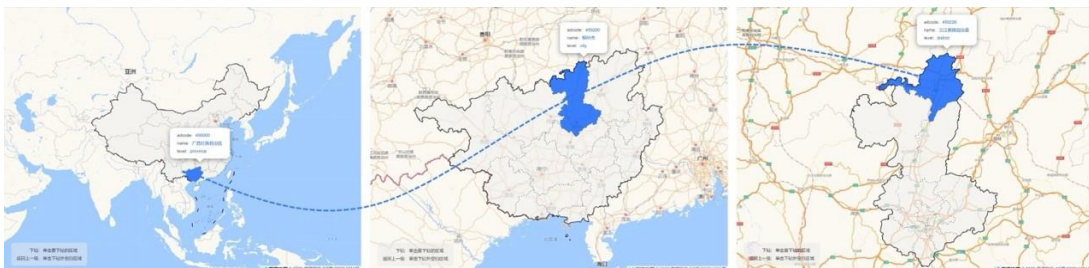
1.การเลือกกลุ่มประชากรกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการคัดเลือกจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่มีหน้าที่ดูแลชุมชนบุคคลที่มีความรู้ภูมิปัญญาในท้องถิ่นโดยการชี้แนะของชุมชน ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และองค์ประกอบทางสังคมเขตปกครองตนเองซานเจียงต่ง จำนวน 3 กลุ่ม โดยทุกกลุ่มคัดเลือกมากลุ่มละ 15 คน โดยใช้พื้นที่เขตปกครองตนเองซานเจียงต่ง กวางซี สาธารณรัฐประชาชนจีน

2.การสืบค้นข้อมูลด้านเนื้อหา ผู้วิจัยทบทวนวรรณกรรมจากเอกสารผู้ที่ทำการศึกษาเบื้องต้นเป็นเอกสารตำรา งานวิจัย ซึ่งมีการรวบรวมไว้แล้ว นอกจากนั้นได้ทำการสัมภาษณ์ผู้มีความรู้ของชุมชนและผู้เชี่ยวชาญ เพื่อสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมและเทียบกับเอกสารผู้ศึกษาไว้แล้ววิเคราะห์นำเสนอและสังเคราะห์ข้อมูล

3.ช่วงเวลาในการเก็บข้อมูล ใช้ข้อมูลเอกสารหนังสือ บทความจากการศึกษาในอดีตที่ผ่านมา จากหน่วยงานราชการรวบรวมไว้ ส่วนการสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่ปี 2021 เป็นต้นมา เป็นช่วงของการเก็บข้อมูลวิจัยครั้งนี้ สำหรับสถิติที่นำมาใช้นั้นถือว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรม มินกวีวิชาการรวบรวมไว้เบื้องต้นหลักฐานยังปรากฏอยู่ของชนกลุ่มน้อยชาติพันธุ์ตั้งในเขตปกครองตนเองซานเจียงต่ง กวางซี และมีคุณค่าสมควรอนุรักษ์ไว้อย่างเร่งด่วน

4.ด้านพื้นที่การศึกษา ผู้วิจัยเลือกกลุ่มพื้นที่ชนกลุ่มน้อยชาติพันธุ์ตั้ง ในเขตปกครองตนเองซานเจียงต่ง กวางซี สาธารณรัฐประชาชนจีน

เพื่อให้มีการพัฒนาที่ยั่งยืนจึงได้มีการศึกษาความเป็นมาและวิวัฒนาการ สู่การดำเนินการอนุรักษ์รูปแบบสถาปัตยกรรมไม้แบบดั้งเดิม โดยเน้นความสำคัญคุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์ รูปแบบและลวดลายสถาปัตยกรรมไม้ดั้งเดิม สู่การอนุรักษ์และการจัดการที่สร้างสรรค์สถาปัตยกรรมไม้อย่างยั่งยืนสืบไป

ภาพที่ 5 ที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของเขตปกครองตนเองซานเจียงต่ง กวางซี ประเทศจีน

ที่มา : researcher

ภาพที่ 6 ชาวดั้งในเขตปกครองตนเองซานเจียงต่ง กว่างซี ประเทศจีน 2023

ที่มา : <http://www.chinatourguide.com/>

ภาพที่ 7 หอกลอง สะพานลมและฝน และหมู่บ้านต่ง ในเขตปกครองตนเองซานเจียงต่ง กว่างซี 2023

ที่มา : <http://www.chinatourguide.com/>

ผลการวิจัย

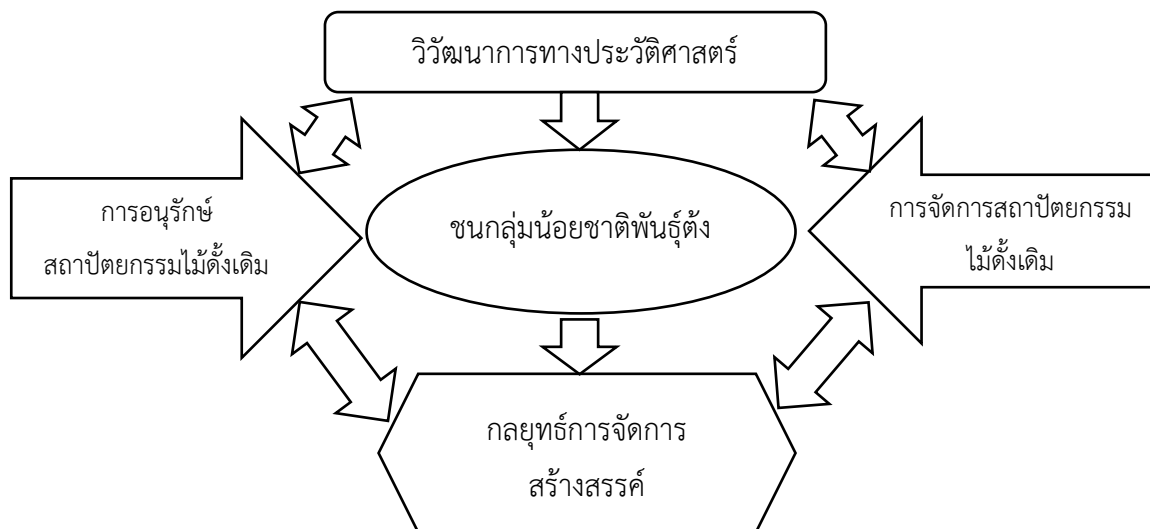
จากการศึกษา การอนุรักษ์และการจัดการสถาปัตยกรรมไม้แบบดั้งเดิมอย่างยั่งยืนของสถาปัตยกรรมชนกลุ่มน้อยชาติพันธุ์ต่งในเขตปกครองตนเองซานเจียงต่ง กว่างซี สาธารณรัฐประชาชนจีน ได้ผลดังต่อไปนี้

1. ความสำคัญคุณค่าด้านพัฒนาทางการประวัติศาสตร์พบว่าชนกลุ่มน้อยชาติพันธุ์ต่งในเขตปกครองตนเองซานเจียงต่ง กว่างซี สาธารณรัฐประชาชนจีน มีวิวัฒนาการของรูปแบบสถาปัตยกรรมไม้แบบดั้งเดิมมาอย่างยาวนาน มีมรดกภูมิปัญญาเป็นของตนเองอย่างมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ซึ่งสามารถพัฒนาต่อยอดสู่รูปแบบที่สร้างสรรค์ได้ในอนาคต

2. การอนุรักษ์และการจัดการที่มีประสิทธิผลของสถาปัตยกรรมไม้แบบดั้งเดิม สามารถนำมาสู่การออกแบบสร้างสรรค์ เป็นการสร้างงานศิลปะรูปแบบใหม่ในสังคมยุคปัจจุบัน ซึ่งเพิ่มคุณค่านำเสนอให้สังคมปัจจุบันเห็นคุณค่าของงานสถาปัตยกรรมไม้แบบดั้งเดิม สู่การฟื้นฟูรูปแบบลวดลายสร้างสรรค์งานชิ้นใหม่และส่งเสริมให้เห็นคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรม

3. แนวทางการสร้างกลยุทธ์การจัดการสร้างสรรค์และยั่งยืนของสถาปัตยกรรมไม้แบบดั้งเดิมโดยชนกลุ่มน้อยตั้ง มีการพัฒนาภูมิวัฒนธรรมของตนด้วยเทคโนโลยีการสร้างสรรค์เพื่อกระตุ้นความคิดสู่การปกป้อง สืบทอดพัฒนาสถาปัตยกรรมไม้ดั้งเดิมได้อย่างยั่งยืน

ดังนั้นแนวทางการสร้างกลยุทธ์การจัดการสร้างสรรค์งานสถาปัตยกรรมไม้ดั้งเดิมของชนกลุ่มน้อยชาติพันธุ์ตั้ง มีวิวัฒนาการมาตามลำดับเกิดจากความต้องการของชุมชนที่ต้องการอนุรักษ์ ปกป้อง พื้นฟู สืบทอด และหาแนวทางในการจัดการสร้างสรรค์งานสถาปัตยกรรมไม้ดั้งเดิม เพื่อให้คงอยู่สืบไป ดังภาพประกอบ

ภาพที่ 8 ผลการวิจัย

ภาพที่ 9 ขั้นตอนการก่อสร้างสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัยแบบดั้งเดิมตั้ง
ที่มา : researcher

ภาพที่ 10 ชั้นโครงสร้างสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัยแบบดั้งเดิมตั้ง
ที่มา : researcher

ภาพที่ 11 ชาวต่งปั่นด้ายในอาคารไม้
ที่มา : researcher

ภาพที่ 12 ชาวต่งทอผ้าในอาคารไม้
ที่มา : researcher

ภาพที่ 13 ชาวต้งสนทนากันที่หอกลอง
ที่มา : researcher

ภาพที่ 14 ทศนียภาพทางอากาศของเจียงหยาง พื้นที่สวยงามในเขตปกครองตนเองชานเจียงต้ง
ที่มา : researcher

อภิปรายผลการวิจัย

แนวทางการอนุรักษ์และการจัดการสถาปัตยกรรมไม้แบบดั้งเดิมของสถาปัตยกรรมชนกลุ่มน้อยชาติพันธุ์ต้ง ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลให้สังคมชนกลุ่มน้อย นำภูมิวัฒนธรรมที่มีมาพัฒนารูปแบบ เทคนิคกระบวนการสร้างสรรค์งานโดยให้คงเค้าโครงสร้างเดิม มีการเชื่อมโยงองค์ความรู้เดิมหลอมรวมกับความรู้สมัยใหม่ให้เกิดการพัฒนางานสู่การสร้างสรรค์ เป็นสิ่งที่สะท้อนถึงความก้าวหน้าทางความคิดที่สามารถนำความรู้ที่มีในชุมชนมาเผยแพร่ให้คงอยู่เหมาะสมกับสถานการณ์โลกปัจจุบัน ดังที่ (Zhang Jijun, Xu Liang, 2010). มุ่งเน้นไปที่การแนะนำรูปแบบพื้นฐานและคุณค่าของกลุ่มหมู่บ้านต้ง (Dong) ในระบบนิเวศดั้งเดิมในตู่ต้ง(Dudong) และเสนอมาตรการรับมือเพื่อการคุ้มครองและการพัฒนาการท่องเที่ยวและการใช้ประโยชน์สอดคล้องกับ (Wang Xiaoxue, 2014). มุ่งเน้นไปที่ลักษณะของวัฒนธรรมสถาปัตยกรรมในพื้นที่ต้ง (Dong)

ของกว้างซี วิเคราะห์ปัญหาในปัจจุบันในการสืบทอดวัฒนธรรมสถาปัตยกรรม และเสนอข้อเสนอแนะที่สมเหตุสมผล

ด้วยแนวทางดังกล่าวทำให้ชนกลุ่มน้อยชาติพันธุ์ตั้ง มีการพัฒนาองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมสู่การสร้างสรรค์ โดยวิธีการรวบรวมองค์ความรู้ถ่ายทอดรูปแบบ วิธีการ ประสบการณ์ให้แก่ชนรุ่นหลังได้เข้าใจในรากเหง้าทางวัฒนธรรมของตน อีกทั้งเป็นการสร้างมูลค่าทางวัฒนธรรมสถาปัตยกรรมไม่ให้เป็นที่ยึดถือของสังคมด้วยวิธีการจัดการพัฒนาแหล่งภูมิปัญญาที่มีให้มูลค่าเพิ่มในด้านการใช้ประโยชน์จากด้านการท่องเที่ยว พัฒนาชาติสู่ความเจริญอย่างยั่งยืน และเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกาภิวัตน์ซึ่งเป็นกลยุทธ์ในการบริหารจัดการชุมชนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้น รวมทั้งยังสามารถใช้ประโยชน์ของสิ่งที่มีในชุมชนเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ สร้างรายได้ให้กับชุมชนสังคม และยังคงรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนในการอนุรักษ์ ปกป้อง สืบทอดภูมิปัญญาวัฒนธรรมที่มีในชุมชนเพื่อให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้ในการรักษา หวงแหน ขึ้นชมและเห็นคุณค่าได้อย่างยั่งยืนสืบไป

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดในชุมชนกลุ่มน้อยชาติพันธุ์ตั้ง เกิดจากปัจจัยหลายประการที่เข้ามาสู่สังคม ทั้งวิถี วัฒนธรรม ค่านิยมความเชื่อ รูปแบบ กระบวนการทางสังคม ปัจจัยดังกล่าวก่อให้เกิดแนวทางใหม่ จึงเป็นเรื่องสำคัญที่ชุมชนกลุ่มน้อยชาติพันธุ์ตั้ง ควรให้ความสนใจและตระหนักเป็นอย่างยิ่ง ในการรักษาวัฒนธรรมด้านสถาปัตยกรรมไม้แบบดั้งเดิมให้คงอยู่ โดยอาศัยความรู้ที่มีอยู่ในการพัฒนาจากสิ่งเดิมสู่สิ่งใหม่อย่างสร้างสรรค์ จะทำให้รากฐานดั้งเดิมสามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรพัฒนาภูมิวัฒนธรรมที่มีอยู่ให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมรอบข้าง โดยต่อยอดให้เป็นนวัตกรรมใหม่ที่มีประโยชน์ คุณค่า ต่อผู้คนและสังคมเพื่อจะได้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตและศึกษาในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- Cai Ling, Deng Yi. (2010). Preliminary research on Dong architectural heritage and its protection and utilization. **Hunan Social Sciences**, (03), 198-200.
- He Chengzhan, Liang Song, Liu Kai. (2017). Construction and research of digital platform for traditional Dong architecture in Guangxi. **Journal of Guangxi University for Nationalities (Natural Science Edition)**, (02), 78-81.

- Li Sheng'an, Tang Guifang, Chen Yanxia. (2018). Investigation and research on the inheritance and protection of Dong village characteristic dwellings in Chengyang Bridge, Sanjiang, Liuzhou, Guangxi. **Journal of Wuzhou University**, (06), 62-66.
- Qiao Rongrong. (2015). Analysis on the architectural aesthetic structure design of traditional Dong villages. **Art Grand View**, (04), 114.
- Wang Xiaoxue. (2014). Research on the inheritance of architectural culture of Dong people in Guangxi. **Oriental Corporate Culture**, (16), 84-85
- Wei Jie, Luo Youxian. (2009). Sustainable development evaluation and management regulation of historical and cultural towns and villages based on DPSIR conceptual framework. **China Famous Cities**, (01), 41-45
- Wu Peng. (2020). **Comparative study on the architectural characteristics of tower-style and pavilion-style drum towers of Dong people in Sanjiang Dong Autonomous County (Master's thesis, Guilin University of Technology)**. <https://kns.cnki.net/KCMS/detail/detail.aspx? dbname=CMFD202101&filename=1020389410.nh>
- Ye Yanbing, Tang Liuli & Zhang Qi. (2012). Thoughts on the protection and development of Dong village buildings in Guangxi. **Sichuan Architectural Science Research**, (04), 101-103.
- Zhang Jijun, Xu Liang. (2010). Protection and tourism development and utilization of Dutong original ecological Dong village. **Market Forum**, (11), 83-84.
- Zhao Chengyu. (2020). Research on the architectural culture, inheritance and protection of Dong people in Guizhou. **Colorful Guizhou Culture Journal**, (00), 219-233.

พฤติกรรมในการเลือกตั้งของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลและนายกเทศมนตรี
เทศบาลตำบลห้องแซง อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร

Election Behavior of Citizens in Selecting Municipal Council Member and the Mayor
Hong Saeng Subdistrict Municipality Loeng Nok Tha District, Yasothon Province

ภัทรสุดา ดัดถยาวัฒน์, สุภาวดี วงษาลี

คำแดง บุญทศ, พิมพ์ชนก ภูมิพันธ์

ณัฐพ ถาวร, เกรียงไกร บุญประจง

จันทร์เพ็ญ ศรีชมภู, สนุก สิงห์มาตร

วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Phattharasuda Dudthuyawat, Supawadee Wongsali

Khamdaeng Bunthots, Pimchanok Phumphan

Nathapob Thaworn, Kreangkrai Boonprachong

Chanphan Sichompoo, Sanook Singmat

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Roiet Buddhist College

Email: 6417404039@mcu.ac.th

วันที่รับบทความ: 26 ธันวาคม 2566; วันที่แก้ไขบทความ 9 กุมภาพันธ์ 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 12 กุมภาพันธ์ 2567

Received: December 26, 2023; Revised: February 9, 2024; Accepted: February 12, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลและนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลห้องแซง อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร 2) เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลและนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลห้องแซง และ 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลและนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลห้องแซง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตชุมชนเทศบาลตำบลห้องแซง อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร จำนวน 367 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติในวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าการทดสอบแบบทางเดียว (t-test) และค่าการทดสอบแบบสองทาง (one-way ANOVA)

ผลการศึกษา พบว่า 1. พฤติกรรมในการเลือกตั้งของประชาชนในการเลือกสมาชิกสภาเทศบาลและนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลห้องแซง โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนในการเลือกสมาชิกสภาเทศบาลและนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลห้องแซง จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพนั้นไม่แตกต่างกันแต่ประการใด 3. ผลการศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางเกี่ยวกับพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนในการเลือกสมาชิกสภาเทศบาลและนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลห้องแซง ได้แก่ 1. หน่วยงานของรัฐควรมีการประชาสัมพันธ์โดยผ่านสื่อที่มีความใกล้ชิดกับประชาชน

มากที่สุด 2. หน่วยงานของรัฐให้ควรรู้แก่ประชาชนทราบถึงบทลงโทษของผู้ที่กระทำความผิดกฎหมายเลือกตั้ง และ 3. คณะกรรมการการเลือกตั้งควรพิจารณาบททวนระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ให้มีความยืดหยุ่นสามารถนำไปบังคับใช้กับการจัดการเลือกตั้งตามกฎหมายการเลือกตั้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : พฤติกรรม; การเลือกตั้ง; สมาชิกสภาเทศบาลและนายกเทศมนตรี

Abstract

The objectives of this research are 1) to study the election behavior of municipal council members and the mayor of Hong Saeng Subdistrict Municipality; Loeng Nok Tha District, Yasothon Province 2) to compare the behavior of the election of municipal council members and the mayor of Hong Saeng Subdistrict Municipality, and 3) to study recommendations for ways to change the behavior of the election of municipal council members and the mayor of Hong Saeng Subdistrict Municipality. The sample group includes people living in the Hong Saeng Subdistrict Municipality community. Loeng Nok Tha District, Yasothon Province, 367 people. The research instrument was a questionnaire. statistics in data analysis statistical average standard deviation Value of one-way test (t-test) and value of two-way test (one-way ANOVA).

The results of the study found that: 1. Election behavior of citizens in selecting municipal council members and mayor of Hong Saeng Subdistrict Municipality. Overall, it is at a high level. 2. Results of comparing people's voting behavior in selecting municipal council members and mayors of Hong Saeng Subdistrict Municipality, classified by gender, age, and educational level. And occupations are not different in any way. 3. The results of the study suggest guidelines regarding the election behavior of citizens in selecting municipal council members and the mayor of Hong Saeng Subdistrict Municipality, including: 1. Government agencies should have public relations. through the media that is closest to the people. 2. Government agencies should educate the public on the punishments for those who violate election laws, and 3. The Election Commission should consider reviewing various regulations. It is flexible and can be effectively applied to election management according to election law.

Keywords: Behavior; Election; Municipal council Members and Mayor

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่ปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยนับตั้งแต่ปีพ.ศ. 2475 ซึ่งการปกครองในระบบประชาธิปไตยนั้น เป็นการปกครองของประชาชนโดยประชาชนและเพื่อประชาชนการปกครองในระบอบประชาธิปไตยคือการปกครองที่อำนาจสูงสุดเป็นของประชาชน และประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ แต่ในทางปฏิบัติเป็นไปได้ที่ประชาชนทุกคนจะทำหน้าที่เป็นผู้ปกครองตนเองโดยตรงจึงต้องใช้ระบบตัวแทนโดยให้ประชาชนเลือกตั้งผู้แทนไปทำหน้าที่แทนตนเองแบบมีเงื่อนไขในระยะเวลาคราวละสี่ปีหากปฏิบัติหน้าที่ไม่ดีขาดประสิทธิภาพก็จะเลือกคนอื่นที่ดีกว่าในครั้งต่อไปซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยยึดหลักการสำคัญ 6 ประการคือ 1. หลักอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชนและการมีส่วนร่วมในการปกครองของประชาชน หมายความว่าอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศเป็นของปวงชน การปกครองต้องเป็นของประชาชนและเพื่อประชาชน 2. หลักเสียงข้างมากแต่คุ้มครองเสียงข้างน้อย หมายความว่าการตัดสินใจในนโยบายสำคัญๆ ต้องยึดถือเสียงข้างมากของส่วนใหญ่เป็นหลัก แต่ทั้งนี้ก็เพื่อคุ้มครองสิทธิของเสียงข้างน้อย 3. หลักการปกครองโดยกฎหมาย หมายความว่าประชาชนทุกคนต้องอาศัยกฎหมายเป็นเครื่องมือในการคุ้มครอง โดยที่ทุกคนได้รับความยุติธรรมภายใต้กฎหมายเดียวกัน 4. หลักสิทธิและเสรีภาพ คือ ประชาชนได้รับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ 5. หลักความเท่าเทียมกัน ถือว่าประชาชนทุกคนมีความเท่าเทียมกันในทุกโอกาส ไม่เลือกปฏิบัติไม่แบ่งแยกเพศ ศิพ ศาสนา ชนชั้น เรียกว่าไม่ลำเอียงเลือกที่รักมักที่ชัง 6. หลักเหตุผล คือการฟังเหตุผลของกันและกันเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น (พันธุ์ทิพา อัครธีรณัย, 2559) พฤติกรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งของประชาชนในการปกครองระบอบประชาธิปไตย คือ การเลือกตั้ง ซึ่งการเลือกตั้งนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งเนื่องจากการเป็นทางออกทางด้านสิทธิเสรีภาพทางความคิดของประชาชนที่ต้องการตัวแทนของตนเองให้มโนนโยบายในการบริหาร การเลือกตั้งเป็นกลไก การใช้อำนาจอธิปไตยโดยการไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้แทนที่มโนนโยบายตรงกับความต้องการของตนเองให้ไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนด้วยความชอบธรรม และเป็นกลไกที่จะควบคุมให้ผู้แทนที่ดำรงตำแหน่ง จากการเลือกตั้งตระหนักอยู่เสมอว่าต้องมีความรับผิดชอบต่อประชาชน เพราะประชาชนเป็นผู้กำหนดอนาคตทางการเมืองของตนด้วย ดังนั้นการเลือกตั้งจึงมีผลกระทบต่อการพัฒนาทางการเมืองโดยประชาชนจะสำนึกถึงความจำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่พลเมืองซึ่งต้องมีส่วนร่วมในการเลือกผู้แทนเข้าไปปฏิบัติหน้าที่แทนตน (ทรงพล โชติกเวชกุล, สุรพล พรหมกุล และ สมควร นามสีฐาน, 2562)

เทศบาลตำบลห้องแซงเป็นเทศบาลหนึ่งในราชอาณาจักรไทยที่ถูกกำหนดให้เป็นในเขตเลือกตั้งเทศบาลและนายกเทศมนตรี เนื่องจากเทศบาลตำบลห้องแซงนั้นมีพื้นที่ขนาดใหญ่และมีประชากรจำนวนมาก การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลและนายกเทศมนตรี ประกอบด้วย หมู่บ้านทั้ง 19 หมู่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้เข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมือง ซึ่งพฤติกรรมในการเลือกตั้งของประชาชนในการเลือกสมาชิกสภาเทศบาลและนายกเทศมนตรีของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง คำถามสำคัญทางการวิจัยในพื้นที่ที่มีลักษณะดังกล่าวคือ ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลห้องแซง อำเภอลำลูกเกด จังหวัดยโสธร มีความคิดเห็นอย่างไรกับการ

เลือกตั้งในครั้งนี้อาจเลือกตั้งก็เช่นกัน ประชาชนอาจยึดถือในหลักธรรมที่ตนนำไปปฏิบัติ จนทำให้เกิดความเชื่อมั่นในพฤติกรรมของตนเอง นั่นคือการปฏิบัติตามหลักการบริหารนิยธรรม เพราะเชื่อว่าการเมืองจะต้องไม่เอนเอียงไปในทางไม่ดีจะต้องยึดหลักกฎหมายและคุณธรรมจริยธรรมไปด้วย การเลือกตั้งจึงจะบริสุทธิ์ ยุติธรรม แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นในทุกการเลือกตั้งที่เกิดขึ้นในเขตเทศบาลตำบลห้องแซงโดยเฉพาะการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาลตำบลห้องแซงในปี พ.ศ. 2562 มีประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งจำนวนน้อยไม่เป็นที่น่าพอใจเท่าใดนัก และผู้วิจัยเป็นบุคคลที่เป็นผู้นำเขตเทศบาลตำบลห้องแซง จึงมีความต้องการที่จะศึกษาพฤติกรรมที่เกิดขึ้นกับการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาลตำบลห้องแซง เพื่อจะได้เข้าใจในพฤติกรรมดังกล่าว

จากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาพฤติกรรมในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลและนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลห้องแซง จังหวัดยโสธร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลและนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลห้องแซง อำเภอลำดวน จังหวัดยโสธร และเพื่อเสนอแนะแนวทางในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลและนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลห้องแซง อำเภอลำดวน จังหวัดยโสธร ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลและนายกเทศมนตรี รวมทั้งผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นผลต่อการเจริญเติบโตที่มั่นคงและยั่งยืนแก่ประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลและนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลห้องแซง อำเภอลำดวน จังหวัดยโสธร
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลและนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลห้องแซง อำเภอลำดวน จังหวัดยโสธร จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลและนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลห้องแซง อำเภอลำดวน จังหวัดยโสธร

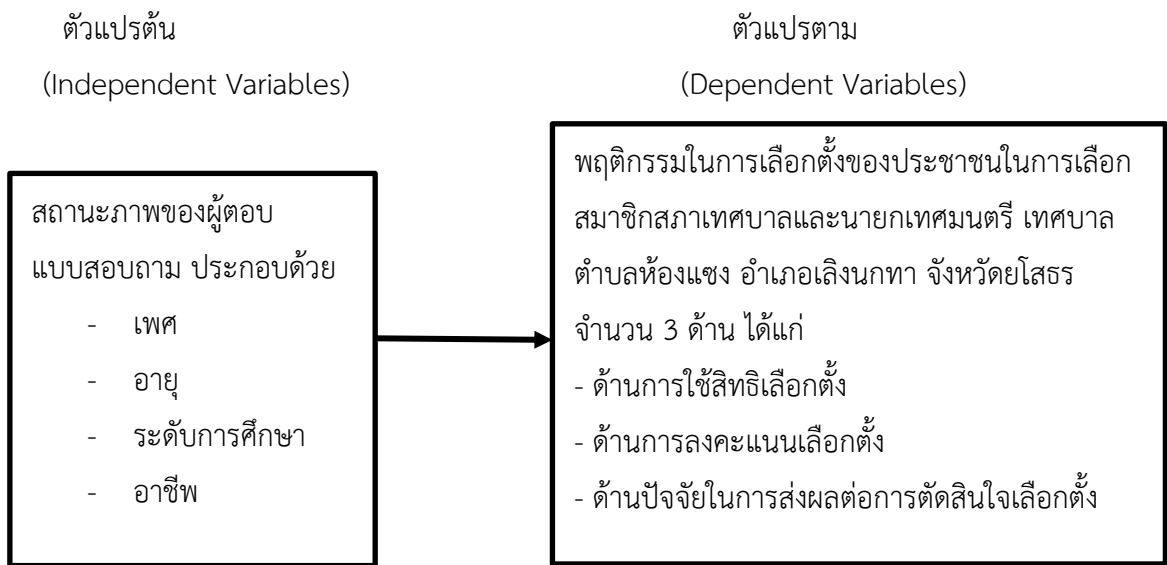
การทบทวนวรรณกรรม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 ให้ความหมายคำว่าเลือกตั้ง หมายถึงการเลือกบุคคลเพื่อเป็นตัวแทนตนกรณีต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด เช่น การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล เป็นต้น หมายถึง การที่บุคคลได้เลือกบุคคลหนึ่งหรือบุคคลจำนวนหนึ่งจากหลายๆ คนหรือเลือกจากบัญชีรายชื่อผู้เข้าสมัครรับเลือกตั้งบัญชีหนึ่ง หรือบัญชีจำนวนหนึ่งจากบัญชีรายชื่อ

หลายๆ บัญชีเพื่อให้ไปกระทำการอันหนึ่งอันใดแทนตน การเลือกตั้งเป็นกิจกรรมที่สำคัญยิ่งในกระบวนการทางการเมืองและการปกครอง เพราะการเลือกตั้งเป็นการแสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชนในการปกครองประเทศ เจตจำนงดังกล่าวปรากฏอยู่ในลักษณะของการเรียกร้อง (demand) หรือสนับสนุน (support) ต่อการตัดสินใจทั้งหลายในระบบการเมืองว่าสิ่งที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยการออกเสียงลงคะแนนตามความเห็นของตนเองโดยอิสระว่าจะเลือกผู้ใดเป็นผู้แทนของตนเข้าไปใช้อำนาจอธิปไตยบริหารกิจการของประเทศ ผู้ที่จะได้รับการเลือกตั้งนั้นจะเป็นผู้สมัครใจเสนอตัวเข้าให้ประชาชนเลือกและผู้ที่ได้รับเลือกด้วยคะแนนเสียงส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้แทนของประชาชนทั้งหมด มีสิทธิตามที่ได้รับมอบหมายจากประชาชนให้เข้าร่วมเป็นคณะบุคคลดำเนินการบริหารและปกครอง ได้ให้ความหมายและความสำคัญของการเลือกตั้งไว้หลายประการซึ่งพอจะสรุปได้ ดังนี้ การเลือกตั้งเป็นกระบวนการทางการเมืองอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นการแสดงออก ถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชน ผู้เป็นเจ้าของอธิปไตย โดยการไปใช้ สิทธิออกเสียงเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นตัวแทนของตน เพื่อทำหน้าที่ในสภาและคณะรัฐมนตรี เป็นการระดมประชาชนเข้าสู่ระบอบการปกครอง เพื่อสร้างความเป็นธรรมให้กับรูปแบบการปกครอง และตัวผู้ปกครอง การเลือกตั้งเป็นการเชื่อมโยงเจตจำนงของประชาชนเข้ากับนโยบาย สาธารณะเป็นกระบวนการกล่อมเกลாதทางการเมืองที่สำคัญ เปิดโอกาสให้องค์กรทางการเมืองต่าง ๆ ได้เข้าไปกระตุ้นให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกแนวนโยบายและทางออกให้กับสังคม ส่วนพระใบฎีกาคุณิน สุวณฺโณ (เร่งทอง) และคณะ. (2566) อธิบายว่า การเลือกตั้งท้องถิ่น ถือเป็นหลักการขั้นพื้นฐานที่สำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย (Democracy) เป็นการแสดงออกถึงเจตจำนงในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นของประชาชน ด้วยการใช้สิทธิเลือกตั้งเพื่อเลือกตัวแทนของตนเอง เข้าไปทำหน้าที่ในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษา “พฤติกรรมในการเลือกตั้งของประชาชนในการเลือกสมาชิกสภาเทศบาลและนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลห้วยแสง จากการทบทวนแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องคือ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554, พระใบฎีกาคุณิน สุวณฺโณ (เร่งทอง) และคณะ. (2566) ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยเรื่อง“พฤติกรรมในการเลือกตั้งของประชาชนในการเลือกสมาชิกสภาเทศบาลและนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลห้วยแซง อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร” งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งมีขั้นตอนและวิธีดำเนินการ ดังต่อไปนี้

1. รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

การวิจัยโดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามประชาชนในเขตเทศบาลตำบลห้วยแซง อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร ทั้ง 19 หมู่บ้าน/ชุมชน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (Population) & (Sample)

2.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ประชาชนในท้องถิ่นที่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลห้วยแซง อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร จำนวนทั้งสิ้น 8,000 คน จำนวน 19 หมู่บ้าน (สำนักงานเทศบาลตำบลห้วยแซง, 2566)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนในท้องถิ่นที่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลห้วยแซง อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป จำนวน 367 คน ซึ่งได้มาจากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้จากตารางสำเร็จรูปของเครสซีและมอร์แกน (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W.,1970)

3.เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ที่ผู้ศึกษาค้นคว้าได้สร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามชนิดตรวจเช็ครายการ (Check List) ใช้เก็บข้อมูลเกี่ยวกับ ตัวแปรอิสระ (สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ใช้เก็บข้อมูลเกี่ยวกับ พฤติกรรมในการเลือกตั้งของประชาชนในการเลือกสมาชิกสภาเทศบาลและนายกเทศมนตรี เทศบาลตำบล ห้องแข อำเภอลองนงา จังหวัดยโสธร ใน 3 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง 2. ด้านการลงคะแนนเลือกตั้ง 3. ด้านปัจจัยในการส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้ง

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดเพื่อสอบถามถึงข้อเสนอแนะแนวทางเกี่ยวกับ พฤติกรรมในการเลือกตั้งของประชาชนในการเลือกสมาชิกสภาเทศบาลและนายกเทศมนตรี

4.การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

1. ขอนหนังสือจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงนายกเทศมนตรีตำบลห่องแข อำเภอลองนงา จังหวัดยโสธร เพื่อขออนุญาต และขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการนำหนังสือขอความร่วมมือตอบแบบสอบถาม โดยผู้ศึกษาไปเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามกลับคืนด้วยตัวเอง

3. ได้รับแบบสอบถามกลับคืน และตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม พบว่ามีความสมบูรณ์จำนวน 361 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. นำแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนน ดังนี้ มีส่วนร่วมมากที่สุด ให้ 5 คะแนน มีส่วนร่วมมาก ให้ 4 คะแนน มีส่วนร่วมปานกลาง ให้ 3 คะแนน มีส่วนร่วมน้อย ให้ 2 คะแนน มีส่วนร่วมน้อยที่สุด ให้ 1 คะแนน 5. นำคะแนนที่ได้ หาค่าทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ (บุญชุม ศรีสะอาด, 2545, 102)

5.การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งของประชาชนในการเลือกสมาชิกสภาเทศบาลและ นายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลห่องแข อำเภอลองนงา จังหวัดยโสธร โดยใช้ค่า ความถี่ และค่าร้อยละ นำเสนอในรูปแบบตาราง,

2. วิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งของประชาชนในการเลือกสมาชิกสภาเทศบาลและนายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลห่องแข อำเภอลองนงา จังหวัดยโสธร ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายด้าน และโดยรวม นำเสนอในรูปแบบตาราง ผลการวิเคราะห์ทางสถิติมาแปลผล ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51 – 5.00 หมายถึง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด
 ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51 – 4.50 หมายถึง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก
 ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51 – 3.50 หมายถึง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง
 ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51 – 2.50 หมายถึง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย
 ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.50 หมายถึง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุด (บุญชุม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 103),

3. การเปรียบเทียบข้อมูลข้อมูลการมีส่วนร่วมของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งของประชาชนในการเลือกสมาชิกสภาเทศบาลและนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลห้องแขง โดยใช้ค่า t-test และค่า one-way ANOVA

4. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากข้อเสนอแนะในวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้า เรื่อง พฤติกรรมในการเลือกตั้งของประชาชนในการเลือกสมาชิกสภาเทศบาล และนายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลห้องแขง อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ ผู้ศึกษาได้นำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลงผลข้อมูลตามลำดับ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบ ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เป็นผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับพฤติกรรมในการเลือกตั้งของประชาชนในการเลือกสมาชิกสภาเทศบาลและนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลห้องแขง อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและพฤติกรรมในการเลือกตั้งของประชาชนในการเลือกสมาชิกสภาเทศบาล และนายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลห้องแขง อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ โดยรวมและรายด้าน

พฤติกรรมในการเลือกตั้งของประชาชนในการเลือกสมาชิกสภาเทศบาลและนายกเทศมนตรี	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง	3.64	0.90	มาก
ด้านการลงคะแนนเลือกตั้ง	3.67	0.88	มาก
ด้านปัจจัยในการส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้ง	4.21	0.85	มาก
โดยรวม	3.94	0.37	มาก

จากตารางที่ 1. แสดงว่า พฤติกรรมในการเลือกตั้งของประชาชนในการเลือกสมาชิกสภาเทศบาล และนายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลห้องแขง อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า พฤติกรรมในการเลือกตั้งอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านปัจจัยในการส่งผลต่อ

การตัดสินใจเลือกตั้งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.21$) รองลงมาคือ ด้านการลงคะแนนเลือกตั้ง ($\bar{X} = 3.67$) ส่วนด้านการใช้สิทธิเลือกตั้งมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.64$)

วัตถุประสงค์ที่ 2. ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับการเปรียบเทียบพฤติกรรมในการเลือกตั้งของประชาชนในการเลือกสมาชิกสภาเทศบาลและนายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลห้องแข อำเภอลำปาง จังหวัดน่าน ในการใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้านการลงคะแนนเลือกตั้ง ด้านปัจจัยในการส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้ง ที่มีความแตกต่างกันในด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ที่แตกต่างกัน พบว่า ประชาชนเพศชาย และเพศหญิง มีพฤติกรรมในการเลือกตั้งของประชาชนในการเลือกสมาชิกสภาเทศบาล และนายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลห้องแข อำเภอลำปาง จังหวัดน่าน โดยรวม และรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน

วัตถุประสงค์ที่ 3. ผลการศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางเกี่ยวกับพฤติกรรมในการเลือกตั้งของประชาชนในการเลือกสมาชิกสภาเทศบาล และนายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลห้องแข อำเภอลำปาง จังหวัดน่าน ได้แก่

1. หน่วยงานของรัฐควรมีการประชาสัมพันธ์โดยผ่านสื่อที่มีความใกล้ชิดกับ ประชาชน มากที่สุด
2. หน่วยงานของรัฐให้ควรรู้แก่ประชาชน ให้ประชาชนทราบถึงบทลงโทษของผู้ที่กระทำความผิดกฎหมายเลือกตั้ง และ
3. คณะกรรมการการเลือกตั้งควรพิจารณาบทลงโทษระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนให้มีความยืดหยุ่นสามารถนำไปบังคับใช้กับการจัดการเลือกตั้งตามกฎหมายการเลือกตั้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

จากการวิจัยพฤติกรรมในการเลือกตั้งของประชาชนในการเลือกสมาชิกสภาเทศบาลและนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลห้องแข อำเภอลำปาง จังหวัดน่าน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลือกตั้ง โดยการไปใช้สิทธิเลือกตั้งนั้นเป็นการรักษาสีทางการเมือง และต้องการผู้แทนเข้าไปทำหน้าที่แทนตนในสภาผู้แทนราษฎร จึงส่งผลให้ประชาชนมีพฤติกรรมในการเลือกตั้งของประชาชนในการเลือกสมาชิกสภาเทศบาล และนายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลห้องแข อำเภอลำปาง จังหวัดน่าน ไม่มากนัก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า 1. ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง พบว่า พฤติกรรมในการเลือกตั้งของประชาชนในการเลือกสมาชิกสภาเทศบาลและนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลห้องแข อำเภอลำปาง จังหวัดน่าน โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนให้ความสนใจ เกี่ยวกับการเลือกตั้งเพราะประเทศไทยได้ว่างเว้นจากการเลือกตั้งมาหลายปี จึงมีความมุ่งมั่น ที่จะเข้าร่วมการเลือกตั้งเพื่อเลือกตัวแทนเข้าไปทำงานในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ, 2. ด้านการลงคะแนนเลือกตั้ง พบว่า พฤติกรรมของประชาชนในการ พฤติกรรมในการเลือกตั้งของประชาชนใน

การเลือกสมาชิกสภาเทศบาล และนายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลห้อยแข อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ประเทศไทยได้มีการทำ รัฐประหารในปี พ.ศ. 2557 ปกครองโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) และวางเว้นจากการเลือกตั้งมาหลายปีที่ผ่านมา ประชาชนถูกจำกัดสิทธิในการแสดงออกผ่านสื่อออนไลน์ และสื่อต่าง ๆ เมื่อมีการลงคะแนนเลือกตั้งประชาชนจึงพร้อมใจกันลงคะแนนเลือกตั้งเพื่อหวังให้มีการเปลี่ยนแปลงให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และ 3. ด้านปัจจัยในการส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งพฤติกรรมในการเลือกตั้งของประชาชนในการเลือกสมาชิกสภาเทศบาล และนายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลห้อยแข อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้รับสมัครเลือกตั้งนั้น ได้ทำการหาเสียง ด้วยวิธีที่หลากหลาย ผ่านช่องทางต่างๆ ที่มี เช่น สื่อออนไลน์ ป้ายประชาสัมพันธ์ แผ่นพับ และการลงพื้นที่ด้วยตนเองอย่างทั่วถึง ซึ่งมีผลต่อการเลือกตั้งตัดสินใจในการเลือกตั้งของ ประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เฉลิมพล นุชอุดม (2562: 132) ทำวิจัยเรื่อง “เกณฑ์ ในการตัดสินใจเลือกผู้แทนระดับท้องถิ่น ในเขตกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า ระยะเวลาการตัดสินใจเลือกตั้งของประชาชนอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบการมีพฤติกรรมในการเลือกตั้งของประชาชนในการเลือกสมาชิกสภาเทศบาลและนายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลห้อยแข อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน โดยรวมและรายด้านทุกด้านมีพฤติกรรมในการเลือกตั้งของประชาชนในการเลือกสมาชิกสภาเทศบาล และนายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลห้อยแข อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง ไม่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่า สถานภาพส่วนบุคคลของประชาชนไม่มีผลต่อระดับการมีผลต่อการเลือกตั้งตัดสินใจในการเลือกตั้งของ ประชาชน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1.1 หน่วยงานของรัฐควรมีการประชาสัมพันธ์โดยผ่านสื่อที่มีความใกล้ชิดกับ ประชาชน มากที่สุด เช่น โทรศัพท์กระจายข่าวประจำหมู่บ้าน/เสียงตามสาย เพื่อประชาสัมพันธ์ การเลือกตั้ง

1.2 หน่วยงานของรัฐให้ควรรู้แก่ประชาชน ให้ประชาชนทราบถึง บทลงโทษของผู้ที่กระทำความผิดกฎหมายเลือกตั้ง

1.3 คณะกรรมการการเลือกตั้ง ควรพิจารณาทบทวนระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการ เข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนให้มีความยืดหยุ่นสามารถนำไปบังคับใช้กับ การจัดการเลือกตั้งตามกฎหมายการเลือกตั้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาพฤติกรรมของประชาชนในการเลือกตั้งด้านอื่น ๆ ที่อาจมีความสัมพันธ์กับ พฤติกรรมของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดลำปาง ในเขตเลือกตั้งอื่น ๆ

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีพฤติกรรมในการเลือกตั้งของประชาชนในการเลือกสมาชิกสภาเทศบาล และนายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลห้องแซง อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร

2.3 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งและพรรคการเมือง

เอกสารอ้างอิง

- เกียรติกร พากเพียรศิลป์ และคณะ. (2552). **ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : กรณีศึกษาการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดปราจีนบุรี.** สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต.วิทยาลัยสื่อสาร การเมืองมหาวิทยาลัยเกริก.
- เฉลิมพล นุชอุดมและกานดา ผรณเกียรติ. (2562). **เกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกผู้แทนระดับท้องถิ่น ในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี, 11(2), 32-44.**
- บุญชุม ศรีสะอาด. (2556). **วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย.**(พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- พันธุ์ทิพา อัครธีรนัย. (2559). **ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรจังหวัดนครนายก: ศึกษาในช่วงเวลา พ.ศ. 2559.** สารนิพนธ์หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต. วิทยาลัยสื่อสารการเมือง มหาวิทยาลัยเกริก.
- พระใบฎีกาณิน สุวณโณ (เร่งทอง) และคณะ. (2566). **พฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่นในอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี. วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ,6(3),13-26.**
- ทรงพล โชติกเวชกุล, สุรพล พรหมกุล และ สมควร นามสีฐาน .(2562). **พฤติกรรมของประชาชนในการตัดสินใจใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิก สภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 2. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.**
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 : **เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 4 ธันวาคม 2554.**กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. **Educational and Psychological Measurement, 30 (3), 607-610.**

ปัจจัยแรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการ

สำนักงานอัยการจังหวัด สังกัดสำนักงานอัยการ ภาค 4

Motivation factors affecting the work efficiency of administrative civil servants in the Provincial Attorney's Office. Under the Office of the Prosecutor, Region 4

ศิริพรรณ พิมตา

สัญญา เคนาภูมิ

เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร

นักศึกษาปริญญาโท ร.ป.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Siriphan Pimda

Sanya Kenaphoom

Saowalak Kosonkittiumporn

M.P.A. Student (Public Administration), Rajabhat Mahasarakham University

Lecturer of Political Science and Public Administration, Rajabhat Mahasarakham University

Lecturer of Political Science and Public Administration, Rajabhat Mahasarakham University

Corresponding E-mail : pawatphutpun444@gmail.com

วันที่รับบทความ: 21 ธันวาคม 2566; วันที่แก้ไขบทความ 16 มกราคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 18 มกราคม 2567

Received: December 21, 2023; Revised: January 16, 2024; Accepted: January 18, 2024

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัด สังกัดสำนักงานอัยการภาค 4 เพื่อศึกษาปัจจัยแรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัด สังกัดสำนักงานอัยการภาค 4 และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยแรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัด สังกัดสำนักงานอัยการภาค 4 กลุ่มตัวอย่าง คือ ข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัด สังกัดสำนักงานอัยการ ภาค 4 จำนวน 153 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ปัจจัยแรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานใช้การวิเคราะห์หาค่าคุณลักษณะเชิงเส้น ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ปัจจัยแรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัด สังกัดสำนักงานอัยการภาค 4 ได้แก่ ปัจจัยด้านความมั่นคงในการทำงาน ($Beta = .363$) ปัจจัยด้านความรับผิดชอบ ($Beta = .280$) ปัจจัยด้านนโยบายและการบริหารงาน ($Beta = .244$) และ ปัจจัยด้านความสำเร็จของงาน ($Beta = .106$) สามารถร่วมกันพยากรณ์ได้ ร้อยละ 77.20 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ข้อเสนอแนะอื่นๆ ได้แก่ ควร

อบรมให้ความรู้ความสามารถในงานธุรการ รวมถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ควรสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการพัฒนาของข้าราชการธุรการ เช่น การสร้างบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การให้รางวัลแก่ข้าราชการธุรการที่ปฏิบัติงานดีเด่น ควรมอบหมายงานที่ท้าทายเพื่อสร้างประสบการณ์ใหม่ๆ ควรใช้คนให้ตรงกับภารกิจที่สำคัญ ควรแบ่งงานกันทีมและร่วมกันปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ สนับสนุนทุกคนให้พัฒนาตนเองเพื่อความเจริญก้าวหน้าตามเส้นทางอาชีพ ควรจัดควรรับเงินสวัสดิการอย่างเหมาะสม ผู้บังคับบัญชาควรมีไมตรีต่อผู้ใต้บังคับบัญชา มีกิจกรรมพบปะสังสรรค์กันตามโอกาส มีกิจกรรม Workshop ฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อแลกเปลี่ยนและถ่ายทอดความรู้จากผู้มีประสบการณ์

คำสำคัญ: ปัจจัยแรงจูงใจ; ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน; ข้าราชการธุรการ

Abstract

This research study have a purpose To study the level of efficiency in the work of administrative officials in the Provincial Attorney's Office. Under the jurisdiction of the Provincial Prosecutor's Office, Region 4, to study the motivation factors affecting the performance of the administrative civil servants of the Provincial Prosecutor's Office. Under the jurisdiction of the Provincial Prosecutor's Office, Region 4, and suggestions regarding motivation factors that affect the efficiency of work of administrative civil servants in the Provincial Prosecutor's Office. Under the jurisdiction of the Provincial Prosecutor's Office Region 4, the sample group was administrative officials of the Provincial Prosecutor's Office. Under the Office of the Prosecutor, Region 4, there were 153 people. Statistics used in data analysis included mean, standard deviation. Motivation factors affecting work efficiency were analyzed using multiple linear regression analysis. The research results found that 1) work efficiency level Overall, it is at a high level. 2) Motivation factors that affect the efficiency in the work of administrative civil servants in the Provincial Attorney's Office. Under the Office of the Public Prosecutor Region 4, they include job security factors (Beta = .363), responsibility factors (Beta = .280), policy and administration factors (Beta = .244), and success factors (Beta = .106) of work together they can predict 77.20 percent with statistical significance at the .05 level and 3) Other suggestions include training to provide knowledge and ability in administrative work. Including related laws An organizational culture that is conducive to the development of administrative officials should be created, such as creating a working atmosphere that is

conducive to learning. Giving awards to administrative officials who perform outstanding work. Challenging tasks should be assigned to create new experiences. People should be used to match important missions. Work should be divided among teams and jointly perform duties to the best of their ability. Support everyone to develop themselves in order to progress along their career path. Welfare should be arranged and received appropriately. Commanders should be friendly towards their subordinates. There are activities to meet and socialize on occasion. There are workshop activities to exchange and transfer knowledge from experienced people.

Keywords: Motivation factors; Work efficiency; Administrative officials

บทนำ

สำนักงานอัยการ มีหน้าที่ในการอำนวยความสะดวก การรักษาสันติภาพของประชาชน และการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนต้องมีความรวดเร็ว เป็นธรรม เสมอภาค โปร่งใส ตรวจสอบได้ และปราศจากการเลือกปฏิบัติเพื่อให้ประชาชนเชื่อมั่นและศรัทธา โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมสมัยใหม่มาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานและการบูรณาการกับหน่วยงานอื่น ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมทั้งในและต่างประเทศ เพื่อค้นหาความจริงเชิงรุกให้สามารถจัดข้อขัดแย้งและกรณีพิพาทได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดค่าใช้จ่ายทั้งของภาครัฐและภาคประชาชนเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างทั่วถึง สะดวก รวดเร็ว รวมทั้งตอบสนอง ต่อนโยบายรัฐบาลและประโยชน์ส่วนรวมของประเทศ รวมทั้งสนับสนุนส่งเสริมให้บุคลากรของสำนักงานอัยการ ยึดมั่นในหลักคุณธรรม จริยธรรม มีจิตอาสา พัฒนาความรู้ความสามารถอย่างต่อเนื่อง และมีความมั่นคงในการพัฒนาตามเส้นทางความก้าวหน้าในอาชีพมีคุณภาพชีวิตที่ดี รวมถึงจัดให้มีการมีความพร้อมด้านอัตรากำลัง อาคารสถานที่ปฏิบัติงาน อาคารสถานที่ ที่พักอาศัย และวัสดุอุปกรณ์ ที่จะทำให้การปฏิบัติภารกิจด้านกระบวนการยุติธรรมขององค์กรอัยการสำเร็จลุล่วงไปตามที่กฎหมายกำหนดไว้ได้นั้น เป็นหน้าที่ของบุคลากรอัยการที่ประกอบด้วยข้าราชการอัยการที่จะปฏิบัติหน้าที่เป็นพนักงานอัยการ และข้าราชการธุรการ ซึ่งรวมเรียกว่า “ข้าราชการฝ่ายอัยการ” และบุคลากรอื่น ๆ ดังนั้นเพื่อให้องค์กร สามารถปฏิบัติภารกิจได้อย่างเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ การใช้บุคลากรที่เป็นต้นทุนทรัพยากรอยู่ในองค์กรให้มีประสิทธิภาพนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง ตามแนวคิด ในการบริหารทรัพยากรบุคคล ยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นตัวบุคลากรขององค์กร การสรรหา การพัฒนา การรักษาไว้ อีกทั้งต้องมีประสิทธิภาพ บุคลากรขององค์กรจะสามารถปฏิบัติงานอยู่ในองค์กรได้ แต่ละคนย่อมมีเหตุผลแตกต่างกันออกไป เหตุผลหนึ่งคือเรื่องปัจจัยเสริมแรงความพึงพอใจในการทำงานต่อองค์กร และ

กลายเป็นตัวชี้วัดที่สามารถชี้วัดเป็นอย่างดีในด้านประสิทธิผลขององค์กร เนื่องจากสมาชิกที่มีปัจจัยเสริมแรงความพึงพอใจในการทำงานต่อองค์กร ในระดับความต้องการที่จะปฏิบัติงานร่วมกับองค์กรต่อไป จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาปฏิบัติงานแล้วจะมีปัจจัยเสริมแรงความพึงพอใจในการทำงานมากน้อยเพียงใด (พระธาตุ ขวัญตา, 2554)

ดังนั้นสำนักงานอัยการ จึงให้ความสำคัญการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการบริการ บุคลากรที่มีความผูกพันต่อองค์กรจะมีความพึงพอใจในการทำงานและต้องการจะทำงานอยู่กับองค์กรโดยทหาหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความรู้ความสามารถ และเป็นผู้ที่มีจิตใจที่ต้องการเห็นองค์กรก้าวหน้า ก่อให้เกิดความกระตือรือร้นต่อการมีส่วนร่วม ความเต็มใจ การเอาใจใส่และการทุ่มเท เพื่อให้องค์กรอยู่รอด เนื่องจากความสุขในการทำงานนั้น มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อขวัญ และกำลังใจของบุคลากร เพราะเมื่อบุคลากรมีความสุขและพึงพอใจในการทำงาน และสภาพแวดล้อม ของงานจากการทำงานย่อมส่งผลให้เกิดวัฒนธรรมการทำงานที่มีประสิทธิภาพและความตั้งใจ เพื่อประโยชน์สูงสุดในการบริการประชาชนตามพันธกิจขององค์กร จะสามารถรักษานักงานที่มีคุณภาพให้อยู่กับองค์กร จาเป็นที่จะต้องสร้างแรงจูงใจรวมถึงการสร้างความผูกพันในองค์กร ซึ่งผลดังกล่าวจะส่งผลให้คนและงานจะเอื้อประโยชน์ต่อกัน เพราะคนเป็นผู้สร้างผลงาน ในขณะที่งานเป็นสิ่งที่ใช้ควบคุมพฤติกรรมของคนให้สอดคล้องกันในการทำงานร่วมกัน ซึ่งจากความสัมพันธ์ดังกล่าว จะเห็นได้ว่าหากพนักงานในองค์กรได้รับการจูงใจในการทำงานให้เขาเหล่านั้นได้บรรลุถึงความต้องการของตนแล้ว ก็จะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานและประสิทธิผลโดยรวมขององค์กร รวมถึงสามารถนำแรงจูงใจดังกล่าวมาสร้างความผูกพันในองค์กรให้กับคนในองค์กร (สุจินต์ พูลปัน, 2553, น. 1-2)

ข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการเป็นกลุ่มงานธุรการทั่วไปและงานธุรการที่เกี่ยวกับคดีเพิ่มเติมเป็นพิเศษ ซึ่งงานธุรการที่เกี่ยวกับคดีนี้ คือ งานที่เกี่ยวกับการกำกับดูแลและจัดทำเอกสารแบบพิมพ์ต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการดำเนินคดีแพ่งและอาญาของพนักงานอัยการ ซึ่งเป็นงานที่ต้องอาศัยทั้งเทคนิคและวิชาการ กฎหมาย วิชาการจัดการ รวมทั้งวิชาบัญชีและสถิติ เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อให้ภารกิจดังกล่าวบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพนั่นเอง หรืออาจให้ความหมายสั้น ๆ ได้ว่า งานธุรการที่เกี่ยวกับคดี คือ งานสนับสนุนการดำเนินคดีของพนักงานอัยการ ซึ่งก็เพียงพอที่จะทำให้เข้าใจความหมายได้อย่างชัดเจน ดังนั้นงานธุรการเกี่ยวกับคดีนั้นมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่างานการดำเนินคดีของพนักงานอัยการแต่อย่างใด เพียงแต่ว่างานการดำเนินคดีนั้นจำต้องอาศัยบุคคลที่ต้องมีความรู้ความเชี่ยวชาญโดยเฉพาะด้าน และความสำเร็จของงานดำเนินคดีอยู่ในวัตถุประสงค์และเป้าหมายของสำนักงานอัยการโดยตรงในฐานะเป็นกิจการหลักขององค์กร จึงทำให้ดูเหมือนว่ามีความสำคัญยิ่งกว่างานอื่นใดทั้งหมด ซึ่งความเป็นจริงแล้วผลสัมฤทธิ์ของงานทำให้เกิดจากพนักงานอัยการแต่เพียงผู้เดียวไม่ หากจำต้องอาศัยการสนับสนุนเกื้อกูลจากข้าราชการฝ่ายธุรการเป็นส่วนสำคัญอยู่ด้วย (สำนักงานอัยการ, 2562, น. 1) ดังนั้นปัจจัยแรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

ของข้าราชการธุรการเป็นตัวเสริมสร้างให้องค์กรมีประสิทธิภาพเป็นตัวเชื่อมระหว่าง ความต้องการของสมาชิกในองค์กรกับเป้าหมายขององค์กร เป็นแรงผลักดันให้ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรทำงานได้ดียิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตามเนื่องจากข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการสูงสุด มีหน้าที่สนับสนุนในการอำนวยความสะดวกให้กับพนักงานอัยการ ทั้งนี้ ในการปฏิบัติงานต้องมีการประสานงานกันอย่างเป็นระบบ และดำเนินงานด้วยความถูกต้องละเอียด รอบคอบ แต่เนื่องด้วยภาระงานที่รับผิดชอบมีปริมาณงานที่มาก (โดยเฉพาะข้าราชการธุรการที่ปฏิบัติหน้าที่ในสำนักงานอัยการจังหวัดที่มีการรับสำนวนคดีจำนวนมาก ๆ) อัตรากำลังไม่สัมพันธ์กับลักษณะงานและภาระงาน จึงทำให้เกิดความเหนื่อยล้า และความเครียดจากปัญหาต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอก

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยซึ่งเป็นหนึ่งในข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการสูงสุด มีความสนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยแรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัด ในสังกัดสำนักงานอัยการภาค 4 ว่ามีปัจจัยแรงจูงใจในระดับใด และมีปัจจัยแรงจูงใจอะไรบ้างที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน เพื่อจะได้นำไปเป็นสารสนเทศเพื่อใช้ประกอบในการวางแผนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของสำนักงานอัยการภาค 4 ทำให้ข้าราชการธุรการมีแรงจูงใจ และมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีความสุข ทুমเทให้กับการทำงาน เกิดความภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการทำให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สำนักงานอัยการสูงสุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัด สังกัดสำนักงานอัยการ ภาค 4
2. เพื่อศึกษาปัจจัยแรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัด สังกัดสำนักงานอัยการ ภาค 4
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยแรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัด สังกัดสำนักงานอัยการ ภาค 4

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

- 1.1 ประชากร ได้แก่ ข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัด สังกัดสำนักงานอัยการ ภาค 4 จำนวน 246 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัด สังกัดสำนักงานอัยการ ภาค 4 จำนวน 153 คน โดยการใช้สูตรหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของ (Yamane, 1973, p. 727) คำนวณตามสัดส่วนและทำการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับฉลาก

2. เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยข้อคำถามได้ครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์ที่ต้องการวิจัย ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามปัจจัยแรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัด สังกัดสำนักงานอัยการ ภาค 4 ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยแรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัด สังกัดสำนักงานอัยการ ภาค 4 มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาหาคุณภาพภาพของเครื่องมือ ได้แก่ 1) นำแบบสอบถามพบที่ปรึกษาและดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ 2) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาโดยหาค่าความสอดคล้องของวัตถุประสงค์กับข้อคำถาม (Index of Item-Objective Congruence: IOC) พบว่ามีค่า IOC = 1.00 และ 3) การทดลองใช้เครื่องมือกับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 42 ชุด ซึ่งผลการประเมินมีอำนาจจำแนกระหว่าง .248 - .755 และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีของ Cronbach (1951, p.274; อ่างในบุญชม ศรีสะอาด, 2558) ซึ่งผลการประเมินค่าความเชื่อมั่นมีค่าความเชื่อมั่น 0.906

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการแจกแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมทางสถิติทางการวิจัย

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ใช้การวิเคราะห์แจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) การวิเคราะห์ระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัด สังกัดสำนักงานอัยการ ภาค 4 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การวิเคราะห์ปัจจัยแรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัด สังกัดสำนักงานอัยการ ภาค 4 ใช้การวิเคราะห์พหุคูณถดถอยเชิงเส้น (Multiple Linear Regression Analysis) ด้วยวิธี Enter วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และพรรณนาความ

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยแรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัด สังกัดสำนักงานอัยการ ภาค 4 ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. การศึกษาระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัด สังกัดสำนักงานอัยการ ภาค 4

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัด สังกัดสำนักงานอัยการ ภาค 4 โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการ สำนักงานอัยการจังหวัด สังกัดสำนักงานอัยการ ภาค 4	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ด้านทักษะการปฏิบัติงาน	4.26	0.67	มาก	2
2. ด้านเทคนิคการปฏิบัติงาน	4.24	0.70	มาก	3
3. ด้านปริมาณงาน	4.37	0.65	มาก	1
4. ด้านคุณภาพของงาน	4.06	0.76	มาก	4
5. ด้านทรัพยากรที่ใช้ในการปฏิบัติงาน	3.91	0.76	มาก	5
โดยรวม	4.17	0.71	มาก	-

จากตารางที่ 1 ระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัด สังกัดสำนักงานอัยการ ภาค 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านปริมาณงาน ($\bar{X} = 4.37$) ด้านทักษะการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.26$) ด้านเทคนิคการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.24$) ด้านคุณภาพของงาน ($\bar{X} = 4.06$) ด้านทรัพยากรที่ใช้ในการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 3.91$) ตามลำดับ

2. การศึกษาปัจจัยแรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัด สังกัดสำนักงานอัยการ ภาค 4

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยแรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัด สังกัดสำนักงานอัยการ ภาค 4

ตัวแปรอิสระ	B	S.E.	Beta	t	Sig.
a ค่าคงที่	1.283	.233	-	5.519	.00
1. ปัจจัยด้านความสำเร็จของงาน X_1	.134	.037	.106	.915	.04*
2. ปัจจัยด้านการยอมรับนับถือ X_2	.039	.041	.074	.938	.35
3. ปัจจัยด้านลักษณะของงานที่ทำ X_3	.055	.041	.104	1.339	.18
4. ปัจจัยด้านความรับผิดชอบ X_4	.204	.046	.280	4.454	.00*

ตัวแปรอิสระ	B	S.E.	Beta	t	Sig.
5. ปัจจัยด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน X_5	.080	.047	.140	1.721	.09
6. ปัจจัยด้านเงินเดือน X_6	.028	.033	.057	.847	.40
7. ปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาและ ผู้ร่วมงาน X_7	.033	.046	.047	.722	.47
8. ปัจจัยด้านนโยบายและการบริหารงาน X_8	.148	.047	.244	3.162	.00*
9. ปัจจัยด้านสภาพการทำงาน X_9	.068	.058	.106	1.184	.24
10. ปัจจัยด้านการปกครองบังคับบัญชา X_{10}	.029	.038	.049	.753	.45
11. ปัจจัยด้านความมั่นคงในการทำงาน X_{11}	.220	.059	.363	3.745	.00*

$R = .879$ $R^2 = .772$

หมายเหตุ. * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยแรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัด สังกัดสำนักงานอัยการ ภาค 4 โดยใช้การวิเคราะห์แบบกำหนดตัวแปรเข้าไปในสมการทั้งหมด (Enter Method) ดังนี้

1. ปัจจัยที่นำมาศึกษา ทั้ง 11 ตัวแปร มีความสัมพันธ์พหุคูณกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัด สังกัดสำนักงานอัยการ ภาค 4 (Y) เท่ากับ 0.879 ($R = .879$) แสดงว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 11 ตัวแปร รวมกันมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัด สังกัดสำนักงานอัยการ ภาค 4 (Y) ในระดับมาก

2. ปัจจัยที่นำมาศึกษา ทั้ง 11 ตัวแปร มีผลต่อการเปลี่ยนแปลง หรือการผันแปรกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัด สังกัดสำนักงานอัยการ ภาค 4 (Y) เท่ากับ .772 ($R^2 = .772$) แสดงว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 11 ตัวแปร สามารถอธิบายประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัด สังกัดสำนักงานอัยการ ภาค 4 (Y) ได้ร้อยละ 77.20

3. ปัจจัยแรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัด สังกัดสำนักงานอัยการ ภาค 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 4 ตัวแปร สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ เรียงลำดับจากตัวแปรที่มีผลต่อการผันแปรในตัวแปรตามในแบบคะแนนมาตรฐานจากมากที่สุดไปหาน้อย ดังนี้

- 3.1 ปัจจัยด้านความมั่นคงในการทำงาน X_{11} (Beta = .363)
- 3.2 ปัจจัยด้านความรับผิดชอบ X_4 (Beta = .280)
- 3.3 ปัจจัยด้านนโยบายและการบริหารงาน X_8 (Beta = .244)
- 3.4 ปัจจัยด้านความสำเร็จของงาน X_1 (Beta = .106)

ดังนั้น เมื่อทราบค่าคงที่ (Constant) เท่ากับ 1.283 ทราบค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวพยากรณ์ ซึ่งอยู่ในรูปคะแนนดิบ (B) และทราบน้ำหนักความสำคัญของตัวพยากรณ์ ซึ่งอยู่ในรูปคะแนนมาตรฐาน (Beta) จึงสามารถสร้างสมการถดถอย ได้ดังนี้

สมการถดถอยในรูปคะแนนดิบ คือ $Y = a + b_1x_1 + b_2x_2 + \dots + b_nx_n$

แทนค่าในสูตร $Y = 1.283 + .220 (X_{11}) + .204 (X_4) + .148 (X_8) + .134 (X_1)$

สมการถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ $Z = B_1z_1 + B_2z_2 + \dots + B_nz_n$

แทนค่าในสูตร $Z = .363 (Z_{11}) + .280 (Z_4) + .244 (Z_8) + .106 (X_1)$

เมื่อ Y และ Z = ปัจจัยแรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการ
ธุรการสำนักงานอัยการจังหวัด สังกัดสำนักงานอัยการ ภาค 4

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยแรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัด สังกัดสำนักงานอัยการ ภาค 4 ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. ระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก
2. ปัจจัยแรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัด สังกัดสำนักงานอัยการภาค 4 ได้แก่ ปัจจัยด้านความมั่นคงในการทำงาน (Beta = .363) ปัจจัยด้านความรับผิดชอบ (Beta = .280) ปัจจัยด้านนโยบายและการบริหารงาน (Beta = .244) และ ปัจจัยด้านความสำเร็จของงาน (Beta = .106)สามารถร่วมกันพยากรณ์ได้ ร้อยละ 77.20 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ข้อเสนอแนะอื่นๆ ได้แก่ ควรอบรมให้ความรู้ความสามารถในงานธุรการ รวมถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ควรสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการพัฒนาของข้าราชการธุรการ เช่น การสร้างบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การให้รางวัลแก่ข้าราชการธุรการที่ปฏิบัติงานดีเด่น ควรมอบหมายงานที่ท้าทายเพื่อสร้างประสบการณ์ใหม่ๆ ควรใช้คนให้ตรงกับภารกิจที่สำคัญ ควรแบ่งงานกันทำในทีมและร่วมกันปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ สนับสนุนทุกคนให้พัฒนาตนเองเพื่อความเจริญก้าวหน้าตามเส้นทางอาชีพ ควรจัดควรรับเงินสวัสดิการอย่างเหมาะสม ผู้บังคับบัญชาควรมีไมตรีต่อผู้ใต้บังคับบัญชามีกิจกรรมพบปะสังสรรค์กันตามโอกาส มีกิจกรรม Workshop ฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อแลกเปลี่ยนและถ่ายทอดความรู้จากผู้มีประสบการณ์ ควรสร้างการมีส่วนร่วมระดมความคิดเห็นในการทำงาน การพัฒนาสภาพแวดล้อมในการทำงาน เช่น การจัดให้มีสถานที่ทำงานที่สะอาด ปลอดภัย และสะดวกสบาย ควรจัดทำแผนพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ข้าราชการธุรการมีความรู้ ทักษะ และความสามารถที่ทันสมัยอยู่เสมอ

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยแรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัด สังกัดสำนักงานอัยการ ภาค 4 ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

อภิปรายผลตามสมมติฐาน ข้อที่ 1 ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัด สังกัดสำนักงานอัยการ ภาค 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ผลการวิจัย พบว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัด สังกัดสำนักงานอัยการ ภาค 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บังคับบัญชามีนโยบายที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน โดยให้เป็นที่พักของประชาชน มีการประชุมสรุปทบทวนการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ และอบรมให้ความรู้แก่ข้าราชการในด้านระเบียบ กฎหมาย และเทคนิควิธีการในการปฏิบัติงาน เพื่อให้บริการประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการวิจัยของกาญจนาพร วงศ์อาจ และ โชติ บดีรัฐ (2565) ได้วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรด้านงานธุรการสังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด ในเขตพื้นที่ภาค 6 ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรด้านงานธุรการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ ธนภรณ์ พรณราย (2565) ได้วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า ระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิณา ขำคง (2564) ได้วิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า บุคลากรมีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ด้านความรวดเร็ว รองลงมาคือ ด้านคุณภาพงาน ด้านปริมาณงาน และด้านความประหยัดหรือความคุ้มค่าของทรัพยากร ตามลำดับ

อภิปรายผลตามสมมติฐานข้อที่ 2 ปัจจัยแรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัด สังกัดสำนักงานอัยการ ภาค 4 ได้แก่ ปัจจัยด้านความสำเร็จของงาน ปัจจัยด้านการยอมรับนับถือปัจจัยด้านลักษณะของงานที่ทำ ปัจจัยด้านความรับผิดชอบ ปัจจัยด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน ปัจจัยด้านเงินเดือน ปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงาน ปัจจัยด้านนโยบายและการบริหารงาน ปัจจัยด้านสภาพการทำงาน ปัจจัยด้านการปกครองบังคับบัญชา ปัจจัยด้านความมั่นคงในการทำงาน

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยแรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัด สังกัดสำนักงานอัยการ ภาค 4 ได้แก่ ปัจจัยด้านนโยบายและการบริหารงาน ปัจจัย

ด้านความมั่นคงในการทำงาน ปัจจัยด้านความรับผิดชอบ และปัจจัยด้านความสำเร็จของงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้วิจัยอภิปรายผลดังนี้

1. ปัจจัยด้านนโยบายและการบริหารงาน มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัด สังกัดสำนักงานอัยการ ภาค 4 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน อาจเป็นเพราะว่า นโยบายของผู้บังคับบัญชามีการกำหนดกรอบนโยบายและแนวทางในการทำงาน อย่างชัดเจน และมีเป้าหมายช่วยให้ข้าราชการธุรการเข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตนเอง รู้ว่าต้องทำอะไร และต้องทำอะไร มีนโยบายใช้เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในการทำงานเพื่อความสะดวก รวดเร็วยิ่งขึ้น สอดคล้องกับสถานการณ์ ช่วยให้ข้าราชการธุรการสามารถปรับตัว และรับมือกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้แสดงความคิดเห็นในการทำงาน มีการมอบหมายงานและกระจายอำนาจในการบริหารงาน ส่งผลให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิดา ประพฤทธิ์ธรรม (2563) ได้วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยค่าจูนหรือปัจจัยสุขอนามัย ได้แก่ การมีนโยบายและการบริหารที่เป็นธรรม มีการพัฒนาบุคลากรที่เหมาะสมกับภาระงานหลักและความจำเป็นของหน่วยงาน ตลอดจนการจัดให้มีอุปกรณ์เครื่องใช้ที่จำเป็นในการทำงานอย่างครบถ้วน มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานอธิการบดี

2. ปัจจัยด้านความมั่นคงในการทำงาน มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัด สังกัดสำนักงานอัยการ ภาค 4 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน อาจเป็นเพราะว่า ข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัดรู้สึกมั่นคงในการทำงานในอาชีพราชการ มีความรู้สึกปลอดภัยในการทำงาน มองเห็นโอกาสความก้าวหน้าของการทำงานในอนาคต ส่งผลให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน และสามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มกำลังความสามารถ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรรถชัย ณ ภิบาล (2566) ได้วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานสำนักงานที่ดินจังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจในการทำงานที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ให้พนักงานในสำนักงานที่ดินจังหวัดสงขลา ประกอบด้วย ความมั่นคงในอาชีพราชการ เงินเดือนทำให้เกิดความตั้งใจในการทำงาน ความสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนร่วมงานและกับผู้บังคับบัญชาทำให้บรรยากาศและสภาพแวดล้อมในการทำงานมีความสุข สถานที่ทำงานมีการจัดระเบียบจัดพื้นที่อย่างเหมาะสม และความรู้ความสามารถผู้บังคับบัญชาในถ่ายทอดให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา เป็นต้น

3. ปัจจัยด้านความรับผิดชอบ มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัด สังกัดสำนักงานอัยการ ภาค 4 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน อาจเป็นเพราะว่า ผู้บังคับบัญชามีการกำหนดความรับผิดชอบให้ข้าราชการธุรการดำเนินตามแผนงานมุ่งมั่นตั้งใจในการทำงาน มีการอบรมจรรยาบรรณของข้าราชการ เสริมสร้างบุคลากรให้ตระหนักถึงหน้าที่และภารกิจของตนเอง ตลอดจนสร้าง

ทัศนคติที่ดีในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มกำลังความสามารถ อย่างรอบคอบ มีวินัยในการทำงาน ส่งผลให้สามารถทำงานได้อย่างถูกต้องและราบรื่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนพร วงศ์อาจ และ โชติ บดีรัฐ (2565) ได้วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรด้านงานธุรการ สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด ในเขตพื้นที่ภาค 6 ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรด้านงานธุรการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรมากที่สุด คือ ด้านลักษณะของงานที่ทำ ด้านความรับผิดชอบ และด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ส่วนด้านอื่นไม่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร

4. ปัจจัยด้านความสำเร็จของงาน มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการ สำนักงานอัยการจังหวัด สังกัดสำนักงานอัยการ ภาค 4 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน อาจเป็นเพราะว่า ข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัด สังกัดสำนักงานอัยการ ภาค 4 สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องผ่านการเข้าอบรมหลักสูตรต่างๆ เพื่อเสริมสร้างทักษะต่างๆในการปฏิบัติงาน ทำให้ปฏิบัติงานได้ประสบความสำเร็จ รู้สึกว่าตนเองได้ทำงานที่มีประโยชน์และเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ส่งผลให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน และสามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มกำลังความสามารถ สอดคล้องกับงานวิจัยของ มณฑกา รัตนโสภา (2563) ได้วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการส่วนกลาง สำนักงานอัยการสูงสุด ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยเชิงใจมีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการส่วนกลาง สำนักงานอัยการสูงสุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ เท่ากับ 0.538 ($R^2 = 0.538$) แสดงว่าตัวแปรอิสระ คือปัจจัยเชิงใจมีผลต่อตัวแปรตาม คือ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการส่วนกลาง สำนักงานอัยการสูงสุด ได้ร้อยละ 53.80 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีจำนวน 3 ด้าน คือ ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน และด้านความมั่นคงในการทำงาน มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการส่วนกลาง สำนักงานอัยการสูงสุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านความสำเร็จของงาน ควรมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง สามารถกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานตลอดจนตัวชี้วัดงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บังคับบัญชาควรมีการมอบรางวัลยกย่องความสำเร็จของบุคลากร เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน

1.2 ด้านการยอมรับนับถือ ข้าราชการธุรการควรแสดงความยินดีกับเพื่อร่วมงานหรือทีมงาน เมื่อทำงานสำเร็จ สนับสนุนเพื่อนร่วมงานให้มีความเจริญก้าวหน้า ควรถ่ายทอดประสบการณ์การทำงาน การเขียน

งานวิชาการเพื่อความก้าวหน้า การแก้ไขปัญหาให้แก่เพื่อนร่วมงาน เพื่อสร้างมิตรไมตรีและเป็นขวัญและกำลังใจของบุคลากรในองค์กร

1.3 ด้านลักษณะของงานที่ทำ ผู้บังคับบัญชาควรมอบหมายงานที่มีความเหมาะสมกับทักษะและความสามารถของข้าราชการธุรการ ข้าราชการธุรการแต่ละคนมีทักษะและความสามารถที่แตกต่างกัน ให้การสนับสนุนและคำแนะนำแก่ข้าราชการธุรการ ในการมอบหมายงานที่มีความท้าทาย ข้าราชการธุรการอาจต้องการการสนับสนุนและคำแนะนำจากหัวหน้างาน เพื่อให้ข้าราชการธุรการสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 ด้านความรับผิดชอบ ควรมีการประชุมเตรียมความพร้อม การระดมความคิดในการปัญหาในระหว่างการทำงาน ร่วมกันวางแผน ข้อมูลฝึกทักษะการสื่อสารในองค์กร การรับผิดชอบภารกิจที่สำคัญ และร่วมกันจัดทำสรุปข้อมูลเพื่อรายงานแก่ผู้บังคับบัญชา

1.5 ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน ผู้บังคับบัญชาควรสนับสนุนให้โอกาสข้าราชการธุรการเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ หน่วยงานควรให้โอกาสข้าราชการธุรการเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ที่เปิดโอกาสให้แสดงผลงานของตนเอง เช่น การจัดประชุมสัมมนา การประกวด การนำเสนอผลงาน เป็นต้น สนับสนุนให้ข้าราชการธุรการเผยแพร่ผลงานของตนเอง หน่วยงานควรสนับสนุนให้ข้าราชการธุรการเผยแพร่ผลงานของตนเองในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การตีพิมพ์บทความ การเผยแพร่ผลงานทางออนไลน์ เป็นต้น

1.6 ด้านเงินเดือน ควรส่งเสริมสวัสดิการเบี่ยง สวัสดิการต่างๆให้เพียงพอ หน่วยงานต้นสังกัดอาจจัดให้มีการสำรวจค่าครองชีพประจำปี ควรเปรียบเทียบอัตราเงินเดือนที่ได้รับกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน มีการพิจารณาประเมินผลข้าราชการอย่างเป็นธรรม เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจแก่การปฏิบัติหน้าที่

1.7 ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงาน ผู้บังคับบัญชาควรมีการบริหารงานในองค์กรที่เป็นธรรม ส่งเสริมพัฒนาทักษะและความสามารถที่จำเป็นในการปฏิบัติงานให้แก่บุคลากรอย่างเท่าเทียมกัน เช่น ทักษะในการแก้ไขปัญหา ทักษะในการประสานงาน ทักษะในการสื่อสาร เป็นต้น เปิดโอกาสให้ซักถามปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างปฏิบัติงาน และช่วยกันแก้ไขให้ภารกิจสำเร็จลุล่วงด้วยดี ให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.8 ด้านนโยบายและการบริหารงาน ผู้บังคับบัญชาควรมีนโยบายการบริหารของหน่วยงานเอื้อต่อการปฏิบัติงาน เช่น สนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวกแก่การทำงาน สนับสนุนงบประมาณ สนับสนุนยานพาหนะให้การปฏิบัติหน้าที่ ตลอดจนการเบิกเบี่ยงเงินสวัสดิการต่างๆ ให้แก่บุคลากรอย่างเพียงพอ

1.9 ด้านสภาพการทำงาน ผู้บังคับบัญชาควรสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ที่เพียงพอแก่การปฏิบัติงาน ตลอดจนมีการตรวจเช็คพัสดุที่เสื่อมสภาพประจำปี เพื่อทำการจัดหาทดแทนและสำรวจความจำเป็นในการใช้งานตามสถานการณ์ปัจจุบัน เช่น การประชุมทางไกล Zoom ควรมีอุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อรองรับในการดำเนินการ เป็นต้น

1.10 ด้านการปกครองบังคับบัญชา ผู้บังคับบัญชาควรประกาศเจตนารมณ์การบริหารงานองค์กรด้วยความโปร่งใส ยุติธรรม สร้างวัฒนธรรมในการทำงานเป็นทีม ส่งเสริมกิจกรรมในการทำงานร่วมกัน เช่น กิจกรรมสันทนาการ กิจกรรมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น กิจกรรมการแบ่งปันความรู้ กิจกรรมการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

1.11 ด้านความมั่นคงในการทำงาน ผู้บังคับบัญชาควรมอบหมายภารกิจให้สอดคล้องกับทักษะและความสามารถของผู้รับมอบงาน หากงานมีความซับซ้อนหรือมีความสำคัญมาก อาจต้องพิจารณามอบหมายให้หลาย ๆ คนร่วมกันทำ ตลอดจนควรติดตามความคืบหน้าของงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้งานเสร็จตามกำหนดและเป็นไปตามมาตรฐานที่ต้องการ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงานของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัด สังกัดสำนักงานอัยการ ภาค 4 การสัมภาษณ์เชิงลึกถึงความคิดเห็นและประสบการณ์ของข้าราชการธุรการ เพื่อให้ได้ข้อมูลในการพัฒนาการดำเนินให้ดียิ่งขึ้น

2.2 ควรศึกษาขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัด สังกัดสำนักงานอัยการ ภาค 4

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยความช่วยเหลือจาก รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็น รวมทั้งคุณาจารย์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ ขอขอบพระคุณท่านอัยการภาค 4 ที่ให้ความอนุเคราะห์อำนวยความสะดวกแก่ผู้วิจัย และขอขอบพระคุณบุคลากรทุกท่านที่กรุณาตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ครอบครัว ญาติพี่น้องทุกคน ที่ให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมาประโยชน์จากงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้แก่ บิดา - มารดา ตลอดจนบูรพาจารย์ทุกท่านที่ได้ประศาสน์การศึกษาแก่ผู้วิจัย

เอกสารอ้างอิง

กาญจนาพร วงศ์อาจ และโชติ บดีรัฐ. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรด้านงานธุรการ สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด ในเขตพื้นที่ภาค 6. *Journal of Modern Learning Development*, 7(5), 1-14.

- ธนภรณ์ พรรณราย (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา. วารสารวิชาการแพรวากาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์, 1(2).
- นิตา ประพุดิธรรม (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานอธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2558). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุริยาสาน.
- พระธาตุ, ขวัญตา. (2554). คุณภาพชีวิตการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรอัยการที่ปฏิบัติงานในสำนักงานอัยการในพื้นที่จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- มณฑกา รัตนโสภา. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการส่วนกลางสำนักงานอัยการสูงสุด. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วีณา ขำคง (2564). การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานอัยการสูงสุด. (2562). ผลการประชุม ก.อ. ปี 2562. กรุงเทพฯ: สำนักงานอัยการสูงสุด.
- สุจินต์ พูลปัน (2553). ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อรรถชัย ณ ภิบาล. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานสำนักงานที่ดินจังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. สงขลา : มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. Third edition. New York : Harper and Row Publication.

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่องเศษส่วนโดยการจัดกิจกรรม
การเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

โรงเรียนอนุบาลเลิงนกทา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2

Developing learning achievement for Mathematics Subject on topic Fractions By
activities inquiry-based learning (5Es) of students in Prathomsuksa 6 at Loeng Nok Tha
Kindergarten School Yasothon Primary Educational Service Area Office 2

อติติยา กองท่า, กชพร นานาผล*

นิวัฒน์ สารขันธ, แสงจันทร์ กะลาม*

อุมาพร ไวรรัตน์, เพ็ญพร สุ่มมาตย์*

พิริยากุล สิงหรา**

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด*

ครู อ้นดับ ศศ.3 วิทยฐานะ ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนอนุบาลเลิงนกทา**

Athittiya Kongthum, Kochaporn Numnaphol*

Niwat Sarakhun, Seangjun Kalam*

Umaporn Wirat, Permporn Summart*

Piriyakul Singhara**

Education, Faculty of Education, Roi Et Rajabhat University*

Teacher, Academic Position Expert Teacher Loeng Nok Tha Kindergarten School**

E-mail: kochapornnum@yahoo.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและพัฒนาประสิทธิภาพแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่องเศษส่วน 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนและหลังเรียน ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาล เลิงนกทา ปีการศึกษา 2566 จำนวน 36 คน ดำเนินการวิจัย 1 ภาคเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ 1) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 12 แผน เป็นแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) 5 ขั้น 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน สถิติที่ใช้ ร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบค่าที (t-test dependent)

ผลการวิจัยพบว่า ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่องเศษส่วน หลังเรียนสูงขึ้น นักเรียนสามารถผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 100 และแผนมีประสิทธิภาพ E1/E2 เท่ากับ 92.44/81.30 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 และผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนและแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : การจัดกิจกรรมการเรียนรู้; การสืบเสาะหาความรู้ (5Es); ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Abstract

This research Objectives: 1) Create and develop the efficiency of learning activity plans in Mathematics learning group using inquiry-based learning activities (5Es), Prathomsuksa 6 at Loeng Nok Tha Kindergarten School 2) Comparing the learning achievement of the mathematics subject group inquiry method(5Es) between before and after the target group was 36 students in Prathomsuksa 6, academic year 2023. The research was conducted for 1 semester Research tools used include: 1) activity plan Inquiry-based learning (5Es) Implement 12 plans. 2) A test measure academic achievement before and After It was a multiple choice type with 4 options, 30 questions. Statistics used were percentage, frequency and comparison t-test

The research results found that Results of development of learning activities after using inquiry-based learning activities (5Es) were higher and students were able to pass the criteria 100 percent. Effective plan E1/E2 92.44/81.30, higher than the set criteria 80/80. Beside comparative results of academic achievement using inquiry-based learning activities (5Es) after studying were higher than before studying and are significantly different at the .05 level.

Keywords: Learning Activities; Inquiry Method (5Es); Academic Achievement

บทนำ

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นปัจจัยที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเพื่อการนำประเทศเข้าสู่ความเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ ที่สามารถพึ่งพาตนเองในทุกด้าน การจัดการศึกษาจะต้องสามารถพัฒนาเยาวชนให้มีความรู้ ความสามารถ ปฏิบัติงานด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ให้มีทักษะที่จำเป็นต่อการแสวงหาความรู้ สามารถใช้เหตุผลในการคิดแก้ปัญหา ตลอดจนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ คณิตศาสตร์จึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาความคิดของมนุษย์ ทำให้มนุษย์มีความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล มีแบบแผนเป็นระบบระเบียบ สามารถวิเคราะห์ปัญหาและสถานการณ์ได้อย่างถี่ถ้วนรอบคอบ ทำให้สามารถคาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจ และแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม นอกจากนี้คณิตศาสตร์ยังสามารถพัฒนามนุษย์ ให้สมบูรณ์ มีความสมดุลทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญาและอารมณ์ สามารถคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552 : 1)

ความเจริญทางเทคโนโลยีเป็นไปอย่างรวดเร็ว ทำให้การดำเนินชีวิตของมนุษย์ต้องเปลี่ยนไป ความรู้ อีกหลายด้านได้ถูกพัฒนาขึ้นมาเป็นแบบคณิตศาสตร์จึงได้เข้าไปเป็นประโยชน์ต่อศาสตร์สาขาอื่น ๆ อีก แม้ในชีวิตประจำวันเราก็ใช้คณิตศาสตร์โดยไม่รู้ตัว เช่น การดูเวลา การซื้อขาย การกำหนดรายรับและรายจ่ายใน ครอบครัว การเล่นเกม ล้วนเกี่ยวกับคณิตศาสตร์ทั้งสิ้น (พิสมัย ศรีอำไพ, 2554 : 16) ความสามารถทางคณิตศาสตร์ จึงเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นสำหรับคนไทย เพราะวิชาคณิตศาสตร์ ช่วยพัฒนาความคิดของผู้เรียนได้อย่างเป็นระบบ มีเหตุผลสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ในการดำรงชีวิต (อรรถพร สำเภา, 2555 : 1) ดังนั้น ในการเรียนคณิตศาสตร์ จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในคณิตศาสตร์พื้นฐานและมีทักษะในการคิดคำนวณ รู้จักคิดอย่างมีเหตุผล และแสดงความคิดออกมาอย่างมีระเบียบชัดเจนและรัดกุม รู้คุณค่าของคณิตศาสตร์และมีเจตคติที่ดีต่อคณิตศาสตร์ และสามารถนำประสบการณ์ทางด้านความรู้ ความคิด และทักษะที่ได้จากการเรียนคณิตศาสตร์ไปใช้ในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ และใช้ในชีวิตประจำวัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2555 : 18)

จึงเห็นได้ว่า การจัดการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ จะต้องคำนึงถึงตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมต้องสอดคล้องกับวุฒิภาวะ ความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงจากการฝึกปฏิบัติ ฝึกให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ และแก้ปัญหา กิจกรรมการเรียนการสอนต้องผสมผสานสาระทั้งทางด้านเนื้อหาและด้านทักษะ กระบวนการ ตลอดจนปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงาม ถูกต้องและเหมาะสมให้แก่ผู้เรียน ดังที่ ประเวศ วสี (อ้างถึงใน กรมวิชาการ, 2545 : 184) กล่าวถึงการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญว่า เป็นการเรียนรู้ในสถานการณ์จริง ซึ่งสถานการณ์จริงของแต่ละคนไม่เหมือนกัน จึงต้องเอาผู้เรียนแต่ละคนเป็นตัวตั้ง ผู้สอนต้องเลือกจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ กิจกรรมและการทำงาน อันนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนครบทุกด้าน ทั้งทางกาย ทางจิตใจและอารมณ์ทางสังคม และทางสติปัญญา ซึ่งรวมถึงการพัฒนาทางจิตวิญญาณด้วย (Spiritual Development) การจัดการเรียนการสอน ควรเป็นการเรียนการสอนที่นักเรียนได้รับการยอมรับนับถือในการเป็นเอกัตบุคคลได้เรียนรู้ด้วยวิธีที่เหมาะสมกับความสามารถ ได้เรียนสิ่งที่สนใจ ต้องการ หรือมีประโยชน์ ได้ปฏิบัติตามกระบวนการเพื่อการเรียนรู้ได้รับการเอาใจใส่ ประเมินและช่วยเหลือเป็นรายบุคคล และได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพและสำเร็จตามอัตภาพ (สงบ ลักษณะ, 2544 : 36)

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2560 : 7) ได้เสนอกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ คือ ครูจะสร้างคำถาม เพื่อกระตุ้นความสนใจให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็น และแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ใหม่ โดยจัดสถานการณ์ให้เหมาะสมกับความรู้เดิมของผู้เรียน เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนคิด และเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนรู้เข้ากับประสบการณ์ หรือความรู้เดิมผ่านกระบวนการกลุ่มมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ คำถามแสดงความคิดเห็น เหมาะสมในการนำมาพัฒนาทักษะการคิดของนักเรียน ซึ่งวิธีการสืบเสาะหาความรู้มี 5 ขั้นตอน คือ 1) สร้างความสนใจ (Engage) 2) สำรวจและค้นหา (Explore)

3) อธิบาย (Explain) 4) ขยายความรู้ (Elaborate) และ 5) ประเมินผล (Evaluate) และทักษะกระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ 4 ขั้นตอนของโพลยา คือ 1) ขั้นทำความเข้าใจปัญหา 2) ขั้นวางแผนแก้ปัญหา 3) ขั้นดำเนินการตามแผน และ 4) ขั้นตรวจสอบผล ดังนั้น การจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ จึงควรเน้นทั้งทางความรู้ กระบวนการให้ผู้เรียนได้รับการฝึกฝนและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

คณิตศาสตร์ในระดับประถมศึกษาถือว่าเป็นวิชาที่มีปัญหาในการเรียนการสอนมาก ทั้งในแง่ของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและในแง่ของการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ จากข้อมูลเรื่องภาวะวิกฤตการศึกษาไทยและข้อเสนอแนะ เรื่อง การศึกษาในด้านคุณภาพการศึกษา พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กไทยในวิชาพื้นฐานคือ คณิตศาสตร์ มีแนวโน้มต่ำลง ผลการวิจัยข้างต้นได้ข้อค้นพบที่ตรงกับรายงานผลการประเมินคุณภาพนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนอนุบาลสิงหนาท สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ในปีการศึกษา 2565 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มทักษะคณิตศาสตร์ต่ำกว่า โดยคิดเป็นร้อยละ 68.56 และต่ำกว่าเป้าหมายของโรงเรียนที่กำหนดไว้ร้อยละ 70 (โรงเรียนอนุบาลสิงหนาท, 2565 : 5) จากข้อมูลดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ยังไม่ประสบผลเท่าที่ควร เนื่องจากครูส่วนใหญ่ยังคงยึดหลักการสอนแบบเดิม คือครูคนเดียวสอนทั้งชั้นใช้วิธีสอนอย่างเดียวกันโดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างในด้านความสามารถของนักเรียนแต่ละคน (ยุพิน พิพิธกุล, 2554 : 3-4) ครูไม่ได้จัดกิจกรรม หรือส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้เหตุการณ์ที่นักเรียนประสบในชีวิตประจำวันมาเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรม เพื่อให้นักเรียนสามารถนำคณิตศาสตร์ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งจะส่งผลต่อการเรียนรู้คุณค่าของคณิตศาสตร์และเจตคติที่ดีต่อคณิตศาสตร์ นอกจากนี้อาจจะมีสาเหตุมาจากตัวนักเรียนเอง เช่น นักเรียนไม่ชอบวิชาคณิตศาสตร์เพราะมีตัวเลข สัญลักษณ์ ขาดความละเอียดรอบคอบ ใจหยาบผิด อ่านใจหยาบข้ามบรรทัด เขียนตัวเลขสลับที่ แปลโจทย์ปัญหาเป็นประโยคสัญลักษณ์ไม่คล่อง ไม่สนใจการเรียน ไม่ชอบครูผู้สอน และได้รับทัศนคติหรือบอกกล่าวผิด ๆ ว่าวิชาคณิตศาสตร์เป็นวิชาที่ยาก โดยเฉพาะเรื่องเศษส่วน เป็นเรื่องที่ต้องใช้รูปแบบการสอนแบบต่างเพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจ เป็นต้น (ขมนาด เชื้อสุวรรณทวี, 2542: 57) ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ครูควรหาแนวทางที่จะส่งเสริมให้นักเรียนรู้คุณค่าของคณิตศาสตร์ และมีเจตคติที่ดีต่อคณิตศาสตร์ ซึ่งอาจทำได้โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) มาใช้จะทำให้ให้นักเรียน เรียนด้วยความสนุกสนาน นักเรียนมีโอกาสฝึกความคิดสร้างสรรค์ และมีเจตคติที่ดีต่อคณิตศาสตร์ นอกจากนี้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเนื้อหาในบทเรียนที่ยังยากซับซ้อนได้ง่ายขึ้น ในระยะเวลาอันสั้น และสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิดรวบยอดในเรื่องนั้นได้อย่างถูกต้องรวดเร็ว ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงได้ใช้รูปแบบการสอนโดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เพื่อแก้ปัญหาในเรื่องนี้(ทิตนา แหมมณี, 2544: 98-99)

ด้วยหลักการและเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจนำการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) มาประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์เพราะเชื่อว่าการศึกษาที่ผู้เรียนจะมีความคิดที่ดีที่ซับซ้อนได้ ต้องได้รับการฝึกความคิดสร้างสรรค์ที่ดีก่อน ซึ่งเนื้อหาในเรื่องเศษส่วน เป็นเรื่องที่มีประโยชน์และสำคัญอย่างมากที่ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้ เนื่องจากในชีวิตจริงผู้เรียนจะต้องเผชิญกับสถานการณ์ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นและจากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจรูปแบบการสอนโดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะกระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลเลิงนกทา และนำไปใช้ในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ในเนื้อหาในระดับสูงขึ้น

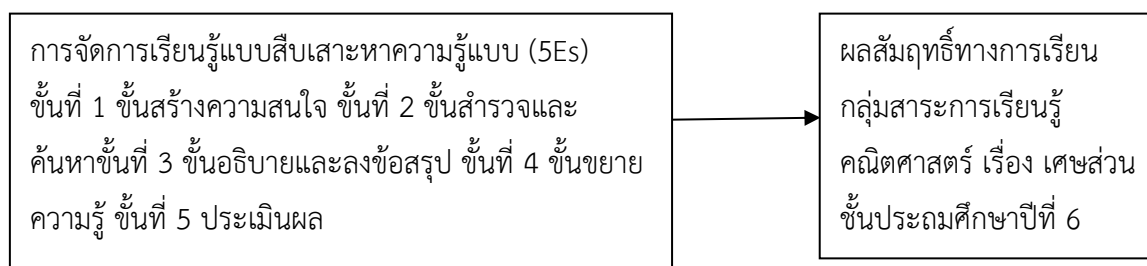
วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างและพัฒนาประสิทธิภาพแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลเลิงนกทา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วน โดยการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างก่อนและหลังโรงเรียนอนุบาลเลิงนกทา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ เขต 2

สมมติฐานในการศึกษา

1. แผนการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนและแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินงานวิจัย

1. เพื่อสร้างและพัฒนาประสิทธิภาพแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่องเศษส่วน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาล เลิงนกทา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ เขต 2

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ ดังนี้

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลเลิงนกทา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ เขต 2 จำนวน 36 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ตัวแปรต้น คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบสืบเสาะหาความรู้แบบ (5Es) ซึ่งใช้ลำดับขั้นตอนในการสอนดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างความสนใจ ขั้นที่ 2 ขั้นสำรวจและ ค้นหาขั้นที่ 3 ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป ขั้นที่ 4 ขั้นขยายความรู้ ขั้นที่ 5 ประเมินผล ใช้เวลาสอน 12 ชั่วโมง

2.2 ตัวแปรตาม คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่องเศษส่วน

3. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในเนื้อหาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง เศษส่วน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย โดยกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้แบบ (5Es) ดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 12 แผน โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการวิจัยเอง

เครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่องเศษส่วน ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลเลิงนกทาด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ แบบ (5Es) ดังนี้

1. เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ซึ่งมี 5 ขั้นตอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 12 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง รวมทั้งหมด 12 ชั่วโมง

2. ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 1) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบทดสอบหลายตัวเลือกชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

การหาคุณภาพของเครื่องมือของแผนพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่องเศษส่วน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลสิงหนาท โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ แบบ (5Es) ใช้รูปแบบการวิจัยแบบทดลองกลุ่มเดียว วัดก่อนและหลังการทดลอง (One Group Pretest Posttest Design) โดยปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา ครูพี่เลี้ยง และผู้เชี่ยวชาญ จนเครื่องมือการวิจัยมีคุณภาพ มีความสอดคล้องทางเนื้อหาและภาษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ เรื่อง เศษส่วน
2. คำชี้แจง ทำความเข้าใจเกี่ยวกับนักเรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบสืบเสาะหาความรู้แบบ (5Es) ซึ่งในการทดลองนี้มีขั้นตอนการแบ่งกลุ่มผู้เรียนเป็นเด็กเก่ง ปานกลาง และอ่อน การจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แบบสืบเสาะหาความรู้แบบ (5Es) ซึ่งใช้ลำดับขั้นตอนในการสอนดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างความสนใจ ขั้นที่ 2 ขั้นสำรวจและ ค้นหาขั้นที่ 3 ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป ขั้นที่ 4 ขั้นขยายความรู้ ขั้นที่ 5 ประเมินผล
3. ในระหว่างดำเนินการจัดการเรียนรู้ได้สังเกตและบันทึกข้อมูล การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พฤติกรรมของครู และพฤติกรรมของนักเรียน

4. ทดสอบหลังเรียน (Post-test) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ เรื่อง เศษส่วน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณนั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ ข้อมูลด้วยตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ด้วยสถิติดังต่อไปนี้ สถิติบรรยายโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการคำนวณประสิทธิภาพ (E1/E2) ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ร้อยละ และการทดสอบค่าที (t-test Dependent) ดังนี้

1.1 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างผลการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สูตร t – test แบบ Dependent Samples (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 109)

1.2 การวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เรื่อง เศษส่วน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 โดยใช้สูตร E1/E2 (ไชยยศ เรืองสุวรรณ, 2533 : 129)

1.3 การวิเคราะห์หาค่าดัชนีประสิทธิผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) โดยใช้สูตรดังนี้ (เมธีญ กิจระการ และสมนึก ภัททิยธนี, 2545 : 31)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนในขณะจัดการเรียนรู้ในระหว่างดำเนินการวิจัย และข้อมูลปลายเปิดจากแบบสอบถามที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบสืบเสาะหาความรู้แบบ (5Es) จากนั้นจึงนำมาสรุป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. การหาความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อทดสอบกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมและเนื้อหา

2. การหาค่าความยาก (Difficulty) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สูตร P (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 81)

3. การหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ใช้สูตรของ Brennan (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 81)

4. การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สูตร KR 20 ของ Kuder – Richardson (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 85 - 86)

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่องเศษส่วน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลสิงหนาท ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่องเศษส่วน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลสิงหนาท ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

สอบก่อนเรียน		แผนการจัดการเรียนรู้			สอบหลังเรียน	
ค่าเฉลี่ย	คะแนนเต็ม	แผนที่	ค่าเฉลี่ย	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	คะแนนเต็ม
11.61	30	1	9.47	10	24.39	30
		2	9.08	10		
		3	9.08	10		
		4	4.75	5		
		5	9.31	10		

สอบก่อนเรียน		แผนการจัดการเรียนรู้		สอบหลังเรียน	
ค่าเฉลี่ย	คะแนนเต็ม	แผนที่	ค่าเฉลี่ย	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย
		6	4.78	5	
		7	9.22	10	
		8	8.81	10	
		9	9.14	10	
		10	9.00	10	
		11	5.00	5	
		12	4.81	5	
		รวม	92.44	100	
		ประสิทธิภาพ	92.44		81.30

จากตารางที่ 1 พบว่า การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วน โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลเลิงนกทา ระหว่างกิจกรรมการเรียนรู้ มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เท่ากับ 92.44 (เต็ม 100) ประสิทธิภาพกระบวนการจึงคิดเป็นร้อยละ 92.44 ส่วนหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่ากับ 24.39 (เต็ม 30) ประสิทธิภาพผลลัพธ์ คิดเป็นร้อยละ 81.30 สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบสืบเสาะหาความรู้แบบ (5Es) มีประสิทธิภาพ 92.44/81.30 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือ 80/80 แสดงว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบสืบเสาะหาความรู้แบบ (5Es) มีประสิทธิภาพ

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่องเศษส่วน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลเลิงนกทา ระหว่างก่อนและหลังเรียน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลเลิงนกทา ระหว่างก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es)

คู่เปรียบเทียบ	μ	σ	Z	sig
คะแนนสอบก่อน	11.61	3.39	5.24*	.001
คะแนนสอบหลัง	24.39	6.39		

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่องเศษส่วน โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลเลิงนกทา ก่อนได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) นักเรียนมีค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่ากับ 11.61 (S.D.= 3.39) และหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนมีค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่ากับ 24.39 (S.D.= 6.39) และเมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังพบว่า มีค่าสถิติ Z เท่ากับ 5.24 แสดงว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) แล้ว มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผล

1. ผลการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่องเศษส่วน หลังเรียนสูงขึ้น นักเรียนสามารถผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 100 และแผนมีประสิทธิภาพ E1/E2 เท่ากับ 92.44/81.30 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80
2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนและแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

ในการอภิปรายผล ผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัยในประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

1. ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่องเศษส่วน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลเลิงนกทามีประสิทธิภาพ 92.44/81.30 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) จากการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาด้วยวิธีการฝึกให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาค้นคว้าหาความรู้ โดยผู้สอนตั้งคำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้กระบวนการทางความคิดหาเหตุผลจนค้นพบความรู้ หรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่ถูกต้องด้วยตนเอง สรุปเป็นหลักการ กฎเกณฑ์ หรือวิธี การในการแก้ปัญหาเป็นการเรียนรู้ที่ผสมผสานระหว่างการใช้กระบวนการคิดและทักษะต่าง ๆ เพื่อที่จะแก้ปัญหาหรือค้นหาคำตอบ ทำให้เกิดความเข้าใจและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) สาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพ 92.44/81.30 ซึ่งทำให้ผลสัมฤทธิ์ในการเรียน หลังจากที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2545 : 12) ได้สรุปไว้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ (5Es) คือ กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนา

ความสามารถนำการแก้ปัญหาด้วยวิธีการฝึกให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาค้นคว้าหาความรู้ โดยผู้สอนตั้งคำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้กระบวนการทางความคิดหาเหตุผลจนค้นพบความรู้ หรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่ถูกต้องด้วยตนเอง สรุปเป็นหลักการ กฎเกณฑ์ หรือวิธีการในการแก้ปัญหา เป็นการเรียนรู้ที่ผสมผสานระหว่างการใช้กระบวนการคิดและทักษะต่าง ๆ เพื่อที่จะแก้ปัญหาหรือค้นหาคำตอบ ทำให้เกิดความเข้าใจและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้และสอดคล้องกับผลการวิจัยของซันตี แสทวิช และคณะ (2560 : 183-195) ที่ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์เรื่อง การบวก การลบ การคูณ ทศนิยม โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้แบบ 5 ขั้น (5Es) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่าแผนการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การบวก การลบ การคูณ ทศนิยม โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้แบบ 5 ขั้น ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.68/81.17

นอกจากนี้ หลังจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลสิงหนาท ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) แล้วมีผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนแตกต่างจากหลังเรียน ทั้งนี้เนื่องจาก การวิจัยแล้วผลปรากฏว่า ผลการวิจัยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ทำให้ผลการวิจัยมีประสิทธิภาพ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรง นักเรียนเป็นผู้สร้างความรู้และเชื่อมโยง ประสบการณ์เดิมเพื่อเป็นความรู้ใหม่ ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี และกิจกรรมที่จัดเอื้อต่อการเรียนรู้ เน้นการปฏิบัติจริง นักเรียนสามารถดำเนินการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งครูมีหน้าที่คอยให้คำแนะนำและช่วยเหลือทำให้นักเรียนสามารถพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองได้ดี ทำให้คะแนนหลังเรียนมีความแตกต่างจากคะแนนก่อนเรียน แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีความก้าวหน้าในการพัฒนาการเรียนรู้ หลังการเรียนรู้เพิ่มขึ้น โดยการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) มีผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น ทั้งด้านความรู้ด้านทักษะกระบวนการและด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับ ศิริวรรณ ถิตย์รัมย์ (2565 : 43-55) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง ทศนิยมร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ผลการออกแบบและสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า มีเนื้อหาเกี่ยวกับทศนิยม จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ การอ่านและการเขียนทศนิยมไม่เกิน 3 ตำแหน่ง และการบวก การลบทศนิยมไม่เกิน 3 ตำแหน่ง มีการจัดทำคู่มือการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) จำนวน 17 แผน โดยมีค่าประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมในขั้นตอนการทดลองแบบหนึ่งต่อหนึ่ง (One-to-One Testing) (1:1) เท่ากับ 68.90/64.44 และทดลองแบบกลุ่มเล็ก (Small-Group Testing) (1:3) เท่ากับ 77.70/72.96 ปรับปรุงการใช้ภาษาให้เหมาะสมนำไปทดลองภาคสนาม (Field Testing) ได้ค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 83.41/80.10

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่องเศษส่วน โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาล

เล็งนกทา ก่อนได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบสืบเสาะ (5Es) นักเรียนมีค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่ากับ 11.61 (S.D.= 3.39) และหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน นักเรียนมีค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่ากับ 24.39 (S.D.= 6.39) และเมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังพบว่า มีค่าสถิติ Z เท่ากับ 5.24 แสดงว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบสืบเสาะ (5Es) แล้ว มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่ผลการศึกษาเป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากผู้วิจัยได้พัฒนาแผนการสอนและแบบฝึกตามกรอบของการสอน Active learning แบบสืบเสาะหาความรู้ ถึงแม้ว่าจะเป็นวิชาคณิตศาสตร์ ซึ่งแต่ละขั้นตอนก็สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้เป็นอย่างดี จึงเห็นว่าคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนและแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจากเหตุผลดังกล่าว จึงทำให้นักเรียนที่เรียนโดยใช้กระบวนการเรียนรู้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์เรื่องเงิน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนซึ่งหมายความว่า นักเรียนเกิดการเรียนรู้มากขึ้น สอดคล้องกับซันตี แสทวิชสุข และคณะ (2560 : 183-195) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์เรื่อง การบวก การลบ การคูณ ทศนิยม โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้แบบ 5 ขั้น (5Es) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์เรื่อง การบวก การลบ การคูณ ทศนิยม โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้แบบ 5 ขั้น ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับ ณัฐนันท์ จุยกาวง (2565 : 1-20) ที่ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์เรื่อง ทศนิยม โดยใช้รูปแบบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับ แสงเดือน เจริญนิม พินดา วราสุนันท์ และกนิษฐา เขาวัววัฒนกุล (2565: 167) ที่ศึกษาการพัฒนาแพลตฟอร์มการสอนคณิตศาสตร์สำหรับครูประถมศึกษา เก็บข้อมูลกับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวนทั้งสิ้น 484 คน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 การจัดการเรียนรู้ของนักเรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) โดยเฉพาะขั้นสร้างความสนใจ ควรจัดถึงกิจกรรมที่น่าสนใจท้าทายความคิด ช่วยให้นักเรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็นและมีความสุขที่จะร่วมกิจกรรม ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้สอนต้องใช้เทคนิควิธีการสอนที่หลากหลายเพื่อให้นักเรียนเกิดทักษะกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

1.2 เวลาในการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ควรมีความยืดหยุ่นและเหมาะสมกับกิจกรรม เพื่อให้การดำเนินการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์เกิดประสิทธิภาพ ควรส่งเสริมอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

1.3 ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ครูควรเพิ่มเติมกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน ครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิด ส่งเสริมให้กล้าและมั่นใจที่จะเสนอสิ่งที่แปลกใหม่ ให้แรงเสริมเมื่อนักเรียนทำได้ดี ทำให้นักเรียนมีความมั่นใจมากยิ่งขึ้น ความรู้ที่นักเรียนได้รับสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ไปใช้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ไปใช้สอนอย่างต่อเนื่องหรือปรับใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาอื่นตามความเหมาะสม

2.2 ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ ที่ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) โดยเฉพาะด้านความคิดริเริ่ม ควรมีการส่งเสริมและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2.3 ควรศึกษาเรื่องการเปรียบเทียบการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทางคณิตศาสตร์ จากรูปแบบและวิธีการสอนที่แตกต่างกันออกไป

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ. (2545). การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). หลักเกณฑ์และวิธีการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2552. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2555). แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 - 2559. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

ขันตี แสนทวีสุข ชาญชัย สุกใส และประสาร ไชยณรงค์. (2560). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์เรื่อง การบวก การลบ การคูณทศนิยม โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้แบบ 5 ขั้น (5E) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. *รมยสาร*, 15(2), 183-195. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jhusoc/article/view/201587/140780>

ชมนาด เชื้อสุวรรณทวี. (2542). การสอนคณิตศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2533). เทคโนโลยีการศึกษา : ทฤษฎีและการวิจัย. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

- ณัฐนันท์ จุยก้าว. (2565). การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์เรื่อง ทศนิยม โดยใช้รูปแบบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. **วารสารนานาชาติมหาวิทยาลัยขอนแก่น สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**, 12(1), 1-20. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/KKUJ/article/view/249624/174990>
- ทิตนา แชนนี. (2544). **วิทยาการด้านการคิด**. กรุงเทพฯ: เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แมเนจเม้นท์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น**. ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 7 แก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- เพชฌัญญู กิจระการ และสมนึก ภัททิยธนี. (2545). ดัชนีผลประสิทธิผล (Effectiveness Index : E1). **วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**. 8(2), 31-35.
- พิสมัย ศรีอำไพ. (2554). **เอกสารประกอบการสอนวิชา 503721 สัมมนาหลักสูตรและการสอนวิชาคณิตศาสตร์**. มหาสารคาม: คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏมหาสารคาม.
- ยุพิน พิพิธกุล. (2554). **ครุคณิตสาธิตเกษตร: รวมบทความเกี่ยวกับประสบการณ์จริงในการถ่ายทอดองค์ความรู้ของการเป็นครูมืออาชีพ การปลูกฝังจรรยาบรรณครู และวัฒนธรรมองค์กรในการปฏิบัติต่อกัน**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา.
- โรงเรียนอนุบาลสิงหนาท. (2565). **ข้อมูลสารสนเทศโรงเรียนอนุบาลสิงหนาท**. โรงเรียนอนุบาลสิงหนาท สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2.
- ศิริวรรณ ติตย์รัมย์. (2565). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง ทศนิยมร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. **วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**, 5(16), 43-55. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/etcedumsujournal/article/view/257463/174058>
- สงบ ลักษณะ. (2544). **แนวการทำแผนการสอน**. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2560). **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2545). **21 วิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด**. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- แสงเดือน เจริญฉิม พินดา วราสุนันท์ และกนิษฐา เขาวัววัฒนกุล. (2565). SKP: แพลตฟอร์มการสอนคณิตศาสตร์สำหรับครูประถมศึกษา SKP: Mathematics Teaching Platform for Primary School Teacher. **วารสารศาสตร์การศึกษาและการพัฒนามนุษย์**, 6(2), 16-33.

อรรถพร สำเภา. (2555). การพัฒนาแบบฝึกเสริมทักษะวิชาคณิตศาสตร์เรื่องเวลา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. อุบลราชธานี: สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.

สถาปัตยกรรมอาร์เคตเมืองหนานหนิง โดยการแทรกแซงศิลปะสาธารณะ
เพื่อสร้างกลยุทธ์การพัฒนาภูมิทัศน์อย่างยั่งยืน
Arcade Architecture Naning City by Intervening in Public Art to Create a Sustainable
Landscape Development Strategy

เฉิน หลู่

พิชัย สดภิบรรณ

นรินทรา กโส

วันชัย แก้วไทรสุน

หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Chen Lu

Pichai Sodbhiban

Narinthra K-so

Wanchai Kaewsaisoon

Doctor of Fine and Applied Arts Bangkokthonburi University, Thailand

Email: vivan898@hotmail.com

วันที่รับบทความ: 22 มีนาคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ 22 เมษายน 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 23 เมษายน 2567

Received: March 22, 2024; Revised: April 22, 2024; Accepted: April 23, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นศึกษาความสำคัญของการบูรณาการศิลปะสาธารณะเข้ากับการพัฒนาที่ยั่งยืนของพื้นที่ทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอาร์เคตในเมืองหนานหนิง มณฑลกว่างซี จากการศึกษาพบว่าศิลปะสาธารณะช่วยเพิ่มคุณค่าทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของพื้นที่ได้ ซึ่งจะมีส่วนช่วยในการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยการใช้วิธีการแทรกแซงทางศิลปะสาธารณะ เพื่อรื้อฟื้นภูมิทัศน์ของภูมิภาคประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ปรับปรุงการวางแนวทางของประชาชนและความรู้ถึงอัตลักษณ์ต่อพื้นที่เหล่านี้ ซึ่งสามารถจัดการกับวิกฤต อัตลักษณ์ที่แพร่หลายในภูมิภาคเมืองในปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการศึกษานี้จะสร้างกลยุทธ์การแทรกแซงอย่างเป็นระบบและร่วมมือกันผ่านการวิเคราะห์กรณีปฏิบัติ การศึกษาสรุปได้ว่าการแทรกแซงศิลปะสาธารณะทำหน้าที่เป็นการนำเสนอร่วมสมัยของแก่นแท้ทางจิตวิญญาณของสถานที่ โดยมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างภูมิทัศน์ของพื้นที่ทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอาร์เคตในเมืองหนานหนิง และการสืบทอดวัฒนธรรมในภูมิภาคอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุการพัฒนาที่ยั่งยืนในการต่ออายุภูมิภาคประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอาร์เคตของเมืองหนานหนิง

คำสำคัญ : สถาปัตยกรรมอาร์เคต; เมืองหนานหนิง; การแทรกแซงศิลปะสาธารณะ; กลยุทธ์การพัฒนาภูมิทัศน์อย่างยั่งยืน

Abstract

This study investigates the importance of integrating public art into the sustainable development of historical and cultural arcade areas in Nanning City, Guangxi Province. The study found that public art enhances cultural value and History of the area which will help in sustainable development by using public art intervention methods. To revive the region's landscape, history and culture. Improve citizens' orientation and knowledge of their identities towards these areas. which can effectively deal with the identity crisis prevalent in today's urban landscape. And this study will create a systematic and collaborative intervention strategy through the analysis of practice cases. The study concluded that public art intervention It serves as a contemporary representation of the spiritual essence of the place. It plays an important role in enhancing the landscape of the historical and cultural arcade area in Nanning. and effective inheritance of culture in the region Achieve sustainable development in renewing the historical and cultural arcade region of Nanning City.

Keywords: Arcade Architecture; Naning City; Intervening in Public Art; Sustainable Landscape Development Strategy

บทนำ

พื้นที่ย่านวัฒนธรรมประวัติศาสตร์เป็นพื้นที่เล็ก ๆ ของการเปลี่ยนแปลงทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของเมือง มีองค์ประกอบที่สำคัญของระบบการอนุรักษ์มรดก และทรัพยากรอันล้ำค่า คุณค่าทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่สำคัญ รูปแบบสถาปัตยกรรมของอาคารอาร์เคดในเขตหนานหนิง ของมณฑลกว่างซี มีลักษณะเฉพาะของภูมิภาคเมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่อื่น ๆ (Xi, J., 2022). ย่านวัฒนธรรมประวัติศาสตร์ที่มีอาร์เคด (Arcade) เป็นลักษณะทางสถาปัตยกรรม เป็นรูปแบบของสถาปัตยกรรมของภูมิภาค เป็นเมืองที่มีเอกลักษณ์ และความสำคัญทางวัฒนธรรมของเมืองหนานหนิง ซึ่งรัฐบาลจีนตระหนักดีถึงความสำคัญของการปกป้องเขตวัฒนธรรมประวัติศาสตร์ในเมือง และกำลังเน้นย้ำงานคุ้มครองมากขึ้นเรื่อย ๆ ในปีค.ศ. 2016 สภาแห่งรัฐของสาธารณรัฐประชาชนจีนได้ออก “ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเสริมสร้างการวางผังเมือง การก่อสร้าง และการจัดการ” (Ministry of Housing and Urban-Rural Development of The People's Republic of China ,2016) ซึ่งเน้นย้ำถึงความจำเป็นในการแบ่งแยกเขตวัฒนธรรมประวัติศาสตร์ในเมืองโดยทันที ในปีค.ศ. 2018 กระทรวงการเคหะและการพัฒนาเมือง-ชนบทได้ออก “มาตรฐานสำหรับการวางแผนการคุ้มครองเมืองประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม” ซึ่งมีการชี้แจงถึงประเด็น

สำคัญต่าง ๆ เช่น เกณฑ์การประเมิน ขอบเขตการคุ้มครอง และวิธีการปรับปรุงเขตวัฒนธรรมประวัติศาสตร์ ในปีค.ศ. 2021 “ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเสริมสร้างการคุ้มครองและการสืบทอดมรดกทางประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมในการก่อสร้างเมืองและชนบท “ยืนยันถึงความสำคัญของขนาดพื้นที่และสภาพแวดล้อมภูมิทัศน์ของเขตวัฒนธรรมประวัติศาสตร์ในการส่งเสริมการพัฒนาเมืองและชนบทคุณภาพสูง นอกจากนี้ ความสำคัญของการปกป้องเขตวัฒนธรรมประวัติศาสตร์เพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมประวัติศาสตร์แบบดั้งเดิม ได้รับการเน้นย้ำอีกครั้งใน “งานหลักสำหรับการกลายเป็นเมืองใหม่และการ บูรณาการการพัฒนาเมืองและชนบทในปีค.ศ. 2022”

ภาพที่ 1 สถาปัตยกรรมภูมิภาค
ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม

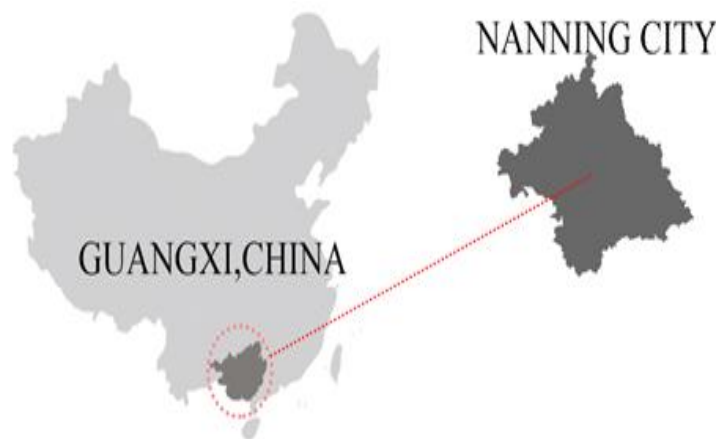

ภาพที่ 2 ภาพถ่ายของภูมิภาคประวัติ
ศาสตร์และ”สามถนนสองตรอก”

ที่มา : researcher

ในระดับเขตปกครองตนเอง มณฑลกว่างซีจ้วง เพื่อที่จะปกป้อง สืบค้น และสืบทอดมรดกทาง ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่โดดเด่นของมณฑลกว่างซีได้ดียิ่งขึ้น และเพื่อส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรมชาติ พันธุ์ รัฐบาลภูมิภาคได้ประกาศชุดประวัติศาสตร์ระดับภูมิภาคปกครองตนเองจำนวน 8 ชุดอย่างต่อเนื่อง และ ภูมิภาควัฒนธรรมตั้งแต่ปีค.ศ. 2017 คือ “แผนการขยายตัวเมืองใหม่มณฑลกว่างซี (ค.ศ. 2021-2035)” ที่ ออกโดยรัฐบาลประชาชนเขตปกครองตนเองกว่างซีจ้วง ซึ่งให้เห็นว่าการดำเนินโครงการเพื่อการฟื้นฟูภูมิภาค ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมตลอดจนอาคารประวัติศาสตร์ เป็นสิ่งจำเป็น ในขณะที่ยังคงรักษาลักษณะดั้งเดิม ของเขตเมืองเก่าไว้ ควรใช้ประโยชน์จากภูมิภาคประวัติศาสตร์วัฒนธรรมและอาคารประวัติศาสตร์อย่าง เหมาะสม โดยเน้นการสำรวจลักษณะทางวัฒนธรรมสมัยใหม่ของเมืองอย่างลึกซึ้ง ส่งเสริมการสืบทอดและ นวัตกรรมเชิงปฏิบัติของสถาปัตยกรรมเมือง เพิ่มคุณค่ารูปแบบ และเปิดใช้งานประโยชน์ด้านต่าง ๆ สถาปัตยกรรมอาร์คเทคเป็นรูปแบบสถาปัตยกรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวในประเทศจีน ซึ่งโดดเด่นด้วยการ ออกแบบทางเดินด้านนอก พบกันอย่างแพร่หลายในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และจีนตอนใต้

โดยเฉพาะในมณฑลฝูเจี้ยน มณฑลกวางตุ้ง มณฑลกวางซีและภูมิภาคอื่น ๆ ต้นกำเนิดสามารถสืบย้อนไปถึงช่วงครึ่งหลังที่ผ่านมา สถาปัตยกรรมอาร์เคตในกวางซีมีลักษณะเฉพาะของภูมิภาคเมื่อเทียบกับพื้นที่อื่น ๆ ปัจจุบัน หลายเมืองในกวางซีมีภูมิภาคประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่มีสถาปัตยกรรมแบบอาร์เคต เช่น พื้นที่ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม “Three Streets and Two Alleys” และพื้นที่ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม Zhongshan Road ในเมืองหนานหนิง และพื้นที่วัฒนธรรมอาร์เคตใน Wuzhou; และกลุ่มนักท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ในถนนเก่าเป่ย์ไห่ ในการเผชิญกับการขยายตัวของเมืองอย่างรวดเร็วในประเทศจีน (Wang Zhong, 2014). คณบดี School of Urban Design ของ Central Academy of Fine Arts ชี้ให้เห็นว่าโมเดลการฟื้นฟูเมืองที่มีอยู่ในปัจจุบันไม่สามารถรับมือกับความท้าทายที่เกิดจากคลื่นลูกที่สองของการขยายตัวของเมืองในจีน. ในขั้นตอนนี้มีความจำเป็นเร่งด่วนในการค้นหา กลยุทธ์การพัฒนาที่ก้าวล้ำและชุดค่านิยม นอกจากนี้เขายังเสนอว่าการแทรกแซงของวัฒนธรรมและศิลปะในกระบวนการฟื้นฟูเป็นข้อกำหนดที่หลีกเลี่ยงไม่ได้สำหรับการพัฒนาความเป็นเมืองในประเทศจีน และจะมีบทบาทสำคัญในการกำหนดภูมิทัศน์ในอนาคต

ภาพที่ 3 แผนที่แสดงเมืองหนานหนิง มณฑลกวางซี สาธารณรัฐประชาชนจีน
ที่มา : researcher

วัตถุประสงค์

1. วิเคราะห์ตรวจสอบวรรณกรรม ที่เกี่ยวข้องในภูมิภาคประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอาร์เคต ศิลปะผู้คนและประวัติศาสตร์ยุคปัจจุบันของเมืองหนานหนิง
2. วิเคราะห์ ประเมินคุณค่า ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ประเด็นความรู้สึกของผู้อยู่อาศัยและนักท่องเที่ยวที่มีต่อภูมิภาคประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอาร์เคต หาความเป็นไปได้ของการบูรณาการศิลปะสาธารณะเพื่อขับเคลื่อนการปรับปรุงภูมิทัศน์สถาปัตยกรรมอาร์เคต
3. สร้างกลยุทธ์การพัฒนาที่ยั่งยืน ภูมิทัศน์ของภูมิภาคประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอาร์เคตเมืองหนานหนิง

การทบทวนวรรณกรรม

อาร์เคต ภูมิภาคประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ใน “ข้อบังคับว่าด้วยการคุ้มครองเมือง และหมู่บ้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม” ที่ออกในปีค.ศ. 2008 คำว่า “ภูมิภาคประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม” หมายถึง “พื้นที่ที่กำหนดและประกาศโดยรัฐบาลของประชาชนระดับจังหวัด ระดับภูมิภาคที่เป็นอิสระ และระดับเทศบาล ซึ่งมีลักษณะเฉพาะ โดยโบราณวัตถุทางวัฒนธรรมที่อุดมสมบูรณ์ อาคารประวัติศาสตร์ที่กระจุกตัว การแสดงรูปแบบดั้งเดิมและลักษณะทางประวัติศาสตร์ที่ค่อนข้างสมบูรณ์และแท้จริง และในระดับหนึ่ง” คำว่า “อาร์เคต” เกิดขึ้นตั้งแต่ปลายศตวรรษที่ 18 ถึงต้นศตวรรษที่ 19 จุดเด่นอยู่ที่ทางเดินด้านหน้าริมถนน ซึ่งกว้างพอ ๆ กับอ่าว ก่อให้เกิดสิ่งที่เรียกว่าสถาปัตยกรรมสไตล์อาร์เคต สถาปัตยกรรมอาร์เคตเป็นรูปแบบการออกแบบอาคารที่มีเอกลักษณ์ในประเทศจีน โดดเด่นด้วยโครงสร้างทางเดินภายนอก และพบได้อย่างกว้างขวางในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และจีนตอนใต้โดยเฉพาะในฝูเจี้ยน กวางตุ้ง กวางสี และภูมิภาคอื่น ๆ (Lin, L., Chen Y., 2006). รูปแบบสถาปัตยกรรมแบบอาร์เคตในกวางซีมีลักษณะเฉพาะของภูมิภาคเมื่อเทียบกับพื้นที่อื่น ๆ ปัจจุบัน เมืองหนานหนิง มณฑลกวางซี มีพื้นที่ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมระดับภูมิภาคปกครองตนเอง 6 แห่ง ในหมู่พวกเขา ภูมิภาคประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่มีอาร์เคตเป็นลักษณะทางสถาปัตยกรรมหลัก หรือมีการวางแผนอย่างชัดเจนที่จะนำเสนออาร์เคต ได้แก่ พื้นที่ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม “Three Streets and Two Alleys” และพื้นที่ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมถนน Zhongshan บทความนี้จะมุ่งเน้นไปที่การวิจัยภูมิภาคประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมภายในสองภูมิภาคนี้ในหนานหนิง

การแทรกแซงศิลปะสาธารณะ การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เชื่อว่า “ศิลปะสาธารณะ” ควรนิยามจากมุมมองที่กว้าง โดยหมายถึงงานศิลปะจัดวางที่วางอยู่ในภูมิทัศน์เมืองแบบ “ชั่วคราว-เชิงพื้นที่” โดยเฉพาะ ซึ่งไม่เพียงแต่สะท้อนถึงธรรมชาติของสถานที่สาธารณะเท่านั้น แต่ยังรวบรวมจิตวิญญาณของยุคสมัยหนึ่งด้วย มีคุณสมบัติทางศิลปะที่เป็นเอกลักษณ์ ประชาชนสามารถชื่นชม มีส่วนร่วม และรับรู้งานศิลปะเหล่านี้ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อสร้างความรู้สึถึงทิศทางและเอกลักษณ์ภายในสภาพแวดล้อมภูมิทัศน์ ศิลปะสาธารณะครอบคลุมงานศิลปะที่จับต้องได้หลายประเภท เช่น ประติมากรรมในเมือง สถาปัตยกรรม ศิลปะจัดวาง ลักษณะทางน้ำ ต้นไม้ และกิจกรรมศิลปะประเภทต่าง ๆ ที่ดำเนินการภายใต้บริบทของพื้นที่ภูมิทัศน์ ด้วยคุณลักษณะที่แสดงถึงจิตวิญญาณของสถานที่ ศิลปะสาธารณะช่วยส่งเสริมสภาพแวดล้อมในเมือง สืบทอดบริบททางวัฒนธรรมของเมือง และนำเสนอลักษณะเฉพาะของเมือง (Sun. Z., 2003). สรุปได้ดังนี้ : สืบสานบริบททางประวัติศาสตร์ของสถานที่ สร้างพื้นที่ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเชิงบวก กำหนดลักษณะโดยรวมของสถานที่ และตอบสนองความต้องการการรับรู้ที่แท้จริงของสาธารณะภายในสถานที่

การพัฒนาภูมิทัศน์อย่างยั่งยืนในการสร้างพื้นที่วัฒนธรรมประวัติศาสตร์อาร์เคต ในบริบทของการฟื้นฟูภูมิภาคประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ใช้การพัฒนาที่ยั่งยืนหมายถึงการพิจารณาปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคม

และสิ่งแวดล้อมอย่างครอบคลุมทั้งในการวางแผนและการดำเนินโครงการฟื้นฟูเมือง เป้าหมายคือการบรรลุความสมดุลทางนิเวศวิทยาในระยะยาว ความเท่าเทียมทางสังคม และความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจ โดยทั่วไปจะเกี่ยวข้องกับกลยุทธ์ต่าง ๆ เช่นการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานการส่งเสริมการขนส่งสีเขียว การเพิ่มพื้นที่สาธารณะและพื้นที่สีเขียว ตลอดจนการอนุรักษ์มรดกทางประวัติศาสตร์และความหลากหลายทางวัฒนธรรม

คำจำกัดความของจีนเกี่ยวกับแนวคิด “เขตวัฒนธรรมประวัติศาสตร์” เริ่มต้นด้วยการประกาศใช้ “กฎหมายของสาธารณรัฐประชาชนจีนว่าด้วยการคุ้มครองโบราณวัตถุทางวัฒนธรรม” ในค.ศ.1982 และได้รับการปรับปรุงและปรับปรุงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่นั้นมา ใน “ข้อบังคับว่าด้วยการคุ้มครองเมือง เมืองและหมู่บ้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม” ที่ออกเมื่อปีค.ศ. 2008 ความหมายของ “เขตวัฒนธรรมประวัติศาสตร์” มีการกำหนดไว้อย่างชัดเจนว่า “พื้นที่ที่กำหนดและประกาศโดยรัฐบาลประชาชนของจังหวัด เขตปกครองตนเอง และเทศบาลโดยตรงภายใต้รัฐบาลกลาง พร้อมด้วยโบราณวัตถุทางวัฒนธรรมที่อุดมสมบูรณ์เป็นพิเศษ อาคารประวัติศาสตร์ที่กระจุกตัว สามารถสะท้อนรูปแบบดั้งเดิมและลักษณะทางประวัติศาสตร์ที่ค่อนข้างสมบูรณ์ และแท้จริง และในระดับหนึ่ง” การปรับปรุงล่าสุดของ “มาตรฐานการวางแผนเพื่อการคุ้มครองเมืองประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม” (GB/T 50357-2018) ยังคงรักษาคำจำกัดความนี้ไว้ โดยความแตกต่างคือเกณฑ์สุดท้ายที่ระบุว่าเป็น “ส่วนประวัติศาสตร์ในระดับหนึ่ง” คำจำกัดความของ “ย่านวัฒนธรรมประวัติศาสตร์” ของบทความนี้สอดคล้องกับคำจำกัดความและมาตรฐานระดับชาติที่กำหนดโดยรัฐบาล (Guo, H., 2016).

จากคำจำกัดความและมาตรฐานการกำกับดูแลที่เกี่ยวข้อง สังเกตได้ว่าเขตวัฒนธรรมประวัติศาสตร์มีลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ

1. ความสมบูรณ์ของรูปแบบ:ควรมีโบราณวัตถุทางวัฒนธรรมและอาคารประวัติศาสตร์ในระดับหนึ่ง โดยกระจุกตัวกันเป็นกระจุก ก่อให้เกิดรูปแบบประวัติศาสตร์ในเมืองที่ค่อนข้างสมบูรณ์
2. ความแท้จริงของประวัติศาสตร์: โบราณวัตถุทางประวัติศาสตร์และอาคารทางสถาปัตยกรรมที่ได้รับการอนุรักษ์ไว้ในย่านวัฒนธรรมประวัติศาสตร์ควรมีความถูกต้องทางประวัติศาสตร์โดยถ่ายทอดข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่แท้จริง ความถูกต้องของประวัติศาสตร์เป็นเกณฑ์พื้นฐานในการกำหนดเขตวัฒนธรรมประวัติศาสตร์
3. ความต่อเนื่องของชีวิต : ย่านวัฒนธรรมประวัติศาสตร์ไม่เพียงแต่เกี่ยวกับการฟื้นฟูมรดก แต่ยังเป็นส่วนสำคัญในชีวิตของชาวเมืองอีกด้วย วิถีชีวิตของชาวท้องถิ่นและความต่อเนื่องของวัฒนธรรมข้างถนนควรถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมภายในย่านวัฒนธรรมประวัติศาสตร์ ความต่อเนื่องของชีวิตทำให้เขตวัฒนธรรมประวัติศาสตร์แตกต่างจากหน่วยอนุรักษ์มรดก และเป็นหนึ่งในคุณลักษณะที่สำคัญ ในการวิจัย ระดับของ

ความต่อเนื่องและความถูกต้องของชีวิตจะพิจารณาจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น เปอร์เซ็นต์ของผู้อยู่อาศัยในท้องถิ่น และการอนุรักษ์วิถีชีวิตทางประวัติศาสตร์

การวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งขับเคลื่อนโดยการปฏิวัติอุตสาหกรรม เทคโนโลยีการก่อสร้างสมัยใหม่ทำให้เกิดความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างสภาพแวดล้อมที่สร้างขึ้นและสภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ ในขณะที่การขยายตัวของเมืองเร่งตัวขึ้นอย่างรวดเร็ว กิจกรรมการพัฒนาเมืองจำนวนมากทำให้เกิดปัญหาและความขัดแย้ง เช่น ความระส่ำระสายทางโครงสร้าง คุณภาพชีวิตที่ไม่ดี และการแบ่งแยกชีวิตในเมืองและชนบท การออกกฎบัตรเฮเธนส์ในปี.ศ. 1933 ได้เสนอหลักการและกลยุทธ์สำหรับการปกป้องอาคารและพื้นที่ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ คุณค่าทางวัฒนธรรมและสังคมของอาคารประวัติศาสตร์ที่มนุษย์สร้างขึ้นนั้นสูงมาก ซึ่งเป็นตัวแทนของทรัพย์สินอันล้ำค่าที่ได้รับการอนุรักษ์ไว้ตลอด กระบวนการพัฒนาสังคม พวกเขาควรได้รับการปกป้องตามความถูกต้องแทนที่จะถูกรื้อถอนและสร้างขึ้นใหม่

ในประเทศจีน การคุ้มครองและการต่ออายุย่านวัฒนธรรมประวัติศาสตร์ได้พัฒนาจากการอนุรักษ์แบบแยกแยะในช่วงเริ่มต้น ไปจนถึงแนวทางและระบบที่หลากหลาย รวมถึงการต่ออายุตามธรรมชาติ การปกป้องแบบค่อยเป็นค่อยไป และ “การฟื้นฟูแบบจุลภาค” ผ่านการสำรวจและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง การต่ออายุและการสืบทอดย่านวัฒนธรรมประวัติศาสตร์กำลังค่อย ๆ ก้าวไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

สถาปัตยกรรมอาร์เคด

คำว่าอาร์เคด โดยเริ่มแรกปรากฏเป็นอาคารชั้นล่างประเภทหนึ่งซึ่งมีการใช้ทั้งที่อยู่อาศัยและพาณิชยกรรมผสมผสานตามถนนในเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จุดเด่นคือทางเดินด้านหน้าซึ่งกว้างเท่ากับอ่าวและเรียกได้ว่าเป็นอาคารสไตล์อาร์เคด Arcade เป็นผลงานที่ผสมผสานระหว่างรูปแบบสถาปัตยกรรมจีนและตะวันตก การวิจัยบ่งชี้ถึงต้นกำเนิดในอินเดีย ซึ่งการดำเนินงานของบริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษได้ผสมผสานเทคนิคสถาปัตยกรรมตะวันตกเข้ากับแนวทางการก่อสร้างในท้องถิ่น ส่งผลให้เกิดสถาปัตยกรรมรูปแบบหนึ่งที่เรียกว่า “ระเปียง” ด้วยการสังสมประสบการณ์ในรูปแบบอาณานิคมของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สิ่งนี้จึงค่อย ๆ พัฒนาไปสู่รูปแบบแรกของ Arcade

ในช่วงปี.ศ.1970 รัฐบาลฮ่องกงเริ่มก่อสร้าง Arcade ที่ละน้อยเพื่อแก้ไขปัญหาสภาพแวดล้อมและสภาพความเป็นอยู่ที่ย่ำแย่ เนื่องจากความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและการค้าที่ใกล้ชิดระหว่างกวางตุ้งและฮ่องกง (Ling L., 2018). การก่อสร้าง Arcade จึงเริ่มค่อย ๆ แพร่กระจายในภูมิภาคกวางตุ้ง นอกจากนี้ เนื่องจากที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ชายฝั่งที่ได้เปรียบของมณฑลกวางตุ้ง และอิทธิพลทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมอันกว้างใหญ่ของกลุ่มน้ำเพิร์ล รูปแบบสถาปัตยกรรมนี้จึงเริ่มแพร่กระจายไปยังเมืองภายในประเทศและจังหวัดชายฝั่งตะวันออกเฉียงใต้ ค่อย ๆ พัฒนาเป็นประเภทอาร์เคดที่มีรูปแบบสถาปัตยกรรมแบบจีนผสมผสานกับรูปแบบดั้งเดิม (Tashiro H.,1992).

คำที่ใช้ในวรรณคดีอังกฤษเริ่มแรกคือ "Verandah" แต่เดิมไม่ได้เฉพาะเจาะจงในการอ้างถึงประเภทสถาปัตยกรรมของ "Arcade" แต่หมายถึงแกลเลอรีหรือเฉลียงเปิดหลังคาที่มักจะติดกับด้านนอกของอาคาร โดยปกติจะขยายไปตามด้านหน้าและด้านข้างของอาคาร ทำให้เกิดพื้นที่กลางแจ้งที่มีที่กำบัง ในวรรณคดีสมัยใหม่ คำว่า "อาคารอาร์เคด" มักใช้เพื่ออ้างถึงประเภทสถาปัตยกรรมของ "อาร์เคด" ดังนั้นข้อความนี้จะยังคงใช้คำว่า "อาคารอาร์เคด" เพื่อแสดงถึงสถาปัตยกรรมอาร์เคดต่อไป

การวิจัยเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมอาร์เคดในระดับสากลมุ่งเน้นไปที่อาคารสไตล์อาร์เคดเป็นหลัก โดย (Tashiro H., 1992). ประกอบด้วยการวิเคราะห์โดยละเอียดของโรงงานทั้ง 13 แห่ง ซึ่งเป็นหนึ่งในต้นกำเนิดของสถาปัตยกรรมอาร์เคดในกวางโจว โดยให้คำอธิบายโดยละเอียดเกี่ยวกับการแนะนำประเภทสถาปัตยกรรมสถาปัตยกรรมอาร์เคดเข้ามาในประเทศจีน สอดคล้อง (Zhang, W., 2016). อาคารอาร์เคดในเมืองหนานหนิงถูกสร้างขึ้นครั้งแรกในช่วงปลายราชวงศ์ชิง โดยโครงสร้างส่วนใหญ่ที่มีอยู่นั้นมีอายุย้อนกลับไปถึงยุคการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน ภูมิทัศน์โดยรอบและการก่อสร้างอาคารเหล่านี้เกิดขึ้นในช่วงเวลาเดียวกันโดยประมาณ และได้รับการบูรณะอย่างค่อยเป็นค่อยไปในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา สัมพันธ์กับ (Yin, Y., (2015). ความสัมพันธ์ระหว่างย่านวัฒนธรรมประวัติศาสตร์กับสภาพแวดล้อมโดยรอบจากมุมมองของทฤษฎี "จิตวิญญาณแห่งสถานที่" โดยนำเสนอแนวคิดใหม่ ๆ ในการปกป้องและการใช้ประโยชน์จากย่านวัฒนธรรมประวัติศาสตร์

การแทรกแซงศิลปะสาธารณะ

ในช่วงปลายค.ศ. 1990 แนวคิดเรื่อง "ศิลปะสาธารณะ" เกิดขึ้นครั้งแรกในประเทศจีน อย่างไรก็ตาม ยังคงมีข้อโต้แย้งทางวิชาการเกี่ยวกับแนวคิดศิลปะสาธารณะ นักวิชาการส่วนใหญ่เชื่อว่าศิลปะสาธารณะในฐานะภาษารูปแบบใหม่ ได้ผสมผสานความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนต่าง ๆ เข้าด้วยกัน รวมถึงศิลปะ ภูมิสถาปัตยกรรม สังคมวิทยา และภูมิศาสตร์ มันทำให้ลักษณะและภาพลักษณ์ของภูมิภาคเป็นรูปธรรม ดังนั้นการตีความศิลปะสาธารณะจึงมีความหลากหลาย งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนิยาม "ศิลปะสาธารณะ" จากมุมมองกว้าง ๆ โดยหมายถึงงานศิลปะในสภาพแวดล้อมภูมิทัศน์เมืองที่เฉพาะเจาะจงที่ควรสะท้อนถึงธรรมชาติของสาธารณะและคุณสมบัติทางศิลปะอันเป็นเอกลักษณ์ของยุคสมัยนั้น ๆ ประชาชนสามารถสังเกต เข้าถึง มีส่วนร่วม และรับรู้งานศิลปะสาธารณะได้หลากหลายรูปแบบ ก่อให้เกิดความรู้สึกถึงทิศทางและเอกลักษณ์ในสภาพแวดล้อมของภูมิทัศน์ จึงเป็นตัวแทนผลงานศิลปะต่าง ๆ ที่เป็นสัญลักษณ์ของจิตวิญญาณของสถานที่นั้น ซึ่งรวมถึงแต่ไม่จำกัดเฉพาะประติมากรรมในเมือง สถาปัตยกรรม สิ่งจัดวาง แหล่งน้ำ ต้นไม้ และกิจกรรมทางศิลปะประเภทต่าง ๆ ที่ดำเนินการในพื้นที่ภูมิทัศน์ ศิลปะสาธารณะซึ่งมีลักษณะเป็นตัวแทนของจิตวิญญาณของสถานที่ มีบทบาทในการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมในเมือง สืบทอดบริบทของเมือง และแสดงคุณลักษณะของเมือง วิจัยที่เกี่ยวข้อง (Sun, Z., 2003). นิยามจากมุมมองที่กว้าง โดยหมายถึงงานศิลปะจัดวางที่วางอยู่ในภูมิทัศน์เมืองแบบ "ชั่วคราว-เชิงพื้นที่" โดยเฉพาะ ซึ่งไม่เพียงแต่สะท้อนถึงธรรมชาติของสถานที่สาธารณะเท่านั้น

แต่ยังรวบรวมจิตวิญญาณของยุคสมัยหนึ่งด้วย มีคุณสมบัติทางศิลปะที่เป็นเอกลักษณ์ ประชาชนสามารถชื่นชม มีส่วนร่วม และรับรู้งานศิลปะเหล่านี้ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อสร้างความรู้สึกลึกถึงทิศทางและเอกลักษณ์ภายในสภาพแวดล้อมภูมิทัศน์ ศิลปะสาธารณะครอบคลุมงานศิลปะที่จับต้องได้หลายประเภท เช่น ประติมากรรมในเมือง สถาปัตยกรรม ศิลปะจัดวาง ลักษณะทางน้ำ ต้นไม้ และกิจกรรมศิลปะประเภทต่าง ๆ ที่ดำเนินการภายใต้บริบทของพื้นที่ภูมิทัศน์ ด้วยคุณลักษณะที่แสดงถึงจิตวิญญาณของสถานที่ ศิลปะสาธารณะช่วยส่งเสริมสภาพแวดล้อมในเมือง สืบทอดบริบททางวัฒนธรรมของเมือง และนำเสนอลักษณะเฉพาะของเมือง สอดคล้องกับ (Weng, J., 2013). ใน หนังสือของเขา “Public Art of Sculpture Space” เสนอว่าศิลปะสาธารณะร่วมสมัยควรมีความเชี่ยวชาญในการจัดการพื้นที่ทางนิเวศน์และมนุษยนิยมของเมือง โดยขยายคุณค่าที่มีอยู่ของพื้นที่ในเมืองผ่านการยืนยันด้วยภาพ การเปลี่ยนจากระบบนิเวศไปสู่การพิจารณา

จากการวิจัยทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติทั้งในและต่างประเทศ มีการเน้นโดยทั่วไปเกี่ยวกับคุณค่าของการแทรกแซงศิลปะสาธารณะในจิตวิญญาณของสถานที่ มีการเสนอว่าศิลปะสาธารณะทำหน้าที่เป็นสวัสดิการทางสังคมและวัฒนธรรมสำหรับสาธารณะ โดยบูรณาการศิลปะสาธารณะเข้ากับการออกแบบสถาปัตยกรรมและภูมิทัศน์เมือง ในขณะเดียวกัน เงินทุนบางส่วนจะได้รับการจัดสรรจากการออกแบบสถาปัตยกรรมและโครงการภูมิทัศน์เมืองเพื่อการจัดตั้งและการนำงานศิลปะสาธารณะไปใช้ และยังเป็นพื้นฐานทางทฤษฎีสำหรับการแทรกแซงศิลปะสาธารณะในการฟื้นฟูภูมิทัศน์เมืองอีกด้วย

กลยุทธ์การพัฒนาที่ยั่งยืน

การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นรูปแบบการพัฒนาที่ครอบคลุมมิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยมีเป้าหมายเพื่อตอบสนองความต้องการของคนรุ่นปัจจุบัน โดยไม่กระทบต่อความสามารถของคนรุ่นอนาคตในการตอบสนองความต้องการของตนเอง แนวคิดของการพัฒนาที่ยั่งยืนเกี่ยวข้องกับการสร้างสมดุลระหว่างปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม โดยมีเป้าหมายในการบรรลุความเจริญรุ่งเรืองที่ยั่งยืนในระยะยาว การพัฒนาที่ยั่งยืนจำเป็นต้องได้รับการคุ้มครองและรักษาสุขภาพของระบบนิเวศเพื่อให้เกิดความสมดุลทางนิเวศอย่างต่อเนื่อง

แนวคิดของการพัฒนาที่ยั่งยืนได้รับการแนะนำอย่างชัดเจนครั้งแรกโดยคณะกรรมการโลกว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาในรายงาน “อนาคตร่วมกันของเรา” ซึ่งเผยแพร่ในระหว่างการประชุมที่สี่สิบสองขององค์การสหประชาชาติในปีค.ศ. 1987 แนวคิดนี้เน้นย้ำถึงความสมดุล : ในขณะเดียวกันก็ส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจและ การพัฒนาสังคม เน้นย้ำถึงความสำคัญของการปกป้องและรักษาทรัพยากรสิ่งแวดล้อมเพื่อให้มั่นใจถึงเสถียรภาพและสุขภาพที่ดีของระบบนิเวศของโลกในระยะยาว นอกจากนี้ยังเน้นย้ำถึงความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรมและการอนุรักษ์ รวมถึงการคุ้มครองและส่งเสริมความรู้ดั้งเดิม การแสดงออกทางวัฒนธรรม และมรดก งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง : ผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการนานาชาติได้บูรณาการแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนเข้ากับการอนุรักษ์และพัฒนาย่านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในค.ศ. 1960 เป็น

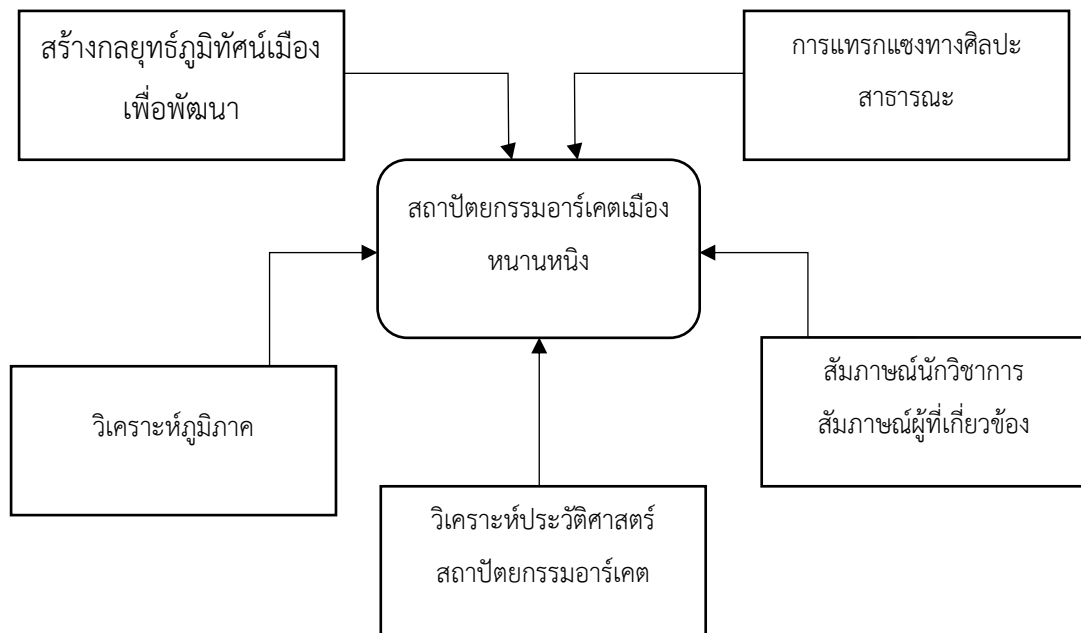
ครั้งแรก (Patterson). โดยใช้เมืองโอ๊คแลนด์ ประเทศนิวซีแลนด์ เป็นตัวอย่าง เพื่อศึกษาคุณค่าของเขตของตนในแง่ของการพัฒนาที่ยั่งยืน ผลการวิจัยระบุว่าโอ๊คแลนด์มีความยั่งยืนที่ดีในการพัฒนาเขตเมือง

การวิจัยจากบริบททั้งในประเทศและต่างประเทศบ่งชี้ว่าการบูรณาการแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนเข้ากับการอนุรักษ์และพัฒนาเขตประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมสามารถส่งเสริมมรดกและการพัฒนาของพื้นที่เหล่านี้ได้ดีขึ้น การวิจัยในปัจจุบันในประเทศจีนเน้นไปที่การผสมผสานระหว่างการพัฒนาและการอนุรักษ์ย่านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเข้ากับความหมายแฝงของการพัฒนาที่ยั่งยืนสนับสนุนรูปแบบการพัฒนาที่มีหลายแง่มุมและหลายมิติ แทนที่จะมุ่งเน้นที่แนวทางเชิงพาณิชย์หรือการท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียว รูปแบบการอนุรักษ์และการพัฒนาที่โดดเด่นได้รับการผลักดันอย่างต่อเนื่องเพื่อให้บรรลุผลประโยชน์ที่สมดุลในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมสำหรับเขตประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ยังมีพื้นที่สำหรับการสำรวจและวิจัยเชิงลึกเพิ่มเติมเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนในด้านต่าง ๆ เช่น การฟื้นฟูภูมิทัศน์ในย่านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม

จากการวิจัยทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติทั้งในประเทศและต่างประเทศ มีการเน้นโดยทั่วไปเกี่ยวกับคุณค่าของการแทรกแซงศิลปะสาธารณะในจิตวิญญาณของสถานที่ มีการเสนอว่าศิลปะสาธารณะทำหน้าที่เป็นสวัสดิการทางสังคมและวัฒนธรรมสำหรับสาธารณะ โดยบูรณาการศิลปะสาธารณะเข้ากับการออกแบบสถาปัตยกรรมและภูมิทัศน์เมือง ในขณะเดียวกัน เงินทุนบางส่วนจะได้รับการจัดสรรจากการออกแบบสถาปัตยกรรมและโครงการภูมิทัศน์เมืองเพื่อการจัดตั้งและการดำเนินงานศิลปะสาธารณะไปใช้ และยังเป็นพื้นฐานทางทฤษฎีสำหรับการแทรกแซงศิลปะสาธารณะในการฟื้นฟูภูมิทัศน์เมืองอีกด้วย

กรอบแนวคิดการวิจัย

การกระจายทางภูมิศาสตร์ของอาคารอาร์เคด พื้นที่วัฒนธรรมประวัติศาสตร์ของเมืองหนานหนิงขอบเขตของการศึกษาวิจัยนี้จำกัดทางภูมิศาสตร์อยู่ที่เขตบริหารของเมืองหนานหนิงในกว่างซี ปัจจุบันเมืองหนานหนิงมีภูมิภาคประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมระดับภูมิภาคที่เป็นอิสระ 6 แห่ง การศึกษาครั้งนี้จะมุ่งเน้นไปที่ภูมิภาคประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมสองแห่งข้างต้นภายในขอบเขตทางภูมิศาสตร์ของเมืองหนานหนิง (Pan, J. (2019). กำหนดกรอบแนวคิดตามแผนภูมิดังนี้

ภาพที่ 4 กรอบแนวคิดในการศึกษา

ภาพที่ 5 พื้นที่ภูมิภาคประวัติศาสตร์และ
วัฒนธรรมถนนจางซานภาพที่ 6 พื้นที่ภูมิภาคประวัติศาสตร์
ประวัติศาสตร์”สามถนนสองตรอก”

ที่มา : researcher

กรอบเวลารัฐบาลเขตปกครองตนเองกว่างซีจ้วงกำหนดให้เขตประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมทั้งสามแห่งภายในขอบเขตทางภูมิศาสตร์ของเมืองหนานหนิง เป็นเขตประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมระดับภูมิภาคอิสระชุดที่สามโดยรัฐบาลเขตปกครองตนเองกว่างซีจ้วงในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2561 อาคารอาร์เคตในเมืองหนานหนิงถูกสร้างขึ้นครั้งแรกในช่วงปลายราชวงศ์ชิง โดยโครงสร้างส่วนใหญ่ที่มีอยู่นั้นมีอายุย้อนกลับไปถึงยุคการก่อตั้ง

สาธารณรัฐประชาชนจีน ภูมิทัศน์โดยรอบและการก่อสร้างอาคารเหล่านี้เกิดขึ้นในช่วงเวลาเดียวกัน โดยประมาณ และได้รับการบูรณะอย่างค่อยเป็นค่อยไปในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา (Zhang W., 2016).

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพและวิธีวิจัยเชิงปริมาณ

1. ด้วยการทบทวนวรรณกรรม การศึกษาให้การสนับสนุนทางทฤษฎีสำหรับการฟื้นฟูภูมิทัศน์ของภูมิภาคประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมโดยการแทรกแซงศิลปะสาธารณะ นอกจากนี้ ยังวิเคราะห์สถานะปัจจุบันของภูมิภาคประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอาร์เคดของหนานหนิง โดยระบุสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความรู้สึกของสถานที่ที่นำเสนอโดยการแทรกแซงศิลปะสาธารณะในพื้นที่เหล่านี้

2. การศึกษานี้ศึกษาคุณค่าและความเป็นไปได้ของการแทรกแซงศิลปะสาธารณะที่ขับเคลื่อนการฟื้นฟูภูมิทัศน์ทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของย่านอาร์เคดผ่านการสำรวจภาคสนามและแบบสอบถามที่กำหนดเป้าหมายผู้ชมในพื้นที่เหล่านี้ การวิจัยได้วิเคราะห์ผลการสำรวจอย่างครอบคลุม เพื่อทำความเข้าใจสถานะปัจจุบันและปัญหาที่มีอยู่ในภูมิภาคประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอาร์เคดของหนานหนิง โดยดำเนินการสำรวจในหมู่ผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาต่าง ๆ เช่น สถาปัตยกรรม ภูมิสถาปัตยกรรม และศิลปะในวงกว้าง

3. จากประเด็นปัจจุบันและข้อกำหนดสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืนในภูมิภาคประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอาร์เคดของหนานหนิง จึงมีการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกับผู้เชี่ยวชาญ เช่น สถาปนิก นักออกแบบภูมิทัศน์ และคณาจารย์ทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง จุดมุ่งหมายคือเพื่อกำหนดกลยุทธ์สำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืนของการฟื้นฟูภูมิทัศน์ภายใต้การแทรกแซงศิลปะสาธารณะในภูมิภาคประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอาร์เคดของหนานหนิง การวิเคราะห์แบบจำลอง SWOT และการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ ได้ข้อสรุปเพื่อเป็นแนวทางในการอนุรักษ์ มรดก และการพัฒนาที่ยั่งยืนของภูมิภาคประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในวงกว้าง

ผลการวิจัย

1. จากการศึกษาวเคราะห์ข้อมูลวรรณกรรม ข้อมูลทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่มีลักษณะเป็นอาคารอาร์เคดแสดงถึงเอกลักษณ์ของภูมิภาค บริบทของเมืองที่มีเอกลักษณ์ และความสำคัญทางวัฒนธรรมของเมืองหนานหนิง และข้อมูลที่สัมภาษณ์จากนักวิชาการที่เกี่ยวข้อง ทำให้เกิดผลสรุปถึงความสำคัญของอาคาร ความต้องการที่จะปกป้องรักษาอาคาร ความต้องการที่จะสร้างผลงานทางศิลปะ ซึ่งแน่นอนว่าอาคารอาร์เคดที่มีอยู่ในหนานหนิงก็เผชิญกับความท้าทาย เช่น ภูมิทัศน์ที่ไม่เป็นระเบียบ การทำให้ทัศนียภาพเป็นเนื้อเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญ และการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมที่ไม่ชัดเจนส่งผลถึงลำดับที่สอง

2. เกิดกลยุทธ์รูปแบบหนึ่งคือ วิธีสร้างรูปแบบการแทรกแซงศิลปะสาธารณะตามจิตวิญญาณของสถานที่เป็นหนึ่งในกลยุทธ์สำคัญ นำไปใช้เพื่อการขับเคลื่อนต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของภูมิภาคประวัติศาสตร์

และวัฒนธรรมอาร์เคดในเมืองหนานหนิง การขับเคลื่อนนี้เกิดประโยชน์หลายอย่างตามมา เช่น ได้คุณค่าทางสุนทรีย์ คุณค่าทางนิเวศ คุณค่าจากประสบการณ์ คุณค่าเชิงโต้ตอบ และความรู้สึกเป็นเจ้าของประชาชนทั่วไป สามารถบูรณาการหัวข้อและวัตถุของพื้นที่ได้ผ่านการรับรู้และประสบการณ์เท่านั้น ดังนั้นการแทรกแซงศิลปะสาธารณะในการปรับปรุงภูมิภาคประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่มีเสาระเปียงจึงมีคุณค่าและความเป็นไปได้สูง

อภิปรายผลการวิจัย

ในกระบวนการฟื้นฟูภูมิทัศน์ของถนนสายประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม การกำหนดทิศทางและความรู้สึกเป็นเจ้าของมักถูกละเลย การละเลยนี้สามารถก่อให้เกิดวิกฤติร้ายแรงต่อการระบุตัวตนของสาธารณะในภูมิทัศน์ของถนนสายประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม การแทรกแซงศิลปะสาธารณะในการปรับปรุงภูมิภาค ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมด้วยเสาระเปียงจึงมีคุณค่าและความเป็นไปได้สูง รูปแบบสถาปัตยกรรมในภูมิภาคหนานหนิงของกว่างซี เมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่อื่น ๆ แสดงให้เห็นลักษณะเฉพาะของภูมิภาคที่โดดเด่น โดยนำเสนอบริบทเมืองอันเป็นเอกลักษณ์และทิศทางของเมืองหนานหนิง กลยุทธ์ในการขับเคลื่อนพื้นที่ถนนประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมด้วยสถาปัตยกรรมที่ผ่านการแทรกแซงศิลปะสาธารณะถูกสร้างขึ้นบนพื้นฐานของความต้องการการรับรู้ของสาธารณะ เน้นและปรับปรุงแบบการใช้ทรัพยากรของพื้นที่อย่างเหมาะสมในพื้นที่ถนนทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ช่วยให้สาธารณชนสามารถพัฒนาความรู้สึกถึงทิศทางและอัตลักษณ์ที่แข็งแกร่งผ่านกระบวนการประสบการณ์และการมีส่วนร่วม โดยกำหนดยุทธศาสตร์การแทรกแซงศิลปะสาธารณะ เป็นแนวโน้มที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ไม่เพียงแต่เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการสืบทอดบริบทของเมืองเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการแสวงหาคุณภาพชีวิตที่ดีของทั้งนักท่องเที่ยวและผู้อยู่อาศัยอีกด้วย ดังนั้นแล้ว การบูรณาการศิลปะสาธารณะนำประสบการณ์ทางวัฒนธรรมใหม่มาสู่สาธารณะ สร้างสรรค์วิธีอนุรักษ์วัฒนธรรมแบบดั้งเดิม จากการศึกษาวิเคราะห์ประวัติศาสตร์ทางสถาปัตยกรรม การวิเคราะห์ข้อมูลผู้เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนร่วม เพื่อสร้างกลยุทธ์อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของภูมิภาคประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม มีประโยชน์ต่อสังคมเศรษฐกิจต่อประเทศชาติ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

แนวทางแรกเป็นแนวทางเชิงนโยบาย ที่หน่วยงานในท้องถิ่นที่จะต้องดูแลและกำหนดผู้ที่เป็นเจ้าของอาคารหรือผู้ใช้อาคาร จะต้องปฏิบัติตามนโยบายที่จะปกป้องรักษาภูมิทัศน์ของอาคารสถาปัตยกรรม และจะต้องกำหนดขอบเขตพื้นที่การจัดกิจกรรมที่ไม่ทำลายภูมิทัศน์ดั้งเดิมให้เปลี่ยนไปจากวัฒนธรรมเดิม

2. ข้อเสนอแนะการทำวิจัยในครั้งต่อไป

ผู้วิจัยเสนอแนะการศึกษาเกี่ยวกับการใช้พื้นที่ในอาคารอาร์เคตให้สอดคล้องกับสังคมยุคปัจจุบัน เพื่อจะปกป้องรักษาอาคารเดิมเอาไว้ให้ยั่งยืน การศึกษาเพื่อส่งเสริมให้รัฐบาลเห็นความสำคัญต่ออาคารทางวัฒนธรรม การขาดช่วงของพัฒนาการที่อยู่อาศัยของเมืองในอดีตที่ผ่านมา และการวิจัยเกี่ยวกับการจัดงานศิลปะในพื้นที่อาคารเก่าแบบหมุนเวียนเพื่อการใช้อาคารอาร์เคตให้กลับมามีชีวิต และเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ

เอกสารอ้างอิง

- Guo, H. (2016). **Research on the Current Situation and Trends of Revitalization of Historic Cultural Districts in China**. Master's thesis, Beijing Institute of Technology.
- Ling L., (2018). **Research on the Origin, Development, and Spread of Qilou in Nanning, Guangxi**.
- Lin, L., Chen, Y., (2006). A Review of Research on Qilou Architecture at Home and Abroad. **Building Science**, 22(5), 119-125.
- Pan, J. (2019). Discussion on the Renovation Methods of the “Three Streets and Two Alleys” Historic Districts in Nanning. **Urban Observation**, (04),108-116.
- Sun, Z. (2003). **Public Art**. Nanjing: Jiangsu Fine Arts Publishing House.p20.
- Tashiro, H. (1992). **A Study of Thirteen Foreign Pavilions in Guangzhou, Overview of Modern Chinese Architecture - Guangzhou Volume**. Beijing: China Architecture and Building. p17.
- Wang, Zhong. (2014). **An Introduction to Urban Public Art**. Beijing: Peking University. p30.
- Weng, J. (2013). **Urban Public Art**. Nanjing: Southeast University. p25.
- Xi, J. (2022). **Report on the 20th National Congress of the Communist Party of China**. Beijing: Great Hall of the People. p 17
- Yin, Y. (2015). **The Creation of Place Spirit in Urban Design**. Master's thesis, Taiyuan University of Technology. p 19-21
- Zhang, W. (2016). Discussion on the Protection and Construction of Jinshi Alley in Nanning from the Perspective of “Organic Renewal” towards the National Historic and Cultural City. **Journal of the Communist Party School of Nanning Municipal Committee of the CPC**, 18(05),46-50.

การบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1

Administrative Work According to Sankhahavatthu 4 Principles of Educational Institute
Administrators Under Loei Primary Educational Service Area Office 1

วุฒิสักดิ์ ชำนาญเขียว

จักรกรฤษณ์ โปตาพล

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

Wuttisak Chamnankeaw

Chakgrit Podapol

Mahamakut Buddhist University, Srilanchang Campus

Email: wuttisak.cham@gmail.com

วันที่รับบทความ: 15 มีนาคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ 22 เมษายน 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 26 เมษายน 2567

Received: March 15, 2024; Revised: April 22, 2024; Accepted: April 26, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน ขนาดสถานศึกษา และตำแหน่งวิทยฐานะ 3) เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี กลุ่มตัวอย่างเป็น ครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 278 คน โดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติทดสอบ t-test สถิติทดสอบ F-test แบบ One-way ANOVA กรณีพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทดสอบรายคู่โดยใช้วิธีการทดสอบตามวิธีของเชฟเฟ (Scheffe) ส่วนเครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบทรอบวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 อยู่ในระดับมากทั้งในภาพรวมและรายด้าน 2) การเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 พบว่า การบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา และจำแนกตามประสบการณ์ทำงาน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวม พบว่า ไม่แตกต่างกัน 3) แนวทางการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย

เขต 1 มี ดังนี้ ผู้บริหารส่งเสริมบุคลากรโดยการให้ความรู้ความเข้าใจด้วยความเป็นกัลยาณมิตร กำหนดแนวทางการพัฒนาโรงเรียนระยะยาวที่ชัดเจนเพื่อให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ แนะนำแนวทางการทำงาน มอบหมายงานที่สำคัญและให้ความช่วยเหลือสิ่งที่เอื้อต่อการทำงานให้กับบุคลากร

คำสำคัญ : การบริหารงาน; หลักสังคหวัตถุ 4; ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The purposes of this research were to 1) to study the administration according to Sankhahavatthu 4 principles of educational institute administrators; 2) to compare the Administration according to Sankhahavatthu 4 classified by education level work experience School size and academic position 3) to study the guidelines for the development of Administration according to Sankhahavatthu 4 principles of educational institute administrators Under Loei Primary Educational Service Area Office 1. This study was carried out by means of mixed-method research. The sample consisted of school teachers and administrators, total of 278 participants. Using stratified random sampling. The instrument used in the research was a questionnaire. The statistics used for hypothesis testing These were Independent Samples t-test, F-test, One-way ANOVA, in case there were statistically significant differences. Tested in pairs using Scheffe's test method because it can be used with Equal or different samples. The tool for collecting qualitative research data is interviews. Data were analyzed using content analysis techniques in the context of the research framework.

The research results were found that: 1) The level of administration according to Sankhahavatthu 4 principles of educational institute administrators Under the Office of Loei Primary Education Service Area 1 was at a high level both in overall and in each aspect 2) The mean scores based on the comparison of the opinions of the educational administrators and teachers towards the educational administration based on Sangahavatthu Dhamma 4 in accordance with the sample personal factors: education and working experience were no different with. Categorized according to the size of educational institutions, overall, it was found that there were no differences. 3) Guidelines for administration according to the principles of Sangha Vatthu 4 for educational institution administrators. Under the jurisdiction

of the Loei Primary Educational Service Area Office, Area 1, there are the following: Administrators promote personnel by providing knowledge and understanding in a friendly manner. Set clear long-term school development guidelines for personnel to work systematically. Recommend work guidelines Assign important tasks and provide assistance that facilitates work for personnel.

Keywords: Administrative; Sankhahavattu 4 Principles; Administrators

บทนำ

ในสังคมปัจจุบันนี้ได้มีการพัฒนาไปสู่โลกยุคไอทีที่ทันสมัยในยุคแห่งสังคมออนไลน์ทำให้สถานการณ์ด้านการเมือง เศรษฐกิจสังคมการบริหารงานภาครัฐมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว กว้างขวางเพราะความก้าวหน้าทางด้านการสื่อสารเทคโนโลยี และการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็วสู่ประชาชน แต่กระนั้นระบบการบริหารงานภาครัฐยังต้องการคุณธรรมในการปฏิบัติงานและดำรงชีวิตให้มีความสุข การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพและคุณธรรมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น กระบวนการพัฒนาคนให้มีคุณภาพตามที่สังคมต้องการ ซึ่งประเทศไทยจึงได้มีกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 255 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) กำหนดความมุ่งหมายของการศึกษาโดยเน้นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้ มีคุณธรรมจริยธรรมและมีวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

การบริหารงานวิชาการทางการศึกษาในโรงเรียนให้ดี และมีประสิทธิภาพนั้นผู้บริหารจะต้องมีความสามารถในการบริหารงานภายในโรงเรียนให้มีความรู้ความสามารถโดยเฉพาะต้องเป็นครูที่มีศักยภาพมีทักษะ มีวิสัยทัศน์ จึงจะทำให้การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเกิดผลสัมฤทธิ์อย่างสูงสุด การบริหารงานวิชาการมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งทรัพยากรพื้นฐานในการ บริหารงานวิชาการมีองค์ประกอบหลัก 4 อย่าง ได้แก่ บุคลากร เงิน วัสดุสิ่งของ และการจัดการบุคลากรถือเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดถือว่าเป็นกุญแจแห่งความสำเร็จที่ยั่งยืนต่อการปฏิบัติงานท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงการพัฒนางานองค์กรทางการศึกษา และพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้เป็นองค์กรยุคใหม่เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้เพิ่มสมรรถนะในการปฏิบัติงานและกระบวนการทำงานต้องเน้นผลสัมฤทธิ์ประสิทธิภาพและความคุ้มค่า ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ต้องมีความเป็นมืออาชีพมีศักยภาพ คุณภาพ และประสิทธิภาพซึ่งหลักธรรมที่มีความเหมาะสมกับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา นั้นคือ หลักสังคหวัตถุ 4 เป็นหลักธรรมเบื้องต้นในการปกครองและดูแลคนเพื่อยึดเหนี่ยวจิตใจคน และกำกับดูแลความประพฤติของผู้

ปฏิบัติให้อยู่ในทำนองคลองธรรมความถูกต้อง ความโปร่งใสเป็นบุคคลที่น่าเคารพและนำความร่วมมือมาสู่ระบบการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารงานเป็นบทบาทที่สำคัญที่สุดของผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในทัศนะของพระพุทธศาสนาต้องเป็นคนดีและเก่งในสายตาประชาคม แล้วต้องอาศัยหลักพุทธธรรมในการสร้างคุณลักษณะให้เป็นคนดีต้นแบบที่สามารถเป็นตัวอย่างที่ดีของนักเรียน และชุมชนสังคม โดยมีหลักธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาต้องเก่งสองอย่างพร้อม ๆ กัน กล่าวคือ การเก่งคนประยุกต์ใช้กับภาวะผู้นำและการติดต่อสื่อสารเพื่อเกื้อกูลกันของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 งานจะดำเนินไปอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพหรือไม่ขึ้น ล้วนขึ้นอยู่กับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาโดยตรง เพราะการที่จะบริหารคนอย่างมีหลักการทั้งทางโลกและทางธรรมนั้นจะได้มาซึ่งความสำเร็จของงานอย่างมีประสิทธิภาพ

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ซึ่งผลการวิจัยจะนำไปใช้เป็นประโยชน์และเป็นแนวทางในการที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำหลักสังคหวัตถุ 4 ไปปรับใช้ในการบริหารสถานศึกษาให้สถานศึกษามีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายและประสบความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ที่จำแนกตาม ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน ขนาดสถานศึกษา และตำแหน่งวิทยฐานะ
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1

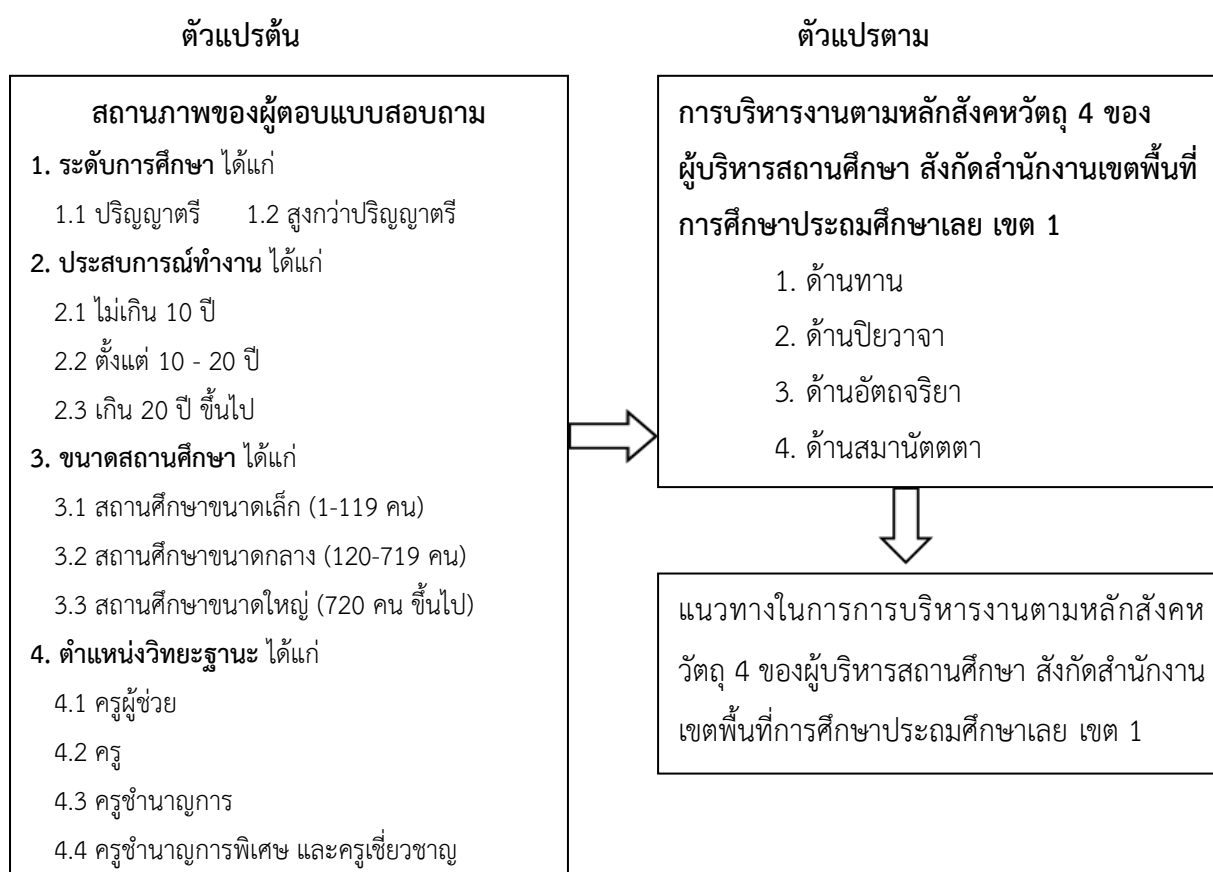
สมมติฐานของการวิจัย

1. การบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ของครูที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน
2. การบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ของครูที่มีประสบการณ์ทำงานแตกต่างกัน

3. การบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเลย เขต 1 ของครูที่มีขนาดสถานศึกษาแตกต่างกัน

4. การบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเลย เขต 1 ของครูที่มีตำแหน่งวิทยฐานะแตกต่างกัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินงานวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเลย เขต 1 จำนวน 1,065 คน (ข้อมูลสารสนเทศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเลย เขต 1, 2566)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเลย เขต 1 ปีการศึกษา 2565 โดยมีรายละเอียดของขั้นตอนการสุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยตารางของเครจซี่และมอร์แกน (บุญชุม ศรีสะอาด, 2560, หน้า 43) และสุ่มตัวอย่างโดยวิธีสุ่มแบบแบ่งชั้นอย่างเป็นสัดส่วน (Proportional stratified random sampling) ตามขนาดของสถานศึกษาแล้ว คำนวณกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนจำนวนประชากร และสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple random sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 278 คน

1.3 กลุ่มเป้าหมายเพื่อการสัมภาษณ์ กลุ่มเป้าหมายผู้ให้สัมภาษณ์ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญนำเสนอแนวทางพัฒนา 5 ท่าน โดยผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การได้มาของผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 4 ท่าน และ พระสงฆ์ 1 รูป

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1. แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 มีจำนวน 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ การศึกษาของครู ประสบการณ์ทำงานของครู ขนาดสถานศึกษาของครู และ ตำแหน่งวิทยฐานะของครู แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 มีลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

2.2 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi structured Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม

3.1.1 ขอนหนังสือแนะนำตัวจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้างเพื่อนำส่งถึงครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1

3.1.2 ผู้ศึกษาส่งแบบสอบถามออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชัน Google Form ส่งถึงครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 จำนวน 287 คน ผ่านช่องทาง Line Gmail และ Facebook ของกลุ่มตัวอย่าง

3.1.3 ผู้ศึกษารับคำตอบจากการส่งแบบสอบถามออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชัน Google Form รวบรวมกลับคืนมา จำนวน 287 คน คิดเป็นร้อยละ 100 จากนั้นดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา จำนวน 5 คน โดยกำหนดคุณสมบัติครบถ้วนตามเกณฑ์ของผู้เชี่ยวชาญ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม เมื่อผู้วิจัยได้รับข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาตรวจสอบความสมบูรณ์ แล้วนำข้อมูลมาหาค่าสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) หาค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปแบบบรรยายประกอบตาราง

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์การบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่แต่ละรายการที่สอบถาม คำนวณหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับในแต่ละรายการในภาพรวม นำค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแต่ละรายการและภาพรวมที่ได้มาแปลผล โดยกำหนด การแปลผลข้อมูลใช้เกณฑ์ของ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบระดับการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ตามความคิดเห็นของครูที่มีประสบการณ์ทำงานของครู ขนาดสถานศึกษาของครู และตำแหน่งวิทยฐานะของครู แตกต่างกัน ใช้สถิติการวิเคราะห์ t - test ชนิด Independent Samples และจำแนกตามขนาดสถานศึกษาแตกต่างกัน ใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ใช้สถิติการวิเคราะห์ F-test ชนิด One-Way ANOVA หากพบความแตกต่างจึงทำการทดสอบเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe' method)

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ระดับการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านปิยะวาจา รองลงมา คือ ด้านสมานัตตตา ด้านอรรถจริยา ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านทาน ตามลำดับ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1

1) จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า การบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน นอกจากด้านงาน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

2) จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า การบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

3) จำแนกขนาดสถานศึกษา พบว่า การบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

4) จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า การบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณา รายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันใน ด้านงาน ด้านปิยะวาจา และด้านสมานัตตตา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5) จำแนกตามตำแหน่งวิทยฐานะ พบว่า การบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01

3. แนวทางแนวทางการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดย ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 4 ท่าน และ พระสงฆ์ 1 รูป ผู้วิจัยได้นำคำสัมภาษณ์ของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน มาสรุปเป็น แนวทางการแนวทางการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในรายด้าน ได้ดังนี้

1) ด้านงาน คือ ผู้บริหารส่งเสริมบุคลากร โดยการให้ความรู้ความเข้าใจ แนะนำแนวทางการทำงาน มอบหมายงานที่สำคัญและให้ความช่วยเหลือสิ่งที่เื้อื่อต่อการทำงานให้กับบุคลากร

2) ปิยะวาจา คือ ผู้บริหารควรให้คำแนะนำด้วยน้ำเสียงไพเราะจริงใจเป็นกัลยณมิตร พุดเสริมแรงให้ กำลังใจและชื่นชม

3) อุตถจริยา คือ ผู้บริหารควรการนำกิจกรรมจิตอาสาบูรณาการกับกิจกรรมการเรียนการสอน และ

4) สมานัตตตา คือ ผู้บริหารควรกำหนดแนวทางการพัฒนาโรงเรียนระยะยาวที่ชัดเจนเพื่อให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ

อภิปรายผลการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 อภิปรายผล ดังนี้

1. ระดับการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1

การบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อย 4 ลำดับ ได้แก่ ด้านปิยวาจา รองลงมา คือ ด้านสมานัตตตา ด้านอัตถจริยา ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านทาน ตามลำดับ ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระใบฎีกาสรารุณี มหาลาโ (หงษ์คำ) (2556) ได้ศึกษาการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ขององค์กรบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ โดยรวม อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากน้อยไปมากได้ดังนี้ ด้านทาน ด้านสมานัตตตา ด้านปิยวาจา และด้านอัตถจริยา ผลการเปรียบเทียบระดับการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ขององค์กรบริหาร ส่วนตำบลในเขตอำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูประภัสร์ธรรมาภิกข (ปภสฺสโร) (2561) ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 พบว่า โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนก เป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักปิยวาจา รองลงมา คือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักอัตถจริยา และด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักทาน ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติต่ำสุด คือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักสมานัตตตา

2. การเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1

1) การเปรียบเทียบตามระดับการศึกษาโดยรวม และรายด้าน เปรียบเทียบตามระดับการศึกษา พบว่า ระดับการศึกษาต่างก็มีความคิดเห็นต่อ การบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมไม่แตกต่างกัน และรายด้าน แตกต่างกัน ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนัญชิดา เกษโกมล (2563) ศึกษาผลของความผูกพันต่อองค์กรตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของบุคลากรสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครู และบุคลากรทางการศึกษา ผลการวิจัย เปรียบเทียบผลของความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา จำแนกตามข้อมูล ส่วนบุคคล โดยภาพรวมพบว่าบุคลากรที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ระดับตำแหน่ง ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุมิตรา นันบุญ (2563) โดยได้ศึกษาภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูในอำเภอวนรวนิวาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน 3) ภาวะผู้นำ

ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูในอำเภอวานรนิวาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

2) การเปรียบเทียบตามประสบการณ์ทำงาน โดยรวมและรายด้าน เปรียบเทียบตามประสบการณ์ทำงานพบว่า ประสบการณ์ทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมไม่แตกต่างกัน และรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระใบฎีกาศราวุฒิ มหาลาโภ (หงษ์คำ) (2556) ได้ศึกษาการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ขององค์กรบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอกอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ ผลการเปรียบเทียบระดับการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ขององค์กรบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอกอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ จำแนกปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาประสบการณ์การทำงาน และรายได้ต่อเดือน พบว่า ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3) การเปรียบเทียบตามขนาดสถานศึกษาโดยรวมและรายด้าน พบว่า ขนาดของสถานศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา เปรียบเทียบตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันใน ด้านทาน ด้านปิยะวาจา และด้านสมานัตตตา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพบความแตกต่าง จึงเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ตามวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe) เปรียบเทียบตามขนาดของสถานศึกษา ด้านทาน ขนาดเล็ก แตกต่างกับกับขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุมิตรานันบุญ (2563) โดยได้ศึกษาภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูในอำเภอวานรนิวาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 จำแนกตามขนาดสถานศึกษาที่ขนาดสถานศึกษาแตกต่างกัน พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูในสถานศึกษาที่มีขนาดสถานศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูในอำเภอวานรนิวาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

4) การเปรียบเทียบตามตำแหน่งวิทยฐานะ โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01 เมื่อพบความแตกต่าง จึงเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ตามวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe) การบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 เปรียบเทียบตามตำแหน่งวิทยฐานะ โดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านทาน ของครูชำนาญการ แตกต่างกับกับ ครูผู้ช่วย ครู และครูชำนาญการพิเศษ ด้านปิยะวาจา ของครูชำนาญการ แตกต่างกับกับ ครูผู้ช่วย ครู และครูชำนาญการพิเศษ ด้านอรรถจริยา ของครูชำนาญการ แตกต่างกับกับ ครูผู้ช่วย ครู และครูชำนาญการพิเศษ ด้านสมานัตตตา ของครูชำนาญการ แตกต่างกับกับครูผู้ช่วย ครู และครูชำนาญการพิเศษ สอดคล้อง กับงานวิจัยของพระปลัดศรายุทธ มหานรินโท (มหาประโช)

(2561) วิจัยเรื่องการบริหารสถานศึกษาการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาตามหลักสังคหวัตถุ 4 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 1 เปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาตามหลักสังคหวัตถุ 4 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูประภัศร์ธรรมาภิรักษ์ (ปภสฺสโร) (2561) โดยได้ศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ จำแนกตามวุฒิการศึกษา และจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. แนวทางแนวทางการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1

แนวทางแนวทางการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดย ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 4 คน และพระสงฆ์ 1 รูป ผู้วิจัยได้นำคำสัมภาษณ์ของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน มาสรุปเป็น แนวทางการแนวทางการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในรายด้าน ได้ดังนี้

1) ทาน คือ การจัดสรรอุปกรณ์ สื่อ เอกสารต่าง ๆ ให้ครูอย่างเหมาะสม ศึกษาทำความเข้าใจ ผู้ได้บังคับบัญชาให้ความรู้ ให้ความคิดเห็น ให้การช่วยเหลือสิ่งของต่าง ๆ ในการจัดการเรียน ให้แนวทางการทำงาน ให้การช่วยเหลืออำนวยความสะดวกในการทำงาน ให้โอกาสกับทุกคนอย่างเท่าเทียม ให้รางวัล และให้กำลังใจ สอดคล้องกับ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต, 2550) ได้ให้ความหมายว่า ทาน คือการให้ การเสียสละ หรือการเอื้อเฟื้อแบ่งปันของ ๆ ตนเพื่อประโยชน์แก่บุคคลอื่น ไม่ตระหนี่ถี่เหนียว ไม่เป็นคนเห็นแก่ได้ฝ่ายเดียว เป็นคุณธรรมที่จะช่วยให้ไม่เป็นคนละโมภ ไม่เห็นแก่ตัว

2) ปิยะวาจา คือ การใช้คำพูดที่เหมาะสมมีอภัยาศัยดีมีความยืดหยุ่นตามความเหมาะสม พูดด้วยความจริงใจต่อผู้ร่วมงานทุกคนพูดความจริง ไม่พูดเพื่อเจ้อไม่พูดคำหยาบ ไม่พูดเกินไป พูดด้วยถ้อยคำสุภาพเป็นกันเอง ไพเราะ น่าเชื่อถือ และมีเหตุผล มีการยกย่องชมเชยทำกับผู้ที่ประสบความสำเร็จ และมีการให้กำลังใจครุฑผัดหวังหรือทอแท้ในการทำงานอธิบายให้เข้าใจเพื่อให้ครุฑมีเป้าหมายไปในทิศทางเดียวกัน แต่ถ้ามีการไม่ทำงาน หรือทำงานช้าก็อาจจะมีการตักเตือน หรือให้คำแนะนำตามสถานการณ์อธิบายให้เกิดความเข้าใจด้วยความจริงใจ สอดคล้องกับพระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ) (2549) ได้กล่าวว่า ปิยะวาจา คือการพูดจา น่ารักนิยมนับถือ พระพุทธเจ้าทรงเน้นว่าต้องเป็นถ้อยคำ ไพเราะอ่อนหวาน ที่ประกอบด้วยสัจจะ คือความจริงใจและต้องเกิดประโยชน์แก่ผู้เจรจาด้วย

3) อัจฉริยา คือ ปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างดำรงตนตามระเบียบวินัยช่วยเหลือเกื้อกูลผู้ใต้บังคับบัญชาไม่เบียดเบียนน้ำใจให้กันและกัน ให้การส่งเสริมสนับสนุนให้ความสำคัญกับครูทุกคนการทำงานให้เป็นประโยชน์ต่อเพื่อนร่วมงาน ส่งเสริมให้เรื่องของการทำงานเรื่องงบประมาณวัสดุอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอนการจัดหาสื่อต่าง ๆ และส่งเสริมให้ครูมีจิตอาสา แก้ปัญหาปัญหาให้กับครูทำให้เห็นทำในสิ่งที่ดีและทำงานให้เป็นแบบอย่าง สอดคล้องกับอรรถศรี เกตุศรีพงษ์ ได้กล่าวว่า อัจฉริยา คือ การแบ่งปันความรู้การให้ความช่วยเหลือในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นการแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ที่เป็นความรู้ที่ฝังอยู่ในตัวคน (Tacit Knowledge) เป็นสิ่งที่ทำได้ยากกว่าการแบ่งปันความรู้ที่ชัดเจน (Explicit Knowledge) ดังนั้นหากองค์กรใดสามารถปลูกฝังให้บุคลากรในองค์กรมี “อัจฉริยา” แล้วก็ไม่ใช่ว่าเรื่องยากอีกต่อไปที่จะทำให้คนในองค์กรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันรวมทั้งทำให้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของการทำงาน เพราะเมื่อเพื่อนร่วมงานขาดความรู้ในเรื่องใด หรือต้องการแลกเปลี่ยนความรู้ในเรื่องใดผู้ที่มีความรู้ก็จะแบ่งปันให้โดยไม่หวงความรู้ หรือถ้าไม่ได้ขาดความรู้ แต่ขาดกำลังคน เพื่อนคนอื่น ๆ ก็ยินดีที่จะเข้าไปช่วยให้งานสำเร็จ หรืออาจเรียกได้ว่าทำให้พนักงานในองค์กรเป็นกัลยาณมิตรซึ่งกันและกัน

4) สมานัตตา คือ การวางตัวเป็นกลางเป็นผู้นำที่เป็นกัลยาณมิตร ไม่ถือตัว ไม่เยอหยิ่ง กับผู้ใต้บังคับบัญชา ไม่เลือกปฏิบัติให้ความสำคัญกับงานทุกงานเท่ากัน ให้ความเสมอภาคและความเป็นธรรมกับทุกฝ่ายไม่เลือกข้างใดโดยการใช้อนุโลมวิธีการเอามาตรฐานการทำงานมาตรฐานตำแหน่งหน้าที่เป็นเกณฑ์ในการวางตัวเป็นกลางในโรงเรียน เพื่อทำหน้าที่เป็นเกณฑ์ในการวางตัวเป็นกลางให้ความสำคัญกับครูทุกท่านเท่ากันวางตนเสมอต้นเสมอปลายเพื่อให้เกิดความไว้วางใจเชื่อใจผู้บริหารเมื่อมีเรื่องต่าง ๆ มาปรึกษาก็รับฟัง และช่วยเหลือด้วยวิธีต่าง ๆ ทุกคนเสมอต้นเสมอปลายกับทุกคนด้วยความเสมอภาคเพื่อที่จะลดความขัดแย้งในการบริหารสถานศึกษาทำหน้าที่ตัดสินในเรื่องของการเลื่อนเงินเดือนโดยไม่เอาความรู้สึกมาพิจารณาเพื่อให้เกิดความเป็นกลางที่สุดมีคุณธรรม เที่ยงตรง ซื่อตรง ยุติธรรม มั่นคง คงกระขัย ความเสมอต้นเสมอปลาย สอดคล้องกับ พระภิกษุวิสุทฐิคุณ (เสริมชัย ชยมงคล, 2542) ได้กล่าวว่า สมานัตตา คือ ความเป็นผู้มีตนเสมอไม่ถือตัว ก็คือความประพฤติปฏิบัติดีต่อผู้อื่นอย่างเสมอต้นเสมอปลายเมื่อมีชีวิตที่เจริญก้าวหน้าหรือได้ดิบได้ดีขึ้นไปก็ไม่ถือตัวหรือทำตัวเยอหยิ่งกับญาติพี่น้องหรือมิตรสหายเดิมที่เคยคบค้าหรือปฏิบัติดีต่อกัน เคยเคารพนับถือกันมาอย่างไรก็คงประพฤติปฏิบัติดีต่อกันเคารพนับถือกันอยู่อย่างนั้น ความเป็นผู้มีตนเสมอนี้เป็นคุณเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจผู้อื่นไว้เป็นมิตรไมตรีที่ดีต่อกันได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า การบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ด้านทาน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ผู้บริหารควรเสียสละประโยชน์

ส่วนตน บริจาคของส่วนตัว เพื่อประโยชน์ส่วนรวมเป็นผู้ที่มีความเอื้อเฟื้อแบ่งปันต่อผู้ได้บังคับบัญชาและต่อประโยชน์ส่วนรวมแสดงอหยาศัยไมตรีต่อผู้ได้บังคับบัญชาอย่างเป็นกัลยาณมิตรให้ความรู้ ความเข้าใจ ให้คำปรึกษาและแนะนำเกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้วยไมตรีจิตที่ดี ให้รางวัลแก่ผู้ได้บังคับบัญชาที่มีผลงานดีไมตรีจิตที่ดี

1.2 จากผลการวิจัย พบว่า การบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ด้านปิยะวาจา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ผู้บริหารควรนำไปปฏิบัติ พุดจากกล่าวคำสุภาพไพเราะน่าฟัง พุดจาามีหลักการถูกกาลเทศะ ชี้แจงแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์มีเหตุผล เป็นหลักฐานจูงใจในทางที่ดีงาม แสดงความเห็นอก เห็นใจให้กำลังใจ พุดให้เกิดความเข้าใจสมานสามัคคีอ่อนโยนต่อกันตามฐานะ พุดจาด้วยความจริงใจไม่มีเสแสร้ง กล่าววกย่อง ชมเชย ผู้ที่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน พุดจาให้กำลังใจเมื่อปฏิบัติงานได้ไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 จากผลการวิจัย พบว่า การบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ด้านทาน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ควรศึกษาวิธีการพัฒนารูปแบบการบริหารตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านทาน ให้มีการพัฒนายิ่งขึ้น

2.2 จากผลการวิจัย พบว่า การบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ด้านปิยะวาจา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด จึงควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้การบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านปิยะวาจา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่

2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

ชนัญชิดา เกษโกมล. (2562). การศึกษาผลของความผูกพันต่อองค์กรตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของบุคลากร

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครู และบุคลากรทางการศึกษา.

วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต พุทธบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย:มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

บุญชม ศรีสะอาด. 2560. การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น

พระใบฎีกาศราวุฒิ มหาลาโ (หงษ์คำ) (2556). การบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ขององค์การบริหาร

ส่วนตำบล ในเขตอำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการรัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระใบฎีกาศราวุฒิ มหาลาภ. (หงษ์คำ). (2556). **การบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย:มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูประภาศรีธรรมมาภิรักษ์. (2561). **การบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1**. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระปลัดศรายุทธ มหานรินโท. (มหาประโค) (2561). **การบริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาตามหลักสังคหวัตถุ 4 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 1**. สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา, ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2550). **ธรรมบุญชีวิต**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- พระภาวนาวิสุทธิคุณ (เสริมชัย ชยมงคลโล). (2542). **ตอบปัญหาธรรมปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เอส ที พีเพรส.
- พุทธทาสภิกขุ. (2527). **การศึกษาคืออะไร**. กรุงเทพมหานคร : สมชายการพิมพ์.
- สุมิตรา นันบุญ. (2563). **ภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูในอำเภอนวนนิวาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3**. งานวิจัยการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. วิทยาลัยชุมชนบึงสามพัน.

การจัดการกลยุทธ์อย่างยั่งยืนในการสื่อสารสาธารณะของมรดกวัฒนธรรมภูมิปัญญา
กลองสำริดกว้างซีเพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์

Sustainable Strategic Management in Public Communications of The Cultural Heritage
and Wisdom of Guangxi Bronze Drums for The Creative Economy

หลิว เลย์

พิชัย สดบรรณ

นรินทร์รา กโส

หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Liu Lei

Pichai Sodhiban

Narinthra K-so

Doctor of Fine and Applied Arts Bangkokthonburi University, Thailand

Email: vivan898@hotmail.com

วันที่รับบทความ: 22 มีนาคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ 22 เมษายน 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 24 เมษายน 2567

Received: March 22, 2024; Revised: April 22, 2024; Accepted: April 24, 2024

บทคัดย่อ

ในประวัติศาสตร์อันยาวนานของมนุษยชาติ ประเทศและชาติต่าง ๆ ได้สร้างวัฒนธรรมที่มีสีสันและโดดเด่น ก่อตั้งวัฒนธรรมดั้งเดิมและประเพณีทางวัฒนธรรมของตนเอง และทำให้โลกที่เราอาศัยอยู่มีสีสันและเต็มไปด้วยสีสัน มณฑลกว่างซีมีประวัติศาสตร์อันยาวนานด้านอารยธรรมและมีมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้มากมาย เช่น หลิวซานเจีย ดอกไฮเดรนเยีย ผ้าจ้วง กลองสำริดและอื่น ๆ อีกเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะกลองสำริดเป็นมรดกทางภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นสัญลักษณ์ของวัฒนธรรมโบราณของกว่างซี กว่างซีจึงเป็นที่รู้จักในฐานะแหล่งของกลองสำริด มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ในท้องถิ่น กลองเหล่านี้ทำหน้าที่เป็นสิ่งประดิษฐ์อันล้ำค่า ซึ่งรวบรวมสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ซับซ้อน เป็นงานศิลปะ และเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ที่สะท้อนถึงมรดกทางประวัติศาสตร์อันยาวนานของกว่างซีและผู้คน

บทความนี้จะอภิปรายถึงความสำคัญทางประวัติศาสตร์และมูลค่าต่อเนื่องของกลองสำริดกว้างซี รวบรวมและจัดระเบียบข้อมูลของกลองสำริดกว้างซี สำรวจสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ทักษะการใช้มืออันวิจิตรงดงาม และการประยุกต์ใช้รูปแบบต่าง ๆ เพื่อรวบรวมเป็นข้อมูลสำหรับการพัฒนาและการจัดการกลองสำริดกว้างซีให้ยั่งยืน เพื่อให้วัฒนธรรมการสืบทอดภูมิปัญญาของกลองทองสำริดกว้างซี และเพิ่มเสียงสะท้อนในสภาพแวดล้อมทางสังคมที่แตกต่างกัน ผ่านกลยุทธ์การพัฒนาที่ยั่งยืน ส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เชื่อมต่อการสื่อสารสาธารณะ และมุ่งมั่นที่จะเร่งวิวัฒนาการของกลองทองสำริดกว้างซี งานวิจัยนี้พยายามที่จะให้ความกระจ่างเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมอันลึกซึ้งของกลองสำริดกว้างซี ในการสืบทอดภูมิปัญญาเพื่อขับเคลื่อนการเติบโตทางเศรษฐกิจ และส่งเสริมความยั่งยืนทางวัฒนธรรมในภูมิภาค

คำสำคัญ : การจัดการความเป็นไปได้ที่ยั่งยืน; การสื่อสารสาธารณะ; มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม; กลองทองสำริดกว่างซี; เศรษฐกิจสร้างสรรค์

Abstract

In the long history of mankind Different countries and nations have created colorful and distinctive cultures. Established its own original culture and cultural traditions. and make the world we live in bright and colorful. Guangxi Province has a long history of civilization and has many intangible cultural heritages, such as willows, hydrangeas, Zhuang cloths, bronze drums and many others. Especially the bronze drum is an intangible cultural heritage, a symbol of Guangxi's ancient culture. Guangxi is therefore known as the source of bronze drums. Local intangible cultural heritage These drums serve as valuable artefacts. It brings together complex cultural symbols, works of art, and historical narratives that reflect the rich historical heritage of Guangxi and its people.

This article will discuss the historical significance and continuing value of the Guangxi Bronze Drum. Collect and organize information on Guangxi bronze drums. Explore cultural symbols, exquisite manual skills and the application of various forms to gather information for the sustainable development and management of Guangxi bronze drums. To provide a culture of inheriting the wisdom of Guangxi bronze and gold drums. and increase resonance in different social environments. through sustainable development strategies Promote the creative economy Connect to public communications and is committed to accelerating the evolution of Guangxi bronze drum. This research attempts to shed light on the deep cultural heritage of Guangxi bronze drums. In passing on wisdom to drive economic growth and promote cultural sustainability in the region.

Keywords: Sustainable Strategic Management; Public Communications; The Cultural Heritage and Wisdom; Guangxi Bronze Drums; The Creative Economy

บทนำ

กว่างซีเป็นเขตปกครองตนเองของชนกลุ่มน้อยที่มีสัญชาติจ้วงเป็นตัวหลัก และยังเป็นมณฑล (เขตปกครองตนเอง) ที่มีประชากรชนกลุ่มน้อยมากที่สุดในประเทศจีน ดินแดนนี้เป็นที่อยู่อาศัยของ 12 กลุ่มชาติ

พันธุ์ เช่น จ้วง ฮั่น เหยา และชนกลุ่มน้อยอีก 44 ชาตินพันธุ์ อาณาเขตอันกว้างใหญ่และกลุ่มชาติพันธุ์จำนวนมากยังได้รับการจัดอันดับให้เป็นหนึ่งในพื้นที่ที่ดีที่สุดในประเทศ ลักษณะประจำชาติและภูมิภาคของกว้างซีเช่นนี้ทำให้วัฒนธรรมของกว้างซีมีความหลากหลายและมีสีสันมาก ซึ่งวัฒนธรรมกลองสำริดของกว้างซีมีชื่อเสียงทั้งในและต่างประเทศ วัฒนธรรมกลองสำริดได้แสดงภาพที่แท้จริงของการผลิตและวิถีชีวิต ประเพณีประจำชาติ การบูชาทางความเชื่อของบรรพบุรุษของชนกลุ่มน้อยทางตะวันตกเฉียงใต้ของจีน กลองสำริดเป็นเครื่องเคาะแบบโบราณ ซึ่งมีคุณค่าทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่สำคัญในประเทศจีน และประเทศอื่น ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งมีต้นกำเนิดเมื่อหลายพันปีก่อนในช่วงฤดูใบไม้ผลิและฤดูใบไม้ร่วงในประเทศจีน ถูกนำมาใช้เพื่อวัตถุประสงค์ที่หลากหลายตั้งแต่แรกเกิด รวมถึงพิธีกรรม ศาสนา การทำสงคราม ดนตรี และการส่งข้อความ กลองสำริดที่เก่าแก่ที่สุดเรียกว่ากลอง วานเจียป้า ถูกพบในภูมิภาคยูนนานของประเทศจีน ด้วยการพัฒนาอารยธรรมจึงค่อย ๆ ย้ายไปกว้างซีในภายหลังทั่วทั้งประเทศจีน กว้างซีเป็นภูมิภาคที่มีกลองสำริดที่เก่าแก่ที่สุด ซึ่งเรียกว่า “ฐานกลองสำริด” ข้อมูลทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับกลองสำริดในกว้างซี มีมากมายหลากหลายประเภท จำนวนครบถ้วนและมีจำนวนมากที่สุดในโลกอีกด้วย ซึ่งพบว่ามีเริ่มแรกตั้งแต่มีการหล่อสำริดขึ้นมาใช้ และมีการหล่ออย่างสวยงามในจำนวนปริมาณมาก ไปจนถึงกลองสำริดขนาดเล็กและเรียบง่ายที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมโบราณอันอุดมสมบูรณ์และเต็มไปด้วยสีสันของประเทศจีน ที่สะท้อนถึงความคิดสร้างสรรค์อันยิ่งใหญ่ของกลุ่มชาติพันธุ์กว้างซีโบราณ ซึ่งมุมมองอีกด้านหนึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยทางชาติพันธุ์อีกด้วย

ภาพที่ 1 : “กลองสำริดเมฆฟ้าร้อง”
กลองสำริดที่ใหญ่ที่สุดในโลก

ภาพที่ 2 : การตีกลองเฉลิมฉลองของ
ชนกลุ่มน้อยในมณฑลกวางซี

ที่มา : researcher

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์วัฒนธรรมมรดกภูมิปัญญาของกลองสำริด มณฑลกวางซี
2. การวิเคราะห์และการสังเคราะห์กลยุทธ์ความเป็นไปได้ในการสื่อสารสาธารณะเกี่ยวกับการสืบทอดภูมิปัญญาสำหรับกลองสำริดกว้างซีและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

3. รูปแบบการจัดการกลยุทธ์ความเป็นไปได้ในการสื่อสารสาธารณะเกี่ยวกับการสืบทอดภูมิปัญญาสำหรับกลองสำริดกว้างซีและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

การทบทวนวรรณกรรม

การทบทวนวรรณกรรมผู้วิจัยทำการศึกษาและวิเคราะห์วัฒนธรรมมรดกภูมิปัญญาของกลองสำริดมณฑลกว้างซี วิเคราะห์และสังเคราะห์กลยุทธ์ความเป็นไปได้ในการสื่อสารสาธารณะเกี่ยวกับการสืบทอดภูมิปัญญาสำหรับกลองสำริดกว้างซี และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ การจัดการกลยุทธ์ความเป็นไปได้ในการสื่อสารสาธารณะเกี่ยวกับการสืบทอดภูมิปัญญาสำหรับกลองสำริดกว้างซีและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ มีการทบทวนวรรณกรรมทางด้านเอกสารเกี่ยวข้อง 2 ส่วนใหญ่ ๆ คือ ทบทวนคำสำคัญของการศึกษาในการวิจัย เรื่อง การจัดการกลยุทธ์อย่างยั่งยืนในการสื่อสารสาธารณะ ของมรดกวัฒนธรรมภูมิปัญญา กลองสำริด กว้างซี เพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์งานวรรณกรรมออกเป็นงานวิจัยระดับชาติและงานวิจัยระดับนานาชาติ

กลองสำริดในกว้างซี

กลองสำริดกว้างซีตั้งตระหง่านเป็นสัญลักษณ์อันโดดเด่นของมรดกทางวัฒนธรรมอันมั่งคั่งของภูมิภาคซึ่งรวบรวมประวัติศาสตร์ ประเพณี และงานฝีมือทางศิลปะมาเป็นเวลาหลายศตวรรษ กลองแต่ละใบประดับด้วยลวดลายที่สลับซับซ้อน เล่าเรื่องราวที่เป็นเอกลักษณ์ สะท้อนถึงความเชื่อ พิธีกรรม และโลกทัศน์ของอารยธรรมโบราณ กลองเหล่านี้ทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมโยงที่จับต้องได้กับอดีต โดยให้ข้อมูลเชิงลึกที่มีคุณค่าเกี่ยวกับเทคนิคโลหะวิทยาโบราณ โครงสร้างทางสังคม และการแสดงออกทางศิลปะ เนื่องจาก เป็นมรดกตกทอดจากยุคอดีต ภายในกว้างซีกลองสำริดมีความสำคัญทางวัฒนธรรมอันยิ่งใหญ่สำหรับชุมชน ท้องถิ่น โดยทำหน้าที่เป็นสัญลักษณ์แห่งศักดิ์ศรี อำนาจ และอัตลักษณ์ของชุมชนในพิธีกรรมและพิธีกรรมแบบดั้งเดิม การผลิตกลองสำริดสร้างขึ้นด้วยงานฝีมืออันประณีตและความใส่ใจในรายละเอียด แสดงให้เห็นถึงจินตนาการที่สร้างสรรค์ทางสุนทรียภาพทางวัฒนธรรมของช่างฝีมือโบราณ แม้จะเผชิญกับความท้าทายต่าง ๆ เช่น การขยายตัวของเมืองและการกัดเซาะทางวัฒนธรรม แต่ความพยายามในการปกป้องและส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมของกลองสำริดกว้างซียังคงมีในชุมชน นอกจากนี้ยังทบทวนการนำเสนอสำหรับกลยุทธ์การอนุรักษ์เชิงนวัตกรรมและการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อให้มั่นใจว่าสามารถรักษามรดกให้ยั่งยืนสำหรับคนรุ่นอนาคตสืบไป

การจัดการความเป็นไปได้อย่างยั่งยืน

ในบริบทของการอนุรักษ์มรดกกลองสำริดของกว้างซี การจัดการความเป็นไปได้อย่างยั่งยืนเกี่ยวข้องกับการประเมินการปฏิบัติได้จริง ประสิทธิภาพ และความยั่งยืนในระยะยาวของความพยายามในการอนุรักษ์ แนวคิดนี้ครอบคลุมถึงการพัฒนากลยุทธ์ที่ไม่เพียงแต่เป็นการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมเท่านั้น แต่ยังส่งเสริมความมีชีวิตทางเศรษฐกิจและผลประโยชน์ทางสังคมสำหรับคนรุ่นต่อไปอีกด้วย

การสื่อสารสาธารณะของกลองสำริดกว้างซี

การสื่อสารสาธารณะมีบทบาทสำคัญในการสร้างความตระหนักรู้ ส่งเสริมความชื่นชม และการสนับสนุนการอนุรักษ์มรดกกลองสำริดของกว้างซี แนวคิดนี้เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมถึงชุมชนท้องถิ่น ผู้กำหนดนโยบาย นักวิชาการ และนักท่องเที่ยว ผ่านช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ เช่น นิทรรศการ โปรแกรมการศึกษา โซเชียลมีเดีย และกิจกรรมทางวัฒนธรรม

มรดกภูมิปัญญาวัฒนธรรมกลองสำริดกว้างซี

วัฒนธรรมมรดกภูมิปัญญามุ่งเน้นไปที่การถ่ายทอดความรู้ทางวัฒนธรรม ประเพณี และคุณค่าที่เกี่ยวข้องกับกลองสำริดกว้างซีจากรุ่นสู่รุ่น แนวคิดนี้พบว่าภูมิปัญญาโบราณที่ฝังอยู่ในงานฝีมือ การแสดง สัญลักษณ์ และพิธีกรรมของกลองสำริดได้รับการอนุรักษ์ ตีความ และส่งต่อวัฒนธรรมของกว้างซีอย่างไร ซึ่งเสริมสร้างเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและมรดกทางวัฒนธรรม

เศรษฐกิจสร้างสรรค์ของกลองสำริดกว้างซี

เศรษฐกิจสร้างสรรค์ของกลองสำริดกว้างซีครอบคลุมกิจกรรมทางเศรษฐกิจ นวัตกรรม และโอกาสของผู้ประกอบการที่เกิดจากมรดกทางวัฒนธรรม แนวคิดนี้พบว่าการใช้ประโยชน์จากความสำเร็จทางศิลปะ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมของกลองสำริดกว้างซีสามารถกระตุ้นการเติบโตทางเศรษฐกิจ การสร้างงาน การพัฒนาการท่องเที่ยว และอุตสาหกรรมวัฒนธรรม ขณะเดียวกันก็ส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนและความเจริญรุ่งเรืองที่ครอบคลุมในภูมิภาค

ทฤษฎี

เป็นเครื่องเคาะจังหวะโบราณประเภทหนึ่งที่ทำด้วยทองสำริดเป็นหลัก โดดเด่นด้วยรูปทรง การออกแบบที่สลับซับซ้อน และความสำคัญทางวัฒนธรรม โดยทั่วไปกลองเหล่านี้จะมีลำตัวกลองที่มีรูปร่างโค้งมน หรือทรงกระบอก มักประดับด้วยลวดลายสัญลักษณ์ และลวดลายอันวิจิตรบรรจง ซึ่งมีความหมายทางวัฒนธรรมและสัญลักษณ์ กลองสำริดถูกนำมาใช้เพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ตลอดประวัติศาสตร์ รวมถึงพิธีกรรม การสื่อสาร และการทำดนตรี พบได้ในบริบททางวัฒนธรรมที่หลากหลายทั่วยุโรปโดยเฉพาอย่างยิ่งในภูมิภาคต่าง ๆ เช่น กว้างซี จีน และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ภาพที่ 3 : “กลองทองสำริดกว้างซี”.

ภาพที่ 4 : กลองทองสำริดหลี่เหลียว”

ที่มา : researcher

การจำแนกประเภทกลองสำริดทางวิทยาศาสตร์ที่เก่าแก่ที่สุดจัดโดยนักวิชาการชาวเยอรมัน (Mayer, Fra, 1898). แบ่งกลองสำริด 52 ใบออกเป็น 6 ประเภทตามรูปร่างและลวดลาย ในหนังสือของเขา Ancient Metal Drums in Southeast Asia, 2004 ซึ่งตีพิมพ์ในปี 1902 นักวิชาการชาวออสเตรีย Hegel แบ่งกลองสำริด 165 ใบออกเป็น 4 ประเภทหลักและ 3 ประเภทเฉพาะกาล ซึ่งเป็นการวางรากฐานสำหรับการจำแนกประเภทกลองสำริดทางวิทยาศาสตร์ ตามที่ (Jiang TingYu, 2018). กล่าวว่า” นับตั้งแต่ทศวรรษ 1980 นักวิชาการชาวจีนได้แบ่งกลองสำริดที่ขุดพบในประเทศจีนออกเป็น 8 ประเภทจากสองระบบหลัก ได้แก่ ประเภท Wanjiba, ประเภท Shishhaishan, ประเภท Shuishuicuang, ประเภท Zunyi และประเภท Majjiang และประเภท Beiliu, ประเภท Lingshan และประเภท Ximeng ของระบบ Guangdong-Guangxi” กลองสำริดประเภทนี้พบได้ในประเทศต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในบทความของ (Wan Fubin, Wei Danfang, Xu Xin, 2022).”จีนและประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นเพื่อนบ้านที่ใกล้ชิดที่เชื่อมต่อกันด้วยภูเขาและแม่น้ำ และผลิตเพลินกับประวัติศาสตร์อันยาวนานของการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม กลองสำริดจำหน่ายใน 8 มณฑล เขตปกครองตนเอง และเขตเทศบาลในจีนตอนใต้ ได้แก่ ยูนนาน กุ้ยโจว เขตปกครองตนเองกว่างซีจ้วง กวางตุ้ง ไหหลำ หูหนาน ฉงชิ่ง และเสฉวน รวมถึงในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เวียดนาม ลาว กัมพูชา เมียนมาร์ ไทย มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย และติมอร์-เลสเต” กลองสำริดครอบคลุมพื้นที่ขนาดใหญ่ที่เชื่อมต่อกัน ซึ่งถือเป็นประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ บนดินแดนแห่งนี้ (Wei Danfang, Wan Fubin, 2015). กล่าวว่า “เกณฑ์ต่าง ๆ แสดงให้เห็นว่ามี “วงกลมวัฒนธรรมกลองสำริด” ในจีนตอนใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และกลองสำริดเป็นสื่อกลางของวัฒนธรรมโบราณของจีนตอนใต้และอาเซียน และยังคงผูกพันที่สำคัญของความเชื่อมโยงร่วมกันในประวัติศาสตร์” อาจกล่าวได้ว่าประเทศที่สร้างวัฒนธรรมกลองสำริดอันวิจิตรนั้นเป็นพี่น้องกันในแวดวงวัฒนธรรมเดียวกัน ตลอดระยะเวลากว่า 2,000 ปีที่ผ่านมา ประเทศเหล่านี้ได้สร้างความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมที่หลากหลายผ่านการสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ การโยกย้ายและการบูรณาการ

การจัดการความเป็นไปได้ที่ยั่งยืนของกลองสำริดกว่างซี

เป็นการวางแผนเชิงกลยุทธ์ การนำไปปฏิบัติ และการติดตามแนวทางปฏิบัติและความคิดริเริ่มที่ยั่งยืน ที่มุ่งรักษา ส่งเสริม เพิ่มความมีชีวิตและผลประโยชน์ในระยะยาวของมรดกกลองสำริดของกว่างซี แนวทางการจัดการนี้เกี่ยวข้องกับการประเมินการปฏิบัติจริงประสิทธิผล และผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจ ของกลยุทธ์และการแทรกแซงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ส่งเสริมวัฒนธรรม และการพัฒนาเศรษฐกิจ ของกลองสำริดกว่างซี โดยครอบคลุมองค์ประกอบต่าง ๆ เช่นการจัดการทรัพยากร การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การสร้างขีดความสามารถ การพัฒนานโยบายและนวัตกรรม เพื่อให้มั่นใจว่าคุณค่าทางวัฒนธรรม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมของกลองสำริดกว่างซี ได้รับการอนุรักษ์และปรับปรุงในลักษณะที่ยั่งยืน

ภาพที่ 5 : “กลองทองสำริดกว่างซี”.

ภาพที่ 6 : กลองทองสำริดกว่างซี”

ที่มา : researcher

ตามคำกล่าวของ (Wan Fubin, Jiang Tingyu, Wei Danfang, 2013). เชื่อว่ามาตรการพื้นฐานสำหรับการสืบทอดและการปกป้องวัฒนธรรมกลองสำริดสามารถสรุปได้ว่าเป็น “การปรับปรุงใหม่สี่ประการ” ซึ่ง คือการทำให้เป็นดิจิทัล การเปิดใช้งาน วิวัฒนาการ และสัญลักษณ์” “1. การแปลงเป็นดิจิทัล หมายถึงการแปลงข้อมูลให้เป็นดิจิทัล ผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย เพื่อบันทึกและบันทึกข้อมูลทุกประเภทของวัฒนธรรมกลองสำริด เพื่อให้เห็นข้อมูลกลองและใช้การจัดการเครือข่าย เพื่อส่งมอบทรัพยากรข้อมูลของวัฒนธรรมกลองสำริด เพื่ออำนวยความสะดวกในการส่ง การแลกเปลี่ยน และการวิจัย 2. การเปิดใช้งาน รูปแบบต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นวัฒนธรรมกลองสำริด พื้นฟูระบบนิเวศทางวัฒนธรรมของวัฒนธรรมกลองสำริด เพื่อให้สามารถสืบทอดและพัฒนาต่อไปในกระบวนการปรับปรุงให้ทันสมัย 3. วิวัฒนาการ หมายถึงการผสมผสานการปกป้องประเพณีเข้ากับนวัตกรรม เพื่อสร้างพลังใหม่ให้กับวัฒนธรรมกลองสำริด 4. สัญลักษณ์ ที่เป็นที่ยอมรับ ไม่ใช่สิ่งที่คิดขึ้นมาเอง แต่ผ่านการสะสมทางประวัติศาสตร์สามารถใช้เป็นสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมได้” ในทางกลับกันจำเป็นต้องให้ความคุ้มครองและความเคารพต่อผู้สร้างกลองสำริด ช่างฝีมือการทำกลองสำริด และผู้สืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ นอกจากนี้ยังมีพลังทางวรรณกรรมของการตีพิมพ์ทางวิชาการ (Jiang Tingyu, Peng Shulin, 2022). ได้รับการตีพิมพ์หนังสือบันทึกแม่มดเรื่องนี้ “ในเดือนเมษายนปี 1980 หลังจากการประชุมสัมมนากลองสำริดโบราณครั้งแรกจัดขึ้นที่เมืองหนานหนิง กว่างซี ในอดีต ตลอดระยะเวลา 40 ปีที่ผ่านมา ผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการทั่วประเทศจีนมีความกระตือรือร้นมากขึ้นเกี่ยวกับการศึกษากลองสำริด และได้จัดสัมมนาทางวิชาการระดับชาติ 3 ครั้ง และสัมมนาทางวิชาการระดับนานาชาติ 4 ครั้ง โดยมีนักวิชาการเข้าร่วมมากกว่า 1,000 คน ได้ตีพิมพ์บทความหลายพันฉบับ และตีพิมพ์มากกว่า 30 ประเภทของเอกสาร” นอกจากนี้หน่วยงานของรัฐและรัฐบาลควรกำหนดกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องเพื่อปกป้องและสนับสนุนมรดกทางวัฒนธรรม ให้การคุ้มครองและการประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมให้ผู้ชื่นชอบกลองสำริดและช่างฝีมือ ศิลปิน นักวิชาการ และแผนกวิจัย มีบทบาทและส่งเสริมการประชาสัมพันธ์เว็บไซต์สื่อต่าง ๆ

การสื่อสารสาธารณะของกลองสำริดกว้างซี

การสื่อสารสาธารณะของกลองสำริดกว้างซี หมายถึงการเผยแพร่ข้อมูลเชิงกลยุทธ์ เรื่องเล่า และ ความสำคัญทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับมรดกกลองสำริดของกว้างซีแก่ผู้ชมในวงกว้างหรือประชาชนทั่วไป การสื่อสารนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อแจ้ง ให้ความรู้ ตีงดูดสาธารณชนเกี่ยวกับความสำคัญทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และศิลปะของกลองสำริดของกว้างซี โดยใช้ช่องทางแพลตฟอร์มต่าง ๆ เช่น สื่อมวลชน โซเชียล มีเดีย กิจกรรมทางวัฒนธรรม นิทรรศการ โปรแกรมการศึกษาและการเผยแพร่สู่ชุมชน ความคิดริเริ่ม วัตถุประสงค์คือเพื่อสร้างความตระหนักรู้ ส่งเสริมความซาบซึ้ง ส่งเสริมการอนุรักษ์ มรดกและเศรษฐกิจเชิง สร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้องกับกลองสำริดของกว้างซี ซึ่งจะช่วยอำนวยความสะดวกในการเจรจา การทำงานร่วมกัน การมีส่วนร่วมระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่หลากหลายในภูมิภาคและที่อื่น ๆ ด้วยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี มัลติมีเดีย คอมพิวเตอร์อย่างกว้างขวาง การคุ้มครองทางดิจิทัลและการเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรมจึงค่อย ๆ ขยายไปสู่การฟื้นฟูพื้นที่โบราณวัตถุทางดิจิทัลและประสบการณ์การรายงานทางดิจิทัลของสถานที่ทาง ประวัติศาสตร์ผ่านศิลปะดิจิทัล ห้องสมุดดิจิทัลและพิพิธภัณฑ์ดิจิทัล วิธีที่สะดวกในการเผยแพร่มรดกทาง วัฒนธรรมของโลก และแหล่งที่อุดมสมบูรณ์สำหรับสาขาการวิจัยที่เกี่ยวข้อง บทความของ (Huang Fan, 2023). “ในปี 2012 สภาแห่งรัฐของจีนได้เน้นย้ำถึงความจำเป็นในการเสริมสร้างการคุ้มครองวัฒนธรรมดั้งเดิม อันวิจิตร เพื่อปกป้องความหลากหลายของวัฒนธรรมจีน จำเป็นต้องปกป้องความสมบูรณ์ของวัฒนธรรมจีน ดั้งเดิมอันวิจิตรงดงาม ดังนั้นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศขั้นสูงเพื่อดำเนินการคุ้มครองทางดิจิทัลอย่าง ครอบคลุมและการเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรมจีนที่ยอดเยียมต่าง ๆ จึงมีความจำเป็นเร่งด่วนสำหรับการ พัฒนาวัฒนธรรมจีนในยุคใหม่ และยังเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการเผยแพร่วัฒนธรรมจีนไปทั่วโลก เพื่อนำ ประวัติศาสตร์มาสู่ยุคใหม่ผสมผสานพลังของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้าด้วยกัน แน่ใจว่าอำนาจ ของสาธารณชนยังเป็นสื่อ การโฆษณา การประชาสัมพันธ์ หนังสือพิมพ์และทรัพยากรอื่น ๆ อีกมากมาย トラบ ไตที่มีการใช้สิ่งเหล่านี้เชื่อว่าพวกเขาสามารถมีบทบาทเชิงบวกในการส่งเสริมกลองสำริดของกว้างซีได้

ภูมิปัญญา มรดกวัฒนธรรมกลองสำริดกว้างซี

วัฒนธรรมมรดกภูมิปัญญาของกลองสำริดกว้างซีเกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ ถ่ายทอดและส่งเสริมความรู้ ที่สะสม ประเพณีและความหมายเชิงสัญลักษณ์ที่ฝังอยู่ในมรดกทางวัฒนธรรมของกลองสำริดกว้างซีจากรุ่นสู่ รุ่น โดยเกี่ยวข้องกับการยอมรับ การจัดทำเอกสารและการปกป้องงานฝีมือแบบดั้งเดิม เทคนิคทางศิลปะ ลวดลายเชิงสัญลักษณ์ และการปฏิบัติพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับกลองสำริดของกว้างซี รวมถึงการเผยแพร่ภูมิ ปัญญาทางวัฒนธรรมนี้ผ่านโปรแกรมการศึกษา โครงการริเริ่มทางวัฒนธรรม และความพยายามในการมีส่วนร่วมของชุมชน วัตถุประสงค์คือเพื่อให้แน่ใจว่าวัฒนธรรมกลองสำริดของกว้างซีมีความต่อเนื่องและมีชีวิตชีวา ส่งเสริมความรู้สึกถึงอัตลักษณ์ ความภาคภูมิใจและการเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนท้องถิ่น ขณะเดียวกันก็ เสริมสร้างความเข้าใจ ความซาบซึ้ง และความเคารพต่อมรดกทางวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์นี้ในวงกว้าง

ภาพที่ 7 : “กระบวนการสร้างกลองสำริดกว้างซี”

ภาพที่ 8 : กลองสำริดกว้างซีและอุปกรณ์

การจัดการข้อมูลดิจิทัลของกลองสำริด

ที่มา : researcher

วัฒนธรรมมรดกภูมิปัญญาของกลองสำริดกว้างซี มีสถานที่ท่องเที่ยวมากมาย เช่น ความหมายที่แสดงโดยรูปแบบของกลองสำริด ความหมายที่แสดงโดยสัตว์บนกลองสำริด และตำนานของกลองสำริดต่าง ๆ เช่น กบทองสำริดบนกลองสำริด (Meyer A.B., 1936). ที่ศึกษากลองสำริดของกว้างซี เชื่อว่ากลองสำริดที่ตกแต่งด้วยกบ “มีไว้เพื่อเรียกฝน” ตามคำกล่าวของ (Marshall H.I., 1980), “กลองกะเหรี่ยง”, “กบเกิดขึ้นจากความเชื่อที่ว่ากลองจะให้ฝน” สำหรับผู้ชายดึกดำบรรพ์บางคนเชื่อว่าไม่ใช่ฝนที่ตกลงมาจากที่ซ่อน แต่เสียงกบที่ดังฝนออกมา พวกเขา还以为เสียงกลองที่หนักหน่วงนั้นเหมือนกับเสียงกบอึ้งย้งค์ และมันทำให้เทพเจ้าแห่งฝนโปรยลงมาให้ฝนที่ตกลงมาอย่างสดชื่นบนดินแดนแห่งแสงของพวกเขา (Wan Fubin, Jiang Tingyu, Wei Danfang, 2013). กล่าวว่า “สำหรับชาติปลูกข้าว ปริมาณฝนสัมพันธ์กับการเก็บเกี่ยวผลผลิตข้าวในหนึ่งปี ถ้าไม่มีฝนตกเป็นเวลานาน นอกจากข้าวจะปลูกไม่ได้แล้วยังดูแลไม่ได้ด้วย การเจริญเติบโต ดังนั้น ถ้าไม่มีฝนตกชาวนาจะดำรงอยู่ได้ยาก ดังนั้น เพื่อให้มีฝนเพียงพอจึงต้องใช้วิธีอิทธิฐานต่าง ๆ ให้อากาศดี กลองสำริดก็เช่นกัน สิ่ง ประดิษฐ์ที่พวกเขาเชื่อว่ามีหน้าที่ขอฝน ทำให้เห็นถึงความสัมพันธ์ภายในระหว่างวัฒนธรรมกลองสำริดและวัฒนธรรมข้าว” หากนำรายละเอียดเหล่านี้มาทำเป็นภาพแอนิเมชันหรือการ์ตูนที่แม้แต่เด็ก ๆ ก็ สามารถเข้าใจในเรื่องราวต่าง ๆ ซึ่งสามารถส่งต่อความรู้ต่อไปได้

รูปที่ 9 : กบสีบรอนซ์

รูปที่ 10 : กลองกบสีบรอนซ์

ที่มา : researcher

เศรษฐกิจสร้างสรรค์

เศรษฐกิจสร้างสรรค์ประกอบด้วยเศรษฐกิจที่มีพื้นฐานอยู่บนความคิดสร้างสรรค์ ความรู้ และ ทรัพย์สินทางปัญญาในภาคส่วนต่าง ๆ เช่น ศิลปะ วัฒนธรรม สื่อ การออกแบบ เทคโนโลยี และนวัตกรรม โดยที่คุณค่าได้มาจากการสร้างสรรค์ การผลิต และการเผยแพร่วัฒนธรรมและความคิดสร้างสรรค์ ผลิตภัณฑ์และบริการ เช่น ภาพยนตร์ ดนตรี สิ่งพิมพ์ แฟชั่น สถาปัตยกรรม การพัฒนาซอฟต์แวร์ และการโฆษณา โดดเด่นด้วยการมุ่งเน้นไปที่จินตนาการ ความเฉลียวฉลาด และนวัตกรรม ซึ่งทำหน้าที่เป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญของความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ การเพิ่มคุณค่าทางวัฒนธรรม และความก้าวหน้าทางสังคม

ภาพที่ 11 : หูฟังกล่องสีบรอนซ์

ภาพที่ 12 : กระเป๋าสะพายข้างผู้หญิงสีบรอนซ์

ที่มา : researcher

ภาพที่ 13 : ตุ้มหูกล่องสีบรอนซ์

ภาพที่ 14 : ผ้าโพกศรีษะกล่องสีบรอนซ์และถุงหู

ที่มา : researcher

กรอบแนวคิดการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการศึกษาเกี่ยวกับกล่องสำริดของกว๋างซี โดยที่มุ่งเน้นในมิติทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และร่วมสมัย ภายในขอบเขตทางภูมิศาสตร์และกาลเวลาที่ระบุ แนวทางระเบียบวิธี แนวคิดหลัก โดยมีเป้าหมายเพื่อสนับสนุนทางวิชาการและทำให้เข้าใจมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญนี้มากยิ่งขึ้น

ประชากรและช่วงตัวอย่าง

กลองสำริดกว้างสี่ครอบคลุมสิ่งประดิษฐ์ทางวัฒนธรรมทั้งหมดที่พบในจังหวัด รวมถึงที่เก็บไว้ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ แหล่งโบราณคดี ของสะสมส่วนตัวและที่เก็บอื่น ๆ ประชากรกลุ่มนี้เป็นตัวแทนของกลองสำริดทั้งชุดที่มีไว้เพื่อการศึกษาและวิเคราะห์ กลุ่มตัวอย่าง หมายถึง กลุ่มย่อยของประชากรที่ได้รับเลือกเพื่อวัตถุประสงค์ในการวิจัยเฉพาะด้าน กลุ่มตัวอย่างนี้สามารถเลือกได้ตามเกณฑ์ต่าง ๆ เช่น การกระจายตัวทางภูมิศาสตร์ ความสำคัญทางประวัติศาสตร์ หรือความเกี่ยวข้องเฉพาะเรื่อง ด้วยการเลือกตัวอย่างที่เป็นตัวแทนจากประชากรจำนวนมาก นักวิจัยจึงสามารถดำเนินการเลือกแบบเจาะจง แบบสอบถามใช้วิธีการสำรวจโดยการสุ่มตัวอย่าง โดยมุ่งเน้นไปที่บุคคล 10 คนที่เกี่ยวข้องกับประติมากรสำริด ซึ่งส่วนใหญ่ประกอบด้วยอาจารย์มหาวิทยาลัยและช่างฝีมือพลเรือน นอกจากนี้ยังมีแบบสำรวจแบบสอบถามจำนวน 100 คน โดยส่วนใหญ่เกี่ยวกับความเข้าใจเกี่ยวกับกลองสำริดของกวางสี และหวังว่าจะพัฒนาในการศึกษาพิเศษด้วยวิธีใด มีการปรึกษาหารือความคิดเห็นของฝ่ายบริหารและวิธีการของผู้บริหารพิพิธภัณฑสถานและผู้นำพิพิธภัณฑสถานทั้งห้าคน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพ

ได้มีการพูดคุยกับผู้เชี่ยวชาญหรือเข้าร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรมหรือพิพิธภัณฑสถานกลองทองสำริดเพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับความสำคัญของกลองทองสำริดกว้างสี่ ผ่านการทบทวนวรรณกรรม การสำรวจภาคสนาม และแบบสอบถามที่ดำเนินการกับกลุ่มตัวอย่าง เช่น เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑสถาน เจ้าหน้าที่จัดการโบราณวัตถุทางวัฒนธรรมศิลปะสำริด ประติมากร ครูในโรงเรียน และนักวิจัยประวัติศาสตร์ศิลปะในกวางสี ผลลัพธ์ของการสำรวจนี้ได้รับการวิเคราะห์อย่างครอบคลุมเพื่อทำความเข้าใจสถานะปัจจุบันและ ปัญหาที่มีอยู่ของทรัพยากรวัฒนธรรมกลองสำริด ช่วยให้เข้าใจความคิด ประสบการณ์ของผู้คน และพยายามค้นหาวิธีคิดและทางออกว่าต้องทำอะไรและแก้ไขปัญหายังไง

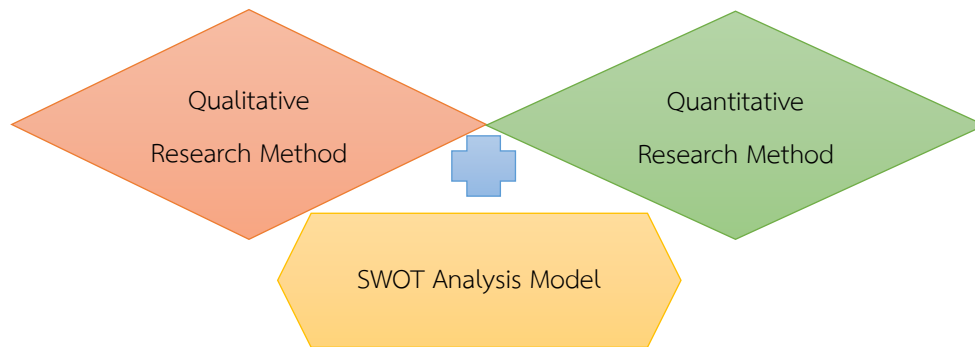
การวิจัยเชิงปริมาณ

มีการสืบค้นหาข้อมูล ข้อเท็จจริงและข้อสนับสนุนเชิงปริมาณเป็นหลักฐานการยืนยันในกระบวนการดำเนินงาน ใช้เครื่องมือที่มีความเป็นปรนัยในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถาม แบบทดสอบ การสังเกต การสัมภาษณ์ การทดลองเพื่อเป็นหลักฐานยืนยัน ความถูกต้องของข้อค้นพบและสรุปต่าง ๆ

การวิจัยแบบผสมผสาน

แนวทางนี้อาจเกี่ยวข้องกับการผสมผสานระหว่างวิธีการทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณที่เรียกว่าการวิจัยแบบผสมผสาน ซึ่งช่วยให้นักวิจัยมีความเข้าใจอย่างครอบคลุมในหัวข้อการวิจัยโดยการวิเคราะห์การค้นพบจากแหล่งและวิธีการต่าง ๆ มากมาย สุดท้ายจะใช้การวิเคราะห์และประเมินแบบจำลอง SWOT เพื่อให้

ได้อัตราความแม่นยำที่สูงขึ้นและการประเมินที่แม่นยำยิ่งขึ้น ข้อมูลที่รวบรวมจากแบบสอบถามและข้อมูลที่เกี่ยวข้องที่ได้จากการสัมภาษณ์ถูกนำเข้าสู่แบบจำลอง SWOT เพื่อการวิเคราะห์

ภาพที่ 15 : ระเบียบวิธีการวิจัย

ผลการวิจัย

1. การวิจัยทางประวัติศาสตร์: ดำเนินการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์เชิงลึกเพื่อทำความเข้าใจต้นกำเนิดวิวัฒนาการ และความสำคัญทางวัฒนธรรมของมรดกกลองสำริดกว่างซี เกี่ยวข้องกับการศึกษาการค้นพบทางโบราณคดี เอกสารทางประวัติศาสตร์ การวิจัยของพิพิธภัณฑ์ และประเพณีสืบสานที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมกลองสำริดในกว่างซี

ภาพที่ 16 : กลองสำริดทั่วโลก

ภาพที่ 17 : แผนภาพการกระจายของแร่ดีบุกและแร่ทองแดงในกว่างซี

ที่มา : researcher

2. การวิเคราะห์วัฒนธรรม: วิเคราะห์องค์ประกอบทางวัฒนธรรมที่ฝังอยู่ภายในสิ่งประดิษฐ์กลองสำริด รวมถึงลวดลายเชิงสัญลักษณ์ พิธีกรรม และบทบาททางสังคม ระบุประเด็นหลักและเรื่องเล่าที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมกลองสำริดในกว่างซี

3. การมีส่วนร่วมของชุมชน: มีส่วนร่วมกับชุมชนท้องถิ่น ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม และผู้ประกอบวิชาชีพด้านมรดกเพื่อรวบรวมข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับคุณค่าของมรดกกลองสำริดและความท้าทายที่เผชิญอยู่ ดำเนินการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม หรือฟอรัมชุมชนเพื่อขอข้อมูลและมุมมอง

4. การจัดทำเอกสารและการอนุรักษ์: บันทึกสิ่งประดิษฐ์ที่มีอยู่ของกลองสำริด การปฏิบัติทางวัฒนธรรม และมรดกที่จับต้องไม่ได้ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมกลองสำริดของกว้างซี พัฒนากลยุทธ์ในการอนุรักษ์สิ่งประดิษฐ์ทางกายภาพและปกป้องแง่มุมที่จับต้องไม่ได้ เช่น ประเพณีปากเปล่า เทคนิคงานฝีมือ และพิธีกรรม

5. การศึกษาและการตระหนักรู้: พัฒนาโปรแกรมการศึกษาและการริเริ่มในการเข้าถึง เพื่อสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับความสำคัญของมรดกกลองสำริดกว้างซีในหมู่ประชาชน ผู้กำหนดนโยบาย และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งอาจรวมถึงการจัดนิทรรศการ เวิร์คช็อป หรือกิจกรรมทางวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมความเข้าใจและความซาบซึ้ง

6. การสนับสนุนนโยบาย: สนับสนุนนโยบายและกฎระเบียบที่สนับสนุนการคุ้มครองและการอนุรักษ์มรดกกลองสำริดกว้างซี ร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ สถาบันวัฒนธรรม และกลุ่มผู้สนับสนุนเพื่อพัฒนากฎหมาย กลไกการระดมทุน และกลยุทธ์การอนุรักษ์

7. ความร่วมมือ: การช่วยเหลือแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกัน รวมทั้งส่งเสริมผลักดันระหว่างชุมชน สังคม หน่วยงานภาครัฐ และองค์กรเอกชนให้มีการผลักดันแนวทางการบริหารจัดการร่วมกันอย่างมีศักยภาพ และเกิดประโยชน์อย่างแท้จริง ประกอบด้วย

7.1 ความร่วมมือระหว่างประเทศ: สำรวจโอกาสในการร่วมมือและการแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศ เพื่อเพิ่มการคุ้มครองและการส่งเสริมมรดกกลองสำริดกว้างซีในระดับโลก ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับการร่วมมือกับ ยูเนสโก องค์กรวัฒนธรรม และสถาบันการศึกษาเพื่อแบ่งปันแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดและประสานงานความพยายามในการอนุรักษ์

7.2 เพื่อวิเคราะห์ช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ รวมถึงสื่อแบบดั้งเดิม แพลตฟอร์มดิจิทัล กิจกรรมทางวัฒนธรรม และโปรแกรมการศึกษา เพื่อประเมินประสิทธิภาพในการส่งเสริมมรดกภูมิปัญญาของวัฒนธรรมกลองสำริดกว้างซี และกระตุ้นกิจกรรมเศรษฐกิจสร้างสรรค์

7.3 รูปแบบการจัดการกลยุทธ์ความเป็นไปได้ในการสื่อสารสาธารณะของการสืบทอดภูมิปัญญาสำหรับกลองสำริดกว้างซีและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

อภิปรายผลการวิจัย

กลองสำริดกว้างซี เป็นสัญลักษณ์ของความร่ำรวยทางวัฒนธรรมและความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ซึ่งรวบรวมประเพณีและงานฝีมือทางศิลปะมานานหลายศตวรรษ กลองเหล่านี้ทำหน้าที่เชื่อมโยงที่จับต้องได้

กับอดีต โดยให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับอารยธรรมโบราณและคุณค่าทางสังคมภายในกว้างซี พวกเขาแสดงความเคารพต่อวัฒนธรรมอันยิ่งใหญ่ เป็นสัญลักษณ์ของศักดิ์ศรีและเอกลักษณ์ของชุมชนในพิธีกรรมแบบดั้งเดิม ในขณะที่เผชิญกับความท้าทาย เช่น การขยายตัวของเมืองและการกัดเซาะทางวัฒนธรรม ความพยายามในการรักษาและส่งเสริมมรดกของกลองสำริดกว้างซี สำหรับกลยุทธ์การอนุรักษ์ที่เป็นนวัตกรรมและการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้วยการใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณผสมผสานกัน นักวิจัยจะได้รับความเข้าใจที่ครอบคลุมเกี่ยวกับความสำคัญทางวัฒนธรรมและผลกระทบทางสังคมของสิ่งประดิษฐ์โบราณเหล่านี้ ผ่านการรวบรวมและความเข้าใจในทรัพยากร ผสมผสานกับระเบียบวิธีและแนวปฏิบัติการจัดการที่ยั่งยืนที่เป็นไปได้ เสริมสร้างความเข้มแข็งของ การปกป้อง นวัตกรรม และการปรับปรุงกลองสำริดมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ และออกจากพันธนาการแห่งประวัติศาสตร์เพื่อเข้าสู่โลกสมัยใหม่ด้วยมุมมองที่เป็นที่ยอมรับและชื่นชมของคนสมัยใหม่และก้าวไปสู่ระดับสากล สิ่งที่สำคัญที่สุดของการจัดการความเป็นไปได้ที่ยั่งยืนคือการปกป้อง จากนั้นเผยแพร่ออกไปในที่สุดจะกลายเป็นความยั่งยืน รูปแบบของการคุ้มครอง ได้แก่ การรวบรวมจัดนิทรรศการ การเก็บรักษาข้อมูลรูปภาพ การจัดตั้งสร้างกิจกรรมของสถาบันวิจัย การปรับปรุงนวัตกรรมของเทคโนโลยีการหล่อกลองสำริด ฯลฯ

การเผยแพร่วัฒนธรรม เช่น การสื่อสารสาธารณะเกี่ยวกับวัฒนธรรมกลองสำริดของกว้างซี เสริมสร้างแนวคิดของแบรนด์กลองสำริด เสริมสร้างกลยุทธ์การตลาดของกลองสำริด สร้างเศรษฐกิจสร้างสรรค์ สนับสนุนการพัฒนาออกแบบผลิตภัณฑ์ตามแนวคิดของกลองสำริดกว้างซี ใช้วัฒนธรรมการสืบทอดภูมิปัญญา เสริมสร้างทิศทางการวิจัยในสาขาดิจิทัล ผสมผสานแอปพลิเคชันเข้ากับเทคโนโลยีการฉายภาพ 3 มิติเพื่อสร้างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่สามารถทำได้ทั่วโลก สิ่งนี้จะสามารถสร้างรูปแบบการจัดการการพัฒนาที่ยั่งยืนที่สามารถแบ่งปันวัฒนธรรมที่สวยงามของกลองสำริดกว้างซีไปทั่วโลก

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

นักจัดการ นักออกแบบสามารถนำรูปแบบของโบราณวัตถุที่มีความสำคัญต่อท้องถิ่น ไปใช้ต่อการต่อยอดด้านการจัดการวัฒนธรรม เพื่อการอนุรักษ์ให้ยั่งยืนและยังสามารถพัฒนาต่อยอดทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้านการนำข้อมูลไปใช้ให้เป็นประโยชน์เพื่อเป็นแนวทางการอนุรักษ์วัฒนธรรม โบราณวัตถุกลองสำริดจะเป็นแนวทางหนึ่งให้กับนักจัดการ นักออกแบบสร้างสรรค์ หน่วยงานราชการท้องถิ่น สามารถเพิ่มรายได้จากการนำมรดกทางวัฒนธรรมมาต่อยอดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรเชื่อมโยงกับแหล่งโบราณวัตถุที่พบในแหล่งอื่นซึ่งอยู่ในภูมิภาคเดียวกัน จะทำให้การวิจัยเข้าใจในวงกว้างมากขึ้นในด้านวัฒนธรรม อีกทั้งยังแยกเปรียบเทียบรูปแบบความเป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่ได้ชัดเจน

เอกสารอ้างอิง

- Huang Fan (2023). **The application of information technology in the protection of bronze drum culture**, p. 76-77.
- Jiang TingYu. (2018). **Guangxi scenery Atlas No.1: Bronze drum**, p. 101.
- Jiang Tingyu, Peng Shulin. (2022). **Guangxi Bronze drum - The sound of drums through the millennium**, p. 107.
- Marshall H. I., (1980). **The Karen Drum**, p. 1-10.
- Mayer Fra (1898). **Ancient Metal Drums in Southeast Asia**, 2004.
- Meyer A.B. (1936). **Ancient relics of the East Indies**, p. 36.
- Wan Fubin, Jiang Tingyu, Wei Danfang. (2013). **Big brass drums: A study on the development, inheritance and protection of bronze drum culture**, p. 64.
- Wan Fubin, Jiang Tingyu, Wei Danfang. (2013). **Big brass drums: A study on the development, inheritance and protection of bronze drum culture**, p. 322-325.
- Wan Fubin, Wei Danfang, Xu Xin. (2022). **Study on preservation and inheritance of bronze drum culture in China and Southeast Asia**, p. 65.
- Wei Danfang, Wan Fubin. (2015). **On the Bronze Drum Culture Circle, Guangxi Ethnic Studies**, p. 1.

บทบาทของระบบการจัดการการขนส่งขั้นสูงในการเพิ่มประสิทธิภาพ
การกระจายอาหารแช่แข็งจากประเทศไทยไปยังประเทศญี่ปุ่น
Role of Advanced Transportation Management Systems in Enhancing the
Distribution of Frozen Food from Thailand to Japan

วรัญญู ศรีเชียงราย
รภัสสรณ์ คงธนจารูอนันต์
วีณา นิลวงศ์
กอบลาภ อารีศรีสม
พินณา หมวกยอด
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
Warunyu Srichiangri
Raphassorn Kongtanajaruanun
Weena Nilawonk
Koblap Areesrisom
Pinnapa Muakyod
Maejo University
Email: eak_ls_dpu@hotmail.com

วันที่รับบทความ: 7 มีนาคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ 19 มีนาคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 21 มีนาคม 2567

Received: March 7, 2024; Revised: March 19, 2024; Accepted: March 21, 2024

บทคัดย่อ

การพัฒนาเทคโนโลยีในสมัยปัจจุบันมีผลกระทบอย่างมากต่อวงการขนส่งและโซลูชันในการจัดการการขนส่ง Transportation management system (TMS) โดยเฉพาะในการขนส่งสินค้าแช่แข็งซึ่งมีความสำคัญอย่างมากในการเปิดตลาดระหว่างประเทศ ซึ่งประเทศไทยและญี่ปุ่นอาหารแช่แข็งนั้นมีความนิยมและมีความต้องการสูงจากตลาดโลกเป็นอย่างมาก การศึกษาผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากระบบการจัดการการขนส่งสมัยใหม่ต่อการเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดส่งอาหารแช่แข็งระหว่างประเทศไทยและญี่ปุ่นจึงจำเป็นต้องพิจารณาและการวิเคราะห์อย่างละเอียดเพื่อหาวิธีแก้ไขและการปรับปรุงให้กับระบบ Transportation management system (TMS) ให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในสถานการณ์ที่ซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากระบบการจัดการการขนส่งสมัยใหม่ Transportation management system (TMS) ต่อการเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดส่งอาหารแช่แข็งระหว่างประเทศไทยและญี่ปุ่น บทบาทของ Transportation management system (TMS) ระดับสูงในการปรับปรุงกระบวนการกระจายสินค้า การเอาชนะอุปสรรค และการสูงสุดในการให้ประโยชน์แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การวิจัยใช้วิธีการทบทวนเรื่องราว โดยที่ข้อมูลถูกสะสมมาจากการตีพิมพ์ทาง

วิชาการที่น่าเชื่อถือ รายงานอุตสาหกรรม และเอกสารทางกฎหมาย ข้อเลือกของเกณฑ์การเลือกกำหนดโดยการพิจารณาตัวแปรเช่นความเกี่ยวข้อง ความเป็นไปได้ และความน่าเชื่อถือของระบบการจัดการขนส่งระดับสูง มีประโยชน์หลายประการ เช่น การปรับปรุงเส้นทาง ความสามารถในการติดตามการดำเนินการแบบทันทีทันใดตามเวลาจริง เป็นการประหยัดเงิน ลดระยะเวลาการขนส่ง และเพิ่มมาตรฐานสินค้า แม้ว่าการนำ Transportation management system (TMS) ที่ซับซ้อนมาใช้จะนำเสนอประโยชน์ที่ชัดเจน แต่ยังมีอุปสรรคที่ยังคงอยู่เกี่ยวกับการรวมเทคโนโลยี การฝึกอบรม และค่าใช้จ่ายในการลงทุนเริ่มต้น อย่างไรก็ตามข้อได้เปรียบที่ยั่งยืน เช่น ผลกำไรทางการเงินที่เพิ่มขึ้น และความพึงพอใจของลูกค้าที่เพิ่มขึ้น Transportation management system (TMS) ขั้นสูงกลายเป็นตัวเร่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในอุตสาหกรรมอาหารแช่แข็งระหว่างประเทศไทยและญี่ปุ่น บทความนี้นำเสนอการตรวจสอบการใช้ Transportation management system (TMS) ขั้นสูงภายในขอบเขตเฉพาะของการค้าอาหารแช่แข็งระหว่างประเทศไทยและญี่ปุ่น การตอบสนองความต้องการด้านการวิจัยที่สำคัญทำให้ได้รับข้อมูลเชิงลึกอันมีค่าที่อาจนำไปใช้โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในภาคส่วนนี้

คำสำคัญ : การขนส่ง; การกระจายสินค้า; ผลิตภัณฑ์อาหารแช่แข็ง; โลจิสติกส์

Abstract

The development of technology in the present era has greatly impacted transportation industry and transportation management solutions. Transportation management system (TMS), especially in the transport of frozen goods, is very important in opening up the international market. In Thailand and Japan, frozen food is very popular and has high demand from the world market. Studying the potential impact of modern transportation management systems on increasing the efficiency of frozen food delivery between Thailand and Japan requires careful consideration and analysis to find solutions and improvements to the system. Transportation management system (TMS) to be able to work efficiently in complex and constantly changing situations. This study aims to investigate the potential impact of modern Transportation Management Systems (TMS) on enhancing the efficiency of frozen food transportation between Thailand and Japan. This research uses a narrative review method, gathering data from reputable academic publications, industry reports, and legal documents. The selection criteria are determined by considering variables such as relevance, feasibility, and credibility of the advanced transportation management system. Several benefits are

associated with using sophisticated Transportation Management Systems (TMS), such as improved route optimization, real-time tracking capabilities, cost savings, reduced transit times, and enhanced product standards. Although implementing complex Transportation Management Systems (TMS) offers clear benefits, there are still challenges related to technology integration, training, and initial investment costs. However, sustainable benefits such as increased financial profitability and customer satisfaction outweigh these challenges. Sophisticated Transportation Management Systems (TMS) become catalysts for significant changes in the international frozen food distribution industry between Thailand and Japan. These systems provide innovative solutions to long-standing challenges, facilitating greater flexibility and environmental consideration for trading partners. Stakeholders, including producers, distributors, and policymakers, have the opportunity to utilize findings from this evaluation to make informed decisions regarding the implementation and improvement of Transportation Management Systems (TMS) within their operations. This article presents a review of the use of advanced Transportation Management Systems (TMS) within the specific scope of international frozen food trade between Thailand and Japan. The response to significant research needs provides valuable insights that stakeholders can use in this sector.

Keywords: Transportation, distribution, frozen food products, logistics.

บทนำ

อุตสาหกรรมอาหารแช่แข็งมีแนวโน้มการเติบโตที่เพิ่มมากขึ้น รวมถึงการขยายตัวของการค้าระหว่างประเทศ การผสมผสานระหว่างเศรษฐกิจ และการขนส่ง กระจายสินค้าที่มีอายุการเก็บรักษาสั้นๆ เพื่อรักษาความปลอดภัยทางอาหาร รักษามาตรฐานคุณภาพ และรักษาความเป็นไปได้ทางเศรษฐกิจ (Pungchompoo & Sopadang, 2015) อุตสาหกรรมอาหารแช่แข็งในประเทศไทยมีการพัฒนาอย่างมากจนกลายเป็นผู้มีส่วนร่วมสำคัญในอุตสาหกรรมอาหารแช่แข็งระดับโลก ด้วยมีความหลากหลายทางสภาพภูมิอากาศที่เอื้ออำนวย ตำแหน่งทางภูมิศาสตร์ที่ได้เปรียบของประเทศและความก้าวหน้าที่โดดเด่นในด้านเทคโนโลยีการแปรรูปอาหารได้เพิ่มจุดยืนในภาคส่วนนี้อย่างมีนัยสำคัญ (Kitayama, Takanokura, Ogiya, Eksan & Ali, 2018) ตลาดญี่ปุ่นมีประสิทธิภาพและมีความต้องการจากผู้บริโภคมากมาย เป็นโอกาสสำคัญให้ผู้ส่งออกของประเทศไทยที่ผลิตสินค้าอาหารแช่แข็ง การกำหนดคุณภาพและความปลอดภัยของประเทศทำให้ตลาดนี้มีทั้งความท้าทายและประสบการณ์ที่ดีสำหรับผู้ส่งออกต่างประเทศ โดยมีการเน้นไปที่ความสำคัญของตลาดญี่ปุ่นสำหรับผู้ส่งออก

จากประเทศไทย ลูกค้าญี่ปุ่นมีชื่อเสียงเกี่ยวกับรสชาติและการแสดงความชอบซึ่งมีความแตกต่าง การให้ความสำคัญในการรักษาสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นส่งผลให้มีความต้องการในผลิตภัณฑ์อาหารแช่แข็งที่มีคุณค่าทางโภชนาการสูงและให้ความสะดวกสบายแก่ผู้บริโภค (Kikuchi & Yamao, 2014) ลักษณะที่เปลี่ยนแปลงได้ของแนวโน้มของผู้บริโภคในญี่ปุ่นนั้นเสนอโอกาสที่ดีและอุปสรรคสำหรับผู้ส่งออกจากประเทศไทยถึงความจำเป็นที่มีต่อการเข้าใจและวิเคราะห์ลึกซึ้งเกี่ยวกับแนวโน้มในตลาดและพฤติกรรมของผู้บริโภค การจัดสรรสินค้าที่ต้องการใช้เวลาอย่างมีความสำคัญ เช่น สินค้าที่มีอายุการใช้งานสั้น นอกจากนี้ ในบริบทของความยั่งยืนและการมีความตระหนักในเรื่องสิ่งแวดล้อมที่สูงขึ้น การใช้ระบบการกระจายสินค้าที่มีประสิทธิภาพยังมีศักยภาพในการลดขยะ การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และการลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนที่เกี่ยวข้องกับการขนส่ง อย่างไรก็ตาม ยังขาดการศึกษาอย่างกว้างขวางที่ตรวจสอบบทบาทของ (TMS) สมัยใหม่ในการจัดการกับความท้าทายเหล่านี้ในบริบทของประเทศไทยและญี่ปุ่นโดยเฉพาะ

ด้านความปลอดภัยของสินค้า (TMS) ต้องสามารถให้การควบคุมและความปลอดภัยในการขนส่งสินค้าแช่แข็ง ซึ่งการขาดความสามารถอาจเป็นอุปสรรคต่อการสร้างความเชื่อมั่นในลูกค้าและเป็นอันตรายต่อสินค้าเอง การเชื่อมโยงและความรับผิดชอบ การจัดการระบบ (TMS) ต้องเชื่อมโยงกับหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการขนส่งอาหารแช่แข็ง เช่น ผู้ผลิต, ผู้ขนส่ง, และผู้รับสินค้า การที่ไม่มีการเชื่อมโยงที่มีประสิทธิภาพอาจทำให้เกิดความไม่เชื่อมั่นและความไม่สอดคล้องในกระบวนการขนส่ง และการนำเทคโนโลยีใหม่เข้าสู่ใช้ในระบบ (TMS) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดส่งอาหารแช่แข็งอาจเป็นที่ท้าทาย เนื่องจากการต้องปรับปรุงและปรับเปลี่ยนระบบที่มีอยู่แล้วเพื่อรองรับเทคโนโลยีใหม่

การศึกษาค้นคว้านี้จะช่วยให้เข้าใจถึงปัญหาและความท้าทายที่เกิดขึ้นในการใช้ (TMS) เพื่อการจัดส่งอาหารแช่แข็งระหว่างประเทศ และจะช่วยให้พัฒนาแนวทางและวิธีการในการปรับปรุงระบบ (TMS) เพื่อให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในสถานการณ์ที่ซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาประสิทธิภาพของระบบการจัดการขนส่งและเพิ่มประสิทธิภาพการกระจายสินค้าผลิตภัณฑ์อาหารแช่แข็งในประเทศไทยสู่ตลาดญี่ปุ่น

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากระบบการจัดการการขนส่งสมัยใหม่ (TMS) ต่อการเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดส่งอาหารแช่แข็งระหว่างประเทศไทยและญี่ปุ่น

การทบทวนวรรณกรรม

การส่งออกผลไม้ของประเทศไทยรายหนึ่งร่วมมือกับธุรกิจเทคโนโลยีเพื่อบูรณาการข้อมูลคมนาคมที่มาจากระบบ TMS ของธุรกิจ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงเทคนิคใหม่ คุณสมบัติดังกล่าวช่วยให้สามารถให้ข้อมูลสภาพ

การจราจร ความล่าช้าที่อาจเกิดขึ้น และเส้นทางที่มีประสิทธิภาพสูงสุดได้ทันทีและทันสมัย (Amin-Naseri, 2018) การใช้ TMS ขั้นสูงที่เชื่อมต่อกับอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ พบได้ในบริษัทส่งออกสัตว์ปีกของไทย ช่วยให้สามารถตรวจสอบอุณหภูมิ ความชื้น และคุณลักษณะสำคัญอื่นๆ ในระหว่างกระบวนการขนส่ง ระบบได้รวมสัญญาณเตือนภัยเพื่อตรวจจับการผิดปกติ จึงช่วยให้ดำเนินการมาตรการแก้ไขได้อย่างรวดเร็ว ดังนั้น การรักษาคุณภาพผลิตภัณฑ์ที่สม่ำเสมอส่งผลให้ได้รับความไว้วางใจและความภักดีต่อแบรนด์ในตลาดญี่ปุ่นเพิ่มมากขึ้น (Mohamed & AlShalfan, 2021) การบริหารจัดการขนส่งสินค้าโภคภัณฑ์ไปยังญี่ปุ่นแบบเรียลไทม์อย่างมีประสิทธิภาพถือเป็นความท้าทายสำหรับผู้ส่งออกอาหารทะเลของไทย บริษัทใช้การวิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้ข้อมูลเชิงลึกเชิงคาดการณ์ เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการสินค้าคงคลัง และช่วยให้สามารถจัดส่งตรงเวลาผ่านการใช้งาน TMS ที่สร้างสรรค์ (Jayakrishnan, 2001) จากบทวรรณกรรมที่กล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า ในการจัดการการขนส่งสินค้าประเภทควบคุมอุณหภูมิ ต้องให้ความสำคัญกับระบบ TMS ที่ต้องเชื่อมต่อกับอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการขนส่งสินค้า และอีกความท้าทายในการจัดการขนส่งสินค้าคือ การพัฒนาระบบ TMS แบบเรียลไทม์ ในฝั่งของผู้ประกอบการก็จะสามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพิ่มโอกาสการได้เปรียบทางการแข่งขันในตลาดได้ คุณภาพผลิตภัณฑ์ที่สม่ำเสมอส่งผลให้ได้รับความไว้วางใจและความภักดีต่อแบรนด์ในตลาดญี่ปุ่นเพิ่มมากขึ้น และฝั่งของผู้บริโภคก็สามารถตรวจสอบสถานะของสินค้าในการจัดส่งได้

วิธีการดำเนินการ

1. แนวทางการทบทวนเชิงบรรยาย

การทบทวนวรรณกรรมที่นำเสนอการตรวจสอบอย่างละเอียดในหัวข้อเฉพาะ รวมถึงวรรณกรรมในปัจจุบัน โดยไม่ยึดถือระเบียบวิธีที่เข้มงวดอย่างเป็นระบบที่ใช้ในการทบทวนอย่างเป็นระบบ วัตถุประสงค์หลักของการทบทวนคำบรรยายคือการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ และรวบรวมวรรณกรรมที่มีอยู่ซึ่งเกี่ยวข้องกับประเด็นใดประเด็นหนึ่ง ในการทบทวนประเภทนี้ ความรู้และวิจารณ์ของผู้เขียนมักจะถูกบูรณาการ (Ferrari, 2015)

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

มีการใช้กลยุทธ์เชิงระเบียบวิธีเพื่อรวบรวมเนื้อหาที่เกี่ยวข้องจากแต่ละแหล่ง รวมถึงการค้นพบที่สำคัญระเบียบวิธี และข้อสรุป เช่น EndNote และ Mendeley ก็ถูกนำมาใช้เพื่อจัดเรียง จำแนกประเภท และประเมินข้อมูลที่รวบรวมอย่างเป็นระบบ ประเด็นหรือหัวข้อเหล่านี้รวมถึงอุปสรรคที่พบในการจำหน่ายอาหารแช่แข็ง ข้อดีที่เกี่ยวข้องกับ TMS และการรวมกรณีศึกษา

3. การประเมินคุณภาพ

โดยการพิจารณาพารามิเตอร์ต่างๆ ปัจจัยที่นำมาพิจารณา ได้แก่ ความเกี่ยวข้องของการวิจัยกับเนื้อหา ความพิถีพิถันของเทคนิคที่ใช้ สถานะของวารสารที่เผยแพร่ผลการศึกษา ความเชี่ยวชาญและความสัมพันธ์ของผู้เขียน เพื่อวัตถุประสงค์ในการประเมินคุณภาพของบทความบทความเชิงบรรยาย ถูกนำมาใช้เพื่อรักษาการประเมินที่เป็นมาตรฐานในทุกแหล่งข้อมูล (Baethge, Goldbeck-Wood & Mertens, 2019)

4. การสังเคราะห์ผลการวิจัย

การวิเคราะห์แก่นเรื่องและรูปแบบที่เกิดขึ้นจากวรรณกรรม ด้วยกระบวนการเปรียบเทียบและเปรียบเทียบข้อเท็จจริงที่ได้รับจากหลายแหล่ง ทำให้เข้าใจประเด็นนี้ได้อย่างครบถ้วน ตรวจสอบรูปแบบและแนวโน้มโดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบต่างๆ โดยมุ่งเน้นไปที่การสังเกตที่สำคัญ ความไม่สอดคล้องกัน และความขัดแย้ง สิ่งเหล่านี้ได้รับการตรวจสอบภายในกรอบงานทางวิชาการที่มีอยู่ ซึ่งส่งเสริมความเข้าใจที่ครอบคลุมในเนื้อหา

ภาพรวมระบบการจัดการการขนส่งขั้นสูง

1. คำจำกัดความและคุณลักษณะที่สำคัญ

ระบบการจัดการการขนส่งขั้นสูง Transportation Management Systems (TMS) หมายถึงโซลูชันที่สมบูรณ์ซึ่งได้รับการพัฒนาโดยเฉพาะเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงานด้านการขนส่งและลอจิสติกส์ขององค์กร (Stefansson & Lumsden, 2009) โดยใช้เทคโนโลยีร่วมสมัยเพื่ออำนวยความสะดวกในการขนส่งสินค้าโภคภัณฑ์ที่มีประสิทธิภาพ ประหยัด และตรงต่อเวลา (Tien, Bien, Tien & Abstract, 2019) TMS ขั้นสูงประกอบด้วยคุณลักษณะต่างๆ มากมาย เช่น การติดตามแบบเรียลไทม์ การเพิ่มประสิทธิภาพเส้นทาง เอกสารอัตโนมัติ และการโต้ตอบกับระบบอื่นๆ ขององค์กร (Amin-Naseri, 2018)

2. ประโยชน์ของการใช้ระบบขั้นสูงในการจัดการขนส่ง

TMS ขั้นสูงใช้อัลกอริทึมที่ซับซ้อนและข้อมูลเรียลไทม์เพื่อปรับปรุงการเพิ่มประสิทธิภาพเส้นทาง ซึ่งนำไปสู่การลดการใช้เชื้อเพลิงอย่างมีนัยสำคัญและเพิ่มประสิทธิภาพการจัดส่ง (Sattayathamrongthian & Vanpetch, 2022) ดังนั้นจึงรับประกันคุณภาพและการส่งมอบที่รวดเร็วทันใจ (Mohamed & AlShalfan, 2021) TMS ขั้นสูงมีความสามารถในการทำให้ขั้นตอนเอกสารเป็นอัตโนมัติ นอกจากนี้ยังอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติตามมาตรฐานการค้าระหว่างประเทศจึงเร่งกระบวนการทั้งหมด (Amin-Naseri, 2018) TMS ร่วมสมัยมอบความสามารถในการสื่อสารที่ซับซ้อน ซึ่งปรับปรุงการประสานงานระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจำนวนมากตลอดห่วงโซ่อุปทาน จึงช่วยอำนวยความสะดวกให้กับกระบวนการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ความท้าทายในการกระจายอาหารแช่แข็ง

1. ความท้าทายด้านโลจิสติกส์และโครงสร้างพื้นฐาน

ภาคขนส่งมีอุปสรรคเนื่องจากระยะทางทางภูมิศาสตร์และสภาพอากาศที่หลากหลายระหว่างประเทศไทยและญี่ปุ่น สิ่งสำคัญอย่างยิ่งคือต้องรักษาอุณหภูมิที่เหมาะสมสำหรับสินค้าแช่แข็งตลอดการขนส่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเดือนที่อากาศอบอุ่น แม้ว่าทั้งสองประเทศจะมีความก้าวหน้าอย่างมากในการสร้างโครงสร้างพื้นฐาน แต่ก็ยังมีข้อจำกัด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ข้อบกพร่องในเครือข่ายถนน ข้อจำกัดด้านสถานที่จัดเก็บสินค้า และความไม่เพียงพอในทางเลือกการขนส่งแบบแช่เย็น (Blandon & Ishihara, 2021) การเกิดขึ้นของความล้มเหลวในการสื่อสารหรือการประสานงานอาจส่งผลให้เกิดความล่าช้าและการสูญเสียอย่างมีนัยสำคัญ

2. ข้อพิจารณาทางเศรษฐกิจ

โครงสร้างต้นทุนของการส่งออกอาหารแช่แข็งจากประเทศไทยไปญี่ปุ่นได้รับอิทธิพลอย่างมากจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ (Uddin, 2009) อัตราแลกเปลี่ยนที่แปรผันอาจทำให้เกิดความไม่แน่นอนในผลกำไร ผู้ส่งออกจำเป็นต้องสร้างกลยุทธ์การกำหนดราคาที่เหมาะสมได้และการรักษาความสามารถในการทำกำไรอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ การดำเนินการปรับเปลี่ยนนโยบายการค้าอย่างกะทันหันมีโอกาที่จะก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายหรืออุปสรรคเพิ่มเติม ซึ่งส่งผลกระทบต่อพลวัตของการค้าโดยรวม (Chen lin, Dong, Peng, & Ralescu, 2023)

3. ข้อจำกัดทางเทคโนโลยี

แม้ว่าระบบการจัดการการขนส่งจะเห็นความก้าวหน้าที่สำคัญตลอดเวลา แต่ยังคงแสดงข้อจำกัดบางประการที่เกี่ยวข้องกับการติดตามแบบเรียลไทม์ การโต้ตอบกับระบบอื่น ข้อจำกัดที่กล่าวมาข้างต้นมีแนวโน้มที่จะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพและความเชื่อถือได้ของขั้นตอนการจัดจำหน่าย (Blandon & Ishihara, 2021) แม้จะมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี แต่ก็ยังมีองค์ประกอบบางอย่างของกระบวนการกระจายอาหารแช่แข็งที่ยังคงต้องอาศัยกระบวนการของมนุษย์ ปัจจัยเหล่านี้อาจนำไปสู่การไร้ประสิทธิภาพ ข้อผิดพลาด และความล่าช้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเอกสารที่ซับซ้อนและภาระผูกพันด้านกฎระเบียบ (Bahn et al., 2021)

4. การเปลี่ยนแปลงของตลาดและความต้องการของผู้บริโภค

ปรากฏการณ์โลกาภิวัตน์ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของความต้องการของผู้บริโภค โดยเฉพาะในประเทศญี่ปุ่น ซึ่งมีชื่อเสียงในด้านประเพณีการทำอาหาร เพื่อปรับข้อเสนอผลิตภัณฑ์และกลยุทธ์ทางการตลาด จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้ทางการตลาดที่ทันสมัย (Aung & Chang, 2014) ความผันผวนของความต้องการอาหารแช่แข็ง เป็นผลมาจากความผันผวนตามฤดูกาล รวมถึงปัจจัยต่างๆ เช่น เทศกาลหรือ

การเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ เพื่อรักษาระดับสินค้าคงคลังที่เหมาะสมและปรับปรุงกระบวนการกระจายสินค้า

ผลกระทบต่ออุตสาหกรรมอาหารแช่แข็ง

การรวมเทคโนโลยีที่ซับซ้อนเหล่านี้เข้าด้วยกันมีศักยภาพในการ ลดความสูญเสียที่เกิดจากการเน่าเสีย และปรับปรุงความพึงพอใจของลูกค้าอันเป็นผลมาจากการส่งมอบตรงเวลา ความต้องการของผู้บริโภคที่เพิ่มขึ้นสำหรับสินค้าที่ยั่งยืนและมีจริยธรรมทำให้เกิดโอกาสสำหรับภาคอาหารแช่แข็งในการใช้ TMS สมัยใหม่เป็นวิธีการแสดงให้เห็นถึงการอุทิศตนเพื่อความยั่งยืน แนวทางเชิงกลยุทธ์นี้มีศักยภาพในการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันในตลาดญี่ปุ่น

1. ปรับปรุงการเพิ่มประสิทธิภาพเส้นทาง

การใช้ TMS ขั้นสูงได้เปลี่ยนแปลงโลจิสติกส์ในการขนส่งสินค้าโภคภัณฑ์ต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าที่เน่าเสียง่าย เช่น อาหารแช่แข็ง ไปยังสถานที่ทางภูมิศาสตร์ต่างๆ การเพิ่มประสิทธิภาพเส้นทางถือเป็นการพัฒนาที่โดดเด่นมาก รวมถึงสภาพการจราจร รูปแบบสภาพอากาศ คุณภาพถนน และระยะทาง เพื่อกำหนดเส้นทางที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการขนส่ง (Wang, 2016)

2. การตรวจสอบแบบเรียลไทม์และการควบคุมอุณหภูมิ

การควบคุมอุณหภูมิได้อย่างเหมาะสมถือเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการกระจายผลิตภัณฑ์อาหารแช่แข็งอย่างมีประสิทธิภาพ การผิดไปจากมาตรฐานและขั้นตอนที่กำหนดไว้อาจส่งผลให้คุณภาพของผลิตภัณฑ์เสียหายได้ เพื่อรักษาคุณภาพ รายการอาหารแช่แข็งจำเป็นต้องปฏิบัติตามช่วงอุณหภูมิที่กำหนด กระบวนการขนส่ง การบูรณาการ TMS ขั้นสูงเข้ากับเซ็นเซอร์อุณหภูมิที่อยู่ในตำแหน่งเชิงกลยุทธ์ภายในยานพาหนะขนส่ง ช่วยให้มั่นใจได้ถึงการทำงานที่ราบรื่นและมีประสิทธิภาพ เซ็นเซอร์จะให้ข้อมูลแบบเรียลไทม์แก่ TMS ทำให้สามารถปรับเปลี่ยนได้อย่างเหมาะสม (Shadrin et al., 2017)

3. การประหยัดต้นทุนและเพิ่มผลกำไร

ภาคการขนส่งและการจัดจำหน่ายได้รับรู้ถึงผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่สำคัญ ซึ่งเป็นผลมาจากการนำ TMS ขั้นสูงไปใช้ ความสามารถในการวางแผนเส้นทางที่เหนือกว่าที่นำเสนอโดย TMS ขั้นสูง นำไปสู่การประหยัดน้ำมันเชื้อเพลิงได้ในทันที การประหยัดต้นทุนเกิดขึ้นผ่านขั้นตอนที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น เนื่องจากมีของเสียจากการเน่าเสียหรือความล่าช้าน้อยลง การศึกษาของ (Bardi & Tracey, 1991) เป็นตัวอย่างในเรื่องนี้ การบูรณาการโลจิสติกส์และการวิเคราะห์ต้นทุนโดยรวมอาจส่งผลให้ความสามารถในการทำกำไรเพิ่มขึ้นอย่างมาก สิ่งนี้เน้นย้ำถึงความสำคัญในการพิจารณาว่าการนำเทคโนโลยีล้ำสมัยมาใช้อาจส่งผลต่อ ROI อย่างไร การใช้ TMS ร่วมสมัยอาจไม่เพียงแต่ส่งผลให้ประหยัดต้นทุนได้ทันที แต่ยังรวมถึงผลประโยชน์ทางการเงินในระยะ

ยาวด้วย การเพิ่มประสิทธิภาพขั้นตอนการปฏิบัติงาน การลดต้นทุน และการเพิ่มความสุขของลูกค้าอาจเพิ่มรายได้และเสริมสร้างความภักดีของลูกค้า ซึ่งจะเพิ่มความสามารถในการทำกำไรในระยะยาว

4. เพิ่มความพึงพอใจของลูกค้า

TMS ชั้นสูงมีความสำคัญอย่างมากในการปรับปรุงความพึงพอใจของลูกค้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายในขอบเขตที่มีการแข่งขันสูงในการจัดส่งอาหารแช่แข็ง เพื่อรับประกันการส่งมอบตรงเวลาและแม่นยำ ซึ่งมักจะเกินความคาดหวังของลูกค้า การยึดมั่นต่อเวลาไม่เพียงแต่ตอบสนองเท่านั้น แต่ยังเกินความคาดหวังของลูกค้า ส่งผลให้ระดับความพึงพอใจเพิ่มมากขึ้น การรักษาคุณภาพผลิตภัณฑ์โดยการส่งมอบตรงเวลาในการจำหน่ายอาหารแช่แข็งช่วยสร้างความพึงพอใจโดยรวมให้กับลูกค้า นอกจากนี้ การใช้ TMS ร่วมกับระบบตรวจสอบอุณหภูมิ ช่วยรักษาความสมบูรณ์ของผลิตภัณฑ์ตลอดกระบวนการขนส่งได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทสรุป

การรวมตัวกันของระบบการจัดการการขนส่งชั้นสูง (TMS) ได้นำเสนอยุคใหม่ที่โดดเด่นด้วยการเพิ่มประสิทธิภาพ ความยั่งยืน และความสามารถในการทำกำไรในการขนส่งอาหารแช่แข็งจากประเทศไทยไปยังญี่ปุ่น การศึกษาค้นคว้านี้ได้ทำการตรวจสอบผลกระทบหลายประการของ TMS ร่วมสมัยต่อภาคส่วนการจำหน่ายอาหารแช่แข็ง ดังนั้นจึงได้ชี้แจงถึงการแตกสาขาที่มีนัยสำคัญ การใช้อัลกอริธึม TMS ที่ซับซ้อนเพื่อวัตถุประสงค์ในการปรับเส้นทางให้เหมาะสมไม่เพียงแต่ส่งผลให้การใช้เชื้อเพลิงลดลงอย่างมาก แต่ยังเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการจัดส่งอีกด้วย ซึ่งนำไปสู่การลดความล่าช้าและอายุการใช้งานของยานพาหนะที่ยาวนานขึ้น การรวมเซ็นเซอร์อุณหภูมิเข้ากับ TMS ช่วยให้สามารถตรวจสอบและจัดการอุณหภูมิแบบเรียลไทม์ได้ ดังนั้นจึงรับประกันการรักษาคุณภาพของผลิตภัณฑ์และลดโอกาสที่จะเน่าเสีย ความก้าวหน้าเหล่านี้ช่วยให้ระยะเวลาการขนส่งมีประสิทธิภาพมากขึ้นในที่สุด การใช้เครื่องมือและแพลตฟอร์ม TMS ส่งผลให้มีการประสานงานและการตัดสินใจเพิ่มขึ้นระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย นำไปสู่การสื่อสารที่ดีขึ้น และในที่สุดจะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ผลประโยชน์ที่กล่าวมาข้างต้นส่งผลให้ต้นทุนลดลงอย่างมาก ความสามารถในการทำกำไรที่เพิ่มขึ้นแสดงให้เห็นไม่เพียงแต่จากค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานที่ลดลง แต่ยังรวมถึงความพึงพอใจของลูกค้าที่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้ยอดขายและความภักดีต่อแบรนด์เพิ่มขึ้น สิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการประกันความอยู่รอดและความก้าวหน้าในระยะยาว การใช้ระบบบริหารจัดการการขนส่ง (TMS) สมัยใหม่พร้อมการตรวจสอบแบบเรียลไทม์และความสามารถในการวิเคราะห์เชิงคาดการณ์ได้เพิ่มความพึงพอใจของลูกค้าอย่างมาก การสร้างความไว้วางใจและความภักดีต่อแบรนด์ในหมู่ผู้บริโภคได้รับการอำนวยความสะดวกด้วยการส่งมอบตรงเวลา การรับประกันคุณภาพของผลิตภัณฑ์ และการแก้ไขปัญหาอย่างรวดเร็ว ดังนั้นจึงสร้างการเชื่อมต่อที่ยั่งยืน

ข้อจำกัดที่น่าสังเกตประการหนึ่งของการศึกษานี้คือขอบเขตทางภูมิศาสตร์และอุตสาหกรรมเฉพาะที่แคบ งานวิจัยนี้เน้นไปที่ธุรกิจจำหน่ายอาหารแช่แข็งโดยเฉพาะระหว่างประเทศไทยและญี่ปุ่น ซึ่งอาจ

จำกัดการนำผลลัพธ์ไปประยุกต์ใช้กับพื้นที่ทางภูมิศาสตร์และอุตสาหกรรมอื่นๆ นอกจากนี้ การศึกษาส่วนใหญ่ใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพและกรณีศึกษา ซึ่งอาจไม่ได้ให้การประเมินเชิงปริมาณเต็มรูปแบบของผลกระทบที่แน่นอนของ TMS สมัยใหม่ นอกจากนี้ การวิจัยยังให้ภาพรวมโดยย่อของการติดตั้ง TMS แต่ขาดการวิเคราะห์ระยะยาวที่จะติดตามการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงในช่วงเวลาหนึ่ง ในการคาดการณ์การสอบสวนในอนาคต จำเป็นอย่างยิ่งที่ความพยายามในการวิจัยที่กำลังจะมาถึงจะต้องจัดลำดับความสำคัญของการแก้ไขข้อจำกัดเหล่านี้ และพยายามที่จะขยายขอบเขตของความเข้าใจภายในขอบเขตเฉพาะนี้ การดำเนินการศึกษาเปรียบเทียบในภาคส่วนต่างๆ และประเทศต่างๆ มีศักยภาพในการให้ข้อมูลเชิงลึกที่มีคุณค่าเกี่ยวกับความสามารถในการถ่ายโอนโซลูชัน TMS และแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดเฉพาะอุตสาหกรรม นอกจากนี้ การบูรณาการเทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลที่ทันสมัย เช่น ปัญญาประดิษฐ์ และการเรียนรู้ของเครื่องจักร ภายในสาขาการวิจัย TMS มีศักยภาพที่จะพัฒนาทักษะการทำนายให้ก้าวไปสู่ระดับที่สูงขึ้น การตรวจสอบผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและมิติความยั่งยืนของ TMS โดยเน้นไปที่การลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์โดยเฉพาะ สอดคล้องกับความหมกมุ่นที่เพิ่มขึ้นกับโซลูชันโลจิสติกส์ที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ การวิจัยยังเป็นสิ่งจำเป็นในการตรวจสอบปัจจัยมนุษย์และประสบการณ์ผู้ใช้อย่างละเอียดเกี่ยวกับการนำ TMS มาใช้ เพื่อรับประกันการบูรณาการและการใช้งานที่ราบรื่น

เอกสารอ้างอิง

- Amin-Naseri, M. (2018). **Adopting and incorporating crowdsourced traffic data in advanced transportation management systems.** Iowa State University. Retrieved from <https://medium.com/@arifwicaksanaa/pengertian-use-case-a7e576e1b6bf>
- Aung, M. M., & Chang, Y. S. (2014). Traceability in a food supply chain: Safety and quality perspectives. **Food Control**, 39(1), 172–184. <https://doi.org/10.1016/j.foodcont.2013.11.007>
- Baethge, C., Goldbeck-Wood, S., & Mertens, S. (2019). SANRA una escala para la evaluación de la calidad de los artículos de revisión narrativa. [SANRA—a scale for the quality assessment of narrative review articles]. **Research Integrity and Peer Review**, 4(1), 2–8. Retrieved from <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6434870/>
- Bahn, R. A., Yehya, A. A. K., & Zurayk, R. (2021). Digitalization for Sustainable Agri-Food Systems: Potential, Status, and Risks for the MENA Region. **Sustainability**, 13(6) , 3223. <https://doi.org/10.3390/su13063223>

- Bardi, E. J., & Tracey, M. (1991). Outsourcing: A Survey of US Practices. **International Journal of Physical Distribution**, (December 1990), 15–21.
- Blandon, A., & Ishihara, H. (2021). Seafood certification schemes in Japan: Examples of challenges and opportunities from three Marine Stewardship Council (MSC) applicants. **Marine Policy**, 123(November 2020), 104279. <https://doi.org/10.1016/j.marpol.2020.104279>
- Chen, Lin, Dong, T., Peng, J., & Ralescu, D. (2023). Uncertainty Analysis and Optimization Modeling with Application to Supply Chain Management: A Systematic Review. **Mathematics**, 11(11). <https://doi.org/10.3390/math11112530>
- Ferrari, R. (2015). Writing narrative style literature reviews. **Medical Writing**, 24(4), 230–235. <https://doi.org/10.1179/2047480615z.000000000329>
- Jayakrishnan, R., Oh, J. S., & Sahraoui, A. E. K. (2001). Calibration and path dynamics issues in microscopic simulation for advanced traffic management and information systems. **Transportation Research Record**, (1771), 9–17. <https://doi.org/10.3141/1771-02>
- Kikuchi, P., & Yamao, M. (2014). **Japanese Consumer Cooperative: An Alternative Institutional Model to Promote Organizational Learning for Cooperatives in Thailand**. Pornprapa.
- Kitayama, D., Takano, M., Ogiya, M., Eksan, S. H. R., & Ali, M. H. (2018). **A study on the halal food supply chain in Japan from an inbound perspective**. Lecture Notes in Engineering and Computer Science, 2.
- Chen, Liang, Anandhan, P., & S, B. (2020). Analysis of performance-based issues in green transportation management systems in smart cities. **Electronic Library**, 38(5–6), 963–977. <https://doi.org/10.1108/EL-07-2020-0205>
- Mohamed, S. A. E., & AlShalfan, K. A. (2021). Intelligent Traffic Management System Based on the Internet of Vehicles (IoV). **Journal of Advanced Transportation**, 2021(c), 1–23. <https://doi.org/10.1155/2021/4037533>
- Pungchompoo, S., & Sopadang, A. (2015). Confirmation and evaluation of performance measurement model for the Thai frozen shrimp chain. **Business Process Management Journal**, 21(4), 837–856. <https://doi.org/10.1108/BPMJ-06-2014-0053>
- Sattayathamrongthian, M., & Vanpetch, Y. (2022). Business's Transportation Management

- System Technology Adoption in Nakhon Pathom, Thailand. **Transportation Research Procedia**, 63, 2449–2457. <https://doi.org/10.1016/j.trpro.2022.06.281>
- Shadrin, S. S., Varlamov, O. O., & Ivanov, A. M. (2017). Experimental autonomous road vehicle with logical artificial intelligence. **Journal of Advanced Transportation**, 2017. <https://doi.org/10.1155/2017/2492765>
- Stefansson, G., & Lumsden, K. (2009). Performance issues of Smart Transportation Management systems. **International Journal of Productivity and Performance Management**, 58(1), 55–70. <https://doi.org/10.1108/17410400910921083>
- Tien, N. H., Bien, B. X., Tien, N. Van, & Abstract. (2019). Solutions enhancing competitiveness of made-in Vietnam brands in Vietnamese market. **International Journal of Research in Marketing Management and Sales**, 1(2), 93–99. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/338752841_Solutions_enhancing_competitiveness_of_made-in-Vietnam_brands_in_Vietnamese_market
- Uddin, M. T. (2009). Value Chains and Standards in Shrimp Export from Bangladesh and Thailand to Japan: A Comparative Study on Safety Compliances. **Asia-Pacific Journal of Rural Development**, 19(1), 89–108. <https://doi.org/10.1177/1018529120090106>
- Wang, K. (2016). Logistics 4.0 Solution-New Challenges and Opportunities. **Iwama**, 68–74. <https://doi.org/10.2991/iwama-16.2016.13>

การพัฒนาแบบการจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

The Development of the Network Group Management Model for Improving Educational Quality in Small-sized Schools Under the Office of Khonkaen Primary Education Service Area 5

ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ

ประพนธ์ หลีสิน

มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตขอนแก่น

Paijoj Klinkulab

Prapon Hleesin

Sripatum University, Khonkaen Campus

Email: pinayo.pr@spu.ac.th

วันที่รับบทความ: 5 มีนาคม 2567; วันแก้ไขบทความ 24 เมษายน 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 25 เมษายน 2567

Received: March 5, 2024; Revised: April 24, 2024; Accepted: April 25, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก และ 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 63 คน ครูจำนวน 63 คน รวม 126 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.99 และ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบบันทึก และแบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดัชนีความต้องการจำเป็น PNI ผลการวิจัย พบว่า สภาพปัจจุบันการและสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก รูปแบบการจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กแบ่งเป็น 5 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 แนวคิดและหลักการ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ส่วนที่ 2 องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กประกอบด้วย องค์ประกอบที่ 1 สภาพแวดล้อมภายนอก องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยป้อนเข้า องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ องค์ประกอบที่ 4 ผลผลิต/ผลลัพธ์ องค์ประกอบที่ 5 ข้อมูลป้อนกลับ ส่วนที่ 3 แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ ส่วนที่ 4 การประเมินผล ส่วนที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ และผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กมีความเหมาะสมและเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : รูปแบบ; การจัดการศึกษา; สถานศึกษาขนาดเล็ก

Abstract

This research article aims to 1) investigate the current situation and desired conditions for operating a network group to enhance the educational quality of small-sized educational institutions, and 2) develop a management model for network groups to enhance the educational quality of small-sized educational institutions. The sample group consists of 63 school administrators and 63 teachers, totaling 126 individuals affiliated with the Khon Kaen Primary Educational Service Area Office, District 5. The research tools used include questionnaires with a reliability coefficient of 0.99 and structured interviews, including recording and evaluation forms. Statistical methods used in the research include mean and standard deviation, as well as the Necessary Index (PNI). Research findings reveal that the current situation and desired conditions for operating a network group to enhance the educational quality of small-sized educational institutions are generally at a high level. The management model for network groups to enhance the educational quality of small-sized educational institutions is divided into 5 parts, comprising: Concepts and Principles, Components of the Network Group Management Model (including External Environment, Input Factors, Processes, Outputs/Results, and Feedback Data), Guidelines for Applying the Model, Evaluation, and Success Conditions. The assessment of the suitability and feasibility of the network group management model for enhancing the educational quality of small-sized educational institutions indicates a high overall level of suitability and feasibility.

Keywords: Model; Educational Management; Small-Sized School

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่3) พ.ศ. 2553 กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษา ในมาตรา 6 ที่กำหนดไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติ ปัญญา ความรู้ และคุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข”และมาตรา 8 ได้กำหนดหลักการจัดการศึกษาให้ยึดหลักการ 3 ประการ คือ เป็นการศึกษาตลอดชีวิต สังคมมีส่วนร่วมใน

การจัดการศึกษา และพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) เช่นเดียวกันกับกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) ภายใต้มิวทัศน์ “คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ” โดยประเด็นหลักของเป้าหมายปฏิรูปการศึกษามี 3 ประเด็น คือ การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทย การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหารและจัดการศึกษาทั้งนี้ ได้กำหนดกรอบแนวทางในการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบไว้ 4 ประการ คือ การพัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ การพัฒนาครูยุคใหม่ การพัฒนาสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ ตลอดจนการพัฒนาการบริหารจัดการยุคใหม่ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีภารกิจหลักในการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรอย่างทั่วถึงเพื่อให้เด็กในวัยเรียนทุกคนได้เรียนอย่างมีคุณภาพและเต็มตามศักยภาพของแต่ละคนตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัด 32,879 แห่งกระจายอยู่ทั่วประเทศ เกือบทุกหมู่บ้านและมีสถานศึกษาที่มีนักเรียนต่ำกว่า 120 คน ที่เรียกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก โดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีโรงเรียนขนาดเล็ก ถึง 7,006 โรงเรียนและคาดว่าจะมีปริมาณเพิ่มขึ้นทุกปี ซึ่งจากรายวิจัยพบว่าสภาพปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ประสบปัญหาคล้ายคลึงกัน ใน 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านบริหารวิชาการการจัดการเรียนการสอน ด้านความพร้อมทางปัจจัยของโรงเรียน ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน โดยเฉพาะด้านการบริหารวิชาการ การจัดการเรียนการสอน มีปัญหาที่เด่นชัดที่สุดคือ ครูไม่ครบชั้นและจำนวนผู้เรียนในแต่ละชั้น มีจำนวนน้อยทำให้ครูไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้หลากหลายได้ สังคมของผู้เรียนคับแคบการเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนไม่กว้างพอ ผู้เรียนจึงมีข้อจำกัดในการพัฒนาการเรียนรู้ที่ไม่สามารถเรียนรู้ได้ทุกอย่างจึงทำให้คุณภาพของผู้เรียนอยู่ในเกณฑ์ต่ำแทบทุกด้านถือเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์การเรียนการสอนตามเกณฑ์มาตรฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561)

การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเป็นปัจจัยสำคัญของการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งนี้เพราะสมาชิกเครือข่ายมีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานร่วมกัน เริ่มด้วยการกำหนดเป้าประสงค์กำหนดกฎเกณฑ์ทำให้ทุกฝ่าย มีส่วนร่วมและแบ่งบทบาทหน้าที่กันทำและทำบางอย่างร่วมกันซึ่งการทำงานในรูปเครือข่ายแบบร่วมมือที่มีประสิทธิภาพคือการทำงานในรูปแบบทักษะการให้กำลังใจระหว่างบุคคลและการเสริมสร้างกำลังใจระหว่างบุคคล (Empowering skills) โดยวิธีการใช้ข้อมูลข่าวสารร่วมกันและส่งเสริมสนับสนุนร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายเดียวกัน (เสรี พงศ์พิศ, 2548) ซึ่งการดำเนินงานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 นั้นได้แบ่งจัดกลุ่มเครือข่ายออกเป็น 23 กลุ่มโรงเรียน เพื่อให้แต่ละโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายได้ร่วมกันพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ถึงแม้ว่า

โรงเรียนขนาดเล็กจะมีการนำโครงการเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา แต่ในภาพรวมของโครงการต่างๆ ยังไม่ได้เป็นรูปแบบการทำงานของกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนอย่างแท้จริงและการทำงานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนขนาดเล็ก ในปัจจุบันยังไม่สามารถพัฒนาให้ทัดเทียมโรงเรียนในระดับอื่นๆ อาจเพราะด้วยข้อจำกัดต่างๆ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ยังไม่เคยมีการทำวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนขนาดเล็ก ที่เป็นรูปธรรม (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5, 2565)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาพัฒนารูปแบบการจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 เป็นรูปธรรมมากขึ้นและเป็นการเสริมสร้างการพัฒนาการดำเนินงานกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาขนาดเล็กเพื่อการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ผู้บริหาร และครู โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 แยกเป็น ผู้บริหาร จำนวน 77 คนและครู จำนวน 77 คน รวมทั้งสิ้น 154 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร และครู โรงเรียนขนาดเล็ก เล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ผู้บริหาร จำนวน 63 คน และครู จำนวน 63 คน รวมทั้งสิ้น 126 คน ซึ่งได้มา โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือประเภทแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) และแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่ามีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.89

เครื่องมือเป็นแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และแบบประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้ของรูปแบบฯ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพ ที่พึงประสงค์ฯ โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) วิเคราะห์ดัชนีประเมินความต้องการจำเป็นใช้สูตร (Modified Priority Needs Index : PNI Modified และวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม โดยการพรรณาสงเคราะห์การวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันในการจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กที่อยู่ภายใต้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 มีระดับปานกลางโดยรวม แต่มีความต้องการเพิ่มมากขึ้น

2. รูปแบบการจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กภายใต้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ถูกแบ่งออกเป็น 5 ส่วน ประกอบด้วย: ส่วนที่ 1: แนวคิดและหลักการของรูปแบบ ส่วนที่ 2: องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กภายใต้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ประกอบด้วย: องค์ประกอบที่ 1: สภาพแวดล้อมภายนอก องค์ประกอบที่ 2: ปัจจัยผู้มีอิทธิพล องค์ประกอบที่ 3: กระบวนการ องค์ประกอบที่ 4: ผลผลิต/ผลลัพธ์ องค์ประกอบที่ 5: ข้อมูลกลับรู้ ส่วนที่ 3: แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ ส่วนที่ 4: การประเมินผล ส่วนที่ 5: เงื่อนไขความสำเร็จและผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กภายใต้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 มีความเหมาะสมและเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

1. สภาพปัจจุบันการจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะว่าสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดนโยบายควมรวมโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อรองรับการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง พ.ศ. 2554 – 2561 มีเป้าหมายในการพัฒนา ที่สำคัญ 2 ประการ โดยเฉพาะด้าน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น ให้โรงเรียนและห้องเรียนมีการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาร่วมกันระหว่างโรงเรียนและเป็นเครือข่ายช่วยเหลือกันทางวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556) และสอดคล้องกับ วรียพร แสงนภาพร (2551) กล่าวว่า การพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กควรสร้างความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน และสถาบันอื่นๆ ในชุมชน ซึ่งจะนำไปสู่ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนคือการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก การสร้าง

สังคมแห่งการเรียนรู้และการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน สอดคล้องกับจำนงค์ แจ่มจันทรวงษ์ (2553) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาแบบการบริหารระบบเครือข่ายเพื่อส่งเสริมคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันการบริหารระบบเครือข่ายเพื่อส่งเสริมคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานครโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2. สภาพที่พึงประสงค์การจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะการจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 อาศัยหลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบหลักหลักการกระจายอำนาจ และใช้ระบบและ กลไกในการดำเนินงาน โดยมีคณะกรรมการการบริหารจัดการเครือข่ายที่มีบทบาทหน้าที่ร่วมกันดำเนินการจัดกิจกรรมต่างๆ อย่างต่อเนื่อง จนเกิดการเรียนรู้ร่วมกันคือ (1) การกำหนดวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายร่วมกัน (2) การมีส่วนร่วมของสมาชิก (3) สมาชิกเครือข่าย (4) ภาวะผู้นำของ ผู้ประสานงานเครือข่าย (5) กิจกรรมที่ทำร่วมกันสอดคล้องกับ ประเสริฐ ต้นสินนท์ (2556) กล่าวว่า เจตนารมณ์ จุดประสงค์ และเป้าหมายของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายจัดตั้งขึ้นมาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนภายในกลุ่มให้ใกล้เคียงกันทั้งนี้เพราะโรงเรียนภายในกลุ่มมีสภาพแวดล้อมและขนาดที่แตกต่างกันรวม ทั้งมีความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาที่แตกต่างกัน กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายเป็นนวัตกรรมที่ใช้เป็นเครื่องมือช่วยให้เกิดความร่วมมือในการบริหารจัดการศึกษาการใช้ทรัพยากรร่วมกันของโรงเรียนภายในกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายให้มีคุณภาพมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิชัย กรมเมือง (2553) ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า สภาพที่พึงประสงค์การบริหารจัดการเครือข่ายโรงเรียนขนาดเล็กที่นำไปสู่คุณภาพการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก

3. รูปแบบการจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 แบ่งเป็น 5 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 แนวคิดและหลักการ วัตถุประสงค์ของรูปแบบส่วนที่ 2 องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ประกอบด้วย องค์ประกอบที่ 1 สภาพแวดล้อมภายนอกองค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยป้อนเข้า องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ องค์ประกอบที่ 4 ผลผลิต/ผลลัพธ์ องค์ประกอบที่ 5 ข้อมูล ป้อนกลับ ส่วนที่ 3 แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ ส่วนที่ 4 การประเมินผล ส่วนที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จและผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพและ ข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ถูกต้องชัดเจนสามารถนำมาเป็น รูปแบบการจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ได้อย่าง ถูกต้องตามหลักทฤษฎีและสามารถอธิบายเชิงเหตุผลของเรื่อง ที่ศึกษาสอดคล้องกับแนวคิดของพุลสุข หิงคา นนท์ (2540) ที่กล่าวว่าคุณลักษณะที่ดีของรูปแบบต้องมีความสัมพันธ์ของตัวแปรแบบมีโครงสร้าง สามารถใช้ การพยากรณ์ผล ที่เกิดขึ้นด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์อธิบายปรากฏการณ์เชิงเหตุผลได้อย่างชัดเจนนำไปสู่การ สร้างความคิดใหม่และมีความสอดคล้องกับทฤษฎี ที่ทำการศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนารูปแบบ ของสมาน อิศวภูมิ (2537) และดิเรก วรรณเศียร (2545) ซึ่งได้กล่าวถึงการพัฒนารูปแบบไว้ว่าการพัฒนา

รูปแบบนั้นเริ่มต้นจากการศึกษาหลักการข้อมูลพื้นฐานและองค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่จะสร้างเพื่อนำ ผลที่ได้มากำหนด กรอบแนวคิดและร่างรูปแบบจากนั้นออกแบบและนำเสนอรูปแบบใหม่เพื่อให้ได้รูปแบบที่ดี กว่าเดิมแล้วหาความเชื่อมั่นของรูปแบบโดยผ่านผู้ทรงคุณวุฒิและสุดท้ายมีการประเมินความเหมาะสมและ ความเป็นไปได้ของรูปแบบสอดคล้องกับสูตรม ธรรมทัศนานนท์ (2560) ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบการบริหาร จัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) ของสถานศึกษา สังกัดคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า แบ่งเป็น 5 ส่วน ประกอบด้วยส่วนที่ 1 แนวคิดและหลักการ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ส่วนที่ 2 องค์ประกอบของรูปแบบฯ ประกอบด้วยองค์ประกอบที่ 1 สภาพแวดล้อม ภายนอก องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยป้อนเข้า องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ องค์ประกอบที่ 4 ผลผลิต/ผลลัพธ์ องค์ประกอบที่ 5 ข้อมูลป้อนกลับ ส่วนที่ 3 การนำรูปแบบไปใช้ ส่วนที่ 4 การประเมินผล ส่วนที่ 5 เงื่อนไข ความสำเร็จ และผลการประเมินความเหมาะสมและเป็นไปได้ของรูปแบบโดยรวมอยู่ในระดับมาก

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า สถานภาพปัจจุบันของการจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในเขต 5 อยู่ในระดับปานกลาง การจัดการเครือข่ายโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อ พัฒนาคุณภาพการศึกษามีรูปแบบที่เหมาะสมและมีความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากใช้ หลักการส่วนร่วมและมีการใช้ระบบและกลไกในการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการเครือข่าย เชื่อมโยงโรงเรียนขนาดเล็กมีเฉพาะลักษณะการมีส่วนร่วมของสมาชิกและการประสานงานกันอย่างต่อเนื่อง เป็นต้นเหตุให้สภาพที่พึงประสงค์และการจัดการเครือข่ายมีประสิทธิภาพในการพัฒนาการศึกษา รูปแบบการ จัดการกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนขนาดเล็กในเขต 5 มีโครงสร้างและการใช้ข้อมูลอย่างชัดเจนตามหลักทฤษฎี สามารถอธิบายเหตุผลของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีเหตุผล และการวิจัยและพัฒนารูปแบบการ จัดการเครือข่ายโรงเรียนขนาดเล็กในเขต 5 มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก การใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพและปริมาณอย่างถูกต้องชัดเจนและสามารถนำไปสู่การพัฒนาการศึกษาอย่างมี ประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ควรกำหนดยุทธศาสตร์ในการดำเนินงาน และมีกรอบในการนิเทศติดตามผลการดำเนินงานอย่างเนื่อง

1.2 จัดสรรงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนขนาดเล็ก โดยเฉพาะด้านสื่อการเรียนการสอน วัสดุอุปกรณ์และจัดสรรบุคลากรให้โรงเรียนขนาดเล็กอย่างเพียงพอกับปริมาณงาน ที่โรงเรียนได้รับ

2. ข้อเสนอแนะในทางปฏิบัติ

2.1 ด้านการมีส่วนร่วมควรประสานให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินงานของกลุ่มเครือข่ายโรงเรียน ได้แก่ การตั้งเป้าหมาย การตัดสินใจ การแก้ไขปัญหา และการมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆ

2.2 ด้านวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย คณะกรรมการจัดการกลุ่มเครือข่ายควรร่วมกันในการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของโรงเรียน การกำหนดแนวทางพัฒนาโรงเรียน การปฏิบัติตามพันธกิจที่กำหนดไว้ และการกำกับติดตามการพัฒนา

2.3 ด้านภาวะผู้นำของผู้ประสานงานเครือข่ายเป็นตัวกำหนดความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของเครือข่าย ควรเริ่มจากการสร้างแนวร่วมของสมาชิกเครือข่ายให้กว้างขวาง

2.4 ด้านสมาชิกเครือข่าย ควรเปิดโอกาสให้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาช่วยในการพัฒนา กลุ่มเครือข่าย ส่งเสริมสนับสนุนให้มีทักษะบนการคิด และการนำเสนอผลงานในด้านต่างๆ ด้วยเหตุนี้ กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนควรทำกิจกรรมร่วมกันทั้งในด้านวิชาการและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่องเพื่อปรับปรุงและพัฒนางานในอนาคต

3. ข้อเสนอแนะในการศึกษาต่อไป

3.1 ควรศึกษาวิจัยกลยุทธ์การจัดการกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนขนาดเล็ก

3.2 ควรมีการนำรูปแบบการจัดการกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กไปทดลองใช้เพื่อสรุปผลที่เกิดขึ้นในแต่ละองค์ประกอบให้มีความถูกต้องเหมาะสมยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). แนวทางปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ: ที.เอส.บี.โปรดักส์.

จำนงค์ แจ่มจันทรวงษ์. (2553). การพัฒนารูปแบบการบริหารระบบเครือข่ายเพื่อส่งเสริมคุณภาพการศึกษา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์

- ปริญญาดุขฎิบัณฑิต. ภาควิชานโยบายการจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดิเรก วรรณเศียร. (2545). การพัฒนาแบบจำลองแบบสมบูรณ์ในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุขฎิบัณฑิต สาขาการบริหารศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประเสริฐ ต้นสินนท์. (2556). การพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายโดยใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษาดุขฎิบัณฑิต: ภาควิชาบริหารการศึกษา : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พลสุข หิงคานนท์. (2540). การพัฒนารูปแบบการจัดการของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ดุขฎิบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรัญพร แสงนภาพร. (2551). การพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก: กรณีกลุ่มโรงเรียนตำบลไทรน้อย. วารสารการศึกษาไทย, 4, 6-7.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.(2558). แผนยุทธศาสตร์พัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก พ.ศ.2558-2561.กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5. (2565). แผนยุทธศาสตร์พัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก.
- สุธรรม ธรรมพัฒนานนท์. (2560). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษา สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน). วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา,28(1).
- สมาน อัสวภูมิ. (2537). การพัฒนารูปแบบการบริหารการประถมศึกษาระดับจังหวัด. วิทยานิพนธ์ ดุขฎิบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสรี พงศ์พิศ. (2548). เครือข่าย: ยุทธวิธีเพื่อประชาคมเข้มแข็ง ชุมชนเข้มแข็ง. กรุงเทพมหานคร: โครงการมหาวิทยาลัยชีวิต สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน.
- อภิชัย กรมเมือง. (2553). การศึกษารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุขฎิบัณฑิต : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. Educational and psychological measurement, 30(3), 607-610.

แนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนบนพันธกิจของมหาวิทยาลัย บนเส้นทางวิกฤตการศึกษาไทยในยุค 4.0

The Reimagining Teaching and Learning Development University Mission and Navigating the Thai Education Crisis in the 4.0 Era

ปณณพงศ์ วงศ์ณาศรี

พระเมธีวชิราภิต(ธรรมรัต ยศขุน)

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

Pannaphong Wongnasri

Pramethiwachiraphirat (Dhammarat Yothkun)

Mahamakut Buddhist University Srithammasokrat Campus

e-mail: worachet.th@mbu.ac.th

วันที่รับบทความ: 8 ธันวาคม 2566; วันที่แก้ไขบทความ 31 มกราคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 6 กุมภาพันธ์ 2567

Received: December 8, 2023; Revised: January 31, 2024; Accepted: February 6, 2024

บทคัดย่อ

ปรัชญาการศึกษาของไทยเป็นแบบผสมผสานระหว่างแนวคิดของชาติตะวันตกและอิงพุทธศาสนา มีประวัติการศึกษาอันยาวนาน การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาและสร้างทักษะของบุคคลให้รู้จักดำเนินชีวิตอย่างสันติสุข มีพฤติกรรมใฝ่รู้ที่จะเป็นพลังปัญญาเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะในการประกอบอาชีพ เคารพกฎหมาย รู้คุณค่าของศิลปวัฒนธรรม ประเพณีของชาติ ตลอดจนสามารถดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขและพร้อมที่จะเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ อีกทั้งสามารถช่วยสร้างสรรค์สังคมและพัฒนาประเทศชาติ การศึกษาในยุค Thailand 4.0 เป็นยุคที่การศึกษาเป็นเรื่องที่มากกว่าการเตรียมความพร้อมของคนหรือให้ความรู้กับคนเท่านั้น แต่เป็นการเตรียมมนุษย์ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ด้วย และปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการ การศึกษา 4.0 ภายใต้พลวัตแห่งศตวรรษที่ 21 ของการศึกษา ประกอบด้วย ภาวะความเป็นผู้นำ การบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ ผู้บริหารและบุคลากร หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ สภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ดังนั้น การบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยจึงจำเป็นต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ ผู้บริหารสถานศึกษาคือตัวแปรสำคัญในการบรรลุวัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติทุกฉบับและสิ่งประการสำคัญคือการทำให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ด้วยแล้วนั้นไม่ใช่เรื่องง่ายแต่นั้นคือการแสดงถึงศักยภาพของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะสามารถฟันฝ่าอุปสรรคเหล่านี้ไปได้

คำสำคัญ: การพัฒนาการเรียนการสอน; พันธกิจของมหาวิทยาลัย; เส้นทางวิกฤตการศึกษาไทยในยุค 4.0

Abstract

The educational philosophy of Thailand is a blend of Western ideas and Buddhist principles with a long history of education. Education is seen as a process of learning to develop and enhance individuals' skills to lead a peaceful and happy life. It emphasizes the pursuit of knowledge as a means to improve the quality of life, acquire vocational skills, respect the law, appreciate the value of arts and culture, uphold national traditions, and be prepared to face various challenges. Moreover, education in the era of Thailand 4.0 goes beyond preparing individuals or imparting knowledge to them; it aims to develop fully functioning human beings. Factors influencing Education 4.0 management under the 21st century educational paradigm include leadership qualities, strategic management, personnel management, curriculum design, learning management, and conducive learning environments. Therefore, managing education in universities requires both science and art. School administrators are crucial variables in achieving the objectives outlined in every edition of the National Education Act, and the most significant goal is to foster students who are good, talented, and happy. However, this is not an easy task; it demonstrates the potential of school administrators to overcome these challenges.

Keyword: Learning Development; University Mission Statement; the Path to the Thai Education Crisis in the 4.0 Era

บทนำ

พลวัตของการศึกษาไทย

ความเป็นพลวัตทางการศึกษา (educational systems or dynamics) เป็นกระบวนการที่สำคัญในการเรียนรู้และพัฒนาทักษะของบุคคลให้เติบโตและมีความสุขในการดำเนินชีวิต พลวัตกรรมในการศึกษามีวิธีการแสวงหาความรู้เพื่อเสริมสร้างปัญญาและสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี โดยเน้นการเตรียมความพร้อมในการประกอบอาชีพ การเคารพกฎหมาย การรับรู้คุณค่าของศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณีของชาติ รวมถึงการเผชิญหน้ากับปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตอย่างมีความสุขและพร้อมที่จะอยู่ร่วมกับสังคม การศึกษายังสามารถช่วยในการสร้างสรรค์สังคมและพัฒนาประเทศชาติได้ด้วย ในการจัดการศึกษาเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ มีทฤษฎีหรือปรัชญาทางการจัดการศึกษาที่นิยมใช้ ได้แก่ สารัตถนิยม (essentialism) นิรันตรนิยม (perennialism)

พัฒนาการนิยม (progressivism) ปฏิรูปนิยม (reconstructionism) อัตถิภาวนิยม (existentialism) และพุทธปรัชญาการศึกษา (Buddhism) เป็นต้น

1. วิวัฒนาการของการศึกษาไทย

การจัดการศึกษาของสยามประเทศได้มีวิวัฒนาการมาอย่างยาวนานตั้งแต่สมัยโบราณเรื่อยมาจนถึงปัจจุบันบนพื้นฐานความเชื่อที่ว่าการศึกษาเป็นปัจจัยหลักสำคัญที่ช่วยกำหนดทิศทางของประเทศเพื่อพัฒนาประชากรให้มีความพร้อมที่จะเป็นกำลังสำคัญหลักสำหรับการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า และความเป็นมาของการศึกษาไทยมีประวัติที่น่าสนใจแบ่งออกได้ 3 ช่วง ดังนี้ (ประไพ เอกอุ่น, 2552)

พัฒนาการช่วงที่ 1 การศึกษาของไทยสมัยโบราณ (พ.ศ. 1781 - 2411)

การศึกษาในสมัยนี้มีลักษณะที่สืบทอดวัฒนธรรมและประเพณีที่มีมาตั้งแต่อดีตอย่างสำคัญ คนไทยในสมัยนั้นจึงต้องการความรู้โดยการเรียนรู้จากครูและผู้รู้ในชุมชนที่อยู่รอบข้าง บ้านและวัดเป็นสถานที่สำคัญในการศึกษา พระจะมีหน้าที่ในการสอนธรรมะแก่พุทธศาสนิกชน ในสังคมไทยผู้ชายมักจะได้รับการศึกษามาก่อนที่จะเข้าสู่สถานะสมรส สถานะนี้ทำให้ประชาชนมีคุณธรรมและจิตใจที่มั่นคง และสามารถดำเนินชีวิตครองเรือนอย่างมีความสุขได้ นอกจากนี้ การศึกษาของไทยสมัยโบราณจำแนกออกได้เป็น 3 สมัย ซึ่งมีรายละเอียดต่อไปนี้

1) ในสมัยสุโขทัย (พ.ศ. 2324-2464) ระบบการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ประเภทหลัก คือ ประเภทแรก เน้นการศึกษาสำหรับผู้ชายโดยเฉพาะผู้ที่เป็นทหารเน้นการฝึกฝนในศิลปะการต่อสู้หลายประเภท ตลอดจนกลยุทธ์การต่อสู้ขั้นสูง การศึกษาประเภทที่สองสำหรับพลเรือนชายและหญิง พลเรือนชายศึกษาไตรเวท (พระเวท 3 ประการ) โหราศาสตร์ การแพทย์ และวิชาอื่น ๆ ในทางกลับกัน พลเรือนหญิงได้รับการฝึกอบรมด้านช่างฝีมือสตรีเรียนรู้ทักษะที่จำเป็น เช่น การปลูกฝังนิสัยที่ดี มารยาท การทำอาหารและการจัดการครัวเรือนเพื่อเตรียมความพร้อมให้เป็นแม่บ้านที่มีความสามารถในอนาคต นอกจากนี้ ยังมีแผนกพิเศษเฉพาะด้านการศึกษาพระพุทธศาสนาและการจัดการศึกษาในช่วงสมัยสุโขทัย และแผนกนี้มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมพระพุทธศาสนาและศิลปศาสตร์ พ่อขุนรามคำแหงมหาราชลึงกับเชลยช่างชาวจีนมาแนะนำศิลปการทำเครื่องสังคโลก มีการประดิษฐ์อักษรไทยขึ้นจนทำให้งานวรรณกรรมมีความเจริญรุ่งเรือง มีการสอนภาษาไทยในพระบรมมหาราชวังและวรรณกรรมสำคัญ ๆ เช่น หนังสือไตรภูมิพระร่วงและตำหรับทำวศรจุฬาลักษณ์ กล่าวโดยสรุปแล้วระบบการศึกษาในสมัยสุโขทัยเน้นการฝึกทหาร ศิลปศาสตร์ พระพุทธศาสนากับการพัฒนาทักษะทางวัฒนธรรมที่สำคัญ

2) สมัยกรุงศรีอยุธยา (พ.ศ. 1893 - 2310) เป็นราชธานีอันยาวนาน 417 ปี ซึ่งมีความเจริญทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้เกิดจากมีชนชาติต่าง ๆ ในยุโรปและเอเชียเข้ามาติดต่อค้าขายและเข้ามาเพื่อตั้งหลักแหล่งหากินในดินแดนไทย เช่น จีน มอญ ญวน เขมร อินเดียและอาหรับ และตั้งแต่รัชสมัยพระรามาธิบดีที่ 2 ชาติตะวันตกได้เริ่มเข้ามาติดต่อค้าขาย เช่น โปรตุเกสเข้ามาเป็น

ชาติแรกและมีชนชาติอื่น ๆ ติดตามมา เช่น ฝรั่งเศส อังกฤษ เป็นต้น มีผลให้การศึกษาไทยมีความเจริญขึ้น โดยเฉพาะในรัชสมัยสมเด็จพระเจ้าปราสาททองและสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ซึ่งลักษณะการจัดการศึกษาสมัยกรุงศรีอยุธยามีรูปแบบการจัดการศึกษาคือ การศึกษาวิชาสามัญ เน้นการอ่าน เขียน เรียนเลข อันเป็นวิชาพื้นฐานสำหรับการประกอบสัมมาอาชีพของคนไทย พระโหราธิบดีได้แต่งแบบเรียนภาษาไทย ชื่อ “จินตามณี” ถวายสมเด็จพระนารายณ์มหาราชซึ่งใช้เป็นแบบเรียนสืบมาเป็นเวลานาน การศึกษาทางด้านศาสนา การศึกษาทางด้านภาษาศาสตร์และวรรณคดี การศึกษาของผู้หญิง และการศึกษาวิชาการด้านทหาร

3) สมัยธนบุรีและรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ. 2311 - 2411) การศึกษาในสมัยนี้บ้านและวัดยังคงมีบทบาทเหมือนเดิม การจัดการศึกษาในช่วงนี้ มีดังนี้

(1) สมัยพระเจ้ากรุงธนบุรี นับว่าเป็นระยะเก็บรวบรวมสรรพตำราจากแหล่งต่าง ๆ ที่รอดพ้นจากการทำลายของพม่า เน้นการทำนุบำรุงตำราทางพุทธศาสนา ศิลปะและวรรณคดี

(2) สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ทรงฟื้นฟูการศึกษาด้านอักษรศาสตร์ วรรณคดี มีการแต่งรามเกียรติ์ได้เค้าโครงเรื่องมาจากอินเดียเรื่อง รามายณะ ศิลปะ กฎหมาย เช่น กฎหมายตรา 3 ดวง และหลักธรรมทางศาสนา มีการสังคายนาพระไตรปิฎก

(3) สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย เริ่มมีชาวยุโรปเข้ามาติดต่อทางการค้ากับไทยใหม่เนื่องจากยุโรปมีการปฏิวัติอุตสาหกรรมทำให้เปลี่ยนระบบการผลิตจากการใช้มือมาใช้เครื่องจักรกลที่ใช้พลังงานจากไอน้ำสามารถผลิตสินค้าได้มากขึ้น ส่งเสริมการศึกษาทั้งวิชาสามัญ โหราศาสตร์ ดาราศาสตร์ (astronomy) จริยศาสตร์ (ethics) มีการตั้งโรงเรียนหลวงขึ้นในพระบรมมหาราชวังเป็นที่ให้การศึกษา

(4) สมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงส่งเสริมการศึกษาด้านศาสนาเป็นพิเศษ มีการจารึกวิชาความรู้สามัญและวิชาชีพลงในแผ่นศิลาประดับไว้ตามระเบียบวัดพระเชตุพนจนมีผู้กล่าวว่าเป็น “มหาวิทยาลัยแห่งแรกของไทย” มีการใช้หนังสือไทยชื่อ “ประถม ก กา” และ “ประถมมาลา” นับเป็นแบบเรียนเล่มที่ 2 และ 3 ต่อจาก “จินตามณี” ของพระโหราธิบดี ต่อมานายแพทย์ แดเนียล บีช บรัดเลย์ (Daniel Beach Bradley) ได้ตั้งโรงพิมพ์หนังสือไทยเป็นครั้งแรกใน พ.ศ. 2379 โดยรับจ้างพิมพ์เอกสารทางราชการต่าง ๆ

(5) สมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในสมัยนี้ชาวยุโรปและอเมริกันเริ่มเข้ามาติดต่อค้าขายและสอนศาสนา มีการนำวิทยาการสมัยใหม่ ๆ เข้ามาปรับใช้ในเมืองไทยเพิ่มขึ้น และพระองค์ทรงเห็นความสำคัญของการศึกษาจึงทรงจ้างครูชาวต่างชาติคือ นางแอนนา เลียวโนเวนส์ (Anna Leonowens) มาสอนสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เมื่อ พ.ศ. 2405 จนรอบรู้ภาษาอังกฤษเป็นอย่างดี ลักษณะการจัดการศึกษาเป็นแบบดั้งเดิมคือทั้งวัดและบ้าน ในส่วนของวิชาชีพและวิชาสามัญ มีวิชาอักษรศาสตร์ วิชาธรรมชาติวิทยา (นิเวศวิทยา) หรือวิทยาศาสตร์การศึกษาของไทยสมัยโบราณ (พ.ศ. 1780 – พ.ศ. 2411) และยังเน้นการจัดการศึกษาที่วัดและบ้านโดยมีหลักสูตรเกี่ยวกับการอ่านและเขียนภาษาไทยทั้งในด้านกาพย์ กลอน โคลง ฉันท์

โหราศาสตร์ (astrology) และไสยศาสตร์ (superstition) สื่อการสอนเรียนรู้จากคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา ส่วนครูผู้สอน ได้แก่ พระภิกษุ นักปราชญ์ ราชบัณฑิต พ่อแม่ และช่างวิชาชีพระยะต่างๆ สำหรับการวัดผลและประเมินผลทางการศึกษานั้นยังไม่มีแบบแผนที่ตายตัว แต่ก็มักจะเน้นความจำและความสามารถในการประกอบอาชีพจึงจะได้รับการยกย่องและได้รับราชการ

พัฒนาการช่วงที่ 2 การศึกษาของไทยสมัยปฏิรูปการศึกษา (พ.ศ. 2412-2475)

การศึกษาของไทยในช่วงนี้มุ่งเน้นที่ให้คนเข้ารับราชการและมีความรู้ทัดเทียมชาวฝรั่ง แต่ไม่ใช่การเอาอย่างฝรั่งทั้งหมด (ทัดเทียมชาวต่างประเทศ แต่คงความเป็นเอกลักษณ์ของไทย) แบ่งออกเป็น 3 รัชสมัย ดังนี้ (เดโช สวานานนท์, 2552)

ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้ทรงปรับปรุงกิจการด้านต่างๆ ของประเทศอย่างเป็นระบบระเบียบ เช่น ระบบการเมืองการปกครอง ระบบตุลาการ การคมนาคม และการสาธารณสุข เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ด้านหนึ่งที่มีความสนใจและเน้นเป็นพิเศษคือ “การศึกษา” พระองค์ทรงตระหนักถึงความสำคัญของความรู้และทักษะในการพัฒนาประเทศ พระองค์จึงทรงเชื่อว่า “การศึกษาจะเป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศในทุกด้าน ทรงเชื่อมั่นในคุณค่าของการรู้หนังสือ การศึกษามีพลังในการไขความสำเร็จในทุกความพยายาม” ด้วยพระดำริและพระประสงค์นี้จึงได้จัดการศึกษาอย่างเป็นระบบโดยดำเนินโครงการการศึกษาระดับชาติ โรงเรียนได้ก่อตั้งขึ้นไม่เพียงแต่ในพระราชวังเท่านั้น แต่ยังจัดขึ้นในวัดวาอารามต่าง ๆ ทั่วประเทศด้วย หลักสูตรได้รับการออกแบบมาอย่างพิถีพิถัน นอกจากนี้ยังมีการสอบปลายภาคเพื่อประเมินความรู้และทักษะของนักเรียนเพื่อส่งเสริมการศึกษาต่อไป พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงริเริ่มพระราชทานทุนการศึกษา (scholarship) โดยเปิดโอกาสให้คนไทยได้ศึกษาต่อต่างประเทศและเปิดโลกทัศน์ (perspective) ให้กว้างไกล ดังนั้น การปฏิรูปการศึกษาที่ดำเนินการในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยต่าง ๆ รวมถึงการทบทวนและปรับปรุงแนวปฏิบัติที่มีอยู่ การปฏิรูปเหล่านี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้แน่ใจว่าการศึกษาจะเข้าถึงได้มากขึ้น ครอบคลุม และสอดคล้องกับความต้องการของประเทศ (ประไพ เอกอุ้น, 2552) ซึ่งการปฏิรูปการศึกษาในประเทศไทยได้รับอิทธิพลจากปัจจัยต่าง ๆ รวมทั้งการนำแนวคิดและเทคโนโลยีสมัยใหม่ของตะวันตกมาใช้ ในช่วงต้นศตวรรษที่ 19 มีการรับรู้ถึงภัยคุกคามจากมหาอำนาจและความกังวลใจเกี่ยวกับภัยคุกคามดังกล่าวยังคงมีอยู่ นอกจากนี้ การเผยแพร่ลัทธิจักรวรรดินิยม (Imperialism) ไปยังประเทศในเอเชียก็มีผลกระทบด้วยเช่นกัน การมีบุคคลที่มีความรู้และความสามารถมีความสำคัญมากขึ้นเรื่อย ๆ เพื่อให้สามารถรับมือกับความท้าทายของโลกที่เปลี่ยนแปลงไป รัฐบาลตระหนักถึงความจำเป็นในการปรับปรุงและขยายบริการซึ่งนำไปสู่การจัดตั้งโรงเรียนที่มุ่งเน้นในการเตรียมบุคคลโดยเฉพาะสำหรับตำแหน่งราชการด้วยโครงสร้างที่เปลี่ยนแปลงไปของสังคมไทย รวมถึงการเลิกทาส (slave) และการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่เพิ่มขึ้น (international relationship) ทำให้มีการตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาในฐานะเครื่องมือในการพัฒนาประเทศมากขึ้น การเสด็จพระราช

ดำเนินไปยังทั้งเอเชียและยุโรปของฝ่าพระบาทก็มีส่วนสำคัญเช่นกัน มีบทบาทสำคัญในการกำหนดแนวความคิดในการปฏิรูปการศึกษา การได้สัมผัสกับระบบและแนวปฏิบัติการศึกษาที่แตกต่างกันในต่างประเทศได้ให้ข้อมูลเชิงลึกที่มีคุณค่าและเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาการศึกษาในประเทศไทย กล่าวได้ว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิรูปการศึกษาในประเทศไทย ได้แก่ แนวคิดและเทคโนโลยีตะวันตกสมัยใหม่ ความกังวลเกี่ยวกับภายนอก ภัยคุกคาม การแผ่ขยายของจักรวรรดินิยม ความต้องการบุคคลที่มีความสามารถ การปรับปรุงบริการจัดการภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และอิทธิพลของการเสด็จประพาสต่างประเทศของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

พัฒนาการช่วงที่ 3 การศึกษาสมัยการปกครองระบอบรัฐธรรมนูญ (พ.ศ. 2475 – ปัจจุบัน) กล่าวได้ว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาของไทย ครอบคลุมประเด็นดังนี้ (ประไพ เอกอุ่น, 2552)

ประเด็นที่ 1. นโยบายการจัดการศึกษาของคณะราษฎรไทยซึ่งเปลี่ยนแปลงการปกครองรัฐบาลจาก “ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์” มาเป็น “ระบอบประชาธิปไตย” เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 โดยมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาแก่ประชาชนอย่างเต็มรูปแบบและทั่วถึง คณะราษฎรเชื่อว่าการที่ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในการปกครองระบอบประชาธิปไตยจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องจัดให้มีการศึกษาอย่างทั่วถึง พวกเขาเชื่อว่าพลเมืองที่มีการศึกษาดีจะมีส่วนช่วยให้ประเทศเจริญรุ่งเรือง คำแถลงนโยบายของรัฐบาลพระยามโนปกรณนิติธาดา (นายกรัฐมนตรีคนแรก) ในปี พ.ศ. 2475 เน้นย้ำถึงความจำเป็นในการขยายการศึกษาให้กว้างขวางซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ มีการเรียกร้องให้มีการขยายหลักสูตรของโรงเรียนและมหาวิทยาลัยให้ทัดเทียมกับประเทศที่เจริญแล้ว ซึ่งรวมถึงการเปรียบเทียบหลักสูตรของประเทศต่าง ๆ และการนำหลักสูตรที่ถือว่ามีความเหมาะสมกว่ามาใช้ พร้อมนี้รัฐบาลชุดต่อ ๆ มายังได้พยายามให้การศึกษแก่ประชาชนทั่วไปด้วย อย่างไรก็ตามการพัฒนาประเทศก็กำลังเผชิญกับความท้าทายที่เกิดขึ้นในขณะนั้นโดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ ทำให้เกิดความยุ่งยากในการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และถึงแม้จะมีความท้าทายเหล่านี้ รัฐบาลยังคงมุ่งมั่นที่จะปรับปรุงการศึกษาเพื่อให้บรรลุความเท่าเทียมกับประเทศที่มีอารยธรรมอื่น ๆ

ประเด็นที่ 2. ในช่วงที่เกิดสงครามโลกครั้งที่สองระหว่างปี พ.ศ. 2484 - 2488 ประเทศไทยได้รับผลกระทบโดยตรงจากสงคราม ผลกระทบต่อประเทศไทยมีความรุนแรงส่งผลกระทบในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา ผลพวงของสงครามทำให้ประเทศไทยอยู่ในสภาพเสียหายมากจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือทางการเงินเพื่อช่วยในการพัฒนาประเทศ ประเทศไทยได้ขอการสนับสนุนทางการเงินจากธนาคารโลก (World Bank) และสมัครเป็นสมาชิกในองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ประเทศไทยจึงได้รับความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ และได้เปิดรับแนวคิดใหม่ ๆ ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาประเทศได้ รวมทั้งส่งผลให้แนวคิดเรื่องการศึกษาในประเทศไทยมีการ

พัฒนาการช่วงที่ 4 สภาพการศึกษาไทย

การจัดการศึกษาไทยมีระบบการบริหารเป็นระบบราชการที่เป็นส่วนหนึ่งของระบบบริหารราชการแผ่นดิน แบ่งออกเป็นการบริหารส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น โดยมีหน่วยงานต่าง ๆ ที่รับผิดชอบในประเด็นของการบริหารการศึกษาดังต่อไปนี้ (เจือจันทร์ จงสถิตอยู่, 2540)

1. การบริหารการศึกษาและการบริหารของส่วนกลาง หน่วยงานที่รับผิดชอบ ได้แก่ (1) สำนักงานนายกรัฐมนตรี (สนร.) มีสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบ (2) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) กับดูแลการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยทั้งของรัฐและของเอกชน (3) กระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) รับผิดชอบการจัดการศึกษาระดับก่อนวัยเรียน ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา การศึกษานอกโรงเรียน นอกจากนั้นยังรับผิดชอบงานด้านพลศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ซึ่งมีหน่วยงานระดับกรม 14 หน่วยงาน และมีเขตการศึกษา 12 เขต (4) กระทรวงมหาดไทย (มท.) มีองค์กรท้องถิ่นรับผิดชอบในการจัดการศึกษา ได้แก่ เทศบาลเมืองพัทยา และกรุงเทพมหานคร และ (5) กระทรวงอื่น ๆ จัดการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ เช่น กระทรวงกลาโหม มีโรงเรียนนายทหารทุกเหล่าทัพ วิทยาลัยพยาบาล วิทยาลัยแพทยศาสตร์ โรงเรียนดุริยางค์ โรงเรียนช่างฝีมือ โรงเรียนนายสิบ เป็นต้น กระทรวงสาธารณสุข มีวิทยาลัยพยาบาล โรงเรียนอนามัย กระทรวงคมนาคม มีโรงเรียนวิศวกรรมรถไฟ เป็นต้น กระทรวงการคลัง มีโรงเรียนศุลกากร และกระทรวงเกษตร มีโรงเรียนชลประทาน โรงเรียนป่าไม้ เป็นต้น

2. การบริหารการศึกษาและการบริหารส่วนภูมิภาค มีเขตจังหวัดเป็นเขตจัดการศึกษา หน่วยงานการศึกษาในเขตจังหวัด แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ (1) หน่วยงานส่วนจังหวัด ได้แก่ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานศึกษาธิการอำเภอ และหน่วยงานที่เจ้าสังกัดในส่วนกลางมอบอำนาจให้ผู้ว่าราชการจังหวัดดูแลรับผิดชอบ และ (2) หน่วยงานส่วนกลาง เป็นหน่วยงานส่วนงานที่ตั้งอยู่ในเขตจังหวัดแต่ขึ้นตรงกับส่วนกลาง เช่น สำนักงานศึกษาธิการเขต มหาวิทยาลัย วิทยาลัยนาฏศิลป์ วิทยาลัยพลศึกษา วิทยาเขตต่าง ๆ ของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล อาชีวศึกษา และวิทยาลัยชุมชน เป็นต้น

3. การบริหารการศึกษาและการบริหารส่วนท้องถิ่น มีหน่วยงานและรูปแบบที่รับผิดชอบ ได้แก่ (วิโรจน์ สารรัตนะ, 2549) (1) สำนักงานการศึกษาท้องถิ่น กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยรับผิดชอบการศึกษา 2 หน่วย คือ (1) เทศบาล จัดการศึกษาระดับประถมศึกษาในเขตเทศบาล (2) เมืองพัทยา จัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาในเขตเมืองพัทยา (2) สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร (ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่สังกัดในพื้นที่ กทม.) รับผิดชอบในการจัดการศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร

สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย (higher education institution) เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมหาวิทยาลัยศิลปากร ได้นำโมเดล (model) ของทางตะวันตกมาประยุกต์ใช้โดยมหาวิทยาลัยเหล่านี้เปิดสอนการศึกษาในวิชาชีพชั้นสูงต่าง ๆ ผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันเหล่านี้มักถูกชักชวนให้เข้าร่วมรับราชการ ทั้งในช่วงความจำเป็นทางการเมืองใน

อดีตและในสมัยล่าสุดที่ประเทศไทยได้ดำเนินการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในขณะที่ประเทศเริ่มดำเนินการตามเส้นทางการพัฒนามีความต้องการผู้เชี่ยวชาญที่มีทักษะเพิ่มมากขึ้นเพื่อสนับสนุนความก้าวหน้าของประเทศ ส่งผลให้มีการจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาขึ้นหลายแห่งไม่เพียงแต่ในพื้นที่ภาคกลางเท่านั้นแต่ยังตั้งอยู่ในพื้นที่ส่วนภูมิภาคด้วย (วิจิตร ศรีสะอ้าน, 2548) สถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการจากประเทศที่พัฒนาแล้วและนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับความต้องการและบริบทของประเทศไทย ทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการนำการค้นพบและความก้าวหน้าจากโลกตะวันตกมาสู่นักเรียนช่วยให้พวกเขาใช้ความรู้ทางวิชาการและเทคโนโลยีนี้เพื่อสนับสนุนการพัฒนาประเทศทำให้สามารถเทียบได้กับประเทศตะวันตกที่พัฒนาแล้ว (วิทย์ วิศทเวทย์, 2550)

วิกฤตการศึกษาไทยในยุค 4.0

ในปัจจุบันสถานการณ์โลกได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีการแข่งขันในด้านต่าง ๆ ที่สูงมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านการค้าและเทคโนโลยี ประเทศไทยได้นำนโยบาย “Thailand 4.0” มาขับเคลื่อนประเทศโดยเฉพาะด้านการศึกษาและการพัฒนาคนให้มีความรู้ความสามารถซึ่งต้องเน้นด้านคุณธรรม จริยธรรม และความซื่อสัตย์เพื่อเป็นการสร้างคนดีไปสู่สังคม ที่ผ่านมาสำนักรงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้พยายามที่จะพัฒนาโรงเรียนต่าง ๆ ให้เป็นโรงเรียนตามแนววิฤตและโรงเรียนคริสต์เพื่อเป็นการปลูกฝังคุณธรรมในเด็กไทยตั้งแต่วัยเด็กให้มีคุณลักษณะที่ประเทศต้องการ เช่น ระบบการศึกษาของฟินแลนด์และจีนที่ได้นำระบบการวัดผลแบบ PISA (Program for International Student Assessment) มาประยุกต์ใช้ในระบบการศึกษาและพัฒนาเด็กจนประสบความสำเร็จเชิงประจักษ์โดยเฉพาะในประเทศจีนที่มณฑลเซี่ยงไฮ้ (Shanghai) พบว่า เด็กนักเรียนมีผลคะแนน PISA ในการสอบวัดผลทางด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับดีมาก และ วิลาสินี วัฒนมงคล (2561) ได้สะท้อนวิกฤตการศึกษาไทยในยุค 4.0 โดยผู้เขียนได้สรุปในประเด็นดังนี้ คือ

ประเด็นที่หนึ่ง ประเทศไทยกำลังเผชิญกับความท้าทาย (Challenge) ของสังคมสูงวัยซึ่งส่งผลให้จำนวนการเกิดใหม่ของเด็กลดลงในแต่ละปี ส่งผลให้เกิดความไม่สมดุล (Imbalance) ระหว่างจำนวนโรงเรียนและมหาวิทยาลัยที่มีอยู่กับการที่จำนวนนักศึกษาที่ลดลง สถานการณ์นี้ส่งผลให้จำนวนนักเรียนในโรงเรียนรัฐบาลและเอกชนลดลง ส่งผลให้กระทรวงศึกษาธิการต้องพิจารณาลดขนาดและปิดโรงเรียนจำนวนมาก ดังนั้น เพื่อแก้ไขปัญหากระทรวงศึกษาธิการควรใช้ข้อมูลประชากรของประเทศไทย ข้อมูลงบประมาณการเพื่อวางแผนการปิดโรงเรียนอย่างรอบคอบเพื่อลดผลกระทบต่อประชากร การพิจารณาความต้องการด้านการศึกษาในอนาคตของเด็กที่เหลืออยู่เป็นสิ่งสำคัญ รวมทั้งการจัดสรรจำนวนครูที่เหมาะสมในแต่ละพื้นที่ที่เหมาะสม การทำเช่นนี้ช่วยให้กระทรวงศึกษาธิการมั่นใจได้ว่าทรัพยากรและกำลังคนจะถูกใช้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อรับมือกับความท้าทายของสังคมสูงวัยและอัตราการเกิดของเด็กที่ลดลง กระทรวงศึกษาธิการควรวางแผนการปิด

โรงเรียนอย่างมีกลยุทธ์ โดยคำนึงถึงบัญชีประมาณการประชากรไทยซึ่งจะช่วยลดผลกระทบต่อประชากรให้เหลือน้อยที่สุดและรับประกันว่าทรัพยากรได้รับการจัดสรรอย่างมีประสิทธิภาพ

ประเด็นที่สอง ปัญหาความไม่เท่าเทียมกัน (Inequality) ในคุณภาพการศึกษาในประเทศไทยถือเป็นข้อกังวลที่สำคัญ แม้ว่ารัฐบาลได้พยายามรับประกันการเข้าถึงการศึกษาสำหรับทุกคน แต่การมุ่งเน้นที่การเข้าถึงเพียงอย่างเดียวนั้นไม่เพียงพอ เป็นเรื่องจริงที่มีความคิดริเริ่มเพื่อให้การศึกษาฟรีจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษาในระดับอุดมศึกษา (กยศ.) นอกจากนี้ยังมีพื้นที่ของมหาวิทยาลัยที่มีการแข่งขันน้อยเมื่อเทียบกับในอดีต อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่น่าตกใจอยู่ที่คุณภาพการศึกษาของไทยที่ไม่เท่าเทียมกัน ผลการทดสอบ PISA ของไทยในด้านการอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ระบุว่านักเรียนไทยเกือบ 80 เปอร์เซ็นต์มีคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยทั่วโลก เมื่อเปรียบเทียบกับแล้ว ในสิงคโปร์มีนักเรียนเพียง 20-30 เปอร์เซ็นต์เท่านั้นที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยทั่วโลก ความแตกต่างที่ชัดเจนประเด็นนี้ได้สะท้อนถึงคุณภาพการศึกษาของไทยที่ตกต่ำลงไปเมื่อทำการวัดผลหรือเปรียบเทียบกับมาตรฐานสากล ดังนั้น ควรมีความพยายามในการแก้ไขปัญหาและมุ่งเน้นไปที่การปรับปรุงคุณภาพการศึกษาโดยรวมในประเทศไทย จำเป็นต้องมีแนวทางที่ครอบคลุมซึ่งนอกเหนือไปจากการเข้าถึงเพื่อให้แน่ใจว่านักเรียนจะได้รับการศึกษาคุณภาพสูงที่เตรียมพวกเขาให้พร้อมสำหรับความท้าทายในอนาคต

ประเด็นที่สาม มีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนการศึกษาและการเงินของชาติในหลายประการ เช่น ปัญหาหนึ่งคือความไม่เชื่อมโยงระหว่างการวางแผนการศึกษาระดับชาติกับยุทธศาสตร์ชาติ ปัญหาสามารถนำไปสู่ความไม่ตรงกันระหว่างทักษะและความรู้ที่เกิดจากระบบการศึกษากับความต้องการของประเทศ อีกประเด็นหนึ่งคือการให้ความสำคัญกับการได้รับใบรับรองกระดาษและปริญญามากเกินไป โดยที่นักเรียนเมืองมักเรียนปริญญาเอก และผลผลิตทางการศึกษา (degree) ที่อาจไม่ตรงกับความต้องการของประเทศ สิ่งนี้ส่งผลให้นักศึกษาระดับปริญญาเอกที่มีคุณภาพต่ำจำนวนมากโดยเฉพาะในสาขาสังคมศาสตร์ เช่น การบริหารการศึกษาและการบริหารธุรกิจ สาขาเหล่านี้ได้รับความนิยมในหมู่ผู้เรียนเนื่องจากมองว่าเรียนจบได้ง่ายกว่าและไม่ต้องใช้ทรัพยากรห้องปฏิบัติการราคาแพง สาเหตุเบื้องหลังประการหนึ่งของปัญหาเหล่านี้คือการจัดหาเงินทุนเพื่อการศึกษา รวมถึงกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) สิ่งสำคัญคือต้องจัดสรรเงินทุนตามความต้องการของประเทศโดยให้กู้ยืมเฉพาะในพื้นที่ที่ขาดแคลนผู้เชี่ยวชาญที่มีทักษะเท่านั้น ซึ่งจะทำให้ผู้สำเร็จการศึกษามีโอกาสมีงานทำและมีรายได้ที่ดีหลังจากสำเร็จการศึกษา เพื่อแก้ไขปัญหาเหล่านี้ จำเป็นต้องมีแผนยุทธศาสตร์ระดับชาติที่คำนึงถึงความต้องการของประเทศในสาขาวิชาต่าง ๆ ในการศึกษาต่อไป 10-20 ปี โดยการวิเคราะห์ช่องว่าง (gap) ในด้านต่าง ๆ ก็สามารถปรับเปลี่ยนการวางแผนการศึกษาได้อย่างเหมาะสม หากพบว่าสาขาการศึกษาบางสาขามีอุปทาน (supply) มากเกินไป ควรมีมาตรการเพื่อชะลอการผลิตในพื้นที่เหล่านั้น ในทางกลับกันหากคาดการณ์ว่าสาขาบางสาขาจะเป็นที่ต้องการสูง การวางแผนการศึกษาควรมุ่งเน้นไปที่การตอบสนองความต้องการเหล่านั้น กล่าวคือการทบทวนและแก้ไขแผนการศึกษาระดับชาติเป็นสิ่งสำคัญ

อย่างยิ่งเพื่อให้แน่ใจว่าแผนดังกล่าวสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติระยะยาว และเพื่อแก้ไขปัญหปัจจุบันของอุปทานส่วนเกินและไม่ตรงกันระหว่างการศึกษและความต้องการของชาติ

ประเด็นที่สี่ การศึกษาของครูไทยขาดคุณภาพและขาด accountability ที่จะรับผิดชอบการพัฒนานักเรียน ในยุคสมัยหนึ่งมีความจริงที่แสนระคายเคืองของครูไทยก็คือ “ใครที่เรียนอะไรไม่ได้แล้วให้ไปเรียนครู” การได้วัดจุดจบในการผลิตครูคุณภาพแบบนี้ก็นับว่าแย่แล้ว แต่ที่แย่กว่าคือหลักสูตรผลิตครูระดับปริญญาตรี ไปเน้นสอนวิชาครูมากกว่าวิชาเนื้อหา ถ้าเนื้อหาวิชาไม่แม่นยำ เรียนวิชาครูมาก และสอนได้ไม่ดี ก็น่าจะสอนในสิ่งความรู้ผิด ๆ จนนักเรียนจำฝังใจในความรู้ที่ผิดหรือไม่แม่นยำ

ประเด็นที่ห้า เป็นเรื่องน่ากังวลที่ได้ยินว่าการศึกษาของครูไทยขาดคุณภาพและความรับผิดชอบต่อปัญหาของการที่ใครก็ตามที่สามารถเป็นครูได้โดยไม่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมนั้นเป็นปัญหาอย่างแน่นอน นอกจากนี้ หากการศึกษาของครูมุ่งเน้นไปที่วิธีการสอนเป็นหลักมากกว่าความรู้ด้านเนื้อหา อาจส่งผลให้ครูให้ข้อมูลที่ผิดหรือไม่ถูกต้องหรือไม่ถูกต้องแก่นักเรียนโดยไม่รู้ตัว สิ่งนี้อาจส่งผลเสียต่อการเรียนรู้และการพัฒนาของนักเรียน เป็นสิ่งสำคัญสำหรับโปรแกรมการศึกษาของครูในการจัดลำดับความสำคัญทั้งทักษะการสอนและความรู้ในวิชาที่แข็งแกร่ง

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่าในยุคไทยแลนด์ 4.0 ระบบการศึกษาของไทยประสบปัญหาวิกฤติหลายประการคือ ประเทศกำลังต่อสู้กับความท้าทายของสังคมสูงวัย ส่งผลให้อัตราการเกิดใหม่ลดลง และความไม่สมดุลระหว่างจำนวนสถาบันการศึกษากับจำนวนนักศึกษาที่ลดน้อยลง มีประเด็นสำคัญเกี่ยวกับความไม่เท่าเทียมกันในคุณภาพการศึกษาทั่วประเทศไทย โดยมีความแตกต่างระหว่างพื้นที่ชนบทและในเมือง นอกจากนี้ยังมีการขาดการเชื่อมต่อระหว่างการวางแผนการศึกษาระดับชาติกับยุทธศาสตร์ชาติโดยรวม ซึ่งขัดขวางการดำเนินการตามนโยบายการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการขาดคุณภาพและความรับผิดชอบต่อการศึกษาของครูไทยเป็นปัญหาเร่งด่วน เนื่องจากส่งผลต่อการพัฒนานักเรียน การที่ใครก็ตามสามารถเป็นครูได้โดยไม่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมยิ่งทำให้ปัญหารุนแรงขึ้น ประเด็นเหล่านี้เน้นย้ำถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการปฏิรูประบบการศึกษาของไทยอย่างครอบคลุมเพื่อจัดการกับความท้าทายเหล่านี้และจัดให้มีการศึกษาที่มีคุณภาพสำหรับทุกคน

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่สำคัญอย่างยิ่งในการปฏิรูปการศึกษาเพื่อให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เพื่อให้ระบบการศึกษาเป็นกลไกหลักที่สามารถส่งเสริมให้ประเทศเจริญก้าวหน้าและส่งเสริมให้เยาวชนพัฒนาตนเองได้อย่างครบถ้วน ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำที่เน้นจริยธรรมและเหมาะสมและมีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพในการดำเนินงาน โดยใช้กลยุทธ์ที่เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงแบบพลิกผัน (disruptive) ที่เกิดขึ้นในยุคสมัยปัจจุบัน ซึ่งเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของบริบททางเศรษฐกิจ

และสังคมในยุคดิจิทัล (digital revolution) และการเปลี่ยนแปลงสู่อุตสาหกรรม 4.0 ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นตัวแทนที่สำคัญในการจัดการศึกษา เนื่องจากมีอำนาจในการตัดสินใจและกำหนดนโยบายต่าง ๆ ของสถานศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะที่ดีทั้งทางด้านคุณวุฒิและคุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้สามารถประสบความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาได้ นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นตัวแทนที่สำคัญในการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา เนื่องจากเป็นตัวอย่างในการปฏิรูปและปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้และการบริหารให้กับครู นักเรียน พ่อแม่ผู้ปกครองและชุมชน นอกจากนี้ ผู้บริหารยังควรใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารการศึกษา (กัญญาภักดิ์ ไข่มเพชร และจุฬาพรณภรณ์ ธนะแพทย์, 2565) และจากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า มีนักวิชาการที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร (ethical leadership of executives) ดังนี้

Burns, J.M. (1978) ได้เสนอทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยเน้นที่ผู้บริหารควรมีภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน ซึ่งเป็นวิธีการที่ผู้บริหารจะจูงใจผู้ตามให้ปฏิบัติตามคาดหวัง ผ่านการกำหนดข้อกำหนดงานชัดเจนและให้รางวัลเพื่อแลกเปลี่ยนกับความพยายามในการบรรลุเป้าหมายของผู้ตาม การแลกเปลี่ยนนี้จะส่งผลให้สมาชิกพึงพอใจในการทำงานร่วมกันเพื่อความสำเร็จของงานซึ่ง Burns แบ่งประเภทของผู้นำออกเป็น 3 ลักษณะหลัก ได้แก่ (1) ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน (transactional leadership) ผู้นำที่เชื่อในการติดต่อและแลกเปลี่ยนกับผู้ตาม โดยการกำหนดข้อกำหนดงานและให้รางวัลในการบรรลุเป้าหมาย การแลกเปลี่ยนนี้เน้นที่ผลประโยชน์ร่วมกัน (2) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (transformational leadership) ผู้นำที่มีความตระหนักรู้ถึงความต้องการของผู้ตาม พยายามสร้างการตอบสนองสูงและพัฒนาผู้ตาม โดยกระตุ้นและยกย่องในกระบวนการที่ทำให้ผู้ตามเปลี่ยนแปลงและเติบโต มี “Domino Effect” ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อไป (3) ผู้นำจริยธรรม (ethical leadership) ผู้นำที่สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงที่เน้นความต้องการของผู้ตาม โดยควรมีความสัมพันธ์กับผู้ตามในด้านความต้องการ ความปรารถนา ค่านิยม และยึดจริยธรรมสูงสุดคือความเป็นธรรมและความยุติธรรมในสังคม ดังนั้น ผู้นำลักษณะนี้มุ่งสู่การเปลี่ยนแปลงที่ตอบสนองความต้องการและความจริงใจของผู้ตาม

จากข้อมูลของ Hicks (2010) พบว่าปัญหาในปัจจุบันที่ส่งผลกระทบต่อความเป็นผู้นำอย่างมีจริยธรรมสามารถแบ่งได้เป็น 6 ปัจจัย ได้แก่ (1) ลักษณะส่วนบุคคล (2) ลักษณะนิสัยที่ยอมรับกันโดยทั่วไป (3) ความสามารถในการต่อต้าน (4) ปัจจัยตามสถานการณ์ (5) การยึดมั่นในมาตรฐานทางกฎหมาย และ (6) อิทธิพลทางวัฒนธรรม

ไพฑูรย์ สีนารัตน์ (2557) ได้กล่าวถึงทักษะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 7 ทักษะ ดังนี้ (1) ทักษะทางด้านเทคโนโลยี (computing and ICT literacy) (2) ความสนใจใคร่รู้และจินตนาการ (curiosity and imagination) (3) การคิดวิจารณ์ญาณและการแก้ปัญหา (critical thinking and problem solving) (4) ความคิดสร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรม (production and innovation) (5)

ทักษะในการสื่อสารและร่วมมือ (communicational collaboration) (6) การคิดในเชิงธุรกิจและทักษะประกอบการ (corporate and entrepreneurial spirit) (7) ทักษะการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมและการสนใจต่อโลก (cross cultural & global awareness)

เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2559) ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ (ICT) และผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อการใช้ ICT ให้เหมาะสม เกิดประโยชน์สูงสุด อย่างคุ้มค่าแท้จริง ดังนั้น คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลจึงควรเป็นดังต่อไปนี้ (1) กำหนดวิสัยทัศน์ด้าน ICT ของสถานศึกษาให้ชัดเจน (2) การบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานให้สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ Hardware, Software, Network สะดวกต่อการใช้งาน (3) การสร้างวัฒนธรรมการทำงานและบรรยากาศสถานศึกษาให้มีการใช้ ICT อย่างแพร่หลาย (4) การฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรทุกคนของสถานศึกษาให้มีความรู้ความสามารถด้าน ICT อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ (5) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องหาต้นให้เป็นตัวอย่างที่ดีสามารถใช้ ICT ในการปฏิบัติงานอย่างได้เหมาะสม (6) ส่งเสริมสนับสนุนสร้างแรงจูงใจครูอาจารย์บุคลากรทุกคนของสถานศึกษาให้หาความรู้ความสามารถด้าน ICT และเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่สถานศึกษาจัดให้มาสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ (7) จัดให้มีระบบการกำกับติดตามและการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการใช้ ICT

เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2559) ได้เน้นถึงความสำคัญของการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ซึ่งต้องการการเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เพื่อให้การนำ ICT มีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์สูงสุด ดังนั้น คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลควรมีดังนี้ (1) กำหนดวิสัยทัศน์ด้าน ICT ของสถานศึกษาให้ชัดเจน การมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนจะช่วยให้ทุกระดับขององค์กรเข้าใจและร่วมมือในการนำระบบมาใช้ในทุกๆ ด้านของการบริหาร (2) การบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานต้องมีการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐาน เช่น Hardware, Software, Network ให้สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การนำเทคโนโลยีเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ (3) การสร้างวัฒนธรรมการทำงานและบรรยากาศ สถานศึกษาควรสร้างบรรยากาศที่สนับสนุนการใช้ ICT และสร้างวัฒนธรรมการทำงานที่เน้นการนำเทคโนโลยีมาเป็นส่วนหนึ่งของทุกกิจกรรม (4) การฝึกอบรมพัฒนาบุคลากร การทำให้บุคลากรทุกระดับมีความรู้และความสามารถในการใช้ ICT เป็นส่วนสำคัญเพื่อให้สามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงาน (5) ผู้บริหารเป็นตัวอย่างที่ดี ผู้บริหารควรเป็นตัวอย่างที่ดีในการใช้งาน ในการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสมเพื่อสร้างแรงจูงใจและการนำทางสู่การใช้ 'ko' ในทางที่ถูกต้อง (6) ส่งเสริมสนับสนุนการสร้างนวัตกรรม สถานศึกษาควรสนับสนุนและส่งเสริมให้ครู อาจารย์ และบุคลากรทุกคนมีความรู้ความสามารถเพื่อสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ (7) ระบบการกำกับติดตามและการให้คำปรึกษา: การมีระบบการกำกับติดตามและการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการใช้ ICT จะช่วยให้ทุกคนมีการนำ ICT เข้าสู่กิจกรรมของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารจัดการองค์กรให้บรรลุผลอันพึงประสงค์ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาคือตัวแปรสำคัญ (important variable) ที่จะทำให้สถานศึกษา โรงเรียน จัดการศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์ (intention) ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและสิ่งสำคัญคือให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ด้วยแล้วนั้นไม่ใช่เรื่องง่าย แต่นั่นเป็นการแสดงถึงศักยภาพอันสูงส่ง (divine potential) ของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะสามารถฟันฝ่าอุปสรรคเหล่านี้ไปได้

สรุป

ในศตวรรษที่ 21 สังคมโลกเดิม ๆ มีการเปลี่ยนแปลงมากมายทั้งการเคลื่อนย้ายผู้คน สื่อ เทคโนโลยี และทรัพยากรจากทุกมุมโลกอย่างรวดเร็วและสะดวก มีความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครองระหว่างภูมิภาค ประเทศและชุมชนทำให้มีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงของความรู้และข้อมูลตลอดเวลาด้วยการเคลื่อนไหวของสังคมที่รวดเร็วและการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ การจัดการศึกษาและการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ไม่ใช่การถ่ายทอดความรู้เท่านั้น แต่เป็นการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเน้นการเรียนรู้เพื่อสร้างเสริมแรงบันดาลใจให้มีชีวิตอย่างมีความหมาย การจัดศึกษาและการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้องมีเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาบุคลากรให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ โดยมุ่งสู่การสร้างบุคลากรที่มีสติปัญญา ความรู้ คุณธรรม และวิถีชีวิตที่มีความสุข ซึ่งต้องการการเรียนรู้เพื่อการปรับตัวอยู่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีการเชื่อมโยงกับชุมชนและสังคม, และสามารถนำความรู้และทักษะไปใช้ในการปฏิบัติจริงได้ นอกจากนี้ การศึกษาในปัจจุบันยังเกิดการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่ทำให้การเรียนรู้ไม่จำกัดเพียงในห้องเรียนเท่านั้น ผู้คนสามารถเรียนรู้ออนไลน์ได้ทุกที่ทุกเวลาและมีการเข้าถึงข้อมูลจากทั่วโลก. การเรียนรู้เพื่อรู้ เพื่อปฏิบัติจริงและเพื่อการเปลี่ยนแปลงมีความสำคัญ และการสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เข้าถึงแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพเป็นส่วนสำคัญ และการปรับหลักคิดและหลักปฏิบัติในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคลากรและประชาชนในสังคม ดังนั้น การศึกษาและการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้องการการปรับตัวและนโยบายการศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา ชุมชนและสังคมโลก

ข้อค้นพบใหม่

ในยุคไทยแลนด์ 4.0 มหาวิทยาลัยมีความสำคัญในการพัฒนาแนวทางการเรียนการสอนเพื่อให้นักศึกษามีความพร้อมทั้งในด้านทฤษฎีและทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานในสังคมที่เต็มไปด้วยเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้เขียนค้นพบแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนบนพันธกิจของมหาวิทยาลัยในไทย 4.0 ควรประกอบด้วยบริบทต่อไปนี้ คือ ประเด็นที่หนึ่ง คือ เทคโนโลยีในการเรียนรู้ (EdTech) การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสอนและเรียนรู้ เช่น การใช้แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ การสร้างคอร์สเรียน

ออนไลน์ (online) และการใช้แอปพลิเคชัน (application) การเรียนรู้เพื่อเสริมทักษะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาหรืออุตสาหกรรมที่นักศึกษา กำลังศึกษา ประเด็นที่สอง คือ การเรียนรู้แบบประสบการณ์ (experiential learning) การให้นักศึกษาได้มีประสบการณ์ในการทำงานจริง ผ่านการฝึกงาน โครงการวิจัย หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์ที่นักศึกษา กำลังศึกษา ประเด็นที่สาม คือ การพัฒนาทักษะและความรู้ที่หลากหลาย การสนับสนุนนักศึกษาในการพัฒนาทักษะที่ต้องการในสาขาวิชาของพวกเขาและการเปิดโอกาสให้พวกเขาได้รับความรู้ที่หลากหลายจากแหล่งที่มีคุณภาพ ประเด็นที่สี่ คือ การสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต (lifelong learning) การสร้างแนวทางในการสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตไม่เพียงแต่ในระหว่างระยะเวลาการศึกษาที่มหาวิทยาลัย แต่ยังในชีวิตประจำวันของบุคคล ประเด็นที่ห้า คือ การเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรม การสร้างความเข้าใจและความร่วมมือกับอุตสาหกรรม โดยการจัดทำหลักสูตรที่เป็นไปตามความต้องการของตลาดและธุรกิจ ประเด็นที่หก คือ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยีในการวัดและประเมินความรู้และทักษะของนักศึกษา ทั้งในรูปแบบการทดสอบทางออนไลน์และการประเมินผลผ่านการทำโปรเจกต์ (project) หรืองานที่แสดงผลงาน และประเด็นที่เจ็ด คือ การสร้างชุมชนแห่งสังคมการเรียนรู้ (learning communities) การสนับสนุนและสร้างพื้นที่ให้นักศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษาและผู้สนับสนุนการเรียนรู้อื่น ๆ สามารถแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์กันได้

เอกสารอ้างอิง

- กัญญาภัค ไช้เพชร และจุฬาพรธรรณ ณะแพทย์. (2565). ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในยุคศตวรรษที่ 21. วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 7(12), 52-64.
- เจือจันทร์ จงสถิตอยู่. (2540). การสัมมนาทางวิชาการ: การศึกษาเพื่อพัฒนาคนสำคัญสำหรับสังคมไทยในสองทศวรรษหน้า. ณ ห้องกมลทิพย์ โรงแรมสยามซิตี้ กรุงเทพมหานคร 13 กุมภาพันธ์ 2540
- เดโช สนวนานนท์. (2552). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ประไพ เอกอุ้น. (2542). การศึกษาไทย. กรุงเทพฯ: ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.
- ไพฑูรย์ สีนลรัตน์. (2557). ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ต้องก้าวให้พ้นกับดักของตะวันตก. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจวิทยา.
- วิทย์ วิศเวทย์. (2550). มนุษย์กับปัญหาจริยธรรม. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- วิจิตร ศรีสะอ้าน. (2548). หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหาร. เอกสารประกอบการสอนรายวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร. (เอกสารอัดสำเนา).
- วิลาลินี วัฒนมงคล. (2562). วิฤติการศึกษาไทยยุค 4.0. MBU education Journal: faculty of education Mahamakut Buddhist University, 6(1), 427-444.

- วิโรจน์ สารัตนะ. (2549) **การบริหาร : หลักการ ทฤษฎีและประเด็น ทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.
- เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2559). **การบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล (School Management in Digital Era)**.อ้างถึงใน กัญญาภัค ไช้เพชร และจุฬาพรรณภรณ์ ธนะแพทย์. (2565). **ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21**. **วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์**, 7(12), 52-64.
- Burns, J.M. (1978). **Leadership**. New York: Harper & Row.
- Hicks, Terry Allan. (2010). **Saturn Space**. New York: Marshall Cavendish Benchmark.

การเพิ่มประสิทธิภาพการศึกษาผ่านกระบวนการนิเทศแบบพี่เลี้ยง Enhancing Educational Effectiveness through Coaching Supervision

สาธิตา ตาลชัย

สุวัฒน์พงษ์ ร่มศรี

สัญญา เคนาภูมิ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Sathaka Tanchai

Suwattanapong Romsri

Sanya Kenaphoom

Roi Et Secondary Educational Service Area Office, Thailand

E-mail: sornortom@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0009-8367-7511>

Mahasarakham Provincial Education Office, Thailand

E-mail: sathaka101@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0001-8947-918X>

Rajabhat Maha Sarakham University, Thailand

Corresponding E-mail: zumsa_17@hotmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9833-4759>

วันที่รับบทความ: 20 กุมภาพันธ์ 2567; วันที่แก้ไขบทความ 25 มีนาคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 26 มีนาคม 2567

Received: February 20, 2024; Revised: March 25, 2024; Accepted: March 26, 2024

บทคัดย่อ

การนิเทศการศึกษาแบบพี่เลี้ยงทำหน้าที่เป็นองค์ประกอบสำคัญในแนวทางการพัฒนาทางวิชาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายในสภาพแวดล้อมทางการศึกษา ประกอบด้วยกระบวนการที่มีโครงสร้างซึ่งมุ่งเป้าไปที่ การสนับสนุนและเพิ่มประสิทธิภาพของพี่เลี้ยงด้านการศึกษาก่อนการสนทนาแบบไตร่ตรอง การพัฒนาทักษะ และข้อเสนอแนะอย่างต่อเนื่อง การศึกษาค้นคว้านี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายบทบาทและผลกระทบของการนิเทศ การศึกษาแบบพี่เลี้ยงภายในสถานศึกษา การดำเนินการศึกษาค้นคว้านี้ใช้วิธีการรวบรวมและวิเคราะห์วรรณกรรม ที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการฝึกสอนและผลกระทบต่อประสิทธิผลทางการศึกษา ผลการศึกษา พบว่า รูปแบบ และแนวทางการนิเทศแบบพี่เลี้ยง จำแนกออกเป็น (1) รูปแบบการนิเทศแบบดั้งเดิม ประกอบด้วย การนิเทศ แบบสะท้อนกลับ การนิเทศการพัฒนา (2) แนวทางร่วมสมัย ประกอบด้วย การนิเทศที่มุ่งเน้นโซลูชัน การ นิเทศการเปลี่ยนแปลง อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาบ่งชี้ว่าการศึกษาระบุการนิเทศการให้คำปรึกษาสอง ประเภท: โมเดลดั้งเดิม ซึ่งรวมถึงแนวทางการไตร่ตรองและการพัฒนา และแนวทางร่วมสมัย ซึ่งรวมถึงการ กำกับดูแลที่มุ่งเน้นโซลูชันและการนิเทศการเปลี่ยนแปลง หมวดหมู่เหล่านี้แสดงถึงกรอบการทำงานและ แนวทางต่างๆ ที่ใช้ในการให้คำปรึกษาด้านการกำกับดูแลเพื่อสนับสนุนการเติบโตและการพัฒนาทางวิชาชีพ

คำสำคัญ: การศึกษา; การนิเทศการศึกษา; การนิเทศแบบพี่เลี้ยง

Abstract

In professional development strategies, coaching supervision is essential, particularly in educational settings. Through reflective conversations, it is a structured process designed to support and improve the effectiveness of educational coaches. skill improvement and ongoing criticism. This study aims to clarify the function and significance of education coaching supervision in academic settings. This study was carried out by gathering and examining research on coaching supervision and how it affects the efficacy of education. The study's findings revealed that the mentorship supervision model and guidelines Reflective supervision and developmental supervision were categorized under (1) Traditional Models of Supervision. Transformational supervision and solution-focused supervision were examples of contemporary approaches. The study's findings, however, suggest that mentoring supervision can be divided into two categories: traditional models, such as developmental and reflective supervision, and modern methods, such as solution-focused and transformational supervision. The aforementioned categories denote distinct frameworks and methodologies employed in mentoring supervision with the aim of fostering professional advancement.

Keywords: Education; Educational Supervision; Coaching Supervision

บทนำ

การนิเทศการศึกษาแบบพี่เลี้ยงทำหน้าที่เป็นองค์ประกอบสำคัญในแนวการพัฒนาทางวิชาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายในสภาพแวดล้อมทางการศึกษา ประกอบด้วยกระบวนการที่มีโครงสร้างซึ่งมุ่งเป้าไปที่การสนับสนุนและเพิ่มประสิทธิภาพของพี่เลี้ยงด้านการศึกษผ่านการสนทนาแบบไตร่ตรอง การพัฒนาทักษะและข้อเสนอแนะอย่างต่อเนื่อง (Joyce & Showers, 2002) กรอบการนิเทศการศึกษานี้รับทราบถึงความท้าทายและพลวัตเฉพาะที่มีอยู่ในความสัมพันธ์การฝึกสอน โดยเน้นความสำคัญของการให้คำปรึกษาและคำแนะนำเพื่อนำทางความซับซ้อนเหล่านี้อย่างมีประสิทธิภาพ (Ingersoll & Strong, 2011) นอกจากนี้ การนิเทศการศึกษาแบบพี่เลี้ยงยังสอดคล้องกับเป้าหมายทางการศึกษาที่กว้างขึ้นในการส่งเสริมการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งการทำงานร่วมกัน และท้ายที่สุดคือการเพิ่มผลลัพธ์ของนักเรียน (Knight, 2007)

ในบริบททางการศึกษา การนิเทศการศึกษาการฝึกสอนมักจะดึงมาจากแบบจำลองและทฤษฎีการฝึกสอนที่จัดตั้งขึ้น โดยปรับให้เหมาะสมกับความต้องการและเป้าหมายเฉพาะของนักการศึกษาและผู้เรียน โดยเป็นกรอบการทำงานที่มีโครงสร้างสำหรับพี่เลี้ยงเพื่อสะท้อนการปฏิบัติของพวกเขา ระบุพื้นที่สำหรับการเติบโต และรับการสนับสนุนและข้อเสนอแนะที่ตรงเป้าหมายจากหัวหน้างานที่มีประสบการณ์ (Bachkirova, Cox, & Clutterbuck, 2014) วิธีการไตร่ตรองนี้ไม่เพียงแต่เพิ่มประสิทธิภาพในการฝึกสอนเท่านั้น แต่ยังมีส่วนช่วยในการพัฒนาวิชาชีพของพี่เลี้ยงอีกด้วย ซึ่งท้ายที่สุดแล้วจะเพิ่มคุณค่าให้กับประสบการณ์การเรียนรู้ของนักเรียน (Hargreaves & Fullan, 2012) การนิเทศการศึกษาแบบพี่เลี้ยงจึงเป็นรากฐานสำคัญในการส่งเสริมวัฒนธรรมของการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและนวัตกรรมภายในสถาบันการศึกษา

นอกจากนี้ การนิเทศการศึกษาแบบพี่เลี้ยงยังมีบทบาทสำคัญในการจัดการกับความท้าทายหลายประการที่พบในสถานศึกษา ด้วยการจัดให้มีพื้นที่ปลอดภัยสำหรับพี่เลี้ยงในการสำรวจและหารือประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการสอน การเรียนรู้ และการปฏิบัติวิชาชีพ การนิเทศช่วยอำนวยความสะดวกในการแก้ปัญหา การตัดสินใจ และการพัฒนาทักษะ (Stoltenberg & Delworth, 1987) ผ่านการสนทนาร่วมกันและการไตร่ตรองแบบมีคำแนะนำ หัวหน้างานช่วยให้พี่เลี้ยงจัดการกับประเด็นขัดแย้งในการสอนที่ซับซ้อน ปลุกฝังความยืดหยุ่น และปรับปรุงกลยุทธ์การสอนของพวกเขา (Hawkins & Shohet, 2012) ในการทำเช่นนั้น การนิเทศการศึกษาการฝึกสอนจะส่งผลต่อประสิทธิภาพโดยรวมและความยั่งยืนของการริเริ่มการฝึกสอนในบริบททางการศึกษา ซึ่งท้ายที่สุดจะเป็นประโยชน์ต่อทั้งนักการศึกษาและนักเรียน

การนิเทศการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการรับรองประสิทธิภาพและคุณภาพของการแทรกแซงการฝึกสอนภายในบริบททางการศึกษา โดยเป็นกรอบการทำงานที่มีโครงสร้างสำหรับพี่เลี้ยงในการรับคำแนะนำ การสนับสนุน และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการฝึกฝนของพวกเขา ซึ่งจะช่วยส่งเสริมการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและการเติบโตทางวิชาชีพ (Campbell, 2013) ผ่านการนิเทศการศึกษา พี่เลี้ยงมีโอกาที่จะสะท้อนถึงปฏิสัมพันธ์ของพวกเขากับลูกคำ สสำรวจความท้าทายที่พบในความสัมพันธ์ในการพี่เลี้ยง และปรับปรุงกลยุทธ์การฝึกสอนตามนั้น (Barrett & Brock, 2004) กระบวนการไตร่ตรองนี้ช่วยเพิ่มการตระหนักรู้ในตนเอง ความสามารถ และความมั่นใจของพี่เลี้ยง ซึ่งท้ายที่สุดแล้วทำให้พวกเขาสามารถตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของลูกคำได้ดียิ่งขึ้น และเพิ่มผลกระทบของการแทรกแซงการฝึกสอนในสภาพแวดล้อมด้านการศึกษา

นอกจากนี้ การนิเทศยังมีบทบาทสำคัญในการรักษามาตรฐานทางจริยธรรมและประกันความสมบูรณ์ของการฝึกสอนภายในบริบททางการศึกษา พี่เลี้ยงมักจะจัดการกับประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรมที่ซับซ้อนที่เกี่ยวข้องกับการรักษาความลับ ขอบเขต และพลวัตของอำนาจในการมีปฏิสัมพันธ์กับลูกคำ (McMahon & Patton, 2002) หัวหน้างานจัดเตรียมสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนสำหรับพี่เลี้ยงเพื่อหารือและจัดการกับความท้าทายด้านจริยธรรมเหล่านี้ โดยชี้แนะพวกเขาในการตัดสินใจอย่างมีจริยธรรมโดยให้ความสำคัญกับความเป็นอยู่ที่ดีและความเป็นอิสระของลูกคำ (Eraut, 2007) ด้วยการรักษาลักษณะทางจริยธรรมและมาตรฐาน

วิชาชีพ การนิเทศการศึกษาจะปกป้องความสมบูรณ์และความน่าเชื่อถือของแนวทางปฏิบัติในการนิเทศการศึกษา ส่งเสริมความไว้วางใจและความรับผิดชอบระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ดังนั้นการนิเทศการศึกษายังทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมความร่วมมือและส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ภายในสถาบันการศึกษา พี่เลี้ยงมีโอกาสดังกล่าวที่จะแลกเปลี่ยนข้อมูลเชิงลึก แบ่งปันแนวปฏิบัติที่ดีที่สุด และเรียนรู้จากประสบการณ์ของกันและกันผ่านเซสชันการดูแลกลุ่มหรือการปรึกษาหารือจากเพื่อนร่วมงาน (Raelin, 2008) หัวหน้างานอำนวยความสะดวกในการเจรจาการทำงานร่วมกันเหล่านี้ โดยสนับสนุนให้พี่เลี้ยงใช้ความเชี่ยวชาญร่วมกันเพื่อจัดการกับความท้าทายร่วมกัน และสำรวจแนวทางใหม่ในการฝึกสอน (Bergquist, 2005) สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ร่วมกันนี้ไม่เพียงแต่เสริมสร้างการพัฒนาทางวิชาชีพของพี่เลี้ยงเท่านั้น แต่ยังเสริมสร้างโครงสร้างพื้นฐานการฝึกสอนโดยรวมภายในองค์กรด้านการศึกษา ซึ่งมีส่วนทำให้เกิดวัฒนธรรมของการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและความเป็นเลิศ

วัตถุประสงค์การศึกษา

วัตถุประสงค์ของการทบทวนนี้เพื่ออธิบายบทบาทและผลกระทบของการนิเทศการศึกษาแบบพี่เลี้ยงภายในสถานศึกษา

กรอบแนวคิดการศึกษา

1. ความหมายของการนิเทศแบบพี่เลี้ยง

การนิเทศการศึกษาแบบพี่เลี้ยง (Coaching supervision) ครอบคลุมกระบวนการแบบไดนามิกและหลากหลาย ซึ่งสนับสนุนการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและประสิทธิผลของพี่เลี้ยงในการฝึกฝนทางวิชาชีพ (Hawkins & Shohet, 2012) ในขณะที่การฝึกสอนเน้นมุ่งเน้นไปที่การอำนวยความสะดวกให้กับบุคคลหรือกลุ่มในการบรรลุเป้าหมายส่วนบุคคลหรือทางอาชีพ การนิเทศการศึกษาแบบพี่เลี้ยงจะให้พื้นที่ที่สะท้อนกลับสำหรับพี่เลี้ยงในการสำรวจการฝึกปฏิบัติของพวกเขา รับข้อเสนอแนะ และเพิ่มความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับพลวัตของการฝึกสอน (Stout-Rostron, 2012) Hawkins and Smith (2006) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาแบบพี่เลี้ยงเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์การทำงานร่วมกันระหว่างหัวหน้างานและพี่เลี้ยง โดยหัวหน้างานจะให้คำแนะนำ การสนับสนุน และความท้าทายแก่พี่เลี้ยงในการทำงานกับลูกค้า วิธีการทำงานร่วมกันนี้ส่งเสริมสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่พี่เลี้ยงสามารถไตร่ตรองอย่างมีวิจารณญาณต่อการแทรกแซงในการฝึกสอน พัฒนาทักษะของพวกเขา และจัดการกับประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Stoltenberg & Delworth, 1987)

หัวใจสำคัญของแนวคิดของการนิเทศการฝึกสอนคือแนวคิดเรื่องการสะท้อนกลับ ซึ่งนำมาซึ่งกระบวนการต่อเนื่องของการตระหนักรู้ในตนเอง การประเมินตนเอง และการแก้ไขตนเองในการฝึกการ

ฝึกสอน (Kilburg, 1996) ในการนิเทศการศึกษาแบบพี่เลี้ยง พี่เลี้ยงมีส่วนร่วมในการสนทนาอย่างไตร่ตรองกับหัวหน้างานเพื่อตรวจสอบสมมติฐาน อคติ และรูปแบบของพฤติกรรมที่อาจมีอิทธิพลต่อปฏิสัมพันธ์ในการฝึกสอนของพวกเขา (Cox, Bachkirova, & Clutterbuck, 2014) ด้วยกระบวนการสะท้อนกลับนี้ พี่เลี้ยงจะเข้าใจความต้องการของลูกค้าได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ซึ่งแจ้งวัตถุประสงค์ในการพี่เลี้ยง และปรับปรุงกลยุทธ์การพี่เลี้ยงเพื่อตอบสนองความสนใจของลูกค้าได้ดียิ่งขึ้น (Inskip & Proctor, 2001) ด้วยการปลูกฝังการสะท้อนกลับ การนิเทศการศึกษาแบบพี่เลี้ยงช่วยอำนวยความสะดวกในการพัฒนาเอกลักษณ์และความสามารถทางวิชาชีพของพี่เลี้ยง ซึ่งท้ายที่สุดแล้วจะเป็นการเพิ่มคุณภาพและผลกระทบของการแทรกแซงการฝึกสอนในบริบทที่หลากหลาย (Kilburg, 2000)

นอกจากนี้ การนิเทศการศึกษาแบบพี่เลี้ยงยังได้รับการสนับสนุนจากมุมมองเชิงสัมพันธ์และการพัฒนา โดยเน้นถึงความสำคัญของความสัมพันธ์ในการนิเทศในการสนับสนุนการเติบโตและการเรียนรู้ของพี่เลี้ยง (Gyllensten & Palmer, 2007) Schön (1983) กล่าวไว้ว่า การนิเทศไม่ได้เป็นเพียงการฝึกปฏิบัติทางเทคนิคเท่านั้น แต่เป็นการสนทนาระหว่างความเท่าเทียมที่ส่งเสริมการเรียนรู้และการสำรวจร่วมกัน ในมุมมองนี้ ความสัมพันธ์ในการนิเทศทำหน้าที่เป็นตัวเร่งสำหรับการพัฒนาส่วนบุคคลและวิชาชีพของพี่เลี้ยง ส่งเสริมความไว้วางใจ ความถูกต้อง และความเปราะบาง (Bachkirova, 2011) หัวหน้างานมีจุดยืนที่อำนวยความสะดวก โดยให้พื้นที่ที่สนับสนุนแต่ท้าทายสำหรับพี่เลี้ยงในการสำรวจการฝึกสอน ทดลองแนวทางใหม่ๆ และขยายทักษะต่างๆ ของพวกเขา (Hawkins & Shohet, 2012) ด้วยแนวทางเชิงสัมพันธ์นี้ การนิเทศการศึกษาแบบพี่เลี้ยงจะส่งเสริมวัฒนธรรมของการเรียนรู้และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อทั้งพี่เลี้ยงและลูกค้าของพวกเขา (Stout-Rostron, 2012)

กล่าวโดยสรุปการนิเทศการศึกษาแบบพี่เลี้ยงครอบคลุมกระบวนการทำงานร่วมกัน การสะท้อนกลับและความสัมพันธ์ที่มุ่งเป้าไปที่การเพิ่มประสิทธิภาพของพี่เลี้ยงและการพัฒนาทางวิชาชีพ ด้วยการจัดเตรียมพื้นที่ไตร่ตรองให้พี่เลี้ยงได้สำรวจการฝึกฝน รับคำติชม และเพิ่มความเข้าใจให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้นเกี่ยวกับไดนามิกของการฝึกสอน การนิเทศช่วยอำนวยความสะดวกในการเติบโตและการเรียนรู้ของพี่เลี้ยงอย่างต่อเนื่อง พี่เลี้ยงจะตรวจสอบสมมติฐาน อคติ และรูปแบบพฤติกรรมของตนเองอย่างมีวิจารณญาณ นำไปสู่การตระหนักรู้ในตนเองและความสามารถมากขึ้น นอกจากนี้ ความสัมพันธ์ในการนิเทศยังมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการพัฒนาพี่เลี้ยง ส่งเสริมความไว้วางใจ ความถูกต้อง และความเปราะบางในความสัมพันธ์การเป็นพี่เลี้ยง โดยรวมแล้ว การนิเทศการศึกษาแบบพี่เลี้ยงถือเป็นรากฐานสำคัญในการส่งเสริมความเป็นเลิศและหลักปฏิบัติด้านจริยธรรมในการฝึกสอนในบริบทที่หลากหลาย

2. กรอบทางทฤษฎีเกี่ยวกับการนิเทศแบบพีเลียง

2.1 ทฤษฎีการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ (Adult Learning Theory)

ทฤษฎีการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่หรือที่เรียกว่า andragogy ทำหน้าที่เป็นกรอบพื้นฐานในการนิเทศแบบพีเลียง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการทำความเข้าใจว่าผู้ใหญ่เรียนรู้และพัฒนาอย่างไร (Knowles, Holton III, & Swanson, 2014) Knowles (1980) กล่าวว่า ผู้ใหญ่คือผู้เรียนที่กำกับตนเองได้ ซึ่งจะนำประสบการณ์ชีวิตและความรู้เดิมมาสู่กระบวนการเรียนรู้ ในการนิเทศแบบพีเลียง ทฤษฎีนี้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของพีเลียงในฐานะผู้เข้าร่วมที่กระตือรือร้นในการเรียนรู้ ช่วยให้พวกเขาสามารถกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ของตนเอง ระบุพื้นที่สำหรับการเติบโต และเป็นเจ้าของการพัฒนาของพวกเขา (Cox, Bachkirova, & Clutterbuck, 2014) หัวข้องานใช้ประโยชน์จากหลักการการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ เช่น ความเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ชีวิตจริงและการประยุกต์กับความต้องการเร่งด่วน เพื่อออกแบบเซสชันการควบคุมดูแลที่สอดคล้องกับความสนใจและความท้าทายของพีเลียง (Kolb & Kolb, 2009) ด้วยการจัดนิเทศนิเทศการฝึกสอนให้สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ หัวข้องานจะสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่กำกับตนเอง การไตร่ตรอง และการเติบโตในหมู่พีเลียง

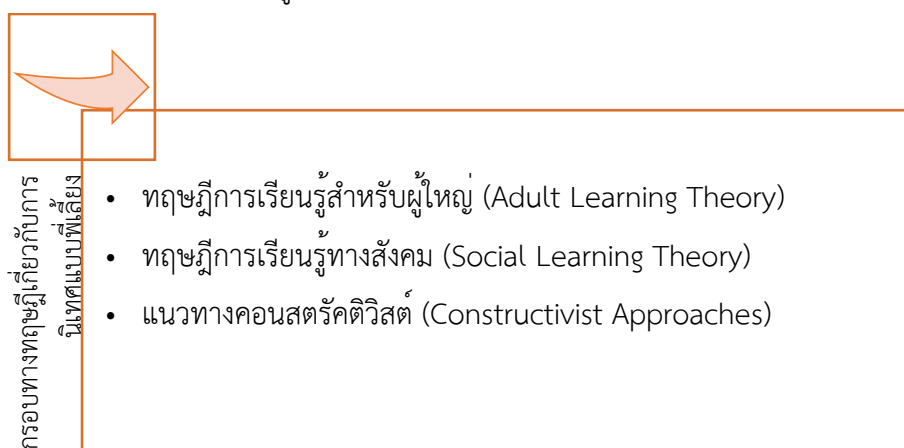
2.2 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม เสนอโดย Bandura (1977) เน้นบทบาทของปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การสร้างแบบจำลอง และการเรียนรู้จากการสังเกตในการกำหนดพฤติกรรมและความเชื่อของแต่ละบุคคล ในการนิเทศการฝึกสอน ทฤษฎีนี้เน้นถึงความสำคัญของความสัมพันธ์ในฐานะบริบทหลักสำหรับการเรียนรู้และการพัฒนา (Hawkins & Shohet, 2012) หัวข้องานทำหน้าที่เป็นแบบอย่างและที่ปรึกษา สาธิตทักษะการฝึกสอนที่มีประสิทธิภาพ ให้ข้อเสนอแนะ และอำนวยความสะดวกในการสนทนาแบบไตร่ตรองกับพีเลียง (Passmore & Lai, 2019) ผ่านการสังเกตและการสร้างแบบจำลอง พีเลียงเรียนรู้ไม่เพียงแต่จากประสบการณ์การฝึกสอนของตนเอง แต่ยังจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างหัวข้องานและพีเลียงคนอื่นๆ ด้วย (Berg, 1999) ด้วยการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่สนับสนุนและทำงานร่วมกัน หัวข้องานช่วยให้พีเลียงสามารถรวบรวมความรู้และทักษะใหม่ ๆ ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการฝึกสอนของพวกเขาได้ในที่สุด (Passmore & Fillery-Travis, 2011)

2.3 แนวทางคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist Approaches)

แนวทางคอนสตรัคติวิสต์ในการนิเทศแบบพีเลียงมีพื้นฐานอยู่บนความเชื่อที่ว่าบุคคลต่างๆ สร้างความเข้าใจโลกของตนอย่างแข็งขันผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมของตน (Neimeyer และ Mahoney, 1995) การนิเทศคอนสตรัคติวิสต์เน้นความสำคัญของการสร้างความหมาย การมองมุมมอง และการสร้างความรู้สึกในกระบวนการฝึกสอน (Stober & Grant, 2006) หัวข้องานมีจุดยืนที่อำนวยความสะดวก โดยชี้แนะพีเลียงในการสำรวจประสบการณ์ ความเชื่อ และสมมติฐานที่อยู่เบื้องหลังการฝึกสอนของ

พวกเขา (Stout-Rostron, 2014) ผ่านการสนทนา การซักถาม และการไตร่ตรอง หัวหน้างานช่วยให้พี่เลี้ยงสร้างความหมายใหม่ ทำทนายมุมมองที่มีอยู่ และบูรณาการข้อมูลเชิงลึกใหม่ๆ เข้ากับการฝึกสอนของพวกเขา (Sutherland, 1992) แนวทางคอนสตรัคติวิสต์ในการนิเทศแบบพี่เลี้ยงจะรับรู้ถึงมุมมองและประสบการณ์ที่หลากหลายของพี่เลี้ยง ส่งเสริมสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีการทำงานร่วมกันและครอบคลุม ซึ่งให้เกียรติในความเป็นอิสระและเอเจนซีของพี่เลี้ยง (Jarvis, 2006) ด้วยการนำหลักการคอนสตรัคติวิสต์มาใช้ ผู้บังคับบัญชาช่วยให้พี่เลี้ยงสามารถร่วมสร้างเส้นทางการเรียนรู้ของพวกเขาได้ และท้ายที่สุดจะส่งเสริมความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นและการเรียนรู้เชิงเปลี่ยนแปลงในการนิเทศแบบพี่เลี้ยง (Grant & Stober, 2006)

ภาพที่ 1 กรอบทางทฤษฎีเกี่ยวกับการนิเทศแบบพี่เลี้ยง

ระเบียบวิธีการศึกษา

การดำเนินการศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการรวบรวมและวิเคราะห์วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการฝึกสอนและผลกระทบต่อประสิทธิภาพทางการศึกษา มีการวางแผนกลยุทธ์การค้นหาที่ครอบคลุม ครอบคลุมฐานข้อมูลทางวิชาการ วารสาร หนังสือ และแหล่งข้อมูลทางวิชาการอื่นๆ คำสำคัญและคำค้นหาที่เกี่ยวข้องกับการกำกับการณ์เทศการศึกษาแบบพี่เลี้ยง การนิเทศการศึกษา ประสิทธิภาพ และแนวคิดที่เกี่ยวข้องถูกนำมาใช้เพื่อระบุการศึกษาที่เกี่ยวข้อง เกณฑ์การคัดเลือกและการคัดออกได้รับการจัดตั้งขึ้นเพื่อให้แน่ใจว่ามีการคัดเลือกวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและมีคุณภาพสูง จากนั้นทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อระบุประเด็นและนำเสนอผลการศึกษิตตามวัตถุประสงค์การศึกษา

ผลการศึกษา

รูปแบบและแนวทางการนิเทศแบบพี่เลี้ยง (Models and Approaches to Coaching Supervision)

1. รูปแบบการนิเทศแบบดั้งเดิม (Traditional Models of Supervision)

1.1 การนิเทศแบบสะท้อนกลับ(Reflective Supervision): การนิเทศแบบไตร่ตรองซึ่งมีรากฐานมาจากงานของ Schön (1983) เน้นย้ำถึงความสำคัญของการฝึกไตร่ตรองในการพัฒนาวิชาชีพ ในการนิเทศการฝึกสอน การนิเทศแบบไตร่ตรองมุ่งเน้นไปที่การส่งเสริมทัศนคติแบบไตร่ตรองในหมู่พี่เลี้ยง โดยกระตุ้นให้พวกเขาตรวจสอบการฝึกสอน ความเชื่อ และสมมติฐานของตนอย่างมีวิจารณญาณ (Hawkins & Shohet, 2012) หัวหน้างานจัดเตรียมพื้นที่ที่ปลอดภัยและให้การสนับสนุนสำหรับพี่เลี้ยงในการสำรวจปฏิสัมพันธ์ในการฝึกสอน ระบุด้านการเติบโต และเรียนรู้จากประสบการณ์ของพวกเขา (Stoltenberg & Delworth, 1987) ด้วยการไตร่ตรองแบบมีคำแนะนำ พี่เลี้ยงจะได้รับข้อมูลเชิงลึกมากขึ้นเกี่ยวกับแนวทางการฝึกสอน เพิ่มความตระหนักรู้ในตนเอง และปรับปรุงทักษะการฝึกสอนของพวกเขา (Inskipp & Proctor, 2001) การนิเทศแบบไตร่ตรองส่งเสริมวัฒนธรรมของการซักถาม ความอยากรู้อยากเห็น และการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในหมู่พี่เลี้ยง ซึ่งท้ายที่สุดแล้วจะเพิ่มคุณภาพและประสิทธิผลของการแทรกแซงการฝึกสอนในบริบทที่หลากหลาย (Hawkins & Smith, 2006)

1.2 การนิเทศการพัฒนา (Developmental Supervision): การนิเทศการพัฒนาหรือที่เรียกว่าแบบจำลอง Delworth และ Stoltenberg (1987) มุ่งเน้นไปที่การสนับสนุนการเติบโตทางวิชาชีพและความสามารถของพี่เลี้ยงเมื่อเวลาผ่านไป ในการนิเทศการฝึกสอน การนิเทศเพื่อการพัฒนาเน้นที่ขั้นตอนตามลำดับของการพัฒนาผู้นิเทศ ตั้งแต่การพึ่งพาอาศัยกันไปจนถึงความเป็นอิสระ (Stoltenberg & Delworth, 1987) หัวหน้างานจะประเมินระดับการพัฒนาของพี่เลี้ยงและปรับแต่งมาตรการนิเทศเพื่อตอบสนองความต้องการและความท้าทายที่เปลี่ยนแปลงไป (Carroll, 2006) การนิเทศเพื่อพัฒนามีจุดมุ่งหมายเพื่ออำนวยความสะดวกให้พี่เลี้ยงก้าวหน้าผ่านขั้นตอนเหล่านี้ โดยการให้การสนับสนุน ข้อเสนอแนะ และคำแนะนำอย่างมีโครงสร้าง (Kilburg & Diedrich, 1997) หัวหน้างานใช้เทคนิคต่างๆ มากมาย รวมถึงการสร้างแบบจำลอง การฝึกสอน และการสนับสนุน เพื่อช่วยให้พี่เลี้ยงพัฒนาทักษะการฝึกสอนและความมั่นใจ (Kolb & Kolb, 2009) ด้วยการส่งเสริมการเติบโตทางวิชาชีพและความเป็นอิสระของพี่เลี้ยง การควบคุมดูแลการพัฒนาส่งเสริมความรู้สึกเป็นเจ้าของ ความสามารถ และความรับผิดชอบในกระบวนการฝึกสอน (Passmore & Lai, 2019)

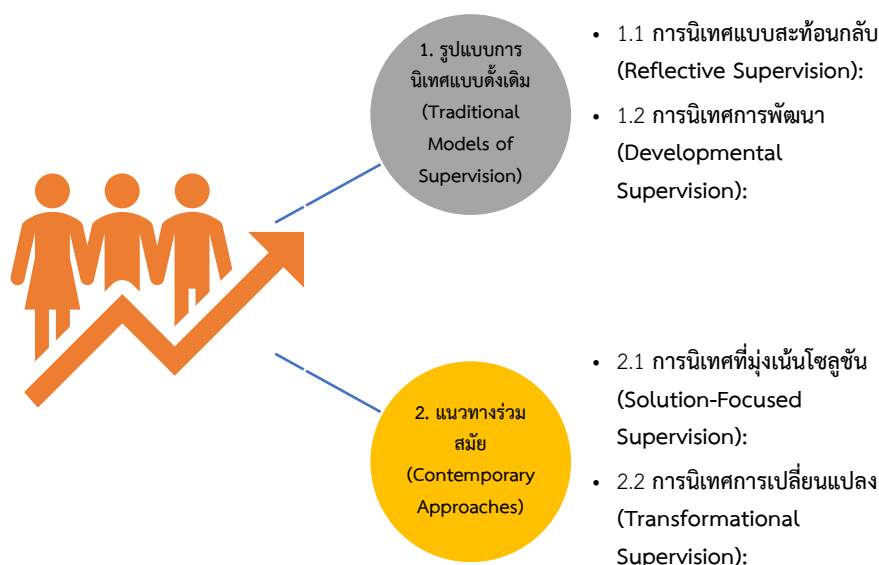
กล่าวโดยสรุป การนิเทศแบบไตร่ตรองเน้นถึงความสำคัญของการฝึกแบบไตร่ตรองในการฝึกสอน โดยกระตุ้นให้พี่เลี้ยงตรวจสอบปฏิสัมพันธ์ในการฝึกสอนอย่างมีวิจารณญาณ และเรียนรู้จากประสบการณ์ของพวกเขา การนิเทศเพื่อพัฒนามุ่งเน้นไปที่การสนับสนุนการเติบโตทางวิชาชีพและความสามารถของพี่เลี้ยงเมื่อเวลาผ่านไป โดยปรับแต่งการแทรกแซงการนิเทศให้ตรงกับความต้องการและความท้าทายที่เปลี่ยนแปลงไป รูปแบบการนิเทศแบบดั้งเดิมเหล่านี้ร่วมกันมอบกรอบการทำงานที่ครอบคลุมสำหรับการส่งเสริมความเป็นเลิศและประสิทธิผลในการฝึกสอน

2. แนวทางร่วมสมัย (Contemporary Approaches)

2.1 การนิเทศที่มุ่งเน้นโซลูชัน (Solution-Focused Supervision): การนิเทศที่มุ่งเน้นการแก้ปัญหาที่มีพื้นฐานมาจากหลักการของการบำบัดที่มุ่งเน้นการแก้ปัญหา ซึ่งเน้นการระบุและขยายจุดแข็ง และทรัพยากรของลูกค้าเพื่ออำนวยความสะดวกในการเปลี่ยนแปลงเชิงบวก (de Shazer, 1985) ในการนิเทศ การฝึกสอน การนิเทศที่เน้นการแก้ปัญหามุ่งเน้นไปที่การสำรวจความสำเร็จ ทรัพยากร และกลยุทธ์ที่มีประสิทธิผลของพี่เลี้ยง แทนที่จะจมอยู่กับปัญหาหรือข้อบกพร่อง (Franklin, 2011) หัวหน้างานชี้แนะพี่เลี้ยงในการระบุจุดแข็งในการฝึกสอน ตระหนักถึงการแทรกแซงที่ประสบความสำเร็จ และกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนและบรรลุได้สำหรับการฝึกสอนของพวกเขา (Lawrence & O'Connell, 2016) การนำแนวทางที่มุ่งเน้นการแก้ปัญหามาใช้ หัวหน้างานจะช่วยให้พี่เลี้ยงเปลี่ยนการมุ่งเน้นจากปัญหาไปสู่แนวทางแก้ไข ส่งเสริมการมองโลกในแง่ดี ความคิดสร้างสรรค์ และความยืดหยุ่นในการฝึกสอนของพวกเขา (Franklin, 2019) การนิเทศที่มุ่งเน้นการแก้ปัญหาส่งเสริมมุมมองที่อิงจุดแข็ง เพิ่มขีดความสามารถของพี่เลี้ยงในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและความสามารถที่มีอยู่เพื่อจัดการกับความท้าทายและบรรลุผลลัพธ์ที่ต้องการในความสัมพันธ์การฝึกสอน (Gingerich & Peterson, 2013)

2.2 การนิเทศการเปลี่ยนแปลง (Transformational Supervision): การนิเทศการเปลี่ยนแปลง ซึ่งได้รับแรงบันดาลใจจากหลักการของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Bass & Riggio, 2006) มุ่งเน้นไปที่การเสริมศักยภาพพี่เลี้ยงในการดำเนินการเปลี่ยนแปลงที่มีความหมายในตนเอง ลูกค้า และบริบทขององค์กร (Kilburg, 1996) ในการนิเทศการฝึกสอน การนิเทศการเปลี่ยนแปลงเน้นถึงความสำคัญของวิสัยทัศน์ แรงบันดาลใจ และการเสริมพลังในการชี้แนะการเติบโตและการพัฒนาทางวิชาชีพของพี่เลี้ยง (Stout-Rostron, 2014) หัวหน้างานทำหน้าที่เป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ซึ่งสร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นให้พี่เลี้ยงปรารถนาที่จะมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในระดับที่สูงขึ้น (Hawkins & Shoheit, 2012) ผ่านการสนทนากลุ่ม การฝึกสอน หัวหน้างานสนับสนุนให้พี่เลี้ยงสำรวจคุณค่า วัตถุประสงค์ และแรงบันดาลใจของตน ทำทนายให้พวกเขาก้าวข้ามข้อจำกัดในปัจจุบันและยอมรับศักยภาพสูงสุดของตน (Lawrence, 2009) การนิเทศการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งนวัตกรรม ความคิดสร้างสรรค์ และการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ช่วยให้พี่เลี้ยงสามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงเปลี่ยนแปลงในการฝึกสอนของพวกเขาและนอกเหนือจากนั้น (Stout-Rostron, 2012)

กล่าวโดยสรุป การนิเทศที่มุ่งเน้นโซลูชันจะเน้นจุดแข็ง ทรัพยากร และโซลูชันในการฝึกสอน ช่วยให้พี่เลี้ยงสามารถใช้ประโยชน์จากความสามารถที่มีอยู่เพื่อบรรลุผลลัพธ์ที่ต้องการ การนิเทศการเปลี่ยนแปลง มุ่งเน้นไปที่การสร้างแรงบันดาลใจและเพิ่มขีดความสามารถของพี่เลี้ยงในการดำเนินการเปลี่ยนแปลงที่มีความหมายในตนเอง ลูกค้า และบริบทขององค์กร แนวทางร่วมสมัยเหล่านี้ร่วมกันมอบกรอบการทำงานที่มีพลังและเสริมศักยภาพในการส่งเสริมความเป็นเลิศและประสิทธิผลในการนิเทศการฝึกสอน

ภาพที่ 2 รูปแบบและแนวทางการนิเทศแบบพีเลียง

3. การเปรียบเทียบรูปแบบและการนำไปใช้ในการศึกษา (Comparison of Models and Their Applicability in Education) เมื่อพิจารณารูปแบบการนิเทศการฝึกสอนและการนำไปใช้ในการศึกษา จำเป็นต้องประเมินจุดแข็ง ข้อจำกัด และความสอดคล้องกับความต้องการและเป้าหมายเฉพาะของบริบททางการศึกษา

3.1 การนิเทศแบบสะท้อนกลับ (Reflective Supervision): การนิเทศแบบไตร่ตรองซึ่งมุ่งเน้นไปที่การอำนวยความสะดวกในการฝึกไตร่ตรองและการตระหนักรู้ในตนเองในหมู่พีเลียง เหมาะอย่างยิ่งสำหรับสถานศึกษา พีเลียงด้านการศึกษามักจะเผชิญกับความท้าทายที่ซับซ้อนที่เกี่ยวข้องกับการสอน การเรียนรู้ และการพัฒนานักเรียน ซึ่งจำเป็นต้องมีการไตร่ตรองและการสำรวจอย่างมีวิจารณญาณ (Inskipp & Proctor, 2001) การนิเทศแบบไตร่ตรองให้กรอบการทำงานที่มีโครงสร้างสำหรับพีเลียงเพื่อตรวจสอบปฏิสัมพันธ์ในการพีเลียง ระบุมุมมองสำหรับการเติบโต และปรับปรุงกลยุทธ์การสอนเพื่อตอบสนองความต้องการของนักเรียน (Hawkins & Shohet, 2012) ด้วยการส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งการไตร่ตรองและการซักถาม การนิเทศแบบไตร่ตรองจะช่วยเพิ่มความสามารถในการสอนของพีเลียงและประสิทธิผลในการจัดการกับความท้าทายทางการศึกษาที่หลากหลาย

3.2 การนิเทศการพัฒนา (Developmental Supervision): การนิเทศด้านการพัฒนาซึ่งเน้นการเติบโตทางวิชาชีพและความสามารถของพีเลียงเมื่อเวลาผ่านไป ยังมีความเกี่ยวข้องอย่างมากในบริบททางการศึกษา การฝึกสอนด้านการศึกษเป็นสาขาที่มีพลวัตและมีการพัฒนา โดยพีเลียงจะปรับตัวอย่างต่อเนื่องตามการเปลี่ยนแปลงมาตรฐานหลักสูตร ข้อมูลประชากรของนักเรียน และนโยบายการศึกษา (Stoltenberg & Delworth, 1987) การนิเทศด้านการพัฒนาจะช่วยให้พีเลียงได้รับการสนับสนุน ข้อเสนอแนะ และ

คำแนะนำอย่างต่อเนื่องเพื่อจัดการกับความซับซ้อนเหล่านี้และเพิ่มประสิทธิภาพ (Hawkins & Shohet, 2012) ด้วยการตระหนักถึงขั้นตอนการพัฒนาของพี่เลี้ยงและปรับแต่งการแทรกแซงในการนิเทศให้ตรงกับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไป การนิเทศเพื่อการพัฒนาจะส่งเสริมวัฒนธรรมของการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและการปรับปรุงในสภาพแวดล้อมด้านการศึกษา (Kilburg & Diedrich, 1997)

3.3 การนิเทศที่มุ่งเน้นโซลูชัน (Solution-Focused Supervision): การนิเทศที่มุ่งเน้นการแก้ปัญหา โดยเน้นที่จุดแข็ง ทักษะ และแนวทางแก้ไข นำเสนอแนวทางที่มีคุณค่าในการจัดการกับความท้าทายเฉพาะที่พบในการศึกษา (Franklin, 2011) พี่เลี้ยงด้านการศึกษามักจะต่อสู้กับปัญหาต่างๆ เช่น การมีส่วนร่วมของนักเรียน การจัดการชั้นเรียน และการสอนที่แตกต่าง ซึ่งจำเป็นต้องมีแนวทางที่เน้นการปฏิบัติและมุ่งเน้นการแก้ปัญหา (Gingerich & Peterson, 2013) การนิเทศที่มุ่งเน้นโซลูชันช่วยให้พี่เลี้ยงระบุความสำเร็จใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่ และพัฒนาโซลูชันที่สร้างสรรค์เพื่อเอาชนะอุปสรรคในการฝึกสอน (Franklin, 2019) ด้วยการมุ่งเน้นไปที่สิ่งที่ใช้ได้ผลและขยายจุดแข็งของพี่เลี้ยง การนิเทศที่เน้นการแก้ปัญหาจะช่วยเพิ่มความมั่นใจ ความยืดหยุ่น และประสิทธิผลของพี่เลี้ยงในการสนับสนุนการเรียนรู้และความสำเร็จของนักเรียน

ดังนั้นสรุปได้ว่าโมเดลนิเทศแต่ละแบบมอบประโยชน์และข้อมูลเชิงลึกที่แตกต่างกันสำหรับการฝึกสอนในด้านการศึกษา การนิเทศแบบไตร่ตรองส่งเสริมการไตร่ตรองอย่างมีวิจารณญาณและการตระหนักรู้ในตนเองในหมู่พี่เลี้ยง การนิเทศเชิงพัฒนาสนับสนุนการเติบโตและความสามารถอย่างต่อเนื่องของพี่เลี้ยง และการนิเทศที่มุ่งเน้นการแก้ปัญหาช่วยให้พี่เลี้ยงสามารถระบุจุดแข็งและแนวทางแก้ไขปัญหาที่สร้างสรรค์เพื่อรับมือกับความท้าทายทางการศึกษา ด้วยการบูรณาการแนวทางที่หลากหลายเหล่านี้ สถาบันการศึกษาจะสามารถสร้างกรอบการนิเทศที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการฝึกสอน และส่งเสริมผลลัพธ์เชิงบวกสำหรับนักศึกษาและนักการศึกษา

บทสรุป

สรุปการค้นพบที่สำคัญ: การศึกษานี้สำรวจรูปแบบต่างๆ ของการนิเทศการฝึกสอน รวมถึงแนวทางแบบดั้งเดิมและร่วมสมัย และตรวจสอบการนำไปประยุกต์ใช้ในบริบททางการศึกษา โมเดลแบบดั้งเดิม เช่น การนิเทศแบบไตร่ตรองและพัฒนาการ เน้นการไตร่ตรองเชิงวิพากษ์ การตระหนักรู้ในตนเอง และการเติบโตทางวิชาชีพในหมู่พี่เลี้ยง โมเดลเหล่านี้มอบกรอบการทำงานที่มีคุณค่าสำหรับการสนับสนุนนักการศึกษาในการรับมือกับความซับซ้อนของการสอนและการเรียนรู้ นอกจากนี้ แนวทางร่วมสมัย เช่น การนิเทศที่มุ่งเน้นโซลูชันและการเปลี่ยนแปลงยังนำเสนอกลยุทธ์ที่เป็นนวัตกรรมใหม่ในการจัดการกับความท้าทายเฉพาะในด้านการศึกษา เช่น การมีส่วนร่วมของนักเรียนและการจัดการชั้นเรียน ด้วยการบูรณาการโมเดลนิเทศที่หลากหลาย

สถาบันการศึกษาจะสามารถสร้างกรอบการทำงานที่ครอบคลุมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการฝึกสอน และส่งเสริมผลลัพธ์เชิงบวกสำหรับนักศึกษาและนักการศึกษา

ผลกระทบต่อแนวทางปฏิบัติและนโยบาย: ข้อค้นพบของการทบทวนนี้มีนัยหลายประการต่อการปฏิบัติและนโยบายในการศึกษา ประการแรก สถาบันการศึกษาควรจัดลำดับความสำคัญของการดำเนินการตามโปรแกรมกำกับดูแลการฝึกสอนเพื่อสนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่องของนักการศึกษา ด้วยการให้พี่เลี้ยงมีการนิเทศแบบไตร่ตรอง การพัฒนา และมุ่งเน้นการแก้ปัญหา สถาบันสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการฝึกสอน และปรับปรุงผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักเรียนในท้ายที่สุด ประการที่สอง ผู้กำหนดนโยบายควรตระหนักถึงความสำคัญของการนิเทศการศึกษาในการส่งเสริมการรักษาครู ความพึงพอใจในงาน และคุณภาพการศึกษาโดยรวม การลงทุนในโครงการริเริ่มกำกับดูแลการฝึกสอนสามารถให้ผลประโยชน์ระยะยาวแก่ทั้งนักการศึกษาและนักเรียน ซึ่งนำไปสู่แนวทางการสอนที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นและประสบการณ์ทางการศึกษาที่ได้รับการปรับปรุง

ข้อเสนอแนะเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการศึกษาผ่านการนิเทศการศึกษา: เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการศึกษาผ่านการนิเทศการศึกษา จำเป็นต้องมีความพยายามร่วมกันจากผู้นำด้านการศึกษา ผู้กำหนดนโยบายและผู้เชี่ยวชาญด้านการฝึกสอน สถาบันการศึกษาควรจัดลำดับความสำคัญของการบูรณาการการนิเทศการฝึกสอนเข้ากับโปรแกรมการฝึกอบรมครูและความคิดริเริ่มในการพัฒนาวิชาชีพ ซึ่งรวมถึงการจัดเตรียมทรัพยากร โอกาสในการฝึกอบรม และการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องสำหรับพี่เลี้ยงและหัวหน้างาน ผู้กำหนดนโยบายควรสนับสนุนให้รวมมาตรฐานและแนวปฏิบัติในการนิเทศการศึกษาไว้ในกรอบนโยบายการศึกษาเพื่อให้มั่นใจว่าการนิเทศการศึกษากลายเป็นลักษณะพื้นฐานของการปฏิบัติงานวิชาชีพในด้านการศึกษา นอกจากนี้ ผู้เชี่ยวชาญด้านการฝึกสอนควรร่วมมือกับนักการศึกษา ผู้บริหาร และผู้กำหนดนโยบายเพื่อสนับสนุนคุณค่าของการนิเทศการศึกษา และส่งเสริมการนำการนิเทศการศึกษาไปใช้อย่างแพร่หลายในสภาพแวดล้อมทางการศึกษา ด้วยการทำงานร่วมกัน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะสามารถควบคุมพลังการเปลี่ยนแปลงของการนิเทศการศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการศึกษาและสนับสนุนความสำเร็จของผู้เรียนทุกคน

เอกสารอ้างอิง

- Bachkirova, T. (2011). *Developmental coaching: Working with the self*. McGraw-Hill Education (UK).
- Bachkirova, T., Cox, E., & Clutterbuck, D. (Eds.). (2014). *The Complete Handbook of Coaching*. SAGE Publications.
- Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Prentice-Hall.

- Barrett, M., & Brock, D. (2004). Coaching in Organizations: A Journey of Transformation. In M. Hughes, H. C. L. Ginnett, & G. Curphy (Eds.), **Leadership: Enhancing the Lessons of Experience (5th ed., pp. 485–498)**. McGraw-Hill.
- Bass, B. M., & Riggio, R. E. (2006). **Transformational leadership** (2nd ed.). Routledge.
- Berg, I. K. (1999). The varieties of constructivism: Multiple perspectives and directions for the future. **Journal of Systemic Therapies**, 18(2), 128-139.
- Bergquist, W. (2005). **Helping People Change: Coaching with Compassion for Lifelong Learning and Growth**. Praeger.
- Campbell, J. (2013). Understanding Supervision and the PhD: A Student Perspective. In L. McAlpine & C. A. Amundsen (Eds.), **Doctoral Education: Research-Based Strategies for Doctoral Students, Supervisors and Administrators (pp. 141–156)**. Springer.
- Carroll, M. (2006). **Handbook of counseling supervision**. Psychology Press.
- Cox, E., Bachkirova, T., & Clutterbuck, D. (2014). **The complete handbook of coaching**. SAGE.
- de Shazer, S. (1985). **Keys to solution in brief therapy**. W. W. Norton & Company.
- Eraut, M. (2007). **Learning from Other People in the Workplace**. Oxford University Press.
- Franklin, C. (2011). **Solution-focused brief therapy: A handbook of evidence-based practice**. Oxford University Press.
- Franklin, C. (2019). **Solution-focused coaching: Mentoring for change**. Routledge.
- Gingerich, W. J., & Peterson, L. T. (2013). Effectiveness of solution-focused brief therapy: A systematic qualitative review of controlled outcome studies. **Research on Social Work Practice**, 23(3), 266–283.
- Grant, A. M., & Stober, D. R. (2006). Toward a definition of wisdom. **Research in Human Development**, 3(2-3), 151-171.
- Gyllensten, K., & Palmer, S. (2007). **The coaching relationship: Putting people first**. Routledge.
- Hargreaves, A., & Fullan, M. (2012). **Professional Capital: Transforming Teaching in Every School. Teachers** College Press.
- Hawkins, P., & Shohet, R. (2012). **Supervision in the helping professions (4th ed.)**. McGraw-Hill Education.

- Hawkins, P., & Smith, N. (2006). **Coaching, mentoring and organizational consultancy: Supervision and developmental dialogue**. McGraw-Hill Education.
- Ingersoll, R. M., & Strong, M. (2011). The Impact of Induction and Mentoring Programs for Beginning Teachers: A Critical Review of the Research. **Review of Educational Research**, 81(2), 201–233. <https://doi.org/10.3102/0034654311403323>
- Inskipp, F., & Proctor, B. (2001). Making the most of supervision. In P. L. Whitmore, D. Kauffman, & R. A. Hart (Eds.), **Handbook of coaching psychology: A guide for practitioners (pp. 238-260)**. Routledge.
- Jarvis, P. (2006). **Towards a comprehensive theory of human learning**. Routledge.
- Joyce, B., & Showers, B. (2002). **Student Achievement through Staff Development**. (3rd ed.). Association for Supervision and Curriculum Development.
- Kilburg, R. R. (1996). Toward a conceptual understanding and definition of executive coaching. **Consulting Psychology Journal: Practice and Research**, 48(2), 134-144.
- Kilburg, R. R. (2000). **Executive coaching: Developing managerial wisdom in a world of chaos**. American Psychological Association.
- Kilburg, R., & Diedrich, R. (1997). The Long March: The evolution of training in professional psychology. **Professional Psychology: Research and Practice**, 28(2), 117-124.
- Knight, J. (2007). **Instructional Coaching: A Partnership Approach to Improving Instruction**. Corwin Press.
- Knowles, M. S. (1980). **The modern practice of adult education: From pedagogy to andragogy**. Cambridge Adult Education.
- Knowles, M. S., Holton III, E. F., & Swanson, R. A. (2014). **The adult learner: The definitive classic in adult education and human resource development**. Routledge.
- Kolb, A. Y., & Kolb, D. A. (2009). Experiential learning theory: A dynamic, holistic approach to management learning, education and development. In S. Armstrong & C. Fukami (Eds.), **Handbook of management learning, education and development (pp. 42-68)**. SAGE.
- Kolb, D. A., & Kolb, A. Y. (2009). The learning way: Meta-cognitive aspects of experiential learning. **Simulation & Gaming**, 40(3), 297-327.
- Lawrence, P. (2009). **Coaching and Mentoring: A Critical Text**. SAGE Publications.

- Lawrence, P., & O'Connell, B. (2016). **Coaching in three dimensions: Meeting the challenges of a complex world**. Routledge.
- McMahon, G. T., & Patton, W. (2002). Supervision: Reconsidering the Concept and Reclaiming Its Potential for Professional Practice. **Australian Journal of Guidance and Counselling**, 12(1), 1–10. <https://doi.org/10.1017/jgc.2011.23>
- Neimeyer, G. J., & Mahoney, M. J. (1995). **Constructivism in psychotherapy**. American Psychological Association.
- Passmore, J., & Fillery-Travis, A. (2011). Coaching psychology: Meta-theoretical perspectives and applications in multi-cultural contexts. In S. Palmer & A. Whybrow (Eds.), **Handbook of coaching psychology: A guide for practitioners** (pp. 54-77). Routledge.
- Passmore, J., & Lai, Y. (2019). Supervision: A relational approach. In S. Palmer & T. Whybrow (Eds.), **The Handbook of Coaching Psychology: A Guide for Practitioners** (2nd ed., pp. 105-120). Routledge.
- Raelin, J. A. (2008). **Work-Based Learning: Bridging Knowledge and Action in the Workplace**. Jossey-Bass.
- Schön, D. A. (1983). **The reflective practitioner: How professionals think in action**. Basic books.
- Schon, D.A. (1983). **The Reflective Practitioner: How Professionals Think in Action**. Basic Books, New York.
- Stober, D. R., & Grant, A. M. (2006). **Evidence based coaching handbook: Putting best practices to work for your clients**. John Wiley & Sons.
- Stoltenberg, C. D., & Delworth, U. (1987). **Supervising Counselors and Therapists: A Developmental Approach**. Jossey-Bass.
- Stout-Rostron, S. (2012). **Business coaching international: Transforming individuals and organizations**. Karnac Books.
- Stout-Rostron, S. (2014). **Integrative coaching: An expanded view of coaching**. Routledge.
- Sutherland, P. (1992). **Cognitive development today: Piaget and his critics**. London: Paul Cuapman.

โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพในวิกฤตการณ์โควิด-19 Health Promotion School in the Crisis of Covid-19

จิรัชญา สุระสุข
วรangkanา พรเกาะ
บุญญภู ภูติรัตน์
Jiratchaya Surasuk
Warangkana Pornko
Boonyaphu Phutirat
มหาวิทยาลัยยูเอ็มออฟเดอะคิงคอลเลจ
Universal Ministries of The King's College
Email: sophahai@gmail.com

วันที่รับบทความ: 7 มกราคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ 9 กุมภาพันธ์ 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 12 กุมภาพันธ์ 2567
Received: January 7, 2024; Revised: February 9, 2024; Accepted: February 12, 2024

บทคัดย่อ

ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ความเข้าใจเกี่ยวกับการระบาดของโรค และการป้องกันโรคเป็นสิ่งสำคัญสำหรับเด็กและเยาวชนในทุกช่วงอายุอย่างยิ่ง หากมีการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้งในมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมย่อมทำให้นักเรียนมีภูมิคุ้มกันทางสังคมอันเป็นเกราะป้องกันที่สำคัญ ส่งผลให้เด็กมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ที่เหมาะสม การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพนั้นจำเป็นต้องใช้หลักการบริหารจัดการเช่นเดียวกับการบริหารหรือดำเนินกิจการต่าง ๆ ที่ต้องมีการดำเนินงานให้เป็นระบบครบวงจรโดยมีขั้นตอนที่สำคัญประการหนึ่งคือการประเมินผล เพื่อให้ได้ข้อมูลย้อนกลับ อันจะสะท้อนให้เห็นถึงผลการดำเนินงานที่ผ่านมาว่าบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้เพียงใด รวมทั้งมีจุดอ่อนหรือปัญหาในเรื่องใดบ้างที่ต้องปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้การวางแผนและการดำเนินงานระยะต่อไปบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิภาพสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาในวิกฤตการณ์โควิด-19

คำสำคัญ: โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ; โควิด-19

Abstract

In the situation of the epidemic of COVID-19 understanding the epidemic And disease prevention is important for children and young people of all ages. If students are taken care of in both preventive measures and problem-solving correctly and appropriately, it will make students social immunity which is a shield for children to have appropriate emotional maturity. Providing quality education requires the use of management principles in the administration

or operation of various businesses that must operate as a comprehensive system, with one important step being evaluation. to get feedback that will reflect the performance in the past as to how far the goals have been achieved Including any weaknesses or problems that need to be improved. so that the planning and implementation of the next phase will achieve the goals with quality and efficiency in line with educational standards during the COVID-19 crisis.

Keywords: Health Promotion School; COVID-19

บทนำ

สถานการณ์ของประเทศไทยในปัจจุบันพบว่าความสามารถในการแข่งขันของประเทศและคุณภาพเด็กและเยาวชนไทยมีแนวโน้มลดน้อยลงอย่างต่อเนื่อง ส่วนหนึ่งเกิดจากความล้มเหลวของระบบการศึกษาไทยจากปัญหานี้หลายภาคส่วนได้เห็นความสำคัญในการพัฒนาเด็กและเยาวชน ของประเทศโดยร่วมดำเนินการผ่าน “โรงเรียน” ซึ่งถือเป็นยุทธศาสตร์ที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะเยาวชนในวัยเรียนส่วนมากอยู่ในระบบ โรงเรียนจึงมีความจำเป็นต้องเสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาโรงเรียนให้สามารถบริหารจัดการและจัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีคุณภาพได้ และระบบการศึกษาสร้างสุขผ่าน “โรงเรียนสุขภาวะ” คือ ทางเลือกที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาการศึกษาของ เยาวชนไทยในเวลานี้ ทั้งนี้ โรงเรียนสุขภาวะเป็นการจัดการเรียนการสอนโดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างเสริมให้ “ผู้เรียนเป็นสุข” โดยการปรับสภาพเพื่อลดปัจจัยเสี่ยงเพิ่มพฤติกรรมสุขภาพ จัดโครงสร้างและระบบต่าง ๆ ให้โรงเรียน สภาพแวดล้อม ครอบครัวยุ และชุมชนเป็นพื้นที่ปลอดภัย และส่งเสริมสุขภาวะของผู้เรียนทั้งด้านกาย ใจ สังคมและปัญญา เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นต่อการรับการเปลี่ยนแปลงสู่โลกยุคเทคโนโลยีดิจิทัล (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2563) โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 (COVID-19) ที่เริ่มมาตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. 2563 ได้รับการประกาศจากองค์การอนามัยโลกให้เป็นภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุขระหว่างประเทศ (Public Health Emergency of International Concern – PHEIC) โรคโควิด-19 แพร่ระบาดไปยังประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทย การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้หน่วยงานต่าง ๆ ในประเทศไทยดำเนินการและออกมาตรการต่าง ๆ เพื่อป้องกันการแพร่เชื้อ ลดผลกระทบของการระบาดที่มีต่อสังคม ซึ่งขยายวงกว้างตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชนไปจนถึงระดับจังหวัดและระดับประเทศ โดยสถานศึกษาเป็นสถาบันทางสังคมที่มีบทบาทอย่างมากในการสร้างสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่ปลอดภัยมีมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรค ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคโควิด-19 และแนวปฏิบัติเพื่อการดูแลสุขภาพอนามัย เพื่อคุ้มครองนักเรียนและนักศึกษา ตลอดจนเป็นช่องทางสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนและครอบครัวได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง เพื่อที่จะป้องกันการติดเชื้อ

ในชุมชนได้ โดยบุคลากรทางการศึกษาและผู้ดูแลนักเรียนที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันการแพร่ระบาดของโรค สามารถให้คำแนะนำแก่ผู้ปกครองของนักเรียนได้

การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนาหรือโควิด-19 ส่งผลให้นักเรียนไทยกว่า 15 ล้านคนต้องหยุดเรียนไปจนถึงเดือนกรกฎาคม หมายความว่า นักเรียนไทยจะไม่ได้เรียนเป็นเวลาถึงหนึ่งในสามของปีการศึกษา แม้กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายที่จะยกเลิกวันหยุดเพื่อชดเชยเวลาเรียนที่หายไป แต่การขาดเรียนสะสมก็ย่อมส่งผลกระทบต่อตัวนักเรียนในระยะยาว และเมื่อถึงเวลานั้น ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม รวมถึงทุกหน่วยงานของไทยจะต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วนเพื่อลดผลกระทบเชิงลบที่จะเกิดขึ้นกับเยาวชนของชาติเหล่านี้ไม่เช่นนั้นแล้วประเทศไทยอาจได้รับผลกระทบเชิงลบอย่างมหาศาลในอนาคต

โรคโควิด-19 ถูกละเลยเป็นวิกฤติที่ทั่วโลกต่างเผชิญอยู่ในขณะนี้ รัฐบาลทุกประเทศพึงรับฟังมุมมองและความคิดเห็นของบุคลากรทางการแพทย์และผู้เชี่ยวชาญด้านสาธารณสุขเป็นสำคัญในการรับมือ และเตรียมมาตรการลดการแพร่ระบาดในกลุ่มประชาชนได้อย่างรัดกุมและเหมาะสม ซึ่งบางครั้งบางมาตรการอาจสร้างผลกระทบต่อสังคมในด้านอื่นๆ อาทิผลกระทบต่อระบบการศึกษาซึ่งอาจกลายเป็นหนึ่งในวิกฤติที่ร้ายแรงที่สุดต่อจากนี้ก็เป็นได้ หากกลับมาพิจารณาว่าอะไรคือผลกระทบที่จะต้องได้รับการจัดการให้ทันกาล มูลนิธิศันแห่งเอเชีย (2564) จึงได้ทำการวิเคราะห์และสรุปเป็นประเด็นที่สำคัญ 3 ประการดังนี้ 1) ความเหลื่อมล้ำและไม่เท่าเทียมทางการศึกษาที่อาจเพิ่มมากขึ้นซึ่งทุกคนสามารถสังเกตเห็นได้ว่าความเหลื่อมล้ำและโอกาสเข้าถึงระบบการศึกษาที่มีคุณภาพนับเป็นปัญหาสำคัญของประเทศไทย ช่องว่างระหว่างโอกาสเข้าถึงการศึกษาและความพร้อมทางด้านอุปกรณ์รองรับการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้นอย่างชัดเจน เห็นได้จากนักเรียนในโรงเรียนนานาชาติและโรงเรียนรัฐที่มีชื่อเสียงในกรุงเทพฯ สามารถเข้าถึงการเรียนการสอนผ่านทางระบบออนไลน์หรืออีเลิร์นนิง (E-Learning) อย่างมีประสิทธิภาพเมื่อต้องกักตัวอยู่ที่บ้าน ในขณะที่มีนักเรียนไทยอีกหลายล้านคน โดยเฉพาะเด็กในโรงเรียนขยายโอกาส ที่ผู้ปกครองของพวกเขาอาจจนกลับที่ไม่มีเงินที่จะซื้อคอมพิวเตอร์หรือโน้ตบุ๊กเพื่อเรียนหนังสือผ่านช่องทางออนไลน์ได้ ภายใต้ภาวะเศรษฐกิจถดถอยหลายกิจการต่างเลิกกิจการและลดตำแหน่งงาน อาจทำให้ผู้ปกครองของนักเรียนกลุ่มนี้ต้องถูกเลิกจ้างหรือไม่มีงานประจำที่มั่นคงนี้ก็จะยิ่งสร้างความลำบากต่อสภาพความเป็นอยู่ของพวกเขายิ่งขึ้น ยิ่งการแพร่ระบาดครั้งนี้ใช้เวลานานมากเท่าไร ก็จะต้องยิ่งสร้างช่องว่างของความไม่เท่าเทียมทางการศึกษาให้ขยายกว้างยิ่งขึ้นเท่านั้น 2) ประสิทธิภาพของการเรียนการสอนที่ยังมีไม่พอเพียง เราต้องยอมรับว่าสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นอาจจะสร้างการเปลี่ยนแปลงอย่างถาวรเราอาจไม่สามารถกลับมาใช้ชีวิตเช่นปกติได้อย่างที่หวัง เช่นเมื่อครูไม่สามารถดำเนินการสอนด้วยตนเองในห้องเรียนได้อย่างที่ควรจะเป็นผู้กำหนดนโยบายด้านการศึกษาจึงต้องพิจารณาช่องทางการเรียนรู้อื่นๆ ทดแทนแต่น่าเสียดายที่ประสิทธิภาพของระบบการเรียนการสอนแบบออนไลน์ หรืออีเลิร์นนิง (E-Learning) ของเรายังไม่เพียงพอ มีครูเพียงไม่กี่ท่านที่ได้รับการฝึกอบรมเรื่องการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน อีกทั้งนักเรียนจำนวนมากยังขาดแคลนอุปกรณ์การเรียนผ่านระบบเทคโนโลยีที่จำเป็นโดยเฉพาะนักเรียนในพื้นที่ชนบท

แม้ว่าขณะนี้กระทรวงศึกษาธิการกำลังพิจารณาหาทางแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นโดยมีแนวคิดที่จะมอบแท็บเล็ตให้กับครูและนักเรียนที่มีความจำเป็นแต่นั้นก็อาจไม่ดีพอ เพราะการมอบแท็บเล็ตอาจไม่ช่วยให้การสอนมีประสิทธิภาพเท่าที่หวังไว้ เพราะหากครูไม่ได้รับการอบรมหรือไม่มีความรู้ในขั้นเรียนออนไลน์มาก่อนก็ไม่เข้าใจว่าเมื่อนักเรียนเรียนออนไลน์จะรู้สึกอย่างไร ขาดเทคนิคในการติดตามการเรียนรู้แบบออนไลน์ ทั้งยังยึดถือรูปแบบการเรียนแบบท่องจำ อุปกรณ์แท็บเล็ตอาจจะทำหน้าที่ได้เพียงทดแทนกระดานดำ หากครูยังเน้นการสอนโดยการบรรยายนานๆ และไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมกับชั้นเรียน นักเรียนก็จะขาดโอกาสฝึกฝนหรือฝึกปฏิบัติหรือลงมือค้นหาคำตอบได้ด้วยตนเอง รวมทั้งอาจจะขาดการเรียนรู้เทคโนโลยีจากตัวอุปกรณ์แท็บเล็ตที่ตนเองมีโอกาสรอบครอบ การเรียนรู้แบบนี้ไม่เพียงแต่จะทำให้เด็กเกิดความเบื่อหน่ายเท่านั้น หากแต่ยังไม่ส่งเสริมประสิทธิภาพการเรียนรู้คิดวิเคราะห์ของนักเรียนอีกด้วย 3) ระบบส่งเสริมและสนับสนุนการสอนออนไลน์ของครูยังไม่เพียงพอซึ่งประชาชนทุกคนตระหนักดีว่าครูคือแม่พิมพ์ของชาติผู้อยู่เบื้องหลังความสำเร็จในการพัฒนาบุคลากรมนุษย์สำหรับสร้างอนาคตของชาติ แม้พวกท่านจะมีรายได้ที่ไม่มากนัก หากแต่ก็มีความมุ่งมั่นและอยากมีส่วนร่วมที่สำคัญที่ได้ช่วยสร้างคนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ดังจะเห็นจากเมื่อเกิดการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในครั้งนี้ ครูไทยจำนวนไม่น้อยที่ออกเยี่ยมบ้านเพื่อติดตามความเป็นอยู่ของนักเรียนตน เพื่อประเมินความพร้อมในการเรียนวิถีใหม่ แต่อย่างไรก็ตามครูหลายท่านยังรู้สึกว่าการเรียนออนไลน์ยังไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างเพียงพอ โดยเฉพาะในด้านวิชาการ การปรับกระบวนการเรียนการสอน หลายครั้งเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงหรือประกาศแบบเร่งด่วนแต่ยังไม่ได้รับการชี้แจงหรือแจ้งนโยบายที่แน่ชัดจากผู้อำนวยการโรงเรียนที่ตนเองสังกัด ก็อาจทำให้ครูเกิดความสับสนและไม่แน่ใจว่าจะเริ่มต้นวิธีการสอนผ่านระบบออนไลน์อย่างไร รวมถึงการติดตามความก้าวหน้าการเรียนรู้และประเมินผลสัมฤทธิ์การศึกษาก็จะปรับเปลี่ยนอย่างไร รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์และมีสภาพความเป็นอยู่ที่ลำบาก เป็นต้น

ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ความเข้าใจเกี่ยวกับการระบาดของโรค และการป้องกันโรคเป็นสิ่งสำคัญสำหรับเด็กและเยาวชนในทุกช่วงอายุ เพราะเด็กและเยาวชนจะต้องพัฒนาพฤติกรรมของตนเองเพื่อป้องกันการระบาด เช่น การล้างมือและการสวมหน้ากากอนามัย และการรักษาระยะห่างทางสังคม เพื่อให้เด็กและเยาวชนสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปลอดภัย โดยเฉพาะการมาเรียนในสถานศึกษานอกจากนี้ เด็กและเยาวชนควรเข้าใจผลกระทบที่เกิดจากโรคระบาดและมาตรการควบคุมต่าง ๆ ทั้งต่อตัวเองและผู้อื่น โดยครอบคลุมเนื้อหาและประเด็นที่เหมาะสมกับวุฒิภาวะของเด็ก เช่น การรับรู้อารมณ์ความรู้สึกต่าง ๆ ความวิตกกังวลและความเครียดจากการเปลี่ยนแปลงของกิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือผลกระทบต่อคนในชุมชน ตลอดจนการมีทักษะในการรับรู้ข่าวสาร ดังนั้น ครูสามารถใช้โอกาสนี้ในการสอนให้นักเรียนเข้าใจถึงประเด็นและมิติต่าง ๆ ที่นอกเหนือจากเรื่องโรคและการป้องกันโรค เพื่อช่วยให้นักเรียนลดความกลัวและวิตกกังวล เสริมความยืดหยุ่นในการรับมือกับสถานการณ์ และผลข้างเคียงที่อาจเกิดขึ้นในชีวิตของพวกเขา

บ่มเพาะความเห็นอกเห็นใจพร้อมทั้งสร้างสรรค์ชุมชนที่มีความปลอดภัยและห่วงใยกันมากยิ่งขึ้น โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2563) ได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาปฐมวัยและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในช่วงวิกฤตการณ์โควิด-19 เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์และเอื้อต่อการจัดการศึกษาให้มีมาตรฐานและคุณภาพและที่สำคัญยิ่งเพื่อสุขภาวะความปลอดภัยในชีวิต ร่างกายและจิตใจของนักเรียนอันเป็นกำลังสำคัญยิ่งในการพัฒนาประเทศชาติ สอดคล้องกับแนวคิดโรงเรียนสุขภาวะที่มีเป้าหมายสำคัญยิ่งในการสร้างความปลอดภัยทั้งในโรงเรียน สภาพแวดล้อม ครอบครัวและชุมชนและส่งเสริมสุขภาวะของผู้เรียนทั้งร่างกาย จิตใจ สังคมและปัญญา

จากที่กล่าวมาพบว่าได้มีการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้งในมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมย่อมทำให้นักเรียนมีภูมิคุ้มกันทางสังคมอันเป็นเกราะป้องกันให้เด็กมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ที่เหมาะสม ซึ่งกรมสามัญศึกษา (2544 : 5) ได้เสนอแนวทางและกระบวนการทำงานด้านการพัฒนากระบวนการในการดูแลและช่วยเหลือนักเรียนว่าเป็นกระบวนการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยมีครูที่ปรึกษา เป็นบุคลากรหลักในการประสานงานร่วมมือกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน และมีวิธีการ เครื่องมือในการทำงานที่ชัดเจน มีองค์ประกอบที่สำคัญในการดำเนินงานอยู่ 5 ประการ ได้แก่ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมนักเรียน 4) การป้องกันและแก้ปัญหา และ 5) การส่งต่อ ซึ่งเป็นทางที่จะสามารถดูแลช่วยเหลือนักเรียนในการแก้ไขปัญหาได้ นอกจากนี้การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพนั้นจำเป็นต้องใช้หลักการบริหารจัดการเช่นเดียวกับการบริหารหรือดำเนินกิจการต่าง ๆ ที่ต้องมีการดำเนินงานให้เป็นระบบครบวงจรโดยมีขั้นตอนที่สำคัญประการหนึ่งคือการประเมินผล เพื่อให้ได้ข้อมูลย้อนกลับ อันจะสะท้อนให้เห็นถึงผลการดำเนินงานที่ผ่านมาว่าบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้เพียงใด รวมทั้งมีจุดอ่อนหรือปัญหาในเรื่องใดบ้างที่ต้องปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้การวางแผนและการดำเนินงานระยะต่อไปบรรลุเป้าหมายอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาในวิกฤตการณ์โควิด-19

มาตรฐานการศึกษาในวิกฤตการณ์โควิด-19

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) (2563) ได้กำหนดมาตรฐานของต้นสังกัด เกณฑ์ประเมินของ สมศ. การศึกษาปฐมวัยและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในช่วงวิกฤตการณ์โควิด-19 ไว้ดังนี้

1. การศึกษาปฐมวัย ประกอบด้วย 3 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของเด็ก มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ มาตรฐานที่ 3 การจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ (ตารางที่ 1)
2. ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 1 เกณฑ์การประเมิน SAR การศึกษาปฐมวัย

มาตรฐาน	ตัวชี้วัด	ระดับ	เกณฑ์ ตัดสิน
1. คุณภาพของเด็ก	. มีการระบุเป้าหมายคุณภาพของเด็ก	ปรับปรุง	มี 0 - 3 ข้อ
	. มีการระบุวิธีพัฒนาคุณภาพเด็กปฐมวัยอย่างเป็นระบบ	พอใช้	มี 4 ข้อ
	ตามเป้าหมายการพัฒนาเด็ก	ดี	มี 5 ข้อ
	. มีพัฒนาการสมวัยตามเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพของเด็ก		
	. มีการนำผลประเมินคุณภาพเด็กไปพัฒนาเด็กให้มีพัฒนาการสมวัย		
	. มีการนำเสนอผลการประเมินคุณภาพของเด็กต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง		
2. กระบวนการบริหารและการจัดการ	. มีการวางแผนการดำเนินการในแต่ละปีการศึกษา	ปรับปรุง	มี 0 - 3 ข้อ
	. มีการนำแผนการดำเนินการไปใช้ดำเนินการ	พอใช้	มี 4 ข้อ
	. มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินการตามแผน	ดี	มี 5 ข้อ
	. มีการนำผลประเมินการบริหารจัดการของสถานศึกษาไปปรับปรุงแก้ไขในปีการศึกษาต่อไป		
	. มีการนำเสนอผลการบริหารจัดการของสถานศึกษาให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้รับทราบ		
3. การจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ	. ครูมีการวางแผนการจัดประสบการณ์รายปีครบทุกหน่วยการเรียนรู้ และทุกชั้นปี	ปรับปรุง	มี 0 - 3 ข้อ
	. ครูทุกคนมีการนำแผนการจัดประสบการณ์ไปใช้ในการจัดประสบการณ์โดยใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศและแหล่งเรียนรู้ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้	พอใช้	มี 4 ข้อ
	. มีการตรวจสอบและประเมินเด็กอย่างเป็นระบบ	ดี	มี 5 ข้อ
	. มีการนำผลการประเมินมาพัฒนาเด็ก		
	. มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลป้อนกลับเพื่อพัฒนาปรับปรุงการจัดประสบการณ์		

ที่มา : สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2563 : 1-2)

ตารางที่ 2 เกณฑ์การประเมิน SAR ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

มาตรฐาน	ตัวชี้วัด	ระดับ	เกณฑ์ ตัดสิน
1. คุณภาพของ ผู้เรียน	. มีการระบุเป้าหมายคุณภาพของผู้เรียน	ปรับปรุง	มี 0 - 3 ข้อ
	. มีการระบุวิธีพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ	พอใช้	มี 4 ข้อ
	. ตามเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียน	ดี	มี 5 ข้อ
	. มีผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนตามเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียน		
	. มีการนำผลประเมินคุณภาพของผู้เรียนไปพัฒนาผู้เรียน ด้านผลสัมฤทธิ์ให้สูงขึ้น		
2. กระบวนการบริหาร และการจัดการ	. มีการวางแผนการดำเนินการในแต่ละปีการศึกษา	ปรับปรุง	มี 0 - 3 ข้อ
	. มีการนำแผนการดำเนินการไปใช้ดำเนินการ	พอใช้	มี 4 ข้อ
	. มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินการตามแผน	ดี	มี 5 ข้อ
	. มีการนำผลประเมินการบริหารจัดการของสถานศึกษาไป ปรับปรุงแก้ไขในปีการศึกษาต่อไป		
	. มีการนำเสนอผลการบริหารจัดการของสถานศึกษาให้ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้รับทราบ		
3. กระบวนการ จัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ	. ครูมีการวางแผนการจัดการเรียนรู้รายปีครบทุกรายวิชา และทุกชั้นปี	ปรับปรุง	มี 0 - 3 ข้อ
	. ครูทุกคนมีการนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ในการ	พอใช้	มี 4 ข้อ
	จัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและ	ดี	มี 5 ข้อ
	แหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้		
	. มีการตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบ		
	. มีการนำผลการประเมินมาพัฒนาผู้เรียน		
	. มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลป้อนกลับเพื่อพัฒนา ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน		

ที่มา : สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2563 : 4)

แนวคิดเกี่ยวกับโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

1. ความหมายของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ก่อนที่จะทำความเข้าใจกับนิยามของคำว่าโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพได้นั้น ผู้เขียนขอทำความเข้าใจกับคำว่า การส่งเสริมคุณภาพให้ชัดเจน จากการประชุมที่ Ottawa Charter for Health Promotion โดยองค์การอนามัยโลก ได้กำหนดว่า การส่งเสริมสุขภาพ (Health promotion) หมายถึง กระบวนการเพื่อให้ประชาชนเพิ่มความสามารถในการควบคุมและสร้างเสริมสุขภาพของตนเองให้ดีขึ้นเพื่อให้มีสุขภาพดีด้านร่างกาย จิตใจและสังคม (กรมอนามัย, 2542 อ้างถึง Ottawa Charter for Health Promotion, 1986)

ในปี 2529 องค์การอนามัยโลก ได้กำหนดว่าการสร้างเสริมสุขภาพ คือ กระบวนการของการเพิ่มสมรรถนะให้คนสามารถควบคุมปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดสุขภาพและเป็นผลให้บุคคลมีสุขภาพดีขึ้น เงื่อนไขและตัวกำหนดพื้นฐานของสุขภาพประกอบด้วยที่อยู่อาศัย การศึกษา อาหาร รายได้ ระบบนิเวศวิทยาการที่ยั่งยืน สันติภาพความยุติธรรมทางสังคมและความเท่าเทียมกัน (รุจิราภรณ์ อรรถสิทธิ์, 2544)

Green & Kreuter (1991) ให้นิยามของการส่งเสริมสุขภาพ (Health Promotion) หมายถึง ผลรวมของการสนับสนุนด้านการศึกษาและสิ่งแวดล้อม (Educational and environmental) เพื่อก่อให้เกิดผลทางการปฏิบัติและเงื่อนไขของการดำเนินชีวิตที่ก่อให้เกิดสภาวะสุขภาพที่สมบูรณ์

ประภาเพ็ญ สุวรรณ และพัชรินทร์ เล็กสวัสดิ์ (2540) ให้ความหมายของ การส่งเสริมสุขภาพ (Health Promotion) หมายถึง กระบวนการเพิ่มความสามารถบุคคลในการควบคุมและพัฒนาสุขภาพของตนให้ดีขึ้น รวมทั้งควบคุมปัจจัยต่างๆ ที่เป็นตัวกำหนดสุขภาพ เพื่อก่อให้เกิดการมีสุขภาพที่ดี

จากที่อธิบายมาข้างต้นผู้เขียนจึงขอสรุปว่า โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ หมายถึง สถานศึกษาที่ใช้กระบวนการพัฒนาขีดความสามารถให้นักเรียน ครูอาจารย์ ครอบครัวและชุมชน โดยพัฒนาแบบองค์รวม ทั้งบุคคล ชุมชน และสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน ให้ทุกคนในโรงเรียนมีสภาวะสุขภาพที่แข็งแรงทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตวิญญาณและสติปัญญา เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ การทำงานและการเป็นที่ยู่ออาศัยเสมือนบ้าน และส่งเสริมสุขภาพไปถึงชุมชน เนื่องจากการมีส่วนร่วมของชุมชนนั่นเอง

2. ประโยชน์ของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ แนวคิดของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ จึงได้ถูกกำหนดให้เป็นนโยบายสำคัญประการหนึ่งที่โรงเรียนพึงปฏิบัติ การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพจึงมีความสำคัญก่อให้เกิดประโยชน์ ดังต่อไปนี้

2.1 ช่วยให้เกิดการพัฒนาสุขภาพแบบองค์รวม ซึ่งเน้นความสัมพันธ์ทั้งภายในร่างกายและภายนอก ร่างกายให้เกิดความสมดุล ได้แก่ ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสิ่งแวดล้อม

2.2 ช่วยชักจูงให้ครอบครัวมีส่วนร่วมในการพัฒนาทักษะและความรู้ด้านสุขภาพแก่บุตรหลาน ครอบครัว และชุมชน

2.3 ช่วยให้เห็นถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่มีผลกระทบต่อสุขภาพของนักเรียน

เช่น อาคารสถานที่ แสง เสียง สุขาภิบาลอาหาร น้ำสะอาด ความปลอดภัยของสนามเด็กเล่นและการกำจัดขยะ เป็นต้น

2.4 ช่วยให้เห็นความสำคัญของสภาพสังคมในโรงเรียน ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ สภาพจิตใจและอารมณ์ที่ดีของนักเรียนที่เกิดจากความสัมพันธ์ที่ดีภายในสังคมโรงเรียนและภายนอกโรงเรียนระหว่าง บ้าน โรงเรียน และชุมชน

2.5 ช่วยเป็นตัวเชื่อมระหว่างบริการสุขภาพในพื้นที่กับโรงเรียน เพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาสุขภาพเฉพาะเรื่อง เช่น การตรวจหา การตรวจพยาธิ การรักษาโรคติดต่อ การทดสอบสายตา การประเมินภาวะโภชนาการ และการจัดการความเครียด เป็นต้น

2.6 ช่วยสนับสนุนให้นักเรียนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่สำหรับการเรียนในหลักสูตร เพื่อพัฒนาทักษะและความรู้เกี่ยวกับสุขภาพ

2.7 ทำให้เกิดความเสมอภาคในด้านการศึกษาและสุขภาพ ด้วยการเพิ่มความสามารถในการดูแลสุขภาพของเด็กวัยเรียนโดยโรงเรียน ครอบครัว และชุมชนร่วมกัน

2.8 ช่วยจัดสิ่งแวดล้อมในการทำงานที่ดีสำหรับครู และจัดสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาเพื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมให้แก่เด็กนักเรียนและบุคลากรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.9 ทำให้โรงเรียนและชุมชนได้ร่วมกันทำงานเพื่อประโยชน์ต่อการปลูกฝังและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียน ครอบครัว และสมาชิกในชุมชน

จากที่อธิบายมาข้างต้น ผู้เขียนจึงขอสรุปถึงประโยชน์ของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ได้ว่า เมื่อมีการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพแล้วจะก่อให้เกิดประโยชน์ คือ เกิดการพัฒนาสุขภาพแบบองค์รวม สนับสนุนให้นักเรียนมีส่วนร่วมกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป ส่งเสริมปลูกฝังและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียน ครอบครัว และสมาชิกในชุมชน เกิดความสัมพันธ์ทั้งภายในร่างกายและภายนอกร่างกายให้เกิดความสมดุล ได้แก่ ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสิ่งแวดล้อม

3. แนวคิดโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ แนวคิดโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพจัดเป็นแนวคิดระดับนานาชาติ (Global concept) ที่มีประเทศต่างๆ ทั่วโลก ร่วมกันจัดทำแผนงาน เพื่อสนับสนุนการทำงานของโรงเรียนและชุมชน แนวคิดนี้เป็นส่วนเสริมแผนงานริเริ่มขององค์การอนามัยโลกด้านอนามัยโรงเรียน (School health) และผลักดันให้เกิดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพและสุขภาพศึกษาในโรงเรียนที่เข้มแข็งยิ่งขึ้น ตั้งแต่ระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ ระดับภูมิภาค ไปถึงกระทั่งระดับโลก

โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ นับเป็นแนวคิดที่กว้างขวางครอบคลุมในด้านสุขภาพ (Health) ที่มีผลกระทบใน 3 ด้าน คือ คุณภาพชีวิต (Quality of life) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Educational achievement) ตลอดจนการเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต เกิดผลผลิตที่มีคุณภาพเกิดความประหยัด (Economic productivity) แนวคิดโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพไม่ได้เน้นที่นักเรียนเพียงอย่างเดียว แต่ครอบคลุมแบบองค์รวม

คือ ครู ครอบครัวและชุมชน ซึ่งกลุ่มเป้าหมายที่เราต้องการส่งเสริมไม่ใช่กลุ่มที่เป็นปัญหาเท่านั้น เพราะเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุหรือเป็นการบริการเชิงรับ แต่งานส่งเสริมสุขภาพในปัจจุบันเน้นกลุ่มเป้าหมายที่เป็นคนปกติหรือคนมีสุขภาพดี (Normal and healthy) ตลอดจนกลุ่มเสี่ยง (Risk) เป็นกลุ่มสำคัญ ทั้งนี้ ยังคงให้การดูแล รักษา ป้องกัน พิ้นฟู และส่งเสริมสุขภาพในกลุ่มที่มีปัญหาสุขภาพ (Health problem)

พรณี บัญชรหัตถกิจ (2551 : 8) ได้กล่าวถึง การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพจะต้องทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางบวกและเกิดความยั่งยืน โดยไม่ขึ้นอยู่กับความคิดเห็นหรือความรับผิดชอบของผู้บริหารแต่เพียงฝ่ายเดียวเหมือนอย่างแต่ก่อน แนวคิดโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพนี้ต้องเริ่มตั้งแต่การกำหนดเป็นนโยบาย จัดทำแผนตามระเบียบปฏิบัติและโครงสร้าง ซึ่งผนวกเอาหลักการพื้นฐานของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพไว้ในกิจกรรมปกติของโรงเรียน และให้ทุกคนที่มีส่วนได้ส่วนเสีย อันได้แก่ นักเรียน ครู อาจารย์ นักการภารโรง ผู้ปกครองและชุมชน มีส่วนร่วมในกิจกรรมโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพตั้งแต่การคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินงาน จนกระทั่งการประเมินผลงาน

โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพเป็นการดำเนินการทั้งในโรงเรียน ครอบครัว และชุมชน หากโรงเรียนมีความต้องการและความพร้อมเพียงใด โรงเรียนสามารถดำเนินการป้องกันและเสริมสร้างสุขภาพเด็กและเยาวชนในชุมชนให้สอดคล้องกับความต้องการ และความมุ่งหวังของนักเรียน ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ ผู้บริหารโรงเรียน และผู้นำชุมชนในด้านการส่งเสริมเพื่อให้เด็กมีสุขภาพะซึ่งการเข้าสู่โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพได้ จะต้องมีการจัดหลักสูตร การบริหารโครงการ การดูแลสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม จิตวิญญาณ และสติปัญญา เพื่อส่งเสริมการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียน บุคลากรในโรงเรียน และชุมชน ให้ทุกคนมีศักยภาพหรือมีความสามารถในเรื่องต่อไปนี้ (พรณี บัญชรหัตถกิจ, 2551 : 8-9)

- 3.1 นำแนวคิดด้านส่งเสริมสุขภาพมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน
- 3.2 ดูแลเอาใจใส่สุขภาพของตนเองและมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพของผู้อื่นในสังคม
- 3.3 สามารถตัดสินใจควบคุมสภาวะสิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อสุขภาพ

แนวคิดการสร้างโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ก่อให้เกิดโอกาสในการพัฒนานโยบาย ระเบียบ โครงสร้าง ซึ่งครอบคลุมการส่งเสริมสุขภาพในทุกเรื่องที่โรงเรียนและชุมชนร่วมกันดำเนินการและเน้นให้เกิดการทำงานร่วมกันเป็นทีม โดยมีผู้นำที่เข้มแข็ง และเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และทำความตกลงกันในเป้าหมายสำคัญด้านสุขภาพของเด็กวัยเรียน แนวคิดของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ จะมองกลุ่มเป้าหมายเพิ่มขึ้นจากเดิมที่ผ่านมา ในงานอนามัยโรงเรียนมุ่งเน้นสุขภาพนักเรียนเป็นกลุ่มเป้าหมายหลัก แต่โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพได้มองเป้าหมายแบบองค์รวม นอกจากนักเรียนแล้ว ยังขยายไปสู่กลุ่มเป้าหมายอื่น ๆ ได้แก่ ครู อาจารย์ นักการภารโรง บุคลากรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้จำหน่ายอาหาร เป็นต้น ตลอดจนครอบครัวและชุมชน เพราะถือว่าทุกคนเป็นหน่วยหนึ่งของสังคมที่มีความเชื่อมโยงกัน มีส่วนสร้างเสริมหรือบั่นทอนสุขภาพซึ่งกันและกัน ตลอดจนมีผลต่อการเรียนรู้หรือสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษาของเด็กวัยเรียน

จากที่อธิบายมาข้างต้น ผู้เขียนจึงขอสรุปแนวคิดโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพจัดเป็นแนวคิดระดับนานาชาติ นับเป็นแนวคิดที่กว้างขวางครอบคลุมในด้านสุขภาพ ครอบคลุมใน 3 ด้านคือ คุณภาพชีวิต (Quality of life), ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Educational achievement), เกิดผลผลิตที่มีคุณภาพเกิดความประหยัด (Economic productivity) รวมไปถึงก่อให้เกิดโอกาสในการพัฒนานโยบาย ระเบียบ โครงสร้าง ซึ่งครอบคลุมการส่งเสริมสุขภาพในทุกเรื่องที่โรงเรียนและชุมชนร่วมกันดำเนินการและเน้นให้เกิดการทำงานร่วมกันเป็นทีม โดยมีผู้นำที่เข้มแข็ง และเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และทำความเข้าใจ ตกลงกันในเป้าหมายสำคัญด้านสุขภาพของเด็กวัยเรียน

4. คุณลักษณะของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ องค์การอนามัยโลก ได้กำหนดคุณลักษณะของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพไว้ 6 ประการ คือ (WHO,1996 อ้างในกรมอนามัย, 2543)

4.1 ส่งเสริมสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ด้านการศึกษาและสาธารณสุข ครู สหภาพครู นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้นำชุมชน มีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาพร่วมกับ 4.1.1 ครอบครัวและกลุ่มในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน 4.1.2 องค์กรที่ให้บริการในชุมชนที่เชื่อมโยงกับโรงเรียน

4.2 ใช้ความพยายามในการจัดให้มีสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพและความปลอดภัยโดย 4.2.1 การจัดสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและสังคม 4.2.2 ปราศจากความทารุณโหดร้าย 4.2.3 มีบรรยากาศที่เอื้ออาทร เชื่อมกัน เครือข่ายกันและกัน 4.2.4 สนับสนุนความต้องการทั้งทางร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ 4.2.5 มีสนามเด็กเล่นที่ปลอดภัย

4.3 จัดให้มีการสอนสุขศึกษา โดยจัดหลักสูตรที่ช่วยปรับปรุงความรู้ความเข้าใจของนักเรียนในเรื่องสุขภาพอนามัยและสุขนิสัย ซึ่งช่วยให้นักเรียนมีทางเลือกที่เหมาะสมด้านสุขภาพและมีพฤติกรรมที่เอื้อต่อสุขภาพไปจนตลอดชีวิต

4.4 จัดให้เข้าถึงบริการสุขภาพ การให้บริการนักเรียน ตลอดจนครูอาจารย์ และบุคลากรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การตรวจคัดกรอง การชันสูตร การวิเคราะห์ การเฝ้าระวังการเจริญเติบโตและการพัฒนาการตามวัย การให้ภูมิคุ้มกันโรค การปฐมพยาบาล การให้บริการการรักษาตามกระบวนการที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพที่สุดในโรงเรียน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับทรัพยากรและข้อปฏิบัติต่าง ๆ ของโรงเรียน

4.5 ดำเนินการตามนโยบายและข้อปฏิบัติในการส่งเสริมสุขภาพในเรื่อง 4.5.1 นโยบายทั่วไปที่มุ่งให้กิจกรรมและทรัพยากรต่างๆ เป็นไปเพื่อส่งเสริมสุขภาพ 4.5.2 นโยบายให้การรักษาและการปฐมพยาบาลอย่างเสมอภาคเท่าเทียมแก่นักเรียนทุกคน 4.5.3 นโยบายหลักเลี่ยงการดื่มสุรา การสูบบุหรี่และสารเสพติด ตลอดจนความโหดร้ายทารุณ

4.6 ความพยายามในการปรับปรุงสุขภาพอนามัยของชุมชน โดย

4.6.1 มุ่งเน้นในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพชุมชน

4.6.2 ส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน

จากที่อธิบายมาข้างต้น ผู้เขียนจึงขอสรุปคุณลักษณะของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ หมายถึง การดำเนินงานเชิงรุกที่มีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาสุขภาพแบบองค์รวม โดยเฉพาะเด็กวัยเรียนได้พัฒนาทั้งปัจจัยภายในบุคคล คือ ร่างกาย จิตใจ อารมณ์และจิตวิญญาณ และปัจจัยภายนอก คือ สังคม สิ่งแวดล้อม หรือระบบนิเวศน์วิทยา หากทำให้ปัจจัยต่างๆ เกิดความสมดุล “สุขภาวะ” ก็จะตามมา กลุ่มเป้าหมายในการส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนมิได้มุ่งเฉพาะกลุ่มที่มีปัญหาเท่านั้น แต่มุ่งเน้นทั้งคนที่มีสุขภาพดีและกลุ่มเสี่ยงที่มีโอกาสเกิดปัญหา แนวคิดโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพจึงเป็นแนวทางสำคัญที่จัดเป็นนวัตกรรมในการพัฒนาสุขภาพเด็กและเยาวชนที่ช่วยให้นักเรียน ครูอาจารย์ นักการภารโรง ตลอดจนทุกคนในโรงเรียน รวมทั้งครอบครัวและชุมชนสามารถควบคุมปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อสุขภาวะ ดังนั้นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพควรเน้นกระบวนการพัฒนาปัญหานี้เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน ทำงานเป็นเชิงภาพรวม มีการทำงานเชิงรุกอย่างเป็นรูปธรรม โดยเน้นการดำเนินงานแบบองค์รวม อันได้แก่ การพัฒนาปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่เป็นปัจจัยเอื้อต่อสุขภาพ และการจัดบริการสุขภาพ ทั้งนี้ต้องกำหนดให้มโนนโยบายและข้อปฏิบัติที่ชัดเจนในโรงเรียน กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพจะยืดหยุ่นไปตามสภาพแวดล้อม โดยอาศัยกลวิธีจูงใจให้ครอบครัวและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ เพื่อนำโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

บทสรุป

แนวคิดเกี่ยวกับโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพหลังวิกฤติการโควิด-19 หมายถึง หมายถึง สถานศึกษาที่ใช้กระบวนการพัฒนาขีดความสามารถให้นักเรียน ครูอาจารย์ ครอบครัวและชุมชน โดยพัฒนาแบบองค์รวม ทั้งบุคคล ชุมชน และสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน ให้ทุกคนในโรงเรียนมีสภาวะสุขภาพที่แข็งแรงทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตวิญญาณและสติปัญญา เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ การทำงานและการเป็นที่ยู่อาศัยเสมือนบ้าน และส่งเสริมสุขภาพไปถึงชุมชน เนื่องจากการมีส่วนร่วมของชุมชนนั่นเอง ส่งผลก่อให้เกิดประโยชน์ของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ได้ว่า เมื่อมีการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพแล้วจะก่อให้เกิดประโยชน์ คือ เกิดการพัฒนาสุขภาพแบบองค์รวม สนับสนุนให้นักเรียนมีส่วนร่วมกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป ส่งเสริมปลูกฝังและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียน ครอบครัว และสมาชิกในชุมชน เกิดความสัมพันธ์ทั้งภายในร่างกายและภายนอกร่างกายให้เกิดความสมดุล ได้แก่ ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสิ่งแวดล้อม และคุณลักษณะของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ หมายถึง การดำเนินงานเชิงรุกที่มีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาสุขภาพแบบองค์รวม โดยเฉพาะเด็กวัยเรียนได้พัฒนาทั้งปัจจัยภายในบุคคล คือ ร่างกาย จิตใจ อารมณ์และจิตวิญญาณ และปัจจัยภายนอก คือ สังคม สิ่งแวดล้อม หรือระบบนิเวศน์วิทยา หากทำให้ปัจจัยต่างๆ เกิดความสมดุล “สุขภาวะ” ก็จะตามมา กลุ่มเป้าหมายในการส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนมิได้มุ่งเฉพาะกลุ่มที่มีปัญหาเท่านั้น แต่มุ่งเน้นทั้งคนที่มีสุขภาพดีและกลุ่มเสี่ยงที่มีโอกาสเกิดปัญหา แนวคิดโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพจึงเป็นแนวทางสำคัญที่จัดเป็นนวัตกรรมในการพัฒนาสุขภาพเด็กและเยาวชนที่ช่วยให้นักเรียน ครูอาจารย์ นักการ

การโรงเรียน ตลอดจนทุกคนในโรงเรียน รวมทั้งครอบครัวและชุมชนสามารถควบคุมปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อสุขภาวะ ดังนั้นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพควรเน้นกระบวนการพัฒนาปัญหาเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน ทำงานเป็นเชิงภาพรวม มีการทำงานเชิงรุกอย่างเป็นรูปธรรม โดยเน้นการดำเนินงานแบบองค์รวม อันได้แก่ การพัฒนาปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่เป็นปัจจัยเอื้อต่อสุขภาพ และการจัดบริการสุขภาพ ทั้งนี้ต้องกำหนดให้มีนโยบายและข้อปฏิบัติที่ชัดเจนในโรงเรียน กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพจะยืดหยุ่นไปตามสภาพแวดล้อม โดยอาศัยกลวิธีจูงใจให้ครอบครัวและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ เพื่อนำโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

รายการอ้างอิง

- กรมสามัญศึกษา. (2544). **ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน**. กรุงเทพฯ: กรมสามัญศึกษา.
- กรมอนามัย. (2542). **กฎบัตรออตตาวาเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ (OTTAWA CHARTER FOR HEALTH PROMOTION)**. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2566 จาก <http://doh.hpc.go.th>.
- กรมอนามัย. (2543). **แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ และพัชรินทร์ เล็กสวัสดิ์. (2540). **การส่งเสริมสุขภาพและการดำเนินงานของชุมชนเพื่อสุขภาพ**. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการสุศึกษาแห่งชาติครั้งที่ 8 ปฏิรูปการสุศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมไทย. 6-9 พฤษภาคม.
- พรณี บัญชรหัตถกิจ. (2551). **โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ**. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- มูลนิธิคีนันแห่งเอเชีย. (2564). **การแพร่ระบาดของโควิด-19 สร้างผลกระทบต่อการศึกษาไทยที่สำคัญ 3 ประการ**. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2566 <https://www.kenan-asia.org/th/covid-19-education-impact>
- รุจิราถ อรรถสิษฐ์. (2544). **สถานภาพและบทบาทการส่งเสริมสุขภาพของภาคประชาชน**. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2563). **Thai health Watch 2020 จัปตาทิศทางสุขภาพคนไทย ปี 2563**. กรุงเทพฯ : ศูนย์เรียนรู้สุภาวะและแผนงานสนับสนุนการบริหารจัดการข้อมูลและเทคโนโลยีสร้างเสริมสุขภาพ สำนักพัฒนาภาคีสัมพันธ์ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). **คู่มือและเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาปฐมวัยและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในช่วงวิกฤตการณ์โควิด-19**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2563). **มาตรฐานการศึกษาในวิกฤตการณ์โควิด-**

19. กรุงเทพฯ: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา.

Green & Kreuter. (1991). **Health promotion planning.** Mayfield Publishing Co., Mountain View, 2-20.

World Health Organization. (1996). **Global school health initiative.** Retrieved June 12, 2022, from https://www.who.int/school_youth_health/gshi/en/

ศักยภาพของนักการศึกษาในอนาคต: การเสริมสร้างฝึกประสบการณ์ปฏิบัติการสอน The Potential of Future Educators: Enhancing Teaching Practice Experience

พระมหาจิรายุทธ ปโยโค (มูละชีวะ)

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ

Phramaha Jirayuth Payako (Murachiwa)

Mahamakut Buddhist University Yasothon Buddhist Collage

Email: worachet.th@mbu.ac.th

วันที่รับบทความ: 8 ธันวาคม 2566; วันที่แก้ไขบทความ 18 ธันวาคม 2566; วันที่ตอบรับบทความ: 19 ธันวาคม 2566

Received: December 8, 2023; Revised: December 18, 2023; Accepted: December 19, 2023

บทคัดย่อ

บทความนี้ต้องการสะท้อนถึงบริบทของวิกฤตโลก วิกฤตสังคม และวิกฤตมนุษยชาติในโลกที่ซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากอิทธิพลและความเป็นพลวัตจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั่วโลกผ่านกระแสโลกาภิวัตน์และกระแสการพัฒนาเทคโนโลยีส่งผลให้เกิดการตื่นตัวและปรับตัวกันอย่างกว้างขวางจากปรากฏการณ์ในโลกสมัยใหม่ที่เรียกกันว่า “VUCA” การพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ถือเป็นความท้าทายที่สำคัญในการนำทางโลกปัจจุบันและอนาคต บุคลากรทางการศึกษาต้องเผชิญกับงานที่ท้าทายในการพัฒนาวิธีการเรียนการสอนที่ปลูกฝังให้บุคคลสามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงที่ไม่คาดคิดได้ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาระบบการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ และกำหนดบทบาทใหม่ซึ่งไม่ได้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้เพียงแห่งเดียวอีกต่อไป การเรียนรู้ด้วยตนเองและภูมิปัญญาที่เกิดจากภายในผู้เรียนเป็นคุณสมบัติที่จำเป็นสำหรับแต่ละบุคคลในทุกยุคสมัย ทางออกและทางรอดของการศึกษาไทยในอนาคตของการเรียนรู้ต้องเปลี่ยนแปลงเพื่อรับมือกับวิกฤติการณ์ของโลกปัจจุบันและอนาคตอันใกล้มีสามแนวทางหลักด้วยกัน แนวทางแรกคือการเรียนรู้ในองค์กรรวม แนวทางที่สองคือการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง และแนวทางที่สามคือการเรียนรู้ร่วมกันเป็นเครือข่าย วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพที่ต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ซึ่งศาสตร์อันเป็นองค์ความรู้ของวิชาชีพนั้นสามารถเรียนรู้จากหลักสูตรและสื่อต่าง ๆ ได้ ส่วนศิลป์ของวิชาชีพครูเป็นการนำศาสตร์สู่การปฏิบัติ ผู้ประกอบวิชาชีพครูต้องใช้ทักษะในการปฏิบัติจึงจะทำให้การสอนของครูเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การผลิตบัณฑิตครูเป็นการผลิตผู้ที่จะออกไปประกอบวิชาชีพ หลักสูตรการผลิตครูได้บรรจุส่วนของศาสตร์ของวิชาชีพและศิลป์การสอนไว้ในหลักสูตรตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพที่กระทรวงศึกษาธิการและประกาศการรับรองปริญญาของคุรุสภาได้กำหนดไว้ ซึ่งสถาบันการผลิตบัณฑิตครูต่างให้ความสำคัญในการจัดหลักสูตรให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติตั้งแต่ชั้นปีแรก ๆ จนถึงชั้นปีสุดท้าย โดยให้มีการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูไม่น้อยกว่า 1 ปี และมีการฝึกประสบการณ์วิชาชีพก่อนฝึกปฏิบัติการสอน กระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสำหรับนักศึกษาครูนับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการผลิตบัณฑิตครูที่มีคุณภาพและส่งผลต่อคุณภาพคน คุณภาพการศึกษาของประเทศ

คำสำคัญ : การเสริมสร้างฝึกประสบการณ์ปฏิบัติการสอน; ศักยภาพ; อนาคตภาพการศึกษา

Abstract

This article aims to reflect on the context of the global crisis, societal crises, and the humanitarian crisis in a complex and rapidly changing world. Influences and ubiquity from rapid global changes through the waves of globalization and the development of technology have led to widespread awareness and adaptability to unforeseen events in the modern world, often referred to as "VUCA" phenomena. The development of human resources is a crucial challenge in navigating the current and future world. Educational personnel must confront challenging tasks in developing teaching methods that instill adaptability to unforeseen changes. Therefore, it is imperative to develop various learning processes and redefine roles that no longer centralize learning into a single entity. Self-directed learning and internal wisdom are essential qualities for individuals in every era. The survival and future of Thai education in the face of global events require transformations to cope with the current and imminent crises. Three main strategies collectively contribute to this transformation. The first is holistic learning, the second is learning towards change, and the third is collaborative networked learning. Teaching is a profession that requires both science and art. The scientific aspect of the profession's knowledge can be acquired from various curricula and media. The art of the teaching profession involves translating this knowledge into practice. Teachers need practical skills to make their teaching effective. The production of teacher graduates involves incorporating the professional science and teaching art into the curriculum, as outlined by the standards of the Ministry of Education and the Teacher's Council. Institutions producing teacher graduates prioritize practical training from the early years to the final year of study. This includes a professional experience of no less than one year and practical experience before teaching practice. The process of professional experience for teacher students is a crucial component in producing high-quality graduates that positively impact the quality of education in the country.

Keywords: Enhancing Teaching Practice Experience; Potential; Educational Scenario

บทนำ

ความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วของศตวรรษที่ 21 (disruption) ได้นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญในขอบเขตของการศึกษาและสังคม ซึ่งส่งผลกระทบอย่างลึกซึ้งต่อมวลมนุษยชาติ ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ เราไม่สามารถมองข้ามปัญหาเร่งด่วนของความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม (environmental degradation) ความขัดแย้ง (conflict) และความท้าทายทางสังคม (social challenges) ซึ่งปัญหาเหล่านี้ขึ้นอยู่กับขอบเขตและส่งผลกระทบต่อทุกชีวิตบนโลก ดังที่ ประเวศ วะสี (2550) ได้สะท้อนมุมมองว่า ปัจจุบันนี้โลกกำลังเผชิญกับวิกฤตการณ์ใหญ่ 3 ประการ ได้แก่ วิกฤตโลก (world crisis) วิกฤตสังคม (social crisis) และวิกฤตมนุษยชาติ (humanity crisis) ในโลกที่ซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (disruption) การใช้ชีวิตในปัจจุบันกลายเป็นงานที่น่ากังวล (a daunting task) การพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ถือเป็นความท้าทาย (challenge) ที่สำคัญในการนำทางโลกปัจจุบันและอนาคต ครู/อาจารย์/บุคลากรทางการศึกษาต้องเผชิญกับงานที่ท้าทายในการพัฒนาวิธีการเรียนการสอนที่ปลูกฝังให้บุคคลสามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงที่ไม่คาดคิดได้ จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ และกำหนดบทบาทของครู/อาจารย์ใหม่/บุคลากรทางการศึกษาซึ่งไม่ได้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้เพียงแห่งเดียวอีกต่อไป การเรียนรู้ด้วยตนเองและภูมิปัญญา (intellect) ที่เกิดจากภายในผู้เรียนเป็นคุณสมบัติที่จำเป็นสำหรับแต่ละบุคคลในทุกยุคสมัย การสร้างความตระหนักรู้ถึงความเชื่อมโยงกันของสรรพสิ่งถือเป็นวาระใหม่สำหรับมนุษยชาติ ซึ่งจะต้องยอมรับเพื่อเอาชนะวิกฤติต่าง ๆ และส่งเสริมเส้นทางสู่โลกาภิวัตน์ (globalization) ที่มีอารยธรรม (วิดิยา ปิตตังนาโพธิ์, 2555)

ในศตวรรษนี้แห่งยุคการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีที่รวดเร็ว (disruption) เราได้เห็นความรุนแรง (violence) และขนาดของวิกฤต (critical) ที่เพิ่มขึ้นอย่างน่าตกใจ ซึ่งก่อให้เกิดความท้าทายที่สำคัญต่อมวลมนุษยชาติซึ่งได้สอดคล้องกับวาทกรรม (discourse) ที่ ประเวศ วะสี ได้ระบุประเด็นวิกฤตที่สำคัญ 3 ประการ ดังนี้ ประการแรก โลภธรรมชาติดำรงทุกขุทธานเนื่องจากกิจกรรมของมนุษย์ที่ขับเคลื่อนด้วยความเห็นแก่ตัวและการบริโภคนิยม (selfishness and consumerism) ที่มีมากจนเกินไปจนนำไปสู่ภาวะโลกร้อนและกระบวนการหรือระบบการเปลี่ยนแปลงทางระบบนิเวศวิทยา (ecological change) ที่คาดเดาไม่ได้ ภัยพิบัติทางธรรมชาติจึงเกิดขึ้นบ่อยขึ้นทำให้เกิดความโกลาหล (chaos) และลดทอนความเป็นมนุษย์ (dehumanize) นักวิทยาศาสตร์ คาดการณ์ว่าการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญภายในสองทศวรรษข้างหน้าจะเป็นจุดเปลี่ยนของโลก ประการที่สอง วิกฤตทางสังคมมีลักษณะเฉพาะคือจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นและการแตกแยกของชุมชนตามมา ส่งผลให้เกิดช่องว่าง (gap) ที่กว้างขึ้นระหว่างคนรวยกับคนจน การแบ่งแยกนี้นำไปสู่ความขัดแย้งทางสังคมและบ่อนทำลาย ความเป็นอยู่และความสุขโดยรวม และสุดท้ายเกิดวิกฤติสุขภาพจิตซึ่งแรงกดดันเกินความคาดหมายส่งผลให้จิตใจไม่มั่นคงและเปราะบาง (fragile) พฤติกรรมของผู้คนได้รับอิทธิพลได้ง่ายและความสามารถในการรับมือกับความท้าทายก็ลดน้อยลง ดังนั้น เพื่อแก้ไขวิกฤติเหล่านี้ การส่งเสริมการพัฒนาที่

ยั่งยืน การลดการบริโภค และจัดลำดับความสำคัญของความเป็นอยู่ที่ดีของทั้งโลกธรรมชาติและสังคมเป็นสิ่งสำคัญ เราจะมุ่งมั่นเพื่ออนาคตที่ดีกว่าร่วมกันได้

ประเด็นการเปลี่ยนแปลงที่ท้าทายในอนาคต (the challenging changes in the future) ดังสะท้อนโดย ประเวศ วะสี (2550) และ วิทยา ปิตัตตนาโพธิ์ (2555) ชี้ให้เห็นว่า วิกฤตการณ์ที่เรากำลังประสบในศตวรรษนี้เริ่มชัดเจนและขยายตัวมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้มีผลกระทบในวงกว้างซึ่งทำให้ชีวิตของมวลมนุษยชาติยากขึ้น วิกฤตการณ์ที่เราสามารถสังเกตได้ในสามด้าน คือ วิกฤตโลก (world crisis) วิกฤตสังคม (social crisis) และวิกฤตด้านสุขภาพจิต (mental health crisis) โดยเน้นย้ำถึงความกดดันที่ต้องเผชิญเนื่องจากวิกฤตการณ์ดังกล่าว ความเสื่อมถอย (decline) และการเปลี่ยนแปลงที่ไม่คาดคิดซึ่งเป็นผลมาจากวิกฤตเหล่านี้นำไปสู่ความไม่มั่นคงทางจิตและสภาพจิตใจที่อ่อนแอ ทำให้บุคคลมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนมากขึ้น วิกฤตการณ์ทั้งสามนี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงความเสื่อมโทรมของทั้งโลกและมนุษยชาติที่ไม่สามารถแยกกันได้ การเปลี่ยนแปลงที่จำเป็นต้องมาจากความเข้าใจทั้งระบบ การปลูกฝังจิตสำนึก การรับรู้และกระบวนการคิดที่สามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงบวกได้ ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องรวมทักษะเหล่านี้เข้ากับระบบการศึกษาในทุกระดับหรือการเรียนรู้ตลอดชีวิต (lifelong learning) บทความนี้เน้นที่ปัญหาและทิศทางที่สามารถช่วยแก้ไขปัญหามาจากวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นในศตวรรษนี้ โดยมุ่งเน้นที่สามด้านสำคัญคือ วิกฤตโลก (world crisis) วิกฤตสังคม (social crisis) และวิกฤตด้านสุขภาพจิต (mental health crisis) และการทำให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต (lifelong learning) ในบริบทนี้ เนื้อหาสำคัญที่สรุปได้ดังนี้ ประเด็นที่หนึ่ง วิกฤตโลก (world crisis) ประกอบด้วย (1) การเชื่อมโยงระหว่างปัญหาทางสิ่งแวดล้อม การเผชิญหน้ากับภัยพิบัติและปัญหาทางเศรษฐกิจที่ทำให้โลกเป็นวิกฤต (2) การเรียนรู้จากประสบการณ์ในอดีตเพื่อป้องกันปัญหาในอนาคต และ (3) การสร้างแนวคิดและนโยบายที่เชื่อมโยงกันระหว่างประเทศ ประเด็นที่สอง วิกฤตสังคม (Social Crisis) ประกอบด้วย (1) การวิเคราะห์ปัญหาทางสังคม เช่น ความไม่เท่าเทียม การล่มสลายของครอบครัวและการทำให้คนหลายคนรู้สึกเหลือเชื่อ (2) การสร้างโอกาสและระบบสนับสนุนที่สามารถลดความไม่เสมอภาค และ (3) การสร้างมนุษยชาติที่มีสังคมที่แข็งแกร่งและเข้มแข็ง ประเด็นที่สาม ประกอบด้วย (1) วิกฤตด้านสุขภาพจิต (mental health crisis) (2) การเข้าใจถึงผลกระทบทางจิตใจจากวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้น (3) การส่งเสริมการเข้าใจและสนับสนุนสุขภาพจิตของบุคคล และ (4) การนำเสนอแนวทางและบริการทางจิตเพื่อช่วยเหลือบุคคลที่มีปัญหาทางจิต ประเด็นที่สี่ การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) ประกอบด้วย (1) การทำให้การเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของทุกวันในชีวิต (2) การสนับสนุนการพัฒนาทักษะที่เป็นประโยชน์ทั้งในทางสากลและท้องถิ่น และ (3) การสร้างโอกาสในการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและเหมาะสมกับความต้องการของบุคคล ในทำนองเดียวกัน ความสำคัญของการรวมทักษะที่ช่วยในการแก้ไขปัญหาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีบทบาทสำคัญในการเตรียมความพร้อมของบุคคลในการรับมือกับและปรับตัวต่อ

สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การปรับตัวและการพัฒนาทักษะนี้มีผลต่อความทนทานของบุคคล และสังคมที่ในขณะเดียวกันก็สามารถสร้างพื้นที่ที่เป็นสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้นสำหรับทุกคน

ทางออกและทางรอดของการศึกษาไทยในอนาคต

การแก้ปัญหาและความอยู่รอดของการเรียนรู้จะต้องปรับให้เข้ากับวิกฤตโลก (world crisis) ในปัจจุบันและความท้าทายในอนาคตอันใกล้ มีแนวทางหลักสามประการใหญ่ ๆ ที่สังคมสามารถมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงนี้ได้ ได้แก่ การเรียนรู้แบบองค์รวม การเรียนรู้เชิงเปลี่ยนแปลง และการเรียนรู้ร่วมกันเป็นเครือข่าย แนวทางเหล่านี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อตอบสนองความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปของบุคคลและสังคม การเรียนรู้แบบองค์รวมมุ่งเน้นไปที่แนวทางการศึกษาที่ครอบคลุมและบูรณาการ โดยรับทราบถึงความเชื่อมโยงกันของสาขาวิชาต่าง ๆ และส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับโลกรอบตัวพวกเขา แนวทางนี้ตระหนักถึงความสำคัญของการเลี้ยงดูไม่เพียงแต่การเติบโตทางสติปัญญาเท่านั้น แต่ยังรวมถึงความเป็นอยู่ที่ดีทางอารมณ์ สังคม และร่างกายด้วย เมื่อคำนึงถึงบุคคลทั้งหมด การเรียนรู้แบบองค์รวมมุ่งหวังที่จะปลูกฝังบุคคลที่สามารถนำทางและมีส่วนร่วมอย่างมีความหมายต่อสภาพแวดล้อมที่ซับซ้อนและไดนามิก (dynamics) ในทางกลับกัน การเรียนรู้เชิงเปลี่ยนแปลงเน้นการเปลี่ยนแปลงส่วนบุคคลและสังคมผ่านการไตร่ตรองอย่างมีวิจารณญาณและการตระหนักรู้ในตนเอง โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนตั้งคำถามกับสมมติฐาน ความเชื่อ และค่านิยมของตน และพัฒนามุมมองที่ครอบคลุมและเห็นอกเห็นใจมากขึ้น แนวทางนี้รับรู้ว่าการเรียนรู้ที่แท้จริงเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงกรอบความคิดและความสามารถในการปรับตัวและตอบสนองต่อความท้าทายที่เกิดขึ้นใหม่ ด้วยการส่งเสริมการเรียนรู้แบบเปลี่ยนแปลง แต่ละบุคคลสามารถเป็นตัวแทนของการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกในชุมชน องค์กร และสังคมของตนได้ สุดท้ายนี้ การเรียนรู้ร่วมกันแบบเครือข่ายหรือกลุ่มการเรียนรู้เน้นการทำงานร่วมกัน ความร่วมมือ และการสร้างความรู้ร่วมกัน ในแนวทางนี้ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา ร่วมกัน แลกเปลี่ยนมุมมองที่หลากหลาย และใช้ประโยชน์จากพลังของเครือข่ายและเทคโนโลยี แนวทางนี้รับรู้ว่าความรู้และความเชี่ยวชาญมีการกระจายระหว่างบุคคลและชุมชน และการเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสังคม ด้วยการส่งเสริมกลุ่มการเรียนรู้ แต่ละบุคคลจะสามารถใช้สติปัญญาโดยรวมและสร้างวิธีแก้ปัญหาเชิงนวัตกรรมสำหรับปัญหาที่ซับซ้อน โดยสรุป เพื่อจัดการกับวิกฤตโลกในปัจจุบันและเตรียมพร้อมสำหรับอนาคต การยอมรับการเรียนรู้แบบองค์รวม การเรียนรู้เชิงเปลี่ยนแปลง และการเรียนรู้จึงเป็นสิ่งสำคัญ ร่วมกันเป็นเครือข่าย แนวทางเหล่านี้เป็นรากฐานสำหรับบุคคลในการพัฒนาความเข้าใจที่ครอบคลุม ปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลง และทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการรวมแนวทางทั้งสามนี้เข้าด้วยกัน เราจะสามารถส่งเสริมระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและตอบสนองได้ดี วิติยา ปิตตังนาโพธิ์ (2555) สะท้อนมุมมองว่า ทางรอดของการเรียนรู้ต้องเปลี่ยนแปลงเพื่อรับมือกับวิกฤตการณ์ของโลกปัจจุบัน และอนาคตอันใกล้ ดังนี้

แนวทางแรก คือ การเรียนรู้แบบองค์รวมเน้นความเชื่อมโยงของทุกสิ่งและภาพรวมโดยการทำความเข้าใจว่าวิชาและแนวคิดเกี่ยวข้องกันอย่างไร ผู้เรียนสามารถพัฒนาความรู้ ความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นและความซาบซึ้งต่อโลกรอบตัวพวกเขา หากต้องการนำการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์นี้ไปใช้ในการศึกษามีสองแนวทางที่แนะนำ ขั้นตอนแรก คือ การทบทวนหลักสูตรและวิธีการสอนที่มีอยู่เพื่อระบุช่องว่างหรือพื้นที่ (area) ที่สามารถรวมแนวทางแบบองค์รวม (holistic) ได้มากขึ้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ระบบการศึกษาในปัจจุบันอย่างมีวิจารณญาณ (consideration) เพื่อดูว่าสามารถปรับปรุงจุดใดได้บ้าง การระบุโอกาสเหล่านี้ช่วยให้ให้นักการศึกษาสามารถเริ่มบูรณาการแนวทางแบบองค์รวมมากขึ้นในการสอนของตนได้ ขั้นตอนที่สอง คือ การเขียนหลักสูตรและวิธีการสอนใหม่เพื่อรวมแนวทางแบบองค์รวมมากขึ้น สิ่งนี้อาจเกี่ยวข้องกับการบูรณาการวิชาและแนวคิดที่แตกต่างกัน การส่งเสริมการเรียนรู้แบบสหวิทยาการ และการสนับสนุนให้นักเรียนสร้างการเชื่อมโยงระหว่างความรู้ด้านต่าง ๆ การทำเช่นนี้ นักเรียนจะเห็นว่าวิชาและแนวคิดต่าง ๆ เชื่อมโยงกันอย่างไร ซึ่งนำไปสู่ความเข้าใจที่ครอบคลุมมากขึ้น โดยรวมแล้วการเปลี่ยนไปสู่การเรียนรู้แบบองค์รวมในด้านการศึกษามีจำเป็นต้องเปลี่ยนกรอบความคิดและความเต็มใจที่จะสำรวจแนวทางใหม่ ๆ การเปิดรับความเชื่อมโยงของทุกสิ่งและการรับเอาจิตสำนึกแบบองค์รวมสามารถนำไปสู่ประสบการณ์การศึกษาที่สมบูรณ์และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นสำหรับ

แนวทางที่สอง คือ การเรียนรู้สู่ความเปลี่ยนแปลง (transformative learning) ดูเหมือนจะเป็นอีกทางเลือกใหม่ที่ตอบสนองการปรับตัวให้เข้ากับสภาพความท้าทายในศตวรรษนี้ ประเวศ วะสี (2550) ชี้ให้เห็นความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงความรู้สึนึกคิดใหม่เพื่อฝ่าวิกฤติการณ์ของมนุษยชาติในปัจจุบัน แนวคิดสำคัญของการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงคือเน้นการเรียนรู้ระบบคุณค่า (value system) สะท้อนการมองผ่านตนเอง (reflective learning) และเกิดการหยั่งรู้ความจริงของสรรพสิ่ง ซึ่งกระบวนทัศน์นี้ต้องเริ่มทั้งในระดับบุคคลและปรับเปลี่ยนสู่ระดับองค์กรหรือชุมชน วิกฤติการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ย่อมต้องอาศัยการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ที่ต้องก้าวให้ทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลาอย่างเหมาะสม สถานการณ์ในปัจจุบันจะเสนอการเปลี่ยนแปลงเป็นสองหลักการ หลักการแรก คือ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ทางจิตวิญญาณ (spirit) มนุษย์สมัยปัจจุบันขาดจิตวิญญาณของความเป็นมนุษย์ ขาดความกตัญญูรู้คุณต่อธรรมชาติ ต่อผืนแผ่นดิน และการขาดจิตวิญญาณในการรับใช้สังคม (ชัยวัฒน์ ถิระพันธ์, 2542) การฟื้นฟูจิตวิญญาณเหล่านี้เป็นอีกแนวทางที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลง การหวนคืนสู่สุนทรียภาพ (aesthetics) เป็นสุนทรียสัมพันธ์ (aesthetic) ที่เชื่อมโยงมนุษย์กับธรรมชาติผสมผสานความหมายเข้าด้วยกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ประเวศ วะสี ที่ได้เสนอแนวทางในการพัฒนาจิตวิญญาณของมนุษย์ตามสุนทรียภาพทั้ง 10 ด้าน เช่น ความงดงามของธรรมชาติ ความงดงามของศิลปะ ซึ่งนักการศึกษาหลายท่านเห็นว่า “ศิลปะคือภาษาแรก ที่มนุษย์ใช้ในการสื่อสารกันตั้งแต่ก่อนกาล เป็นภาษาเดียวที่มนุษย์สามารถเข้าใจและสื่อความหมายถึงกันได้โดยไม่ต้องอาศัยล่ามหรือนักแปลภาษา” (Art is the first language that humans use to communicate

with each other since ancient times. It is the only language that humans can understand and convey meaning to each other without the need for an interpreter) ความงามในงานหรือศิลปะในการทำงานสุนทรียภาพในองค์ความรู้ ความงามของจิตใจ ความงามทางวาจา ความงามจากการกระทำ ความงามในการเป็นชุมชน ความงามทางศาสนา และความงามในสติ สมาธิและปัญญา (the beauty in work or art in work, aesthetics in knowledge beauty of the mind Verbal beauty and beauty in action The beauty of being a community religious beauty and beauty in consciousness Concentration and wisdom) ดังนั้น การปรับกระบวนทัศน์ (paradigm) ในการเรียนรู้ที่เน้นการร่วมมือและการมีส่วนร่วม ความคิดเชิงแข่งขันต้องถูกแทนด้วยความร่วมมือเพื่อลดความเป็นตัวตน ลดความเห็นแก่ตัวเพื่อแบ่งปันและเรียนรู้ร่วมกัน และเพื่อสร้างจิตสำนึกร่วมกันเป็นทีม

แนวทางที่สาม คือ การสร้างเครือข่ายในการเรียนรู้ เป็นที่ชัดเจนว่าปัญหาและการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ซับซ้อนเหนือการควบคุมและยากเกินกว่าที่จะแก้ไขโดยหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง การเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับภาวะการณปัจจุบันเป็นทีมดูจะเป็นพลังที่ขับเคลื่อนให้เห็นความเปลี่ยนแปลงได้ชัดเจน การเรียนรู้ร่วมกันเป็นเครือข่ายย่อมเป็นทางเลือกและกลไกสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระยะยาว คือการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ (learning community) เป็นการสร้างวัฒนธรรมใหม่ที่พัฒนาร่วมกันระหว่างทีมคณาจารย์ผู้สอน และระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนและระหว่างผู้เรียนกับคณาจารย์ผู้สอน จากการจัดการเรียนการสอนในสถาบันอาศรมศิลป์ (สุพล ธรรมรัตน์, 2553) เป็นการสร้างกระบวนทัศน์ในการเรียนรู้ร่วมกัน ช่วยขับเคลื่อนให้เกิดมิติใหม่ของการร่วมสอนเป็นทีม (teaching team) การประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ในทีมงานผู้สอน (teamwork) ทำให้สื่อสารระหว่างทีมผู้สอนมากขึ้น และเกิดความสัมพันธ์เกื้อกูลกัน (group learning) ระหว่างผู้เรียน มีการนำเอาแนวคิดการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ (learning community) ไปประยุกต์ใช้กันอย่างกว้างขวาง แตกต่างกันเพียงชื่อที่ถูกเรียกขานโดยแต่ละหน่วยงาน เช่น team learning, learning enrichment network, learning cluster, learning organization คำนิยามคงไม่สามารถจำกัดได้ แต่กระบวนกรเรียนรู้เหล่านี้ล้วนแล้วแต่มุ่งหวังที่จะสร้างเครือข่ายแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน รวมทั้งการปฏิบัติร่วมกันจากหลายภาคส่วน สถาบันสามสิกขาวิชชาลัย (samma sikkhawichalai institute) จัดตั้งโดย กองทัพบกธรรมมูลนิธิ เป็นอีกหนึ่งตัวอย่างที่พัฒนาระบบศึกษาในลักษณะเครือข่ายการเรียนรู้ที่มาจากรากฐาน โครงสร้างชุมชนเดิมระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน (บวร.) การเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน (community) ศาสนสถาน (place of worship) หรือที่พึ่งทางจิตใจ (emotional refuge) และสถาบันการศึกษาที่เรียนรู้ร่วมกัน กระบวนกรเรียนรู้ด้วยชุมชน “สาม ม.” อันประกอบด้วย เมือง (city) หมู่บ้าน (village) และมหาวิทยาลัย (university) ในวิชาชีวิตกับสุนทรียะ (aesthetic) เป็นอีกหนึ่งตัวอย่างได้พัฒนาการเรียนรู้บนรากฐานของ วัฒนธรรมชุมชนผ่านศิลปะพื้นบ้าน ทำให้เกิดการต่อยอดความคิดและสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างยั่งยืน กระบวนกรเรียนรู้ร่วมกันนี้เป็นต้นทุนทางสังคม (social principal) สำคัญสำหรับการจัดการการเปลี่ยนแปลง

โลกาวัฒนธรรมที่ทุกภาคส่วนควรมีส่วนร่วม เพื่อสืบสานรากเหง้าวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนให้ดำรงอยู่ (วิติยา ปิตตังนาโพธิ์, 2555)

แนวทางที่สี่ คือ การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในโลกที่ซับซ้อนและท้าทายในปัจจุบัน เห็นได้ชัดว่าไม่มีหน่วยงานใดสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวทั้งหมดและนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่จำเป็นได้ การทำงานร่วมกันเป็นทีมดูเหมือนจะเป็นแรงผลักดันเบื้องหลังการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพ การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่ซึ่งคณาจารย์และนักศึกษาทำงานร่วมกันและพัฒนาวัฒนธรรมใหม่ ถือเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระยะยาว แนวคิดนี้ดังที่เห็นในตัวอย่างของสถาบันอาศรมศิลป์ (สุรพล ธรรมรัตน์, 2553) ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันและการทำงานเป็นทีมในหมู่ครู ส่งเสริมการสื่อสารและความสัมพันธ์ที่สนับสนุนระหว่างนักเรียนองค์กรต่าง ๆ อาจเรียกแนวทางนี้ว่าการเรียนรู้เป็นทีม (teamwork) เครือข่ายเสริมการเรียนรู้คลัสเตอร์การเรียนรู้ (learning cluster) หรือองค์กรแห่งการเรียนรู้ (learning organization) แต่สาระสำคัญยังคงเหมือนเดิม นั่นคือการสร้างเครือข่ายสำหรับการเรียนรู้ร่วมกันและการปฏิบัติข้ามภาคส่วนต่าง ๆ สถาบันสัมมาสิกขาวิชาลัย ก่อตั้งโดย มูลนิธิธรรมก้องทัพบก เป็นตัวอย่างการพัฒนากระบวนการศึกษาที่มีโครงสร้างเป็นเครือข่ายการเรียนรู้ที่สร้างบนรากฐานของโครงสร้างชุมชน เช่น บ้าน วัด โรงเรียน (บวร) และที่หลบภัยทางอารมณ์ (emotional refuge) อีกตัวอย่างหนึ่ง คือ กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของ “สาม ม.” ซึ่งผสมผสานกันระหว่างเมือง (city) หมู่บ้าน (village) และมหาวิทยาลัย (university) โดยเน้นชีวิตและสุนทรียศาสตร์ผ่านศิลปะพื้นบ้าน (life and aesthetics through folk art) เพื่อรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่นและต่อยอดแนวความคิดการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันถือเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการจัดการการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมโลกและการรักษารากเหง้าทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง

โดยสรุปแล้ว แนวทางปฏิบัติในการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อแก้ไขวิกฤติ (the organizing a learning paradigm to solve crises) และค้นหาแนวทางแก้ไขสำหรับมนุษยชาติประกอบด้วย 3 แนวทางหลัก กล่าวคือ แนวทางแรกมุ่งเน้นมุมมองการเรียนรู้แบบองค์รวม (holistic view of learning) โดยคำนึงถึงความรู้และความเข้าใจทุกด้าน แนวทางที่สองมุ่งเน้นไปที่การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (learning for change) และการฟื้นฟูความแข็งแกร่งแห่งจิตวิญญาณของมนุษย์ (restoration of the human spirit) โดยตระหนักถึงความจำเป็นในการเติบโตและการพัฒนาส่วนบุคคล แนวทางที่สาม เสนอแนะการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกัน (the creating a collaborative learning network) ซึ่งบุคคลและองค์กรทำงานร่วมกันเพื่อแบ่งปันความรู้และวิธีแก้ปัญหา อย่างไรก็ตาม สิ่งสำคัญที่ควรทราบคือแนวคิดที่นำเสนอในบทความนี้เป็นกรอบรวบรวบกระบวนการเรียนรู้ (learning paradigm) บางอย่างที่ศึกษาภายในกรอบเวลาที่จำกัด ควรได้รับการพิจารณาให้เป็นจุดเริ่มต้นสำหรับการพัฒนาเพิ่มเติมและการขยายกระบวนการเรียนรู้ทางเลือกเพื่อเอาชนะวิกฤตการณ์ระดับโลกและทำงานร่วมกันเพื่อมนุษยชาติที่ดีขึ้น สิ่งนี้ต้องมีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องและการบูรณาการมุมมองที่แตกต่างกันและสิ่งสำคัญคือต้องตระหนักว่าการเดินทางสู่การเปลี่ยนแปลงเริ่มต้น

จากภายใน ด้วยการพัฒนาตนเองและค่อย ๆ ขยายความพยายามสู่สังคม ด้วยความเข้าใจว่าทุกสิ่งในโลกเชื่อมโยงถึงกัน เราสามารถชี้นำการกระทำและการตัดสินใจของเราเพื่อสร้างสังคมที่มีอารยธรรมมากขึ้น พร้อมทั้งความเชื่อในความเชื่อมโยงกันนี้สามารถใช้เป็นหลักการชี้นำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่มีความหมาย

อนาคตภาพของการศึกษาไทย

อิทธิพลและความเป็นพลวัต (Influence and dynamism) จากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั่วโลกผ่านกระแสโลกาภิวัตน์และกระแสการพัฒนาเทคโนโลยี ส่งผลให้เกิดการตื่นตัวและปรับตัวกันอย่างกว้างขวางของทุกองค์กรโดยที่กระแสหลักของโลกดังกล่าวได้สร้างปรากฏการณ์ในโลกสมัยใหม่ที่เรียกขานกันว่า “VUCA” (VUCA: volatility, uncertainty, complexity and ambiguity) ซึ่งได้รับการยอมรับว่าเป็นสาเหตุหรือต้นกำเนิดแห่งการเปลี่ยนแปลงแบบพลิกผัน (Bawany, 2018) ซึ่งทุกภาคส่วนต้องพัฒนาตนเองให้ทันการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว และต้องเตรียมความพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นอีกในอนาคต นอกจากนี้สภาวะวิกฤต (critical condition) ที่เกิดจากโรคระบาดไวรัสโควิด-19 ได้ส่งผลกระทบให้เกิดกระบวนการเปลี่ยนแปลงแบบพลิกผันที่รวดเร็วยิ่งขึ้น (disruption) ส่งผลให้การดำรงชีวิตเป็นวงจรของความเป็นปกติใหม่ (new normal) อย่างไม่มีที่สิ้นสุด (infinity) กล่าวคือเมื่อวิกฤตการณ์ใดเกิดขึ้นย่อมต้องมีการเปลี่ยนแปลงสิ่งที่มีสิ่งที่เป็นอยู่เดิมให้เกิดเหมาะสมกับสถานการณ์แห่งความเปลี่ยนแปลงนั้นเสมอ (when any crisis occurs, there must be a need to adapt and modify existing entities to align with the changes) จากความปรกติเดิมสู่ความปรกติใหม่เสมอ (new normal) การศึกษาไทยได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวอย่างมาก ทำให้ระบบการศึกษาที่ยังมีปัญหาหลายประการแต่เดิม ทั้งมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับ จุดอ่อนของระบบการศึกษาและการพัฒนาบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ เทคโนโลยีและการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่ยังไม่เหมาะสม ขาดความคล่องตัว มีความเหลื่อมล้ำในด้านโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ส่งผลให้การศึกษาไทยประสบปัญหามากยิ่งขึ้น เนื่องจากการซ้ำเติมปัญหาที่มีอยู่แต่เดิม นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาจากการสังเคราะห์แนวคิดและการสัมภาษณ์นักการศึกษาด้านการบริหารการศึกษา พบว่า จากสภาวะการณ์ที่เกิดขึ้นการศึกษาไทยประสบปัญหาเกี่ยวกับด้านคุณภาพของผู้สอน ผู้เรียน การปรับตัวขององค์กรและคุณภาพของผู้เรียนในบริบทที่เปลี่ยนแปลง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

การศึกษาในประเทศไทยกำลังเผชิญกับความท้าทายหลายประการที่เป็นเหตุให้เกิดความกังวลประการแรก มีปัญหาด้านทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนในระดับประถมศึกษา สิ่งนี้บ่งชี้ถึงความจำเป็นในการปรับปรุงวิธีการสอนและทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการพัฒนาภาษา ประการที่สอง นักเรียนระดับมัธยมศึกษาดูเหมือนจะขาดความสนใจในการเรียนรู้และมีแนวโน้มที่จะขัดแย้งกันมากกว่า สิ่งสำคัญคือต้องหาวิธีดึงดูดนักเรียนและสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เชิงบวกเพื่อเพิ่มแรงจูงใจและลดความขัดแย้ง นอกจากนี้

ยังขาดแคลนการศึกษาสายวิทยาศาสตร์ ซึ่งจำเป็นต่อการพัฒนาและความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การส่งเสริมให้นักเรียนเรียนวิชาที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ (science) และจัดหาทรัพยากรและการสนับสนุนที่เพียงพอในด้านเหล่านี้ควรเป็นสิ่งสำคัญอันดับแรก อันดับการศึกษาของประเทศไทยในภูมิภาคอาเซียนก็เป็นที่น่ากังวลเช่นกัน โดยปัจจุบันประเทศอยู่ในอันดับที่ 8 ถึงแม้จะตามหลังประเทศกัมพูชาและฟิลิปปินส์ก็ตาม สิ่งนี้เน้นย้ำถึงความจำเป็นในการปฏิรูปและปรับปรุงระบบการศึกษาอย่างครอบคลุมสาเหตุหลักประการหนึ่งของปัญหาเหล่านี้คือการขาดความต่อเนื่องในนโยบายการศึกษาเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงบ่อยครั้งในรัฐบาล และรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ ความไม่สอดคล้องกันนี้ขัดขวางการวางแผนระยะยาวและการดำเนินการตามกลยุทธ์ที่มีประสิทธิผล นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยบางแห่งยังเปิดสอนหลักสูตรที่ไม่ได้รับการรับรองตามหลักสูตรที่เหมาะสมจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ซึ่งเรียกร้องให้มีกฎระเบียบที่เข้มงวดและมาตรการควบคุมคุณภาพเพื่อให้แน่ใจว่ามหาวิทยาลัยมีโปรแกรมที่ได้รับการรับรองโดยรวมแล้ว ความท้าทายเหล่านี้มีผลกระทบโดยรวมต่อคุณภาพและประสิทธิผลของการศึกษาในประเทศไทย การแก้ไขปัญหาเหล่านี้จะต้องได้รับความร่วมมือจากรัฐบาล นักการศึกษา และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อดำเนินการปฏิรูปที่ยั่งยืนและสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้ออำนวยสำหรับนักเรียน (มนัสวี ศรีนนท์, 2559) ดังนั้น นักวิชาการทางด้านการศึกษา (educational academics) จึงได้เสนอปรัชญาและแนวคิดทางการศึกษาที่มักใช้เป็นแนวคิดและทฤษฎีในการบริหารจัดการการศึกษาตั้งแต่อดีตเป็นต้นมาจวบจนถึงปัจจุบัน ซึ่งประกอบไปด้วย 6 แนวคิด (concept) และทฤษฎี (theory) ประกอบด้วย (1) ปรัชญาและแนวคิดทางการศึกษาแนวนิรันดร์นิยม (perennialism) เชื่อว่า การศึกษาควรจะได้สอนสิ่งซึ่งเป็นนิรันดร์ (eternal) ไม่เปลี่ยนแปลง มีคุณค่าไม่ว่าจะเป็นยุคสมัยใด (2) ปรัชญาและแนวคิดทางการศึกษาแนวสารัตถนิยม (essentialism) เชื่อว่า การอนุรักษ์วัฒนธรรมและความเชื่อของสังคมที่ทดสอบแล้วว่าเป็นของดี เหมาะสม ที่แต่ละสังคมจะขาดไม่ได้ เช่น ความรู้ ทักษะ เจตคติ ค่านิยม วัฒนธรรมและอื่น ๆ เพื่อถ่ายทอดให้อนุชนรักษาไว้และปฏิบัติตาม (3) ปรัชญาและแนวคิดทางการศึกษาแนวพัฒนาการนิยม (progressivism) เชื่อว่าความเจริญจะเกิดขึ้นโดยการสร้างประสบการณ์แก่ผู้เรียนเพื่อให้เกิดความรู้ความสามารถโดยตรงอันจะสามารถนำมาแก้ปัญหาต่าง ๆ โดยวิธีทางวิทยาศาสตร์ (4) ปรัชญาและแนวคิดทางการศึกษาแนวบูรณาการนิยม (reconstructionism) เชื่อว่าการบูรณาการ (integration) หรือการปฏิรูปสังคม (social reform) ก่อให้เกิดความก้าวหน้าและความเจริญรุ่งเรืองและมุ่งให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงมากกว่าการเรียนรู้จากการบอกเล่าของผู้อื่น (5) ปรัชญาและแนวคิดทางการศึกษาแนวอัตถิภาวนิยม (existentialism) เชื่อว่าการที่มนุษย์จะเป็นอะไรก็ตามขึ้นอยู่กับความรับผิดชอบของตัวเอง มนุษย์มีสิทธิ์ที่จะเลือกสร้างลักษณะของตัวเองตามแบบอย่างที่ดินปรารถนา เพราะมนุษย์มีเสรีภาพในการเลือกและการตัดสินใจและรับผิดชอบในการเลือกนั้น ๆ และ (6) ปรัชญาและแนวคิดทางการศึกษาแนวพุทธศาสนา (Buddhism) เชื่อว่าการศึกษาไม่แยกออกไปจากชีวิตหรือกิจกรรมของชีวิต การพิจารณาเรื่องการศึกษาจะต้องพิจารณาเรื่องชีวิตด้วยนอกจากนั้นยังต้องสนับสนุนการศึกษา

ทางด้านวิชาการและด้านวิชาชีพอันจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุขตามอัตภาพ การศึกษาช่วยให้ผู้ได้รับการศึกษาสามารถที่จะเข้าใจชีวิตและนำความรู้อันเกิดจากการเรียนรู้ไปใช้ฝึกฝนพัฒนาทักษะให้เกิดประโยชน์แก่ชีวิต

ผู้เขียนมีมุมมองว่า ทิศทางการศึกษาไทยในอนาคตควรมุ่งเน้นไปที่ประเด็นสำคัญหลายประการ เช่น ประการแรก ควรมีการเปลี่ยนแปลงไปสู่แนวทางที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางมากขึ้น โดยที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในกระบวนการเรียนรู้และได้รับการสนับสนุนให้คิดอย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์ซึ่งสามารถทำได้โดยการบูรณาการการเรียนรู้จากโครงงาน กิจกรรมการแก้ปัญหา และการใช้เทคโนโลยีในห้องเรียน ประการที่สอง ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เช่น การสื่อสาร การทำงานร่วมกัน การวิจารณ์ การคิดและความรู้ด้านดิจิทัล ทักษะเหล่านี้จำเป็นต่อความสำเร็จในโลกยุคใหม่ และควรรวมไว้ในหลักสูตร ประการที่สาม ควรให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับการศึกษาสายอาชีพและการฝึกอบรมเพื่อให้แน่ใจว่าผู้เรียนมีทักษะและความรู้ที่จำเป็นสำหรับบุคลากร ซึ่งสามารถทำได้ผ่านการเป็นพันธมิตรกับภาคอุตสาหกรรม และการแนะนำโปรแกรมการฝึกงาน และประการสุดท้าย ควรให้ความสำคัญกับการศึกษาแบบเรียนรวมให้มากขึ้นเพื่อให้มั่นใจว่านักเรียนทุกคนโดยไม่คำนึงถึงความสามารถหรือภูมิหลังของพวกเขาจะสามารถเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพได้อย่างเท่าเทียมกันซึ่งสามารถทำได้โดยการให้การสนับสนุนและที่พักรักษาสำหรับผู้เรียนที่มีความพิการ ส่งเสริมความหลากหลายและการไม่แบ่งแยก และตอบสนองความต้องการของกลุ่มชายขอบหากการศึกษาของไทยมุ่งเน้นไปที่ประเด็นเหล่านี้เพื่อเตรียมผู้เรียนให้พร้อมรับความท้าทายและโอกาสในอนาคตได้ดียิ่งขึ้น

การเสริมสร้างฝึกประสบการณ์ปฏิบัติการสอน

การสอนและการเรียนรู้ภาษาไทยในประเทศไทยเผชิญกับความท้าทายหลายประการ ประเด็นหลักประการหนึ่งคือการขาดการเน้นการพัฒนาทักษะการคิดของนักเรียน ครูจำเป็นต้องตระหนักถึงสิ่งนี้และค้นหาวิธีที่จะรวมทักษะการคิดเข้ากับวิธีการสอนของพวกเขา การสอนเรื่องการคิดเกี่ยวข้องกับการช่วยให้นักเรียนเข้าใจกระบวนการคิดของตนเองและพัฒนาอภิปัญญาของตนเอง อย่างไรก็ตาม นักเรียนจำนวนมากยังคงประสบปัญหาในการทำความเข้าใจกระบวนการเรียนรู้และขาดความสามารถในการติดตามการเรียนรู้ของตนเอง สิ่งนี้นำไปสู่การใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ที่ไม่เหมาะสม ในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา การประเมินระดับนานาชาติ เช่น PISA แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และภาษาของนักเรียนไทยที่ลดลง โดยเฉพาะการสอนภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาประสบปัญหาด้านการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน นักเรียนจำนวนมากยังไม่บรรลุมาตรฐานที่กำหนดในด้านเหล่านี้ ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มวิชาภาษาไทยต่ำ โดยรวมแล้วการพัฒนาความสามารถในการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนยังคงเป็นความท้าทายที่สำคัญในการศึกษาของไทย (The Institute for the

Promotion of Teaching Science and Technology, 2013) โดยเฉพาะอย่างยิ่งสภาพการณ์การเรียนการสอนภาษาไทยในระดับชั้นมัธยมศึกษายังพบปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับผู้เรียน คือ ทักษะ (skill) และความสามารถด้านการอ่าน การเขียน และการคิดทางภาษาไทยและภาษาต่างประเทศของนักเรียนระดับชั้นมัธยมที่ยังไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานขาดความสามารถในการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและภาษาต่างประเทศของนักเรียนอยู่ในระดับต่ำ (Kajorn, 2017) ซึ่งประเด็นของความสามารถในการอ่าน (reading) การเขียน (writing) และการคิดวิเคราะห์ (analytical thinking) ของผู้เรียนนับว่าเป็นปัญหาสำคัญในการจัดการศึกษาของประเทศไทยมาโดยตลอด (บุญรอด โชติวชิรา, 2564)

วิชาชีพครู (teaching profession) เป็นวิชาชีพที่ต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ (art and science) ซึ่งศาสตร์อันเป็นองค์ความรู้ของวิชาชีพนั้นสามารถเรียนรู้จากหลักสูตรและสื่อต่าง ๆ ได้ ส่วนศิลป์ของวิชาชีพครูเป็นการนำศาสตร์สู่การปฏิบัติ ผู้ประกอบวิชาชีพครูต้องใช้ทักษะในการปฏิบัติจึงจะทำให้การสอนของครูเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การผลิตบัณฑิตครูเป็นการผลิตผู้ที่จะออกไปประกอบวิชาชีพหลักสูตรการผลิตครูได้บรรจุส่วนของศาสตร์ (science) ของวิชาชีพและศิลป์ (art) การสอนไว้ในหลักสูตรตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพที่กระทรวงศึกษาธิการและประกาศการรับรองปริญญาของคุรุสภาได้กำหนดไว้ ซึ่งสถาบันการผลิตบัณฑิตครูต่างให้ความสำคัญในการจัดหลักสูตรให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติตั้งแต่ชั้นปีแรกๆ จนถึงชั้นปีสุดท้าย โดยให้มีการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูไม่น้อยกว่า 1 ปี และมีการฝึกประสบการณ์วิชาชีพก่อนฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา กระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสำหรับนักศึกษาครูนับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการผลิตบัณฑิตครูที่มีคุณภาพและส่งผลต่อคุณภาพคน คุณภาพการศึกษาของประเทศและจากข้อมูลของ UNESCO (UNESCO. Education for a Sustainable Suture. 2015) ที่กล่าวว่า การฝึกอบรมครูที่มีคุณภาพถือเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการพัฒนาการศึกษา สิ่งสำคัญคือต้องยกระดับการฝึกอบรมครูในสถาบันที่ผลิตครูเพื่อให้แน่ใจว่าครูได้รับการเตรียมพร้อมและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จึงจะสามารถยกระดับคุณภาพโดยรวมของวิชาชีพครูได้ ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างทรัพยากรมนุษย์คุณภาพสูงเพื่ออนาคตของประเทศเพื่อให้บรรลุผลดังกล่าว การฝึกปฏิบัติสอนในสถาบันการศึกษาจึงรวมอยู่ในหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สิ่งนี้จะช่วยให้นักศึกษาฝึกปฏิบัติการสอนสามารถนำความรู้ที่ได้รับมาเป็นเวลาสี่ปี และพัฒนาทักษะและทัศนคติที่จำเป็นในการทำงานในสภาพแวดล้อมทางการศึกษาจริงเพิ่มอีกปีหนึ่ง และมูลเหตุการฝึกปฏิบัติสอนนี้ นักศึกษาฝึกปฏิบัติการสอนจะบูรณาการความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ และเรียนรู้เพื่อสร้างแผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง จัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ใช้สื่อและนวัตกรรมที่เหมาะสมในการสอน ใช้เทคนิคและกลยุทธ์ต่าง ๆ ในการจัดการการเรียนรู้ วัดและประเมินผลผลลัพธ์การเรียนรู้ ใช้ผลการประเมินเพื่อปรับปรุงการจัดการการเรียนรู้และการพัฒนาผู้เรียน บันทึกและรายงานผลการจัดการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ เช่น การบริหารห้องเรียน งานบริการ งานแนะแนว กิจกรรมนักศึกษาและชุมชนสัมพันธ์ (community relations) ปรับใช้การจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับศักยภาพของนักเรียน ตอบโจทย์การเรียนรู้ ปัญหาด้วยวิธีการแก้ปัญหาอย่าง

เป็นระบบ วิเคราะห์ผลการปฏิบัติเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้ และนำเสนอผลงานวิจัยหรือกระบวนการอื่นที่เหมาะสมเพื่อแบ่งปันความรู้และรายงานการจัดการเรียนรู้และการพัฒนานักศึกษาแก่สถาบันการศึกษา กล่าวโดยสรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายของการฝึกสอนในสถาบันการศึกษาคือเพื่อให้ครูในอนาคตมีทักษะ (skills) ความรู้ (knowledge) และประสบการณ์ (experience) ที่จำเป็นในการสนับสนุนด้านการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การสอนและการเรียนรู้ภาษาไทยในประเทศเรากำลังเผชิญกับความท้าทายหลายประการ และมีความจำเป็นต้องปรับปรุงแนวทางการสอนและส่งเสริมทักษะการคิดในหมู่นักเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนไทยด้านวิทยาศาสตร์ (science) ด้านคณิตศาสตร์ (mathematics) และด้านภาษาทั้งไทยและต่างประเทศ (Thai and foreign languages) ที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง นักเรียนระดับมัธยมศึกษาขาดความสามารถในการอ่าน (reading) การเขียน (writing) และการคิดวิเคราะห์ (analytical thinking) รวมทั้ง วิชาชีพครูต้องใช้ทั้งวิทยาศาสตร์และศิลปะเป็นองค์ประกอบ และสถาบันการผลิตครูเน้นการฝึกปฏิบัติเพื่อผลิตบัณฑิตครูที่มีคุณภาพ การฝึกปฏิบัติการสอนในสถาบันการศึกษาจึงถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิตที่จะช่วยให้นักศึกษาได้ประยุกต์ใช้ความรู้ (apply knowledge) และพัฒนาทักษะ (skill development) ในสภาพแวดล้อมทางการศึกษาตามสภาพจริง (real educational environment) โดยเกี่ยวข้องกับการสร้างแผนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การใช้เทคนิคและกลยุทธ์การสอนที่เหมาะสม การประเมินและประเมินผลลัพท์การเรียนรู้ และการจัดการปัญหาการเรียนรู้ของนักเรียน ผลการจัดการเรียนรู้จะถูกบันทึก รายงาน และนำไปใช้ปรับปรุงต่อไป การอัปเกรด (upgrade) การฝึกอบรมครูผู้สอนและพัฒนาครูที่มีคุณสมบัติเป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้มั่นใจในคุณภาพการศึกษาในประเทศ ดังนั้น บทความนี้สะท้อนถึงบทบาทและความสำคัญของวิชาชีพครูที่เป็นวิชาชีพที่ต้องรวมทั้งศาสตร์และศิลป์เพื่อให้การสอนมีประสิทธิภาพ ดังนี้ ประเด็นที่หนึ่ง การรวมศาสตร์และศิลป์ในวิชาชีพครู คือ การเน้นถึงความสำคัญของการรวมศาสตร์และศิลป์ในวิชาชีพครู และการให้ความสำคัญกับศาสตร์ที่สามารถเรียนรู้ได้จากหลักสูตรและสื่อต่าง ๆ ประเด็นที่สอง คือ การผลิตบัณฑิตครูที่มีคุณภาพ คือ การอ้างถึงว่าการผลิตบัณฑิตครูไม่เพียงแต่ต้องบรรจุส่วนของศาสตร์ของวิชาชีพและศิลป์การสอน แต่ยังต้องการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และการทำให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติการสอนไม่น้อยกว่า 1 ปี ประเด็นที่สาม การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คือ การเน้นว่าการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นส่วนสำคัญของการฝึกอบรมและการยกขึ้นขั้นว่านักศึกษาครูผู้สอนจะได้รับการเตรียมพร้อมและพัฒนาทักษะตลอดการฝึกประสบการณ์ ประเด็นที่สี่ คุณภาพของการศึกษา คือ การกล่าวถึงความสำคัญของการฝึกอบรมครูในการยกระดับคุณภาพของการศึกษา และการเชื่อมโยงความสำเร็จของการฝึกอบรมครูกับคุณภาพโดยรวมของวิชาชีพครู ประเด็นที่ห้า การฝึกปฏิบัติสอน คือ การสร้างโอกาสให้

นักศึกษาครูได้ฝึกปฏิบัติการสอนตั้งแต่ชั้นปีแรก และการให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์การสอนก่อนฝึกปฏิบัติการสอน ประเด็นที่หก การนำความรู้มาประยุกต์ในการสอน คือ การเน้นว่าครูควรบูรณาการความรู้ในสาขาต่าง ๆ เพื่อสร้างแผนการสอนที่เน้นผู้เรียน และการใช้สื่อและนวัตกรรมที่เหมาะสมในการสอน ประเด็นที่เจ็ด การประเมินและปรับปรุง คือ การกล่าวถึงการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และการใช้ผลการประเมินเพื่อปรับปรุงการจัดการการเรียนรู้ และประเด็นที่แปด คือ การสร้างทรัพยากรมนุษย์คุณภาพ คือ การเชื่อมโยงการฝึกอบรมครูกับการสร้างทรัพยากรมนุษย์คุณภาพสู่อนาคตของประเทศ และการยกขึ้นว่าการฝึกปฏิบัติการสอนเป็นส่วนสำคัญของการสร้างทรัพยากรมนุษย์คุณภาพ

องค์ความรู้ใหม่ (New Knowledge)

ศาสตร์และศิลป์ (art and science) ในการสร้างประสบการณ์การฝึกปฏิบัติสอนของอาชีพครูสะท้อนถึงการผสมผสานระหว่างการออกแบบโดยตั้งใจและการใช้วิธีการและกลยุทธ์การสอนอย่างสร้างสรรค์ซึ่งเกี่ยวข้องกับการวางแผนอย่างรอบคอบและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ดึงดูดนักเรียนในวิธีที่มีความหมายและมีประสิทธิภาพ ศิลปะและวิทยาศาสตร์นี้ครอบคลุมองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น การพัฒนาหลักสูตร (curriculum development) การออกแบบการเรียนการสอน (instructional design) กลยุทธ์การวัดและประเมินผล (evaluation) เทคนิคการจัดการห้องเรียน (classroom management techniques) และรวมทั้งการใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการสอนและการเรียนรู้ด้วยการผสมผสานทั้งความคิดสร้างสรรค์ และ/หรือการปฏิบัติที่มีหลักฐานเชิงประจักษ์ (empirical evidence) นักการศึกษาสามารถสร้างประสบการณ์การฝึกปฏิบัติการสอนที่สมบูรณ์และมีประสิทธิภาพสำหรับนักเรียนของตน ดังนั้น เพื่อเป็นการยกระดับประสบการณ์การฝึกปฏิบัติการสอน วิธีการต่อไปนี้เป็นแนวทางที่ครูผู้สอนสามารถปฏิบัติตามได้จริงดังนี้

ประการที่หนึ่ง การพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่องของครู: การติดตามข่าวสารเกี่ยวกับวิธีการสอนล่าสุด การวิจัยด้านการศึกษา และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในด้านการศึกษา การเข้าร่วมเวิร์กช็อป (workshop) การสัมมนา (seminar) และการประชุมที่เกี่ยวข้องกับการสอนเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะของผู้เรียน

ประการที่สอง การฝึกไต่ตรอง: การไต่ตรองการฝึกสอนของครูผู้สอนเป็นประจำเพื่อระบุด้านที่ต้องปรับปรุง วิเคราะห์กลยุทธ์การสอน แผนการจัดการเรียนรู้ ศาสตร์การสอน และเทคนิคการจัดการชั้นเรียนของครูผู้สอน การขอความคิดเห็นจากเพื่อนร่วมงาน ครูพี่เลี้ยง และนักเรียนเพื่อรับข้อมูลเชิงลึกและทำการปรับเปลี่ยนที่จำเป็น

ประการที่สาม การปลูกฝังสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เชิงบวก: การสร้างสภาพแวดล้อมในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้และส่งเสริมความสัมพันธ์เชิงบวก (positive relationship) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียน การมีส่วนร่วมอย่างแข็งขัน และการสื่อสารแบบเปิด สร้างความคาดหวังที่ชัดเจนและบรรยากาศที่สนับสนุนซึ่งส่งเสริมความเคารพและการไม่แบ่งแยก

ประการที่สี่ การวางแผนบทเรียนที่มีประสิทธิภาพ: การวางแผนบทเรียนที่น่าสนใจและกระบวนกรที่มีโครงสร้างที่ดีซึ่งตอบสนองความต้องการการเรียนรู้ที่หลากหลายของนักเรียนของครูผู้สอน รวมทั้งกลยุทธ์การสอน แหล่งข้อมูลมัลติมีเดีย (multimedia) และกิจกรรมเชิงโต้ตอบที่หลากหลายเพื่อทำให้การเรียนรู้สนุกสนานและมีความหลากหลายทางวิชาการศึกษา

ประการที่ห้า รูปแบบและวิธีการสอนที่แตกต่าง: การตระหนักถึงความแตกต่างส่วนบุคคลและรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียนของคุณ ปรับวิธีการสอน สื่อการสอน และการประเมินของคุณให้เหมาะสมกับความต้องการ จุดแข็ง และความสนใจที่แตกต่างกัน การให้ความสำคัญกับความท้าทายและการสนับสนุนที่เหมาะสมเพื่อให้แน่ใจว่าพวกเขาจะเติบโตทางวิชาการ

ประการที่หก การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา: การบูรณาการเครื่องมือและทรัพยากรเทคโนโลยีเข้ากับการฝึกสอนของคุณเพื่อเพิ่มการมีส่วนร่วมของนักเรียนและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ส่วนบุคคล สำรวจแอปพลิเคชันการศึกษา (applications) แพลตฟอร์มออนไลน์ (online platform) และแหล่งข้อมูลมัลติมีเดีย (multimedia) ที่ช่วยเสริมบทเรียนและมอบประสบการณ์การเรียนรู้แบบอินเทอร์แอคทีฟ (interactive)

ประการที่เจ็ด การทำงานร่วมกันและการสร้างเครือข่ายทางวิชาชีพ: การเข้าร่วมกิจกรรมทางการศึกษา การสร้างความร่วมมือกับเพื่อนนักการศึกษาเพื่อแลกเปลี่ยนแนวคิด แบ่งปันแนวปฏิบัติที่ดีที่สุด และเรียนรู้จากกันและกัน เข้าร่วมองค์กรวิชาชีพ ชุมชนออนไลน์ หรือสร้างเครือข่ายนักการศึกษาเพื่อขยายความรู้และการเติบโตทางอาชีพ

เอกสารอ้างอิง

- กรนัท สุรพัฒน์. (2553). *เส้นทางสู่ชีวิตที่หลอมรวม (The path toward a life of integrity)*. กรุงเทพฯ: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- ชลลดา ทองทวี และคณะ. (2551). *บทความการประชุมวิชาการประจำปี 2551 เรื่องจิตตปัญญาศึกษา การศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นมนุษย์*. กรุงเทพฯ: โครงการศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ชัยวัฒน์ ประสงค์สร้าง. (2553). *รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จด้านการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการและประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- ชัยวัฒน์ ถิระพันธ์. (2542). *ปั้นแต่งอนาคตสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันการเรียนรู้และพัฒนาประชาสังคม.

- บุญรอด โชติวชิรา. (2564). การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อส่งเสริมนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูวิชาภาษาไทยในการพัฒนาอภิปัญญาของนักเรียนที่เรียนวิชาภาษาไทย. *วารสารปัญญาภิวัฒน์*, 13(2), 251-263.
- ประเวศ วะสี. (2550). *วิถีนุชนิยมในศตวรรษที่ 21* ศูนย์ หนึ่ง แก้ว. พิมพ์ครั้งที่ 4, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สวนเงินมีมา. โครงการหนังสือวิชาการจิตตปัญญาศึกษา ลำดับที่ 1.
- มนัสวี ศรีนนท์. (2559). ปรัชญาและแนวคิดทางการศึกษากับพัฒนาการการศึกษาไทย. *วารสารศึกษาศาสตร์มจร*, 4(1), 84-93.
- วิติยา ปิดตังนาโพธิ์. (2555). กระบวนการเรียนรู้เพื่อฝ่าวิกฤติความท้าทายในอนาคต.
- สุรพล ธรรมร่มดี, ทัศนีย์ จันอินทร์, และคงกฤษ ไตรยวงศ์. (2553). *อาศรมศิลป์วิจัย: การวิจัยและพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้แนวจิตตปัญญา*. โครงการเอกสารวิชาการการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงลำดับที่ 8. นครปฐม: เอมี เอ็นเตอร์ไพรส์ จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *รายงานการวิจัยแนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- Bawany. (2018). *Leading in a disruptive VUCA world*. New York: Business Expert Press.
- Kajorn, A. (2017). The Development of Instructional Packages to Support Learning Management of Co-operative Learning on the Topic "Lilittalengpai", of the Thai Language Department for Matayom Suksa 5 Students. *Academic. Journal of Mahamakut Buddhist University RoiEt Campus*, 6(1), 1-11.

กลยุทธ์การบริหารจัดการสังคมแห่งการเรียนรู้ สำหรับผู้สูงอายุในยุคดิจิทัล Learning Society Management Strategy for Seniors in The Digital Age

สุภัทรศักดิ์ คำสามารถ*

กุลจิรา รักษนคร**

สุริมาศ นาครอด***

จันทราภรณ์ สีสวย***

ชัชพงศ์ สร้อยแสง*

สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดร้อยเอ็ด*

มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ**

มหาวิทยาลัยธนบุรี***

Supattarasak Khumsamart*

Kuljira Raksanakorn**

Surimart Nakrot***

Jantraporn Seesuy***

Chatchapong Sroisang*

Roi Et Provincial Office of Learning Encouragement*

North Bangkok University**

Thonburi University***

E-mail: supattarasak@gmail.com

วันที่รับบทความ: 14 มีนาคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ 1 เมษายน 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 3 เมษายน 2567

Received: March 14, 2024; Revised: April 1, 2024; Accepted: April 3, 2024

บทคัดย่อ

ในโลกยุคใหม่มีพัฒนาการที่รวดเร็วทั้งการหมุนของโลกที่ไม่เคยหยุดนิ่ง การพัฒนาเรียนรู้ให้ตามทันโลกก็เป็นสิ่งหนึ่งที่กำลังเป็นในปัจจุบัน ไม่ว่าในเรื่องเทคโนโลยี สังคม ความรู้ความสามารถต้องทัดเทียมกันไม่ว่าจะอยู่ในวัยใด วัยเด็ก หนุ่มสาว ผู้ใหญ่ ผู้สูงอายุก็ตาม แต่สิ่งหนึ่งที่ต้องตระหนักอย่างระมัดระวัง คือการโดนหลอกลวงในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งในเรื่องของทรัพย์สิน เงินทอง ความรู้ ข่าวสาร ที่เป็นเรื่องสำคัญในชีวิตจะเห็นได้ว่าเทคโนโลยีเป็นสิ่งที่มีความประโยชน์ แต่หากเรานำมาใช้ด้วยความไม่พอดี ไม่รู้จักความพอเพียงในการใช้งาน สิ่งที่เป็นประโยชน์กลับจะกลายเป็นทำให้เกิดโทษและเกิดผลเสียต่อการดำเนินชีวิตได้ ดังนั้นกลยุทธ์การบริหารจัดการสังคมแห่งการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุในยุคดิจิทัล เพราะในปัจจุบันด้วยเทคโนโลยีที่ก้าวหน้า การเข้ามามีบทบาทของอินเทอร์เน็ตและโทรศัพท์มือถือ ส่งผลให้คนทุกคนล้วนแต่ต้องปรับตัวเพื่อก้าวทันยุคที่พัฒนาอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยี ซึ่งการเรียนรู้ทักษะทางด้านดิจิทัล (Digital Skill) เป็นสิ่งสำคัญกับมนุษย์ทุกคนรวมไปถึงผู้สูงอายุด้วย เพราะฉะนั้นสิ่งสำคัญคือการรู้เท่าทัน รู้จักใช้ และใช้เทคโนโลยีอย่างพอดีและมีสติจึงจะเป็นหนทางที่ดีและเกิดประโยชน์มากที่สุด ดังนั้นกลยุทธ์การบริหารจัดการสังคมแห่งการเรียนรู้ สำหรับผู้สูงอายุใน

ยุคดิจิทัล เป็นการขับเคลื่อนมาตรการรองรับสังคมสูงวัยคนไทยอายุยืนของประเทศไทยไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ ในด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การจัดทำบัญชีนวัตกรรมอุปกรณ์ช่วยเหลือในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ ด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่ การออกกระเป๋ยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินภารกิจด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ด้านสุขภาพ ได้แก่ การส่งเสริมให้มีระบบเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ช่วยดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ และด้านสังคม ได้แก่ การสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้เพิ่มพูนทักษะการทำงานและทักษะชีวิต

คำสำคัญ: กลยุทธ์การบริหารจัดการ; สังคมแห่งการเรียนรู้; ผู้สูงอายุ; ยุคดิจิทัล

Abstracts

In the modern world, there is rapid development like the rotation of the earth that never stops. Developing learning to keep up with the world is one thing that is necessary today. Whether in technology, society, knowledge and abilities must be equal. No matter what age you are, children, young people, adults, and the elderly. But one thing that you must be aware of carefully is being deceived in various forms in terms of property, money, knowledge, and news that are important in life. It can be seen that technology is useful. But if we use it inappropriately Not knowing sufficiency in use Things that are beneficial can become harmful and have a negative impact on one's life. Therefore, strategies for managing a learning society for the elderly in the digital age Because nowadays with advanced technology The role of the internet and mobile phones As a result, everyone must adapt in order to keep up with the rapidly evolving era of technology. Learning digital skills is important for every human being, including the elderly. Therefore, it is important to know how to use and use technology appropriately and mindfully in order to be the best and most beneficial path. Therefore, the learning society management strategy For seniors in the digital age It drives measures to support the aging society and longevity of Thai people in Thailand into effective implementation. In the economic aspect, this includes accounting for innovative equipment to assist in the living of the elderly. Environmental aspect includes issuing regulations for local administrative organizations. Carry out a mission of technology and innovation to improve the quality of life of the elderly. In health, it includes promoting

technology and innovation systems that help take care of the elderly's health, and in society, it includes creating learning innovations to increase work skills and life skills.

Keywords: Management Strategy; Learning Society; The elderly; Digital Age

บทนำ

ทุกวันนี้โครงสร้างประชากรทั่วโลกกำลังเปลี่ยนแปลง หลายประเทศเจอกับการเพิ่มขึ้นของประชากรกลุ่มผู้สูงอายุอย่างรวดเร็ว ปัจจัยหลักมาจากคนอายุยืนยาวขึ้น ในขณะที่อัตราการเกิดลดลง “สำนักงานกิจการเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ” (United Nations Department of Economic and Social Affairs : UNDESA) รายงานว่าในปี 2020 ทั่วโลกมีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไป จำนวน 727 ล้านคน และคาดการณ์ว่าในอีก 3 ทศวรรษข้างหน้า จำนวนผู้สูงอายุทั่วโลกจะสูงถึง 1,500 ล้านคนในปี 2050 โดยเป็นการเพิ่มขึ้นทุกทวีป สำหรับประเทศไทย สำนักงานสถิติแห่งชาติ เผยแนวโน้มประชากรผู้สูงอายุในประเทศ ตั้งแต่ปี 2548 เวลานั้นประเทศไทยยังเป็น “สังคมสูงวัย” (Aging Society) คือ ประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มีสัดส่วน 10% ของประชากรทั้งประเทศ แต่ปัจจุบันก้าวสู่การเป็น “สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์” (Aged Society) คือ ประชากรกลุ่มผู้สูงวัยอายุ 60 ปีขึ้นไปมีสัดส่วน 20% ของประชากรทั้งประเทศ และคาดการณ์ว่าในปี 2574 ไทยจะเข้าสู่ “สังคมสูงวัยอย่างเต็มที่” (Super-Aged Society) หมายความว่า ประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไป มีมากกว่า 20% ของประชากรทั้งประเทศ การเพิ่มขึ้นของประชากรกลุ่มผู้สูงอายุ ที่เกิดขึ้นทั่วโลก หมายความว่าเวลานี้ทุกประเทศกำลังอยู่ในยุค “Longevity Revolution” คือ ผู้คนมีอายุยืนยาวขึ้น ซึ่งน่าจับตามองว่าต่อไประบบเศรษฐกิจทั่วโลกจะถูกขับเคลื่อนด้วยระบบ “เศรษฐกิจสูงวัย” (Silver Economy) และ “เศรษฐกิจอายุวัฒนะ” (Longevity Economy) นั่นคือ มูลค่าของตลาดสินค้าและบริการที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ นี่จึงเป็นโอกาสมหาศาลให้กับผู้ประกอบการ SME ในการพัฒนาสินค้าและบริการ เข้าถึงผู้บริโภคกลุ่มนี้

ปี พ.ศ.2566 ที่สังคมไทยเริ่มสู่การเป็นสังคมผู้สูงวัยอย่างสมบูรณ์ ด้วยจำนวนประชากรที่มีอายุเกิน 60 ปี จำนวนมากเกือบ 20% ของประชากรทั้งหมด และที่น่าสนใจ คือผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 100 ปีขึ้นไปมีจำนวนเพิ่มขึ้นหลายพันคน จากข้อมูลตัวเลขอายุคนไทยที่กรมกิจการผู้สูงอายุได้บันทึกสถิติไว้ พบว่าเมื่อสิ้นปี พ.ศ.2565 ผู้สูงอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปมีจำนวน 12,698,362 คน หรือคิดเป็นจำนวน 19.21% ของประชากรทั้งหมด 66,090,475 คน ในจำนวนผู้สูงอายุกว่า 12 ล้านคนนี้เป็นชาย 5,622,074 คน และหญิง 7,076,288 คน โดยกลุ่มที่มากที่สุดประมาณครึ่งหนึ่งคือกลุ่มอายุ 60-69 ปี หากสำรวจข้อมูลที่ลึกลงไปกว่านั้น ล่าสุดสิ้นเดือนมีนาคม พ.ศ.2566 จากฐานข้อมูลประชากรของกรมการปกครอง พบข้อมูลน่าสนใจ คือกลุ่มผู้สูงอายุที่มีอายุ 100 ปีขึ้นไปเพิ่มขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับ 10 ปีที่แล้ว มีจำนวน 36,986 คน เป็นชาย 18,456 คน หญิง

18,530 คน เมื่อเปรียบเทียบกับเดือนมีนาคม พ.ศ.2556 เพิ่มขึ้นประมาณ 7 พันคน จากจำนวน 29,935 คน เป็นชาย 14,604 คน หญิง 15,331 คน

ความอยู่ดีมีสุขของผู้คนในสังคม (Social Well-beings) ความเหลื่อมล้ำเป็นปัญหาที่ฝังรากลึกในสังคมไทยและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศชาติ จึงเป็นโจทย์สำคัญที่ทุกภาคส่วนจะต้องช่วยกันลดระดับความเหลื่อมล้ำ รวมทั้งส่งเสริมให้เกษตรกรใช้เทคโนโลยีการเกษตรเพื่อสร้าง รายได้ให้เพิ่มมากขึ้น ยกย่องธุรกิจเอสเอ็มอีและวิสาหกิจชุมชนด้วยเทคโนโลยีนวัตกรรม สร้างระบบสวัสดิการสังคม ภายใน 20 ปี การยกระดับศักยภาพและคุณค่าของมนุษย์ (Human Wisdom) การพัฒนาทุนมนุษย์ จำเป็นต้องคำนึงถึงการพัฒนามาตรฐานของเด็กไทย ยกย่องคุณภาพของแรงงานให้ สอดคล้องกับตลาดแรงงานและทิศทางการพัฒนาของประเทศ

ผู้สูงอายุในยุคดิจิทัล โลกกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ พร้อมกับการพัฒนาด้านเทคโนโลยีในอนาคต ทุกอย่างจะเป็น Internet of Things คือ ทุกสิ่งทุกอย่างต้องเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ตทั้งหมดเพื่อให้เกิดความสะดวกสบายและรวดเร็ว ปัจจุบันผู้สูงอายุได้ให้ความสนใจในการใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มมากขึ้น โดยมีการสอนวิธีการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตให้แก่ผู้สูงอายุ เช่น วิธีใช้ Facebook วิธีใช้ E-mail เป็นต้น แต่ในด้านการจัดอบรมสำหรับผู้สูงอายุนั้นยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้สูงอายุ นอกจากนี้ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจยังส่งผลกระทบต่อผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุในเมืองจะมีความรู้และรายได้มากกว่าผู้สูงอายุในชนบททำให้สามารถซื้อสมาร์ทโฟน และคอมพิวเตอร์ได้ แต่ผู้สูงอายุในชนบทนั้นไม่มีความรู้และไม่มียาได้พอที่จะซื้อ ดังนั้นการที่ผู้สูงอายุจะเข้าถึงเทคโนโลยีได้นั้นจะเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ดียิ่งขึ้น (สำนักงานโครงการวิจัยยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิต, 2557)

คงเป็นเรื่องที่ดีไม่น้อยหากเราจะก้าวข้ามผลกระทบของสังคมผู้สูงอายุในช่วงพอที่จะเริ่มต้นนี้ได้ก็คงเป็นเรื่องที่ควรทำเป็นอย่างยิ่ง ในเมื่อทุกสิ่งทุกอย่างรอบตัวของเรากำลังขับเคลื่อนด้วยยุคที่เรียกว่า “ดิจิทัล” ผ่านนโยบายไทยแลนด์ 4.0 การผลักดันกลุ่มผู้สูงอายุให้เป็นผู้ประกอบการรายใหม่เป็นแนวทางหนึ่งของยุคการสร้างนวัตกรรม เพื่อพลิกจากวิกฤตของสังคมสูงวัยให้เป็นโอกาส หากมองความเป็นไปได้ของแนวทางนี้ก็นับว่าเป็นแนวคิดที่เป็นไปได้ค่อนข้างมากเลยทีเดียว เพราะกลุ่มผู้สูงอายุในบางกลุ่มอาจเป็นกลุ่มที่มีเงินทุนอยู่บ้าง มีเครือข่ายมีความรู้ รวมไปถึงมีประสบการณ์ ซึ่งเป็นข้อได้เปรียบมากกว่าเสียเปรียบ หากมองดังที่กล่าวมาคือข้อดีที่อาจทำให้เป็นไปได้ แต่สิ่งหนึ่งที่กลุ่มผู้สูงอายุยังขาดอยู่คือ เรื่องของความรู้ ความเข้าใจ และการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลเท่านั้นเอง ทั้งนี้การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ และการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล จึงเป็นสิ่งจำเป็นอีกเช่นเดียวกัน ซึ่งจะช่วยให้ผู้สูงอายุใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีได้อย่างสร้างสรรค์ และเกิดประโยชน์ต่อการใช้งานสำหรับการเป็นผู้ประกอบการ อีกทั้งยังมีความรู้เท่าทันโลก สามารถหาข้อมูลที่ต้องการได้ด้วยตนเอง และไม่ตกเป็นเหยื่อของมิจฉาชีพ นอกจากนี้ในด้านของสุขภาพจิต การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลก็ยังมีส่วนเสริมกิจกรรมต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี เช่น การพักผ่อน และคลายความเครียดจากภาวะการณ์ไม่ได้ทำ งาน

อีกทั้งยังช่วยสร้างความสัมพันธ์กันในครอบครัวอีกด้วยตั้งแต่รุ่นปู่ย่าตายายจนถึงลูกถึงหลาน โดยจะเห็นได้จากการติดต่อสื่อสารกันในครอบครัวผ่านช่องทางออนไลน์ ซึ่งแน่นอนว่าแนวทางที่ให้ความสำคัญกับการให้การศึกษาเกี่ยวกับเรื่องของเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเรื่องที่น่ายินดีเป็นอย่างยิ่ง สังคมโลกในอนาคตก็จะมีแต่พลเมืองที่ถึงแม้ว่าจะเป็นผู้สูงอายุแต่ก็จะเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพอย่างแน่นอนสามารถมีความสุขและพึ่งพาตนเองจากการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลได้ (ณัฐดนัย เนียมทอง, 2561)

ผู้สูงอายุกับเทคโนโลยี จากรายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทยจากมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย ระบุว่าภายในปี พ.ศ.2561 จำนวนประชากรผู้สูงอายุจะมีมากกว่าประชากรเด็กเป็นครั้งแรกในประเทศไทย อาจกล่าวได้ว่าจำนวนอัตราส่วนของผู้สูงอายุจะเข้าใกล้สัดส่วน 1 ใน 5 ของประชากรทั้งหมดเมื่อประเทศเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุจะทำให้เกิดการพัฒนาเทคโนโลยีและสิ่งอำนวยความสะดวกมากมายเพื่อตอบสนองกับความต้องการที่เปลี่ยนไป เทคโนโลยีและการสื่อสารต่าง ๆ จำเป็นต้องสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อตอบสนองการใช้งานในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ แนวโน้มผู้สูงอายุจะอยู่ตามลำพังมากขึ้นในอนาคต ดังนั้นเทคโนโลยีต้องช่วยสนับสนุนการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุทำให้ผู้สูงอายุสามารถช่วยเหลือตัวเองได้อย่างมีประสิทธิภาพในการดูแลและประเมินผลด้านสุขภาพมากขึ้นเพื่อสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด (อรรถพล สาธิตคณิตกุล, 2558)

ดังนั้น ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของกลยุทธ์การบริหารจัดการสังคมแห่งการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุในยุคดิจิทัล เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนงานด้านผู้สูงอายุ และสอดคล้องกับพันธกิจของโครงการดิจิทัลไทยแลนด์ Thailand 4.0 จึงนำมาสู่การศึกษาในครั้งนี้ เพื่อหารูปแบบการจัดการการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ สำหรับการเรียนรู้เท่าทันเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารซึ่ง เป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุการพัฒนาคอนสัการการเรียนรู้ตลอดชีวิต

Digital Literacy กับสังคมผู้สูงอายุ

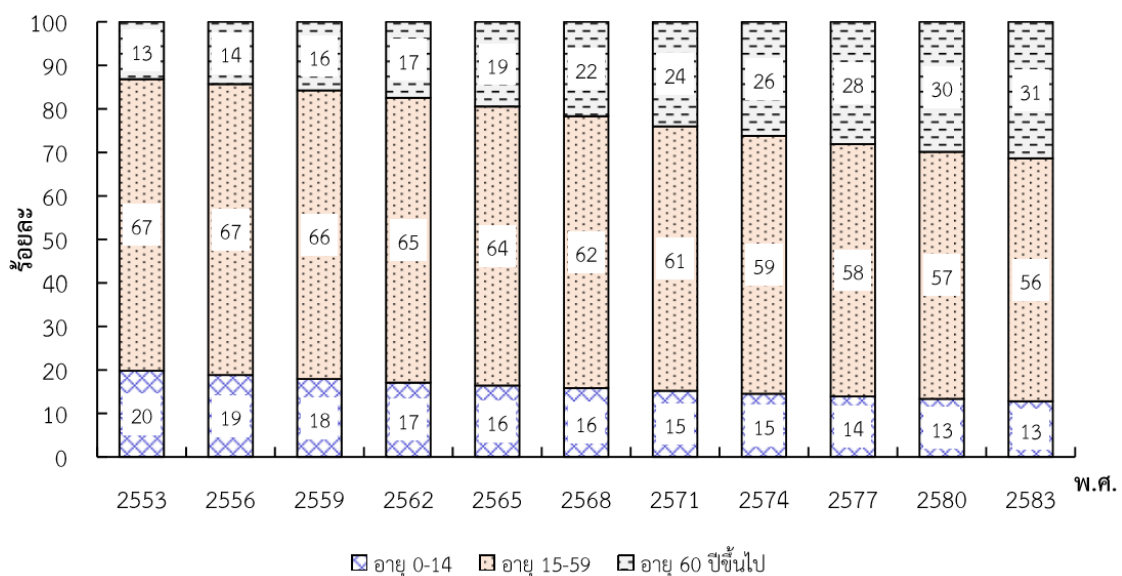
จิรเมธ ประเสริฐสุข (2566) ฝายนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลการสูงวัยของประชากรเป็นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรอย่างต่อเนื่อง ซึ่งปรากฏการณ์นี้เกิดขึ้นในโลกช่วงที่ผ่านมา เป็นสิ่งที่เป็ผลพวงมาจากผลสำเร็จทางด้านสาธารณสุข ในการรักษาความเป็นอยู่ของมนุษย์ด้านสุขภาพจากโรคภัย ความเจ็บป่วย ความตาย อัตราการเกิดและอัตราการตายลดลง รวมไปถึงมีอายุขัยที่มีมากขึ้นไปด้วย ทำให้จำนวนประชากรมีอายุมากขึ้นและปริมาณมากขึ้น ซึ่งกฎหมายในประเทศไทยตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 ได้ให้คำนิยาม “ผู้สูงอายุ คือ ผู้ที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป” ไม่ได้ให้ความหมายในเรื่องของสังคมผู้สูงอายุในตัวพระราชบัญญัติ แต่อย่างไรก็ตามตามเกณฑ์ของสหประชาชาติ (2562) ได้นิยามเกี่ยวกับสังคมผู้สูงอายุไว้ว่า

สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) เป็นสังคมที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปเป็นอัตราส่วน 10% หรือประชากรที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไปมีอัตราส่วนเกิน 7% จากประชากรทั่วประเทศ

สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) เป็นสังคมที่มีประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่า 20% ของประชากรทั่วประเทศหรือประชากรที่มีอายุ 65 ปีมีอัตราส่วนเกิน 14% และ

สังคมผู้สูงอายุระดับสุดยอด (Super Aged Society) เป็นสังคมประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่า 28% ของประชากรทั้งหมดหรือประชากรที่มีอายุ 65 ปี มากกว่า 20% ของประชากรทั้งหมด สถานการณ์ในปัจจุบันประเทศไทยได้เข้าสู่ภาวะสังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) โดยสมบูรณ์แล้ว

โดยเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ.2553 เป็นต้นมา จำนวนสัดส่วนประชากรเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องและมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อย ๆ ในแต่ละปี และหากอิงตามโครงสร้างประชากรของประเทศไทย คาดการณ์ว่าประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยโดยสมบูรณ์ (Aged Society) ในปี พ.ศ. 2566 อ้างอิงจากข้อมูลสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) และกรมการปกครองถึงจำนวนผู้สูงอายุในปี พ.ศ. 2561 พบว่ามีผู้สูงอายุประมาณ 10.67 ล้านคน คิดเป็นอัตราส่วนผู้สูงอายุร้อยละ 16.46 และในปี พ.ศ. 2562 มีจำนวนผู้สูงอายุ 11.13 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 16.73 จากจำนวนประชากรของประเทศไทยทั้งหมด ดังในภาพที่ 1

ที่มา: ประมวลจากรายงานการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2553 – 2583 (ฉบับปรับปรุง) (สศช., 2562ก)

ภาพที่ 1 อัตราส่วนประชากรไทย

ที่มา : https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=9814

ในปัจจุบันด้วยเทคโนโลยีที่ก้าวหน้า การเข้ามามีบทบาทของอินเทอร์เน็ตและโทรศัพท์มือถือ ส่งผลให้คนทุกคนล้วนแต่ต้องปรับตัวเพื่อก้าวทันยุคที่พัฒนาอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยี ซึ่งการเรียนรู้ทักษะทางด้าน

ดิจิทัล (Digital Skill) เป็นสิ่งสำคัญกับมนุษย์ทุกคนรวมไปถึงผู้สูงอายุด้วย เพราะทำให้เรารู้เท่าทัน มีความรอบคอบ ไม่เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลลงในสื่อสาธารณะ การรักษาความปลอดภัยของตนเองเมื่ออยู่ในระหว่างการใช้งานสื่อออนไลน์ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นส่วนหนึ่งในทักษะและความรู้ ความคิดที่เรียกว่า ความรู้ดิจิทัล (Digital Literacy) เพื่อให้เข้าใจโลกอีกใบหนึ่งที่เรากำลังได้แค่ตัวอุปกรณ์ไว้สำหรับสื่อสาร วิธีการใช้งานของมัน เพื่อปกป้องและใช้ประโยชน์จากข้อมูลในโลกเสมือนจริงนี้ได้อย่างสร้างสรรค์ หนึ่งตัวอย่างของการใช้ประโยชน์จากใช้เทคโนโลยีได้อย่างสร้างสรรค์เริ่มต้นจากการการพัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อพูดคุยกันได้อย่างง่ายดาย แม้ว่าตัวผู้สนทนานั้นจะอยู่ห่างไกลกัน และนับเป็นความคิดสร้างสรรค์ที่ขยับจากกิจกรรมทั่วไปที่เราคุ้นชินกันกับการตกท้ายด้วยการสวัสดีกัน มาสู่เทคโนโลยีใหม่แต่ยังคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ความเป็นไทยให้เป็นที่มองเห็นถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดรอบตัวเรา หนึ่งในกรขยับตัวของผู้ใช้งานที่เป็นผู้สูงอายุที่น่าสนใจคือ การส่งรูปสวัสดีตอนเช้าในวันต่าง ๆ มีภาพพื้นหลังเป็นรูปดอกไม้ต่าง ๆ สีสดใสยามตามวันนั้น เช่น สวัสดีวันจันทร์แล้วมีภาพพื้นหลังเป็นรูปดอกทานตะวันหรือดอกดาวเรืองบานหรือดอกไม้สีเหลืองเพื่อสื่อถึงสีเหลืองของวันจันทร์ มีคำคม คำอวยพร เป็นต้น เราอาจจะมองได้ว่าจากเมื่อก่อนที่ผู้ใหญ่ (ใน 10-20 ปีที่แล้วซึ่งโตมาเป็นผู้สูงอายุในวันนี้) ไปตลาดตกท้ายกัน

สถานการณ์ภาพรวมของประเทศไทยในเรื่องของ Digital Literacy จากสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (ETDA) นั้นอยู่ในเกณฑ์ระดับพื้นฐาน ดูในช่วงของกลุ่ม Baby Boomer ที่วัยอายุที่มากกว่า 54 ปี ผู้ทำแบบสอบถามจำนวน 2,675 คน อยู่ในระดับปรับปรุงอยู่ 1,136 คน คิดเป็น 42% ในวัยเดียวกัน และผลการสำรวจการใช้งานอินเทอร์เน็ตต่อวัน ผลการใช้งานเฉลี่ยอยู่ที่ 10 ชม. 22 นาที ในวัย Baby Boomer ใช้เวลาไปถึง 10 ชม. ต่อวันในการใช้อินเทอร์เน็ต ในขณะที่เดียวกันในทุก ๆ ปีสัดส่วนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตมีอัตราการเติบโตที่สูงขึ้น เป็นการใช้ Social Media และชำระสินค้าและบริการที่ 91.2% และ 60.6% ตามลำดับ โดยช่องทางติดต่อสื่อสารผ่านแอปพลิเคชัน LINE มากถึง 98.5% จากตัวเลขสถิติดังกล่าว ดังนั้นการเตรียมพร้อมรับมือสังคมสูงอายุผ่านนโยบายของรัฐจึงควรกำหนดหมายหลักที่ให้ความสำคัญกับสถานการณ์ในปัจจุบันให้รองรับยุคดิจิทัล เช่น

1. การส่งเสริมผู้สูงอายุใช้เทคโนโลยีเพื่อให้สามารถอยู่อย่างลำพังได้อย่างเป็นสุข อันเนื่องมาจากแนวโน้มการเป็นโสด การย้ายถิ่นทำงาน รวมไปถึงการแยกครอบครัวจากพ่อแม่ ทำให้ผู้สูงอายุ ออกจากครอบครัวมากขึ้น การใช้เทคโนโลยีเพื่อให้ใกล้ชิดกับครอบครัวมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์ของกรมกิจการผู้สูงอายุ ทั้งในแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 - 2564) มียุทธศาสตร์ที่บูรณาการการใช้ดิจิทัลเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ออกแบบนโยบายผู้สูงอายุในแง่ของข้อมูล โดยให้มีการจัดเก็บฐานข้อมูลให้ทันสมัย ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงและสืบค้นได้ง่าย ในขณะเดียวกัน กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมกับกรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข และกรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และ สมาคมเฮลท์เทคโนโลยี

2. จัดทำ e-Health Open Data Platform หรือ ศูนย์รวมข้อมูลสุขภาพจากสถานพยาบาลและผู้ป่วย เพื่อให้ข้อมูลมีความเชื่อมโยงกันในฐานข้อมูลของการให้บริการทางการแพทย์ให้เป็นไปในทางเดียวกัน มีมาตรฐานความปลอดภัยของข้อมูล เป็นต้น

3. ศูนย์ต่อต้านข่าวปลอม (Anti-Fake News Center Thailand) ที่ประสานและตรวจสอบข่าวปลอม ข่าวลวง วากรรมต่าง ๆ ที่กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐตรวจสอบข่าวที่อยู่ในโลกออนไลน์ รวมไปถึงเรื่องราวที่ประชาชนต้องการหาความเป็นจริงเกี่ยวกับข้อมูลที่ได้รับรู้นั้นก่อนที่จะเชื่อ เมื่อข่าวนั้นเข้าสู่กระบวนการของศูนย์ฯ จะประสานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นเพื่อสอบหาความจริงและประกาศบนหน้าเว็บให้เป็นที่ยอมรับร่วมกันในสังคมถึงความถูกต้องของข่าว เพื่อไม่ให้คนที่เข้าใจผิดยังคงเข้าใจผิดต่อไป

มาตรการรองรับสังคมสูงวัยคนไทยอายุยืน 4 มิติ (เศรษฐกิจ สภาพแวดล้อม สุขภาพ และสังคม)

จารุวรรณ ศรีภักดี. (2567) รัฐบาลมีความพยายามอย่างต่อเนื่องที่จะออกแบบและพัฒนาระบบรองรับสังคมสูงวัยของประเทศไทยในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับการเป็นสังคมสูงวัย และวางระบบเพื่อรองรับอนาคตของประเทศไทยในการเป็นสังคมสูงวัยระดับสมบูรณ์ และสังคมสูงวัยระดับสุดยอด เนื่องจากการเตรียมความพร้อม ในทุกมิติทั้งด้านเศรษฐกิจ สภาพแวดล้อม สุขภาพ และสังคม รวมทั้งเทคโนโลยีและนวัตกรรมเป็นสิ่งสำคัญซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องวางมาตรการเชิงรุกและเชิงรับ เพื่อรองรับสถานการณ์ดังกล่าว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ จึงเสนอมาตรการรองรับสังคมสูงวัยคนไทยอายุยืน 4 มิติ (เศรษฐกิจ สภาพแวดล้อม สุขภาพ และสังคม) โดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมสนับสนุนการขับเคลื่อนงานทุกมิติ ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบก่อนนำไปสู่การขับเคลื่อนในทางปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรม สรุปได้ดังนี้

1. มิติเศรษฐกิจ มุ่งเน้นการบูรณาการระบบบำนาญ และระบบการออมเพื่อยามสูงอายุ และการปฏิรูประบบการเงินการคลังที่เหมาะสมเพื่อรองรับสังคมสูงวัย การส่งเสริมและสนับสนุนประชากรวัยทำงานทั้งกลุ่มที่เป็นลูกจ้างและไม่ใช้ลูกจ้างในการเตรียมความพร้อมเพื่อการ เข้าสู่การใช้ชีวิตยามสูงอายุ การขยายอายุการทำงาน การสนับสนุนและสร้างระบบการออมทั้งแบบถ้วนหน้าและสมัครใจผ่านกลไกต่าง ๆ เพื่อรองรับความต้องการในวัยชรา การสนับสนุนการเพิ่มพูนทักษะและอาชีพทางเลือกในวัยทำงานเพื่อใช้ประโยชน์ในยามสูงอายุ การกระจายแหล่งการจ้างงานให้อยู่ใกล้ชุมชนชนบท และการจูงใจให้คนต่างชาติที่มีคุณภาพและต้องการทำงานในประเทศไทยอย่างถาวรได้มีโอกาสทำงาน และพำนักรับในประเทศไทย

2. มิติสภาพแวดล้อม การปรับปรุงกฎหมายให้มีผลใช้บังคับให้ สอดคล้อง ครอบคลุม และมีประสิทธิภาพ โดยให้ดำเนินการแล้วเสร็จภายใน 5 ปีนับตั้งแต่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ (กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา พ.ศ. 2564/กฎกระทรวงกำหนดลักษณะ หรือการจัดให้มีอุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวก หรือบริการในอาคาร สถานที่ หรือ บริการสาธารณะ

อื่น เพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ พ.ศ.2555/กฎกระทรวง กำหนดลักษณะ หรือการจัดให้มีอุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวก หรือบริการในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ และบริการขนส่ง เพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ พ.ศ.2556) งบประมาณในการสร้างอาคาร โครงสร้างพื้นฐาน (เช่น ถนน ระบบขนส่งมวลชน เป็นต้น) ต้องสอดคล้องกับกฎกระทรวงที่แก้ไขแล้ว ให้มีการรายงานผลและตรวจติดตาม อาคารส่วนราชการทั้งหมดว่าได้ดำเนินการ แก้ไขอย่างครอบคลุมและต่อเนื่อง (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ร่วมกับองค์กรผู้สูงอายุ และคนพิการในพื้นที่ตรวจติดตาม) ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการกึ่งในการปรับ สภาพแวดล้อมบ้านผู้สูงอายุในชุมชนได้

3. มิติสุขภาพ บูรณาการศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตระดับตำบล เพื่อทำหน้าที่เป็นหน่วยปฏิบัติการ (Operation Unit) ในการบูรณาการกิจกรรมและทรัพยากร การยกระดับผู้บริบาลอาชีพ Formal (Paid) Care Giver และการจัดให้มีศูนย์ฟื้นฟูสุขภาพทุกอำเภอควบคู่กับบริการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ผู้ป่วยระยะกลาง (Intermediate Care)

4. มิติสังคม เพิ่มบทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นผู้รับผิดชอบหลักในการบูรณาการและขับเคลื่อนงานพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในทุกมิติ และพัฒนาระบบรองรับสังคมสูงวัยคนไทยอายุยืนได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทของแต่ละท้องถิ่น การสร้างการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ “บวร วชร” (บ้าน วัด โรงเรียน วิสาหกิจ ชุมชนโรงพยาบาล) ในการรองรับสังคมสูงวัยในชุมชน การกำหนดให้มี “ผู้พิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุ” และการส่งเสริมผู้ที่มีความพร้อมให้มีบุตรและชะลอการตั้งครรภ์ของผู้ที่ไม่พร้อม

แนวโน้มเทคโนโลยีในอนาคต สำหรับผู้สูงวัย

ประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่สังคม ผู้สูงอายุตั้งแต่ปี 2548 และมีแนวโน้มว่าจำนวนผู้สูงอายุจะเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็วภายในอนาคตข้างหน้า การเตรียมพร้อมที่จะรับมือกับความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นนี้โดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยจึงถือเป็นเรื่องจำเป็นที่ต้องเตรียมการ เทคโนโลยี 5 ด้านที่มีความสำคัญกับผู้สูงอายุ ได้แก่

1. เทคโนโลยีฐานข้อมูลขนาดใหญ่เพื่อสังคมผู้สูงอายุ (Big Data for elderly) ฐานข้อมูลขนาดใหญ่ หรือ Big Data ช่วยให้นำข้อมูลต่าง ๆ บนโลกออนไลน์มารวบรวม เก็บเป็น ข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ (Data Analytics) เพื่อทำความเข้าใจถึงพฤติกรรมอันเป็นประโยชน์ในการ นำมาใช้งานในอนาคต เช่น บันทึกประวัติสุขภาพของผู้สูงอายุ ตารางนัดหมายเพื่อพบแพทย์ ระยะเวลาการรับประทานยา ข้อมูลการเคลื่อนไหว ตรวจสอบการออกกำลังกาย หรือกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้สูงอายุ เป็นต้น ข้อมูลเหล่านี้เป็นประโยชน์อย่างมากในการช่วยให้ได้ศึกษาและคาดการณ์แนวโน้มพฤติกรรมของผู้สูงอายุ ผ่านทางการใช้เทคโนโลยีของปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence, AI) เพื่อหาทางป้องกันหรือแก้ปัญหาที่ อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต

2. เทคโนโลยีเกี่ยวกับอินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่งและเซ็นเซอร์ต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุ ปัจจุบันเทคโนโลยีเซ็นเซอร์ตรวจจับ (Sensor) มีการพัฒนาไปมาก ไม่ว่าจะเป็นตรวจจับการเคลื่อนไหว ตรวจจับความร้อนจากร่างกาย หรือแม้กระทั่งการใช้กล้องก็ตาม ได้ถูกนำมาติดตั้งใช้งาน เพื่อใช้

ตรวจจับว่ามีคนอยู่ในสถานที่นั้น ๆ หรือไม่ เทคโนโลยีเหล่านี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับผู้สูงอายุในเชิงสินค้า ด้านความปลอดภัย อาทิ เช่น อุปกรณ์เซ็นเซอร์ตรวจจับเคลื่อนไหวความร้อนของมนุษย์ติดตั้งในห้องน้ำเพื่อ ตรวจสอบความเรียบร้อยและความปลอดภัยระหว่างการเข้าห้องน้ำ เทคโนโลยีเซ็นเซอร์ปิด-เปิดไฟอัตโนมัติ เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สูงอายุไม่ต้องลุกขึ้นบ่อย ๆ เพื่อปิดหรือเปิดไฟภายในห้อง หรือถูกพัฒนาเป็น อุปกรณ์บนอ่างน้ำและเตาอบที่สามารถปิดแบบอัตโนมัติเมื่อไม่มีคนอยู่ในห้อง เมื่อนำเซ็นเซอร์เหล่านี้มาผนวก เข้ากับเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง (Internet of Things, IoT) ซึ่งเชื่อมต่อกันเป็นเครือข่าย ย่อมส่งผล ให้เกิดระบบอัตโนมัติแบบฉลาดคิดอยู่ภายในบ้าน ซึ่งช่วยอำนวยความสะดวกให้กับผู้สูงอายุมากขึ้น เช่น การใช้ปิดเปิดอุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้านผ่านโทรศัพท์มือถือ การสั่งงานด้วยเสียง การขอความช่วยเหลือในกรณีฉุกเฉิน หรือทำการสื่อสารไปยังลูกหลานที่ทำงานอยู่ภายนอกบ้าน เป็นต้น

3. เทคโนโลยีการติดตามตำแหน่งด้วยจีพีเอส (GPS Location Tracking) เพื่อผู้สูงอายุ เทคโนโลยี GPS ที่จะช่วยในการระบุตำแหน่ง หรือ นำทางผู้สูงอายุกลับบ้านได้อย่างถูกต้อง มี ประโยชน์มากสำหรับผู้สูงอายุที่มีอาการหลงลืม หรือ เป็นโรคอัลไซเมอร์ เทคโนโลยีนี้ยังสามารถช่วยให้คนใน ครอบครัวตามหาคน เหล่านั้นได้โดยการติดตั้งอุปกรณ์ที่มีเครื่องรับ GPS ติดตั้งอยู่ภายใน เช่น นาฬิกาข้อมือ สร้อยคอ หรือ ผังอยู่ใน รองเท้าสวมใส่ และยังมีการบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ที่จำเป็นเอาไว้ด้วย เช่น ชื่อ ที่อยู่ บุคคล ที่เป็นญาติ เป็นต้น เมื่อนำเทคโนโลยี GPS มาผนวกเข้ากับระบบแผนที่แบบดิจิทัล ก็จะทำให้ผู้ใช้งานทราบว่า ตนเองอยู่ที่ใด และ จะเดินทางกลับบ้านได้อย่างไร เมื่อใช้งานร่วมกับข่ายการสื่อสารเช่นระบบ 5G ก็จะทำให้ ญาติสามารถระบุ ตำแหน่งได้ว่าผู้สูงอายุอยู่ที่ใด และสามารถเดินทางไปปรับตัวกลับบ้านได้อย่างปลอดภัย

4. เทคโนโลยีและอุปกรณ์เพื่อการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ การไม่ค่อยได้มีโอกาสพบปะ ผู้คน หรือพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้สูงอายุท่านอื่นๆ ความรู้สึกโดดเดี่ยว ปราศจากลูกหลาน คอยเป็นเพื่อน ทำให้เกิดความเหงา เศร้าสร้อยและอาจทำให้สุขภาพจิต และสุขภาพกายอ่อนแอลงได้ ฉะนั้น การได้พบปะพูดคุยกับผู้คนย่อมช่วยสร้างความสุขและมีสุขภาพที่ดีขึ้นได้ เทคโนโลยีด้านการสื่อสารและ ปฏิสัมพันธ์นี้สามารถตอบสนองและแก้ปัญหาเหล่านี้ได้ ช่วยเยียวยาจิตใจของ ผู้สูงอายุให้ดีขึ้น ตัวอย่าง เทคโนโลยีเหล่านี้ได้แก่ โปรแกรมพูดคุยออนไลน์ เช่น ไลน์ เฟสบุ๊ก ย่อมช่วยให้ ผู้สูงอายุสามารถพูดคุยกับ ผู้สูงอายุท่านอื่น ๆ ได้ และยังสามารถพูดคุยและเห็นภาพลูกหลานได้อย่างง่าย ๆ หรือ การดูวิดีโอจาก youtube นอกจากจะช่วยเหลือแก้เหงาแล้ว ยังได้สาระประโยชน์ต่าง ๆ อีกด้วย เช่น วิธีการ ทำกับข้าว การปลูก พืชผักสวนครัว การออกกำลังกาย การทำกิจกรรมต่าง ๆ เป็นต้น

5. เทคโนโลยีหุ่นยนต์บริการสำหรับผู้สูงอายุ เทคโนโลยีหุ่นยนต์เพื่องานบริการ (Service Robot) เริ่ม ใช้งานกันอย่างแพร่หลายมากขึ้น แม้ว่า ปัจจุบันอาจจะยังติดปัญหาเรื่องของราคาที่ยังคงสูงอยู่บ้าง ซึ่งอนาคต อันใกล้แนวโน้มราคาน่าจะถูกลง เนื่องจากมีการผลิตที่เพิ่มมากขึ้นในเชิงอุตสาหกรรมเพื่อการพาณิชย์ รวมทั้ง เทคโนโลยีที่ก้าวหน้า เป็นที่ ยอมรับในด้านความปลอดภัยและคุณภาพที่เพิ่มขึ้น เมื่อผนวกเข้ากับเทคโนโลยี

ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ซึ่งได้รับการพัฒนาขีดความสามารถเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก อีกไม่นานเราจะได้เห็นหุ่นยนต์เพื่อดูแลผู้สูงอายุใช้งานกันอย่างแพร่หลาย อาทิเช่น หุ่นยนต์เพื่อการอุ้ม หุ่นยนต์ประคองการเดิน หุ่นยนต์ที่เป็นเพื่อนเล่นให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน หุ่นยนต์ที่สามารถร่วมทำกิจกรรมกับผู้สูงอายุ หุ่นยนต์พาไปพบแพทย์ แจ้งเตือนการรับประทานยา หรือ ตารางการออกกำลังกายบำบัด และออกกำลังกาย เป็นต้น

พลิกวิกฤตของสังคมสูงวัยด้วยดิจิทัล

การผลักดันกลุ่มผู้สูงอายุให้เป็นผู้ประกอบการรายใหม่ เป็นแนวทางหนึ่งของยุคการสร้างนวัตกรรม เพื่อพลิกจากวิกฤตของสังคมสูงวัยให้เป็นโอกาส หากมองความเป็นไปได้ของแนวทางนี้ก็นับว่าเป็นแนวคิดที่เป็นไปได้ค่อนข้างมากเลยทีเดียว เพราะกลุ่มผู้สูงอายุในบางกลุ่มอาจเป็นกลุ่มที่มีเงินทุนอยู่บ้าง มีเครือข่ายมีความรู้รวมถึงมีประสบการณ์ ซึ่งเป็นข้อได้เปรียบมากกว่าเสียเปรียบ หากแต่มองดังที่กล่าวมาคือข้อดีที่อาจทำให้เป็นไปได้ แต่สิ่งหนึ่งที่กลุ่มผู้สูงอายุยังขาดอยู่คือ เรื่องของความรู้ความเข้าใจและการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลเท่านั้นเอง ทั้งนี้ การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล จึงเป็นสิ่งจำเป็นอีกเช่นเดียวกัน ซึ่งจะช่วยให้ผู้สูงอายุใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีได้อย่างสร้างสรรค์ และเกิดประโยชน์ต่อการใช้งานสำหรับการเป็นผู้ประกอบการ อีกทั้งยังมีความรู้เท่าทันโลก สามารถหาข้อมูลที่ต้องการได้ด้วยตนเอง และไม่ตกเป็นเหยื่อของมิจฉาชีพ นอกจากนี้ในด้านของสุขภาพจิต การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลก็ยังมีส่วนร่วมเสริมกิจกรรมต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี เช่นการพักผ่อนและคลายความเครียดจากภาวะการไม่ได้ทำงาน อีกทั้งยังช่วยสร้างความสัมพันธ์กันในครอบครัวอีกด้วยตั้งแต่รุ่นปู่ย่าตายายจนถึงลูกถึงหลาน โดยจะเห็นได้จากการติดต่อสื่อสารกันในครอบครัวผ่านช่องทางออนไลน์

ผู้สูงอายุในยุคดิจิทัล

โลกกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ พร้อมกับการพัฒนาด้านเทคโนโลยีในอนาคตทุกอย่างจะเป็น Internet of Things คือ ทุกสิ่งทุกอย่างต้องเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ตทั้งหมดเพื่อให้เกิดความสะดวกสบายและรวดเร็ว ปัจจุบันผู้สูงอายุได้ให้ความสนใจในการใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มมากขึ้น โดยมีการสอนวิธีการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตให้แก่ผู้สูงอายุ เช่น วิธีใช้ Facebook วิธีใช้ E-mail เป็นต้น แต่ในด้านการจัดอบรมสำหรับผู้สูงอายุนั้นยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้สูงอายุ นอกจากนี้ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจยังส่งผลต่อผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุในเมืองจะมีความรู้และรายได้ มากกว่าผู้สูงอายุในชนบททำให้สามารถซื้อสมาร์ทโฟน และคอมพิวเตอร์ได้แต่ผู้สูงอายุในชนบท นั้นไม่มีความรู้และไม่มีความรู้และไม่มีรายได้พอที่จะซื้อ ดังนั้นการที่ผู้สูงอายุจะเข้าถึงเทคโนโลยีได้นั้นจะเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ดียิ่งขึ้น (สำนักงานโครงการวิจัยยุทธศาสตร์การพัฒนาคูณภาพชีวิต, 2557)

คงเป็นเรื่องที่ดีไม่น้อยหากเราจะก้าวข้ามผลกระทบของสังคมผู้สูงอายุในช่วงพอที่จะ เริ่มต้นนี้ได้ก็คงเป็นเรื่องที่ควรทำเป็นอย่างยิ่ง ในเมื่อทุกสิ่งทุกอย่างรอบตัวของเรากำลังขับเคลื่อน ด้วยยุคที่เรียกว่า “ดิจิทัล” ผ่านนโยบายไทยแลนด์ 4.0 การผลักดันกลุ่มผู้สูงอายุให้เป็นผู้ประกอบการ 9 รายใหม่เป็นแนวทางหนึ่งของยุค

การสร้างนวัตกรรม เพื่อพลิกจากวิกฤตของสังคมสูงวัยให้เป็นโอกาส หากมองความเป็นไปได้ของแนวทางนี้ก็นับว่าเป็นแนวคิดที่เป็นไปได้ค่อนข้างมากเลย ที่เดียว เพราะกลุ่มผู้สูงอายุในบางกลุ่มอาจเป็นกลุ่มที่มีเงินทุนอยู่บ้าง มีเครือข่ายมีความรู้ รวมไปถึงมี ประสบการณ์ ซึ่งเป็นข้อได้เปรียบมากกว่าเสียเปรียบ หากมองดังที่กล่าวมาคือข้อดีที่อาจทำให้เป็นไปได้ แต่สิ่งหนึ่งที่กลุ่มผู้สูงอายุยังขาดอยู่คือ เรื่องของความรู้ ความเข้าใจ และการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลเท่านั้นเอง ทั้งนี้การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ และการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล จึงเป็นสิ่งจำเป็นอีกเช่นเดียวกัน ซึ่งจะช่วยให้ผู้สูงอายุใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีได้อย่างสร้างสรรค์ และเกิดประโยชน์ต่อการใช้งานสำหรับการเป็นผู้ประกอบการ อีกทั้งยังมีความรู้เท่าทัน โลก สามารถหาข้อมูลที่ต้องการได้ด้วยตนเอง และไม่ตกเป็นเหยื่อของมิจฉาชีพ(ณัฐคนัย เนียมทอง, 2561)

ผู้สูงอายุกับเทคโนโลยี

จากรายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทยจากมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย ระบุว่า ภายในปี พ.ศ.2561 จำนวนประชากรผู้สูงอายุจะมีมากกว่าประชากรเด็กเป็นครั้งแรกในประเทศ อาจกล่าวได้ว่าจำนวนอัตราส่วนของผู้สูงอายุจะเข้าใกล้สัดส่วน 1 ใน 5 ของประชากรทั้งหมด เมื่อประเทศเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุจะทำให้เกิดการพัฒนาเทคโนโลยีและสิ่งอำนวยความสะดวกมากมาย เพื่อตอบสนองกับความต้องการที่เปลี่ยนไป เทคโนโลยีและการสื่อสารต่าง ๆ จำเป็นต่อสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อตอบสนองการใช้งานในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ แนวโน้มผู้สูงอายุจะอยู่ตามลำพังมากขึ้นในอนาคต ดังนั้นเทคโนโลยีต้องช่วยสนับสนุนการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุสามารถช่วยเหลือตัวเองได้อย่างมีประสิทธิภาพในการดูแลและประเมินผลด้านสุขภาพมากขึ้นเพื่อสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด (อรรถพล สาธิต คณิตกุล, 2558)

คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้สูงอายุ ลักษณะประชากรหรือคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้สูงอายุ ซึ่งได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา ระดับรายได้โครงสร้างของครอบครัว อาชีพก่อนเกษียณ อาชีพในปัจจุบัน และภูมิหลังความเกี่ยวข้องกับคอมพิวเตอร์ และอินเทอร์เน็ต เป็นต้น ซึ่งจากการศึกษาของนักวิชาการต่างประเทศพบว่าผู้สูงอายุเพศหญิงมีความถนัดในการใช้อินเทอร์เน็ต ผู้สูงอายุชาวอเมริกันที่เป็นคนผิวขาว มีการศึกษาดี และมีรายได้สูง จะเป็นผู้ใช้ระบบออนไลน์เป็นส่วนใหญ่ และผู้สูงอายุที่ยังทำงานอยู่ จะไม่หลีกเลี่ยงการใช้เทคโนโลยีเพียงแต่จะมีความรู้เกี่ยวกับการใช้งานมีความสะดวกน้อยกว่าผู้ที่มีอายุน้อยกว่า ผลการศึกษาผู้สูงอายุที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ สรุปได้ดังนี้ เป็นผู้สูงอายุที่แต่งงาน แล้วเป็นผู้มีการศึกษาสูง เป็นผู้ที่มีรายได้สูงหลังการเกษียณอายุ เป็นผู้ที่มีคอมพิวเตอร์เป็นของตนเอง และผู้สูงอายุเพศชายใช้อินเทอร์เน็ตมากกว่าเพศหญิง (สมาน ลอยฟ้า, 2554)

การใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ การใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุนั้น ผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์การใช้คอมพิวเตอร์ จะมีความกังวลในการใช้สื่อสังคมออนไลน์น้อยกว่ากลุ่มที่ไม่มีประสบการณ์ในการใช้คอมพิวเตอร์ (Maliheh, Shima, & Robab, 2015) ผู้สูงอายุที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์จะเป็นกลุ่ม

ผู้สูงอายุที่มีการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างต่อเนื่อง เช่น การส่งอีเมลเพื่อติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น ประสบการณ์จากการใช้คอมพิวเตอร์ส่งผลให้ผู้สูงอายุมีความเข้าใจการใช้อุปกรณ์การสื่อสาร (Vosner, Bobek, Kokol, & Krecic, 2016) สื่อสังคมออนไลน์เปรียบเหมือนช่องทางที่เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุสามารถ ติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่นได้ติดต่อกับเพื่อนเก่าและเพื่อนใหม่ ช่วยลดความรู้สึกโดดเดี่ยว ผู้สูงอายุได้เรียนรู้สิ่งใหม่เปรียบเสมือนการขยายประสบการณ์ของผู้สูงอายุ การได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เป็นการช่วยพัฒนาความจำของผู้สูงอายุ นอกจากนี้ผู้สูงอายุยังสามารถเข้าถึงข้อมูลสุขภาพได้ง่ายยิ่งขึ้น แต่ผู้สูงอายุก็มีอุปสรรคในด้านการปรับตัวที่ต้องมีพื้นฐานจากการใช้คอมพิวเตอร์ ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย เช่น การมองเห็น ความจำเป็นต้น ผู้สูงอายุจึงมีทัศนคติต่อสื่อสังคมออนไลน์ด้านบวกในการเรียนรู้ และเพิ่มความมั่นใจแก่ผู้สูงอายุ (Gonzalez, Paz Ramirez, & Viadel, 2012) การใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างเช่น เฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ ทำให้ผู้สูงอายุมีความรู้สึกได้กลอง ผู้สูงอายุมีความรู้สึกเหมือนได้ผจญภัยเจอสิ่งใหม่ๆ มีความมั่นใจมากขึ้น อันเนื่องมาจากผู้สูงอายุจะมีความกังวลต่อการใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ การใช้สื่อสังคมออนไลน์ผ่านอุปกรณ์เคลื่อนที่ เช่น แท็บเล็ต โทรศัพท์มือถือ เป็นต้น อีกปัจจัยหนึ่งในด้านความสะดวกและรวดเร็ว ในการใช้งานของผู้สูงอายุ เนื่องจากสามารถลดข้อจำกัดทางด้านร่างกายของผู้สูงอายุ (Peral-Peral, Arenas-Gaitán, & Villarejo-Ramos, 2015) สื่อสังคมออนไลน์ อย่างเช่น เฟซบุ๊กเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าร่วมกลุ่มที่ตรงกับความสนใจของผู้สูงอายุ เช่น กลุ่มปั่นจักรยาน เป็นต้น ได้แสดงรูปภาพ แสดงตำแหน่ง ของตน ฟังธรรมะ บทสวดมนต์ในช่วงเวลาว่าง นอกจากนี้ยังช่วยประหยัดค่าใช้จ่าย (Ractham & Techatassanasoontorn, 2014) และเพื่อการได้รับและส่งข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เพื่อความบันเทิง และ ปัจจัยทางด้านบรรทัดฐานทางสังคมจากกลุ่มเพื่อน ครอบครัวของผู้สูงอายุ แต่ผู้สูงอายุเองก็ยังคงมีความกังวล เกี่ยวกับความปลอดภัย ความเป็นส่วนตัว ผู้สูงอายุจะเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวต่อสาธารณะ เช่น รูปภาพการศึกษาในระดับมัธยม มหาวิทยาลัย เพื่อการค้นหาเพื่อนเก่าในสมัยเรียน เพื่อนที่ทำงาน (Chakraborty, Vishik, & Raghav, 2013) การใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ต้องมีทักษะ (Skills) ดังนี้ (กนตพล บันทัดทอง, 2557)

บทสรุป

การทำความรู้จัก “คนสูงวัย” ยุคดิจิทัล ที่ผ่านมามีภาพจำเดิมของสังคมมักมองผู้สูงอายุว่าเป็นกลุ่มที่ไม่ทันเทคโนโลยี ไม่ชอบใช้เทคโนโลยี ไม่ชอบเรียนรู้สิ่งใหม่ และยังใช้ “ตัวเลขอายุ” มากำหนดตัวตนของคนกลุ่มนี้ แต่ในความเป็นจริงแล้ว ทุกวันนี้ผู้สูงอายุมีไลฟ์สไตล์แทบไม่แตกต่างจาก Gen Millennials เลยด้วยซ้ำ ทั้งการใช้เทคโนโลยี การเรียนรู้สิ่งใหม่ และที่สำคัญเป็นกลุ่มที่มีการใช้จ่ายสูง ผู้บริโภคกลุ่มสูงอายุ ที่จะทำให้แบรนด์สินค้า และบริการเข้าใจถึงตัวตน และมุมมองของผู้บริโภคกลุ่มนี้

1. ในอดีตคนมองว่าอายุ 60 ปี เข้าสู่ช่วงสูงวัยแล้ว แต่โลกทุกวันนี้คำว่า “สูงวัย” ค่าเฉลี่ยอายุที่เริ่มเข้าสู่ช่วงสูงวัยในปัจจุบันอยู่ที่อายุ 66 ปี

2. เปิดรับเทคโนโลยี - ใช้ออนไลน์ - สมาร์ทโฟน - ซื้อสินค้าผ่านอีคอมเมิร์ซ ปัจจุบันคนสูงอายุในหลายประเทศ ใช้ออนไลน์กันในชีวิตประจำวัน ไม่ต่างจากคนหนุ่มสาว ผู้สูงอายุชอบซื้อสินค้าออนไลน์ ชอบใช้เทคโนโลยีเข้าถึงข้อมูลด้านการแพทย์และสุขภาพ กว่า 1.2 ล้านคนของผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป เข้าถึงอินเทอร์เน็ต

3. ไม่ต้องการอยู่กับบ้าน - ต้องการเรียนรู้สิ่งใหม่ - เริ่มต้นชีวิตใหม่หลังเกษียณ ผู้สูงอายุในปัจจุบันมีไลฟ์สไตล์ที่แอคทีฟ ไม่ได้ต้องการอยู่บ้าน เพื่อเลี้ยงหลาน แต่ต้องการท่องเที่ยว, เรียนรู้สิ่งใหม่ และต้องการเริ่มต้นชีวิตใหม่หลังวัยเกษียณ เช่น เริ่มต้นทำธุรกิจ ผู้สูงอายุชอบลงเรียนรู้อะไรใหม่ๆ, ผู้สูงอายุต้องการออกไปท่องเที่ยว และ 40% ต้องการเริ่มต้นธุรกิจของตัวเอง โดย 75% ของผู้สูงอายุต้องการเรียนรู้สิ่งใหม่ และ 47% บอกว่าต้องการเริ่มต้นชีวิตใหม่

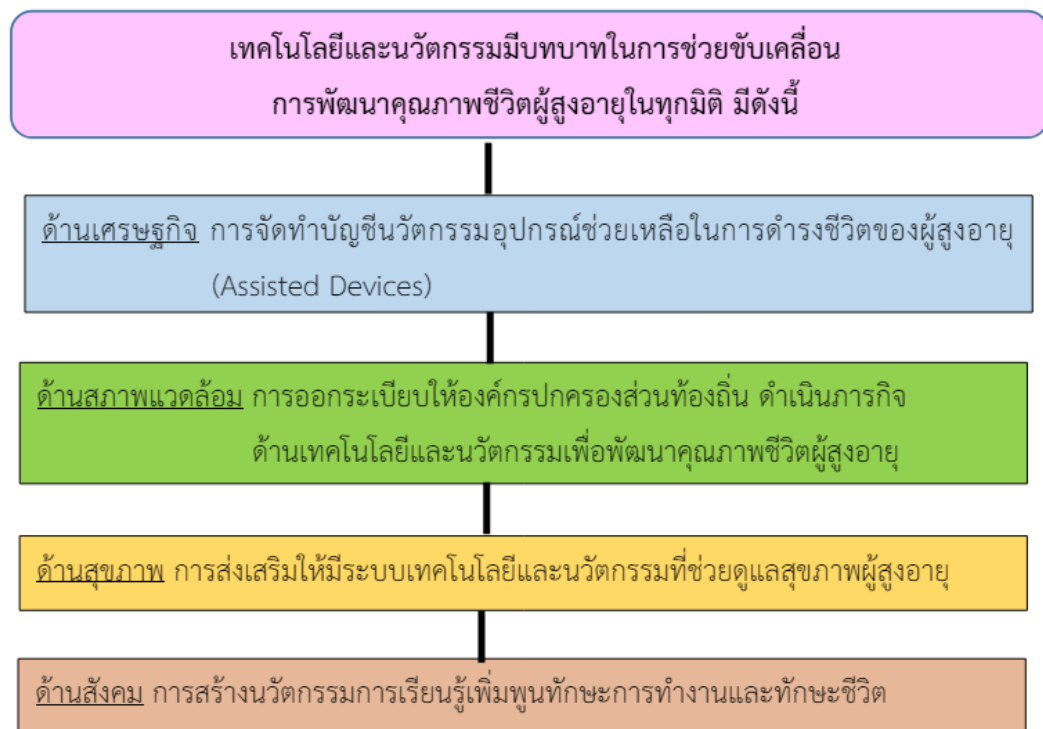
4. มีอำนาจทางการเงิน มูลค่าตลาดผู้สูงอายุได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว 47% ของมูลค่าตลาดสินค้าอุปโภคบริโภคมาจากกลุ่มผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุเตรียมเงินไว้สำหรับท่องเที่ยว และคาดการณ์ว่าปี 2030 เศรษฐกิจอายุวัฒนะจะมีมูลค่าใหญ่กว่าทุกภาคส่วนของตลาดอื่นรวมกัน “ความแตกต่างของช่วงวัย (Generation Gap) ที่ชัดเจน ทำให้ธุรกิจต้องตอบโจทย์ลูกค้าที่เฉพาะเจาะจงขึ้น การใช้จ่ายของกลุ่มผู้สูงอายุมีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 5.6 ต่อปี (CAGR 2560-2568) หรือราว 350,000 บาทต่อคนต่อปีในปี 2568 โดยค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ เป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้ผู้สูงอายุมีค่าใช้จ่ายเพิ่มสูงขึ้น การใช้จ่ายดังกล่าว สูงกว่าการใช้จ่ายของกลุ่มคน Gen ME ที่คาดว่าค่าใช้จ่ายจะขยายตัวเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 5.2 ต่อปี (CAGR 2560-2568) หรือราว 323,000 บาทต่อคนต่อปีในปี 2568

5. ผู้สูงอายุไทยชอบออกกำลังกาย - ท่องเที่ยว และใช้จ่ายไปกับอาหารมากที่สุด กิจกรรมยอดฮิตติดอันดับที่ผู้สูงอายุไทยชื่นชอบคือ ออกกำลังกาย, เดินทางท่องเที่ยว, การเพาะปลูก, ชอบสังคมเยี่ยมญาติ/เพื่อน และร่วมกิจกรรมชุมชน ขณะที่พฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้สูงอายุ พบว่าใช้จ่ายกับอาหารมากที่สุด ตามมาด้วยออกไปรับประทานอาหารนอกบ้านในโอกาสพิเศษ, ใช้เงินซื้อเครื่องไฟฟ้าในบ้าน, ใช้จ่ายสำหรับเสื้อผ้า, ใช้เงินเพื่อการผ่อนคลาย และใช้เงินเพื่อท่องเที่ยว

กระแสการขับเคลื่อนด้านนโยบาย “สานพลัง ประชารัฐ” ของรัฐบาลด้วยกลไกคณะทำงาน “ประชารัฐเพื่อสังคม” นับเป็นโอกาสสำคัญในการระดมความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของสังคม โดยมีภาครัฐเป็นศูนย์กลาง และเป็นแกนนำในการประสานการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ เอกชน รวมทั้งสถาบันการศึกษา และภาคประชาสังคม เพื่อให้ภาคส่วนต่าง ๆ ได้เข้ามามีบทบาทร่วมให้การสนับสนุนและขับเคลื่อนการดำเนินงาน โดยจะเป็นการประสานองค์ความรู้ และประสบการณ์ที่เป็นความเชี่ยวชาญเฉพาะของแต่ละหน่วยงาน รวมถึงบุคลากร งบประมาณ และทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อรับมือกับ “สังคมสูงวัย” ของประเทศไทย โดยมีมุ่งสู่เป้าหมายเดียวกันเพื่อลดผลกระทบทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม อันเนื่องมาจากอัตราความเร็วที่ประเทศไทยกำลังจะเปลี่ยนผ่านเข้าสู่การเป็น “สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์” (Complete Aged Society) ในอนาคตอันใกล้ เพื่อร่วมกันสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับผู้สูงอายุ คู่ขนานไปกับ

การเตรียมความพร้อมผู้ที่อยู่วัยทำงาน วัยเด็ก และเยาวชนให้มีความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนัก ในการเตรียมตัวเพื่อเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ และวัยสูงอายุในอนาคตได้อย่างมีหลักประกันที่มั่นคง ทั้งทางด้านรายได้ การออม การมีสุขภาพที่ดี มีที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมปลอดภัย ตลอดจนมีระบบการดูแลและเฝ้าระวังเมื่ออายุสูงวัย

กล่าวโดยสรุปจากการศึกษาสถานการณ์ วิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และสังเคราะห์ประเด็นที่เป็นสาระสำคัญของการบริหารจัดการสังคมแห่งการเรียนรู้ สำหรับผู้สูงอายุในยุคดิจิทัล ทำให้ได้ข้อค้นพบว่า เศรษฐกิจ สภาพแวดล้อม สุขภาพ และสังคม และข้อสรุปของโอกาสและความท้าทายต่อการบริหารจัดการ และขับเคลื่อน มาตรการรองรับผู้สูงอายุในยุคดิจิทัลของประเทศไทยไปสู่การปฏิบัติอย่างมีคุณภาพ โดยพบว่า การที่ประเทศไทยมีนโยบาย ยุทธศาสตร์ มาตรการ แผนระดับชาติและกฎหมายที่เกี่ยวข้องด้าน ผู้สูงอายุมานับตั้งแต่ที่ประเทศไทยยังไม่ได้เข้าสู่การเป็นสังคมสูงวัย เช่น แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 - 9 แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2525 - 2544) พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 เป็นต้น ซึ่งการมีนโยบาย ยุทธศาสตร์ มาตรการ แผนระดับชาติ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องดังกล่าว เพื่อมุ่งหวังให้ประเทศไทยมีการเตรียมการที่เพียงพอต่อการรองรับการเป็นสังคมสูงวัยที่จะเกิดขึ้นในอนาคต แต่จนถึงปัจจุบันประเด็นดังกล่าวยังไม่มีแนวทางปฏิบัติมากนัก จึงต้องมีการจัดทำมาตรการขับเคลื่อนผู้สูงอายุในยุคดิจิทัล ใน 4 มิติ (เศรษฐกิจ สภาพแวดล้อม สุขภาพ และสังคม) เพื่อให้มีความทันสมัย และทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคมทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยการศึกษา นโยบายและมาตรการต้นแบบ จากประเทศที่พัฒนาแล้วและได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในยุคดิจิทัลมาเป็นระยะเวลานานจนทำให้สามารถพัฒนานโยบาย มาตรการ และระบบรองรับสังคมผู้สูงอายุในยุคดิจิทัลได้อย่างมีคุณภาพแล้ว เพื่อนำมาเทียบเคียงและปรับปรุง ให้ สอดรับกับบริบทของประเทศไทยอย่างเหมาะสมและเกิดความสมดุล รวมทั้งการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ และวิธีการทำงานแบบใหม่ทั้งในเชิงรุกและเชิงรับ โดยการพิจารณาและคัดเลือกประเด็นเร่งด่วน ที่ต้องให้ความสำคัญและต้องรีบดำเนินการให้เห็นผลเป็นรูปธรรมโดยเร็วใน 4 มิติ คือ เศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ และสภาพแวดล้อม รวมทั้งเทคโนโลยีและนวัตกรรม ซึ่งเป็นประเด็นที่มีผลกระทบต่อสังคมผู้สูงอายุในยุคดิจิทัลของประเทศไทยเป็นวงกว้าง โดยการดำเนินการสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกันใน 4 ประเด็น ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 กลยุทธ์การบริหารจัดการสังคมแห่งการเรียนรู้ สำหรับผู้สูงอายุในยุคดิจิทัล
ที่มา : สังเคราะห์โดยผู้เขียน

เอกสารอ้างอิง

- กนตพล บรรทัดทอง. (2557). พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์และความพึงพอใจของกลุ่มคน
ผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร (Master's thesis). สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2567 จาก
<http://dspace.bu.ac.th/handle/123456789/1298>
- จารุวรรณ ศรีภักดี. (2567). การขับเคลื่อนมาตรการรองรับสังคมสูงวัยคนไทยอายุยืนของประเทศไทยไปสู่
การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2567 จาก
https://www.dop.go.th/download/knowledge/th1658208320-1649_0.pdf
- จิรเมธ ประเสริฐสุข.(2566). ฝายนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล. สืบค้นเมื่อ 1
มีนาคม 2567 จาก <https://www.depa.or.th/th/article-view/digital-literacy>
- ณัฐดนัย เนียมทอง. (2561). ความเข้าใจดิจิทัลกับผู้สูงอายุ. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2567 จาก
<https://www.scimath.org/article-technology/item/7943-2018-03-20-04-39-55>

- พิมพ์จรัส บุญเลิศ. (2560). การส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองในผู้สูงอายุที่มีภาวะซึมเศร้าผ่านเกมออนไลน์ (Unpublished Master's thesis). สงขลา:มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สมาน ลอยฟ้า. (2557). พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของผู้ใหญ่ในชนบท. *อินฟอร์เมชั่น*, 21(2), 18-28.
- อรรถพล สาธิตคณิตกุล. (2558). *จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Chakraborty, R., Vishik, C., & Raghav, H. (2013). Privacy preserving actions of older adults on social media: Exploring the behavior of opting out of information sharing. *De-cision Support Systems*, 55(4), 948–956
- Boz, H., & Karatas, S. E. (2015). **A review on internet use and quality of life of the elderly**. Retrieved from <https://www.researchgate.net/publication/283902258>
- Gonzalez, A., Paz Ramirez, M., & Viadel, V. (2012). Attitudes of the Elderly Toward Information and Communications Technologies. *Educational Gerontology*, 38(9), 585-594
- Maliheh, S., Shima, S., & Robab, S. (2015). **The internet use in elderly people the breadth of internet use among. Iranian elderly people**. Retrieved from <http://www.cigota.rs/en/medicinskiglasnik/vol-20-iss-56>
- Peral-Peral, B., Arenas-Gaitán, J., & Villarejo-Ramos, Á. (2015). From Digital Divide to Psychodigital Divide: Elders and Online Social Networks. *Comunicar*, 23(45), 57-64.
- Rachtham, P., & Techatassanasoontorn, A. (2014). **Social Media Use and Senior Citizen's Life Satisfaction**. 25th Australasian Conference on Information Systems 8th - 10th Dec 2014, Auckland, New Zealand
- Vosner, H.B., Bobek, S., Kokol, P., & Krecic, M.J. (2016). Attitudes of active older Internet users towards online social networking. *Computer in Human Behavior*, 55, 230- 241.

สุขภาวะกับรัฐศาสตร์ : หมายความว่าใหม่ในการเมืองการปกครองท้องถิ่น

Health and Political Science: New Milestones in Local Politics and Government

ฉัตรสนั่น สรรวงษ์ละคร

เรืองวิทย์ วัชรวิเศษราช

จิรฐา ทิศกระโทก

มหาวิทยาลัยยูเอ็มออฟเดอะคิงคอลเลจ

Chatthasanan Sanwonglakron

Ruangwit Wareewarach

Jiratha Thidkrathok

Universal Ministries of The King's College

Email: sophahai@gmail.com

วันที่รับบทความ: 9 กุมภาพันธ์ 2567; วันที่แก้ไขบทความ 19 กุมภาพันธ์ 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 20 กุมภาพันธ์ 2567

Received: February 9, 2024; Revised: February 19, 2024; Accepted: February 20, 2024

บทคัดย่อ

สุขภาวะกับรัฐศาสตร์หมายความว่าใหม่ในการเมืองการปกครองท้องถิ่นได้เริ่มชัดเจนเมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับถ่ายโอนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลด้วยปัจจัยหลายประเด็นที่มีความเห็นสอดคล้องกันทั้งสองหน่วยงาน ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสุขภาวะทางรัฐศาสตร์ ได้แก่ 1) ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องแสวงหาองค์ความรู้ด้านสาธารณสุขมาคอยสนับสนุนการทำงานเพื่อให้การประสานงานระหว่างสองหน่วยมีประสิทธิภาพที่สุด 2) เจ้าหน้าที่หรือบุคลากรทางสาธารณสุขต้องเรียนรู้รัฐศาสตร์หรือการเมืองการปกครองไปด้วย 3) ผู้บริหารทั้งสองส่วนจะต้องสอดประสานการทำงานร่วมกัน และ 4) ประชาชนในพื้นที่จะต้องเอาใจใส่ตรวจสอบการทำงานของทั้งสองหน่วยงานว่าเป็นไปตามเจตนารมณ์ที่ต้องการหรือไม่ ส่วนปัจจัยสู่ความสำเร็จของสุขภาวะกับรัฐศาสตร์ มีทั้งปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในองค์กรที่ต้องใช้ร่วมกันเพื่อนำพาความสำเร็จมาสู่สุขภาวะทางรัฐศาสตร์

คำสำคัญ : สุขภาวะ; รัฐศาสตร์; องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

The intersection of public health and politics in local governance has become clearer with the recent transfer of hospitals to local administrative organizations, promoting community health. Several shared viewpoints have emerged between the two entities regarding public health in politics: 1) Local administrative organization managers should seek public health expertise to efficiently coordinate efforts between the two units. 2) Health

officials or personnel should also familiarize themselves with politics and governance. 3) Both sets of managers should collaborate closely. 4) Local residents should monitor the work of both units to ensure alignment with their intentions. Success in public health and politics requires external and internal factors within organizations to collaborate effectively toward achieving public health goals.

Keywords: Health; Political Science; Local Government Organizations

บทนำ

ในสังคมโลกตลอดทั้งสภาพสังคมไทยปัจจุบันนี้เกิดสภาวะหรือวิกฤติต่าง ๆ อย่างมากมาย แทบจะมีเหตุการณ์ต่าง ๆ เกิดขึ้นกับโลกใบนี้อยู่ตลอดเวลา ตัวอย่างเช่นในห้วงระยะเวลา 3-4 ทศวรรษมานี้มีปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกระทบกับโลกอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เช่น สภาวะโลกร้อน น้ำท่วม แผ่นดินไหว น้ำแข็งขั้วโลกละลาย หรือเกิดไฟป่าซึ่งเราได้รับรู้ข่าวสารจากทั่วโลกได้ด้วยเหตุที่โลกเรามีความเจริญรุดหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัยหากพูดถึง คำว่ารัฐศาสตร์ แล้วผู้คนทั่วไปมักจะคิดถึงเรื่องการเมืองการปกครองหรือการได้มาซึ่งอำนาจ, การใช้อำนาจ, การรักษาอำนาจทางการเมือง ตลอดจนการลงจากอำนาจว่าทำอย่างไรจึงจะมีความสมบูรณ์แบบที่สุคนธ์นั้นคือเรื่องของรัฐศาสตร์ในอดีต การศึกษาวิชารัฐศาสตร์ มักจะเป็นเรื่องของผู้นำหรือผู้ปกครองเป็นหลักหลายตำราที่ได้มีการเขียนหรือแต่งเกี่ยวกับเนื้อหาทางรัฐศาสตร์ไว้เป็นจำนวนมากนับจากอดีตจนถึงปัจจุบันได้มีนักปราชญ์ราชบัณฑิตทางสาขาวิชารัฐศาสตร์อยู่มากมายทั้งในและต่างประเทศ แต่เมื่อกล่าวถึงคำว่า สุขภาวะ ผู้คนมักจะคิดถึงเรื่องสุขภาพหรือพลานามัยความผาสุกของชุมชนเป็นหลัก ผู้คนมักจะนึกถึงเรื่องความมีสุขที่ดีของสังคมหรือชุมชนเป็นหลักและในเนื้อหาการเรียนการสอนในทางรัฐศาสตร์ก็มักจะไม่ได้พูดถึงสุขภาวะเลยทีเดียว แต่ในปัจจุบันนั้นสภาวะการเปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างมากจะเห็นได้ชัดจากแนวคิดการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืนหรือเอสดีจีนั้นได้กล่าวถึงสุขภาพของชุมชนอยู่ในเนื้อหาประเด็นสำคัญด้วยเป็นที่แน่ชัดว่าปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นด้านการเมืองการปกครองหรือนิติศาสตร์ศาสตร์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาชุมชนสังคมก็จะมีเนื้อหาทางด้านสุขภาวะเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย จึงส่งผลให้เกิดการถ่ายโอนโรงพยาบาลสุขภาพตำบลไปสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เกิดเป็นรูปเป็นร่างเมื่อไม่นานมานี้ ภายหลังเว็บไซต์ราชกิจจานุเบกษา ออกประกาศคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เรื่องหลักเกณฑ์และขั้นตอนการถ่ายโอนภารกิจสถานีนามัยเฉลิมพระเกียรติ 60 พรรษา นวมินทราชินี และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลให้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัด มีผลบังคับใช้ตั้งแต่ 19 ตุลาคม พ.ศ.2564 ที่ผ่านมา ล่าสุดมีองค์การบริหารส่วนจังหวัดทั่วประเทศส่งหนังสือมาขอรับการถ่ายโอนโรงพยาบาลสุขภาพตำบลทั้งหมด 49 แห่ง โดยผ่านการประเมินระดับดีเลิศ 45 แห่ง และอยู่ในระดับดีมาก 4 แห่ง และมี

โรงพยาบาลสุภาพตำบลถ้ำไอนโปงค์การบริหารส่วนจังหวัดในรอบแรก 1 ตุลาคม พ.ศ.2565 (ปีงบประมาณ 2566) รวม 3,384 แห่ง มีจำนวนข้าราชการที่ประสงค์ขอย้ายโอน 12,037 คน จำนวนพนักงานกระทรวงสาธารณสุขและลูกจ้างขอย้ายโอน 9,862 คน รวมบุคลากรประสงค์ย้ายโอน 21,899 คน (ริชกี สาริระ , 2565, ออนไลน์)

นอกจากนี้นายริชกี สาริระ รองเลขาธิการสภาการสาธารณสุขชุมชนและโฆษกสภาการสาธารณสุขชุมชนยังกล่าวต่อว่าการย้ายโอนภารกิจครั้งนี้เป็นทางเลือกของคนในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ซึ่งจริงๆ กฎหมายการย้ายโอนมีตั้งแต่ปีพ.ศ.2542 แต่กระบวนการย้ายโอนไปได้เพียง 70 กว่าแห่งจากตลอด 20 ปีที่ผ่านมา (ปัจจุบันมีรพ.สต.เกือบ 1 หมื่นแห่ง) แต่ครั้งนี้น่าสนใจตรงที่มีปรากฏการณ์คนในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเริ่มพูดกันมากถึงการออกจากกระทรวง โดยจากการแลกเปลี่ยนข้อมูลกันพบว่า เริ่มอยากร้ายไปมีจำนวนมากขึ้น เพราะเงื่อนไขการย้ายโอนต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ ทั้งโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลและองค์การบริหารส่วนจังหวัด จากนั้นจึงอยู่ที่การประเมินของกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งเมื่อเป็นไปด้วยความสมัครใจก็น่าคิดว่าอาจอยากไปมากขึ้น นอกจากนั้นยังกล่าวอีกว่าตนวิเคราะห์ว่า กรณีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่ย้ายโอนภารกิจนั้น ประเด็นสำคัญ คือ ความก้าวหน้าในสายงาน สังเกตว่าตั้งแต่มีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลมาเป็น 100 ปี ความก้าวหน้ายังอยู่แค่ชำนาญการ คนที่จะขึ้นเป็นชำนาญการพิเศษมีน้อยมาก ประเมินแล้วได้เพียงจังหวัดละ 1 คน การจะขึ้นได้ก็ต้องสอดคล้องกับพ.ร.บ.ระบบสุขภาพปฐมภูมิ พ.ศ.2562 ต้องทำงานกับ PCC (คลินิกหมอครอบครัว) ซึ่งเงื่อนไขไม่เอื้อต่อคนทำงานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเลย ซึ่งขณะนี้หลายคนกำลังรอดูท่าทีความก้าวหน้าของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่ถ่ายโอนไปแล้ว และรอดูทิศทางกระทรวงสาธารณสุขในการดูแลโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่ยังอยู่ ว่าจะให้ความสำคัญอย่างไร เพราะถ้ากระทรวงฯ ยังไม่ดูแลคนในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลอีกเช่นเดิม กลุ่มพลังเงียบอาจเป็นเลือดไหลออกไม่หยุด ถ่ายโอนไปท้องถิ่นเรื่อยๆ ก็ไม่ได้ (ริชกี สาริระ, 2565, ออนไลน์)

เมื่ออธิบายมาถึงตรงนี้ ผู้เขียนจึงขอสรุปรวมนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับ สุขภาวะกับรัฐศาสตร์ในมุมมองที่เกี่ยวข้องกับการเมืองท้องถิ่นที่สองหน่วยงานนี้ที่มาจากคนละทิศคนละขั้ว คนละกระทรวงจะต้องมาทำงานร่วมกันว่าจะเป็นไปได้ในทิศทางใด จะส่งผลสัมฤทธิ์ในการบริหารของการเมืองการปกครองท้องถิ่นและการส่งเสริมสุขภาวะของประชาชนที่ผู้เขียนเรียกว่า “สุขภาวะทางรัฐศาสตร์นี้อย่างไรหรือไม่ เนื่องจากสิ่งนี้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นใหม่เมื่อไม่กี่ปีมานี้เอง ซึ่งเนื้อหาที่เกี่ยวข้องรวมทั้งข้อคิดเห็นต่างๆ ผู้เขียนจะนำเสนอในลำดับต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับสุขภาวะ

จากข้อมูลของสำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ พบว่า คนไทยที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปป่วยเป็นโรคเบาหวาน 3.5 ล้านคน มีภาวะความดันโลหิตสูง 10.7 ล้านคน มีไขมันคอเลสเตอรอลสูง 25.5 ล้านคน และไม่น้อยกว่า 7 แสนคนที่เป็นโรคหลอดเลือดหัวใจ และปัจจุบันโรคไม่ติดต่อเรื้อรังยังเป็นสาเหตุหลักการเสียชีวิตของคนไทย ที่นับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ โดยอัตราการเสียชีวิตของคนไทยเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 60.2 ในปี พ.ศ. 2542 (233,797 คน) เป็นร้อยละ 73 ในปี พ.ศ. 2552 (314,340 คน) ถือว่าสูงเพิ่มขึ้นเฉลี่ยถึง 8,054 คนต่อปี ซึ่งนับว่าประเทศไทยมีสัดส่วนการเสียชีวิตจากโรคไม่ติดต่อ มากกว่าสัดส่วนของโลก (ทักษพล ธรรมรังสีและคณะ, 2557) ผู้เชี่ยวชาญหลายภาคส่วนเห็นพ้องกันว่า การที่จะลดจำนวนผู้ป่วยลงได้ จำเป็นที่จะต้องส่งเสริมให้ประชาชนทุกระดับ ลด ละเลิก ปัจจัยเสี่ยงต่อโรค รัฐบาลเห็นความสำคัญจึงมีนโยบายในการส่งเสริมสุขภาพของประชาชน โดยหนึ่งในนโยบายที่สำคัญคือ การส่งเสริมให้มีพื้นที่สร้างสรรค์ที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดีของประชาชน และได้มอบหมายให้หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องบูรณาการงานร่วมกัน โดยมีหน่วยงานที่สำคัญ ได้แก่ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงคมนาคม กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์สำนักงาน กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และภาคีเครือข่ายกว่า 10 องค์กร ร่วมกันจัดทำโครงการศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ขึ้น เพื่อเปิดโอกาสให้เป็นแหล่งเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ เป็นสถานที่ส่งเสริมการมีกิจกรรมทางกายและการออกกำลังกายของเด็ก เยาวชน ครอบครัว ชุมชน อันจะส่งผลให้ประชาชนมีสุขภาวะที่ดีด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และภูมิปัญญา สำหรับค่านิยมเกี่ยวกับสุขภาวะชุมชนนั้นได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลากหลาย จึงสรุปไว้ดังนี้

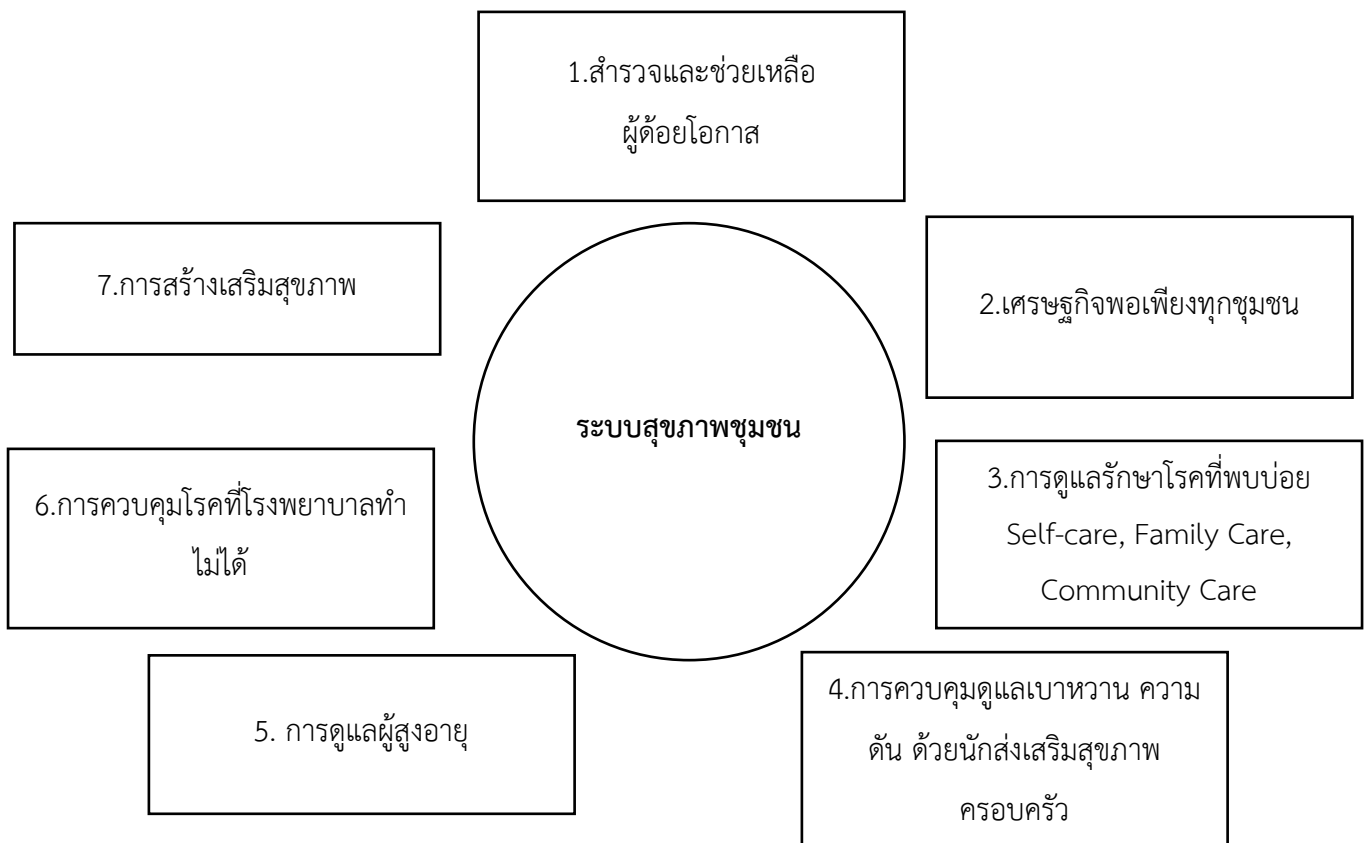
สุขภาวะชุมชน หมายถึง ภาวะแห่งการรวมเอาสุขภาพของบุคคลต่างๆ เข้าไว้ด้วยกันรวมทั้งมิติด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และปัญญา โดยในการศึกษาค้นคว้านี้จะทำการศึกษาเฉพาะ สุขภาวะพื้นฐานของประชาชน โดยรอบศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษีเจริญ ในมิติด้านสุขภาวะทางร่างกายและจิตใจเท่านั้น (ชิดชนก ปลื้มปรีดี และ พรเพ็ญ อรัณยนาค, 2560)

ประเวศ วะสี (2554) กล่าวว่า สุขภาวะไม่ใช่เรื่องของหมอ พยาบาล เรื่องของยาในโรงพยาบาลเท่านั้น แต่หมายถึง สุขภาวะทั้งทางกาย ทางจิต ทางสังคม และทางปัญญา และ สุขภาพ หมายถึง สุขภาวะที่สมบูรณ์ทั้งทางกาย ทางจิตใจ ทางสังคม และทางจิตวิญญาณ สุขภาพจึงแยกไม่ได้จากวิถีชีวิตที่จะต้องดำเนินไปบนพื้นฐานของความสมดุลพอดี รู้จักพอ ประมาทอย่างมีเหตุผล และมีความรอบรู้เท่าทันโลก โดยสังคมจะต้องพัฒนาอย่างมีดุลยภาพ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและสิ่งแวดล้อม และสะท้อนถึงขนบธรรมเนียม ประเพณีวัฒนธรรมไทยและพุทธศาสนา ส่วนพัชรี ดำรงสุนทรชัย (2550) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับสุขภาวะ ไว้ว่า สุขภาวะมีความหมายเดียวกับ สุขภาวะที่มีบริบทที่กว้างขึ้น ไม่ได้ให้ความสำคัญเฉพาะการไม่มีโรค ความทุกข์ทางกายหรือการมีอายุยืนยาวเท่านั้น แต่รวมถึงวิถีชีวิตที่มีความสุขหรือสภาวะที่มีความสุขที่เรียกว่าสุขภาวะ และไม่ใช่ความสุขที่ตั้งอยู่บนฐานของการบริโภค แต่เป็นความสุขที่เกิดจากความพอเพียง ต้องมองแบบ

องค์รวมและมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตและวัฒนธรรม สำหรับ ปณิธาน หล่อเลิศวิทย์ (2541) ได้กล่าวว่า สุขภาพ ตามความหมายขององค์การอนามัยโลกในอดีตที่ผ่านมา ธรรมนูญแห่งองค์การอนามัยโลกได้บัญญัติความหมายของสุขภาพไว้ว่า สุขภาพ หมายถึงสภาวะที่สมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจประกอบกัน ไม่ใช่แค่เพียงปราศจากโรคภัยไข้เจ็บหรือความพิการเท่านั้น ตลอดทั้ง นิตยา ปฐุกระโทก (2541) ได้กล่าวไว้ว่า สุขภาพ หมายถึง สภาวะที่ดีและมีความสุข ทั้งทางกาย ทางใจ ทางสังคม และทางปัญญา โดยให้ความสำคัญต่อพฤติกรรมหรือการกระทำที่เกี่ยวข้องกับสุขภาวะทุกๆ ด้านอย่างเชื่อมโยงกัน รวมถึงปัจจัยทางด้านสังคมสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลนั้นด้วย (อ้างถึงใน ไกรสร แสงวงศ์, 2562, หน้า 44)

นอกจากนั้น นายแพทย์ประเวศ วะสี อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาระบบสุขภาพชุมชน ไว้ว่า สุขภาวะชุมชนเป็นรากฐานของสุขภาวะทั้งมวลระบบบริการสุขภาพชุมชนเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญที่สุดของประเทศทุกๆ ด้าน ขออธิบายและยกตัวอย่างให้เห็นชัด ทุกท่านจะได้เห็นความสำคัญ อย่างประเทศอเมริกาซึ่งเป็นประเทศที่ร่ำรวย ใช้งบประมาณเพื่อดูแลสุขภาพสูงถึง 17% ของ GDP เป็นประเทศที่มีเทคโนโลยีสูงที่สุด แต่ไม่มีระบบบริการสุขภาพ ที่จะดูแลคน 40 ล้านคน ไม่มีระบบประกันสุขภาพภาพให้กับประชาชน จึงต้องมีการปฏิรูประบบสุขภาพในที่สุด ถ้าเราทำระบบสุขภาพชุมชนให้ทั่วถึงและทำให้ดี จะเป็นการให้คำตอบ เพราะจะเหลือคนไข้ที่มาโรงพยาบาลน้อยมาก ลดจำนวนผู้ป่วยที่มาโดยไม่จำเป็น เพราะบริการจะอยู่ที่ชุมชนทั้งหมด เพราะเรามีระบบสุขภาพชุมชนเรามีโครงสร้างครบหมด อยู่ที่เราจะเชื่อมโยงให้เป็นระบบได้แค่ไหน เรามีสถานีนานามัยหมื่นแห่ง ทั่วประเทศ ทุกตำบล บางตำบลมี 2 แห่ง เรามีคน 8 พันกว่าคน โรงพยาบาลชุมชนทุกอำเภอ โรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลจังหวัดครบทุกจังหวัด และอื่นๆ อย่างเช่นสถานีนานามัย รวมทั้งมหาวิทยาลัย คณะพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล คณะแพทยศาสตร์ กระจายเต็มไปหมด เรามีพร้อมแต่อยู่ที่การต่อเชื่อมให้เกิดขึ้นเป็นตัวระบบสุขภาพชุมชน ซึ่งเราสามารถตั้งเป้าหมายจากโครงสร้างที่เรามี (สุพัตรา ศรีวณิชชากร, 2554, หน้า 3)

นอกจากนั้นจากเวทีเสวนาเพื่อพัฒนาระบบสุขภาพชุมชน ครั้งที่ 1 เรื่อง สุขภาวะชุมชนเป็นรากฐานของสุขภาวะทั้งมวล [Health for All, All for Health] ยังสรุปถึงระบบสุขภาพชุมชนออกมาเป็นแผนภาพได้ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 ระบบสุขภาพชุมชน

ที่มา : สุพัตรา ศรีวณิชชากร. (2554 หน้า 4)

จากแผนภาพ สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. สำรวจและช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส ทุกตำบล ทุกสังคม เป็นชุมชนที่คนไทยไม่ทอดทิ้งกัน อย่างเช่น นายกองค์การบริหารส่วนตำบลปากพูน สำรวจทุกตำบลเจอคนพิการ 932 คน มีอาสาสมัครดูแลทุกตำบล เด็กเล็กทุกคนในตำบลเข้าศูนย์เด็กเล็ก ได้เรียนฟรี ได้กินนมฟรีทุกคนทุกวัน หญิงตั้งครรภ์ได้กินนมฟรี เพราะโภชนาการของแม่สำคัญ เพราะฉะนั้นการทำงานสาธารณสุขจะทำใดๆ ไม่ได้ ต้องพัฒนากันอย่างบูรณาการ สุขภาวะ ไม่ใช่แค่เรื่องของหมอ พยาบาล เรื่องของยาในโรงพยาบาลเท่านั้น แต่หมายถึงสุขภาวะทั้งทางกาย ทางจิตใจ ทางสังคม และทางปัญญา อย่างน้อย 8 เรื่องเข้ามาบูรณาการ เศรษฐกิจ จิตใจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม สุขภาพ การศึกษา ประชาธิปไตย เชื่อมโยงกันหมดเป็นการพัฒนาแบบบูรณาการ ถ้าเรามีการพัฒนา ก็จะเกิดเมื่อบูรณาการกัน ทำงานแยกส่วนไม่ได้เอาหน่วยงานเป็นตัวตั้งไม่ได้ต้องเอาพื้นที่เป็นตัวตั้ง หน่วยงานของประเทศไทยมักแยกส่วน เอาหน่วยงานเป็นตัวตั้งซึ่งควรจะเอาพื้นที่เป็นตัวตั้ง ถ้าเราตั้งเป้าหมายที่ระบบสุขภาพชุมชน ทุกตำบลทุกสังคม เพราะสังคมไทยเป็นสังคมที่ไม่ทอดทิ้งกัน การสำรวจว่ามีใครถูกทอดทิ้งบ้าง คนแก่ คนพิการ ใครถูกทอดทิ้งจัดให้ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม) ดูแลสำนักงาน

กองทุนหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) ยินดีจ่ายให้ 40 บาท/ประชากร เราจะมียोगค์กรเข้ามาช่วยหนุนชุมชนท้องถิ่น ได้แก่ กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ(สสส.), สำนักงานกองทุนหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.), สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.) เพราะนี่คือยุทธศาสตร์ชาติ

2. เศรษฐกิจพอเพียงทุกชุมชน ถ้ายากจนสุขภาพก็ไม่ดี เศรษฐกิจไม่ดี หากทำสุขภาพให้ดี หนี้หลุด ต้นไม้ร่มรื่น ทุกอย่างดีไปหมด เศรษฐกิจพอเพียงดีในทุกชุมชนจึงเป็นเรื่องสำคัญ

3. การดูแลรักษาโรคที่พบบ่อย เป็นหวัด เจ็บคอ ปวดหัว ปวดท้อง เรื่องนี้ไม่ต้องจัดการดูแลตัวเองให้ได้ Self-care การดูแลตัวเอง Family Care การดูแลครอบครัว, Community care การดูแลชุมชน ทั้งหมดเป็น Primary care ที่ต้องสามารถดูแลได้เอง

4. การดูแลควบคุมเบาหวาน ความดันโลหิตสูง ควบคุมให้ได้ เพราะโรคเหล่านี้ส่งภาระของโรคเข้ามาสู่ระบบสุขภาพเต็มไปหมด โรค 108 สารพัดที่อาจไม่เชื่อว่าทำได้ กับนวัตกรรมที่ดีในการสร้างนักส่งเสริมสุขภาพครอบครัว แต่ละคนมีเครื่องมือ 3 อย่าง มอเตอร์ไซด์ คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก และโทรศัพท์มือถือ สามารถทำงาน บันทึกน้ำหนัก ความสูง ความดัน เบาหวาน ตรวจเช็คได้ รูปแบบนี้เป็นนวัตกรรม ต้องทำให้หมด ทุกคนทุกตำบลควรมี

5. การดูแลผู้สูงอายุ ที่มีเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ มาโรงพยาบาลตลอดเวลา คนแก่จะต้องได้รับการบริการที่บ้าน พยาบาลเยี่ยมบ้านดูแล อาสาสมัครดูแลที่บ้าน นสค.ที่บ้าน ผู้บริบาล ต้องดูแลที่บ้านได้หมด เวลาคนแก่ไม่สบายต้องดูแลกันที่บ้าน ถ้าทำได้จะเรียกได้ว่าเป็นสวรรค์บนดิน

6. การควบคุมโรคที่โรงพยาบาลทำไม่ได้ เช่น ไข้เลือดออก หวัดนก ซาร์ โรคเหล่านี้ทำไม่ได้ในโรงพยาบาล ยกตัวอย่าง โรงพยาบาลศิริราช โรงพยาบาลรามาริบัติ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ เพราะการดูแลคนไข้อย่างเดียวก็จะไม่ไหว แต่ถ้าชุมชนเข้มแข็งโรคเหล่านี้ก็จะไม่ระบาด

7. การสร้างเสริมสุขภาพ อะไรดีสำหรับสุขภาพต้องช่วยกันทำ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการอาหาร การออกกำลังกายดี ยกตัวอย่าง เช่น การแพทย์ฉุกเฉิน มีการฝึกคนมากมาย รวมทั้งองค์การบริหารส่วนตำบล มีรถฉุกเฉินตลอด 24 ชั่วโมง แต่ถ้าแพทย์ฉุกเฉินไม่อยู่ หรือรถฉุกเฉินไม่อยู่แล้วจะทำกันอย่างไร

จากข้อมูลด้านสุขภาพหรือสุขภาพชุมชนที่นำเสนอมาข้างต้นผู้เขียนจึงสรุปได้ว่า สุขภาวะชุมชนหมายถึง ภาวะแห่งการรวมเอาสุขภาพของบุคคล ชุมชน สังคม ที่รวมเอาทั้งสุขภาพะทั้งทางกาย ทางจิต ทางสังคม และทางปัญญามาไว้รวมกัน ซึ่งเป็นพื้นฐานของความสมดุลพอดี รู้จักพอประมาณอย่างมีเหตุผลและมีความรอบรู้เท่าทันโลก โดยสังคมจะต้องพัฒนาอย่างมีดุลยภาพ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและสิ่งแวดล้อม ส่งผลมวบรวมที่จะเสริมสร้างความสุขให้กับคนในชุมชนและสังคม ในประเด็นที่จะนำเสนอในบทความฉบับนี้ให้หมายความรวมถึง ระบบสุขภาพชุมชนอันเป็นภารกิจหลักของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชนตำบลเข้าไปด้วยเพื่อความเข้าใจที่ง่ายขึ้นของผู้อ่าน

แนวคิดเกี่ยวกับรัฐศาสตร์

รัฐศาสตร์เป็นวิชาที่มุ่งศึกษาถึงการที่มนุษย์อยู่ร่วมกันในสังคมซึ่งยังไม่สามารถที่จะหาทฤษฎีหรือกฎเกณฑ์ที่แน่นอนเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์ในสังคม หรือหลักการที่จะมีรูปแบบการปกครองที่ดี หรือการมีรัฐบาลที่ดีที่สุด คำว่า รัฐศาสตร์กับการเมือง มักใช้แทนกันได้แต่ก็มีข้อแตกต่างที่สำคัญคือ รัฐศาสตร์ เป็นเรื่องที่หนักไปในทางวิทยาการหรือศาสตร์ที่มีการจัดระบบหมวดหมู่อย่างชัดเจน (อำนาจสูงสุดของรัฐ) ส่วนการเมืองมีลักษณะหนักไปในเชิงการกระทำหรือเป็นกิจกรรม (อำนาจทางการเมืองของรัฐ) และในบทความฉบับนี้ผู้เขียนจะมุ่งประเด็นที่จะกล่าวถึงรัฐศาสตร์ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการเมือง และเน้นย้ำลงไปถึงการเมืองการปกครองในระดับท้องถิ่น หรือการเมืองท้องถิ่นเลยก็ได้ แต่ในลำดับแรกนี้จะขออธิบายความเกี่ยวข้องกับการเมืองเป็นเบื้องต้นก่อน

แนวความคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับการเมือง

อาจเคยสงสัยและตั้งคำถามว่า เหตุใดมนุษย์จึงต้องปกครองกัน ทำไมไม่ปล่อยให้มนุษย์อยู่กันเอง กระทั่งอาจเคยได้ยินคำกล่าวที่ว่า การเมืองกับการปกครองเป็นเรื่องใกล้เคียง ซึ่งหลายคนจำเพาะในกลุ่มผู้ที่ขาดความสนใจต่อความเป็นมาในกิจการทางการเมืองอาจฟังดูไม่กระจ่างนัก ว่าเป็นเรื่องใกล้เคียงประการใด คำตอบต่อความสงสัยข้อแรกนั้นโยงไปถึงข้อความต่อมากล่าวคือ มนุษย์นั้นโดยธรรมชาติเป็นสัตว์สังคม ที่ต้องอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มเป็นหมู่คณะ เมื่อมนุษย์มาอยู่ร่วมกัน หากมิได้กำหนดกติกาอะไรสักอย่างขึ้นมากำกับการอยู่ร่วมกันของมนุษย์แล้วนั้น มนุษย์ด้วยกันเองยังเชื่อว่าน่าจะทำให้เกิดความสับสนวุ่นวายขึ้นในสังคมและการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ เนื่องจากโดยธรรมชาติของมนุษย์นั้น ป่าเถื่อน ขลาดกลัวและไม่เป็นระเบียบดังที่ โทมัส ฮอบส์ (Thomas Hobbes) นักปรัชญาการเมืองโบราณ ซึ่งมีชีวิตอยู่ในช่วงปี ค.ศ. 1588-1679 ได้เคยกล่าวไว้ในผลงานปรัชญาการเมืองเลื่องชื่อเรื่อง “Leviathan” ตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1651 ว่า เมื่อมนุษย์จำเป็นต้องอาศัยอยู่ร่วมกันในสังคมภายใต้กติกาแล้ว ก็จำเป็นต้องกำหนดตัวผู้นำมาทำหน้าที่ควบคุมดูแลให้สังคมหรือการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ดำเนินไปได้ด้วยความเรียบร้อย เช่นที่กล่าวมาเราคงพอจะทราบบ้างแล้วว่าเหตุใดจึงเกิดมีระบบการปกครองขึ้น และโดยนัยที่มนุษย์จำเป็นต้องปกครองกันนั้น หากเกิดปัญหาขึ้นในระหว่างมนุษย์ด้วยกัน หรือการจะทำให้สังคมมีความเจริญก้าวหน้าขึ้นไป หลีกเลียงมิได้เสียที่จะต้องเกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจทางการเมือง อันมีความหมายและบริบทที่สะท้อนออกมาในเรื่องของการใช้อำนาจเพื่อการปกครองประชาชน การเมืองการปกครองซึ่งเป็นสภาพการณ์และผลที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ (Eulau 1963, 3) จึงเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับชีวิตของมนุษย์อย่างมีอาจปฏิเสธได้ ซึ่งก็เป็นธรรมดาอยู่เองที่ผู้ใดก็ตาม จำเป็นต้องให้ความสนใจกับเรื่องการเมืองการปกครองไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง เนื่องจากสิ่งใดที่ออกมาจากสถาบันทางการเมืองไม่ว่าจะเป็นฝ่ายนิติบัญญัติที่ทำหน้าที่ในการตรากฎหมายต่าง ๆ เพื่อบังคับใช้ มาจากรัฐบาลในรูปของนโยบายสาธารณะ (Public Policies) โครงการพัฒนา (Developmental Program) และงานต่าง ๆ ที่ประกอบขึ้น

หรือดำเนินไปโดยภาคราชการ รวมไปถึงการตัดสินใจหรือข้อพิพาทที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลต่อบุคคล และบุคคลกับรัฐ เหล่านี้ล้วนแต่เป็นเรื่องที่การเมืองส่งผลกระทบต่อทุกคนอย่างที่ไม่อาจมองข้ามไปได้

โดยบริบทดังกล่าวการศึกษาเรื่องการเมืองและการปกครองของประเทศ จึงเป็นสิ่งที่ถูกบรรจุอยู่ในแทบทุกสาขาวิชาในระดับอุดมศึกษาให้นักศึกษาได้รู้ เรียน ทำความเข้าใจความเข้าใจในฐานะที่เป็นสมาชิกคนหนึ่ง ในสังคม และเป็นเรื่องภาคราชการทั้งหลายต่างรณรงค์ให้ความรู้แก่ประชาชนทั่วไป ภายใต้ความมุ่งประสงค์ที่จะหยั่งรากประชาธิปไตยในสังคมไทย และหากได้มองย้อนไปถึงแนวคิดของนักปรัชญาการเมืองโบราณ เช่น อริสโตเติล (Aristotle) ปรัชญาเมธีชาวกรีกโบราณ ซึ่งได้รับยกย่องว่าเป็น “บิดาแห่งวิชารัฐศาสตร์” ผู้กล่าวไว้ว่า มนุษย์ตามธรรมชาติเป็นสัตว์การเมืองต้องอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มหรือชุมชน อันแตกต่างไปจากสัตว์โลกอื่น ๆ ซึ่งใช้ชีวิตอยู่ด้วยสัญชาตญาณเป็นหลัก หากแต่มนุษย์ นอกจากจะอยู่ด้วยสัญชาตญาณแล้วยังมีเป้าหมายอยู่ร่วมกันอีกด้วย ดังนั้นการอยู่ร่วมกันของมนุษย์จึงมิใช่มีชีวิตอยู่ไปเพียงวันๆหนึ่งเท่านั้น หากแต่เป็นการอยู่ร่วมกันเพื่อจะให้มีชีวิตที่ดีขึ้นอีกด้วย เราก็จะมองเห็นภาพของการเมืองในแง่หนึ่งว่าการเมืองนั้นก็ คือ การอยู่ร่วมกันของมนุษย์ในชุมชนหรือสังคมเพื่อให้มีความสงบสุข

ความหมายของการเมือง

ในทางทฤษฎีรัฐศาสตร์ มุมมองที่ใช้พิจารณาการเมืองหรือพูดเป็นศัพท์ทางวิชาการก็คือแนวการศึกษาวิเคราะห์การเมือง (Approach to Political Analysis) ก็ย่อมแตกต่างกันออกไปบ้างตามแต่ใครจะเห็นว่าแนวการมองการเมืองนั้นเป็นสิ่งที่ใกล้เคียงต่อการอธิบายความเป็นการเมืองได้มากที่สุด โดยคำว่า “การเมือง” นี้ นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ ได้ให้ความหมายไว้แตกต่างกันไปบ้างในรายละเอียด ตามแต่จะใช้ตัวแบบใดในการศึกษาวิเคราะห์ปรากฏการณ์ทางการเมือง และด้วยตัวแบบที่เป็นกรอบในการศึกษาวิเคราะห์นี้ จะยังผลให้กรอบการมองคำว่าเมืองต่างกันไปในขณะที่สาระสำคัญของคำจำกัดความเป็นไปในทำนองเดียวกัน กล่าวคือเป็นเรื่องของการใช้อำนาจแบบสองทางระหว่างฝ่ายที่เป็นผู้ปกครอง (Rulers) และฝ่ายผู้ถูกปกครอง (Ruled) ดังจะได้ยกมากล่าวถึง ซึ่งสำหรับผู้ศึกษารัฐศาสตร์มือใหม่แล้ว การทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของคำว่าเมืองนั้น จึงดูจะเป็นเรื่องที่สร้างความสับสนอยู่ไม่น้อย เนื่องมาจากความหมายของการเมืองที่ปรากฏอยู่ในตำราเล่มต่าง ๆ ที่เขียนขึ้นเผยแพร่กันมีอยู่หลากหลายต่างกันไปตามความเจตนาและมุ่งประสงค์ในการนำความหมายของการเมืองเพื่อไปอธิบายปรากฏการณ์ของผู้ให้คำนิยามความหมายของการเมือง ดังได้กล่าวไปแล้ว เมื่อพิจารณาได้จากทัศนะของชยอนันต์ สมุทวณิช (2517, 61) ที่กล่าวว่า เมืองเป็นเรื่องเกี่ยวกับรูปของรัฐและการจัดระเบียบความสัมพันธ์ภายในรัฐระหว่างผู้ปกครองและผู้ถูกปกครอง โดยเมื่อสังคมมนุษย์ยังมีความจำเป็นที่จะต้องมียุติธรรม คนเราจึงต้องแบ่งออกเป็นสองพวกใหญ่ ๆ คือ ผู้ที่ทำหน้าที่บังคับกับผู้ถูกบังคับเสมอ ผู้เรียบเรียงได้รวบรวมและประมวลคำนิยามหรือความหมายของคำว่าเมือง มานำเสนอโดยจำแนกได้เป็น 6 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มแรก การเมืองเป็นเรื่องของอำนาจ โดยเป็นการต่อสู้กันเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจและอิทธิพลในการบริหารกิจการบ้านเมือง โดยค่านิยมของการเมืองในเชิงอำนาจที่น่าสนใจอันหนึ่ง ที่ได้ให้คำอธิบายที่ชัดเจนมากได้แก่นิยามของ เพนนอคและสมิธ (Pennock and Smith 1964, p 9) ที่กล่าวว่า การเมือง หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวกับอำนาจ สถาบันและองค์กรในสังคม ซึ่งได้รับการยอมรับว่ามีอำนาจเด็ดขาดครอบคลุมสังคมนั้น ในการสถาปนาและทำนุรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม มีอำนาจในการทำให้จุดประสงค์ร่วมกันของสมาชิกในสังคมได้บังเกิดผลขึ้นมา และมีอำนาจในการประนีประนอมความคิดเห็นที่แตกต่างกันของคนในสังคม

กลุ่มที่สอง มองว่า การเมืองเป็นเรื่องของการจัดสรรทรัพยากรของรัฐหรือสิ่งที่มีคุณค่าทางสังคม ดังเช่นมุมมองของอีสตัน (David Easton) ซึ่งได้อธิบายไว้ว่า การเมืองเป็นการใช้อำนาจหน้าที่ในการจัดสรรแจกแจงสิ่งที่มีคุณค่าต่าง ๆ ให้กับสังคมอย่างชอบธรรม (The authoritative allocation of values to society) ความหมายของการเมืองดังที่ยกตัวอย่างมานี้ เป็นนิยามที่ได้รับการยอมรับอย่างสูงจากสำนักพหุนิยม (Pluralism)

กลุ่มที่สาม มองว่า การเมืองเป็นเรื่องของความขัดแย้ง ทั้งนี้เนื่องจากทรัพยากรของชาติที่มีอยู่อย่างจำกัด ขณะที่ผู้คนที่ต้องการใช้ทรัพยากรนั้นมีอยู่มากและความต้องการใช้ไม่มีขีดจำกัด การเมืองจึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการที่คนในสังคมไม่อาจตกลงกันได้หรือเกิดมีความขัดแย้งขึ้น อย่างไรก็ตามการมองการเมืองในลักษณะนี้มีข้อโต้แย้งอยู่มากกว่า หากไม่อาจยุติข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้ บ้านเมืองย่อมตกอยู่ในสภาวะยุ่งยากวุ่นวาย ต่อมาจึงมีผู้ให้มุมมองการเมืองใหม่ว่าเป็นเรื่องของการประนีประนอมความขัดแย้งมากว่าเป็นเรื่องของความขัดแย้ง

กลุ่มที่สี่ มองว่า การเมืองเป็นเรื่องของการประนีประนอมผลประโยชน์ เพื่อหลีกเลี่ยงมิให้เกิดความขัดแย้งจากการดำเนินงานทางการเมืองที่ไม่มีทางออก

กลุ่มที่ห้า มองว่า การเมืองเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับรัฐและการบริหารประเทศในกิจกรรมหลัก 3 ด้านคือ งานที่เกี่ยวกับรัฐ การบริหารประเทศในส่วนที่เกี่ยวกับนโยบาย และการอำนวยการบริหารราชการแผ่นดินซึ่งเป็นการควบคุมให้มีการดำเนินงานตามนโยบาย ซึ่งหากพิจารณาให้ละเอียดแล้ว การเมืองโดยนัยยะความหมายประการนี้ เป็นเรื่องที่คาบเกี่ยวกับการเมืองในความหมายเชิงอำนาจ ซึ่งก็เป็นเพราะอำนาจทางการเมืองนั้น ได้ถูกนำไปใช้ผ่านกระบวนการนโยบายและการแต่งตั้งคัดสรรผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ (ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ) ในรูปของอำนาจและการปฏิบัติงานทางการเมือง และการแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองและการบริหารหรือการปกครองที่ยากจะแยกออกจากกันได้

กลุ่มที่หก มองว่า การเมืองเป็นเรื่องของการกำหนดนโยบายของรัฐ กล่าวคือ การเมืองคือกิจกรรมใด ๆ ที่เกี่ยวกับการกำหนดนโยบาย หน่วยงานและเครื่องมือต่าง ๆ ที่ใช้ในการกำหนดนโยบาย โดยนัยหนึ่งการเมืองก็คือกระบวนการกำหนดนโยบายของรัฐ นั่นเอง

นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการได้นิยามความหมายเกี่ยวกับการเมืองไว้ ซึ่งผู้เขียนได้รวบรวมไว้ ดังต่อไปนี้

พรเศรษฐี วุฒิปัญญาอิสกุล (2564) กล่าวว่า การเมือง (Politics) หมายถึง เรื่องที่เกี่ยวกับการแข่งขันเพื่อแสวงหาอำนาจ หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหาอำนาจ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสังคมส่วนรวมหรือส่วนใหญ่ของสังคม การปกครอง (Government) หมายถึง เรื่องที่เกี่ยวกับการบริหารวางระเบียบกฎเกณฑ์สำหรับสังคม เพื่อสร้างความเสมอภาค เป็นธรรมแก่สังคม เพื่อให้สังคมมีความสุข หรือเพื่อให้เกิดการบำบัดทุกข์ บำรุงสุข การเมืองและการปกครองจะมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน เพราะการปกครองจำเป็นต้องอาศัยอำนาจ คือการเมืองจึงจะสามารถดำเนินการได้สำเร็จ ดังนั้น การศึกษาเรื่องการเมืองการปกครองจึง หมายถึง การศึกษาเกี่ยวกับองค์กรที่ใช้อำนาจ และระเบียบกฎเกณฑ์การใช้อำนาจทางการบริหารอำนาจอธิปไตย (Sovereignty) หมายถึง อำนาจเด็ดขาดและเต็มที่จะบัญญัติ บังคับ และตัดสินกฎหมายสำหรับภาครัฐและประชาชนภายในอาณาเขต ของตนเอง คือ สามารถที่จะดำเนินกิจการภายในหรือภายนอกประเทศได้โดยอิสระ ไม่ถูกบังคับ ควบคุม หรือแทรกแซงโดยประเทศอื่น

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ฉบับ พ.ศ.2525 อธิบายว่า “ การเมือง คืองานที่เกี่ยวกับรัฐหรือแผ่นดิน เช่น วิชาการเมืองได้แก่วิชาที่ว่าด้วยรัฐการจัดส่วนแห่งรัฐ และการดำเนินการแห่งรัฐ

อริสโตเติล ได้อธิบายว่า การเมืองย่อมเกี่ยวพันกับอำนาจ และอำนาจทางการเมืองจะต้องแตกต่างจากอำนาจอื่น องค์กรทางการเมือง จะต้องมียานาจปกครองเป็นประชาธิปไตย คุณลักษณะทางการเมืองประกอบด้วยปัจจัยที่เด่นชัด 2 ประการ คือ อำนาจ (Authority) และการปกครอง (Ruling) (อ้างในจรูญสุภาพ 2514 หน้า 2)

จากที่อธิบายแนวคิดทางรัฐศาสตร์หรือการเมืองการปกครองข้างต้น ผู้เขียนจึงสรุปได้ว่า การเมืองหรือรัฐศาสตร์ หมายถึง เรื่องที่เกี่ยวกับการแข่งขันเพื่อแสวงหาอำนาจ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสังคมส่วนรวมหรือส่วนใหญ่ของสังคม ตั้งแต่การใช้อำนาจที่ได้มา การรักษาอำนาจที่ได้มาอย่างมั่นคง จนกระทั่งการพ้นจากอำนาจ อย่างไรก็ตามที่กระทบต่อตนเองในด้านลบให้น้อยที่สุด ซึ่งนักรัฐศาสตร์หรือนักการเมืองจะต้องมีความระมัดระวัง มีศิลปะการบริหารอำนาจนั้นอย่างถูกต้องและสมบูรณ์ที่สุดนั่นเอง และในบทความฉบับนี้ให้หมายความรวมถึงรัฐศาสตร์ในพื้นที่ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าไปในคำนิยามนี้ด้วย

แนวคิดเรื่ององค์กรปกครองท้องถิ่น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2561 ก็ยังได้บัญญัติเรื่องการ ปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ใน ส่วนของแนวนโยบายแห่งรัฐ ที่ว่า “รัฐพึงส่งเสริมท้องถิ่น ให้มีสิทธิปกครองตนเองได้ตามที่กฎหมายบัญญัติ” และการปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีสาระสำคัญเช่นเดียวกับที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗ ซึ่งคงบัญญัติในทำนองเดียวกันจนกระทั่งถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 การปกครองส่วนท้องถิ่นคือ หน่วยงานปกครองที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดรูปแบบหนึ่ง โดยปกติการปกครองส่วนท้องถิ่นจะเปิดโอกาสให้ประชาชนในเขตท้องถิ่นนั้น ๆ เลือกตั้งผู้แทนของตนเข้า

ไปทำหน้าที่เป็นผู้บริหารท้องถิ่นหรือเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นเพื่อเลือกผู้บริหารท้องถิ่นอีกทีหนึ่ง (เรียกว่าการเลือกตั้งโดยตรงหรือโดยอ้อมตามลำดับ) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีอำนาจอิสระ (autonomy) ในการบริหารจากรัฐได้ในระดับหนึ่งตามขอบเขตที่กฎหมายกำหนด การปกครองท้องถิ่น คือ การปกครองหน่วยย่อยของประเทศนอกเหนือจากรัฐบาลกลางเป็นรูปแบบของการกระจายอำนาจที่เปิดโอกาสให้ประชาชนกลุ่มย่อยในแต่ละท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการเลือกผู้นำของตนให้เข้ามาทำหน้าที่บริหารจัดการสนองความต้องการ พร้อมทั้งแก้ปัญหาของประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ อย่างรวดเร็ว ตรงความต้องการและด้วยความทั่วถึง ขณะเดียวกันก็จะเห็นผลตอบรับในทันทีด้วยจุดเด่นของการปกครองท้องถิ่น คือ ประชาชนในท้องถิ่นมีอิสระสามารถเลือกผู้นำของตนเองได้โดยตรง ผู้นำที่มาจากคนในท้องถิ่นที่ประชาชนรู้จัก เข้าถึงได้ และยังรู้ปัญหาของประชาชนด้วย (อังกะไน นภาจริ จิระนนท์ประวัติ, ออนไลน์)

นอกจากนี้ประชาชนยังสามารถติดตามตรวจสอบการทำงานของผู้นำและคณะทำงานได้อย่างใกล้ชิด สามารถรู้ได้เร็วถึงประสิทธิผลและประสิทธิภาพในการทำงาน ซึ่งถ้าไม่สนองตามที่ต้องการ ประชาชนสามารถท้วงติงให้ปรับปรุงได้ มิฉะนั้น อาจไม่เลือกให้เข้ามาทำหน้าที่อีก ตามหลักการของประชาธิปไตยแล้ว ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในนโยบายรัฐที่มีผลกระทบต่อประชาชน การ ปกครองท้องถิ่น คือ ตัวอย่างที่ชัดเจนในการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ง่าย ทั้งการรู้จักภูมิหลังของผู้นำกับคณะทำงาน และการติดตามดูผลงานว่าเป็นไปตามนโยบายหรือไม่ ตลอดจนการร้องเรียนทุกท่วงเมื่อมีปัญหา รวมทั้ง การตัดสินใจจะสนับสนุนให้กลับเข้ามาทำหน้าที่ต่อหรือไม่ ซึ่งเมื่อเทียบกับการเลือกผู้แทนราษฎรไปเลือกรัฐบาลมาบริหารประเทศแล้วนับว่าเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวกว่ามาก มีความซับซ้อนและติดตามตรวจสอบได้ยาก การปกครองท้องถิ่นจึงเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่ใกล้มือของประชาชนที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย และมีส่วนร่วมได้ อย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งยังเป็นบทเรียนรู้แก่ประชาชนที่จะเข้าถึงการเมืองการปกครองในระดับชาติต่อไป หรืออีกนัยหนึ่ง คือ การ ปกครองระดับชาติจะก้าวหน้ามีคุณภาพเช่นไร ย่อมขึ้นอยู่กับฐานคุณภาพของการปกครองท้องถิ่นที่หนุนส่งขึ้นมาฐานการปกครองท้องถิ่นที่มั่นคง ย่อมคำจุนหนุนเนื่องให้การเมืองระดับชาติมีความเข้มแข็ง ก้าวหน้าและยั่งยืน สามารถนำพาประชาชนและประเทศชาติให้มีความมั่นใจผาสุกและมั่นคงได้

ณัฐพล ใจจริง (ออนไลน์) กล่าวว่า การเมืองท้องถิ่นมีสองมิติเช่นเดียวกับการเมืองระดับชาติ คือ มิติของการเมืองภาคตัวแทนและการเมืองภาคพลเมืองกล่าวคือ การเมืองท้องถิ่นในมิติของภาคตัวแทน คือ การเมืองที่ประชาชนเลือกนักการเมืองท้องถิ่นเข้าไปทำหน้าที่แทนตนเองในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นั่นคือผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น ส่วนมิติภาคพลเมือง เป็นการเมืองที่เกิดขึ้นจากประชาชนหรือชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ เช่น การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การลงชื่อเพื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น การเข้าชื่อถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

พระมหานริศ ญาณวฑฺฒโธ และ พระมหาอภิวัชร อภิวัชโร (2565) อธิบายว่า นักการเมืองท้องถิ่น คือ บุคคลที่ประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ ได้ตัดสินใจเลือกเข้าเป็นตัวแทนของท้องถิ่นในการทำงานประสานกับหน่วยงานของรัฐบาลกับประชาชนเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นนั้น มีชื่อเรียกแตกต่างกันตามรูปแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ นายก อบจ. นายก อบต. นายกเทศมนตรี ผู้ว่าราชการกรม. นายกเมืองพัทยา

จึงสรุปได้ว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง รูปแบบของการกระจายอำนาจที่เปิดโอกาสให้ประชาชนกลุ่มย่อยในแต่ละท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการเลือกผู้นำของตนให้เข้ามาทำหน้าที่บริหารจัดการสนองความต้องการ พร้อมทั้งแก้ปัญหาของประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ อย่างรวดเร็ว ตรงความต้องการและด้วยความทั่วถึง โดยมีนักการเมืองในท้องถิ่นเข้ามาทำหน้าที่ฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบันมีอยู่ 5 รูปแบบ ประกอบด้วย กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล

สภาวะกับรัฐศาสตร์ : หมายความว่าใหม่ในการเมืองการปกครองท้องถิ่น

ประเด็นสำคัญประเด็นหนึ่งที่ผู้เขียนอยากเอ่ยถึงและนำมาเป็นบทสรุปหรือสาระสำคัญในเรื่องนี้นั้นคือ สภาวะทางรัฐศาสตร์ ได้เริ่มแจ่มชัดขึ้นเมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับถ่ายโอนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหรือ รพ.สต. โดยรับโอนย้ายทั้งบุคลากรและภารกิจจากกระทรวงสาธารณสุขมาไว้ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หากมองในด้านรัฐศาสตร์แล้วต้องไม่ลืมว่าโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนั้นมีเครื่องมือสำคัญอยู่อย่างหนึ่งที่จะสามารถใช้ตอบสนองการได้มาซึ่งอำนาจทางรัฐศาสตร์หรืออำนาจทางการเมืองการปกครองได้เป็นอย่างดีสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นหรือผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นคือ เจ้าหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม) กล่าวคือในอดีตที่ผ่านมาพรรคการเมืองหรือนักการเมืองทุกระดับได้ใช้เจ้าหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม) นี้เป็นเครื่องมือหลักในการแสวงหาส่วนร่วมมือ หรือแสวงหาความร่วมมือทาง หรือแสวงหาแนวร่วมทางการเมืองการเลือกตั้ง เพื่อเข้าสู่อำนาจทางการเมือง (คะแนน) จากพี่น้องประชาชนโดยใช้เจ้าหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม) เป็นฐานคะแนนหลักในการแสวงหาพลังจากมวลชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและหากผู้นำท้องถิ่นหรือนักการเมืองท้องถิ่นสามารถยึดกุมและมีอำนาจเหนือสมาชิกอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม) ผ่านหน่วยงานที่ชื่อว่าโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลได้แล้วก็จะเป็นประโยชน์ต่อการแสวงหาคะแนนนิยมมาสนับสนุนตนเองให้ได้รับการเลือกตั้งเข้าสู่อำนาจครั้งต่อไปได้

เช่นเดียวกันหากมองในมุมโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแล้วเมื่อครั้งที่ยังสังกัดกระทรวงสาธารณสุขนั้นอาจมองดูว่าไม่ประสบความสำเร็จในด้านงบประมาณ ความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานหรือการสนับสนุนจากผู้บัญชาการอย่างที่เราจะเป็นอีกทั้งสายการบังคับบัญชาที่อยู่ไกลเกินไป ตลอดทั้งสถานภาพ

ทางการยอมรับจากผู้บริหารองค์กรสาธารณสุขยังอาจดูไม่ดีพอ หากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชนตำบลได้สังกัดองค์กรที่อยู่ใกล้ชิดเชื่อมโยงนโยบายได้ง่ายและสะดวกรวดเร็วหรือสามารถดำเนินงานต่างๆได้อย่างรวดเร็ว ลดขั้นตอนการบังคับบัญชาลง ตลอดจนทั้งความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานอาจรวดเร็วขึ้นก็เป็นแรงจูงใจให้บุคลากรของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลมีกำลังใจที่จะโอนย้ายต้นสังกัดตนเองมาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สายการบังคับบัญชาสั้นลงทำให้การทำงานสะดวกรวดเร็วขึ้นมีความเจริญก้าวหน้าเนื่องจากมีอำนาจทางการเมืองคอยสนับสนุนการทำงานด้วยทั้งสองฝ่ายเห็นจึงเห็นพ้องต้องการที่จะโอนย้ายและรับโอน

ประเด็นต่อไปที่อยากนำเสนอคือเมื่อสุขภาวะกับรัฐศาสตร์เป็นเรื่องเดียวกันแล้วปัญหาต่อมาคือการทำอย่างไรที่ให้สองเรื่องนี้สอดคล้องประสานส่งผลต่อความผาสุกของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพสำหรับผู้เขียนมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสุขภาวะทางรัฐศาสตร์หลายประเด็นดังต่อไปนี้

1. ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องแสวงหาองค์ความรู้ด้านสาธารณสุขมาคอยสนับสนุนการทำงานเพื่อให้การประสานงานระหว่างสองหน่วยมีประสิทธิภาพที่สุด
2. เจ้าหน้าที่หรือบุคลากรทางสาธารณสุขเองก็ต้องเรียนรู้รัฐศาสตร์หรือการเมืองการปกครองไปด้วย แม้จะดูไปคนละทิศคนละทางก็ตามเพื่อประโยชน์สุขของพี่น้องประชาชนในพื้นที่ก็จำเป็นต้องเรียนรู้องค์ความรู้ใหม่ใหม่ทางด้านรัฐศาสตร์ด้วย
3. รัฐศาสตร์มุ่งให้สังคมสงบสุขด้านการเมืองการปกครอง ส่วนสาธารณสุขมุ่งเน้นด้านสุขภาวะ นับจากนี้ไปสองเรื่องนี้จะต้องกลายเป็นเรื่องเดียวกัน ผู้บริหารทั้งสองส่วนจะต้องสอดคล้องประสานกับการทำงานร่วมกัน
4. ประชาชนในพื้นที่จะต้องเอาใจใส่ตรวจสอบการทำงานของทั้งสองหน่วยว่าเป็นอย่างไรเป็นไปตามเจตนารมณ์ที่ต้องการหรือไม่หรือเป็นเพียงจุดมุ่งหมายทางการเมืองเท่านั้นประชาชนต้องคอยตรวจสอบภายในคราวเดียวกันด้วย

ปัจจัยแห่งความสำเร็จของสุขภาวะกับรัฐศาสตร์

ประเด็นต่อมาที่ผู้เขียนจะพูดถึงปัจจัยที่ทำให้สุขภาวะทางรัฐศาสตร์ประสบความสำเร็จได้ขอจำแนกออกได้เป็นประเด็นดังนี้

1. **ปัจจัยภายนอก** หรือปัจจัยที่มีส่วนเข้ามากระทบการทำงานจากนอกองค์กร ประกอบด้วย
 - 1.1 ปัจจัยสภาพแวดล้อมที่ในบางครั้งการทำงานของภาคราชการจะสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับปัจจัยแวดล้อมหรือสภาพแวดล้อมของแต่ละพื้นที่ที่ไม่เท่ากันที่แตกต่างกัน
 - 1.2 ปัจจัยด้านประชาชนผู้รับบริการพื้นที่ใดประชาชนให้ความร่วมมือกับหน่วยงานราชการเป็นอย่างดีย่อมทำให้การทำงานสำเร็จเช่นเดียวกัน

1.3 สภาพทางภูมิศาสตร์สิ่งนี้ก็มีส่วนสำคัญในการที่จะทำให้งานบรรลุผลสำเร็จ โดยเฉพาะสภาพภูมิศาสตร์ทางการเมืองบางพื้นที่ประชาชนกับผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจมีทัศนคติทางการเมืองที่แตกต่างกันการให้ความร่วมมือทางการเมืองทางสุขภาวะก็แตกต่างกันไปด้วย

1.4 ปัจจัยด้านวัฒนธรรมชุมชนวัฒนธรรมชุมชนก็มีส่วนสำคัญในการที่จะทำให้ภาครัฐดำเนินการ ได้ประสบความสำเร็จหรือไม่เช่นศาสนาภูมิปัญญาท้องถิ่นวัฒนธรรมพื้นถิ่น เป็นต้น

1.5 สภาพภูมิหลังของพื้นที่ในเรื่องนี้ก็มีส่วนสำคัญเช่นเดียวกันบางพื้นที่บางชุมชนมีภูมิหลังหรือแหล่งกำเนิดชุมชนที่แตกต่างกันความเชื่อมั่นความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนในบางชุมชนก็มีในบางชุมชนก็มีน้อยการทำงานอาจมีความสลับซับซ้อนบ้างเช่นกัน

1.6 สภาพพื้นฐานองค์ความรู้ของคนในชุมชน การศึกษาองค์ความรู้ของผู้คนในชุมชนก็มีส่วนสำคัญในการดำเนินงานของภาคราชการกล่าวคือแต่ละชุมชนมีสภาพที่แตกต่างกันด้านการได้รับการศึกษาเช่นมีสถานศึกษาเพียงพอหรือไม่ไกลปืนเที่ยงหรือไม่การทำงานย่อมแตกต่างกันไปเป็นปกติ

1.8 ผลกระทบจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี หรือสื่อสารสารสนเทศที่ในบางครั้งอาจขาดการตรวจสอบ

2. ปัจจัยภายใน หรือปัจจัยที่มีอยู่ในองค์กรและจะส่งผลกระทบต่อความสำเร็จต่อการทำงานขององค์กรประกอบด้วย

2.1 กฎระเบียบหรือกฎหมาย กฎระเบียบหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการทำงานทางสภาวะทางรัฐศาสตร์สำหรับเรื่องนี้มีความสำคัญมากเนื่องจากหน่วยงานสองหน่วยงานที่กล่าวข้างต้นมาจากกระทรวงในอดีตอาจถือ กฎหมายหรือระเบียบคนละอย่างกันแต่เมื่อได้มาอยู่ภายใต้กฎระเบียบเดียวกันอาจทำให้บุคลากรต้องปรับตัวให้เข้ากับกฎหมายใหม่ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของตนซึ่งในบางครั้งต้องใช้เวลาศึกษาเพื่อป้องกันความผิดพลาดในการทำงานจะส่งผลให้การทำงานที่ล่าช้าไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรจะเป็น

2.2 ทัศนคติของบุคลากร ทัศนคติมีความสำคัญอย่างยิ่งที่บุคลากรของทั้งสองหน่วยจะต้องมีทัศนคติที่ตรงกันคือมุ่งเห็นประโยชน์ของประชาชนเป็นหลักไม่เป็นประโยชน์ส่วนตนเป็นที่ตั้งมีจิตจิตใจสาธารณะที่จะทำงานเพื่อประชาชน

2.3 วิสัยทัศน์ การมองวิสัยทัศน์หรือการมองอนาคตขององค์กรของบุคลากรในองค์กรมีความสำคัญอย่างยิ่ง

2.4 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แรงจูงใจเป็นเรื่องของคนในองค์กรที่จะเกิดขึ้นและนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ ความก้าวหน้า ความมั่นคงในหน้าที่ การยอมรับจากบุคคลอื่น ล้วนส่งผลกระทบต่อความสามารถในการทำงานอย่างยิ่ง

2.5 การบริหารงานภายใน การจัดวางภารกิจหรือการจัดวางภาระหน้าที่ให้กับบุคลากรในหน่วยงาน มีความสำคัญเช่นกัน เนื่องจากหากจัดวางภาระงานได้ถูกต้องตามความเหมาะสมหรือ put the right man on the right job นั้นมีผลต่อความสำเร็จก็จะเกิดขึ้นกับภารกิจและองค์กรเสมอ

บทสรุป

สุขภาวะกับรัฐศาสตร์หมุดหมายใหม่ในการเมืองการปกครองท้องถิ่น ได้เริ่มแจ่มชัดขึ้นเมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับถ่ายโอนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล โดยรับโอนย้ายทั้งบุคลากรและภารกิจจากกระทรวงสาธารณสุขมาไว้ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หากมองในด้านรัฐศาสตร์แล้วต้องไม่ลืมว่าโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนั้นมีเครื่องมือสำคัญอยู่อย่างหนึ่งที่จะสามารถใช้ตอบสนองการได้มาซึ่งอำนาจทางรัฐศาสตร์หรืออำนาจทางการเมืองการปกครองได้เป็นอย่างดีสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นและผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั่นคือเจ้าหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม) นั่นเอง กล่าวคือในอดีตที่ผ่านมาพรรคการเมืองหรือนักการเมืองทุกระดับได้ใช้เจ้าหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านนี้เป็นเครื่องมือหลักในการแสวงหาส่วนร่วมมือ หรือแสวงหาความร่วมมือทาง หรือแสวงหาแนวร่วมทางการเมืองเลือกตั้ง หากมองในมุมโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแล้วเมื่อครั้งที่ยังสังกัดกระทรวงสาธารณสุขนั้นอาจมองดูว่าไม่ประสบความสำเร็จในด้านงบประมาณ ความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานหรือการสนับสนุนจากผู้บัญชาอย่างที่เราควรจะเป็น ตลอดทั้งการที่สถานภาพทางการเมืองยอมรับจากผู้บริหารองค์กรสาธารณสุขยังอาจดูไม่ดีพอ หากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชนตำบลได้สังกัดองค์กรที่อยู่ใกล้ชิดเชื่อมโยงนโยบายได้ง่ายและสะดวก รวดเร็วหรือสามารถดำเนินงานต่างๆได้อย่างรวดเร็ว ลดขั้นตอนการบังคับบัญชาลง ความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานอาจรวดเร็วขึ้นก็เป็นแรงจูงใจให้บุคลากรของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลมีกำลังใจที่จะโอนย้ายต้นสังกัด ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสุขภาวะทางรัฐศาสตร์หลายประเด็นดังได้แก่ 1) ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องแสวงหาองค์ความรู้ด้านสาธารณสุขมาคอยสนับสนุนการทำงานเพื่อให้การประสานงานระหว่างสองหน่วยมีประสิทธิภาพที่สุด, 2) เจ้าหน้าที่หรือบุคลากรทางสาธารณสุขเองก็ต้องเรียนรู้รัฐศาสตร์หรือการเมืองการปกครองไปด้วย, 3) รัฐศาสตร์มุ่งหมายให้สังคมสงบสุขด้านการเมืองการปกครองสวนสาธารณสุขมุ่งเน้นด้านสุขภาวะ นับจากนี้ไปสองเรื่องนี้จะต้องกลายเป็นเรื่องเดียวกัน ผู้บริหารทั้งสองส่วนจะต้องสอดคล้องประสานกับการทำงานร่วมกัน และ 4) ประชาชนในพื้นที่จะต้องเอาใจใส่ตรวจสอบการทำงานของทั้งสองหน่วยอย่างต่อเนื่องเสมอ ส่วนปัจจัยสู่ความสำเร็จของสุขภาวะกับรัฐศาสตร์ มีทั้งปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในองค์กรที่ต้องใช้ร่วมกันเพื่อนำพาความสำเร็จมาสู่สุขภาวะทางรัฐศาสตร์

เอกสารอ้างอิง

- ไกรสร แสงวงศ์ (2562). รูปแบบการจัดการสุขภาวะชุมชนโดยใช้วัฒนธรรมชุมชนเป็นฐาน. **ปริญาปรัชญา ดุษฎีบัณฑิต**, สาขาวิชาบริหารศาสตร์, มหาวิทยาลัยแม่โจ้ พ.ศ. 2562
- จรรยา สุภาพ. (2514). **การเมือง**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2517). **การเมืองกับการบริหาร**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชิดชนก ปลื้มปรีดี และ พรเพ็ญ อรัญยะนาท. (2560). **สุขภาวะชุมชนและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการมาใช้บริการศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษีเจริญ**. นนทบุรี: กองออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ.
- ทักษพล ธรรมรังสีและคณะ. (2563). สถานการณ์การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการรับรู้นโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ระดับจังหวัด จังหวัดขอนแก่น. **วารสารส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม**, 14(35), 362-373.
- ณัฐพล ใจจริง.(ออนไลน์). **นักการเมืองท้องถิ่น**. สืบค้นเมื่อ 7 พฤศจิกายน 2566 จาก <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=นักการเมืองท้องถิ่น>
- นภาพร จิระนนท์ประวัติ.(2557). **การปกครองท้องถิ่น-ประชาธิปไตยใกล้มือประชาชน**. สืบค้นเมื่อ 7 พฤศจิกายน 2566 จาก https://www.constitutionalcourt.or.th/occ_web/ewt_dl_link.php?nid=1340
- พระมหานิรุฒ ญาณวฑฺฒโน และ พระมหากอวิวัชร อภิวัชฺโช.(2565).นักการเมืองท้องถิ่นในระบบราชการ. **วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการบริหาร**, 5(1), 177-194.
- พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. (ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: บริษัท อักษรเจริญทัศน์ จำกัด.
- พรเศรษฐี วุฒิปัญญาอิสกุล. (2564). การบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา. **วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์**, 6(1), 131-140.
- รัชกี สาริยะ. (2565). **เปิดมุมมอง: ข้อดีข้อเสียถ่ายโอนภารกิจ รพ.สต.สู่ท้องถิ่นภาพสะท้อนการดูแลบุคลากรของกระทรวงสาธารณสุข**. สืบค้นเมื่อ 7 พฤศจิกายน 2566 จาก <https://www.hfocus.org/content/2021/10/23471>
- สุพัตรา ศรีวณิชชากร. (2554). **สุขภาวะชุมชนเป็นรากฐานของสุขภาวะทั้งมวล [Health for All, All for Health]**. นครปฐม : สถาบันพัฒนาสุขภาพอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล.
- Heinz Eulau. (1963). **The Behavioral Persuasion in Politics**. New York: Random House.
- James Roland Pennock, David G. Smith. (2008). **Political Science: An Introduction**. Macmillan: University of Virginia.

เปรียบเทียบการเมืองการปกครองระหว่างไทยกับอังกฤษ Compare Politics and Government Between Thailand with England

พระครูธรรมธร วรวุฒิ จิตตญาณ (สุวรรณจู)

พระมหาไทยน้อย ญาณเมธี (สาลงสิงห์)

ไพรัช พันชมภู

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูเบศร

Phrakhru Thammathorn Worawut Jittayano (Suwannaju)

Phramaha Thainoi Yanamethi (Salangsing)

Phairat Phuenchomphoo

Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus, Thailand

Email: thammathornworawut@gmail.com

วันที่รับบทความ: 7 มกราคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ 2 กุมภาพันธ์ 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 5 กุมภาพันธ์ 2567

Received: January 7, 2024; Revised: February 2, 2024; Accepted: February 5, 2024

บทคัดย่อ

การเมืองการปกครองของไทยตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ถือเป็นช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนแปลง ซึ่งไทยได้ใช้รูปแบบหรือโครงสร้างของสถาบันทางการเมืองการปกครองที่มีความคล้ายคลึงกันกับอังกฤษ แต่กลับมีความแตกต่างกันในเชิงปฏิบัติที่เห็นเป็นรูปธรรม และความเป็นประชาธิปไตยอย่างอังกฤษ เช่น ในด้านความเป็นสถาบันทางการเมืองของรัฐสภา พบว่า รัฐสภาไทยยังขาดความเป็นอิสระในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของฝ่ายนักการเมือง มีการแทรกแซงหรือการแทรกซึมกระบวนการตัดสินใจในระดับวุฒิสภา รัฐสภาของอังกฤษมีความเป็นอิสระโดยเด็ดขาดและสูงสุด ซึ่งจำกัด “อำนาจอธิปไตย” ไว้ในขอบเขตของกฎหมายที่จะกำหนดจากรัฐสภา รัฐสภามีอำนาจมากกว่าทั้งฝ่ายบริหารและฝ่ายตุลาการ ส่วนการพัฒนาทางการเมืองของไทยยังขาดการสร้างกลไกที่มีมาตรฐานในการขับเคลื่อนกิจกรรมทางการเมืองในทางปฏิบัติ ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งทางตรงและทางอ้อม ส่วนประชาชนอังกฤษทุกคนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง และเข้าไปสู่ระบบการเลือกตั้งเพื่อการตัดสินใจทางการเมืองซึ่งกำหนดให้พรรคใดพรรคหนึ่งที่ได้รับเสียงข้างมากเป็นผู้บริหารประเทศ ดังนั้น จึงมีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีในการศึกษาเปรียบเทียบการเมืองการปกครองระหว่างไทยกับอังกฤษ 2) เพื่อเปรียบเทียบการเมืองการปกครองระหว่างไทยกับอังกฤษ ได้แก่ 1) ความเป็นสถาบันทางการเมืองของรัฐสภา ประกอบด้วย 1.1) การมีอิสระต่อการปฏิบัติงาน 1.2) การมีการตรวจสอบและการถ่วงดุลอำนาจ 1.3) การมีความรับผิดชอบต่อประชาชน 2) การพัฒนาทางการเมือง ประกอบด้วย 2.1) ความชอบธรรมของระบบการเมือง 2.2) ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของระบบการเมือง 2.3) เสถียรภาพของระบบการเมือง

คำสำคัญ : เปรียบเทียบ; การเมืองการปกครองไทย; การเมืองการปกครองอังกฤษ

Abstract

Thai politics and government from the past to the present, are considered a time of change. Which Thailand has used the form or structure of political institutions governance that are similar with England. But there are differences In practice that is concrete and democracy like England such as in terms of the political institution of parliament, found that, The Thai parliament still lacks independence in carrying out the political activities of politicians Possess intervention or Infiltration of the decision-making process at the Senate level. The British Parliament has absolute and highest independent, which limit "Sovereignty" within the scope of the law to originate from parliament. Parliament has more power than both the Executive and Judicial Branch. Political development sections such as, Thailand still lacks the creation of a standardized mechanism in for driving political activities in practice, the opportunity is given to the people to participate in politics both directly and indirectly. As for all British citizens, they can participate in the political process. and enter the electoral system for political decision-making. Which determines which party receives the majority to be the country's administrator. Therefore, there is an objective 1) To study concepts and theories in education and compare politics and government between Thailand with England. 2) For comparison of politics and government between Thailand with England, namely 1) The political institution of parliament, together with, 1.1) Having independence in performing work. 1.2) There are checks and balances of power. 1.3) Having responsibility towards the people. 2) political development, together with, 2.1) Legitimacy of the political system. 2.2) Efficiency and effectiveness of the political system. 2.3) Stability of the political system.

Keywords: Compare; Thai Politics; England Politics

บทนำ

การเมืองการปกครองของไทยตั้งแต่ พุทธศักราช 2475 ถึงปัจจุบัน ถือเป็นช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครองไทย เกิดการปฏิวัติโดยคณะราษฎรและได้เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขภายใต้รัฐธรรมนูญ มีสถาบันทางการเมืองเกิดขึ้น มีการปฏิวัติ รัฐประหาร และกบฏ เกิดความขัดแย้งทางการเมืองการปกครองมาโดยตลอด ซึ่งตรงข้ามกับการเมืองการปกครองในความเป็นประชาธิปไตยแบบอังกฤษ ที่มี

รูปแบบการปกครองอันมีกษัตริย์อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญและระบบสภาคู่ ซึ่งไทยได้ใช้รูปแบบหรือโครงสร้างของสถาบันทางการเมืองการปกครองที่มีความคล้ายคลึงกันกับอังกฤษ แต่กลับมีความแตกต่างกันในเชิงปฏิบัติที่เห็นเป็นรูปธรรม ในความมีเสถียรภาพทางการเมืองการปกครอง และความเป็นประชาธิปไตยอย่างอังกฤษ

ด้วย “สถาบันทางการเมือง” ถือได้ว่าเป็นกลไกสำคัญสำหรับการขับเคลื่อนกิจกรรมทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อประเทศที่กำลังพัฒนาที่ต้องการสร้างระบอบประชาธิปไตยที่เข้มแข็งเป็นรากฐานในการปกครอง เพราะภายใต้สถานภาพของความเป็นกลไกทางการเมืองย่อมเกี่ยวพันกับการพัฒนาทางการเมือง (Political Development) ไปพร้อมกันด้วย ซึ่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ในความเป็นสถาบันทางการเมือง ได้แก่ รัฐธรรมนูญ สถาบันกษัตริย์ สถาบันนิติบัญญัติ หรือรัฐสภา สถาบันบริหาร ได้แก่ รัฐบาล หรือ คณะรัฐมนตรี สถาบันตุลาการ ได้แก่ ศาล พรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ เป็นต้น ล้วนถือเป็นกลไกที่สำคัญต่อการพัฒนาประชาธิปไตยให้ยั่งยืนภายใต้กระบวนการทำให้เป็นประชาธิปไตย (Democratization) ทั้งนี้ตลอดระยะเวลากว่า 8 ทศวรรษที่ผ่านมา ได้สะท้อนถึงภาพของการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง กระทั่งอาจสรุปเป็นตัวแบบเพื่ออธิบายปรากฏการณ์การเมืองไทยผ่านกระบวนการทางการเมืองที่มีสถาบันทางการเมืองเหล่านี้แสดงบทบาทเดิม ๆ หรือคล้ายคลึงจากที่เคยปฏิบัติกันมาอยู่เสมอ เช่น ตัวแทนของประชาชนที่ได้รับเลือกตั้งเพื่อเข้าไปทำหน้าที่เป็นปากเสียงให้ประชาชนและรับใช้ประชาชน ไม่ได้ทำหน้าที่และทำตามนโยบายในการหาเสียงไว้ การบริหารประเทศของรัฐบาลที่ขาดความมีเสถียรภาพและไม่มั่นคง เป็นต้น (ชาญชัย จิตรเหล้าอาพร, 2557; มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชารัฐศาสตร์, 2553)

ในฐานะ “รัฐสภา” เป็นสถาบันทางการเมืองที่นับว่ามีบทบาทสำคัญทางการเมืองฝ่ายนิติบัญญัติโดยรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2560 ได้ระบุเอาไว้ว่า “รัฐสภาประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา” นั้นจึงเป็นที่ทราบได้ว่าในด้านการใช้อำนาจรัฐระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่ายบริหาร หรือรัฐสภา กับฝ่ายรัฐบาลมีปฏิสัมพันธ์กันและยังคงผสานไปกับแนวคิดการเมืองในระบอบรัฐสภาที่เห็นว่ารัฐบาลจำเป็นต้องมาจากพรรคการเมือง ที่สำคัญก็คือ การเข้าครอบงำฝ่ายนิติบัญญัติด้วยการอิงอาศัยจำนวนสมาชิกรัฐสภาย่อมทำให้เห็นภาพได้อย่างชัดเจนว่า รัฐสภา พรรคการเมือง และรัฐบาล คือ กลุ่มคนเดียวกัน ทำให้เกิดการแทรกแซง ขาดการถ่วงดุลอำนาจ ไม่มีกลไกในการควบคุม และการตรวจสอบที่ขาดความชัดเจน ซึ่งยังส่งผลกระทบต่อระบบสถาบันทางการเมืองอื่น ๆ ตามมาอีกด้วย

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบประเด็นสำคัญ ดังเช่น จิราภิตดี แสงลี (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ลักษณะพื้นฐานของการปกครองระบบรัฐสภา: ศึกษาเปรียบเทียบระบบรัฐสภาในอังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน ญี่ปุ่น และไทย พบว่า ระบบรัฐสภากำเนิดขึ้นมาจากประเทศอังกฤษและไม่ได้เป็นผลมาจากข้อคิดทฤษฎีหรือการปรุงแต่งของนักคิดผู้ใดผู้หนึ่ง หากแต่ระบบรัฐสภาเป็นผลมาจากวิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน ครั้นเมื่อนำระบบรัฐสภาที่เกิดขึ้นไปเชื่อมโยงกับหลักการแบ่งแยกอำนาจโดยพิจารณาเฉพาะรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายบริหารกับฝ่ายนิติบัญญัติจะพบได้ว่า หากมีการแบ่งแยกอำนาจโดย

เคร่งครัด การปกครองที่เกิดขึ้นเป็นระบบประธานาธิบดี แต่หากมีการแยกอำนาจโดยไม่เคร่งครัด การปกครองที่เกิดขึ้นเป็นระบบรัฐสภา ดังนั้น เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบการปกครองระหว่างระบบประธานาธิบดีและระบบรัฐสภาแล้ว จะเห็นได้ว่าระบบรัฐสภามีลักษณะพื้นฐานที่สำคัญร่วมกัน 3 ประการ คือ (1) ฝ่ายบริหารเป็นฝ่ายบริหารแบบอำนาจคู่ (Dualist Executive) คือประกอบด้วยประมุขของรัฐและคณะรัฐมนตรี (2) ฝ่ายบริหารอาจใช้กลไกตามรัฐธรรมนูญในการยุบสภาได้ และ (3) คณะรัฐมนตรีมีความรับผิดชอบทางการเมืองต่อสภา ซึ่งลักษณะพื้นฐานทั้ง 3 ประการเป็นลักษณะพื้นฐานที่ใช้ในการจำแนกการปกครองระบบรัฐสภาให้มีความแตกต่างไปจากระบบประธานาธิบดีเท่านั้น และจะเป็นประเด็นหลักที่ใช้ในการพิจารณารายละเอียดของระบบรัฐสภาในประเทศต่าง ๆ ต่อไป ในประเทศที่ประสบความสำเร็จในการนำระบบรัฐสภาไปใช้ในการจัดโครงสร้างสถาบันทางการเมือง ได้มีการนำระบบรัฐสภาไปปรับใช้อย่างหลากหลายเพื่อให้เข้ากับบริบทในประเทศของตน เช่น ระบบรัฐสภาในประเทศฝรั่งเศส เป็นระบบรัฐสภาที่เกิดขึ้นในประเทศที่มีรูปของรัฐเป็นรัฐเดี่ยวและมีประมุขของรัฐเป็นประธานาธิบดี ในขณะที่ระบบรัฐสภาในประเทศเยอรมนีเป็นระบบรัฐสภาที่เกิดขึ้นในรูปของรัฐที่เป็นสหพันธรัฐและมีประมุขของรัฐเป็นประธานาธิบดี และระบบรัฐสภาในประเทศญี่ปุ่นเป็นระบบรัฐสภาที่เกิดขึ้นในรูปของรัฐที่เป็นรัฐเดี่ยวและมีประมุขของรัฐเป็นกษัตริย์ (พระจักรพรรดิ) จะเห็นได้ว่า ระบบรัฐสภาทั้งสามประเทศดังกล่าว เกิดขึ้นโดยมีปัจจัยทางการเมือง สังคม วัฒนธรรม และความประสงค์ที่เป็นภูมิหลังแตกต่างกัน จึงทำให้ระบบรัฐสภาของทั้งสามประเทศมีรายละเอียดเฉพาะของตนเองและความแตกต่างไปจากประเทศต้นแบบระบบรัฐสภาด้วย มีพิกที่จะต้องกล่าวถึงประเทศไทยที่มีโครงสร้างสถาบันทางการเมืองเป็นระบบรัฐสภา โดยโครงสร้างระบบรัฐสภาของไทยมีทั้งส่วนที่รับเข้ามาจากต่างประเทศ ทั้งที่เป็นส่วนที่รับเข้ามาทั้งหมด ส่วนที่รับเข้ามาบางส่วนแล้วนำมาดัดแปลง และส่วนที่ไม่ยอมรับเข้ามา จึงทำให้ระบบรัฐสภามีลักษณะเฉพาะที่เป็นของไทยเอง ด้วยเหตุนี้ ระบบรัฐสภาในตัวของมันเองจึงไม่มีอยู่จริง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือระบบรัฐสภาไม่มีความเป็นสากล หากแต่ระบบรัฐสภามีขึ้นเพื่อยุติการปกครองที่มีลักษณะพื้นฐานทั้งสามประการดังกล่าวข้างต้น และที่สุดแล้วแม้ประเทศที่มีการปกครองที่เรียกว่าระบบรัฐสภาจะมีลักษณะพื้นฐานทั้งสามประการร่วมกันก็ตาม แต่ลักษณะพื้นฐานเหล่านั้นสามารถมีรายละเอียดที่แตกต่างกันได้ ภูมิ มูลศิลป์ (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาในระบบสภาคู่กับประสิทธิผลในการเสริมสร้างเสถียรภาพทางการเมืองและการพัฒนาประชาธิปไตย พบว่า วุฒิสภาในต่างประเทศมักจะถูกลดทอนและถูกจำกัดเรื่องของอำนาจแม้ในบางประเทศจะมีรูปแบบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาจากการแต่งตั้งทั้งหมดก็ตามสำหรับการทางด้านหน้าที่และอำนาจของวุฒิสภาไทยนับแต่อดีตถึงปัจจุบันพบว่าประเทศไทยยังไม่มีข้อสรุปที่ชัดเจนเกี่ยวกับโครงสร้าง องค์ประกอบ และอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาที่ลงตัว โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้ก่อให้เกิดการวิพากษ์ในประเด็นที่มา และอำนาจหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาซึ่งถูกมองว่าเป็นการสืบทอดอำนาจ ขัดต่อหลักการประชาธิปไตย ดังนั้น จึงควรแก้ไข

ความสัมพันธ์ทางอำนาจของวุฒิสภาไทยเพื่อการเป็นสถาบันที่มีบทบาทเสริมสร้างและพัฒนาความเข้มแข็งของระบบการเมืองและประชาธิปไตยของไทยต่อไป

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาเปรียบเทียบการเมืองการปกครองของไทยกับอังกฤษ ผ่านแนวคิดทางด้านการเมืองเปรียบเทียบ ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีในการศึกษาเปรียบเทียบการเมืองการปกครองระหว่างไทยกับอังกฤษ 2) เพื่อเปรียบเทียบการเมืองการปกครองระหว่างไทยกับอังกฤษ ซึ่งได้อาศัยแนวคิดการพัฒนาทางการเมืองของนักวิชาการทั้งต่างประเทศและในประเทศ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความคล้ายคลึงและความแตกต่างของกรณีศึกษาทั้งสองประเทศ ในการศึกษาตามแนวทางการพัฒนาทางการเมืองของความเป็นประชาธิปไตยต่อไป

แนวคิดและทฤษฎีในการศึกษาเปรียบเทียบการเมืองการปกครองระหว่างไทยกับอังกฤษ

1. แนวคิดและทฤษฎีการเมืองการปกครองของไทย

การศึกษาแนวคิดและทฤษฎีการเมืองการปกครองตามแนวคิดตะวันตกมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบถึงรูปแบบการเมืองการปกครองที่ไทยได้ยอมรับ คือ ระบอบประชาธิปไตย โดยมีนักวิชาการของไทยได้ศึกษาและให้ทัศนะพอสังเขป ดังนี้ รัชชานนท์ อุ่นตรงจิตร (2550) มีทัศนะเกี่ยวกับ ประชาธิปไตย ซึ่งเกิดขึ้นครั้งแรกในสมัยกรีก ว่าประชาธิปไตยในสมัยกรีกมีความแตกต่างจากประชาธิปไตยในสมัยปัจจุบัน คำว่า ประชาธิปไตย มาจากภาษาอังกฤษว่า “Democracy” แปลว่า การปกครองโดยประชาชน (Rule by People) หรือเรียกอีกประการหนึ่งได้ว่า “Popular Sovereignty” คือ อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน จากที่กล่าวไปจะเห็นได้ว่า นักวิชาการทั้งสี่ท่านมีแนวคิดที่คล้ายคลึงกันเกี่ยวกับ ประชาธิปไตย คือ ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจหรืออำนาจเป็นของประชาชน พรชัย เลื่อนฉวี (2550) กล่าวว่า อำนาจอธิปไตยเป็นอำนาจอสูงสุดในการปกครองประเทศ อันประกอบด้วย 1) อำนาจในการออกกฎหมายเพื่อใช้บังคับในประเทศ 2) อำนาจในการบริหารกิจการบ้านเมือง และ 3) อำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดี ประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยจะแบ่งแยกอำนาจ 3 ลักษณะนี้ และมอบให้องค์กรหรือสถาบันทางการเมืองของรัฐไปปฏิบัติ เห็นได้จากอมรรักษ์าสัตย์ และคณะ (2539) ได้สรุปหลักการของประชาธิปไตยที่นักรัฐศาสตร์ส่วนมากได้ศึกษาไว้ 14 ประการ ได้แก่ 1) ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย เป็นผู้ทรงอำนาจอสูงสุด 2) รัฐบาลได้อำนาจมาจากประชาชน หรือโดยความยินยอมของประชาชน 3) ในประเทศขนาดใหญ่สมัยใหม่ที่ต้องใช้ประชาธิปไตยทางอ้อมนั้น จะต้องมีการเลือกตั้งผู้แทนและพนักงานของรัฐอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม โดยประชาชนสามารถใช้สิทธิเลือกตั้งได้อย่างอิสระ 4) สถาบันทางการเมืองที่ทำหน้าที่ตัดสินใจทางการเมืองหรือวางนโยบายสาธารณะ ต้องตั้งขึ้นด้วยวิถีทางแห่งการแข่งขันเพื่อให้ได้รับคะแนนเสียงเห็นชอบจากประชาชน 5) ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศตลอดเวลา ผ่านกลไกต่าง ๆ หรือใช้สิทธิที่จะแสดงบทบาทต่าง ๆ ได้โดยตรง 6) รัฐบาลต้องรับผิดชอบต่อประชาชน ประชาชนมีสิทธิควบคุมการทำงานของรัฐบาลตลอดเวลาและมีสิทธิเปลี่ยนแปลง

รัฐบาลตามวิธีการที่กำหนดไว้ 7) อำนาจในการปกครองประเทศต้องไม่อยู่ในกำมือของคนคนเดียวหรือกลุ่มเดียว ต้องมีการแบ่งอำนาจการปกครองประเทศ 8) รัฐบาลต้องมีอำนาจจำกัด มีการแบ่งและกระจายอำนาจ มีการตรวจสอบและถ่วงดุลหรือคานอำนาจซึ่งกันและกัน 9) หน้าที่หลักของรัฐบาล คือ การส่งเสริมปัจเจกชน เสรีภาพ ความเสมอภาค ภารดรภาพของพลเมือง 10) การตัดสินใจสำคัญต้องเป็นไปตามเสียงฝ่ายข้างมาก โดยคำนึงถึงสิทธิของฝ่ายข้างน้อย 11) ประชาชนมีความเสมอภาคกันในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านกฎหมาย 12) ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง 13) ประชาชนต้องมีอิสระในการพูด การพิมพ์ การแสดงความคิดเห็น การร่วมชุมนุม การตั้งพรรคการเมือง เพื่อให้สามารถมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศได้จริง และอย่างมีข้อมูลข่าวสาร 14) รัฐบาลต้องใช้หลักการปกครองโดยกฎหมาย หรือหลักนิติธรรม

1.1 สถาบันทางการเมือง (Political Institutions)

คำว่า “สถาบันทางการเมือง” มีความหมายหลายประการ ในที่นี้ Roy, C.M. (1955) ให้ความหมายไว้ว่า องค์การที่เป็นทางการของชุมชนการเมือง รวมทั้งโครงสร้างที่ไม่เป็นทางการที่ทำหน้าที่พิจารณาและตัดสินใจกิจกรรมทางการเมือง สถาบันทางการเมืองจึงเป็นเครื่องมือทางสังคมที่ผลักดันให้ชุมชนการเมืองได้บรรลุถึงซึ่งจุดหมาย ซึ่ง อรณิข รุ่งธิปานนท์ (2561) อธิบายว่า การปกครองระบอบประชาธิปไตยที่ใช้ในปัจจุบันเป็นแบบทางอ้อม (Indirect Democracy) โดยประชาชนใช้อำนาจบริหาร นิติบัญญัติ และตุลาการผ่านสถาบันทางการเมืองต่าง ๆ โดยผู้แทนปวงชนหรือผู้ปกครองจะต้องใช้อำนาจทั้งสามฝ่ายให้เป็นไปตามเจตจำนงของประชาชนเพื่อรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคมและประโยชน์สุขของส่วนรวมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแบบ “รัฐสภา” ให้ความสำคัญกับสถาบันนิติบัญญัติกล่าวคือ “รัฐสภา” ในฐานะฝ่ายนิติบัญญัตินี้มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาออกกฎหมายและควบคุมตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหาร ฝ่ายบริหารมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารราชการแผ่นดินและบังคับใช้กฎหมาย และฝ่ายตุลาการมีอำนาจหน้าที่ในการตีความวินิจฉัยข้อพิพาทหรือข้อโต้แย้งตามตัวบทกฎหมายทั้ง 3 ฝ่าย นับได้ว่าเป็นอำนาจรัฐอันเป็นองค์ประกอบสำคัญของหลักการแบ่งแยกอำนาจของรัฐเสรีประชาธิปไตย “รัฐสภา” ตามความหมาย รัฐสภาไทย (2560) จึงเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญที่มีหน้าที่และอำนาจ โดยเฉพาะในอันที่มีผลต่อการปกครองบ้านเมืองและการบริหารประเทศในหลายด้าน สำหรับ “รัฐสภา” แห่งราชอาณาจักรไทยในปัจจุบัน สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2555) เป็นสภานิติบัญญัติระดับชาติของประเทศไทยเป็นผู้ใช้อำนาจนิติบัญญัติอันเป็นส่วนหนึ่งของอำนาจอธิปไตยของปวงชนชาวไทยตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 โดยระบบรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญที่ยอมรับหลักการประชาธิปไตยของไทยนั้น ที่ผ่านมามีการแต่งตั้งแบบทั้งสิ้นและเลือกใช้รูปแบบสภาคู่ คือ สภาผู้แทนราษฎรกับวุฒิสภา เพื่อให้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของตน พร้อมไปกับการมีวุฒิสภาอีกหนึ่งสภาเป็นสภาถ่วงดุลอำนาจ (ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ, 2546) ในทัศนะของ Huntington, S.P. (1963) เห็นว่า ประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาของสังคมจึงขึ้นอยู่กับความสามารถของสถาบันทางการเมือง คือ

การสร้างสถาบันทางการเมืองที่มีประสิทธิภาพ เป็นที่ยอมรับของคนโดยทั่วไป และกระบวนการสร้างสถาบันทางการเมืองนี้เป็นที่รู้จักกันในชื่อ “Political Institutionalization” โดยสรุปว่า สถาบันทางการเมืองที่มีประสิทธิภาพสูงจะต้องมีลักษณะ 4 ประการ คือ 1) มีความยืดหยุ่นสูง 2) มีความซับซ้อนมาก 3) มีความเป็นอิสระจากอิทธิพลใด และ 4) มีความกลมเกลียวมาก สอดคล้องกับแนวคิดของ Beetham, D. (2007). เห็นว่า รัฐสภาควรมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้จึงจะเป็นตัวบ่งชี้ได้ว่าประเทศนั้นเป็นประชาธิปไตยเสรีนิยมมากน้อยเพียงใด ประกอบด้วย 1) เป็นตัวแทนของประชาชนอย่างแท้จริง คือ รัฐสภาเป็นตัวแทนอันชอบธรรมและทั่วถึงกับเท่าเทียมกันของประชาชนทั่วประเทศ ซึ่งมีความหลากหลายทางเชื้อชาติและกลุ่มต่าง ๆ 2) มีความโปร่งใส คือ รัฐสภาเปิดให้สาธารณชนติดตาม หรือตรวจสอบกิจกรรมของรัฐสภาผ่านสื่อมวลชน 3) เข้าถึงได้อย่างสะดวก คือ รัฐสภาเปิดให้องค์กรหรือกลุ่มทางสังคมอื่น ๆ สามารถเข้ามาติดต่อ ร้องทุกข์ หรือเข้าร่วมกิจกรรมกับรัฐสภาได้ตลอดเวลาโดยทั่วถึง 4) มีความรับผิดชอบ คือ สมาชิกของรัฐสภามีความรับผิดชอบ และมีคุณธรรมในการปฏิบัติภารกิจเพื่อประชาชน ซึ่งลงคะแนนเสียงเลือกพวกตนเข้ามา และ 5) มีคุณภาพ คือ รัฐสภาต้องปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพ ภายใต้ค่านิยมของความเป็นประชาธิปไตย ไม่ว่าจะเป็นการออกกฎหมาย หรือการพิจารณาการทำงานของรัฐบาลอันส่งผลประโยชน์ต่อประชาชนทั้งหมด ดังนั้น เพื่อป้องกันสถาบันทางการเมืองทั้ง 3 ฝ่าย ซึ่งประกอบด้วย “รัฐสภา” ไม่ให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีอำนาจมากกว่าฝ่ายอื่น อันนำไปสู่การใช้อำนาจเกินขอบเขต และเป็นไปในทางที่ผิด ซึ่งมีผลทำให้ประชาชนและประเทศได้รับความเดือดร้อนเสียหายต่อไป

1.2 การพัฒนาทางการเมือง (Poetical Development)

ในทัศนะของนักวิชาการของไทย ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2538) ให้ความหมาย “การพัฒนาทางการเมือง” ว่าเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อระบบและกระบวนการทางการเมือง โดยที่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเป็นไปในลักษณะที่ทำให้ระบบการเมืองและกระบวนการทางการเมือง สามารถเปิดกว้างให้กลุ่มบุคคลในสังคมที่ต้องการได้มาซึ่งอำนาจทางการเมืองสามารถถือครองและใช้อำนาจนี้ รวมทั้งประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น การพัฒนาการเมืองจึงเป็นทั้งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเองโดยพลังทางสังคมและเศรษฐกิจโดยทั่วไปเป็นตัวผลักดัน ซึ่ง ชีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ (2545) ได้สรุปองค์ประกอบจากแนวคิด “การพัฒนาทางการเมือง” ที่ ลูเซียนพาย (Lucian W. Pye) โดยศึกษาจากประวัติศาสตร์ของการเมืองไทย ซึ่งมีวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายของ “การพัฒนาทางการเมือง” พิจารณาโดยรวมได้ 3 ประการ คือ 1) ความชอบธรรมของระบบการเมือง หมายถึง การมีกลไกหรือมาตรการที่จะทำให้ผู้ปกครองเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองโดยสุจริต ใช้อำนาจในการปกครอง การสืบทอดอำนาจทางการเมือง ประชาชนยอมรับและเป็นวิถีทางอันถูกต้องชอบธรรม เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างกว้างขวางและเท่าเทียมกัน สร้างกลไกหรือมาตรการในการควบคุมตรวจสอบที่มาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง การใช้อำนาจและการสืบทอดอำนาจทางการเมือง เพื่อเป็นหลักประกันในเรื่องของความสุจริต 2) ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของระบบการเมือง หมายถึง การที่ระบบ

การเมืองมีกลไกหรือมาตรการที่เอื้ออำนวยให้สถาบันการเมืองต่าง ๆ กระบวนการทางการเมืองสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล สอดคล้องต่อวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของสถาบันการเมืองและกระบวนการทางการเมือง 3) เสถียรภาพของระบบการเมือง หมายถึง การที่ระบบการเมืองมีความมั่นคง มีการเปลี่ยนแปลงอำนาจทางการเมืองอย่างมีระเบียบแบบแผน เป็นไปโดยสันติวิธี ปราศจากการใช้กำลังหรือความรุนแรงทางการเมือง ดังนั้น การพัฒนาการเมืองควรใช้แนวคิดเพื่อเป็นกรอบสำคัญที่นำมาใช้ในการศึกษาและวิเคราะห์เปรียบเทียบการเมืองการปกครองของไทยและต่างประเทศ ในการพัฒนาทางการเมือง พิจารณาได้ 3 ประการ คือ 1) ความชอบธรรมของระบบการเมือง 2) ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของระบบการเมือง และ 3) เสถียรภาพของระบบการเมือง

2. แนวคิดและทฤษฎีการเมืองการปกครองของอังกฤษ

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีของนักปรัชญาการเมืองตะวันตก ซึ่ง Thomas Hobbes (1588-1679) ชาวอังกฤษ ก็ได้ยืนยันว่าอำนาจสูงสุดเป็นของผู้ปกครองโดยประชาชนเป็นผู้มอบอำนาจนี้ให้ในลักษณะเด็ดขาด แต่ช่วงต่อมา John Locke (1632-1704) ซึ่งเป็นนักปราชญ์ชาวอังกฤษเช่นกันกลับเห็นว่า จริง ๆ แล้วสังคมรัฐจะเกิดไม่ได้เลย ถ้าไม่มีประชาชนและผู้ปกครองรัฐจะอยู่ได้ก็ต่อเมื่อประชาชนยอมรับเท่านั้น โดยเฉพาะต้องปกครองรัฐโดยยึดถือประโยชน์ของประชาชนโดยรวมเป็นที่ตั้ง หากผู้ปกครองทำหน้าที่อย่างไม่ชอบธรรม ประชาชนก็สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ผู้ปกครองจะไม่มีอำนาจเด็ดขาดเหมือนในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ (กิตติพัฒน์ สุวรรณศิริเมธี, 2550) สอดคล้องกับแนวคิดของ Mill, J.S. (1991) กล่าวว่า สังคมหรือรัฐไม่มีสิทธิที่จะบังคับให้ปัจเจกบุคคลกระทำตามสิ่งที่สังคมหรือรัฐต้องการได้ แม้ว่าสิ่งนั้นจะเป็นสิ่งที่ดีหรือเป็นสิ่งที่ควรทำตามความเห็นของสังคมหรือรัฐ หากต้องการให้ทำ ก็ต้องใช้วิธีการชักจูงโน้มน้าวเกลี้ยกล่อมให้เห็นคล้อยตาม ไม่ใช่ใช้วิธีบังคับ ซึ่งได้จำแนกเสรีภาพออกเป็น 3 ประเภทหลัก ๆ คือ (1) เสรีภาพที่เกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิดภายในจิตใจของคนเรา (The Inward Domain of Consciousness) เสรีภาพประเภทนี้จัดเป็นเสรีภาพที่มีอยู่อย่างเต็มที่ ได้แก่ 1) เสรีภาพในมโนธรรม (Liberty of Conscience) ซึ่งเป็นเรื่องของความเชื่อและการนับถือศาสนา 2) เสรีภาพทางความคิด (Liberty of Thought) 3) เสรีภาพในการอภิปราย (Liberty of Discussion) และ 4) เสรีภาพของหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชน (Liberty of the Press) (2) เสรีภาพเกี่ยวกับบรรณนิยมและการแสวงหา (Liberty of Taste and Pursuits) คนเราควรมีเสรีภาพที่จะปฏิบัติตามความเชื่อของตน และแสวงหาแผนของชีวิตที่สอดคล้องกับลักษณะและความต้องการส่วนตัวของเราโดยไม่ละเมิดเสรีภาพของคนอื่น และ (3) เสรีภาพในการรวมตัวกัน (Freedom to Unite) เสรีภาพประเภทนี้เกิดขึ้นตามมาจากการมีเสรีภาพทั้งสองประเภทข้างต้น คนเราควรมีอิสระที่จะรวมตัวกับคนอื่น ๆ ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เป็นกลุ่ม ชมรม สมาคม สหภาพ และพรรคการเมือง เป็นต้น

2.1 สถาบันทางการเมือง (Political Institutions)

คำว่า “สถาบันทางการเมือง” ในทัศนะของ Dell, G.H., & Carol, L. (1967) เห็นว่า สถาบันทางการเมืองยังเป็นที่รวบรวมสะสมแบบแผนของพฤติกรรมทั้งมวลมนุษย์ได้เสาะหากฎเกณฑ์และระเบียบปฏิบัติ อันเกี่ยวกับการเมืองและการปกครอง อังกฤษถือเป็นแม่แบบในการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่ดีที่สุดของประเทศส่วนใหญ่ในโลก ซึ่งมีองค์กรนิติบัญญัติ หรือรัฐสภา โดยความหมายตาม Axford, et al. (2002) “ฝ่ายนิติบัญญัติ” หมายถึง องค์กรของรัฐที่ออกกฎหมาย ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ คือ “รัฐสภา” (Parliament) อันเป็นสถานที่สำหรับประชุมเพื่อถกเถียง อภิปราย และลงคะแนนเสียงของสมาชิกรัฐสภาในการร่างและผลักดันกฎหมายต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งระบบสภาของอังกฤษเป็นระบบสภาคู่ (Bicameralism) คือ 1) สภาล่าง (Lower house) หรือสภาผู้แทนราษฎร สำหรับประเทศประชาธิปไตยสมาชิกจะมาจากการเลือกตั้งเท่านั้น 2) สภาสูง (Upper house) หรือวุฒิสภา (Senate) ซึ่งมาจากทั้งการเลือกตั้งหรือแต่งตั้ง หรือทั้ง 2 ประเภทพร้อมกัน ตามแต่รัฐธรรมนูญของประเทศนั้นกำหนด ซึ่งข้อได้เปรียบของระบบสภาคู่ ได้แก่ 1) สภาสูง ช่วยตรวจสอบและขัดเกลากฎหมายที่มาจากสภาล่าง 2) สภาสูง ช่วยคานอำนาจของสภาล่าง และป้องกันไม่ให้เสียงข้างมากมีอำนาจมากเกินไป 3) สภาสูง ช่วยตรวจสอบอำนาจบริหารให้มีประสิทธิภาพดีขึ้น และ 4) สภาสูง เป็นตัวแทนของประชาชนได้หลากหลายมากขึ้น (อรรถสิทธิ์ เมืองอินทร์, 2558) นอกจากนี้ ยังมีระบบพิเศษที่ดำรงคู่อยู่กับรัฐสภาอังกฤษด้วย คือ ระบบกรรมาธิการ (Committee) เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจในการทำงานของฝ่ายบริหาร (ประภาศรี ฤกษ์อุดมสิน, 2559) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Beetham, D. (2007) เห็นว่า หน้าที่ของรัฐสภามี ดังนี้ 1) ออกกฎหมาย 2) ให้การเห็นชอบการเก็บภาษีรวมไปถึงงบประมาณ และ ค่าจ่ายของประเทศ 3) พิจารณาและตรวจสอบฝ่ายบริหารทั้งนโยบายและตัวบุคคล 4) ให้การเห็นชอบสนธิสัญญาระหว่างประเทศ 5) มีการหารือหรือถกเถียงเกี่ยวกับประเด็นสำคัญของประเทศ หรือกับต่างประเทศ และ 6) แก้ไขรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีรัฐธรรมนูญเป็นตัวกำหนดความสัมพันธ์ทางอำนาจและถ่วงดุลซึ่งกันและกัน ดังนั้น “ฝ่ายนิติบัญญัติ” หรือ “รัฐสภา” จึงมีความสำคัญสำหรับการปกครองระบอบประชาธิปไตย ด้วยการบัญญัติให้องค์กรฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารร่วมกันออกกฎหมาย โดยมีรัฐธรรมนูญเป็นตัวกำหนดความสัมพันธ์ทางอำนาจ ในการทำหน้าที่ตรวจสอบและถ่วงดุลซึ่งกันและกัน

2.2 การพัฒนาทางการเมือง (Poetical Development)

โดยความหมาย “การพัฒนาทางการเมือง” มาจากภาษาอังกฤษว่า “Poetical Development” เป็นคำที่เริ่มใช้กันในวงวิชาการรัฐศาสตร์เมื่อทศวรรษ 1950 มีรากฐานมาจากการศึกษาการเมืองเปรียบเทียบของประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งได้มีการแสวงหาแนวความคิดและการศึกษาในเรื่องนี้อย่างเป็นระบบและจริงจังในช่วงทศวรรษที่ 1960 เป็นต้นมา โดยพัฒนามาจากการเรียนการสอนวิชาการเมืองเปรียบเทียบ (Comparative Politics) การพัฒนาการเมืองใช้เป็นมาตรฐานทางความเชื่อในทางการเมืองในเรื่องที่ว่า การเมืองในประเทศต่าง ๆ ต่างก็สามารถพัฒนาเข้าสู่สภาวะทางการเมืองที่ดีกว่าแบบหนึ่ง การวัดการพัฒนาทางการเมืองบาง

ที่เรียกว่า “การทำการเมืองให้มีความทันสมัย” (Political Modernization) (ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์, 2545; วิกีพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2566) ซึ่งอังกฤษมีการพัฒนาทางการเมืองการปกครองอย่างต่อเนื่องมายาวนาน ในทัศนะของ พรสันต์ เลี้ยงบุญเลิศชัย (2565) เห็นว่า รัฐธรรมนูญอังกฤษมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงอย่างค่อยเป็นค่อยไปตลอดระยะเวลา 800 ปีที่ผ่านมา ไม่ว่าจะเป็นการขยายสิทธิการเลือกตั้ง (จากผู้ชายที่เสียภาษี เป็นผู้ชายทุกคน และเป็นพลเมืองทุกคน) การค่อย ๆ ลดทอนอำนาจของกษัตริย์ (จากห้ามเพียงแค่การเก็บภาษี จนนำไปสู่การห้ามแทรกแซงทางการเมือง) การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน (จากมีกฎบัตรคุ้มครอง จนนำไปสู่การมีองค์กรตุลาการที่มีหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญคุ้มครอง) ฯลฯ เหตุผลที่ทำให้รัฐธรรมนูญประเทศอังกฤษยืนยาว เนื่องมาจากกฎเกณฑ์ที่เป็นลายลักษณ์อักษรที่เกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญอังกฤษ เป็นผลพวงมาจากการเรียกร้องของประชาชนจากล่างขึ้นบน (Bottom-Up) แทบทั้งสิ้น มีลักษณะเป็นสัญญาประชาคม เป็นผลให้เกิดการยอมรับและปฏิบัติตามเป็นเวลานาน มีความเป็นพลวัตรแล้วยังมีความยืดหยุ่นสูงสามารถแก้ไขได้ง่าย รัฐสภาใช้อำนาจและสามารถแก้ไขได้เช่นเดียวกับกฎหมายปกติ Lucian, W.P. (1966) เห็นว่าองค์ประกอบของการพัฒนาการเมืองประกอบด้วย 3 ประการ ได้แก่ 1) ความเท่าเทียมกัน (Equality) หมายถึง ความเท่าเทียมกันตามกฎหมาย หรือสิทธิเท่าเทียมกันทางการเมืองในการมีส่วนร่วมของประชาชน 2) ความสามารถของระบบการเมือง (Capacity) หมายถึง ระบบการเมืองมีความสามารถสูงที่จะตอบสนองความต้องการด้านต่าง ๆ ของประชาชนได้เป็นอย่างดี มีความสามารถเกี่ยวกับการดำเนินนโยบาย (Output) ของระบบ ในการดำเนินงานของสถาบันการเมืองต่าง ๆ โดยเฉพาะของรัฐบาลในด้านการบริหารงาน เป็นต้น และ 3) การแบ่งโครงสร้างทางการเมืองให้มีความแตกต่างและมีความชำนาญเฉพาะ (Differentiation and Specialization) กล่าวคือ ในระบบการเมืองที่พัฒนาแล้วจะมีการแบ่งโครงสร้างทางการเมือง โดยกำหนดให้สถาบันการเมืองหรือองค์การทางการเมืองมีบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกันตามความสามารถเฉพาะหรือความชำนาญเฉพาะ ดังนั้น การพัฒนาทางการเมืองเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ซึ่งมีการวางแผนหรือจัดทำแผนพัฒนาทางการเมือง โดยกำหนดเป้าหมาย วิธีการ และเงื่อนไขด้านเวลาที่ชัดเจน อันเป็นแนวทางหรือกรอบในการดำเนินการ โดยมีรัฐธรรมนูญเป็นตัวกำหนดอำนาจและหน้าที่ทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

ผลการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีในการศึกษาเปรียบเทียบการเมืองการปกครองระหว่างไทยกับอังกฤษ

ผู้ศึกษาได้แนวคิดจากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีในการศึกษาเปรียบเทียบการเมืองการปกครองระหว่างไทยกับอังกฤษ เพื่อการศึกษาในประเด็นหลักสำหรับบทความนี้ขึ้น 2 ส่วน กล่าวคือ แนวคิดความเป็นสถาบันทางการเมืองของรัฐสภา และแนวคิดการพัฒนาทางการเมือง ดังนี้ แนวคิดความเป็นสถาบันทางการเมืองนั้น ผู้ศึกษาได้ใช้ทฤษฎีความเป็นสถาบันทางการเมืองตาม Thomas Hobbes (1588-1679); John Locke (1632-1704); (กิตติพัฒน์ สุวรรณสิริเมธี, 2550) ซึ่งได้แนวคิดความเป็นสถาบันทางการเมืองของ

รัฐสภาตาม Huntington, S.P. (1963); Mill, J.S. (1991); Beetham, D. (2007); อมร รัชศาสตร์ และคณะ (2539) ที่ว่า 1) การมีอิสระต่อการปฏิบัติงาน 2) การมีการตรวจสอบและการถ่วงดุลอำนาจและ 3) การมีความรับผิดชอบต่อประชาชน สำหรับแนวคิดการพัฒนาทางการเมืองนั้น ได้ใช้ทฤษฎีการพัฒนาทางการเมืองตาม ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2538); อีร์ภาร์ เสรีรังสรรค์ (2545); พรสันต์ เลี้ยงบุญเลิศชัย (2565) ที่ว่า 1) ความชอบธรรมของระบบการเมือง 2) ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของระบบการเมือง และ 3) เสถียรภาพของระบบการเมือง

ผลการเปรียบเทียบการเมืองการปกครองระหว่างไทยกับอังกฤษ

1. ความเป็นสถาบันทางการเมืองของรัฐสภา

ตารางที่ 1 ตารางเปรียบเทียบและวิเคราะห์ระหว่างไทยกับอังกฤษตามแนวคิดความเป็นสถาบันทางการเมืองของรัฐสภา

ประเด็นเปรียบเทียบ	ไทย	อังกฤษ
แนวคิดความเป็นสถาบันทางการเมืองของรัฐสภา Huntington, S.P. (1963); Mill, J.S. (1991); Beetham, D. (2007) ; อมร รัชศาสตร์ และคณะ (2539)	รัฐสภาไทยนั้นยังขาดความเป็นอิสระในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของฝ่ายนักการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำหน้าที่โดยตรงในฐานะตัวแทนของประชาชน เพราะแม้ฝ่ายนักการเมืองจะมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนก็ตาม แต่กลไกของพรรคก็ยังคงสามารถควบคุมการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของนักการเมืองได้ รวมถึงการแทรกแซงหรือการแทรกซึมในกระบวนการตัดสินใจในระดับวุฒิสภา จนเกิดเป็นปรากฏการณ์ที่เรียกว่า “การล๊อบบี้” เพื่อให้	รัฐสภาของอังกฤษมีความเป็นอิสระโดยเด็ดขาดและสูงสุด ซึ่งจะจำกัด “อำนาจอธิปไตย” ไว้ในขอบเขตของกฎหมายที่จะกำหนดจากรัฐสภา ประกอบด้วย 3 สถาบัน คือ สถาบันพระมหากษัตริย์ สมาชิกสภาขุนนาง และสภาล่าง (สภาผู้แทนราษฎร) รัฐสภามีอำนาจมากกว่าทั้งฝ่ายบริหารและฝ่ายตุลาการ กฎหมายของรัฐสภาไม่อาจถูกตั้งคำถามหรือปฏิเสธโดยฝ่ายตุลาการ เพราะถือว่ารัฐสภาเป็นตัวแทนมาจากประชาชน เรียกได้ว่า “ระบบรัฐสภาของอังกฤษ” เป็นระบบที่ผสมผสานระหว่าง

ประเด็นเปรียบเทียบ	ไทย	อังกฤษ
	ฝ่ายวุฒิสภาผ่านร่างกฎหมายที่ฝ่ายรัฐบาลผลักดันผ่านทางสภาผู้แทนราษฎรแล้ว เป็นต้น	สถาบันกษัตริย์ สถาบันขุนนาง และประชาชน นั้นเอง
2. การมีการตรวจสอบและการถ่วงดุลอำนาจ	รัฐสภาไทย มี “คณะกรรมการธิการ” มีบทบาทหน้าที่ มีอำนาจตรวจสอบที่ยังไม่ชัดเจน และขาดสภาพคล่องในการปฏิบัติหน้าที่ แม้มีที่มาจากการแต่งตั้ง ซึ่งการกำหนดให้สมาชิกวุฒิสภามาจากการแต่งตั้งทั้งหมด แม้จะคล้ายกับอังกฤษ แต่ก็ยังเป็นเพียงความคล้ายในแง่ของที่มาเท่านั้น ที่สำคัญคือ ยังสามารถกำหนดรัฐบาลได้และมีอำนาจเหนือรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชน	รัฐสภาอังกฤษ มี “คณะกรรมการธิการ” ซึ่งในสภาสามัญและสภาขุนนางนั้นจะมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการปฏิบัติงานของรัฐบาล โดยเฉพาะในการช่วยจัดทำร่างพระราชบัญญัติ และพิจารณากฎหมายในทุกด้านของประเทศ การติดตามการทำงานและตรวจสอบนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล ตลอดจนการพิจารณาเรื่องสำคัญอื่น ๆ เช่น เรื่องเศรษฐกิจ เป็นต้น
3. การมีความรับผิดชอบต่อประชาชน	เห็นได้ว่า ในการเลือกตั้งครั้งล่าสุดที่มีพรรคการเมืองที่เป็นพรรคน้องใหม่และได้คะแนนสูงสุดนำพรรคร่วมรัฐบาลนั้น หากแต่ไม่สามารถที่จะเป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาลได้ ซึ่งตรงกันข้ามกลับมีการผสมข้ามอำนาจของพรรคการเมืองเพื่อการได้มาในการจัดตั้งรัฐบาลอย่างไม่น่าจะเป็นไปได้ ซึ่งหากมองตามระบอบ	จากข้อตกลงร่วมกันของประชาชนอังกฤษ จนเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป อันเป็นขนบธรรมเนียมหรือหลักปฏิบัติ ที่สำคัญ เรียกว่า “กฎหมายจารีตประเพณี” (Common law) หรือ “หลักนิติธรรม” (Rule of law) โดยได้วางแนวทางของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของปัจเจกชน อำนาจอธิปไตย การตีความ และคำ

ประเด็นเปรียบเทียบ	ไทย	อังกฤษ
	ประชาธิปไตย “ยึดหลักเสียงข้างมาก เคารพเสียงส่วนน้อย” เรียกว่าเป็น การที่ไม่เคารพเสียงของประชาชน ฝ่ายรัฐบาลจึงเป็น เรื่อง ผลประโยชน์ ตาม ความต้องการของพรรคการเมือง มาก กว่า การ เป็น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งตามความต้องการของประชาชน	พินาศของศาลไว้ ซึ่ง เห็นได้จากการที่คณะรัฐมนตรีจะทำงานรับผิดชอบร่วมกันทั้งคณะ เพื่อความเป็นปึกแผ่นทางการเมืองและไม่ให้เกิดความผิดพลาดถ้าหากรัฐบาลเป็นฝ่ายแพ้ต่อมติ ไม่ไว้วางใจจากสภาแล้ว รัฐบาลเอง ก็ จะแสดงความรับผิดชอบด้วยการเป็นฝ่ายขอลาออกหรือขอยุบสภา

2. การพัฒนาทางการเมือง

ตารางที่ 2 ตารางเปรียบเทียบและวิเคราะห์ระหว่างไทยกับอังกฤษตามแนวความคิดการพัฒนาทางการเมือง

ประเด็นเปรียบเทียบ	ไทย	อังกฤษ
แนวความคิด พัฒนาทาง การเมือง ชัยอนันต์ สมุทรนิช (2538); ชีร์ภัทร์ เสรีรังสรรค์ (2545); พรสันต์ เลียงบุญเลิศชัย (2565)	1. ความชอบธรรม ของระบบการเมือง ด้วยระบบการเมืองไทยยังขาด การสร้างกลไกที่มีมาตรฐานใน การขับเคลื่อนกิจกรรมทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในทาง ปฏิบัติ ที่ เปิดโอกาสให้ ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม ทางการเมืองทั้งทางตรงและ ทางอ้อม และที่สำคัญต้อง ควบคู่ไปกับการสร้างวัฒนธรรม ทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม โดยที่ มิใช่ วัฒนธรรมทาง การเมืองแบบคับแคบผสมการ	ประชาชนอังกฤษทุกคน สามารถในการมีส่วนร่วมใน กระบวนการทางการเมือง และ เข้าไปสู่ระบบการเลือกตั้งเพื่อ การตัดสินใจทางการเมือง ระบบรัฐสภาอังกฤษมี สภาสูง (ฝ่ายนิติบัญญัติ) และสภาล่าง (ฝ่ายรัฐบาล) ได้ทำหน้าที่ สอดคล้องประสานกันไปด้วย ความเข้าใจตรงกันของทุกฝ่าย ในทางแนวปฏิบัติ ซึ่งทุกฝ่าย ต่างยอมรับถึงฐานะอำนาจของ

ประเด็นเปรียบเทียบ	ไทย	อังกฤษ
	มีส่วนร่วมของความเป็นระบอบประชาธิปไตย นักการเมืองต้องระมัดระวังถึงการใช้สิทธิหรือการตัดสินใจ ทั้งในการพิจารณาหรือคัดเลือกบุคคลผู้เข้าดำรงตำแหน่งทางการเมืองเพื่อให้ทำหน้าที่ในนามตัวแทนของประชาชน โดยเฉพาะการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งและการลงประชามติในเรื่องต่าง ๆ ในรัฐสภา	รัฐบาลที่เกิดจากผลการเลือกตั้งตัดสิน แสดงถึงความต้องการของประชาชนที่กำหนดให้พรรคใดพรรคหนึ่งที่ได้รับเสียงข้างมากนั้นเป็นผู้บริหารประเทศ การยอมรับข้อตกลงร่วมกันในทางการเมือง เรียกว่า “สัญญาสุภาพบุรุษ” ซึ่งต้องไม่ใช่หลังปกครอง ต้องใช้กฎหมายปกครอง และต้องเคารพกฎหมาย
2. ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของระบบการเมือง	ไทยมีโครงสร้างทางการเมืองที่เอื้ออำนวยต่อการเป็นประชาธิปไตย หากแต่ปัญหายังอยู่ที่การปรับกระบวนการทางการเมืองให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การกระจายอำนาจคืนสู่ภาคประชาชนอย่างเป็นรูปธรรมเน้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองภาคประชาชน มีเวทีรับฟังในการร่วมแสดงความคิดเห็นและการแสดงออกถึงความต้องการทางการเมืองภาคประชาชน เป็นต้น	ระบบการเมืองของอังกฤษสังคมได้ยอมรับการปกครองที่ถูกต้องตามกฎหมาย มีความชอบธรรมของสถาบันทางการเมือง และไม่ยินยอมนำความรุนแรงมาใช้ในทางการเมือง เห็นได้จากการมีความสมดุลระหว่างอำนาจหน้าที่และความเป็นอิสระโดยรัฐบาลที่มีความเข้มแข็ง โดยสามารถดำเนินงานในด้านการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ภายใต้การตรวจสอบของรัฐสภา จึงทำให้กลไกทางการเมืองของอังกฤษมีความเข้มแข็ง

ประเด็นเปรียบเทียบ	ไทย	อังกฤษ
3. เสถียรภาพของระบบการเมือง	การเมืองไทยนั้นได้เกิดการเปลี่ยนผ่านมาโดยตลอด มีการปฏิวัติ การรัฐประหาร และการกบฏ หลายครั้ง ย่อมส่งผลต่อสถาบันทางการเมืองไทยตลอดมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นสาเหตุให้มีการฉีกรัฐธรรมนูญและล้มรัฐสภาไปพร้อมกัน อีกทั้งฝ่ายบริหารหรือรัฐบาลเองก็มาจากการรัฐประหาร อยู่ภายใต้อิทธิพล ที่เรียกว่า “นักธุรกิจการเมือง” หรือ “กลุ่มทุนการเมือง” ที่เข้ามาใช้พื้นที่รัฐสภาเป็นทางผ่านสู่ธุรกิจ ในการใช้กฎหมายทางการเมืองก่อผลประโยชน์จากอำนาจที่มีอยู่ทำให้รัฐสภาเองขาดความมีเสถียรภาพและความมั่นคง	การเมืองของอังกฤษมีเสถียรภาพได้ ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการสร้างวัฒนธรรมประชาธิปไตย โดยที่ประชาชนมีส่วนร่วมและยึดเป็นแนวทางปฏิบัติในวิถีชีวิตเห็นได้จากอังกฤษเองมีสมาชิกรัฐสภาและพรรคการเมืองที่มีจิตสำนึกประชาธิปไตยสูง ซึ่งแสดงบทบาทในการทำหน้าที่เป็นสถาบันตัวแทนของประชาชนเป็นอย่างมาก เสียงของฝ่ายค้านในรัฐสภาจะมีพลังที่จะควบคุมให้รัฐบาล ต้องระมัดระวังในการรักษาคะแนนเสียงของตน และฝ่ายรัฐบาลจะทบทวนและควบคุมการทำงานของคณะรัฐมนตรีตลอดเวลา

สามารถสรุปเป็นแผนภาพองค์ความรู้ได้ ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

ที่มา: สังเคราะห์โดยผู้เขียน

บทสรุป

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีในการศึกษาเปรียบเทียบการเมืองการปกครองระหว่างไทยกับอังกฤษ เพื่อเป็นแนวทางในการเปรียบเทียบการเมืองการปกครองระหว่างไทยกับอังกฤษ ทำให้ทราบว่า 1) ความเป็นสถาบันทางการเมืองของรัฐสภา ได้แก่ 1.1) การมีอิสระต่อการปฏิบัติงาน รัฐสภาไทยยังขาดความเป็นอิสระในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของฝ่ายนักการเมือง ซึ่งกลไกของพรรคสามารถควบคุมการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของนักการเมืองได้ รวมถึงการแทรกแซงหรือการแทรกซึมในกระบวนการตัดสินใจในระดับวุฒิสภา รัฐสภาของอังกฤษมีความเป็นอิสระโดยเด็ดขาดและสูงสุด ซึ่งจะจำกัด “อำนาจอธิปไตย” ไว้ในขอบเขตของกฎหมายที่จะกำเนิดจากรัฐสภา รัฐสภามีอำนาจมากกว่าทั้งฝ่ายบริหารและฝ่ายตุลาการ 1.2) การมีการตรวจสอบและการถ่วงดุลอำนาจ ไทยมี “คณะกรรมการการเลือกตั้ง” มีบทบาทหน้าที่ มีอำนาจตรวจสอบที่ยังไม่ชัดเจน และขาดสภาพคล่องในการปฏิบัติหน้าที่ อังกฤษมี “คณะกรรมการการเลือกตั้ง” ในการช่วยจัดทำร่างพระราชบัญญัติและพิจารณากฎหมายในทุกด้านของประเทศ รวมถึงการติดตามการทำงานและตรวจสอบนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล 1.3) การมีความรับผิดชอบต่อประชาชน ในการเลือกตั้งครั้งล่าสุดที่มีพรรคการเมืองเป็นพรรคน้องใหม่และได้คะแนนสูงสุคนำพรรคร่วมรัฐบาล แต่ไม่สามารถที่จะเป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาลได้ ซึ่งตามระบอบประชาธิปไตย “ยึดหลักเสียงข้างมาก เคารพเสียงส่วนน้อย” เรียกว่า

เป็นการที่ไม่เคารพเสียงของประชาชน อังกฤษมีขนบธรรมเนียมหรือหลักปฏิบัติที่สำคัญร่วมกันของประชาชน เรียกว่า “หลักนิติธรรม” (Rule of law) เป็นข้อตกลงร่วมกันเพื่อความเป็นปึกแผ่นทางการเมืองและไม่ให้เกิดความผิดพลาด และ 2) การพัฒนาทางการเมือง ได้แก่ 2.1) ความชอบธรรมของระบบการเมือง ไทยยังขาดการสร้างกลไกที่มีมาตรฐานในการขับเคลื่อนกิจกรรมทางการเมือง ในทางปฏิบัติที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งทางตรงและทางอ้อม อังกฤษประชาชนทุกคนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง และเข้าไปสู่ระบบการเลือกตั้งเพื่อการตัดสินใจทางการเมือง ซึ่งกำหนดให้พรรคใดพรรคหนึ่งที่ได้รับเสียงข้างมากนั้นเป็นผู้บริหารประเทศ 2.2) ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของระบบการเมือง ไทยมีโครงสร้างทางการเมืองที่เอื้ออำนวยต่อการเป็นประชาธิปไตย ควรมีการกระจายอำนาจคืนสู่ประชาชนให้เป็นรูปธรรม เน้นการมีส่วนร่วมทางการเมือง มีเวทีรับฟังในการร่วมแสดงความคิดเห็นและการแสดงออกทางการเมืองภาคประชาชน สังคมอังกฤษยอมรับการปกครองที่ถูกต้องตามกฎหมาย มีความชอบธรรมและไม่นิยมนำความรุนแรงมาใช้ในทางการเมือง จึงทำให้กลไกทางการเมืองของอังกฤษมีความเข้มแข็ง 2.3) เสถียรภาพของระบบการเมือง ไทยได้เกิดการเปลี่ยนผ่านมาโดยตลอด มีการปฏิวัติ การรัฐประหาร และการกบฏ ส่งผลต่อสถาบันทางการเมือง มีการฉีกรัฐธรรมนูญและล้มรัฐสภาไปพร้อมกัน รัฐสภาเป็นทางผ่านสู่ธุรกิจในการใช้กฎหมายทางการเมืองก่อผลประโยชน์ทำให้รัฐสภาเองขาดความมีเสถียรภาพและความมั่นคง อังกฤษมีเสถียรภาพได้ ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการสร้างวัฒนธรรมประชาธิปไตย โดยที่ประชาชนมีส่วนร่วมและยึดเป็นแนวทางปฏิบัติในวิถีชีวิต เห็นได้จากอังกฤษมีสมาชิกรัฐสภาและพรรคการเมืองที่มีจิตสำนึกประชาธิปไตยสูง

เอกสารอ้างอิง

- กิตติพัฒน์ สุวรรณศิริเมธี. (2550). เอกสารประกอบวิชาปรัชญาการเมืองตะวันตก. สืบค้นเมื่อ 28 มกราคม 2567 จาก <https://www.mcu.ac.th/article/detail/14242>.
- จิรากิตต์ แสงสี. (2563). ลักษณะพื้นฐานของการปกครองระบบรัฐสภา: ศึกษาเปรียบเทียบระบบรัฐสภาใน อังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน ญี่ปุ่น และไทย. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ สาขา กฎหมายมหาชน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2538). การปฏิรูปทางการเมือง. กรุงเทพฯ: สถาบันนโยบายศึกษา.
- ชาญชัย จิตรเหล้าอาพร. (2557). ความเป็นสถาบันทางการเมืองของรัฐสภาไทย. วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา. 3(1), 33-44.
- ณัชชาภัทร อุ่นตรงจิต. (2564). รัฐศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 17. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ. (2546). ชุดโครงการวิจัยการติดตามและประเมินผลบังคับใช้รัฐธรรมนูญ เรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนและความคิดเห็นต่อการทำงานของรัฐบาลและองค์กรอิสระ. นนทบุรี: สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน.

- ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์. (2545). หน่วยที่ 15 แนวทางการพัฒนาการเมืองไทย. เอกสารการสอนชุดวิชาสถาบันและกระบวนการทางการเมืองไทย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ประภาศรี ฤกษ์อุดมสิน. (2559). อำนาจหน้าที่และคุณสมบัติของวุฒิสภาตามหลักประชาธิปไตยที่เหมาะสมกับประเทศไทย. นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พรชัย เลื่อนฉวี. (2550). กฎหมายรัฐธรรมนูญและสถาบันการเมือง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- พรสันต์ เลี้ยงบุญเลิศชัย. (2565). สรุปการสัมมนา โครงการรัฐธรรมนูญเปรียบเทียบ ตอนที่ 3 รัฐธรรมนูญอังกฤษ: โครงสร้างที่มา หลักการสำคัญและความเป็นพลวัต. กรุงเทพฯ: สำนักนวัตกรรมเพื่อประชาธิปไตย สถาบันพระปกเกล้า.
- ภูมิ มูลศิลป์. (2564). บทบาทอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาในระบบสภาคู่กับประสิทธิผลในการเสริมสร้างเสถียรภาพทางการเมืองและการพัฒนาประชาธิปไตยไทย. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์. 10(3), 306-318.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชารัฐศาสตร์. (2553). เอกสารการสอนชุดวิชาสถาบันและกระบวนการทางการเมืองไทย. พิมพ์ครั้งที่ 19. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- รัฐสภาไทย. (2560). หน้าที่และอำนาจของรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2566, จาก <https://web.parliament.go.th/view/7/อำนาจหน้าที่รัฐสภาTH-TH>.
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2566). การพัฒนาการเมือง. สืบค้นเมื่อ 11 ตุลาคม 2566, จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/การพัฒนาการเมือง>.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2555). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550: การศึกษาการบังคับใช้. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการ.
- อมร รัชสาสัย และคณะ. (2539). ประชาธิปไตย: อุดมการณ์ หลักการ และแบบอย่างการปกครองหลายประเทศ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรณิษฐ์ รุ่งธิพานนท์. (2561). รัฐสภาราชาอาณาจักร: สภาสามัญ สภาขุนนาง. กรุงเทพฯ: หน่วยงานสนับสนุนสำนักวิชาการสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- อรรถสิทธิ์ เมืองอินทร์. (2558). การเมืองการปกครองเปรียบเทียบ. สืบค้นเมื่อ 8 ตุลาคม 2566, จาก http://www.clm.up.ac.th/doc/ebook_001.pdf.

- Axford, B., Browning, G.K., Huggins, R., Rosamond, B., Grant, A. & Turner, J. (2002). **Politics: An Introduction**. London and New York: Routledge.
- Beetham, D. (2007). **Parliament and Democracy in the Twenty-First century**. Switzerland: Inter-Parliamentary Union.
- Dell, G.H., & Carol, L. (1967). **Comparative Government and Politics**. New York: Dodd. Mead & Company, Inc.
- Huntington, S.P. (1963). **Political Order in Changing Societies**, Conn.: Vale University Press.
- Lucian, W.P. (1966). **Aspects al Political Development**. Boston: Little, Brown.
- Mill, J.S. (1991). **On Liberty**. In J. S. Mill on Liberty in Focus. Edited by John Gray and G. W. Smith. London: Routledge.
- Roy, C.M. (1955). **The Study of Comparative Government**. New York. Doubleday & Company, Inc.

การส่งเสริมการเรียนรู้และอนุรักษ์นาฏศิลป์ไทยสำหรับเยาวชน Promoting Learning and Preserving Thai Classical Dance for Youth

กานท์ธิดา พึ่งโพธิ์

นักวิชาการอิสระ

Kanthida Peungpo

Independent academic

Email: kanthidaaeiy@gmail.com

วันที่รับบทความ: 20 เมษายน 2567; วันที่แก้ไขบทความ 22 เมษายน 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 24 เมษายน 2567

Received: April 20, 2024; Revised: April 22, 2024; Accepted: April 24, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิชาการฉบับนี้ผู้เขียนต้องการอธิบายถึงนาฏศิลป์ไทยที่มีความหลากหลายและสืบทอดมาตั้งแต่อดีตที่ยาวนาน ผู้เขียนจึงอยากวิเคราะห์ถึงนาฏศิลป์ไทยกับการส่งเสริมนาฏศิลป์ไทยให้กับเยาวชน ควบคู่กันนี้การรับรู้ความสำคัญของนาฏศิลป์ไทย นาฏศิลป์ไทยในปัจจุบันเผชิญกับหลายปัญหาที่อาจทำให้กระบวนการนี้มีความเชื่อมั่นลดลง เช่น การขาดแรงจูงใจและความสนใจ การขาดทรัพยากรการศึกษา การแข่งขันจากสื่ออื่น ดังนั้น จึงขอเสนอแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้และอนุรักษ์นาฏศิลป์ไทย ประกอบด้วย การสร้างโอกาสในการเรียนรู้ที่หลากหลาย การสนับสนุนการเรียนรู้แบบปฏิสัมพันธ์ การสร้างพื้นที่เรียนรู้ที่เหมาะสม การส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านสื่อออนไลน์ การสร้างความร่วมมือกับชุมชน โดยสร้างพื้นที่ให้เยาวชนได้เรียนรู้และร่วมสร้างผลงานที่เป็นเอกลักษณ์ในด้านนาฏศิลป์ไทยได้อย่างเต็มที่ ซึ่งเท่ากับว่าเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชาติด้านนาฏศิลป์นี้ให้คงอยู่คู่ชาติไทยอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การส่งเสริมการเรียนรู้; การอนุรักษ์; นาฏศิลป์ไทย

Abstract

In this academic article, the author wants to explain that Thai dance is diverse and has been passed down since a long time ago. The author therefore wants to analyze Thai dance and the promotion of Thai dance to youth should focus on recognizing the importance of Thai dance. Thai dance today faces a number of problems that can make the process less reliable, such as a lack of motivation and interest. lack of educational resources competition from other media. Therefore, we would like to present guidelines for promoting learning and preserving Thai dance, including creating diverse learning opportunities, Supporting interactive learning Creating an appropriate learning space Promoting learning through online media

Creating cooperation with the community By creating a space for youth to fully learn and create unique works in the field of Thai dance, This is equivalent to preserving the national culture of this dance to remain with the Thai nation sustainably.

Keywords: Promoting learning; conservation; Thai dance

บทนำ

นาฏศิลป์ไทยมีความหลากหลายและสืบทอดมาตั้งแต่อดีตที่ยาวนาน และที่สำคัญนาฏศิลป์ไทยคืออัตลักษณ์ที่บ่งบอกถึงความเป็นไทยที่เราทุกคนควรจะต้องเรียนรู้ สืบสาน อนุรักษ์ให้คงอยู่คู่คนไทยและเมืองไทยตลอดไปรวมทั้งสร้างเสถียรภาพ โดยเฉพาะการส่งเสริมนาฏศิลป์ไทยให้กับเยาวชนได้รับรู้ถึงความสำคัญของนาฏศิลป์ไทย เพราะการเรียนรู้ถึงความสำคัญของนาฏศิลป์ไทยเป็นเรื่องสำคัญที่ช่วยให้เยาวชนเข้าใจถึงองค์ประกอบทางวัฒนธรรมและเชื่อว่าเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างเสริมความเข้าใจและความเชื่อมโยงเกี่ยวกับสถาบันและสังคมไทย การสร้างโอกาสในการเรียนรู้และร่วมสร้างโอกาสให้เยาวชนได้มีโอกาสที่จะศึกษาและเรียนรู้เกี่ยวกับนาฏศิลป์ไทยผ่านการเข้าถึงวัสดุการเรียนรู้ที่หลากหลาย และการสนับสนุนให้เยาวชนมีส่วนร่วมในกระบวนการสร้างผลงานศิลปะเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่มีคุณค่ากับศิลปินและวัฒนธรรมไทย ดังนั้น นาฏศิลป์ไทยจึงถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ซึ่งสืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่นและบูรณาการเข้ากับระบบการศึกษาในประเทศไทย (Ladawan, Chutimakul., et al. (2018); Yootthapong, Tongpaeng., et al. (2018)) หลากหลายงานวิจัยระบุว่าเทคโนโลยีสามารถส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ นาฏศิลป์ไทย ปรับปรุงการมีส่วนร่วมและแรงจูงใจของนักเรียน (Yootthapong, Tongpaeng., et al., 2018) นอกจากนี้ การศึกษายังเน้นย้ำถึงความสำคัญของนาฏศิลป์ไทยในการส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีทางร่างกาย เช่น การฝึกเดินท่าทางสง่างามและโปรแกรมสนับสนุนที่ได้รับการพิสูจน์ว่ามีประสิทธิภาพในการยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในประเทศไทย (วรินทร์, กฤตยาเกียรติ, 2012 : 14) นอกจากนี้ การพัฒนาเครื่องมือ เช่น ระบบการฝึกนาฏศิลป์ไทยซึ่งใช้เซ็นเซอร์จับความเคลื่อนไหวเพื่อแก้ไขการเคลื่อนไหวของร่างกาย แสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นในการรักษาและปรับปรุงรูปแบบศิลปะ (Kwanrutai, Sampoon., et al., 2019). โดยรวมแล้วนาฏศิลป์ไทยไม่เพียงแต่สื่อถึงมีคุณค่าทางวัฒนธรรมเท่านั้น แต่ยังมีส่วนที่ส่งผลดีต่อสุขภาพกาย ความอยู่ดีมีสุขทางสังคม และการพัฒนาการศึกษาในสังคมไทยอีกด้วย

อีกประการหนึ่งที่จะทำให้เกิดผลทางการปฏิบัติต่อการส่งเสริมการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยนั้นคือ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและส่งเสริมให้เยาวชนมีความสนใจและกล้าที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับนาฏศิลป์ไทย ไม่ว่าจะเป็นการสร้างพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการศึกษาอย่างเช่นพิพิธภัณฑ์ หรือการสนับสนุนกิจกรรมทางศิลปะในสถาบันการศึกษา ดังนั้น การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการศึกษาศิลปะพื้นบ้านเกี่ยวข้องกับการตระหนักถึง

รูปแบบที่หลากหลายและความสำคัญทางวัฒนธรรมของทรัพยากรศิลปะพื้นบ้าน สภาพแวดล้อมของศิลปะพื้นบ้าน เช่น The Watts Towers และ Paradise Garden จัดแสดงศิลปะพื้นบ้านอย่างเป็นระบบและสม่ำเสมอ (Zhai, Wei. 2019) การทำความเข้าใจประเด็นทางสังคมและสุนทรียศาสตร์เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ศิลปะอเมริกันผิวดำเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการชื่นชมคุณค่าทางวัฒนธรรมของศิลปะพื้นบ้าน (Rena, Virginia, Minar. 1994) การสำรวจคอลเลกชันต่างๆ เช่น Girard Collection นำเสนอการศึกษาศิลปะพื้นบ้านในวงกว้าง โดยเน้นการผสมผสานระหว่างความสวยงามและการใช้งานในชิ้นงานศิลปะพื้นบ้าน (Eugene, W., Metcalf. 1983). ด้วยการบูรณาการทรัพยากรศิลปะพื้นบ้านเข้ากับการศึกษาศิลปะ วิทยาลัยและมหาวิทยาลัยสามารถเพิ่มแรงจูงใจทางจิตวิญญาณใหม่ๆ ขยายวิสัยทัศน์ทางศิลปะของนักเรียน และมีส่วนช่วยในการสืบทอดวัฒนธรรมและความคิดสร้างสรรค์ (Henry, Glassie., Michel, Monteaux. 1989) การใช้แนวทางเชิงพหุวัฒนธรรมในการศึกษาศิลปะพื้นบ้านสามารถประสานมุมมองของโวหารและสังคมวัฒนธรรมได้ โดยนำเสนอมุมมองใหม่ในการวิเคราะห์ศิลปะพื้นบ้าน (Simon, J., Bronner, 1981)

สำหรับบทความทางวิชาการฉบับนี้ ผู้เขียนในฐานะที่มีความรักและศรัทธาในวัฒนธรรมไทยที่เป็นนาฏศิลป์อยู่มาเป็นระยะเวลาพอสมควรจึงอยากวิเคราะห์ถึงนาฏศิลป์ไทยกับการส่งเสริมนาฏศิลป์ไทยให้กับเยาวชนควรมุ่งเน้นที่การรับรู้ความสำคัญของนาฏศิลป์ไทย การสร้างโอกาสในการเรียนรู้และร่วมสร้างและการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมนาฏศิลป์ไทยอย่างเหมาะสมและเข้าใจได้เสมอภายในสังคมและสถาบันการศึกษาของเรา อันจะส่งผลต่อการกระตุ้นให้เยาวชนของชาติได้หันมาสนใจนาฏศิลป์ไทยมากยิ่งขึ้น ตลอดทั้งบทความนี้จะสื่อถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มองเห็นช่องทางการส่งเสริมนาฏศิลป์ของไทยให้ได้รับการยอมรับในสังคมแห่งอนาคต ในอันที่รักษา สืบสานศิลปะวัฒนธรรมไทยด้านนี้ได้อยู่คู่เมืองไทยตลอดไปอย่างยั่งยืนและมั่นคง

แนวคิดเกี่ยวกับนาฏศิลป์ไทย

แนวคิดเกี่ยวกับนาฏศิลป์ไทยในยุคปัจจุบันเป็นเรื่องที่น่าสนใจอย่างยิ่ง เพราะมีการผสมผสานระหว่างสืบทอดวัฒนธรรมที่เก่าแก่และการนำเทคโนโลยีและสิ่งที่ทันสมัยมาใช้ร่วมกันอย่างมีความสามารถ รายละเอียดที่ผู้เขียนจะนำเสนอมีดังต่อไปนี้

ความหมายของนาฏศิลป์ไทย

สำหรับเรื่องนี้ได้มีนักวิชาการได้ให้คำนิยามไว้หลากหลายท่าน ซึ่งผู้เขียนจะนำเสนอไว้ดังนี้

นาฏศิลป์ หมายถึง ศิลปะการฟ้อนรำหรือความรู้แบบแผนของการฟ้อนรำเป็นสิ่งที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นด้วยความประณีตงดงาม ให้ความบันเทิงอันไพเราะน่ายาม และความรู้สึกของผู้ชมให้คล้อยตามศิลปะประเภทนี้ ต้องอาศัยการบรรเลง ดนตรี และการขับร้องเข้าร่วมด้วยเพื่อส่งเสริมให้เกิดคุณค่ายิ่งขึ้น หรือเรียกว่า ศิลปะของการร้องรำทำเพลง การศึกษานาฏศิลป์ เป็นการศึกษาวัฒนธรรมแขนงหนึ่งนาฏศิลป์เป็น

ส่วนหนึ่งของศิลปะสาขาจิตรศิลป์ อันประกอบด้วย จิตรกรรม สถาปัตยกรรม วรรณคดี ดนตรี และนาฏศิลป์ นาฏศิลป์นอกจากจะแสดงความเป็นอารยะของประเทศแล้วยังเป็นเสมือนแหล่งรวมศิลปะและการแสดงหลายรูปแบบเข้าด้วยกันโดยมีมนุษย์เป็นศูนย์กลาง ในการที่จะสร้างสรรค์ อนุรักษ์และถ่ายทอดสืบต่อไป นาฏศิลป์ไทยเป็นศิลปะการแสดงประจำชาติเป็นสมบัติของชาติที่มีคุณค่าสูงเป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่บรรพบุรุษได้สร้างสรรค์ไว้และได้รับการถ่ายทอดสืบต่อกันมาอย่างต่อเนื่องทั้งยังเป็นแบบแผนที่ยึดถือปฏิบัติแสดงถึงความ เป็นเอกลักษณ์ของชาติสืบทอดตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันการแสดงนาฏศิลป์เป็นการแสดงที่ใช้ท่ารำประกอบ เพื่อสื่อให้ผู้ชมเข้าใจเรื่องราวของการแสดงให้ได้รับความเพลิดเพลินมีความสุขที่ได้ชมได้ฟังเป็นการแสดงที่มีความวิจิตรงดงามมีลีลาอ่อนช้อยตามแบบอย่างไทยทำให้เป็นที่ชื่นชอบของผู้ชม ความประณีตงดงามใน ศิลปวัฒนธรรมแขนงนี้คนไทยทุกคนควรจะตระหนัก เห็นคุณค่า ร่วมกันอนุรักษ์สืบทอดสืบสานและร่วม ส่งเสริมเพื่อให้ศิลปะการแสดงนาฏศิลป์ไทยคงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป นอกจากนี้ความหมายของ “นาฏศิลป์ไทย” คำว่า “นาฏศิลป์” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 มีความหมายว่า ศิลปะแห่งการ ละคร หรือการฟ้อนรำ ประทีน พวงสาธิต, (2514 : 1) กล่าวไว้ว่า นาฏศิลป์ หมายถึง การร้องรำทำเพลงการให้ ความบันเทิงใจอันร่วมด้วยความโน้มเอียงของอารมณ์และความรู้สึกส่วนสำคัญส่วนใหญ่ของนาฏศิลป์ อยู่ในการ ละครหากแต่ศิลปะประเภทนี้จำต้องอาศัยดนตรี และขับร้องเข้าร่วมด้วยเพื่อเป็นการส่งเสริมให้เกิดคุณค่าใน ศิลปะยิ่งขึ้นตามสภาพหรือตามอารมณ์ต่างๆกัน สุดแต่จะมุ่งหมาย นอกจากนี้ยังต้องถือเอาความหมายการร้อง การบรรเลงเข้าร่วมด้วย ธนิต อยู่โพธิ์, (2516 : 1) ได้กล่าวว่า นาฏศิลป์ หมายถึง การฟ้อนรำ จาตุรงค์ มนตรี ศาสตร์, (2517 : 1) กล่าวไว้ว่า คำว่า “นาฏศิลป์” เป็นคำสมาส แยกได้เป็น 2 คำ คือ นาฏ และศิลป์ นาฏ หมายถึง การฟ้อนรำ ศิลป์ ได้แก่งานที่มนุษย์สร้างขึ้นมา ในเมื่อธรรมชาติไม่สามารถอำนวยให้แต่ต้องสร้างให้ ประณีต ดึงดูด และสำเร็จสมบูรณ์ ศิลปะเกิดขึ้นด้วยทักษะ คือความชำนาญในการปฏิบัติ ซึ่งพอจะประมวล ความได้ว่านาฏศิลป์ หมายถึงการฟ้อนรำที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นในเมื่อธรรมชาติไม่อำนวยให้ แต่ต้องประณีต ลึกซึ้งตรงตาจริงใจทั้งเพียบพร้อมไปด้วยความวิจิตรบรรจงอันละเอียดอ่อนและปฏิบัติให้สมบูรณ์ได้โดยเกิดจาก ความชำนาญถือเอาความหมายของการร้องและการบรรเลงเข้าร่วมด้วย พาณี สีสวย, (2523 : 6-7) ได้ กล่าวถึงคำว่า นาฏศิลป์ หมายถึง ศิลปะในการฟ้อนรำ หรือความรู้แบบแผนของการฟ้อนรำเป็นสิ่งที่มนุษย์ ประดิษฐ์ขึ้นด้วยความประณีตงดงาม มีแบบแผนให้ความบันเทิงอันโน้มน้าวอารมณ์ และความรู้สึกของผู้ชมให้ คล้อยตามศิลปะประเภทนี้ต้องอาศัย การบรรเลงดนตรีและการขับร้องเข้าร่วมด้วย อมรา กล้าเจริญ, (2526 : 3) ได้กล่าวถึง คำว่า นาฏศิลป์ หมายถึง การฟ้อนรำที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นจากธรรมชาติด้วยความประณีตอัน ลึกซึ้งเพียบพร้อมไปด้วยความวิจิตรบรรจง อันละเอียดอ่อนนอกจากหมายถึงการฟ้อนรำ ระบำ รำ เต้นแล้วยัง หมายถึงการร้อง และการบรรเลง ราณี ชัยสงคราม, (2544 : 39) กล่าวไว้ว่า นาฏศิลป์ หมายถึง การร้องรำทำ เพลงการให้ความบันเทิงใจด้วยความโน้มเอียงของอารมณ์และความรู้สึกส่วนสำคัญส่วนใหญ่ของนาฏศิลป์อยู่ที่ การละครเป็นเอกหากแต่นาฏศิลป์นั้นจะต้องอาศัยดนตรีและการขับร้องเข้าร่วมด้วย

ที่มาของนาฏศิลป์ไทย การแสดงละครพ็อน รำ ระเบ้า เต็น เป็นศิลปะที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นมาตั้งแต่ มนุษย์เริ่มอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนมีวิวัฒนาการและการพัฒนาการเป็นลำดับอย่างต่อเนื่องที่ไปสู่การละเล่นร้องรำ ทำเพลงแล้วมาเป็นการแสดงที่เล่นเป็นเรื่องเป็นราวที่มาของการแสดงเหล่านี้ได้มีผู้สันนิษฐานถึงมูลเหตุของ ที่มาไว้หลายประการ ซึ่งอาจประมวลได้ดังนี้ 1. เกิดจากการเลียนแบบธรรมชาติโดยเฉพาะการเคลื่อนไหว อิริยาบถตามธรรมชาติของมนุษย์ เช่น แขน ขา หน้าตาหรือการแสดงความรู้สึก อารมณ์ต่างๆของมนุษย์ที่ แสดงออกมาในกิริยาอาการต่างๆ เช่น ความโกรธ ความรัก โศกเศร้าเสียใจ มนุษย์ได้ใช้ลักษณะท่าทางต่างๆ เหล่านี้ในการสื่อความหมายและนำมาดัดแปลงให้นุ่มนวลน่าดูชัดเจนไปกว่าธรรมชาติจนเกิดเป็นศิลปะการ พ็อนรำขึ้นและใช้เป็นการแสดงโดยมีวิวัฒนาการมาเป็นลำดับจนกระทั่งเกิดเป็นท่าทาง การรำรำที่งดงามที่ เป็นพื้นฐานของการพ็อนรำทางนาฏศิลป์ เรียกว่าภาษาท่าทางนาฏศิลป์, 2. เกิดจากการมนุษย์คิดประดิษฐ์ เครื่องบันเทิงใจเมื่อหยุดพักจากภารกิจประจำวันเป็นการผ่อนคลายความเหน็ดเหนื่อยโดยเริ่มจากการเล่าเรื่อง ต่างๆ สู้กันฟังเช่น นิทาน นิยายต่อมาได้มีวิวัฒนาการโดยนำเอาดนตรีมาประกอบการเล่าเรื่องเหล่านั้นเรียกว่า การขับเสภา ภายหลังมีการประดิษฐ์ท่าทางต่างๆและมีการพัฒนารูปแบบไปเป็นการรำรำจนถึงขั้นการแสดง เป็นเรื่องราว, 3. เกิดจากการละเล่นเลียนแบบของมนุษย์ที่มักหาความสนุกสนานเพลิดเพลินจากการเลียนแบบ แม้เรื่องราวของ ตนเอง เช่นเลียนแบบท่าทางของพ่อ แม่ ครู ผู้ใหญ่หรือเลียนแบบธรรมชาติสิ่งแวดลอมต่างๆ

นาฏศิลป์ไทย เป็นศิลปะการแสดงอันงดงามบ่งบอกถึงเอกลักษณ์ประจำชาติที่เป็นมรดกตกทอดมา ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งศิลปะทุกแขนงล้วนมีกำเนิดมาจากธรรมชาติทั้งสิ้น การพ็อนรำมีการเคลื่อนไหว อวัยวะต่าง ๆ เช่น แขน ขา เอว ไหล่และศีรษะ โดยมีพื้นฐานมาจากท่าทางตามธรรมชาติของมนุษย์ แล้วนำมา ประดิษฐ์เป็นท่ารำที่มีความอ่อนช้อย งดงามและประณีตเป็นศิลปะที่เกี่ยวข้องกับภาษาท่าทางและดนตรี หล่อ หลอมประมวลสิ่งที่ดีงามที่เกี่ยวข้องกับกาย วาจา และใจอันเป็นสิ่งสำคัญที่สุดของการแสดงออกถึงความเป็น มนุษย์ ที่แตกต่างไปจากสัตว์ชนิดต่าง ๆ ในโลกทั้งหลาย วิถีชีวิตไทยตั้งแต่โบราณกาลเป็นวิถีชีวิตที่ ประกอบด้วยดนตรีและนาฏศิลป์ไทยเพื่อความบันเทิงเป็นพื้นฐานเมื่อบ้านเมืองมีความร่มเย็นสงบสุข มีความ มั่นคงเป็นปึกแผ่น สุขความเจริญรุ่งเรืองก็ตามมาในช่วงเวลาที่นี้ น่าจะมีการละครหรือการแสดง นาฏศิลป์เกิดขึ้นสมัยสุโขทัยมีหลักฐานที่สำคัญจากหลักศิลาจารึกปรากฏว่า “ระเบ้าเต็นเล่นทุกวัน” อาจ สันนิษฐานได้ว่าในสมัยสุโขทัยนี้อาจมีระเบ้าเกิดขึ้น แต่คำว่าละครยังไม่มีปรากฏอีกเช่นกัน สมัยสุโขทัยมี วัฒนธรรมของอินเดียแพร่หลายเข้ามามากมาย โดยเฉพาะศิลปะด้านการพ็อนรำ อินเดียเป็นชาติที่มีความ เจริญมาก่อน อิทธิพลด้านวัฒนธรรมจึงแพร่หลายไปทั่วชมพูทวีป การพ็อนรำของอินเดียมีหลักฐานตำรามาแต่ โบราณ เรียกว่า “นาฏยศาสตร์” สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงบันทึกไว้ในหนังสือตำราพ็อนรำว่า ประเพณีการพ็อนรำจะเป็นแต่สำหรับฝึกหัดพวกที่ประกอบการหาเลี้ยงด้วย เช่น โขนละครเท่านั้นหาไม่ได้ แต่ เดิมมาย่อมเป็นประเพณีสำหรับบุคคลทุกชั้นบรรดาศักดิ์และมีที่ใช้ไปจนถึงการยุทธ์และการพิธีต่าง ๆ หลาย อย่าง (ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา, (2510 : 1)

จึงสรุปได้ว่า นาฏศิลป์ หมายถึง ศิลปะที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นมาตั้งแต่มนุษย์เริ่มอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนมีวิวัฒนาการและการพัฒนาการเป็นลำดับอย่างต่อเนื่องที่ไปสู่การละเล่นร้องรำทำเพลงแล้วมาเป็นการแสดงที่เล่นเป็นเรื่องเป็นราว ในที่นี้ ผู้เขียนขอนำเสนอ นาฏศิลป์ ที่เป็นศิลปะการฟ้อนรำหรือความรู้แบบแผนของการฟ้อนรำเป็นสิ่งที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นด้วยความประณีตงดงาม ให้ความบันเทิงอันน่ายินดีอารมณ์และความรู้สึกของผู้ชม เป็นศิลปะการแสดงอันงดงามบ่งบอกถึงเอกลักษณ์ประจำชาติที่เป็นมรดกตกทอดมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งศิลปะทุกแขนงล้วนมีกำเนิดมาจากธรรมชาติทั้งสิ้น การฟ้อนรำมีการเคลื่อนไหวอวัยวะต่าง ๆ เช่น แขน ขา เอว ไหล่ และศีรษะ โดยมีพื้นฐานมาจากท่าทางตามธรรมชาติของมนุษย์ แล้วนำมาประดิษฐ์เป็นท่ารำที่มีความอ่อนช้อย งดงามและประณีตอันเกี่ยวข้องกับภาษาท่าทางและดนตรี หล่อหลอมประมวลสิ่งที่ดึงดูดที่เกี่ยวกับกาย วาจา และใจอันเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดของการแสดงออกถึงความเป็นมนุษย์ ที่แตกต่างไปจากสัตว์ชนิดต่าง ๆ

นอกจากที่อธิบายมาข้างต้นผู้เขียนจึงเชื่อว่า วัฒนธรรมไทยที่เรียกว่านาฏศิลป์นี้สามารถดำรงอยู่คู่กับชาติไทยมาได้เป็นระยะเวลาที่ยาวนานนั้นมีแนวคิดที่เกี่ยวข้องจากกระบวนการดังต่อไปนี้

1. การผสมผสานระหว่างที่มาและปัจจุบัน นาฏศิลป์ไทยในยุคปัจจุบันได้รับการพัฒนาในลักษณะการผสมผสานระหว่างทรัพย์สินทางวัฒนธรรมที่มีอยู่แล้วกับเทคโนโลยีและแนวคิดใหม่ๆ ทำให้เกิดผลงานที่น่าสนใจและเป็นเอกลักษณ์ ไม่ว่าจะเป็นการใช้เทคนิคการทำงานในการประดิษฐ์ผลงานศิลปะ หรือการนำเสนอผลงานผ่านสื่อออนไลน์ที่มีความหลากหลายและน่าสนใจ

2. การสร้างความสร้างสรรค์ในสภาวะการเปลี่ยนแปลง ในยุคที่เทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การนำเสนอ นาฏศิลป์ไทยในมุมมองใหม่และการสร้างผลงานที่เป็นเอกลักษณ์กลายเป็นแรงขับเคลื่อนที่สำคัญในการสร้างความสร้างสรรค์ในสังคม นอกจากนี้ยังเป็นที่มาของอาชีพใหม่และโอกาสทางเศรษฐกิจที่สำคัญสำหรับชุมชนท้องถิ่น

3. การใช้ นาฏศิลป์ไทยในการสร้างการรับรู้และการเชื่อมโยง นาฏศิลป์ไทยในยุคปัจจุบันมีบทบาทสำคัญในการสร้างการรับรู้และการเชื่อมโยงในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการใช้ศิลปะในการสร้างเรื่องราวที่มีความหมายสำหรับชุมชน หรือการใช้ นาฏศิลป์เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์และการพัฒนาทักษะทางศิลปะในเยาวชน

สรุปได้ว่า นาฏศิลป์ไทยในยุคปัจจุบันเป็นผลงานที่ผสมผสานระหว่างที่มาและปัจจุบันอย่างลงตัว มีบทบาทสำคัญในการสร้างความสร้างสรรค์และการเชื่อมโยงในชุมชน และเป็นที่มาของโอกาสทางเศรษฐกิจและการอาชีพใหม่ๆ ที่สร้างความหลากหลายและความเจริญรุ่งเรืองในสังคมไทย

ประวัติและความเป็นมาของนาฏศิลป์ไทย

นาฏศิลป์ไทยมีประวัติและความเป็นมาที่สำคัญตามลำดับเหตุการณ์และการพัฒนาของวัฒนธรรมไทย ดังนี้:

1. สมัยโบราณ นาฏศิลป์ไทยมีรากฐานอันแน่นหนาตั้งแต่สมัยโบราณ การปั้นดินเผาและการสลักและเขียนหินเป็นศิลปะที่พบมากในสมัยนี้ นอกจากนี้ยังมีการทอผ้าและการทองานศิลป์อื่นๆ ที่เป็นลักษณะเฉพาะของชาติไทย

2. สมัยอยุธยา ในสมัยอยุธยา การนำเข้าวัสดุชิ้นต่างๆ เช่น เงิน, ทอง, และสีสันทันจากต่างประเทศได้กระตุ้นการพัฒนาศิลปะไทยอย่างมาก นาฏศิลป์ไทยเริ่มมีการสร้างงานที่สวยงามและเป็นเอกลักษณ์มากขึ้น

3. สมัยรัตนโกสินทร์ ในสมัยรัตนโกสินทร์ การร่วมลักษณะทางวัฒนธรรมกับชาติต่างๆ ได้กระตุ้นการพัฒนาของนาฏศิลป์ไทยอย่างมาก เช่น การนำเข้าสมบัติทางศิลปะและวัฒนธรรมจากจีน อินเดีย และญี่ปุ่น

4. สมัยรัชกาลที่ 5 ในสมัยรัชกาลที่ 5 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้สนับสนุนและส่งเสริมการอนุรักษ์และการพัฒนานาฏศิลป์ไทยอย่างมาก โดยการจัดตั้งหน่วยงานและคณะรำเพื่อสืบทอดและสร้างสรรค์นาฏศิลป์ไทยในรูปแบบที่สมบูรณ์และทันสมัย

5. สมัยปัจจุบัน ในสมัยปัจจุบัน การนาฏศิลป์ไทยยังคงเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของชาติไทยอย่างสำคัญ มีการส่งเสริมและพัฒนารักษาและสืบทอดนาฏศิลป์ไทยให้ยั่งยืนในสังคมไทยและระดับโลก

ประเภทของนาฏศิลป์ไทย

1. โขน

“โขน” สันนิษฐานว่าน่าจะมาจากคำในภาษาเขมร “ละคล” (Lakhol) หรือ “ละคน” (Lakhon Khol) ซึ่งหมายความว่า “ละครรำ” และ “ละครรำของราชสำนัก” ได้เขียนพรรณนาไว้เมื่อครั้งสมัยของสมเด็จพระนารายณ์มหาราชว่า “การเล่นที่เขาเรียกว่าโขน ได้แก่ การเต้นที่ออกทำให้เข้ากับเสียงขอและดนตรีอื่น ๆ ผู้เต้นสวมหน้ากาก มือถืออาวุธ รวบรวมจะรบราฆ่าฟันกันมากกว่า เป็นต้น” (กรมศิลปากร. 2549 : 22-26) สุนทรภู่ นิพนธ์ (2532 : 48) ได้อธิบายถึงที่มาของคำว่า “โขน” ไว้ว่าคำว่า “โขน” นี้มีความหมายในภาษาต่าง ๆ แตกต่างกันไป เช่น ในภาษาเบงกาลี หมายถึง เครื่องดนตรี “ตะโพน” ที่ไทยใช้ในการแสดงโขน ภาษาอิหร่าน หมายถึง การพากย์ การเจรจาแทนตัวหุ่นภาษาทมิฬ หมายถึงการแต่งตัว เพื่อบอกเพศหญิงหรือชาย เพราะการแสดงโขนนั้นใช้ผู้ชายล้วน ซึ่งตรงกับ การแต่งกายการแสดงโขนของไทย โขนเป็นการแสดงประเภทนาฏกรรมอย่างหนึ่งของไทยที่เชื่อว่ามีมาตั้งแต่โบราณ ประมาณกันว่าไทยมีการแสดงโขนมาก่อนพุทธศตวรรษที่ 16 ทั้งนี้ได้จากการสันนิษฐานจากลายแกะสลักเรื่องราวมากมายจากหลาย ๆ แห่ง เช่น ประติมากรรมหินทราย จังหวัดนครราชสีมา เป็นต้น

2. ละคร ความหมายของคำว่า ละคร

“ละคร” หมายถึง การแสดงที่ผู้เป็นเรื่องราว ซึ่งได้รับสืบทอดมาจากกรีก อียิปต์ จีน มนุษย์ทุกเชื้อชาติย่อมมีการแสดงละคร ความหมายโดยทั่วไปหมายถึงว่า สิ่งใดใด ก็ตามจะปรากฏเรื่องราวที่ก่อให้เกิด

ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ความบันเทิงใจแก่นุชย์ได้ก็ต่อเมื่อนุชย์ได้แสดงธรรมชาติของตนออกมาให้ปรากฏเป็นการกระทำ หรือสิ่งที่ไม่ได้ทำไปแล้วและมีการแสดงซ้ำอีกครั้งหนึ่ง หมายความว่า “ละคร” ได้เริ่มแล้ว

ความหมายนั้นๆ หมายถึงสิ่งที่กระทำหรือแสดงสำหรับละครไทยพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน แปลคำว่า “ละคร” ไว้ว่า การมหรสพอย่างหนึ่งซึ่งมักจะเล่นเป็นเรื่องราวต่างๆ หมายความว่า “ละคร” จะต้องแสดงเป็นเรื่องจึงจะเป็นละคร แม้จะใช้ทำราก็ต้องเป็นเรื่องซึ่งต่างกับคำว่า “ระบำ” พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานแปลว่า “การฟ้อนรำเป็นชุดกัน” (สุนนมาลย์ นิมนต์พันธ์. 2532: 7)

ละคร หมายถึง การแสดงประเภทหนึ่งซึ่งแสดงเรื่องราวความเป็นไปของชีวิตที่ปรากฏในวรรณกรรม มีศิลปะการแสดงและดนตรีเป็นสื่อสำคัญ ละคร ตามความหมายนี้หมายถึงละครรำ เพราะว่าเป็นการแสดงออกทางความคิดโดยมุ่งเน้นถึงลักษณะท่าทางอิริยาบถในขณะเคลื่อนไหวตัวในระหว่างการรำ

การละครของไทย มีประวัติความเป็นมายาวนานตั้งแต่สมัยโบราณ นับว่าเป็นศิลปะและวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าที่แสดงเอกลักษณ์ความเป็นไทย แม้ว่าการแสดงนั้น ๆ จะได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมของชาติอื่น แต่ได้มีการปรับปรุงพัฒนาให้เข้ากับลักษณะและวิถีของไทยจนเกิดความงดงามเป็นเอกลักษณ์โดดเด่นไม่น้อยกว่าชนชาติใด การละครของไทยมีมาตั้งแต่ครั้งโบราณกาลโดยชั้นต้นเกิดความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนาและคำสอนขององค์พระศาสดา แล้วคิดประดิษฐ์ถ่ายทอดเป็นนิทานเพื่อให้บังเกิดความซาบซึ้งและประทับใจอยู่ในความคิดจิตใจอย่างลึกซึ้งถึงเรื่องบาปบุญคุณโทษตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา ต่อมาภายหลังจึงมีการเพิ่มเติมดนตรีประกอบในการเล่านิทานเพื่อให้เกิดความเพลิดเพลินและเสริมความสนใจได้ดียิ่งขึ้น จึงมีการนำศิลปะการขับเสภาเข้ามาประกอบคือ การแสดงที่ผูกเป็นเรื่อง มีเนื้อความ เหตุการณ์มีความสัมพันธ์กันเป็นตอน ๆ ตามลำดับประกอบด้วยดนตรีและบทร้องตามโอกาสและลักษณะชนิดของการแสดงละครแต่ละแบบ ละครแบ่งออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 2 ประเภท ละครรำที่เป็นแบบแผนและละครรำที่ปรับปรุงขึ้น (กรมศิลปากร, 2549 : 28-32)

1. ละครรำที่เป็นแบบแผน

- 1.1 โนห์ราหรือ “มโนราห์” เป็นต้นเค้าของละครรำ
- 1.2 ชาตรี เป็นคำที่ชาวไทยภาคกลางเรียกรการแสดง “โนห์รา”
- 1.3 ละครนอก เป็นละครที่ดัดแปลงมาจากโนห์ราชาตรี
- 1.4 ละครใน เป็นละครที่ประกอบขึ้นด้วยความละเอียดถี่ถ้วน ผู้แสดงเป็นหญิงล้วน

2. ละครรำที่ปรับปรุงขึ้น

- 2.1 ละครดึกดำบรรพ์ เป็นละครที่ผู้แสดงร้องเอง ทำเอง เจริญเอง
- 2.2 ละครพันทาง เป็นละครที่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระนราธิปประพันธ์ ทรงปรับปรุงขึ้น

2.3 ละครเสภา เป็นละครอีกชนิดหนึ่ง สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยานราธิประพันธ์พงศ์ ทรงปรับปรุงขึ้น

2.4 ละครร้อง เป็นละครที่เกิดขึ้นในสมัยสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 พระบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิประพันธ์พงศ์ทรงคิดขึ้น

2.5 ละครพูด ผู้ให้กำเนิดคือ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเลียนแบบละครตะวันตก การแสดงมีบทพูดใช้ท่าทางแบบสามัญชน

2.6 ละครสังคีต เป็นละครอีกชนิดหนึ่งที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ทรงริเริ่มจัดการแสดงในลักษณะเหมือนละครพูด

2.7 ละครหลวงวิจิตรวาทการ เป็นละครอีกชนิดหนึ่งเรียกตามชื่อผู้คิดขึ้นคือ พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ (นพรัตน์ บัวพัฒน์. 2559: 15-18)

3. ฟ้อน จัดว่าเป็นระบำที่ปรับปรุงขึ้นใหม่ เพราะผู้รู้หรือผู้เชี่ยวชาญทางนาฏศิลป์ได้คิดค้นขึ้นมา มีการแต่งการตามท้องถื่นเพราะการแสดงแต่ละชุดได้เกิดขึ้นมาจากแรงบันดาลใจของผู้คิดที่จะถ่ายทอดไม่ว่าจะเป็น เรื่องของวิถีชีวิต การแต่งกาย ดนตรี เพลง และการเรียกชื่อการแสดงนั้น จะเรียกตาม ภาษาท้องถื่น และการแต่งกายก็แต่งกายตามท้องถื่น เช่นภาคเหนือก็จะเรียกว่าฟ้อน เช่นฟ้อนเล็บ ฟ้อนเทียน ภาคอีสานก็จะเรียก และแต่งกายตามท้องถื่น ทางภาคอีสานเช่น เชิงกะดืบข้าว เชิงสวิง เป็นต้น การแสดงต่างๆล้วนแล้วแต่เกิดขึ้นมาจากท้องถื่นและแต่งกายตามท้องถื่นไม่ได้มีหลักหรือ เกณฑ์ที่ใช้กันโดยทั่วไปในวงการนาฏศิลป์ไทยทั่วประเทศสามารถปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงได้ตามโอกาสที่แสดง จึงถือว่า การฟ้อนและการเชิงเป็นระบำที่ปรับปรุงขึ้นใหม่

4. รำ หรือระบำคือการแสดงที่มุ่งเน้นถึงศิลปะท่วงท่า ดนตรี ไม่มีการแสดงเป็นเรื่องราว รำหรือระบำ บางชุดเป็นการชมความงาม บางชุดตัดตอนมาจากวรรณคดี หรือบางทีก็ไม่จำเป็นต้องมีเนื้อเพลงเช่นการรำหน้าพาทย์ เป็นต้น รำจะแบ่งออกเป็น 3 ประเภทดังนี้

4.1 รำเดี่ยว เป็นการแสดงที่มุ่งอวดศิลปะทางนาฏศิลป์อย่างแท้จริงซึ่งผู้รำจะต้องมีฝีมือดีเยี่ยม เพราะเป็นการแสดงที่แสดงแต่เพียงผู้เดียว รำเดี่ยวโดยส่วนมากก็จะเป็นการรำฉุยฉายต่างๆ เช่น ฉุยฉายเบญจกาย ฉุยฉายวันทอง ฉุยฉายนางมณี เป็นต้น

4.2 รำคู่ การแสดงชุดนี้ไม่จำเป็นจะต้องพร้อมเพียงกันแต่อาจมีท่าที่เหมือนกันได้ เพราะการรำคู่นี้เป็นการใช้ลีลาที่แตกต่างกันระหว่างผู้แสดงสองคน เช่นตัวพระ กับตัวนาง หรือบทบาทของตัวแสดงนั้น รำคู่นี้ก็จะแบ่งออกเป็นสองประเภท คือ 1. รำคู่สวยงามจากวรรณคดี เช่น หนุมานจับนางสุพรรณมัจฉา เป็นต้น 2. รำมุ่งอวดการใช้อุปกรณ์ เช่น การรำอาวุธ รำกระบี่กระบอง

4.3 รำหมู่ หรือระบำ เป็นการแสดงมากกว่า 2 คนขึ้นไป ได้แก่ รำโคม ญวนรำกระถาง รำพัด รวงมาตรฐาน ระบำดอกบัว ระบำฉิ่ง ระบำกรับ การแสดงพื้นเมืองของชาวบ้าน เช่น เต้นกำรำเคียว รำกลองยาว

นาฏศิลป์ไทยมีองค์ประกอบหลายประการที่ทำให้เป็นเอกลักษณ์และมีความเป็นมาอันเฉพาะเจาะจงของวัฒนธรรมไทยได้ดังนี้:

1. ศิลปกรรมไทย ประกอบด้วย การปั้นโบราณ, การสลักและเจียน, การทอ, การปั้นประดิษฐ์, การหัตถกรรม, และการประดิษฐ์ลายเส้น รวมถึงศิลปะปั้น, ศิลปะสัก, ศิลปะเย็บปักถักร้อย, ศิลปะปั้นดินเผา, และศิลปะปั้นโครงสร้าง เป็นต้น
2. เครื่องประดับไทย มีความเป็นเอกลักษณ์ในการใช้วัสดุท้องถิ่นและมีลวดลายที่น่าสนใจและมีความหลากหลาย รวมถึงการทำเครื่องประดับจากเงิน, ทอง, เหล็ก, และวัสดุต่างๆ โดยมีลวดลายและลวดลายที่มีความเป็นเอกลักษณ์
3. การแสดงที่มีลักษณะเฉพาะ เช่น การร้อง การรำ, การละคร, รวมถึงการแสดงละคร, การแสดงเต้นรำ, การร้องเพลง, และการแสดงหนังเรื่อง เป็นต้น
4. สถาปัตยกรรมไทย มีลักษณะเฉพาะที่สร้างสรรค์และสวยงาม เช่น วัด, พระศาสนา, บ้านเรือนที่เป็นที่ตั้งของครอบครัวไทย, และโบราณสถาน รวมถึงสถาปัตยกรรมของวัด, พระศาสนา, บ้าน, และโบราณสถานในลักษณะอื่นๆ ด้วย
5. การแต่งกายและการแต่งตัว มีลักษณะที่หลากหลายและสวยงาม แสดงถึงความเป็นอินทรีย์และชื่นชมในวัฒนธรรม รวมถึงการแต่งกายแบบดนตรี, การแต่งกายประจำวัน, และการแต่งตัวเพื่องานพิธีสำคัญ
6. การงานศิลป์ในการแต่งบ้าน มีการใช้ศิลปะและงานหัตถกรรมในการตกแต่งบ้านเรือนและสถานที่ต่างๆ ที่มีความสวยงามและเป็นเอกลักษณ์ รวมถึงการใช้งานศิลปะและงานหัตถกรรมในการตกแต่งบ้านและสถานที่ต่างๆ ด้วย

นอกจากนี้ยังมีประเภทอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับศาสนา วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของคนไทยอีกมากมาย และพบเห็นได้ในประเพณี พิธีกรรมทางศาสนาในชุมชนต่างๆ ที่มีความแตกต่างกันออกไปตามภูมิภาคหรือชุมชน

วิวัฒนาการนาฏศิลป์ไทย

นาฏศิลป์เป็นศิลปะแขนงหนึ่ง ที่มีการดำรงพัฒนา ควบคู่ไปกับประวัติศาสตร์ของชาติไทย นาฏศิลป์ไทยจึงสอดแทรกในทุกช่วงชีวิตของมนุษย์ ทั้งด้านพิธีกรรม ศาสนา และกิจกรรมนันทนาการต่างๆ ส่วนละครของหลวงเป็นศิลปะการแสดงที่มีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นศิลปะการแสดงที่งดงามบอกถึงวัฒนธรรมของชาติ มีลักษณะการเคลื่อนไหวที่มีความอ่อนช้อย โดยใช้อวัยวะส่วนต่างๆ ของร่างกายถ่ายทอดกระบวนท่ารำ สรุปได้ดังนี้

1. อาณาจักรอยุธยา ในสมัยอยุธยา การรำไทยได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนอย่างมากจากพระราชวัง มีการจัดตั้งคณะรำในพระราชวังและการรำไทยมีบทบาทสำคัญในพิธีกรรมและพระราชพิธีต่างๆ

2. สมัยรัตนโกสินทร์ ในสมัยรัตนโกสินทร์ การรำไทยได้รับการปรับปรุงและพัฒนาให้มีลักษณะที่สมบูรณ์และสวยงามมากขึ้น โดยเฉพาะการรำที่มีความสำคัญในพิธีกรรมศาสนาและการประกอบพิธีกรรมทางสถาปัตยกรรม

3. สมัยรัชกาลที่ 5 ในสมัยรัชกาลที่ 5 การรำไทยได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมอย่างมากจากพระราชบิดา พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งได้รับการส่งเสริมให้มีการระเบียบและการจัดตั้งคณะรำเพื่อรักษาและสืบทอดการรำไทย

4. การรำในช่วงพัฒนาการทางวัฒนธรรม ในช่วงที่ประเทศไทยมีการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม การรำไทยเริ่มติดตาและได้รับความสนใจจากชุมชนและสังคมในระดับที่กว้างขวางมากขึ้น มีการสร้างศิลปินและกลุ่มการรำที่มีชื่อเสียงและได้รับการยอมรับจากสาธารณชน

นาฏศิลป์ไทยที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน

สำหรับนาฏศิลป์ไทยที่ได้รับความนิยมจากเยาวชนมากที่สุดมักเป็นที่มาของความสนใจและความต้องการในสิ่งที่สามารถสร้างประสบการณ์ที่น่าสนใจและสนุกสนานได้ มีดังต่อไปนี้

1. การแต่งกายทางประเพณีไทย เยาวชนมักชื่นชอบการแต่งกายเป็นชุดทางประเพณีไทยในงานสมณงานวัด หรืองานสำคัญอื่นๆ ซึ่งมีการสร้างลวดลายที่สวยงามและเป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมไทย

2. การศึกษาและปฏิบัติศิลป์พื้นบ้าน การเรียนรู้และฝึกฝนศิลป์พื้นบ้านเช่น การทำหลังคาศาลา, การแกะสลัก, การทอผ้าไหม, หรือการปั้นดินเผา เป็นต้น

3. การร้องเพลงและเต้นรำที่มีลักษณะเฉพาะ เช่น เพลงลูกทุ่ง, เพลงพื้นบ้าน, หรือการเต้นรำไทยที่มีลวดลายและสไตล์การเคลื่อนไหวที่เป็นเอกลักษณ์

4. การทำงานศิลป์ในการแต่งบ้าน การใช้งานศิลปะและงานหัตถกรรมในการตกแต่งบ้าน เช่น การสร้างศิลปะบนผนัง, การทำหลอดไฟหรือโคมไฟที่มีลวดลายที่สวยงาม

5. การสร้างงานศิลป์ด้วยวัสดุธรรมชาติ เช่น การสร้างงานศิลป์จากไม้, เศษหิน, หรือเปลือกไม้ที่น่าสนใจและเป็นเอกลักษณ์

การนำเสนอานาฏศิลป์ไทยในลักษณะที่น่าสนใจและมีความเป็นเอกลักษณ์จะช่วยสร้างความสนใจและความติดตามจากเยาวชนอย่างมากขึ้น โดยมุ่งเน้นการสร้างประสบการณ์ที่น่าจดจำและมีคุณค่าในวัฒนธรรมไทย

สภาพปัญหาการเรียนรู้และอนุรักษ์นาฏศิลป์ไทย

การส่งเสริมนาฏศิลป์ไทยในปัจจุบันเผชิญกับหลายปัญหาที่อาจทำให้กระบวนการนี้มีความเชื่อมั่นลดลงนี้คือบางปัญหาที่เกิดขึ้น:

1. ขาดแรงจูงใจและความสนใจ บางกลุ่มเยาวชนอาจพบว่าการเรียนรู้เกี่ยวกับนาฏศิลป์ไทยไม่น่าสนใจหรือไม่มีแรงจูงใจ เนื่องจากขาดการเชื่อมโยงและความเข้าใจในความสำคัญของวัฒนธรรมไทยในชีวิตประจำวัน

2. ขาดทรัพยากรการศึกษา การส่งเสริมนาฏศิลป์ไทยอาจพบว่าขาดทรัพยากรทางการศึกษาที่เพียงพอในบางพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นสถานที่เรียนรู้ที่เหมาะสมหรือบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเพียงพอในการสอน

3. การแข่งขันจากสื่ออื่น สื่อมวลชนและเทคโนโลยีใหม่ๆ มีอิทธิพลในการดึงดูดความสนใจของเยาวชนนอกจากการเรียนรู้เกี่ยวกับนาฏศิลป์ไทย เนื่องจากมีการแข่งขันที่สูงกว่าในการสร้างความสนใจและความหลงใหลในกิจกรรมอื่นๆ

4. ข้อจำกัดในการเข้าถึง เยาวชน [บางคนอาจพบว่า]มีข้อจำกัดในการเข้าถึงการศึกษาเกี่ยวกับนาฏศิลป์ไทย เช่น ขาดสิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทางไปยังสถานที่เรียนรู้ หรือขาดการเข้าถึงสื่อและเทคโนโลยีที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้

5. ข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูล การเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับนาฏศิลป์ไทยอาจมีข้อจำกัดในบางพื้นที่ทำให้บางเยาวชนไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทยได้อย่างเต็มที่

การแก้ไขปัญหาดังกล่าวอาจต้องมีการร่วมมือกันระหว่างองค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะทางนาฏศิลป์ไทยให้กับเยาวชนในปัจจุบันและอนาคต โดยให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้าใจและความรักในวัฒนธรรมไทยอย่างยั่งยืน

แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้และอนุรักษ์นาฏศิลป์ไทย

แนวทางการอนุรักษ์นาฏศิลป์ไทย คือ การเก็บรักษาให้มีความสมบูรณ์ทั้งในด้านธรรมเนียมการปฏิบัติและเชิงศิลปะ ซึ่งถือได้ว่าเป็นหน้าที่ของ “คนไทยทุกคน” เพื่อสืบสาน อนุรักษ์ศิลปะการแสดงนาฏศิลป์ไทย อันเป็นมรดกของชาติไทยสืบต่อไป นอกจากนี้ การอนุรักษ์นาฏศิลป์ไทยยังเกี่ยวข้องกับการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบสื่อโฆษณา การจัดเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมในรูปแบบการแสดงนาฏศิลป์แก่หน่วยงานรัฐและเอกชน ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งผู้เขียนขอเสนอแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยกับเยาวชน เป็นเรื่องสำคัญที่จะช่วยสร้างความเข้าใจและความรักในวัฒนธรรมไทยอย่างยั่งยืน พอสรุปเป็นแนวทางที่สามารถนำมาใช้ได้ดังต่อไปนี้

1. การสร้างโอกาสในการเรียนรู้ที่หลากหลาย สร้างโอกาสให้เยาวชนได้เรียนรู้เกี่ยวกับนาฏศิลป์ไทยผ่านหลายช่องทาง เช่น การจัดโครงการเรียนรู้นาฏศิลป์ในโรงเรียน การเปิดคอร์สออนไลน์ เข้าถึงข้อมูลผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เป็นต้น

2. การสนับสนุนการเรียนรู้แบบปฏิสัมพันธ์ สร้างกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับนาฏศิลป์ไทยที่ให้เยาวชนมีโอกาสทดลองและสร้างผลงานด้วยตนเอง เช่น การจัดนิทรรศการศิลปะ การสร้างงานศิลปะ หรือการเข้าร่วมกิจกรรมอื่นๆ เชิงสร้างสรรค์

3. การสร้างพื้นที่เรียนรู้ที่เหมาะสม สร้างสถานที่เรียนรู้เพื่อการศึกษาเกี่ยวกับนาฏศิลป์ไทยที่มีการจัดแสดงศิลปะและมีวัฒนธรรมเป็นพื้นฐาน เช่น การสร้างพิพิธภัณฑ์ศิลปะไทย หรือการจัดตั้งสถานที่เรียนรู้เฉพาะที่เกี่ยวกับศิลปะและวัฒนธรรมไทย

4. การส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านสื่อออนไลน์ การใช้เทคโนโลยีและสื่อออนไลน์ในการสร้างเนื้อหาการเรียนรู้ที่น่าสนใจและมีประสิทธิภาพ เช่น การสร้างคลิปวิดีโอการสอน และการพัฒนาแอปพลิเคชันที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้เกี่ยวกับนาฏศิลป์ไทย

5. การสร้างความร่วมมือกับชุมชน สร้างความร่วมมือกับชุมชนในการสนับสนุนและการเรียนรู้เกี่ยวกับนาฏศิลป์ไทย เช่น การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ในชุมชน หรือการเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับนาฏศิลป์ในพื้นที่ชุมชน

แนวทางต่างๆ เหล่านี้คือการส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับนาฏศิลป์ไทยกับเยาวชนจะมีความเป็นไปได้ อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนในชุมชนและสังคมไทยอย่างทั่วถึง โดยสร้างพื้นที่ให้เยาวชนได้เรียนรู้และร่วมสร้างผลงานที่เป็นเอกลักษณ์ในด้านนาฏศิลป์ไทยได้อย่างเต็มที่ ซึ่งเท่ากับว่าเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชาติ ด้านนาฏศิลป์นี้ให้คงอยู่คู่ชาติไทยอย่างยั่งยืน จากที่อธิบายมาข้างต้นผู้เขียนจึงขอเสนอแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับนาฏศิลป์ไทยกับเยาวชน ในรูปแบบภาพผังมโนทัศน์ได้ดังต่อไปนี้

เยาวชนไทยกับการเรียนรู้และอนุรักษ์นาฏศิลป์ไทย

เยาวชนไทยสามารถเรียนรู้และอนุรักษ์นาฏศิลป์ไทยได้อย่างหลากหลายทางตามความสะดวกและความเข้าใจของแต่ละบุคคล สามารถเรียนรู้ได้ดังนี้

1. ในโรงเรียน หลายโรงเรียนจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับนาฏศิลป์ไทยในรายวิชาศิลปะหรือวัฒนธรรมไทย ซึ่งเนื้อหาอาจรวมถึงประวัติศาสตร์ของศิลปะไทย, การท่างานศิลปะที่เป็นมาตรฐาน, และการฝึกปฏิบัติงานศิลปะต่างๆ

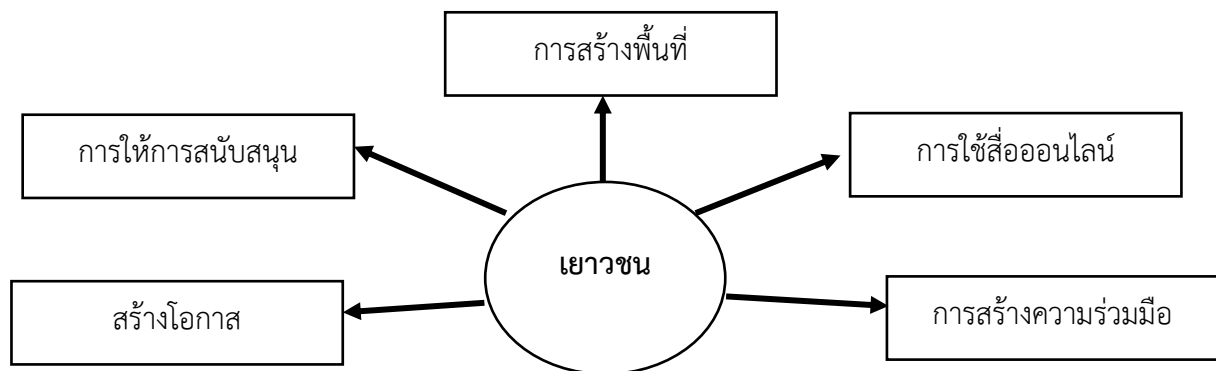
2. ในสถาบันศิลปะหรือวัด สถาบันศิลปะหรือวัดบางแห่งจัดโครงการเรียนรู้เกี่ยวกับนาฏศิลป์ไทย เช่น การศึกษาวัดสำคัญ, การฝึกศิลปะ, และการสนับสนุนการเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย

3. ผ่านการเรียนรู้ออนไลน์ มีหลายแหล่งที่นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับนาฏศิลป์ไทยออนไลน์ ซึ่งสามารถเข้าถึงได้ผ่านเว็บไซต์, คอร์สออนไลน์, หรือช่องทางสื่อสังคมออนไลน์

4. ผ่านการเรียนรู้จากชุมชน บางครั้งการเรียนรู้เกี่ยวกับนาฏศิลป์ไทยอาจเกิดขึ้นจากการมีสมาชิกในชุมชนที่มีความรู้และความชำนาญในด้านนี้ โดยเข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้น เช่น การเรียนรู้จากช่างฝีมือหรือศิลปินในชุมชน

5. ผ่านการศึกษาจากสื่อมวลชน มีสื่อการเรียนรู้และวิดีโอออนไลน์ที่นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับนาฏศิลป์ไทยที่สามารถช่วยในการเรียนรู้และเข้าใจเรื่องราวของศิลปะไทยได้

ผ่านแหล่งการเรียนรู้เหล่านี้, เยาวชนไทยสามารถเรียนรู้เกี่ยวกับนาฏศิลป์ไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพและสนุกสนาน และสามารถประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะที่ได้รับเพื่อสร้างผลงานที่เป็นเอกลักษณ์ในด้านนาฏศิลป์ไทยได้อย่างเต็มที่

ภาพที่ 1 แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้และอนุรักษ์นาฏศิลป์ไทย

บทสรุป

นาฏศิลป์ไทยนั้นมีความหลากหลายและสืบทอดมาตั้งแต่อดีตที่ยาวนาน ผู้เขียนจึงอยากวิเคราะห์ถึงนาฏศิลป์ไทยกับการส่งเสริมนาฏศิลป์ไทยให้กับเยาวชนควรมุ่งเน้นที่การรับรู้ความสำคัญของนาฏศิลป์ไทยในปัจุบันเผชิญกับหลายปัญหาที่อาจทำให้กระบวนการนี้มีความเชื่อมั่นลดลง เช่น การขาดแรงจูงใจและความสนใจ การขาดทรัพยากรการศึกษา การแข่งขันจากสื่ออื่น ดังนั้น จึงขอแนะนำแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้และอนุรักษ์นาฏศิลป์ไทย ประกอบด้วย การสร้างโอกาสในการเรียนรู้ที่หลากหลาย การสนับสนุนการเรียนรู้แบบปฏิสัมพันธ์ การสร้างพื้นที่เรียนรู้ที่เหมาะสม การส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านสื่อออนไลน์ การสร้างความร่วมมือกับชุมชน โดยสร้างพื้นที่ให้เยาวชนได้เรียนรู้และร่วมสร้างผลงานที่เป็นเอกลักษณ์ในด้านนาฏศิลป์ไทยอย่างเต็มที่ ซึ่งเท่ากับว่าเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชาติด้านนาฏศิลป์นี้ให้คงอยู่คู่ชาติไทยอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ใหม่สำหรับเยาวชนเพื่ออนุรักษ์นาฏศิลป์ไทย ควรจัดสรรการส่งเสริม การเรียนรู้ และกระตุ้นให้เกิดการสนับสนุนเครือข่ายที่เกี่ยวข้องที่มีส่วนร่วมเพื่อดำเนินกิจการเพื่ออนุรักษ์นาฏศิลป์ไทยให้หลากหลายรูปแบบ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะจากบทความเรื่องนี้ เนื่องจากบทความเล่มนี้เป็นบทความโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพที่ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและเก็บข้อมูลภาคสนาม ซึ่งสามารถนำไปต่อยอดองค์ความรู้การส่งเสริมการเรียนรู้ อนุรักษ์นาฏศิลป์ไทย และวัฒนธรรมไทยสำหรับเยาวชนยุคใหม่ และนำไปพัฒนาการศึกษา และส่งเสริมเยาวชนรุ่นใหม่ของประเทศสืบไป

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

นอกจากการศึกษาการส่งเสริมการเรียนรู้และอนุรักษ์นาฏศิลป์ไทยสำหรับเยาวชน แล้วควรศึกษา วิวัฒนาการนาฏศิลป์ไทยกับวัฒนธรรมไทยในเยาวชนคนยุคใหม่เพื่อให้องค์ความรู้ใหม่เพิ่มขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมศิลปากร. (2549). ทะเบียนข้อมูล : วิพิธทัศนาศิลปะ ชุติระบำ รำฟ้อน. กรุงเทพมหานคร : ไทภูมิพบลักษิณ.
- จาตุรงค์ มนตรีศาสตร์. (2517). วิชานาฏศิลป์. กรุงเทพมหานคร : องค์การค้ำครุสภา.
- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา. (2510). ตำราฟ้อนรำ. โรงพิมพ์พระจันทร์.
- ธนิต อยู่โพธิ์. (2516). ศิลปะละครหรือคู่มือนาฏศิลป์ไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : กรมศิลปากร.
- นพรัตน์ บัวพัฒน์. (2559). เม็ดทรายของปรมาจารย์นาฏศิลป์ : การสังเคราะห์องค์ความรู้เพื่อพัฒนา ศิลปะการแสดงในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ ปรัชญา. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ประทีป พวงสาส์. (2514) หลักนาฏศิลป์. พิมพ์ครั้งที่ 4. พระนคร : ไทยมิตรการพิมพ์.
- พาณี สีสวย. (2523). สุนทรีของนาฏศิลป์ไทย. กรุงเทพมหานคร : วิทยาลัยครูธนบุรี.
- รานี ชัยสงคราม. (2544). นาฏศิลป์ไทยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : องค์การค้ำของครุสภา.
- วรินทร์ กฤตยาเกียรติ. (2012). ระบบประสาทการรับรู้ความรู้สึกของข้อต่อในนาฏศิลป์ไทย. วารสารสถาบัน วัฒนธรรมและศิลปะ(สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 14(1), 77-84.
- สุนนมาลย์ นิมเนตพันธ์. (2532). การละครไทย. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- อมรา กล้าเจริญ. (2526). สุนทรีนาฏศิลป์ไทย. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.

- Chatchawarn, Hansakunbuntheung., Yoshinori, Sagisaka. (2009). **A development of Thai prosodically enriched speech corpus.** 2008:125-133.
- Eugene, W., Metcalf. (1983). Black Art, Folk Art, and Social Control. **Winterthur Portfolio**, 18(4):271-289. doi: 10.1086/496153
- Henry, Glassie., Michel, Monteaux. (1989). The Spirit of Folk Art: The Girard Collection **at the Museum of International Folk Art.**
- Kwanrutai, Sampoon., Nuengruethai, Posri., Boonsri, Kittichotpanich. (2019). Application of social dance exercise and social support program to improve quality of life for Thai older adults. **Journal of Health Research**, 33(3):260-266. doi: 10.1108/JHR-08-2018-0071
- Ladawan, Chutimakul., Suchitra, Sukonthasab., Thanomwong, Kritpet., Chanai, Vannalee. (2018). Effect of modified Khon dance performance on functional fitness in older Thai persons. **Journal of Health Research**, 32(6):432-439. doi: 10.1108/JHR-05-2018-0009
- Rena, Virginia, Minar. (1994). Case studies of folk-art environments: Simon Rodia's "Watts Towers" and Reverend Howard Finster's "**Paradise Garden**" (California, Georgia).
- Simon, J., Bronner. (1981). Investigating Identity and Expression in Folk Art. **Winterthur Portfolio**, 16(1):65-83. doi: 10.1086/496002
- Yootthapong, Tongpaeng., Akharawin, Mahamud., Pradorn, Sureephong. (2018). **Performing arts student attitude towards dance games as a Thai dance training tool.**doi: 10.1109/ICDAMT.2018.8376524
- Yootthapong, Tongpaeng., Patcharaphon, Sribunthankul., Pradorn, Sureephong. (2018). **Evaluating real-time thai dance using Thai dance training tool.** doi: 10.1109/ICDAMT.2018.8376520
- Zhai, Wei. (2019). **The Application of Folk Art Resources in College Art Design Education.** In 2019 3rd International Conference on Education Technology and Economic Management (ICETEM 2019).

การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้วยหลักพรหมวิหาร

Towards Excellence in Educational Management:

The Application of Brahmavihāra Principles

สุดารัตน์ โสสุด

ธีรภัทร์ ถิ่นแสนดี

ครูชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2

อาจารย์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

Sudarat Sosud

Theeraphat Thinsandee

Specialist teacher Yasothon Primary Educational Service Area Office 2

Lecturer, Mahamakut Rajavidyalaya University Roi Et Campus

Email: theeraphat.th@mbu.ac.th

วันที่รับบทความ: 19 มีนาคม 2567; วันแก้ไขบทความ 27 เมษายน 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 27 เมษายน 2567

Received: 19 มีนาคม, 2023; Revised: April 27, 2024; Accepted: April 27, 2024

บทคัดย่อ

ในโลกยุคใหม่ que การศึกษาต้องพบกับ การเปลี่ยนแปลงอย่าง ไม่หยุดยั้ง ผู้บริหารสถานศึกษา จำเป็นต้อง มีแนวทางการบริหารที่ ทั้งยืดหยุ่นและมี จรรยาบรรณ บทความนี้ จึงตั้งใจที่จะสำรวจ การนำหลักพรหมวิหาร ทั้งสี่ ได้แก่ เมตตา (ความรักไมตรี), กรุณา (ความเมตตา), มุทิตา (ความยินดีในความสำเร็จของผู้อื่น), และอุเบกขา (ความเป็นกลาง) มาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมแก่ผู้บริหาร โดย คำนึงถึงการเป็นผู้นำที่เสมือนกับ ต้นเรือที่นำลูกเรือมุ่งสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ เนื้อหาในบทความจะ เน้นไปที่ ความสำคัญของหลักธรรมเหล่านี้ ในการครองคนและการประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับ สถานการณ์ภายใน สถานศึกษาในยุคที่เผชิญหน้ากับการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้ผู้บริหารได้ ทบทวน และปรับปรุงวิธีการบริหารให้ตอบโต้ และสอดคล้องกับความต้องการที่เปลี่ยนไปของนักเรียนและครูในยุค ปัจจุบันอีกด้วย

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษา; สถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ; หลักพรหมวิหาร

Abstract

In the modern world where education must experience continuous change. School administrators need a management approach that is both flexible and ethical. This article therefore intends to explore the application of the four brahmavihāra principles of metta

(love and goodwill), karuna (kindness), mudita (delight in the success of others), and equanimity (neutrality) in management. educational institution To promote morality and ethics to executives Taking into account that leadership is like the captain of a ship leading the crew towards the set goals. The content of the article will focus on the importance of these principles in governing people and their appropriate application to situations within educational institutions in an era facing continuous change. It also gives administrators an opportunity to review and improve management methods to meet and align with the changing needs of students and teachers in today's era.

Keywords: Educational Management; Excellence in Education; Brahmavihāra Principles

บทนำ

ความเป็นเลิศ มีความหมายคล้ายคลึงกับคำว่า “คุณภาพ” สามารถใช้แทนกันได้ โดยทั้งสองคำต่างคำนึงถึงมิติของรูปแบบ โดยไม่เพียงแต่คำนึงถึงผลสำเร็จเท่านั้น แต่ยังคำนึงถึงลักษณะ (Criteria) ที่ทำให้เกิดผลสำเร็จด้วย (กิตติคุณ สุขสมบูรณ์, 2563) ทั้งคุณภาพและความเป็นเลิศ ต่างก็หมายถึงคุณลักษณะที่มีมาตรฐานสูงและตั้งใจจะทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ไม่ต่ำกว่ามาตรฐานนั้น ดังนั้นมาตรฐาน คุณภาพและความเป็นเลิศทั้งสามคำนี้มีความเกี่ยวข้องกันอยู่แต่มีความแตกต่างในการจัดลำดับกล่าวคือ “มาตรฐาน” เป็นสิ่งที่ถือเอาเป็นหลักสำหรับเทียบกำหนด หรือหวัชข้อกำหนดขั้นต่ำที่ต้องมีหรือที่ระบุไว้อย่าง “คุณภาพ” นั้นเป็นการยกระดับจากมาตรฐานโดยนอกจากจะทำตามข้อกำหนดแล้วยังต้องคำนึงถึงความพึงพอใจและทำให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้องด้วย และ “ความเป็นเลิศ” หมายถึง ความเป็นเลิศในการศึกษาหมายถึงการส่งเสริมและสนับสนุนนักเรียนให้บรรลุถึงศักยภาพสูงสุดของตนเอง ไม่เพียงแต่ในด้านวิชาการเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการพัฒนาทักษะชีวิตและความสามารถในการเป็นพลเมืองที่ดี (Gardner, H., 1983) ความเป็นเลิศของสถานศึกษาเป็นการพัฒนาด้านคุณภาพของสถานศึกษาให้ได้มาตรฐาน ตามเกณฑ์การจัดการศึกษาของระบบสากล ได้นำเกณฑ์การจัดการศึกษาตามรางวัลคุณภาพแห่งชาติประเทศสหรัฐอเมริกา (Malcolm Baldrige National Quality Award :MBNQA) เป็นแบบอย่างในการพัฒนาสถานศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกา สถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการใช้แนวคิดดังกล่าว คือ โรงเรียนเพอริเวอร์ (Pearl River School District) แห่งรัฐนิวยอร์กและมหาวิทยาลัยวิสคอนซินแห่งรัฐวิสคอนซิน ซึ่งโรงเรียนดังกล่าว มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่สูง ต่อมาประเทศพัฒนาแล้วทั่วโลก ได้นำแนวคิดดังกล่าวมาใช้เกิดผลสำเร็จ เช่น สิงคโปร์ ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย เป็นต้น และประเทศไทยก็ได้นำมาปรับใช้ในการศึกษาเช่นเดียวกัน เรียกว่า เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติประเทศไทย (Thailand Quality Award :TQA) โดยสำนักงานรางวัลคุณภาพแห่งชาติ

การบริหารทางด้านการศึกษานำเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติประเทศไทย (TQA) ไปพัฒนาศักยภาพระบบการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศ (โชติช่วง พันธ์เวช, 2551) ส่วนการประกันคุณภาพเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน หรือ AUN-QA (ASEAN University Network Quality Assurance) เป็นโครงการหนึ่งของเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับมาตรฐานการศึกษาในมหาวิทยาลัยของประเทศสมาชิกอาเซียนผ่านกระบวนการประกันคุณภาพ และได้พัฒนาเกณฑ์และขั้นตอนการประเมินที่มีมาตรฐานเพื่อใช้ในการประกันคุณภาพภายในและภายนอกสำหรับมหาวิทยาลัยสมาชิก (ASEAN University Network (AUN). 2022)

การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศหรือการบริหารที่มีประสิทธิภาพ ขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษา เพราะฉะนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องทบทวนบทบาทและพัฒนาสมรรถนะ ดังนี้เป็นผู้กำหนดทิศทางการบริหาร (Direction Setter) มีความสามารถกระตุ้นคน (Leader Catalyst) ต้องเป็นนักวางแผน (Planner) ต้องเป็นผู้มีความสามารถในการตัดสินใจ (Decision Maker) ต้องมีความสามารถในการจัดองค์กร (Organizer) ต้องเป็นผู้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (Change Manager) ต้องเป็นผู้ให้ความร่วมมือ (Coordinator) ต้องเป็นผู้ติดต่อสื่อสารที่ดี (Communication) ต้องเป็นผู้แก้ปัญหาขัดแย้งในองค์กรได้ (Conflict Manager) ต้องสามารถบริหารปัญหาต่างๆ ได้ (Problem Manager) ต้องรู้จักวิเคราะห์และจัดระบบงาน (System Manager) ต้องมีความสามารถในด้านวิชาการทั้งการเรียนและการสอน (Instructional Manager) ต้องมีความสามารถบริหารงานบุคคล (Personnel Manager) ต้องมีความสามารถบริหารทรัพยากร (Resource Manager) ต้องมีความสามารถในการประเมินผลงาน (Appraiser) ต้องมีความสามารถในการประชาสัมพันธ์ (Public Relater) ต้องสามารถเป็นผู้นำในสังคมได้ (Ceremonial Head) (Northouse, P.G. 2018)

หลักพรหมวิหารในพระพุทธศาสนาประกอบด้วยสี่ประการที่เป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาจิตใจของบุคคล ได้แก่ เมตตา (ความรักไมตรี), กรุณา (ความเมตตา), มุทิตา (ความยินดีกับความสำเร็จของผู้อื่น), และ อุเบกขา (ความสงบนิ่งหรือไม่เข้าข้าง) คำสอนเหล่านี้มีความสำคัญในการส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถจัดการความขัดแย้ง, กระตุ้นแรงจูงใจ, และสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการพัฒนาทั้งส่วนบุคคลและองค์กร การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารในการบริหารจัดการสถานศึกษาจึงเป็นเครื่องมือที่มีคุณค่าในการนำพาสถาบันการศึกษาไปสู่ความเป็นเลิศอย่างยั่งยืน (พระไตรปิฎก, 2500)

การศึกษาเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและการแข่งขันในสายงานการศึกษาก็เพิ่มขึ้นอย่างมหาศาล การบริหารสถานศึกษาเพื่อให้มีความเป็นเลิศเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการศึกษาในปัจจุบัน ซึ่งความเป็นเลิศจะเกิดขึ้นได้ต้องมีแนวทางการบริหารที่ถูกต้อง เหมาะสม และดีงามด้วย ทั้งนี้ หลักธรรมครองใจหรือหลักพรหมวิหาร ที่ทำให้คนปฏิบัติในทางประเสริฐทั้งต่อตนเองและผู้อื่น บทความนี้จึงมุ่งเสนอแนวทางการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้วยหลักพรหมวิหาร 4 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อสร้าง

สถานศึกษาที่มีความเป็นเลิศทางการศึกษาโดยบูรณาการทั้งศาสตร์ตะวันออกและตะวันตกเข้ามาปรับประยุกต์ใช้ด้วยศาสตร์และศิลป์อย่างกลมกลืนด้วยหลักธรรม

ความหมายของการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ

สถานศึกษาที่มีการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ในลักษณะสถานศึกษาคุณภาพหรือสถานศึกษาสมบูรณ์แบบ (Quality School) ได้มีนักการศึกษา ได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2549) ได้ให้คำจำกัดความ “ความเป็นเลิศของโรงเรียน” หมายถึง การพัฒนาโรงเรียนให้ได้มาตรฐาน โดยการปรับระบบภายในใหม่มีความพร้อมที่จะพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาโดยอาศัยกระบวนการบริหาร กระบวนการเรียนการสอน และกระบวนการนิเทศทางการศึกษา เพื่อนำไปสู่ผลผลิต คือ นักเรียนมีคุณภาพคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของหลักสูตร ซึ่งทุกกระบวนการของการดำเนินงานผู้บริหารจะเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้ผลงานบรรลุเป้าหมายได้ ดังนั้นผู้บริหารต้องมีความรู้ความสามารถ และทักษะในการบริหารจัดการ โรงเรียนจึงสามารถพัฒนาสู่ความเป็นเลิศได้

วิโรจน์ สารรัตนะ (2565) ได้กล่าวถึงความเป็นเลิศไว้ว่า เป็นการมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพขององค์กรให้สู่จุดสูงสุดเต็มตามศักยภาพขององค์กร เพื่อความอยู่รอดและสามารถเติบโตได้อย่างต่อเนื่องในสภาวะการณ์ของโลกทุนนิยมที่มีการแข่งขันกันอย่างรุนแรง แนวคิดการบริหารจัดการที่เป็นเลิศมีพัฒนาการในแต่ละช่วงเวลาที่แตกต่างกัน

สุกัญญา โขวิไลกุล (2547) กล่าวว่า แนวคิดในการควบคุมคุณภาพซึ่งเน้นที่กระบวนการผลิตโดยการตรวจหาข้อผิดพลาดในการทำงานเพื่อหาทางแก้ไขนั้นได้เปลี่ยนแนวคิดมาเป็นการผลิตสินค้าให้มีคุณภาพตามความต้องการของลูกค้า เพื่อให้ได้มาตรฐานเป็นที่พอใจ จากแนวคิดนี้จึงเกิดระบบประกันคุณภาพขึ้น เพื่อป้องกันการเกิดข้อผิดพลาดแทนการค้นหาข้อผิดพลาดเพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิต สำหรับแนวคิดด้านคุณภาพในปัจจุบัน คือการผลิตสินค้าให้ได้ตรงตามความต้องการของลูกค้าซึ่งเกิดจากการบริหารงานที่มีคุณภาพนั่นเอง

Drucker (1998) กล่าวว่าการบริหาร คือศิลปะในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับผู้อื่น การทำงานต่าง ๆ ให้ลุล่วงไปโดยอาศัยคนอื่นเป็นผู้ทำภายในสภาพองค์การที่กล่าวนั้น ทรัพยากรด้านบุคคลจะเป็นทรัพยากรหลักขององค์การที่เข้ามาร่วมกันทำงานในองค์การซึ่งคนเหล่านี้จะเป็นผู้ใช้ทรัพยากรด้านวัตถุอื่น ๆ เครื่องจักร อุปกรณ์ วัตถุดิบ เงินทุน รวมทั้งข้อมูลสนเทศต่าง ๆ เพื่อผลิตสินค้าหรือบริการออกจำหน่ายและตอบสนองความพอใจให้กับสังคม

Bounds, Greg (1994) กล่าวว่า กระบวนทัศน์การบริหารที่มุ่งเน้นความเป็นเลิศ คือ กรอบแนวคิดแบบใหม่วิธีคิดและวิธีกระทำของคนในการบริหารเพื่อให้องค์กรมีการปรับปรุง

โดยสรุปแล้ว สถานศึกษาที่มีการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ หมายถึง สถานศึกษาที่มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบสู่ความเป็นเลิศ มีคุณภาพ และการสร้างสรรค์ สามารถจัดการศึกษาที่สนองต่อความต้องการของชุมชนได้อย่างดี มีสังคม บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพสูงตามมาตรฐานที่กำหนด

องค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ

องค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ จากการศึกษาค้นคว้าแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร พบว่า

Sergiovanni, T. (1991) ได้ศึกษาพบว่า งานการบริหารโรงเรียนมี 8 ประการ คือ

- 1) งานสัมพันธ์กับชุมชน (School Community Relationship)
- 2) งานกิจการนักเรียน (Pupil Personnel)
- 3) งานหลักสูตรและการสอน (Curriculum and Instruction)
- 4) งานบริหารบุคคล (Staff Personnel)
- 5) งานอาคารสถานที่ (Physical Facilities)
- 6) งานธุรการ (Business Management)
- 7) งานพัฒนาบุคลากร (Staff Development)
- 8) งานประเมินผล (Evaluation)

Brech (1980) กล่าวว่า โครงสร้างของโรงเรียนก่อให้เกิดประโยชน์ 4 ประการ ดังต่อไปนี้

- 1) โครงสร้างของโรงเรียนเปรียบเสมือนกรอบงาน (Framework) ในการปฏิบัติงานด้านการบริหาร
- 2) โครงสร้างโรงเรียนเป็นเครื่องมือในการมอบอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ
- 3) โครงสร้างโรงเรียนช่วยในการประสาน งานของกิจกรรมที่ช่วยกันทำงาน
- 4) โครงสร้างโรงเรียนช่วยในการกระตุ้นเตือนให้สมาชิกในโรงเรียนทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

ภารกิจในโรงเรียนที่ได้จัดตามโครงสร้างที่ชัดเจน มีความเกี่ยวข้องกันและมีความสัมพันธ์กันกับอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบเป็นอย่างมากซึ่งผู้บริหารโรงเรียนจะต้องดำเนินการเพื่อให้เกิดเอกภาพในการบริหารให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดของโรงเรียน

Newman (1963) ได้กล่าวว่า กระบวนการจัดโครงสร้างของโรงเรียน มีกระบวนการจัดทำดังต่อไปนี้

- 1) แยกงานออกเป็นหน่วยงานย่อย ๆ ตามลักษณะของโรงเรียน
- 2) จัดระบบงานในโรงเรียนให้มีการแบ่งงานทำอย่างเหมาะสม

3) มอบอำนาจหน้าที่ ที่อยู่บนพื้นฐานความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการ ระหว่างผู้บริหารโรงเรียนกับครูโดยเฉพาอย่างยิ่งเน้นการใช้กระจายอำนาจ การมอบหมายงานในโรงเรียนและความสามารถในการตรวจสอบผลงานเพื่อให้เกิดความร่วมมือและประสานงานในโรงเรียน จัดให้มีหน่วยงานที่ปรึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานสำคัญในการปรับปรุงงานโดยเฉพาะโรงเรียนที่มีแนวโน้มจะขยายใหญ่ขึ้นและซับซ้อนยิ่งขึ้น

4) การพิจารณาโครงสร้างทั้งหมดของโรงเรียน เพื่อให้เกิดความสมดุลในโรงเรียน อย่างไรก็ตามการจัดโครงสร้างของโรงเรียนที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า โครงสร้างของโรงเรียนย่อมเหมาะสมกับเวลาสถานการณ์ในขณะนั้น แต่อาจไม่เหมาะสมกับเวลาและสถานการณ์ในอนาคต ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องปรับปรุงโรงเรียนให้เข้ากับสภาวะแวดล้อมในปัจจุบันให้ได้ หากผู้บริหารโรงเรียนเพิกเฉยไม่ปรับปรุงพัฒนาโครงสร้างของโรงเรียนให้เข้ากับสถานการณ์โรงเรียนอาจไม่สามารถอยู่รอดได้

ชาญชัย อาจิมสมาจาร (2555) ได้กล่าวว่า การบริหารการศึกษาแนวทางใหม่มีเนื้อหาเป็น 6 ด้านซึ่งประกอบด้วย

1) โรงเรียนในฐานะองค์การและนักการศึกษาในฐานะนักบริหาร มีรายละเอียดของเนื้อหา คือ โรงเรียนในฐานะระบบองค์การ ทิศนะทั่วไปต่อทฤษฎีการบริหารและการศึกษา รูปแบบการบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมและการบริหาร การจัดองค์การและการมีส่วนร่วม

2) การบริหารแบบมีส่วนร่วมในทางการศึกษา มีรายละเอียดของเนื้อหา คือ ความหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วม องค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วม ความเป็นไปได้ในการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม โปรแกรมการบริหารแบบมีส่วนร่วม อุปสรรคของการมีส่วนร่วม ประโยชน์ที่โรงเรียน จะได้รับจากการบริหารแบบมีส่วนร่วม และเส้นทางการพัฒนาระบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม

3) ทฤษฎีภาวะผู้นำ มีรายละเอียดของเนื้อหา คือ ทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีภาวะผู้นำ รูปแบบของภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วมและภาวะผู้นำทีมในโรงเรียน

4) การแก้ปัญหาและการตัดสินใจ มีรายละเอียดของเนื้อหา คือ ปัญหาคืออะไร แม่แบบของการแก้ปัญหา และแนวทางในการแก้ปัญหาแบบมีส่วนร่วม

5) ความเจริญงอกงามทางวิชาชีพและการพัฒนาครู มีรายละเอียดของเนื้อหา คือ เหตุผลในการพัฒนาครู ขอบข่ายของการพัฒนาครู นโยบายการพัฒนาครู การบริหารการพัฒนาครู วิธีการพัฒนาครูและการประเมิน

6) การประเมินครู โปรแกรมและโรงเรียน มีรายละเอียดของเนื้อหา คือ การประเมินผล การประเมินโรงเรียนและโปรแกรมการประเมินผลการปฏิบัติงานของครู การปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ เกณฑ์สำหรับการประเมินผลการปฏิบัติงาน แนวทางสู่ประการ ในการประเมินผลการปฏิบัติงานของครูและกระบวนการประเมินผลการปฏิบัติงาน

จินตนา ศักดิ์ภู่อราม (2545) ได้ศึกษา พบว่า การบริหารงานวิชาการประกอบด้วย 1) หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร 2) การจัดการเรียนการสอน 3) การนิเทศการศึกษา 4) การวัดและการประเมินผล 5) การประกันคุณภาพทางการศึกษาและ6)การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา

ทิศนา ขัมมณี และภาชิต ประมวลศิลป์ชัย (2555) สำหรับการบริหารงานของผู้บริหารในการปฏิรูปโรงเรียนให้ความหมายว่า ประสพการณ์ ความรู้สึก กลยุทธ์และข้อเรียนรู้ของผู้บริหารของโรงเรียนที่ได้ดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนตามกรอบแนวคิดและแนวทางของชุดโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารและโรงเรียนอีกจำนวนมากที่กำลังแสวงหายุทธศาสตร์และวิธีการในการพัฒนาหรือปฏิรูปการเรียนรู้ อันเป็นหัวใจของการปฏิรูปการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ โดยข้อความรู้และกลยุทธ์ต่างๆ ที่ได้จากการปฏิบัติจริงในหนังสือเล่มนี้จะช่วยให้โรงเรียนหรือสถานศึกษาเห็นแนวทางและเกิดกำลังใจในการพัฒนาทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องให้ไปสู่เป้าหมาย เช่น การสร้างองค์ความรู้สู่ความรับผิดชอบของผู้บริหารโรงเรียนวัดสระจรเข้ จังหวัดนครราชสีมา การรวมใจครูสู่ความสำเร็จ ในการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของผู้บริหารโรงเรียนบ้านค้อท่อน้อย จังหวัดขอนแก่น เป็นต้น

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2549) ได้กล่าวถึง การบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ ประกอบด้วย

1) โรงเรียน ในฐานะที่เป็นองค์การทางการศึกษา มีองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ส่วน ได้แก่ องค์ประกอบด้านภารกิจ คือ การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพ องค์ประกอบอีกด้านหนึ่งคือ บุคลากรในโรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหาร ผู้สอน และบุคลากรอื่น ๆ

2) ภารกิจหน้าของการจัดการศึกษา คือ การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ ซึ่งตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาได้แก่คุณภาพการบริหารจัดการงานตามภารกิจด้านงานบริหารทั่วไป

3) การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ บุคลากรในโรงเรียนเป็นองค์ประกอบสำคัญของการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนของผู้สอน กระบวนการในการบริหารการศึกษาให้มีคุณภาพ ซึ่งต้องอาศัยผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถ มีทักษะ มีกลยุทธ์

4) การบริหารการจัดการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลสำคัญที่มีผลต่อการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ดังนั้น ผู้บริหารจะต้องมีหลักการ แนวคิดเทคนิควิธีการ เพื่อบริหารจัดการศึกษาตามภารกิจ ตลอดจนการใช้ทรัพยากรการบริหาร การที่ผู้บริหารจะสามารถบริหารจัดการศึกษาตามภารกิจและทรัพยากรให้มีคุณภาพได้นั้นผู้บริหารจะต้องมีเครื่องมือในการบริหารจัดการที่เรียกว่ากระบวนการบริหาร

5) กระบวนการบริหาร ทักษะที่จำเป็นเพื่อให้ดำเนินการตามกระบวนการบริหารประกอบด้วย ทักษะความคิด ทักษะเชิงมนุษย์ ทักษะด้านเทคนิค และการบริหารจัดการ

6) ผู้บริหารต้องมีหลักเกณฑ์การบริหารในการบริหารจัดการโรงเรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนต้องมีหลักการบริหารที่จำเป็น ต้องมีความรู้ ความเข้าใจในหลักการแนวคิดทฤษฎีการบริหารจัดการโรงเรียน

สรุป การบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศต้องอาศัยภารกิจในการพัฒนาคุณภาพของบุคลากรที่ประกอบด้วยผู้บริหาร, ผู้สอน, และบุคลากรอื่นๆ ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการนำพาโรงเรียนไปสู่เป้าหมายทางการศึกษาด้วยทักษะการคิด, การสื่อสาร, และการบริหารทรัพยากร การมีหลักเกณฑ์การบริหารที่ชัดเจนจึงเป็นสิ่งจำเป็นในการบริหารจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้วยหลักพรหมวิหาร

กระบวนการบริหารของสถานศึกษาที่ผู้บริหารดำเนินกิจกรรมหรือกระบวนการต่างๆ ที่มีความร่วมมือของผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยมีการวางแผนการ วินิจฉัยสั่งการ การควบคุมและการจัดการ เพื่อให้ผู้เรียน มีความรู้มีคุณภาพ ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเจตนารมณ์ของการศึกษา ซึ่งเป็นการบริหารสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานงบประมาณ และการบริหารงานทั่วไป โดยการบริหารด้วยพรหมวิหาร 4 คือหลักธรรมครองใจที่ทำให้คนปฏิบัติในทางประเสริฐทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ประกอบด้วย เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา โดยแก่นของพรหมวิหาร 4 นั้นสามารถนำมาประยุกต์ใช้สำหรับผู้บริหาร หรือหัวหน้างาน เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทำงานอย่างมีความสุขและเป็นการสร้างขวัญกำลังใจ ซึ่งจะเสริมสร้างประสิทธิภาพการทำงานให้ดียิ่งขึ้นได้อีกด้วย ดังนี้ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2548)

1) เมตตา: ความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข

การเห็นลูกน้องมีความสุข เป็นสิ่งที่หัวหน้าต้องคำนึงถึง หัวหน้าควรดูแลเอาใจใส่สนับสนุนการทำงาน เพื่อให้ลูกน้องรู้สึกที่ตนไม่ได้โดดเดี่ยว อบอุ่น และมีความสุขในการทำงานมากขึ้น

2) กรุณา : ความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์

หากการทำงานเกิดปัญหาหรืออุปสรรค สิ่งแรกที่หัวหน้าควรทำ การพูดคุย สอบถามถึงปัญหาที่เกิดขึ้น พร้อมชี้แนะแนวทางการแก้ไขและพูดให้กำลังใจกับลูกน้อง โดยไม่ปล่อยให้ลูกน้องต้องเผชิญปัญหาเพียงลำพัง

3) มุทิตา: ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี

เมื่อลูกน้องประสบความสำเร็จ ไม่ว่าจะทางด้านการงาน ด้านครอบครัว หรือในทุกๆ ด้าน หัวหน้าควรแสดงความยินดีต่อลูกน้องด้วยความจริงใจ ลูกน้องจะรู้สึกที่ตนเป็นคนสำคัญและรู้สึกภูมิใจมากยิ่งขึ้น

4) อุเบกขา: การรู้จักวางเฉย ทำใจเป็นกลาง

หัวหน้าควรวางใจเป็นกลาง ไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ปฏิบัติหน้าที่อย่างยุติธรรมหากลูกน้องคนหนึ่งได้รับการช่วยเหลือ แต่อีกคนหนึ่งกลับไม่ได้รับการช่วยเหลือเมื่อพบปัญหา ถือว่าไม่มีความยุติธรรมในการบริหาร ควรให้ความช่วยเหลือลูกน้องให้เท่าเทียมกัน ไม่ปฏิบัติเอนเอียงด้วยความรักหรือความชัง

สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษาหรือการบริหารงานองค์กรด้วยหลักพรหมวิหาร นอกจากจะต้องใส่ใจเรื่องการบริหารกลุ่มงานแล้ว ยังต้องใส่ใจความรู้สึกและความสัมพันธ์ของบุคลากรภายในองค์กรด้วย เพื่อให้บริหารงานและบริหารคนได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และดีงาม

บทบาทของผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้วยหลักพรหมวิหาร

หลักพรหมวิหารเป็นหลักธรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำมาปรับใช้กับการบริหารงานสถานศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นหลักธรรมครองใจคนด้วยหลักเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา ซึ่งสามารถสร้างแนวทางการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้วยหลักพรหมวิหาร เพื่อให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างสถานศึกษาที่มีความเป็นเลิศได้ ดังนี้

1) เมตตา: ความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข

ผู้บริหารสถานศึกษาควรถือคติ “คนสำราญ งานสำเร็จ”

ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับความรู้สึกคณะครูและบุคลากรทางการศึกษาในทุกกลุ่มงาน ควรสนับสนุนการทำงานตามความถนัดและความเต็มใจ ให้กำลังใจก่อนและหลังทำงาน เพื่อให้คณะครูและบุคลากรทางการศึกษารู้สึกอบอุ่น มีกำลังใจในการทำงาน และมีความสุขในการทำงานมากยิ่งขึ้น สรุปได้ว่าผู้บริหารควรถือคติ “คนสำราญ งานสำเร็จ”

2) กรุณา: ความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์

ผู้บริหารสถานศึกษาควรเอาใจเขามาใส่ใจเรา

ผู้บริหารสถานศึกษาควรใส่ใจบุคลากรและร่วมแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เมื่อเกิดปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินงาน สิ่งแรกที่ต้องทำคือการเอาใจเขามาใส่ใจเรา ตระหนักว่าตำแหน่งที่เขาอยู่ เราก็เคยอยู่มาแล้ว ปัญหาที่เขาได้รับ เราก็เคยสัมผัสมาแล้ว รับรู้ถึงความทุกข์ใจของบุคลากร พุดคุยสอบถามถึงปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเป็นมิตร พร้อมชี้แนะแนวทางการแก้ไขปัญหาตามประสบการณ์ที่ตนเองเคยผ่านพบ ไม่ปล่อยให้บุคลากรต้องแก้ไขปัญหาลำพัง และร่วมลงมือแก้ไขปัญหา นั้นไปพร้อมกัน

3) มุทิตา: ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี

ผู้บริหารสถานศึกษาควรร่วมยินดีกับเรื่องดี ๆ ในชีวิตของบุคลากร

ผู้บริหารสถานศึกษาควรร่วมแสดงความยินดีกับบุคลากรด้วยความจริงใจ เมื่อบุคลากรประสบความสำเร็จหรือได้พบเจอเรื่องราวดี ๆ ในชีวิต ไม่ว่าจะเป็นด้านการทำงาน ด้านครอบครัว และทุก ๆ ด้าน เพื่อให้บุคลากรรู้สึกว่าตนเป็นคนสำคัญขององค์กรที่ได้รับการใส่ใจและรู้สึกภูมิใจมากยิ่งขึ้น บุคลากรจะเห็นคุณค่าของตนเอง และมีแรงบันดาลใจที่จะนำความสามารถของตนออกมาใช้พัฒนาสถานศึกษาอย่างเต็มที่ เพราะมีผู้ร่วมยินดีด้วยเมื่อเขาทำสิ่งดี ๆ หรือได้รับสิ่งดี ๆ

4) อุเบกขา: การรู้จักวางเฉย ทำใจเป็นกลาง

ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นกลาง บริสุทธิ์ และยุติธรรม

ผู้บริหารสถานศึกษาควรวางตัวเป็นกลางต่อคณะบุคลากรทุกกลุ่มงาน บริสุทธิ์ใจการสนับสนุนและช่วยเหลือบุคลากรแต่ละคนอย่างเท่าเทียมกัน และมีความยุติธรรมในการตัดสินหรือพิจารณาแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของบุคลากรอย่างตรงไปตรงมา ไม่เลือกปฏิบัติตามความรักหรือความชัง

สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้วยหลักพรหมวิหาร สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นบุคคลสำคัญในการบริหารทุกกลุ่มงาน ซึ่งสอดคล้องและเป็นไปตามหลักเมตตา กรุณา มุติตา และอุเบกขา มีอยู่ 4 อย่าง คือ 1) ควรถือคติ “คนสำราญ งานสำเร็จ” 2) ควรเอาใจเขามาใส่ใจเรา 3) ควรร่วมยินดีกับเรื่องดี ๆ ในชีวิตของบุคลากร และ 4) ควรเป็นกลาง บริสุทธิ์ และยุติธรรม

สรุป

สถานศึกษาเป็นองค์การทางการศึกษาที่สำคัญระดับฐานล่างต่อการดำเนินบทบาทภารกิจการสร้างสรรค ก่อให้เกิดผลผลิตทางการศึกษา ทั้งนี้ผู้บริหารโรงเรียนจะเป็นกลไกสำคัญที่จะนำความสำเร็จและเสริมสร้างคุณภาพทางการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นภายในองค์กรนั้นๆ การสร้างคุณภาพในโรงเรียนจะก่อให้เกิดความเชื่อมั่น ความมั่นใจเกิดขึ้นกับผู้รับบริการทั้งนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคมส่วนรวม และเพื่อเชื่อมโยงการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของผู้บริหารด้วยการนำหลักธรรมพรหมวิหาร 4 มาประยุกต์ใช้โดยการเชื่อมโยงให้เห็นความสำคัญของการนำหลักธรรมมาใช้ในการบริหารเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่ผู้บริหารและเพื่อประโยชน์ส่วนรวมขององค์กรดังนั้นผู้บริหารซึ่งเปรียบเสมือนกับต้นเรือที่จะนำลูกเรือมุ่งสู่เป้าหมายของสถานศึกษานั้นควรมีหลักธรรมเพื่อใช้ในการครองคนซึ่งหลักธรรมนี้ เป็นหลักธรรมที่เกี่ยวข้องในการครองคนและเป็นหลักธรรมที่จดจำง่ายโดยผู้บริหารสามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ภายในสถานศึกษาของตนเองเพื่อให้เท่าทันกับยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงด้วยศาสตร์ตะวันออกและตะวันตกบูรณาการกับศิลป์ที่มีอยู่ในตัวผู้บริหารเอง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ.(2549).การพัฒนาโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ.กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- กิตติคุณ สุขสมบูรณ์. (2563). การจัดการคุณภาพเพื่อความเป็นเลิศในองค์กร. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ศิริพบุลย์.
- จินตนา คักดีภู่อารม. (2545) การนำเสนอรูปแบบการบริหารโรงเรียนในกำกับของรัฐ สำหรับประเทศไทย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ชาญชัย อาจินสมาจาร.(2555). การบริหารการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาองค์กร.สงขลา:ซานเมืองการพิมพ์.
- โชติช่วง พันธ์เวส. (2551). แม่แบบการจัดการศึกษาเชิงคุณภาพ SIPPO MODEL.กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อและสิ่งพิมพ์แก้วเจ้าจอม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ทิตนาแหมมณี. (2555). ศาสตร์การสอนเพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่16). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระไตรปิฎก. (2500). **คารุณียสูตร**. ใน พระไตรปิฎกฉบับหลวง, สุตตันปิฎก, ขันธสูตรนิกาย กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2548). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม**. (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: บริษัท สหธรรมิก จำกัด.
- วิโรจน์ สารัตนะ. (2565). การบริหาร หลักการ ทฤษฎี ประเด็นทางการศึกษาและบทวิเคราะห์องค์การทางการศึกษาไทย.**วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร**. 20 (1), 261-271.
- สุกัญญา ไชวิลกุล. (2547). การวิเคราะห์ระบบเพื่อการบริหารสถาบันอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2549). **การจัดการองค์การทางการศึกษา**.กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- ASEAN University Network (AUN) (2022). **AUN-QA guidelines for quality assurance**. Retrieved from <https://aunsec.org/>.
- Beach, Dale S. (1980). **Personnel: The Management of People at Work**. New York: Macmillan Publishing Company.
- Bounds, Greg. (1994). **Beyond Total Quality Management**. New York: McGraw-Hill.
- Drucker, P.F. (1998). **The Age of Discontinuity**. Reprinted Edition, Butterworth-Heinemann, Oxford.
- Gardner, H. (1983). **Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences**. New York: Basic Books.
- Newman. H.W. (1963). **Administrative Action: The Techniques of Organization and Management**. Tokyo: Prentice – Hall of Japan.
- Northouse, P. G. (2018). **Leadership: Theory and Practice**. (8th ed.). Thousand Oaks, CA: SAGE Publications.
- Sergiovanni, T. (1991). Ten Principles of Quality Leadership. **Educational Leadership**. 39(5), 331.

บทวิจารณ์หนังสือ : Book Review

ระบบร่างกายมนุษย์

Human Body

วัชรีย์ โสธรชัย

ธนกร ตรกมลกานต์

ไพฑูรย์ สวนมะไฟ

วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Watcharee Sothonchai

hanakorn Drokamonkan

Paitoon Suanmafai

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Roiet Buddhist College

Email: w_sothonchai@hotmail.com

วันที่รับบทความ: 7 มีนาคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ 21 เมษายน 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 22 เมษายน 2567

Received: March 7, 2024; Revised: April 21, 2024; Accepted: April 22, 2024

บทคัดย่อ

“ระบบร่างกายมนุษย์” เป็นหนังสือที่แต่งเป็นร้อยแก้ว ใช้ภาษาที่อ่านง่ายมีรูปภาพประกอบที่ชัดเจน ทำให้ผู้อ่านที่มีพื้นฐานในเรื่องนี้เข้าใจได้ง่าย โครงสร้างของหนังสือบทแรกที่ได้อ่านถึงคือเรื่องเซลล์และเนื้อเยื่อ ซึ่งเซลล์เป็นโครงสร้างหน่วยย่อยของสิ่งมีชีวิต เซลล์หลายหลายเซลล์รวมกันเป็นเนื้อเยื่อ และเนื้อเยื่อหลายหลายเนื้อเยื่อเมื่อมาอยู่รวมกันก็จะเกิดอวัยวะที่เป็นอวัยวะต่าง ๆ ได้ก็เกิดจากเนื้อเยื่อต่างชนิดกัน เมื่ออวัยวะต่าง ๆ มาทำงานประสานกันก็จะเกิดระบบการทำงานของร่างกายของมนุษย์ที่มีชีวิตอยู่ได้ โดยในร่างกายเราจะประกอบไปด้วย ระบบเลือดและภูมิคุ้มกัน การเติบโตและพัฒนาการ ระบบประสาท การรับรู้พิเศษ ระบบหัวใจและหลอดเลือด ระบบทางเดินหายใจ ระบบทางเดินปัสสาวะระบบทางเดินอาหาร ระบบต่อมไร้ท่อ ระบบกล้ามเนื้อและโครงกระดูก จุลินทรีย์และปรสิตระบบสืบพันธุ์ โภชนาการ ภาวะเสื่อม และเนื้องอกกล่าวโดยรวมแล้วเนื้อหา รูปภาพ และการอธิบายกระบวนการ และกลไกการทำงานของระบบต่างๆในร่างกายนี้เหมาะสม และอ่านได้เข้าใจหนังสือนี้จะเหมาะกับคนที่มีความรู้เกี่ยวกับระบบของร่างกายมาบ้างหรือเหมาะกับนิสิตนักศึกษาที่ได้เรียนพื้นฐานเกี่ยวกับร่างกายมาบ้างแล้ว หนังสือนี้จึงไม่เหมาะกับเด็กระดับประถมเนื่องจากเมื่ออ่านแล้วจะทำความเข้าใจยากเกินกว่าวัยและพื้นฐานความรู้ ดังนั้น โดยรวมแล้วหนังสือระบบร่างกายมนุษย์ (Human Body) และให้ประโยชน์แก่บุคคลทั่วไปได้เข้าใจระบบร่างกายมนุษย์ได้จากหนังสือเล่มนี้คือ ทำให้ผู้ที่ได้อ่านได้เข้าใจการทำงานของต่าง ๆ ได้ดูแลสุขภาพร่างกายได้อย่างถูกต้อง

คำสำคัญ: ระบบร่างกาย; ร่างกายมนุษย์

Abstract

“Human Body System” is a book written in prose. Use easy-to-read language with clear illustrations. Make it easy for readers who have basic knowledge in this matter to understand. The first chapter of the book is about cells and tissues. The cell is the structural subunit of living things. Many cells together form tissue. And when many tissues come together to form organs, organs can be formed from different types of tissues. When various organs work together to create a living human body system. In our body it consists of Blood and immune system Growth and development, nervous system, special perception cardiovascular system respiratory system urinary system, digestive system Endocrine system Musculoskeletal system Microorganisms and parasites, reproductive systems, nutrition, degenerative diseases, and tumors are covered with content, pictures, and explanations of processes. and the mechanism of operation of various systems in this body is appropriate This book is suitable for people who have some basic knowledge about body systems or for students who have already learned some basic knowledge about the body. This book is therefore not suitable for elementary school children because when reading it, it will be difficult to understand beyond their age and basic knowledge. Therefore, overall, the book is about the human body system (Human Body) and is beneficial to the general public in understanding the human body system from the book. This book is Makes those who read it understand the workings of various things and take care of their body properly.

Keywords: Body system; Human body

บทนำ

หนังสือเรื่อง “ระบบร่างกายมนุษย์” ฉบับปรับปรุงมีเนื้อหาสมบูรณ์เพื่อเรียนรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับระบบต่างๆที่อยู่ในร่างกายของมนุษย์ เลขที่หนังสือ ISBN : 9786164301405 แต่งโดย ผศ.ดร.อรกัญญา ภูมิโคกรักษ์ จบการศึกษาปริญญาตรีคณะเภสัชศาสตร์(เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง) ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีพ.ศ. 2539 และจบปริญญาเอกหลักสูตรปริญญาเอกปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเภสัชศาสตร์ ที่มหาวิทยาลัยคอลเลจลอนดอน (University College London) เมื่อปี พ.ศ. 2543 และปัจจุบันเป็นกองบรรณาธิการยาวิพากษ์, เจ้าของร้านขายยาอะพ็อต และ Gavin Translation & Interpretation Service และเป็นอาจารย์พิเศษมหาวิทยาลัยต่าง ๆ และเมื่อปี พ.ศ. 2549-2551 เคยเป็นอาจารย์และผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะแพทยศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีผลงานทางวิชาการเกี่ยวกับระบบร่างกายมนุษย์ ระดับประถม Human Body จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์เอ็มโอเอส จัดจำหน่ายโดยบริษัท ซีอีดียูเคชั่น จำกัด (มหาชน) หนังสือเรื่องนี้เขียนขึ้นเพื่อเป็นสื่อการเรียนการสอนแก่เด็กนักเรียนชั้นประถมได้เรียนรู้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย โดยได้อธิบายถึงระบบร่างกายมนุษย์ที่ผ่านเนื้อหาและภาษาที่เข้าใจง่ายพร้อมเกร็ดความรู้ รวมถึงคำศัพท์ที่จะช่วยให้เด็กนักเรียนระดับประถมศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจในระบบร่างกายมนุษย์ เรียนรู้กระบวนการและกลไกการทำงานของระบบต่าง ๆ ในร่างกาย

โครงสร้างของหนังสือ

โครงสร้างของหนังสือเรื่องระบบร่างกายมนุษย์ประกอบด้วย เนื้อหาซึ่งผู้เขียนได้อธิบายถึงอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกายมนุษย์ ว่าเกิดมาจากเซลล์ต่าง ๆ ที่มารวมตัวกันจนเป็นเนื้อเยื่อ และเนื้อเยื่ออยู่รวมกันจนเกิดเป็นอวัยวะต่าง ๆ กันและเมื่ออวัยวะต่าง ๆ มาทำงานร่วมกันจนเป็น ระบบของร่างกายมนุษย์ทำให้มนุษย์ดำรงชีพอยู่ได้ ดังนั้น ในร่างกายของคนเราจึงประกอบไปด้วยอวัยวะหลาย ๆ อวัยวะที่ทำหน้าที่ต่างกันมาทำงานร่วมกัน เมื่อคนเราขาดอวัยวะใดไปบางส่วนหรือมีความบกพร่องของอวัยวะใดอวัยวะหนึ่งแล้ว จะทำให้การทำงานของร่างกายไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ทำให้ร่างกายคนคนนั้นอาจอ่อนแอได้และไม่สามารถมีชีวิตอยู่ได้ในที่สุด

ผู้เขียนจะกล่าวถึงระบบต่าง ๆ ในร่างกายซึ่งมีหลาย ๆ ระบบที่มาทำงานร่วมกัน มีดังนี้ คือระบบเลือดและภูมิคุ้มกัน(Blood and Immunity), ระบบประสาท(Nervous System), การรับรู้พิเศษ(Organs of Special System), ระบบหัวใจและหลอดเลือด(Cardiovascular System), ระบบทางเดินหายใจ(Respiratory System), ระบบทางเดินปัสสาวะ(Urinary System), ระบบทางเดินอาหาร (Digestive System) ระบบต่อมไร้ท่อ(Endocrine System), ระบบกล้ามเนื้อและโครงกระดูก(Musculoskeletal System) และระบบสืบพันธุ์(Reproductive System) และผู้เขียนยังได้กล่าวถึงเรื่องพันธุศาสตร์บ้างเล็กน้อยเพื่อให้ทราบว่า โครโมโซมมีบทบาทในการกำหนดลักษณะทางพันธุกรรมต่าง ๆ ของสิ่งมีชีวิตอย่างไร และยังได้กล่าวถึงเรื่องการเติบโตและการพัฒนาการ (Growth and Development) ของร่างกาย การโภชนาการ (Nutrition) และภาวะเสื่อมและชราภาพ (Deterioration) เพื่อให้ผู้อ่านได้รู้วิธีการดูแลร่างกายรู้ว่าการพัฒนาการร่างกายของคนเราเป็นอย่างไร รู้เกี่ยวกับเรื่องโภชนาการอาหารการกินและทำให้ผู้อ่านได้ดูแลสุขภาพร่างกายให้มีพลานามัยสมบูรณ์มีชีวิตที่ยืนยาว เมื่อคนเราชราภาพก็จะเกิดภาวะเสื่อมของอวัยวะต่าง ๆ ไปตามอายุ ถ้าเราดูแลร่างกายเราเป็นอย่างดีก็จะทำให้ภาวะเสื่อมเกิดช้าลง

เนื้อหาโดยย่อ

ในทางพระพุทธศาสนากล่าวว่าร่างกายมนุษย์ประกอบด้วยธาตุ 4 ประการ หรือเรียกว่า ธาตุกัมมัฏฐาน 4 (wikipedia,2566) คือ

1. ปฐวิมหากฎรูป 20 ธาตุดิน (สิ่งที่เป็นสถานะเป็นของแข็งในร่างกาย เช่น ผิวหนัง ตา จมูก ปาก ลำไส้ ตับ ฯลฯ)
2. อาโปมหากฎรูป 12 ธาตุดิน (สิ่งที่เป็นสถานะเป็นของเหลวในร่างกาย เช่น โลหิต ปัสสาวะ เหงื่อ ฯลฯ)
3. เตโชมหากฎรูป 4 ธาตุไฟ (อุณหภูมิของ ร่างกายพลังงานในการเผาผลาญอาหารให้เราร้อนในกาย และให้ความอบอุ่นแก่ร่างกาย ฯลฯ)
4. วาโยมหากฎรูป 6 ธาตุลม (สิ่งที่มีสถานะเป็นแก๊สหรือก๊าซในร่างกายเช่นลมหายใจแก๊สในกระเพาะอาหาร ฯลฯ)

ดังนั้น อวัยวะในร่างกายมนุษย์เรา ก็มีความสอดคล้องกับคำสอนของพระพุทธศาสนาเช่นกัน

ระบบร่างกายมนุษย์นี้ เกิดมาจากการทำงานร่วมกันของอวัยวะต่าง ๆ ภายในร่างกายมนุษย์ โดยอวัยวะบางอวัยวะทำงานได้ในหลายหลายระบบ อวัยวะต่าง ๆ เกิดจากการที่เนื้อเยื่อหลาย ๆ ชนิดมาอยู่ด้วยกัน ทำให้มีโครงสร้างที่เป็นระเบียบโดยมีประสาทและหลอดเลือดมาเลี้ยง ส่วนเนื้อเยื่อต่าง ๆ ก็เกิดจากเซลล์ชนิดเดียวกันมาอยู่ร่วมกัน โดยมีสารกั้นระหว่างเซลล์ไว้

กลไกการทำงานของธรรมชาติภายในร่างกายของมนุษย์นี้ จะเกิดจากการทำงานร่วมกันและสอดคล้องกันของระบบต่าง ๆ ซึ่งทางผู้เขียนได้กล่าวถึงระบบต่าง ๆ ในร่างกายมนุษย์แล้วยังเสริมความรู้ในส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับร่างกายมนุษย์เพิ่มเติม เพื่อให้ผู้อ่านได้ทราบถึงการป้องกันรักษาตัวเอง การถ่ายทอดทางพันธุกรรม รวมถึงภาวะเสี่ยงของอวัยวะต่าง ๆ ในวัยชราภาพด้วย ดังนั้น เพื่อให้ผู้อ่านได้มองเห็นภาพร่างกายมนุษย์ง่าย ๆ ว่าเกิดมาจากสิ่งใด (Krittika Chinphan. 2015) ดังนี้

เซลล์ + เซลล์ + เซลล์ + + + = เนื้อเยื่อ

เนื้อเยื่อ + เนื้อเยื่อ + เนื้อเยื่อ + + + = อวัยวะ

(เนื้อเยื่อมีหลายชนิดจึงประกอบเป็นได้หลาย ๆ อวัยวะตามแต่เนื้อเยื่อนั้น)

อวัยวะ + อวัยวะ + อวัยวะ + + + = ระบบการทำงานของอวัยวะร่วมกัน

(หลาย ๆ อวัยวะที่แตกต่างกันไป)

เซลล์ (cell) เป็นโครงสร้างหน่วยย่อยของสิ่งมีชีวิต เซลล์มีอยู่หลายชนิด มีขนาดรูปร่าง ส่วนประกอบในเซลล์และมีหน้าที่ แตกต่างกันไป เพื่อให้ทำงานได้อย่างเหมาะสม และมีอยู่จำนวนมาก ยกตัวอย่าง เช่น เซลล์เม็ดเลือด เซลล์ประสาท เซลล์ผิวหนัง เซลล์สร้างเส้นใย ซึ่งจะมีขนาด และรูปร่างส่วนประกอบภายใน และ

หน้าที่แตกต่างกัน แต่ก็มีส่วนร่วม ประกอบที่เป็นพื้นฐานของเซลล์ ดังนี้ คือ เยื่อหุ้มเซลล์ น้ำในเซลล์ ออร์แกเนลล์ เยื่อหุ้มนิวเคลียสและนิวเคลียส

เลือดและภูมิคุ้มกัน (Blood and Immunity)

เลือดประกอบด้วย เซลล์เม็ดเลือดแดง และเซลล์เม็ดเลือดขาวชนิดต่าง ๆ เกร็ดเลือด และ พลาสมา เลือดมีหน้าที่สำคัญหลายอย่าง คือ ขนส่งก๊าซออกซิเจนจากการหายใจเข้าและก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ เมื่อหายใจออก และทำหน้าที่ขนส่งอาหาร โดยการดูดซึมอาหารจากกระเพาะอาหารและลำไส้เข้าสู่กระแสเลือด ผ่านไปยังตับ และส่งต่อให้เนื้อเยื่อ อวัยวะต่าง ๆ และยังมีหน้าที่รักษาสมดุลย์ของน้ำและเกลือแร่ ปรับอุณหภูมิของร่างกายให้คงที่อวัยวะที่สำคัญในการสร้างเม็ดเลือดคือ ไชกระดูก

ส่วนภูมิคุ้มกันนั้น เป็นระบบที่ใช้ในการคุ้มกันร่างกาย ไม่ให้เชื้อโรคหรือสิ่งแปลกปลอมต่าง ๆ เข้าไปในร่างกายของเรา อวัยวะที่เป็นภูมิคุ้มกันในร่างกายเราคือ ไชกระดูก ตับ ต่อมไทมัส ต่อมทอมซิล ม้าม ต่อม้ำเหลือง และหลอดน้ำเหลือง ดังนั้น ถ้าร่างกายมนุษย์ ไม่มีภูมิคุ้มกันที่เพียงพอ เชื้อโรคก็สามารถเข้ามาในร่างกาย และทำให้เกิดโรคได้ร่างกายก็จะเกิดการเจ็บป่วย และเสียชีวิตลงได้เช่นกัน

พันธุศาสตร์ (Genetics) เป็นเรื่องของการศึกษาเกี่ยวกับยีนและการถ่ายทอดทางพันธุกรรม เป็นศาสตร์ที่ท่านจะได้เข้าใจว่า ทำไมคนหลายล้านคนจึงไม่มีใครเหมือนกันทุกประการ ยกเว้นแฝดเหมือนเท่านั้นที่จะเหมือนกันทุกประการ เนื่องจากเกิดจากไข่ใบเดียวกันและอสุจิตัวเดียวกัน แต่แบ่งตัวเป็นสอง เท่านั้น โดยในเซลล์ของร่างกายมนุษย์เรามีจำนวนโครโมโซม ทั้งหมด 46 แท่ง หรือ 23 คู่ แต่ละคู่จะมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป โครโมโซมจะประกอบด้วย โมเลกุลของโปรตีนและกรดดีออกซีไรโบนิวคลีอิกหรือเรียกสั้น ๆ ว่า DNA มีลักษณะเป็นเกลียวคู่ โครโมโซมประกอบด้วยยีนหลายยีน ยีนแต่ละยีนเป็นเพียงส่วนหนึ่งของโมเลกุล DNA และแต่ละยีนจะสร้างโปรตีนที่แตกต่างจากยีนอื่น ๆ โปรตีนบางชนิดเป็นโครงสร้างของเซลล์บางชนิดทำให้เซลล์ทำงานได้ บางชนิดมีหน้าที่ส่งสัญญาณระหว่างเซลล์

ระบบประสาท (Nervous System) มีหน้าที่ออกคำสั่งเกี่ยวกับการทำงานของกล้ามเนื้อ ควบคุมการทำงานของอวัยวะต่าง ๆ และประมวลข้อมูลที่รับมาจากประสาทสัมผัสต่าง ๆ โดยแบ่งเป็นระบบประสาทส่วนกลางซึ่ง ประกอบไปด้วยสมองและไขสันหลัง และระบบประสาทนอกส่วนกลาง ซึ่งประกอบด้วยระบบกายและระบบประสาทอิสระ เซลล์ในระบบประสาทเรียกว่าเซลล์ประสาท มีหลายชนิดโดยมีขนาดรูปร่าง และการแตกแขนงของไซโตพลาสมีความแตกต่างกัน การรับรู้พิเศษ ประกอบไปด้วย ดวงตา จมูก หู ผิวหนัง ลิ้น

ระบบหัวใจและหลอดเลือด (Cardiovascular System) หัวใจเป็นอวัยวะที่มหัศจรรย์มาก เริ่มต้นหรือเริ่มมีชีวิต ตั้งแต่เป็นตัวอ่อนในครรภ์มารดา เป็นอวัยวะที่มีความแข็งแรงมาก และดำเนินอยู่ตลอดเวลาที่ร่างกายมีชีวิตอยู่ระบบหัวใจและหลอดเลือด จะทำงานสัมพันธ์กับระบบทางเดินหายใจคือ ทำหน้าที่สูบน้ำเลือดไปตามหลอดเลือด เพื่อนำเอาออกซิเจน และสารอาหารไปเลี้ยงเซลล์ในร่างกาย รวมทั้งเซลล์ของหัวใจของเสีย และคาร์บอนไดออกไซด์จากเซลล์ต่าง ๆ ก็จะถูกลำเลียงเข้ามาในเลือด เพื่อไปกำจัดออกจากร่างกาย

ระบบทางเดินหายใจ (Respiration System) จะประกอบด้วย เนื้อเยื่อและอวัยวะตั้งแต่รูจมูก โปรงจมูก คอหอย กล่องเสียง ท่อลม ปอดด้านซ้าย ด้านขวา จนถึงท่อถุงลม ซึ่งทำงานสัมพันธ์กับระบบหัวใจและหลอดเลือด ดังที่กล่าวมาแล้ว

ระบบทางเดินปัสสาวะ (Urinary System) เป็นระบบที่ทำหน้าที่กำจัดของเสียออกจากร่างกาย ประกอบด้วยอวัยวะ ดังนี้ ไต 2 ข้าง ท่อไต 2 ท่อ กระเพาะปัสสาวะ 1 อัน ไตทำหน้าที่รักษาภาวะสมดุลของร่างกายไว้ โดยการควบคุมสมดุลของน้ำและอิเล็กโทรไลต์ในร่างกาย ควบคุมสมดุลกรดต่าง ขับถ่ายของเสีย และสารเคมีแปลกปลอม ควบคุมความดันในหลอดเลือดแดง หลังฮอร์โมนบางชนิด เช่น ฮอร์โมนที่ใช้ในการสร้างเม็ดเลือดแดง และสังเคราะห์กลูโคสจากกรดอะมิโน

ระบบทางเดินอาหาร (Digestive System) ประกอบด้วย ปาก ต่อมน้ำลาย หลอดอาหาร กระเพาะอาหาร ลำไส้เล็ก ลำไส้ใหญ่ ไส้ตรง ตับอ่อน ตับ และถุงน้ำดี ระบบนี้จะทำหน้าที่ให้น้ำอิเล็กโทรไลต์และสารอาหารแก่ร่างกาย โดยเปลี่ยนอาหารที่รับประทานเข้าไปให้เป็นโมเลกุลขนาดเล็กเพื่อผ่านชั้นบุลำไส้เข้าไปภายในหลอดเลือดฝอยของหลอดน้ำเหลืองและในผนังลำไส้ได้นอกจากจะทำหน้าที่ในการรับประทาน ย่อย และดูดซึมอาหารแล้ว ระบบทางเดินอาหารยังทำหน้าที่กำจัดสารที่ย่อยไม่ได้และป้องกันไม่ให้จุลินทรีย์และสิ่งแปลกปลอมในอาหารเข้าสู่ร่างกายได้เช่นเดียวกันกับผิวหนังที่ป้องกันจุลินทรีย์ไม่ให้เข้าไปในร่างกายนั่นเอง

ระบบต่อมไร้ท่อ (Endocrine System) มีหน้าที่ในการควบคุม การทำงาน และการติดต่อสื่อสาร รวมทั้งประสานกระบวนการทำงานระดับเซลล์ให้เกิดประสิทธิภาพ อวัยวะที่สำคัญของระบบนี้ ส่วนใหญ่เป็น "ต่อม" ซึ่งต่อมต่าง ๆ นี้จะทำหน้าที่ในการสร้างฮอร์โมนที่สำคัญของร่างกาย และแพร่กระจายสู่กระแสเลือดไปออกฤทธิ์ที่อวัยวะเป้าหมาย เช่น ต่อมใต้สมองผลิตฮอร์โมนมากมายหลายชนิดต่อมไทรอยด์ผลิตฮอร์โมนไทรอยด์ ต่อมพาราไทรอยด์ผลิตฮอร์โมนพาราไทรอยด์ ต่อมหมวกไตผลิตสเตียรอยด์ ต่อมไพเนียล ผลิตเมลาโทนินและมีต่อมบางชนิดก็ทำหน้าที่อย่างอื่นที่ไม่ใช่ผลิตและหลั่งฮอร์โมน เช่น ต่อมไทมัสสร้างเม็ดเลือดขาวชนิดหนึ่งให้กับระบบคุ้มกันและยังมีอวัยวะอีกหลายชนิดที่จัดอยู่ในระบบต่อมไร้ท่อ เช่น ตับอ่อนผลิตอินซูลิน อันตะผลิตตัวสุจิและฮอร์โมนเพศชาย รังไข่ผลิตไข่และฮอร์โมนเพศหญิง ฮอร์โมนที่หลั่ง ออกมาจากการผลิตแล้วจะเข้าไปในกระแสเลือด และเดินทางไปยังเซลล์เป้าหมาย ซึ่งจะต้องมีตัวรับข้อมูลโดยเฉพาะ ดังนั้น ฮอร์โมนแต่ละชนิดจะสื่อสารกับเซลล์เป้าหมาย ซึ่งจะต้องมีตัวรับฮอร์โมนชนิดนั้นๆ นั้นแล้วจึงสั่งให้เซลล์ทำงานได้

ระบบกล้ามเนื้อและโครงกระดูก (Musculoskeletal System) ทำหน้าที่เป็นโครงร่างในการทรงตัว ทำให้ยืนและเคลื่อนไหวได้ กล้ามเนื้อในร่างกายมี 3 ชนิด คือ กล้ามเนื้อเรียบมักอยู่ตาม หลอดเลือดและอวัยวะภายใน กล้ามเนื้อลายเป็นชนิดที่ทำงานประสานกับโครงกระดูกเพื่อให้เกิดการเคลื่อนไหวได้ กล้ามเนื้อหัวใจจะอยู่ในหัวใจ

จุลินทรีย์และปรสิต (Microbials and Parasites) จุลินทรีย์จะ หมายถึง สิ่งมีชีวิตขนาดเล็กไม่สามารถมองเห็นได้ด้วยตาเปล่า แบ่งเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ดังนี้ คือ แบคทีเรีย ไวรัส เชื้อรา สัตว์เซลล์เดียว และสาหร่าย ส่วน ปรสิต หมายถึง สิ่งมีชีวิตที่อาศัยกินอยู่บนสิ่งมีชีวิตชนิดอื่น และหาอาหารจากสิ่งมีชีวิตที่มันอาศัยอยู่ปรสิตที่อยู่บนร่างกายมนุษย์ มีอยู่ 3 กลุ่มใหญ่ คือ สัตว์เซลล์เดียว พยาธิ และแมลง

ระบบสืบพันธุ์ (Reproductive System) ระบบการสืบพันธุ์มีหน้าที่ช่วยให้มนุษย์ดำรงชีวิตดำรงเผ่าพันธุ์ไว้ไม่ให้สูญพันธุ์ไป เราจึงมีการขยายเผ่าพันธุ์มาจนถึงทุกวันนี้ ระบบสืบพันธุ์จะประกอบด้วยระบบสืบพันธุ์เพศหญิง และระบบสืบพันธุ์เพศชาย ระบบสืบพันธุ์เพศหญิงจะประกอบไปด้วยอวัยวะดังนี้คือ ท่อนำไข่ รังไข่ มดลูก กระเพาะปัสสาวะ ท่อปัสสาวะ ช่องคลอด แคมเล็ก แคมใหญ่ ไส้ตรง และทวารหนัก ระบบสืบพันธุ์เพศชาย ประกอบด้วยองคชาติ อัณฑะ ถุงอัณฑะ ต่อมลูกหมาก ถุงพักน้ำอสุจิ หลอดน้ำอสุจิ กระเพาะปัสสาวะ ท่อปัสสาวะ (Orakarn Phumikhokrak. 2015 : หน้า 2-102)

จากการที่ผู้เขียนได้กล่าวถึงอวัยวะต่าง ๆ ของมนุษย์ ได้มาทำงานร่วมกันจนเป็นระบบร่างกายมนุษย์ขึ้นมาได้นั้นเป็นเรื่องที่มหัศจรรย์และซับซ้อนยิ่งนัก เพราะกลไกการทำงานร่วมกันต่าง ๆ นี้ต้องอาศัยการทำงานของแต่ละระบบของร่างกายมาทำงานต่อเนื่องและวนเวียนกันจนเป็นชีวิตคนชีวิตหนึ่ง ดังนั้น เมื่อเรามีระบบร่างกายที่สมบูรณ์ทุกส่วนแล้ว จึงอยากให้ทุกคนจงตระหนักไว้ว่าต้องรักษาอวัยวะทุกส่วนของร่างกายให้คงอยู่ให้สมบูรณ์แข็งแรง ให้อยาวนานที่สุดเท่าที่จะรักษาไว้ได้ เพื่อให้ร่างกายมีชีวิตอยู่ได้นานที่สุดตราบเท่าที่เราสามารถทำได้

บทวิจารณ์หนังสือ

1. ประเด็นหน้าปกหนังสือ เห็นว่าเป็นฉบับที่ปรับปรุงแล้ว ควรระบุจำนวนครั้งที่พิมพ์ไว้ส่วนปกของหนังสือด้วยความเข้าใจของผู้อ่าน สำหรับภาพประกอบหน้าปกของหนังสือ ผู้วิจารณ์เห็นว่า ถ้าเป็นหนังสือสำหรับเด็กและเยาวชนแล้วจะดูเป็นภาพที่น่ากลัวจนเกินไป ควรเปลี่ยนเป็นภาพที่ดูแล้วไม่น่ากลัว เช่น เป็นภาพร่างกายออกแนวการ์ตูนหรือภาพแนวแฟนตาซี หรือภาพเหมือน เพื่อให้ดูแล้วไม่น่ากลัว และไม่เครียดเมื่อวิเคราะห์ดูแล้วจึงเห็นว่าเหมาะสำหรับเด็กและเยาวชน (ป. 1 - ป. 6) น่าจับหนังสือมาอ่าน

2. ประเด็นจุดประสงค์ของหนังสือเล่มนี้ ไม่สอดคล้องกับเนื้อหาในเล่ม โดยจุดประสงค์บอกว่า เป็นหนังสือสำหรับเด็กและเยาวชน แต่จากการอ่านแล้วหนังสือเล่มนี้ ควรเป็นหนังสือที่ไม่เหมาะสมกับนักศึกษาในการศึกษาระดับปริญญาขึ้นไป เนื่องจากการเรียนรู้สำหรับเด็กหรือเยาวชนที่จำเป็นจะต้องเรียนรู้ระบบต่างๆในร่างกายมนุษย์เพื่อใช้เป็นพื้นฐานการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นต่อไป จึงเห็นสมควรที่จะใช้ในกลุ่มนักเรียนประถมหรือมัธยมมากกว่า

3. ประเด็นในส่วนเนื้อหาของหนังสือ

3.1 ผู้เขียน ได้อธิบายในส่วนเนื้อหาหลักซึ่งจนเกินไป และใช้คำศัพท์ที่เป็นศัพท์เฉพาะทางการแพทย์ รวมไปถึงคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่มีลักษณะเฉพาะ (Technical term) ทำให้ยิ่งอ่านยิ่งสับสนจนน่าเบื่อ อาจก่อให้เกิดความสับสนหรือเบื่อหน่าย ทำให้ไม่อยากอ่านและยังทำให้เด็กไม่สนใจ

3.2 การอธิบายหลักการทำงานของระบบร่างกายมนุษย์ ควรอธิบายเนื้อหาเพียงเบื้องต้นก็พอ โดยใช้ถ้อยคำที่เข้าใจง่าย รัดกุม ไม่เยิ่นเย้อ และใช้ภาษาที่ง่าย ๆ มองเห็นภาพได้ หรือใช้ภาพการ์ตูนประกอบจินตนาการ จึงจะทำให้เด็กและเยาวชนสนใจอยากศึกษาและอ่านหนังสือเล่มนี้

4. ส่วนประเด็นหัวข้อตามสารบัญ ผู้วิจารณ์เห็นว่า บางหัวข้อไม่เกี่ยวข้องกับระบบการทำงานของร่างกายโดยตรง ไม่ควรนำมาเขียนไว้ในหนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนควรแยกหัวข้อสารบัญไปเขียนเป็นอีกหนังสือเล่มหนึ่งได้เลย เนื่องจากเป็นเรื่องที่ซับซ้อน เนื้อหาค่อนข้างมาก เช่น

4.1 หัวข้อพันธุศาสตร์ ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับยีน ในการถ่ายทอดลักษณะของสิ่งมีชีวิตที่ถูกควบคุมโดยกรดนิวคลีอิก ชนิด DNA หรือ RNA ที่สามารถถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปยังรุ่นต่อไป โดยอาศัยเซลล์สืบพันธุ์หรือเซลล์ชนิดอื่น ๆ เป็นสื่อกลางในการถ่ายทอด ทำให้สิ่งมีชีวิตชนิดเดียวกันจะมีลักษณะคล้ายกัน รุ่นลูกหลานจะมีลักษณะคล้ายพ่อแม่ ปู่ย่า หรือตายาย ซึ่งแสดงว่าลักษณะเหล่านั้น มีการถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปยังรุ่นต่อไปได้ ลักษณะของสิ่งมีชีวิตที่ถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปยังรุ่นต่อไปได้เป็นลักษณะทางพันธุกรรม โดยพันธุกรรม (Gene) ก็คือหน่วยที่มีคุณสมบัติควบคุมลักษณะต่าง ๆ ของสิ่งมีชีวิต และพันธุศาสตร์ (Genetic) ก็คือ วิชาวิทยาศาสตร์ สาขาหนึ่งที่ศึกษาเกี่ยวกับการถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรมจากรุ่นหนึ่งไปสู่รุ่นหนึ่งและความหลากหลายทางพันธุกรรมของสิ่งมีชีวิต เป็นต้น

4.2 หัวข้อจุลินทรีย์ ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตขนาดเล็กที่มีทั้งเซลล์เดียวและหลายเซลล์ มีองค์ประกอบของเซลล์ไม่ซับซ้อน แตกต่างจากเซลล์ของสิ่งมีชีวิตชั้นสูงอย่างมนุษย์หรือสัตว์ที่มีความซับซ้อน จุลินทรีย์ถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิตและก่อให้เกิดความหลากหลายทางชีวภาพ (Biodiversity) และมีบทบาทสำคัญมากต่อวัฏจักรต่าง ๆ เป็นต้น

4.3 หัวข้อปรสิต ก็เป็นสิ่งมีชีวิตที่ดำรงชีวิตด้วยการอาศัยและแพร่พันธุ์อยู่ในสิ่งมีชีวิตชนิดอื่นหรือที่เรียกว่า โฮสต์ (Host) หากปราศจากโฮสต์ ก็จะไม่สามารถดำรงอยู่ได้ ด้วยเหตุนี้ปรสิตจึงไม่ทำลายโฮสต์ แต่มันสามารถเจริญเติบโต แพร่กระจายโรค และก่อให้เกิดความเสียหายต่อโฮสต์ได้ เป็นต้น

5. ประเด็นรูปภาพและเนื้อหาบางระบบ ผู้วิจารณ์เห็นว่า ไม่เหมาะกับเด็กและเยาวชนในระดับชั้นประถมศึกษา ปีที่ 1 – 6 เช่น รูปภาพโครงกระดูกรูปอวัยวะสืบพันธุ์ และระบบสืบพันธุ์ ไม่ควรมีในหนังสือเล่มนี้

ผู้เขียนได้เขียนหนังสือเล่มนี้ เพื่อให้ทราบถึงกระบวนการและกลไกการทำงานของระบบต่างๆในร่างกาย เนื้อหา และภาษาที่เข้าใจง่ายโดยมีภาพประกอบชัดเจนเพื่ออธิบายเนื้อหา และมองเห็นการทำงานของระบบต่างๆในร่างกายได้กระจ่างยิ่งขึ้น อีกทั้งยังได้รู้จักชื่อเรียกของอวัยวะและระบบต่างๆในร่างกายเป็น

ภาษาอังกฤษ เมื่อผู้วิจารณ์ได้อ่านหนังสือเล่มนี้แล้วเห็นด้วยกับวัตถุประสงค์ของหนังสือ ระบบร่างกายมนุษย์เล่มนี้เช่นกันและเห็นข้อดีของหนังสือเล่มนี้ ดังนี้

1. เป็นหนังสือที่มีรูปเล่ม สีสันสวยงาม เป็นที่สะดุดตาดึงดูดให้อ่านอยากอ่าน เห็นที่ชั้นวางขายหนังสือทำให้อยากซื้อ
2. เป็นหนังสือที่มีการวางรูปประกอบกับเนื้อหาเหมาะสมและได้สัดส่วนดีมาก ดูแล้วสวยงาม
3. เป็นหนังสือที่ใช้ภาษา ตัวอักษร อ่านง่าย ไม่ขี้ด ไม่เล็ก จนเกินไป มีการให้สีเน้นในการเน้นคำดูแล้วเข้าใจง่าย และเนื้อหาอธิบายลำดับ ขั้นตอนได้ดี
4. เป็นหนังสือที่ผู้วิจารณ์เห็นว่า เนื้อหาในหนังสือเมื่อผู้อ่านทั่ว ๆ ไป อ่านแล้วจะได้รับความรู้เป็นอย่างมากเกี่ยวกับระบบร่างกายมนุษย์ ได้ทราบถึงการทำงานของอวัยวะต่าง ๆ และการทำงานเป็นระบบเมื่ออวัยวะมาอยู่รวมกันว่ามีการทำงานเป็นอย่างไร ทำให้ทราบว่าเมื่อเกิดการเจ็บป่วย ทำให้เราสามารถวิเคราะห์เบื้องต้นได้ว่าควรจะไปปรึกษาแพทย์เฉพาะทาง
5. เป็นหนังสือที่มีการใช้ภาษาที่อ่านเข้าใจง่าย ยกตัวอย่างเปรียบเทียบ อธิบายให้อ่านสามารถเข้าใจได้ชัดเจน
6. เป็นหนังสือที่มีราคาขายเหมาะสมแล้ว ราคาเล่มละ 125 บาท เป็นกระดาษอาร์ตหนา 4 สี ในเล่มอย่างดี น้ำหนัก 640 กรัม ซึ่งทำให้มีสีสันสวยงามและมีความทนทานไม่ฉีกขาดง่าย
7. เป็นหนังสือที่ผู้อ่านได้อ่านแล้วจะเกิดความเข้าใจการทำงานของอวัยวะในร่างกายเบื้องต้น จะทำให้อ่านสามารถรับรู้ถึงการดูแลร่างกายตัวเองได้เป็นอย่างดี

บทสรุป

ระบบร่างกายมนุษย์เป็นหนังสือที่แต่งเป็นร้อยแก้ว ใช้ภาษาที่อ่านง่ายมีรูปภาพประกอบที่ชัดเจน ทำให้อ่านที่มีพื้นฐานในเรื่องนี้เข้าใจได้ง่าย โครงสร้างของหนังสือบทแรกที่ได้กล่าวถึงคือเรื่องเซลล์และเนื้อเยื่อ ซึ่งเซลล์เป็นโครงสร้างหน่วยย่อยของสิ่งมีชีวิต เซลล์หลายหลายเซลล์รวมกันเป็นเนื้อเยื่อ และเนื้อเยื่อหลายหลายเนื้อเยื่อเมื่อมาอยู่รวมกันก็จะเป็นอวัยวะที่เป็นอวัยวะต่าง ๆ ได้ก็เกิดจากเนื้อเยื่อต่างชนิดกัน เมื่ออวัยวะต่าง ๆ มาทำงานประสานกันก็จะเกิดระบบการทำงานของร่างกายของมนุษย์ที่มีชีวิตอยู่ได้ โดยในร่างกายเราจะประกอบไปด้วย ระบบเลือดและภูมิคุ้มกัน การเติบโตและพัฒนาการ ระบบประสาท การรับรู้พิเศษ ระบบหัวใจและหลอดเลือด ระบบทางเดินหายใจ ระบบทางเดินปัสสาวะระบบทางเดินอาหาร ระบบต่อมไร้ท่อ ระบบกล้ามเนื้อและโครงกระดูก จุลินทรีย์และปรสิตระบบสืบพันธุ์ โภชนาการ ภาวะเสื่อม และเนื้องอกกล่าวโดยรวมแล้วเนื้อหา รูปภาพ และการอธิบายกระบวนการ และกลไกการทำงานของระบบต่างๆในร่างกายนี้เหมาะสม และอ่านได้เข้าใจหนังสือนี้จะเหมาะกับคนที่มีความรู้เกี่ยวกับระบบของร่างกายมาบ้างหรือเหมาะกับนิสิตนักศึกษาที่ได้เรียนพื้นฐานเกี่ยวกับร่างกายมาบ้างแล้ว หนังสือนี้จึงไม่เหมาะกับเด็กระดับประถม

เนื่องจากเมื่ออ่านแล้วจะทำความเข้าใจยากเกินกว่าวัยและพื้นฐานความรู้ ดังนั้น โดยรวมแล้วหนังสือระบบร่างกายมนุษย์ (Human Body) และให้ประโยชน์แก่บุคคลทั่วไปได้เข้าใจระบบร่างกายมนุษย์ได้จากหนังสือเล่มนี้คือ ทำให้ผู้ที่ได้อ่านได้เข้าใจการทำงานของต่าง ๆ ได้ดูแลสุขภาพร่างกายได้อย่างถูกต้อง

เอกสารอ้างอิง

Krittika Chinphan (2015). **Encyclopedia of knowledge of the human body**. Bangkok: Nanmee Books Publishing House.

Orakarn Phumikhokrak. (2015). **Elementary level human body systems**. Bangkok: Publisher MOS. pp. 2-102.

wikipedia. (2566). **ธาตุ (ศาสนาพุทธ)**.สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2567 จาก [https://th.wikipedia.org/wiki/ธาตุ_\(ศาสนาพุทธ\)](https://th.wikipedia.org/wiki/ธาตุ_(ศาสนาพุทธ)).

ISSN 2697-6641 (Print), ISSN 2822-0080 (Online)

วารสารวิชาการรัตนบุศย์ ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 : มกราคม - เมษายน 2567

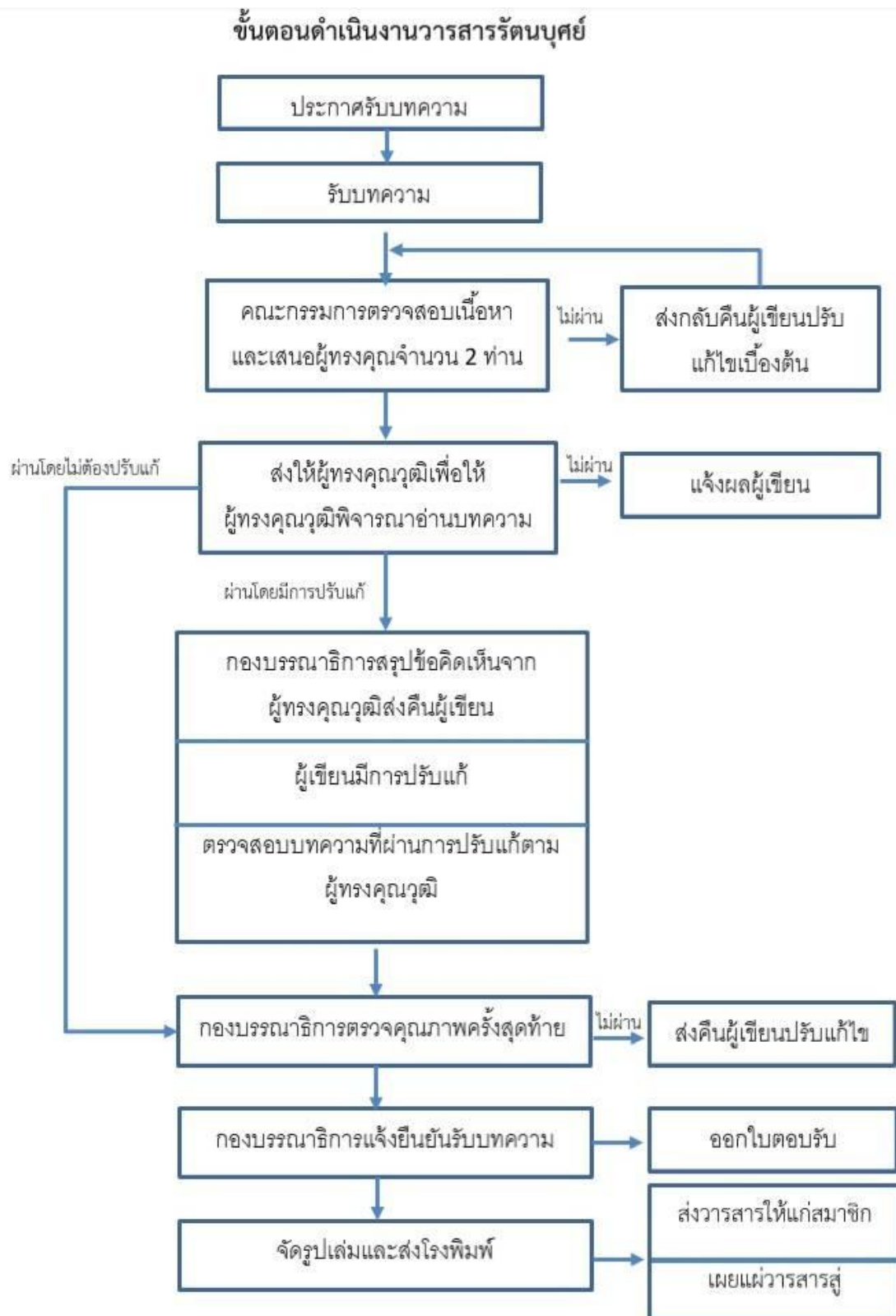
RATANABUTH JOURNAL Vol.6 No. 1: January - April 2024

สมาคมนักวิชาการและนักวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อพัฒนาท้องถิ่น

ภาคผนวก

สมาคมนักวิชาการและนักวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อพัฒนาท้องถิ่น

สมาคมนักวิชาการและนักวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อพัฒนาท้องถิ่น

หลักเกณฑ์การเสนอบทความ

เพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารวิชาการรัตนบุศย์ (RATANABUTH JOURNAL)

เอกสารฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อเป็นคู่มือในการเขียนต้นฉบับผลงานทางวิชาการสำหรับผู้ที่มีความประสงค์ในการส่งบทความเข้าร่วมตีพิมพ์ลงวารสารรัตนบุศย์ โดยจะกำหนดทั้งรูปแบบและแนวทางในการพิมพ์บทความ ซึ่งจะใช้ในการจัดทำวารสารฯ ในแบบรูปเล่ม ดังนั้น เพื่อเป็นการควบคุมคุณภาพและเพื่อให้การจัดทำเอกสารเป็นไปด้วยความถูกต้อง รวดเร็ว ผู้ส่งบทความควรพิมพ์บทความตามรูปแบบและแนวทางที่กำหนดอย่างเคร่งครัด โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลเบื้องต้นของวารสาร

1.1 วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริม สนับสนุน เผยแพร่ผลงานวิชาการด้านศิลปะ วัฒนธรรม ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์และเพื่อให้บริการวิชาการเกี่ยวกับการเผยแพร่ผลงานวิชาการและนำเสนอทางออกในการแก้ปัญหาสังคม

1.2 ประเภทผลงานที่ตีพิมพ์ ประกอบด้วยบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยอยู่ในรูปแบบของบทความวิจัย บทความวิชาการ บทความหนังสือและบทความปริทัศน์ และการใช้ภาษาไทยให้ยึดหลักการของราชบัณฑิตยสถาน

1.3 ขอบเขตเนื้อหา ประกอบด้วย ด้านศิลปะ วัฒนธรรม ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

1.4 กำหนดพิมพ์เผยแพร่ ปีละ 3 ฉบับ (มกราคม-เมษายน, พฤษภาคม-สิงหาคมและกรกฎาคม-ธันวาคม) ของทุกปี

2. นโยบายการพิจารณาถ้อยแถลงบทความ

2.1 บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ ต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน และต้องไม่อยู่ในกระบวนการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งตีพิมพ์อื่นใด

2.2 บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ ต้องเป็นบทความที่แสดงให้เห็นถึงคุณภาพทางวิชาการ และมีประโยชน์ในเชิงทฤษฎีหรือเชิงปฏิบัติ โดยผ่านการพิจารณาและให้ความเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้น ๆ จำนวนอย่างน้อย 2 ท่าน ขึ้นไปต่อบทความและเป็นผู้มีผลงานทางวิจัยอย่างต่อเนื่อง

สมาคมนักวิชาการและนักวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อพัฒนาท้องถิ่น

2.3 กองบรรณาธิการอาจส่งผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิให้ผู้เขียนแก้ไข เพิ่มเติม หรือพิมพ์
ต้นฉบับใหม่แล้วแต่กรณี

2.4 กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการตรวจแก้ไขรูปแบบบทความที่ส่งมาตีพิมพ์

2.5 การยอมรับเรื่องที่ตีพิมพ์เป็นสิทธิของกองบรรณาธิการ และกองบรรณาธิการจะไม่รับผิดชอบใน
เนื้อหา หรือความถูกต้องของเรื่องที่ส่งมาตีพิมพ์ทุกเรื่อง

3. รูปแบบการเขียนบทความผลงานวิจัยฉบับเต็ม (Full Paper)

3.1 การเตรียมต้นฉบับ มีรายละเอียดดังนี้

1) ขนาดของต้นฉบับ พิมพ์หน้าเดียวบนกระดาษสันขนาดเอ 4 ($8\frac{1}{4} \times 11\frac{3}{4}$ นิ้ว = 21×29.7 ซม.) เว้นระยะห่างระหว่างขอบกระดาษด้านบน 3.8 เซนติเมตร ด้านล่าง ขวามือและซ้ายมือ 2.5 เซนติเมตร

2) ตำแหน่งของแท็บหยุด ตั้งค่าเริ่มต้นที่ 1.25 เซนติเมตร และตั้งเพิ่มขึ้นทีละ 0.5 เซนติเมตร

3.2 รูปแบบอักษรและการจัดวางตำแหน่ง ใช้รูปแบบอักษร TH SarabunPSK พิมพ์ด้วยโปรแกรม
ไมโครซอฟท์เวิร์ด ระยะระหว่างบรรทัดเป็นแบบบรรทัดเดี่ยว (Single Space) โดยใช้ขนาด ชนิดของตัวอักษร
รวมทั้งการจัดวางตำแหน่ง ดังนี้

1) ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย) ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกลางหน้ากระดาษ

2) ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ) ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกลางหน้ากระดาษ

3) ชื่อผู้เขียน เว้น 1 บรรทัด ขนาด 12 ชนิดตัวอักษรธรรมดา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษขวาได้ชื่อ
เรื่อง

4) ชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา/ผู้วิจัยร่วม ขนาด 12 ชนิดตัวอักษรธรรมดา ชิดขอบกระดาษขวา ต่อจาก
ชื่อผู้เขียน/ผู้วิจัยคนที่ 1 ตามลำดับ

5) หัวข้อใหญ่ในบทความ ขนาด 16 ชนิดตัวอักษรหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษซ้าย ก่อนขึ้น
หัวข้อต่อไป เว้น 1 บรรทัด และจัดย่อหน้าเป็นแบบกระจายแบบไทย

6) หัวข้อย่อย เว้นระยะห่างตามลำดับของแท็บหยุด ขนาด 16 ชนิดตัวอักษรหนา

7) รายการอ้างอิง (ดูในตัวอย่างการเขียนรายการอ้างอิง)

8) ท้ายกระดาษ จัดพิมพ์แบบ 1 คอลัมน์ ประกอบด้วย

นักศึกษาหลักสูตร... สาขาวิชา.. สถาบันการศึกษา... ขนาด 12 ชนิดตัวอักษรธรรมดา
ตำแหน่งชิดขอบกระดาษซ้าย

ตำแหน่งทางวิชาการประจำ/พิเศษ สถาบันการศึกษา... ขนาด 12 ชนิดตัวอักษรธรรมดา
ตำแหน่งชิดขอบกระดาษซ้าย

3.3 จำนวนหน้า ต้นฉบับควรมีความยาวไม่น้อยกว่า 8 หน้า แต่ไม่ควรเกิน 15 หน้า

สมาคมนักวิชาการและนักวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อพัฒนาท้องถิ่น

4. การเรียงลำดับเนื้อหาต้นฉบับ

เนื้อหา ภาษาไทยที่มีคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ควรแปลเป็นภาษาไทยให้มากที่สุด (ในกรณีคำศัพท์ภาษาอังกฤษเป็นคำเฉพาะที่แปลไม่ได้หรือแปลแล้วไม่ได้ความหมายชัดเจนให้ทับศัพท์ได้) และควรใช้ภาษาที่ผู้อ่านเข้าใจง่าย ชัดเจน หากใช้คำย่อต้องเขียนคำเต็มไว้ครั้งแรกก่อน เนื้อหาต้องเรียงลำดับดังนี้

4.1 บทความวิจัย

1) **ชื่อเรื่อง** ควรสั้นและกะทัดรัด ความยาวไม่ควรเกิน 100 ตัวอักษร ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

2) **ชื่อผู้เขียน** เป็นภาษาไทยและระบุตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี)

3) **บทคัดย่อ** เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (ABSTRACT) เขียนสรุปสาระสำคัญของเรื่อง อ่านแล้วเข้าใจง่าย ความยาวไม่ควรเกิน 350 คำ หรือ 15 บรรทัด โดยให้นำบทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อน บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (ABSTRACT) ซึ่งแปลจากบทคัดย่อภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษต้องมีเนื้อหาตรงกัน ใช้อักษรตัวตรง จะใช้ตัวเอนเฉพาะคำศัพท์วิทยาศาสตร์

4) **คำสำคัญ** เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ 3-5 คำ โดยให้คำสำคัญภาษาอังกฤษตรงกับคำสำคัญภาษาไทย

5) **บทนำ** เป็นส่วนของเนื้อหาที่บอกความเป็นมาและเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัยและควรอ้างอิงงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย

6) **วัตถุประสงค์** ใช้อย่างชัดเจนถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา

7) **วิธีการดำเนินงานวิจัย** ควรอธิบายวิธีดำเนินการวิจัย โดยมีหัวข้อ ดังนี้

7.1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างกล่าวถึงกลุ่มประชากร วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ที่มาของกลุ่มตัวอย่าง แหล่งที่มาของข้อมูล

7.2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

7.3) การเก็บรวบรวมข้อมูล

7.4) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

8) **สรุปผล** สรุปผลที่ได้จากการวิจัยเป็นลำดับอาจแสดงด้วยตารางกราฟ แผนภาพประกอบการอธิบาย ทั้งนี้ ถ้าแสดงด้วยตาราง ควรเป็นตารางแบบไม่มีเส้นขอบ ตารางด้านซ้ายและขวา หัวตารางแบบธรรมดาไม่มีสี ตารางควรมีเฉพาะที่จำเป็น ไม่ควรมีเกิน 5 ตาราง สำหรับรูปภาพประกอบควรเป็นรูปภาพขาวดำ ที่ชัดเจนและมีคำบรรยายได้รูป กรณีที่จำเป็นอาจใช้ภาพสีได้

9) **อภิปรายผล** การอภิปรายผลการวิจัยว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้หรือไม่เพียงไร และควรอ้างทฤษฎีหรือเปรียบเทียบการทดลองของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องประกอบ เพื่อให้ผู้อ่านเห็นด้วยตามหลักการหรือคัดค้านทฤษฎีที่มีอยู่เดิม

สมาคมนักวิชาการและนักวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อพัฒนาท้องถิ่น

10) ข้อเสนอแนะ

10.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

10.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

11) ตาราง รูปภาพหรือแผนภูมิ ควรคัดเลือกเฉพาะที่จำเป็นและต้องมีคำอธิบายสั้นๆ แต่สื่อความหมายได้สาระครบถ้วน ในกรณีที่เป็นตารางคำอธิบายต้องอยู่ด้านบน ในกรณีที่เป็นรูปภาพหรือแผนภูมิ คำอธิบายต้องอยู่ด้านล่าง

12) รายการอ้างอิง เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA. citation Styls ให้เริ่มต้นด้วยเอกสารอ้างอิงภาษาไทยก่อนแล้วตามด้วยเอกสารภาษาต่างประเทศหากผู้เขียนมีมากกว่า 3 คน ให้ใส่ชื่อคนแรกแล้วตามด้วย “และคณะหรือ and others”

4.2 บทความวิชาการ

1) ชื่อเรื่อง ควรสั้นและกะทัดรัด ความยาวไม่ควรเกิน 100 ตัวอักษร ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

2) ชื่อผู้เขียน เป็นภาษาไทยและระบุตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี)

3) บทคัดย่อ เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (ABSTRACT) เขียนสรุปสาระสำคัญของเรื่องอ่านแล้วเข้าใจง่าย ความยาวไม่ควรเกิน 350 คำ หรือ 15 บรรทัด โดยให้นำบทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อน บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (ABSTRACT) ซึ่งแปลจากบทคัดย่อภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษต้องมีเนื้อหาตรงกัน ใช้อักษรตัวตรง จะใช้ตัวเอนเฉพาะคำศัพท์วิทยาศาสตร์

4) คำสำคัญ เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จำนวน 3 คำ โดยให้คำสำคัญภาษาอังกฤษตรงกับคำสำคัญภาษาไทย

5) เนื้อหา มีองค์ประกอบดังนี้

5.1) บทนำ ความน่าสนใจของเรื่องที่น่าสนใจ ก่อนเข้าสู่เนื้อหา

5.2) เนื้อความ ควรนำเสนอพัฒนาการของเรื่องได้อย่างน่าสนใจและเนื้อเรื่องมีเนื้อหาใหม่เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน

5.4) บทสรุป ควรย่อเฉพาะข้อมูลในเนื้อความให้สั้น ได้เนื้อหาสาระของเนื้อความครบถ้วน

5.3) เอกสารอ้างอิง ให้ระบุเฉพาะเอกสารที่ผู้เขียนบทความได้นำมาอ้างอิงในบทความวิชาการอย่างครบถ้วน โดยใช้ระบบการอ้างอิง APA citation styles ดูรายละเอียดและตัวอย่างการอ้างอิงในเนื้อความและการอ้างอิงท้ายเล่มในตัวอย่างการเขียนรายการอ้างอิง

4.3 บทวิจารณ์หนังสือ

1) ข้อมูลทางบรรณานุกรม/อ้างอิง

2) ชื่อผู้วิจารณ์

สมาคมนักวิชาการและนักวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อพัฒนาท้องถิ่น

3) บทวิจารณ์

ตัวอย่างการเขียนรายการอ้างอิง (การอ้างอิงภาษาอังกฤษใช้เช่นเดียวกับภาษาไทย)

1. การอ้างอิงในเนื้อหา เป็นระบบนาม-ปี ให้ข้อมูลผู้แต่ง ปีพิมพ์และเลขหน้าที่มีข้อความที่อ้างอิง ซึ่งมีรูปแบบการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหา ดังนี้

(ผู้แต่ง, ปีพิมพ์, เลขหน้า) ไว้ท้ายข้อความที่อ้างอิง

(สุนีย์ มัลลิกะมาลย์, 2549, : 200-205)

(McCartney & Phillips, 2006: 498-499)

(Murphy, 1999, p. 85)

กรณีที่ไม่ปรากฏเลขหน้าให้ลงแค่ชื่อผู้แต่งกับปีพิมพ์ไว้ในวงเล็บเดียวกัน

(สุนีย์ มัลลิกะมาลย์, 2549)

2. เอกสารอ้างอิง

● หนังสือ

ชื่อ//นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ. ครั้งที่พิมพ์, เมืองที่พิมพ์ : สำนักพิมพ์.

มนตรี แย้มกสิกร.(2549). การวิจัยและทฤษฎีเทคโนโลยีการศึกษา. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.

Norman, D, A. (2002). *The design of everyday things*. New York, NY: Basic books.

● วารสาร

ชื่อ//นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่พิมพ์ (ฉบับที่), หน้า.

มนตรี แย้มกสิกร. (2551). เกณฑ์ประสิทธิภาพในงานวิจัยและพัฒนาสื่อการสอน: ความแตกต่าง 90/90 Standard และ E1/E2. *วารสารศึกษาศาสตร์*, 19(1), 1-16.

Rinke, C. R. (2011). Career trajectories of urban teachers: A continuum of perspectives, participation, and plans shaping retention in the educational system. *Urban Education*, 46(4), 639-662.

● หนังสือพิมพ์

ชื่อ//นามสกุลผู้เขียน. (ปี เดือน วันที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อหนังสือพิมพ์,เลขหน้าซึ่งปรากฏบทความ.

ไตรรัตน์ สุนทรประภัสสร. (2540, 8 พฤศจิกายน). อนาคตจีน-อเมริกา. *เดลินิวส์*, น. 6.

Schwartz, J. (1993, September 30). Obesity affects economic, social status. *The Washington Post*, pp. A1, A4.

สมาคมนักวิชาการและนักวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อพัฒนาท้องถิ่น

● วิทยานิพนธ์

ชื่อ//นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อวิทยานิพนธ์. สถานที่พิมพ์: ชื่อสถาบันศึกษา.

ดร.ณนา นาคชัยฤทธิ์. (2550). ผลการเรียนรู้จากบทเรียนมัลติมีเดียบนระบบเครือข่ายที่พัฒนาตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีการศึกษาในห้องเรียน ของนิสิตปริญญาตรี สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

Darling, C. W. (1976). *Giver of due regard: The poetry of Richard Wilbur*.

Unpublished doctoral dissertation, University of Connecticut, USA.

● รายงานการประชุม

ชื่อ//นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเอกสารรวมเรื่องที่ได้จากรายงานการประชุม. วันเดือนปีที่จัด. สถานที่จัด. สำนักพิมพ์. หน้า.

กรมวิชาการ. (2538). การประชุมปฏิบัติการรณรงค์เพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน. 25-29 พฤศจิกายน 2528 ณ วิทยาลัยครูมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม. กรุงเทพฯ: ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. 7-8.

Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1991). *A motivational approach to self: Integration in personality*. In R. Densifier (Ed.), *Nebraska Symposium on Motivation: Vol.38. Perspectives on Motivation*. Lincoln: University of Nebraska Press. 237-288.

● สื่ออินเทอร์เน็ต

ชื่อ-นามสกุลผู้แต่ง. (ปี เดือน วันที่เผยแพร่สารสนเทศบนอินเทอร์เน็ต). ชื่อเรื่อง/ชื่อบทความ. วันที่สืบค้น : URL:<http://>

อานวย สุขเวชช์. (2542, 3 พฤษภาคม). เพื่อคิดประกันชีวิต : ตัวแทนประกันมีบทบาท

สำคัญอย่างไร. สืบค้นเมื่อ 5 พฤษภาคม 2542 จาก: <http://www.thainews.th.com>.

Wollman, N. (1999). *Influencing attitudes and behaviors for social change*.

Retrieved from <http://www.radpsynet.org/docs/wollman-attitude.html>.

5. การส่งบทความ

5.1 กำหนดการรับบทความ สามารถส่งบทความถึงกองบรรณาธิการ ได้ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

5.2 วิธีการส่งบทความ ผู้เขียนลงทะเบียนเพื่อใช้งานระบบ Thaijo 2.0 และส่งบทความทางออนไลน์ผ่านระบบ ที่ <https://so07.tci-thaijo.org/index.php/rtnb/index>

ISSN 2697-6641 (Print), ISSN 2822-0080 (Online)

วารสารวิชาการรัตนบุศย์ ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 : มกราคม - เมษายน 2567

RATANABUTH JOURNAL Vol.6 No. 1: January - April 2024

สมาคมนักวิชาการและนักวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อพัฒนาท้องถิ่น

.....

6. ติดต่อสอบถามข้อมูล

ติดตามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ เบอร์โทรศัพท์ บรรณาธิการ 09-3562-9856, ผู้ช่วยบรรณาธิการ 08-0169-6593,

สมาคมนักวิชาการและนักวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อพัฒนาท้องถิ่น
Association of Area-based Academics and Researchers of Local Development

202/1 หมู่ที่ 4 ตำบลคูทุ่ง อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร 35000
<https://so07.tci-thaijo.org/index.php/rtnb/index>